

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

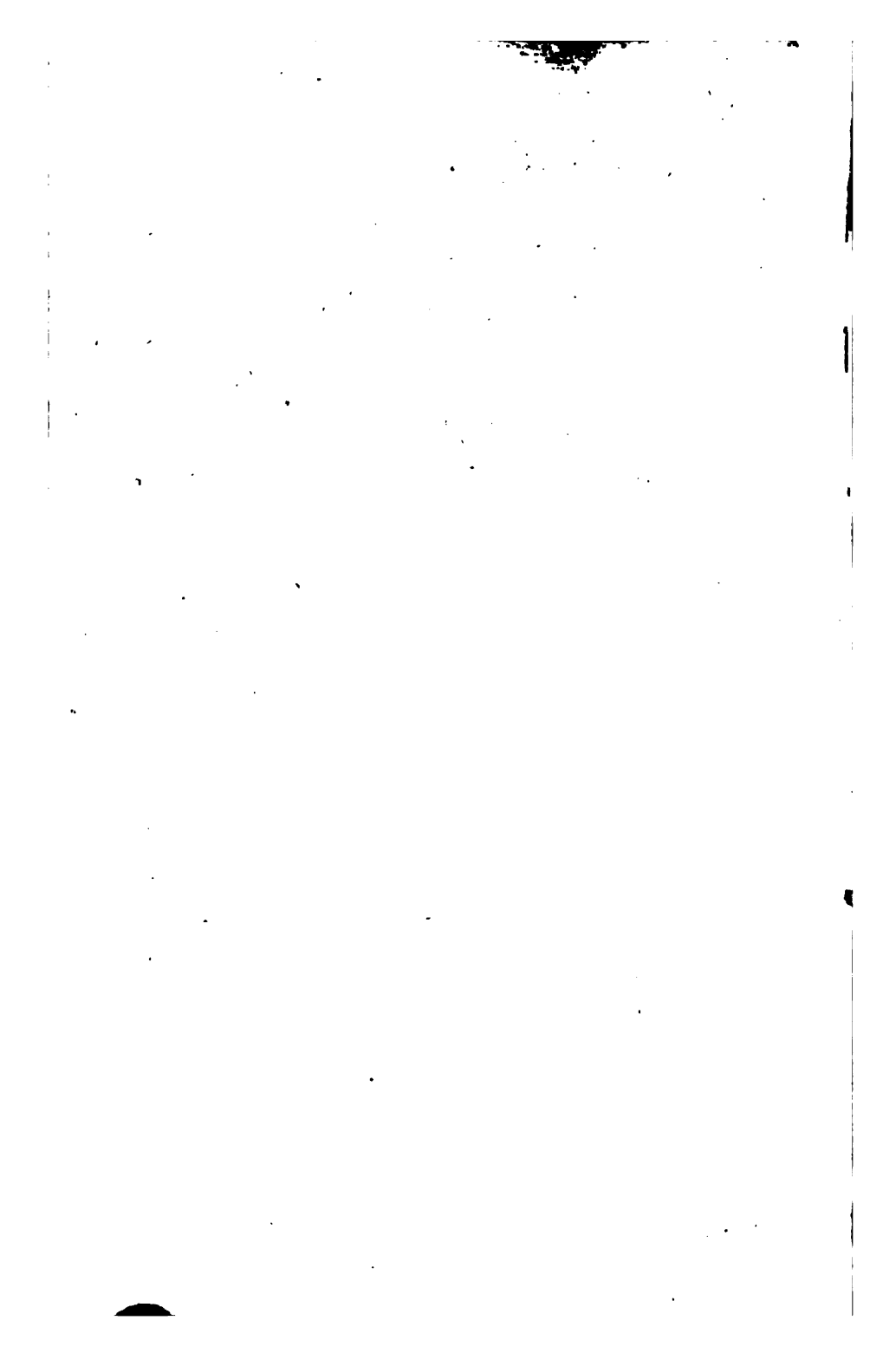
Callaghan & Co. Stationers
- LONDON -

270

cm

878
F7
1731

SEXTVS.IVLIVS.FRONTINVS.

^s
S. JULII FRON^{us}TINI^{us}
LIBRI QUATUOR
STRATEGEMATICON

Cum notis integris

**FRANCISCI MODII, GODESCALCI STE-
WECHII, PETRI SCRIVERII, & SA-
MUELIS TENNULII.**

His accedunt, cum P. SCRIVERII, tum alio-
rum Doctorum ineditae observationes.

Curante

FRANCISCO OUDENDORPIO.

Qui & suas adnotationes, variasque MStorum
lectiones adjecit.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud SAMUELEM LUCHTMANS, 1731.

878

F7s

1731

John S. Lawrence Estate

gt

5-20-1925

V I R I S
AMPLISSIMIS, NOBILISSIMIS,
GRAVISSIMIS,

D. CORNELIO SYLVIO Jcto,
CONSULARI, CUM MAXIME AD COL-
LEGIUM, QUOD RES MARITIMAS AM-
STELAEDAMI, ADMINISTRAT, ABLEGA-
TO, ETC. ETC.

D. ADRIANO STEYN,
CONSULARI, KENNEMARIAE AC MERI-
DIONALIS WESTFRISIAE, ET BREDERO-
DANAE DITIONIS SUMMO QUAESTORI
ET CONSILIARIO. ETC. ETC.

D. LUDOLPHO VAN NIEUWEN-
HUYSEN Jcto,
SENATORII ORDINIS VIRO. ETC. ETC.

NEC NON

REVERENDO, DOCTISSIMOQUE
VIRO

D. JACOBO GEELKER-
KEN Phil. F.
ECCLESIAE, QUAE HARLEMI CONVOCA-
TUR, PASTORI EXIMIO.

**GYMNASII HARLEMENSIS CURATORIBUS;
LITTERARUM FAUTORIBUS, ET PA-
TRONIS BENE DE SE MERENTIBUS.**

S. JULII FRONTINI,

CONSULARIS VIRI,

STRATEGEMATICA

**CONSECRAT, SUAQUE STUDIA IN TUTE-
LAE ET FAVORIS SPEM LUBENS,
MERITOQUE DEDICAT**

FRANCISCUS OUDENDORPIUS

AE.

AEQUO LECTORI

S. P. D.

FR. OUDENDORPIUS.

EN tibi, Benevole Lector, *S. Julii Frontini Strategemata*, sive quatuor libros, quos de sollertibus & ingeniosis tam barbarorum, quam Graecorum Romanorumque ducum factis & dictis composuit, atque ex veteribus, quae ab utriusque linguae, praesertim Graecae, cultoribus posteritati mandata sunt, monumentis contexit, ac sub Imperatore Domitiano in lucem edidit Vir Amplissimus Frontinus. Qua cura & diligentia multorum ducum Strategemata nobis reliquit; quorum memoria absque his libris plane intercidisset, & frustra ab Antiquitatis Studiosis desideraretur. Fatendum quidem est, aliquoties eum a vero tam longe aberrasse, & diversorum hominum temporumque acta adeo confudisse, ut lectoribus priscas historias non probe edoctis inponere facillime posset. Sed hoc cunctis cum mortalibus, & vel maxime illustrium exemplorum collectoribus habet commune: idque vitium tot bonis compensavit, ut injurius sit, qui nostrum auctorem lectu minus dignum fastidiose judicare vellet. Nam & ejus stylus brevis, simplex, & non fu-

AD LECTOREM.

catus est; singulae autem dictiones purae sunt & elegantes, sed crebro per libentarios turpissime corruptae & distortae. Huic malo nos quoque post doctas aliorum curas veterum membranarum ope medicinam adhibuimus, plurimaeque loca pristinae sanitati ac nitore, nisi egregie fallor, restituimus. Multa nihilominus sagaciori ingenio & melioribus codicibus restant persananda: Nonnullis etiam dilaceratis truncatisque exemplis iusta membra reddenda, & in legitimum digerenda ordinem supersunt. Tam crudeliter & barbare Frontinum tractarunt inepti indoctique monachi, quorum solâ factum est culpa, ut minoris aestimetur, rariusque legatur utilissimus hic Strategematon libellus. Immo haec causa est, ut doctissimus *Barthius* Adversar. l. II. c. xi. l. XIV. c. 9, suspicatus fuerit, nos modo maioris operis habere Epitomen, cui meliora detracta, deteriora vero a ludi magistro quodam adfuta fuerint. Certe nonnulla exempla a lectoribus vel scribis invita Pallade adtexta esse, pertinaciter non negare ausim; discerpta aliquando esse & decurtata, suo loco patebit; at vero grandioris libri Epitomen esse, nequaquam credo. Brevitati enim se studuisse Auctor in Prologo fatetur: Adhaec ipsa materia longas verborum ambages & copiosam dictionem repudiat; sed Barthium tales suspicio.

A D L E C T O R E M.

spiciones de aliis quoque scriptoribus temere fovisse, apud litteratos satis constat. Et haec de Auctoris stylo in praesentia sufficiant. Nam qui de illius aetate, vita, rebus gestis, ceterisque libris plura scire desiderat, adeat DD. VV. Vossii, Tennulii, & J. Poleni dissertationes, huic editioni praefixas. Hi viri lectoris voto abunde satisficient, nobisque operosioris praefationis gratiam fecerunt. Quare ad enarranda, quae praeter Frontini contextum hic legenda tibi obferuntur, meaeque editionis rationem reddendam transgredior. Primo igitur *Francisci Modii* notulas, ab ipso Coloniae A. C. ciciciclxxx. in 8°. emissas exhibeo: Eas suis passim locis subsequuntur *Godefridus Stewechii* observationes, quas primum edidit Antverpiae A. C. mdlxxxv. in 4°, saepius deinceps inter rei militaris auctores recusas. Has utriusque viri notas non magni esse momenti, leviorisque curae, & sine ullius codicis ope conscriptas in suis praefationibus fatentur ipsi, quas hic etiam lector inspicere, si velit, potest. Illi mox excipiunt *Petri Scriverii* adnotationes, quas Leideni editioni A. C. ciciciccvii. in 4°. adjecit, & dein A. C. ciciciccxiii in 12°. multo auctiores vulgavit, quibusque nonnulla hujus libelli, ad aliquot MStos recensiti, loca emendasse non inmerito sibi visus est. Easdem nunc ego, ex ipsius *Scriverii*

A D L E C T O R E M.

exemplari, quod ex Schalbruchiana auctione meo mihi aere comparavi, tertio auctas exhibui, & a prioribus sollemni *post. cur.* nota discrevi. Proximum his suo jure locum obtinent *Samuelis Tenpuli* observationes, quae A. C. MDCLXXV. in 12°, lucem adspexerunt, & praecedentium interpretum laborem tam externa doctrinae specie, quam industria & emendatiorem ex membranarum collatione praestandi auctorem cura longe post se reliquerunt, nec non veram Frontini mentem, & genuinam, quae tamen nusquam a viro docto in contextum est recepta, lectionem saepissime nobis suppeditarunt. *Robertus* quoque *Keuchenius* inter alia Frontinorum opera hunc Strategemation libellum Amstelædami A. C. MDCLXXI. in 8°. ediderat, multasque notas adjecerat; quas tamen, ubique venales, in mea editione denuo conspici, non visum fuit operae pretium: Quoniam nimis aperte deprehendi, istas animadversiones vel maxima ex parte Scriverio, Calaubono, Salmasio, aliisque celeberrimis viris subreptas, (quod in notis subinde monui) vel adeo leves & indoctas esse, ut lectoris otio in illis relegendis abuti noluerim. De ejus hominis literario plagio magis certior si fieri cupias, inspice, quaeso, magni *Burmanni* Prolegomena ad Rei Venaticae Scriptores. At illius inscitiam dudum jam traduxit Celeberrimus &

sq.

AD LECTOREM.

solidissimae doctrinae vir *J. Perizonius* in Animadversionibus Historicis pag. 445., uti etiam hoc ipso in libro Tennulius. Verum tamen ne quis curiosior ideo queratur, aliqua a nobis omissa esse, non solum diligenter ex Keuchenianis variantes Arceriani MSti, quo usum se jactat, lectiones excerpfi, sed & meis notis, quidquid bonae frugis in ista faragine inveni, sub ipsius nomine inferui, nec non eruditissimam, quam ad eum dederat. ummus vir *J. F. Gronovius*, epistolam ex Amstelædamensi editione huc transcribi jussi. Ipse vero quid praestiterim, vel potius praestare adnitus fuerim, nunc paucis accipe. Auctoris textum non solo ex ingeuio, sed tum ceterorum, qui eadem Strategemata commemoravere, magnoque mihi usui fuerunt, historicorum collatione, tum optimorum compluriumve manu exaratorum codicum fide, quantum potui, emendatissimum dedi. Hunc in finem praeter adhibitos a Tennulio, & in secundis curis a Sriverio MStos, quorum varia excerpta suo exemplari, de quo supra commonui, adleverat, consului quoque tres membranaceos codices, qui in copiosissima Lugduni Batavorum bibliotheca adservantur. Horum Codicum vetustior & probae notae liber, quem *Leidensem primum* voco, recensetur in catalogo pag. 330. n. 128. in 4°. olim etiam collatus ab

AD LECTOREM.

Artis Criticae principe J. F. Gronovio. Alter, qui *Leidenſis ſecundi* nomine venit, multo recentioris eſt aetatis, & ex Voſſiana in Leidenſem Bibliothecam tranſmigravit p. 372. n. 59. Tertius interpolatiſſimus eſt liber, ac potius laccra & contaminata fruſta, ex Strategematicis ab indocto homine excerpta, quam ipſum Frontini opus. De hoc codice, quem rariffime ad partes voco, & *Leidenſis tertii* nota a ceteris diſtinguo, vide plura ad auctoris Praefationem in initio. Eſt autem Leid. Biblioth. Legatum Perizonianum. Uſus praeterea ſum luculentis trium *Cantabrigienſum* Codicum excerptis, quae mihi multiplicis eruditionis, ſummaeque humanitatis vir *Joſephus Waſſe* ex Anglia miſit. Eorum optimus & antiquiſſimus, ut videtur, eſt in S. Petri collegio, quem idcirco *Petrenſem* adpellare ſoleo, & niſi de doctioris cujuſdam librarii interpolatione ſuſpectus eſſet, magno pretio primaeque auctoritatis habendum cenſerem. Secundum poſſidet publica Cantabrig. Bibliotheca. Tertius e S. Joannis collegio depromptus eſt. Pro hoc beneficio, uti & pro communicatis mecum variis emendationibus ac conjecturis, quas ex merito laudatas, ſuiſque locis intextas videbit lector, Celeberrimo ac Reverendo Viro maximas, quas poſſum, publice nunc ago, ſemperque habebo gratias. Nec minus tam de
me,

A D L E C T O R E M

me, quam litteraria republica meruit meus
Jac. Phil. D'Orvillius, ob excellentis ingenii & doctrinae dotes, nec non egregium eruditorum virorum labores adjuvandi studium, nomen jam magnum, quod indies crescat necesse est, summo jure adeptus. Ille enim ex Italia mihi adtulit varias duorum in *Medicea* bibliotheca codicum lectiones, quorum unus, quem primum voco, illic conspicitur pluteo 53. n. 12; alter pluteo 45. n. 15. Uterque recentior est. Romae vero excerpta mihi fieri curavit *Vaticani* MSti n. 5408. in 4°, qui olim fuerat Fulvii Ursini. Idem effecit, ut Clarissimo & variae doctrinae laude insigni viro *Job. Christophoro Wolfio* acceptas referre debeam *Gudian*i Codicis e *Guelferbytana* bibliotheca varietates. Unius ex tribus *Hillensbergii* MStis, quibus nonnumquam properante nimis oculo usus est *Tennulius*, lectiones mecum debes, lector, Celeberrimi & eruditissimi *Arn. Drakenburchii* humanitati. Post *Hillensbergium* has membranas possedit Cl. Theod. Janf. *Almelovenius*. Praeter undecim hos & *Scriverianos* MSSStos adhibui quoque *Palatini* codicis, vetusti & ceterorum optimis facile paris libri excerpta, quae Doctiss. J. Gruterus A. MDXCVIII. editionis *Stewechianae* margini adscripserat, nec non alius codicis per eundem Gruterum ex libro quarto colla-
ti

A D L E C T O R E M.

ti varias lectiones, a me *Gruterianas* dictas. Ufui etiam quandoque fuit *Vossiana* collatio, quam passim laudat Tennulius, quamque, nescio ad quem, Gudianum forsân, codicem institutam, ipse Jf. Vossius in ultimae Scri-verii editionis margine adnotavit, & inde descriptam possidet quoque Amplissimus & eximius vir *Corn. Bynkershoekius*, supremæ in Batavis Curiae Praeses, Jurisprudentiae decus & ornamentum, qui eam benevole mihi inspiciendam misit. Utrorumque horum ex-cerptorum autographa in Lugdunensi adser-vantur bibliotheca. Denique *Regiorum* co-dicum, quorum ad prima solummodo capita mentionem feci, varias lectiones speciminis loco Hafnia Danorum ad me mitti curaverat Eruditissimus *Grammius*, ceteras dein de-scripturus. Quod antequam vir optimus praestare potuit, in miserabili Hafniensi in-cendio illa excerpta, flammis consumpta, perie-runt. Ea autem ex Parisiensi bibliotheca A. C. MDCCV. depromserat Nobilissimus & Do-ctissimus juvenis *Nicolaus Bentzon*, qui no-vam Frontini editionem se adornaturum pol-licitus, inmatura morte, 25 annos natu paullo major, Hafniae A. MDCCIX. extinctus est. Hujus tamen jacturae vicem supplere possunt vetustissimæ, quas in consilium ad-hibui, editiones, quarum prima inpressa est Romæ A. C. MCDXCIV. per Venerabilem vi-
rum

A D L E C T O R E M.

rum magistrum Eucharium Silber, alias Franck in 4°. Altera procurata est per Philippum Beroaldum & emissa Bononiae A. MCDXCVI. in f°. typis Platonis de Benedictis Bononiensis. Qua antiquiorem non viderat magnus J. G. Vossius. Eandem editionem iteravit Antonius de Benedictis ibidem A. CIOIOIV. Deinde usus sum Parisiensi editione A. CIOIOXV. in 4°, quae perperam a quibusdam viris doctis habita fuit omnium prima.

• Ad manum etiam fuit Godefridi Hirtorpii Editio, quae Coloniae A. MDXXIV. in 8°. prodit, uti & Wechelii, Paris. A. MDXXXV. in f°, aliaeque. Clarissimi *Lipsii* conjecturas hic illic sparsas desumsi ex ipsius exemplari, per Modium edito; quod cum ceteris Lipsianae doctrinae reliquiis custodit Leidensis bibliotheca. Summi *Gronovii* emendationes nondum editas debes doctissimo, amicissimoque viro *Abrahamo Gronovio*, avi exemplar, cui illae erant adpositae, mecum ultro communicanti. Copiosissimus denique, quem addidi, index studio & labore *Michaelis Benedicti*, meritissimi in Leidensi Gymnasio praeceptoris, confectus est. Finem hic facerem, Lector, nisi paucis verbis admonendus esses de nummo, per Doctiss. Pohlenum in Prolegom. §. 38. e Sponii miscellaneis depicto: unde nos cum in Tabellam, tituli ornatricem, transsumsimus, simulque
addi

A D L E C T O R E M.]

addi curavimus justissimum verae nummi aenei formae ectypum, ex compluribus, quos benigne nobis suggessit Clariss. *Sig. Haverkampus*, accurate delineatum. Scilicet diu inter se contenderunt viri docti, ipsiusne Frontini caput illic cernatur, an vero Jovis aliussve Dei. Sed quum Hadriani demum tempore barbam rursus alere cepetint Romani, caput autem hoc bene barbatum adpareat; non video, quo pacto nostri Frontini, qui sub Trajano jam decessit, caput dici quiverit: ut recte observarunt nonnulli. Jovis caput esse verius opinabantur Gallandius, qui primus, quod sciam, nummum produxit, & Ill. G. Cuperus Monumentis Antiq. p. 175. Quamquam posterior ibi non diffiteatur, alteri opinioni facere casum, ut vocant, Nominativum. Quippe Gallandius, & ex eo Sponius aliique exhibuerunt, quasi in nummo legeretur Φ PONTEINOC. Atqui secure testari possum, me clare illic deprehendisse casum Dativum Φ PONTEINΩ. Qua idcirco observatione totam litem dissolutam, & Jovis, vel, quod malim, quia nullo Jovis insigni agnoscendum est, Herculis apud Smyrnaeos culti caput esse, facile jam concedent nummariae rei periti. Plura, quae ad Frontinum adtinent, dicere nunc non habeo: His itaque frui, aequè Lector, & vale, meisque conatibus fave. *Harlemi Kalendis Martiis c1710ccxxxi.*

EX

EX PRAEFATIONE FRANCISCI MODII

In Scriptores Bellicos Excerpta:

ATque haec quidem in Vegetio: nam de Frontino alia res est: quippe in cuius recognitione libris vetustis deficeret, sine quibus nugae agat, & temere adeo faciat, meo quidem iudicio, qui auctorem aliquem recensendum in manus sumat: enim periculosa est semper in alieno opere nimia diligentia, tantoque periculosior, quanto is, qui in tali negotio versatur, eruditione & ingenio maxime excellit, aut certe excellere postulat. Hinc nos pauca tantum timide in Frontino notavimus, aut ex diversis lectionibus, quae ad oram Editionis Parisiensis & Colonienfis adjectae leguntur, aut ex auctoribus, unde exempla, quibus de agitur, sumta videntur &c. Vale. Hermannoburgo, xii Kalendas Majas, cio. io. LXXX.

NOBILISSIMIS, GENEROSISSIMIS,
JOAN. GUILIELMO DE SPANGEN;

Domino de Spangen Boudry, &c.

WALRANDO AB HAEFTEN,

Domino de Haefsten Herwynen, &c.

GODESCALCUS STEWECHIUUS

HUESDANUS S. D.

Inter alia quam plurima prudenter & graviter imprimis a C. Mario apud Sallustium hoc dicebatur, *Majorum gloria posteris quasi lumen est, neque bonorum, neque mala in occulto patitur.* quam quidem sen-

PRAEFATIO.

tentiam animis vestris, Nobilissimi ac generosissimi juvenes, impressam si servabitis, quod equidem facturos non diffido; numquam non recordari poteritis, quantum vobis oneris cum honore impostum sit. Parentes uterque in aulis Principum educatos laudare; natales longos, ac illustrem prosapiam recensere potestis. Taceo, quae in lubrico posita, corporis ac fortunae bona, quae tamen omnia aliena deputo; propria illa, quae neque hereditaria sunt, neque calu pendula, hoc est bonas artes, atque animis vestris insita virtutum & boni semina. Imagines majorum circumspicere lubebit, occurrent undequaque, qui patrum avorumque laude non contenti, ipsimet nomen rebus bello ac pace gestis auxerunt. Ut antiqua nobilitatis vestrae initia, itidem egregia virtutum exempla domi proposita. quare acrius vobis adnendum est, ut institutioni meae, & amicorum expectationi respondeatis. Hoc ita fiet potissimum, si majorum gloriam non sustinere tantum, verum etiam excellere fueritis conati. Ea in re quibus adminiculis opus sit, non ignoro. tum & illud probe scio, neque prudentiam vobis, neque scientiam defuturam, quibus cum rebus vestris aliquando superesse, tum praeesse subditis queatis. In excolendo ingenio, moribusque vestris formandis (dico audacter) strenuam operam navavi, & ab ea hora, qua meae fidei commissi estis, nihil mihi antiquius fuit, quam de vobis, & per vos de rep. ipsa bene mereri. Dum artibus liberalibus vos imbui, dum in historiarum lectione praevi, juris elementa edocui, numquam in vobis discendi studium, obsequendi officium numquam requisivi. nunc porro si lectio juris molestior, si fastidiosa videbitur, at Historiam e manibus

P R A E F A T I O.

hibus non deponite. Haec tamquam certissima ac promptissima rerum magistra, virtutum vitiorumque exempla, quibus vita instituenda sit, non secus atque in amplissimo totius orbis theatro, spectanda proponit. haec & secundam & adversam fortunam ferre docet: res gerere, provincias, regna administrare volentibus eadem non minus necessaria; quam in navi gubernator, in puppe clavus. Venio tandem ad haec nostra Conjectanea, quae domi & nulla veterum codicum ope nata, sub vestro nomine publicare visum est. ut aliquod saltem a me accipiatis *μνημόσινον*. Atqui magnum facinus etiam temerarium haberi dictitant, majorum scripta veteribus libris nullis adhibitis emendare velle. & est sane periculosum. Ceterum an non malo nodo, malus quaerendus est cuneus? an ne ipsius scriptoris aevum, stilus, institutum quoque in hoc judicium venire debent? quae omnia temeritatis culpam illam, si non prorsus tollere, at certe elevare ex parte videntur. Aliud divi Justiniani, post editos a se libros juris, placitum fuisse nemo nescit: sed nos illum judicem nolumus, & hanc partem leges illius migramus. neque enim capital censendum est ingenii nervos in proletariis (ut sic dicam) scriptoribus emaculandis experiri, qui vel eadem cum aliis memoriae prodiderunt; vel qui omnia de superioribus mutuati, suo illa arbitrio in certos locos redigere, ac velut centones contexere voluerunt. Inter quos si quis mihi Sex. Julium Frontinum ponendum negabit, eum vel scriptorem ipsum ignorare, vel gnaviter impudentem esse existimabo. Quanta hujus viri in strategematis contrahendis diligentia, in componendis, digerendis prudentia fuerit, non meum judicium est. illud

P R A E F A T I O.

tamen ingenue fatendum, una cum reliquis militaris disciplinae scriptoribus in patrum avorumque manu crebrum fuisse, ideoque miris modis multatum; ab iis inprimis, qui libris describendis destinati fuere. At qui tandem illi homines? praestantes fuisse confitebimini, si cogitabitis tot antiquorum labores, tot omnis generis scripta, una istorum opera vindicata ab interitu, & nobis quasi per manus tradita. Verumtamen frequenter eosdem peccasse nostri clamitant. id pariter cum iis confiteor, & factum nollem. denique cum barbariem, tum audaciam quoque causae fuisse non sum nescius: interim dandum aliquid isti seculo, etiam oneribus illorum hominum privatis nonnihil condonandum arbitror. quod reliquum est, optandum, ut quaecumque istorum negligentia contaminavit, audacia pervertit, doctiorum hujus aevi diligentia purgentur, corrigantur industria. Habetis meum qualecumque judicium (sive opinio est) de libris veterum: de Conjectancis hinc nostris vestrum item expectabo. in quibus etsi leviora quoque adperserim, seu potius indigna, de quibus verba fierent; attamen, nisi ego vehementer erro, nihil leve putandum, quo vel litterae, vel scriptores ipsi juventur. in quo si vos ejusdem sententiae esse intellexero, mihi susque deque erit, quid sint probaturi, quid improbaturi ceteri. Valete.

A. CIOICLXXXIV.

P. S C R I V E R I I P R A E F A T I O N I S

Ad secundam militaris rei scriptorum
Editionem pars.

In Frontino qui ante me laborarunt, membranarum nullis adjuti conjectanea tantum; & leves notas ediderunt. Mihi vero ea felicitas obtigit, ut auctorem illum ex septem manuscriptis codicibus, facta eorum cum editis diligenti comparatione emendare licuerit. Quibus hercules duobus locis quamplurimis medicinam feci. Sed & persanata nonnulla nostropote ingenio, uti videre est in Notis. Quod si in Vegetio Frontinoque, excellentissimis auctoribus uberiores explicationem quis desideret; adeat ille (suadeo) Francisci Modii, & Godeschalci Stewechii Notas sive commentaria, quae in editione Lugd. Bat. typis Raphelengianis impressa Anno MDCCVII. habentur. Vale. Scribebam in iisdem Athenis Batavis, VI. Eid. Quintil. MDCCXXXII.

CANDIDO LECTORI

S. TENNULIUS S. D.

Quotcunque terram premunt, norunt, quae fuerit patriae nostrae calamitas; ejus originem cum plurimi referrent ad artis militaris & disciplinae castrensis neglectum, praesentis vero felicitatis (felices enim sumus comparati ante-malis) ad prudentiam fortissimi Imperatoris, sub quo gravior in dies militia praeferebatur: consilium fuit,

P R A E F A T I O.

tradere me rei militaris scriptoribus, in quibus hodie Frontinum profero. Tu, qui habes acetum in pectore, & polles acumine iudicii, nosti, illum cenferi prisca simplicitate & candida veritate, ideo temporibus, quibus istae virtutes quaeruntur, necessarium vel ob furta bellorum, consiliorum dolos, fortitudinis vafritiem, victoriarum vias. Cum relictam non bene parmulam nuper recolligere nequirem, inhabilis militiae, animo militavi, Musis operando (utinam litare & illis potuissem!) quae ut ante res secundas ornaverant, ita adversis perfugium ac solatium praebuerunt, & quanquam hostium furor dedisset invito ferias, intercesserunt, quo minus metu alligatus torperem.

Οὐ πάντοτε τὰς χάριτας

Μέσαις συγκαταμύγνυς

Ἠδίσαν συζύγιον

Fugienti tamen non fuit explicare me totum & libros, non edere vastissimum, quod tibi promissam, Jamblichi opus, sed amputandum sarcinas, utque solebant in cursu circique certamine, in istius publicae miseriae spatiis flectendum interius. Extremae enim tum imprudentiae, exercere quantum haberes, nec vasa colligere nec sequi, quantumcunque posses consequi. Hoc ipsum *σεαυτηνμάτων ἐγχερίδιον* (quanquam non oneraret, sed instrueret discitem, & in animos legentium se insinuasse doceret, direptis suis cujuscunque editionis exemplaribus) ornaveram meis auditoribus sine ulla spe edendi: Ita enim est haec scena parata, ut eorum utilitatis majorem, quam meae existimationis rationem habitam conflet. Verum ubi eos reduci bella etiamnum infrequentes reddidere, ne nulli profuissim, misi in populum. Textum emendavi, loca dubia & elegantiora ex-

po-

P R A E F A T I O.

posui, emendationis & expositionis rationem & exempla dedi.

Quoniam autem benignum & ingenui pudoris est, fateri per quos profeceris; eorum nomina apposui. Gujети notas debeo poetarum disertissimo Aegidio Menagio: quatuor Regiorum MSS. copiam mihi fecit illustrissimus & reverendissimus Episcopus Nicolaus Colbertus, qui omne biennium mihi egregium elegantiae regum curaeque opus bibliothecam aperuit: discernebantur in ea quatuor Codd. frontem notati numeris. 32. 758. 1091. 1433. Elegantissimus & promovendis studiis promerendisque natus Theodorus Hillensbergius trium Codd. usum concessit. Bernardus Rotendorffius nobilissimus Medicus unum cod. litteris Longobardicis scriptum dono dedit. Ο πᾶννυ Leo Allatius Romanum commodavit. Vossianum collatum Celeberrimus Joannes Georgius Graevius, & doctissimus Joannes Ortwinus praestiterunt. Quicquid in veteribus Editionibus lucris, in commune contuli. Nil desiderabis eorum, quae Franciscus Modius, Godeschalcus Stewechius, Petrus Scriverius, Joannes Fridericus Gronovius, viri summi, ad autorem sunt commentati. Ultimus Frontino labores suos contulerat Robertus Keuchenius, Professor Amstelædanius, summorum Belgarum praeconia, & doctissimorum in Europa Principum judicia ac liberalitatem meritus. Qui ubi naturae concessit, jus mihi datum credidi Frontinum proferendi, ante veritus, ne accuserer *περιγυῖας*, qui mitterem falcem in ejus messem. Multa docuit, sed multa male adfecta reliquit, quibus aut medicinam propinavi, aut lucem practuli. In illorum libris ut parum ingeniosus fui, ita mihi magnum onus imposui,

P R A E F A T I O.

dum cum his, qui in hac arte incredibile quantum fecere, eandem opinionis aleam subeo. Expeditissimum indicem adjeci: sed unum, ne multiplicibus indicibus alio indice Opus foret rependiendorum eorum, quae velis. Quia tibi, humanissime lector, quoque expedit, habere exorabile erroribus numen, oro dones mihi vitia; & donabis, scio, quia homines non odisti. Donari ingenio portenta nolo, si quae aut extra sanitatem aut naturam fuerint. Si velis esse liberior, concedas etiam testimonium *Φιλονόvιας*, quam ne desiderares, summa ope nisus fui. Si dignus sum, cujus modestis cupiditatibus praestet fortuna fidem, hoc Catone contentus Frontinum serena fronte excipies, & meliora propediem exspectans valebis.

De Frontino Tacitus iv. Hist. c. 39.

Kal. Januariis, in Senatu, quem Julius Frontinus praetor urbanus vocaverat, legatis exercitiisque ac regibus laudes gratesque decretas. Et mox ejurante Frontino, Caesar Domitianus praeturam cepit.

Idem in Agricola c. 17. de Britannia.

Et cum Cerialis quidem alterius successoris curam famamque obruisset, sustinuit quoque molem Julius Frontinus, vir magnus, quantum licebat, validamque & pugnacem Silurum gentem armis subegit; super virtutem hostium, locorum difficultates elatus.

Plinius lib. ii. epist. 8.

Gratularis mihi, quod acceperim auguratum: mihi vero illud gratulatione dignum videtur, quod successi Julio Frontino, principi viro: qui me nominationis die
per.

P R A E F A T I O.

per hos continuos annos inter sacerdotes nominabat, tanquam in locum suum cooptaret.

Idem l. ix. epist. 19.

*Agedum hunc ipsum Frontinum in hoc ipso, in quo tibi parcior videtur & pressior, comparemus. Vetuit extrui monumentum: sed quibus verbis? IMPENSA MONIMENTI SUPERVACUA EST, MEMORIA NO-
STRI DURABIT, SI VITA MERUIMUS.*

Martialis l. x. epigr. 58.

*Anxuris aequorei placidos, Frontine, recessus
Et propius Bajas littoreamque domum
Dum colui; doctas tecum celebrare vacabat
Pioridas: nunc nos maxima Roma terit.*

Vegetius l. i. c. 8.

*Quae Cato ille Censorius de disciplina militari scri-
psit; quae Cornelius Celsus, quae Frontinus perstrin-
genda duxerunt; quae Paternus, diligentissimus juris
militaris assertor, in libros redegit, quae Augusti &
Trajani Hadrianique constitutionibus causa sunt.*

Idem l. ii. c. 3.

*Nam unius aetatis sunt, quae fortiter fiunt; quae
vero pro utilitate Reip. scribuntur, aeterna sunt. I-
dem fecerunt alii complures, sed praecipue Frontinus,
Divo Trajano ab ejusmodi comprobatus industria.*

*Joannes Maria Catanaeus commentario in Epistolas
C. Plinii Caecilii Secundi lib. iv. epist. 8.*

*Sextus Julius Frontinus, ¹ Vir consularis,
² praeturam urbanam gessit ³ Vespasiano iterum
ac*

NOTULAE SCRIVERII.

¹ Aelianus de instruend. Aetich. Praefat. ad Hadrianum Aug. & Cap. 1.

² Tacitus Histor. lib. iv.

³ Id est, Anno V. C. 1000 ccc xxiii. (Stephano Vinando Eighio 1000 ccc xxi) Natalis Christi 523111.

P R A E F A T I O.

ac Tito Coss. ac eo ejurante Domitianus praetura cepit. Frontinus igitur ⁴ curam Britanniae ac molem sustinens magnam, quantum licebat, validam & pugnacem Silurum gentem armis subegit, super virtutem hostium locorumque difficultatem eluctatus. Aquarum ⁵ praefectus a ⁶ Nerva creatus libellum de aquaeductibus, urbem influentibus, edidit. ⁷ Auguratum gessit. ⁸ Secessu Tarracinenfi oblectabatur. ⁹ Rei militaris peritus, Trajano libros Strategematicos dicavit. ¹⁰ Scripsit longe plura, quae simul cum aliis communi literarum iactura interciderunt. Summus Jurisconsultus. ¹¹ Secundo interdum respondit. ¹² Mar-

NOTULAE SCRIVERII.

⁴ Tacitus in Vita Agricolae. Vide & adhibe, si tanti est, Hærodotem Boëtium Histor. Scot. lib. iv.

⁵ Testis ipse Frontinus lib. De Aquaeductib. editionis nostrae pag. 119.

⁶ Imp. Nerva tertium & Virginio Rufo Coss. A. V. 1000CXLVII. Christi xcviii.

⁷ Plinius Junior lib. iv. epist. 8. Arriano suo: *Gratularis mihi, quod acceptum Auguratum, &c. Mihi vero gratulationis dignum videtur, quod successi Julio Frontino, principi viro, &c.*

⁸ Martialis lib. x. epigr. 59. *Anxuris aquæque placidos Frontinus recessus, &c. Anxur & Tarracina eadem civitas, auctore Plinio majore in Histor. Natural.*

⁹ Raphaël Volaterranus Commentarior. Urbanor. lib. xvi. *Julius Frontinus ad Trajanum libros quatuor Strategematicum scripsit, & de Aquis Urbis.* Vegetius lib. i. cap. 8. & lib. ii. cap. 3. & ibi Godeschalcus Stewechius. Carolus Sigonius Indiculo de Historicis, qui Res Romanas scripserunt ab Urbe condita ad Caroli Magni Imp. tempora: *Sext. Julius Frontinus Strategematicum libros conscripsit, in quibus ex omnibus Historicis exempla in certos locos distincta (an distincta) enumerat copiose, & magna cum utilitate: licet pleraque librorum errore inepte sint repetita.* (NOTA.) *Nervæ & Trajani temporibus vixit. Quæ verbotenus, ut multa alia & cetera, & cetera, in suum Apparatum ad omnium gentium historiam transfudit Ammonius Posseninus, Sectione 111. cap. 4. Strategemata autem bis apud scriptorem posita, hæc sunt: lib. i. cap. 1. exemp. 8. & lib. i. cap. 5. exemp. 13. item lib. i. cap. 5. exemp. 13. & lib. iv. cap. 4. ex. 8. item lib. i. cap. 10. exemp. 1. & lib. iv. cap. 7. exemp. 6. item lib. i. cap. 9. exemp. ult. & lib. iv. cap. 5.*

¹⁰ Horum non pauca a situ & interitu a nobis vindicata sunt, atque e tenebris eruta.

¹¹ Plinio, Joannes Cuspinianus eadem hæc de Frontino verbatim refert in Commentario ad Cassiodori Consules, Anno V. G. 1000CXLIII.

PRAEFATIO.

¹² Martialem ac caeteros scriptores fovit. ¹³ Mq̄
riens vetuit sibi sepulchrum construi.

NOTULAE SCRIVERII.

1000CXIII. Quid autem uterque velit, magis suspicari possum,
quam intelligere. Vide Plinium lib. v. Epist. 1.

12 Hoc constare potest ex ipsius Poëtae epigrammatibus. Nisi
alius fortasse Frontinus sit, cujus ille meminit.

13 *Moriens.* Vide Plinium Epist. 19. lib. ix. FRONTINUS vetuiq̄
omnino sibi exstrui monumentum his verbis, IMPENSA MONUMENTI
SUPERVACUA EST, MEMORIA NOSTRI DURABIT, SI VITA MERUIT.
MUS. Excelsi animi est, cum praeclara gesseris, gloriam contemnere.
Haec Desiderius Erasmus Apophthegmat. lib. viii. ex Plinio.

Stephanus Vinandus Pigbius Annal. Romanor.

lib. xviii. ad annum Urbis dcccxxi.

SEX. JULIUS : : f. : : n. FRONTINUS, Urba-
nam jurisdictionem obtinuit. Is idem, cujus ex-
tant libri Strategematum, & de Aquaeductibus,
Jurisprudentia & rei militaris peritia clarus. Hoc
anno Praeturam gessisse suspicor, cum Kal. Ja-
nuariis proximis, posteaquam ipse senatum (ab-
erant enim novi Consules Vespasianus & Titus)
convocasset, abdicavit, ut auctor est Tacitus: a-
lioquin vix uno die Praetorem fuisse dicendum e-
rit, nisi forsan ante Kal. Januarias novi Praeto-
res magistratum tunc inibant. quod nusquam ha-
ctenus legi. Locum Taciti habes Histor. lib. iv.
*Interea Vespasianus iterum ac Titus Consulatum ab-
sentes inierant, moesta ac multiplici metu suspensa ci-
vitate, &c.* Addit deinde, *Kal. Januariis in se-
natum, quem JULIUS FRONTINUS Praetor Urba-
nus vocaverat, &c.*

Gerardus Joannes Vossius de Historicis Latinis.

Sextus Julius Frontinus, praetor Urbanus fuit,
Vespasiano II. ac Tito Coss. ut ait Tacitus lib. iv.
histor. quod fuit an. V. C. 1000CXIII. Eo eju-
rante hanc dignitatem cepit Domitianus. Con-
sula-

P R A E F A T I O.

fularem virum appellat Aelianus lib. de instruenda acie, praefat. ad Hadr. Caes. & c. 1. in consulum tamen serie nulla ejus mentio, ut fuisse videatur ex consulibus in demortui locum successis, In pretio erat temporibus Nervae ac Trajani. Unde Aelianus in prooemio libri de instruenda acie, quem Hadriano dicavit, ait, Frontinum idem argumentum tractasse, atque eum suae aetatis scriptorem vocat. *Frontinum*, inquit, *nostrae aetatis virum consularem*. Sed apertius, id est, ex ipso Frontino. Nam Nervae se jussu de aqueductibus agere, in praefatione libelli de iis, auctor est. Idem in prologo libri de agrorum qualitate & controversiis limitum, non alium quam Trajanum designat, cum loquitur de *maximo Imperatore*, qui *victoriam Dacicam proxime refferasset*. Trajano autem dilectum fuisse, clare arguit Vegetius lib. 11. c. 3. his verbis. *Nam unius aetatis sunt, quae fortiter fiunt: quae vero pro utilitate Reip. scribuntur, aeterna sunt: Idem fecerunt alii complures, sed praecipue Frontinus Divo Trajano ob ejusmodi comprobatus industriam*. Ubi signat libros Frontini de re militari, quos edidit ante libros strategematum: ut ostendunt verba illa in prologo ejus operis. *Cum ad adstruendam rei militaris scientiam unus ex numero studiosorum ejus accesserim; ei-que destinationi (quantum cura nostra valuit) satisfacisse visus sim: deberi adhuc institutae arbitror operae, ut solertia ducum facta, quae a Graecis una στρατηγικῶν appellatione comprehensa sunt, expeditis amplectar commentariis*. Primum autem tres strategematum libros scribere decreverat, uti fidem faciunt verba ista in eadem Praefatione. *Quo magis autem discreta ad rerum varietatem apte collocantur, in tres libros ea diducimus*. In primo erunt

P R A E F A T I O.

exempla, quae competant proelio nondum commisso. In secundo, quae ad proelium & confectam pacationem pertineant. Tertius inferendae solvendaeque obsidionis habebit sexaginta: quibus deinceps generibus suas species attribui. His postea quartum adjecit; ut arguunt verba ista, quibus in librum quartum praefatur. Multa lectione acquisitis strategematibus, & non exiguo scrupulo digestis, ut promissum trium librorum implem, si modo implevi; in hoc exhibebo ea, quae parum apte descriptioni priorum ad speciem alligata subjici videbantur: & erunt exempla potius strategiarum, quam strategemata. Et haec & sequentia satis indicant, librum istum compositum esse post tres libros strategematum: Ut omnino frustra sit doctissimus Stewechius, cum suspicatur, hunc, qui quartus vocatur, esse opus de re militari; quod cum ante tres strategematum libros elaborasse, mero meridie clarius est ex praefationis ea περιεχον, quam aliquanto ante adduximus. In catalogo Thomae Jameſii extare dicitur manuscriptus in bibliotheca publica Academiae Cantabrigiensis: sed ibi vocatur Florentinus pro Frontino, credo, non quia ita sit in manuscripto, sed errore typographi. Idem autor est, bis manuscriptum extare Cantabrigiae in bibliotheca domus S. Petri: & Oxoniae semel in bibliotheca collegii Lincolnienſis. Antiquissima ejus, quam videre contigerit, editio est illa, quae castigata a Philippo Beroaldo, & Senatori Min. Roscio dicata Bononiae prodiit apud Platonem Benedictinum Anno c10 cccc xcv.

Robertus Keuchenius notis ad Aquaeductus.

Quaerunt eruditissimi viri, quorum opera ac judicio partim Frontino lux allata, num *Aquaeductum*

P R A E F A T I O.

Evum Urbis Romae commentarius, praeter caetera fragmenta, ejusdem Frontini sit, qui strategematum libros congeffit. Quorum opinionem Cl. Rubenius accurate in Electis suis de utroque opusculo meritus, non sine causa, ut ait, videtur amplexus. Purior enim & emendatior in illis sermo est, & dictionis venustas. At si sub Nerva floruit, ut aperte praeter ipsum confirmat & Aelianus prooemio libelli de instruendis aciebus. Ἐπεὶ τῷ Θεῷ πατρὶ σε Νέρκα συμβαλῶς ὡς φροντίνω τ' ἐπὶ σήμων ὑπατικῶν ἐν φορμίαις ἡμέρας τινὰς διέτριψα δόξαν ἐπενεγκαμένω ὡς τὴν ἐν πῶς πολέμοις ἐμπειρίας, συμβαλὼν τ' ἀνδρὶ ὄρον ἐκ ἐλάττωνα παρὰ τὴν ἔχοντα εἰς τὴν ὡς πῶς Ἑλλήσι πεποιημένην μάχησιν, ἡρξάμην ἐκ ἐπὶ πεφρονεῖν τ' τ' τακτικῶν συγγραφῆς, ἐκ αὐτῶν παρὰ τὴν ὡς φροντίνω δοκῶν αὐτῶν, ἐπὶ πλεονεξία τ' Ῥωμαϊκῆς διακρίσεως ὡς εἴχεν αὐτῶν, &c. quid obstat, quo minus idem scriptor Strategicus & Aquarum praefectus fuerit; qui libellum hunc de Aquaeductibus, Urbem Romanam influentibus, edidit, obscure video. Sed altius ad acumen indaganda sunt Aeliani verba. Ait: Apud Frontinum V. C. & peritiae bellicae laude clarissimum, qui sub Nerva Adriani patre floruit, se per aliquot dies in Formiis egisse, & collatis cum eo sermonibus comperisse, non minus illum studio teneri disciplinae Tacticae Graecis usitatae, quam Romanorum instructione, qua deterius quid minusve videretur contineri. Certo certius est, illum quidem alloquio ad Adrianum non alius Frontini meminisse, quam consulis istius strategematum auctoris, quorum libri superstites etiamnum exstant, & quos idem optimo Principi Trajano dicavit. Secus ac Stewechio visum, qui alios de militari disciplina libros eadem

P R A E F A T I O

eidem dedicatos opinatur sub fine l. 11. c. 3. continent. in Vegetium. Nam Nervae ac Trajani temporibus praecipue in pretio fuit, quod & alibi Volaterranus commentar. Urban. lib. xvi. non obscure subindicat, & qui totam hanc nostram litem uno loco dissecat: *Julius Frontinus ad Trajanum libros quatuor strategematum scripsit, & de Aquis urbis.* Nec alius Frontini mentionem fieri apud antiquos puto, quam unius ejusdemque nostri, qui Strategematum nimirum, Aquarumque libellos congeffit, & cujus etiamnum fragmenta restant de Qualitatibus Agrorum, Limitibus, maximam partem mutila ac inquinatissima, variisque confuta segmentis. Scripsit idem de Colonia opusculum, sed quod hodie diversum exhibetur, ac ejusdem farinae fragmentis interpolatum, ab Amplissimo Viro P. Scriverio, cum reliquis primum ex membranis editum. Falluntur etiam illi, qui ulterius disquirendum contendunt, an Urbanus ille Praetor, cujus Tacitus lib. iv. Historiarum meminit, ad Vespasiani II. & Titi consulatum, qui in annum Urbis incidit 1000cxiii. idem cum nostro Frontino sit: quam & opinionem non exiguum scrupulum plerisque quidem non mediocriter doctis injecisse memini. Nunc audiamus Carolum Sigonium Syllabo historicorum Romanorum: *Sext. Julius Frontinus strategematum libros conscripsit, in quibus ex omnibus historicis exempla in certos locos destinata (valet distincta) enumerat copiose, & magna cum utilitate: licet pleraque librariorum errore inepte sint repetita.* Nervae & Trajani temporibus vixit. Quae verbotenus, ut multa alia, *ἑνός πρὸς ἑνός* in suum apparatus ad omnium gentium historiam transtulit Antonius Possevinus, Sect. III. cap. 4. Cacterum quod
hic

P R A E F A T I O:

hic asserimus, id tam dilucidum ab aliis contestatum fuit, ut mirum sit in aliam sententiam vertere viros eruditissimos.

TENNULIUS in Prolegomenis.

Vides, humanissime Lector, quaecunque de aliquo Frontino passim memorantur, a doctissimis viris ascribi nostro auctori, imo nullum alium credi Frontinum: in quo eos, quod pace manium dixerim, errare puto. Alius enim fuit AEmilius Frontinus, qui Alexandrum specie religionis latrocinantem Epbesi judicavit: Euseb. Hist. Eccl. v. c. 18. Alius est Frontinus e tribu CLUENTIA apud Onuphrium lib. 11. descriptionis civ. Rom. f. 260.

DIS. MANIBUS
SEX. JUNIUS. SEX. F. CLUENT.
FRONTINUS
VET. LEG. I. ITAL. VOLUNT.
VIX. ANN. LXIIX. M. IIX.
H. S. E.

Alius legionis IV Italicae Quaestor e tribu Quirina ab eodem Onuphrio lib. 111. f. 402. in hac inscriptione memoratur.

TI. CLAUDIO. QUIR. FRONTINO
NICERATO. CL. FRONFINI. COS. F.
X. VIR. ST. LIT. JUD. TRIB. LATICLAVIO
LEG. IIII. ITALICAE. QUAEATORI. PRO-PR.
PROVINCIAE. ACHAEA.

Denique alius est Frontinus, qui scripsit de Coloniais. Nam in illo opere fit mentio Imperatoris Commodi. Qui vero Vespasiano secundum Cos. fuit praetor Urbanus, non potuit scribere de Commodio. At de Coloniais. Hostensis ager ab Imperatoribus Vespasiano, Trajano, & Adriano in praecisuris, &

P R A E F A T I O.

Lacineis, & strigis, colonis eorum est assignatus: sed postea Severus & Antoninus & Commodus aliqua privatis concesserunt. *Sed isti, inquit, fragmento secundo praefigitur nomen Julii Frontini Siculi. Atqui in primo fragmento, cui in omnibus editionibus praepositur. Index; Sexti Julii Frontini V. C. de Coloniae Italiae. eadem verba occurrunt, antequam Balbi Messoris reliquiae legantur. Et utraque fragmenta hoc nomine citantur ab Onuphrio lib. III. de sc. Rom. civis. Haec mihi facile donabis: Sed difficilius oritur quaestio, an sit idem, de quo Tacitus in vita Agricolae agit. Non puto. Nam Britannorum, quos dicitur devicisse, nullam mentionem habet in strategematibus (ut de Gallis l. IV. c. 3. n. 14.) quos tamen tacere nec debuerit nec valuerit. Si Consule secundum Vespasiano praeturam Urbani gessit, non videtur sub Trajano secutus militiam, utpote Senior, quam ut esset habilis militiae. At tamen initio de re agr. Intervent clarississimi (Trajani) Imperatoris nostri expeditio, quae me in ipsa scribendi festinatione praepedit. Nam dum armorum magis exerceor curis, totum hoc negotium velut oblitus intermiseram, nec quicquam aliud quam belli gloriam cogitabam. Ubi etiam Daciae victoriae Trajani meminist. Quid sit idem, de quo Plinius l. IX. epist. 19. Joannes Cuspinianus in commentario ad Cassiodori Consules ad A. V. C. MDCCXIII. Sed ille Plinius Frontinus videtur mortuus, quo tempore Virginii Rufus. Virginii Rufus mortuus est in tertio consulatu, quem gessit cum Nerva Imperatore tertium Consule. Frontinus hic a Nerva tum praefectus est Aquaeductibus; & de illis scripsit post Nervae excessum. Vocatur enim ibi Divus Nerva. & dicitur. Novum Imperatorem Caesarem Nervam Trajanum Augustum praescribente titulo.*

P R A E F A T I O.

Frontinus ille est mortuus, antequam Plinius illi in
augurato succederet. Nam auguratus viventi non a-
dimititur. De his Amplius pronuncio. Quin foverit
Martialem, non dubito, cum ejus verba repetat de
Aquaeductibus. Sentit hanc curam Imperatoris
pissimi Nervae Principis sui Regina & Domina
Orbis in dies, quae terrarum Dea conficit, cui par
nihil & nihil secundum. Quae habentur lib. xii. epig.
8. Alius est Fronto, de quo Plinius lib. vi. epist. 13.
lib. iv. epist. 9. Caesarum patronus. Et apud Macro-
bium. Et Gell. celebris orator. apud Dionem consul. In
omnibus enim Codd. Frontinus legitur. Illi compe-
tore putat R. Keuchenius inscriptionem in ara quadam
votiva apud Coloniam Trajanam posita.

U N O N I.

B. V. A. E. P. R. O.

S E X T I I J U L.

O N T I N I.

quod suppletis lacunis ita restituit. I. O. M. Ju-
NONI MINERVAE PRO SALUTE SECTI JULII.
FRONTINI.

JOAN-

JOANNIS POLENI
A D
SEX. JULII FRONTINI
COMMENTARIUM
DE AQUAEDUCTIBUS URBIS ROMAE.
PROLEGOMENA.

CAPUT I.

Sex. Julii Frontini Vita per Consules distincta.

Iulia Gens, in Patriciam Majorum Gentium; ac Plebejam divisâ, plures habuit Familias, seu cognomenta. Patriciæ quidem cognomina fuerunt Cæsarum, Julorum, Libonum, Mentonum: Plebejæ vero quæ cognomina fuerint, non aequè certè constitui potest; cum de multis hujusce Familiæ Viris, num Patricii fuerint, an Plebeji, monumentorum inopia incertum faciat. Illud tamen verisimillimum reor, Julios, qui Vespasiano Imperatore ac posterioribus temporibus florere, ex antiquis Patriciis nequaquam fuisse; cum jam (teste Tacito in *Annal.* lib. x. cap. 25.) vel Claudii tempore pauci jam essent reliqui Familiarum, quas Romulus Majorum, & L. Brutus Minorum Gentium appellaverant: quatinus Claudius Cæsar in numerum Patriciorum adscivit vetustissimum quemque e Senatu, aut quibus clari parentes fuerant. Morem vero hunc secuti etiam alii Imperatores; ac Vespasianus (eodem Tacito in *Agri-*

sola cap. 9. referente) Julium Agricola, praeter ceteros, inter Patricios cooptavit. Quod cum notaverit Antonius Augustinus in Opere de *Gentibus Familisque Romanorum*, ubi Julios Consules, etiam suffectos, post Caligulam ad Maximinum Imperatorem enumerat; miror sane, Julium Frontinum nostrum fuisse ibi praetermissum. Quod vero Fulvius Ursinus, Richardusque Stercinnius in ejusdem argumenti Operibus nihil de Julio Frontino nostro dixerint, mirandum non est; cum ad Trajani tempora hi non descenderint.

II. Porro ex iis, quae paullo ante dixi, conjicio, Julium Frontinum non fuisse, ex veteri Patricia Familia; fuisse tamen Patricium; nimirum ex iis, qui aut ipsi, aut ipsorum parentes inter Patricios ab Imperatoribus fuerant adsciti. Cum enim diserte in Commentario de *Aquaeductibus* (Art. 1.) testetur, *Officium Aquarum administratum semper per Principes Civitatis Viros*, ipse vero id Officium administraverit, atque ideo vel hoc nomine liqueat, cum inter Civitatis Principes fuisse; obtinuisse quoque locum inter Patricios, credibile prorsus est. Num vero Julii Frontini Urbs Roma patria fuerit, an alia regione (ut Julius Agricola Forojulensium Colonia, Tacito teste) ortus, non conjiciam: nihil enim usquam, unde conjecturas probabiles ordiri possem, inveniri.

III. Nunc, antequam annos propono, monebo, me in numerandis ab Urbe Condita annis secuturum in vita haec scribenda supputationem Varronis, ut notiozem. Quod si ab annis, qui proponuntur, duos detrahes, habebis annos secundum Frontinianam supputationem, quae in An-

nota-

A J. POLENO CONTEXTA.

notationibus ad ipsum Frontini Commentarium
necessario sequenda fuit.

ANNO AERAE VVLG. CHR. LXX.

VRBIS CONDITAE DCCCXXIII.

T. FLAVIO VESPASIANO AVGVSTO II.

T. FLAVIO CAESARE CÖSS.

IV. Ut patria, ita quoque in obscuro sunt res
a Frontino gestae usque ad Praeturam. Quod e-
nim primum de Frontino memoratur, id est, ab
eo Urbano Praetore Senatum fuisse vocatum. En
verba Taciti, qui postquam in *Historiarum* l. iv.
c. 38. narraverat, Vespasianum iterum, ac Ti-
tum absentes consulatum iniisse, in cap. 39. ita
pergit; *Kal. Januariis in Senatu, quem Julius*
Frontinus Praetor Urbanus vocaverat, Legatis exer-
citibusque, ac Regibus laudes gratesque decretae. Et
Tertio Juliano Praetura, tamquam transgredientem
in partes Vespasiani legionem deseruisset, ablata, ut
in Plotium Griphum transferretur. Hormo digni-
tas equestris data. Et mox, ejurante Frontino, Cae-
sar Domitianus Praeturam cepit. Ejuravisse autem
Frontinum existimo, ut Domitiano gratum face-
ret, qui non modo honorem Praecturae Urbanae,
sed honorem (ut Suetonius in ejus Vita cap. i.
scribit) Praecturae Urbanae cum potestate consulari
suscepit. Credibile etiam est, studuisse Fronti-
num, ut hoc facto Imperatorem ipsam Vespasia-
num Domitiani patrem demereretur. Hunc ve-
ro Frontinum nostrum fuisse, qui de *Aqueducti-*
bis scripsit, neminem inveni, qui negaret.

V. Stephanus Vinandus Pighius (ad annum ul-
timum l. xviii. *Annalium Romanorum*) suspicatur,
superiore anno Praeturam gessisse Frontinum, cum
Kal. Januariis citati a nobis anni, posteaquam ipse
Senatum (abierant enim novi Consules Vespasianus, &

S. J. FRONTINI VITA

Titus) convocasset, abdicaverit: pergitque Pighius ita; alioquin vix uno die Praetorem fuisse dicendum erit, nisi forsan ante Kal. Januarias novi Praetores Magistratum tunc inibant; quod nusquam hactenus legi. Sed, ubi Taciti verba considero, non possum non facere cum iis, qui rentur, Frontinum ante legitimum tempus deposuisse Magistratum; quod non contigisset, si in superiorem annum incidisset ejus Praectura.

ANNO CH. LXXIII.

V. C. DCCCXXVII.

T. FLAVIO VESPASIANO AVG. V.

T. FLAVIO CAESARE III. COSS.

VI. Hoc anno, aut circa hunc annum, Consulem suffectum fuisse Frontinum, conjicio. Rationem conjecturae ut explicem, pro certo ponam, Frontinum Consulem fuisse, cum cum *consularem Virum* AELIANUS, in Praefatione Operis *de instruendis aciebus* perspicue nominet. Tum verisimillimum esse ajo, cum in Britanniam ivisse Imperio Proconsulari, & Consulatu jam functum; nam ferme omnes, qui cum Imperio in eam Provinciam mittebantur, Consulares erant, praetereaque Frontinus eo tempore (ut paullo infra dicemus) missus fuit, quo tempore viro forti, atque praedito dignitate auctoritateque opus erat in ea regione. Deinde pono, credibile esse, Frontinum profectum fuisse in Britanniam anno V. C. 828. (ut mox exponam) quamobrem probabile sit, cum anno ante gessisse Consulatum; quemadmodum constat contigisse Julio Agricolae Frontini successori, qui ad Britanniam regendam profectus est anno Consulatus ipsius inleucto. Adde, hoc anno V. C. 827. non alium reperiri suffectum Consulem praeter Caesarem Domitianum, cui

A J. POLENO CONTEXTA.

cui collega Frontinus noster esse potuit.

ANNO CHR. LXXV.

V. C. DCCCXXVIII.

T. FLAVIO VESPASIANO AVG. VI.

T. FLAVIO CAESARE III. COSS.

VII. Hoc anno, conspecto, Frontinum in Britanniam missum. Unus autem Tacitus est, ex cujus scriptis conjecturam facere possumus. Is in *Vita Agricolae* cap. 17. haec habet; *Et cum Cerialis quidem alterius successoris curam, famamque obruisset, sustinuit quoque molem Julius Frontinus; et magnus, quantum licebat, validamque, Et pugnam Silurum gentem armis subegit, super virtutem hostium locorum quoque difficultates eluctatus.* Ex his ergo colligendum videtur; & Cerialem rexisse Britanniam, & Ceriali successorem datum fuisse, cujus fama obruta gestorum praecessoris memoria, & huic Cerialis successor substitutum fuisse Frontinum: cui deinde successisse Julium Agricola, ea, quae paulo infra citatum locum Tacitus subjicit, aperte commonstrant. Porro doctis Viris probabile fit, Cerialem ivisse in Britanniam anno V. C. 824. Agricola, vero anno V. C. 831. Fa-teor tamen; non deesse, qui libentius in annum 832 professionem Agricolae rejiciant; sed habita-tione eorum; quae in *Hist.* lib. v. & in *Agricolae Vita* Tacitus habet, primis illis (si quid judi-co) est assentiendum. Itaque Cerialis, ejus suc-cessor, & Frontinus septem annis Britanniam rex-ere: cumque probabile fit, ejus, cujus parum felix Imperium fuit, brevis etiam tempus fuisse, tres anni Frontini Imperio assignari posse videntur; atque ideo ejus Imperii initium in annum V. C. 828. posse referri.

VIII. Quod si quis dicat; hujusmodi consilio-

S. J. FRONTINI VITA

nem certam non esse, nihil quidem repugnabit dummodo ne illud negetur, ex ea probabilissimum fieri, saltem circa illum annum (nimirum vel anno ante, vel anno post) Frontinum in Britanniam ivisse.

IX, Marcus autem Zuerius Boxhornius, & plerique Interpretum in citato Cornelii Taciti loco anxie inquirunt, quo referantur verba illa, *quantum licebat*: ego vero facio cum Boxhornio, qui ad præcedentia verba, *sustinuit quoque molem*, ea referenda contendit. Quasdam enim alias interpretationes, quamvis honorificentiores gestis Frontini nostri, quod eas minus probabiles existimo, missas facio.

ANNO CHR. LXXVIII.

V. C. DCCCXXXI.

L. CEIONIO COMMOD.

D. NOVIO PRISCO. CÖSS.

X. His Consulibus, cum Agricola (ut paullo ante diximus) Britanniae regimen suscepit, credibile est, Frontinum reversum fuisse Romam, subacta jam proximis superioribus annis in Britannia Silurum gente, incolente regionem, quae nunc principatus Walliae pars est, & novis hodie nominibus (ut scribit Michael Virdungus in sua ad citatum locum Taciti nota) *Herefordshire*, *Radnorshire*, *Breconshire*, *Monmouthshire*, *Glamorgenshire* appellatur.

XI. Credibile quoque est, circa haec tempora Frontinum admovisse manum scribendis Libris, qui *Strategematum*, sive *de solertibus Ducum factis* & *dictis* inscribuntur. Nam in Commentario *de Aquaeductibus* (Art. 2.) proficitur, se alios Libros, praeter ipsum *de Aquaeductibus* Commentarium, *post experimenta* & *usum* composuisse. Nonne itaque

A. J. POLENO CONTEXTA.

que probabile fit, post experimenta & usum rerum in bello gesto adversus Silurum gentem Libros ad bella omnino pertinentes coepisse scribere?

ANNO CHR. LXXXIII.

V. C. DCCCXXXVII.

IMPERATORE DOMITIANO AVG. X.

C. OPPIO SABINO. COSS.

XII. Hoc anno *Strategematum* Libros Frontinum edidisse, existimo. Cum enim in Libris hisce quinquies Domitianus nominetur, semperque Germanici belli mentio fiat, atque Germanici titulus ipsi Domitiano saepe addatur, nihil autem legatur in iisdem Libris, quod ad posteriora bella, praesertim Dacica, a Domitiano gesta pertineat; videtur quidem probabilissimum, hosce Libros fuisse editos post Domitiani e Germania reditum, ac post confirmatum ei Germanici titulum, quod (ut docti Viri colligant) anno V. C. 837. contigisse, credendum est.

XIII. Falluntur autem Raphaël Volaterranus (in *Comment. Urb.* lib. xvi. quo loco de Juliis agit) & qui cum sunt secuti, reputantes, quattuor *Strategematum* Libros Trajano fuisse inscriptos. Quo enim modo id posset evinci? quo modo persuaderi posset, Frontinum inscripsisse Trajano Libros, in quibus Trajani nulla, Domitiani autem honorificentissima mentio? Domitiani, inquam, cujus nomen Frontinus in Commentario *de Aqueductibus*, edito Trajani tempore, ne inter Consules quidem ponere voluit, ut post Panvinium animadvertimus in Nota 27. Art. 102.

XIV. Sed ante hosce *Strategematum* Libros (quanto tamen ante incertum) Frontinus noster Libros, nunc deperditos, de Scientia militari e-

S. J. FRONTINI VITA

diderat: quod ex verbis, quibus *Strategematum* Libros exorditur, liquere contendit Gerardus Joannes Vossius (*de Histor. Lat.* lib. 111. quo loco agit de Sex. Julio Frontino) & recte quidem contendit. Sunt autem ea verba hujusmodi. *Cum ad adstruendam rei militaris scientiam, unus ex numero studiorum ejus accesserim, & ique destinationi, quantum cura nostra valuit, satis fecisse visus sim; debere adhuc institutae arbitror operae, ut solertia ducum facta &c.* Neque sane conferenti Libri primi exordium cum exordio quarti Libri dubium esse poterit, quin frustra sit doctissimus Stearnechius (utor Vossii verbis citato in loco) cum suspicatur, *Librum, qui quartus vocatur, esse opus de re militari;* & ante Vossium hoc idem animadverterat Sixtus Arcerius in suis ad Aelianum Notis pag. 98. Porro Vegetius quoque in lib. 1. *de Re Militari* cap. 8. fidem fecit, Frontinum Libros *de Re Militari* scripsisse: habet enim; *quae Cato ille Censorius de disciplina militari scripsit, quae Cornelius Celsus, quae Frontinus perstringenda duxerunt &c.*

XV. Non modo autem Romanae, verum etiam Graecae militaris Disciplinae peritus erat Frontinus notter, teste AEliaño, qui in *Tacticis* suae *Proaemio ad Adrianum Imperatorem* (ut de Graeco in Latinum vertit Sixtus Arcerius) ita scripsit; *At posteaquam cum Deo patre suo Neriva super eo contuli, ac Formis transactis aliquot diebus apud Frontinum, & clarissimis Consularibus virum, quique peritiae bellicae laudem asportavit, collatis cum eo quoque sermonibus comperi, non minora illum studio teneri disciplinae Graecis usitatae; coepi non amplius, quod de conscribendis *Tacticis* conceperam vili pendere.* Cave autem hoc in loco a Francisci Robertsonelli interpretatione, in qua haec, inter cetera,

ra, habentur; commemoratus fui apud Frontinum, qui unus est inter consulares illustres; ubi verbum est nos in suspicionem posset inducere, num Adriani tempore viveret Frontinus noster: at cum AELiani locum Graece ex optimo codice Mediceo emendatissimum dederit Jacobus Gronovius (in *Thesaur. Antiq. Graec.* Tomo III. pag. d d d d) vel ex eo aperte liquet, verbum illud est vi veluti quadam fuisse intrusum.

XVI. Incertum autem pariter remanet, quo tempore Frontinus ediderit opus (id quoque nunc deperditum) de *Tactica Homeri tempore usitata*, de quo Opere idem AELianus in *Tactica* cap. i. ita scribit; *Ac de Tactica Homeri tempore usitata legi Scriptores, Strabonem, Hermianum, ac Frontinum, virum nostro tempore Consularem.* Credibile tamen fit, hosce Libros Frontinum, rerum potiente Domitiano, scripsisse; quo tempore probabile est, multum otii habuisse.

XVII. Nam circa annum supra commemoratum V. C. 837. atque etiam per reliqua Domitiani tempora, maximam partem, abfuisse Roma Frontinum, credibile arbitror: ut, dum frueretur quiete & otio (haec enim ab assentatoribus Domitiani commendata Agricolae viro simili Frontino nostro apud Tacitum legimus: ita etiam, Domitiano regnante, Tacitum ipsum Roma abfuisse *taedio temporum* autumat Lipsius in Taciti vita) ut, inquam, dum frueretur Frontinus quiete & otio, sibi caveret a Domitiano, cujus aures verberabat fortium virorum fama. Hoc autem in secessu Frontinus aliquando secum habuit (ut opinor) Valerium Martialem Poëtam, qui l. x. Epigramma 58. orditur hisce versibus:

*Anxius aequorei placidos, Frontine, recessus,
Est prope Bajas, litoreaque domus;*

S. J. FRONTINI VITA

*Et quod inhumanae cancro fervente cicadae
Non novere nemo, fluminoſque lacus;
Dum colui, doctas tecum celebrare vacabat
Pieridas, nunc nos maxima Roma terit.*

Unde etiam liquere poteſt, Frontinum non ab-
horuiſſe ab amoenioribus ſtudiis, & fuiſſe ex iis,
qui Martialem foverunt, atque amaverunt, quod
oſtendimus etiam in Nota 1. Art. 88.

XVIII. Ut ut vero credibile eſt, Domitiani
tempore ſeceſſiſſe Frontinum, ſatis tamen conſtat
ex C. Plinii Caecilii Epistoſis, illum Romae prorsus
non caruiſſe: quandoquidem in Epistoſa 1. l.
v. de cauſſa Curiani filii a matre exhaeredati ver-
ba faciens Plinius (qui unus erat ex inſtitutis haer-
edibus) haec habet, *adhibui in conſilium duos, quos
tunc civitas noſtra ſpectatiſſimos habuit, Cornelium,
& Frontinum.* Id autem Domitiano rerum potien-
te contigiſſe, ex citata Epistoſa poteſt evinci: in
qua Plinius ſcribit, *Cohaeredes mei componere, &
transfigere cupiebant, non diſſidentia cauſſae, ſed mo-
ta temporum.* Verebantur, quod videbant multis ac-
cidiſſe, ne ex centumviroſali iudicio capitis rei exirent.
Qui metus ad Domitiani tempora procul dubio
referri debet.

XIX. Ex diligentia vero, atque cura in recen-
ſendis Lege atque Senatusconſultis in Commenta-
rio *de Aquaeductibus*, & ex citato loco Plinii col-
ligere licet, Juris quoque peritum fuiſſe Fronti-
num noſtrum. Quid autem velint Cuſpinianus,
& Catanaeus, qui de Frontino tradidere haec;
Summus Jurisconſultus Secundo interdum reſpondit,
niſi id totum elici poſſe credant ex ſupra allatis
Plinii verbis, haud facile liquet: certe Petrus
Scriverius hunc eundem citatorum Authorum lo-
cum reſpiciens (ſub initium Editionis Operum
Fronti-

A J. POLENO CONTEXTA.

Frontini, quam ipse adornavit) scribit, *quid u-
terque velit, magis suspicari possum, quam intelligen-
re.* Quod vero Hieronymus Magius in *Miscella-
neorum* lib. iv. cap. 2. Julium Frontinum appel-
let *maximum Geometram*, id non pertinet ad nos:
ibi enim Magius verba facit de Frontino auctore
Operis de *Re Agraria*, qui a Frontino nostro di-
versus fuit, ut suo loco ostendetur. Ceterum,
quae perfecta haberet in Aquarum Fluentium
Doctrina Frontinus noster, & sparsim indicavi-
mus variis in Notis, & conjuncta exposuimus in
Nota i. IV. Art. 113.

ANNO CHR. LXXXXVII.

V. C. DCCCL.

IMPERATORE NERVA AUG. III.

L. VERGINIO RVFO III. COSS.

XX. Hoc anno (quo integro Nerva regnavit)
Frontinum fuisse iterum Consulē opinor. Por-
ro de secundo Frontini Consulatu dubitandum non
videtur: nam Martialis in Epigram. 48. lib. x.
(in quo *convivium parat*) hos versus inter ceteros
habet:

De Nomentana vinum sine faece lagena,

Quae bis Frontino Consule prima fuit.

Quoniam vero credibile prorsus est, ut mox ostē-
detur, Frontinum fuisse unum ex duobus, qui
fuere Consules III. & quoniam ii, qui Consules
III. cum Trajano III. fuere, secundum consula-
tum cum Nerva gesserant (id aperte testante Pli-
nio in Panegyrico hisce verbis; *uterque nuper con-
sulatum alterum gesserat a Patre tuo datum*) iccirco,
secundum Frontini Consulatum rejiciendum in
citatum annum, opinor.

XXI. Hoc autem eodem anno factus fuit Fron-
tinus noster Curator Aquarum (quod ad finem
vero

S. J. FRONTINI VITA

vergente ejus consulatu contingere potuit; Nerva honores honoribus addente) ut ipse Frontinus in Art. 102. perspicue asserit; *Imperatore Nerva III. & Verginio Rufo III. Coss. ad nos Cara Aquarum translata est.*

XXII. Ac statim quidem Commentarium de *Aquaeductibus* scribere Frontinus coepit; in ipso enim Commentarii (ut ita dicam) limine, Art. 1. haec habet; *sitque mihi nunc ab Nerva Augusto nescio diligentiore, an amantiore. Reipublicae Imperatore Aquarum inunctum Officium; & Art. 2. sed, cum hic Commentarius inter initia administrationis meae scriptus sit.* Commentarium tamen, quem hoc anno scribere coepit, Nerva vita functo persecutus est, & absolvit, ut suo loco aperte demonstrabo. Praeterea vero crediderim, ferme statim post susceptam Aquarum curam coepisse Frontinum Aquarum copiam distributionemque metiri; ut indicavi etiam in Nota 1. Art. 87.

ANNO CHR. C.

V. C. DCCCLIII.

IMPERATORE TRAIANO AVG. III.

SEX. IVLIO FRONTINO COSS.

XXIII. Collegam Trajani in tertio Consulatu fuisse Frontinum, pluribus doctisque rationibus Henricus Noris in *Consulari Epistola* pag. 59. erudite defendit. At Antonius Pagi in *Critica in Annales Baronii* Tom. I. pag. 24. Norisium a priore sententia recessisse scribit; contenditque Trajani Collegam Frontonem esse habendum. Ego, quamquam in Norisii verba ferme juraveram, tanti tamen, quanti est faciendâ, faciebam Pagi auctoritatem, ac verebar, ne propensione in eum, cujus Librum commentandum susceperam, transversus agerer: itaque rogavi Joannem Bapti-

A J. POLENO CONTEXTA.

Baptistam Morgagnum in nostro hoc Gymnasio Primarium Anatomes Professore doctissimum, celeberrimumque, cui meam hanc Frontini Editionem multum debere profiteor, rogavi (inquam) ut pro sua erga me benevolentia, atque amicitia gravioribus studiis detraheret aliquid, & ad amoeniora studia hæc, in quibus etiam vehementer excellit, diverteret, aperiretque mihi suam de proposita controversia sententiam, unde reliquis novum beneficium accederet. En vero, quæ ille benigne respondit.

JO. BAPTISTA MORGAGNUS

Doctissimo, Ornatissimo Viro

J. O. A. N. N. I. P. O. L. B. N. O.

Rei Mathematicæ Professori Celeberrimo.

S. P. D.

XXIV. „ET si tuæ me litteræ invenerunt ni-
 „hil mihi, quam Fastos cogitan-
 „tem; morem tamen gessi: Falloppium, & Eu-
 „stachium deposui; Norisium, & Pagium in-
 „matris sumpsi. Ille in Epistola Consulari, ubi quæ-
 „rit, anno *Ærae Christi*. 100. Fronto, an Frontinus
 „Trajani III. Consuli Collega fuerit ordinarius,
 „cum plura, quæ infra memorabuntur, erudite,
 „ut solet, in medium affert, tum vero, ut ad
 „Frontinum potius inclinem, duabus efficit ra-
 „tionibus. Quarum altera a Fastorum auctori-
 „tate, altera autem est a veterum Scriptorum
 „testimoniis petita. Primum videlicet, ut fate-
 „tur, Prosperi Fastos, sed omnium vitiosissi-
 „mos,

S. J. FRONTINI VITA

„ mos, itemque Cassiodori, sed Prosperum de-
 „ scribentis, habere *Frontonem*; ita ostendit, Fa-
 „ stos Anonymi apud Cuspinianum, qui omnium
 „ quidem procul dubio sunt optimi, habere *Front-*
 „ „ *tinum*. Deinde etsi paullo ante agnoverat, Pro-
 „ spero suffragatorem videri Dionem; cum de
 „ Frontone Consule, rerum potiente Nerva;
 „ mentionem faciat; propterea quia is, quo de
 „ quaerimus, Consul; Plinio in Panegyrico au-
 „ ctore, *nuper consulatum alterum gesserat a Nerva*
 „ „ *datum*; vicissim tamen producit, qui vel clarius
 „ illi Cuspiniani Anonymo suffragetur, Martia-
 „ lem scilicet; de cujus quidem testimonio mox
 „ videbimus.

XXV. „ Pagius autem in *Crit. Baron.* & Fron-
 „ tonem ipse retinet, & docet, *Norismum nuper*
 „ „ *ad se scripsisse, M. Julium Frontonem probabilius*
 „ „ *Collegam Trajani poni.* Vir omnino fuit Nori-
 „ sius non modo dignitate, atque eruditione;
 „ verum etiam moribus eminentissimus, quod
 „ intelligete plane licet vel ex ista ingenua mu-
 „ tatione sententiae. Attamen, quod ne ipse qui-
 „ dem fecit, ut majorem sui, quam veri ratio-
 „ nem haberet, non putò, ab reliquis esse facien-
 „ dum; sed novae ipsius sententiae rationes eo
 „ animo esse excutiendas, ut, si firmæ sint, hæc
 „ probetur; sin contra, prior illa retineatur. Ex-
 „ cutiendi autem labor ipse quidem meus; firmæ
 „ vero, an infirmæ sint, tuum, Vir Doctissime;
 „ erit judicium, præsertim quando Scriptores
 „ nobilissimi Pagius, & Tillemontius firmas jam
 „ videntur existimasse.

XXVI. „ Principio illud est animadverten-
 „ dum, prioris sententiae rationem primam non
 „ modo a Norisio, ut par erat, infirmatam non
 „ esse;

A J. POLENO CONTEXTA.

„ esse, sed ne memoratam quidem; credo, quia
 „ facilius confirmari poterat, quam infirmari.
 „ Nam ut in Fastis Idatianis (quod Norisius mi-
 „ nime ignoravit) scriptum legimus: *Traiano III.*
 „ & *Pontino*; ita proclive admodum est aliis ex
 „ Fastis suspicari, istud *Pontini* nomen forte esse
 „ mendosum, ac legendum esse *Frontino*. Id e-
 „ nim scripturae vitium an facilius in *Frontino*,
 „ quam in *Frontone* scribendo oriri potuerit, etsi
 „ Tillemontius in medio relinquit, haud tamen
 „ difficile est existimare.

XXVII. „ Sed quam Norisius rationem non
 „ attigit; hanc, si tibi videtur, in praesentia se-
 „ ponamus: quas vero ad Pagium scripsit, eas
 „ omnes ex ordine attendamus. Dio, inquit, in
 „ *Nerva Frontonem tunc consulem nominat*. Noti
 „ modo hoc Norisius, cum scripsit Epistolam
 „ Consularem, ut supra ostendimus, non ignora-
 „ bat; sed ne illud quidem; Cuspinianum vero
 „ *Frontinum* in Dione legendum putasse. Et sa-
 „ ne in Italorum nominibus persaepe; & facile a
 „ Graecis Auctoribus, vel certe librariis pecca-
 „ tum esse, cum alii animadverterunt; tum praec-
 „ fertim Robortellus admonuit; Plutarchum in
 „ Poplicola *Λαιργίῳ* (Κλαίρον potius, vel Λάρον,
 „ ut notavit Sigonius) scripsisse pro *Lartem*; in
 „ Cicerone autem Clodiam illam *Quadrantariam*
 „ vocasse *Κεκοδραντίαν*: a Dionysio quoque A. Ver-
 „ ginium appellatum esse *Μορτάνον*, quem Latini
 „ dicebant *Coelimontanum*. Quid multis opus est?
 „ In ipsis, de quibus loquimur, *Frontini*, & *Front-*
 „ *onis* nominibus permutandis lapsos esse librarios
 „ AEliani *Tactica* describentes; facile est ex Si-
 „ xti Arcerii in haec Notis intelligere. Cum
 „ enim primum; idque recte, scripsissent *ὁ*
 „ *φρον*.

+++

S. J. FRONTINI VITA

„ *φρόντινῳ*, alio deinde in loco perperam scripse-
 „ re καὶ φρόντωνι: quos ille cum reprehendere de-
 „ buisset, in alium se errorem abripere passus est,
 „ ut unum atque eundem esse Virum, crederet,
 „ quem Aelianus, Martialis, Dio modo Fron-
 „ tinum, alias Frontonem vocassent. Sed faci-
 „ lior nimirum fuit Arcerius in iis, quos distingue-
 „ re oportebat, confundendis, velut ibidem cum
 „ illum quoque Frontinum, qui in Galeni libro
 „ ultimo Remediorum κατὰ τὸν γένος semel, atque
 „ iterum nominatur, eundem ac nostrum esse,
 „ censuit, haud animadvertens, Heram Medi-
 „ cum, cujus verba de Frontino Ischiadico pro-
 „ fert Galenus, *natum esse ante Andromachum*,
 „ quod Galenus supra in VI. libro testatur: qui
 „ quidem Andromachus, si dubites, ille senior
 „ fuerit, *inter Neronis*, ut idem Galenus alibi
 „ docet, *Medicos primus*, an ejus filius; id unum
 „ praestiterit attendisse, Cornelium quoque Cel-
 „ sum Herae medicamenta bis memorasse.

„ XXVIII. „ Verum nos Frontonem ponamus
 „ in Dione quidem esse legendum, & quando
 „ Norisius illi hujus testimonio plus ponderis in-
 „ esse, postea credidit, quale demum sit, videam-
 „ mus. Etsi totus is locus ejusmodi est, ut
 „ nonnulla habeat, quae aliter ab aliis intelligi
 „ possint; id tamen perspicuum est, Frontonem
 „ consulem inter ea memorari, quae, ut Plinius
 „ ad Quadratum scribit, *primis diebus redditae li-*
 „ *bertatis* acciderunt, & prius certe, quam Ner-
 „ va ipse cum Virginio Rufo consul narretur,
 „ ut permirum omnino esset, Panvinium in
 „ Commentariis in Fastos suis scripisse, Fron-
 „ tonem a Dione consulem *anno post occisum Do-*
 „ *mitianum fuisse referri*, nisi & id, & alia, quae
 „ ibi

A J. POLENO CONTEXTA.

,, ibidem peccat, facile essent in tanto & Scri-
 ,, ptore, & Opere excusanda. De ea re nullum
 ,, certe verbum apud Dionem, multoque minus
 ,, quod ille Frontonis Consulatus *ex Kal. Jul.* in-
 ,, ceperit ejus, de quo modo dictum est, anni: qui
 ,, quidem dies illuxit praeterlapso jam medio do-
 ,, minationis Nervae tempore; non inter hujus
 ,, initia; inter quae initia, video Tillemontium
 ,, quoque ipsum agnoscere, Frontonem consu-
 ,, lem a Dione memorari. Quorsum haec? in-
 ,, quies. Nondum eo dico; quod velim, Cas-
 ,, siodori *Chronicon*; alioqui, ut dictum est, vi-
 ,, tiosissimum, in eo verum esse, quod Domi-
 ,, tianum occisum tradit Frontone consule sic;
 ,, ut hic consulatum sub Nerva quidem potuerit
 ,, gerere; non tamen a Nerva *datum*. Sed eo
 ,, dico, ut illud certe alterum intelligatur: qui
 ,, inter initia dominatus Nervae consul fuerit;
 ,, de illo accipienda minus videri; quae de eo;
 ,, de quo quaerimus; Trajani Collega Plinius pa-
 ,, riter in Paneg. indicavit: ita *nuper* consulatum
 ,, a Nerva datum gessisse; ut *adhuc oculis paulo an-*
 ,, *te dimissi fasces oberrarent* &c. itemque illa: *mo-*
 ,, *do praetextam exuerat; modo lictores abire jusse-*
 ,, *rat; modo gratulantes amici recefferant*: qui enim
 ,, convenit *modo*, & *paulo ante*, si intercesserat
 ,, plane triennium?

XXIX. ,, Et rationem quidem primam satis
 ,, excussimus petitam ex testimonio Dionis, vel
 ,, potius (ut verum loquamur) Joannis Xiphili-
 ,, ni, qui saeculo XI. in epitomen contraxit
 ,, Dionem. Nunc alteram videamus. Fronto;
 ,, inquit, *erat Consul. II.* Hoc vero aut demon-
 ,, strandum, aut non attingendum omnino fue-
 ,, rat. Quantum enim ex saepius laudato Paneg.

S. J. FRONTINI VITA

„ gyrico certum est, eum, quo de quaeritur, Col-
 „ legam Trajani, *consulatum alterum* antea gessit-
 „ se; tantum inter omnes liquet, neminem ad-
 „ huc id ostendere potuisse de Frontone; posse
 „ autem omnes de Frontino, & verbis quidem
 „ Auctoris, non uno, imo non decem fere post
 „ saeculis scribentis, sed illis ipsis temporibus
 „ Romae viventis, scribentisque, Martialis.
 „ Nam hic diserte *bis Frontinum consulem*, neque
 „ ita pridem fuisse, clarissime indicat in eo Li-
 „ bro (X.) cujus nonnulla Epigrammata anno 98.
 „ scripta esse, constat; ut hinc Norisius in Epi-
 „ stola Consulari illud quoque alterum erui posse
 „ crediderit, Frontinum Consulem II. fuisse sub
 „ Nerva. Verum ego quod, ob alias causas,
 „ non sine controversia inferri, ostendique pos-
 „ set, remitto; illud autem, quod negari non
 „ potest, urgeo: Frontonem bis Consulem fuisse,
 „ nullius veteris Auctoris fide probari; Fronti-
 „ num bis Consulem fuisse, aequalis Scriptoris
 „ testimonio praeclarissimo demonstrari.

XXX. „ Jam vero tertiam Norisii rationem
 „ examinemus. Fronte, inquit, erat *vir togā-*
 „ *tus, non vero militaris, qualis Frontinus fuit.* Ni-
 „ mirum hic quoque ad Panegyricum Plinii re-
 „ spexit, qui de utroque in hunc annum Colle-
 „ ga Trajani verba faciens, sic ipsum alloquitur:
 „ Tertiū Consulatū decus bellorum sociis olim,
 „ periculorum consortibus, parce tamen tribuebatur,
 „ quod tu singularibus viris, ac de te quidem bene ac
 „ fortiter praestitisti, sed in toga meritis: utriusque
 „ cura, utriusque vigilantia obstrictus es, Caesar:
 „ itemque infra: nempe enim hi sunt, quos Senatus
 „ cum publicis sumptibus minuendis optimum quem-
 „ que praeficeret, elegit quidem primos. Ego ta-
 „ men,,

A J. POLENO CONTEXTA.

„ men non video, quid tandem ex his omnibus
 „ non conveniat Frontino. Nam quod bellica
 „ laude plurimis ante annis floruerat, & Silurum
 „ gentem subegerat; num propterea insequentibus,
 „ suos inter cives pacis artibus vicissim ex-
 „ cellere, & postremis denique annis, cura, ac
 „ vigilantia sua bene, ac fortiter de Trajano me-
 „ reri non potuit in toga? Non opinor, cum
 „ Plinius ad Severum scripsit, se in Curiani cau-
 „ sa *adhibuisse in consilium duos, quos tunc civitas spe-*
 „ *ctatissimos habuit, Corellium, & Frontinum,* &
 „ ex eorum sententia judicasse; vel cum ad Ar-
 „ rianum, *successisse se in Auguratu Julio Fronti-*
 „ *no, principi viro;* non, inquam, opinor, tunc
 „ spectatissimum, & principem virum in sago
 „ dixit, sed in toga. Quid verbis opus est? Pro-
 „ curatio Aquarum, *res administrata per principes*
 „ *semper civitatis viros,* Officiumne erat, quod
 „ non a togato, sed a militari omnino homine
 „ gereretur? Non contra vel ipsa Curatorum Ta-
 „ bula, a te, Vir Eruditissime, ut tot aliae in
 „ tua ista eximia Frontini editione, & diligenter
 „ concinnata, & docte illustrata, inter Curato-
 „ res fuisse, ostendit, qui Legum peritia, stu-
 „ diisque civilibus principem in civitate locum
 „ erant assecuti? Hanc autem Aquarum Procu-
 „ rationem *ad usum, tum ad salubritatem, atque*
 „ *etiam ad securitatem Urbis pertinentem,* certe
 „ Frontinus, utpote sibi a Nerva injectam, jam
 „ fere biennium gesserat sub Imperatore Trajano,
 „ eaque fide, ac sollicitudine gesserat, qua ex
 „ ipsius Commentario intelligitur, ut cum innu-
 „ meras fraudes vel *per offensas* retexisset, magno-
 „ que cum Reipublicae emolumento sustulisset,
 „ videatur, si quis alius, tunc dignus fuisse, ut

S. J. FRONTINI VITA

” & a Senatu publicis sumptibus minuendis in
” primis praeficeretur, & cura ac vigilantia sua
” bene ac fortiter in toga de Trajano meritis di-
” ceretur. Certe Trajano tantundem a Frontone
” tunc praestitum fuisse in toga, non constat.

XXXI. „ Quod si istud Plinii elogium Fron-
” tino ob eam causam non conveniret, quod
” olim militari munere functus esset; fortasse ne
” Frontoni quidem posset ob eandem causam
” convenire. Neque enim hic, pro quo dispu-
” tant, Fronto ille est M. Cornelius Fronto,
” Rhetor nobilissimus, quem haud semel Gellius,
” Capitolinus, Xiphilinus, nonnunquam etiam
” Eumenius, Macrobius, Ausonius, Hierony-
” mus, aliique laudant, ut Catanaeus, Pan-
” vinius, atque alii passim existimabant, quorum
” opinionem ab Norisio in Epistola Consulari,
” & a Tillemontio in Not. VIII. in *Trajanum*
” firmissimis argumentis convulsam video. Ne-
” que item est Fronto Catio, Orator in Episto-
” lis Plinii laudatus, quem Catanaeus, & Panvi-
” nius eundem ac priorem credebant; Tillemon-
” tius autem ne consularem quidem ejusmodi vi-
” rum, sed celebrem dumtaxat causarum patro-
” num existimat; ego vero non eum certe, quem
” quaerimus, Consulem fuisse, puto, propterea
” quia cum in Senatu pro Mario Prisco causam
” dixit, eo ipso tempore Consul fuisset, ut ex
” alia Plinii Epistola ad Arrianum (II, Lib. II.)
” Proclive est intelligere; non fuisse tamen, ex
” Plinii silentio apparet, qui in ea Epistola cum
” Julium ferocem, & Cornutum Tertullum ita
” nominet, ut *Consulis designati* titulum singulo-
” rum nomini adjungat, multo minus videtur
” fuisse in Frontone Catio nominando Consulis

A J. POLENO CONTEXTA.

„ titulum praeteriturus. Est ergo is, pro quo
 „ propugnant adversus hominem clarissimum, a
 „ Tacito, Plinio, Martiale, AEliaño celebra-
 „ tum, ac inter principes civitatis viros per ea
 „ tempora nemini ignotum, Frontinum, Fronto
 „ quidam, a Plinio in nulla, quod sciam, ex tot
 „ Epistolis nominatus, a Martiale autem, & Ta-
 „ cito (nam de AEliaño dictum est supra) vel
 „ non memoratus; quod vix de summo Viro, &
 „ III. ut contendunt, Consule credibile est; vel
 „ ita memoratus, ut militem hominem contra
 „ atque ponitur, fuisse, constet. Nam Martia-
 „ lis in Libri I. Epigrammate 56. ad Frontonem
 „ scripto, sic ipsum, laudans alloquitur:

„ *Clarum militiae, Fronto, togæque decus:*
 „ quem quidem hunc ipsum esse posse, quo de
 „ agitur, M. Julium Frontonem, in saepius lau-
 „ data Epistola suspicatur Norisius. Cornelius
 „ autem Tacitus in I. Histor. hæc scribit: *Ex-*
 „ *auctorati per eos dies* (Galbae scilicet extremos)
 „ *Tribuni, e praetorio Antonius Taurus, & Anto-*
 „ *nius Nasa: ex urbanis cohortibus AEmylius Paen-*
 „ *sis: e vigiliis Julius Fronto:* itemque in proxi-
 „ mo Libro: *Vinctus* (a Vitellianis) *praefectus*
 „ *castrorum Julius Gratus, tanquam fratri apud*
 „ *Othonem militanti proditionem ageret, cum fratrem*
 „ *ejus Julium Frantonem tribunum Othoniani sub eo-*
 „ *dem crimine vinxissent.* Et Raderus quidem,
 „ a quo primus de duobus hisce locis producit,
 „ non dubitavit, illum ipsum Julium Frontonem,
 „ & eum ad quem scripsit Martialis, & hunc III.
 „ ut putant, Consulem, unum eundemque fuis-
 „ se: sed & Juvenalem in I. Satyra de hoc eodem
 „ locutum esse, censuit: quibus fere omnibus in
 „ rebus & praecuntem habuit Calderinum, &

S. J. FRONTINI VITA

„ ad stipulantes Farnabium, atque Schrevelium,
 „ Quid? quod non alium esse illum quoque cre-
 „ didit, quem Iosephus libro VII. de Bello Ju-
 „ daico inter Titi Duces, Consiliarios, Amicos
 „ bis memoravit, Frontonem. Verum ego, ut
 „ Titi Libertum (sic enim idem Iosephus altero
 „ in loco vocat) ad consulatum provectum esse,
 „ animum inducere non possum, ut credam, ita
 „ superiora illa reliqua satis esse puto, ut intelli-
 „ gatur, istum, quo de ajunt, Frontonem vel
 „ obscurum apud aequales fere omnes Scriptores
 „ fuisse, vel in militaribus etiam officiis contra
 „ atque urgent, fuisse versatum.

XXXII. „ Qua in re ostendenda eam ob cau-
 „ sam longior fui, quod, quidquid deinde Pagius
 „ ait, ad se scripsisse Norisium, non eo pertinet,
 „ ut Frontonem illo praesertim ipso, quo quae-
 „ rimus, tempore fuisse Consulem, sed ut toga-
 „ tum fuisse virum, non militem, credamus.
 „ *In Lib. inquit, 48. Digest. L. 5. De poenis re-*
 „ *citatur rescriptum Trajani ad Julium Frontonem.*
 „ *Ejus filius fuit Praefectus classis sub Hadriano,*
 „ *Gruteri pag. 573. Ad quae ne illud quidem di-*
 „ *cam, Catanaeum, qui jam olim (in Plin. Epist.*
 „ *cit.) verba illa legis animadverterat, sic legisse:*
 „ *Divus Adrianus Julio Frontoni rescripsit,* quod
 „ ego quoque in nonnullis vidi editionibus, cum
 „ aliae tamen, eaeque (ut verum fatear) lauda-
 „ tiores habeant, *Divus Trajanus.* Neque item
 „ dicam, cautius Tillemontium facere, qui Ju-
 „ lium Frontonem classis praefectum, prioris
 „ filium non affirmat fuisse, sed tantummodo
 „ esse potuisse. Haec, inquam, atque alia prae-
 „ terea omittam. Nam quamquam id, quod
 „ minime planum faciunt, ultro concederem,
 „ Fron-

A J. POLENO CONTEXTA.

„ Frontonem, de quo sermo est, sic semper in
 „ toga floruisse, ut nullam unquam militaris of-
 „ ficii partem attigisset; non tamen propterea
 „ sequeretur, in Frontinum quoque non cadere
 „ laudes istas, quae in Plinii Panegyrico illi, de
 „ quo quaerimus, Consuli tribuuntur; velut
 „ antea probatum est.

XXXIII. „ Quam ob causam de illa pariter
 „ Inscriptione apud Gruterum (*pag.* 190. 1.) a
 „ Tillemontio (sed tamen post Norisium in Con-
 „ sulari Epistola) animadversa nihil adjiciam,
 „ nisi hoc unum: non apparere ex eo lapide,
 „ M. Julium Frontonem IIII Virum vijs curan-
 „ dis fuisse anno 103. quod Tillemontius affir-
 „ mat. Quod enim Trajanus ibi COS. V. scri-
 „ batur, hinc illud tantum effici potest, non
 „ ante annum 103. Inscriptionem incisam esse:
 „ in quo tamen repugnat adscripta TRIBUNIC.
 „ POTEST. V. quae annum designat 102. vel
 „ etiam duos menses ultimos anni 101. Itaque
 „ mirum non est, Reinesium legisse TRIBU-
 „ NIC. POTEST. VIII. i. e. A. V. 858. ut
 „ in altera Gruteri Editione indicatur, vel po-
 „ tius, ut in Syntagmate illius invenio, TRIB.
 „ POT. VIII. A. V. 855. Veruntamen ut hoc
 „ in anno 855. apertissimum Typographi erro-
 „ rem omittam; respondet enim A. Chr. 102.
 „ cum respondere debeat A. 105. vel 106., certe
 „ si exemplari standum est, quod emendatum ex
 „ Gudij, qui bis contulerat, codice in memorata
 „ Gruteri Editione habemus; non post nume-
 „ rum V. qui extremum sinistrum occupat mar-
 „ ginem, sed potius ante, cum iusto aliquanto
 „ majus intervallum inter POTEST. & V. re-
 „ linquatur, videtur esse supplendi locus. Ac-
 „ cedit

+++

S. J. FRONTINI VITA

„ cedit cognomen PARTHICI, quod in hoc
 „ etiam lapide adscribi, non animadvertit Rei-
 „ nsius, mox docens, Trajano haud ante Tri-
 „ bun. Potestatem XII. tributum esse, in hoc
 „ quoque a Fabretto reprehensus (*de Columna*
 „ *Traj. c. 9.*) negante, *in ullo vel marmore, vel*
 „ *nummo non suspecto titulum PARTHICI ante*
 „ *XIX. Trib. (Trajani) Pot. reperiri.* Quam ego
 „ litem hic quidem non faciam meam, ut neque
 „ illam alteram, V. Trajani Consulatum non in
 „ 103. (quod Tillemontio, & plerisque aliis
 „ paulo ante negare nolui) sed in annum, ut
 „ Fabrettus contendit, 104. incidisse. Haec
 „ eo tantummodo attigi, ut intelligeretur, quae-
 „ nam aut suspensiones in istum lapidem, aut du-
 „ bitationes in istum annum possint cadere 103,
 „ qui illo dicitur indicari, praesertim cum ipse
 „ Tillemontius alio in loco ponat, anno primum
 „ 107. Parthici cognomen Trajanum mereri
 „ potuisse, quod sibi anno demum 115. magis
 „ magisque confirmavit. Quid? quod idem Til-
 „ lemontius alibi censuit, ad annum usque 111.
 „ istius lapidis tempus posse produci. Et mihi
 „ quidem omnia, quae hic memoravimus, repu-
 „ tanti sic omnino visum est, aut PARTHICI
 „ cognomen esse inducendum, augendumque
 „ numerum Tribun. Potest. aut si retinere illud
 „ liceat sic tamen, ut hic maxime augeatur; neque
 „ Grueteri exemplar, ut ostensum est, neque no-
 „ tam COS.V. ullo modo pati, ut ultra XV. auge-
 „ re possimus: quod si fiat; non annus 103. sed
 „ postremi duo menses anni 111. indicabuntur.
 „ Post quorum, non amplius, duorum mensium
 „ intervallum cum Trajanus Consulatum inierit
 „ VI. hinc est, ut minus illa me moveant, quae
 „ Virum

A J. POLENO CONTEXTA.

„ Virum Eruditissimum Joannem Massonium
 „ permoverunt, ut hoc in lapide non modo Trib.
 „ Potestatis, quam ipse quoque XV. legendam
 „ existimat, sed etiam Consulatus numerum cen-
 „ seret esse mutandum, & pro V. legendum
 „ VI. Verum haec *ex proposito*.

XXXIV. „ Jam enim supra satis mihi praesti-
 „ tisse videor, quod receperam, ut Norisii ra-
 „ tiones excuterem. Quae tamen firmac, an
 „ infirmac sint, tu, Vir Doctissime, pro eo,
 „ quo polles, acri judicio existimabis; ego vel
 „ firmissimas existimanti pro eo, quo unice mo-
 „ veor, veri studio facile assentiar. Hoc enim
 „ veri studium ita mihi animos addidit ad Sum-
 „ morum Virorum huic tertio Frontini Consula-
 „ tui adversantium rationes agitandas, ut tamen
 „ ipse, qui essem, & qui contra illi, non oblivis-
 „ cerer. Idem veri studium ne illud quidem
 „ dissimulare me sinit, quod altera ex parte
 „ nunc demum venit in mentem, videlicet tertio
 „ isti Frontini Consulatu obistere facile posse
 „ illud idem Martialis Epigramma, quo demon-
 „ stratur secundus. Versus enim extremi qua-
 „ tuor haud obscure videntur ostendere, Epi-
 „ gramma nondum reddita libertate, id est Do-
 „ mitiano adhuc rerum potiente, scriptum fuisse,
 „ & quod consequitur, alterum Frontino
 „ Consulatum ab Nerva quidem, ut oporteret,
 „ datum non esse. *Accedent*, inquit Martia-
 „ lis,

Accedent sine felle joci, nec mane timenda

Libertas: & nil quod tacuisse velis.

De Prasino convivae meus, Venetoque loquatur,

Nec facient quemquam pocula nostra reum.

„ Per-

S. J. FRONTINI VITA

„ Permirum est, in hac controversia neminem,
 „ quod sciam, versus hosce attendisse, qui illam
 „ videlicet de altero Frontini Consulatu mentio-
 „ nem, & continuo quidem, sequuntur; nisi
 „ forte in aliam omnino partem accipiendos cre-
 „ diderunt, ut Poëta hoc diceret: sub civili,
 „ mitique Nervarum imperio jam non esse ti-
 „ mendam, ut superiore tempore sub Domitia-
 „ no, sermonum ac jocorum libertatem vel in-
 „ ipsam Venetam, Prasinaeve Factionem. Huc
 „ autem pertinet, quod de *Factionibus aurigato-*
 „ *rum*, & *studiis Principis* in hunc locum adno-
 „ tavit Farnabius: *periculosum erat sub Nerone,*
 „ *Vitellio, & Domitiano iis favere, a quibus alieni*
 „ *Principes. Prasinae autem, & Venetae maxime*
 „ *favebant.* Eodemque trahere fortasse quis ma-
 „ lit ultima verba explicationis Raderi: *nullus*
 „ *erit, qui nostros jocos insidiosè excipiat, & deferat*
 „ *ad Caesarem, nosque reos faciat, ut Domitiani*
 „ *temporibus contingebat.* Sed quanquam in prio-
 „ rem illam interpretationem propensio-
 „ rem fateor, tu tamen, Vir Praestantissime,
 „ hoc etiam dispicies, &, quid sit veri similis,
 „ constitues. Vale, & me, quod facis, re-
 „ dama.

Patavii XIII. Kal. Quintiles. CIOCCXXII.

XXXV. Hoc autem eodem anno Commenta-
 rium de *Aquaeductibus* a Frontino editum, opi-
 nor. In ejus Commentarii Art. 88. 89. 92. 93.
 94. plura utilia Aquaeductibus ipsis, & Privatis
 aquam recipientibus enarrantur (ut animadvertimus
 in Notis 1. Art. 87. & 5. Art. 93.) quae ipsi
 Trajano accepta referenda, Frontinus common-
 strat;

strat, atque inter cetera de Trajano moliente Anionis novi aquam reddere puriorem verba facit; additque, purior haec Anionis novi aqua *veniet in locum deformis illius ac turbidae, novum auctorem, Imperatorem Caesarem Nervam Trajanum Augustum, praescribente titulo*: quae sane verba Frontinum (ut ut is quidem coeperit sub Nerva scribere) perrexisse sub Trajano Librum *de Aquaeductibus* commentari, manifeste adeo commonstrant, ut non possim non mirari, Fabrettum (in Dissertationibus *de Aquis, & Aquaeductibus*, Num. 345.) tribuisse Nervae Patri quaedam, quae Nervae Filio, nimirum Trajano, tribui debent, atque affirmavisse tum in citato Num. tum in Num. 105. Frontinum opus suum *de Aquaeductibus* Nervae illi nuncupavisse.

XXXVI. Quod si nunc attendamus ea, quae (ut paullo supra diximus) Trajanus circa Aquas praestitit, ac Frontinus enarrat; satis comperiemus, non ante citatum V. C. annum 853. editum fuisse hunc *de Aquaeductibus* Commentarium: non enim credibile est, eum a Frontino editum fuisse eodem statim anno, quo Romam advenit Trajanus; Trajanus autem Imperator nonnisi anno superiore V. C. 852. Romam venit. Quo vero tempore absuit Roma Trajanus, reor, Frontinum nostrum in diligenti Aquarum examine perrexisse: quamvis enim mensus fuerat copiam distributionemque eo tempore (id autem paucorum mensium fuisse credimus) quo sub Nerva Aquarum curam gesserat, quaedam tamen sub Trajano egit; ut, causa exempli, illud, quod narrat in Art. 74. *uniuscujusque Aquae copiam, quae supra scripta est, tota deinceps aestate durantem exploravi.*

XXXVII.

S. J. FRONTINI VITA

XXXVII. Cum itaque Commentarius hic editus fuerit anno V. C. 853. Strategematum autem Libri editi fuerint anno V. C. 837. sequitur, ut inter hasce Editiones anni sexdecim intercesserint. Quod temporis Intervallum variare quidem potuit Authoris stilum; non tamen tantum est, ut det locum suspicioni; duo haec Opera diversis Authoribus esse tribuenda.

ANNO CHR. CI.

V. C. DCCCCLIII.

IMPERATORE TRAIANO AVG. III.

SEX. ARTICULEIO PAETO CO.

XXXVIII. Num forte Asiae Proconsul fuerit hoc anno Frontinus noster, antequam propono; de Frontini nummo nonnulla dicam, oportet. Jacobus Sponius in *Miscellaneis Eruditione Antiquitatis* pertinentem ad Frontinum exhibet nummum: ex quo, similitudine accurate servata, desumpta est nostra nummi figura in Tab. *: nostri autem nummi diameter ad diametrum nummi ejusdem apud Sponium, habet rationem eandem; ac denarius numerus ad quaternarium. Sed ex iis, quae de proposito nummo Sponius tradidit, subjiciamus haec:

XXXIX. „ PONTI N O C A N O N I S T R O
 „ id est, *Frontinus Proconsul a Smyrnaeis sub Praefectura*
 „ *cujusdam Myrti*, hocce nummo honoratus est, insolito aliis Proconsulibus honore.
 „ Nonnullorum enim nummos videmus a Provinciis cufos, sed solo nomine insignitos, non vero capite, quod Caesarum Principumque jus erat. Quamobrem putabat Gallandius noster, qui nummum Smyrnae reperit, non Frontini caput esse, sed Jovis apud Smyrnacos culti

* Titulari. Vide de eo nummo plura in Praefatione mea.

„ti. Verum fortasse non erravero, si ipsiusmet
„Proconsulis esse affirmaverim. Deinde vero
addit Sponius rationes, propter quas id posset
affirmari, concludens tamen hisce verbis; „sed
„quia hae rationes non admodum validae sunt,
„sitne Jovis, vel Frontini facies, adhuc sub ju-
„dice lis sit”. At, genuinum esse nummum,
vel ex eo colligi posse existimo; quod Author
Anonymus, qui Librum edidit sub hoc titulo,
Numismatum Antiquorum Sylloge ex Cimeliarchio Au-
thoris (Londini 1708.) alium exhibet in Sponii si-
milem nummum.

XL. Jacobus Facciolatus, vir doctissimus, &
de praeclaris omnibus artibus ac Latina lingua opti-
me meritis, cum de hac re sermonem habere-
mus, animadvertit, Adrianum primum ex Rom.
Imperatoribus barbam alere coepisse; cujus dein-
de exemplum principes ceteri, & tractu tempo-
ris privati quoque secuti sunt. Quamobrem Fron-
tinus noster, qui circa medium Trajani principa-
tum vita excessit, is non videtur esse posse, cujus
caput barbatum exhibetur. Sed quando Jacobus
Gronovius (in *Thesaurο Antiq. Graec.* Tom. III.
pag. d d d d) certe majorum gentium antiquarius,
voluit, caput nummo hoc exhibitum illius esse
Frontini, de quo AElanus verba fecit, ille au-
tem Frontinus noster est; nolui praetermittere,
quin illud caput (cujuscumque sit) descriptioni vi-
tae Frontini praefigerem.

XLI. Ceterum, si Frontino nostro nummus
ille esset tribuendus, lubens crederem, eum hoc
anno Proconsulatum Asiae gessisse. Nam regnan-
te Domitiano, Imperii anxio, conscientia timi-
do, suspiciosoque, credibile non esset, tributum
fuisse Frontino tantum, atque insolitum hono-
rem.

S. J. FRONTINI VITA

rem. Regnante vero Trajano, prioribus aſinis ante annum hunc; Romae in Aquarum cura manſiſſe Frontinum, ex ipſo *de Aquaeductibus* Commentario ſatis liquet. Ergo credendum eſſet, poſt tertium Conſulatum miſſum fuiſſe Frontinum ad regimen honorificentiſſimum; atque nulli ſecundum, ſcilicet ad Aſiae Proconſulatum; Smyrnae etenim, ubi nummus eſt percuſſus, Urbs in Aſiae Provincia erat.

ANNO CHR. CVI.

V. C. DCCCLVIII

L. CEIONIO COMMODO

L. TVTIO CEREBALI. COS.

XLII. Non ante hunc annum vita exceſſiſſe Frontinum, opinor. In Epistoſa quidem 8. lib. IV. Plinius ſcribit, ſe ſucceſſiſſe in Augurato *Julio Frontino, principi viro*. Auguratum autem Plinius a Trajano petierat in Epistoſa, quae octava eſt decimi Libri; unde liquet, Trajano regnante, Frontinum obiiſſe: nam Auguratus non adimebatur viventi, ut in ſuperius citata Epistoſa Plinius affirmat, & Antiquarii omnes ad unum conſentiunt, ſi ſciremus, quo anno Plinius creatus fuerit Augur, ſciremus quidem etiam, quo anno Frontinus mortuus ſit. Joannes Maſſon in *Plinii Vita*, autumat, Plinium inter Augures fuiſſe cooptatum anno V. C. 856. ſed quia Maſſon in eam ſententiam fertur ob nonnulla verba ex Libro *de Agrorum Qualitate* deſumta; qui Liber haud dubie Frontino noſtro tribui non poteſt (ut, ubi agetur de Libris a Frontino noſtro ſcriptis, demonſtrabitur) iccirco cauſſam conjecturae Viri, ceteroquin erudiſſimi, probare non poſſum.

XLIII. Itaque ingreſſus ſum ad conjiciendum
iter

iter diversum. Scribit Plinius in superius citata Epistola; *utinam, ut Sacerdotium, idem & Consulatum multo etiam juvenior, quam ille* (nimirum M. Tullius Cicero, de quo supra sermo fuerat) *sum consecutus; ita senex* &c. Cicero autem creatus fuerat Consul anno aetatis 43. Augur anno aetatis 54. (ut perspicue ostendit Franciscus Fabricius in *Ciceronis Vita*.) Atqui si Plinius factus fuisset Augur, aut eo aetatis anno, quo creatus fuerat Consul Cicero, aut ante eum annum, credibile sane est, Plinium, gloriae profecto cupidum, hoc in loco id notaturum fuisse; igitur cum id non notaverit, verisimile sit, Plinium post annum aetatis suae 43. Augurem factum fuisse; ideoque in nullum ante hunc annum V. C. 859. quo (ut ex citato Joannis Masson Opere prorsus liquet) Plinius quadragesimum quartum aetatis annum explevit, cooptationem ejus in Augurum Collegium, & ut consequitur, mortem Frontini referre possumus. Ex consideratione tamen Epistolarum Plinii facile crediderim, neque multo post hunc annum Frontini obitum contigisse.

XLIV. Illud quidem notatu dignum existimarunt Antiqui, nimirum Frontinum sibi fieri monumentum vetuisse; vetuerat autem (ut liquet ex Epistola mox citanda) verbis hisce; *Impensa monumenti supervacua est; memoria nostri durabit, si vitam meruimus*. Itaque invenimus apud Plinium (in Epist. 19. lib. ix.) a Rufone Frontinum nostrum fuisse laudatum, reprehensumque Virginium Rufum, qui jusserrat, sepulcro suo inscribi duos hosce versus:

*Hic situs est Rufus, pulso qui Vindice quondam,
Imperium asseruit, non sibi, sed Patriae.*

††††

Cui

S. J. FRONTINI VITA

Cui Rufoni Plinius respondens, utrumque, & Frontinum scilicet, & Rufum laudat: *meo quidem* (scribit) *judicio neuter culpandus, quorum utraque ad gloriam pari cupiditate, diverso itinere contendit: alter, dum expetit debitos titulos: alter, dum mavult videri contempsisse.*

XLV. Haec habui, quae de Frontini vita aut colligerem, aut conjicerem. Notitias omnes hausi ex ipsis fontibus; horum autem plures mihi indicaverunt ii, qui de Frontino scripsere. Porro Joannes Cuspinianus in *Commentariis de Consulibus Romanorum* ad annum V. C. 823. multa pertinentia ad Frontini vitam congeffit: quae summa fide descripsit Joannes Maria Catanaeus in *Notis ad Plinii epist. 8. lib. iv.* Neque tamen aut Cuspinianum nominavit Catanaeus, aut alteruter loca, unde notitiae illae hauriendae, demonstravit. Quod tamen hi non praestitere, praestitit Petrus Scriverius sub initium Editionis Operum Frontini, quam ipse adornavit, ubi Catanaei narrationi commentarium veluti quemdam subjecit. Nonnulla etiam de Frontino habet Gerardus Joannes Vossius de *Historicis Latinis* lib. III. Nonnulla Thomas Pope Blount in *Censura Celebriorum Authorum* ad annum Christi 85. Sed ordinate magis, quam priores in colligendis notitiis fecerant, vitam Frontini scripsit Nanius Tillemontius in eximia sua *Historia Imperatorum* post Imperatoris Trajani vitam. Nos haec omnia diligenter expendimus, aliaque conquistivimus, & per Consules digessimus, secuti exemplum Francisci Fabricii, atque Joannis Masson: quorum ille Ciceronis vitam, hic inter ceteras Plinii vitam (de qua supra verba fecimus) hoc eodem ordine digessere.

CAP.

De Libris a Frontino scriptis.

I. Plures Libri sunt, qui sub Frontini nomine circumferuntur: nos in praesentia recensimus singulos, inquirentes, quae opera ad Frontinum nostrum, scriptorem *Commentarii de Aquaeductibus*, spectent; & quae huic tribui minime debeant. Ordinemur ab eo Libro, cui quidam hunc praefigunt titulum, *Sen. Julii Frontini V. C. de Re Agraria Liber*: alii vero hunc, *Julii Frontini de Agrorum Qualitate*. De cujus tamen Operis conditore non melius dici potest, quam dictum est a Goefio in *Notis in Rei Agrariae Authores*, ubi celebrem illum Frontinum nostrum non esse habendum pro Libri propositi Scriptore, contendit: Nam Scriptor, inquit, cum haec amitteret, tyronem se fuisse, & scribendi novum, operis initio fatetur. Tempus autem illud fuit, „cum Imperator victoria Daciam reseveravit“. Qui Imperator fuit Domitianus, qui de Dacis triumphavit, post quem Trajanus, victo Rege Decembalo, Daciam fecit provinciam, ut tradit Eusebius in *Chroniciis*. At e Tacito constat, jam Vespasiano iterum, & Tito Consulibus Frontinum celebrem illum Romae Praeturae gessisse (quod ostendimus in Frontini Vita ad annum V. C. 823.) non ergo ille sub Domitiano „primum sedulitatis impendium“ aut „Celsi“ aut cuiquam alii obtulit. Atque magis banc meam opinionem confirmat, quod haec in Manuscriptis adscribi videam partim M. Janio Nypso, partim etiam, ut est in Manuscripto, Domino Gerberta, Papae & Philosopho.

II. Sequitur Fragmentum de Limitibus, de quo

++++ 1

ita

S. J. FRONTINI VITA

ita Goësius; *Fragmentum hoc legitur in Manuscripto sub nomine „Hygini de Limitibus”*; in alio sub „*Julii Frontini Siculi*”. Petrus Scriverius ex sub *Manuscripto praefixit nomen Sexti Julii Frontini V. C.* Nullum tamen in sua Editione accuratissimus Goësius Authoris nomen huic Fragmento praefixit; quod si alicui Frontino sit tribuendum, certe Authori illi, qui *de Re Agraria* alium Librum scripserat, potius, quam Frontino nostro, tribuendum esse videtur.

III. Idem prorsus dicam de perexiguo alio fragmento, quod inter varios Authores *de Limitibus* exstat, habetque praefixum titulum; *ex Libro Frontini secundo*. Hoc enim quoque Authori illi *de Limitibus* adscribendum plane est.

IV. Venio ad duo illa Fragmenta Librorum *de Coloniis*, quae Frontino nostro adtribui haud dubie non possunt; cum in utroque nominetur *Imperator Adrianus*: Frontinus autem noster fato functus est (ut jam in cap. 1. Sect. 42. ostendimus) antequam rerum potiretur Adrianus.

V. Restant Strategematum Libri, quos Frontini nostri esse reor; fateor tamen, non, deesse qui dubitent, permoti ab iis, quas faciunt conjecturas; conjecturas inquam, nullum enim satis firmum afferunt argumentum. Porro neque video, cur dubitare debeamus, num ii, quos habemus, Strategematum Libri *Epitoma* potius Librorum Frontini sint, ut dubitare visus est Caspar Barthius in *Adversariorum Commentariorum* lib. LX. Et quod affert Samuel Tennulius in eruditissima Praefatione sua ad ipsos Strategematum Libros, viz, aut ne viz quidem roboris ullius esse videtur. Nimirum quaerit ille, num Strategematum Author Frontinus ille sit, de quo Tacitus in Vita Agri-

A J. POLENO CONTEXTA.

colae agit, (agit autem Tacitus de Frontino nostro) respondetque, *non puto, nam Britannorum, quos dicitur devicisse, nullam mentionem habet in Strategematibus*: sed ex ipso *de Aquaeductibus* Commentario satis constat, Frontinum a gestis suis enarrandis abstinuisse: idque cordi multo magis illi esse debuit in Libro edito, regnante Domitiano, Imperatore scilicet egregius aliorum gestis vehementissime invidente.

VI. Verum, ut in negotio hoc caute me gererem, Virum doctissimum celeberrimumque Joannem Gratianum Primarium in hoc Gymnasio Philosophiae Professore consului, quippe quem non philosophicarum modo disputationum, sed hujuscemodi quoque rerum judicem peritissimum sciebam esse. Ille vero benigne, ut assolet, id dedit responsum, quod subjeci.

JOANNES GRATIANUS

Viro Doctissimo, Clarissimoque

JOANNI POLENO

In Gymnasio Patavino Matheseos Professori Eximio
S. P. D.

VII. „ Quæris a me, Vir eruditissime, putem
„ ne ego, duos fuisse Frontinos, quorum
„ alter de Strategematis, de Aquaeductibus
„ alter scripserit, an vero unus & idem operis
„ triusque auctor sit. Equidem haud existima-
„ rem operae esse sententiam dicere post Critico-
„ rum gravissimorum hac de re prolata judicia,
„ nisi permoveret voluntas tua, quæ apud me
„ valere semper plurimum debet. Quando igitur,
„ tur,

++++ 3

S. J. FRONTINI VITA

„ tur, quod in quaestionibus istiusmodi esse praes-
 „ cipuum adminiculum solet, comparatio tem-
 „ porum nihil adjuvat, satis enim constat pene
 „ synchronos hos libros ortu esse; videtur ratio
 „ omnis dubitandi petenda a forma ipsa locutio-
 „ nis, quae utrobique est adhibita. Effecit haec,
 „ ut quidam suspicarentur, non eundem esse Fron-
 „ tinum, qui libros Strategematicos, & de A-
 „ quaeductibus conscripserit. Ac negari non po-
 „ test, discrimen aliquod χαρακτήρ intercede-
 „ re, recteque videri Cl. Rubenio puriorem &
 „ emendatiorem in Libro Aquaeductuum sermo-
 „ nem esse, quam in Strategematis. Verum at-
 „ tente scripta haec inter se componentibus dissi-
 „ militudo tanta non apparet, ut propterea Fron-
 „ tinos duos facere sit necesse; cum praesertim
 „ hujus in Scriptore uno dissimilitudinis ratio
 „ probabilis afferri possit. Strategemata enim ex
 „ scriptoribus aliis aliisque tum Latinis, tum Grae-
 „ cis conquisivit; neque proinde mirum est mi-
 „ nus eleganter multa enarrasse, quae a minus e-
 „ legantibus transtulit in libros suos. Cur autem
 „ in describendis Aquaeductibus sit oratio casti-
 „ gator, non perperam affirmes factum inde,
 „ quod Aquarum Curator a Nerva Augusto crea-
 „ tus, habere potuerit quasi promptuarium le-
 „ ctissimae phraseos ex tabulis, & monumentis
 „ magistratus ejus, indeque petere verba pro-
 „ pria, genuinas nomenclaturas, syntaxeis legi-
 „ timas, coloremque sermonis ad germanam la-
 „ tinitatem proxime accedentis. Quamquam ne
 „ illud quidem dederis omnino, puriorem, & e-
 „ mendatiorem in Aquaeductuum libro sermonem
 „ esse. Nam ut in his non una occurrunt, in
 „ quibus satis cernitur lapsa latinitas, propria-
 „ que

A J. POLENO CONTEXTA.

„ que ejus Sacculi, in quo scribebat; ita in Stra-
 „ tegematicis crebro admodum ea legere est, quae
 „ gravitate & nitore certare cum illis possint,
 „ quae scripta optimo aevo latinitatis ad nos per-
 „ venerunt. Non dissimulaverim, videri plus
 „ aliquanto esse discriminis inter praefationes u-
 „ triusque operis; cum quae praefiguntur Stra-
 „ tegematis, non solum saeculi vitium, sed e-
 „ tiam, si fas est dicere, levitatem quasi quan-
 „ dam scribentis ostendant. At qui inducam in
 „ animum credere, non eundem esse Frontinum,
 „ ob non servatam ubique diligentiam & curam
 „ eandem praefandi? cum praesertim Strategie-
 „ mata collegerit non necessitate officii, aut cau-
 „ sa, quae similis necessitati esset, sed ut amans mi-
 „ litarium rerum animo obsecundaret suo, id-
 „ que cum junior esset (nam in Britannia primum
 „ militavit) contra vero curationem Aquarum su-
 „ sceperit jam Consularis, quam a Nerva deman-
 „ datam putavit sibi gloriae esse, quippe, ut
 „ ipse ait, administrari semper solitam a princi-
 „ pibus Civitatis Viris; ut, quia magnitudo, at-
 „ que amplitudo muneris praecipuam solertiam
 „ postulabat, voluerit Imperatori eam testari scri-
 „ pto edito, quo callentissimum se ostenderet
 „ eorum omnium, quae ad Aquaeductus pertine-
 „ rent. Eo opinor in praefando etiam gravio-
 „ rem fuisse, limatioremque. Haec habui, Vir
 „ eximie, quae tibi interroganti responderem.
 „ Tu, qua doctrina es, expendes, censurisque
 „ judicio tuo. Vale.

Patavii v. Non. Quint. cııııccxxı.

VIII. Plura tamen opera scripsisse Frontinum nostrum, credibile est. Vegetius quidem in lib.

++++ 4

II.

S. J. FRONTINI VITA A J. POLENO CONT.

II. *de Re Militari* cap. 3. haec habet, *Nam unius aetatis sunt, quae fortiter fiunt, quae vero pro utilitate Reipublicae scribuntur, aeterna sunt. Idem fecerunt alii complures, sed praecipue Frontinus, Divo Trajano ab ejusmodi comprobatus industria: hinc plura pro Reipublicae utilitate Frontinum litteris mandavisse, conjicere possumus. Adde autem majoris roboris probationem ex iis verbis, quae Frontinus ipse in Art. 2. Commentarii de Aquaeductibus scripsit; in aliis autem libris, quos post experimenta, & usum composui &c. quibus sane verbis opera plura indicantur. At, fato invidente, multa interciderunt; quae tamen ignotum est; si excipias Libros de Re Militari, atque opus de *Tactica Homeri tempore usitata*, de quibus diximus in cap. 1. sc& 14. & 16.*

IX. Locus vero hic esset recensendi fusius errores eorum, qui sive ex praepjudicata aliqua opinione, sive ex incuria varios Frontinos pro uno dumtaxat habuere; & eorum etiam, qui nomina Frontinorum perperam cum Frontonum nominibus confuderunt: ita, causa exempli, Jacobus Gaddius in Tom. I. *de Scriptoribus non Ecclesiasticis* pag. 193. scripsit haec, *Frontinus Alexandro Severo Caesari ad res componendas fuit adjumento; inde vero huic eidem Frontino Libros Strategematum tribuit, & Lucianus in Opere de conscribenda Historia animadvertit, fuisse, qui eodem pacto, ac Graeci, Romanorum nomina efferret, & Phrontinum diceret Frontonem.* Sed quoniam laudatus Morgagnus noster in Epistola superius posita, quaecumque ex hoc genere ad ejus argumentum spectabant, est optime persecutus; iccirco hic ead& non iterabimus.

P R A E F A T I O .

JOHANN. FRED. GRONOVII

ROBERTO KEUCHENIO,

Viro Eximio S. P. D.

Feriae sunt, & publicae privataeque scholae dant respirare. Licet jam dare operam amicis, licet meminisse & FRONTINI tui, quando eum frivolis postris putas juvari. lib. 1. cap. 5. num. 26. *qui deducti frequentiori mugitu speciem remanentium praeberent hostium.* Stewechius conjicit, *qui edito.* Ego malim, *qui relictis.* cap. 8. num. 9. *Scipio Africanus ad excipienda auxilia cum comitatibus, Hannibali Venticium Thermum dimisit, ipse subventurus.* Fortassis: *ad excipienda auxilia cum comitatibus Hannibali venientia Minucium Thermum immisit.* Est enim Thermus Minuciae gentis cognomen. cap. 11. num. 11. *ut praesentari merces proditoribus posset.* Scripsit haud dubie auctor *repraesentari.* Vide de pecunia veteri lib. 11. cap. 1. num. 11, *interfectis omnibus impedimentis.* Scriberius *interceptis.* A quo illum absterre debuit Stewechius ad hunc locum. Adjiciemus ejus observatis pondus, ne in posterum negligentur. *Impedimenta* igitur non modo sunt sarcinae, sed interdum vehicula cum sarcinis & jumentis; aliquando ipsa jumenta. Caesar lib. VII. cap. 45. de bello Gallico: *prima luce magnum numerum impedimentorum ex castris mulorumque produci, eque iis stramenta detrabi, mulionesque cum cassidibus equitum specie ac simulatione, collibus circumvehi jubet.* Ubi male Ciacconius, *jumentorum.* lib. 1. de bello civili: *desiderati sunt eo die sagittarii circiter ducenti,*

P R A E F A T I O.

centi, equites pauci, calorum atque impedimentorum non magnus numerus. Curtius l. ix. c. 10. Quum Indiae praefecti, sicut erat imperatum, equorum jumentorumque jugalium vim ingentem ex omni, quae sub imperio erat, regione misissent, quibus deerant impedimenta, restituit. Ubi pari errore Freinsheimius conjicit, ad impedimenta: ut intelligantur equi & jumenta ad impedimenta vehenda. Quasi hi equi & jumenta non sint ipsa impedimenta. Tacitus i. Annal. cap. 45. ut jam jamque iturus, legit comites, conquistavit impedimenta, adornavit naves. Non sunt sarcinae, ut idem Freinsheimius interpretatur: neque enim illae conquiri dicuntur, sed jumenta & vehicula. Suetonius hoc ipsum dicit, vehiculis comprehensis, cap. 38. Eidem sic impedimenta, Caligula cap. 51. prope versus ad pontes, ut eos calonibus & impedimentis stipatos reperit. Lege 28. Cod. Theodosii de erogatione militaris annonae: A Provinciarum rectoribus caveatur, ut tam numeris, quam familiis, nec non & impedimentis, praeter eas annonas, quae adaerantur, id tantum in specie tribuatur. Hoc est, militibus, servis, jumentis. Frontini lib. ii. cap. 3. num. 18. intraque eos, appropinquantibus quadrigis, ante signa nostra aciem recepit. Lego, quadrigis, antesignanorum aciem recepit. Eodem cap. num. 23. jussit suos equites, simul atque ad impedimenta ventum esset, equis desilire. Nullus hic locus impedimentis. Scribe: simul atque ad impedita ventum esset, id est, ad silvas. Sic cap. 2. planiciem, in qua dimicaturus erat, arboribus prostratis impedit. Sequitur in eodem loco: quo genere consecutus est, ne quis non locus ejus victoriam miraretur. Scripsit auctor: ne quis locus ejus victoriam moraretur. Ut ille: pugnae nodumque moramque. Sed hoc video praecepisse Mo-

P R A E F A T I O.

Modium. cap. iv. num: 2. *F. Rutilius Maximus quarto Consul in Samnio. Immo Fabius Rullianus Maximus. Num. 4. Atilius Glabrio Consul. Immo Acilius. Mox: M. Porcius Cato, qui tum tribunus militum a populo factus in exercitu erat. MS. codex: qui tum, jam consularis, tribunus militum. Adstipulantur Plutarchus & Livius, hoc differentes, quod ille $\chi\lambda\alpha\mu\epsilon\chi\alpha\upsilon\tau\alpha$, hic consularem legatum adfuisse Acilio scribit. Num. 12. Croesus praevalido hostium equitatu camelorum gregem opposuit. Utrum error est auctoris, an scripsit: Cyrus praevalido hostium equitatu. Cyri enim hoc ingenium, & ei camelorum copia: hostis autem ejus Croesus & Lydi, teste Herodoto. cap. 5. num. 2. non aciem tantum superavit; sed etiam castris exsistit. Lego, acie. Eodem cap. num. 23. ut ad primum nostrum incursum. per nota refugerent vada. Lege ex MS. nostrorum. Statim: Hos consul & adortus temere & secutus, jejunum exercitum in maximo frigore transitu fluminis rigere fecit. Idem MS. in maximo frigore transitu fluminis rige fecit. Verbum elegantissimum, dignissimumque, quo sermo Latinus augeatur: sic dictum, ut calefacere, frigefacere. Eodem c. n. 29. in fine: utrumque ex sententia cessit. Additur in MS. namque ad fortissimam incendium sine armis procurrentes adortus cecidit. Quod quanti sit, aestimabis. N. 31. cum deinde Pompejani securi servatique pabulo de reditu cogitarent. MS. curatique. Neutrum satis placeat. Mallem gravatique vel satiatique. num. 36. adeo debellavit, ut destituti Labieno provincia excederent Parthi. Lege, destituto, id est, destituentes & deserentes Labienum, ducem cum adversus Romanos sequi jam recusantes. num. 44. Alcibiades dux Atheniensium in Helleponto adversus Numidarum & Lacedaemoniorum ducem. Scribendum, adversus*

P R A E F A T I O.

Isus Mindarum Lacedaemoniorum ducem. cap. 7. num. 12. Quo instinctu affectus est, ut protenus barbari tollerentur. Scribo: pellerentur: inde scilicet, ubi obsidebant aquationem. cap. 9. num. 5. in quemdam ex Megistanis, quos ceperat, animadvertit. MS. edebat: in Vodundum ex Megistanis. Quasi nomen id Satrapae esset. Caeterum eodem genere loquendi cap. 11. num. 1. MS. quam obsides et principibus acciperet, hoc est, quosdam principum. Vulgo a principibus. Sed avocor, & jam clamant alii, sibi quoque me servire oportere. Itaque vale, & his fruire, & si quid horum ab aliis anticipatum est, pro non dicto a me dissimula. LUGDUNI in BATAVIS a. d. III. Cal. Januar. Gregor. CIO IO C. LXI. anni, qui tibi feliciter nascatur, & decurrat.

* S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBRI QUATUOR.

P R A E F A T I O

In tres libros priores.

Um ad ¹instruendam rei militaris scientiam, unus ex numero ²studioforum ejus accefferim, eique ³destinato, quantum ⁴cura nostra valuit, satisfecisse ⁵visus

^a Vulgo ADSTRUENDAM. ^b Vulgo DESTINATIONI.

* Toto hoc titulo caret unus Regius, verum tres Regii MSS. praebent. SEXTI JULII FRONTINI STRATEGEMATON LIBER PRIMUS INCIPIT. Hillensb. unus, INCIPIT JULIUS FRONTINUS STRATEGEMATON, DE INSTRUCTIONE BELLORUM LIBER PRIMUS: alter, O Julii Frontini in Strategemata praefatio. Tertius SEXTI JULII FRONTINI primi libri Strategematon praefatio incipit. Vide, quae modo Catanaco apposui. In meo Codice Longobardicis literis exarato, est *Sextus Frontonius. Tenulius*. Titulus huius libelli in MSS. adeo variat, ut nihil certi hinc statuere possimus. Plerique tamen hic & in seqq. librorum titulis *Strategematon* exhibent. Alii addunt *de rebus bellicis*, alii *rei militaris* & similia. Mihi vulgatum *Strategematon* praeplacet, ut mox plenius dicemus. Vulgo autem addebatur *Vix Consularis*; sed cum in

nullo Codice, (si excipias Arcerianum a Keuchenio adhibitum, qui dat V. Cost.) is titulus appareat, eum eiecimus; licet non negem, Frontinum nostrum Consullem fuisse, quod satis liquido probavit Vir Doctiss. Potenus in dissertatione, quam de Frontino praefixit libro de Aquaeductibus per eundem hunc Frontinum scripto, & a se nuper edito; & nos cum aliorum eruditiss. de hoc auctore disputationibus post praefationes hic recudi curavimus. Ceterum *Frontinorum* mentio, praeterquam in monumentis per viros doctos huc congestis, alibi quoque reperitur, & SEXTUS JULIUS FRONTINUS memoratur in Inscriptione apud Sponium Miscell. Antiq. p. 129. Vide etiam Cl. Fabricii Bibliot. Latin. T. 2. p. 737.

¹ *Adstruendam* Keuchenius monuit, in MS. Arceriano, & Editione Parisiensi A. 1513. (quam male puravit & cum eo Cl. Periz

A. AA.

fus sim; deberi adhuc⁶ institutae arbitror operae,

An. Hist. p. 445. omnium esse primam) scribi *instruendam*. Vulgatum tamen ex Glossis *adstruere* per *avadvdovcey* exponentibus retinuit. Verum si *adstruendam* placet, malim *rei militari*. *Adstruere* enim hoc loco notare, promovere, augere scientiam rei militaris, & quasi superaddere, ut statim, *Adjuvari me ab his, qui aliquid illi adstruunt*, non argui credam. Quare solet etiam Dativus huic verbo ea in significatione addi. Vide praeter alia exempla ea, quae adducunt Doctissimi viri ad Ovidium L. II. Art. Amat. 119.

Jam molire animum, qui daret, & adstrue formas.

& ad Justin. L. XXIII, 3. *Rebus super vota fluentibus Italiae Siciliaeque imperium & res de Romanis victorias adstruxerat*. Verum longe plurimorum & optimorum Codicum auctoritas jubet rescribi *instruendam*. Certe ita inveni in tribus Regiis Parisiensibus, duobus Cantabrigiensibus, duobus Medicis, Gudiano, utroque Leidensi, Palatino, & Hillensbergii, quem postea Almelo-venius possedit. *Instruere* autem scientiam eleganter notat docere, vel potius necessariis praeceptis, & exemplis adornare & perfectam reddere. Sic *instruere iram* Ovidio L. XIII. Metam. §. 544. ut optime restituit Celeberrimus P. Burmannus. *Instruere virtutem* Senecae de Ira L. 1. C. 3. Lucan. L. VI, 486. *mortibus instruit artes*. Justin. L. V, C. 2. *Instruere victoriam*. Immo eodem fere modo noster dixit Cap. 8. §. 7. *Consilium ejus instruere*.

2 *Studiosorum* Studiosus rei militaris est doctor, praeceptor, qui, ut modo dixit, adstruit ejus scientiam. Sic *paris studiosus* est Sueronio Jurisconsultus. Quimil. l. 1. prooem. *Nomen tamen sibi in-*

solentissimum arrogaverunt, ut soli sapientiae studiosi vocarentur. Loquitur de philosophia. PIn. l. 4. epist. 13. *Rego ut ex copia studiosorum, quae ad te, ex admiratione ingenii tui, convenit, circumspicias praeceptores, quos sollicitare possimus*. Eodem lib. epist. 28. loquens de imaginibus mortuorum doctorum. *Quia tibi studiorum summa reverentia, summus amor studiosorum*. lib. 6. epist. 6. *Erat non studiorum tantum; verum etiam studiosorum amantiissimus; ac prope quotidie ad audiendos, quos tunc ego frequentabam, Quintilianum & Niceten sacerdotem veniebat. qui erant magistri dicendi*. TERN.

3 *Destinationi*] Sic editi. At

4 MSS. Regii, 3. Hillensb. & Romanus *Destinato* h. e. proposito haud spernendum: nimirum participia apud veteres inducunt naturam substantivorum, licet aliter inflexa. Sic *commutatus avrē* ꝑ commutatio Lucrēt. l. v. 803.

Quapropter quoniam, quae paulo diximus ante,

In commutatum veniant. Opinatus pro opinio Idem l. 4. v. 466.

Quoniam pari maxima tollis.

Propter opinatus animi.

Conjectus pro conjectio. l. 5. v. 417.

Sed quibus ille modis conjectas materias

Fundavit coelam, ac terram, pontique profunda.

Declinatus pro declinatio. Varro de L. L. lib. 7. Itaque novae nominibus adlatiis in consuetudinem, sine dubitatione eorum *declinatus* statim omnis dicitur populus. lib. 8. *Ego declinatus verborum & volutaria & naturales esse puto*. lib. 9. *Sunt declinatum species quatuor*. Tertull. lib. de castit. Ob pristinam de virginitate sanctam profanationem. Manil. l. 2. lampad-

expeditis amplectar commentariis. Ita enim ⁹ consilii quoque & ¹⁰ providentiae exemplis succincti duces erunt; unde illis excogitandi ¹¹ gerendique similia facultas nutriatur. Praeterea continget, ne de eventu trepidet inventionis suae, ¹² qui probatis eam experimentis ¹³ comparabit. Illud neque ignoro, neque inficior ¹⁴ etiam, rerum gestarum scriptores indagine operis sui hanc quoque partem esse complexos; & ab auctoribus, exemplorum quidquid insigne aliquo modo fuit, traditum. Sed, ut opinor, occupatis velocitate consuli ¹⁵ debet: longum est enim, singula & sparsa per inmensum corpus historiarum ¹⁶ persequi: & hi,

^a Vulgo prosequitur.

Hannibal toto bello Punico secundo multa edidit τὰ ἔργα στρατηγικὰ: quippe ad Trebiam hoc, illud ad Cannas, alia rursus alibi usurpavit στρατηγικά. Haec subtilis harum vocum distinctio, quae ab auctore nostro fit, fecit quoque, ut retinerem veterem libri titulum *strategematicon*. licet, in titulis singulorum librorum MSS. habeant *strategematon*. Sic Georgica, ἑρωτικά, ποικίlica, Σατυρικά, Τραγικά &c. scripserunt alii. His adde J. F. Gronov. Lib. II. Observ. C. 2.

⁹ *Consilii*.] Sibi duo Regii, Patet. & Coll. Voss. *Consilii* Medicus sec.

¹⁰ *Providentiae*.] Leid. sec. & margo Ed. Paris. teste Keuchenio, *prudentialis* male. Vide J. F. Gronovium ad Liv. L. xxv. 34. *Dux cantus & providens*, uti & super hac voce Cl. Burm. ad Vellej. L. I. C. xi. Noster de Aquaeduct. Art. 64. *praeveniente providentia principum*; aliique passim. Apud Laëtantium quoque L. II. C. 8. *veterissimus & optimus Codex*

Dens: ad excogitandum providentissimus. vulgo *prud.* Eodem Cap. *providentia excogitandi & sapie.*

¹¹ *Gerendique*.] *Generandique* Regius prim. Palat. & Medic. secundus cum marg. Ed. Hittorp.

¹² *Qui*.] *Quum* Leid. & dein ea Medic. sec. cum altero Leid. & Gudiano.

¹³ *Comparabit*.] Optimus Regius *Comprobabit*, haud contemnendum. TENN. In quatuor MSS. *comprobabit* inveni. Non tamen placere potest, *probatia comprobabit*. *Comparabit* est comparationem instruet suae inventionis cum simili, quae experimento & bono successu fuit probata.

¹⁴ *Etiā*.] *Et* MSS. quatuor.

¹⁵ *Debet*.] *Oportet* Regii duo, & mox *universum Corpus* Palat. Petrenf. & Leid. pr.

¹⁶ *Prosequi*.] Sic haëtenus editi. Verum MSS. tres Regii, unus Hillensb. & Romanus *Persequi*. Nepos de scriptis Catonis majoris c. 3. *Reliqua bella parimodo persecutus est, usque ad praeturae Ser. Galbae, qui diripuit Lusitanos*. Attico c. 11. *Difficile enim*

P R A E F A T I O.

hi, qui notabilia excerpierunt, ipso velut acervo rerum confuderunt legentem. ¹⁷ Nostra sedulitas impendit operam, ut quemadmodum res poscet, ipsum, quod ¹⁸ exigitur, quasi ad interrogatum ¹⁹ exhibeat: circumspēctis enim generibus, praeparavi ²⁰ opportuna exemplorum veluti consilia. Quo magis autem ²¹ discreta ad rerum varie-

4 Vulgo EXHIBETUR.

anīm est omnia persequi, & non necessaria. TENN. Persequi exatur quoque in meorum Codicum nonnullis optime. Verum id non referendum est, ut facit Tennulius, ad scriptorem, quia ea, quae enarrat & ordine recenset, tam persequi, quam persequi dicitur; ut apud Virgilium Lib. 11. Aen. 107.

Persequitur pavitans, & sibi pectore satur.

Statius L. 11. Theb. 268.

longa est series, sed nota malorum

Persequar, unde novis tam saeva potentia donis.

ubi & in MS Behotii & chartaceo, quem contuli, *persequar*. quae creberrima in his vocibus confuso. At hic lectores intelligendi sunt, quibus fore longum, ait auctor, si exempla a variis scriptoribus per inmentum historiarum corpus sparsa deberent *persequi*, i. e. investigare, & inquirendo scrutari, num quid consequi possint, quod sibi in ulum sit. Quod ne fieri necesse esset, hoc exemplorum undique collectorum quasi florum corpusculo sedulo curavit Frontinus. Hoc sensu Petronius C. 29. *Persequi totum parietem non desisti.* C. 33. *Persecutus putamen manu, fideulam inveni.*

¹⁷ *Nostra sedulitas*] Posterior aetas frequentavit nimium hos modos loquendi. Autor suprā. *Quantum cura nostra valuit.* Laetant. 3. C. 30. *Decui, quantum*

mea mediocritas tulit, longe devium philosophos iter a veritate tenuisse. Quintil. Instit. Prooem. Quantum nostra valebit infirmitas, distramus. Valer. Max. Prolog. Mea parvitas eo iustius ad favorem tuum decurrit. TENN. Auctor noster in libro de aquaeductibus Artic. 118. Nostra sedulitas ad certam regulam redegit.

¹⁸ *Exigitur*] *Exigit* MSS. tres.

¹⁹ *Exhibeatur.*] Sic editi. Sed lege cum 4. MSS. Regiis, tribus Hillensb. & uno Romano *exhibeat* nimirum, *sedulitas nostra. TENN. Exhibeat* est quoque in Palatino, Gudiano, utroque Mediceo & Leidensi primo, aliisque. quod reposui. Sed vide, num elegantius in altero Leidensi & Petrensi scribatur *respondeat*. Mihi temetespiciendum non videtur. L. 11. C. 3. §. 7. *ad omne momentum respondens miles.* ubi vide Tenn. L. 111. praef. *priores libri responderunt titulis suis.*

²⁰ *Opportuna exemplorum*] Unus Regius *Exemplo*. ut Justin. prolog. *Exemplo erant necessaria.* Sed praestat, *Exemplorum veluti consilia.* nimirum consilia formantur ab exemplis. Sic Martialis. L. 9. epigr. 17. *Consilium formae speculum.* ibid. epigr. 60. *Consuluit naves, an elevent aera Corinthon.* Ovid. 4. Met. Fab. 8. *Es quid se deceat, spectatas consulit undas.* TENN.

²¹ *Discreta &c.*] Alias quo magis autem discreta rerum collocarentur varietate apte in tres libros

rietatem apte collocarentur, in ²² tres libros ea ²³ diducimus. In primo crunt exempla, quae competant proelio nondum commisso. In secundo, quae ad proelium & confectam ²⁴ pacationem pertineant. Tertius inferendae solvendaeque obsidionis habebit *σεπηνήματα*: quibus deinceps generibus suas species adtribui. Huic labori non injuste veniam paciscar, ne me pro incurioso reprehendat, qui praeteritum aliquid a nobis ²⁵ repererit exemplum. Quis enim ad percensenda omnia monumenta, quae utraque lingua tradita sunt, sufficiat? ²⁶ unde multa transire ²⁷ mihi ipse permisi; quod me non sine causa fecisse scient, qui aliorum libros, eadem promittentium, legerint. Verum facile erit,

&c. SCRIBERUS. Ita legitur in Edd. Romana A. MCDXCIV. & Bononiensi A. MDIV. & Keuchenii iudicio concinnius, quam vulgo. mihi videtur locus corruptior. In uno Cantabr. *rerum ad varietatem apta*, adprobante Cl. Waffio. *ad rerum aditus collocarentur v. a. duo Regii. a. r. collocarentur varietatem a. Mediceus prim. aperta Medic. secund. An fuit discreta ad rerum exitus collocarentur varietate, apte in tres &c.?* non liquet.

²² Tres] Frontinus scripsit tres priores de strategematibus, quartum librum de strategicis. TERN.

²³ Diducimus] Sic unus Reg sed reliqui omnes deducimus. *Diducere* est dividere. deducere scribere componere. TERN. Re- &c. diducimus exhibent fere omnes mei, nisi quod in uno Mediceo sit *deduximus*. Dein Palatin. *in primo enim*.

²⁴ Pacationem] Alias *passionem*. SCRIV. *Pacationem*: sic omnes MSS. minus uno Regio & Ser- veriano, qui dant *Passionem*. vox

proba, centies Ciceroni frequen- tata. Pro induciis, Flor. 4. 12. *continua totius generis humani aut pax fuit, aut passio*. Sed Frontinus lib. 2. 9. docet quae post proelium facienda & partem victoriam. *Pacare* autem gentem est superare. Ergo retine *Pacationem*. TERN. *Passionem*, quod est in Edd. Rom. & Bonon. quasi *ferens* admirabatur Keuchenius, vulgatum tamen praefereus. *Pacationem* habet Arctetianus. nostri omnes *pacationem*.

²⁵ Repererit] MSS. aliquot *reperit*. Palatin. *reperit*. & supra *pro incurioso quis repreh.* Petrensis, minus bene.

²⁶ Unde multa transire] MSS. 6 *ut multa*. Medic. pr. & multa. Palat. cum aliis duobus *ut multa &c.* Medic. sec. cum Ed. Paris. interponit quoque *Et. pro transire*. Leid. pr. *transirent*. Videtur ab Auctoris manu fuisse, *ut & vel &c. multa ut transirent, mihi ipse permisi*.

²⁷ Mihi ipse permisi] Haec verba verendum timorem notant. Plin.

erit, ²⁸ sub unaquaque specie suggerere. Nam quum hoc opus, sicut ²⁹ cetera, usus potius aliorum, quam meae commendationis causa adgressus sim, adjuvari me ab his, qui aliquid illi adstruent, non argui credam. Si qui erunt, quibus volumina haec cordi sint, meminerint, ³⁰ *σρατηματικῶν & σρατημάτων* perquam similem naturam discernere. Nam ³¹ tum omnia, quae a duce provide, utiliter, magnifice, constanter fiunt, ³² *σρατηματικά* habebuntur, ³³ si in specie

^a Vulgo UT PARENT GRATIAM &c. PER QUAM POSSIMUS, SIMILEM.

Plin. 6. epist. 6. *Me certe, ut primum sibi iudicare permisit, ad amorem imitationisque delegit.* contra Sen. epist. 51. *Illic luxuria sibi plurimum permittit.* TENN.

²⁸ *Sub unaquaque*] Omnes MSS. *subquaque.* TENN. Mei quoque Ed. Paris. *sub quaque.* Sed duo Regii & recens Gudiani manus cum Edd. Rom. & Bonon. *sub quacumque.* An fuit *sub sua quaque* specie suggerere?

²⁹ *Sicut cetera*] Absunt haec ab Hillensb. & Voss. dein *usui* in quinque est MSS. non *usui*, pro *causa* Medic. pr. *gratia.*

³⁰ *Ut parent gratiam*] Haec verba *ἀποδοῖνυσθαι*, ut & *εἶ* *possimus*, non habent 3 Regii, 3 Hillensb. & unus Romanus. Sentio optimo l. *Meminerint, σρατηματικῶν & σρατημάτων* perquam (non per quam) similem naturam discernere. Nimirum *σρατηματικά & σρατημάτων* licet videantur simillima, tamen sunt discernenda; ad exemplum coelestis arcus, in quo diversi niteant cum mille colores, Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit. Nam *σρατηματικά* sunt universitatis, sed *σρατημάτων*

velut partium. TENN. Optime hunc locum & verissime emaculavit Tennulius. Nam haec verba *ut parent gratiam* non comparent quoque in Leidenensibus, Gudiano, aut Cantabrigensibus, sine dubio intrusa ab indocto librario pro Graecis vocabulis, quae legere non poterat: unde Latina similitum characterum reposuit. Hoc ex eo patet, quod in illis MSS. ubi haec verba inveniantur, Graeca vocabula desint, ut in Medicis, qui habent *ε* p. 2. Palatino & Vossiano ac Edd. primis. Dein *possimus* ad sensum fulciendum est interjectum. Sed bene exultat quoque a Vossiano, Gudiano & Leid. primo. In aliis non legitur *similem*. Quidam *possimus*. Leid. sec. *quae possint.*

³¹ *Tum*] MSS. Cum. TENN. Cum inveni quoque in meis omnibus. dein *magnifice, constanter* cuncti cum Edd. primis, non ut vulgo inverso ordine.

³² *σρατηματικά habebuntur*] Male Regius *ε* patiuntur *gratiam*. alius *gratiam habebunt*. TENN. Idem hic accidit quod supra. Ex Graecis, non perspectis formaverunt inepti librarii Latinos characteres. Hinc in aliquot

cie eorum sunt *σεατηνῆματα*. ³⁴ Horum^a proprie vis in arte sollertiaque posita proficit, tam, ubi cavendus, quam, ubi obprimendus hostis sit. Qua in re quum verborum quoque illustris exstiterit effectus, ut factorum, ita dictorum exempla posuimus. ³⁵ Species eorum, quae instruant ducem in his, quae ante proelium gerenda sunt.

^a Vulgo eorum.

etiam meis & Editionibus primis & partiuntur vel patiuntur gratiam habebunt, & statim pro *σεατηνῆματα*, & gratia. in Leid. sec. artis nota &c.

³³ Si in specie] Ex MSS. 1. Sed TENN. At nostri constanter retinent s. nihilque mutandum iudico.

³⁴ Horum] Sic reposui e MSSis novem. Vulgo eorum, quod statim praecesserat. Horum quippe

in uno Cantabrig. scribitur. malim autem propria.

³⁵ Species] Contra MSS. & rationem vulgo legitur & species. Nam respicit ad Indicem seqq. Capitum. TENN. Et addidit primus Scriverius: ut est in uno Parisiensi: sed rectius eiecit rursus Tennulius. Wechelius & Stewechius non recte quoque ediderunt *instruent*.

INDEX CAPITUM.

- CAP. I. **D**E occultandis consiliis.
 II. De explorandis consiliis hostium.
 III. De ³⁶ constituendo statu belli.
 IV. De transducendo exercitu per loca ³⁷ hosti infesta.
 V. De evadendo ex locis difficillimis.
 VI. De insidiis ³⁸ in itinere factis.
 VII. Quemadmodum ea, quibus ³⁹ deficiunt, videantur non deesse, aut usus eorum expleatur.
 VIII. De distringendis hostibus.
 IX. De seditione militum comescenda.
 X. Quemadmodum intempestiva postulatio pugnae inhibeatur.
 XI. Quemadmodum incitandus sit ad proelium exercitus.
 XII. De dissolvendo metu, quem milites ex adversis ⁴⁰ omnibus conceperint.

a Vulgo CUSTODIENDO. b Vulgo HOSTIUM. c Vulgo QUO M.
 E. A. O. CONSIDERUNT.

³⁶ *Costituendo*] Omnium MSS. totum consensu lege *constituendo*. Et sic ediderat Godefridus Hirtorpius Anno 1529. TENN. Mei quoque & Edd. Rom. ac Bonon. vere *constituendo*, ut patet ex ipsis Capituli tertii exemplis.

³⁷ *Hostium infesta*] MSS. *Hosti infesta*. TENN. *Hosti* etiam nostri & Edd. primae. *Hostis* Medic. pr. *Hostibus* Medic. sec. Exemplum huius capituli videntur postulare *hosti* vel *hostibus infesta*.

³⁸ *In itinere*] MSS. *sex itinere*.

³⁹ *Deficimus*] MSS. plerique & Edd. Vett. male *deficimus*, &c. ut n. c. *expleatur* vel *expleantur*.

⁴⁰ *Omnibus considerant*] Tres Regii, duo Hillensb. *considerant*. sed l. ex uno Regio & optimo Hillensb. *quem milites ex adversis omnibus conceperint*. TENN. *Quem* Leid. sec. Coll. Voss. *conceperint* *omin*, unde Vossius sanam lectionem margini quoque alleverat, quam jam exhibet Parisiensis Editio. Vide ad ipsum Cap. XII.

S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBER PRIMUS.

C A P. I.

De occultandis consiliis.

EXEMPLUM I.

- I. Arcus Porcius Cato, devictas² ab se Hispaniae civitates existimabat³ in tempore rebellaturas, fiducia murorum. Scripsit itaque singulis, ut diruerunt.

¹ *M. Porcius Cato*] Sic editi & MSS. Verum ut scias, effraenes monachi quam corruperint autores; ex exemplum singularis flagitii! Hunc locum nobis ita exhibuerunt in codice membranaeo, qui penes me est. *Marcus Porcius Cato cum subiugasset Hispaniae civitates & tuamini no subito debellarent. Epistolas per singulas civitates misit ut unaquaeque civitas muros suos dirueret & si non facerent vindictam inferret. Epistolas quibus ipsas omnibus civitatibus una die dari praecepit. Unaquaeque civitas cum sibi tantum hoc imperatum putassent muros illico diruit. Certe si omnibus pariter hoc mandasset rebelles existissent. Si haec est paraphrasis, merito ineptissima diceretur: Meruerunt aedepol isti obeli ventres natale supplicium, qui orti sui non aliam operam reddunt, quam ut perditum eant bonos auctores, vel pro his sua somnia nobis obtru-*

dant. Taww. Eodem modo habet haec Codex Bibliothecae Lugduno Batavae, quem subinde ad partes voco sub titulo Leid. vers. qui ita perpetuo interpellatus est, ut plane alias sit factus liber; quod nobis argumento & indicio esse potest, quam pessime a librariis, castratoribus & interpolatoribus, habitus sit noster auctor, qua de re plura dixi in praefatione. Est autem iste liber MSus junctus optimo Vegetii Codici, & Bibliothecae Leidensi accessit ex legato Celeberrimi J. Perizonii, nec dubito quin idem sit, de quo hic loquitur Tennilius. Ceterum in duobus Regiis & Leid. sec. praenomen M. non conspicitur.

² *Ab se*] Sic pro a se ex Mediceo primo hic & postea aliquoties reposui, dein ut non agnosceret Leidenensis secundus, ut pro nisi habet Medicus secundus. Continuo pro consensum Cantabrigiensis

tuerent munimenta, minatus bellum, nisi confestim obtemperassent: epistolasque universis civitatibus eodem die reddi iussit. ⁴Unaquaeque urbium sibi soli credidit imperatum. Contumaces conspiratio potuit facere, si omnibus idem denun-
tiari notum fuisset.

II. Himilco, dux Poenorum, ut in Siciliam ⁵inopinatus adpelleret classem, non ⁶pronuntia-
vit,

gens unus: ut ipse Cato alibi de Re Rust. 671. *Has si agrosare coeperit, dato continuo ei annum vnum?* quare vulgatae voci, per se bene Latinae continuo hic praefert Cl. Wasse. In fine huius exempli posuisses facere non male Leidenfis fec. Mox in Hillemsb. & Edd. Paris. *notum tunc fuisset.*

³In tempore] Id est, opportune, in articulo rerum gerendarum. Ter. And. 3. 2. 52. *Atque adeo in ipso tempore occurrit ipsum obvium.* ibid. 5. 6. 10. *O Charine, in tempore ipso mihi advenis.* Hec. 4. 4. 5. *Opportuna te mihi, Phidippe, in ipso tempore ostendis.* Plaut. Cistell. 4. 1. 18. *Dedita opera in tempore ipso Spes mihi sancta subvenit.* Amphitr. 3. 1. 17. *Atque Alcumenae in tempore auxilium feram.* Capteiv. 4. 2. 56. *Ob mihi! Quantum est hominum optumorum optime, in tempore advenis.* Frontin. L. 11. C. 1. n. 3. *Existimavis ardori cedendum in tempore.* Pro eo Terentius dicit in loco. Adelp. 2. 2. 6. *Pecuniam in loco negligere, maximum inter-dum est lacrum.* TENU.

⁴Unaquaeque urbium] Videntur hic quaedam deesse, si locum diligentius cum ceteris auctoribus conferas. Vide Plutarchum in Catone Maj. p. 342. Ed. Paris. Appian. in Iberic. p. m. 467. Polyæn. L. viii. Strateg. C. 17. Livium L. xxxiv. C. 17. Immo Marinus Sauturus Torfellus, qui scripsit secreta fidelium Crucis A.

MCCCXX. & multa ad verbum fere nostri Frontini loca excerpit, addit hic L. 111. Part. xv. C. 2. *Qua consilii occultatione, ut notavit etiam ad marginem mei Codicis Scriverius. Aurelius Victor autem de Vir. Illustr. C. 47. sua verba videtur mutuatus esse ex nostro, secus ac Kruchenius existimabat, dicens ab eo nostri auctoris locum verbotenus esse desumptum; quod scilicet crediderit, Plinium vel Corn. Nepotem eas vitas conscripsisse. Ait vero ne rebellare possent, litteras ad singulas civitates misit, ut muros diruerent. Cum unaquaeque sibi soli imperavi putaret, fecerunt.*

II. Himilco] Ita lego, non Hamilcar, uti vulgo est. SCRIVER. Himilco hic scribendum esse monuit etiam summus Vir J. Casan-bonus ad Polyæn. L. v. 10. 2. quem consule: ubi videtur mihi scribendum esse *λαμπτήρ* πει-
φωγῶν. MS. *λαμπτήρας*. Vulgo sine sensu *λαμπτήρ* πει-
φωγῶν. Invenitur autem hic Himilco in plerisque Codicibus. Amilco in Vaticano. Contra vero ac hic putabat Scriverius in Aurel. Victore C. 41. pro Himilco reponendum esse *Hamilcarem* ex Livio L. xxi. sed ego illic *Hannone* cum aliis malim.

⁵Inopinatus] Arceerianus cum duabus Edd. primis *inopinanter*, de qua voce vide Salmas. ad Flor. L. 11. C. 6. eorum verbis hic mo-

vit, quo proficisceretur; sed tabellas, in quibus scriptum erat, quam partem peti vellet, universis gubernatoribus dedit signatas; praecepitque, ne quis légeret, nisi vi tempestatis a cursu praetoriae navis ⁷ abductus.

III. ⁸ C. Laelius ad Syphacem profectus⁹ legatus, quosdam ex tribunis & centurionibus, per speciem servitutis ac ministerii exploratores secum duxit, ex quibus L. Statorium, ⁶ quem, quia saepius in eisdem castris fuerat, ¹⁰ quidam ex hostibus

^a Vulgo ABDUCTUS ESSET. ^b Vulgo abest QUEM.

re suo utitur Keuchenius. Verum nihil mutandum esse videmus. ad L. III. C. 1, 2.

⁶ Pronuntiavit] Arcerianus praenunciavit. dein in Leid. sec. est *tabulas*. mox *velles petere* Edd. Rom. & Bon. Infra Arcerianus *vi & tempestate*. post *navis* Glossam interponit unus Cantabrig. *quam sequi iussi fuerant*. Institutum hoc cum aliorum imperatorum, tum etiam Caesaris fuit. Hirt. de B. Afric. C. 3. *Quod neque gubernatoribus, ne mos ipsius consuetudineque superioribus temporibus fuerat, tabellas signatas dederat, ut in tempore iis perlevis locum certum peterent.*

⁷ Abductus esset] MSS. Regii, unus Romanus, tres Hillensb. carent *tam esse*, quae elegantior brevitatis. TENN. Non conspicitur etiam haec vox in Palatino, Mediceis, Leidensibus, Gudiano, Vaticano, Coll. Voss. aliisque; quare deleui.

⁸ C. Laelius] Praenomen non agnoscunt MSS. tres. Infra *de hostibus* Medic. pr. Mox a Palatino & Coll. Vossiano abest *ejus*.

⁹ Legatus] Sic l. Nam Laelius fuit Legatus Scipionis. Omnes MSS. habent *legatos*. n. 9. Praecepitque *legatis*. TENN. Quinque ex meis servant *legatus*; quare nihil temere mutem. Ceteri ta-

men omnes cum Editionibus antiquis & Sanuto *legatos* exhibent, forsan quia sciverunt una cum Laelio plures ivisse legatos: Verum si per MSSos liceret, malim hinc excudere *profectus legatus legatos quosdam* &c. C. 2. §. 1. *Scipio Africanus capta occasione mittendae ad Syphacem legationis cum Laelio servorum habitu tribunos & centuriones levisimos ire iussit* &c. Livius L. xxx. 4. *Cum legatis, quos mitteret ad Syphacem, calanum loco primos ordines spectatae virtutis atque prudentiae servili habitu mitteret*; quae verba, ut solet, Livius desumpsit ex Polybio L. xiv. Excerpt. init.

¹⁰ Quidam ex hostibus] MSS. omnes. *Quem quidam ex hostibus*, sensu rotundiore. TENN. Nostri quoque cum Ed. Paris. hic addunt *quem*; sed non video inde exoriri sensum rotundiores, nisi illa verba, *quia saepius in eisdem castris fuerat*, pro Glossa considerentur, ac deleantur: & certe verba illa in Sanuto non comparent. Aliter *quem* debet necessario retrahi ante *quia*; quod feci, ut sensus constaret. & hoc in margine meo monuit Scriverius, qui ante coniecerat *quum quidam*: quomodo est in Hillensb. Salmasius olim ad Florum L. ii. C. 12. Ed. primae legebat, *quia*, quod

bus videbantur agnoscere, occultandae conditionis ejus causa ¹¹ baculo, ut servum, castigavit.

IV. Tarquinius Superbus pater principes ¹² Gabinorum, interficiendos arbitratus, quia hoc ¹³ nemini volebat commissum, nihil nuntio respondit, qui ad eum ¹⁴ a filio erat missus: ¹⁵ Tamen vir-

a Vulgo GABIORUM.

quod L. i. e. c. f. quidam &c. Scilicet Statorum videbantur hostes agniture, quia saepius in Syphacis castris fuerat. Hic autem L. Statorius videtur fuisse frater Q. Statorii Centurionis: nam eundem fuisse non audeo statuere; si quidem ille ex sententia summi Gronovii ab eo tempore, quo primum in Syphacis castra venit, ibi permansit, Regique exercitus dux contra Scipionem factus est. Consule omnino Livium L. xxiv. C. 48. & L. xxx. C. 28. ac Gronov. Observ. iv. C. 7.

¹¹ *Baculo ut servum c.*] In MS. optimo Palatino est & sermone c. Unde quis conjicere posset baculo esse interpretationem prioris vocis scipione. Plaut. Amphitr. L. i. C. 3. §. 22. *Quoi ego jam hoc scipione.* Sed hoc monuisse sufficiat.

¹² *Gabinorum*] Non hoc damna-rem; sed MSS. tantum non omnes dant *Sabinorum*; licet nihil notaverit Tenulius; & recte Regius secundus ac Gudianus *Gabinorum*. *primores Gabinorum* Livius L. i. C. 54. *Gabinii* infra L. iii. C. 3. §. 3.

¹³ *Nemini volebat commissum.*] Ita emendavi, cum antea passim legeretur, quia hoc nemini volebat innotescere commissum, nihil nuntio respondit, qui ad eum a consilio erat missus, tamen, &c. Primum enim illud innotescere, in quodam impresso (MSS. enim hujus auctoris libris destituntur) non erat: & illud a filio, verum esse, testantur omnes Rom. rerum scriptores, & in iis Livius

L. i. Decad. i. Modius. Ita Modius, ita tres mei scripti. Vulgo *to innotescere* hic inferunt, sed e Glossa. SCRIVER. *Nemini volebat commissum* sic omnes MSS. & Modius, qui queritur se non habuisse hujus auctoris libros MSS. sic correxit primus, cum antea legeretur: *Nemini volebat innotescere commissum*. TENN. In solis Palatino & uno Scriverii comparet *innotescere*: sed in Leid. sec. & Gudiano ad marginem *patefacere*. Conjecerat quoque Scriverius pro *commissum* posse legi *comisum*. Verum cum Livius L. i. C. 54. Dionys. Halicarn. L. iv. p. 255. Valer. Maxim. L. vii. C. 4. Flor. L. i. C. 7. Polyaen. L. viii. C. 6. alique dicant vel regem, fidei nuntium credentem, eum seduxisse in hortum, vel solum forte in hortum ambulavisse, cum ad eum veniret nuntius, *comites* hic locum habere nequeunt: Quod sine dubio vidit etiam Scriverius; quare Modii sequamur correctionem.

¹⁴ *A filio*] Sic idem Modius; cum antea esset *a consilio*. SCRIV. Quod confirmant MSS. omnes, & Edd. primae, & res ipsa.

¹⁵ *Tamen*] Sic Regii, sed Hiflensb. L. iii. sm. Quod explicant tantum. Doctissimus Joannes Orwinus, qui Bonitellae Salinarum industriossime regit juvenum studia, in suo MS. invenit quoque tantum. Sed mecum nihil mutandum censet. Sic Terent. Hecyr. L. iii. C. 4. §. 33. *Quod potero faciam: tamen ut pietatem colam.* Donatus tamen pro-

virga ¹⁶ eminentia papaverum capita, quum forte in horto ambularet, ¹⁷ decussit. Nuntius ¹⁸ sine responso ¹⁹ reversus, renuntiavit adolescenti Tarquinio, ²⁰ quid agentem patrem vidisset: ille intellexit, idem esse eminentibus faciendum.

V. ²⁰ C. Caesar, ²¹ quod ²² suspectam habebat Aegyptiorum fidem, per speciem securitatis, inspectione urbis atque operum, ac simul ²³ licentioribus

a Vulgo responsione. b Vulgo qui.

distaxat. Et Acidalius quoque hanc particulam ita est interpretatus. Vellejus L. 11. C. 28. *Nec tamen in eos, qui contra arma tulerant, sed in multos insensas fecerunt.* Sic Popma & Gerardus Vossius legunt; quorum posterior subaudit *quo tantum*, quasi scripsisset *Nec tamen tantum: non placet.* Nam sic subaudiendum dicit. TENN. Velleji locum adduxit quoque Kenchenius & per tantum explicuit. Ibi vide Cl. Burmannum. perpetua in his vocibus est confusio. Hic tantum scribitur in quatuor Scriverii, & octo meorum Codicibus, & placuit Salmasio ad citatum Flori locum, uti & Lipsio. Nihil muto. Nil quidem verbis respondit rex; sed tamen virga papaverum capita decussit. Sic forte C. 5. §. 17. *sine effectum: hostiam tamen &c.*

¹⁶ Eminentia] Palat. *eminentium.* paullo post *deambularet* duo Leidd.

¹⁷ Decussit] Arceian. & unus ex meis *excussit.* Leid. tert. *cepit excutere.* Quod Kenchenio non placet. Ita tamen hac in re Florus L. 1. C. 7. *Eminentia forte papaverum capita virgula excutens.* Sic enim vel *excussit* MSS. 4 Leid. dens. praeter Salmas. & Dukeri Codd. quos vide; non *decussit*: ut hic laudat Keuchen. Adde N. Heinss. & Burm. ad Fast. Ovidii L. 111. C. 237. *excussae frigore frondes.* Praestat tamen plurimorum

Codicum lectionem sequi ex Livio L. 1. C. 54. *Ibi inambulans tacitus summa papaverum capita dicitur baculo decussisse, & Valer. Max. L. 7. C. 4. Altissima papaverum capita baculo decussit.* Oblum. L. 14. C. 27. *partem aliquam foris decutere.* L. 5. C. 6. *ramus fructum decutiet.* Virg. 11. Georg. 402.

Frigidus & silvis Aquilo decussit honorem.

Unde Stat. Silv. L. 1. C. 2. §. 1541 *Silvis decussa ventusis Frigora.*

¹⁸ Responsione] Omnes MSS. habent *sine responso*, ut supra designato pro *destinatione.* TENN. *Responso* auctori restitui, quod dant mei quoque & Scriverii omnes. Livius. *Interrogando expectandoque responsum nuncius fessus.* Et sic ille, sic alii sexcenties.

¹⁹ Quid &c.] Vaticani Codicis excerpta id ag. p. vidisti.

²⁰ C. Caesar.] Praenomen omitunt MSS. Scriveriani, & sex mei cum Edd. primis. id saepissime accidisse, crebro infra notandum erit. dein non male in ora unius Scriveriani pro varia lectione inspectioni. Mox *captum se* MSS. mei septem. *captus esse* Gudlan. & Leid. sec. *captus* gratia recte Palat. & Reg. pr. Alius *caprus* & gr. ²¹ *Qui suspectam.*] Edi rectius, ni fallor, *causi quod* seu *quia.* Quod certe exhibent Regius primus, Medicus primus, uterque Leidd. & duo Cantabrigienfes, tertius *quia.*

²² Licentioribus] Arceianus *licent.*

tibus conviviis deditus, videri voluit captum sese gratia locorum,²³ ut ad mores Alexandrinos, vitamque deficeret: atque inter eam dissimulationem praeparatis subsidiis, occupavit Aegyptum.

VI.²⁴ Ventidius Parthico bello adversus Pacorum regem, non ignarus,²⁵ Pharnacum quemdam, natione²⁶ Cyrestem, ex iis, qui focii videban-

a Vulgo ET DEFICERE.

centiossi. quod probat Keuchenius. Sed male. Vide Burmann. ad Ovid. Art. Amar. 1. 569. & Heinf. ad Epist. r. Sabini; 49. *Vina licentia. Licentior vitu* Valerio Maximo L. 12. C. 1. 2.

23 *Et ad mores*] Alias *ut ad m.* A. v. q. *desereret.* Searv. Omnes; quos videre haecenus fuit, MSS. edunt: *Ut ad mores Alexandrinos vitamque desereret.* Nec video, quare vulgatae lectioni postponatur. Justin. L. 12. C. 3. dicit; *in leges eorum, quos viderat, transiret.* L. XII. C. 12. *De in illorum, non illos in gentis suae morem transisse.* TANN. Scriberiam libri, nostrigue, ne uno quidem excepto, cum Editionibus Rom. Bodnon. Hittorp. & Paris. *ut desereret.* Quod itaque in textum recepi. Vulgara lectio primum, quod sciam, comparat in Wechelsii Edit. Mutantur illi; qui crediderunt debuisse addi *aut vel sic.* Sed illas particulas saepe subintelligi norunt Latinae linguae eruditi: quamquam ex variis lectionibus praecedentis commatis facile reponi posset *captus feg. lor. ut &c.* Quod auctor dicit, vocat ipse Caesar L. III. B. Civ. C. 110. *In consuetudinem Alexandrinae vitae atque licentiam venire.*

24 *Ventidius*] Medicorum unus addit ipsius praenomen P. nonnulli quoque pro *Pacorum* supponunt *Parthorum.*

25 *Pharnacum.*] Duo Regli & unus Hillensb. *Farneum.* Tertius Hillensb. *Farneum.* TANN.

Eadem varietas in Scriveni & meis scriptis. *Phaenacum* citat Scaliger ad Varronem. Verum apud Dionem Cassium, quo latius nemo historicorum hoc Ventidii Strategema enarrat, L. XLIX. p. 403. Ed. Wech. hic dynastia vocatur *Xavrai*, live ut aliae habent editiones *Xavrai*. unde optime Doctissimus Vir P. Wesfeling in literis ad me datis hic quoque substituendum iudicat *Channacum*, quod nomen Syro homini coherere gentis sermo probat. Juvat paululum Regius sec. in quo exaratur *Francum.* Aliter posset aut ex altero correcto scribi *Pharnacum*, quod fortis curati, ut saltem diphrongus scriberetur; *Φαρνακίων.* quomodo dicimus *Pharnacen*, *Pharnabazum*, *Pharnapaten* &c. Sed prius magis placeat.

26 *Cyrestem.*] Alii *Tyristem.* sed frustra sunt. *Cyrestes* dictus a Cyro; urbe Syriae: de qua re vide Stephanum de Urbibus, & Josephi Scaligeri divinas ad M. Varronis L. XII. C. 5. de re Aust. annotationes; seu bracula sunt. MOP. *Cyrestem* sicl. duo vero Regli *Cyristhem.* Unus Reg. & duo Hillensb. *Cyrestem.* Quartus Reg. & tertius Hillensb. *Cyristhem.* Stephanus Kupp. & duo Dreyer. & duo Hillensb. *Cyristem.* Quatuor Reg. & tertius Hillensb. *Cyristem.* Stephanus Kupp. & duo Dreyer. & duo Hillensb. *Cyristem.* Cyrtus est urbs Syriae. Varro L. VII. de r. r. C. 5. *In eodem hemisphaerio medio circum cardinem est orbis ventorum* etc.

debantur, omnia, quae apud ipsos ²⁷ agebantur, nuntiare Parthis, perfidiam barbari ad utilitates suas convertit. Nam quae maxime fieri cupiebat, ea vereri se, ne acciderent: quae timebat, ea ut evenirent, ²⁸ optare ⁴ simulabat. Sollicitus itaque, ne Parthi ante transirent Euphraten, quam sibi ²⁹ supervenirent legiones, quas in Cap-

pa

¶ Vulgo OPTARE SE.

οὐτο, ut Athenis in herologio, quod fecit Cyrestes. Sic correxit divinus Scaliger (cum antea legeretur cypreses) ex Vitruvio L. 1. Sed qui diligentius perquisiverunt, tradiderunt eos esse οὐτο; maxime quidem Andronicas Cyrestes, qui etiam exemplum collocavit Athenis, turrim marmoream, οὐτογονον, & in singulis lateribus οὐτογονι singulorum ventorum imagines excultas contra suos cuiusque basus designavit. TAMM. Cyrestes ante Modium aliosque jam recte ediderat Hirtorp. & Wechelius, & cum plerique MSS. Codices (nam ceterorum variis ludibriis lectionem non morabor) tum Historici ipsi eam lectionem confirmant. Idem enim Dio αἰ. α. ὅτις ἐστὶ Σοφίας ἀντὶ τῆ Κυρήνικῃ ἡσορῶν συμβαλὼν κοίτησεν. Plutarchus in Antonio p. 931. Ed. Paris. οὐ τὴν ἢ Πάκρον ἢ βασιλῆως παῖδα, μεγάλην στρατῶ Πάρθων ἀνδρὶ ἐπὶ Συρίας ἐλάναι. συμπασιὼν Οὐντινίδι. οὐτὰ Κυρήνικῃ τρέψεται, & ἀλφειὸν παρπιδας, & πρώτοις Πάκρον πειρόντες, & iisdem verbis Appianus in Parthiis p. 156. nisi quod ibi male vulgo edatur Κυρεσικῇ. De hac gentili Κυρήνων potius quam ces aut. eis Orthographia vide plura in notis ad Stephanum.

²⁷ Agebantur] Omnium MSS. torum consensu lege agebantur.

TAMM. Agebantur jam videas in Edd. primis, quod ex Scriverii & meis quoque Codicibus reposuissem, nisi vetarent Mediceus primus, & Regius secundus, qui servant vulgatum, & ipse auctor §. 11. & C. §. 5. 13. in indicativo diceret ignarus rei, quae agebatur.

²⁸ Optare se] 4 Regii & duo Hillensb. omittunt se; quia praecessit vereri se. TAMM. Delevi illud se; quod vulgo otiose repetitur: sed abest quoque a duobus Scriverii, & decem meis MS. In Medic. primo & Edd. pp. trapsposita scribitur se optare, certo indicio, additam fuisse voculam eam ad explicationem.

²⁹ Supervenirent] Kenchenius exponit ex improviso nimirum & inopinanter: Et sane ita compositum hoc tam a nostro quam aliis solet usurpari. Verum tamen is sensus locum hic habere nequit; quippe Ventidium expectasse legiones, non obscure ipse auctor tam hac periodo, quam infra indigitat; & ex historia pater, iam tum illum id egisse, ut ex hibernis undique eas contraheret. Quare pro advenire & succurrere necessario sumi debet. Quod si durius & ineleganter dictum videtur, scribamus superveniret, ut clare exhibet Mediceus primus. quae variatio occurrit quoque L. 11. C. §. 5. 45. ubi certe murari non est necesse, aliam classem in auxilium supervenire ei arbitrati. & L. 11. C. 15. §. 1. Donec Camillus subveniret

padocia trans Taurum habebat, studiose cum pro-
ditore egit, ³⁰ uti sollenni * perfidia Parthis sua-
deret, per Zeugma trajicerent exercitum, qua &
brevissimum iter est, & ³¹ omisso alveo Euphra-
tes decurrit. Namque si illac venirent, adsevera-
bat, se obopportunitate collium usurum, ad eluden-
dos sagittarios: omnia autem vereri, si se ³² in pa-
tentes campos projecissent. Inducti hac adfirma-
tione Barbari ³³ inferiore itinere per circuitum
ad-

* Vulgo ut s.

niret al. *superv.* Adde Curt. L. iv. C. 4. §. 9. Quod ad historiam au-
tem, confer omnino Dionem lau-
dato loco.

³⁰ *Uti sollenni*] Sic rescripti au-
thoritate Medicei pr. Leid. pr. Vof-
siani, & Hillensb. ac Edd. Ro-
manae, Bonon. & Paris. vulgo
m. paullo ante una voce auctius
legitur in Gudian ad marg. &
in Leid. sec. *praepraeas habebat.*
& infra Arcetian. *brevissimum iti-*
ner.

³¹ *Omisso alveo*] Insolens locu-
tio: unde Lippius & Scriverius in
margine notarunt, scribendum si-
bi videri *remisso*, alius vir doctus
mallet *demisso*. Scripti nihil va-
riant, nisi quod in Mediceo sec. sit
obmisso, & in Edit. Paris. priore
emisso. In Arceriano *decucurrit*, in
Palatino *discucurrit*. *Omisso alveo de-*
cucurrit videtur notare leni, licet
laxiore, aqua, languide & remisse,
nec admissis aquis defluere. So-
lent autem, ut notum est, flu-
mina, ubi latiora sunt, ibi etiam
vadosa & maxime pervia esse, ut
de Euphrate hoc in loco testatur
Tacitus: unde & illic consuetus
erat Parthorum transitus. Simi-
li fere sensu dicitur *omissa obfi-*
die, *omissus animus* & alia, de
quibus consule J. F. Gronov. Ob-
serv. L. iii. C. 7. Videndum ta-
men, an levisima mutatione non
posset legi *commisso* i. e. ponit

juncto, qualis ibi jam fuerat ab
Alexandri Magni temporibus.
Unde & urbi isti cognomen Zeu-
gma. V. Stephan. Strabon. Pli-
nium, & Ammian. Marcell.

³² *In patentes campos*] Duo Hill.
infra. unus intra. TENN. *Infra p.*
habent novem vel decem nostri
vetustiores cum Edd. Parisinis.
Quid si legamus *infra in patentes*
campos. *Infra Zeugma scilicet;*
εἰς τὴν ὁδὸν κατὰ τὸ ποταμὸν ait
Dio. *Infra* sine casu saepe signi-
ficat, deorsum Liv. L. i. C. 43.
Nec fere umquam *infra* ita descen-
derent, ut ad infimos pervenirent.
Stat. L. 11. Theb. 163.

Isthmos & alterno quas margine
submovet infra.

Quid vero velit Keuchenius, cum
ait *istud in non magis hic probum*
est, quam quod Editionum veterum
(ut perperam putabat, Paris. sci-
licet) *habet infra*. Nihil tamen
mutamus, non intelligo. *Infra*
L. 11. C. 5. §. 40. *devenit in paten-*
tes campos. plura vide ad Luca-
num L. iv. 745. *mersos aciem de-*
jecit in agros.

³³ *Inferiore*] Uterque Medicus
inferiori, dein Hillensb. *duxerunt;*
unde quis conicere posset eo *du-*
xerunt; sed elegantius, ut puto,
est vulgatum *adduxerunt*. quod
hoc sensu apud rei militaris scri-
ptores frequens. Caes. B. 9. C. 111.
§. 28, eo *exercitum adduxit*. L. v.
C. 46.

adduxerunt exercitum: dumque fusiores ripas, & ob hoc operosiores ³⁴ pontes jungunt, instrumentaque moliuntur, quadraginta amplius dies impenderunt: quo spatio Ventidius ad contrahendas usus est copias; eisque triduo, antequam Parthus adveniret ^a, receptis, acie commissa, vicit ³⁵ Pacorum ^b, & interfecit.

VII. ³⁶ Mithridates, circumvallante Pompejo, ³⁷ fu-

^a Ed. TENN. ADVENERIT. ^b Vulgo PARTHOS.

C. 46. Pro fusiores Mediceus secundus legit *superiores*. Idem mox praefert *eis denique copiis triduo* &c. *Copis* ante *et* vicit addit Ed. Paris. prior. *quibusque* tr. Vaticanus, qui pro XL. habet LX. *Advenires* autem e MSS. & Edd. omnibus auctori reddidi, cum in Tenuilii, ipso. tacente, Editionem irrepsisset *advenires*.

³⁴ Pontes jungunt] Haec lectio non cohaeret: quare Cl. Salmasius *operosiores* ponte legendum existimat. *Ripas* ponte *jungere* rectum & Latinum est. SCRIV. Vid. Salmas. ad Flor. L. 11. C. 12. Ed. pr. Sunt & alii Viri Docti, qui *ponte* hic legi volunt; sed frustra. Eodem enim auctor modo locutus est etiam L. IV. C. 2. §. 1. *Ad fluvium, in quo pontem jungi oportebat*. Immo dudum J. F. Gronovius Taciti locis docuit, aequae dici *jungere pontem*, ac *amnem* *ponte*, ad Plinii adpositum locum L. XXXIV. C. 15. *Et exstare ferream catenam apud Euphratem amnem in urbe, quas Zeugma appellatur, qua Alexander Magnus ibi junxerat pontem*. Seneca de Brevit. vitae C. 18. *pontes navibus jungit*. Ut ripas ergo jungant & committant, pontes quoque *jungere* debent. Hoc sensu *jungere ratem, navis* &c. est ex multis partibus construere. Confule Viros Doctos ad Valer. Flacc. L. 1, 123, ad Curtium L. VIII,

C. 10. *Silium Ital. Lib. v. 553. De praedicta catena vide quoque Stephanum in Σεύγμα, & J. Nicol. Loensem Epiphyll. L. IV. C. 8. Reliquias autem pontis suae aetate adhuc existisse, & catenam servari ex Epistola P. Gylli MSta, notante hic Scriverio, monet Ortelius.*

³⁵ Vicit Parthos & interfecit.] Omnes MSS. *Pacorum*, & sic lege. Illum enim cum universa Parthorum manu interfectum docet Justin. L. XLII. C. 4. TENN. Non Justinus modo & Florus L. IV. C. 9. quem laudat Keuchenius; sed omnes uno ore Historici scribunt, *Pacorum* hoc proelio interfectum. Adstipulantur quoque Arcerianus Keuchenii, quem ita legendum monuit Gronovius, & omnes Scriveriani, & plerique mei Codices. In quatuor scribitur *Parthorum regem*, e Glossa sine dubio natum. Quod pater e Gudiano, in quo recens manus ad marginem adscripsit *regem*. Jussit quoque *Pacorum* reponi Clariss. Vir J. Wasse ad Sallust. B. Jug. C. 107. in *patentibus campis* &c. Frequens autem & facilis apud omnes auctores in MSS. & Edd. est varietas inter *Pacorum* & *Parthorum*. Lipsius ad marg. Cod. sui *Parthum*.

³⁶ Mithridates] Arcerian. *Mithradates*, Graeca forma, teste Keuchenio.

37 fugam in proximam diem moliens, hujus consilii obscurandi causa, latius & usque 38 ad applicitas hosti valles pabulatus, colloquia quoque cum pluribus, avertendae suspicionis causa, 39 in posterum constituit. Ignem etiam frequentiores per tota castra fieri iussit. Secunda deinde vigilia, 40 praeter ipsa hostium castra agmen 41 eduxit.

VIII. Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus, quum Germanos, qui in armis erant, vellet opprimere, nec ignoraret, majore bellum molitione inituros, si adventum tanti ducis praefensissent, profectiorem suam 42 censu obrexit Gal-

37 Fugam moliens] 4. Aeneid. vers. 108. Saepo fugam Danae Troja capere relicta Moliri, & longo fessis discedere bello. 6. Aeneid. 477. Inde darum molitur iter. TENN.

38 Ad applicitas hosti valles] Sic omnes MSS. Ortwinus ex suo ingenio legit. Ad applicitas hosti valles. Quia secundum Iliodorum & alios, Valli sunt fustes, quibus vallum munitur. ἀνίσχου. TENN. Ortwinio faverent duo Medicei, scribentes ad applicitas hosti valles per ambulatus. Ceteri cum Sanuto servant vulgatum, nisi quod in uno Cantabrigiensi sit praecambulatus. Valles hosti applicitae forerit ei proximae, & ad castra hostium quasi pertinentes. pabulari autem in vallibus solebant. Verum quia praecessit circumvallare Pompejo, videtur auctor voluisse innuere, pabulatores usque ad vallum hostium accessisse. Nihilominus applicitis hosti vallis non placet, & ut Latina sint, vereor. aliud quid latet. Ex. Gr. adplicitas hosti vallo fegetus, vel adplicita hosti vallo prata, aut tale quid. hosti adplicitis L. 11. C. 11. §. 5.

39 In posterum] Imposuerunt Aet. Petrensis bene in posterum

diem. L. 11. C. 5. §. 20. Profectionem edixit in posterum diem. in crastinum Leid. text. ex interpolatione. nimis incertum tempus in vulgato est. Paulo ante suspicionis unus Regius. dein ignes autem Regiorum unus, uterque Mediceus & Edd. primae. Pro deinde scribitur demum sollemn mutatione in duobus Cantabrig. in Mediceo primo autem. ro demum pro tandem placuit Cl. Wasse ad Sallust. Nostri nihil mutant, nec Sanutus.

40 Praeter ipsa] Sic omnes MSS. & ratio distat, non per, quod Editioni Plantiniana in margine additum est. TENN. Edd. primae cum Sanuto habent per, quod per Romanorum castrorum rationem fieri nequivit. Medicei prope. Re. & se habet praeter. Livius Lib. xxxiv. Media nocte profectus, ut locum, quem vellet, priusquam hostes sentirent, caperet, praeter castra hostium circumduciit. Justin. L. xviii. C. 7. Praeter castra revertit. & saepe alibi. Verborum autem ordinem, MSSis iubentibus, mutavi. vulgo erat castra hostium.

41 Eduxit] Medicei deduxit.

42 Profectionem suam censu.] Alias profectionis suae sensus obrexit.

B 2 Gall.

Galliarum. ⁴³ Sub quibus inopinato bello adfusus, ⁴⁴ contusa inmanium ferocia nationum, provinciiis consuluit.

IX. Claudius Nero, quum cuperet Hasdrubalem, copiasque ejus, antequam Hannibali fratri jungerentur, ⁴⁵ excidi; ⁴⁶ idcircoque festinaret, se Li-

¶ Vulgo OCCIDERE.

Gall. SCRIV. Omnes MSS. *Professionem suam sensu obtexuit Galliarum*. Modius invenerat, *Professionis suae census obtexuit Galliarum*. Ad marginem Scriverius opposuit, *Professionis suae sensus obtexuit Gall.* Vulgata lectio est sanior. Nam Domitianus instituit suam professionem, tanquam in Galliis esset acturus Censum. in *quo sensu* nullus sensus. TENN. *Professionem suam sensu* MSS. & Edd. primae constanter exhibent, excepto Regio primo, in quo est *per censu*. dein pro *obtexit*, quod sumtum pro praetextuit, obscuravit, Mediceus pr. *obtexit*; quomodo ex ingenio maluerat olim Salmasius ad Florum L. II. C. 12. Ed. pr. Mihi secus videtur.

⁴³ *Sub quibus* Non placet hoc, nec habeo, quod dicam, aliud. Sed tamen non placet: utique cum praecedentia alii sic legant *professionis suae census obtexuit Galliarum*. MODIUS. MSS. non variant. Mira phrasus. significare videtur *quo praetextu*, inter quae. inter eam dissimulationem Exemplo v. dixit. per haec C. v. Ex. 18. SCRIV. Cur. post. *Sub* cum ablativo notare tempus, vel praetextum saepius docuerunt viri docti. Hoc tamen loco durius videtur *sub quibus*; cum praecedat modo unum quid, ad quod referri possit, nisi admittamus lectionem, quam profert Modius, vel ex Regio & Mediceo rescribamus *per census obtexit Galliarum*; *sub quibus* scilicet censibus, sive eorum praetextu, ut apud

Virgil. L. 11. AEn. 83. *Sub prodicione*. aut *sub quibus* erit post quos, simulac census illic egerit. de qua locutione consule Cel. Burmann. ad Vellej. 2. 127. *Sub his exemplis*. Si haec minus placent, & conjecturis indulgere licet, divinare possis *sic quiescis*, quales describit Livius L. xx. C. 19. *Quiescis in tentoriis suis nihil minus quam hostem aut proelium eo die expectantes*. Et passim *quietis* vel *securis* hostibus superveniendi exempla apud cujuscumque linguae scriptores. An etiam dedisset Frontinus *sic Cartii*? nam haec de expeditione in Cartos, cujus meminerunt Suetonius, Eutropius alique, intelligenda videntur. Catterum a Domitiano victorum mentionem facit noster quoque L. 11. C. 3. §. 23. ubi vide: nam & illic erat corruptum. Quae autem hic Keuchenius de significatione belli pro proelio haud opportune adfert. verbotenus exscripsit ex Casauboni Comment. ad Polyb. p. 147. Ed. Gronov. post quem multi id observarunt Viri Docti.

⁴⁴ *Contusa inmanium*] MSS. tres *concussa*; unus *inmani*.

⁴⁵ *Occidere*] Omnes MSS. *excidi*. TENN. Keuchenius observavit, id etiam legi in Ed. Paris. Sed addidit *inepre*. At quod iste ineptum autumat, est elegantissimum, & cum MSS. Scriverii, tum meis omnibus & Ed. Hittorp. confirmatum. *Excidi* est occidione deleri. uti *accidi* copiae dicuntur, quae cladem minorem pas-

las

Livio Salinatori, ⁴⁶ collegae suo, cui bellum mandatum fuerat, (parum fidens viribus, quae sub ipso erant) adungere, neque tamen discessum suum ab Hannibale, cui obpositus erat, sentiri vellet, ⁴⁷ decem millia fortissimorum militum ⁴⁸ delegit, praecepitque legatis, quos relinquebat, ut eadem ⁴⁹ stationes vigiliaeque ⁵⁰ agerentur, ⁵¹ totidem ignes arderent, eademque facies castrorum servaretur, ne quid Hannibal suspicatus, auderet adversus paucitatem relictorum. Quum ⁵² deinde in Umbria, occultatis itineribus, collegae

¶ Vulgo ET VIGILIAE AEQUE.

fac sunt, Caesari L. VIII. B. G. C. 31. *Copias esse accisas sciabat.* Sic bene Voss. e MSS. vulgo *accisas*. MS. Lovan. *occisas*. Augustus in Monumento Ancyrano Tab. I. *In exilio agentes servari, quam excidere malui.* Vellej. Paterc. L. II. C. 120. *Hereditatemque excisi exercitus, in quantum vulneris, ab eo aditam.* Expunxi- mus itaque vulgatum *occidere*. pro *jungerentur* in quatuor est *jungeretur*.

⁴⁶ Collegae suo &c.] Medic. prim. Collegae, cui id b. dein *fortiss. virorum* Petrenf. Mox *legatis* reliquis, ut &c. Medic. sec.

⁴⁷ Decem millia] Livius, quem auctor alias sequi solet, L. xxvii. C. 43. *Ipse de toto exercitu civium sociorumque, quod roboris erat, delegit, sex millia peditum, equites mille.* Sed hunc numerum in itinere per voluntarios auctum esse subdit C. 46. unde forsitan majorem facit noster.

⁴⁸ Delegit] Quatuor Regii elegit. TENN. Sic & mei Codices, exceptis duobus Scriverii & Cantabrig. Sed male, ut vel e Livii loco patet. Infra, Cap. iv. §. 7. *Delegit firmissimos quosque, sive dilegit,* (ut incertum est, *dilegit*, an *delectus* debeat scribi. vide Cael. Burm. ad Ovid. L. x. Met.

vers. 324. & quos laudavi ad Lucanum L. III. 184.) C. v. §. 3. *Castris delegerunt locum.* apud Aurelium etiam Visiorem C. 48. *Cum delectis ad Hastrubalem properavit.* Sic Leidd. Codd. plerique alii male *delectis*. vide Livium L. xxxviii. C. 25. Flor. L. II. C. 6. *In deligendis magistratibus.* Ita malo e Cod. Lugdunensi. Ceteri *eligendis*; quod cum prioribus Freinshemio editionibus praetulit Clar. Dukerus. Vix locum invenias, ubi haec non varientur. Occurrit infra aliquoties.

⁴⁹ Stationes & vigiliae aequae] MSS. carent *ae* &: unde haud invita Minerva Ortwinus protulit. Ut eadem stationes vigiliaeque agerentur. TENN. Vigiliaeque simpliciter legendum esse Scriverius & Vossius ad librorum suorum margines notarant, atque ita ex meis clare exhibent Mediceus primus & Petrensis. Medic. sec. *vigiliaeque aequae*. omnes carent *ae* &.

⁵⁰ Totidem] Medic. pr. *totidemque*. contra idem cum novem aliis *eadem facies*, non *eademque*. Huc forsitan retrahenda est vocula &, quae supra abundabat & eadem.

⁵¹ Deinde] Alias *demum*. SCRIV.

legae se junxisset, vetuit castra ampliari, ne quod signum adventus sui Poeno daret, ⁵² detractaturo⁴ pugnam, si Consulum junctas vires intellexisset. Igitur ⁵³ inscium duplicatis adgressus copiis superavit, & velocius omni nuntio rediit ad Hannibalem. Ita ex duobus ⁵⁴ callidissimis ducibus Poenorum, eodem consilio alterum celavit, alterum obpressit.

X. The-

4 Vulgo DETRECTATURO, DETRACTURO.

Demum Edd. pp. cum 2. MSS. unus Scriverii *Dividere. Umbriam* Reg. unus. *occulis* Arcerian.; de- in quid *signi* Edd. Rom. & Bonon. & MSS. omnes cum illis, ut reposui, *Poenus daret*; non daret P.

⁵² *Detractaturo.*] Legebatur vulgo *detracturo*, uti & in manu exaratis libris; unde conjecit Keuchenius, scribendum *detractaturo*. quod tamen jam editum erat in Wecheliana Editione, & tacitus servavit Tennulius. eamque phrasin sexcenties invenias apud Livium, ceterosque auctores. Vide Ciofan. ad Ovid. Metam. L. XIII. 36.

— *detractavitque furor*

Militiam sua.

At aliam orthographiam hic servarunt recte Edd. Bononiensis & Parisina *detractaturo*: unde correptum *detracturo*. Atque ita ubique legi amant multi Viri Docti. Consule Cl. Burm. ad Ovid. L. v. Metam. 246. Curtium ad Salust. Jug. C. 57. in fin. sic MSS. L. II. C. 1. §. 3. L. III. C. 6. §. 9. L. IV. C. 1. §. 21, 43. In Medic. corrupte *detractatio* pugnandi. Petrensi. *materiam se detractandi*; quod sane non est de nihilo. Signum ejus adventus, materies foret detractandi pugnam.

⁵³ *Inscium &c.*] Sic fere Valer. Maximus L. VII. C. 4 §. 4. Quo

evenit, ne Hasdrubal cum duobus se consulibus praeliatorum prima sciret, quam ab utriusque virtute prospereretur. Verum Livius diserte enarrat, Hasdrubalem minime fuisse inscium ipsius adventus, & ex repetito bis in consularibus castris signo, & ex adustiore militum colore sensitse duplicatas Romanorum vires. quod ipse noster auctor Cap. 2. §. 7. ipsis paene Livii verbis memoriae quoque prodit. Quare dicendum, hoc ex alio scriptore a Frontino sumtum, & dein auctorem sui oblitum, illa, quae habet C. 2. ex Livio descripsisse. Nec enim *inscium* explicari potest per ellipsin, ut putabat Nero. Nam ipse satis deprehenderat, adventum suum Hasdrubali non ignotum esse. In Mediceo primo legitur *Igitur viribus duplicatis aggreffus opus superavit.* Unde quis effingere posset *Igitur viribus eum d. a. acius superavit.* sed praecessit *viribus*, & sequitur *velocius.* vel *virum d. a. copiis.* At mihi non satisfacit. Oblocutum sibi ipsum puto Frontinum, & ex alio historico, quam Livio haec descripsisse: quod praecedentia satis videntur declarare. Circumspectius hic agit Florus *inopinanter eum oppressam* dicens.

⁵⁴ *Callidissimis*] Arcerian. in- epte *calidissimis.* vid. Keuch.

⁵⁵ *Athen.*

X. Themistocles ⁵⁵ ⁵⁶ exhortans suos ad fuscitandos festinanter muros, ⁵⁷ quos jussu Lacedaemoniorum dejecerant, legatis Lacedaemone missis, qui interpellarent, respondit, venturum se ad diluendam hanc ⁵⁸ existimationem; & pervenit Lacedaemonem. Ibi simulato morbo aliquantum

¶ Vulgo additur **ATHENARUM DUX.**

⁵⁵ *Athenarum dux.*] Haec verba sunt subiecta ab imprudente librario, nec in 4. Regiis, unoque Hillensb. inveniuntur. **TENN.** Incepta lectio, qua carent Scriverii unus, & mei omnes praeter Palatin. & alium Scriverii, in quibus scribitur *Atheniensis*. Manifesto indicio, haec duo verba esse Glossatoris. non agnoscunt ea quoque Edd. principes, & solet auctor de Themistocle sine adiectione aliqua loqui. vid. C. 3. hujus L. §. 6. L. 11. C. 6. §. 8. idcirco delevi.

⁵⁶ *Exhortans*] Rectius, si quid video, in Scriverii uno, & Palatino est *exhortatus*. dein *Lacedaemonem missis* inepte Edd. pp. & Paris. *Lacedaemon*; Regius, & Leidens. sec.

⁵⁷ *Quos jussu Lacedaemoniorum dejecerant.*] Immo vero Persae incenderant. Multo post Lacedaemoniorum jussu Athenienses muros dejecerunt, victi ad Aegospotamos a Lyfandro, eosque dein Cononis ope instaurarunt. Crassus hic nimis error est, qui condonari auctori nequit; nisi statuere velis, esse Glossam, vel quodammodo esse haec corrupta. Jussu Lacedaemoniorum a fuscitando muros destiterant, ut patet ex Polyaeo L. 1. C. 30. & historicis citatis ad Nepotem in Themist. C. 6. *Muros instrui, legatos Athenas miserunt, qui id fieri vetarent. His praesentibus destiterunt, ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt.* in Leid. primo est *quo j.* De murorum per

Lacedaemonios dejectione consule notata ad Nepot. in Cononis vita C. 4.

⁵⁸ *Existimationem*] h. e. *rumorem, famam*. Frontin. praefat. de re agraria. *Non exiguum laboris mei consequar fructum, quod remonens malignorum lucrifecerim existimationem.* Sic *res opinio* utitur Quintil. 11. Instit. C. 3. *Cicero pronuntiatione Cn. Lentulum, plus opinionis consecutum, quam eloquentia tradidit.* Nepos in Alcibiade C. 7. *Imputamus malo, causam fuisse opinionem ingenii atque virtutis.* Boëth. 1. Philos. De nostra etiam criminatione delusisti, lasae quoque opinionis damna flevisisti. Justin. L. viii. C. 3. *Qui opinionem severent, Regem Philippum magna pecunia locare, & muros per civitates & fana & templa facienda.* L. xii. C. 5. *Verens, ne haec opinio in Macedonia etiam divulgaretur.* L. xlii. C. 2. *Principio adventus, opinione ejus concussi.* L. xlii. C. 2. *Divulgata opinione tam gloriose expeditionis.* L. xlii. C. 3. *Accepta opinione paternae mortis.* Sic arbitrari est loqui Terentio Andr. v. 4. 11. *Si Simo hunc voris satis, non ita arbitrere.* Justin. L. xii. C. 5. *In unam cohortem eos, qui de Rege durius opinati fuerant, contriavit.* Sueton. Aug. c. lxxvii. *Cosmum servum, gravissime de se opinantem, non ultra quam compedibus coërenit.* Calig. c. xxvii. *Male de munere suo opinatos.* Sen. L. iiii. de ira C. 22. *Quid enim facilius fuit Antigone, quam duos*

tum temporis ⁵⁹ extraxit, & postquam intellexit, suspectam esse tergiversationem suam, contendit, ⁶⁰ falsum ad eos rumorem ^a; & rogavit, ut mitterent ⁶¹ aliquos ex principibus, quibus crederent de munitione Athenarum. Suis deinde clam scripsit, ut eos, qui venissent, retinerent, donec, reffectis operibus, confiteretur ^b Lacedaemoniis, munitas esse Athenas, neque ^c aliter principes eorum

^a Vulgo PERLATUM, ET R. ^b Vulgo CONFITERENTUR. ^c Vulgo NEC.

manipulares duci iubere, qui incumbentes regio tabernaculo faciebant, quod homines & periculosissimo & libentissimo faciunt, de rege suo male existimant? Male est in uno Reg. estimationem. in uno Hillensb. estimationem. TENN. Duo mei estimationem.

⁵⁹ Extraxit] Sic omnes MSS. sed unus Reg. contraxit. TENN. Contraxit item Medicus pr. & duo Regii & Edd. Rom. ac Bonon. mase. Vide infra ad L. i. C. 5. §. 19. Dicit aliquot extraxit; & Gronov. ad Livium L. xxi. C. 18. Extracta aestate per ludificationem. pro aliquantum unus Cod. aliquantulum habet. tempus Edd. vetustissimae: temporum Paris. pr.

⁶⁰ Falsum ad eos rumorem perlatum] Sic Stewechius & Keucheni ediderunt. Verum omnes MSS. & Hittorpius carent ^{q̄} perlatum. Elegans in his ellipsis. Plin. L. i. C. 5. Evigilaveram. Nuncius à Spurinna. Venio ad te. idem L. v. ep. 21. Tandem à praetore nuncius. Dimittuntur centum viri, eximitur dies. L. vi. ep. 20. Nobis tamen ne tunc quidem, quantum & expertis periculum, & expectantibus, abeundi consilium; donec de avunculo nuncius. Terent. Adelph. iv. 2. 2. Avilla mercenarium vidit: is filium negat esse ruri. Plaut. Bacch. ii. 2. 12. Egone ut

quod ab illo attigisset nuncius, non impetratum id adveniēti ei redderem? ibid. iii. 5. 3. Si à me tetigit nuncius, Quid remoratur? Liv. xli. C. 3. Tunc demum nuncius ad tertiam legionem revocandam & Gallorum praesidium. Quibus locis subintelligi venit, perlatum est. TENN. Perlatum, Delevi hanc vocem auctoritate omnium MSSorum, & Edd. antiquarum Rom. Bonon. Paris. Wechel. ut videatur Stewechius primus eam intrulisse, forsam ex Nepore Apud eos contendit, falsa his esse delata. Verum elegantius id verbum abesse probat, & huius abruptae locutionis exempla plena manu praebet J. F. Gronovius ad Livii locum a Tennulio citatum & ad L. xxxvii. C. 10. Postquam in castra nuncius, Vulgo additur pervenit. in MSS. vatic expressum.

⁶¹ Aliquos] Medic. pr. aliquot. dein venirent Palat. pro venissent. Denique pro deinde Reg. rescriptis pro scripsit Medic. sec. Paullo. post rectius confiteretur scribitur in Cantabrigienſibus ac Leidenſibus, quam confirentur. Ipse hoc confessus est Themistocles, non Athenienses. Nepos Heli (collegas suos) postquam Athenas pervenisse ratus est, ad magistratum Senatūque Lacedaemoniorum adiit, & apud eos liberrime professus est.

rum redire posse, ⁶² quam ^a ipse remissus foret: quod facile praestiterunt ⁶³ Lacedaemonii, ne u-
nium interitum multorum morte pensarent.

XI. ⁶⁴ L. Furius, ⁶⁵ exercitu producto in locum iniquum, quum constituisset occultare sollicitu-
dinem suam, ne reliqui trepidarent, paulatim se inflectens, tamquam circuitu majore hostem ad-
gressurus, converso agmine, ignarum rei, quae agebatur, exercitum incolumem reduxit.

XII.

^a Vulgo QUAM SI.

est (sic l. e MSS.) Athenienses suo consilio Deos suos muris sepsisse &c. Quare, si suos legatos recipere vel-
lent, se remitterent. Aliter &c. Considerent Lacedaemonii Reg. sec. Pro nec etiam reposui neque ex MSS. quatuor Scriverii, meisque decem libris.

⁶² Quam si] Omnes MSS. & Hittorpius omittunt ⁷² si. quod sine causa a sciolis additum. TENN. Et hanc voculam larga nimis manu Frontino addidit vel Modius vel Stewech. Ante eorum Editiones non compareret in ullis, neque etiam in aliquo Codice scripto: unde coniciebat Scriverius, scribendum; neque ante, &c. quam ipse r. foret. Et sane ita loquitur in hac historia praeter Polyaeum Nepos C. 7. Eisque praedixit, ut ne prius Lacedaemoniorum legatos dimitterent (sic scribe e MSS. non de, nec rem.) quam ipse esset remissus. Hoc sensu ut superfluum esse recte monet Gronov. ad Livium L. xxxvii. C. 37. Ne ante in aciem descendat, quam ut in castra me redisse audierit. Verum optime etiam se habet lectio MSta Non aliter &c. quam remissus f. Sic apud Justinum legas L. xv. C. 3. Ut sanguis aliter cludi non posset, quam diadema sibi demtum rex, adligandi vulneris causa capiti e-
jus inponeret.

⁶³ Lacedaemonii] Male Laco-

daemoniis Medic. & Edd. Paris. dein n. u. insertum m. mortem p. Edd. Rom. & Bonon. Medicus n. u. intoritu m. m. pensarentur.

⁶⁴ L. Furius] Medio. sec. perperam C. In uno Scriverii L. Furius Camillus, dein censuisset occ. Medic. pr. & paulatim iter inflexit Petrensis, ut C. v. §. 13. sed tum, ut illic, deberet legi con-
versoque. In fine pro reduxit, quod rectum est, Sanutus duxit. Petr. eduxit.

⁶⁵ Exere. producto.] Ortwinus L. ex MSS. perducto. sic & infra E. 1. C. 5. N. 13. in uno Paris. legitur. TENN. In meorum MSta sex est perducto; ut vulgo infra, ubi idem repetitur exemplum, ex quo melius esse perducto ad marginem sui libri adposuit Scriverius. Contra censet Cel. Burmann. ad Quintil. Declam. cccv. An alicujus insidiis perducti. Adde, quae congestissimus ad Lucani L. ix. vl. 389.

Telloque metu producere vulgus. Verum cum in omnibus istis exemplis addit insidiarum ponendarum scopus, dubito, num huic quidem loco ille sensus convenire possit; nisi capiamus simpliciter pro longius ducto: quod placeat. Sanutus producto etiam exhibet. Plura vide ad L. 11. C. 5. §. 1. Simulata fuga temere hostes persecutos eo perduxit.

XII. ⁶⁶ Metellus Pius, ⁶⁷ in Hispania interrogatus, quid postera die facturus esset, Tunicam meam, si id eloqui posset, inquit, ⁶⁸ comburem.

XIII. ⁶⁹ M. Licinius Crassus, percontanti, quo tempore ⁷⁰ castra moturus esset, respondit,
72 Vc-

⁶⁶ Metellus Pius.] Fuit hic Quintus Caecilius Metellus Macedonicus, ut tradit Victor C. 61. Praecedenti seculo convenientissimeus Michaël de Montaigne est hoc Metelli verbo L. II. f. 386. *De faire profession de se tenir couvert, & se vanter, comme ont fait aucuns de nos Princes, qu'ils jetteroyent leur chemise au feu, si elle estoit participante de leurs vraies intentions, qui est un mot de l'ancien Metellus Macedonicus; & qui ne sçait se saisir, ne sçait pas regner: c'est tenir aduertis ceux qui ont a les praliquer, que ce n'est que piperie & mensonge qu'ils disent.* Vocat hic interulam, quam Frontinus & Victor tunicam, Galli hodie una camifolle. TENN. Pius. Non modo Aurelius Victor, sed etiam Valer. Maximus L. VII. C. 4. §. 5. hoc dictum tribuunt Q. Metello Macedonico, quo longe posterior est Metellus Pius Numidici filius. De quo frequentem mentionem facit etiam noster, quique itidem in Hispania res gestit contra Sertorium scilicet & Hirtulejum. Quod forsan jam viderunt editores primi: nam in Edd. Romana & Bononiensi non comparat *τὸ Pius*. Sed MSS. & Sanutus agnoscunt, nisi quod in Leidensi tertio desit, ut & in uno Scriverii, qui margini quoque adscripsit *Recte*: nam Macedonicus fuit. de eodem vide infra quoque ad L. III. C. 7. §. 3. ubi perperam vulgo edebatur L. Metellus.

⁶⁷ In Hispania] In Spania Reg.

sec. dein *τὸ* esset deest in Mediceis. Mox *τὸ* id non agnoscunt quidam Scriveriani & duodecim mei, neque etiam Edd. primae ac Sanutus; non male.

⁶⁸ Comburem.] Male Keuchenus hic ait, vulgo apud Aurel. Victor. C. 62. legi *exurem*, neque id animadversum a Scotto; nam edidit ille cum aliis *exurem* notans in MSS. quibusdam esse *exurem*. Leidd. illic bene *exurare*. Valer. Maxim. Si huius consilii interiorum tunicam consciam sensero, continuo eam cremari iubebo. Tam *exure*, quam *cremare* habet Plutarch. in Apophthegm. pag. 202. Ed. Paris. εἰ τῶτον, ἔφη, συνειδέναι μοι τὸν χιτῶνίσκον ἐνόμενον, ἀποδυσάμενος αὐτὸν ἐπὶ τὸ πῦρ ἐκείνην.

⁶⁹ Marcus Licinius Cr.] Praenomen deest in duobus meis, dein MSS. quidam solita variatione *percunctanti*. Alteram ego in hoc verbo, & sensu orthographiam praefero.

⁷⁰ Castra moturus.] Profecturus cum exercitu. Proprie vexilla, signa moventur, non castra, quae locum denotant. Claud. bell. Gildon. 419.

— *Premitur nec signifer ulla
 Pondere: festinant adeo vexilla moveri.*

Signa enim, quorum maiestate nihil erat venerabilis militibus, omnium prima figebantur, cum castra metarentur; prima movebantur & vellebantur, cum proceden-

⁷ Vereris, ne tubam non exaudias?

cedendum esset. Virgil. xi. AEneid. 19.

— Ubi primum vellere signa
Annuerint Superi, pubemque e-
ducere castris.

4. Georg. 108. De apum regibus
Non illis quisquam cunctantibus
altum

Ire iter, aut castris andebit velle-
re signa. Graeci dicunt movere
cum exercitu. Xenoph. Cyropaed.
L. 1. fol. 2. ὁρμηθῆις συν ὀλίγῃ
Περσῶν στρατιᾷ, ἐκόντων μὲν ἡ-
γήσατο Μῆδων. fol. 112. ibid.

edit. Basil. Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἰε-
ρὰ λῶ, ὁρμηᾶτο συν τῇ στρατιᾷ
ματι. Imo mouere, ὁρμᾶν est pro-
ficisci. Herodotus L. 1. C. 17. Ἡ-
δῦτες ὁρμηώμενοι. ibid. C. 24.
de Arione. ὁρμησάμενος μὲν οὖν ἐν
τάραντο. ibid. C. 41. Ἐς ἄ-
γλιν ὁρμηώμενος. ibid. C. 62. Ἐξ
Ἐριτειῆς δὲ ὁρμηθέντες. TENN.

⁷ Vereris, ne tubam.] Rom. e-
ditio. vereri se ne tuba id audias,
ora libri Wecheliani, vereri, ne

tuba id audiat. illud tolerabile;
hoc minime. Mod. Vereris, ne tu-
bam non exaudias. Sic legi cen-
sent ratio & codicum MSS. fides.
Unus Reg. tamen legit audias,
alter, exaudiam. Romana editio,
Vereri se, ne Tuba id audias. Fer-
tur autem idem ab Antigono di-
ctum ad filium Demetrium: Flu-
tarch. Demetrio fol. 902. λέγε-
ται γὰρ μερῶσιον ἔτι ὄντα δὲ
Δημήτριον ἀντιπυθίσθαι, πό-
τε μάλιστα ἀναζδηνύσειν τὸν δὲ
εἰπεῖν ὡς ὄργην Ἀγανίης,
μη μόνον σὺ δὲ σάλπγιον ἐκ
ἀκρόσεως. TENN. Ut Romana, ita
quoque Bonon. & Paris. exhibent
Edd. non abest ab uno Cantabr.
audias Medic. pr. Scriverii unus
exaudies. unde coniecerat ille no-
veris cum tubam exaudies. ne au-
di. Melius Ill. Schelius ad Hygin.
de c. p. 271. Vererisne, Tubam ut au-
dias? Sed ceteri MSS. ad stipulan-
tur vulgato, quod sani sensus est:
De Antigono vide etiam Flu-
tarch. in Apophph. p. 181.

C A P. II.

De explorandis consiliis hostium.

EXEMPLUM I.

Scipio Africanus, capta occasione mittendae
ad Syphacem legationis, cum Laelio servo-
rum

1 Mittendae legationis] Pro,
mittends legatos. Frequentissima
Latinis & Graecis haec μεταλη-
ψις. Conjugium pro conjuge.
Propert. 3. eleg. 12. Et certamen
habent leibis, quas viva sequatur
Conjugium: Pudor est non licuisse
mori. Virgil. 2. AEncid. 579. Con-
jugiumque, domumque, patres na-
tosque videbis? Ministeria pro

ministris. Quintil. declam. 18.
Non in nutrices, non in ministeria
seposuit, suis aldis uberibus. suo
fovit amplexu. ibid. Hoc proxima
ministeria narrant, hoc exteri pu-
tant. Senium pro senec. Terent.
Eun. 2. 3. 10. Ut illum Dii De-
aeque senium perdant, qui me ha-
die remoratus est. Servitia pro ser-
vis. Tacit. L. xii. Ann. C. 17.
Postero misere legatos, veniam li-
beria

rum habitu tribunos & centuriones ² electissimos ire iussit, quibus curae esset ³ perspicere regias vires. ⁴ Hi, quo ⁶ liberius castrorum positionem scrutarentur, equum de industria dimissum, tamquam fugientem ⁵ perfectati, maximam partem mu-

^a Vulgo LECTISSIMOS. ^b Vulgo UT.

heris corporibus orantes; servitii decem millia offerebant. Lib. 111. Histo. C. 64. Nec defuturas vigiliam cohortes, servitia ipsorum. Cic. pro Cael. C. 33. Servitia ad caedem & inflammandam urbem incitavit. Apud Euripidem in Rheso vs. 820. pro Hector dicitur ὁ πολυῶχον κράτος.

Ο civitatis potens imperium. Hesiodus ὕβρειν προ ὕβρεσθην, ἱργ. vs. 190. Μάλλον ὃ κακῶν πεκτῆρα καὶ ὕβρειν

Ἀνέρα τιμῆσθαι.

Magis vero maleficum & injurium virum colent.

Sic aliptes vocatur χρίσμα. I Joan. cap. 2. vs. 27. τὸ αὐτὸ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων. Eadem unctio docet vos de omnibus. h. e. Paracletus, unctor, ut Cicero in epist. fam. loquitur, à Christo promissus, qui, instar aliptae, nos unctione sua robustiores & coloratiores reddit ad obeunda certamina, & inter ungentium hortatur, & docet pugnarum leges ac vias, ad obrinendam aeternae felicitatis palmam. TENN.

² Lectissimos] Omnes MSS. & Hittorpiana editio habent, electissimos. TENN. C. 6. §. 3. Lectissimos quosque retinuit Sed Scriverianus quoque, & mei omnes cum Edd. vetustioribus, ac Sanuto electissimos: quod in textum recipere debui ob constantem codicum lectionem: licet alio loco ipse reciperem cum MSS. lectus pro electus. Utrumque enim est Latinissimum. L. 11. 3. 2. electi de

toto exercitu viri C. 5. 23. Maginem & electos.

³ Perspicere] Unus Reg. duo Hillensb. & Hittorp. perspicere; quod cum sit mittentis oculorum aciem in longum, Videntis id, quod longe est: retine perspicere, quod est, plane cognoscere. Plaut. Aulul. 1. 2. 2. Postquam perspexi, salva esse intus omnia. Terent. Phorm. 1. 2. 10. Cujus tu fidem in pecunia perspexeris, vere verba ei credere? in Eunuch. 5. 2. 61. Parum perspexisse ejus videre audaciam. Curt. 3. C. 1. Quippe serie vincularum ita astricta, ut, unde nexus inciperet, quove se cederet, nec ratione nec visu perspicere possit. Sic Petrus Daniel invenit, cum vulgo percipi legeretur. TENN. Perperam hoc loco, ut bene monet Tennulius, perspicere habent quoque 2 Scriverii, & quinque mei Codd. cum Edd. Rom. Bonon. & Parisi. ac Sanuto.

⁴ Hi ut liberius] MSS. Regii, Gantabrigienses, Leidenienses, Gudian. Palat. & Voss. cum duobus Scriverianis & Edd. Rom. ac Bonon. & Sanuto exhibent hi cum: Unde conjeceram, scribendum hi quo. Quod deinceps invenit in Mediceo primo & Vaticano. Similiter, licet cum reliquis auctoribus nihil de equo, Livius L. xxx. 4. Inter crebra colloquia alii atque alii de industria, quo pluribus omnia nota essent, mittebantur.

⁵ Perfectati] Unus Reg. & unus Hill. persecuti. TENN. Alius item Reg. & Scriverianus cum Edd.

munimentorum circuierunt: quae quum nuntias-
sent, incendio confectum est bellum.

II. ⁶ Q. Fabius Maximus bello Hetrusco, quum
adhuc incognitae forent Romanis ducibus saga-
ciores explorandi viae, fratrem Fabium Caeso-
nem, peritum linguae Hetruscae, iussit ⁷ Tusco
habitu penetrare ⁸ Ciminiam silvam, intentatam
ante militi nostro. Quod is adeo prudenter atque
industrie fecit, ut transgressus silvam, Umbros
Camertes, quum animadvertisset non alienos ⁹ no-
mini Romano, ad societatem compulserit.

III.

* Vulgo HETRUSCO.

Edd. Rom. & Bonon. ac Sanuto
persecuti. Medicei *prosecuti*, sol-
lemni mutatione. Paulo ante *pos-
siones* Coll. Voss. dein Medic.
sec. *quod cum nunciasset*.

6 Q. Fabius Maximus] Praeno-
men abest in Medic. sec. Addit
Cantabrig. *Consul*, quod historiae
veritati convenit. Explorator au-
tem, num fuerit Fabius Caeso,
an alius, dubitat Livius L. ix.
36. ubi vide Gronovium.

7 Hetruscae] Omnes MSS. si-
ne asperatione dant *Etruscae* &
ante *Etrusco*. Sed pro *Hetrusco ha-
bitu*, *Tusco habitu*. TENN. Multi
meorum servant adspirationem
Hetruscae; Sed *Tusco habitu* ex-
hibent omnes Scriveriani, &
mei, duobus tribusve tantum ex-
ceptis; quare *Tusco* recepi.

8 Ciminiam] Sic lege. Male u-
nus Reg. & duo Hill. *Cuminam*
TENN. *Geminiam* Arcerian. *Cu-
meriam* Regius. Aliqui *Cuminam*
vel *Ciminam*; quomodo putabat
legi quoque posse Salmasius ad
Florum L. i. C. 17. unde notam
suam verbatenus transcripsit Ken-
chenius. *Ciminiam* ego ex Livio
& aliis retineo. Mutavi autem
MSS. & Edd. pp. auctoribus ver-
borum ordinem. Vulgo erat an-
te m. n. *intentatam*. Medic. pr.

militi nullo. & deinceps Medic.
sec. pro fecit, egit.

9 Nominis Romano] h. e. ipsis
Romanis. Sall. Jug. 58. Ex om-
ni multitudine non amplius qua-
draginta, memores Romani nomi-
nis, grege facto locum capere pau-
lo, quam alii, editiorem. Liv. 9.
45. Quorum pleraque diruta atque
incensa, nomenque AEquorum pro-
pe ad internecionem deletum. Sen.
Hipp. 229. Exesus omnia foemineum
nomen. Val. Cat. dixit. Felix no-
men agelli. Vide hic Scaligerum.
Vell. 1. 6. Clarissimus Graji no-
minis Lycurgus. Justin. 2. 4. Bre-
vi tempore cum omni Amazonum
nomine intercidit. Justin. 5. 7. Ut
Atheniensium deletum non impe-
rium tantum, verum etiam nomen
videretur. Plin. 5. ep. 6. AEsti-
te summittitur, immensique flumi-
nis nomen arenti alveo deserit. Pe-
do Albinov. Fluminaque & mon-
tes & nomina magna locorum.
TENN. Optimi Medicei codicis
manus prima exhibet *nominis Ro-
mani*. Alienus autem tam cum
Genitivo confrui, quam Darivo,
& eos casus saepe in MSS. varia-
ri monuerunt Viri docti: Sic
infra L. 11. 1. 11. Vide, quos
laudavi ad Lucan. L. 11. 351. &
quos citat Cl. Burmann. ad Ovid.
Fast.

III. ¹⁰ Carthaginienſes quum animadvertiſſent Alexandri ita magnas opes, ut ¹¹ Africae ¹² quoque inmineret, unum ex civibus, virum acrem, nomine Hamilcarem ¹³ Rhodinum, jufferunt ſimulato exſilio ¹⁴ ire ad regem, omnique ſtudio in amicitiam ejus pervenire: qua is potitus, conſilia ejus nota civibus ſuis faciebat.

IV. ¹⁵ Idem Carthaginienſes miſerunt, qui ¹⁶ per ſpeciem legatorum longo tempore Romae morarentur, ¹⁷ exciperentque conſilia noſtrorum.

V. M.

Fast. 1. 396. dein vitioſe in 2 Regiis, Mediceo & Edd. Rom. ac Bonon. ſcribitur *compulit*.

¹⁰ Carthaginienſes] MSS. hic, & infra Carthaginienſes. Sic apud Florum. L. 11. C. 2. in vetuſtis libris Camerinenſium fuit pro Camerinenſium, de quibus terminationibus Priſcianus agit. TENN. Scil. L. 1v. Cap. de denominat. Variant mei Codd. in Edd. antiquis eſt Carthaginienſes. Sed ubique Carthaginienſes recte poſſe ſcribi, clare docet vir ſummus. J. F. Gronov. ad Livium L. xxviii. 26. & poſt eum multi alii.

¹¹ Africae] Omnes MSS. habent Africae. Unus Hill. Africae. TENN.

¹² Quoque inmineret] Mediceus pr. Quidquid inveniret, vaſtaret. In altero Mediceo non exſtat quoque. Palat. inminerent. pro jufferunt. Medic. pr. fecerunt. Mox qua amicitia iſ p. Medic. ſec. A Regio ſec. & Vaticano exſulat ro is.

¹³ Rhodinum] Duo Regii & unus Hill. Scodinum. Tertius Reg. Reginum, quartus Rhodium. Alter Hill. Stadinum. Tertius Hamilcarem Rhodinum Stadinum. Juſtino L. 21. C. 6. vocatur Rhodanus. TENN. Rhodanum hic quoque reponi volebat Keuchenius; cum in Arceriano eſſet Rhodanum. Sed mire variant Frontiniani

Codd. & Edd. Vett. Habent enim Rhodium, Rhodinum, Rhodivum, Rhodunum, Scodinum, Stadinum, Stadinum, Scordirum. Rhodinum derivat Schefferus ad Juſtinum a Rhodo; male: inde enim veniret Rhodius, non Rhodinus. MSSi doctiſſimi Orvillii mei illic exhibent Rhodum & Rhodanum cum aliis. Unde patet, omnia in hoc nomine eſſe incerta. Erudiſſimus quidem A. Gronovius docuit eo loco, ab aliis quoque geſtum nomen Rhodani: & ſic apud Gruter. Inſcript. p. docvi. N. 15. T. SEXTIUS RHODANUS. Verum haec non ſatis faciunt: nam & RHODINUS occurrit apud eundem. Inſcript. p. dxc. N. 2. & ſaepe Rhodine.

¹⁴ Ire ad regem] In nullo MSto occurrit adire ad regem. TENN. Nempe monuerat Keuchenius, in Arceriano eſſe adire ad R. Meorum quoque nullus id reliquit.

¹⁵ Idem] Duo Regii hunc paragraphum jungunt cum praecedenti, ſine nova rubrica. TENN. Et ſic meorum quidam.

¹⁶ Per ſpeciem] Sic omnes MSS. nullus propter. TENN. Edd. Parisi. propter. inepte. Dein l. s. morarentur Medic. ſec. & conſilia Romanorum Vaticanus, Regius ſec. Leid. tert. cum Edd. Rom. ac Bononiensi.

¹⁷ Exciperentque] codex optima

V. M. Cato ¹⁸ in Hispania, ¹⁹ quia * ad hostium consilia alia via pervenire ²⁰ non poterat, iussit trecentos milites simul impetum facere in stationem hostium, ²¹ raptumque unum ex his in castra ²² perferre incolumem. Tortus ille, omnia suorum arcana confessus est.

VI. C. Marius Cos. bello ²³ Cimbrico & Teutonico, ad excutiendam Gallorum & Ligurum fidem,

Vulgo qu.

mae notae Hillensb. *Expeterentque*. Nihil mutandum. Excipere est observare, auscultare. Plaut. Amph. 4. 4. 26. *Secum solus, puero, rationes colligit; quid memoret, hinc excipiam*. Tacit. Agricola 45. *Excipissimus certe mandata vocisque, quas penitus animo figeremus*. Cic. 2. de orat. *Quaedam dari ex hac vita ad perturbandos animos hominum, & ad excipiendas eorum voluntates*. 1. Divin. C. 7. *Nihil est autem, quod non longinquitas temporis, excipiente memoria, providendisque monumentis efficere atque assequi possit*. Sen. 2. Nat. quae est. 32. *Quinque stellarum posteritatem Chaldaeorum observatio excipit*. TERN. Liv. L. XL. 7. *Ad has excipiendas voces speculator missus*; ubi vide Gronovium. Infra L. III. C. 16. 4. *ad excipienda hostium consilia*.

¹⁸ In Hispania] In Hispaniam. Edd. Rom. & Bonon. vide ad C. III. §. 5.

¹⁹ Quia] Sic rescripti auctoribus MSS. & Edd. vetustis: vulgo qu. quod operarum incuria inreperat in minorem Scriverii editionem, & dein retentum est.

²⁰ Non poterat] Omnes MSS. non potuerat. TERN. Plerique etiam, non omnes mei, cum Edd. veteribus potuerat. In Mediceo sec. poterant, qui & invertit ordinem sic, alia via ad hostium consilia. Sed & pervenire deest in Edd. Romana & Bonon. in Leid.

sec. Venire: Quid si fuit? Quia ad h. c. alia via non potuerat. Iter, aditus via ad eum &c. patet, sexcenties reperiri apud auctores, notissimum est.

²¹ Raptumque unum ex his] quo non conspicitur in Coll. Voss. Notabilis est lectio Cod. Palatini *Onofamen unum ex his*. Quasi sit nomen illius Hispani, quem secum in castra pertulerint. Sic C. v. §. 11. *Lyfimachus ex his natus*. Verum cum proprium nomen hic parum conveniat; quia non verisimile videtur gregarium tunc fuisse militem Hispanum, quem nomine suo cognoverint Quirites, & tamen duces in stationibus esse non solent, vide, num potius hic lateat gentile populi nomen; cum quo bellum Cato in Hispania gerebat, ut pote Lacerannum. Vide, quae notabimus ad L. III. C. x. §. 1. Plutarch. in M. Carone p. 342. Ed. Par. κατεστίψατο μὲν το Λακεδαιμόνιον ἱστῶν.

²² Perferre] Cantabr. unus, probante Cl. Wasse, perferri, dein rursusque Reg. sec. Edd. Rom. Bonon. & Parisf. Sanntus & aliquem perferre i. qui s.

²³ Cimbrico] Sic l. etiam si in uno Regio (& Edd. quibusd.) Cymbrico. Nam omnes Graeci per h. ota scribunt. TERN. Cymbrio Vatic. Dein multi MSS. & Edd., ut passim, Theutonico. Medic. pr. Theutonico.

fidem, litteras eis misit, quarum pars prior praecipiebat, ne interiores, quae ²⁴ praesignatae erant, ante certum tempus aperirentur: eandem postea ante ²⁵ praestitutam^a diem repetiit, & quia resignatas repererat, intellexit, hostilia agitari.

Est ²⁶ & aliud explorandi genus, quo ipsi duces nullo extrinsecus adiutorio per se provident. Sicut

VII. ²⁷ AEmilius Paullus Cos. bello Hetrusco apud

a Vulgo PRAESTITUTUM. b Vulgo ETIAM.

²⁴ Praesignatae] Alias signatae SCRIV. Unus Reg. & unus Hillensb. signatae. Et sic Scriverius ad marginem opposuerat. TANN. Signatae habent Sanutus, Edd. Rom. & Bonon. cum duobus MSS. unus resignatae. Medic. sec. quod. Non placet mihi istud praesignatae. e MSS. autem reposui certum tempus; vulgo erat ordine inverso. Pro easdem postera uterque Medic. eas die postera, easque p. Edd. primae, & Reg. sec. Item referatas pro resign. Sanutus & Edd. Rom. ac Bonon.

²⁵ Praestitutum] Tres Reg. unus Hillensb. & Ortwinus Praestitutum. unus Reg. Praestitam. Alconius Paedianus. Dies foeminino genere tempus: & ideo diminutive diecula dicitur brevotempus & mora. Dies duodecim horarum masculini generis est, unde hodie dicimus, quasi hoc die. Hinc Ictis. Annua, bima, trima, quadrima die. Ipsi quin etiam Poetae in hac significatione religiose observant foemininum. Virgil. Multa dies, variusque labor mutabilis aevi Retrullit in melius. TANN. Praestitutam diem reposui auctoritate decem vel undecim meorum codicum, & Edd. primarum. Nam Alconii distinctionem ineptam esse & vanam, dudum docuerunt viri docti, & mille passim exempla. In primis amant

dicere diem praestitutam. Sic Terentius, Plautus, Cicero, aliique. Vide Commentarios ad Terentii Phorm. III. 2. 22. & Gebhard. ad Nepot. Chabr. 3. Diem certam praestituerunt, ubi MS. Leidenfis quoque praestiterunt. Sueton. Ner. C. 21. Agona ante praestitutam diem revocavit. Cic. L. III. in Verr. C. 14. deportandi dies praestitura. Postera die Livius & noster saepius, ut Cap. praeced. §. 12. L. II. 10. 1. L. IV. 7. 42. Statuta die Livius, Cicero, Iustinus, alii.

²⁶ Est etiam] Dedi est & &c. ex MSS. tantum non omnibus & Edd. pr. Medic. sec. Sed & Regius sec. cum Edd. Rom. & Bonon. alius explorandi modus. Deinde providerunt Medic. primus. Ultima autem vox scini; immo tota haec periodus vehementer mihi pro Glossemate est suspecta.

²⁷ AEmilius Paullus] &c. unus Reg. caret tñ Paullus. Inter historicos constat, nullum bellum Etruscum fuisse sub aliquo AEmilio Paulo Cos.; ut iure amplectaris conjecturam Joh. Friderici Gronovii. AEmilii Papus Cos. bello Etrusco apud oppidum Telamona. Nam L. AEmilius Papus, A. V. C. DXXVII. feliciter (sic L. Statim C. 4. n. 1.) in Boios pugnavit cum collega C. Attilio Re-

gule

STRATEGEMATICON L. I. C. II. 33

apud oppidum ²⁸ Poploniam ²⁹ demissurus exercitum in planiciem, contemplatus. procul avium mul-

• Vulgo COLONIAM.

gulo, qui cecidit in eo proelio. TENN. Verissime observant viri docti, hunc fuisse non *Aemilium Paulum*, sed *Papum*, uti ex Fastis, aliisque auctoribus constat. Consule Pighium T. II. p. 118. Non tamen temere in textum admitterem *Papum*, ut fecit Tenuilius Cap. 4. n. 1. Non enim facile dixeris, operatum, an vero auctorum incuria id acciderit vitium. Confudisse potius videntur eos ipsi scriptores. Nam & ita Appianus de B. Gall. p. m. 1191. ἴσθης δὲ κατὰ Κελτῶν καὶ Παύλου Αἰμίλιου προσηῖα. Plinius L. III. C. 20 L. *Aemilio Paulo*, C. *Antilio Regulo* Coss. nuntiato Gallico tumultu. Sic in MSS. omnibus legi testatur Harduinus; Sed Fabricius Pighiusque illic emendant quoque *Papo*. Vide ad Oros. L. IV. C. 13. ubi ineptius vulgo L. *Aemilio Catulo*. Quidquid sit, si nostrum erroris absolvere velimus, cum MSto Regio malle delere *το Paulus*. Nam saepissime simpliciter *Aemilius* dicitur, ne nominato quidem antea ejus cognomine. Florus L. II. C. 14. *Vibos enim Aemilius in Capitolio distinxit*. Eutropius L. III. C. 2. L. *Aemilio* Coss. ingentes Gallorum copias Alpes transferunt. Neque aliter ipse Polybius, Ζωνα-
ras, alii. Deinde caute accipienda sunt illa bello *Hetrusco*. Erat enim bellum Insubricum. Sed auctor id nominat a loco, ubi rerum gesta est summa, in Hetruria scilicet, quo usque ad mare Boji jam penetraverant. Polyb. L. II. C. 27. ἡδὲ δὲ τῶν ἐν Τελαμονίᾳ καὶ Τυρρήνιᾳ τῇ Κελτῶν ὑπαρχόντων &c.

²⁸ *coloniam*] Sic habentur cit-

cumfertur oppidi nomen, ad quod *AEmilius* contra Bojos in Hetruria rem gessit. Ineptissime. Quare summus Gronovius historiae consulens reponi voluit *Telamona*, sine dubio ex Polyb. Verum cum hac litterae nimum quantum a MStorum lectione differant, aliud quaerendum in ejus vicinia putavi; statimque succurrit *Poplonia*, ab veteribus dicta *Populonia* & ab aliis *Populonium*, *Poplonium*. E *Populonia* factum *Poplonia*, uti e *Vesuvius*, *Vesuvus*. de quo ad C. v. § 21. Consule Geographos, & Salmus. ad Solin. p. 574. Ed. Ultraj. & Comment. ad Virgil. L. x. Aen. 172. *Sexcentos illi dederat Populonia mater*. Hæc autem maxime *Telamoni* fuit vicina. Unde jungit Mela L. II. C. 4. *Telamon*, *Populonia*. Adde Ptolemaeum L. III. C. 1. Hanc conjecturam deinceps egregie confirmatam vidi a Mediceo primo, in quo, suprascripta littera c, exstat *Poloniam*, *Colonium* unus Cantabr. Absurdum igitur istud *Coloniam* ejicere ausus sum, & *Poploniam* reponere. Nam Polybii narrationem longiorem, quam ut hic inseri posset, qui legerit, videbit, nihil meae emendationi ob stare, quod ille de *Telamone* potius mentionem faciat.

²⁹ *Demissurus*] Sic lege, etiam cum omnes MSS. habeant *Demissurus*. Nam exercitus ex altis jugis, in quæ ille tractus confurgit, ductus est in planiciem. Sic & C. v. n. 16. TENN. Stewech. Scriber. Keuchenius, alique sic jam ediderunt, habentque nonnulli Codd. ut debent. Liv. XXXVII. 2. *Si in vallis subiectas rapibus agmen foret demissum*. Cæsar. L. V. B. G. 32. *pari agminis in*

multitudinem ³⁰ citatiore volatu ex silva^a confur-
rexisse, intellexit, aliquid illic insidiarum latere,
quod & turbatae aves, & plures simul evolave-
rant. Praemissis igitur exploratoribus, compe-
rit, decem millia Bojorum, excipiendo ibi Ro-
manorum ³¹ agmini imminere; eaque alio, quam
expectabatur, latere missis legionibus, circumfu-
dit.

VIII. Similiter ³² Tisamenus & Orestis filius, quum

^a Vulgo *z s.* & Vulgo *THYAMENUS, TISAMENUS.*

convallem se demississet. & passim.
Saepius occurrit infra. ut C. v.
§. 15. 16. ubi vide. Dimissum
hic Medic. sec. & primus admis-
sum.

³⁰ Citatiore] Medic. sec. *cre-
briore*. Medic. pr. *crebriore & ci-
tatiore*, quod non temere spernen-
dum videtur. Mox *ex silva* pro
es. reposui ex novem vetustioribus
Codd. cum Sanuto, & e decem
MSS. ac Edd. primis aliquid illic
inf. non ut erat *illic* aliquid; ut
& plures simul pro simul plures, quo
ordine non ponunt MSS. simul &
pl. nonnulli. pro & turbatae Edd.
Rom. & Bonon. conturbatae. E-
ademque cum Med. pr. evolave-
runt.

³¹ R. Agmini imminere] Tur-
bant hic vehementer librarii. pri-
mo pro *ibi* in Mediceo sec. in
Romano Gudianus, Regius primus
cum aliis. Tum agmina Edd. Rom.
& Bonon. *agmine* Medic. sec. Pro
imminere idem cum Vaticano,
Petrensi & laudatis Edd. in *immi-
ne*. Medic. prim. *mittere*. Latet
aliquid, quod vera conjectura non-
dum adsequi possum. Porro
excidit in *immine*, quae verba fre-
quenter ab historicis in eiusmodi
sensu adijciuntur. Mox male ex-
spectabatur, expectabant, *empe-
dit*. nonnulli; quamquam ex-
spectabatur, quod est in ralat,
& Leid. primo placebat *seuicio*,

sc. legiones. Sed vide C. 4. 2. 4.
*Qua non expectabatur, aditum in-
travit*. L. III. 9. 1. *Qua non ex-
spectabatur, intravit*.

³² Tisamenus] Ita lego. vulgo
est Thyamenus. SCRIV. Duo Hil-
lensb. *Thiamenus*. Ulius Hillensb.
& unus Reg. *Tyamenus*. tres Reg.
Tysamenus. Lege *Tisamenus*. Et sic
inveni scriptum a Gucto in
margine *Τισάμενος*. *Tisamenus*.
TENN. *Tisamenus Orestis filius*.
Vide Polyacum L. II. Subfinem.
Vellej. Patere. L. 1. C. 1. Post
*Orestis interitum filii ejus Penthi-
lus & Tisamenus regnavere trien-
nis*. Hygini Fab. cxxv. *Tisame-
nus Orestis*. Polyb. L. II. Hist.
fol. 128. (C. 41.) *Τισάμενος βασιλευδίδης, ὃς ἐστὶν Ὀρέ-
στου παῖς*. *Orestis filius recte*
ad discrimen ac confundatur
cum aliis. Nam fuit alius Tisa-
menus, Antiochi filius, Graeco-
rum aruspex, & postea Spartiata-
rum ductor, de quo Herodotus
Calliope seu Histot. L. 12. Xeno-
phon Lib. III. Historiae Grae-
cae etiam vatem sive hariolum
quemdam *Τισάμενον* agnoscit a-
pud Lacedaemonios. sic *Asdrubal*,
inter Annibalis & *Asdrubal*, Gil-
gonis filius SCRIV. Cur. post. Sal-
manus ad Florum L. II. C. 12. Ed.
pr. & Calaubonus ad Polyacum
L. II. C. 27. ubi idem *στραγε-
μα*

quum audisset, jugum³³ ab hostibus natura mun-
nitum teneri, praemisit sciscitatu-
ros, quid rei foret: ac referentibus eis, non esse verum, quod
opinaretur, ingressus iter,³⁴ ubi^a vidit, ex sus-
pecto jugo magnam vim avium simul evolasse, ne-
que omnino residere, arbitratus est, latere illic
agmen hostium: itaque circumducto exercitu e-
lusit insidiatores.

IX. Hasdrubal frater Hannibalis³⁵ junctum Li-
vii & Neronis exercitum, quamquam hoc illi
non

^a Vulgo ut.

ma Tisameni refertur, ita jam
verissime correxerunt, quin &
Scrivierum, in cujus editione ul-
tima inter errata monetur corri-
gendum esse *Tisamenis*, voluisse
Tisamenum, ut suboratus est Keu-
chenius, certum habeo ex adver-
sariis, quae duorum librorum
margini adlita, & in ordinem
congesta hic lectori legenda tra-
didit. Vide notas ad Vellejum &
Polyb. L. IV. Hist. C. I. *ἄπο*
Τισαμῆρος ἢ *Ὀρίαν* κἀκὼν ἐνός.
In MSS. autem Scrivierii, meisque
eadem ac plura lectionum ludi-
crorum monstra videntur, ac in
Tennulii Codicibus.

³³ *Ab hostibus*] Coll. Vossiana
ab omnibus hostibus. Num *ab* *Jo-*
nibus hostibus? Polyacnus. *καὶ*
πολλοὶ τὰς λαχόντας *ἐκείνους*. Dein
sciscitantes Medic. pr. sciscitantes
Vaticanus.

³⁴ *Ut vidit*] Duo Hill. & qua-
tuor R. *Ubi*. Caeterum totus
locus sic ab Ort. editur. *Ubi*
videt, ex suspecto jugo magnam vim
avium simul evolasse, neque om-
nino residere, arbitratus, latere il-
lic agmen hostium, circumducto
exercitu elusit insidiatores. TENN.
Reposui ubi ex decem MSS. &
Edd. primis. videt Medic. sec.
eum inde Edd. convulasse au-
tem est quidem in uno Cod. sed

male, ut vel pater ex praec. ex-
emplo. *Exclusit* perperam Medic.
cum Ed. Paris. pr.

³⁵ *Tunc Livii*] &c. Deest *con-*
junctum, *junctum*, aut simile
quid. Mod. *tunc Livii & Nero-*
nis exercitum intellexit. pro tunc
Livii scribendum erit *junctum*
Livii. aut posthac manus abin-
nondae a libris. quorum enim
illa, quae sequuntur, *quamquam*
hoc illi non duplicatis castris dissi-
mularent? Imo ne vallum qui-
dem aliqua parte hi Coss. auxe-
rant, quo facilius imponerent
hosti. testis Livius Libro xxxvii.
Eum adi; & videbis conjectu-
ram illam meam non vanam.
adhibe quoque Frontinum, hoc
eodem lib. cap. i. exemplo IX,
Polybium Lib. IX, Florum Lib.
II. *Stewechius. junctum* L. Ita
Stewech. Vulgo est *tunc* L. *Scriv.*
Cum sit in omnibus MSS. & vul-
gatis *tunc Livii* &c. credo, excidisse
vocem, & relictam ab librariis,
restituendumque *tunc Livii & N.*
e. combinatum intellexit, quando
hoc illi &c. Scriv. Cur. post. Non
placet. *Junctum* magis accedit ad
MSS. lectionem, & Latinus est,
ut ita dicam; nisi Scrivierius vo-
luerit tantum notare, aliquod ver-
bum esse elapsum. Nostri quo-
que servant *tunc* praeter Leid.
scs. in quo est *iter Livii*, unde

multitudinem ³⁰ citatiore volatu ex silva ^a confurrexisset, intellexit, aliquid illic insidiarum latere, quod & turbatae aves, & plures simul evolaverant. Praemissis igitur exploratoribus, comperit, decem millia Bojorum, excipiendo ibi Romanorum ³¹ agmini imminere; eaque alio, quam expectabatur, latere missis legionibus, circumfudit.

VIII. Similiter ³² Tisamenus & Orestis filius, quum

^a Vulgo **E S.** ^b Vulgo **THYAMENUS, TISAMENES.**

convallem se demisset. & passim. Saepius occurrit infra. ut C. v. §. 15. 16. ubi vide. *Dimissum* hic Medic. sec. & primus *admissum*.

³⁰ Citatiore] Medic. sec. *crebrior*. Medic. pr. *crebrior* & *citatiore*, quod non temere spernendum videtur. Mox *ex silva* pro *s.* reposui ex novem vetustioribus Codd. cum Sanuto, & e decem MSS. ac Edd. primis *aliquid illic inf.* non ut erat *illic aliquid*; ut & *plures simul* pro *simul plures*, quo ordine non ponunt MSS. *simul* & *pl.* nonnulli. pro & *turbatae* Edd. Rom. & Bonon. *conturbatae*. Eademque cum Med. pr. *evolaverunt*.

³¹ R. Agmini imminere] Turbant hic vehementer librarii. primo pro *ibi* in Mediceo sec. in Romano Gudianus, Regius primus cum aliis. Tum *agmina* Edd. Rom. & Bonon. *agmine* Medic. sec. Pro *imminere* idem cum Vaticano, Pretrent & laudatis Edd. in *imminere*. Medic. prim. *mittere*. Latet aliquid, quod vera conjectura nondum adsequi possim. Forſan excidit *in itinere*, quae verba frequenter ab historicis in ejusmodi rebus adijciuntur. Mox male *expectabantur*, *expectabant*, *expectant* nonnulli; quamquam *expectabantur*, quod est in Ralat, & Leid. primo placebat scribere,

sc. legiones. Sed vide C. 4. B. 4. Quae non *expectabatur*, *aditum intravit*. L. III. 9. 1. Quae non *expectabatur*, *intravit*.

³² Tisamenus] Ita lego. vulgo est *Thyamenus*. SCRIV. Duo Hillensb. *Chiamenus*. Unus Hillensb. & unus Reg. *Tyamenus*, tres Reg. *Tysamenus*. Lege *Tisamenus*. Et sic inveni scriptum a Gujeto in margine *Τισάμενος*. *Tisamenus*. TENN. *Tisamenus Orestis filius*. Vide Polyænum L. II. Subſinem. Vellej. Patere. L. 1. C. 1. *Post Orestis interitum filius ejus Penthius* & *Tisamenus regnare triennio*. Hygini Fab. CXXV. *Tisamenus Orestis*. Polyb. L. II. Hist. fol. 128. (C. 41.) *Τισάμενος βασιλευδέντης, ὅς ἐστιν Ὀρέστου υἱός*. *Orestis filius recte ad discrimen ne confundatur cum aliis*. Nam fuit alius Tisamenus, Antiochi filius, Graecorum aruspex, & postea Spartiatarum ductor, de quo Herodotus Calliope seu Histor. L. IX. Xenophon Lib. III. Historiae Graecae etiam vatem sive hariolum quemdam *Τισάμενον* agnoscit apud Lacedaemonios, sic *Asdrubal*, frater Annibalis; & *Asdrubal*, Gylgonis filius SCRIV. Car. post. Salmaſius ad Florum L. II. C. 12. Ed. pr. & Caſaubonus ad Polyænum L. II. C. 97. ubi idem *Asdrubal* ma

quum audisset, jugum³³ ab hostibus natura mun-
nitum teneri, praemisit sciscitatu-
ros, quid rei foret: ac referentibus eis, non esse verum, quod
opinaretur, ingressus iter,³⁴ ubi^a vidit, ex sus-
pecto jugo magnam vim avium simul evolasse, ne-
que omnino residere, arbitratus est, latere illic
agmen hostium: itaque circumducto exercitu e-
ludit insidiatores.

IX. Hasdrubal frater Hannibalis³⁵ junctum Li-
vii & Neronis exercitum, quamquam hoc illi
non

^a Vulgo ut.

ma Tisameni refertur, ita jam
verissime correxerunt; quin &
Scrivieriam, in cujus editione ul-
tima inter errata monetur corri-
gendum esse *Tisamenis*, voluist
Tisamenum, ut suboratus est Keu-
chenius, certum habeo ex adver-
sariis, quae duorum librorum
margini adlita, & in ordinem
congesta hic lectori legenda tra-
didit. Vide notas ad Vellejum &
Polyb. L. IV. Hist. C. 1. *ἀπο-
τίσμενός τ' ὀπίσσω πάλιν ἐνός*.
In MSS. autem Scrivieri, meisque
eadem ac plura lectionum ludi-
ciarum monstra videntur, ac in
Tennulii Codicibus.

³³ *Ab hostibus*] Coll. Vossiana
ab omnibus hostibus. Num *ab ho-*
nibus hostibus? Polyaeus. *κατὰ
ποσὶ τὴν λαχόντων ἐνός*. Dein
sciscitantes Medic. pr. *sciscitaturus*
Vaticanus.

³⁴ *Ut vidit*] Duo Hill. & quaz-
tuor R. *Ubi*. Caeterum torus
locus sic ab Ortow. editur. *Ubi
videt, ex suspecto jugo magnam vim
avium simul evolasse, neque om-
nino residere, arbitratus, latere il-
lic agmen hostium, circumducto
exercitu eludit insidiatores. ΤΕΜΝ.*
Reposui ubi ex decem MSS. &
Edd. primis. *videt* Medic. sec.
cum iisdem Edd. *convolasse* au-
tem est quidem in uno Cod. sed

male, ut vel patet ex praec. ex-
emplo. *Exclusi* perperam Medic.
cum Ed. Paris. pr.

³⁵ *Tunc Livii*] &c. Decet *con-*
junctum, *junctum*, aut simile
quid. Mod. *tunc Livii & Nere-*
nis exercitum intellexit. pro *tunc*
Livii scribendum erit *junctum*
Livii. aut posthac manus abiti-
nendae a libris. quorsum enim
illa, quae sequuntur, *quamquam*
hoc illi non duplicatis castris dissi-
mularent? Imo ne vallum qui-
dem aliqua parte hi Coss. aux-
rant, quo facilius imponent
hosti. testis Livius Libro XXVII.
Eum adi; & videbis conjec-
tam illam meam non vanam.
adhibe quoque Frontinum, hoc
eodem lib. cap. 1. exemplo IX,
Polybium Lib. IX., Florum Lib.
II. Stewech. *Junctum* L. Ita
Stewech. Vulgo est *tunc* L. SCRIV.
Cum sit in omnibus MSS. & vul-
gatis *tunc* Livii &c. credo, excidisse
vocem, & relictam ab librariis,
restituendumque *tunc* Livii & N.
e. *combinatum intellexit*, quando
hoc illi &c. SCRIV. Cur. post. Non
placet. *Junctum* magis accedit ad
MSS. lectionem, & Latinis est,
ut ita dicam; nisi Scrivierius vo-
luerit tantum notare, aliquid ver-
bum esse elapsum. Nostrum quo-
que servat *tunc* praeter Leid.
loc. in quo est *iter* Livii. unde
C 2 faci-

non duplicatis castris dissimularent, intellexit; quod ab itinere ³⁶ strigiosiores notabat equos, & coloratiora hominum, ut ex via, corpora.

facile esset legere iter Neronis ad Livii exercitum. tunc non agnoscit Cantabr. unus. Immo totum hoc exemplum deest in Mediceo vetustiore, & Italica Frontini versione. Quod mirum est, & notandum; cum nunc sibi ipse contradicat auctor, ut monuimus ad Cap. 1. Ex. 9. pro illi Medic. pr. illie. nunc loco tū non Scriverianus.

³⁶ Strigiosiores] Strigofum jumentum, quod strigat, strigam ducere cessat; quae cunctatio quoniam ex macie procedit, Strigofus equus Latinis est macilentus, exhaustus; Gellius L. 4. C. 20. Equum nimis strigofum & male habitum, sed equitem ejus aberrimum & habitissimum viderunt. L. 4. C. 12. vocat equum gracilentum aut parum nitidum. Columella L. 7. Quanquam possit huic aliquatenus comparari, quod progenerat onager, nisi & indomitum & fer-

vire contumax sylvestri mare strigofum patris praeferebat habitum. L. 8. Placido ac lente pabuletur, ut & largi sit uberis, & non strigofissimi corporis. Graecis ἰσχυρός, teste ipso Lucretio L. 4. v. 1160. ἰσχυρὸν ἐρομένηον τὸν σῆν, cum vivere non quit Prae macie. Glossar. Cyr. & αὐτὸς, & αὐτὸς strigofus, per similitudinem tergiversator Lucilio strigofus. Hic strigofus, bovinaeque ore impraeus dabo. TENN. Ineptae lectiones sunt, quae aliquot codices occupant. ut pulverulentus pro strigiosiores in Cantabr. ut tenuis, ut ex via alii. Compilavit auctor Livium Lib. XXV. C. 47. Hadrubal senta vetera hostium notavit, quae ante non viderat & strigiosiores equos &c. ubi & excipi aliqui possent, & notari oculis, si qui forte adustioris coloris, ut ex recenti via essent. &c. L. XLIV. 40. fessis, ut pridie ex via.

C A P. III.

¹ De constituendo statu belli.

EXEMPLUM I.

Alexander Macedo, quum haberet vehementem exercitum, semper cum statum belli elegit, ut acie configeretur.

II. ² C. Caesar bello civili quum veteranum

exerc-

^a Vulgo CUSTODIENDO.

¹ Custodiendo] Secundum omnes MSS. ut in Indice capitum supra, hic L. Constituendo; nihil enim hic custoditur, sed eligitur, constituitur belli status, prout se loca, tempora & hostes de-

derint. TENN. Recte emendat Tennulius; quomodo rescripti, ad stipulantibus Scriverianis, & meis omnibus MSS.

² C. Caesar] Praenomen haud invenias in MSS. quatuor, nec Edd.

STRATEGEMATICON L. I. C. III. 37

exercitum haberet, hostium autem ³ tironem esse sciret, acie semper decertare studuit.

III. ⁴ Fabius Maximus adversus Hannibalem, successibus proeliorum insolentem, recedere ab ancipiti discrimine, & tueri tantummodo Italiam constituit, Cunctatorisque nomen, & per hoc summi Ducis meruit.

IV. Byzantii adversus Philippum ⁵ omne proeliandi discrimen evitantes⁶, omissa etiam finium tutela, intra munitiones oppidi se receperunt; adsecutique sunt, ut Philippus obsidionalis morae inpatiens recederet.

V. Haf-

a Vulgo VITANTES.

Edd. Rom. & Paris. V. L. 1. 1. 5. Dein *veteranum exercitum*, quo ordine rescripti, omnes cum Edd pp. quarto scilicet casu L. 11. 3. 7. *veterano exercitu*, Liv. 1. 15. *veterani robore exercitus*, L. xxv. 19.

³ *Tyronem*] Unus Reg. tres Hillensb. *Tyronam*. Et sic Ortwinus in MS invenit, putatque, *Veteranum* esse quoque casum secundum, contractum ex *veteranorum*. Non do secundum illum. Nihil enim obstat, quominus *Veteranus exercitus* habeat idem jus in civitate, quod *Populus Princeps*, *Populus Imperator*, *Populus miles*. Frontinus praeter ea nusquam utitur contractionibus. TENN. *Tirones*. Cantabrig. unus. *Tironum* quatuor MSS. Scriveriani, & meorum unus. Livius xxiii. 36. *Insolenter laetum exercitum tironum*. Sed praestit vulgatum cum Tenuilio retinere. Sic passim *Victor exercitus*, vid. L. 11. 2. 11. *Tiro exercitus* Livio L. xlii. C. 55. *Cui si venatis hominibus aequisque tironem exercitum ducenti*. Hirtius de B. Hisp. C. 28. *quod exercitum tironem haberet*. Vegetius L. 111. C. 10. *si tironem aut diu armis*

desutum exercitum ducit.

⁴ *Fabius*] Addunt praenomen Q. duo Scrivenii Codices, & Hillensb.

⁵ *Omne proeliandi discrimen*] Male tres Reg. *Omni proeliandi discrimine*. Statim *Vitantes*. Unus Reg. & Vossianus. *Evitantes*. Aurel. Vict. de Tullia. *Mulionem evitantes*, super ipsum corpus carpentum agere praecipit. Nepos Alcibiade C. 4. *Utilissimum ratus impendentem evitare tempestatem, clam se a custodibus subduxit*, Horat. 1. od. 1. *Metaque servidis Evitata rotis*, Frontin. 2. C. 3. §. 8. *Decertandi necessitatem evitans*. TENN. Duo etiam Leidenses, Gudianus, Medicus & Edd. Rom. ac Bonon. *omni discrimine vitantes*. Cantabrigiensis amplius *omni discrimine vitato*. Sed videtur potius praecedenti voci *discrimen* adhaesisse praepositionem seq. compositi *evitantes*. L. 111. C. xii. §. 1. *Suspensus nobis periculum evitatum est*, quare id repositum. Utrumque autem tam *vitare*, quam *evitare rectum* & Latinum est. De *vitare* vide Cl. Burm. ad Phaedr. F. 31. Dein *adfecti sunt* Medic. & Leid. secund.

V. Hasdrubal, Gisgonis filius, secundo Punico bello, ⁶ in Hispaniam victum ⁴ exercitum, quum P. Scipio instaret, per urbes divisit. ⁷ Ita ⁶ factum est, ut Scipio, ne obpugnatione plurium oppidorum ⁸ distringeretur, in hiberna suos reduceret.

VI. The-

^a Vulgo DUCTUM. ^b Vulgo ITAQUE.

⁶ In Hispaniam ductum exerc. MSS. in Hispania victum. Et sic L. nam Scipio instabat exercitui non ducto, sed victo. TENN. Keuchenius invenerat in Ed. Paris. victum, sed non probat. Perperam. Unice enim verum est ⁶ victum, & historiae veritati consentaneum, teste Iuliano Livio L. XXVIII. C. 2. & 4. Flagitat id quoque sequens vox instaret, victis scilicet. Neque aliter legunt MSS. omnes Scriveriani & mei ac Edd. primae. Margo Hiitortianae Editionis primum ex conjectura habet ductum. In Leid. sec. Victus. Ex Anglicis Codicibus placuit etiam doctissimo Wasse. Verum pro in Hispaniam nolui temere reponere Hispania. Nam alterum servant plerique Codd. & Edd. primae; & notare potest intra Hispaniam. L. 11. C. 4. §. 4. Aciem quam is in Achaia per angustias Thermopylarum diraxerat. Justin. L. XLII. 5. Caesarem in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem; ut est in duobus etiam Orvillii Codd. In uno ejusdem Codice L. v. C. 1. Dum Athenienses in Siciliam bellum gerunt. & L. III. C. 1. ubi vide, uti & quae congesserunt Schegk. ad Vellej. L. 11. 59. Passerat ad Propert. 111. 7. Davies. ad Hirt. B. Afric. C. 47. Wasse ad Sallust. B. Catil. C. 11. & quos adduxit Cortius ad B. Cat. C. 19. ac nos ad Obsequ. C. 100. Liv. L. XXIII. 3. clausi in curiam xxx. 10. In animum habere. Vide plura ad

C. 11. 5. XII. §. 10. ad L. 11. 1. 14. 2. 10. in Africam. MSS.

⁷ Itaque] MSS. Scriveriani, & octo mei meliores ita. Vere. Livius. L. XLV. 32. Ita factum est, ut &c. Flor. L. 11. C. 6. Sic factum est, ut. Supra C. 1. §. 9. Ita ex duobus duobus alteram celavit &c. Vide mox Ex. 8. L. 11. 5. 31. 42. Paulo ante in 2 MSS. deest Scipionis praenomen.

⁸ Distringeretur] Sic MSS. unus tamen Reg. Distringeretur. Quod verbum cessit bello occupatis. Caesar. 2. bell. Gall. C. 5. Docet, quantopere resp. communis quoque salutis interfit, manus hostium disjungi, ne cum tanta multitudo uno tempore configendum sit. Lib. 3. B. Gall. C. 11. 2. Titurium Sabinum legatum cum legionibus tribus in Unellos, Curiosolitas, Lexobiosque misit, qui eam manum disjunctam curret. L. 7. C. 50. Quos Caesar ab dextra parte alio adscensu manus disjunctas causa miserat. 2. bell. civ. C. 17. Caesarem ad Massiliam disjunctis cognovit M. Varro. Tacit. 4. Hist. 55. Omnes exercitus suos quemque bellicis disjunctis. Cic. Phil. 11. Nos alio bello disjuncti puter. Justin. 31. C. 1. Ne uno tempore duplici bello Romanae vires disjunctar. TENN. Disjuncti de iis, qui bifariam hic & illic in bello occupati sunt, recte dici certum est, & alias latius hoc ostendendi erit forsan mihi necessitas. Verum non minus hoc in sensu bonum est ⁸ distringere, quod Scriveriani, & mei Codd. servant, nisi quod

VI. Themistocles, adventante Xerxe, quia neque proelio pedestri, neque finium tutelae, neque⁹ obsidioni credebat sufficere Athenienses, auctor fuit eis, liberos & conjuges¹⁰ in Troezena, & in alias urbes¹¹ emittendi, relictoque oppido, statum belli ad navale proelium transferendi.

VII. Idem

a Vulgo deest in.

quod unus & alter solito more habeat *distingueretur*. Medic. pr. *distraberetur*. Livius L. xxv. C. 18. Hannibalem in Africam mittendum esse ad *distringendos* Romanos. L. XLIV. 35. *Populatione maritimae orae distringere copias regias*. Flor. L. II. C. 13. *Ipsi quidem, ut Romanum a tergo distringerent*, ubi vide Celebr. Duker & Ampl. Cu per. Lib. IV. Observ. C. 5. Infra C. 8. §. 1. *Dissordiam moveret, qua consensus Romanorum distringeretur*, ubi male Tennul. explicat. Hinc *districtus*, qui diversis, variisque curis occupatus est. Adi nos ad Lucan. L. x. 422. Statim Medic. pr. in *hibernas red. secund. in hibernas nostros r.*

9 *Obsidioni*] Tolerandae scilicet. alias legitur *susidioni* & mox *amandandi* pro *emittendi*. Modrus. Hittorp. & Wechelii orae exhibent *susidioni*.

10 *In Troezena*] Revocavi praepositionem ope Mæstorum Scriverii, & meorum, in quibus omnibus recte adest, ut & Ed. Paris. Ejecerunt Editores, credentes, Grammaticorum regulam, qua volunt, nominibus urbium non addi praepositiones, temper esse veram. Minime. Sexcenta exempla contrarium docent. Cicero ad Attic. L. III. in *Arpinum* me hoc tempore addam. Plaut. in *Pseudolo illam in Sicyonem ex urbe adduxit modo*. Consule modo Scioppium & Sanctium in Minerv. L. II. C. 5. p. 186. 187. & Perizon. *ibid.* L. IV. C. 6. n. 1. 2. 3. Dein *Troezenan* est in Edd. pp.

ut vulgo apud Nepotem, quamquam & illic alii Codd. Graeca forma *Troezena*. Certe rectius. Nam nominativus etiam apud Latinos est *Troezen*; & nosse Graecas terminationes amat; ut alibi erit ostendendum. Ovid. Epist. Her. IV. 107. *Hic tecum Troezena colam, Puthaia regna.*

11 *Emittendi*] Unus Hill. & duo Regii *ominandi*. Unus Reg. *eminandi*. Forte *eliminandi*; Modius *Amandandi*. TENN. *Emittendi* ex meis solummodo retinent Leid. sec. & du. Scriveriani Codices, qui Stewechianae Editionis margini alleverat quoque *eliminandi*. Quod placere nequit; quia id verbum ignominiae notam in se continet. Octo *ominandi*. Unus Scriv. & Gudian. *ominandi*; unde transpositis fere litteris forsan optime scriberemus *amovendi*. Leidenfis prim. *eminendi* *Deponere, asportare, demandare* Cicero, Nepos, Justinus in hac historia utuntur. *Amandandi*, vel *minus amandandi* si in aliquo Codice exstaret, libentius admitterem. Cicero L. VII. Ad Att. Ep. 13. *Itaque de Cicero-nibus nostris dubito, quid agam. Nam mihi interdum amandandi videntur in Graeciam*. Livius L. XXXIX. 13. *Ut se extra Italiam aliquo amandarent*. *Minare* apud sequioris aevi scriptores significat, *agere, pelleri gregem*; Unde hoc loco videntur librarii compositam fabricasse *eminare*. Nam a Frontino esse profectum, persuasum mihi nemo.

VII. Idem fecit in eadem civitate ¹² Pericles
¹³ adversum Lacedaemonios.

VIII. Scipio, manente in Italia Hannibale,
 transmissio in Africam exercitu, necessitatem Car-
 thaginiensibus inposuit revocandi Hannibalem.
¹⁴ Sic à domesticis ¹⁵ finibus hostile transitulit bel-
 lum.

IX. A-

¶ Vulgo Sicque.

¹² Pericles] Quid? Ergone Pe-
 ricles unquam Atheniensibus au-
 ðor fuit urbem cum conjugibus
 & liberis, rebusque pretiosissimis
 deferendi, eaque omnia alio a-
 mandandi? Id nemo tradit. Ve-
 rum, cum Peloponnesii fines At-
 ticos depopularentur, Pericles cum
 Atheniensibus, nihil sentientibus
 hostibus, naves conscendit, &
 totam Spartam depredatus est,
 & coegit eos ex agro Attico ad
 sua defendenda reverti. Consule
 Thucyd. L. II. Plutarch. in e-
 jus vita. Polyæn. L. I. 36. Ju-
 stin. L. III. C. 7. alioque. Le-
 vissima vero opera noster auctor
 tam turpis erroris absolvi potest,
 si hoc exemplum hinc transfera-
 mus post Ex. 9. ut in litteris ad
 me datis verissime monuit doctiss.
 P. Wesseling. Infra aliquoties oc-
 currit, ordinem horum exem-
 plorum contra fidem historicam
 esse inmutatum (V. L. II. C. 8.)
 quod facile accidere potuit: dum
 librarii omisum casu vel incuria
 exemplum, animadverso errore,
 quovis loco tantum inseruerint,
 credentes perinde esse, ubi ponat-
 ur.

¹³ Adversum] MSS. quatuor
 & Edd. veteres *adversus*. crebro
 haec commutantur in nostro.

¹⁴ Sicque] Hoc nemini credo
 placere posse; quare rescripti sic
 auctoritate utriusque Medicei,
 Palatini, Gudiani, Vossiani,
 Hillensb. & aliorum. Vide ad
 Ex. v.

¹⁵ Finibus hostile] Sic omnes

MSS. nullus in *hostiles*. TANN.
 Primo pro *finibus* in duobus Scri-
 verit, meique decem, scribitur
funeribus, quod notaret vulnera
 & clades, quibus Romanos ad-
 fecit Hannibal. Sed quae est lo-
 cutio *transferre bellum a funeri-
 bus*? Et non magis adridet *hos-
 tile*. *Hostile* bello non aditur,
 nisi ad differentiam civilis vel
 servilis belli. Quare rectius fo-
 ret, si MSS. addicerent in *hosti-
 les* sc. fines, ut conjecit Freins-
 hemius, & temere damnavit Kou-
 chenijs. Sic *domesticis finibus* *nos-
 tros* obponit L. I. 8. 4. & similis
 mihi videtur hic fieri oppositio.
 Quare placuit ea conjectura quo-
 que Berneggero ad Justin. L. XXII.
 C. 4. *Sicut bellum in Africam*
transferre, mita prorsus audacia,
ut, quibus in solo urbis suae par-
non erat, eorum urbi bellum in-
ferret, & qui sua tutari non po-
terat, impugnaret aliena. Quia in
 tot MSS. est *funeribus*, crediderim,
 quasdam hic excidisse, vel sim-
 pliciter rescribendum esse sic a
domesticis finibus hostile transitulit
vallum. Quidquid sit, auctor ob
 oculos habuisse videtur ipsam Sci-
 pionis hac de re orationem in
 Livio L. XXVIII. C. 44. *Requies-*
cat aliquando vixata tam diu Ita-
lia: utatur evaseturque invicem
Africa. Castra Romana potius Car-
thaginis portus imineant, quam
nos iterum VALLUM HOSTIUM ex
moenibus nostri videamus. Afri-
ca sit reliqui belli sedes: illuc tur-
tar fugaque, populatio agrorum,
 cetera

IX. Athenienses, quum ¹⁶ Deceliam * castellum ipsorum Lacedaemonii ¹⁷ communissent, & frequentius vexarentur, classē, ¹⁸ qua Peloponnesum infestarent ^b, miserunt: consecutique sunt, ut exercitus Lacedaemoniorum, qui erat Deceliae, revocaretur.

X. ¹⁹ Im-

a Vulgo DECELEAM ET DECELEAE. b quae vulgo & INFESTARET.

ceteras belli clades, quae in nos per XIV. annos ingruerunt, vertantur. Adde L. XXIX. 26. 27.

16 Deceliam] MSS. Deceliam, & infra Deceliae. Et apud omnes Latinos sic editur. Graecum ex Latinis in i vertit. Δάρειος Darius C. 5. 25. Βασίλειος Basiliius. Ἀλεξάνδρεια Alexandria Steph. Δεκίλειαν δῆμον τὴν ἰσθμίου φυλῆς ἀπὸ τῆς ὑποσπαιμένης ταῖς Διοσκύροις εἰς Ἀφιδνας. Meursius de Pop. Att. censet prudenter excidisse nomen Deceli, tanquam scriptum fuisset. Eius Ἀφιδνας Δεκίλειαν. Ut Deceliam munitent Lacedaemonii, autor fuit Alcibiades, patriae suae male iratus. Scholiast. Aristoph. Ran. ἀδ. 5. scen. 4. Φοβηθεὶς Ἀλκιβιάδης μεταχωρεῖ πρὸς Λακεδαιμονίους, ὅς καὶ πείθῃ Ἀθῶναιους ἐπιτεχνίσαν Δεκίλειαν. ἣ δὲ Δεκίλειαν χώραν ἐν Ἀττικῇ. ἣς τεχνισθείσης μίγας οὐ κινδυνεύει Ἀθῶναις μὴ δυνάμεναι ἐξελθεῖν. Polyacn. lib. 1. Δεκίλειαν αὐτοῖς ἐπιτεχνίσαν, ὡς ἐκ τῶν ἐπιτεχνισάντων ἔτε τὰς ἀπὸ τῆς χώρας ἀποσώδης, ἔτε τὰς ἀπὸ τῶν ἀργυρίων. Manire contra Athenienses Deceliam, ne illi etiamnum haberent reditus ex regione, neque ex argenti-fodiis. Inde bellum Decelianum. TEMM. Rectius Ken-

chenius scripserat, in multis Latinorum nominibus Graecum ei tam in e mutari, quam in i. Sicut vero quaedam nomina sunt, quae recipere amant e, ita multa etiam sunt, quae rectius efferruntur per i. de quibus dixi ad Lucanum. L. III. 281. & L. IX. 963. Adde Markl. ad Stat. L. IV. Silv. 3. 59. Ultima classis unum fuerit Decelia. Nam per i in Scriverianis & meis, ac Edd pp. constanter effertur, uti & apud Nepot. in Alcib. C. 4. Hinc Adiectivum Δεκελικός penultima brevi, cuius exempla vide apud Holsten. ad Stephan. rescripti igitur Deceliam & Deceliae. Similia vide infra ad L. XI. C. 1. 9. Chaeronia, & Mantinia.

17 Communissent] Communissent & communivissent unus & alter. frequenter Paris. Edir. dein consueti sunt uterque Medic. & unus erant, revocarentur.

18 Quae infestaret] MSS. quae P. unus R. qui P. Omnes MSS. infestarent. Et sic lege. TEMM. Ut vulgata lectio per se proba sit, & minime rejicienda, hoc tamen loco propter constantem satis Scriverii, meorumque Codicum scripturam non amplius admittimus. Habent enim illi quoque cum Ed. Bononiensi & Parisiensi quae infestarent.

19 Imperator] Deest haec vox in Palat. & uno Scriverii, in quo C. Caesar. v. C. 1. §. 2. Mox ingressum Ed. Wechelii.

X. ¹⁹ Imperator Caesar Domitianus Augustus, quum Germani more suo e saltibus & obscuris latebris subinde inpugnarent nostros, tutumque regressum ²⁰ in profunda silvarum haberent, ²¹ limitibus^a per centum viginti millia passuum actis, non

^a Valgo MILITIBUS.

²⁰ In profunda silvarum.] Haec quidem Graeca est syntaxis. Aëor. 1. C. 8. Εως ἰσχυάτης τ' ἡψ. Cic. Att. καὶ τὸ πάλαι. Isocrates. τὸ κρητίγον τ' φιλοσοφίας. Verum Latio tam frequens, ut vix Romanus auctor ea careat. Tacit. 4. ann. 59. Anceps periculum auxilii vana rursus. 1. AEnëid. 424. Mirantur portus strepitumque & statuta viarum. 2. AEnëid. 332. Augusta viarum. ibid. 724. Ferimus per opaca locorum. 5. AEnëid. 694. Tonitruque evanescunt ardua terrarum. Terent. Eun. 2. 2. 6. Quid istus ornatus est? Lucret. 2. v. 16. Qualibus in tenebris vitas, quantisque periculis Dagitur hoc aevi quodcunque est? L. 6. v. 95. Principio totiviro quantiviro caerulea caeli. ibid. v. 331. Penetrat per rata viarum. Ovid. 2. Met. f. 11. Ardua montis. Boëth. 2. Philos. Nondum maris alta secabant. Min. Fel. Quid loquar apice disposita tellura montium, collum flava, porrecta camporum. Symmach. 3. Epist. 15. Ne forte credendum nostrum aevi sui sulca praeverrant. L. 2. Epist. 80. Communia pignorum. Flor. 2. 6. Inter diversa terrarum. Justin. 41. C. 1. Profunda camporum, praerupta collum, montium ardua. TERN.

²¹ Limitibus.] Scribo limitibus. Scriv. Militibus. Sic omnes MSS. Verum Miles agi non dicitur, nisi cum cogitur, invitus ducitur. Iulianus 1. C. 6. Terga vertentes (sic lege cum celeberrimo Grævio) ferro agi iubet. Quod hic est ἄλογον. Sed Gujetus ad

marginem libri sui notavit limitibus. Et sic ad 3 MSS. Hill. margines inveni. Limitem agere Latinissime dicitur pro ducere limitem circa aliquid occupatum solum. Tacit. Germ. C. 29. Non limite abeo, promotisque praesidiis sinus imperii & pars provinciae habentur. Frontin. L. 1. C. 5. n. 10. Ab altera parte limitem agere coepit, tanquam per eum occupatus. Sic Gujeto notatum in ora libri, & Wechelii in contextu fuerat; cui lectioni fidem faciunt sequentia. Universi a limite obsterunt. Sic MSS. Aggenus. Limitibus secundum suam legem latitudines dabimus, & aperti in perpetuum cogamus. Plurimum enim agentibus praestat aëuari perpetua recessura, ex hac divergi nisi per negligentiam non potest. Agentibus nimirum limitem. Hinc ager mensura aëus. ibid. Subsecivum intervenire non potuit: Quia mensura aëus non est, de quo remanere aut subsecari aliquid potuisset. In limitibus provinciarum antiqui habuerunt clausuras, burgos, castella. Cod. de officio praefecti praetorio Africae 2 §. 4. Ad illos fines provincias Africanas extendere, ubi ante invasorem Vandolorum & Maurorum Respublicae Romanae fines habuerat, & ubi castrades antiqui servabant, sicut ex clausuris & burgis ostenditur. Aëor (quem Philosophum probat sua praefatio) de rebus bellicis, additus notitiae utriusque imperii. Est praeterea inter commoda Reip. utilis limitum cura ambicentium ubique latus imperii, quarum insulas assidue molis castella propi-

STRATEGEMATICON L. I. C. III. 43
non mutavit tantum statum belli, ²² sed subjecit
ditioni suae hostes, quorum refugia ²³ nudaverat.

spiciunt. Paulus Orosius in Valentiniano. *Crebra per limitem habitacula constituta burgos vulgo appellat.* Spartianus Hadriano. C. 12. *In plurimis locis, in quibus barbari non fluminibus, sed limitibus dividuntur, stipitibus magnis in modum muralis sepiis funditus jactis atque connexis barbaros separavit.* Qui praesidium agebant in limitum propugnaculis, appellabantur milites limitanei. Cod. eod. §. 8. *Extra Comitatus milites, qui per castra sunt, milites limitanei constituantur, qui possint & castra & civitates limitis defendere & terras colere.* Notitia Occidentis imperii recenset *Duces limitum provinciarum undecim.* Vide de limitum & agri mensuram ratione Salmasium ad Solinum pag. 669. & seqq. Sic *mensuras agere.* Plinius 10. Ep. 28. *Videntur enim non mediocres pecuniae posse revocari a curatoribus operum, si mensurae fideliter aguntur.* ff. si mensor f. m. d. l. 2. §. 1. *Sed si ego tibi, cum esset mensor, mandaverim, ut mensuram agri ageres.* TENN. Verissimam Scriverii emendationem tandem in textum recepi; licet mei quo-

que codices mordicus retineant *militibus*; quod ineptum est. Quam crebro hae voces confusae fuerint, diximus ad Lucanum L. 1. 404. *promote limite*, ubi ante Grotium erat *milite*.

²² *Sed subjecit*] Omnes MSS. *Sed & subjecit.* TENN. Et addunt Scriveriani & mei quoque cum Edd. ante *Modium* vel *Stewechium.* etiam Leid. sec. & Gudian. In solo Mediceo secundo non compareret. Absque illo esset, libenter adjecissem copulam; Nunc scio, saepe hac in constructione eam omitti, vid. Duker. ad Florum L. III. C. 4. Salust. B. Cat. C. 18. *Non Consulibus modo, sed plerisque senatoribus.* & passim. Nosse ipse L. III. C. 16. 2. *Non tantum ad p. p. usum, sed in posterum praestitit.* L. IV. 7. 27. *non cohortibus tantum, sed centuriis.* Vide etiam ad L. II. 1. 15. Dein Edd. Romana, Bonon. & Wechelii subdidit. Hittorp. *margo subegit.*

²³ *Nudaverat*] Sic omnes MSS. *Excisa* salva, atque in extruendo limite seu vallo consumpta. SCRIV. Cur. post.

C A P. IV.

De transducendo exercitu per loca ¹ hosti infesta.

EXEMPLUM I.

A Emilius ² Paullus, Cos. quum ³ in Lucanos juxta litus angusto itinere exercitum duceret,

⁴ PAPUS Ed. TENN.

¹ *Hosti infesta*] *Hostibus* Medic. sec. *hostium* unus ad marginem. *pro infesta* Leid. pr. *manifesta.* Ut dixi initio, videtur esse scri-

bendum *hosti* vel *hostibus infesta.* Duo autem habent deducendo.

² *Papus*] Fuit is quidem Q. AEmilius Papus, qui A. CDLXXI- cum

ret, & Tarentini ei classe insidiati, agmen ejus
 4 scorpionibus adgressi essent, 5 captivis latera
 euntium praetexuit, quorum respectu hostes in-
 hibere tela.

II. Agefilaus Lacedaemonius, quum praeda
 6 onustus ex 7 Phrygia rediret, insequerenturque ho-

cum C. Fabricio Luscino Consul
 fuit, & contra Tarentinos & Luce-
 nios aliosque bellum gessit;
 Vide Pigh. Fast. T. I. p. 416. Ve-
 rum, cum constanter scripti cum
 Sanuto retineant *Paulus* ob ra-
 tiones ad Cap. secundum §. 7.
 adductas, ego nihil mutari velim.
 Quare restitui *Paulus*; donec cer-
 ti magis sumus, tales errores non
 venisse ab ipsis auctoribus. Ali-
 ter, ut ibidem dixi, malim de-
 leere τὸ *Paulus*; sicut etiam hic
 abest a Palatino.

3 *In Lucanis*] Tres Hill. *In*
Lucanis. h. e. *in Lucania*, ad ma-
 re Tyrrenum juxta litus duce-
 bat *Aemilius Papus*, ut legendum
 docuit me J. G. Grævius. Liv. 9.
 C. 40. *Pari* subinde periculo glo-
 riaeque eventu bellum *in Samniti-*
bis erat. Tacit. Germania C. 41.
In Harmunduris Albis oritur. Ca-
 to. Fragm. *Fluvius Iberus* oritur
ex Cantabris, magnus atque pul-
 cher, pisculentus. Euripides Iphig.
 in Aul. v. 71. de Paride. Ἐλθὼν
 δ' ἐκ Φρυγῶν ὁ τὰς θεὰς κείνας.
Veniens autem ex Phrygiis Dea-
rum iste Juxex. Just. 1. 6. *In Per-*
sis genitum. 12. C. 5. *In Baſſria-*
nis quoque *Sogdianisque* XII. ur-
 bes condidit. 20. C. 1. *Pisae* *in*
Liguriis Graecos antores habent.
 TENN. Duodecim mei codices
 cum Ed. Paris. *in Lucanis*. Quod
 praefero. Non quod certo sciam,
 illic rem adtam esse; ut secure
 supponit Tennull. Sed quod non
 tam contra Lucanos, quam contra
 ibulos Tarentinos, quorum socii
 erant Lucani, exercitum duxerit
 Aemilius. Ceteroquin *in Luca-*

nos eo sensu aequè Latinum, ac
in Lucanis seu *Lucania*. Immo
 Nilus auctoris videbitur alicui ma-
 gis juvare τὸ *in Lucanis* i. e. con-
 tra, quam *Lucanis*. Sic §. 8. *In*
Pisidiam exercitum duceret. C. VI.
 §. 1. *Cum ex Samnio in Lucanos exer-*
citum duceret. Retinui igitur vul-
 gatum; licet MStorum auctorita-
 ti cedere malim.

4 *Scorpionibus*] Scorpio non
 hic est machina, sed telum. Ipsi-
 dor. L. 18. C. de sagittis. *Scor-*
pio est sagitta venenata arcu vel
 tormentis excussa, quae dum ad
 hominem venerit, virus, quae figit,
 infundit, unde & scorpio nomen
 accepit. Quin etiam scorpione
 epistolae missas testatur Sallustius
 tertio historiatarum. Epistolam,
 forte cum seruo nacti, praedatores
 Valeriani scorpione in castra misere.
 TENN. vid. Stewech. ad Veget.
 L. IV. C. 22.

5 *Captivis latera e. praetexuit*]
 Alias captivos lateri e. p. SCRIV.
 Sic omnes MSS. & ratio legi doc-
 cent. [Scrivertius nequicquam ad-
 tert Captivos lateri e. p.] Tacit.
 Germ. C. 34. Utracque nationes
 usque ad Oceanum Rheno praetexun-
 tur. TENN. Scrivertius tantum
 monuit, in aliis Edd. ita legi, ut
 in Ora Ed. Hirtorp. & Wechel.
 Sanutus exercitus latera captivis
 obtexit. Sed vide ad Lucan. L. X.
 537. densae praetextans litora clas-
 ses. & passim.

6 *Onustus*] Duo Reg. duo Hill.
 (& multi mei, ut semper) *honus-*
tus. Verbum proprium praedis.
 1. AENEID. v. 293. *Honus* ut olim
coelo spoliis orientis onustus Ac-
 cipies

hostes, & ad locorum obportunitatem lacefferent agmen ejus, ordinem captivorum ab utroque latere exercitus sui⁸ explicuit: quibus dum par- citur ab hoste, spatium transeundi habuerunt La- cedaemonii.

III. Idem, tenentibus angustias Thebanis, per quas⁹ transeundum⁶ habebat, flexit iter, quasi Thebas contenderet. Exterritis Thebanis, di- gressis-

⁴ Vulgo ADPLICUIT. ⁶ Vulgo TRANSIRE.

icipies secura. Nepos Alcibiade. C. 5. Ita praeda onusti, locupleta- to exercitus, maximis rebus gestis Athenas venerunt. Sallust. Jug. C. 37. In agrum fertilem & praeda onustum proficiscitur. Phaedrus Fab. 68. Onustus qui sacrilegio cum discederet. TENN. vid. Gron. ad Liv. L. XXII. 27.

⁷ Phrygia] Duo Reg. duo Hill. alique Frigia. TENN.

⁸ Adplicuit.] Elegantius dixisset auctor exercitus, si quidem hoc verbum adhibuit. Verum *adplicuit* vel *applicavit*, quod est in Mediceo, auctoris hic esse non puto. Nam optimi Codices, Regius prim. Gudianus, Palatin, Leidensis secund. cum tribus aliis scribunt *explicuit* i. e. capti- vorum ordinibus latera exercitus in longum praetexuit. Militaris autem rei verbum est *explicare*. Livius L. 1. C. 27. *Erigit totam aciem, fluctuansque animo & ut teneret tempus, ordines explicat.* Noster L. 11. C. 2. *Phalangi regis Pyrrhi explicitas resisti.* Ad- posite hoc libro C. 6. §. 1. *Explicuit per utraque latera milita.* Adde Gronov. ad Livium L. XLIV. 38. me ad Lucan. VII. 417.

⁹ Transire habebat] Sic unus. Reg. Reliqui omnes, *Transseundum habebat.* Sed nihil mutan- dum. Frontin. L. 1. C. 5. §. 1. *Cum a tergo infante hoste flumen trajicere haberet.* Sic proferunt omnes MSS. Laëtant. L. 4. C. 20.

Instit. Testamentum quod per Chris- tum dari haberet. Sueton. Aug-usto C. 58. Quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc consensum vestrum ad ulti- mum vitae finem mihi perferre liceat. Act. Apost. 4. 14. Οὐδὲν εἶχον ἀντιστεῖν. Laëtant. 7. C. 6. Quid enim habent dicere, cur Diis hominibus tam diligenter suis quo- que temporibus exhibeant? TENN. Avebas forte, sed vulgatum il- lud tolerari potest, & sic, ni fallor, loquitur Vitruvius. & de hoc loquendi genere, si recte memini, alibi scribit Is. Caia- bonus. vid. ad Frontinum L. 1. §. 1. SRIV. Cur. post. Keuchenius ait, sollemne esse Frontino, Grad- corum ἵχον usurpare ἀπὸ τοῦ δό- νατος: & tum subjungit exem- plum Capitris quinti, aliaque, ubi ponitur necesse habere. Incip- re. Si enim hic explicari debe- ret per poterat, cum qua significa- tione confudit etiam Scriverius, nihil refragarer. Sed sensus est. per quas transire debebas. Uti & Cap. quinto. Jam vero habeo facere pro deo facere, barba- rum est; certe minime conven- tiens aevo Frontini. Vide Vor- stium de Latin. merito susp. C. 6. Exempla, quae adducit Tenu- lius, nihil juvant; nam in tri- bus ultimis significat habeo & pos- sum, ἵχον. Et praeterea; num La- tiantius idoneus Latinitatis pro-

gressisque ad tutanda moenia, repetitum iter,
¹⁰ quo ^a destinaverat, ¹¹ emensus est, nullo ¹² ob-
 sistente.

IV. Nicostratus, dux Aetolorum adversus Epirotas, quum ei aditus in fines eorum angustii fierent, per alterum locum inrupturum se ostendens, ¹³ omni illâ ad prohibendum occurrente ¹⁴ Epirotarum multitudine, reliquit suos paucos, qui speciem remanentis exercitus praeberent: Ipse cum cetera manu, ¹⁵ qua non ^c expectabatur, aditum intravit.

V. ¹⁶ Au-

^a Vulgo quod. ^b Vulgo ET IPSE. ^c Vulgo EXPECTABATUR ADITUS.

bandae in longe antiquioribus scriptoribus poterit esse testis? Non dubito ergo; quin hic legi debeat *transcundum habebat*, ut est in quatuor Scriverianis, inestque novem MSS. In Palatino *transcundam*. §. 7. *Com transcundum exercitum haberes per loca* L. 111. C. 21. §. 1. *propter quas redoundum habebat*. & saepe. Atque ita Plinius, Tacitus, Statius, Petronius & alii. Vide Fabri The-saur. & Markl. ad Statii silv. L. 11. Praef. *Excusandam habuerim celeritatem*. Sueton. in Caesare. C. 68. *Ut consolandos eos magis imperator, quam puniendos habuerit*. Cap. quinto excidisse omnino putem *necesse*: ut illic videbimus.

¹⁰ *Quod destinaverat*] Scriverii quatuor, Regius prim. Palatin. Uterque Leidd. Hillensb. duo Cantabrig., Medicus sec. Coll. Voss. & alii cum Edd. Rom. Bonnon. & Paris. quo. Mutatum hoc non oportuerat. Virgil. *quo te tenetis iter*. Livius *quo intendit, pervenit*. eo usque, quo destinaverat iter.

¹¹ *Emensus*] Male in uno Reg. *Emersus*. Ovid. 1. Faëtor. *Emensus longi claviger orbis iter*. 9. Me-

tam. *Celerique carina Aëgeas metiris aquas*. Seneca Med. 611. *Et res emensus pelagi labores*. Virg. 3. Aeneid. 158. *Nos tumidum sub te permenſi classibus aequor*. Lucilius L. 30. v. 87. *Vir mare metitur magnum, & se fluctibus tradit*. Sen. Excerpt. L. 3. Cont. 3. *Una periclitatus est, una omnes emensus est terras, tantum reliquit me ad paternam domum*. Curt. 6. 1. *Emensus cursu omne spatium, quod acies Lacorum obtinuerat*. TERN. Duo mei *emersus male*. vid. Gron. ad Liv. L. xxxviii. 17. Infr. 111. 12. *emensus iter*, ubi eadem varietas.

¹² *Obstituto*] Reg. *substituto*. n. 14. nullo *obstante*. TERN. *Substituto* Medic. sec.

¹³ *Omni*] Deinde Medic. pr. *omnia* sec. mox concurrente Cantabrigiensis. pro illa forſan illi vel illic reponi posset. nisi verius videretur, *illu* sumendum pro illa parte, illa via. vid. ad L. 17. 5. 21.

¹⁴ *Epirotarum*] Tres Reg. duo Bill. *Epyrotarum*. TERN.

¹⁵ *Qua non expectabatur aditus, intravit*.] Legerim, *qua non expectabatur, intravit*. nisi hoc magis placuerit, *qua non spectabatur*

V. ¹⁶ Autophradates Perſes, quum in Piſidiam exercitum duceret, & anguſtias quaſdam Piſidae

oc-

batur aditus, intravit. Itidem L. xxv. Codice Theodoſiano, de petitionibus: Cum per Illyrici partes barbaricus ſperaretur incuſus. ſperare, pro timere. Sic Vegetius doſter Lib. III. C. 20. Non ſperante eo ambas alas tuas incitare te convenit. Virgilius.

— tantum ſperare dolorem. STEW. Stewechius: qua non ſperabatur aditus, intravit. Idem alias τὸ aditus delet. Libri quidam qua non exſpectabatur, aditum intravit. ſed vocem aditus omnibus modis delendam cenſet Salmaſius (ad Flor. L. II. C. 12.) ſic alibi. qua non exſpectabatur, ir-
rapi. SCRIV. Qua non exſpectabatur aditus, intravit. Sic editiones vulgatae. Sed omnes MSS. Qua non exſpectabatur, aditum intravit. Et ſic auct. Scriverium Mit-
torpius margini adſcripſerat Stewechius. Qua non exſpectabatur, intravit. Secundum illum dedit Salmaſius. Ego contra codicem conſeſum non ſuſtineo eſſe tam improbus, ut deſeam τὸ aditus. Quare libens amplector alteram lectionem Stewechii Qua non ſperabatur aditus, intravit. h. e. timebatur ab hoſtibus. Ea vero ſignificatio non eſt infrequens.

1. AEnéid. 547.

At ſperate Deos memores ſandi atque nefandi.

II. AEnéid. 275.

Haec adeo ex illo mihi jam ſperanda fuerunt Tempore.

4. AEnéid. 419.

Hunc ego ſi potui tantum ſperare dolorem.

Ad hunc locum Quintiliarius L. VIII. C. 2. ait, eſſe verbum, quod apud nos improprium, ἀξυρον apud Graecos vocatur. Juvenalis Sat. 4. vſ. 57.

Quartanam ſperantibus aegris, Ariadna apud Catull.

Non hoc miſerae ſperare jubebas. Vegetius III. C. 20. Non ſperantes eo, ambas alas tuas incitare te convenit. L. xxv. Cod. Theod. de pet. Cum per Illyrici partes barbaricus ſperaretur incuſus. Servius, ſperare eſt futurum opinari, ſive timere. Graecis etiam ἐλπίζειν eſt timere. Socrates apud Platonem de cōdemnatione ſua. Οὐκ ἀνέλπισόν μοι γάρτοι τὸ γυγνώ-
νός. Democritus Hippocrati. Κά-
τὰ γὰρ ἔλπωρην, μὴδὲ τίλω σὺν
ἰατρικῇ ἀνδάνειν. Suidas quo-
que in ἑκρίσις, Attice dñi, notat, de cuſcuſcunque eventus exſpectatione. Sic τῷ ſperar ci-
ves ſuos uti Thomas Pinedo Mi-
ſpanus, amicus optimus, me do-
cuit. TERT. Salmaſii ſeu Stewechii lectionem, τὸ αὖτο τὸ αὖτο, probat etiam Keuchenius. Illuſt. Heinſius conjecerat, qua non exſpectabatur aditus, ſed miror, tan-
tas turbas ſuper hoc loco fieri a viris doctis, cum conſtans MSSorum, Scriveri quoque, & meorum, ac Edd. Rom. Bouon. & Paril. lectio ſit, qua n. exſpectabatur, aditum intravit. ſimplici-
ter & vere. Aditus omnibus au-
ctoribus vocatur locus, per quem quis locum altum adit. ſupra ad-
itus anguſti §. 10. Quos juſſit qua-
ri aditus. Hinc oriere aditus Liv. xxvi. 25. xxxi. 17. xl. 7. Lucan. x 489. hos aditu gladiis, hos igni-
bus ardet. Ita enim legendum eſt. Exſpectabatur nude ponitur. Cap. 2. §. 7. Eamque alio, quāto exſpectabatur, latere miſſis legio-
nibus circumſudit. & L. III. 9. I. L. I. C. 5. 12. qua non reſſpectabatur & alibi. de τῷ ſperare addi nota-
ta ad L. III. C. 9. §. 7. praeterea pio & ipſe noſtri vetuſtiores Co-
dices oſto carent τῷ &. non du-
bito,

occuparent, simulata ¹⁷ vexatione trajiciendi, instituit reducere: quod quum Pifidæ credidissent, ille ¹⁸ noctu validissimam manum ad eundem locum occupandum praemisit, ac postero die totum trajecit exercitum.

VI. Philippus Macedonum Rex, ¹⁹ Graeciam petens, quum Thermopylas occupatas audiret, & ad eum legati Aetolorum venissent acturi de pace, retentis eis, ipse ²⁰ magnis itineribus ad angustias ²¹ pertendit, securisque custodibus, & legatorum reditus expectantibus, inopinatus Thermopylas trajecit.

VII. Iphicrates, dux Atheniensium, adversus ²² Anaxibium Lacedaemonium in Hellepontō

bito, quin ab aliorum etiam ab sit libris. Quare restitui totum locum hoc modo. *praeterenti. Ipse cum c. m., qua n. expectabatur, adiutū intravit. Introivit Medicus sec. fecit alius.*

¹⁶ *Autophrades*] Omnes MSS. sine aspiratione praebent. *Autofrades* & *Autofrades*. Unus Reg. *Autofrades* Hutterpius in margine. *Autofrates*. *Pisidiam*. L. male in 3 Reg. *Pisidiam*. Quartus *Pisidiam*. Et statim *Pisidiae*. TENN. Recte Scriverius reposuit *Autophrades*, ut est in optimis MSS. ac Polyaeo l. vii. c. 27. Vide etiam, quem citat Keuchnius, Nepot. in Datame, & illic notas. *Autophrates* & *Autophrades* in Edd. pp. Monstra lectio- num MSS. nihil moror. *Pisidiam* & *Pisidiam* inepte etiam quidam mei.

¹⁷ *Vexatione*] i. nimio labore, & inde orta fatigatione. Male margini adleverat Editionis suae legendum forte *cessatione* Scriverius. Livius l. xliii. 21. cum ingenti vexatione jumentorum. Julian. l. xlii. 1. *Stipendium pro*

vexatione pascere. Colum. l. 1. c. 3. *Vexationem vias non reformidet*. Curt. l. v. 4. 21. *multa cum vexatione processit*. Infra quoquo c. 8. §. 9. *Ut circa vexationem suarum hostilia impediret confilia*. Saepius vexari pro fatigari ponitur. ¹⁸ *Noctū*] *Noctē* MSS. aliquot cum Edd. vetustis, dein duo, *transiecit*. & § seq.

¹⁹ *Graeciam petens*] Omnes Scriveriani cum Palatino, duobus Leidenensibus, duobus Cantabrigiensibus, Gudiano & Coll. Voss. *Graecias* p. Hillensberg. *Graecias*. p. Forlan *Graeciae appetens*.

²⁰ *Magnis itineribus*] h. e. singulis diebus facto majore itinere, quam amat facere gradus militaris. *Met groote dag-reisens*. Caesar. 2. B. Gall. c. 12. Et magno itinere confecto, ad oppidum Noviodunum contendit. Sallust. Catil. c. 57. *Reliquos Carilina per montis asperos magnis itineribus in agrum Pistoriensem abducit*. TENN.

²¹ *Pertendit*,] *Mediceus* uterque praetendit; quod esset, ante eo pertendit. dein reditum Leid. sec.

to contra^a Abydon, quum transducendum exercitum haberet per loca, quae²³ stationibus hostium tenebantur, alterum autem latus ejus transitus²⁴ abscissi, montes premerent, alterum mare²⁵ adlueret, aliquamdiu moratus, quum incidisset frigidior solito dies, & ob hoc nemini suspectus, delegit firmissimos quosque, quibus oleo ac mē-

^a Vulgo circa. ^b Vulgo abscissi. ^c Vulgo adlueret.

22 *Anaxibium*] Duo Reg. unus Hill. *Anasabium*. alius *Anaxabium*. Tertius *Anaxabum*. TENN. *Anaxabium* quoque mei quatuor perperam. *Anaxibium* a Gracis ubique vocatur. Vid. Suidam, Xepoph. l. iv. Polyacu. l. iii. 9. §. 44. & Casaub. Infra l. ii. 5. §. 42. ubi est *Lacedaemoniorum ducem*. Hic Edd. Rom. & Bonon. *Lacedaemoniorum*. Sic l. ii. 2. 9. MSS. *Hippiam Atheniensium*. de quo vide ad l. iii. 9. 5. Mox in non apparet in Mediceo sec. & contra *Abydon* Patlat. cum Leidenis secundo. Quod minime placet. Iphicrates enim erat in Chersoneso e regione, seu ex adverso Abydi, ut patet ex historicis modo adlatis. Perpetua haec est in scriptis confusio. Confule Vossium & Burm. ad Vell. Paterc. l. ii. c. 76. *pax contra Brundisium composita*.

23 *Stationibus hostium*] Duo Reg. male carent *hostium*. TENN. Carent ea voce etiam sex mei, & Edd. Rom. ac Bonon. non adeo male: nam per se satis intelligitur.

24 *Abscissi*] Longe plurimi Codices & Edd. Romana ac Bononiensis *abscissi* Verissime. *Abscindere* divisionem notat, quae hic locum non habet: Tunc ab utroque latere debuissent esse montes. *Abscissi montes* sunt praecipites, abrupti & de summo ad imum quali ferro cacti, ita ut eo ascendere non sit proclive. Liv.

vi. l. xlv. 5. *Qua rupes abscissae erant*. ubi vide J. F. Grondevium. Curt. l. v. c. 3. 17. *Rupes abscissae & undique praeruptae*, sic MSS. vii. 10. 11. *abscissa & abrupta*. Lucanus l. vi. 473. *de rupes penditis Abscissa fixus torrens*. sic MSS. meliores. Quibus locis *abscissus* retinendum sit, docent bene Cl. Duker. ad Flor. l. ii. c. 2. & Matkl. ad Stat. Silv. iii. 2. 61.

25 *Adlueret*.] Immo vero lege *adluere* sive *alluere* cum Regio primo, Leidenis secundo, Gudiano & Coll. Vossiana, ac magno Gronovio ad Seneca Hert. Eurent. vf. 886.

*Quodcumque adluitur solum
Longo Tethyos ambitu,*

ubi non audiendus novae editionis editor. Mare, amnis &c. dicuntur *alluere* terras, ad quas pertingunt, non *adluere*, nisi ubi ex additis ab auctore verbis constet; vel deradi terras, vel sordibus purgati. Seneca Troad. 227.

*quid? quas adluit
Vernis Cayeni gurgitem adsolent
aquis.*

Liv. l. xxvi. 49. *Pa, quas mari adluitur pars*. & saepe. Pluribus id exemplis illustravi ad Lucan. l. viii. 810.

Quem sumulum Nili, quem Tiberidis adluat unda,

Corrigendus etiam Manilius l. 17. 398. ubi itidem vulgo *admis-*

mero calefactis, ²⁶ praecepit, ipsam ²⁷ oram maris legerent, abruptiora ²⁸ tranarent: atque ita custodes angustiarum inopinatus obpressit a tergo.

VIII. ²⁹ Cn. Pompejus, quum flumen transire propter obpositum hostium exercitum non posset, assidue producere & reducere in castra instituit: deinde, in ³⁰ eandem persuasionem hoste

a Vulgo ut i.

sub dextra, abluat.

Inque sinus pontum recipit, qui vespera ab astro

Admissus, dextra Numidas, Libyamque calentem

Adluit.

²⁶ Praecepit, ut legerent.] Quatuor Scriveriani cum Regio primo, Gudiano, Vaticano, Palatino, utroque Leidensi, utroque Mediceo, Petrensi, Hillensberg. & Coll. Voss. non agnoscunt *re ut*. Recte & eleganter: quare ejeci; & non hic tantum, sed aliis auctoris nostri locis auctoritate MSSorum, & Frontiani optimorumque scriptorum perpetuo stylo impulsus. Vide inter alia de verbis jubendi, imperandi, hortandi exempla. c. 5. 24. XI. 11. I. 11. I. 9. IV. I. v. 4. I. III. 3. 9. VIII. 2. IX. 4. XII. I. I. IV. 7. 28. Pro *delegit* in Cantabr. male *elegit*. Confer notata ad c. I. §. 9.

²⁷ Oram maris legerent.] Hic de pedite dicitur, quod alias de navigante proxime littus. Virgil. 8. eclog. v. 7. *Sive oram Illyrici legis aequoris*. Sueton. Tib. c. 11. *Ab Ostia oram Campaniae legens, imbecillitate Augusti nunciata, paulum subsistit*. Augustus c. 16. *Bivernibus Pompejanis terram legentibus, suos ratus cum descendisset ad littus, pene exceptus est*. Mela I. I. c. 4. *Commodissimum est, peragratis omnibus, quae mare attingunt, legere etiam illa, quae*

cingit oceanus. I. 2. c. 2. *Ejus tractum legentibus praetervehistisne Massusiam, tum sinus intrandus est*. Solent nautae contrahere & legere vela propter litus. TENN. Ita agunt Keuch. & Tennulius; quasi nulla darentur exempla, in quibus *legere litus* vel *terram* dicatur de ipso, qui it in litore vel terra. Sed tantum de praeternavigante. Contra id vidimus in Lucano. I. v. 513. ubi Caesar pedes *Litpra curva legit*. Nunc adde quoque Statium I. 1. Theb. 376.

Talis opaca legens nemorum Cadmeius Heros.

I. III. 325. *Jamque remensis (MSS. a me collati em.) iter sese Danavia Tydens*

Arva gradu, viridisque legit deversa Prosymnae.

²⁸ Tranarent.] Vaticanus, Medicei, Hillensb. *transuarent*. Unus item *Inopinatus* male. Statim *inopinatus trajocit*. Pluribus dicam infra.

²⁹ Cn.] Sic omnes MSS. & in Frontino, & Valerio Maximo plerique habent *Gneius*. Etiam Gracis & Henrico Valesio frequentior *Trai*. TENN. Etiam mei. unus Medic. *G. ille*. In alio, & Leid. sec. deest praenomen. dein e scriptis transposui verba *exercitum hostium*.

³⁰ Eandem persuasionem.] Unus Reg. *Eadem persuasionem*. TENN. *Eadem persuasionem* Edd. Rom. Bonon.

STRATEGEMATICON L.I.C.IV. *fi*
 ne perducto, ³¹ ne ullam viam ad progressum
 Romanorum ³² tenerent, repente inpetu facto,
³³ transitum rapuit.

IX. Ale-

¶ Vulgo TENERET.

non. in eam Cantab. dein forte melius. Certe hoc loco positum rō eandem non videtur idoneum habere sensum. vide notam sequentem. *producto* Medic. pr.

31 Ne ullam viam ad progressum Romanorum teneret] Etsi vulgaris consentiant MSS., tamen magnum pignus dederim, Frontinum reliquisse nullam viam ad progressum (al. processum) Romanos tenere. Scitv. Cur. post. Medic. pr. ne illam viam. Sensus loci, ut est in vulgaris, videtur esse, Pompejum hostes adduxisse in eam opinionem, quod ipse nesciret, quam viam rapere vellet ad transgrediendum, ut ipsi incerti nullum certum locum ad ipsum transitu prohibendum capere possent. Forſan excidit modo verbum *ſiſtendum*, *inhibendum*, vel tale quid. Tenere pro inſidere, occupatam ſtatione viam habere paſſim cum aliis uoſter. §. 7. 113. c. 5. 16. ſancibus, quas tenerantur §. 24. teneri collem, & alibi. tenere ripam §. 10. c. 5. 3. Ita prius opinabar. nunc nihil excidiſſe puto. Et cum Petrenſi reſcribendum in camp. A ſtudio Pompeiani exercitus motu hac illac facto, hoſtes in perſuaſionem venerant, excitationis cauſa id fieri a Pompejo, nec opus eſſe, ut ad progressum Romanorum i. ſimul ac progrediebantur aliquo Romani, ipſi quoque illam viam tenerent. Dum itaque illi manebant quieti, Pompejus paulum progreſſus ad ſuperiorem vel inferiorem fluminis locum, repente inpetu facto tranſitum rapuit, & ulteriotem fluvii ripam occupavit. Tenere hanc vel illam viam, iſet, cuſum frequen-

tiſſimum eſt pro huc vel illuc tendere, vte. Aut ſi hoc nondum ſatisfacit, transpone eandem & illam hoc modo deinde in illam p. h. p., ne eandem v. ad pr. R. tenerent. Tunc omnia clara ſunt, & intellectu facillima. Doctiſſimus Lipſius codicis ſui margini adleverat ne ullam viam ad p. R. timeret, non male proſecto, ſi per Mſtos libros liceret.

32 Teneret] Vaticanus, Medicus primus, & Petrenſis cum Edd. Romana, ac Bononiienſi tenerent ſc. hoſtes, quod unice ab auctoris manu eſſe puto. Repoſuerunt teneret, quia praecebat ſimplicitet hoſis. Sed nihil vulgariuſ eſt, quam ut Auctores in tali re a ſingulari tranſiliant ad pluralem. Conſule, ut multos alios praeteream, J. F. Grönov. ad Livium, cui hoc in primis familiare, XXXVIII. 29. & Burmann. ad Vellej. l. 11. c. 114. Inſra c. v. §. 24. ab hoſte proximum teneri collem, ex quo unus ad opprimendum ipſos deſcenſus erat. Male tentabant illic ipſum. l. 11. c. 2. §. 5. ante cum hoſte conſigeret, quam cornibus conjugatis medios undique circumveniret. §. 24. Transgrediebatur Romani, & in ipſorum ratibus cominus eos trucidabant. ſic MSS. Add. c. 5. §. 1. & §. 3. l. iv. 1. 41. c. 7. §. 7. horrendique hoſis cauſa, exercitus ſuos ſpſcularioribus eorum patere. Contra a plurali ad ſingularem tranſitus l. 11. c. 1. §. 7. ubi vide & alibi.

33 Tranſitum rapuit] Pro, ſeſtinanter ac raptim tranſiit. Elegans uſus rō rapere. 2 AEneid. 619. Eripe mare fugam, ſinemque impoſe labori. 1. AEneid. 422. Corripere viam interea, quā ſemita

IX. Alexander Macedo, prohibente rege Indorum Poro trajici ³⁴ exercitum per flumen Hydaspem, adversus aquam adfidue procurrere iussit suos: &, ubi eo more exercitationis adsecutus est, ³⁵ quî a Poro adversâ ripâ caveretur, ³⁶ per su-

a Vulgo ut v.

monstras. Ovid. 2. Metam. f. 2. *Corripuere viam, pedibusque per aëra motus Obstantes; indant nebulas.* Silius l. 15. *Rapiunt certamina Martis.* 1. AENEID. 180. *Rapuitque in fomite flammam.* h. e. in assulis citissime fecit ignem. Lucan. x. vs. 427. *Tanta est fiducia ferri, Non rapuere nefas.* Juven. 15. vs. 39. *Rapienda occaso cunctis Visa inimicorum primoribus.* Seneca Agamem. 152. *Rapienda rebus in malis praecepta via est.* ibid. 606. *Cum Dardana tellus Dorici raperetis ignes.* Hippol. 448. *Nunc luxur rape: Effunde habenas; optimos vitas dies effluere prohibe.* Justin. 38. c. 5. *Rapienda incrementa virium.* Amm. Marc. l. 18. *Sabinianus, inter rapienda momenta periculorum communium, levisissimus moderator belli internecivi.* TENN. Non opus itaque est cum Scriverio, ut margini suae editionis adleverat, rescribere *transitum* inruptis. Vide adposita magis, quam quae hic dat Tennulius, exempla in iis, quae congesti ad Lucan. l. 21. 299. & omnino Heinsum ad Ovid. Epist. XIX. Her. 74.

Tam bona cur peris, nec tibi rapta via est.

³⁴ *Exercitum*] Deest hoc vocabulum in Regio primo, Gudiamo, Leidenf. sec. & Voss. Coll. Recte autem *Hydaspem* Ed. Tenn. ac Sanut. cum MSS. & Edd. pp. alii per *m.* dein *praecurrere* Medic. sec. & Edd. pp. duo alii percurrere. Male.

³⁵ *Adsecutus est, ut Poro.*] Ita procul dubio scribendum, & nugas agunt, qui legunt & ubi eo

more exercitationis affectus est, quia Porus adversa ripa caveret. MOD. Ita Modius. Alias ineptissime *affectus e. quia Porus a. r. caveretur.* SCRIV. Omnes MSS. *quia* pro *ut.* Poro duo Hill. Pro. Unus Hill. *caverent.* TENN. Recte *affectus est* vindicavit Modius. *affectus* in Hittorp. legitur & Wachelii Ed. & *caveret* in Rom. ac Bonon. cum Mediceo utroque. Quia MSS. Scriveriani & mei omnes, uno aut altero forsan excepto, non *ut.* Dein Porus *adversa caveret*, supra scripto *q̄* ripa Medic. Porus etiam Vaticanus. In uno Cantabrigienf. scribitur, *ut a Poro a. r. caveretur.* Quia non ceperunt librarii, neque deinceps viri docti disjungendum esse, ac scribendum, ut feci, qui a Poro *adversa ripa caveretur*, eodem sensu. Modo *ripa* sumas in Ablativo: qui significat eleganter *ut.* Alexander adsecutus est, ut ille a Poro caveretur in ripa adversa, & ipsi recto opposita. Qui autem cum subjunctivo pro *ut* sive *quo* positum apud Terentium, Livium, & alios saepe reperias. Adi Zinzerling. Prom. Critica c. 111. Gronov. ad Liv. l. 1. 43. *Sanutus, affectus, ut cum id tantum Poro caveret, p. f. p. f. transmisit e. corrupte.*

³⁶ *Per superiorem partem.*] Duo Regii in f. p. TENN. In f. p. Coll. item Vossiana. *per* deest in Leid. pr. & Cantabrigienf. sed ille *superiore parte* habet. Medic. sec. & *superiore parte.* An ex f. p. sed parum refert. Gudianus *per inferiorem p.*

superiorem partem ³⁷ subitum transmisit exercitum.

³⁸ Idem, quia ⁴ Indi fluminis ³⁹ trajectu prohibebatur, ab hoste, diversis locis in flumine equites instituit inmittere, & transitum minari: quumque expectatione barbaros intentos teneret, insulam paulo remotiorem, primum exiguo, deinde majore praesidio occupavit, atque inde in ulteriorem ripam transmisit. Ad quam manum obprimendam, quum universi se hostes effudissent, ipse libero vado transgressus, omnes copias conjunxit.

X. ⁴⁰ Xenophon, ulteriorem ripam Armeniis

tc-

^a Vulgo SUBITO. ^b IDEMQUE PROHIBITUS.

³⁷ *Subito.*] Omnes MSS. *subitum*; & infra n. 13. *subitus evasis*. MSS. Dolum hunc describunt Polyaeus l. iv. c. 4. §. 9. Arrian. v. 2. Curt. l. viii. c. 13. TENN. *Subitum* etiam septem mei cum Edd. Pariss. bene. l. ii. c. 1. §. 12. *Subitam necessitatem discernendi iniecit.* Infra quoque vide. Videtur vero auctor ex uno Alexandri Strategemate facere duo. Confer Arrianum l. v. c. 9. Plutarch. in Alex. p. 698. Ed. Par.

³⁸ *Idemque*] Lege secundum 3. Reg. 3. Hill. & Vossianum. *Idem, quia Indi fluminis trajectu prohibebatur ab hoste, diversis.* TENN. Ut Tenuilius in suis, sic ego in meis, & Scriverianis omnibus inveni, nec non in primis Edd. quod cur mutarint posteriores editores, causam nullam video. Veterem igitur & sanam lectionem, novamque e MSS. rubricam, recte quidem veteri exemplorum numero, restitui. Vide §. 13.

³⁹ *Trajectum Transjcti.* Edd. pp. *Traitu* inepte Arcerian. dein *diversis in locis* Palat. d. *div locis* alius, pro *minari* Palat. *rimari*.

Mox MSS. omnes *intentos teneret*, non ordine, ut vulgo fit, inverso. Inferius paulo majore Hillensb. Tum *inte* non agnoscunt duo libri. pro *libero* Medicus *libere*, & pro vado Leidenf. primus *vadam. flumen libere transgressus est* cap. 5. §. 2.

⁴⁰ *Xenophon*] Ipse hanc militiam posteris memoravit incuris, quibus nomen est *Λυκαῖος*; felicissimus mehercle, cui & scribenda facere, & legenda scribere datum. Quis enim melius scriberet bella, quam qui optime gessit? Platoni condiscipulatu apud Socratem familiaris, sapientiae praestantissimus, jucunditatem inaffectatam fuerat consecutus, ut nulla affectatio posset hanc, consequi, ejusque sermonem ab ipsis Gratiis fictum, & ore Musas locutas Tullius existimaverit. Veium, ne quisquam Philosophum a capeienda Rep. submoveat, aut ignava opera philosophetur; Xenophon auxilia Cyro missa atque Orientem secutus, & magna dixit, & magna vixit: amisso dein Cyro, Clearcho, Proxeno & Menone

tenentibus, ⁴¹ duos iussit quaeri aditus; & quum a citiore repulsus esset, transit ⁴² ad superiorem. Inde quoque prohibitus hostium ⁴³ occursum, repetiit vadum inferius; ⁴⁴ iussa ibidem militum parte subsistere, ex qua, quum Armenii ad inferioris vadi tutelam rediissent, per superius transgrederetur. Armenii credentes, decursuros omnes, decepti sunt a remanentibus. ⁴⁵ Hi quum, resistente nullo, vadum superassent, transeuntium suorum fuere propugnatores.

XI. ⁴⁶ Ap.

Graiorum ducibus ab Artaxerxe deletis, ipse cepit moderamen, & decem millium exercitum, supra Euphratis capita, trans Armenios montes, per indomitas nationes & barbaras gentes duxit tanta arte, in primis unam faciendo; ut a Persa, centum millibus ornatu, nec vinci, nec dolo capi potuerit, sed incolum patrios lares reperierit. Ut ille *ερατηγῶν φιλοσοφώτατος*, & *φιλοσόφῳν ερατηγώτατος* appellari nobis meruerit. TENN. Polyacu. l. 49. 4.

⁴¹ Duo.] MS. duo antique. sic MSS. Martiani Capellae p. 26. 14. Haec ad me Cl. Wasse. Nec dubium, quin Latine, quare passim e MSS. viri *κρατικώτατοι*, Gruterus, Gronovius, Graevius, Heinsius, alique ex antiquissimis codicibus duo pro duo. restituerunt. Mei MSS. omnes hic retinent duos.

⁴² Ad superiorem.] Tacent in hoc corruptissimo exemplo viri docti; quasi nulla in MSS. esset varietas. Cum tamen in Regio primo, Palatino, Mediceis, Cantabrigiensibus, Gudiano, Leidensi sec. Vossiana Coll. & Edit. Romana invenerim *superius*; contra Syntaxin. In Leidensi primo *superioris*. Mihi non est dubium, quin exciderit supra vox *vado* vel *vadis*, quod satis declarat

sequentia *vadam inferius* &c. Frontinam scripsisse puto *duos iussit quaeri vado aditus*, & q. 4 c. r. s., t. ad *superius*. Quae vox aut etiam *vados*, quam facile excidere ob vicinas easdem litteras potuerit, quisvis videt. *Aditus vado*, ut *transitus vado* Livius l. xxxviii. 16. *Halym vado transire* c. v. §. 4. & Caes. B. Gall. l. vii. 55. *Quaerere vada* h. sensu Lucan. l. iv. 150.

⁴³ Occursu.] Cantabr. *incursu*. dein MSS. plerique *repeti*: ut paullo ante nonnulli *transi*, & dein *rediissent*.

⁴⁴ Iussa &c.] Haec sine ullo dubio corrupta sunt. Nominativum enim quaero verbi, *transgrederetur*, qui debet, ut patet ex historia, esse illa militum pars, quam ad vadum superius, dum ipse repebebar cum caeteris inferius, iussit consistere. Quare cum omnes omnino mei, ac Scriveriani MSS. & Edd. Rom. Bonon. ac Paris. exhibeant *iussaque*, putem, scribendum esse *iussa quidem m. p. f.*, quae, cum &c. vel *iussisque ibidem, partem f.*, quae, cum. Nihil certe est ex qua. pro quibus vocibus unus Cantabr. Codex habet *ipse*. Mediceus sec. *transgrederentur*.

⁴⁵ Hi.] Qui MSS. duo. dein *fuernus* Medic. pt. & Edd. Rom. ac Bonon.

STRATEGEMATICON L.I.C.IV. 55

XI. ⁴⁶ Ap. Claudius ⁴ Cos. primo bello Punico, quum a ⁴⁷ Rhegio Messanam ⁴⁸ trajicere militem nequirit, custodientibus fretum Poenis, sparsit rumorem, quasi bellum injussu populi inceptum gerere non posset, classemque ⁴⁹ in ⁵⁰ Italiam versus se agere simulavit. ⁵¹ Digressis deinde Poenis, qui profectio- ni ejus habuerant fidem, circumactas naves adpulit Siciliae.

XII. Lacedaemoniorum duces, quum Syracusas navigare destinassent, & Poenorum dispositam ⁵¹ penitus classem timerent, decem Punicas naves, quas captivas habebant, veluti victrices, pri-
mas

⁴ Vulgo P. CLAUDIUS. ⁶ Vulgo deest IX.

⁴⁶ P. Claudius.] Perperam. Vocatus enim est Appius Claudius Caudex, ut abunde Fassi & Historiae docent. vid. Pigh. T. II. ad A. V. C. CDLXXXIX. Facillime initio A. excidisse hic potuit. Totum praenomen non agnoscit Medicus primus.

⁴⁷ Rhegio.] MSS. omnes sine aspiratione, Regio. Quam lectionem probares, si (quod Strabo l. vi. tradit) ob splendorem diceretur quasi Regia. Sed Manutius in orthographia demonstrat a Romanis semper cum aspiratione positam vocem, & natura Graecam. a ῥήγνυμι ρυμφο. Ut ipsa Sicilia a scilire, h. e. abscindere. Varro de re rust. 1. c. 49. A qua scissione arbitror dictum scilire praezum. Quin etiam Stephanus. ῥήγιον πόλις Ἰταλίας. Est in latere Calabriae sita, v. millia infra Messanam. TANN. Vide Keuchen.

⁴⁸ Trajicere militem.] Unus Regius Transire milites nequirit. TANN. Deest vox militem in Mediceo primo. Utrumque recte dicitur tam sine casu, quam cum eo.

⁴⁹ Italiam versus.] MSS. in Ita-

liam versus se. Unus Reg. in Italiam se. TANN. Ocho etiam mei Codices cum Edd. primis addunt in. quod inmerito ejecerunt posteriores editores. Uti ad locum versus, sic in l. versus, optimis auctoribus in usu est. quare placuit etiam Clar. Wasse, ut ex margine ipsius libri deprehendere potui. Curtius l. iv. c. 7. In meridiem versus Arabes spectant. quod mutari non debuit. Caesar l. vii. B. G. c. 8. In Arvernos versus. Sallust. B. Cat. c. 56. In Galliam versus castra movere: quibus locis adi Comment. vir. Doctorum, & in primis ad Ciceronem verbis maxime appositis l. iv. ad Famil. Ep. 12. In Italiam versus navigaturus eras: In Medicis & Edd. primis quae abest.

⁵⁰ Digressis.] Digressis Leid. sec. digressus Medic. sec. & Ed. Rom. mox demum Leid. sec. Porcius, non poenis Edd. Far. profectio- nis Cantabrig. pro ejus Palat. habet suae. Vaticanus Poenis, profectio- nis enim ejus &c. non male.

⁵¹ Penitus.] Non possum non probare Casauboni conjecturam, ad Polyaeum l. II. c. 12. per li-

mas jusserunt agi, aut ⁵² a latere junctis aut puppe religatis aliis: qua specie deceptis Poenis, transierunt.

XIII. Philippus, quum angustias maris, ⁵³ quae Cyaneae adpellantur, transnavigare propter Athenien-

a Vulgo A LATERE J. AC PUPPE &c.

rus. MSS. tamen nihil variant.

⁵² A latere junctis ac puppe religatis aliis] Unus Reg. unus Hill. Ut a l. junctas aut p. religatas. Duo Reg. duo Hill. Aut a l. junctas aut p. religatas. & aliis carent 3 Hill. & 2 Reg. in margine Regii erat suis. Quae primae agebantur naves, non fuerunt puppe religatae: quare libens legerim: Aut a latere junctis, aut puppe religatis suis. Ortwinus L. Suis a latere ac puppe religatis. TENN. Sine haesitatione rescripti. aut a latere junctis aut puppe religatis aliis, ut diserte habent uterque Mediceus. Ceteri carent & aliis. Quidam etiam junctas & religatas. Sed omnes constanter aut a l. j. aut p. praeter Vaticanum, in quo aliis a. l. j. aut p. cum vulgo esset tantum a l. j. ac p. alias sive suas naves religant per funes ad Punicarum navium latera, vel puppes, ut Punicae viderentur vitrices, suae vero captivae. aut puppe habent quoque Edd. pp. inapte Paris. Ed. ut a l. junctas aut p. religata. puppi Medicei. sed malo vulgatum. religare litore navem poetae passim. Suis in sola Coll. Vossiana adparet: quare hoc admittere non auiam: si quis tamen id praefert, per me licet.

⁵³ Quae Cyaneae adpellantur] MSS. Cinea & Ed. Paris. Aene Palatin. Cyneae Ed. Bononienis. Omnes, ni fallor, corrupte; nec tamen sanior est vulgata lectio, quam secure transiliunt interpretes: At mihi, qui hoc expeditur, erit magnus Apollo. Scias

primum, Lector, hoc Philippi Strategema per missam ad Antipatrum epistolam ab aliis narratam factam esse; cum terrestrem expeditionem susceperat in Amphissen, Locridis urbem, & per illud angustias sive pylas quasdam, ab Atheniensibus & Thebanis obsedas, libere transisse, & Amphissam cepisse: ut refert Polyaeus l. iv. c. 2. §. 8. Sed si inputemus hoc auctori, credamulque, eum ex terrestri expeditione fecisse navalem, quid tamen hoc ad Cyaneas, immenso spatio hinc distantes. Nec repognat mihi quis, ab auctore forsitan referri hoc Strategema ad tempus, quo Perinthios vel Byzantios oppugnare destinaverat, quo sequens pertinet exemplum. Nam neque tum quidem Cyaneas hic locum habere queunt. Non enim tantum ultra Perinthum, ultra Byzantium, sed ultra ipsum Bosporum Thracium sitae sunt Cyaneae in ipso ponto Euxino, ἀπὸ ἡμετέρας ἀπὸς εὐδίων, ut legi debet in Scholiaste Theocriti Id. XIII. 22. vulgo ἀπὸ τῆς ἰσθμῆς. Praeterea, quis umquam Cyaneas, quae sunt insulae seu scopuli, vocavit Angustias maris? Illae sunt inter Cyaneas & tam angustae, ut totam classem non facile, nec secure recipient. Quoquo ergo te veritas, Cyanearum mentio hic absurda est. Vix tamen dubito, quin auctor in animo habuerit Philippi expeditionem in Perinthios vel Byzantios. Quod si certum foret, levi ope & nulla fere mutatione posset sanari.

nienſium claſſem, quae obportunitatem loci ⁵⁴cuſtodiebat, non poſſet, ſcripſit Antipatro, Thraciam rebellare, praefidiis, quae ibi reliquerat, interceptis, ut ſequeretur ⁵⁵omnibus omiſſis: quae epiſtolae ut interciperentur ab hoſte, curavit. Athenienſes arcana Macedonum ⁵⁶excepſiſſe viſi, claſſem abduxerunt. Philippus nullo prohibente anguſtias freti liberavit.

⁵⁷ Idem, quia ⁵⁸Cherroneſum, quae juris Athenienſium erat, occupare prohiberetur, tenentibus

ſanari locus, & legi *Abydenae*. Iſtaece Abydenae, eſt artiſſimum totius Hellespontiaci maris ſpatium. Virgil. l. 1. Georg. 207. *offriferi ſaunces tentantur Abydi*. τὰ πρὸς & τὰς Ἀβυδοὺς εἰναι eas vocat Strabo l. xiiii. p. 583. Ed. Pariſ. Hinc Ovidio *Abydena aqua*, in lb. vi. 590. Eſt & in Propontide ſinus Cianiſ prope Aſtacenum, teſte Scylace p. 83. Sed ibi, ſi claſſis Athenienſium ſtetiſſet, non potuiſſet curſum Philippi, qui adverſam maris partem tenere debuit, impedire.

⁵⁴ *Cuſtodiebat*] Medicenſ uterque cuſtodiebat. Dein Palat. *debellare*. Mox ſequeretur Petrenſis. Dein omnibus omiſſis cunſcribunt, niſi quod Petrenſis habeat intermiſſis, eadem variatione, quae eſt apud Hirt. de B. Alex. c. 9. ut reliquis operibus intermiſſis ad ſodiendos puteos animum conſcrant: Ed. Romana princeps omiſſis. Rectius, nam ſequitur neve quam partem nocturni temporis intermittant. Valer. Max. viii. 13. Ex. 1. nihil ex iis operibus omiſſis. Frequens autem apud hiſtoricos formula omnibus, & rebus omnibus omiſſis.

⁵⁵ *Omiſſis omnibus*] Terentianum eſt. Andr. 2. 5. 1. *Horus me, reliſtis rebus, juſſi Pamphilum hoſdie obſervare*. Heautont. 4. 7. 12.

Mihi nunc reliſtis rebus, invenientes eſt aliquis, labore inventa mecum dem bona. TERN.

⁵⁶ *Excepſiſſe viſi*] In Gudiano a m. ſec. & Leidenſi ſecundo e. rati exinde. Petrenſis e. gaviſi. Utrumque praefero τῶν viſi, quod tamen non auſim rejicere. In Praefat. *Satiſſe viſus*. Mox *Philippus vero* in Medic. pr. & *pro liberavit* ex Gloſſa Leid. ſec. *tranſſivir*. Vide ad l. iv. 7. 28.

⁵⁷ *Idem, quia*] MSS. Reg. I. *demque cum*. MSS. dant novam hic rubricam. TERN. *Idemque quia* Edd. Rom. & Bonon. *Idemque* Medic. ſec. Ut ſupra §. 9. In duo diviſimus e MSS. ſic hoc quoque faciendum, cum duo ſint ſtrategemata, licet de uno homine agatur. Saepe auſtor plura ejuſdem viri ſubneſcit. Strategemata, ubi Editores tamen ſingula bene diſtinxerunt, & per numerales notas a praecedenti ſecreverunt. Quod cur hic non fecerint, niſcio.

⁵⁸ *Cherroneſum*] Medic. *Cherſe-nenſum*, quae perpetua in MSS. conſuſio. Tangit hanc rem Juſtinus l. ix. c. 1. *Philippus proſeſtus cum fortiffimis multis Cherroneſi urbes expugnatae*. Sic lego cum Graevio; MSS. a me collatus *Cherſonenſi* quoque, vulgo *Cherroneſum*.

tibus transitum non ⁵⁹ Byzantium tantum, sed Rhodiorum quoque, & Chiorum navibus, conciliavit animos eorum reddendo naves, quas ceperat, quasi ⁶⁰ sequeſtres futuras ordinandae pacis inter ſe, atque Byzantios, qui cauſa belli erant; tractaque per magnum tempus poſtulatione, quum ⁶¹ de induſtria ſubinde aliquid in conditionibus retexeret, claſſem per id tempus ⁶² praeparavit, eaque in anguſtias froſi, inparato hoſte, ⁶³ ſubitus evaſit.

XIV. Cha-

a Vulgo FUTUROS. b Vulgo SUBITO.

⁵⁹ *Byzantium*] MSS. de com- & Ed., Romana *Byzantium* per ſynecopen, quod notandum. pro *tantum* in Cantabrigienſi modo. conſiſcente Cl. Waſſe, forſan ſcribendum *tantum modo*. Quoque non agnoſcit Hillenſb. Eorum nec quaſi comparent in Medic. ſec. reddendo eis naves Vaticanas. Dein remaneſſet idem pro reteneret.

⁶⁰ *Sequeſtres futuras*] Sic l. ſecundum MSS. Infeliciter ſubjicit iſſe, jam felicior, *Futuras*. Tanquam naves dicerentur ſequeſtres pacis ordinandae: cuius ſermo- nis, nec rationem, nec exemplum adſert. Sed ſinge, rem depoſitam dici ſequeſtrem; naves ſic a Philippi Chii & Rhodiiſ non ſedi, ſed retineri debuerunt. In erroris-patrocinium praetere non poteſt rō Maronis *pax ſequeſtra*, qua ſignificantur induciae, mediae inter bellum geſtum & gerendum. T. 1. Keuchenius e MS. legerat *futuras*; quem eo nomine male hic reprehendit Tennulius, qui non cepit, quomodo dicantur *naves pacis ſequeſtres* ſeu mediatores. *Naves pacis ſequeſtres* hic vocantur, quia cauſa eſſent, cur Rhodii & Chii medii eſſe vellent inter ſe & Byzantios. ſu urae eſt in Palatino: immo *futuras* agnoſcit quoque Pettenſis, & jam dudum Illuſtr.

Heinſius ad Ovidium Faſt. 1. 287. ac Cl. Drakenburchius ad Silium Ital. 1. vi. 347. *pacisque ſequeſtrem mittere*. praeterea in vulgariſenſum, nec conſtructionem capio, quam Tennulius explicare debuiffet. *Conſiliaſſis animos eorum quaſi ſequeſtres futuras*: debuiffet dicere *ſequeſtrium futurorum*, vel *quaſi futuri eſſent*. niſi phraſi poetica ad animos velis referre, quod nemo Latine doctus in animum inducet. In contextum itaque admiſi rō *futuras*.

⁶¹ *De induſtria*.] Vulgaris haec & trita locutio. ſed Regius primus, duo Cantabrigienſes, duo Leideneſes. Medicus ſec. Scrivertianus, & Coll. Voſſ. carent rōi de. Vide ad l. 111, 17, 6. *artiora ſolito induſtria ſecerat*. Medicus prim. & Edd. Rom. ac Bononiensis *magna induſtria*. Quod verum, niſi *magnum* praecederet, putarem. pro aliquid Leid. pr. *aliquae*. an aliqua?

⁶² *Praeparavit*] Vaticanus, & Hillenſb. *reparavit*. Mox duo Scrivertiani, & Hillenſb. *inſperavit hoſte*.

⁶³ *Subito evaſit*.] MSS., qui. bus uſus eſt Tennulius *ſubitus*, (vide ad Ex. 9.) atque ira Scrivertiani quatuor, & oſto mei. Re. & ex Frontini genio. l. 11.

XIV. Chabrias Atheniensis, quum adire portum Samiorum, obstante navali hostium praefidio, non posset, paucas ⁶⁴ e suis navibus, praeter portum missas, iussit transire, arbitratus, qui in statione erant, persecuturos: iisque ^a per hoc consilium ⁶⁵ avocatis, nullo obstante, portum cum reliqua adeptus est classe.

^a Vulgo HISQUE. ^b Vulga EVOCATIS.

c. 3. §. 14. *subita confurrens acies.*
c. 4. §. 3. *subitus se ostenderet.* §. 4. *subitus adparuisset.* Confer, quae notavi ad Lucan. l. x. 536. *tota subitus formidinis belli cingitur,* Virgil. l. III. Georg. 360.

Concreta sunt subitas crassa.

64 *E suis*] *Ex suis* Medicus pr. de suis Edd. pp. dein iisque ex MSS. dedi pro hisque.

65 *Evocatis*] *Evocatis*, sive ad militiam, sive ad tribunal, nullus hic locus. Duo Hill. *advocatis.* Sed Voss. duo Reg. unus Hill. *Avocatis.* Plin. epist. *Sed & illud haerere nobis, quam paucissimos milites a signis avocandos esse.* Sic l. Front. 1. 5. n. 14. *Avocatus in diversa hostis dimisit consulam.* ibid. n. 16. *Necesse Ligurius fuit vocari ad defendenda sua.* n. 18. & 27. cap. 8. n. 12. *Per hanc consilii ostentationem avocato in Cariam Tissapherne.* In quibus locis male duo Reg. MSS. *Advo-*

catos, advocari, advocato. TEMM. MSS. mei & Scriveriani, uno alterove excepto, *avocatis* vel *advocatis.* Optime hoc verbum explicuit Gronovius per *avertere ab agnoscendo vero periculo, ne auxilium, quo maxime debebat, ferat.* Hoc sensu occurrit apud nostrum saepius. vide ad Livium l. 1. 6. *Quum pubem Albanam avocasset.* Infra l. III. 2. 10. *Ejeci igitur avocasset.* quod tamen, nisi MSS. aliud suaderent, hoc loco defendi posset pro *elicitis*, ut l. 11. c. 5. §. 3. *evocavit hostem.* adde ipsum Tenuitium ad ejusdem Capituli §. 5. *In insidias evocaverunt.* l. III. c. 6. 2. *Evocatis ad sua defendenda singulis, vacuata auxiliis Delminium cepit.* Caef. l. VII. B. G. c. 44. *Ad hunc muniendum locum omnes a Vercingetorige evocatos.* scil. ab alio loco, MSS. quidam illic quoque *advocatos*; & dubito, an non & illic praeflare *avocatos.*

C A P. V.

De evadendo ex locis difficillimis,

EXEMPLUM I.

¹ Q. Sertorius, in Hispania, quum, a tergo instante hoste, flumen ² trajicere haberet,

¹ *Q. Sertorius.*] *A. Sert.* duo Leidd. *L. Sert. Palat. Quertorius* Vaticanus cum Sanuto, *perperam,*

deest in Medic. sec. praenomen. ² *Trajicere haberet.*] Graecorum phrasia. Terullian. Lib. de cul-

ret, vallum in ripa ejus in modum cavæ Lunæ
³ duxit, & oneratum ⁴ materiis incendit : atque
 ita,

cultu feminarum c. 6. *Habemus* semper induere. Idem Lib. de velandis virginibus, *quum habet descendendum*. & Lib. de Monogamia decurrere habebat. Similiter Cyprianus Ep. 27. *Rescribere habeam*. Idem Epist. 47. & ad Caecil. Item alibi Tertullianus Apologetico cap. 37. *Inimicos jubemus deligere, quos habemus odisse*. Idem Lib. adversus Valentianum *Habens supervolare*. Vide Pithæcum super hac Graecorum phrasi, Advers. l. 11. cap. 2. Pamel. ad Tertull. p. 314. SCRIV. *Cur, post. supra ad §. 3. per quas transendum habebat*, ut e MSS. restitui pro *transire habebat*, indignum esse ævo Frontini docui, quod habeo ponatur pro *debeo* cum infinitivo; cum ea sit Latinitas corrupta & barbarâ. Hujus tamen loci auctoritate illic vulgatum tuentur. Verum, ut dixi, mihi nullum est dubium; quin sit corruptus. Unicus est, ubi auctor sic locutus esset. Alias, sicut ibi vidimus, adjungit gerundium, vel interponit *neesse*. quod adeoque hic ob vicinitatem litterarum in præcedenti voce *trajicere* seu *transjicere* in MSS. quibuldam excidisse omnino arbitror. lib. 1. c. 21. 2. *Neesse haberes decertare*. l. 11. c. 13. §. 9. *Neesse haberes erumpere*.

3 *Duxit*] Arcerianus *produxit*: unde Keuchenius, vulgatum tamen non improbens, conjicit scribendum *præduxit*. Ceteri omnes retinent *duxit*. Lucan. vi. 31. *Ducto præcul aggero valli* & 39. *ducit opus*, ubi vide. Immo notter l. 11. c. 5. 26. ad *Union villo ducto*. Hist. B. Alex. 28. *Alteram editissimo loco ductum*, ut partem castorum obtineret.

4 *Materiis*] *Materia κατ' ἔξοχην* lignum. Sallust. Jug. c. 18.

Quia neque materia in agris, neque ab Hispanis emundi copia. Vel lejus 2. c. 107. *Cavatum*, ut illis mos est, ex materia descendit alveum. Tacit. Germ. 16. *Materia ad omnia utuntur, informis & citra speciem aut voluptatem*. Petron. *Quasi judis atque insecta materies ibat cum stultibus*. Tacit. 5. Hist. c. 20. *Egressum militem & caedendis materiis operatum turbavere*. Cicero 1. Verr. c. 56. *Nam illo non saxum, non materies advesta est*. Pro Milone c. 27. *Repente sintribus in eam insulam materiam, calcem, caementa atque arma convexit*. Plaut. Paenul. 4. 2. 90. *Proba materies data est, si probum adhibes fabrum*. A Graeco interprete redduntur ἔξωλα. Caesar. l. 4. belli G. c. 17. *Hanc directâ materia injectâ contexebantur, ac longius cratibusque consternebantur*. ibid. c. 31. *Quae gravissime afflictae erant naues, earum materia atque aere ad reliquas rescindendas utebatur*. lib. 5. c. 12. *Materia cujusque generis, ut in Gallia est, præter sagum atque abietem*. De bell. Afric. c. 1. *In incendio sere tuta est Alexandria, quod sine consignatione ac materia sunt aedificia*. Cato de re rust. cap. 17. *Quae materies semen habet, cum maturum semen habet, tum tempestiva est*. Glossæ Cyrilli. ὕλη ἔξωλον materia; ὕλη λόγων materies; sed in adlatis exemplis veteres confuderunt materiem & materiam. Hinc materiari pro colligere lignum ad aedificandum. Caesar 7. bel. Gall. 73. *Erant uno tempore & materiari, & framentari, & tantas munitiones fieri neesse*. Cicero 3. off. 13. *Aedes male materialatas, ruinosa*. Plaut. Mil. 3. 3. 4. *Faber materialatus*. Festus. *Abietaria negotiatio, quam*

ita, & exclusis hostibus, flumen^a libere transgressus est.

II. Similiter Pelopidas Thebanus, bello Thefalico, transitum quaesivit: namque castris ampliore locum supra ripam complexus, vallum^b cervulis, & alio materiae genere constructum incendit: dumque ignibus^c submoventur^d hostes, ipse fluvium superavit.

III. Q. Lutatius Catulus, quum a Cimbris pulsus unam spem salutis haberet, si flumen^e liberaffet, cujus ripam hostes tenebant, in proximo monte copias ostendit, tamquam^f ibi castra posita-

^a Vulgo FLUVIUM. ^b Vulgo SUMMOVERENTUR.

quam materiationem nunc dicimus (ut divinus Scaliger l.) videlicet ab abietibus commendis. Denique quinquagenariae materiae Ammiano, trabes quinquaginta pedum. TENN. l. ii. c. 7. 2. materiarum, quibus naues contexerentur, copia.

⁵ Exclusis] Elusis MSS. SCRIV. Exclusis. Sic L. in meis MSS. non occurrit Scriverii Elusis, infra n. 3. Vallumque materia exstructum incendit, atque ita intercluso hoste evasit. TENN. N. 10. Fossam duxit, velut hostis excludendi causa. Statim rescripti flumen MStorum auctoritate pro fluvium.

⁶ Cervulis] Omnes MSS. Cervolis. Vulgata lectio melior, venit enim a cervus. Quemadmodum machinae bellicae, artes, cuniculus, ericius, marex, testudo, scorpio, musculus, corvus (Victor c. 38. Quas corves vocare, manus ferreas, cum irrisu hostium, primus instituit) sortita sunt vocabula per similitudinem quaeque a suis animalibus: ita & cervi (ut ait Varro l. 4. l. 1.) a similitudine cornuum cervi. Sunt enim ligna accisa, famosa, solo depacta, & aperta. Silius l. 10. de Canusinis. Quaeque patet campus planis ingressibus

hosti, Cervorum ambusis imitantur cornua ramis. TENN. Musti mei cervulis. de hoc Strategemate vide ad Polyacn. l. ii. c. 4. §. 2.

⁷ Submoventur] MSS. septem submoventur. Optime. nam dum hic non notat donec, sed quando, hoc ipso tempore, dum hostes &c. & hoc sensu Indicativum requirit, ut docuerunt viri Latine peritissimi. Consule Cl. Burmann. ad Phaedr. l. iii. f. 10. & l. i. f. 4. ubi pro vulgato dum recte Schaeferus legit cum. Eandem maculam a nostro deterimus l. iii. c. 3. 2. dum existimant, vulgo existimarent, c. 18. inf. dum obsidentur, vulgo obsiderentur. c. 9. 6. dum ibi propugnatores distringit &c. vulgo distrinxit. c. 10. 5. & saepissime. apud Tibullum tamen editur etiam a Broukhuf. l. ii. El. iii. 19.

O quoties ausae, caneret dum vallo sub alta,

Rumpere mugitu carmina docta boves.

Verum & illic ex MSS. quatuor scrib. quum vel cum, ut nupes factum in Editione Claudiopolitana.

⁸ Liberaffer] Agitur toto hoc capite

fiturus: & praecepit suis, ne sarcinas solverent, aut onera deponerent, ne quis ab ¹⁰ ordinibus, signisque dilcederet: & quo magis persuasionem hostium confirmaret, pauca tabernacula in conspectu erigi iussit, ignesque fieri, & quosdam vallum ¹¹ struere, quosdam in lignationem, ut conspicerentur, exire: quod Cimbri vere agi existimantes, & ipsi castris delegerunt locum: dispersique in proximos agros ad comparanda ea, quae mansuris necessaria sunt, occasionem dederunt Catulo non solum flumen ^b trajiciendi, sed etiam castra eorum infestandi.

IV. Croesus, quum ¹² Halyn vado transire non

• a Vulgo AUT SIGNIS. b FLUMEN deest in Edd. Keuch. & Tenn.

plie de evadendo ex difficilibus locis. *Flumen liberare* quid sit, fateor, me nescire, neque video, quid huius loco substitui commodè possit; nisi forte legamus, si *flumen superasset*. Frontinus eodem hoc capite, exemplo praecedenti, dumque ignibus submoverentur hostes, ipse flumen superavit. idem lib. iv. cap. 7. exemplo 28. *flumen, in quo tumultuarium fecerat pontem, liberasset*: & hic malim *superasset*. Q. Curtius lib. iii. *Motis castris superat Pinarum amnem*. Iterum lib. viii. *quia plura flumina superanda erant*. Stew. Stewechius *superasset*, emendatione, ut mihi videtur, non admodum necessaria. Scrtv. Palatinus codex diserte *superasset*. sed Glossam sapit. *Liberare flumen*, est flumine superato se liberare, vel fluvium libere transire, ut ait auctor lib. hoc c. 4. §. 9. & modo §. 1. Hoc ipsum habemus c. 4. §. 13. *Angustias freti liberavit*. Adi Scriverium & Tennul. ad l. iv. c. 7. §. 28. quem locum perperam etiam mutare conatur Stewechius; & Salmasium ad Solin. p. 9. cui emenda-

tiones Ciceronis & Petronii hic turpissime sublegit Keuchenius.

9 *Ibi castra posturus*.] MS. unus cum Edd. Romana, ac Bonon. non habent *ibi*, duo Cantabrig. duo Leidenenses, & Coll. Voss. in *castra p.* num fuit olim *castra inposturus*. Lucan. l. vi. 1.

Postquam castra duces, pugnae jam mente propinqui, Inposuere jugis.

anne etiam tamquam *inibi c. posturus*. vid. Nonium c. 2. n. 427. & Parei Lexic. Flautin.

or *Ordinibus aut signis*] MS. constanter *signisque*; ut teposui.

11 *Struere*] *Construere* Leid. pr. mox alius & q. dein Medic. sec. exierunt. paullo post *mansuris necessaria sunt* MSS. omnes. non, ut erat vulgo *nee. s. m.* Reddidi quoque Frontino vocem *flumen* ante *trajiciendi*, quae necessaria quidem non erat ad sensum; sed in MSS. & Edd. omnibus comparet ante Ed. Keuchenii: ex qua operarum incuria elapsa videtur. quod miror, a Tennulio non animadvertum. Gudian. *fluvium*.

12 *Halym*] *Aluvum* duo Medicei. *Alvei* Vaticanus. Palatinus *abi-*

non posset, neque navium aut pontis faciendi copiam haberet, ¹³ fossa superiori parte post castra deducta, alveum fluminis a tergo exercitus sui reddidit.

V. Cn. Pompejus Brundisii, quum ¹⁴ excedere Italia, & transferre bellum ¹⁵ proposuisset, instante a tergo Caesare, conscensurus classem, quasdam obstruxit vias, alias parietibus intersepsit, alias intercidit fossis, easque, sudibus erectis praecclusas, operuit cratibus, humo adgesta, quosdam aditus, qui ¹⁶ ad portum ¹⁷ ferebant, trabibus transmissis, & in densum ordinem structis, ingenti mole ¹⁷ tutatus. Quibus perpetratis, ad speciem

reti-

• Portus Edd. Tenn. & Keuch.

aliter. Hillensb. cum aliis *Atin.* prope verum. Scripsit auctor, ut dedi, Graeca terminatione *Hallyn.*

¹³ *Fossa &c.*] Edd. Romanae, & Bonon. *fossam deductam.* Non bene. Statim MSS. quidam *superiore, pro reddidit* apud Sanutum est *deduxit.*

¹⁴ *Excedere.*] Omnes MSS. *excederet* TENN. At Medicei, Cantabrigienses, & unus Scriverii cum Edd. antiquis praeter Parisiensem rectius servant *excedere*, pro *Italia* vero duo Cantabrigienses, & Leidensis secundus exhibent *Italiam.* Quod non temere spernendum. Passim invenias *excedere domum, muros, portam, urbem &c.* similia, a viris doctis restituta. Nam ubique fere in vulgatis ante fuit *Ablativus.*

¹⁵ *Proposuisse.*] Palat. *proposuit*, dein ab tergo Medic. prim. quod est proprium. Cantabr. *quasdam p. interclusit*, male. Mox *perclusas* Leid. sec. *interclusas* Cantabr. Quae vero hic Keucheni de generibus munitionum, quibus hostes alio arcentur, notat, ea debet Casaubono ad *Polyb.* p. 179. 180.

¹⁶ *Ad portum.*] *Portam* Hillensb. & Edd. Parisi. ac Colon. Negligenter autem Keucheni, & Tenuilius ediderunt *portus.* Quasi plures uno portus fuissent Brundisii. Audiamus Caesarem, cuius integrum locum, quia nosse cum sine dubio ante oculos habuit, adponere non pigebit. lib. 1. B. Civ. c. 27. 28. *Portas obstruit, vicos plateasque innedificas, fossas transversas viis praeducit, atque ibi fudes, stipitesque praecinctos defigit. Haec levibus cratibus terraque inaequat. Aditus autem, atque itinera duo, quae extra murum AD PORTUM FEREbant maximis defixis trabibus, atque vis praecinctis, praecipit. His paratis rebus milites silentio naves conscendere jubet, expeditos autem ex evocatis sagittariis funditoribusque raros in muro turribusque disponit &c. Qui erant in muro &c. revocantur, notisque itineribus ad naves decurrunt.* Flor. 1. IV. c. 2. *per obfessi claustra portus evasit.*

¹⁷ *Thaesus.*] Lenius constructio procedet, & rotundius clausus periodus, ut mihi videtur; scribis eam Mediceo primo *colyma*

retinendae urbis raros pro moenibus sagittarios reliquit, ceteras copias sine tumultu ad naves deduxit¹⁸: navigantem eum mox sagittarii¹⁸ quoque per itinera nota digressi, parvis navigiis consecuti sunt.

VI. ¹⁹ C. Duilius Cos. in portu Syracusano, quem temere intraverat, objecta ad ingressum catena clausus, universos in ²⁰ puppim retulit milites, atque ita resupina navigia magna remigantium vi concitavit. Levatae prorae super catenam processerunt: qua parte superata; transgressi²¹ rur-

a Vulgo REDUXIT.

tatus est. Nunc abruptior est sensus, quam ut patiantur aures, Dein MS. *pertrasis*, an *partrasis*, vel potius ex Caesare *praeparatis*? Hoc ego malim. Mox inepte omnes Editiones occupavit *reduxis* sine idoneo sensu. Legendum autem ex 13 MSS. *deduxit*. *Duxis* simpl. Leid. sec. *eduxis* Cantabr. *reduxis* in nullo est, ut nec debet salvo sensu.

18 *Quoque*] *Quamquam* Medic. pr. Coll. Voss. & Edd. primae. *Quidquid* Medic. sec. Mox *digressi* Hillensb. *aggressi* Leid. pr. Supra, quod fere monere neglexeram, *retinendi urbis* vetustior Mediceus. Antique, non verè.

19 C. Duilius] Ita lego, non Cn. Duillius, uti vulgo est. SCRIV. C. Duilius L. quamquam tres Reg. tres Hill. C. Duellius. Male Hirtorpius edidit. Cn. Duellius. Gujetus. *Simila* Mongommerii ad *Rotomagus* *Strategema* narratur. TENN. Uti omnes MSS. hic & infra *Duellius*, sic etiam habent recte C. nisi quod in Leid. pr. praenomen desit, & in Mediceo primo scribatur *Cornelius*, supra scripto *Duellius*. Ego, fide monumentorum in aes vel marmor incisorum, nummorumque ubique rescripti cum multis viris do-

ctis *Duilius*, Sed haec minuta. Majus operae pretium foret, qui explicuerit & historiae congrua fecerit illa verba *Cos. in portu Syracusano*. Nam consule Duilio a. u. c. cxcxiii. Syracusae Populo Romano favebant; quippe rex Hiero jam a. u. cxcx. in amicitiam P. R. venerat; eamque servavit ad vitae finem sanctissime. Quo pacto ergo dici potest, temere ab eo hunc portum intratum, quisev objectis illi portui duos exitus habenti catenam? vide ergo, num acciderit haec res in portu *Segestano*, eo tempore, quo adhuc Segesta a Poenis oblidebatur. Nam post navalem victoriam ipse Duilius eam urbem obsidione liberavit. Ad Polyb. lib. 1. & Pigh. in Annal. T. 11. p. 16. 22. Praeterea *Syracusano* vitiosum esse, insuper suspicor ex Ciceronis l. iv. in Verr. c. 53. l. v. c. 37. 52. post *Syracusas conditas, quem in portum numquam hostis accesserat*, in eo, *to praetore, piratae navigaverunt*. Aequè incerta sunt, de Duilio quae refert auctor l. 111. c. 2. §. 32.

20 *Puppim*] MSS. plerique, & Edd. primae *puppem*. In Mediceo *ira*, pro *remigantium* intribus *navigantium*.

²¹ rursus milites ²² proras presserunt, in quas ver-
sum pondus decursum super catenam dedit navi-
bus.

VII. Lyfander Lacedaemonius, quum in por-
tu Atheniensium cum tota classe obsideretur;
²³ obrutus hostium navibus, ab ea parte, qua fau-
cibus angustissimis influit mare, milites suos clam
²⁴ in litus egredi jussit, & subjectis rotis naves ad
proximum portum ²⁵ Monychiam ^a trajecit. *

VIII.

^a Vulgo MONOECIUM,

²¹ Rursus] Duo Regii trans-
gressi cursu. TENN. Cursu etiam
uterque Mediceus, & Leidensis
sec. cum Edd. Romana, ac Bo-
noniensi. Quod elegantius &
efficacius est: atque etiam ea ce-
leritate opus fuit, ne retroirent,
aut etiam catenae inhaerent
naves. Sic cursu tendere est cele-
riter & citato gradu ire. Sallust.
B. Jug. c. 96. Vellej. l. ii. c. 70.
ubi vide Cl. Burm.

²² Proras presserunt] Alias in
proras cesserant. SCRIV. Cesserunt
voluit Scriverius; atque ita ha-
bent Edd. Rom. & Bonon. &
probat Keuchenius. Praecesserunt
vel processerunt Palat. Medic. se-
cundus, Vaticanus, & Leidens. sec.
ad proras presserunt Medic. pr. in
proras presserunt Edd. Paris. Nihil
mutare mihi placet, & vulgatam
bene sanam esse puto.

²³ Obrutus] MSS. omnes non
male oviniis. TENN. Praeter u-
num Medicum mei quoque
omnes obrutis, & duo obrutis.
Quod non bene percipio.

²⁴ In litus] Deest in Medic. sec.
& Cantabr. dein naves ad promi-
nium p. MSS. non ad proximum
naves.

²⁵ Monoecium trajecit.] Qui po-
tuit? Monoecus Liguriae portus
cum sit, teste Plin. lib. iii. c. 5.
sive, si Lucretio credimus, sta-
tio potius, nominis rationem ab

Hercule sortita, qui prope eum
locum habebat aedem, in qua
solus colebatur? omnino est re-
stituendum *Monychium*, aut cer-
te *Munychias*, est enim Munychia
tumulus oris angusti, a quo pro-
tendebatur murus xl. stadiorum
longitudine, Athenas cum Py-
raeco, duobusque aliis portibus
connectens. vide Plutarchum in
Phocione. Dicta & Diana Mu-
nychia; quae apud Pygellam co-
lebatur. Strabo lib. xiv. Mod.
Modius recte *Monychium*, sive *Mu-
nichium*, & sic reponendum. At-
que ita legendum monuit Orte-
lius. Munychia Μονυχία, Atti-
cae portus, haud procul a Pyrae-
co, a Rege Athenarum Munycho
appellatus. Vide praeter Orte-
lium in Thesaur. Geographico
Clariss. Meursium Atticar. Le-
xiconum lib. 1. cap. 14. SCRIV.
Μονόκω πάλιν Αἰγυπτίαν Ste-
phan. Monoecus urbs. Liguriae.
Hercules habuit hic οἶκον μόνος,
in qua aede solus colebatur. Sed
hic agitur de Portu Attico. Qua-
re sagacissimi Modii conjecturam
amplectere. *Monychium*, sive *Mu-
nychium*, sive *Munychias*. Stephan.
Μονυχία, λιμὴν Ἀττικῆς, ἀπὸ
Μονύχου. Καὶ ἐστὶν Μονυχίας
Ἀττικῆς. Munychia est Portus
Atticae, a Munycho: & templum
Munychias Dianae. Gujetus. Mu-
E ni

VIII. ²⁶ Hirtulejus^a, legatus Sertorii, quum in Hispania inter duos montes abruptos longum & angustum iter ingressus, paucas duceret cohortes, comperissetque, ingentem manum hostium ²⁷ adventare^b, fossam transversam inter montes ²⁸ pressit, vallumque materia exstructum incendit, atque ita intercluso hoste evasit.

IX.

^a Vulgo HERCULEJUS. ^b Vulgo ADVENIRE.

nichium. tres Reg. *Monestiam*. TENN. De portu Herculis *Monestii* vide ad Lucanum l. 1. 408. qui nequaquam hic locum habere potest. Portus Atticus debet intelligi; qui non alius est, quam *Munychia*, ut bene monuerunt viri docti, & MSS. ac primae Edd. satis ostendunt, ita legendum esse; siue potius, ut rescripti *Monestiam*, ut in antiquissimis codicibus passim scribitur. Nam Stephano etiam vocatur *Munychia*. Hic quoque MSS. omnes fere *Monestiam*, vel *Monetiam*, aut *Monestiam*, & quod manum correctoris jam sapit, Edd. Romana, Bononiensis, ac Parisiensis diserte *Munychiae*; sed & Keuchenius testatur, in Arceriano se invenisse *Munychiae*; unde legebat *Munychiam*. Ego praefero *Munychiam* ex Codd. quamquam & *Munychiae* legi posset, ut portus *Pyraei*, & sexcenta talia: consule Heinium ad Ovid. l. 11. Metam. 709. & Markland. ad Stat. l. v. Silv. 3. 107.

Quo non Munychiae quidquam praestantius arces.

²⁶ *Hirtulejus*] Sic tres Regii. *Hirtulejus* duo Hill. Textius *Hirtuleus*. TENN. *Herculejus* placet Keuchenio auctoribus libris & historicis. Nullos tamen vidit codices praeter unum, in quo est *Hirtulejus*, ut ego hic quoque in duobus inveni. In plerique *Hirtulejus*; quomodo Fabiacus testatur, in MSS. Orosii, Flori,

aliorumque scribi; & vere. Secutus in Frontino sum iudicium Celeberrimi Dukeri ad Florum l. 111. c. 22. probantis *Hirtulejus*, unde ut ignotiore nomine librariis lapsus proclivis fuit in *Herculejum*. vid. ad l. 111. 1. 2. 3. 5. Quod autem Keuchenius dicat, Salmasium se implicare ad Florum, nihil est. *Cohortes Hirtuleji* in Floro vulgo legebantur contra MSSos. Hoc sibi Salmasius, ex Frontini loco videri defumtum.

²⁷ *Manum hostium advenire*] Tres Hill. & Voss. *Advenire*. Quod frequens auctori verbum in copiis. l. 1. c. 3. n. 6. *Adventante Xerxe*. l. 2. c. 4. n. 5. *Adventare auxilia Romani*. 3. 17. 6. *Cum duabus legionibus adventaret*. TENN. Scribe *advenire* fide quatuor Codicum & Pal. Sc. r. v. *cur. post. Adventare* ego quoque in undecim MSS. & Sanuto inveni, statimque reposui. Non significat tantum *advenire*, sed jam in proximo esse, unde jungit Cicero *advenire & prope adesse*. In omnibus auctoribus hujus significationis exempla invenias. l. 11. c. 4. §. 20. *Auxilia sui ab alterioribus Scythis adventarent*. IV. 7. 31. *praecedens adventantis auxilii rumor*.

²⁸ *Pressit*] Magnum pignus dederim, in hunc modum ea scripta fuisse a Frontino, *fossam transversam inter montes percussit*. Premere fossam quid sit, nondum didi-

IX. ²⁹ C. Caesar, bello civili, quum adversus Afranium copias educeret, & recipiendi se sine periculo facultatem non haberet; sicut constiterat, prima & secunda acie furtim a tergo ad opus adplicata, ³⁰ quindecim pedum fossam fecit, intra quam ³¹ sub occasum Solis armati se milites ³² ejus

didici: at percutere, id est, ducere, fodere fossam, scio, esse genus loquelae, bonis scriptoribus usitatum. Ostendo in Commentario ad Flavium Vegetium. Ceterum ne molestum sit eo remitti, eundem hunc Frontinum appello. In libro III. cap. XVII. exemplo quinto: *Fossa* (inquit) *in fronte percussa, quietum in vallo militum tenuit.* STRW. Eandem emendationem profert quoque Stewechius ad Vegetium. l. III. c. 8. *Tunc opere tumultuario fossa producitur; ubi itidem, ut cap. 7. percussis fossis, quod MSS. omnes retinent, velle rescribi percussis, citatque huc exemplum Plinii l. 10. (Epist. 50. fossam a rege percussam. quod hic Keuchenius, & infra Tennulius quoque allegant, uterque Stewechii emendationem probantes. In Vegetii loco Palar. & unus, quem contuli percussis. In alio a me collato percussis. Sed vere ibi praeducitur legit Lipsius: Tibull. l. IV. l. 83. castris praeducere fossam. Adde Comment. ad Silium l. XI. 411. fossas praeducere muris. Et ut non damnum suo loco percussis; pro quo idem Vegetius, & alii saepe aperire, sic quoque contra MStos & Sanutum premere non rejicio. Sed omnino rectum esse arbitror. Curt. l. V. l. 28. cavernas in altitudinem pressas. Lucan. l. IV. 295. putensque cavati*

Montis ad insigni promissur fœdixia campi.
Tacitus l. XV. Ann. c. 42. *Navigabilem fossam depressuros promissurant. ex quo vel simili loco Gu-*

jetus videtur hic maluisse depressis. Columella l. III. c. 15. depressa fossa. l. III. c. 15. in hanc mensuram scribibus depressis. & sic Lantunias in summam altitudinem depressas dicit Cicero l. V. in Ver.

²⁹ C. [Caesar] Deest praenomen in Leidenisibus, & Medicis secundum.

³⁰ Quindecim] Medicus XXV. Ne audi. Sed aliud later, Caesar B. Civ. 42. l. I. *A fronte contra hostem pedum XV. fossam fieri iussit. Prima & secunda acies in armis, ut ab initio constituta erat, permanebat. Post hoc opus in oculis acies tertia faciebat. Sub vespere Caesar intra hanc fossam legiones reducit. Ex quo loco luce clarius patet, hic quaedam excidisse, nisi Frontinus contraria dicat ipsi illi auctori, quem compilavit. Debuerat enim hoc vel simili modo dixisse, haberet; in armis permanente, sicut constitit, prima & secunda acie, furtim a tergo tertia ad o. a. &c. Immo nullus idoneus sensus in vulgatis inest. Nam prima acies non potest a tergo ad opus adplicari, & tamen dici sicut constitit, quae verba unice docent, auctorem damnum aliquot verborum passum esse. Quod magis patet ex Sanuto, qui haec compilans, sed iam corrupta, scripsit prima & secunda acie ad terga adposita XV. p. f. &c.*

³¹ Sub occasum solis] Palatinus, Medicus, & Leidenis secundus cum Edd. Rom. Bonon. & Sanuto sub occasu, frequentati commutatione. lib. III. 9. l. Sub occasum

³² ejus receperunt.

X. Pericles Atheniensis, a ³³ Peloponnesiis⁴ in eum locum compulsus, qui⁵ undique abruptis ³⁴ cinctus, duos tantum exitus habebat, ab altera parte fossam ingentis latitudinis duxit, velut hostis excludendi causa; ³⁵ ab altera limitem agere coepit, tamquam per eum erupturus. Ii, qui obsidebant, quum per fossam, quam ipse fecerat, exercitum Periclis non crederent evalurum, uni-

4 VULGO PELOPONENSIBUS.

cessum aestus. Quidam *discessu*, & passim, cum utrumque recte dicatur. Consule Scheffer. ad J. Obsq. c. 105. *Sub occasu solis.* Burmann. ad Vellej. l. 11. 24. & Ovid. Ep. 19. Heroid. 195. *Sub Aurora.* Infra c. 12. 9. MSS. *sub die & diem.* l. 111. c. 2. 7. *sub noctem & nocte.* c. 12. 2. 15. 6. *Sub adventum & adventu.*

³² Ejus] Non agnoscit Coll. Voss. a. m. pr. nec etiam Edd. Rom. Bon. Paris. quod probat non male Keuchenius.

³³ Peloponensibus] Omnes MSS. non tertia, sed secunda terminatione inflectunt *Peloponensii* TENN. Etiam mci. Lege igitur *Peloponnesiis*, & ita vetustior Mediceus cum Vaticano. Sic infra l. 111. 9. Scribendum *Peloponnesiorum*: quo loco inquirendum erit, num idem huic exemplum sit, ut adfirmat Scriverius: a Peloponneso *ὁρίζων Πελοποννήσου*, teste Stephano: Utrumque tamen apud Latinos auctores reperitur & *Peloponnesii* & *Peloponnesius*: quamquam ego ultimum, MSS. perpetuo variantibus, praefeream.

³⁴ Cinctus] Petrenf. *accinctus*. Medic. *tractus*. Dein *secludendi* Petrenf. pro *ab altera iterum* Palat. Medic. pr. & Sanutus *ab altera parte*. Mox *corruptus* Me-

dic. sec. *abruptus* Hillensb. Statim MSS. multi *Hi, qui*.

³⁵ *Ab a. militem agere*] Lege, meo periculo, *limitem agere coepit*. Idem exemplum repetit Frontinus lib. 111. cap. 12. 9. aliis ita minus verbis: sed talibus, unde facile appareat, hic *militi* locum non esse. *Aggerem*, inquit, *facere coepit*; *aggesta* terra, & *palis defixis*. Qui *Limes* Frontino. (Ubi notat Keuchenius rursus *τάφρον & σάραρον*.) *Limitem* autem agere dixit: hinc *agentes* sunt, qui limites agunt. *Principium artis Mensoriae in agens positum est experimento*, scribit in Fragmento quodam de Limitibus Frontinus. Et Hyginus: *Limitibus secundum suam legem latitudines dabimus, & aperiri in perpetuum cogemus. Plurimum enim agentibus praestat aeterni perpetua restura, ex hac diverti nisi per negligentiam non potest*. Frontinus etiam alibi *agentis* meminit. Sed de tota Limitum & agrimensorum ratione legendus eruditissimus Salmasius ad Solini Polyhistora, singulari Diatribae aliquot paginarum, quae incipit fol. DCXXI. SCRIV. Bene Tannulius jam restituit *limitem*. Vide ad l. 3. 10. Hillensberg. etiam pro varia lectione *limitem* habet. Quod vero Tannulius ibi dicat, *limit-*

universi ³⁶ a limite obstiterunt. Pericles pontibus, quos praeparaverat, fossae injectis, ³⁷ suos, qua non resistebatur, emisit.

XI. Lyfimachus, ex his unus, in quos opes Alexandri transierunt, quum editum collem castris destinasset, imprudentia ³⁸ autem suorum in inferiorem deductus, vereretur ex superiore hostium incursum, triplices fossas intra vallum objecit: deinde ³⁹ similibus fossis circa omnia tentoria ductis,

limitem esse in contextu Wechelii, secus se habet. Nam militem exhibet. Sanutus hic tantum ait ab altera parte se finxisse per hostes erumpere velle. Hoc certe rectius foret, quam quod hic legabatur per militem erumpens.

³⁶ *A milite obstiterunt* Scribo, a limite obstiterunt. De limitibus provinciarum agitur, in quibus clausuras, Burgos antiqui habebant, & inibi praesidium militare, l. 11. C. de officio praefecti Praetorio Africae. Stew. *Limite*. Bene ita quatuor MSS. & Stewechius. Vulgo *milite*. Scribo. Solus Mediceus secundus hic exhibet *milite*. Ceteri omnes tam MSS. quam Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. recte servarunt *limitem*; certo argumento, supra *limitem* esse legendum. Ex corruptis verbis conjecerat Lippius *universo milite*; licet supra idem *limitem* agere margini sui exemplaris adscripserit. a *limite* notat ab ea parte, qua limes actus erat.

³⁷ *Suos, quos* Inepre Gudian. & Leidenis sec. *feceris suos via qua*. Medic. sec. *modo*. vid. ad l. 4.

³⁸ *Autem* Medic. pr. cum Edd. Rom. & Bonon. *tamen*. Medic. sec. *ducum viae* scilicet. Non male. Supra in MSS. nonnullis *Lyfim*. *Hostium* mox deest in uno Cantabr. & Leid. pro *intra* Scriv. unus *inter*.

³⁹ *Similibus fossis* c. o. t. d. t.

castra confodit. Aliae editiones, *sublimibus fossis* c. o. t. d. *castra confodit*. Non placet. M. O. 4. Reg. 3. Hill. *sublimibus*. TENN. *Similibus* f. Solus exhibet Leidenis secundus. Ceteri omnes, tam Scriveriani, quam mei, Editionesque, quotquot vidi ante Modium, habent *sublimibus*. Veror tamen, ut *sublimis* pro alta fossa, seu profunda fumatur: quo sensu hic accipi deberet; & si hujus significationis exemplum daretur aliud, libenter admitterem. Infra vocem *quoque* non agnoscunt Mediceus pr. & Edd. Rom. ac Bonon. In Mediceo sec. est *quoque humo*. Forsan illa vocula verum locum amisit, & pro *sublimibus* scribendum *sublimibus*, cum hac interpunctione. *Deinde sublimibus, fossis quoque circa o. t. ductis, t. c. confodit, Castra sublimibus confodere* esset palis in terra passim defixis oblespire: ut *confodere hastis, jaculis* &c. *Sublimibus* enim sunt in Glossis eadem, quae aliis *sublimibus*. Timide tamen hanc conjecturam propono, & ut facilius quis veram loci lectionem erueret. Quae autem hic Keuchenius de *tento* & *tenda*, quod in Arceriano Cod. se invenisse dicit, adfert, more suo sublegit Salmasio ad Florum l. 11. c. 12. Numquam tamen mihi persuadebit, a Floro, certe non a Frontino, *tentum* usurpatum esse pro *tentorio*,

ctis, tota castra ⁴⁰ confodit; & ⁴¹ intersepto ⁴ hostium aditu, simul humo quoque, ⁴² & frondibus, quas fossis superjecerat, facto ponte, in petu in superiora evasit.

XII.

a INTERCEPTO vulgo. b Vulgo ET IN FR. c PONTE deest vulgo.

40 Confodit] 4. Reg. 2. Hill. confudit. Et ita ad oram notavit Hittorpius. TENN. Plerique confudit male. Conclufit Cantabrig. unus. Sed recte confodit servarunt Leidens. pr. & tert. Cantabrig. uniusque Scriverii a m. secunda cum Edd. Parif. & Welchii.

41 Intercepto] Intercipere alicujus aditum non est Latinum. Necessario ex duobus R. tribus Hill. 1. Intersepto hostium aditu. Vox proba. Plauto Obspire. Cañ. 5. 2. 35. Ubi illum saltum video obsipiam, rogo, ut altero finat ire. TENN. Senu postulante reposui intersepto; quod confirmatur MSS. Gudiano, Vaticano, Vossiano, & Edd. Rom. Bonon. ac Parif. Atque e suo codice emendandum esse monuit Tollius ad Aufon. Mosell. vi. 37.

Exstantes medio non aequore terras Interseptus habet.

Sic supra Ex. v. Quasdam obstruunt vias, alias paritibus intersepsit. Hirtius de B. Alexand. C. 6. Interseptis specubus, atque omnibus arvis partibus exclusit. Livius l. 1. c. 27. Hastas equites erigere jubet. Id saltum magnae partis speditum Romanorum conspectum abquintis Albani exercitus intersepsit. l. vi. 9. ex parte altera interseptis itinerebus. Cicero pro Balbo C. 18. Ne interseptum sis iis iter. Reddendum hoc participium eidem Livio l. xxv. c. 39. In hujus silvae medio ferme spatio cohors abduci & equites. Ita medio itinere intersepto. vulgo intercepto. & Laetantio de Officio Dei c. xi. Qui meatu si aliquo modo interseptus

fit, mutum faciat, necesse est. Sic enim optimus & antiquissimus codex, non interceptus.

42 Et in frondibus] Corruptissimum locum ingeniose Salmasius (ad Florum l. 11. c. 12. Ed. pr.) emendabat, simul humo connecta frondibus. Posset etiam humo cooperta frondibus. SCRIV. Omnes MSS. ὁ ἐλεγχυτο τὸ in. Quod nullum hic locum habet. TENN. Conjecerat etiam Scriverius semiluna cinctus frondibusque, vel quod esset veritilimus simul humo coenoque & frondibus. Keuchenius simul humo completa & frondibus. Omnes frustra; & primo quidem τὸ in delevi; quod non comparat in ullo vel scripto, vel Editio Codice ante Scriverianum, in cuius texum quo modo inreperit, nescio. dein quoque, ut dixi, sursum posset retrahi; quamquam non opus sit. Excidisse autem vocem, quo pertinerent humo & frondibus, bene suspicati sunt viri docti, sed sine Codicum ope non potuerunt veram adsequi. In decem, vel undecim MSS. non legitur impetu. in uno Cantabrig. tranſſen facto in f. quod correctorem sapit. nam optime Palatinus exhibet, facto ponte. fecit pontem Lyſimachus ex humo & frondibus, quas fossis superjecerat, & sic evasit. Cum excidisset vox ponte, supplere τὸ facto videntur per impetu ex cap. 1v. §. 9. repente inpetu facto tranſſum rapuit. Quamquam ita noster quoque l. 1v. c. 7. §. 39. Inpetu facto pronuntiavit. Nec aliter Livius, Caesar, alii- que

XII. ⁴³ T. Fontejus^a Crassus, in Hispania, cum tribus millibus hominum praedatum profectus, (⁴⁴ *locoque iniquo circumventus*) ⁴⁵ ab Hasdrubale, ad pri-

^a Vulgo CN. FRONTEJUS.

que saepius. Vel potius in aliis MSS. *ponte*, in aliis *impetu* crediderim, desideratum jam antiquitus fuisse: adeoque, ut feci, utrumque retinendum *salto ponte, impetu evasit*. *impetu* enim notat celerem conatum. Confule Gronov. ad Liv. l. i. c. 57. *Impetu capi Ardea posset*. l. vi. 2. *Quam castra impetu cepisset*. Infra l. iv. 7. 12. *Impetu in classem hostium cum transiisset*.

⁴³ [Cn. Fontejus Crassus] Mirum est, quatuor haec exempla continua ab auctore bis esse memorata: in quo cum sine dubio memoria fecellit; si a librariis quidem non sunt inserta. Quod tamen non putem. Nam saepius hoc accidit Frontino. Vide Tennul. ad l. i. c. 10. §. 1. & Stewechium ad l. i. c. 11. 3. Hoc & Ex. xiv. ac xv. repetuntur l. iv. c. 5. §. 8, 9, 10. sequens jam habuimus cap. 1. Ex. 11. Primum autem, in quo jam sumus, prodigiose corruptum est. Quippe jam in his tribus verbis tria sunt vitia. Rectius editur infra C. Fontejus Crassus. Fontejus enim vocabatur, non Frontejus, ut perperam, forsitan e codice Arceriano, & ut in nonnullis est meorum, edidit primus Keuchenius. Frontejus Romanum non est nomen. Deia nec Cn. nec C. nec A. quae tria in MSS. variantur, sed T. tunc ei erat praenomen. Tandem longe ineptissimum est cognomen Crassi, quod numquam Fontejae genti adhaesit. Capito rectius fuisset. Verum nondum primo huic Fontejo in Romana historia noto fuisse cognomen opinor, adeoque Crassus omnino delendum, ab ineptis librariis adjectum. sic lib. 111. c. 9. §. 4.

L. Cornelius adjececerunt Rufinus, cum certissimum sit, de Scipione agi l. iv. 7. 12. M. Porcius MSS. magno numero M. Porcius Denus. Quo quid est absurdius? vide etiam §. 16. Vel pro Crassus reponendum legatus. Hic enim T. Fontejus legatus fuit P. Cornelii Scipionis in Hispania. Vide Livium l. xxv. 34. xxvi. 17. Versio autem Italica hic loci non agnoscit hoc, nec sequens de Furio exemplum.

⁴⁴ [*Loque iniquo circumventus*] Bene quod idem hoc exemplum lib. iv. c. 5. iisdem verbis repetitur. hic enim vocibus aliquot, quas nos inde supplivimus, truncatum, absque ulla idonea sententia ita legebatur: *praedatum profectus ad Hasdrubalem, & ad primos tantum, &c.* Mod. Quanquam haec verba in nullo codice occurrant, non sunt tamen mera glossemata, sed de essentia; siquidem l. iv. c. 5, n. 2. ubi eadem historia refertur, eadem voces in MSS. occurrunt. TENN. Uncinulis tamen ego haec verba inclusi; quia soli Modio debentur. Quali auctor necessario debuisset hic uti iisdem verbis, quae sunt l. iv. c. 5. ubi ea itidem Arcerianus MS. non agnoscunt. Sicut hic comparent in nullo. Exciderunt nihilominus sine dubio quaedam, quale est, quod ad Hasdrubalem nimis prope accesserit, vel tale quid simile.

⁴⁵ [*Ab Hasdrubale*] Neque haec camarina movenda; licet MSS. *Ad Hasdrubalem*. Nam quid est *praedatum profectus ad Hasdrubalem*? TENN. Omnes constanter MSS. & Edd. ante Modium habent *ad Hasdrubalem*. Nisi alia

primos tantum ordines relato consilio, incipiente nocte, quo tempore minime expectabatur, per stationes hostium ⁴⁶ prorupit.

XIII. ⁴⁷ L. Furius, exercitu perducto in locum iniquum, quum constituisset occultare sollicitudinem suam, ne reliqui trepidarent, paullatim inflectit iter, tamquam circuitu majore hostem adgressurus: conversoque agmine, ignarum rei, quae agebatur, exercitum incolumem re-duxit.

XIV.

a Vulgo IMPLEXIT.

exciderunt, quo haec ad *Hasdrubalem* referenda forent, vide, num scribi possit *adversus H.* & duo haec verba retrahantur *ante eum*, ut fuerit in *Hispania adversus Hasdrubalem, eum*. Is certe merus est Frontini stylus & perpetuus mos, ut *q̄q̄* *adversus* utatur sine addito *dux*, vel alio quodam vocabulo, cui respondeat. c. 1. 6. *Ventidius Parthios bello adversus Pacorum regem*. c. 3. 3. *Fabius Maximus adversus Hannibalem*. §. 4. *Byzantii adversus Philippum*. c. 8. 4. *M. Curius adversus Sabinos*. c. 12. 9. *Agathocles Syracusanus adversus Pooms*. l. 21. 1. 2. *Metellus in Hispania adversus Hirtulejum*. §. 14. *Lucullus adversus Mithridatem*. §. 15. *Cl. Tiberius Nero adversus Pannonios*. §. 18. *Lysander Lacedaemonius adversus Athenienses*: ubi male magnus vir volebat addi *dux*, c. 2. §. 9. *Cleomenes Lacedaemonius adversus Hippium*. c. 3. §. 6. *Artaxerxes adversus Graecos*. §. 15. *M. Antonius adversus Parthos*. §. 16. *Hannibal adversus Scipionem*. c. 4. §. 3. *Attilius Glabrio adversus Amochi regis aciem*. §. 9. *Valerius Laevinus adversus Pyrrhum*. & sic in sequentibus saepissime: nam exemplorum finis non esset. Ceterum in quatuordecim Codicibus, & Editis

quoque ante *Modium* additur *copula &* ante *ad primos* &c. Quae vocula indicio videtur esse, alia quaedam hinc elapsa esse, quam ille credidit. Mihi non liquet.

⁴⁶ *Prorupit*] *Cantabrig. prim. sive Petrensis erupit*. ut l. 14. 5. 2. *per stationes hostium erupit*. Hoc cap. §. 17. *per intermissas hostium stationes eruperunt*. Adde §. 23. l. 11. 13. 9. *per hostium praefidia necesse haberet erumpere*. l. 17. 5. 7. *per hostium praefidia erumperent*, collatum cum Livio l. xxii. 50. & alia. Sed Palatinus, & duo Leid. scribunt *perrupit*. quod placet. Livius l. 111. 70. *Sulpicus per mediam hostium aciem cum equitatu perrupit*. Alibi *per castra perrumpere*. *Prorumpere per stationes*, tamen se satis defendere posset e Caesare B. Gall. l. 1. c. 15. *per medios audacissime proruperunt*. sed ibi eadem in MSS. varietas. *Flura dicemus infra*.

⁴⁷ *L. Furius*] Praenomen deest in *Medic. sec. perperam Leid. sec. D. Fur. dein productum Medicus pr. cum Edd. Rom. & Bonon.* Vide ad cap. 1. §. 11. *dein MSS. tam Scriveriani, quam mei omnes, & Cl. Wasse inest*. *Ro. &c.* Vide ad l. 1. 11. 7. & in *circum* non esset. Ceterum in quatuordecim Codicibus, & Editis *Mox conversa Leid. pr. Medic. sec. Coll.*

XIV. ⁴⁸ P. Decius Tribunus bello Samnitico, Cornelio Cossio Consuli, iniquis locis deprehensio ab hostibus, suavit, ut ⁴⁹ ad occupandum collem, qui erat in propinquo, modicam manum mitteret; seque ducem iis, qui ⁵⁰ mittebantur, obtulit. Avocatus ⁵¹ in diversum ⁵² hostis ⁵³ dimisit Consulem; Decium autem cinxit, obseditque. ⁵³ Illas quoque angustias, noctu eruptione facta, quum

• Vulgo IN DIVERSA.

Coll. Voss. & Hillensb. cum Gudian.

⁴⁸ P. Decius] Unus Reg. Decimus. 3. Reg. 3. Hill. P. Decimus. statim Decimum & Decimus. TERN. Decimus, Decimus, Decimus perperam quoque mei plerique. sed uterque Mediceus cum Leidenf primo verum nomen servant Decius Tribunus, militum scilicet, quae vox l. iv. c. 5. additur. Ad Livium, fusius haec enarrantem. l. vii. 6. 34. & seqq.

⁴⁹ Occupandum] Alias occupatum. Scrv. Sic duo Hill. sed 4. Reg. & unus Hill. item Scriverius: Occupatum. TERN. Ex nostris occupatum exhibent Mediceus uterque, Petreus, Leidenf primus, Gudian. Coll. Voss. cum Edd. Romana, & Bononienf. Recte, & Latine, & praeplacet; cum facilius librariis esset ex occupatum facere ad occupandum: quam versa vice. patriam defensum revocatus Nep. in Hannib. c. 6. & saepissime apud alios. Infra tamen ad occupandum retinent MSS. omnes.

⁵⁰ Mittebantur] Illas mitterentur Cantabrigiensis. Deia in pce longe plurimi MSS. advocatus. Vid. ad cap. iv. §. 14.

⁵¹ In diversum] Tres Reg. tres Hill. in diversum. TERN. MSS. Scriverianus, & mei constanter tam hic, quam infra l. iv. c. 5. In diversum; nisi quod unus aut alter prave scribat in diversi. Edd.

quoque Rom. Bonon. Paris. Wschel. singularem numerum praebent. Quod mutari non debuerat. Livius l. xxxvi. c. 10. In diversum sententiae tendebant. Curtius l. iv. c. 8. 8. In diversum evaserant alii. Hinc emenda Hirt. B. Alex. c. 64. Cum neque flectere navem, neque directam tenere possit. Lege ex optimo codice Lovan. in directum. N. Heins. conjiciebat inde iter rectum: quod non opus est. Tacit. l. iii. Ann. 59. Diversum terrarum, & alibi. Infra l. ii. 4. 3. ex diverso. l. iii. 3. in f. a diverso. Ad summam. l. iii. 9. 3. alii summa.

⁵² Dimisit] Medic. sec. dimisit. Emisit l. iv. c. 5. habet, & statim. §. 16. Inclusos Romanos committere. Vid. ad Lucan. l. iii. 44.

⁵³ Illas quoque angustias] Illa vulgato in illas commutato, & reliquis ita constitutis, ut editiones vet. legebant, locum emendavi. quum antea in impressis omnibus (etiam de iis loquor, qui proximis quinquaginta, sexaginta annis, prodierunt) male ita circumferebatur. Illo per angustias, noctu eruptione facta cum elatus esset, Decius incolumis cum militibus consuli accessit. Mod. Illas quoque. Ita Modius. Cum antea esset ille per angustias, noctu. SCRIV. Illas quoque angustias. Haec lectio non debetur tam Modio, quam consensui codicum. Antea legebatur.

quum ⁵⁴ eluctatus esset Decius, incolumis cum militibus Consuli accessit.

XV. Idem fecit sub ⁵⁵ Atilio Calatino Cos. is, cujus varie traditur nomen. Alii ⁵⁶ Laberium, nonnulli ⁵⁷ Q. Caeditium, plurimi ⁵⁸ Calpurnium Flam-

Ille per angustias. TENN. Consentient Seriveriani, & mei omnes, cum Editione Paris. In Mediceo primo tamen, & Ed. Romana scribitur *illas quamquam.* In Medic. sec. *illas quicquid.* in Ed. Bonon. *illas quacumque.*

⁵⁴ *Eluctatus.*] Alias *frustratus.* SCRIV. Sic l. cum duobus Hill. Erat in 4 Reg. & uno Hill. *frustratus.* TENN. *Eluctatus*, ut infra, ita hic est in duobus Scriverii. In ceteris magno numero, & Edd. primis *frustratus*, quod putem non esse de nihilo, & *illas angustias* tam hic, quam infra esse corruptum. Quas enim, quæso, angustias, de quibus tam demonstrative auctor ait *illas*, eluctatus est Decius. Non erat is in angustis, sed in edito colle, quem cingebat hostis: Res parer clarissime ex Livii laudato loco. Forſan fuerit. *Illico quoque vel illic quoque Samnitas cum frustratus esset.* Immo ex illis quamquam faciendum forſan *iratus quamquam.* Ita enim inctaverat in Decium Samnitas, teste Livio. *Frustrari ensedes &c.* Livius & alii sæpius pro fallere, seu eludere. & sic l. II. 5. 34. *pugnaque cum frustraretur.* l. III. 11. 5. *Lacedæmonios frustratus.* Keuchenius, quia in Arceriano reperit *illarum quoque angustiarum &c.* cum *frustratus esset*, sincerum hoc autumat, cum invenisse se credidit parilem locutionem apud Gellium. l. v. c. 10. *Captivis versute excogitatas frustratus est.* sed quis non videt, illic esse passivæ significationis, quæ hic locum habere nequit. Infr. l. II. c. 3. 3. *frustrato robore exercitus.*

⁵⁵ *Atilio*] Rescripti ex fide simis monumentis *Atilio.* Pro *Calatino* absurde MSS. & Edd. quidem *Catilino.* pro *is cujus* Par. pr. *ejus.* Par. sec. *istius.* Medicus uterque *is, cui.* dein tradunt Ed. Wechelii. creditur MSS. quatuor. unde conjecit non male Seriverius *editur*, quamquam mutatione non opus est.

⁵⁶ *Laberium*] L. 2. Hill. *Labium.* unus Reg. *Liberum.* alter *Liberium.* TENN. *Liberium* uterque Mediceus. Tornaesii Editio *Valerium*: quomodo ex antiquo Codice tam hic, quam infra l. IV. c. 5. & apud Gellium l. III. c. 7. legi vult Carrio l. 1. Emend. c. 7. Tutius est, hac in re plurimorum codicum fidem sequi. Nomen autem hoc ei dedit Quadrigarius.

⁵⁷ *Q. Caeditium*] Vide Agellii sive A. Gellii noctes Atticæ. l. III. c. 7. MOD. 2. Reg. 3. Hill. *Quintum Ceditium.* unus Reg. *Quintum Sedunum.* TENN. *Q. Seditium* uterque Medic. *Quintum* simpliciter Edd. pp. sed ex Gellio ibid. constat, rectum esse *Q. Caeditium*; ut Cato in Originibus cum nominavit.

⁵⁸ *Calpurnium Flammam*] Pro cognomine hujus Calpurnii irreperat in libros vox *fama*; sed pessime. vide Florum c. II. l. II. & Plinium l. XXII. c. 6. MOD. *Calpurnium Flammam.* L. quamvis in MSS. *Calphurnium Fama.* verum, *Flammam* esse genuinum nomen testantur Aurelius Victor c. 39. Florus II. c. 2. Frontinus infra IV. 5. 10. Livius XXII. 60. in oratione Torquati. Plinius XXII. c. 6. Gellius lib. III. c. 7. fu-

Flammam vocitatum scripserunt. Hic, quum⁵⁹ demissum^a in eam vallem videret exercitum, cujus latera omnia⁶⁰ superiora hostis infederat, depoposcit, & accepit⁶¹ b trecentos milites; quos adhortatus, ⁶² ut virtute sua exercitum servarent, in mediam vallem⁶³ decucurrit: & ad obprimendos eos undique⁶⁴ descendit hostis, longoque & aspero proelio⁶⁵ retentus, occasionem Consuli ad extrahendum exercitum dedit.

XVI.

a Vulgo. DIMISSUM. b Vulgo A CONSULE. add. c Vulgo DECURRIT.

fusus historiam narrat ex Claudio Quadrigario, illique non Caedicio, sed Valerio fuisse nomen. TANN. Flammam bene commendavit quoque Carrio l. i. Emend. c. 7. & sic jam habet Ed. Bononiensis, & infra MSS. multi. Orofius l. iv. c. 8. Pro vocitatum Leid. sec. *nostritatum*. Medic. sec. *conciatum*.

59 Dimissum] Rescripti demissum sensu postulante. nec aliter vulgo l. iv. §. 10. Idem irreplebat vitium mox §. seq. *demisso in angustias exercitus*. Vide ad l. i. 2. 7. *Demissurus exercitum in plaviciem*. l. ii. 2. §. 11. *In plana deduxit*. Liv. l. vii. 34. *In vallem infimam demitterent agmen*. Ceterum eo ordine, quo posui, seqq. verba locant MSS. non *demissum exercitum in* &c.

60 Superiora] Ita hic MSS. Infra addunt Codd. *que vel quas erant*. ubi vide.

61 A Consule] Haec verba desunt in MSS. & videntur abundare. TANN. Nimis audacter Scrivere haec verba ex l. iv. c. 5. hic quoque in contextum intrusit: nos utpote non necessaria, nec in ullo Codice exstantia delevimus.

62 Ut virtute sua] Duo Reg. *Us in virtute sua*. Flamma apud Livium ait. *Moriatur milites, & morte nostra eripiamus ex obsidione circumventus, legiones*. TANN.

Medic. pr. & Palat. etiam ut in v. Recte l. ii. c. i. §. 9. *In impetum violentus*, ex MSS. *Infra in virt.* sine *ut* bene etiam Medic. sec. vide ad Lucan. l. ix. 615.

— *factum in dente minantur*.

63 Decurrit] Quatuordecim MSS. mei cum Argeriano, teste & laudatore Keuchenio; *decurris*. ut sexcenties apud optimos quovis scriptores. sed hoc, ut olim in aliis, sic apud nostrum in vulgatis decurrit ubi vis perperam scribitur. adi l. ii. 2. 4. l. 4. 7. 10. Dein & rectius rejiceretur, & plena distinctio poneretur ante ad: ut bene fit in l. iv. c. 5. Perrensis hic habet; *cumque ad eum opprimendum cum sociis hostis undique descendisset*.

64 Descendit] Argerianus descendidit, probante Keuchenio ex Gellio l. vii. c. 9. Nos hoc antiquariis facile condonamus.

65 Retentus] Alias *petendos*. SCRIV. Unus Reg. unus Hill. *petendo*. 3. Reg. *potendos*. TANN. *Retentus* infra quoque in MSS. & Edd. Flor. l. ii. c. i. *Moratus hostem* &c. Verum MSS. plerique, & Edd. pp. hoc loco *petendos*, vel *petendo*. In uno *petendo*. Non capio. *Retentus* Argerian. *longo & aspero* Mediceus vetustior. Vide, num ex ceteris MSS. partim, partim ex Petrensi, & Mediceo reponi possit, sensu bene currente.

XVI. ⁶⁶ L. Minucius Cos. in Liguria, ⁶⁷ demisso 'in angustias exercitu, quum jam omnibus ⁶⁸ obversaretur ⁶⁹ Caudinae cladis exemplum, Numidas auxiliares, tam propter ipsorum, quam propter eorum deformitatem despiciendos, iussit adequitare faucibus, quae tenebantur. Primo intenti hostes, ne lacefferentur, stationem obiecterunt. ⁷⁰ De industria Numidae ad augendum sui

¶ Vulgo DIMISSO. ¶ Vulgo add. DEIN.

te & cum ad opprimendum eum audique descendit hostis, longo & aspero proelio tenendo eos &c. Ita transitio a sing. ad plural. de quo moxui c. 4. s. occasionem corrupendi locum dedisset. Ceterum non in vallem decurrisset, sed tumulum occupasse tradunt alii.

⁶⁶ L. Minucius.] Hic est, de quo Livius xxxiii. c. 23. Q. Minucius Consul de Liguribus Bojisque Gallis in monte Albano triumphavit. Sic variatum in nomine M. Minneis Consulis, quem servavit Dictator L. Quintus Cincinnatus. Flor. i. ii. tunc vixit Q. Minucius Thermus praeter Liv. xxxiii. 24. M. Minucius Rufus magister equitum sub Dictatore Q. Fabio Maximo. TENN. Varie hic errat Teanulius; cum statuatur, hunc esse, de quo Liv. agit. l. xxxiii. c. 23. & in ejus nomine ita variatum esse, ut in illo Minucio, quem servavit A. U. C. ccxcv. Dictator Quintus. de cujus variato mire praenomine vide ad citatum Florum. Minucius ille, de quo dicto loco agit Livius, fuit Q. Minneius C. F. C. N. Rufus Collega C. Cornelii Cethegi in Consulatu A. U. C. dlv. Is autem, quem hic memorat Frontinus, fuit Q. Minucius, Q. F. L. N. Thermus, consul cum L. Cornelio Merula A. U. C. dlx. uti non tantum ex Fastis, sed etiam ex Livio clare patet l. xxxiv. c. 55. & l. xxv. c. 31. ubi fute

hoc enarratur Strategema. Noster ab omnibus constanter Q. appellatur; ut vel Frontini error, vel librariorum sit hoc loco. In MSS. tamen constanter L. sed ineptissime alii Crassus, alii Numidius pro Thermo addunt. praenomen non agnoscit ultima Scriverii Editio, nec Keucheni.

⁶⁷ Dimisso.] Lege cum Gujeto Demisso. Nam angustiae erant inter montes, de quibus demissus fuit exercitus. vide supra c. 2. n. 7. TENN.

⁶⁸ Obversaretur.] Sic l. etsi 3. Reg. 3. Hill. adversaretur. TENN. Adversaretur mei omnes, & Edd. pp. perperam. Caudinas bene habet pro var. lea. Leid. sec. & Edd. Bononiensis, Paris. & Wechelii &c. exemplo Edd. Rom. Bonon. & Paris. Compilavit auctor Livium d. l. Caudinae cladis memoria non animis modo, sed prope oculis obversabatur.

⁶⁹ Caudinae cladis.] Aliae editiones; Claudinae c. sed fugit eos ratio; dignioresque sunt, ad furcas Caudinas qui ablegentur, quam qui in officinis typographis praeficiunt; qui nobis ita contactu suo omnia foedant. MON.

⁷⁰ De industria Numidas ad augendum sui contemptum, labi equis.] Si me audies, leges dein de industria. Natum mendum ex consuetudine librariorum, qui male compendiosi sunt. S. R. W.

Dein

fui contemptum, ⁷¹ labi equis, & per ludibrium spectaculo esse adfectaverunt. Ad novitatem rei laxatis ordinibus, barbari in spectaculum usque resoluti sunt. Quod ⁷² ubi animadverterunt Numidae, paullatim ⁷³ succedentes, additis calcariibus

Dein de industria. Ita Stewechius. Vulgo de industria. SCRIV. Ut deus secundum Stewechium, cum ante eum ⁷⁰ dein nulquam appareret, ratio jubet. TENN. Cum in MSS. nullis illud dein repariatur, nec etiam necessarium sit, si, ut feci, ante ⁷⁰ de ind. plena ponatur distinctio, rejeci rursus. Aptius esset aliquid, ut *Itaque*, *hinc*, vel simile, poni ante ⁷⁰ ad nov. quamvis & hoc non necesse sit. Livius Hunc contemptum de industria augentes, labi ex equis, & per ludibrium spectaculo esse. Itaque qui primo intenti paratioque si lacesserentur, in stationibus fuerant, jam inermes, sedentesque pars maxima spectabant. Numidae adequitare, dein refugere. Crediderunt Stewechius & Tennullus, dein sequi debere, quia praecefferat primo: sed id non necessarium esse docuit jam dudum Manutius ad Ciceronem l. 11. Fam. Ep. 9. *Primum tibi, ut debeo, gratulor.* Adde Terent. Heaut. 11. 3. 28. & Donat. ad Andr. 111. 3. 38. *Principio amico solum &c.* Ceterum cum in MS. Petrensi scribatur *augmentandum* conjecit Cl. Wasse *austitandum*: quod frequentativum apud Tacitum, & Arnobium reperitur.

⁷¹ Labi equis. Sic l. tamen 4. Reg. 2. Hill. *equos*. Illos virga Numidae regebant. Ausonius ad Gratianum. *Mirabamur Poëtam, qui infrenos dixerat Numidas: & alterum, qui ita collegerat, ut diceret, in equitando verbera & praecepta esse fugae, & praecepta stibendi.* Virg. 1v. AEncid. 41. *Et Numidae infrenos cingunt & inho-*

spita Syrtis. Silius l. 1. *Hic passim exultant Numidae, gens inscisa freni,*

Quis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis.

Imo omnes Afri. Nam Gratius 516. *At tota levi Nasamonis virga Fingit equos.* Martialis l. ix. epig. 23. de Massylis.

Et Massylaenum virga gubernat equum.

Strabo l. xvii. *Μικροῖς ἵπποις ἡγεῖσθαι, ὅτι οἱ ἵπποι δύνανται ἀπὸ τοῦ ἵππου ἀντιπαραστήσαντες.* Utentes parvis equis, sed celeribus & facile obediens, ut virgula regantur. Claud. de mulabus.

Absentis longinqua valent praecepta magistri, Fraenorumque vicem lingua virilis agit.

Quin etiam major illis ars fuit, fraeno regere, quam virga: Nam Hirtius bello Afric. 19. *Armatas, equoque frenato uti condonatas.* TENN. Equos habent quoque MSS. Scriveriani & mei, excepto Mediceo fec. & Cantabrigiensis, nec non Editiones Romanae, ac Parisiensis. dein relaxatis o. Vaticanus.

⁷² Ubi animadverterunt. Dum an. Edd. Rom. & Bonon. *adverterunt* non male uterque Medicus. c. 12. 6. *qui adverterunt.* Vid. & §. 17.

⁷³ Succedentes. h. e. ascendentes. Tacit. 11. Ann. 20. *Qui, impugnandus agger, ut si murum succederent, gravibus superne idibus confidebantur.* 7. AEncid. 36. *Et laevis fluvio succedit opaco.*

bus per intermissas hostium stationes eruperunt: 74 quorum & deinde quum proximos intruerunt & agros, necesse Liguribus fuit 75 avocari ad defendenda sua, inclusosque Romanos emittere.

XVII. L. Sulla, bello sociali, apud 76 AEserniam & inter angustias deprehensus, 77 ad exercitum hostium,] cui 78 Mutilus & praeerat, colloquio

a Vulgo QUI. b Vulgo INTRUERENT. c Vulgo AESERNIAM. d Vulgo DULLIUS.

214. *Atra subegit hiems vestris succedere terris. TENN. Propius saltem puellarum evchi, & postremum subditis calcariis per medias stationes hostium erupere Livius: ubi probat Gronovius aliam lectionem inter med. sed & apud Livium e nostro videtur scribendum per intermissas. hic praetermissas MSS. duo.*

74 *Qui deinde*] Omnes MSS. quorum. unus Reg. Quorum demum. intruerunt 4. Reg. 2. Hill. inierunt. unus Hill. inierunt. TENN. MSS. Storum omnium, & Edd. Rom. Bonon. Paris. auctoritate rescripti quorum, ut jubet ratio, scilicet hostium. demum MSS. duo & Edd. eadem. Inierunt etiam plerique nostri, & Edd. Par. ac Hirtorp. alii inierunt, inierunt. Rectum est intruerunt, quod servarunt Edd. Romana, & Bononiensis.

75 *Avocari ad def.*] Sollemni errore multi Codices advocari. Vid. ad c. 4. §. 14. dein defendenda in Medic. sec. deest. Livius ad sua tuenda.

76 *Aeserniam*] Lege cum 3. Reg. 2. Hill. per diphthongum AEserniam. Nam Ptolomaeo Αἰσερνία scribitur, & recensetur inter civitates Samnitum. Appian. Bell. Civ. l. 1. p. 643. Ο μὲν Μορίλῳ τελευματίας ἰς Αἰσερνίαν (male Tollius Αἰσερνίαν) οὖν ἐ-

λίγοις κατίφωρῳ. Silius l. VIII. de urbibus Samnitidis. 568.

Et quas aut Russe, aut quos AEsernia, quosve Obscura incultis Herdonia misit ab agris.

Dausquejus quoque subjecerat. Esernia. Ejus prima syllaba certe longa. Fuit Colonia. Vellejus l. c. 14. Initio primi belli Punici Firmium & Castrum colonis occupata; & post annum AEsernia Aliam coloniam iterum illuc deductam patet ex Frontino. AEsernia colonia, deducta lege Julia. Boviano proximam fuisse Silius & Ptolemaeus auctores: ad laevam Vulturii amnis ripam, Cluverius; Hodie Sergna vocari, Ortelius. TENN. AEserniam rescripti ex MSS. sex. sic etiam apud Orof. l. v. 18. Consule Cluverium Ital. Ant. p. 1195.

77 *Ad exercitum*] Forte an leg. ab exercitu b. MOD. Unus Reg. ab exercitu. & sic Modius feliciter conjecerat. TENN. In ceteris tamen nulla est varietas; nihilque mutandum videtur. si ad exercitum sumamus, prope exercitum, ante vallum hostilem; unde facilius eorum negligentiam animadvertit, instituto tantum colloquio, ut libere prospiceret, quid agerent hostes, non vero pacis studio.

78 *Dullius*] Ed. Par. Dullius. Me-

quo petito, ⁷⁹ de conditionibus pacis agitabat sine effectū: hostem tamen propter inducias negligentia resolutum animadvertens, nocte profectus, relicto ⁸⁰ buccinatore, qui vigilias ad fidem remanentium divideret, &, quarta vigilia commissā, consequeretur, incolumes suos cum omnibus impedimentis tormentisque in tuta perduxit.

XVIII. Idem adversus Archelaum praefectum Mithridatis in Cappadocia, iniquitate locorum & multitudine hostium pressus, fecit pacis mentionem: ⁸¹ interpositoque tempore etiam induciarum, & per haec advocata intentione, ⁸² adversarium evasit.

XIX.

¶ Vulgo EUM s. b Vulgo ET deest.

Medic. unus *Duilius*; Sed vetustior *Divillius*. Nullus hoc tempore *Duilius*. Sed bello sociati Samnitum dux ad Aeserniam fuit *C. Papius Mutilus*. Quod cognomen ideo sine ulla haesitatione rescripti. Consule Comment. virorum Doctorum ad Vellej. Paterc. l. 11. c. 16.

⁷⁹ De conditionibus pacis.] In Arceriano non reperitur *pacis*, probante Keuchenio. Mox pro tamen in Mediceo sec. tantum. Sed vide ad cap. 2. §. 4. dein pro negligentia Leid. sec. vigilia. pro resolutum Cantabr. negligentiorum. unde quis facere posset negligentiorum solito. Resoluti habuimus Ex. praec. Dein rursus advertens, ut ibidem. Edd. Bonon. & Romana. Quinta vig. inferius est in Mediceo. Omissa duo alii. Sed MSS. tantum non omnes consequeretur, quod mutari necesse non erat. In uno simpl. sequeretur. Sine *tempore*. Tandem produxit Medic. sec.

⁸⁰ Buccinatore] Scrib. *Buccinatore*. Quomodo passim MSS. optimi. Notae Tyronis Ed. Noviss.

p. 18. 8. Virg. VII. 519. Codex Mentelii, & xi. 475. In Glossis utrumque. W A S S E. Adi Dausq. Orth. Vol. 2. p. 64. Per unicum & exaratur hic in Scriveriano, & Leid. pr. & ita vetustissimus Regius apud Lucanum l. 11. 689.

⁸¹ Interpositoque tempore &c.] Lege ex uno Reg. *interpositaque tempora*, cui seqq. per haec melius conveniunt. TANN. Mei & Scriveriani nihil mutant; nisi quod etiam non male exsulat a Mediceo secundo, & quidam habeant etiam tempore, melius vulgo. Regii Cod. lectio Tennulio placuit; quia non animadvertit, copulam & librorum culpa ex ultima Scriverii, & dein Keuchenii editione excidisse, quam tamen MSS. & Edd. priores constanter agnoscunt *interposito tempore* &c. & *advocata int.* per haec potest ferri ad *pacis mentionem* & *induciarum tempus*. Aliter posset rescribere per hoc, ut est in utroque Mediceo, Leidensi sec. Scriveriano, & Edd. Parisiensi. Inepte rursus aliquot MSS. *advocata*.

⁸² Adversarium evasit.] In an-

XIX. Hasdrubal, frater Hannibalis, quum sal-
tum evadere non posset, faucibus⁸³ ejus obsec-
egit cum Claudio Nerone, accepitque,⁸⁴ dimissum
se Hispania excessurum: ⁸⁵ cavillatus deinde con-
ditionibus dies aliquot⁸⁶ extraxit; quibus omni-
bus⁸⁷ non omisit per angustos tramites, & ob id
neglectos, dimittere per partes exercitum.⁸⁸ Ipse
deinde cum reliquis expeditis facile effugit.

XX. Spartacus fossam, qua erat à M. Crasso
circumdatus, caecis captivorum⁸⁹ pecorumque
cor-

tiquiore Mediceo *intentione ad-
versarii, evasit*. In duobus aliis
omisit. Nec muta. *evadere non
tantum cum accusativo rei, ut
vocant, sed & personae construi-
tur*. Plinius l. ii. Epist. l. Caes-
sares evasit. Sueton. in Tiber. C.
61. *Carnulius me evasit*.

⁸³ *Ejus*] Desit in Mediceo sec.
dein *agis* Ed. Kench. C. *Nerone*
male Ed. Wechel.

⁸⁴ *Dimissum se*] T^o se [carent
omnes MSS. TENN. Non com-
paret quoque se in Scriverianis,
& octo meis. In Cantabrigien-
si *promisitque se Hisp. e.* Ed. Ro-
mana *dimissum in Hispania*. Li-
vius ait hac in re, l. xxvi. 17.
promitteres, si inde missus foret,
*se omnem exercitum ex Hispania
deportaturum.*

⁸⁵ *Cavillatus*] Sic ex antiquis
sola habet Ed. Bononiensis cum
Wechelio, & Mediceo primo. Ce-
teri MSS. & Edd. *cavillatos e. dies*.
In uno Cantabrig. est *cavillatis*,
ut conjecerat ad marginem Scri-
verius. Livius. *Loquendo plura,
scribendoque dedita opera, quas in
rem non essent, die consumpto in
posterum dilatum est &c.*

⁸⁶ *Extraxit*] Sic l. etiam si in
uno Regio sit *contraxit*, ut supra
pag. 17. quoque monui. Caesar
l. i. bell. civ. 32. *Cato vero a-
ccertimo repugnante, & pristina con-
suetudine dicendi mora diem extra-*

*hente, ut sui ratio absentis habere-
retur*. Ibidem c. 33. *Sic viduum
disputationibus excusationibusque
extrahitur*. ff. ad exhib. l. 10. Si
optio intra certum tempus data,
judicium in id tempus extrahum est,
quo frustra exhibetur. Liv. 10. 29.
*Fabius in dextro cornu primo (ut
ante dictum est) constitando extraxe-
ras diem*. TENN. vid. Gron. ad
Livium l. xxii. 18.

⁸⁷ *Non omisit*] Voss. Coll. *non
remisit*. Leidens. sec. *non obmis-
sit*. Edd. Romana, & Bonon. *im-
misit*. Cautè vero haec accipien-
da sunt. Nam de die non dimi-
sit exercitum, sed nocte. Livius.
*Ita aliquot dies disceptando palam
de legibus, noctesque, emissendis
clam e castris Carthaginiensibus ab-
sumptae*. Forasan etiam scripserit
Frontinus, quibus omnibus nocte
non omisit.

⁸⁸ *Ipse deinde*] Duo Reg. *Ipse
tamen deinde*. TENN. Tamen in-
terponit etiam Medic. sec. etiam
Vossian. cum Medic. pr. cum Pe-
trentis, qui cum duobus aliis de-
mum exhibent. Alius Cantabrig.
denique. E. *ipse tum demum*. Sic
l. ii. c. 3. §. 17. cum demum in
MSS. nonnullis est *tamen deinde*.
Placet quoque *et demum* Cl. Wal-
seo.

⁸⁹ *Pecorumque*] *Pecorum quoque*
MSS. sex cum Edd. Romana, &
Bonon. Medic. prim. *quorum pe-*
co-

º corporibus noctu replevit, & supergressus est.
XXI. Idem 9¹ in 9² Vesuvio a obsessus, ea parte, qua mons asperissimus erat, ideoque incustoditus,

a Vulgo CUM IN VESUVIO.

adrum. Hillensb. pecorum quo. Leidenf. sec. pistorum quoque cornibus. An fuit caesus capivorum, pecorum more, corp. ?

90 Corporibus] Homo homini fuit semper res sacra, summaque mortis reverentia redditus tetrae tanquam omniparenti matri. Verum, ubi homo hominem exiit, eundem per jocum & lulum occidit, cadavera nec convestivit, nec tralatitia humanitate lapidavit; sed saepe visceribus bestiae sepelivit, imo ipse fuit sepulchrum nati. Spartacus, ut scires eum de sanguine natum; saevus ultra humanarum irarum fidem, hic naturae humanae arcana omnibus conspicua exponit; quibusque jam acciderat, quod omnium malorum erat extremum, non modo illis abstulit, communem in morte honorem, sepulturam, cui nec hostes invident; sed etiam transportandos & conculcaturos milites imposuit; cadaveribus cadavera composuit, & fossas implevit (Heu cadit in quenquam tantum scelus!) meritis (ut de Spartaco Appian. l. 1. Bel. civ. refert) ut a Crasso caesus, & nusquam inventus, privaretur omni sepultura. De Thracibus idem Tacitus 4. Ann. c. 51. Nunc virgultis & cratibus & corporibus exanimis complere fossas: quidam pontes & scalas ante fabricatis inferre propugnaculis. Florus 4. 2. De Caesarianis apud Mundam. Ex congestis cadaveribus agger effectus est, quae pilis jaculisque confixa inter se tenebantur. Valerius Max. 9. c. 2. Annibal, cuius maiore ex parte virtus saevitia constabat, infumina Vergello (male Reg. Ed. Gallo) corporibus Romanis

ponte facto, exercitum traduxit. Florus idem asserit l. 2. c. 6. ad quem Freinshemius videndus. TENN.

91 Cum in Ves.] Non habet cum verbum aliquod, quo referatur. Quod miror, non advertisse interpretes. Ego istam vocem, ut non necessariam, delevi auctoritate Medicei primi, Gudiani, Leidenfis secundi, & Hillensberg. Nisi mallet transponere. cum in V. o. erat, ea parte, qua m. a. ideoque (Palatin. idemque) incust.

92 In Vesuvio obsessus.] Haec proculdubio vera lectio est; quidquid illi insaniant, qui modo Lesbio, modo Beisbio, modo denique Vespio, portenta mera, non montium nomina, hic fomniant. ut enim Plurarch. (in M. Crasso) nomen ipsum montis non ponat, conjiciendum tamen relinquit, ex descriptione ejus, non alium se, quam Vesuvium (qui Campaniae, non Liguria, ut Servio placet, mons est) seu Vesevum (utroque enim nomine censetur) dicere; atque eum Vesuvium, de quo Plin. cap. v. lib. 111. quem vide. Mod. Montem hunc Campaniae & Vesuvium, & Vesetum, etiam Vesvium scio appellari solitum. Quare offendere non debent ea, quae inlibris aliis reperta sunt, in Vesbio obsessus, sive, in Beisbio obsessus. Nam tantundem illa valere, pueri sciunt. Stew. Unus R. Beisbio, 3. R. Beisbio. 3. Hill. Lesbio quae portenta & Modio sunt observata. Vesuvio legi docet Plurarchus in Crasso. TENN. Certissimum est, intelligi montem Vesuvium. Verum in nullo Codice, nec antiqua Editione ita legi-

ditus, ⁹³ ex vimine silvestri catenas conseruit, quibus demissus non solum evasit; verum etiam ex alio latere ⁹⁴ Clodium ita terruit, ut aliquot

⁹⁵ co-

legitur. Habent vel *Vesbins*, vel *Lebins*, *Hesbins*, *Vespius*, *Besbins*. Unde sine haesitatione rescripti, *Vesvius*, contrahe ex *Vesuvius*; ut supra *Poplonia* ex *Populonia*. Hinc apud posteriores Graecos *Βίββις*. Unde & recentiores Latini *Bebius* quoque scripserunt. Hoc tamen Frontini aeo non temere *b.* in hac voce Latine admiserim. Consule omnino Loidii *Diastichon* Geographicum, ac Nic. Heinsum, & Drakenb. ad Silium Ital. l. xii. 151. *Monstrantur Vesvina iuga*. Ex hac doctorum virorum observatione de *Vesvio*, seu *Vesbio*, & recentiorum magis *Besbio* verissime corrigi potest Vibius Sequester. *Bebius Campaniae fluvium emittens* MSS. Rev. & Leidensis, quem contuli, *flumen*. Scribe *Besbius Campaniae flammam emittens*. Sic paullo ante *Aetna Siciliae flammam emittens*. Sic autem reponendum esse, ex parte docet Boetius. *Bebius Campaniae mons est, ignem ad instar Aetnae Siculae vaporans*. Porro, quae Modius hic ait, perperam Keuchenius putat, dicta esse in Stewechium, cum is posterior Modio sit.

⁹³ Ex *Vimine*] Unus Reg. caret *q̄* ex. Caeterum si Codd. MSS. consensu confirmaretur vulgata lectio, videbatur vera. Omnes at hic MSS. & editi dant *Vimine silvestri*. Qua lectione nihil magis est a ratione alienum. Nusquam enim vimen silvestre occurrit: & Plutarchus in Crasso, catenas *il abrusca* confectas refert. Quare tuto asseres Freinsheimii *Ex vite silvestri*. Florus 3. 20. *Per fauces cavi montis visigineis delapsi vinculis*. TENN. In Flori loco rectius scribes cum aliis *visineis*; quomodo legitur

etiam in quatuor MSS. Leidd. *Vite* hic probat Keuchenius. Sed, cum id in nullo sit codice, *vimine* retineo, quomodo in genere vocatur omne virgultum flexibile, cujus species est *vitis*. Cod. Palatinus habet *in vimine*.

⁹⁴ *Clodium ita terruit*.] Habent pleraeque editiones *gladio ita terruit*: quam lectionem, cum meas nugas viderem, consideravi diligentius, & ni fallor, non id quod pueri dicunt, sed germanam Frontini scripturam, quae est ea, quam expressi. Clodius enim Glaber practor is fuit, cujus a Spartaco ex Vesuvio erumpente, & copiae profligatae, & castra capta sunt. Plutarchus in M. Crasso, & Florus lib. iii. cap. 20. cujus verba adscribam, quod ea & huic & superiori proximae emendationi ita confirmandae sint, ut sperem, nullum deinceps scrupulum in apimis hominum de his quidem relictum iri. Sic igitur Lucius: *Prima velut ara viris mons Vesuvius placuit: ibi cum etiam obsiderentur a Clodio Glabro, per fauces cavi montis, &c.* MOD. *Clodium*. Ita modius, vulgo *Gladio*. SCRIV. *Clodium* l. cum Modio. duo Reg. *Gladio* 3. Hill. 2. Reg. *Gladium*. *Clodius Glaber* obsedit Spartacum Flor. 3. 20. TENN. *Gladium* legas in septem meis, sed in Cantabrigiensibus diserte *Clodium*; ut vere correxit Modius, vel si mavis *Clandium*. *Gladium* margo Hittorpii. Ineptit Keuchenius, qui conjicit *Glabrum*. Nam is diu postea missus est, & hoc Spartaci Strategema factum est contra solum Clodium, ut luculenter testatur Plutarchus p. 547. 548. Deceptus cum Modio, & Tenuilio Keuchenius est corrupto Flo-

95 cohortes gladiatoribus quatuor & septuaginta cesserint.

XXII. Idem, quum 96 à P. Varinio * Procos, praeclusus esset, palis per modica intervalla fixis ante portam, erecta cadavera, adornata veste atque armis, adligavit, ut procul intuentibus stationis species esset, ignibus per tota castra factis. Imagine 97 vana deluso hoste, copias silentio notis eduxit.

XXIII.

* Vulgo à L. VARINO.

ii loco; ubi ex duobus hominibus excusum est nomen unum, *Clodio* scilicet *Pulcro* & *P. Varinio Glabro*; Vide etiam *Livii Epitom.* & quos citat *Cel. Dukerus*. For- san apud *Florum* rescribendum *Clodio Glabroque*; ut in eo ille errarit; quod crederit, hoc *Spartaci* strategema contra ambos fuisse adhibitum. Sicuti errat *Appianus*, quod contra eum primum missum dicat *Vatinium*.

95 Cohortes] Decem amplius millia hominum ait *Keuchenius*. Quod urde hauserit, nescio. *ἑκαχίλις* numerat *Plutarchus*.

96 Varino] Varie huius viri praenomen, sicut & nomen, traditur: dum aliis hoc modo nostro scribitur, cum quibus *Plutarchus* facit, nisi quod *Publii*, non *Lucii* eidem praenomen esse vult: aliis magis placet *Q. Varium* vocare: a quibus fiat epitome *Liviana*: nonnullis etiam *L. Varinium* appellare, potius Sedet. *Modius*. *Varino*. sic MSS. omnes. *Plutarcho P. Varinus* dicitur. *TENN.* Atqui in nullo meorum, nec *Scrivarii* est *Varino*. Sed *Varinio*, *Icarino*, *Inarino*, vel *Varenio*, aut *Varinio*, ut debet, & coniecit e lectione *Parisi*. Edit. *Varinio* bene *Keuchenius*, & *Cl. Wasse* ad *Indic. Sallustii V. fac.* Neque aliter legendum in *Plutarcho*, & *Livio Epit.* 95. *Claudius Pulcherum legatum*, &

P. Varenium praetorem proelis vicerunt. quo loco haec jam monuit *Sigonius*. Adde omnino *Vinetum* ad *Florum* l. i. c. 20. Non bene *Tennulius* suos codices inperxisse debuit, vel non exacta habuisse excerpta. nam in uno *Hillensb.* quo usus est, *Varinio* scribitur. *Varinus* verum esse nequit: nam nomen gentile fuit; eique *Varinio* erat cognomen *Glaber*, ut ante dictum. Immo & praenomen *Lucii* a libraritis esse, non ab auctore certum habeo, & rescribendum ex *Plutarcho*, & *Livio P.* nam novem, vel decem MSS. dant ab *L. Varinio* vel ab *V.* unde patet, respondendum a *P. Var.* sive a *Publ. Var.* Insuper hic notandum est a *Frontino*, *Proconsulem* vocari, cum modo fuerit *Praetor*, ut ex *Plutarcho*, *Appiano*, *Livio*, *E. Oro*, ceterisque historicis constat. Quare haec vox hic loci in genere sumenda est pro Viro praetorio, qui cum imperio pro consule apud exercitum vel in provinciis est. Ut loquatur auctor, pro sui aevi more, quo praepositos etiam in provinciis populi dicti fuerint *Proconsules*. Unde *Sergius* in *Act. Apost.* c. xii. *Cypri* vocatur *Ἀρχιεπίσκοπος*; de quo vide dissertat. *Gallie* in *Historiae Criticae* T. xv. Art. x.

97 Vana] L. unus Reg. *Varia*, unus *Hill.* *naa*. *TENN.* *Varia* *fo-*
E 2 leant

XXIII. ⁹⁸ Brasidas, dux Lacedaemoniorum, circa Amphipolin ab Atheniensium multitudine numero impar deprehensus, claudendum se ⁹⁹ praestitit, ut per longum coronae ambitum extenuaret hostilem frequentiam: quaque rarissimi obstabant, erupit.

XXIV. Iphicrates in Thracia quum depresso loco castra ¹⁰⁰ posuisset, explorasset autem ab hoste proximum teneri collem, ex quo unus ad ¹⁰¹ obprimendos ipsos descensus erat, nocte paucis

^a Vulgo OPPRIMENDUM.

lenni confusione habet quoque uterque Medicus, & Ed. Romana. Paulo ante Palatin. *ignibusque*. Distinctione majore ante imagine posita loci sensum adjuvi.

⁹⁸ Brasidas] Variarum lectio-
num monstra hic recensere non
vacat. de hoc *Brasida*, ejusque
Strategemate consule Thucyd. id.
l. iv. p. 321. &c. Polyæn. l. 1.
Strateg. c. 38.

⁹⁹ Praestitit.] Rogat magnus
Cassaubonus ad Polyænum, quid
sit claudendum se praestitit, & su-
spicatur praebuit; sed nec id probat.
claudendus in Medic. sec.
claudum dum Vatican. Verum probum,
& Latinum est praestitit.
i. e. ultro se claudi passus est,
tradidit se claudendum. Vide,
quae notavi ad Lucanum l. viii.
615.

——— indignatus apertum
Fortunae praefare caput.
Adde Comment. ad Phaedr. l. 11.
F. 8.

Hospitium adverso quod praestiterint tempore.
Martialis Spectac. 6.

*Nec se mirretur, Caesar, longae-
va vetustas.*

*Quidquid fama canit, praes-
tat arena tibi.*

Sic lege ex optimo Thuanaco;
vulgo *donat*, e Glossa. confer E-

fig. 31. & l. 1. 14. *Hoc etiam praes-
tat arena tibi.* Creber est in hoc
verbo Frontinus. c. xi. §. 19. &
l. 111. 15. 6. *epulas praestitit*. l. 111.
8. 3. *Qua praeruptus mons nullum
aditum praestabat*. c. 10. 2. *Spe-
ciem fugientis praestitit*. c. 17. 7.
*Praestitit eis suspicionem metuen-
tis.*

¹⁰⁰ Posuisset] *Deposisset* Leid.
sec. unus deest in Medic. sec. qui
etiam *discessus* male legit. Deia
in castra MS. Scriver. & alius in-
ter c. noctu Medic. pr.

¹⁰¹ Obprimendum ipsos descen-
sus erat] Ad stipulante sententia
reponimus, ad opprimendum ipsum.
en, quod praecessit, explorasset
autem ab hoste proximum teneri
collem. Staw. Ipsos sic MSS. sed
praeferenda conjectura Stewechii
ipsum. TENU. Non modo ipsos
servant MSS. sed etiam omnes
cum Edd. primis exhibent oppri-
mendos. quod mutari non de-
buit. Ait auctor, Iphicraten sen-
sisse, se nulla alia via opprimere
hostes posse, quam ex illo
colle, quem ipsi insidebant. cu-
ravit ergo, ut eo illi descendere-
rent, eumque ipse caperet. Quo
facto inprovisto rursus descendit,
eosque oppressit. Male alii ipsum
substituunt, & ad Iphicraten re-
ferre videntur. Certè, si ad hostem
retulissent, emendare non fue-
rat

cis intra castra relictis, imperavit, ¹⁰² multos ignes facerent; eductoque exercitu, & disposito circa latera ¹⁰³ praedictae viae, passus est transire barbaros: locorumque iniquitate, in qua ipse fuerat, in illos conversa, parte exercitus terga eorum cecidit, parte ¹⁰⁴ castra fecit.

- XXV. ¹⁰⁵ Darius, ut falleret Scythas discessu, canes atque asinos in castris reliquit: ¹⁰⁶ quos quum latrantes rudentesque hostis audiret, remanere Darium credidit.

XXVI. Eundem errorem obiecturi ¹⁰⁷ nostris
Li-

a Vulgo ut m.

et necesse: cum saepius a generali singulari ad pluralem transeunt: ut monuimus ad c. 4. §. 3.

¹⁰² Ut multos ignes] Tq̄ ut carent MSS. sine sensus dispendio. T E N N. Non comparat quoque in Scriverianis, nec meis: quare rursus deleui. vide ad c. 4. §. 7.

¹⁰³ Praedictae.] De hac voce vid. ad l. 11. c. 1. 4. Sic bene ediderunt Parisienses, & Modius, ac seqq. ante erat praedicta, ut & in MSS. multis. sed praedictas Medicei seruarunt, & Cantabrigienses. Mox in ipsis Petrensis. in Gallos ridicule Palatin. dein pro cecidit. idem tetigit. male. Livius l. xxii. 47. Quorum terga ceciderant & passim. Quare jam nihil mutem in Lucano l. iv. 714.

nudat quo foeda
Terga fuga, donec vetuere castra,
cecidit.

¹⁰⁴ Castra fecit] Mordicus hoc retinent MSS. & phrasī Latina, & elegans est. Consule Cl. Wasse in Indice Sallust. V. fac. Caes. B. Gall. vii. 68. & Hirt. B. Alex. c. 59. Nihilominus huic loco non videtur apta esse. & maxime probabilis Amphiff. Cuperi conjectura castra cepit scilicet Thracum & praedidium, quod in castris reliquerant. Vide eum T. 11. Epistol. Corp. a Cel. Baumanno edit. p.

690. Similia autem Iphicratis Strategemata vide l. 11. c. 12. & Polyæn. l. 111. in Iphicrate: atque ibi Casaubonum ad §. 46. quo capite forsitan §. 50. rescribendum est cū Θερύνη ἰμβραλόν, pro ἰσ Θερύνη, noto Graecisco. Sic enim ibid. §. 4. cū Θερύνη κόμβαν, Aelian. l. xii. V. H. c. 2. cū σκύνῃ ἰμβραλόν. & passim apud Poetas.

¹⁰⁵ Darius] 3. Reg. 3. Hill. Darius, & statim Dareum. vide supra c. 3. n. 9. T E N N. Darius & Dareum etiam duo Cantabrigienses, uterque Leidensis, Gudianus, & Edd. Paris. Hirtorp. ap. Wechel. & ita passim MSS. Latinorum auctororum. De hoc Damii expeditione vide scriptores citatos ad Nepot. Miltiad. c. 3. Polyæn. l. vii. 11. §. 4.

¹⁰⁶ Quos quum] Vossianus, & unus Hill. quosdam L. T E N N. dum etiam Leidensis secundus: quod notaret donec.

¹⁰⁷ Nostris] Medic. pr. meis. Vossian. nostri. Deek in Medic. sec. Ligurum vox Scriverie suspensa, pro qua Sanutus nonnullis modo memorat. dein per diversa sine totis loca exaratur in Mediceo primo. quod verum puto. & c. 3. §. 4. agros eorum vicisque per
F 3 di.

Ligures, per diversa loca ¹⁰⁸ buculos a laqueis ad arbores adligaverunt, qui ¹⁰⁹ diducti b frequentiori mugitu speciem remanentium praebebant hostium.

XXVII.

a Vulgo BUBALOS. b Vulgo DEDUCTI.

diversa incendit. Sic II. 3. §. 20. in confragosa perducere MSS. unus; & I. 11. §. 42. Vadosa obsidere MS. c. 3. 23. ex emendatione Gronovii ad impedita. lib. II. v. 35. per nota se recipere. I. 111. c. 1. §. 2. iter per confragosa & deserta emensus. c. 10. d. per occulta. Alibi in diversa, in rura & similia passim tam apud nostrum, quam alios. Hinc corrige etiam Vegetium I. 111. c. 22. Si per silvas iteri sunt, praemittunt, qui angusta, vel abrupta occupent. Sic Veterimae membranae quae Leidenses: vulgo addunt loca: apud eundem I. 1. 7. in f. lae: delendum ex alio Codice. Ceterum totum hoc exemplum Strategematicum non agnoscit versio Italica.

108 Bubalos] 2. Reg. 2. Hill. Bucubalos. 1. Reg. 1. Hill. Bucubalos. inde finxere Bubalos. Verum Bubali, ut docet Isidorus, vocati per derivationem, quod sint similes boum, adeo indomiti, ut prae feritate jugum cervicibus non recipiant; & in Africa procreantur. Non videntur ideo Insulribus tot superfuisset, qui speciem remanentis exercitus praeberent; quare cum uno Regio legas Bucculos. Columella I. 7. cum deinde buculos comprehenderit, perducito ad stabulum, & ad stipites religato. TERN. Merito suspecti Tenuilio sunt isti bubali, qui in Italia non ita frequentes sunt, ut in uno exercitu tot potuerint fuisse. Quatuor MSS. mei Bucubalos, duo Bucubalos. unus Bucubalos. Sanutus boves. Mediceus primus virulos: quod non dubito Glossam esse veri vocabuli a Regio, & Variæno Codiceservati buculos. Glossæ huiusmodi pauciores.

109 Deducti frequentiori mugitu speciem remanentium praebebant hostium.] Restituo, ut multis videbitur, auctacter; ut mihi, verissime, qui edito frequentiori mugitu. Solens mos quondam librariis, qui de suo ad ineptiam usque prodigi erant, consonantes non suo loco bonis scriptoribus largiri. declaravi apud Vegetium propositis exemplis. quin & in lapidibus veteribus reperias passim junxerit, vicxit, nunquam, & infinita alia. Pari scriptione & in antiquis codicibus manu scriptis observabam conditio pro conditio: extrinxi, conjunxi, & similia sexcenta. Ad eum modum olim operæ hic scripserant: edito frequentiori mugitu. inde ineptiores & male feriati homines paullo post fecere deducti, & quidem nulla sententia. mentio enim de relictis bubalis ad arbores alligatis, qui recedentibus dominis, frequenti mugitu edito Romanis persuaderent, castra Ligures non movisse. Stew. Dices, librarios omnes de compacto egisse, ut locum hunc adulterarent. Adeo simul propagaverunt ita deducti, quod de via rationis lectorem deducit; Si enim ad arbores fuere alligati, aedepol non potuerit esse deducti. Stewechius, Editio, Gujetus derelicti, Gronovius & managistræ relictis coniecerunt. TERN. Relicti ad marginem sui codicis alleverat quoque Scrivierius. Num deducti: i. e. hic illic per diversa locati, & ad pallos alligati, quomodo vel seducti Cl. Wasse se quoque hunc locum legere, ad me pericipit. quod idcirco, ut sensui consulerem, reposui. atque ita postea deprehendi, etiam placuisse Cl.

Lipz

XXVII. Hanno ab hostibus clausus, locum¹¹⁰ eruptioni a maxime aptum, adgestis levibus materiis incendit; tum hoste ad ceteros exitus custodiendos avocato, milites per ipsam flammam eduxit, ¹¹¹ admonitos b ora scutis, crura veste¹¹² contegere.

XXVIII. Hannibal, ut iniquitatem locorum, & inopiam, instante Fabio Maximo, effugeret, noctu boves, quibus¹¹³ ad cornua fasciculos adligaverat ¹¹⁴ sarmentorum, subiecto igne, dimisit: quum-

a Vulgo IRRUPTIONI. b Vulgo ADMONITO.

Lipſio. poſſet etiam *deducto* ſcribi, i. e. edito, ſenſu eodem, quo Stewechius ipſam vocem *edito* volebat reſtitui; ſed quod nimis longe a litteris recedit. *Ducere geminus, ſuſpiria, verba* apud Poetas paſſim. *Deducto mugitus* eſt in longum traſto, ut ſolent boves ſoli edire longos mugitus, Metaphora deducta a filo. Vide notas ad Propert. l. II. 24. 38.

Et mea deducta carmina voces legis.

In Medic. ſec. exaratur quod ded. Hillenſb. cum Ed. Pariſ. frequentiora. praebant quoque Medic. ſec.

[¹¹⁰ Irruptioni] Hanno noluit irrumperere in Romanos, ſed ex clauſo loco erumpere: quare audacter reſtituo *Eruptioni*, ſecundum MSS. codd TENN. Manſit tamen *irruptioni* in contextu. quare nos *eruptioni* demum reſpoſuimus: quod iubent MSS. etiam mei omnes, Sanutus, Lipſius, & Edd. Veteres, atque ipſa ratio. Eodem modo turbabatur l. III. ro. I. *Irrupt.* primum apparet in Ed. Wechelii. *eruptionis* Medic. ſec. mox *aggeſtum* Hillenſb. & Scriverii unus. *congeſtis* Sanut. & Medic. pr. dein more ſolito quidam *advocato*. Vid. ad l. I. IV. 14. *intento* Vaticanus. pro tum in quibuſdam *omn.* vel *etiam*,

vel tamen. *Certos exitus*, Vaticanus, Medic. prim. & Edd. Rom. ac Bonon.

[¹¹¹ Admonito] Omnes MSS. *admonitos* & ſic l. TENN. *Admonitos* Sanutus non admodum male. Malim tamen *admonito*. ut *comperito* &c. SCRIV. *Cur. poſt.* Rurſus a Wechelio, vel ſimili editione eſt iſtud *admonito*. Scriverii MSS. tres, meique omnes cum Editionibus antiquis recte dant *admonitos*; quod idcirco revocavi. Sic eodem plane modolib. II. c. 13. §. 5. *Milites diſperſos abire juſſis, admonitos, in quem locum vellet convenire.* Livius l. XXXIII. 7. *Mille pedites miſit, monitos, ut ab inſidiis praecaverent.*

[¹¹² Contegere] Melius hoc, quam Pariſienſis (Wechelii) c. v. *contingere*. Mod.

[¹¹³ Ad cornua fasciculos adligaverat] Edd. Romana, & Bonon. q. *cornua fasciculis all. fasciculis* Ed. Pariſ. Coll. Voff. *ligaverat*. MS. Atterianus *fascicula*, quod e Gloſſis probat Keuchenius. Ne audias.

[¹¹⁴ Sarmentorum] Deſcribit Strategema Nepos in Hannibale c. 5. *Fabio ſalidiſſimo Imperatori dedit verba, Namque obducta noſtra ſarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit, ejuſque generis multitudine magnam diſpalatam*

quumque ipso ¹¹⁵ motu ¹¹⁶ adolescente flamma ¹¹⁷ turbaretur pecus, magna discursatione montes, in quos actum erat, collustravit: Romani, qui ad speculandum concurrerant, primo prodigium opinati sunt; deinde quum ¹¹⁸ certa Fabio renuntiassent, ille ¹¹⁹ de insidiarum metu suos castris

immisit. Quo repentino objectu viso, tantum terroris iniecit exercitus Romanorum, ut egredi extra vallum nemo sit ausus. Haud dissimile, quod de vulpibus Simonis nobis memorant Sacrae litterae libro Iudicum c. 15. TENN. Adde Polybium, Livium, Appianum, aliosque multos. Vid. Lambin. ad Nep.

¹¹⁵ *Motu*] Naso l. amor. eleg. 2.

*Vidi ega, jactatas mota facit crescere flammam,
Et vidi, nullo concutiente, mori.*

Elegans similitudo est apud Plinium l. iv. epist. 9. *Ut facies ignem assidua concussione custodiunt, dimissum aegerissimo reparant; sic & dicentis calor & audientis intentio continuatione servatur; intercapitulos & quasi remissione languescit.* Eadem est apud Quintilianum de oratoribus c. 36. *Magna eloquentia, sicut flamma, materia alitur, & motibus excitatur, & arendo clarescit.* TENN.

¹¹⁶ *Adolescente*] h. e. crescente, ut modo Ovidius. Servius ad l. Aeneid. 708. 8° eclog. v. 65. *Adolere, propria augere. Festus. Adolescit ab oleo, id est, cresco. venit. Enoletus, qui excessit olefcenti, id est, crescendi modum.* Isidor. l. xi. orig. c. 11. Nonius in adolere. TENN. In Arceriano ex Glossa erat *Aufescente*. Vid. Perizon. ad Sanct. Minerv. p. 757.

¹¹⁷ *Turbaretur*] Medic. pr. turbaret. Mox discursatione Leidenf. pr. *atque* erant Vatican. perlustravit Cantabz, illustravit alius. collu-

strant Edd. primae per Synthesin scilicet. Sed tum malim collustravit. Dein longe plurimi MSS. ad *speculandum* & Ed. Paris. In Mediceo vetustiore *speculatum*, quod verum puto. Sic supra in MSS. *occupatum* pro *ad occupandum*. Loco *qu* deinde, in aliis *dein*, *deinc*, *demum*.

¹¹⁸ *Certa Fabio*] *Cuncta* Fabio renuntiassent, alii. & audebo dicere, recte: quid enim certis renuntiatis, & quod res erat, insidias metueret Fabius? MOD. *Alia cuncta.* SCRIV. *Certa*, sic 4 Reg. & 2 Hill. 1 Hill. *Cetera*, sed Modius *cuncta*. TENN. *Certi* Leidenf. sec. *cuncta* uterque Mediceus, & Edd. Rom. Bonon. Paris. & Hittorp. alius *cetera*, sed verissima lectio est *Certa*, quam male in dubium vocavit Modius. Cum renuntiassent, non esse prodigium, sed humanam fraudem, boves discurrentes fermen- tis ardentibus ad cornua ligatis. Clare patet ex Livio l. xxii. c. 17. *Primo, quum procul cernerent, velut flammam spirantium miraculo adroniti confiterunt: deinde, ut humana apparuit fraus, tum vero insidias vati esse. & statim Ceterum & insidias esse vatus Fabius, & ab nocturno utique abhorrens certamine, suos munimentis tenuit.*

¹¹⁹ *De insidiarum metu*] i. e. prae metu, ob, propter metum, sed in sex MSS. non legas *de*. Mediceus prim. *de insidiarum metu*. secundus *de i. metu suspicatus*. Infra l. ii. 4. 9. MSS. nonnulli *confermati de mendacio*. at illic vide.

STRATEGEMATICON L. I. C. V. 89
stris continuit: barbari, obstitente nullo, profecti sunt.

C A P. VI.

De infidiis¹ in itinere factis.

EXEMPLUM I.

¹ **F**ulvius Nobilior quum ex Samnio in Lucanos exercitum ³ duceret, & cognovisset à ⁴ perfugis, hostes novissimum agmen ejus adgressuros, fortissimam legionem primo ire, ⁵ ultima sequi jussit impedimenta. Ita factum pro occasione amplexi hostes, diripere sarcinas coeperunt. Ful-

⁶ Vulgo ULTIMO.

¹ *In itinere*] Medic. sec. *itinari*. *Tp̄ factis* caret Gudianus. Dein Arterianus *ex ipso Samnio*; quod sine judicio probat Keuchenius.

² *Fulvius Nobilior*.] Non supersunt scriptores, qui hoc cognomine hunc Fulvium insigniverunt. Livio & Fastis Capitolinis vocatur *Fulvius Pastinus*. Primus hoc cognomine venit ejus filius, qui tamen ab aliis quoque simpliciter *Pastinus*, vel *Pastinus Nobilior* nominatur. Unde non certo constat, an non & hic Fulvius, de quo agimus, in aliorum scriptorum annalibus *Nobilioris* cognomine memoratus fuerit. Alioquin hic & c. xi. 2. ex-
tasset auctor. Confer Pighium T. I. Ann. p. 386. & T. II. p. 35.

³ *Duceret*] *Educeret* MSS. SCRIV. Sic MSS. quos videre potui. Gu-
jetus in ora sui libri notavit. MSS. *educeret*. ut & Scriverius. quia praecessit *ex Samnio* Livius l. xxiii. c. 19. *Educto ex hibernis milite, Castrum redit*. TENN. *Educeret* est in Medic. & Edd.

Rom. Bon. Wech. Paris. perinde est; quare nihil mutet. Vid. ad l. I. c. 4. §. 1. *Duceret* sine *tp̄ exercitum* est in Vossiano: & hoc non refragatur scriptorum auctoritati. Pessimum esset *deduceret*, quod unice volebat Keuchenius ex §. 3. ubi *deducere* rectum est, sed alio sensu; quia adesset *longum agmen*. Hic non haberet locum.

⁴ *Perfugis*] Unus Reg. *profugis*. TENN. *Profugis* quoque Mediceus, & Leidensis secundus. Sed male. *Profugus* dicitur, qui captivus aufugit. *Perfuga* est desertor, transfuga. quales hic intelliguntur, quamquam *profugere* pro *transfugere* dixerit Justin. l. xiii. c. 8.

⁵ *Ultimo*] Sic hactenus editi. Verum omnes MSS. *Ultima* siquid c. 4. n. 13. *subitus evasit*. TENN. *Ultima* exhibent quoque Scriveriani, & mei Codd. ac Ed. Paris. quod rescripti. Curt. l. iv. c. 13. §. 27. *Ultima Melagris ala stabat*. l. v. 1. 23. *equites ultimi ibant*. Mallet etiam, nisi verarent MSS. *primam*. Vide Gronov. Observ.

F 5 . l. 1.

Fulvius ⁶ legionem, de qua supra dictum est, ⁷ quinque cohortes in ⁸ dextram viae partem direxit, quinque ad sinistram; atque ita praedationi intentos hostes, explicato per utraque latera milite, clausit, ceciditque.

II. Idem, hostibus tergum ejus in itinere prementibus, dum, flumine interveniente, non ita magno, ut transitum prohiberet, ⁹ moraretur tamen rapiditate, alteram legionem in occulto ci-
tra

a Vulgo legionis.

I. l. c. 7. & Drakenb. ad Silium. l. 11. 235. aliosque. l. 11. c. 3. §. 16. *Novissimos Italicos constituit*. ubi MS. *novissime*. male. de-
in *ita* non habet Ed. Paris. Ro-
mana *ita* *facto* cum. Bonon. *ita*
facto.

6 *Legionis*] Sic solus reliquit
Leidenhs. sc. cum uno Scriver-
iano. Ceteri, tam Scriverii,
quam nostri Codices, & Edd.
principes edunt *legionem*. nec du-
bito, quin ita concipiatur quo-
que in MSSis Tenulii. nam
Hillensbergii Codicis, quo in-
ter alios ulus est, non alia est
lectio. Optime, & elegantissi-
me. quod mutarunt, qui hunc
frequentissimum tamen loquen-
di morem non perceperunt. quo-
tiam totum, quam partes in co-
dem calu efferrunt. Livius l.
xxiv. 20. *consules, Manlius vo-
tro, unde venerat, Nolam rediit;*
Fabius etc. l. xxiv. 7. *Interfecto-
res, pari, pari* etc. & apud So-
lum Livium similia seneceta, a-
liisque. adi omnino Sanclum in
Minerva l. iv. c. 8. p. 707, 708,
709. & ibidem Cl. Perizonium
Caesar. B. Civ. 111. 108. *Totulas*
resolventes, unam per legatos ejus
Ramen erant ad alas, aliter etc.
Nec aliter Graeci passim. Vide
Doctissimum amicum meum J.
Alberti in Obserrat. Saecus p. 269.
Ceteram verbum *turritum*
est non agnovit Gudavianus.

7 *Quinque cohortes*] Fuerunt
tempore reip. in legione (de quo
ambigi video) decem cohortes.
Nam his quinque in legione sua
hic Fulvius habuit. Cincius apud
Gall. xvi. c. 4. *In legione sunt*
centuriae sexaginta, manipuli tri-
ginta, cohortes decem. De Cinna
Velleius l. 11. c. 20. *E civium de-*
lectu trecentas amplius cohortes con-
scriptas, ac triginta legionum in-
flat impleverat. In legione Cae-
sariana eundem numerum facile
colliges ex ipso lib. vi. c. 7. Bell.
Gall. Labienus cum tres legiones
accepisset. *V. Cohortium* (inquit)
praefecto impedimentis relicto, cum
xxv. cohortibus proficiscitur. Ergo
in tribus legionibus xxx. cohort-
es, in una decem. l. vii. c. 60.
V. cohortes, quas maxime firmas ad
dimicandum esse existimabat, ca-
stris praesidio reliquit. *V. ejusdem*
legionis reliquas de media nocte
cum omnibus impedimentis adver-
so flumine magno tumultu proficisci
imperat. Sub Caesaribus eundem
numerum tradit fuisse Vegetius
l. 11. c. 6. & c. 25. *TENET.*

8 *Dextram partem viae*] Non-
nulli MSS. *dextram*. Cuncti con-
cinnus, ut repolui d. *vas* *par-*
tem.

9 *Moraretur tamen rapiditate*] Scaliger ad eam libri sui ad-
scripserat *morante*. Offendat sine
dubio virum summum; quod
praecedentia ut *transitum* *proce-*
deret

tra flumen collocavit, ut hostes, paucitate ¹⁰ contempta, audacius sequerentur. Quod ubi factum est, legio, quae ¹¹ ob hoc disposita erat, ex in-

a Vulgo AD HOC.

beres ad flumen, moraretur vero passive ad Fulvium, stante vulgata lectione, referri debeant. Et sane duriuscula est oratio, & nescio, quid scabri continer. Nihilominus, nisi moraretur retineamus, desiderabitur verbum, quo pertinet dum. Cogitavi, in praecedentibus auctorem esse corruptum, & dudum conjeci, scribendum, ut transitu prohiberetur sc. Fulvius. Hoc pacto certe omnia melius procederent. c. 4. §. 9. In dis fluminis trajectu prohibitus. Ne pos in Hannibale. c. 3. Alpico sonantes prohibere transitu, uti legendum esse, & non transitum monuit Heinſius ad Ovid. Art. Am. 335. l. 11. & confirmat Cod. Leidensis. Hirt. B. Alex. c. 29. qui transitu Caesarem prohiberent. Curt. l. viii. 13. 5. Transitu prohibitus hostes. Eodem modo emendandus videtur Justinus l. xxix. c. 4. In Italiam Philippum copias trajecturum, Laevium praetorem cum instructis, navibus ad prohibendum transitu mittunt. vulgo transitum. l. i. c. 8. Cum prohibere eos transitu Araxis fluminis pesser. Deinde cum rapiditate pro tamen r. Leid. pr. In Mediceo secundo tum in peditatu. Arcerianus rapacitate. Verum ut rapidus amnis, sic quidem passim apud Poetas, & alios rapax amnis, unda, & similia pro celeri & torrente dicuntur: quare in Lib. de Aquaed. Art. 73. Cui rei ratio est, quod vis aquae rapacior velocitate ipsa amplius madum, non opus erat Doctissimi Poleni conjectura rapidior. At rō rapacitas pro rapiditate, seu velocissimo cursu non temere reperias.

10 Contempta] Duo Regii. con-

templata. vulgata praestat. Liv. 34. c. 47. Eorum paucitate contempta, Galli universi ex castris erumpunt. TANN. Uterque Mediceus quoque contempta. Quod non ita temere spernendum. Hostis contemnebat Fulvium jam; ideoque ejus terga in itinere premebat: sed tum videre exacte non poterat, quantam secum multitudinem haberet Romanus: Hinc caute tantum ei instabant. quare, ut in insidias vocaret, simulabat Fulvius militum paucitatem, ut hostes ea visa audacius sequerentur, & ita ab altera legione in latera eorum invadente caederentur. Contemplata ergo passive sumtum, ut pleraque verborum Mediorum participia solent, vel ab ipso veteri verbo, quod restat apud Ennium, Plautum, & alios, contemplare formatum notabit, animadversa & perpescata. Hoc verbo in eadem re utitur Vellejus l. ii. c. 81. Exercitus contemplatus frequentiam suam a disciplina desiscit. Non damno tamen penitus contempta, ut l. iii. c. 17. §. 1. & passim apud alios.

11. Ad hoc disposita] Omnes MSS. numero sexdecim, & Editiones vetustae scribunt ob hoc. Quod ut reponerem, perpetuus Frontini stylus exigit; idque placuisse Cl. Wasse, ex margine ipsius libri intellexi. Ob hoc valet propterea. c. i. §. 6. Ob hoc a perosiores pontes jungunt. c. 4. §. 7. Ob hoc nemini suspectum. c. 12. §. 2. Ob hoc adtonitos milites cernerat. l. ii. c. i. §. 10. Ob hoc exasperatus. l. v. 33. Ob hoc dispositi. adde l. ii. 13. 8. iii. 2. i. 8. 3. Vide tamen §. 44.

insidiis hostem adgressa ¹² vastavit.

III. Iphicrates in Thraciam quum propter ¹³ conditionem locorum, longum agmen ¹⁴ deduceret, & nuntiatum ei esset, hostes summum id adgressuros, cohortes in utraque latera secedere, & consistere iussit, ceteros ¹⁵ subfugere, & iter

¹² *Vastavit hostem*] Rara locutio. sic tamen Seneca Epist. 113. *Alexander Persas atque Indos vastabat, fugabatque.* Adde Scheffer. ad J. Obsequent. c. 114. *Ut vastando sub hostile imaginarentur bellum, lacrimantesque, mutis adfectibus calamitatem praefugirent suis.* Ita hunc locum legendum esse didici ex libro, quo usus est Lippius. Vulgo *lac. multis adfectibus.* passim in tali allusione *mutus abiit in multus.* Ut apud Lucanum l. v. 218.

Sic muta levans suspiria vatem. ut post editum a me Lucanum vidi ab Ill. Heliatio optime ad libri sui marginem correctum esse; quod ego in unico codice inventum non multum curaveram. sed ei accedit quoque Taurinense MS. vulgo *multa.* Ipse Lucanus l. i. 247.

Es tacito mutos voluunt in perfore questus.

quo loco nequaquam esse cum alio rescribendum taciti discas ex Cel. Burm. ad Ovid. Epist. xiii. 69. & maxime in Addend. Statius l. xi. Theb. 604.

Tandem muta furens genitor suspiria solvit.

Et illic eadem in MSS. varietas; neque aliter in Catulli Epith. Pelei, & Theridos legit Heinsius pro *multas* ad Tibull. in Adversar. p. 466.

Mutas expromam mente querelas.

Hinc patet, nihil mutandum esse in Statio l. ii. Silv. i. 104. de infante.

Tu tamen & mutas etiam tunc murmure voces,
Vagiturque rudem statumque infantis amabas.

Marklandus hoc non capiens audacter mutavit in *metas* in *murmura.* Silv. l. iv. s. 19.

Unicus (si quando) canenti
Mutus ager domino reclassat.

sed ad Frontinum revertamur. Pro ex inf. MSS. quatuor vetustiores cum Edd. Rom. & Bonon. de inf. quod Clariss. Wasse, & mihi arripet. Medic. sec. ab inf.

¹³ *Conditionem locorum*] Gujertus, h. a. habitum. TENN. i. ingenium, naturam loci. Ovidius l. iii. Trist. s. 53.

—— molliat ipse
Mutati poenam conditione loci:
Ex Ponto ii. s. 16.
Credibile est fieri conditione loci.

Iustin. l. ii. c. 1. ac *frugum pro regionum* (MS. *locorum*) *conditione apte genera variata.* Valer. Maxim. l. iii. s. Ext. 4. *Dum terrae conditionem, habitum maris, totius denique mundi naturam exprompsit.*

¹⁴ *Deduceret agmen.*] Forte quis malit, *educeret.* mihi tamen per placet, *duceret.* Stew. Malim *educeret.* Sic supra MSS. Stewechio placet *duceret.* Scriv. *Deduceret.* Sic omnes MSS. TENN. Etiam mei: & recte. *Deducere* enim norat proprie extendere, & in longitudinem extenuare. Hinc *deducere carmen, flum., orationem,* & similia.

¹⁵ *Subfugere*] Alii *fugere.* Quidam

iter¹⁶ maturare. Transeunte autem toto agmine lectissimos quosque retinuit: & ita passim circa praedam occupatos hostes, jam etiam fatigatos, ipse requietis & ordinatis suis adgressus, fudit, exiitque praeda.

IV. Boji¹⁷ in silva Litana, ¹⁸ qua transiturus

erat

dam etiam *sufferre*. sed recte nos. *Suffugere* hic est, non revera fugere, sed fugae speciem praebere. MOD. *Suffugere*. Ita Modius, cum alii *fugere*, aut *sufferre* legant. SCIV. Unus REG. *Subfugere*. Hittorpius *Fugere*. *Suffugere* Medio est, non vere fugere, sed fugae speciem praebere. TENN. *Fugere* MSS. duo cum Edd. Paris. Hittorp. & Wechelii, in cuius ora *sufferre*. Ceteri omnes *suffugere*, i. e. clam abire.

16 *Maturare iter*] Virg. *Maturato fugam*. Vide Macrobi. vi. c. 8. Saturni. Quae nobis verba sunt neutra, & iunguntur infinitivis, veteribus activa & accusativis juncta. Terent. Andr. 111. 3. 44. *Is mihi suadet, nuptias, quantum queam, ut maturem*. Tacit. Germ. c. 20. *Sera juvenum Venus, eoque inexhausta pubertas: nec virgines festinantur*. 2. Ann. 6. *Properatae naves*. ibid. c. 22. *Bellum in Angriuarii mandat Stertinius, nisi deditionem properavissent*. ibid. c. 31. *Iuravitque Tiberius, petisurum se vitam quamvis nocenti, nisi voluntariam mortem properavisset*. Silius Ital. l. 1. *Prodiga gens animae, & properare facillima mortem*. 1. AEncid. 666. *Haec celerans, iter ad naves tendebat Achates*. Tacit. 2. Ann. 5. *Celerandas victoriae intentior*. TENN.

17 *In silva Litana*] Sic l. corrupti hic codd. libratorum ignorantia. Unus Reg. unus Hill. *In insula Latina*. 3. Reg. 2. Hill. *In silva Latina*. Verum Boji intra Apenninum se tenere Liv. v. 35. formidanda equidem gens R.

Reip. multorumque triumphorum materies. Ἀλλὰ μὲν οὖν αὐτοῖς καὶ τοῖς Λατίνοις. Loquitur de L. Posthumio Albino, consule designato, cuius caput Boji amputatum intulerunt suo templo, poculum Sacerdoti. Livius l. xxvii. c. 24. *Silva erat Vasta (Litana Gallii vocabant) qua exercitum traducturus erat. Ejus sylvae dextra laevaque circa viam Galli arbores ita inciderant, ut immetas flarent, momento levi impulsae occiderent*. Ergo Litana silva in Bojis. Verum quaeritur, quinam illi Boji; a Stewechio collocantur in Gallia Lugdunensi, falsoque adducitur Plinius lib. 111. c. 17. & lib. iv. c. 18. (Nam ille nihil aliud asserit, quam Bojos alios circa Padum, hos in Lugdunensi Gallia colere) A Cluverio (cui assentior) in Gallia togata; ad Apennini radices ex Zonarae lib. 11. Ann. O' dē

Ποσειδῶντος Ἀλκίοντος κατὰ πρῶτον τὴν στρατὸν ὑπὸ τῶν Βοίων, ἐφ' ὧν δὲ ὅπως ἐλάδης πορευόμενος, καὶ ἐνεδρόμους. Argumento infirmo, quia iste mons silvofus potuit esse & in Gallia Lugdunensi. Clarius Liv. rem docet l. xxxiv. c. 22. L. Valerius Flaccus in Gallia cum Bojorum manu propter Litana (male Stewechius Litania) silvam signis collatis secundo proelio conflixit. Consul reliquum aestatis circa Padum Placentiae & Cremonae exercitum habuit. quia consul terendit circa Padum; relatioque Hispanico, & Bojorum bello Livius ait: *Hic statim iterum in Italia* (non

erat noster exercitus, succiderant arbores, ita ut ex parte exigua sustentatae starent, donec impellerentur: delituerant deinde ad extremas ipsi¹⁹ Boji, ingressoque silvam hoste, in proximas ulte-

a Vulgo UBI INGRESSO S. H. PROXIMAS.

(non Gallia) Hispaniaque esset. quia idem Flaccus cum Bojis & Insu-
bribus Gallis (quos Alpes a Lugdunensibus separant) depugna-
vit. ibid. c. 46. In Gallia L. Valerius Flaccus proconsul circa
Mediolanum cum Gallis Insu-
bribus & Bojis, qui Dornlaco duce ad
conciliandos Insu-
bres Padum trans-
gressi erant, signis collatis depugna-
vit. c. 42. L. Valerius consul quum
post fusos circa Litanam silvam Bo-
joi, quietam provinciam habuisset.
lib. xxxiii. 23. Q. Minutius con-
sul de Liguriis Bojisque Gallis in
monte Albano triumphavit. Prae-
terea bello Punico secundo (cu-
jus tempore accidit Posthumii
clades) in Gallia Transalpina non
habuere exercitum Romani. Vi-
de Ortelium de eorum in Ger-
maniam migratione, Wolfgan-
gum Lazium l. vii. Strabonem
l. vii. Bononiam quasi Bojoniam
ab illis conditam crediderim.
TENN. MSS. mei omnes inepte.
Latina.

18 Qua transiurus] Omnes
MSS. quam transiurus. TENN.
Tres quatuorve mei retinent qua.
Ceteri quam. sic transiro saltum
Pyrenaenm Nepos. Hannib. c. 3.
dein quatuor succiderunt. Mox
ita non male abest a Palatino.
ut parte omisso rō ex habent sex.
sustentata exst. duo. sustentante s.
Mediceus antiquior. scribi pos-
set ut p. vel ut eae, parte exigua
sustentante, starent &c. Paullo
post delituerunt Vaticanus, Pe-
trensus, & Edd. primae.

19 Ubi ingressō silvam hoste pro-
ximas ultiores impulerunt] Cor-
rigo qua ab interpunctione, qua
de scriptura, hoc modo: delitue-

runt deinde ad extremas ipsi Boji.
ingressō silvam hoste, proximi ul-
teriores impulerunt. Si vacat, lo-
cum considera; ac diduca, re-
ctene fecerim, qui veritate hi-
storiae a vulgata Frontini scri-
ptura discesserim. Stratagemate
isto Posthumium Consulem, &
cum eo millia xxv. delecta, me-
moriae prodidit Livius, ex cuius
lib. xxi. verba rei illustrandae,
& confirmandis conjecturis huc
arcessere visum fuit: Galli (in-
quit) eras extremae silvae cum
circumsedissent, ubi intravit agmen
saltum, tum extremas arborum
succisarum impellunt, quae alia in
aliam instabilem per se ac male in-
haerentem incidentes, ancipiti tra-
ge arma, utros, equos obruerunt.
Boios vero istos, quibus Fronti-
nus id Stratagma tribuit, Gal-
liae Lugdunensis populos fuisse,
si quis nescit, consulat Plinium
lib. iii. c. 7. & lib. iv. c. 18. Item
de migratione eorum in Ger-
maniam, inter ceteros Wolfgan-
gum Lazium lib. vii. & Strabo-
nem lib. vii. Livius lib. xxxiv.
L. Valerius Flaccus in Gallia cum
Boiorum manu propter Litaniam
silvam secundo proelio conflixit.
Stew. Omnes MSS. carent rō
Ubi. 2. Reg. 3. Hill. Ingressoque.
Ingeniosa equidem Stewechii le-
ctio, & distinctio. Delituerant d.
a. e. ipsi Boji: ingressō s. h. proxi-
mis ultiores impulerunt. Sed quo
repetitionem rō Boji Nam praec-
cessit, libens legerim. Delituerant
d. a. e. ipsi: ingressoque silvam ho-
ste, proximas in ultiores impule-
runt. Liv. xxiii. c. 24. Galli eras
extremae silvae quum circumsedis-
sent, ubi intravit agmen saltum,

tum

ulteriores inpulerunt. Eo modo propagata¹⁰ pariter supra Romanos ruina, magnam manum eliserunt.

tum extremas arborum succisarum impellunt, quae alia in aliam infabilem per se ac male haerentem, incidentes, accipiti frangi, arma, viros, equos obruerunt, ut vix decem homines effugerant. Aliud Nerviorum in arboribus narrat Caesar l. 11. belli Gall. Tenoris arboribus incisis, atque inflexis, crebrisque in latitudinem ramis [enatis] & rubis sentibusque interjectis effecerant, ut instar muri haec sepes munimenta praebarent, quo non modo non intrari, sed ne perspicui quidem possent. TENN. Ubi ingresso. Sic plane, sed corrupte Leidenfis secundus: Uterque etiam Medicus, & Vaticanus servant ubi. pro eavoce in uno Cantabrigionfi legas in sylva. quare non dubito, quin vere ex conjectura Stewechii reposuerim Boji. Mox

ingressoque pro ingresso rescripti ex MSS. duodecim. In Mediceo primo est ingressi s. hostes. In secundo ingressum s. hostem. In utroque, & Edd. Rom. Bonon. Paris. est eo modo in prop. certissimo indicio, me ex auctoris mente addidisse quod in ante proximas, quae praepositio locum amiserat. Male Tennulio placebat proximas in ultiores. ultiores sive exteriores, ut est in margine Vossianae Collationis, vel extremas, ut loquitur Livius, inpulerunt in proximas, Romanos versus. Faver tamen Tennulio MS. Cantabrigionfi, in quo proximas super ultiores inq., interpolate.

20 Pariter] Deest haec vox in Hillensberg. Manu magna uterque Medic.

C A P. VII.

Quemadmodum ea, ¹ quibus deficimur, videantur non deesse, ² aut usus eorum expleatur.

EXEMPLUM I.

³ L. Caecilius Metellus, ⁴ quia usu navium, quibus elephantos transportaret, deficiebat.

1 Quibus deficimur] Omnes MSS. Deficimus. Latinissime. De vite Columella l. 3. Cumque transiueris de humido in aridum locum, vide, ne pristino alimento deficiat. ibid. Commode statim, nec deficiunt macro sole. Sueton. 3. Illust. Gram. Cum jam non gressu modo deficeret, sed & visu. Auctor statim. Usu navium deficiebat. Sic 2. Hill. & unus Reg. item Sparro deficiebant. unus Reg.

TENN. Vaticanus quae deficiunt. ceteri omnes hic quoque, non infra, & Edd. primae dant deficiamus. Sed male omino & contra Latinae linguae genium. Loca enim, quae adfert Tennulius, vel sunt corrupta, vel huc non pertinent. Defecto homo dicitur tam animo, quam corpore, qui languet, vel animo fractus, inbecillusque est, & per translationem planta, aliaque res deficiat.

batur, junxit dolia, constravitque tabulamentis, ac super ea positos per Siculum fretum transfudit.

II. Han-

cit, quae vires amisit. ut docuerunt satis viri docti. At *deficere aliquando* pro ea re carere; & indigere, non est Latinum, dicendumque *defici*. ut ubique exhibent quoque integerrimi & vetustissimi codices. Id etiam ipsa dicit ratio. Res enim dicitur *deficere* nos, adeoque nos, *deficimur* re, non *deficimus*. Hinc *defectus viribus* & alia pro *deserto* passim in MSS. melioribus. Luculenter hoc praeter alios, quos laudat, demonstravit Ill. Hein-
sius Ovidium Ep. v. Her. 150.

Defector prudens artis ab arte mea.

ubi inter cetera exempla producit multa e solo Columella, quibus adde l. 111. c. 8. *agros optimis defici segetibus*, & Gronov. ad Senecae Epist. 30. quocirco in loco per Tenuilium prolato audacter rescribo *deficiatur*. nam in Suetonio e MSS. jam ediderunt viri docti *deficeresur*. Alter Columellae l. 111. c. 2. locus huc non facit, nam Ablativus non regitur ibi a *trā* *deficiunt*, sed ab intellecta praepositione *in*; ut ipsum insipienti locum luce clarius patebit. Optime itaque *deficimur*, & infra *usu deficiebatur*, & sparto *deficiebantur* e Codicibus emendationibus editur, ut & l. 11. c. 5. §. 13. *quae lignis deficiuntur*. l. 111. c. 15. 4. *defici frumento*. Laetantius l. 1. de Fal-
sa Rel. c. 3. *quoniam & sensu deficiamus & verbis*. Sic vulgo. Sed antiquissimus optimusque codex Bononiensis recte *deficimur*.

2. *Aut usus*] 2. Hill. *ut usus*; Tertius & *usus*. TENN. Ut etiam pletique nostri, & Edd. pp. duo vel tres & u. male. *Complentur* Medic. pr.

3. *L. Caecilium*] Ip. tribus deest rursus praenomen. Alii *Laetius*, vel *Caetius*, vel *Decius* inepte.

4. *Quia usus*] 3. Reg. *quia usus*, TENN. *Usus* ex meis tantum servant tres Scrivertiani, duo Can-
tabrigienses, & Coll. Voss. Ceteri cum editionibus, quas vidi, ante *Modium usus*. male: ut & *deficiebat*, quod est in octo meis, & Edd. Rom. ac Bonon. dein *elephantes* Edd. vetustae cum utroque Mediceo, in quibus etiam *transportarentur*, *deficiebat*, retracta scilicet syllaba *ur* a posteriore vocabulo. Elephantum autem intelliguntur, quos L. Metellus in Sicilia proelio contra Carthaginenses cepit. Confer auctores citatos ad Florum. l. 11. c. 2. *Centum circiter elephantorum captivitas* & infra l. 11. c. 5. §. 4. Hinc *elephas* deinceps *signatus* & *biga elephantorum* in Metellorum nummis ad hujus victoriae & triumphus memoriam. Consule Ill. Spanhem. T. 2. praest. Num. p. 214. & Cuper. diss. 11. de Eleph. c. 2. 4.

5. *Tabulamentis*.] Nove dictum pro *tabulatis*; quod restat Keuchenius esse in Arceriano. Contra pro *tabulatis* in Sufiano Cod. est *tabulamentis* apud Veget. l. 111. c. 7. *Navigari vero amnes, stylis fixis* (sic etiam duo vetustissimi Leidd. MSS. vulgo male *hastilibus*) ac *superpositis tabulatis pervii sunt*, vel certe tumultuario opere colligatis inanibus cupis, additisque trabibus transitum praebent. ubi vide Stewechium, & quae congesti de vacuis *cupis* ad Lucan. l. 11. 420. paullo ante Edd. Rom. Bonon. & Wechel. *vinxit dolia*, mutatione solemn. *constituitque* etiam male duo MSS.

STRATEGMATICON L.I. E.VII. 97

II. Hannibal, quum ⁶ in praecalti fluminis transitum elephantos non posset compellere, neque navium, aut materiarum, quibus ⁷ rates ⁸ contexerentur, copiam haberet, iussit ⁹ ferocissimum elephantum sub aure vulnerari, & cum, qui

⁴ Vulgo AD P. & PELLERE. ⁵ Vulgo CONTINERENTUR, CON-
STERNERENTUR.

⁶ Ad praecalti &c. pelleré] Omnesq. MSS. in praecalti compellere. TERN. Scriveriani, & mei, quotquot usus sum, in p. compelleré: i. e. adigere, ut flumen transirent, seu in flumen compellere, ut loquitur Caesar l. 11. B. Gall. c. 23. Bene & Latine: quod idcirco non dubitavi auctori nostro restituere. Cicero l. 1. Ep. ad Fam. l. 9. Cum in hunc sensum compellar auctor. Valer. Maxim. l. 4. t. 6. §. 10. Unumquod ex his falce percussus in caedem suam compulsi. Justin. l. 19. c. 4. Hostes in fugam compulsi. Immo noster l. 11. c. 3. §. 1. in deditionem compulsi. In Mediceo pr. & Leidensi sec. praecalti. Intelligitur autem Rhodanus, ut e Livio patet: Rursus editiones antiquae cum Mediceis elephantes.

⁷ Rates] In copiatum trajectu hac voce utuntur Latini. Liv. v. 35. Pado ratibus trajecto non Etruscos modo; sed etiam Umbros agro pellunt. Curt. 7. 8. Ille se ratibus equitum phalangibusq. transportaturum esse pronunciat; super vires jubet nave levius armatos. TERN. Medic. pr. naves vel rates. Supra MSS. octo nec n. pro aut Edd. vetustae ac. melius foret nec. Materiarum Medic. primus, quasi a recto materies.

⁸ Consterentur.] Pessime quidam, r. continerentur. MOD. Alias continerentur. Forte compingerentur. SCRIV. Consterentur, lege sic cum Modio. Tamen in 3. Reg. 3. Hill. continerentur. TERN. Cur ita cum Modio, & Mitorp. margine legamus, nulla

causa est. Certe nulla MS. auctoritas. Constante in MSS. & Edd. veteribus legas continerentur; nisi quod in Mediceo primo scribatur consterentur, quomodo C. Almeloventius coniecerat, probante illi. Cupero diff. 17. c. 4. de Elephantis. Et in Petrensi consterentur, quae glossae sunt genuinae vocis contexerentur. Sic enim Frontinum scripsisse, Attilius dubito; atque idem inter varias posterioris curae conjecturas, quales sunt contiguarentur, continerentur; proposuit sibi Scriverius. Si rates tabulatis consterentur, ut E. praeced. debuit habere eas. Atqui non habebat naves aut rates non modo, ut ait auctor, sed ne quidem materiam, qua eas, quas non habebat, conficeret sive contexeret. Id enim elegantissimo usu ⁷⁸ tenere & contexere notat. Valer. Flacc. l. 11. c. 108. Puppis tenui contexere canna. Auson. Perioch. 4. Odyss. Consectu satis temere praeparatas, ut recte emendavit J. P. Gronovius l. 11. Obs. c. 7. ubi plura de hac significazione. Hinc recta carinae & testa pro ipsa navi passim apud Poetas. Ne nimia congeram, adi commentariis VV. Doctorum ad Ovid. l. XIV. Metam. 530.

⁷⁸ *fort. ecce viduas id
pinea Turhus
Testa facis.*

⁷⁹ *contere, & consterere differentiam in fabrica pontis egregie nos docet Caesar B. Gall. l. IV. c. 17.*

⁹ Ferocissimum &c.] Fal. fer-

qui vulnerasset, transnato statim flumine, procurrere. Elephantus exasperatus, ad persequendum doloris sui auctorem, transnavit amnem, & reliquis idem audendi fecit exemplum.

III. ¹⁰ Carthaginensium duces instructuri classem, quia sparto deficiebantur, crinibus tonsarum ¹¹ mulierum ad funes efficiendos usi sunt.

IV. Idem Massilienses, & Rhodii fecerunt.

V. ¹² M. Antonius, a Mutina profugus, cortices pro scutis militibus suis dedit.

VI. Spartaco, copiisque ejus, scuta ¹³ ex vimine fuerunt, quae coriis tegebantur.

VII.

vissimum. Medicei elephantem. Dein Medic. pr. ut c. q. v. trans-
sus flumen procurrerat. Transato &
mox transnavit nonnulli Codd. &
Edd. percurrere Medic. sec. & Ed.
Bon. praecurr. Ed. Romana. Tum
elephas MSS. duo. Elephas Medic.
sec. prosequendum Medic.
prim. Tandem pro fecit exem-
plum Medic. pr. & Edd. Rom.
Bonon. ac Wechel. dedis, e Glos-
sa.

[¹⁰ Carthaginensium] Sic ma-
lui cum MSS. quibusdam & Scri-
verio. Alii Carthaginensium, Vide
supra. Mediceus pr. Carthaginien-
ses. De Sparto ad usus navales
adhibito adi omnino Salmasium
ad Solinum p. 187. unde ad ver-
bum fere suam notam descripsit
more solito Kenchenius, deinde de-
fisciant. MSS. quatuor. & Edd.
pp.

[¹¹ Mulierum] Flor. 2. 15. In
tormentorum vincula matronae ori-
pes suos contulerunt. Vide exem-
pla a Freinshemio huc allata.
TENN. Adde C. Rhodigin. Var.
Lex. l. XVIII. c. 11.

[¹² M. Antonius] Praenomine
eant Leidenf. pr. & Mediceus
rec. Mox Seq. Ex. pro. copius Pe-
grentia Sociisque.

[¹³ Ex vimino] Unns Rég. En

viminibus. Tacitus 2. Ann. c. 14.
Non loricae Germano, non galeam-
ne scuta quidem ferro ne nova fir-
mata, sed viminum textus, vel te-
nuis & fucatas colore tabulas.
Caesar lib. 11. bell. Gall. c. 33.
scutis ex cortice factis, aut vimi-
nibus intextis, quae subito (ut tem-
poris exiguitas postulabat) pellibus
induxerant. Historia haec Spar-
taci est apud Flor. 3. c. 20. Ex
Sallust. 4. Hist. Nonius. Soliti
nectere ex viminibus vasa agrestia:
ibi tum, quod inopia scutorum fue-
rat, ad eam artem se quisque in
formam parmas equestriis armabat.
Talia scuta, e viminibus con-
texta, usurpaverunt Persae, &
Graeci vocarunt γίββα. Herodo-
tus 1. 11. c. 60. Φράγαντες γδ
τὰ γίββα οἱ Πέρσαι, ἀπίσαν
τοξευμάτων πολεμῶν ἀφειδίως. c.
61. Ἐγίνετο δ' ἡρώτων αὖτε τὰ
γίββα μάχη. ibid. 98. Αὐτοὶ
δ' οὐνεφόρουν τὰ γίββα ἵππος
εἶναι σφι. Idem Persae facta ex
terris testudine sese conspaverant.
Hesychius Γεββάδια, σπυρτηρίδια.
Varro 1. vi. L. L. Congerros a ger-
ra, & Gracum est, & in Latina
cratis. Alias veterum scuta con-
stabant ex ferro, quod multipli-
ci

VII. Non alienus, ut arbitror, hic locus est, referendi factum Alexandri Macedonis illud nobile; qui per deserta ¹⁴ Africae itinera, gravissima siti cum exercitu adfectus, oblatam sibi a milite in galea aquam, spectantibus universis, effudit; ¹⁵ utilior exemplo temperantiae; quam si communicare ¹⁶ potuisset.

C A P -

ci pelle; imprimis bovina, inducebatur. Statius 7. Theb. 310. *Clypeus septemplex sauro.*

Lava, ter insulo servantem ingentia ferro

Pellora. Nam tergo numquam metus.

Elephantina erat Antaei. Mela 1. 5. *Tingi oppidum ab Antaeo conditum. Exstat rei signum, parva elephantino tergo exsulto ingenti.* Illam pellem, detractam & molliam fuisse cibo in urbium Sagunti, Hierosolymorum, Casilini obfidionibus, annalestantur. TENN. MS. Palatinus quoque ex viminibus, ut in hac re loquuntur antedicti auctores, quos aliaque jam congestit Lipsius 1. 111. de re Milit. c. 2.

14 *Aphricae itinera*] Cum peteret delubrum Hammonis: Verum libenter cum Barthio 1. xiv. c. 9. Advers. omitterem τὸ itinera, nisi omnes MSS. simul intercederent. Curtius 1. vii. c. 5: hoc contigisse in desertis Sogdianorum locis. Poculo pleno, sicut oblatum est, reddito; nec solus, inquit, bibere sustinet; nec tam exiguum dividere omnibus possum. Vos currite, & liberis vestris, quod propter illos adtulisti, date. Arrianus 1. vi. 4. In locis Gadirosiorum arentibus, sive (nam dubitat) apud Parapamisadas; cum milites in galea aquam obtulissent, Alexandrum λαβόντα διὰ τοῦ ὄψι πᾶντας ἐνχίαι. Καὶ ἐν ταῖς τῷ ἔργῳ ἐς τοσούτοις ἐπιβουλαῖς τῇ ἐρατῇ εὐφ.

ἔσται; ἄρα ἐπὶ αὐτῇ ἐν τῇ πύλῃ γυνὴ αὐτῶν οὕτω τὸ ὕδωρ τὸ πρὸς Ἀλεξάνδρῳ ἐκχυθείς. Ex quo loco videmus, Sotomenum praefatione ad Theodosium Imperatorem (quem adaequat fatis Alexandri) immerito a Radero accusari; quod scripserit: Alexandrum μετρίως, ἀλλὰ ἐνχίαι τὸ πῶμα. Vide Pollaen. 4. 3. TENN. Mihi placet quoque vehementer Barthii conjectura ejicientis τὰ itinera. Vide ad c. v. §. 26. Sed constant retinent omnes MSS. Quid si legas in itinere? Paulo ante pro qui in Petrensi est qua; in Mediceo sec. quod.

15 *Utilior exemplo*] Sil. Ital. 1. 1. de Hannibale.

Celsus & in magno praecedens agmine ductor.
Imperium perferre suum.

Justin. 1. 111. 2. *Exemplo clarior.* 1. xxxiv. c. 18. *Nec inquam omnium gravius severiusque, quam in semet ipsum imperium exercuit.* TENN. *Utiliore* Scriverii unus, Hillensb. & Ed. Paris. ac Hittorp. Pro temperantiae in Petrensi continentias, qui etiam pro universis dat cunctis. Deim Leiden. pr. quasi.

16 *Potuisse.*] *Alias utiliore s. t. q. s. e. voluisset.* Minus eleganter. Vide Curtium lib. vii. longe aliter haec natrantem. MOD. *Potuisse* sic 1. cum Modio. unus Reg. *voluisset.* *communicare potuisset,* pro *communicavisset.* Lo-

cutio Phaedro familiaris Fab. 20. *Id ut comesset extractum posset facilius*, Fab. 15. *Suadebat asino fugere, ne posset capi*. Idem Alexandro fecit in Libya Cato Lucan. 9. 504. *Minimumque tenens dux ipse liquoris Invidiosus erat*. Statim. *Sic concitus ira*

Excussit galeam, suffecitque omnibus unda.

Laudatur & Hannibal. Sil. 10. l. 1. *Exeretque frim, & spectato fonte recedit*. TERN. Barthio tamen l. 117. Advers. c. 9. *artidebat magis voluisset: quod inve-*

ni in Mediceo primo, & secundo pro var. lect. ac in Edd. Romana & Bonon. Scriverius commiserat quoque *communicatum potasse*. Verum potuisset recte omnino se habet, ut ostenderunt viri docti. Ejus locutionis exempla plena manu praebent Ritterhus. & Burmann. ad Phaedr. F. 15. & ad Ovid. Epist. Her. xvii. 209. quosque ibi laudant. Adde Broukhuf. ad Propert. 11. 15. & J. F. Gronov. ad Livium l. xxxii. 13. *An reverti in Italiam posset pro reverteretur*.

C A P. VIII.

De ¹ *disfringendis hostibus*.

EXEMPLUM I.

CORIOLANUS, quum ignominiam damnationis suae bello ulcisceretur, ² *populationem*

[¹ *Disfringendis*] Gujetus h. e. *taxandis, criminandis*. Statim *Disfringeretur*. *Διφραδίζω. disfringeret* *Διφραδίζω*. Phaedrus Fab. 64. *Tu qui nasute scripta disfringis mea*. Fab. 29. *Gravi disfringunt alios contumelia*. Similitudo est a balneo, quo veteres cum essent usi, inungebantur oleo, deinde strigile radebantur, fricabantur, disfringebantur. Juven. Satyra 111. v. 262. *Et sonas auxis*

Strigilibus, & pleno componis linea gutto. ad quem locum Scholiastes. *Strigile est, quod xystram dicunt, unde oleum deteritur*. Ejusdem usus est fricare. Horat. 1. Sat. 10. 4. de Lucilio. *Quod sale multo Urbem defricavit, charita laudatur eadem*. Plaut. Pseud. 4. 7. 93. *Unde sunt hi senes, fricari sese ex antiquo volunt*. TERN. *Refringendis, infringendis, distinguendis*

MSS. & Edd. qdd. male. Verum perperam quoque Tenuilius confundit *disfringere* & *desfringere*. *Disfringere* est dividere, distrahere, distimere, de qua ne agit hoc caput: quare hoc & exemplo primo ita legendum est. *Desfringere* vero est criminari, taxare, famae alicujus abraderet, & illi detrahare. Hinc patet, exemplo secundo scribendum, ut feci, *desfringeret infamia*, quod monuit jam Cuperus l. 14. Observ. c. 5. Et recte in locis Phaedri a Tenuilio adductis restitutum est per viros doctos. Consule Schefferum, Heinium, & alios. Ovid. l. 11. Trist. 563.

Non ego mordaci desfrinxi carmine quemquam.

Adcoque non opus est, ut cum alio viro docto ibi retingas *perfringeret*. Ii, qui raduntur, & siccantur, non *disfringi*, sed *desfringi*

nem patriciorum agrorum inhibuit, deustis vastatisque plebejorum; ut discordiam moveret, qua consensus Romanorum ³ distringeretur.

II. Hannibal Fabium, cui neque virtute, neque ⁴ artibus bellandi par erat, ut infamia destringeret ⁵. agris ejus abstinuit, ceteros populus. ⁶ Contra ille, ne suspecta civibus fides esset, magnitudine animi effecit, publicatis possessionibus suis.

III. ⁶ Fabius ⁴ Maximus quinto Cos. quum Gal-

^a Vulgo DISTRINGERET. ^b Vulgo Q. FAB.

stringi dici jam docuit Cellarius ad Plin. l. III. Ep. 3. ut lexica monent. Hinc duobus locis corrigendus Columella. l. IV. c. 24. Jam vero muscus, qui more compedis contra vitium devincta comprimit, ferro destringendus, & erandus est. c. 28. Eaque rasura ita deducitur, ut medullam contingat uno latere, atque altero paulo ultra corticem destringatur. Utrobique vulgo *dis*. Alibi plura notavimus. De *distringere*, egimus quoque ad c. III. 3. Ne oppugnatione plurimum oppidum *distringeretur*.

² Populationem] Vossian. populatione. Dein prohibitis pro Inhib. uterque Medicus e Glossa.

³ Distringeretur] Unus Reg. Distringeret. alter Distingueret. & modo Distinguendis. inepte. Livius idem refert l. II. c. 39. Sed aliam causam addit. Sive insensus plebi magis. TENN. Distringeret MSS. octo cum Ed. Paris. distingueret MSS, quatuor cum Edd. Rom. & Bon. Distringerent Palat. ut consensus foret in quarto casu. Sed malo vulgatum.

⁴ Artibus] Unus Reg. arte. Flor. l. 3. Hic omnem disciplinam militarem artemque bellandi condidit. Infra II. 7. Utiles propter calliditatem & artem bellandi. MSS. Idem Fabio Pericles

periculum subiit arte Lacedaemoniorum & Archidami. Justinus l. III. c. 7. Hujus agros in populatione caeterorum intactos hostes reliquerant, sperantes, acquirere se illi posse, aut periculum ex invidia, aut ex suspitione preditionis infamiam. Polyaeus tamen Archidamum pepercisse ait Periclis praedixit, quia illi erat amicus. TENN. Livius l. XLV. 52. Ipsi a pueris eruditi artibus militiae, & saepissime. Medicus tamen primus, & Edd. Rom. ac Bonon. exhibent quoque arte. non male. Livius l. XLII. II. Animum esse inveteratum diutina arte atque usu belli. Justin. l. XIX. c. 1. Non minus bellandi arte, quam virtute firmasset, plane ut hic, Idem l. I. c. 8. Ignarus rei militaris in MS. Orvillii mei artis M. Vegetius l. II. 10. Rei militaris in oblivionem saepius venit. MSS. & in his tres Leidd. ars M. De hac autem, infamia ducem urendi, arte vide loca adducta ad Polyaeum. l. I. c. 36. & ad Valer. Max. l. VII. 3. 8.

⁵ Contra] Petrensis contra, vitiose. Quilibet Medic. sec. pro civibus.

⁶ Q. Fabius.] Adposuit praenomen tacite Scriverius; verum cum nulli MSS. nec Edd. VV. illud agnoscant, auctorque hoc

Gallorum, ⁷ Umbrorum, Hetruscorum, Samnitiumque adversus populum Romanum exercitus coissent, contra quos & ipse trans Apenninum ⁸ in Sentinate ⁹ castra communiebat, scripsit Fulvio & Postumio, qui in praesidio ⁹ urbi erant, copias ¹⁰ ad Sitium moverent. Quibus.

¹¹ ad-

⁶ Vulgo A. MONTIEM.

in nomine alibi quoque omit-
tat, rursus ablegavi. Vid. 1. 3. 3.
III. 4. 1.

⁷ Umbrorum.] Et Umbrorum
MSS. novem. Mediceus uterque
etiam & Tyslorum: dein Samni-
tium MSS. Septem, & Edd. pri-
mae. Samnitium Medicei. Pro
pop. Rom. Petrensis Temp. Mox
MSS. & Edd. aliquot coissent.
Pro communiebat Petrensi. commu-
niebat; Leidenf. sec. & Vaticani
constituebat. Edd. Rom. &
Bonon. convivebat.

⁸ Apenninum montem.] Ne-
mini interpretum haec adhuc
suspecta fuerunt: cum tamen vox
montis supervacua sit, & exstuler
a Leidenf. primo, Mediceo se-
cundo, & uno Scriverii Cod.
Palatinus pro eo habet in acie.
Vaticanus Minare. Leidenf. sec.
in mare. Vossian. minante. Gu-
dian. mianse. Mediceus pr. in
Umminiate. Petrenf. Appennu-
numitate. Edd. Romana, & Bo-
noniensis manire. Quid multa?
Scribendum in Sentinate. Ibi
enim castrametati sunt Consul-
es. Livius l. x. c. 27. Consules
ad bases transgresso Agennino in
agrum Sentinatam pervenerunt.
Ibi quatuor ferme millium inter-
uallo castra posita sunt. Et paullo
post. Hujus populationis fama
Hetruscos ex agro Sentinate ad suos
finis tuendos movit. Omissa vox
agri occasione corrumpendi lo-
ci dedic, quod ramen frequens
est apud Livium & alios. Ut in
Antiate, in Caerite, in Vejante, in
hossice, & similibus passim. V.

Gronov. ad Livium l. xxii.
1. & infra l. iv. 1. 29.

⁹ Urbi.] Sic MSS. Gujetus ur-
bis. TERN. Urbis habent Vaticanus,
Leidenf. & Medic. sec. Sed
male. Urbi erant praesidio, non
in urbis praesidio. Stativa habe-
bant in Falisco, & Vaticano agro.
Dein ut copias contra nostri sty-
lum edunt Rom. & Bonon. &
Medic. sec. Petrenf. quoad

¹⁰ Ad Sitium moverant.] Qui-
dam ad Samnium; sed parum
bene & hi, & illi, aut enim
Livii monumenta auctoritate pri-
vandam est; aut legendum, co-
pias ad Clusium moverent. Sic e-
nim ille l. x. Dec. 1. Coss. (Fabius
puta & Decius) Fulvio ut ex Fa-
lisco, Postumio, ut ex Vaticano
exercitum ad Clusium admoveant,
summaque vi fines hostium depo-
pulentur, scribunt. Hujus popu-
lationis fama Hetruscos ex agro
Sentinate ad suos fines tuendos mo-
vit. Neque Livius tantum, sed
& res ipsa ita scribendum cla-
mat. Enim Sitium urbem arbi-
tror te, nisi in Utopia, nus-
quam terrarum posse invenire,
& Samnium legi non debere, ex
eo palam est, quod tum Samni-
tes ad sua tuenda delapsuri fue-
rint, non Hetrusci, quorum si-
nibus exercitus Samnio (quae re-
gio Italiae, inter Picenum, Cam-
paniam, & Apuliam est) admo-
tus, damno esse sequitur. Quae
ratio in Clusio Thusciae, sive
Hetrusiae oppido, contraria est.
Erat autem & in Umbria anti-
quius Clusiolam oppidum; cu-
jus

41. adsecutis, ad sua defendenda Hetrusci Umbri-
que 42. descenderunt. Relictos Samnites Gallos-
que Fabius & collega Decius adgressi, vice-
runt.

IV.

fas meminit Plinius l. x. c. 14. Quem etiam consulendum censeo c. 5. ejusdem libri de Clusinis novis, & veteribus Hetruriae populis. Mod. Ad *Sitium* sic MSS. Sed *Sitium* apud Geographos nullum existat. Ideo Modius ad *Clusium* conjecit lectio- nem verosimillimam. Livius hanc eandem referens ait, l. x. c. 27. *Confules* (qui Decius & Fabius erant) *Fulvio ut ex Palisco, Paphnido, ut ex Vastiano exiretulum ad Clusium advenirent; summaque vi fines, bosium depopulenter; feribunt. Hujus populationis fama, Evrustus ex agro Sentinate ad suos fines tendens movit.* Nec mirum hoc capite, sed tota fere libro decimo agit de Clusio. *Sammium*, quod alii *Sammunt*, si locum habere, movisset Samnites (non Hetruscos) dilaret ad sua aestuanda. *Sitium* Stephano aefurbs Italiae. Verum ego suspensum pedem pono, quando tritum codicum spatium est relinquendum. Duo Reg. habent *Affitium*. Inde colligo *Aeffium* (Prolemaceo *Aefritus*, in Umbria inter Perusiam & Sentinum positum) & libentius amplector, quia & Umbri ad bellum hoc coierunt. Ejus cives Plinio *Affinates*. l. 111. c. 14. *Amerini, Attidiares, Affinates, Arnates, Aefinates, Cameres*. Procopio l. 111. Gothicar. l. A' *σινίτες*. TENN. *Sammium* Edd. prima. *Sanitum* & *Sammium* Medicei. Ceteri cum vulgatis conspirant, nisi quod per e quidam *Sicium* habent. Non me expedit. *Clusium* & Livio probat Cluverius Ital. Antig. L. 11. p. 568. *Aeffium* vel *Aesium*, ut alii vocant, testibus Geographis, ob MSSos in duces (sua-

Vasleianus *Africum*, & margo
Coll. Voss. *Afficum*) placet mihi
magis. Multo tamen vehemen-
tius aridet, ut legatur *Sa-*
trium. Hæc utiæ claustra, quæ de ea
urbis inquit Livius l. 7. c. 32.
Quæ urbs ab hoc ipso Fabio in
secundo Consulat. obsidione
Hætruscorum liberata est. ibid.
c. 35. & apud nostrum l. 11. c.
3. Ex r. ubi vide Tennul. Sed
nihil desino.

II *Assecutis*] *Gruetus exsecu-*
ti, passiva significatione. TENN.
 MSS. nihil mutant. Fortè *obse-*
cutis vel *id secutis*.

32. Descederunt] Vossianus: di-
verſerunt. Tres Hilli. Daurice-
runt. P. R. Descederunt & no-
bis servavit Vossianus, Medicei:
& duo. Scitipiani. Quod non
temere mutavi velim. Quia so-
les hoc vix usurpat, cum quis
e loco alioque ad inferiorem, si-
ve ad mare ventus proficiscitur,
ut i. latum est. Vide. Tem-
nus. ad l. 1. §. 1. 14. c. 33. c. 1.
§. 6. Ipsi in targa hostium des-
cenderunt. Marii tamen in al-
teram lesionem inclivo. Nam
diverſerunt habere tot. G. ad &
diverſerunt alii cepem. A Samni-
tibus & Gallis averſerunt fe ad
sua descendenda. Cum l. 1. c. 1.
p. 1. Alii. Aegypto daverſe in-
Africa. S. q. 359. Consul prae-
ter alios Heinsium, & Rursum
ad Quid. l. 1. §. 1. Am. 6. p. 1. Alii.
111. ad. xam. miserrum de vixit. f. u-
nus. Et, quae dixi ad Lucanum:
l. 11. 470. Ubi acta est fossa,
daverſe acies. Utrum quis
ligat sem descendens, sem deorsu
rerunt, vel etiam descendentes,
scilicet quisque alia via ad suos
fines, per me licet; modo ne
amplius. Cluvellii objectu

IV. ¹³ M. ¹⁴ Curius adversus Sabinos, qui in genti exercitu conscripto, relictis finibus suis nostros occupaverant, occultis itineribus, manum misit, quae desolatos agros eorum, vicofque per diversa incendit. Sabini ad arcendam domesticam ¹⁵ vastitatem recesserunt. Curio contigit & vacuos infestare hostium fines, & exercitum sine proelio avertere, sparsumque cadere.

V. T. ¹⁶ Didius ¹⁷ paucitate suorum ¹⁸ diffidens, quum

¶ Vulgo M. b Vulgo PAUCITATE.

ipam discesserunt l. 11. Ital. Ant. p. 586.

¹³ M. Curius] Ita lego. vulgo Marcus C. Scrib. Male fecerunt Keuchenius, & Tennulius, quod bene monentem Scriverium non secuti sunt. Diserte hic Curius, cuius praenomen passim corruptum est, in Fastis, Nonio Marcello, Plutarcho, & Athenaeo aliisque Manlius vocatur. Adi. Vassos Pigh. ad A. V. C. CCLXXIII. quo de Sabinis triumphavit, & A. V. C. CCLXXVIII. quo de Samnitibus, & rege Pyrrho triumphum duxit. Atque hinc emensa nostrum quoque l. 11. c. 23. l. 1. IV. c. 3. §. 12. In Mediceo primo est Manlius.

¹⁴ Vastitatem] Unus Reg. Vastationem. Tann. Et Medic. a. m. pr. sed frustra. Dein incepte Curioni Medic. uterque. Contingit uterque Leid. & Medic. sec. Variet. Palat. pro infestare Edd. Rom. & Bonon praefare.

¹⁵ T. Didius.] Idem, cusus meminist l. 11. c. 10. 1. Praenominis carer Leidens. sec. in Hillensb. etiam non legitur suorum: dein additamentum Medic. pr. & pro var. lect. secund. in quo advenit. Mox trahere b. uterque Medic. & Edd. Rom. Bonon. Wechel. pro ris Medic. pr. & Leid. sec. ei. Vocata non adv. Edd. Parisi. & apud Palat. deinque profugerant vel persequuntur

MSS. novem, & Edd. pp. forsitan rectius scriberes profugerant. Item bellum pro pugnam, & belli pro proelio, ut saepe ea vox sumitur, est in Petrenli.

¹⁶ Paucitate] Dno Scriveriani, Palatinus, Medicus antiquior, Vaticanus, tunc Cantabrigiensis, uterque Leidenfis, & Edd. Romana, Bononiensis, Parisiensis, paucitate: Quod ab ipsa Frontini manu esse persuasum habeo. Ut enim fido, & confido saepissime cum sexto casu junxerunt, sic non dubito, quin factum quoque fuerit in diffido. Certe MSS. & Edd. vv. in Suetonii Julio C. s. quem citat Tennulius, habere occasione, testatur Casaubonus, atque ita e MSS. edidit Fulmanus. Apud Caesarem l. 1. B. Civ. c. 12. diffusus municipii voluntati. Bong. & Palat. a Vossio, alique a me collati Codd. cum Ed. Romana principe voluntate. Apud Laetantium l. v. c. 20. vererrimus, & longe optimus Codex quorum potestate diffidunt, non potestari.

¹⁷ Diffidens.] Dicitur non respectu animi & fidei, sed virium & potentiae, quae rem propositam non possunt exsequi. Justinus 14. c. 5. Lacedaemonii urbem armis diffisi, murorum praesidio includunt. Sallustius Jugurth. c. 43. Metellus veteri exercitui diffidens, militem foribere, praesidi

quum in adventum earum legionum, quas exspectabat, traheret bellum, & occurrere eis hostem comperisset, concione advocata, aptari iussit milites ad pugnam, ac de industria negligentius custodiri captivos: ex quibus pauci, qui profugere, nuntiaverunt suis, pugnam imminere. At illi, ne¹⁸ suspitione^a proelii diducere vires, ¹⁹ omiserunt occurrere eis, quibus insidiabantur. Legiones tutissime, nullo excipiente, ad Didium pervenerunt.

VI. Bello Punico quaedam civitates, quae a Romanis deficere ad Poenos²⁰ destinaverant, quum obsides dedissent, quos recipere, antequam desciscerent, studebant, simulaverunt seditionem inter finitimos ortam, quam Romanorum legati dirimere deberent, missosque eos, velut contraria pignora, retinuerunt, nec ante reddiderunt,

¶ Vulgo suspitione.

die undique accersere. Sueton. Jul. 3. Lepidi societate abstinnit: cum ingenio ejus diffusum, tum occasione, quam minorum opinione offenderat. TANN.

18 Ne suspitione proelii diducere vires. Repono, At illi ne suspitione proelii diducere vires, viam facientibus aliis editionibus. De verbo *suspitione* vide, quae dixi ad Vegetium, si modo opera videatur, nam eam vocem Tacito, Terentio, aliis Romanis scriptoribus jam olim postliminii jure redditam, non potes ignorare. STW, 3. Reg. 2. Hill. *Suspitione*. 1. Hill. & in margine unius Regii *Suspitione*, quam lectionem amplectitur Stewechius, qui videndus ad Veget. l. 111. c. 6. TANN. Amplexus sum Stewechii emendationem *Suspitione*; quod diserte agnoscunt MS. Scriv. Palatin. Vaticanus, Leidens. prim. &

Vossian. pro Var. Lectione. Ceteri *Suspitione*, *suspitione*, *insuspitione*, *speculatione*, unde facere etiam posset *expeditione*. In nullo legitur *suspitione*. *Suspitionibus* pro *suspicionibus* apud Vegetium etiam duo veterimi Leidenses. De voce *Suspitione* consule Ct. Burmann. ad Quinail. Decl. 1. 2. & Munckerum ad Fulgentium l. 111. Init.

19 Omiserunt occurrere] Perrensis *cafferunt* o.

20 Destinaverant.] 3. Reg. 1. Hill. *destinaverunt*. TANN. Item Scrivianus quidam, & duo Leidenses cum Ed. Paris. Medic. sec. a R. *desistat* ad P. *desistunt*. Medic. pr. ab R. *deu* pro *desiscerent* idem *desiderent*. Vaticanus, & Edd. primae *desiderent*. Medic. sec. *desiscere*. Pro 21 uterque Medic. a m. pr. *cit*. Dein *volas* *ciulam* *pignora* Vaticanus.

runt, quam ipsi recuperarent suos.

VII. Legati Romanorum, quum ²¹ missi essent ad Antiochum regem, qui secum Hannibalem victis jam Carthaginensibus habebat, ²² consiliumque ejus adversus Romanos instruebat, crebris cum Hannibale ²³ colloquiis effecerunt, ut is regi fieret suspectus, cui gratissimus alioquin & utilis erat propter ²⁴ calliditatem & ²⁵ peritiā bellandi.

VIII. Q. Metellus adversus Jugurtham bellum gerens, missos ad se legatos ejus corrupti, ut sibi proderent regem. Quum & ²⁶ alii venissent, idem fecit. Eodem consilio usus est & ²⁷ adversus tertios. Sed de captivitate Jugurthae res

²¹ Sic MSS. Vulgo. ²² etiam. ²³ ut abest ab Ed. Tenn. ac 2. MSS.

²¹ *Missi essent ad Antiochum*] Infanti simus, ni sincerum esse videamus, cum *missi essent*. Quod & sententia, & rei veritas ita emendandum flagitant. STEW. *Missi essent*. Ita Stewechius & MSS. Vulgo *Missi essent*. SCRIV. *Missi essent* posteriores editores receperunt; & ita legitur in duobus Scriverii, Vaticano, ac duobus Cantabrigiensibus. Plerique tamen *missi essent*. *Commisissent* Leidens. pr. c. *missi essent* suos alius. *Venissent* Petrensis, in utroque Mediceo cum *missi essent*. Latere aliud quid videtur. Nam *Missi essent* ut l. II. c. I. §. 6. *Dispersi essent* ad similia munera.

²² *Consilium* c. d. R. *instruebat*] Florus 2. 8. *Quod fuisset illud periculum, si se consiliis ejus Rex tradidisset* TENN. De locutione *instruere consilium* vide ad praef. supra jam in duobus MSS. doctis. Infra MSS. mutari verborum ordinem. Vulgo *erat & utilis*.

²³ *Colloquiis*] Quibus laudando Hannibalem reddiderant suspectum Antiocho (Justinus 18.

c. 4.) reconciliatam ejus cum Romanis gratiam existimanti. Hae perfidae laudes in aulicis Mamertinus Panegyrico ad Julianum. *Callido nocendi consilio accusatoriam diritatem laudum rotulis peragebant*. Ibidem. *Hae voces* (nimium de victoria Juliani) fuerunt ad inflammandum odium probris omnibus potentiores. Tacitus in Agricola 41. *Pessimam inimicorum genus, laudantes*. Grotius H. fol. 132. de Pasmensi. *Tot vero nationes, partem maximam Belgarum subactas, egregia in illum populi studia, occulto apud Regem & specie laudum perniciosius jactabant*. Poly. I. II. 32. TENN. Vid. Liv. xxv. 34.

²⁴ *Calliditatem*] Hinc Val. Max. 9. c. 6. de Annibale. *Nonne bellum adversus populum R. & Italiam professus, adversus ipsam fidem acris gessit, mendacii & fallacia quae praestolari artibus gaudens* TENN.

²⁵ *Peritiā*] *Artem* MSS. SCRIV. Omnes mei vulgatum, et sequo-
num sermone. Vide ad §. 2.

res parum processit; vivum enim tradi sibi volebat: ²⁶ plurimum tamen consecutus est; nam, quum interceptae fuissent ²⁷ epistolae ejus ad ²⁸ regios amicos scriptae, in omnes eos rex animadvertit, spoliatusque ²⁹ consiliis, amicos postea parare non potuit.

IX. ³⁰ C. Caesar, quum per ³¹ exceptum quemdam aquatorem comperisset, Afranium Pe-

tre-

²⁶ Plurimum tamen] Medic. sec. plus. a Coll. Voss. & Cantabrigiensi abest tamen.

²⁷ Epistolae] Dux Guisus, cum anno quadragesimo octavo Neapolim praefidio Gallico teneret, refert sibi, tanquam Hispanis studentis, a Joanne Austriaco scriptas literas laude sui plenissimas; verum se continuo recitasse populo Neapolitano, & sic invidiae discrimen declinasse: commentarii (cui nomen *les mémoires de Duc de Guise*) l. ^o 11. fol. 196. & l. 1v. fol. 145. qui ad exemplum J. Caesaris scriptus ab eodem videri vult, & acta diurna continet: sed penitus inveniendi apparebit, non tam facile & celeriter confectus, sed compositus inque otio scriptus post res peractas. Praeterea quilibet Dux subit arrogantiae crimen, qui existimat se iudicio cujusquam posse cum Caesare in scribendo comparari. TENN.

²⁸ Regias amicos] Quos Frontinus hic vocat *consilia* (vide supra Cap. 2. §. 1.) sunt consiliarii, purpurati, aulici. Tacit. 2. anal. c. 12. *Amicis inesse adulationem: si concia vocatur, illic quoque quae pauci incipiant, reliquos assequere.* Valer. Flaccus l. 1.

Regis amicitiam & servi propioris honores

Quam passens non arte talis & Juvenal. Sat. 4.

*In quorum facie miserae magnaeque sedebat
Rallat amicitiae,*

Et Graeci φίλοι vocant. Herodian. l. 1. c. 4. de Marco agonizante. Συγκαλιότας τοὺς φίλους, ὅσοις παρέχον τῇ συνουσίᾳ. Curtius l. xii. c. 3. Vocat cognatos & propinquos Regis. *Emique intervallo, quos cognatos Regis appellant, decem & quinque millia hominum.* ibidem. *Decem ferme nobilissimi propinquorum commiscantur.* Vide Freinshemium, hos Justinus l. 1. c. 4. vocat arcanorum Regis participes. TENN.

²⁹ Consiliis] Alias Consiliariis, Scilicet. Sed consiliis retinent omnes mei. Recte sic servitia pro servis, auxilia pro auxiliariis, & sexcenta similia. V. TENN. ad l. 1. c. 2. §. 1. Supra Mediceus sec. habet in omnes suos. Paullo aliter haec narrat Sallustius B. Jugurth. c. 70. & seqq.

³⁰ C. Caesar.] Non invenias praenomen in MSS. tribus, & Edd. verustioribus. Dein quum, si ve cum MSS. sex cum iisdem, pluribusque Editis relegant post aquatorem.

³¹ Exceptum] h. e. interceptum in via, ex insidiis. 6. Aeneid. 173.

Aemulus exceptum Triton (si credere dignum est)

Inter saxa virum spumosa immerferat unda.

Frontin. supra c. 2. n. 7. *Comperit decem millia Bojorum excipiendo ibi Romanorum agmini imminere.* hoc cap. n. 5. *Nullo excipiente.* & n. 10. *Ad excipienda auxilia.* Sueton. Augusto c. 16. Cum

trejumque castra noctu moturos, ut citra vexationem suorum hostilia impediret consilia, ³² initio a statim noctis ³³ vasa conclamare milites, & praeter adversariorum castra agi mulos cum fremitu,

a Vulgo IN INITIO.

Cum descendisset ad littus, praeceptus est. Proprie ferae dicuntur excipi in venatione. Sen. 1. de ira c. 11. An tu putas, venatorum irasci feris, vel cum & fugientes persequitur, & venientes excipit? Omnia illa sine ira facit ratio. Virg. 3. Ecl. 18.

Caprum excipere infidiis multum latrans lycisca.

Phaedrus fab. 11. Fugientes ipse ac exciperet. TENN.

32 In initio] Sic omnes editi libri. Sed MSS. omnes delent $\tau\delta$ in, quod $\pi\alpha\rho\epsilon\lambda\alpha\varsigma$. Justia. 1. c. 1. Principio rerum gentium nationumque imperium penes Reges erat. lib. 2. c. 1. Initio rerum cum alias terrae nimis fervore solis arderent. ibid. Illuvies aquarum principio rerum terras obrutas tenuit. Eleganter omittunt $\tau\delta$ in. C. Nepos in Hamilcare c. 2. Tantum exarsit intestinum bellum, ut nunquam pari periculo fuerit Carthago. Idem in Datam c. 5. Docet, magno cum fore periculo, si quid illo imperante in Aegypto aduersi accideret. TENN. In abest quoque a Scriverianis, meisque, uno, alterove excepto. Recte. Salust. B. Catil. c. 2. Initio reges diversi. ubi vide notas. Atque ita legendum apud Vegetium. 1. 1. praef. Agrestem incultamque hominum initio saeculi vitam a communi mutorum animalium vel ferarum urbium constitutio prima discrevit. Sic duo optimi Leidenses, non in initio. Mutorum ibidem rescripti pro brutorum: nam in MSSis fere omnibus sic exhibetur: cujus vocis glossa est altera. Muta dicuntur animalia, quia sonum edunt confu-

sum, & non articulatam. Quomodo alibi muta vox, muta iustiria &c., de quibus egimus ad l. 1. 6. 2. dicuntur. Adi Senecam Epist. 90. ubi Vid. Gronov. & Ep. 92. Muta aggregetur animal pabulo lactum. Tacitus Hist. 1. 17. Libertatem natura etiam mutis animalibus datam. Petron. c. 140. Sicut muta animalia cibo inescantur: & saepius alibi. Fuit, cum in Vegetio mixtorum legem, quia mixta erant, & manserunt animalia: sed verum est unice mutorum.

33 Vasa conclamare] Dicuntur milites, cum se parant itineri. Caesar 1. 1. b. civil. c. 66. de hac re. Quo cognito, signum dari jubet, & vasa militari more conclamari. Docte huc alludit Varro 1. 1. de r. 1. c. 1. Septuagesimus annus me admonet, ut vasa colligam. h. e. ut e vita recedam. Plaut. Pseud. 4. 3. 10. Cor colligatis vasis expellat meum, ut exulatum ex pectore aufugiat meum. TENN. Ad illum Caesaris locum D. Vossius hic legendum esse monet vasa conclamari, deleta voce milites. Et, ut ego quidem arbitror, recte. Milites enim ipsi non conclamant vasa; sed praecones vel tesseraarii; unde passim impersonaliter vasa conclamari, & conclamari simpliciter apud Caesarem, & alios occurrit; cum jubet Imperator castra moveri. Vide lib. 111. B. Civ. c. 37. 38. l. 1. 67. 111. 75. &c. Livius 1. xxii. c. 3. Signo dato conclamatum inde, ut colligantur vasa: profecti & agmine incedentes. &c. Hanc autem conjecturam vehementer firmat Cod. primus Mediceo-

rum,

STRATEGEMATICON L.I.C.VIII. 109
 mitu, ³⁴ & sonum continuare iussit, ³⁵ quo ⁴ retent-
 os volebat arbitrari, castra ³⁶ Caesarem mo-
 vere.

X.

a Vulgo quos.

rum, in quo milites modo erat
 supra scriptum, non in ipso con-
 textu.

34 *Et sonum iussit continuare.* Inveni ad marginem Colonien-
 edit. & *sono iussit; continuare se*
 & *arbitrari*, &c. omisiss illis,
 quos retentos volebat. quae & ego
 semper ut a mala manu profecta
 suspicavi; ideoque legendum
 conieci, *agi mulos cum fremitu*
 & *sono iussit; & continuare se il-*
li, arbitrari, castra Caesarem mo-
vere. neque me adhuc conjectu-
 rae huius poeniret. Mod. Non
 Inconcinne quidem Modius: sed
 quatuor MSS. nostri consentiant
 vulg. nisi quod in duobus sit *ca-*
stra ad Caesarem movere, & in
 tertio a *Caesare*; quomodo & Ex-
 cerpta Palatina. Quartus diserte
 proptus eodem modo, quo edi-
 tum. Quare sine ulla haesitatione
 legendum. praeter a. c. *agi*
mulos cum f. & sonum continuare
iussit: quo retentos. (sc. adversa-
 rios) v. *arbitrari, castra Caesa-*
rem movere Scitv. Cur. post. Ni-
 hil mutari vult Barthius, l. xiv.
 Advers. c. 9. quem non intelle-
 ctum suppresso ipsius nomine
 hic rursus exscripsit Kenchenius;
 putatque Barthius, locum satis
 clarum esse, si per quos modo
 intelligamus adversarios. Modio
 faveat paullulum codex primus
 Leidensis, in quo scribitur *sono*.
 Verum ceteri omnes cum vulga-
 tis conspirant; nisi quod *iussit*
 in iis ponatur post *continurare*; ut
 debet, facitque periodum multo
 rotundiorem. Forsan huc revo-
 canda est vox *milites*, quae su-
 pra abundat.

35 *Quos retentos*] Haec verba
 sine jure delet Modius, & sic to-
 tum locum restituit. *Agī mulos*

cum fremitu & sono iussit, & con-
tinuare se illi, arbitrari, castra Ca-
sarem movere. Sed quid est tum
fremitu & sono? an aliquis fre-
 mitus datur sine sono? Ego ar-
 bitror nihil delecti, sed secundum
 Reg. Cod. *Qua re territos*, legi.
 Caesar. l. 3. b. civil. c. 92. *Ne-*
quo frustra antiquitus institutum
est, ut signa undique concinerent
clameramque universi tollerent:
quibus rebus & hostes terreri, &
suos incitari existimaverunt. TENN.
 Nullus dubito, quin hinc delecti
 nihil debeat, sed cum Scriverio
 legi quo sc. sono retentos adver-
 sarios: ut edidi, nam vulgatum
 corruptum, & scabrum est. Li-
 cet magis inclinem in Regii
 Codicis lectionem *qua re territos*,
 sive *quo territos*. Caesar ipse di-
 cit *illi exaudito clamore veriti*.
 Male vero Tennulius hic citat
 Caesarem l. 11. de B. Civ. c. 92.
 confundens vasorum ad iter con-
 clamationem cum classico & cla-
 more edito ante pugnam. De
 ultimo enim agit Caesaris, quem
 adducit, locus. Adde Lipsium l. 19.
 de Mil. c. 11. Qua in re noster
 quoque adhibuit verbum *concla-*
mare. l. 11. c. 4. §. 8. *simul lixas*
calonesque & omnis generis seque-
las conclamare iussit, atque ita ho-
stem magni exercitus specie exterruit.
 Hic autem Afranius, & Petrejus
 non exterriti sunt clamoris ma-
 gnitudine; sed credentes, Caesa-
 rem ad se, quum in itinere in-
 pediti forent, movere, vereban-
 tur, ne noctu impediti sub onere
 confligere cogrentur: quare
 iter suppresserant, & copias in
 castris continebant, ut volebat
 testis ipse Caesar.

36 *Caesarem*] 2. Hill. 1. Reg.
 ad Caesarem. 2. Reg. 1. Hill. ad
 Caesa-

X. Scipio Africanus ad excipienda auxilia cum com meatibus, ³⁷ Hannibali venientia, M. Thermum^a, dimisit, ipse subventurus.

XI. Dionysius ³⁸, Syracusanorum tyrannus, quum Afri ingenti multitudine ³⁹ trajecturi essent in Siciliam, ad eum obpugnandum, castella pluribus locis communiit, custodibusque praecepit; ut ea advenienti hosti dederent, dimissique Syracusas

^a Vulgo H. VENTICIUM THERMUM.

Caesare. TENN. Vid. supra Scriver. *A Caesare* ex meis Gudian. Coll. Voss. & Leidens. sec. *Ad Caesarem* tres Cantabrigienses, uterque Mediceus, & Ed. Paris. & arbit. Ed. Wechel. *equos castra* unus Cantabr. Omnino ego arbitror, hic excidisse vocem *se*, & in summa totum locum hoc pacto esse restitutum. *Initis statim nectis* *vasa conclamari*, &c. & *sonum conclamari* milites iussit. *Quo* *territos* volbat arbitrari, *castra ad se Caesarem movere*. Sic certe nihil asperi relinquitur, omniaque intellectu sunt clarissima.

³⁷ *Hannibali.*] Est oratio imperfecta. Beatae memoriae affinis meus legebat. *Hannibali venientia Minucium Thermum* &c. Quia Thermus est cognomen Minuciae gentis. *TENN.* Optime Gronovius perspexit verum huius loci sensum, quem illustrat Appianus B. Pun. p. 31. Ed. Toll. *ἡ δὲ ἀποδομὴ* οὐ Σκίπιον Ἀννιβανιστοχουζῶντι ἀπερμένον καὶ περιμένοντα ἀγορῇ φερόμενον, οὐκ ἔστι ἐπιμψι θίμενον χιλιάρχον ἐπὶ τῆς ἑγορίας αὐτὴν &c. Bene igitur legit *venientia*, quod edidi, quia clare ita exhibet codex Petrensis; Addidi M. i. e. Marcum, quae littera praecedenti voci adhaesit, nisi quis mecum malit *ventura*; M. sive *Marcum Thermum* quia videntur librarii vix potuisse cor-

rumpere τὸ *venientia*. In Mediceo primo est *Venturum*. Edd. pp. *vetitum*. Nihili est *Venticium*. *Thermus*, ut scripsi, non *Thermus*, erat gentis *Minuciae* cognomen: quod gentile non opus fuisse, ut addatur, patet ex Appiano. MSS. quatuor habent *Hannibale*. Unus *Hannibalem*. Petrensis ad *Hannibalem*. Leidensis prim. *Hannibalis*; unde legi quodque posset, *cum com meatibus Hannibalis Minucium Thermum imm.* Dein *Terminum* duo Medicei, & Edd. primae. *Misti* Petrensis. Hinc malim cum eodem Gronovio in Epistola ad Keuchenum data *Thermum immisi*. *Immittere* verbum excipiendi hostibus, insidiisque esse proprium quis nescit? Longe certe elegantius foret, quam *dimisti*.

³⁸ *Syracusanorum*] Leidens. sec. *Syracusiorum*. Fors fuerit *Syracusiorum*. vid. ad c. xi. 18.

³⁹ *Trajecturi.*] *Transiituri* Medic. pr. *Transituri*. Medic. sec. & Edd. primae. Dein in *Sicilia*. Palatin. & Leid. pr. *Ad eam* Petrensis. Mox *communivit* MSS; tres. *Munivit* Medic. pr. & Edd. pp. Sed v. l. xi. 3. 27. Dein *eadem* uterque Medic. & Edd. eadem. Hillensb. *eam*. postea *venienti* Medic. pr. *Pro dederent* Petrensis. *redderent*. *dimissique* Medic. sec. *dimissi*. Leid. sec. *venient*, pro *redierent* Petrensis.

casas ⁴⁰ occulte redirent. Afris necesse fuit, capta castella ⁴¹ praesidio ibi tenere; quos Dionysius, redactos ad, quam voluerat, paucitatem, pene jam par numero adgressus vicit, quum suos contraxisset, & adversarios sparsisset.

XII. Agefilaus Lacedaemonius, quum inferret bellum ⁴² Tissaphernae, Cariam se petere simulavit; quasi aptius locis ⁴³ montuosis, adversus hostem, equitatu praevalentem, pugnaturus. Per hanc consilii ⁴⁴ ostentationem ⁴⁵ avvocato ^b in Cariam Tissapherne, ipse ⁴⁶ Lydiam, ubi caput hostium

^a Vulgo TISSAPHERNI. ^b Vulgo ADVOCATU.

⁴⁰ *Occulto*] *Ut occulte* Leid. pr. quod car praeceperit Dionysius, non capio. Quorum enim alio deditis per passionem castellis se recipere milites? Non tradit hoc etiam Polyaeus l. v. 2. 9. An *occulto*? Certe quid *occulto* hic facit, non video.

⁴¹ *Praesidio ibi tenere*] Reg. *praesidio militum* r. TENN. III. Meinsius ad Vellej. l. 11. c. 51. ac Epist. ccc. ad Graevium, qui Epist. r. illud probat, coniecit legendum *p. obtrinare*. Sine dubio, quia offendit *co* vox *ibi*. *Tenere* enim *praesidio* locutionem esse tam frequentem, quam *obtrinare*, non potuerunt nescire esse. Vide infra ad l. 11. 4. 3. 12. 3. Mihi quoque illud *ibi* hoc loco suspectum est valde; certe super vacuum est, & ineleganter additum. Immo in utroque Mediceo, Cantabrigiensi, ac Edd. Rom. & Bonon. scribitur *tenerent*; quid ni, *praesidio ut*, vel *uti tenerent*? pro *necesse* autem in Leid. sec. est *vocem*. Cl. Wasse mallet *Afris vero nec*. In Edd. supradictis non apparet *ut fuit*, uti nec jam, quod sequitur. Absit illud a-niam a Cod. Medice. pr.

⁴² *Tissapherni*.] Sic Keuchenius edidit, & dein Tennul. Gr. Tuar-

phiern, vel *Tiraphiern*. Male ante *Tysap*. Verum amplius MSS. mei octo, & Edd. tres primae dant *Tissaphernae*, optime. Graecis enim plurimumque in secundo & tertio casu est primae declinationis; ita tamen, ut sibi non consent. Vide modo Plutarch. in Agefilao, Xenophon. l. 111. Hist. Gr. Diodor. Sicul. l. xiv. & Polyæn. l. 11. c. 1. aliosque.

⁴³ *Montuosi*.] Edd. primae *Montosi*, ut *montosae Nersae* apud Virgil. l. vi. 1. Aen. & olim apud alios auctores: sed ubique e MSS. substituant viri docti *montuosi*. quod mei quoque hic retinent.

⁴⁴ *Ostentationem*] 2. Reg. 1. Hüll. *Ostensionem*. TENN. Uterque etiam Medice. & Edd. Rom. Bonon. ac Wechelii. male.

⁴⁵ *Advocato*] Leg. *avvocato* in Car. Mod. Alias *avvocato*. Scriv. *Avvocato* l. ut l. 1. c. 4. §. 14. TENN. Nihil verius; & confirmatur novem meis codicibus. Vide ad citatum a Tennulio locum.

⁴⁶ *Lydiam*] Ita quoque, monente jam Keuchenio, Polyaeus l. 11. 1. 9. Sed rectius alii Agefilaum in Phrygiam tunc irrupisse narrant; nam depopulatio Lydiae ac-

stium regni erat, irupit; obpressisque, qui illie agebant, pecunia regia potitus est.

accidit postea. Vide Lambin. ad Nepot. Agesil. c. 3. &c. Dipd. Sicul. l. xiv. p. 438. 439. *Regiam vero pecuniam captam ab eo*

esse nemo tradit, ἀλλὰ λέγειται πάλαι καὶ παλαιὰν magnam praedam.

C A P. IX.

De seditione militum compefcenda.

EXEMPLUM I.

t. **A.** Manlius Cos. quum comperisset, ² con-
jurasse milites in hibernis Campaniae,
ut, jugulatis hospitibus, ipsi res eorum invade-
rent, rumorem spargit ³, eodem loco hiberna-
tu-

a Vulgo SPARSIT.

1 *A. Manlius Consul*] Hoc Strategemate non Manlio, sed C. Martio Rutilo, qui postea Censorinus vocatus fuit, a Livio ascribitur lib. vii. ab Urbe condita. Sed idem ille in primo consulatu suo collegam habuit quendam Cn. Manlium Capitolinum Imperiosum, anno ab U. C. trecentesimo nonagesimo sexto. testantur Fasti. Stew. Forte Cn. Manlius. SCRIV. *A. Manlius*. Omnes MSS. *Antus Mallius*, ut & infra. Caeterum hoc Strategema, notante Stewechio, non Manlio, sed C. Martio Rutilo, qui postea Censorinus vocatus, a Livio lib. 7. ascribitur. Sed idem ille in primo consulatu suo collegam habuit quendam Cn. Manlium Capitolinum Imperiosum, A. V. C. CCCXCVI. ut fasti quoque testantur. Hinc Scriverius conjecit. Cn. Manlius. Tamen Manifeste errat auctor, nec Scriverii conjectura quiddam ei auxilii adfertur. A C. Marcio hoc

Strategema adhibitum esse, Livio constat; quod monitum jam ante Stewechium in Marg. Ed. Wéchel. *Mallius* exhibent MSS. fere omnes, ut solent in hoc nomine. Videtur auctor aliquando negligentius exscripsisse Livium, vel nimis memoriae confusus fuisse. ut l. ii. s. 16. 7. ii. & alibi. Nisi & hic velimus eum absolvere, & in librariorum conferre culpam; cum re facile abite potuerint in NL.

2 *Conjurasse*] Uterque Medicus, & Edd. Rom. ac Bonon. *quod conjurassent*: dein duo *hospitibus*. plerique *v. invaderent eorum. Rumorem sparsit* in Medic. primo decit. Scriveriant, *Spargit* MSS. & mei vii, & Ed. Paris. Recte: quod etiam Cl. Wasse animadvertit. v. ad c. xi. 1.

3 *Eodem loco hibernaturus*] Medic. pr. *hibernam introit*. sec. *hibernaturus*. Verum quo haec promissio iis, qui non in activis, sed jam in hibernis erant? Hiulca, ni fallor, est oratio, quam

turos; atque ita conjuratorum consilio ⁴ turbato, Campaniam periculo liberavit, & ex occasione nocentes punivit.

II. ⁵ L. Sulla, quum legiones ⁶ civium Romanorum perniciofa seditione furerent, consilio restituit sanitatem ⁷ efferatis. ⁸ Propere enim adnuntia ⁹ jussit, hostem adesse, & ad arma vocantium clamorem tolli, signa canere. Discussa seditio est, universis adversus hostem consentientibus.

III. Cn. Pompejus, trucidato ab exercitu Me-
diolani senatu, ne tumultum moveret, si solos evocasset nocentes, mixtos eis, qui extra delictum erant, venire jussit. Ita & noxii minbre ⁹ cum metu, quia non segregati, ideoque non ex
caussa

facile tamen supplebimus ex hisce Livii verbis. l. vii. c. 38. Haec agitata occultis conjurationibus, nec dum vulgata in omnes consilia invenit novus Consul C. Marcus Rutilius; cum Campania forte provincia eevenit. Itaque &c. optimum ratus, differendo spem, quando-cumque vellent, consiliis exsequen-di, militarem impetum frustrari; rumorem dissipat, in istis oppidis ET ANNO POST praesidia habitura. Eo laxamento cogitationibus dato, quievit in praesentia seditio. Consul, educto in aestiva milite, exercitum purgare missionibus turbulentorum hominum instituit. Hinc enim una addita voce, quae ob eundem praecedentium litterarum ductum excidit, Frontini sententiam suppleo eodem dein loco hibernaturos. Quo facit etiam ista in MSS. consilio, quam supra notavi.

⁴ Turbato] Tacet hic Tenu-
lius. Atqui in Hillensb. & Scri-
verianis, meisque ad unum om-
nibus MSS. & Edd. antiquis non
conspicitur haec vox. In Ed. We-
chelii eam primo comperi. Leid.
sec. tantum habet conjuratorum

consilio Campaniam liberavit. Fue-
rit forsitan consilio Campaniam, pe-
riculoque liberavit. Vel a conju-
ratorum periculo Campaniam consi-
lio l. Ut periculum conjuratorum
sit, quod impendebat per conju-
ratos. quomodo vulnus Ulixi a-
pud Virgilium, clades Romanorum
&c. apud alios, consilio sc. suo;
sapienti: sic statim consilio resti-
tuit sanitatem. Dein MSS. non-
nulli puniit.

⁵ L. Sylla] MSS. omnes fere
in Frontino & Valerio Maximo
L. Silla. TENN.

⁶ Civium] Unus concivium; al-
ter omnium. Cl. Wasse coajcit
scribendum cum c. R. p. seditione.

⁷ Efferatis] Medic. primus ef-
frenatis.

⁸ Propere] Alias prope. SCRIV.
Propere sic MSS. Scriverius tamen
prope. TENN. Prope perperam ex-
hibent unus Scriverii, quatuor
mei, & Edd. Rom. Bonon. dein
diffusa MSS. tres frustra.

⁹ Cum metu.] Vaticanus Ita no-
xii minore metu. Edd. Rom. Bo-
non. animi metu. Dein Keuche-
nius rescribi vult ideo qui, &
sane sic est in Mediceo secundo.

caussa culpae videbantur ¹⁰ arcessiri ⁴, ¹¹ compa-
ruerunt, & illi, quibus integra erat conscientia,
custodiendis quoque ¹² nocentibus attenderunt,
ne illorum fuga inquinarentur.

IV. ¹³ C. Caesar, quum quaedam legiones ejus
seditionem movissent, adeo, ut in perniciem quo-
que ducis viderentur consurrecturae, dissimulato
metu, processit ad milites, postulantibusque mis-
sionem, ultro minaci vultu dedit. ¹⁴ Exauctora-
tos poenitentia coëgit ¹⁵ satisfacere Imperatori,
ob-

• Vulgo ACCERSITI.

sed male, si quid video. Vulga-
ta lenius procedit. Mox ex deest
in Medic. pr.

¹⁰ *Arcessiri*] 4. Reg. 3. Hill.
arcessiri. TENN. Novem mei quo-
que cum Ed. Paris. *arcessiri*. Lei-
dens. pr. *arcessuri*. Verum sine
dubio est *arcessiri*, ut apud Cae-
sar. B. G. l. v. c. 11. *arcessiri* ju-
ber, ubi in MSS. nonnullis *arces-*
si; contra in Hirt. l. viii. B.
G. c. xi. *arcessires* MSS. & Bello
Alex. c. 26. *ad auxilia arcessenda*
MS. Lovaniensis *arcessienda*. Ea-
dem confusio est in Curt. MSS.
& Edd. l. iv. c. 13. 18. Vid. Cor-
tium ad Sallust. B. Jug. c. 72.
Arcessigi jubet. In loco vero Ju-
stini l. xviii. c. 2. MSS. omnes,
habent *arcessi*. infra l. ii. c. 7. 4.
e membranis restituendum *ar-*
cessiretur.

¹¹ *Comparuerunt*] Unus Hill.
parvenerunt. 2. Hill. *parvenerunt*.
TENN. Etiam novem mei, & Ed.
Paris. *parvenerunt*. Vulgatum prae-
fero. Dein in custodiendis unus
Cantabrig.

¹² *Nocentibus attenderunt*.] *Ac-*
cesserunt, alii. male. & malim
ego *intenderunt*. MOD. *Attende-*
runt. sic omnes MSS. quos iustra-
re datum. Modius *Intenderunt*;
ante *arcesserunt*. TENN. *Accede-*
runt Edd. Rom. & Bonon. *ac-*
cesserunt tantum habet Wechelii.

margo.

¹³ C. Caesar] A quatuor MSS.
& Edd. Rom. Bon. Par. Wechel.
abest rursus praenomen.

¹⁴ *Exauctoratos*.] Et exa. Pe-
trensus. *Exauctores* uterque Medic.
obsequentesque Hillensb.

¹⁵ *Satisfacere*] Est deprecari.
Caesar l. i. Bell. Gal. c. 41. ubi
haec silius narratur. *Reliquae*
legiones per tribunos milium, &
primorum ordinum centuriones ege-
runt, uti Caesari satisfacerent.
Vell. ii. c. 29. *Cn. Pompejus ami-*
citiarum tenax, in offensus exora-
bilis, in reconcilianda gratia fide-
lissimus, in accipienda satisfactio-
ne facillimus. Hirtius de bello
Hispan. c. 22. *Vix periculo libe-*
ratus petiit ab oppidanis, ut lice-
ret ei legatum ad Caesarem profici-
sci: illi se satisfacturum. Sueton.
Tiberio c. 27. *Consularem vero sa-*
tisfacientem sibi, ac per genua ora-
re conantem, ita suffugerit, ut ca-
deret supinus. Idem in Caesare c.
73. *Val. Catullum satisfacientem*
eadem die adhibuit coenae. Plaut.
Amphit. iii. 2. 8. *Aut satisfa-*
ciat mihi, atque adjures insuper,
nolle esse dicta, quae in me infor-
tem protulit. Lactantius l. vi. c.
25. *Infit. Si quid boni ei evene-*
rit, gratias agat (nimirum Deo.)
Si quid mali, satisfaciat. TENN.
Lucan. l. v. 373.

Poenaeque redit placata juventus.

STRATEGEMATICON L. I. C. X. 115
obsequentioreſque in reliquum ¹⁶ operas edere.

¹⁶ Operas edere] Non debuerunt haec alibi ſollicitare viri docti; quae ſincera & elegantia ſunt. Adi notas J. F. Gronovii

ad Livium l. III. c. 63. Caſtigari ſortium ſtatim virorum operam ea debeant.

C A P. X.

*Quemadmodum intempeſtiva poſtulatatio pugnae
inhibeatur.*

EXEMPLUM I.

Q. Sertorius, ¹ quod experimento didicerat, inparem ſe univerſo Romanorum exercitui, ut barbaros quoque, inconſulte pugnam expoſcentes, doceret, adductis ² in conſpectum duobus equis, ³ altero praevalido, altero admodum
exi-

¹ Quod] Deest haec vox in Vaticano. Leid. pr. & Hillensb. qui. dein Leid. ſec. exercitum. depoſcentes, non exp. auctor dicit infra in hoc exemplo. poſcentes hic unus MS.

² In Conſpectum] Medicus & Edd. Rom. ac Bonon. in conſpectu: quomodo variatur quoque l. iv. 7. 6. quae variatio eſt perpetua; retinendumque id, quod optimi plurimive codices ſubmiſtrant. l. i. xi. 18. nudatum in conſpectu ſuorum produxit. MSS. qdd. conſpectum. Eamdem varietatem notat Davieſius ad Caefar. B. G. l. viii. 8. In conſpectu hoſtium celerius opinione eorum exercitum adducit. quomodo illic etiam Loran. Cod. l. i. B. Civ. c. 22. idem MS. cum Ed. prima quam in conſpectu Caefaris deducitur. ſed vide omnino Cl. Burmann. ad Phaedr. l. v. F. i.

In conſpectu mea audent venire. Infra l. iv. i. 13. MSS. quidam in conſpectu venire. MSS. & Edd. pp. Caefaris lib. viii. B. G. C. 23, 27, 49. & alibi. contra

l. i. B. Civ. c. 32. vulgo in conſpectu venerit. At MSS. & Edd. pp. in conſpectum. Curt. l. v. i. 2. In conſpectu dari, ut e MSS. reſtituit doctiſſ. Snakenburg. J. Obſeq 63. 7. In medio conſpectu patrum miſt. contra in conſpectum collitſi MSS. c. xii. §. 10. ubi vide Tennul. & l. xi. §. 18. In conſpectum hoſtium caſtella munire. Innumerta poſſent ſimilia adferri, niſi id ſaepius ab aliis eſſet praefictum. In conſpectu conſtituit hac in re dicit Valer. Maximus l. vii. 3. 6.

³ Altero praevalido, altero &c.] Prius altero non agnoſcunt Vaticanoſ, duo Leidenſes, & Gudianuſ, ſed Leidenſium unus, & Vatican. habent praevalido uno. Scriverianuſ, & Hillensb. praevalido uni, dein alteri eſt in MSS. quinque. Dativum e conjectura praeferebat Keucheniuſ, ex l. iv. 7. 6. Sed illic alia eſt ratio. Nam poſt equis ibi poſita diſtinctione inſerſerit eorum praevalido alteri. Cum equis immediate haec jungit quoque Plutarchuſ in Sertor. p. 576.

Valeriuſ Equoſ, alteram validiſſi-

exili, duos admovit ⁴ juvenes similiter adfectos, robustum & gracilem: & robustiori imperavit, equo exili universam caudam ⁵ abrumpere; gracili autem, valentior ⁶ per singula ^a vellere. Quumque gracilis fecisset, quod imperatum erat, validissimus ⁷ cum infirmi equi cauda sine effectu luctaretur. ⁸ Naturam, ^b inquit Sertorius, Romanarum

CO-

^a Vulgo PER SINGULOS PILOS. ^b Vulgo JAM I. S. NATURAM.

num, alterum infirmissimum; ac desin-
de &c. Ubi itidem in MSS. quibus-
dam val. unum &c. Perinde est.

⁴ Juvenes] Viros tantum Plu-
tarchus. Sed Valerius Max. Ju-
venem & Senem. In Medic. sec.
pro var. lect. Juvenes milites.
Dein Medic. pr. congracilem.

⁵ Abrumpere] Abripere MSS.
SCRIV. Abripere Medic. pr. &
Ed. Paris. cum duobus Scriv. &
Medic. sec. a m. secunda. ex equo
Vatic. dein gracili vero Petrensis.

⁶ Per singulos pilos vellere] Per
singula vellere MSS. SCRIV. Non
est Latinum, vellere aliquem per
pilos. 4. Regii 3. Hill. & Roma-
nus Codd. Per singula vellere, &
sic lege. Repetit hanc historiam
Frontinus l. iv. c. 7. n. 6. Sic
eadem strategemata ab autore re-
peruntur l. i. c. i. ex. ii. & l.
i. c. 5. ex. xiiii. Item l. i. c. 5.
n. 12. & l. iv. c. 5. n. 8. Item
l. i. c. 9. n. 4. & l. iv. c. 5. n.
2. Item l. i. c. xv. n. 3. & l. iv.
c. 5. n. 11. Ad hanc historiam
allusit Horatius in Syllogismo
Sortite. l. ii. epist. 1.

Vior permisso: caudaeque pilos ut
equinas

Paulatim vello, & demo unum;
demo etiam unum:

Dum cadat elusus ratione ruen-
tis acer vi.

TERN. MSS. omnes, & Edd. Rom.
Bon. Paris. per singula vellere. In
Edd. Hittorp. & Wechel. est sin-
gulos. Unde alius deinceps adjecit
pilos. ex l. iv. 7. 6. ubi est valentio-
ris caudam per singulos pilos vellere.

In Mediceo antiquiore evellere.
Mallem valentioris per singula e-
vellere. Sed & vellere rectum est.
Propert. l. iii. El. ult.

Vellere cum cupias canos a stir-
pe capillos.

Paulatim carpi Valer. Max.

⁷ Cum inf.] Sic infra quoque.
Edd. Rom. Bon. Wechel. Stewech.
cum in inf. quod bene expunxit
Scriv. gloriā sibi vindici-
cante Keuchenio. & valid. Can-
tabrigienfis.

⁸ Jam i. Sertorius naturam Ro-
manarum.] Vocem naturam in
omnibus recentioribus sive incur-
ria, sive judicio alicujus sine ju-
dicio correctoris omissam, lex
Rom. antiq. Imp. lib. in locum
suum reposui. sine qua to-
tum hoc inepte ita legebatur:
Jam, inquit, Sertorius, Roma-
narum cohortium, per hoc vobis
exemplum ostendi, milites: &c.
Cassa nux. Mod. Tò jam omit-
tunt. 3. Hill. & i. Reg. & omnes
MSS. Naturam, inquit Sertorius,
Rom. C. TERN. Reposui e MSS.
Naturam, inq. Sert. Romanarum
c. quod jubent scripti hic & in-
fra. Jam irrepit in antiquas Edd.
pro naturam, quod illae non habent.
Romanorum etiam aliquot
MSS. & Edd. Ut nos edidimus,
exhibet jam Ed. Parisiensis. Deia
aggredienti Palatinus, ut infra.
Quod non opus est, cum fre-
quens auctoribus sit transitio ab
uno ad alium numerum. Fes Va-
ricanus, ut & infra. attentabis
& attentavis, non bene Edd. pp.

9 Idem

cohortium per hoc vobis exemplum ostendi, milites: insuperabiles sunt universas adgredientibus: easdem lacerabit & carpet, qui per partes adtentaverit.

II. ⁹ Idem, quum videret, suos pugnae signum inconsulte flagitantes, crederetque ¹⁰ rupturos imperium, nisi congredierentur, permisit turmae equitum ad laceffendos hostes ire, laborantique submisit alias, & sic recepit omnes: ¹¹ tum utrisque ^a & sine noxa ostendit, quis exitus flagitam pugnam mansisset. ¹² Obsequentissimis ^b inde eis usus est.

III. Agesilaus Lacedaemonius, quum adversus Thebanos castra super ripam poluisset, multoque majorem hostium manum esse intelligeret, & ideo suos arcere a cupiditate ¹³ decernendi vellet, dixit, responso Deum se ex collibus pugnare iustum: & ita exiguo praefidio ad ripam posito,

ac-

^a Vulgo TUTISQUE. ^b Vulgo ORSEQUENTISSIMISQUE.

⁹ Idem.] Vide Plutarch. p. 576. pugnam pro pugnae signum Petrenf. dein alius perrupturos. & Medic. pr. congredieretur, ac laborantibus. Mox obflagitam uterque Medic.

¹⁰ Rupturos imperium] Sic l. male in Regio Rapturos. Rapere imperium dicitur, qui invadit, rumpere, qui detrectat. Tacitus 13. ann. c. 36. Sed rupto imperio, postquam paucae e proximis castris turmae adveniant, pugnamque imperiia postebant, congressus cum hoste funditur. TENN.

¹¹ Utrisque & sine noxa] Leidensis sec. & Edd. Rom. Bonon. ac Wechelii utrisque utrisque & &c. Mediceus unus utris utrisque. Alter Tan:um utrisque. Quis dubitat, quin mecum statim his visis legat rum utrisque, tam iis, qui laceffierant hostem, quam his, qui laborantibus subvenerant. Utrisque & sine noxa dls; τὸ αὐτὸ ἐστ.

¹² Obsequentissimisque] 4. Reg. 3. Hill. carent τῶν que. cui nullus hic locus est propter praecedentem distinctionem. TENN. Delevi encliticam copulam, quod Frontini exigit stylus, & decem nci MSS. cum Edd. Rom. Bonon. Paris. & Wechelii. pro inde idem Ed. Bon. tamen Cantabr. MS.

¹³ Decernendi] Decerandi MSS. SCRIV. Unus Hill. & Scrivierius, Decerandi. ut c. 12. n. 2. & l. 11. c. 1. n. 12. unus Regius. Subitam hostibus decernendi necessitatem iniecit, pro quo caeteri MSS. Decernendi. TENN. Paris. decernandi, solemnii mutatione tam apud alios, quam nostrum. v. Justin. xxiii. 3. plura ad l. 111. c. 6. §. 1. supra esse deest in Ed. Paris. probante Keuchenio. Mei quatuor cum Ed.

accessit ¹⁴ in colles. Quod Thebani pro metu interpretati transferunt flumen, & quum facile ¹⁵ depulissent praesidium, ceteros infecuti avidius, iniquitate locorum a paucioribus victi sunt.

IV. ¹⁶ Scorylo, dux Dacorum, quum sciret diffociatum armis civilibus populum Romanum, ¹⁷ neque tamen tentandum arbitraretur, quia externo

¹⁴ In colles] *Ad colles* MSS. SCRIV. Unus Regius, unus Hill. & Scriverius *ad colles*. TENN. *Ad colles* Vatican. *Ad collem* Petrensis. Paullo ante pro deum Ed. Rom. *Dominus*, & pro ita Medic. sec. *idea*. pro *infecuti* Medic. pr. *persecuti*. Longe vero aliter haec narrat Polyaeus l. 11. l. 27.

¹⁵ Depulissent.] Arcerianus *depulissent*, quod vehementer arripit Keuchenius; quod in verborum antiquatorum amatore non mirum est.

¹⁶ Scorylo] 2. Reg. 3. Hill. *Scorilo*. Tertius Reg. *Scorilo*. TENN. *Scorilo* plerique, ut solet in MSS. i pro y poni. Palatin. *Scorilo*. Leidens. sec. *Aracilo*. Medic. pr. *Sergius Corilo*. Edd. veteres *Scorio*. Suspiciatur Celeb. Bentlejus, num scribendum sit *Cotiso* ad Horat. l. 111. O. 8. *Occidit Daci Cotisanis agmen*.

Mihi non liquet.

¹⁷ N. r. *tentandum*] 3. Hill. unus Reg. N. r. *ibi tentandum*. Vossianus. *Neque sibi tentandum pacem arbitraretur*. Hinc Ortwinus. *Neque tamen sibi tentandum in pace* a. ego legerim, *Neque tamen sibi tentandum a*. scilicet P. Romanum. TENN. *Neque tamen sibi* MSS. f. *sibi*. SCRIV. *Cur. post*. Voss. Cod. habet in margine tantum recentiore manu n. r. *sibi pacem*. unde ipse Vossius margini adscripserat *in pace*. In contextu erat quoque *ibi*: quod agnoscunt quoque Palatin. uterque Leidensis, Gudianus, & Petrensis. Mihi quoque unice pla-

cet *sibi*. Nisi *ibi* velis explicare per tunc temporis; quomodo capere video Clarissimum Wasse.

¹⁸ In Cives] L. cum Regio. *Inter cives*, appositae Livius 11. c. 39. *Externus timor maximum concordiae vinculum*. Sozomenus l. 11. c. 4. *Οὐτὼ πῇ τοῖς ἀνθρώποις φίλοι, παρ' ἑτέροις μὲν ἀδικημένοις, πρὸς τὸ ὁμόφυλον ὁμοιοῖν. Ἀπηλαγμένοις δ' τῶν ἑσθῆν κακῶν, πρὸς σφᾶς αὐτοὺς τασιάζουσιν*. Haec fere est consuetudo mortalibus, ut, dum ab exteris laeduntur, cum tribulibus suis servant concordiam; Postquam vero ab extraneorum metu liberati sunt, ipsi inter se dissideant. Justin. 3. c. 2. *Graccia ab externis bellis, velut in viscera sua arma convertit*. TENN. Regio Codici accedunt uterque Medicus, & Petrensis *inter cives*. Quod cum Tennulio prima specie crederetur vulgatae lectioni praestare. Vix tamen videntur librarii hoc corruptari fuisse; Immo ter tam paucis versibus inter repetivisset auctor. Vide potius, num dederit auctor invicem i. e. mutuo. Immo potius nihil mutandum, & in *cives* capiendum pro in civibus, in animos eorum, ut *planta coalescit in terram*. Quomodo locutus est Opatrus Afer, teste Gronovio Observ. Eccles. sc. 13. in f. Nam alio sensu, qui hic non quadrat, Livius dixit *multi-tudo coalescit in populi unius corpus* l. 1. c. 8. In cum quarto pro sexto casu jungi saepissime, alibi

terno bello posset concordia ¹⁸ in cives coalescere, duos canes in conspectu ¹⁹ popularium commisit, iisque ²⁰ acerrime inter ipsos pugnantibus, lupum ostendit, quem protinus canes, ommissa inter se ira, adgressi sunt. Quo exemplo prohibuit barbaros ab inpetu, Romanis profuturo.

^a Vulgo hūque.

alibi vidimus; quamquam eo hic confugere non opus sit, & hoc loco motum etiam quemdam in animos denotet. Latinum etiam esset possent in concordiam cives coal. Sic Tacitus l. 11. Histor. c. 37. Exercitus dissens in hunc consensum coaluisse.

¹⁹ Popularium] Uterque Mediceus populi rixari, inepte. deinde iisque MSS. non hūque. Mox e Glossa

inter se p. MSS. duo. Ed. Paris. pro R. prof. Medic. sec. defuturos, Leid. sec. profuturos.

²⁰ Inter ipsos pugnantibus] Hinc apparet, quod Scippius in Grammatica sua monuit, nomen reciprocum & alia relativa indifferenter cum praepositione inter consentire. Sequitur enim. Ommissa inter se ira, TENN.

C A P. XI.

Quemadmodum incitandus sit ad prolium¹ exercitus.

EXEMPLUM I.

² **M.** FABIVS & Cn. Manlius Coss. ³ adversus Hetruscos, propter seditiones detra-

¹ Exercitus] Vario ordine haec verba scribuntur in Edd. & MSS.; sicut dedi, habent plerique. pro exercitus Leidens. pr. eleganter miles.

² M. Fabius & Cn. Manlius.] MSS. Cn. Manlius. SCRIV. Scriberius Manlius invenit. Sed 4. Reg. 3. Hill. Mallius. TENN. Recte haec Consulium nomina eduntur: nam in MSS. & Edd. Vetr. passim, ut hic in meis quoque Manlius & Mallius circumfertur, quorum ultimum frustra tuetur Keuchenius. Hoc semel dictum satis sit. Nam infra aliquoties occurrit. In Fabii nomine errat Leidensis pr. habens 2. In Mediceis & Edd. primis

deest. Diserte Livio l. 11. c. 43. M. Fabius & Cn. Manlius vocantur. ubi seqq. Capitibus longe lateque hanc describit historiam, & Dionysius Halycarn. l. 11. p. 562. & seqq. ubi tamen vulgo nominatur Fabius & Manlius. Quomodo hic Mediceus pr. & Edd. Rom. ac Bonon. ut & l. 11. 7. §. 11. ubi de eodem Manlio est sermo. Sed Cn. etiam Orofio appellatur l. 11. c. 5. Obviis M. Fabio & Cn. Manlio Consulibus excipiuntur; ubi post sacramentum iurantis, quo se Romani devoverant, non nisi post victoriam ad castra redituros &c. Vide & Valer. Max. l. v. c. 5.

³ Adversus] Adversum MSS. H 4 duo

tractante proelium exercitu, ultro ⁴ simulav-
runt cunctationem, donec milites probris hostium
coacti, pugnam deposcerent, jurarentque, se ex
ea victores redituros.

II. Fulvius Nobilior, quum adversus Samni-
tium numerosum exercitum, & successibus tu-
midum, parvis copiis necesse haberet decertare,
simulavit unam legionem hostium a se corruptam
ad proditionem; imperavitque ad ejus rei fidem
tribunis, & ⁶ primis ordinibus, & centurioni-
bus, quantum quisque numeratae pecuniae, aut
auri argentique haberet, ⁷ conferret, ut ⁸ reprae-
sentari ⁴ merces proditoribus posset: se autem
his,

⁴ Vulgo PRAESENTARI.

duo, & Edd. pp. quae & d-tra-
ctante, de quo supra, exhibent.
In iisdem quoque & MSS. tri-
bus *seditionem*.

⁴ *Simularunt*] MSS. quotquot
mihi visi, exhibent *simulavit*.
TENN. *Simulavit* mei quoque, &
Edd. vetustae. Credo, ab aucto-
re esse *simulant*, ut c. 5. §. 13.
injussit pro *inflexit* MSS. c. 9. §.
1. *Spargit* pro *sparsit* in MSS. l.
III. c. 4. 1. *Simulat* pro *simulavit*.
Petit l. IV. 7. 21. pro *petiit*. Dein
quidam inepte *cunctationem* & *con-
culationem*; & pro *victores* in Ed.
Rat. *victuros*.

⁵ *Fulvius Nobilior*.] Adi not.
ad C. VI. Ex. 1. Uterque Medi-
ceus mox *Samnitium*, pro *a se*
Medic. pr. ab *se*. Ed. Paris. *per-
ditionem*.

⁶ *Primis ordinibus & centurioni-
bus*] Be. re rejellit Keuchenius vi-
rum doctum, qui hic vellet legi
primi ordinis centurionibus. Ve-
rum ex ejus sententia abundaret
hic & *centurionibus*. Atqui aliter
se res habet. *Primi ordines* fuere
primarii, primi hastati, primi
principes distincti a ceteris cen-
turionibus vulgaribus. Vellej. l.

II. c. 112. *Non incrementis centu-
rionibus, e quibus etiam primi
ordines cecidere*. Quod ibi recte
defendit Vossius contra eos, qui
& illic *primi ordinis* rescribi vo-
lebant, Confule omnino Lip-
sium l. II. de Milit. Rom. c. 8.
Salmasium c. 6. Gronovium ad
Livium l. xxx. c. 4.º Quos hic
Keuchenius, & Tennulius ad l.
IV. 5. 8. laudasse debebant.

⁷ *Conferret*] Cantab. *afferri*.
dein Edd. pp. *attulissent*.

⁸ *Praesentari*] Omnes MSS. *Re-
praesentari* h. e. praesentem sol-
vi, non in diem. Inde *Repraes-
entatio* pro praesenti solutione.
Cicero. l. XII. ad Altric. epist.
10. *Si enim Faberianum vende-
rem, explicare vel repraesentatio-
ne non dubitarem de Silianis*. Sue-
ton. Aug. c. 101. *Quam summam
repraesentari jussit*. Etiam de qui-
buslibet aliis rebus, quae statim
sunt. Cic. v. fam. 16. *Neque
expectare temporis medicinam,
quam repraesentare ratione possi-
mus*. Plinius Paneg. *An medio-
cris animi est, his potius repraesen-
tare, quibus negari magis potest*.
Sueton. Claud. c. 34. *Poenas par-
ticipi*.

his, qui contulissent, pollicitus est, consummata victoria, ampla insuper praemia daturum. Quae sua persuasio Romanis alacritatem adtulit & fiduciam: unde etiam praeclara victoria, commisso statim bello, ¹⁰ patrata est.

III. ¹¹ C. Caesar adversus Germanos & ¹² regem Ariovistum pugnaturus, confusus suorum animis, pro concione dixit, nullius se eo die opera, nisi decimae legionis, usurum: quo consecutus est, ¹³ ut ¹⁴ decimani tamquam praecipuae fortitu-

¶ Vulgo PERACTA.

vicidarum repraesentabat, exigebat, quo coram. Phaedrus fab. 49. Repraesentavit in se poenam facinoris. Vide Gronovium l. 1. c. 6. de pecunia veteri. TENN. Ubi Gronovius dudum ita emendavit, ut & in Epistola ad Keuchenum data; licet de eo nihil moneat ille. Mei quoque omnes, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechelii, & Stewechii, ac Vesal. Repraesentari agnoscunt praeter Palatinum. ut videatur typographorum error modo esse in Ed. Scriverii. Auctor noster de Aequaeductibus Art. 119. Quae repraesentanda, quae differenda sint.

9 Sua persuasio] Tō sua carent codd. MSS. Gujetus suah. c. ejus. TENN. Scriveriani quoque, nec nostri, nec Edd. Parisi. habent rō sua praeter utrumque Medicum. In uno Cantabrigiensi supersuasio. Aliud quid latet.

10 Peracta est] 3. Hill. MSS. & Vossianus (ut monuit Orwinus) Patrata est. h. e. perfecta, perpetrata, peracta, Cicero 2. leg. Feriis jurgia amovendo, easque in famulis operibus patratis habento. Lucret. l. v.

Quod facere intendunt, neque adhuc conata patratur.

TENN. Hittorp. margo parata, sed duo Scriveriani, Cantabrigienses, Leidenses, & Palatinus

etiam patrata, Verissime. Tacitus l. xii. Ann. c. 16. Patrata expugnatione: sed vide omnino Cel. Burmann. ad Quinctil. l. viii. Instit. Orat. c. 3.

11 C. Caesar.] Rursus MSS. quatuor, & Edd. principes non agnoscunt praenomen.

12 Regem Ariovistum] Unus Reg. 3. Hill. omittunt rō Regem. vid. Caesarem 1. bell. Gall. c. 41. & Frontin. iv. c. 5. n. 11. TENN. Omittunt quoque rō regem uterque Leidensis, Medicei, Gudianus, Vaticanus, ac Coll. Vossiana, cunctaeque Edd. ante Scriverium, qui primus tacite reposuit. Rex a Senatu appellatus erat, maxime auctore Caesare.

13 Ut decimam t. p. f. t. cogeret, & caeteros puderet.] Ad oram libri mei erat: ut decimani t. p. f. t. cogerentur & caeteri pudore, ne, &c. Sequor te, quicumque es. Porro vide hac de re Caesarem ipsum. l. 1. de bello Gallico. Mod. Scribe meo periculo, ut decumani tanquam praecipuae fortitudinis testimonio cogerentur. Ita primum eum locum constitueram, post vidi ipsum Frontinum l. iv. c. 5. (ubi idem exemplum in medium attulit) legere, testimonio concitarentur. Idem alia Strategemata bis a.

titudinis testimonio ¹⁵ cogerentur, & ceteri pudore; ne penes alios gloria virtutis esset.

IV. ¹⁶ Q. Fabius ^a, qui egregie sciebat, & Romanos ejus esse libertatis, quae contumelia exasperaretur, & a Poenis ¹⁷ nihil justum aut moderatum expectabat, misit legatos Carthaginem de conditionibus pacis: quas quum illi iniquitatis &

^a Vulgo F. MAXIMUS.

pud hunc scriptorem posita animadverti: in primis lib. 1. c. 7. exemp. 11. & l. 1. c. 5. exemp. 13. Item l. 1. c. 5. ex. 12. & l. 14. c. 5. ex. 8. Item l. 1. c. 10. ex. 1. & l. 14. c. 7. ex. 6. Item l. 1. c. 9. ex. ult. & l. 14. c. 5. ex. 2. Item l. 1. c. 11. ex. 3. & l. 14. c. 5. ex. 11. *Stew.* *Ut decimani, t. p. f. 1. cogerentur.* Ita legendus hic locus, miserimum in modum antea depravatus. Caeterum pro *cogerentur* aliter Frontinus ipse *concitantur*, l. 14. c. 5. ex. 11. *SCRIV.*

14 *Decimani*] Unus *Reg. decumani*. *TENN.* Ita & 3. MSS. Cantabrigienses, & passim apud alios in optimis Codicibus. Supra *illo die* *Hillensb. ea die* *Medic.* Infra quoque *eo die* addit auctor. verum non agebatur tantum *de eo die*, sed de omni negotio, quod instabat ei cum Ariovisto. Consule Caesarem c. 40. l. 1. B. G.

15 *Cogerentur*] Sic omnes MSS. nullus *cogeret* praebuit, quod *Modius*, & *Stewechius* in alia editione viderunt. *TENN.* *Decimam cogeret* & ceteros *puderet* legebatur in *Edd. Rom. Bonon. & aliis.* Sed ante *Modium Pariss. Hittorp. & Wechelius* aliam lectionem, quae in MSS. etiam meis est, restituerunt. In *Mediceo* tamen primo est *decimam cogeretur*, & *ceteri puderet*, ne per alios. In secundo *decima cogerentur*, & ceteri pu-

dore. *Decima* etiam *Vaticanus.* Corrupte. *Cl. Wasse* in duobus MSS. invenit *niserentur* ad *Sallustii Indicem* voce *nisi*: ubi vide, & dein in alio *Cantabrigiensi MS. emiserentur.* Quod vulgato elegantius. Sed cum alio loco in hac re & ex. seqq. habeamus *concitantur*, & *Mediceus* det *congerentur*, a *Frontini* manu hic omnino esse putem, sensu exigente *concitantur*, sive instigarentur. Frequens hoc verbum est apud *Livium*, *Vellejum*, *Tacitum*, *Valerium Flaccum*, & alios *concire* & *concire in arma*; unde *concoctor belli*; quod saepe abiit in *concoctor*. Hoc ipsum tempus ita apud *Lucan* l. 111. 54.

— *vanos populi conciret amores.*
Concoctatus & *concoctus* variantur etiam l. 14. c. 5. §. 16.

16 Q. Fabius Maximus] Primum in duobus rursus non reperitur praenomen. Dein *Maximus* exulat ab omnibus, & editis ante *Scrivarium*, qui nimis liberali manu hoc cognomen addidit contra *MStos.* quare expunxi, licet eundem intelligam.

17 *Nihil justum aut moderatum.* *Leidenf. sec. nihil iuste a. moderate.* Forte *iusti a. moderati.* Deia illi non existat in *Ed. Parif.* unde delendum putat *Keuchenius*, non ego. Melius in *Palatino illi & iniq.* Mox eadem editio *attulissent.* In fine ad pugnam *conco-* *Vatican.*

& insolentiae plenas retulissent, exercitus Romanorum ad pugnandum concitatus est.

V. Agesilaus, Lacedaemoniorum dux, quum prope ab Orchomeno¹⁸, sociâ civitate, castra haberet, comperissetque, plerosque ex militibus pretiosissima rerum deponere intra munimenta, praecepit oppidanis, ne quid ad exercitum suum pertinens reciperetur, quo ardentius¹⁹ dimicaret miles, qui sciret, sibi pro omnibus suis pugnandum.

VI.²⁰ Epaminondas, dux Thebanorum, adversus Lacedaemonios dimicaturus, ut non solum viribus milites sui, verum etiam²¹ adfectibus adjuvarentur; pronuntiavit in concione, destinatum Lacedaemoniis, si victoria potirentur, omnes²² virilis a sexus interficere, uxoribus autem eorum & liberis in servitutem²³ ab-

a Vulgo VIRILES.

¹⁸ *Socia civitate*] Unus Cantabrigienfium *Sociam civitatem*. Quasi fuisset prope Orchomenon. V. l. II. 4. 15. Dein in Mediceo primo compertis plerisque. Leid. fec. pleros. Mox ne qui ad Leid. pr. ne quis Ed. Rom. reciperent Medic. pr. & Hillensb. Polyæn. l. II. c. I. 18. dicit, ipsos milites Orchomenon se recepisse, & Agesilaum iussisse ἀφαιρῶς clam (sic enim ex MSS. malo, quam ἐμφαιρῶς) μὴ δῖνα χάρις αὐτῶν ὑμῶν διχέσθαι.

¹⁹ *Dimicaret miles*] Duo Regii dimicarent milites, qui scirent. TENN. Male.

²⁰ *Epaminondas.*] Leidenf. pr. Epaminonda. Dein pugnaturus Cantabr. Mox Medicei milites viribus suis, bene. Juvantur Scriverii unus, & Hillensb.

²¹ *Adfectibus adjuvarentur*] Sic Livius IX. c. 39. *Quantis nunquam alias ante, simul copis, simul animis dimicantur*. Silius Ital. l. X.

*Tam totis mentibus aetam
In caedes aciem, pone atque in
terga ruentes*

Praecipitant. Idem l. XVI.

*Concurrere animis, quantis con-
figere par est,*

Quos regni furor exagitat. Hirtius de bello Alexandr. c. 20. Pauci allevati scutis, & animo ad cernendum nixi ad proxima navigia adnatant. Statius *Mentis quoque viribus hastam Injicit.* TENN.

²² *Virilis sexus.*] Sic Keucheni, & Tennulius taciti edidere: cum antea, & in MSSis plerisque scriberetur rectius *virilis*; quod reposui. Verum tamen, quia in duobus Leidenfibus & Gudiano inveni *viriles*, blanditur mihi conjectura Cl. Westelingi, *omnes virile sexus*: quomodo optimos quoque scriptores locutos esse multis probatum ivit summus Gronovius ad Livium l. XXVI. c. 47. *Liberorum capitum virile sexus.* Eodem ergo modo foret, ut apud Sueton. Aug. c. 44.

Mu-

²³ abductis ^a, Thebas diruere: qua denuntiatio-
ne concitati, primo inpetu Thebani Lacedae-
monios expugnaverunt.

VII. ²⁴ Leutychidas ^b, dux Lacedaemoniorum,
pugnaturus eodem die, quo ²⁵ classe vicerant so-
cii,

^a Vulgo ADDUCTIS. ^b Vulgo EUTIDAS, LEOTYCHIDAS.

Muliebres scus omnes. Nam quod defendat Ryckius ad Tacit. Ann. c. 62. l. iv. *Virile & muliebres* scus neutro genere, non me ad-
sentientem habet.

²³ *Adductis*] Legerem lubens in *s. adductis*. MOD. 4. Reg. 2. Hill. *Abductis*, & sic lege. Nam *Abduci*, non *adduci* in servitutum dicimur. TENN. Adstipulantur *et* *abductis* Leidens. pr. Gudianus, Coll. Voss. & unus Scriverii, atque ipsa ratio. Caesar l. 1. B. Gall. c. 11. *Agri vastari, liberi eorum in servitutem adduci, oppida expugnari non debuerint*. Jult. XXIX. 4. *Abductisque* 20 millibus captivorum. & passim. Idem mendum vulgatos obsidet libros l. iv. 5. 16. *vivusque adduceretur*. In Medicis autem *et* *eorum* deest, non male. Dein *con-
eione* iidem cum Edd. Rom. & Bonon. pro *denuntiatione*.

²⁴ *Leutychidas*.] Italego vulgo *Eutidas*. SCRIV. L. male 3. Reg. 2. Hill. *Eutidas*. 1. Reg. & 1. Hill. *Euthidas*. TENN. *Eutidas*, *Eutidas*, *Curidas*, *Clitidas*. MSS. nostri. *Leutychidas* dudum cor-
texit magnus Casaubonus ad Polyaeum l. 1. c. 33. cum aliis hoc *Leotychidae* Strategema ad Mycalen contra Persas adhibitum enarrantis. Omnino vide illic Casaubonum. *Leutychides*, quod malebat Keuchenius, nimium abit a MSSis. Praetuli ego potius, quod & Scriverius Ed. Stewechianae margini alleverat, *Leutychidas*. Hoc enim proxime accedit ad MStorum vestigia. Ut Graecorum *et* Latinis abit in *au*, sic *eo* in *eu* mutatum est. Adi,

quos congesserunt Broukhuf. ad Propert. l. 11. El. 11. 2. & Comment. ad Ovid. Ibid. 468. *Them-
dorus*: nec non G. Vossium ad Vellej. Patercul. l. 11. c. 69.

²⁵ *Classis*.] 4. Reg. 3. Hill. *classis*. TENN. Vehementer miror, interpretum neminem, nec summum Casaubonum, dum recte nostri Frontini verba ad historiam & pugnam prope Mycalen factam refert, non vidisse, vel saltem non monuisse, magnum hic errorem a Frontino fuisse commissum; si haec quidem verba *quo classe vicerant socii*, eo ordine, quo vulgo scribuntur, sana sunt. Ipse enim Leutychidas classe pugnavit, & eodem die ad Plataeas duce Pausania pedestri proelio res gesta, & victoria est comparata, uti ex Herodoto, Diodoro, Plutarcho, Polyaeo, Justino, & C. Nepote aliisque constat. Hinc primo intuitu legendum putabam *pugnaturus classe eodem die*: quomodo deinceps vidi, a Doct. Eduardo Simsono in Chronic. ad A. M. 3526. tentatum esse hunc locum. Verum mox totum vocabulum *classis* coepit mihi esse suspectum. Nam cur additum hoc *classis*, si non e contrario dicatur, quo pugnae genere ipse; vel si ipse classe, quo genere pugnaverint socii? unde patet, vel supervacuum esse, vel aliud quid latere. Quod postea ostenderunt mihi MSti. qui mordicus cum Romana Editione praefecerunt *classis*. Jam vero Latini non est, *classis* vincere simpliciter, pro comparare maritimo proelio victoriam. Quare
omni-

cii, quamvis ignarus actae rei, vulgavit ²⁶ nuntiatam sibi victoriam partium, quo constantiores ad pugnam milites haberet.

VIII. ²⁷ A. Postumius proelio, quo cum Latinis conflixit, oblata specie duorum in equis juvenum, animos suorum erexit, ²⁸ Pollucem & Ca-

omnino, ni vehementer fallar, legendum mihi videtur minima mutatione *Xerxen*. Quod nomen ubique in Mstris scribitur *Sersem*, vel *Xersem*, & forsan bene: quia id Persicae linguae patitur genius, iudice harum elegantiarum peritissimo Relando Dissert. 8. de Vet. ling. Pers. *Xerxen* vero capiendum ita, ut passim solet ipse rex, vel dux poni pro ejus exercitu. Nam ipse non adfuit; sed Mardonius cum Persarum in Graecia reliquis. Facile autem *Xersem* potuit abire in *classen*: modo in veteri aliquo codice, unde recentior exscriptus est, in litura subuerit prima ejus vocis syllaba. Vel denique, si haec conjectura non placet, considera tum lector, in Mediceo antiquiore, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. vitiose legi *eodem die, qua classen*, sed in tribus posterioribus Edd. *classen*. *Qua*-invenerat etiam scriptor alterius Medicei; sed ille dedit hinc, *eodem die, qua classen*. Et vide, num ex *qua classen* faciendum quo ad *Plateam*. Illic enim sive, ut alii malunt *Plataeis* res est gesta. In singulari Homerus quoque Πλαταιῶν dixit in Catalogo vs. 10. Vide Stephan. de urbibus.

²⁶ *Nuntiatam*] MSS. tres, & Ed. Rom. *Nunciatum*. Dein itidem tres *Parthium*. An dedit auctor vulgavit *nunciatum sibi, victoriam partium*? Sed *Victoria partium*, licet magis locum habeat in bello civili, ut apud Aurel. Victor. in Octaviano, potest e-

tiam sumi de victoria, a suis in hostes parta. Sic *fortuna partium* apud Curt. l. iv. c. 1. §. 35. *Adversa pars* de hostibus infra l. ii. §. 47. & alibi saepius.

²⁷ *A. Postumius*] MSS. omnes *Julius Postumius*. TENN. MSS. *Julius, Caelius, Julius, Fulvius*, sed recte MSS. Leidd. habent *Aulus*.

²⁸ *Pollucem & Castorem*] Lege *Castorem & Pollucem* ex Hill. Nam *Castor* semper praecedit; imo *Castoris* aedes vocatur, constituta licet sit geminis fratribus. Suet. Caes. c. 10. Narrat hanc historiam Florus l. c. 11. Val. Max. 1. 8. 1. Cic. Tusc. quaeft. 1. c. 12. de natura Deor. 11. 2. Plutarch. in Coriolano. Dionys. vi. 11. TENN. Exemplo seq. auctor vulgari modo etiam dicit *Castor & Pollux*, & ita hoc loco habet unus MS. Scriverii. Nihil tamen temere cum Tenuilio mures: nam & apud alios praecedit *Pollux*. Plinius lib. 11. H. Nat. c. 37. *Polluci & Castori id nomen assignant*. Seneca l. 1. Nat. Quaeft. c. 1. *Pollucis & Castoris nomine*. Sueton. in Tiberio c. 20. *Dedicavit & Concordiae aedem, item Pollucis & Castoris*. Florus l. 111. c. 3. *Pro aede Pollucis & Castoris*. sic enim MSS. Salmastii, Dukeri, & quatuor Leidenses: vulgo *Cast. & Poll.* Horat. l. 11. Epist. 1. §. & Seneca in Med. 88. *ajunt cum Castore Pollux*; sed contra Curtius l. viii. c. §. 9. *Cum Polluce Castorem*. Etiam apud Ovidium legitur l. 11. Am. El. xvi. 13.

Non ego si medius Polluce, & Castore ponar.

Castorem adesse dicens, ac sic proelium restituit.

IX. Archidamus Lacedaemonius adversus Arcadas bellum gerens, ²⁹ arma ⁴ in castris statuit, & circa ea duci equos noctu clam imperavit: quorum vestigia mane, tamquam Castor & Pollux ³⁰ perequitasent, ostendens, adfuturos eisdem ipsis proeliantibus persuasit.

X. ³¹ Pericles, dux Atheniensium, initurus proelium, quum animadvertisset ³² lucum, ex quo

⁴ Vulgo ARAM & EAM.

& Catull. c. 69.

Jam praee Pollucis, jam Castoris implorante.

ac Propert. l. 111. 12. 17.

Qualis & Evrotas Pollux & Castor areus.

Verum in Gudiano, Vaticano, Cantabrigiensibus, ambobus Leiden-sibus, utroque Mediceo, Hillens-berg. & Edd. Romana, ac Bono-niensi modo reperias *Pollucem adesse dicens*. Forſan ſcripſerit au-ctor tantum *Polluces*. Ut enim *Castores & Geminus Castor* dixerunt (vide Ovid. Art. Am. 1. 746. & Casaubon. ac Torrent. ad Sueton. Caesar. c. 10.) sic fortasse etiam vocarunt *Polluces*. Certe *Geminus Pollux* apud Horatium l. 111. O. 29. 64. & *Gemini Polluces* Sym-macho l. 1. Epist. 89. Διδυμοὶ ἀκούειν. Immo Servii verba sunt ad Virgil. l. 111. Georg. 89. *Ideo Pollucem pro Castore posuit, quia ambo licenter & Polluces & Castores vocantur*. Quare ulterius pergo, & singularem *Pollucem* solum puto fortasse rectum esse pro utrovis Dioſcuro, ex Propertio l. 111. 21. 26.

Potaque Pollucis nympha salubris equo:

ubi notat Cl. Broukhufius, *Pollucem* saepe poni pro utroque Dioſcuro. At nullum subjicit hujus sententiae testimonium. *Polluces* conjecit etiam Cl. Wasse.

²⁹ *Aram in c. statuit*, & c. *eam*] Ita lego. vulgo *aram in c. st. & c. ea*. SCRIV. *Aram* sic Scriverius. Verum omnes MSS. *arma i. c. f. c. e. c. ea*. TENN. Licet sciam, Casaubono jam olim placuisse *aram & eam*, tamen ob consensum omnium MSSorum revocaui pristinam scripturam *arma & ea*. Nam aequae *arma* ac *aram* illic posuit; & *arma* illic inventa magis adjuvant victoriae & diis praenuntiatae, Deorumque futurae in proelio armatorum praesentiae opinionem, quam *aram*. Fors scripserit auctor *aram & arma*. Polyaeus l. 1. c. XL1. Ἀρχίδαμῳ ἐν Ἀρκადίᾳ &c. βωμόν ἰδρυσάμεν, καὶ περὶ αὐτοῦ πλοῖς λαμπροτάτοις, καὶ ἵππους δύο περιάγων &c.

³⁰ *Perequitasent*] *Præterequitasent*. SCRIV. *pereq.* sic R. & Hill. non *præterequitasent*. quod praebet Scriverius. TENN. Mei quoque *pereq.* nisi quod in uno *equitasent* per castra scilicet. duo *perequitasent*.

³¹ *Pericles*] Unus *Piricles*. alius *Sandes*.

³² *Lucum, ex quo*] Liqueat mihi, ita legendum: *apage* igitur *il-lud Lucum*, quod vulgo hunc locum occupavit. MOD. Ita *Modius*. cum vulgo esset *locum*. SCRIV. *Lucum* jam exhibuerunt Edd.

quo utraque acies conspici poterat, densissimae opacitatis, vastum alioquin & Diti patri sacrum, ingentis illic staturae hominem, altissimis cothurnis, & veste purpurea, ³³ ac coma venerabilem, in curru candidorum equorum sublimem constituit, qui, dato signo pugnae, proveheretur; & voce ³⁴ Periclen nomine adpellans, cohortaretur eum, diceretque, Deos Atheniensibus adesse: quo pene ³⁵ ante conjectum teli hostes terga verterrunt.

XI. ³⁶ L. Sulla, quo paratiorem militem ad pugnandum haberet, praedici sibi a Diis futura simulavit. Postremo etiam in conspectu exercitus, priusquam in aciem descenderet, ³⁷ signum modicae amplitudinis, quod Delphis sustulerat, orabat, petebatque, ³⁸ promissam, victoriam maturaret.

XII.

¶ Vulgo ut r.

Edd. Romana, & Wechelii cum MSS. plurimis. Dein MSS. & Edd. pp. *alioquin*, non *alioqui*. Mox *patri* male uterque Mediceus.

³³ *Ac coma*] Sic bene, quamquam tacito restituit Scriverius, consentientibus MSS. *Mediceis*, & *Polatino*, aliisque. In plerisque & Edd. ante Scriverium non reperias *ac*. Dein *sublimem* in uno deest.

³⁴ *Periclem*] 2. Reg. unus Hill. *Periclen*. TENN. *Periclen* Gudianus, & duo Leidenfes recte. *Nomine* exulat ab Edd. Rom. & Bonon. quaedam etiam cum Mediceo uno *Atheniensium*.

³⁵ *Ante conjectum*] Edd. vetustae, ut Rom. Bonon. Paris. Hittorp. Wechel. *primo conjectum*. Leidenfis prim. *ut ad conjectum*. In Marg. Medicei sec. *aut e conjectu*. Vatican. *aut conjectu*, unus Cantabrig. *quo audito conj.* sine *τῷ* *pene*. Conjecerat Scriverius *qua*

specie intra e. Aliud quid latere videtur, *perterriti* scilicet, aut *perculsi*, vel tale quid. *pene* certe non satisfacit. Dein pro *verterrunt* in utroque Mediceo, & praedictis Edd. legitur *dederunt*. Utrumque probum, & a Livio, aliisque passim adhibitum. Saepè nosse *vertere terga*; Sed & l. 11. 4. 3. *qua perterriti terga dederunt*, & §. 33. *terga dedisse*.

³⁶ *L. Sulla*] Deest praenomen in Leidensi sec. *ad pugnam* Medice. pr. *Dis* Leid. pr. Mox carent *τῷ* *etiam* Cantabrig. unus, Arcerian. & Ed. Paris. temere probante Keuchenio. Dein *discederet* Arcerian. *ascenderat* Leid. pr. inepte: *descenderent* Mediceus antiquior.

³⁷ *Signum modicae amplitudinis*] Suspecta haec nonnihil. Valer. Max. l. 1. c. 2. *parvum Apollinis signum Delphis sublatum*. Plutarch. in Sulla p. 471. *μεγιστὴν Ἀπόλλωνος ἀγαλματίον ἐκ Δελφῶν*.

³⁸ *Ut promissam*] MSS. carent

τῷ

XIV. Alexander Macedo sacrificaturus ⁴⁷ inscripsit medicamento aruspici manum, quam ille extis erat subpositurus. ⁴⁸ Litterae significabant, victoriam Alexandro dari, quas quum jecur calidum rapuisset, & a rege militi esset ostensum, auxit animum, tamquam Deo spondente victoriam.

XV. Idem fecit ⁴⁹ Sudines ⁵⁰ aruspex, proelium Eumene cum Gallis commissuro.

XVI. Epaminondas Thebanus, adversus Lacedaemonios fiduciam suorum religione adjuvandum ratus, arma, quae ⁵¹ ornamentis adfixa ⁵¹ in templis erant, nocte subtraxit, persuasitque militi-

Vulgo INNIDES.

tegematon tantum ea parte utendum est &c. Sed multo magis ea milia erunt, quae excogitantur, ut a Diis monstrata credantur. In Editione Romana credant. Salmastii conjecturam ad Flori l. 11. c. 12. Ed. pr. placitum nemini arbitror.

⁴⁷ *Inscripsit*] Gujetus. literis ordine praeposito notatis scilicet. TENN. De his litteris nihil dicit Polyaeus, sed Alexandrum jussisse hostias, omnia fausta portendentes, militibus ostendi l. 14. c. 14. pro ille in Medic. sec. ipse. *Inapsituras* Cantabr. unus.

⁴⁸ *Litterae*] MS. & *litterae*, f. 100 l. SCRIV. Cur. post.

⁴⁹ *Innides*] Immo *Sunides*, aut *Sudines* SCRIV. *Innides*. Sic plerique MSS. sed 3. Reg. *Inides*. l. *Sunides*, vel *Sudines*. *Aruspex* 3. Hill. male *Auspex*. TENN. MSS. & Edd. VV. *Indus*, *Indas*, *Inides*, *Hynides*, *Hinides*. Sed unice verum est *Sudines*: quomodo jam emendavit Casaubonus ad Polyae. l. 14. c. 19. *Sudius* *Ἰαδῶν μάντις* *ἑρμῆος* *ἑρμῆος* &c., ut legit Cl. Gronovius. Quo loco Polyaeus *At-*

talo adscribit, quod noster *Eumeni*; nec ille tantum, sed ceteri quoque auctores Attalo tribuunt. Galli autem mercenarii intelliguntur milites. Confule *Chronicon* Ed. Simsoni ad A. M. 3764. qui itidem *Sudines* ex Strabone l. xvi. p. m. 739. emendavit. In MSS. *Sex auspex* etiam inveni; in Ed. Paris. *hospes*.

⁵⁰ *Ornamentis adfixa*] Si quidem sana haec sunt, intellige *tholos*, aliaque in templorum parietibus exstantia ornamenta. & vide Comm. ad Virgil. l. 12. AEn. 408.

Suspendive tholo, aut *sacra ad fastigia fixi*.

⁵¹ *In templis*] Quorum nimirum parietibus affigebant arma emerita, & spolia hostibus detracta. Ovid. epistola Penelopes.

Penitur ad patrios barbara praedanda Deos.

de remedio Amoris l. 1.

Vince capidineas pariter, Parithasta quo sagittas,

Et refer ad patrios bina tro-paea Deos.

Prudentius Hamart. 107. gladium suam pudicitia catholicos in templo

STRATEGEMATICON L.I.C.XI. 137

litibus, Deos iter suum sequi, ut proeliantibus ipsi⁵² adessent.

XVII. Agefilaus Lacedaemonius, quum quosdam Persarum cepisset, quorum habitus multum terroris⁵³ praefert, quoties veste tegitur, nudatos militibus suis, ut alba corpora & umbratica contemnerent, ostendit.

XVIII.⁵⁴ Gelo, ⁵⁵ Syracusanorum tyrannus, bello⁵⁶ adversus Poenos suscepto, quum multos cepisset, infirmissimum quemque praecipue⁵⁷ ex auxiliariis, qui nigerrimi erant, nudatum in conspectu suorum produxit, ut persuaderet contemnendos.

XIX.

* Vulgo SYRACUSARUM.

plo divini fontis ad aram

Consecrat aeternam splendent ubi luce corascat.

Prisci duces fastigiis suarum aedium appendebant. Sen. Thyeste 122. *Pisistius domos curibus incluytas.* Suet. Nerone c. 38. *Domus priscorum Ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatas.* TERN. Lucan. l. 1. 140.

Stratisque excita juvenus

Deripiant sacris adfixa penatibus arma.

& passim. V. Torrent. ad Sueton. Vitell. c. 8.

⁵² *Adessent*] Unus Cantabrig. intersest.

⁵³ *Praefert*] Duo MSS. adfert. dein in omnibus ostendit exaratum est ante tam ut alba &c. contemnerentur etiam in Palatino, Mediceo primo, & Leid. primo. vid. Polyæn. l. 12. c. 1. §. 6. Xenophon. de Agefilao p. 455. qui insuper ait, eam illos vendidisse nudos.

⁵⁴ *Gelo*] Palatinus eum utroque Mediceo Hiero. Quod non est opus. Videtur enim intelligi Gelo, Dinomenia filius, qui primus Siculorum tyrannorum feli-

cissime contra Carthaginienses, Siciliam tum primum invadentes, bellavit. Consule Herodotum l. vii. Diodor. Sicul. l. xi. & Polyæn. l. 1. c. 27.

⁵⁵ *Syracusarum*] Reposui *Syracusananorum*, auctoritate plurimorum MSSorum, & Editionum Bonon. ac Paris. ut c. 8. §. 11. *Dionysius*, *Syracusananorum tyrannus*, nisi, ut illic dixi, hic quoque malis *Syracusorum*; nam in Leidensi primo scribitur *Syracusorum*.

⁵⁶ *Adversus*] MSS. quinque, & Ed. Paris. *adversum*.

⁵⁷ *Ex auxiliariis*] Palatinus, Mediceus vetustior, & Leidensis pr. cum Gudiano non agnoscunt *ex*. Leidens. sec. *auxiliarium*, Cantabrig. unus. *De auxiliatoribus*. Edd. Rom. Bonon. Paris. *ex auxiliatoribus*. Quae variatio locum de mendo reddit suspectum. quale vero id sit, nescio. an *praecipue auxiliariis*? v. ad 11. 7. §. l. xii. 10. i. *quosdam ex auxiliariis* MSS. *auxiliariis*, an vero *auxiliorum*? Auxiliares ipsi passim vocantur *auxilia* tam nostro, quam ceteris. Synthesis non percepta fraudi fuisse libris vide-

XIV. Alexander Macedo sacrificaturus ⁴⁷ inscripsit medicamento aruspici manum, quam ille extis erat subpositurus. ⁴⁸ Litterae significabant, victoriam Alexandro dari, quas quum jecur calidum rapuisset, & a rege militi esset ostensum, auxit animum, tamquam Deo spondente victoriam.

XV. Idem fecit ⁴⁹ Sudines " aruspex, proelium Eumene cum Gallis commissuro.

XVI. Epaminondas Thebanus, adversus Lacedaemonios fiduciam suorum religione adjuvandum ratus, arma, quae ⁵⁰ ornamentis adfixa ⁵¹ in templis erant, nocte subtraxit, persuasitque militi-

Vulgo INNIDES.

tegematon tantum ea parte utendum est &c. Sed multo magis ea milia erunt, quae excogitantur, ut a Diis monstrata credantur. In Editione Romana credant. Salmafii conjecturam ad Flori l. ii. c. 12. Ed. pr. placitum nemini arbitror.

⁴⁷ *Inscripsit*] Gujetus. literis ordine praeposito notatis scilicet. TENN. De his litteris nihil dicit Polyaeus, sed Alexandrum iussisse hostias, omnia fausta portendentes, militibus ostendi l. iv. §. 14. pro illo in Medic. sec. ipso. *Inpositurus* Cantabr. unus.

⁴⁸ *Litterae*] MS. & litterae, f. eae l. SCRIV. Cur. post.

⁴⁹ *Innides*] Immo *Suides*, aut *Sudines* SCRIV. *Innides*. Sic plerique MSS. sed §. Reg. *Inides*. l. *Suides*, vel *Sudines*. *Aruspex* §. Hill. male *Auspex*. TENN. MSS. & Edd. VV. *Indus*, *Indar*, *Inides*, *Hynides*, *Hinides*. Sed unice verum est *Sudines*: quomodo jam emendavit Casaubonus ad Polyae. l. iv. c. 19. *Συδίνης Χαλδαίης μάγους θυσίας βραβεύει* &c., ut legit Cl. Gronovius. Quo loco Polyaeus *Ar-*

talo adscribit, quod noster *Eumeni*; nec ille tantum, sed ceteri quoque auctores *Artalo* tribuunt. Galli autem mercenarii intelliguntur milites. Consule *Chronicon* Ed. Simsoni ad A. M. 3764. qui itidem *Sudines* ex Strabone l. xvi. p. m. 739. emendavit. In MSS. *Sex auspex* etiam inveni; in Ed. Parisi. *hospes*.

⁵⁰ *Ornamentis adfixa*] Si quidem sana haec sunt, intellige *tholos*, aliaque in templorum parietibus exstantia ornamenta. & vide Comm. ad Virgil. l. ix. AEn. 408.

Suspendio tholo, aut sacra ad fastigia fixi.

⁵¹ *In templis*] Quorum nimirum parietibus affigebant arma emerita, & spolia hostibus detracta. Ovid. epistola Penelopea.

Positur ad patrios barbara praedae Deos.

de remedio Amoris l. i.

Vence cupidinas pariter, Paribasse quo sagittas,

Et refer ad patrios bina tro-paea Deos.

Prudentius Hamart. 107. gladium suum pudicitia catholico in templo

STRATEGEMATICON L.I.C.XI. 131

litibus, Deos iter suum sequi, ut procliantibus ipsis⁵² adessent.

XVII. Agefilaus Lacedaemonius, quum quosdam Perfarum cepisset, quorum habitus multum terroris⁵³ praefert, quoties veste tegitur, nudatos militibus suis, ut alba corpora & umbratica contemnerent, ostendit.

XVIII. ⁵⁴Gelo, ⁵⁵Syracusarum tyrannus, bello⁵⁶ adversus Poenos suscepto, quum multos cepisset, infirmissimum quemque praecipue⁵⁷ ex auxiliariis, qui nigerrimi erant, nudatum in conspectu suorum produxit, ut persuaderet contemnendos.

XIX.

* Vulgo SYRACUSARUM.

plo divini fontis ad aram

Consecrat aeternam splendent ubi luce cernescit.

Prisci duces fastigiis suarum aedium appendebant. Sen. Thyeste 122. *Pisistis domos curribus inclytas.* Suet. Nerone c. 38. *Domus priscorum Ducum arserunt, hostilibus adhuc spoliis adornatas.* TERN. Lucan. l. 1. 140.

Stratisque excita juvenus

Deripiunt sacris adfixa penatibus arma.

& passim. V. Totrent. ad Sueton. Vitell. c. 8.

⁵² *Adessent*] Unus Cantabrig. interessent.

⁵³ *Praefert*] Duo MSS. adfert. dein in omnibus ostendit exaratum est ante tam ut alba &c. contemnerentur etiam in Palatino, Mediceo primo, & Leid. primo. vid. Polyaen. l. 11. c. 1. §. 6. Xenophon. de Agefilao p. 485. qui insuper ait, cum illos vendidisse nudos.

⁵⁴ *Gelo*] Palatinus eum utroque Mediceo Hiero. Quod non est opus. Videtur enim intelligi Gelo, Dinomenis filius, qui primus Siculorum tyrannorum felici-

cissime contra Carthagenenses, Siciliam tum primum invadentes, bellavit. Consule Herodotum l. VII. Diodor. Sicul. l. XI. & Polyaen. l. 1. c. 27.

⁵⁵ *Syracusarum*] Reposui *Syracusarum*, auctoritate plurimorum MSSorum, & Editionum Bonon. ac Paris. ut c. 8. §. 11. *Dionysius*, *Syracusarum tyrannus*, nisi, ut illic dixi, hic quoque malis *Syracusarum*, nam in Leidensi primo scribitur *Syracusarum*.

⁵⁶ *Adversus*] MSS. quinque, & Ed. Paris. *adversum*.

⁵⁷ *Ex auxiliariis*] Palatinus, Mediceus vetustior, & Leidensis pr. cum Gudiano non agnoscunt id ex. Leidens. sec. *auxiliarium*, Cantabrig. unus. *De auxiliatoribus*. Edd. Rom. Bonon. Paris. *ex auxiliatoribus*. Quae variatio locum de mendo reddit suspectum, quale vero id sit, nescio. an praecipue auxiliarios? v. ad 11. 7. §. l. III. 10. i. *quosdam ex auxiliariis* MSS. *auxiliariis*, an vero *auxiliorum*? Auxiliares ipsi palatini vocantur *auxilia* tam nostrorum quam ceterorum. Synthesis non percepta fraudi fuisse librarii videtur.

XIX. Cyrus, rex Persarum, ut concitaret animos popularium, tota die ⁵⁸ in excidenda quadam silva eos fatigavit; deinde postridie praestitit eis liberalissimas epulas, & interrogavit, utro magis gauderent. Quumque ei praesentia probassent: Atqui per haec, inquit, ad illa perveniendum est: Nam liberi beatique esse, nisi Medos viceritis, non potestis. Atque ita eos ad cupiditatem proelii concitavit.

XX. ⁵⁹ L. Sulla, quia adversus Archelaum, praefectum Mithridatis, apud ⁶⁰ Pirea pigrioribus ad proelium militibus utebatur, opere eos fatigando compulit ad poscendum ultro pugnae signum.

XXI. ⁶¹ Fabius ⁶ Maximus veritus, ne qua fiducia navium, ad quas refugium erat, minus con-

a Vulgo QUI. b Vulgo Q. FABIVS.

tur. Mox in conspectum exhibent Codices tres: sed vide ad c. x. §. 1.

⁵⁸ In excidenda] In deest in Petrensi. Mox pro postridie Palat. postriduo. uterque Mediceus, Leidens. sec. & Edd. Rom. ac Bonon. post triduum. Petrensis die autem postera. Nil mutat. Postridie sive postera fuit die, quo haec fecit Cyrus, testibus Herodoto, Justino, Polyaeo, aliisque. Sequentia sane non elegantia sunt, nec accurata. Utrum & gauderet. & mox, at vel atque per hoc ad ista nonnulli MSS. Videtur auctor Trogum compilasse; ut suspicor ex Justino. Silvam vias circumdatam excidere &c. rogat, si conditis ponatur (sic l. e MSS.) utrius vitae sortem legant hesterni laboris, an praesentium epularum? praesentium, ut acclamaverit omnes &c. Laetis omnibus Medis bellum infert.

⁵⁹ L. Sulla, qui] Deest praenomen in Leid. sec. Dein reposui quia, jubentibus omnibus MSS.

& Edd. ante Scriverii Ed. ultimam, in quam typographorum errore, ut alibi, textui irrepsisse, & dein propagatum esse id qui videtur.

⁶⁰ Pirea] Tuto hoc transeunt interpretes: at velim, mihi dicant, quae sint illa Pirea. At. Edd. Pyrea: Piream vel Pirbeam MSS. duo. & Ed. Parisi. Pireum Petrensis. Phyreia Leid. sec. Pyreum locum esse in Persarmeniis, restantur Geographi. Vix tamen mihi dubium est; quin scribendum sit Piraea, portum Atheniensium: in cuius oppugnatione crebrae contigerunt proelia. Vide Appian. in Mithridat. & Plutarch. in Sulla. Accusativo Graeco more suo utitur auctor. De Piraeo frequenter in MSS. corrupto vide ad Obseq. c. 116. ad Justin. l. v. §. 3. Gronov. Observ. 1. 3.

⁶¹ Q. Fabius] Praenomen hoc rursus intrusit Scriverius. MSS. & Edd. ante eum non agnoscunt. Deim

STRATEGEMATICON L.I. C.XII. 133
constanter pugnaret exercitus, incendi eas, priusquam iniret proelium, iussit.

Dein Petrensis bellum habet pro | nec male. v. ad 11. l. 12.
proelium, ut saepe codex ille,

C A P. XII.

De dissolvendo metu, ¹ quem^a milites ex adversis conceperint ominibus.

EXEMPLUM I.

SCIPIO, ex Italia in Africam ² transportato exercitu ^b, quum ³ egrediens navem prolapsus esset, & ob hoc adterritos milites cerne-
ret, id, quod trepidationem adferebat, constan-
tia & magnitudine animi, in hortationem con-
vertit: ⁴ Et ludite, inquit, milites, Africam obpressi.

II.

^a QUO & C. OMNIBUS CONSIDERUNT vulgo. ^b Vulgo TRANSPORTANDO EXERCITUM.

1 Quo milites] Lege, ut superius in indice monui ex MSS. Quem milites ex adversis conceperint ominibus. Totum enim hoc caput agit de ominibus. tñ Ex carent 3. Reg. & unus Hill. pro conceperint 2. Hill. ceperint. TENN. Quem & conceperint ominibus plurimi quoque mei, & Ed. Par. ut reposui: ceperint Scriverii unus.

2 Transportando exercitum] Non adeo male, sed MSS. tamen undecim, vel duodecim mei & Ed. Par. rescribi iusserunt transportato exercitu.

3 Navem] 3. Reg. 3. Hill. nave. TENN. Nave etiam septem mei cum Ed. Par. sed vulgarum praefero. Egredi Silvam Ovidio. Excedere Italiam supra l. 1. 5. §. 5. contra vulgo l. 111. 2. 7. ubi egressa erat, MS. urbem. ubi

vide plura. pro prolapsus in Mediceo antiquiore am. ps. est pro-
ra pressus.

4 Et ludite, inquit, milites] Alii audite, inquit, m. mihi neutrum satis placet. MOD. Restituebat ingeniosissimus & amicissimus mihi Janus Gulielmius, & plaudite. Plando pro plando: cludo, pro claudo; similia sexcenta obviā in libris antiquioribus passim. Hinc illud ludite ab indolis librorum descriptoribus suppositum esse, liquido apparet. Plautus Casina sc. ult. Veram qui non manibus, quantum poterit, pluserit. STEW. Eia plaudite pro plaudite L. Gulielmius apud Stewechium. Forte, Videte, inquit, milites; Africam obpressi. SCRIV. Omnes MSS. Et audite. Hinc f. Gulielmius, Et plaudite.

II. ⁵ C. Caesar, quum forte conscendens navem lapsus esset, ⁶ Teneo te, ⁷ terra mater, inquit: qua interpretatione effecit, ut repetiturus illas, a quibus proficiscebatur, terras videretur.

III.

Stewechius. *Eia plaudite*. Nam Plautus Casina sc. ult. *Verum qui non manibus, quantum poteris, plausit*. Seneca l. v. de benef. c. 6. *Ut quo die Solis defectio fuit, rati-
giam cluderet*. Seneca Theb. v. 467. *clauda vagina impium ensim*. Verum puto, *et* *Et* venisse ex litteris Pl. lectionemque genuinam fuisse. *Plaudite*, Frontinus enim nullis antiquis verbis uritur. TERN. *Plaudite* placuit quoque Grutero, *Plaudite* Is. Vossio, & Lippio. Rubenius in Elect. l. ii. c. 29. *Ludens, inquit*. Verum cum MSS. omnes quoque mei exhibeant cum Ed. Paris. *Et audite*, praeter Leidenf. tertium, in quo est *Astendite*, omnino putem, scribendum esse *At audete*. *Audete* libri sui margini adscripserat Scribervius. Et hoc unice, opinor, efflagitat loci sensus. Milites adtoniti, & consternati erant Scipionis lapsu, quare ille eos corrigens, & simul adhortans ait, *At audete*. Quid trepidatis milites, & metu perculsi estis: placet omen. Vos audete modo, & viri este. Africam jam nunc oppressi. Passim ita *audete viri*, audendum est, & similia occurrunt. Curt. l. iv. c. 14. 13. *Cetera in vestra potestate sunt; audete modo vincere*. Livius l. xxxv. 33. *Agenda res est, audendaque* &c. & saepe ille *Audendo atque agendo*. Elegans locus est Ovidii Fast. ii. 781.

Exitus in dubio est: audebimus ultima, dixit.

Viderit, audentes, Forsne, Domus juvet.

Cepimus audendo Gabios quoque. Ceterum confundit Caesaris dicta auctor, & Scipioni tribuit, quod Suetonius de Caesare co-

statut c. 59. *Prolapsus etiam in egressu navis, verso in, melius omine, Teneo te, inquit, Africa: cum noster dicat, id a Caesare prolarum in conscensione navis; at hoc, ni fallor, alii Alexandro adscribunt. De oppressione Africae videtur inde in mentem venisse auctori nostro; quod Caesari per somnium visa fuerit mater sibi subiecta, quam terram esse interpretati sunt harioli. Ibid. c. 7.*

[*C. Caesar*] Uterque Leidenfis, & Medicei cum Edd. Rom. & Bonon. hic quoque non agnoscunt praenomen. Dein Leidenf. pr. *contendens*. Petrensis in *navem*. Coll. Voss. *conscendens n.* Mox tres Edd. primae quibus p. sine *et* a.

[*6 Teneo te*] Vox haec, (ut Keuchenius monuit) est amicorum, sibi inopinis occurrentium, summo cum gaudio. Seneca Thebaid. v. 501. *Teneo longo tempore, Peria vptis ora. Tercent. Heaut. A. O mi Clinia, salve. C. ut valetis? A. Saluum venissem gaudeo C. Teneo te, Ansiphila, maxime animo exceptata meo?* Plautus Rud. *Vix mihi credo ego hoc, te tenere, Petronius. Teneo te, qualem speraveram.* TERN. Vide Graev. ad d. Suetonii locum, & La Cerd. ad Virgil. Ecl. i. 31.

[*7 Terra mater*] Unus Reg. *Terra & mater*. Nihil frequentius in autoribus, quam *Terram* vocari *matrem*; causa rarior apud Varonem l. iii. de r. l. c. 5. *Nec sine causa Terram eandem appellabant Matrem & Coretem, & qui eam colerent, piam & utilem agro vitam credebant, atque eos solos reliquos esse, ex stirpe Saturni Regis. Cui consentaneum est, quod.*
ini-

STRATEGEMATICON L. I. C. XII. 135

III. ⁸ T. Sempronius Gracchus Cos. acie adversus Picentes directa, quum subitus terrae motus utraque partes confudisset, exhortatione⁹ confirmavit suos, & impulit, ut consternatum superstitioe invaderent hostem, ¹⁰ adortusque^a devicit.

IV. ¹¹ Sertorius, quum equitum scuta extrin-

^a Vulgo ADHORTATUSQUE. ^b Vulgo Q. SERT.

initia vocantur potissimum ea, quae Ceteri sunt sacra. TENN.

⁸ T. Sempronius.] Immo, P. Sempronius Sopho Cos. SCRIV. Ed. pr. Perperam hic T. Sempronius Gracchus Cos. pro P. Sempronio Sopho suppositus a librariis: ex quorum numero cuidam sciolo fortasse nomen Gracchorum celebrius magis placuit. Idem, quod Frontinus, scribunt L. Florus l. i. 19. & Orosius l. iv. c. 4. domitos esse Duce Sempronio Picentes, & caput gentis Atculum expugnatum, & instructa utrinque ad proelium acie terram tenuisse: Sempronium vero Cos. aede vota Tellurem deam placasse, & adhortatum attonitos stupore miraculi milites, eosque vix tandem ad pugnam impulsisse: Vicisse Romanos, sed atroci & cruenta victoria, majore exercitus parte amissa. SCRIV. Ed. sec. r^o T. caeant unus R. & unus Hill. Hoc bellum Florus l. i. c. 19. & Orosius l. iv. c. 4. referentes, nullius Graeci meminere. Quare cum Scriverio legas: P. Sempronius Sophus Cos. Neque enim Gracchorum nomen bello Piceno celebre. TENN. Idem recte censet St. Pighius, cuius verba ex Annal. T. i. p. 456. sua fecit in secunda Editione Scriverius, & insuper marginali sui Codicis adscripsit, videndum esse Eutropium, ad A. V. C. cdxv. & Cuspinianum p. 145. 157. T^o T. abest etiam a Mediceo antiquiore, & Leidensi sec.

qui etiam Picenos habet pro Picentes. Vaticanus Conf. ad Pic. directus.

⁹ Confirmavit.] Scriverii unus, & Hillensberg. cum Edit. Romana confortavit, barbare & ex Glossemate. V. Voss. de Vitiis Serm. p. 669. Dein compulsi Palaz. post invaderent hostem, non b. inv. MSS. plerique. Invaderet Medici: p. & Ed. Rom.

¹⁰ Adhortatusque] Forte adortusque. MOD. Regius adhortatusque. Alius & Modius adortusque. TENN. Ed. Rom. adhortatusque. Paris. hortatusque. Sed non dubitandum est de veritate Lectionis Codicis Regii adortusque, quod & Scriverius coniecit. Sic enim passim loquitur auctor. ii. c. 1. §. 15. 17. Adortus superavit §. 18. reliquos adortus occidit. c. 2. §. 12. terga adortus cecidit. c. 5. §. 1. Adorti effusi ceciderunt. §. 8. ubi vide etiam, & saepius. Mox vicis simpli. in Mediceo pr. & Edd. primis.

¹¹ Q. Sertorius] MSS. & Edd. ante Scriverianam non agnoscunt praenomen: quod saepius de eo mentionem faciens auctor omitit. Confer Indicem. Dein equitum deest in Leidensi pr. Sed male. Obsequens c. 121. Scuta equitum parte exteriori, jaculatio & pectora equorum cruenta visa: quod prosperum sibi interpretatus est Sertorius: quia exteriora hostili sanguine maculari solent. Uterque hausert sine dubio & Livianis. In fine Palatin. quo, & hostem ambo Medicei.

trinfecus, equorumque pectora cruenta subito prodigio adparuissent, victoriam portendi interpretatus est, quoniam illae partes solerent hostili cruore respergi.

V. Epaminondas Thebanus, contristatis militibus, quod ex hasta ejus ornamentum, ¹² insulae more dependens, ventus ablatum in sepulcrum Lacedaemonii cuiusdam depulerat; Nolite, inquit, milites trepidare; Lacedaemoniis significatur interitus. Sepulcrum enim ¹³ funeribus ornatur.

VI. Idem, quum fax de coelo nocte delapsa, eos, qui adverterunt, ¹⁴ terruisset; Lumen, inquit, hoc Numina ostendunt.

VII. Idem, instante adversus Lacedaemonios pugna, quum sedile, in quo resederat, succubuit-

¹² *Insulae more dependens*] Diosdorus Siculus l. xv. p. m. 367. ita haec refert. Ο γὰρ γεμαματιὺς προὔγει, ἔχων δὲ ἐν ταῖς ταῖς ἐκ' αὐτῶν, καὶ περισσῆματι τὰ παραγέλασθαι ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων. Πνέματι δὲ ὁμοκίνητα, συνέβη, τὴν ταῖς ἀποσπασθῆναι αὐτῶν τινὰ σῆλην ἐφεσῶσαν τὰς φωνὰς ἵεν ἐν τῷ τόπῳ τῶν τεταρμένων τινῶν. Λακεδαιμόνιοι καὶ Πελοποννήσιοι ἔσ. Sed subdit idem, nihil illis respondisse Epaminondam. Malim autem depulerat hic: quia vulgatum deplulerat vimiam venti vim denotare videtur, qua hic opus non fuit.

¹³ *Funeribus ornatur.*] Sic omnes MSS. τὰ ἐνfulis, quod alii afferunt, nusquam occurrit. TAWN. *Insulis* citavit Kirchmannus l. iv c. 3. de funeribus. Gruterus margini codicis sui, quo usus est, adjecit, fortassis scribendum est

se funeribus. MSS. quoque meum nihil juvant, nisi quod in Leidensi sc. corrupte scribaris *sepulturae* enim *funeribus* ornamentis. In Leidensi tertio *Sepulcra* enim *eorum* mortibus *ornanda* sunt. *Sepulturae* pro *Sepulcra* Ed. Rom. & Bonon. pro enim in MS. Coll. S. Joannis Cantabr. eorum: Unde puto, scribendum esse *Sepulcra eorum* *funeribus* *ornantur*. Nam vel Epaminondae, vel nostro auctori necesse non erat, ut lectori vel auditori diceret, sepulcra ornari insulis. Hos sciebant Graeci & Romani ex quotidiano usu. Sed hic quaestio erat, quibus per id ostentum significaretur interitus. Jam Epaminondas confirmat, cum impendere Lacedaemoniis, quorum erant sepulcra, quaeque per eorum mortes & funera similibus caeniis & corollis ornarentur. De iis vide etiam Scheffer, ad Aelian. l. xii. Vaz. Hist. c. 7.

¹⁴ *Terruisset.*] Petrensis dixerunt. Dein MSS. duo haec. In Lei-

buisset, & id vulgo ¹⁵ pro tristi significatione
¹⁶ confusi milites interpretarentur; Immo, in-
 quit, vetamur sedere.

VIII. ¹⁷ C. 4. Sulpicius Gallus defectum lu-
 nae

¶ Vulgo I.

Leidensi loc. ¹ offendit. Totum
 exemplum deest in Hillensberg.
 Codice.

¹⁵ Protristi significatione] Omnes
 MSS: interponunt Excipereetur,
 quod redundat. Pro tristi exci-
 pereetur: praeteres 3. Reg. 2. Hill.
 Significationem male. TENN. Scri-
 veriani quoque, & mel omnes,
 numero undecim, ac Edd. Ro-
 mana, Bononiensis, Parisiensis, &
 Hittorp. interponunt excipereetur;
 nisi quod in Medic. vetustiore, &
 Cantabrig. uno sit accipereetur.
 Significationem Coll. Voss. Non
 dubito, quin vox haec addi de-
 beat: nam nunc vulgo, vel mili-
 tes videtur abundare; licet sciam,
 hoc posse defendi. Optime Co-
 dex Retrensis & id vulgo pro tri-
 sti excipereetur significatione, & sic
 confusi m. &c. Quia tamen vide-
 tur & hoc interpolationem sape-
 re, vide, num rectius legi possit. &
 id vulgo pro tristi accepti rerum si-
 gnificatione conf. Aut potius mi-
 nima mutatione & id vulgo pro
 tristi excipereetur s. ac confusi mi-
 lites inde trepidarent. Quam con-
 jecturam partim debeo orae Hit-
 torpianae, quae habet, legendum
 forte trepidarent.

¹⁶ Confusi] h. e. Perturbati.
 contristati. Ovid. 111. Amor. E-
 leg. 8.

Nec minus est confusa Venus mo-
 riente Tibullo.

Juvenal. Sat. 3. v. 1.

Quantvis digressu votoris confu-
 sus amici.

Front. v. c. 11. n. 3. Confusi sa-
 rum quimis. hoc cap. n. 3. Subi-
 tus terrae motus utraque partes
 confudisset. l. 11. c. 7. n. 2. Mi-
 litum animos a confusione retraxit.
 Plinius Paneg. Quam ego pul-

confusionem tuam fuisse, cum die
 gradientem prosequeretur. Vell. l.
 11. c. 124. Quae Senatus trepida-
 tio, quae populi confusio, quis or-
 bis motus, in quam arcto salutis
 exitiisque fuerimus confusio, neque
 mihi tam festinanti exprimere va-
 cas; neque, tui vacat, potest. Sic
 Graeci συγχέομαι utuntur. E-
 pistetus c. 34. 11a, 12a λοιδορή-
 σταις σοι, παραχρῆν ἐκείνῃ τῇ
 συγχύῃ. Antoninus l. v. §. 32.
 de se ipso. Διὰ τὴν συγχύσιν
 ἀτακτοὶ καὶ ἀπαθείς ψυχὰς
 ἔτιχον καὶ ἐπισήμους. TENN.

¹⁷ L. Sulpitius Gallus] Forte
 C. Sulpicius in Gallis. Videl. 11.
 c. 4. ex. 5. SCR. LV. Scribe C.
 Sulpicius Gallus. Ciceroni in Bru-
 to & in Catone. Item de officiis
 l. 1. C. Gailus. Apud Livium l.
 44. 11. male quoque legitur M.
 Sulpicius, cui Jurisdictio urbana
 obtigerat. Post praeturam quum
 esset in Macedonia Tribunus mi-
 litum secundae legionis, vel, (ut
 ait Valerius Maximus) legatus,
 L. Paulli Consulis permissu ad con-
 cionem militibus convocatis, pronun-
 ciavit nocte proxima, ne quis id
 praetentum acciperet, ab hora se-
 cunda usque ad quartam horam noctis
 Lunam deserturam esse. Id quum
 accidisset, ipsius sapientia militibus
 prope divina coepit haberi. Haec
 Livius. Vide quoque Plinium de
 defectu Solis & Lunae. SCRIV.
 Cur. Post. Optime fecit Scriver-
 ius, quod mutaverit sententiam,
 & doc. erit, C. Sulpicium Gallum
 in Macedonia Lunae defectionem
 praedixisse, non in Gallis ex l.
 11. c. 4. Nam ibi quidem dicitur
 Sulpicius Peticus contra Gal-

nae imminentem, ne pro ostento exciperent milites, praedixit futurum, additis rationibus, causisque defectionis.

IX. Agathocles Syracusanus, adversus Pœnos, simili ejusdem¹⁸ sideris deminutione, qua¹⁹ sub diem pugnae, ut prodigio, milites sui consternati erant, ratione, qua id²⁰ acciderit^b, ex-

po-

^a Vulgo DIMINUTIONE. ^b ACCIDERET vulgo.

los pugnasse; sed hoc fiebat in ipso Lario contra Gallos. Quare erroris notitiae reprehensus ante Striverius fuit a Cl. Perizonio, multis ostendente C. Sulpitium Gallum hic legi debere, Vide Observeat. Histor. c. 11. p. 79. & auctores citatos ad Valer. Max. l. viii. c. 11. §. 1. Quamvis solius Livii testimonium l. XLIV. c. 37. sit instar omnium. Locum Livii, quem emendat Striverius, emaculatur quoque est a Sigonio l. XLIII. c. 11. In MSS. hic nihil est subsidii, nisi quod in uno Mediceo sit *Lulius*. Temere autem a viro docto conjectum fuisse in Gallis, monet etiam D. Alf. P. Weffeling. ad Chronicon. Simfon. sub finem patris s. Sed non bene hoc Tenuitio adscribit; rectius imputasset Keuchonio, qui suo nomine hanc conjecturam quoque proferre non erubuit. *defectum imminente Mediceus antiquior.*

¹⁸ *Sideris*] h. e. Lunae. Justin. l. xxi. c. 6. dicit Solem defecisse naviganti Agathocli. Caeterum & Lunam (cum sint planetae) vocari Sidera, usitatisimum. Claudianus Consulatu Mallii Theodori. v. 103.

Sidera cur septem retro nitantur in ortus.

Obtustata polo.

Just. Defectus naturalium Siderum semper praesentem rerum statum mutare. Virg. 1v. Aeneid. 309.

Quin etiam hiberno moliris fide-re classem.

h. e. Sole. Meta 1. c. 9. Nilus deficiente Sidero exundans etiam irri-

gat. Amm. Marcellinus l. xxi. Arfaceri asiris (ut ipsi existimant) vixit sui consternatione permixtus est omnium primus. Unde ad id tempus Reges ejusdem gentis praetumidi appellari se patiuntur Solis fratres & Lunae. Seneca reddens causam eclipsos ait l. v. de beneficiis. c. 6. Non est ista Solis defectio: sed duorum siderum coitus, cum Luna humilioris currentis viam infra ipsam Solem orbem suum passura, & illum obiectum sui abscondit: quod modo partes ejus exiguas; si in transcurso strimur, obducit; modo plus regis, si majorum sui partem obiect: modo excludit totius aspectum, si recto libramente inter Solem terrasque media successit. Plin. Paneg. de Sole: Quod terra genuit, quod fidur aluit. h. e. Sol. TERN. Non Justinus modo, sed & Diodorus Siculus l. xx. p. 749. Solis defectum fuisse tradunt. Hic quoque Mediceus primus non *sideris*, verum *Solis* exhibet. At nihil est ejusdem *Solis*. Debuisse tum scripsisse auctor adversus P. iem vel tendem simili Solis d. Mox denunciations MSS. duo. Imitationem Medici sec. Optime Leidens. pr. *deminutione*. Consule Casaubon. ad Sueton. Caesar. c. 5. & Barm. ad Ovid. l. 1. Tr. El. v. 44.

¹⁹ *Sub diem*] MSS. quatuor, & Edd. primae *sub die*. Vide, quae notavimus supra ad c. 5. §. 9. *Sub occasu Solis.*

²⁰ *Accideret.*] Edd. primae *acciderat*. Sed recte MSS. quatuor *accideris*, ut reposui.

21 E-

posita, docuit, quidquid illud foret, ad rerum naturam, non ad ipsorum propositum pertinere.

X. Pericles, quum in castra ²¹ ejus fulmen decidisset, terruissetque milites, advocata concione, lapidibus ²² in conspectu omnium collisus ²³ ignem excussit, sedavitque ²⁴ conturbationem, quum docuisset, similiter nubium adtritum excuti fulmen.

XI. Timotheus Atheniensis ²⁵, & adversus ²⁶ Corcyreos navali proelio decertaturus, gubernat-

a Vulgo TURBATIONEM. b Vulgo CLASSE DIMICATURUS A. G.

²¹ Ejus.] Eorum Palatin. & exterruisset. Similia de Pericle vide in Valerio Maximo l. VIII. c. II. ext. 1.

²² In conspectu] 3. Reg. & unus Hill. in conspectum. Praepositio haec, licet quietem notans, jungitur tamen accusativo. Suetonius Augusto c. 16. Multitibus in conspectum fuisse. Tiberio. c. 4. Quod in turulam Claudiorum erant. Curtius III. c. 5. Davium in Cistiam fore nunciatur. Propertius III. Eleg. 8.

Non stavo in cineres arcem sedisse paternos.

Justinus II. 13. Satis multos hostes in Graeciam manere dicunt. Ut ex MSS. notat Berneggerus. Seneca I. de ira. Cum se in possessionem posuerant. Ista antiptosis tam frequens est, ut minor Stasileium fol. 66. Fragm. Petron. Trimalchio ad Symphoniam allatus est, postusque in cervicalibus minutissima; Credidisse extritam syllabam in pro inter. Et Hadrianum Valesium contendere scribendum, in cervicalibus. TENN. In conspectum etiam Palatin. & Voß. Coll. Vide ad c. 3. §. 5. & 10. §. 1.

²³ Ignem excussit] Virgil. I. Aeneid. 178.

Ac primum siliis scintillam inducit Aethas
Suscepitque ignem foliis.

Vide Senec. II. Nat. quaest. 22. Mercurius lignum ligno terens excussit ignem. Homer. Hymno ejus. v. 108. TENN.

²⁴ Turbationem] Omnes MSS. exhibent conturbationem. TENN. Conturbationem etiam plerique mei, quod idcirco reposui. Conturbationem describit Cicero l. IV. Tusc. Quaest. c. 18. esse metum exortientem cogitata. Sedavis sine enclitica Edd. primae, non male; si modo plena distinctio ante hanc vocem ponatur.

²⁵ Classe dimicaturus adversus] Vossianus & 3. Hill. Navali proelio decertaturus. & sic lege: quia exemplo sequenti c. 12. sequitur classe dimicaturus. Loquitur ita auctor l. II. c. 5. n. 45. Alcibiades navali proelio decertaturus. n. 47. ibid. Timotheus, Dux Atheniensium adversus Lacadaemonies navali acie decertaturus. TENN. Tennialio bene momenti navali proelio decertaturus legendum esse, obtemperavi. Quia sic etiam inventum in Palatino & Scriveriano ita; ut adversus C. praecedant.

²⁶ Corcyraeos] Plerique MSS. habent Cercureos, ut Graeci. TENN. Cercureos est etiam in Palatino, Petrensi, & Leideni primo. Alii Cecitreos, Cercireos, Cithereos, Circueos. Non dubito, quin auctor, qui ubique Graecas in-

flexio-

natori suo, qui proficiscenti jam classi signum receptui coeperat dare, quia ex remigibus quemdam sternutantem audierat, Miraris, inquit, ex tot millibus unum ²⁷ perfrixisse?

XII. ²⁸ Chabrias Atheniensis classe dimicaturus, excusso ante navem ipsius fulmine, exterritis per tale prodigium militibus; Nunc, inquit, potissimum ²⁹ incunda pugna est, quum Deorum maximus Jupiter ³⁰ adesse numen suum classi nostrae ostendit.

flexiones amat, & hoc exemplum e Graecis scriptoribus hausit, dederit Cereyraos *Κερυραῖος*, ut semper Graeci Cereyraos, & *Κερυραῖος Cereyram* vocant: Non ausus tamen sum reponere in contextu, quia ceteri Latini, quantum scio, Cereyraos efferant.

²⁷ Perfrixisse] L. licet in 2. Hill. 1. Reg. *Profrixisse*. Nimirum ex frigore oritur sternutatio. TENN. *Profrixisse* inepte Edd. primae, & Mediceus uterque. *Sternutasse* e Glossemate Leid. sec. Rectum omnino est *perfrixisse*. Vide hic Keuchen. & Maafwic. ad Polyacn. l. III. c. 10. §. 2. *σι τὸν αὐτὸν πρὸς τὸν αὐτὸν εἰς τὸν αὐτὸν*, de eodem Timotheo. Paulo ante *militibus* MSS. duo, & Edd. primae.

²⁸ Chabrias] MSS. longe plurimi *Chabris*. Ed. Wech. *Chalabrias*. Male. V. c. 4. ex. 14. Dein *decusse* f. Mediceus pr. Mox *pro tali prodigio* Leid. sec. Petrensis ext. ante *militibus*.

²⁹ Incunda] Quidam *incunda*. Mon. Inepte. Ita tamen inveni in Ed. Wechelii. In fine Petrensis ostendit.

³⁰ Adesse numen] Sic omnes MSS. nemo *Lumen*, vel *Fulmen*

exhibet. Adesse autem dicebantur advocati, qui causam alicujus juvarent. Plinius l. I. ep. 5. *Aderam Arionillas*, *Timonis uxori*, rogatu *Aruleni Rustici*. l. VI. ep. 29. *Affui Baetiris contra Barbium Messam*. Quintilianus l. VII. c. 1. *Qui res prodicionis patri non adfuerit, exhaeres sit*. Suetonius Augusto LVI. *Affuit & clientibus* sicut *secutario cuidam*, evocato quondam suo, qui *pestulabatur injuriarum*. Cicero pro domo c. 21. *Cum eos, qui in conventu virorum bonorum verba de salute mea fecerant, adesse iussisti, quorumque advocacionem manibus, ferro, lapidibus discussisti*. Hinc pro juvare Seneca ad Polyb. c. 37. *Noli ergo contra te uti ingenio tuo, noli adesse dolori tuo*. Plinius Pa-neg. *Utilitatibus fisci contumaciter adessent*. Frontinus supra c. II. n. 16. *Ut proeliantibus ipsis adessent*. QV. III. Amor. eleg. 2.

Huc ades, atque meus, fac Deo, vincat amor.

FINIUNT. Sic 3. Reg. MSS. & 2. Hill. *Sexti Julii Frontini Strategematon liber primus explicit*, incipit ejusdem liber secundus feliciter. TENN. *Lumen* male est in Argeriano.

S E X T I
JULII FRONTINI
STRATEGEMATICON
LIBER SECUNDUS.

P R A E F A T I O.

Dispositis primo libro exemplis, instru-
cturis (ut mea ¹ fert ² opinio) ducent
in his, quae ² ante commissum proe-
lium agenda sunt, ³ deinceps reddemus
per-

¹ Vulgo *putat*.

¹ *Fuit opinio*] Duo Regii. g. Hill. *Fert opinio*, quae lectio quare postponatur *ita fuit*, non assequor. Lucetius l. iiii. v. 46. *Si fert ita fera voluntas*, TANN. Monuit etiam Keuchenius, se invenisse in Ed. Parisiensi, & Scriverii margine *fert*, sed, ipsius iudicio, non tam recte: meo vero optime, & verissime. Non enim ita tantum fuit ejus opinio, sed etiam nunc est. *Fert* itaque reposui, confirmatum a Cantabrigiensi Bibl. Publ. Leidensi sec. Voss. Collat. Edd. Romanae, & Wechellii. In Leidensi pr. vacuo relicto spatio docet. In Ed. Bonon. *refert*. Palatin. MS. *nostra fert*. Caesar B. Gall. v. 13. *ut fert illorum opinio*. Cicero l. i. ad Famil. Ep. 9. *His ego consiliis se praesentem habuissim, ut opinio mea fert, effem usus eisdem*. l. iv. in Verr. c. 12. *ut opinio mea fert*. Item lib. v. c. 72. Columella l. i. c. 3, 7. l. iiii. xi. *ut mea fert opinio*. Apulej. in Apolog. non longe ab initio ut

mea opinio fert, & p. 179. Ed. Colv. & sic alii quoque. Forasan hoc restituendum quoque Vegetio l. v. in praef. *ut opinor*. nam aliud quid a pr. m. illic lectum fuit in Rever. & Post. Creichtoni Codice, & in uno Leidensi habetur *oporum super*, unde commode facias *ut opinio fert*. Certe ita rescribendum in Pompeji verbis apud Hirt. de B. Hispan. c. 26. *celerius, quam vestra opinio est*. Ed. Romanae princeps *ferre est*. Reponere *fert*. *Fert animus* apud Poetas, & Historicos passim. V. Nic. Heins. ad Phaedri F. 46. Drakenb. ad Silium l. xvi. 294. Sallust. B. Cat. c. 58. Jug. 54. & ibi notas.

² *Ante commissum*] Hittorpius in margine edidit.: *Ante iussum*. Hill. *Ante iussum*. TANN. Quiddam libri *iussum*, s. *initum* totidem apicibus. SCRIV. *Cur. post.* Non male *initum* conjicit Scriverius. Passim tam apud nostrum, quam alios, nunc *inire*, nunc *committere* occurrit. Participium hoc

pertinentia ad ea, quae in ipso proelio agi solent,
& deinde ea, quae post proelium. ¶ Eorum, quae
ad proelium pertinent, species sunt.

¶ Vulgo ET EORUM.

hoc est saepius apud Livium, ceterosque. l. xxiii. c. 40. *Temere proelio inuito fufus*. Sueton. Vespas. c. 4. *Uno quoque & altero proelio tam constanter inuito*. Valer. Maxim. l. v. 2. 4. *temere inuito certamine*. Eadem varietas occurrit apud Frontinum c. 4. hujus l. §. 6. *Ut cum animadvertisset committi proelium*. MSS. quidam, & Edd. primae *iniri*. c. v. 33. *proelium inisset*. MS. *commisisset*. Hic *justum* MSS. mei tres exhibent. Sed Palatinus, & Leidenſis pr. cum Hittorpii, & Wechelii ora *justum*. quod unice verum esse puto. *Justum proelium* est plenum, directae acie, totoque exercitu commissum, ad differentiam minorum congressionum & velitationum. Jam autem auctor agit de rebus, quae praecedunt, & sequuntur tale justum proelium, in quo summa belli, & rerum discrimen vertitur. Sic *justus exercitus, triumphus, justa victoria, justi milites*, & similia quam plurima. Livius l. x. c. 27. *ad justum certamen irritati animi*. Florus l. ii. c. 7. *Ac ne hoc quidem justo proelio opprimitur*. Curtius l. iii. 13. 8. *Qui intentiore cura suos, quasi ad justum proelium paratis adhortatus*. Infra l. ii. 7, 8. *necessario ad justum proelium conversi*.

3 Deinceps reddamus.] Unus Reg.

Deinde reddamus. Libri editi, & MSS. nusquam exhibent eam distinctionem, quam Modius se correxisse gloriatur, & ex illo describit Keuchenius. TENN. *Reddamus* Palat. & Mediceus cum Edd. primis. *Reddamus* Leidenſ. sec. Mox Deinde tantum Edd. eae dem. In Mediceo quae proelium excitant.

4 Et eorum.] Mutavi distinctionem, cum legerent omnes, & deinde ea, quae post proelium, & eorum, quae ad proelium, &c. male. Neque enim dicturus est de speciebus eorum, quae ad proelium pertinent, ubi de iis egerit, quae post proelium agi soleant, cum id nec recte, nec ordine fieri possit. Sed postquam, de quibus acturus est, indicavit, quae sunt ea ipsa, quae in proelio, aut post proelium facienda sunt, tum subiungit, & eorum, quae ad proelium pertinent, species sunt, quae sequuntur: Scilicet tempus & locum pugnae eligere, aciem perite instruere, insidiis hostem circumvenire, aliaque, de quibus hoc libro acturus est. Mod. Tò Et abundat, & in 4. Reg. 3. Hill. non apparet, quemadmodum monui & in praefatione libri primi. TENN. Delevi tò & MSS. auctoribus.

INDEX CAPITUM.

CAP. I. **D**E tempore ad pugnam eligendo.II. **D**E loco ad pugnam eligendo.

III. De acie ordinanda.

IV. De acie hostium turbanda.

V. De insidiis.

VI. De emittendo hoste, ne clausus proelium ex desperatione redintegret.

VII. De dissimulandis adversis.

VIII. ⁵ De restituenda ^a per constantiam acie.⁶ Eorum ^b deinde, quae post proelium agenda sunt, has esse species existimaverim, si res prospere cesserint.IX. ⁷ De consummandis ^c reliquiis belli.

X.

^a Vulgo DE CONSTITUENDA. ^b Vulgo DE HIS, QUAE P. F. FIUNT, SI &c. ^c Vulgo ET DE CONFIRM.

⁵ De Constituenda] Lib. primo c. 3. egit Frontinus de constituendo statu belli. Hic omnes MSS. De restituenda. Namque agit De restituendo proelio. TENN. Repolui de restituenda, ut docent huius capituli exempla, esse scribendum; atque ita MSS. etiam mei, & Edd. primae. paullo ante clausus Leid. pr. a m. pr. & MSS. plerique cum Edd. pp. reintegret.

⁶ De his, quae post proelium sunt] Pro his verbis Hittorpius & 3. Hill. 4. Reg. MSS. habent. Eorum deinde, quae post proelium agenda sunt; has esse species existimaverim. TENN. Et haec quoque pro vulgatis de his q. p. p. sunt substitui e Gudiano, duobus Leidd. & Vossiano, qui plane sic exhibent. Eorum deinde q. p. p. agenda sunt est etiam in Palatino, Mediceo pr. & Edd. vetustis. Praeterea deleui & iisdem MSS. auctoribus; quod nullum tunc locum habet. Castero MSS. res. Cedit Medic. pr. sine rō.

⁷ De Confirmandis] Lege secundum MSS. De consummandis r. b. Quod miror, nulli editorum venisse in mentem. Consummare est totam summam colligere proprie. Vitruvius l. 1. c. 1. Per arithmeticon sumptus aedificiorum consummantur, mensurarum rationes explicantur. Hinc omnia in potestatem redigere. Florus l. 1. c. 18. Ut eodem tempore & Italiam consummaret, & transmarinos triumphos auspicaretur. Glossae Cyrilli. καταρτίζω, consummatus, proficatus. Frontinus l. 1. c. 3. n. 17. Romani equites subito emissi, averterunt eos, consummaruntque victoriam, Seneca epist. 32. Perduc te in totum, & sukinde considera, quam pulchra res sit consummare vitam ante mortem, deinde exspectare reliquam sui temporis partem, in possessione beatissimae vitae positum. TENN. Vets legendum quoque iussit Tennul. consummandis; quod agnoscunt Palatin. Medic. pr. Leiden. pr. Gudian.

X. ⁸ *Si res durius cesserit, de adversis emendandis.*

XI. *De dubiorum animis in fide retinendis.*

XII. *Quae facienda sunt pro castris, si satis fiduciae in praesentibus copiis non habeamus.*

XIII. *De effugiendo.*

dian. & Coll. Voss. Vide Livium l. XXVIII. 17. XXIX. 23. *Ad tam rem consummandam*, ubi Rhennus quoque *confrmandam* & saepissime.

⁸ *Sires &c.*] Haec verba in MSS. omnibus, & Edd. pp. eodem modo, ut titulo praeced. praepo-

nuntur illis *de adv. em.* quare ita reposui. *Evitandis* Leid. sec. *emanandis* Palat. *cedit* Medic. pr. *Dein in fidem* idem. *Mox sunt* deest in Palat. *sunt* Leid. sec. in quod etiam & Coll. Voss. *pro castrorum defensione*. Rectius. In fine habemus plerique eam Edd. pp.

C A P. I.

De tempore ad pugnam eligendo.

EXEMPLUM I.

P. Scipio in Hispania, quum comperisset, Hasdrubalem, Poenorum ducem, ² jejuno exercitu ³ mane processisse in aciem, continuat in

¹ *P. Scipio.*] Praenomine cae- tent MSS. quatuor, & Edd. primac. Dein *comperitus* Sanutus; unde non male hic & alibi conjecit Scriverius *comperito*; nisi au- & or saepissime *toleret* dicere *eum comperisset*, nusquam absolute. Quamvis ubique fere pro iis Sa- nutus habeat *comperitus*.

² *Jejuno exercitu*] Idem Scipioni patrasse Hannibal fertur triusque linguae autoribus ad Trebiam contra Sempronium; & Marius contra Cimbrum Polyac- no l. VIII. Eleganter in hanc sem Theodoricus, Ostrogothorum Rex apud Cassiodorum l. IV. Variarum c. 23. *Disciplinato non posset servare jejunos exercitus*. Vi- de Cassiod. l. V. c. 13. & l. X. c. 17. Lampridius in Alexandro c. 52.

Miles non timet, nisi vestitus, arma- tus, calceatus, & satur, & habens ali- quid in conula. Idcirco quod men- dicitas militaris ad omnem despe- rationem vocaret armatum. Luc.

Nescit plebs jejuna timere. TERNI. ³ *Manc.*] MSS. quatuor inepte *sane*. Dein & *siti* Medic. sec. & *siti ac mora* Mediceus pr. Leidenf. sec. *siti & mora*. Mox pro *repe- tere* in Cantabrig. & Leidenf. *secundo repente*, qui *castra &c.* usque ad *proelio* non habet; loco *et* eduxit in sex libris, ma- nu exaratis est *duxit*. Ceterum non accurate satis haec narrat au- & or. Nam Scipio vix dum certa luce, ante eam visis equisque be- ne curatis pransisque, copias omnes eduxerat & equitarum ad vallum hostilem emiserat: unde

ca-

in horam septimam suos, quibus praeceperat, ut quiescerent, & cibum caperent; quumque hostes inedia, siti, mora sub armis fatigati, repetere castra coepissent, subito copias eduxit, & commisso proelio, vicit.

II. Metellus Pius in Hispania adversus⁴ Hirtulejum, quum ille, oriente protinus die, instructam aciem vallo ejus admovisset, fervidissimo⁶ tunc tempore anni, intra castra suos continuit in horam dici sextam, atque ita fatigatos aestu, facile integris & recentibus suorum vicit⁷ viribus.

III. Idem, junctis cum Pompejo castris adversus Sertorium in Hispania, quum saepe instruxisset aciem, hoste, qui inparem se duobus credebatur, pugnam⁷ detractante, quodam deinde tem-

^a Vulgo HERCULEJUM. ^b Vulgo DETRACTANTE.

extertit Hasdrubal cum omnibus copiis egreditur, licet cibo corpora non firmassent milites. Hinc per equitum velitationes diem extraxerat ad septimam usque horam Scipio, ut sera peditum pugna esset, licet jam ipse cum suis diu sub armis in acie fuisset. Afri itaque tandem ab eo petiti, fessi jam corporibus animisque statim retulerunt pedem, & terga dederunt, non autem castra reperere coeperunt &c. Quae distinctius legi possunt in Livio l. xxviii. c. 14. 15. de eodem proelio agit auctor c. 3. §. 4.

⁴ *Hirtulejum.*] Baptista Pius cum in vulgatis sui temporis editionibus reperit *Herculem* & *Herculum*, e MSSo correxit *Hirtulejum* Syll. 111. Annor. poster. c. 76. At ego hic quoque ex Palatino, Cantabrigiensi, & Leidensi primo rescripti *Hirtulejum*. Nonnulli *Hirculejum*. Vide ad c. 5. l. 1. §. 8.

⁵ *Oriente protinus die*] §. 15. *In aciem, oriente statim die, process-*

issent. Hic tamen tres Cantabrigienses, Vaticanus, ambo Leidenses, uterque Medicus cum Editionibus Romana, & Bononiensi; ac Pio dant *inoriente*. Quod composuim temete damnare & Latine ejicere non ausim. Tacitus l. xi. Aoh. c. 23. *Quid si memoria eorum inhorretur.* Quo loco *iniretur* alii, alii *renovaretur*, vel simile quid legi volunt.

⁶ *Tunc.*] Non agnoscunt hoc adverbium Leidenses Codices, nec Editiones primae. supra incepte *admonuisset* Ed. Paris. Deum in castra uterque Medicus, Vaticanus cum Leidensi sec. & Coll. Voss. Ed. Par. & Pio. *In castris* Cantabr. in notaret idem, quod *intra*, uti supra monuimus. Quamquam id a Frontini manu hic esse, non putem. Post MSS. & Edd. pp. dedi *suorum vicit v.*, non, ut vulgo erat *vicit f. v.*

⁷ *Detractante.*] Rursus hic *detractante* MSS. duo, & Edd. primae. Vide ad l. 1. §. 9. *detractante pugnam.*

tempore, ⁸ quum Sertorianos milites animadvertisset, magno inpetu instinctos, depolcentes pugnam, ⁹ humerosque exserentes, & ¹⁰ lanceas vibrantes, existimavit, ardori cedendum in tempore

re-

[Cum Sertorianos] Duo Reges Hill. carent *ta cum*; quod quia praecessit, repeti verum non erat. TANN. In utroque Leidensi, Vaticano, Palatino, Mediceo primo & secundo a m. sec. ac Coll. Voss. cum Editione Parisi. non comparat quoque cum. Praeterea, pro deinde, in Cantabrig. & Mediceo pr. est *demum*. Ad hoc in nonnullis MSS. & Edd. primis praepositur verbum animadvertisset totis Sertorianis m. In Mediceo sec. a. Sertorianos & milites hos m. Verum vox milites abest ab Edd. Romana, & Bonon. Recte omnino; quare totum locum sic lege, quum saepe instruxisset aciem &c. quodam demum vel dein tempore animadvertisset, Sertorianos magno i. instinctos &c.

[Humerosque exserentes, & lanceas vibrantes] Saniores, imo genuinam Frontini scripturam fore arbitror, si secundam illam consonantem abiciamus, & scribamus *exerentes*. Quippe id verbi elegans, & meo iudicio magis significans, quod gestum & calorem exprimit eorum, qui proelium inire gestiunt. Ovidius

Exerit hic humerum, vestes trahit ille per alas.

Idem 1. Fastorum:

Credibile est, illos pariter vitissimae locisque

Alius humanis exernisse caput.

SEK. *Exerentes*. Ita legendum. Vulgo est *exercentes*. SCRIV. *Exerentes* sic unus Hill. reliqui omnes MSS. *Exercentes*, 3. Hill. In *humerosque*. Cogitavi, an esset legendum. In *Numeris se exercentes*: quia *ta Numeris* saepe abili in *humeri* apud autores, & Lacedaemonii dicuntur a Plutarcho ad numerum saltantes ivisse in

aciem. Verum, quia pugnandi ardor nullam mensuram, nullum modum admittit, retinenda lectio Stewechii. *Exerentes humeros*. scil. extra sagum vel tunicam. M. Seneca l. v. Excerpt. contr. 6. *Apud patres nostros, qui forensia stipendia auspicabantur, nefas putabatur brachium extra sagam exerere*. Ovidius 1. Fast.

Credibile est, illos pariter vitissimae locisque

Alius humanis exernisse caput.

alibi.

Exerit hic humerum, vestes trahit ille per alas.

TANN. *Exerentes* reponi placuit quoque Lipsio ad Tacit. l. 1. histor. c. 54. & Jos. Wasse ad Salust. B. Cat. c. 44. e Cod. Petrensi, cui accedunt, Coll. Voss. & Edd. Romana, ac Bononienfis: de quo non est dubitandum. Passim de hoc militum se ad pugnam componentium gestu utuntur *exerere manus*, vel *humeros*. Vel *exertare*, quod credam, hoc loco in superasse auctorem, & Cl. Wasse sibi quoque ita videri ad me scripsit. Vide praeter laudatos viros etiam Meursium Exerc. Crit. part. 2. c. ult. Modium Ep. 49. Glandorpium in l. vii. Caesar. B. Gall. cap. 49. quos adeundos ad marginem sui libri notaverat Scrivenerius, & adde Barth. ad Stat. Theb. 1. 413. Broukhuf. ad Propert. 1. 20. 44. Ed. Paris. in *humerosque*.

[*10 Vibrantes*.] Arcerianus, improbande Keuchenio, *librantes*. nisi id placuerit ex distinctione Marklandi ad Stat. Silv. v. 2. 101. *Vibrare* statuentis idci de mittente, *librare* de jamjam misfuro telum. Verum cum *vibrare* sit

sit

re, recepitque exercitum, & Pompejo ¹¹ idem faciendi auctor fuit.

IV. Postumius Cos. in Sicilia, quum castra ejus a Punicis trium millium passuum spatio distarent, & ¹² dictatores Carthaginiensium quotidie ante

fit potius in se nihil aliud, quam concutere, ego retineo vulgatum, & vide, quae congesti ad Lucan. l. 1v. 40.

¹¹ *Idem faciendi*] Sic lege, secundum MSS. omnes, *to audendi*, quod Keuchenius probat, nihil huc facit. Qui enim ardori cedit, non dicitur *audere*, TENN. *Audendo* perperam Arcerianus. *Faciendo* uterque Mediceus.

¹² *Dictatores Carthaginiensium* quotidie ante ipsa munimenta Romanorum dirigerent aciem] Itane boni correctores impune vobis licet Principes Africae viros Carthaginienses vilipendere, & in repub. seu castris eorum Dictatores, & quidem plures constituisse, nulla Senatus auctoritate, nullo populi consensu adhibito? Apage nobis istos dictatores. Frontinus noster *Ducatores* appellaverat; ea vox incognita vobis causam dedit loci depravandi. Ut *Duces*, item *Ductores*, & *Ducatores*; *Ductus* & *Ducatus* olim usitata nomina fuisse, ad Vegetium docemus. Conjecturam hanc, ut alias plerasque meas in hunc scriptorem, cum Jano Mellerio Palmerio amico communicabam: viro & ab eruditione, & ab ingenio nunquam satis laudato, qui eandem hanc emendationem sibi quoque in mentem venisse adseverabat; paratum ostendere; nisi exemplar Bonnae fuisset. quin imo similes emendationes in Frontinum plurimas mihi supeditaturum simul ut revertererur ex superiori Germania. Ceterum id illius beneficium non metantur, sed temp. potius ipsam percipere non potuisse, merito

doleo. Paucis namque post diebus quam a nobis ille discesserat, Argentinae pestilentia (proh dolor!) extinctus est: non sine magno amicorum dolore, non sine maximo rei litterariae damno. Stew. Ne, quaeso, benevole lector, committas, ut iudicium voces, carpere lectionem genuinam: Neque enim judicant soli, qui maligne & imprudenter legunt. Stewechius, qui fateretur, sibi veteres libros deuisse, vocem; quam non invenit usquam; esse putat nusquam, contendit, principes Carthaginiensium non appellari Dictatores, sed isto nomine vilipendi; ideoque ex suo ingenio suffecit (invisis MSS. codicibus) *Ducatores*: Sic enim & Janum Mellerium Palmerium censuisse; verum obiisse, antequam promissam ejus *ἔκδοσις* praestaret. Nimirum Alphenus si ad legem Aquiliam in L. quemadmodum, §. si navis. Appellat navis *Ducatorem*. Ergo & *Ducator Carthaginiensium* dicendus. Quia *Gubernator navis*. Ergo Latine & *Gubernator Carthaginiensium*? scilicet. Finge dici: hic tamen, ut legatur *Ducatores*, intercedunt omnes MSS. Quare, cum sit nihil inepta reprehensione ineptius, Stewechio impune non parebo, quippe extra tetritorium jus dicenti: & *Dictatores Carthaginiensium* restituiam natalibus suis, eorumque dignitatem defendam. Placet hoc Senatui, hoc jubent, voluntque Quirites, qui auctoritate & consensu MSS. exteros Romana civitate, suisque vocabulis donaverunt, & hic omnes exhibent *Dictatores*, Cato in

ante ipsa munimenta Romanorum dirigerent aciem, exigua manu levibus adfidue proeliis pro vallo resistebat: quam consuetudinem contemnente¹³ jam Poeno, reliquis omnibus per quietem intra val- lum praeparatis, ex more pristino, cum paucis¹⁴ sustentavit a incursum adversariorum, ac solito¹⁵ diu-

a sustinuit vulgo.

Fragm. Sall. & apud Macrob. 1. 1. c. 5. Igitur Dictatorem Carthaginensium (nimirum Hannibalem) Magister equitum monuit. Justin. 1. xix. c. 1. Hasdrubalis mortem Dictaturae undecim, & triumphis quatuor insignem fecere. Numerus pluralis non obstat. Nam Hasdrubal cum Hamilcare fuerant in Sardinia Duces. Idem Hannibalem vocat consulem, qui proprie Sufes dicendus. 1. xxxi. c. 2. Postera die civitas principem suum, ac tunc temporis consulem; in foro expectabat. Sic Athenien- sium Imperatores per similitudi- nem potestatis appellantur Prae- tores, qui proprie sunt Romano- rum, Nepoti in Miltiade c. 4. Domi creati decem praetores, qui exercitui praessent: in eis Miltia- des. in Alcib. c. 8. in Conone c. 1. Si origines vocum inspi- cias, duces commodè dicantur apud quascunque gentes *dictare*, *consulere*, *praesire*. Sic tentoria consulum vocantur *praetoria*, li- cet a praetore derivata. Liv. 1. ix. c. 2. Deinde ubi praetoria consu- lum erigi videre, & expedire quos- dam utilia operi. Justin. xi. 11. Regis praetorium petunt. Optimo ergo jure Carthaginensium Im- peratores & Principes vocantur Dictatores: praefertim cum Se- neca noceat epist. 109. *Eum, quem nos dictatorem dicimus, & in hi- storiiis ita nominari legimus; apud antiquos Magistrum populi voca- tum.* Quin etiam nos civitatum primos viros vocamus magistros civium. Ut nescire literas (quod olim de Sylla Dictaturam depo-

nente pronuntiavit Caesar) eum a firmes, qui hic Dictatores non agnoscit. TENN. Bene Dictato- ris nomen de summo Carthagi- nensium Imperatore adhibitum defendit Tennulius; & ab eo ci- tatis adde Sigonium ad Livium 1. xxiii. c. 13. *Dictatorque cum Magone in Hispaniam praemissus est.* Adjunge his, quod Ducatoris vox corruptae sit Latinitatis, nec Tertulliani aeo antiquior. Con- sulte Cel. Dukeram Opusc. de La- tinit. Ictorum p. 336. Palme- rius, & Stewechius vulgatam le- ctionem convellere nitentes alia argumenta adhibere debuif- sent. Nempe nusquam occurrere alibi Dictatores plures uno; im- mo in hac ipsa re adfuisse unum tantum Carthaginensium Impe- ratorem, sc. Hannonem in Sicilia pugnantem contra Postumium Megellum, teste Polybio 1. 1. c. 19. Quare abusive auctor Dicta- tores debuit summis pro qui- busvis primi ordinis apud Car- thaginienfes Ducibus, vel in hi- storia erravisse, vel scripserisse *Ductores*; ut apud Livium 1. xxii. in fine. *Gratiae Varroni actae, quod de Republica non desperasset: cui, si Carthaginensium Ductor fuisset, nihil recusandum supplicii foret.* Verum & illic, ut verum fatear, malim legere *Dictator*. *Ductor* alioquin pro *Duce* fre- quentissimum est.

¹³ Jam.] Deest in MStis duo- bus. Item per quietem non com- parat in Mediceo sec. aut Edd. Rom. ac Bon.

¹⁴ Sustinuit incursum] 4. Reg. 3. Hill.

diutius ¹⁵ detinuit: quibus fatigatis, post sextam horam, & jam se recipientibus, quum & inedia quoque laborarent, per recentes suos hostem, quem ¹⁶ praedicta ¹⁷ profligaverant incommoda, fugavit.

V. Iphicrates Athenienſis, quia exploraverat, eodem adſidue tempore hoſtes cibum capere, maturius veſci ſuos juſſit, & eduxit in aciem, adgreſſ-

2. Hill. Voſſianus, & Romanus *ſuſtentavit incurſum*. Et ſic lege. Tacitus 2. Annal. c. 11. *Carivalda diu ſuſtentata hoſtium ſavilla, hortatus ſui, ut ingruentes catervas globo frangerent*. TENN. *ſuſtentavit* etiam eſt in Vaticano, Gudiano, Leidendi primo, ac Cantabrig. Bib. Pub. ac Hittorp. marg. In Petrenſi *ſuſtentatum*. Leid. ſec. *ſuſcitavit*. Utrumque rectum eſt, adeoque amplectendum, quod meliores praebent Codices, ut hic, *ſuſtentavit*. *ſuſtentare aciem* apud Hirtium B. Afric. c. 82. Tacit. Ann. 1. 65. Hiſt. 11. 15. *ſuſtentare hoſtem*, Ann. 15. 10. Propius accedit Salluſtius B. Jug. c. 97. *teſti atque inſtructi hoſtium vim ſuſtentabant*. Ubi perperam contra Gruterum Cortius praefert ſuſtinebant ex pauciſſimis Mſtis, & defendit hoc ipſo Frontini corrupto loco. Hoc ſenſu Vellej. l. 11. c. 104. *bellum quibuſdam in locis geſtum, quibuſdam ſuſtentatum feliciter*. Valer. Max. l. x. 12. 10. Ext. *Humeris ſuis totius ruinae molem ſuſtentaturus*. Quin & Doctiſſ. Kuningh. reſcripſit pro *ſuſtineas* in Horatio l. 1. Epit. 10. 54. *Proelia ſuſtinentes campeſtria*, quod tamen contra Mſtos non auſim, nec velim.

¹⁵ *Detinuit*] Hillenſb. *continuit*. Medic. pr. a m. pr. *tenuit*. In multis Edd. & MSS. etiam conjuncte. Dein omnes MSS. & Edd. *Veteres & cum*, num ut qui? *Patet, & cum inediaque quoque*, Po-

uiſſet auctor etiam ſcripſiſſe *cum ſiti inediaque*.

¹⁶ *Praedicta*] Elegantiuſ auctor dixiſſet *ſupradicta* ſcilicet a ſe. Nam non videtur capi poſſe pro praemonita ab Imperatore. Vide Cl. Burmann. ad Valer. Flacc. l. vii. 72. ſupra Frontin. l. 1. c. 5. §. 24. *Circa latera praedictae viae*. l. 11. 5. 31. *Praedictas copias abſcondunt*. §. 13. *in radicibus praedicti montis*. Colum. l. 111. c. 9. *Praedicta ratione, & vitis genus praedictum*. c. 10. *praedicta loca, & paſſum*.

¹⁷ *Profligaverant*] h. e. prope modum confeſcerant, antequam fortunae ſummae alea jaceretur. Nepos Pelopida. c. 2. *Proſeſto nunquam ab tam tenui initio tantae opes ſunt profligatae*. Sueton. Othone c. 9. *Sperans, ante Vitellii adventum proſtigari plurimum poſſe*. Bellum hinc proſtigatum dicitur, cum fere eſt perfectum. Tacit. 111. Hiſt. c. 50. *Sufficere cohortes alaeque, & e legionibus leſti, proſtigato jam bello videbantur*. Juſtin. xxxi. c. 7. *Jam utrobique proſtigatum bellum nuntiatum eſt, viduumque Antiochum terreſtri, Hannibalem navali bello invenerunt*. Bellum cum incipitur, dicitur *commiſſum*; cum abſolvitur, *conſeſſum*; quae diſtinctio eſt apud Florum 11. 5. vide hic Gellium l. xv. c. 15. TENN. Minime huc pertiunt, quae adfert Tennulius, de *proſtigare* pro perſicere, ſeu adfinem deducere. De quo ſignificatu vide Graev. ad

gressusque hostem ita detinuit, ut ei ¹⁸ neque configendi, neque abeundi daret facultatem. Inclinato ¹⁹ deinde jam die reduxit suos, & nihilo minus in armis retinuit. Fatigati hostes non statione magis, quam inedia, statim ad corporis curam, & cibum capiendum festinaverunt: Iphicrates rursus eduxit, & incompotiti hostis adgressus est castra.

VI. Idem, quum adversus Lacedaemonios pluribus diebus ²⁰ castra cominus haberet, & utraque pars certis temporibus assidue pabulatum lignatumque procederet, quodam die militum habitu servos lixasque dimisit ad munera, milites retinuit; & cum hostes ²¹ dispersi essent ad similia munera, expugnavit castra eorum, inermisque, cum fasciculis passim ad tumultum recurrentes, facile aut ²² cecidit, aut cepit.

VII.

Justin. l. xxii. c. 8. & Duker. ad Florum p. 414. & Keuchen. ad l. ii. 3. 5. *victoriam profugavit. Profugare* hic est perdere, ad interitum seu exitium dare, ut *capias hostium profugare* apud Ciceronem. Justin. l. xxiii. 3. *Profugatis Carthaginiensibus*, & infra noster c. 2. §. 38.

¹⁸ *Nec configendi nec* MSS. *neque conf. neque.* TENN. Nec aliter mei omnes, ac Sanutus; quare reposui. Non male quoque Mediceus vetustior *eis*. Paullo ante Sanutus largius exhibet *aggressusque* *jejunum hostem*, forsitan vere. Utrumque hoc Iphicratis Strategema junctim reperitur etiam in Polyæn. l. ii. c. 9. §. 52. 53.

¹⁹ *Deinde* Abest haec vox a Palatin. Demum Petrus, & Medic. pr. ut solent. *Nihilominus* non existat in Mediceo, nec Sanuto. in fine *rursum*. Medic. sec.

²⁰ *Castra cominus haberet* In Edd. Romana, & Bonon. non repetas *quae castra*. Quasi in MSS.

invenissent *cominus ageret*. Leid. sec. *castra communita*.

²¹ *Dispersissent* Sic lege. unus Reg. *dispersissent*. Alter *dispersi essent*. TENN. *Essent* mei plerique Codices. sed Edd. primae male vel *dispersi essent*, vel *dispersissent* cum Gudiano. V. ad l. 8. 7. pro *hostes* in Mediceo sec. est *custodes*. Quae hic de caloniis & lixis adfert cum Festi & Isidori emendatis locis Keuchenius, docti jam ante sumus a Casaubono, Scaligero, Stewechio, & aliis.

²² *Cecidit* 3. Reg. 3. Hill. *occidit*. TENN. Mei etiam septem cum Ed. Paris. *occidit*, e Glossa vel litterarum adfinitate. Crebro haec apud Frontinum, & alios variantur. *cecidit* pro *occidit* restitutum etiam §. 18. *Reliquos adortus cecidit*, & *universas naves cepit*. & c. 2. §. 13. *magnum eorum partem ceciderunt*. supra Hillensb. *inermisque*, antiquo acculi. pro quo malim *inermisque*, pro *passim* in Leid. sec. *Sparsim*.

VII. ²³ Virginius ^a Cos. in Volscis, quum procurrere hostes effusus ex longinquo vidisset, quiescere suos, ac defixa tenere pila iussit. Tunc ²⁴ anhelantem ^b integris viribus exercitus sui adgressus avertit.

VIII. ²⁵ Fabius ^c Maximus, non ignarus, Gallos & Samnites primo inpetu praevalere, suorum autem infatigabiles spiritus inter moras decertandi etiam incallescere, imperavit militibus, ²⁶ contenti ^d essent

pri-

^a Vulgo VERGINIUS. ^b Vulgo ANHELATOS. ^c Vulgo Q. FABIVS. ^d Vulgo UT C.

²³ *Virginius*.] Leidenſis pr. & Mediceus, cum Edd. Romana & Bonon. *Virginius*: quomodo Livius, ceterique histori, & Tabulae Capitolinae scribunt: quocirca reposui, licet videatur in nummis etiam excudi *Virginius* & ad hunc referendus esse acceps, in cuius ima parte Janus, in altera navis, apud Patinum p. 287. Non autem ad *Vergilium*. Fuit autem A. Virginius Tricoſtus Consul cum T. Vetustio A. V. CCLIX. & de eo hoc Strategema refert Livius l. II. c. 30. *Consul Romanus nec promovit aciem, nec clamorem reddi passus, defixis pilis stare suos iussit: ubi ad manum venisset hostis, tum coortos (MSS. 2. cohortes) tota vigladiis rem gere- re. Dein praecurrere Edd. pp. percurrere Medic. utrumque male, ut notum, & long. Leid. sec. ex longinquis Medic. sec. Mox tene- ri Edd. pp.*

²⁴ *Anhelatos*.] Nec apud auto- res, nec MSS. occurrit. Dant enim *anhelantem*, & *anhelantes*. Posteriori locum datatio. TENN. Latinum non est hoc sensu *anhe- latus*, quod notat effatus, expi- ratos, & tamen temere probat Keuchenius. Duo Cantabrigien- ses, Hillens. cum Edit. Wechel. & Paris. *anhelantes*: ut placebat Tennulio. Sed unus Cantabrig. Gudianus, Palarinus. Vaticanus,

uterque Mediceus, ambo Lei- denses. Coll. Voss. & Edd. Rom. ac Bonon. eleganter *anhelantem*: Quod sine haesitatione reposui, suo & historicorum more ab uno ad alium transit numerum; & sub singulari totum exercitum, omnemque Volscorum mili- tem intelligit. Vide ad l. I. 4. 9. & infra ad c. 3. §. 1. Quis edi- torum post Wechelium primus inepte dederit *anhelatos*, nescio. In Ed. Vesaliensi demum reperi. Pro *integris* in Coll. Voss. a m. pri- ma est *totis*, vulgari etiam locu- tione, & apud Livium in hac eadem re. Sed praestat editum propter *anhelantem*, quod oppo- nitur *totis integris*.

²⁵ *Q. Fabius*.] Rursus praeno- men Fabii delevi, quia nec in MSS. nec in Edd. vetustis occur- rit. Primus, ut saepius, hic quo- que intrusit Scriverius. Pluribus autem hoc Strategema ejus enar- rat Livius l. X. c. 28. 29. *Samni- tes & Gallos primo impetu feroces esse, quos sustineri satis sit &c.*

²⁶ *Ut contenti essent*.] MSS. de- lent particulas *ut essent*. 3. Hill. 2. Reg. habent *contentis*. Fuit autem hic Q. Fabius Maximus Rutilianus, de quo Frontinus l. I. c. 2. n. 2. Florus l. I. c. 17. l. XXX. c. 4. qui gessit hoc bel- lum non solum contra *Gallos & Samnites*, sed etiam *Umbros &*

primo congressu sustinere, ut hostem mora fatigaret: quod ²⁷ ubi successit, admoto etiam subsidio suis, in prima acie universis viribus obpressum fudit hostem.

IX. Philippus ad ²⁸ Chaeroniam, memor, si bi esse militem longo ²⁹ usu duratum, Atheniensibus

¶ Vulgo CHERONAEAM.

Etruscos. TENN. Primo auctoritate meorum Codicum septem eieci rursus ²⁷ ut. vidg ad l. 1.

4. 7. Deia pro imperavit in Mediceo sec. praecipit. Palat. Imp. milites. Leid. sec. i. militibus *construxit*. Tum contentis duo Cantabrigienses, & Leidenenses cum Coll. Voss. pro contenti essent, quae verba in Palatino non reperiuntur. *Contemptis* Gudianus. Mox aggressu uterque Mediceus, congressum Vaticanus, & sustinent Petrensis. Scio, sustinere aliquoties absolute sine casu occurrere. Videtur tamen auctor hic dedisse. Imperavit militibus, contentis primo congressum sustinere, hostem mora fatigaret. Quamquam vel sic possit legi sine casu verbi congressus; nam hostem non ad ²⁷ sustinere, sed ad fatigantem referri debet. Quod etiam malim, distinctione parva ante hostem posita. Consule Gronovium ad Livium l. xxxix. c. 31. & Obsery. Ecclesiastic. c. 16. Caesar B. Gall. 2. 6. Se diutius sustinere non posse, & l. iv. c. 11. 32.

²⁷ Ubi successu.] Ut succ. Editiones principes, frequentem etiam variatione: deinde caedem cum nonnullis MSS. amoto, sensu obstante. *collectis omnibus subsidiis* ait Livius. Sequentia autem in prima acie videntur poni in prima incursione, initio iusti proelii: quod satis patet e Livio. Medic. sec. in ipsa acie. *Acies* pro proelio Sueton. Aug. c. 20. *pna & altera acie.* Vellej. l. i. c. 11. *Inmani Achaeis fudit acie.*

Florus lib. iiii. c. 22. *Ancipis semper acie copias attrivert.* & alibi.

²⁸ *Cheronaeam.*] 4. Reg. & unus Hill. *Cheroniam.* 2. Hill. *Cheromen.* TENN. Medicej, Leidenenses, Palatin. Vossian. & Edd. omnes, quotquot vidi, ante *Stewechium Cheroniam.* Sed cum Graeco scribatur *Χαερώνεια*, rescribere *Chaeroneam* cum Casaubono ad Polyæn. l. iv. c. 2. §. 7. ubi ad verbum pene idem Strategema narrat; cui adde auctores citatos ad Justin. l. ix. c. 3. ubi itidem, ut hic. *Athenienses assiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur.* Nisi potius ob constantem librorum scriptorum lectionem mecum malis *Chaeroniam*, ut l. i. c. 3. §. 9. *Demetria.* l. iiii. c. 11. §. 13. *Mantinia.* quibus locis videtur plura. Nam ut a *Δικίλεια, Δικίλικός, a Μαντίεια, Μαντιλικός*, ita a *Χαερώνεια, Χαερωνικός*, non *Χαερωνικός* descendit per breve, docente id nos ex professo Stephano de verbis in hac voce.

²⁹ *Usu duratum.*] Justin. vi. 4. *Agessians recentis & multis expeditionibus indurato milite, hostibus victoriam cepit.* l. xii. c. 4. *A parvula aetate periculis laboribusque indurati, invictus exercitus fuit.* l. ix. c. 3. *Assiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur.* Sic & Ammianus. Marcellinus l. xvi. *Cassiano Mesopotamiae Duce stipendiis & discrimenibus indurato diversis.* lib. xxi. Idem. *Non nisi pulvere bellice indurati*

sibus acrem quidem, sed ³⁰ inexercitatum, & ³¹ inpetu tantum violentum, ex industria proelium traxit: moxque languentibus jam Atheniensibus, concitatus intulit signa, & ipsos cecidit.

X. Lacedaemonii certiores ab ³² exploratoribus facti, Messenios in eam exarsisse rabiem, ut in proelium cum conjugibus ac liberis descenderent, pugnam distulerunt.

XI. ³³ C. Caesar bello civili, quum exercitum Afranii & Petreji circumvallatum siti angere, isque ob hoc exasperatus, ³⁴ interfectis omnibus im-

durati praestabantur armatis.
TENN. Livius xxxviii. 17. xlii. 52. Silius vi. 311. & ibi Drakenb. ac sexcenties alibi.

³⁰ *Inexercitatum.*] Atterianus Codex *inexercitum*; quod placuit Keuchenio, citanti Macrobi. l. vii. Sat. c. 8. *Disarium nostrum inexercitum non relinquo.* Verum, praeterquam quod Macrobius idoneae non sit auctoritatis, notat illic fatigatum, haud otiosum, ut *exercitus* passim sumi solet, licet & hoc pro *exercitatu* occurrat. V. Casaubon. ad Sueton. Tiber. c. 6. & J. Gronov. ad Taciti Ann. l. xiv. 2. Dukerum ad Florum l. i. c. 3. *Mirum in modum exercita juventute*, ubi in uno misto e contrario reperitur *exercitata*. infra c. 3. §. 22 Rectius adduxisset Ciceronem l. v. Tusc. Qu. c. 37. *Asclepiadem ferunt non ignobilem, nec inexercitum philosophum*, ut x MSS. & Ed. l. VV. quibusdam legebant Scottus, & J. F. Gronov. Obs. l. ii. c. 3. Verum illic nunc palam est, scribendum *n. ignobilem Ererium*. Retineamus ergo & hic *inexercitatus*, quod cereri MSS. omnes agnoscunt. Cicero ibid. l. ii. c. 15. *Rudem illum & inexercitatum tironem.*

³¹ *Inpetu tantum violentum*]

Inpetus Petrensis, Palatinus in *impetu*. At uterque Leidenfis in *inpetu*: quod non damnem. Vide ad l. i. c. 5. 15. *ut in virtute exercitum servarent*, pro tantum Leidenf. sec. sane. Dein *concitatus*. MSS. quatuor. *Concitat* Ed. Rom. pro *cecidit* rursus *occidit* Medic. sec.

³² *Exploratoribus*] Ed. Rom. *explorantibus*. *Messenias* Medicus pr. & Petrensis. *Arfisse* Coll. Voss. conj. & *liberis* Hillensb. & Medic. sec.

³³ *C. Caesar.*] Praenomen abest rursus ab utroque Medico, & utroque Leidenf. Dein pro *angeret* Leidenf. sec. *urgeret*. ne audias. loco *et ob* Petrensis ab.

³⁴ *Interfectis omnibus impedimentis*] Vidi, qui legendum censerent, *interceptis omnibus impedimentis*, forte quod iis non placeret, impedimenta dici *interfecta*. Sed eos ego ad Vegetii caput sextum libri tertii remitto. Ulterius pronuntio, historiae fidem *et interceptis* non admissuram; neque enim hic Caesarianorum, sed ipsorummet Africanorum agitur factum, qui tantum abest, ut impedimenta sua a Caesarianis intercepti peremerint; ut ipsimet illa interse-

K 5 ca-

impedimentis, ³⁵ ad pugnam descendisset, cont-
nuat

cerint. Testem de Caesarem ip-
sum l. 1. De bello civili: Illi,
inquit, & inopia pabuli adducti,
& quo essent ad id expeditiores,
omnia sarcinaria jumenta interfici
juberent. quo loco suspicor sagina-
ria jumenta, a Caesare nuncupa-
ta fuisse. De quibus nos alibi.
STEW. Interfectis omnibus impe-
dimentis. Sic lege secundum omnes
MSS. Stewechium & J. F. Grono-
vium. Interceptis locum non
habet. Nam hic refertur non
Caesarianorum, sed Pompejano-
rum factum, qui sua impedimen-
ta non passi sunt a Caesarianis in-
tercipi; sed ipsi interfecerunt.
Teste Caesare l. 1. bell. civ. c. 81.
Ibi & inopia pabuli adducti,
& quo essent ad iter expeditiores,
omnia sarcinaria jumenta interfici
juberent. Nimirum Impedimenta oc-
cidi offendit ignaros. Atqui po-
nuntur & pro jumentis. Caesar.
l. 1. b. civ. c. 70. Impedimenta
totius exercitus, cohortesque in ca-
stris relictas, servare non possent,
quibus interclusus exercitus Caesa-
ris, auxilium ferri nulla ratione
poterat. Vegetius l. 111. c. 6. Im-
pedimenta, saginarii, calones ve-
hiculaque in medio collocantur. O-
perae est adscribere, quae J. F.
Gronovius ad hunc locum nota-
verat. Impedimenta non modo sunt
sarcinae, sed interdum vehicula cum
sarcinis & jumentis: aliquando
ipsa jumenta. Caesar. l. VII. de
bell. Gall. c. 45. Prima luce ma-
gnum numerum impedimentorum ex
castris mulorumque produci, eques
ii; stramenta detrabi, mulionesque
cum cassidibus equitum specie ac si-
mulatione, collibus circumvehi ju-
ber. Ubi male Ciacconius ju-
mentorum. l. 1. bell. civ. Deside-
rati sunt eo die saginarii circiter
ducenti, equites pauci, calonumque
impedimentorum non magnus
numerus. Curtius l. IX. c. 10.
Quum Indiae praefecti, sicut erat
imperatum, eorum jumentorum

que jugalium vim ingentem ex
omni, quae sub imperio erat, regio-
ne misissent, quibus decerant impe-
dimenta, restituit. Ubi patet er-
rore Freinshemius conjicit, ad
impedimenta; ut intelligantur e-
qui & jumenta ad impedimenta
vehenda. Quasi hi equi & ju-
menta non sint ipsa impedimenta.
Tacitus 1. Annal. c. 45. Ut jam
jamque liturus, legit comites, con-
quisivit impedimenta, adornavit na-
ves. Non sunt sarcinae, ut idem
Freinshemius interpretatur: ne-
que enim illae conquisi dicuntur,
sed jumenta & vehicula. Suetonius
hoc ipsum dicit, vehiculis
comprehensis. c. 38. Eidem sic im-
pedimenta. Caligula c. 51. Prope-
re versus ad pontes, ut eos caloni-
bus & impedimentis stipatos repe-
rit. Lege 28 Cod. Theodosii de
erogatione militaris annonae. A
provinciarum rectoribus caveatur,
ut tam numeris, quam familiis, non
non impedimentis, praeter eas an-
nonas, quae adaerantur, id tan-
tum in specie tribuatur. Hoc est,
militibus, servis, jumentis. TENN.
Scrivenerius non legebat interceptis,
ut putabat magnus Gronovius,
sed ira alios legere, hoc verbo
ad marginem posito. monere mo-
do voluerat. Exemplis summi vi-
ri adde Livium l. XXXVIII. c. 40.
Impedimenta & sarcinas invadunt;
caessisque custodibus partim ea,
quae in plaustris erant, diripere,
partim sub onatibus jumenta ab-
strahere. c. 41. Quum & impedi-
mentorum pars & calonum & mili-
tes aliquot occidissent: ubi patet,
clarissime impedimenta vocari ju-
menta cum sarcinis. Neque ali-
ter nostri locum cepit Vossius
ad Caes. B. G. l. VII. c. 45.

³⁵ Ad pugnam descendisset. Quia
exercitus, ut essent tutiores, o-
lim montana occupabant, pu-
gnaturi demittebant se in plani-
tiem. Justin. l. XV. c. 1. Negavit
se in ejus belli praemia; scilicet ad-

missi-

STRATEGEMATICON L.II. C.I. 155
 nuit suos, arbitratus alienum ³⁶ dimicationi tem-
 pus, quo adversarios & ira & desperatio incen-
 derat.

XII. Cn. Pompejus fugientem Mithridatem
 cupiens ³⁷ ad proelium compellere, elegit tem-
 pus dimicationi nocturnum, ut ³⁸ abeunti se ob-
 poneret: atque ita praeparatus, subitam hostibus
 necessitatem ³⁹ decernendi iniecit. Praeterea sic
 constituit aciem, ut Ponticorum quidem oculos
 ad-

a Vulgo quod.

*missum, in cuius periculum so-
 lus descenderit. l. xxxviii. 8. In
 Romana bella descendit. Dicitur
 & respectu regionum altiorum.
 Nepos in Aristide. c. i. Postquam
 Xerxes in Graeciam descendit, in
 Alcibiade c. 6. His quum univer-
 sa civitas abuiam in Pyraeum de-
 scendisset. Hinc Cicero descendere
 simpliciter, pro venire in
 forum: quia illud in loco infe-
 riore situm. Lucae c. 2. v. 4.
 Ἀντίον εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ, εἰς πό-
 λιν Δαβὶδ. Nazareth enim hu-
 millior. Hinc, expeditio Cyri
 minoris apud Xenophontem vo-
 catur ἀναβάσις. Idem in Agesi-
 lao. Ἐπειδὴ ὁ Πέρσης ἀβέβαιος
 ἐπὶ τῷ ἰμάδι διέσκη, ἀντιδια-
 στήσας ἐπ' αὐτόν. TENN. Cui
 non dictus Hylas? Mediceus An-
 tiquior descendissent; per syn-
 thesin, si cui placere possit.*

³⁶ *Dimicationi*] Petrensis *Di-
 micationis*. Vide ad l. i. 2. 2. *Di-
 micandi* Leidenf. sec. pro quod Me-
 dic. pr. *quoniam*. Petrensis. quo,
 ut reposui. Dein & ante τὸ ira
 non agnoscunt MSS. septem, nec
 Ed. primae. *Incenderant* Medic.
 pr. *incenderat* Petrensis.

³⁷ *Ad proelium*] Petrensis *ad
 bellum*: quod fere perpetuum in
 eo Codice, ut non credam, toties
 ab auctore bellum pro proelio usur-

patum fuisse, licet sciam passim ab
 optimis scriptoribus, & in nonnul-
 lis quoque nostri locis eo sensu
 adhiberi: ut l. i. 11. 2. *commis-
 so bello*. pro *dimicationi* Edd. Rom.
 & Bonon. cum Leidenf. sec. Va-
 ticano, ac Coll. Voss. pro varia le-
 ctione *ad dimicationem*. In Voss.
 textu, Gudiano, & Mediceo pr.
dimicatione.

³⁸ *Abeunti*] MSS. *adeunti*. TENN.
 mei quoque cum Edd. Romana
 & Parisf. *adeunti*. Quod non cap-
 pio. Palatin. *ad eum se apponeret*.
 Abeunti & fugienti hosti se op-
 posuit Pompejus, ita ut nocte
 iter facientes inciderint in ejus
 exercitum: quomodo quidem
 haec refert Dio l. xxxvi. p. 24.
 Nam aliter haec enarrat Plutar-
 chus in Pompejo p. 636. Cum
 Dione nostrum facere existimem.
 sed tamen verba haec *ut abeunti
 s. opp.* vehementer suspecta mihi
 sunt. Ad fidem historiae simpli-
 citur debuit dixisse & *abeunti se
 opposuit* vel *ad amnem* sive *ad Eu-
 phratem se opposuit*.

³⁹ *Decernendi*] Ita Palatinus,
 Gudianus, Varicanus, Petrensis,
 Leidenf. pr. & Coll. Voss. cum
 Hirtorp. ora. Ceteri cum Edd. ve-
 tustis & Glossa *decertandi*. Vide
 supra ad l. i. 10. 3. *A cupiditate
 accernendi*. paullo ante *hosti* Leid.
 sec.

adversa Luna ⁴⁰ praestringeret ⁴, suis autem illustrem & conspicuum praeberet hostem.

XIII. ⁴¹ Jugurtham autem constat memorem virtutis Romanorum, semper inclinato die committere proelia solitum, ut, si fugarentur sui, opportunam noctem haberent ad delitescendum.

XIV. Lucullus adversus Mithridatem & Tigranem, ⁴² in Armenia majore apud Tigranocertam, quum ipse non amplius ⁴³ quindecim millia

ar-

⁴ Vulgo PERSTRINGERET.

⁴⁰ *Perstringeret*] Si Luna adversa perstrinxit oculos Ponticorum (quod & Plutarchus in Pompejo, Orosius tradiderunt) male Keuchenius adfert ex Floro l. III. c. 5. *Quum a tergo se hostibus, a facie Romanis praebuisset.* Nam ratio contrarium sensum requirit. Luna in partibus, quippe quasi commilitans, quum a facie se hostibus, a tergo Romanis praebuisset; Pontici per errorem longius cadentes umbras suas, quasi hostium corpora petebant. Sic me coniecisse liquido jurare possum, antequam Freinshemium inspexeram, qui in eadem ivit. *Perstringi* fulgoribus oculi dicuntur, cum eorum acies illis stupet & lasce scit. Cicero per similitudinem ad Brutum epist. 18. *Splendore falsi honoris oblecto aciem boni ingenui perstringi posse confidunt.* Lucilius l. xxx. Satyr. 97.

Praestringatque oculorum aciem splendore micanti.

Nonius. *Praestringere* est valde stringere, claudere. TENN. Adversam Ponticis fuisse lunam, etiam Dio testatur. MSS. tamen Flori retinent illuc vulgatum, & adi Cl. Dukerum ibidem. Dum autem Tenuus Keuchenium carpit, ipse non leviozem sane committit errorem, & facit, ut Florus nequeat intelligi. Si enim Pontici a facie habuerunt lunam: quomodo tam potuerunt videlicet

umbras suas. Quod Lipsius & alii bene adverterant: unde ejiciebant etiam suas. Ceterum Gudianus, Leidenfis pr. & Medicus antiquior *praestringeret*, non *perstringeret*; verius omnino. Vide collectanea ad Lucan. l. I. 154. *obliqua praestringens lumina flammae*, atque hoc modo ubique ex Mstis lege, ubi de fulgore lunae, flammae, fulminis, aliorumque meteororum fit mentio.

⁴¹ *Jugurtham autem.*] A duobus Reg. & uno Hill. omittitur *et autem*. Quae particula locum non habet. TENN. Mei omnes praeter Gudianum servant, non concinne. f. *regem*. Quod autem noster soli Jugurthae tribuit, testatur Nic. Damascenus Massylorum in Libya institutum esse, ut nocte pugnent. V. p. 518. Edit. Vales. Mox bellum rursus pro proelia in Petrensi.

⁴² *In Armenia majore*] Leidenfis pr. Varicanus, & Medicus pr. cum Edd. Rom. & Bonon. in *Armeniam majorem*. Vide, quae congesti ad l. I. c. 3. 5. In *Hispaniam visum exercitum*. Omnes constanter retinent ablativum cap. 2. §. 4.

⁴³ *Quindecim*] Ut passim fieri solet, variant hic auctores in militum numero. Plutarchus Lucilio p. 509. *Ἀντὸς ὁ τίσσαρις τοῦ εἰκοσι πέντε ἀνδράων, οἱ*

αἱ

armatorum haberet, ⁴⁴ hostis autem innumerabilem multitudinem, eoque ipso inhabilem, ⁴⁵ usus hoc ejus incommodo, nondum ordinatam hostium aciem invasit, atque ita protinus dissipavit, ut ipsi quoque reges, abjectis insignibus, fugerent.

XV. ⁴⁶ Tiberius a Nero adversus Pannonios, quum barbari ⁴⁷ feroces in aciem, oriente statim die,

a Vulgo CL. TIBERIUS N.

αἱ δὲ πλείους ἦσαν μυρίων ὀπλι-
τῶν, καὶ τρεῖς ἑκατὲς ἄπαντας, καὶ
οὐκ ἐνδοξήνας, καὶ τοξότας περὶ Χι-
λίους ἐχόμεναι. Appian. B. Mithrid. p.
381. ἐγράψεν οὖν δύο τίλσον
ἐπιλέκτοισι, καὶ ἱπποῦσι πεντοκο-
σίοις. Argent numerum Eutropius
l. vi. c. 9. & Rufus Brev. c. 15. dan-
tes Lucullo octodecim millia ar-
matorum: quibus locis ex MSS.
rescribi debuit *Tigranocertam*, pro
Tigranocerta. Latini omnes, &
nostrer aliquoties, consentientibus
ubique MSS. τὰ *Τιγρανόκερτα*
extulerunt *Tigranocertam* quasi a
nominativo singul. *Tigranocerta*
praeter Tacitum, qui l. xiv. &
xv. Annal. *Tigranocerta* in plu-
rali & a *Tigranoceris* habet. Con-
sule Geographos.

⁴⁴ *Hostis*] MSS. septem *hostes*
sed obstat τὸ *ejus*: quod tamen
desunt quoque Hillenab. & Ed.
Parif. ac Mediceus sec. in quo
hujusmodi. pro autem est vero in
Edd. Rom. ac Bonon. in duobus
MSS. non adest. Deinde in *pro-*
ximis exhibet Palatinus, non *pro-*
ximus; mox ut ipse quidem r. uter-
que Mediceus, & Edd. primae.

⁴⁵ *Usus incommodo*] h. e. Re-
gum incommodum vertens in
suum commodum. Vellejus l. 11.
c. 51. *Sua & celeritate & fortuna*
C. Caesar usus, nihil in mora ha-
buit, quo minus & cum vellet,
ipse exercitusque classibus perveni-
ret. Sallustius c. 38. Jug. Nox at-
que praeda castrorum hostis, quo

minus victoria uterentur, remota
sunt. TENN.

⁴⁶ *[L. Tiberius Nero]* Tò CL.
desunt omnes MSS. habent ple-
rique T. Nero. TENN. Ineptissi-
me vulgo editur, *Cl. Tiberius*.
Quasi *Claudius* esset praenomen, &
Tiberius gentile. cum plane con-
trario rem se habere quivis sciat.
Debuerat saltem gentile totum
fuisse expressum *Clandius*. quo-
modo si scriberetur, defendi pos-
set eo, quod nomina gentilia, ut
cognominibus praenomine desti-
tutis, sic etiam praenominebus
aliquando ante ponantur. Vide
Cl. Dukerum ad Flor. l. 11. c. 11.
§. 11. & jam ante Ill. Spanhem.
de usu num. Diss. x. p. 551. T.
11. Ed. ult. *Cl.* abest quoque ab
omnibus verustioribus mss, &
Ed. Parif. rectissime. Fuit enim
Tiberius Claudius Nero, adop-
tatus ab Augusto, & ejus in im-
perio successor, qui apud scrip-
tores vulgo tantum appellatur
Tiberius Nero. Bellum hoc Pan-
nonium gessit Augusti auspiciis,
quod testantur Ovidius, Suetro-
nius, Dio, Vellejus, aliique. In
Mediceo antiquiore *Claudius Ne-*
ro. melius certe vulgato. In al-
tero *C. Claudius Nero*. Mirifice in
Leidenf. sec. *Lucullus adversus P.*
Si quis velit *Tib. Claudius Nero*
per me licet.

⁴⁷ *Feroces*] Non agnoscant
hanc vocem uterque Mediceus,
nec Edd. Italicae. pro *hostem* vi-
tiose in Ed. Wechelii est *sui*. Eo

die, processissent, continuit suos, passusque est, hostem nebula & imbris, qui forte illo die ⁴⁸ crebri erant, ⁴⁹ verberari, ⁵⁰ ac demum, * ubi fessum stando & pluvia non solum ⁵¹ animo, sed & lassitudine deficere animadvertit, signo dato, adortus superavit.

XVI. ⁵² C. Caesar in Gallia, quia compererat, Ariovisto, Germanorum regi, institutum, & qua-

* Vulgo ut.

avri tñ illo in Mediceis, & Edd. Italicis quoque.

⁴⁸ Crebri erant] Unus Hill. Crebuerant. TENN. Leidenf. sec. crebuerant. Crebuerant a Crebescio, ut passim in MSS. vetustissimis legitur, non crebresco. Vide Manut. ad Cicer. Epist. 20. Fam. l. vii. Virgil. l. iii. AEn. 530. Crebescunt optatae auras, sic Heinsius. vulgo crebr. Crebuit, non crebruit, e MSS. scribendum pro crevit in Vegetii Prooemio, & alibi. Hic tamen rectius videtur crebri erant. Pluviae modo copiam, non incrementum voluit notare auctor.

⁴⁹ Verberari] Seneca l. iv. Natural. c. 8. Quaecunque depressa sunt, minus ventis verberantur. Idem. Quibus terrae & terris vicina pulsantur. Lucretius. Verbera ventorum. TENN. Unus Cantabrig. verari e Glossa, quamvis noster ita l. iv. 7. 30. Imbre continuo vexatum exercitum. Virgil. l. ix. AEn. 669.

Verberat imber humum.

Tibull. l. 1. 2. 7.

te verberat imber.

ubi vide Broukhuf.

⁵⁰ Ac demum ut.] Medic. pr. at. deinde MSS. quinque & Ed. Par. ubi septem cum eadem Edit. quod reposui.

⁵¹ Animo sed & lassitudine deficere] Plus ergo est lassitudine, quam animo deficere? At qui, quae-so, fessi animo deficere possunt,

nisi prae lassitudine? Ineptum ergo hoc incrementum est. Debuit auctor potius dixisse ubi fessum stando & pluvia non solum lassitudine, sed & animo deficere. quod si in MSS. esset, libenter amplecterer. Nunc, cum animo desit in utroque Leidenf. Gudiano, Palatino, Petrensi, Mediceo vetustiore, ac Coll. Voss., putem, facile hanc vocem abesse posse. Animadvertit hostem non modo fessum, sed ita defatigatum, ut lassitudine deficeret. Vel forsitan verba auctoris confusa sunt vehementius, & scribendum, ubi fessum non solum stando, sed & pluvia l. deficere. vel fessum pluvia n. f., sed & stando l. Quidquid sit, non dubitem, quin vulgata ab auctore non sint profecta. Pro sed & l. Palatin. & Edd. Rom. ac Bonon. sed l. omisso tñ & quod obvium esse apud Latinos auctores, monendum fuit ad l. 1. 3. 10. non mutavit tantum statum belli, sed subiecit. Frequens haec omisso est in MSS. Vegetii. sic & vel etiam in plerisque Codicibus a me visis abest l. 1. c. 4. 10. 12. l. 11. 8. 9. l. 111. c. 6. l. iv. 7. 8. 27.

⁵² C. Caesar] Ex more deest rursus praenomen in MSS. quatuor, & Edd. pp. dein conceperat Leid. pr. & uterque Leidenf. inepte Romanorum regi. vide ad c. 6. §. 4.

STRATEGEMATICON L.I.C.II. 159

quasi ⁵³ legem, esse militibus non pugnandi, decrescente Luna, tum potissimum acie commissa, inpeditos religione hostes vicit.

XVII. Divus Augustus Vespasianus Judaeos ⁵⁴ Saturni die, quo ⁵⁵ eis nefas est, quidquam feriae rei agere, adortus superavit.

XVIII.

a Vulgo sine τῷ ΕΣΣΕ.

⁵³ Legem militibus] 3. Reg. 3. Hill. clamant, τὸ militibus esse subjectum. Legem esse non p. exhibent. De hac re Caesar ipse l. 1. Bell. Gall. c. 50. Non esse fas Germanos superare, si ante novam Lunam proelio contendissent. Idem Tacitus affirmat German. c. 11. Coeunt, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus, cum aut inchoatur Luna, aut impletur. Ob eandem causam Lacedaemonii reprehenduntur apud Thucydidem l. 1. f. 23. & laudantur Athenienses, quorum erat institutum. Μῆτε ἰερῶν ἀδωτοί η- γείσθαι, ἢ τὸ τὰ δέοντα ποιεῖν. Συμφερόντι ἐκ ἡσων νό- χιαν ἀπεργάμενα, ἢ ἐχολίαν ἐπίπνοον. Apposite ad hunc locum Scholiastes. Ἀ' ἡγεῖσθαι εἰς τοὺς Λακωνίους, οἵτινες ἐν ἰερῶν ὥν ἰερῶντοον. Illos plenilunii religione retentos docet Herodotus l. vi. ne Atheniensibus contra Dazium auxilium ferrent. Lex Lycurgi in hanc rem apud Lucianum de Astrologia. Μηδὲ μὴδὲ εἰς πόλεμον πολεμεῖν, πρὶν τὴν Σελήνην πληθεῖν ἡγείσθαι. ΤΕΝΝ. MSS. mei ad unum omnes, & Edd. veteres addunt τὰ εἶναι: quod idcirco adjeci. sed vocem militibus retinent Medicei, & Edd. Italicae. Atioris regi erat institutum, & q. lege militibus id vetitum. quare tutius retinetur. lege Hill-

lensb. & Ed. Paris. unde quis posset conicere, institutum esse, quasi lege stabilitum, de hoc more videndi etiam Plutarchus in Caesare, & Dio l. xxxvi. quos adscripsit margini Scrivervius.

⁵⁴ Saturni die] Sic & Pompejus Hierosolyma expugnavit, quia Judaei volebant se defendere Sabbatho. Dione teste in Pompejo. Sabbathum quia praecipua caeremonia colebant, etiam jejuniis sacrasse (ut ait Justinus. l. xxxvi. c. 2.) Judaei gentilibus credebantur. Hinc alludit Augustus Sueton. c. 76. Ne Judaeus quidem, mi Tiberi, tam diligenter Sabbathis jejunium servat, quam ego hodie servavi. Ad quem locum videndus Casaubonus. Caeterum ipsi Romani non fuere liberi ab hac superstitione. Festus. Dies praeliarii appellantur, quibus fas est, hostem bello lacessere. Erant enim feriae quaedam publicae, quibus nefas fuit id facere. Cato de jure civili. Per eos dies (religiosos quos appellabant) non cum hoste manus conferebant, non exercitum scribebantur, non comitia habebantur, neque aliud quicquam in Republica, nisi quod ultima necessitas admonebat, administrabatur. Gellius l. v. c. 17. ex Vettio Flacco. Quotiens belli gerendi gratia res divina postredie Calendas, nonas, idus a magistratu Populi R. facta esset, ejus belli proximo deinceps proelio] rempublicam male gestam esse. ΤΕΝΝ.

⁵⁵ Eis] Vaticanus eos.

XVIII. ⁵⁶ Lyfander Lacedaemonius adversus
Athenienses apud ⁵⁷ AEgospotamos instituit cer-
to

4 VULGO ARGOSPOTAMUM.

⁵⁶ Lyfander Lacedaemonius ad-
versus Athenienses.] Ad Polyae-
num l. 1. c. 45. §. 2. ἢ Ἀργὸς
ποταμὸς &c. Summo visō If.
Casaub. locus hic videtur man-
cus; quare arbitratur, emendan-
dum *Dux Lacedaemoniorum*. Non
quod Lyfander Lacedaemonius
non fuerit genere (Laconem enim
fuisse, apud omnes constat, &
sic nostro l. 1. §. 7. 14. 1. 9. *Ly-
fander Lacedaemonius*.) sed quod
sine dubio crederet vir magnus,
adversus ita simpliciter poni non
posse. At vero, tantorum ma-
niam pace dixerim, errat. Nam
sic solet saepius noster, & me-
tus est mos, ut ita nude adjiciat
adversus subintelligens bellum
gerens, vel simile quid. Consule
omnino, quae congestissimus exem-
pla ad l. 1. c. 5. §. 12. Stulte
autem in Leideni sec. & Ed.
Rom. legitur *Alexander*.

⁵⁷ Apud AEgospotamum.] Alii
AEgeopotamon, quidam *Egeopo-
tamos*, nonnulli *AEgeopotamos*.
Ego secutus sum Stephanum, cui
Ἀργὸς ποταμὸν (sonat Latinis
caprae flumen) oppidum ad Hel-
lespontum est, a vicino, ut pu-
to, flumine nomen habens, qui
AEgos vocatur: Plin. c. 58. l. 11.
• & c. 11. l. 14. & ad cuius ostia
scimus classem Atheniensium a
Lyfandro captam fuisse. vide Plu-
tarchum in Lyfandro. M. O. P.
MSS. 4. Reg. 3. Hill. *Egeopota-
mos*. L. *AEgeopotamon*. Amat en-
im Frontinus Graeca vocabula
Graecis terminationibus efferre.
Civitas est ad Hellespontum, a
vicino flumine, cui nomen *AE-
gos*, appellata. Plinius l. 11. c.
58. & l. 14. c. 11. ad ejus ostia
Lyfander cepit classem Athenien-
sium. Plutarchus in Lyfandro.
Nepoti c. 1. Lyfandro. c. 8. Al-

cibiade. c. 1. Conode appellatur
AEgos flumen. Vide Stephanum.
Norandi hic sunt gradus imperii
Atheniensis; cuius summa gloria
fuit proelio ad Salaminem; vi-
rium debilitatio in Sicilia & ad
Ephesum; Interitus ad *AEgeopo-
tamon* contigit. TENN. Lubet hic
adscribere Keuchenii sententiam.
*Nihil verius est, quam AEgospo-
tatum describendum, vel AEgos-
potamos, Graecorum forma. Nam
hi communiter Ἀργὸς ποταμὸς
vocant, quem fluvium Latini AE-
geopotamum, AEgeopotamos,
vel AEgos flumen. Sic Ἀργὸς
λίμνη, Caprae fluvius, aut Ca-
prae fluvii; cum sit unicus fluvius.*
Haec ille. Primo errat Modius;
quod scribat, Stephano hanc ur-
bem vocari Ἀργὸς ποταμὸν; cum
audiat ei pluraliter ποταμὸν.
Quomodo ego quidem arbitror,
omnes Graecos semper hoc no-
men extulisse, non in numero
singulari. Nam rarissima sunt
exempla illius numeri, & mea
quidem sententia corrupta; at-
que in pluralem reformanda. Or-
telius ex Xenophonte citat sin-
gularem; sed vel tallit, vel fal-
litur Cl. Vir. Ἀργὸς ποταμὸς non
uno loco vocat Xenophon. l. 11.
hist. Gr. p. 455. 456. Doct. Pi-
nedo ad Stephanum producit lo-
cum Herodoti ex l. 1. c. 118.
sed ibi nunc opera Celeb. J. Gro-
novii ex Cod. Mediceo legimus
ὕπὲρ Ἀργὸς ποταμὸν. Apud Phi-
lostratum l. 1. c. 2. V. Apoll.
Tyan. περὶ Ἀργὸς ποταμὸν, est in
Editione Aldina, ut monuit me
Cl. Wesselingus. Sed MSS. &
sensus flagrant; ut legatur πο-
ταμὸς, quomodo jam edidit O-
learius. Simul tamen tam singu-

to tempore ⁵⁸ infestari naves Atheniensium, deinde revocare classem. ⁵⁹ Ea^a re in consuetudinem perducta, quum Athenienses post digressum ejus ⁶⁰ ad contrahendas copias dispergerentur, extendit

^a Vulgo *qua*.

larem *ποταμὸν*, quàm pluralem probans, & in testimonium advocans Diogenem, & Ammianum Marcellium l. xxii. Diogenes enim Laërtius l. ii. Scđ. 10. eandem rem narrans *περὶ Ἀ. ποταμὸν* habet, ut nunc quidem circumfertur. Sed cur vulgaris editionibus magis fidem habebimus, quàm Stephano, in cujus Ed. extat *ποταμὸς*, ut testatur Menagius, qui itidem nullo tibidine nixus utrumque probat? Theodoret. Graec. Aff. cur. p. 59. Ed. Sylb. *ἰς Ἀργὸς ποταμὸν*; at alii MSS. *ποταμὸν*. Denique corrupto loco Scylax, indicante mihi eodem Cl. Wesselingo v. 68. Ed. Gron. *Ἐστὶς δὲ Ἀργὸς ποταμὸν Κρήσα*. Celeb. H. Vossius legit *ποταμὸς*: Sed nemo non videt, faciliorem esse emendationem *ποταμὸν*. Porro hinc falluntur Olearius, & omnes hic interpretes; cum statuunt, a Latinis in singulari *Aegospotamum* dictum fuisse. Aliter se res habet. Non propterea tamen, quod vult Pinrianus ad Melam. l. ii. c. 2. §. 75. *flumen Aegon* mutandum est in *fluvium*. Romani enim Latine hanc urbem exprimentes singulari numero sunt usi, ut ex Plinio & Nepote ad Lytandri vitam observavit Lambinus. At vero illi, qui Graecam tetinent vocem, in plurali etiam efferre debuerunt, quasi unum esset vocabulum *Aegospotami*, ut *Philippi*, *Pompeji* &c. In accusativo *Aegospotamos*; atque ita hoc loco praeter Gudianum exhibent MSSi omnes, & Editio Roma-

na, Historprii, ac Parisiensis, nisi quod in plerisque sit pro *Aegon* *Egeon*. Neque aliter Ammianus Marcellinus, non in singulari, ut Olearius scribit, l. xxii. c. 2. *Cherronensium pulsas & Aegospotamos*. Hinc corrigendus Ampelius Lib. Memor. c. 14. de Lytandro *classe Atticam apud Aegospotamos oppressit*. vulgo *Aegeos primus*. ⁵⁸ *Infestari*] Sic omnes editi. nec in scriptis aliqua varietas. Dubitares tamen, an auctor dederit *infestare*, ut citat Calaubonus. v. l. i. c. 4. §. 5. *instituit reducere* §. 8. *adfidus producere & reducere instituit*; deinde in eadem persuasionem hoste perducto &c. §. 9. *instituit inmittere*. & saepius. Ne tamen in textum recipiam *infestare*, vehementer me monet similis locus l. iii. 2. 1. *circum muros frequenter omnibus copiis instituit, easdemque reducere in castra*: licet MSS. *circuire*. l. iii. c. 2. 10. *apparere paucos instituerunt*. Sic MSS. vulgo *disposuerunt*. Dicitur ergo *instituit facere & fieri* v. etiam l. iv. i. 13. 14.

⁵⁹ *Qua re*] Rescripti *ea re* fide plurimorum Codicum paullo ante bene deinde tres, unus *demum*. *Ducta* pro *perducta* Medicei, & Edd. Italicae. Mox *dispergerentur* Leid. sec. & in consuetudine. post cum Medic. pr. Leid. sec. & Ed. Rom. ac plerique male *delapsa*.

⁶⁰ *Contrahendas copias*] Xenophon l. ii. H. Gr. p. 456. *ταῖς τε οἰκίαις πρὸς ἑαυτὸν ἀνέσπονται*. *Copias* ergo hic notant comitatum, & quaecumque ad victum pertinent. ut l. iii. c. 4. §. 3. *quae copias ad-*

buunt

dit ex consuetudine classem, & recepit. Tum hostium maxima parte ex more dilapsa, reliquos adortus ⁶¹ cecidit, & universas naves cepit.

^a Vulgo OCCIDIT.

bundabant, petiit, ut commeatus subministrarent. c. 15. §. 6. copias, quibus diuturnam sustinerent obfidionem. Sed vide, num huic rei conveniat verbum contrahere. Suppositum hoc ab iis, qui crediderunt, agi de militum turba; Sed ad eam contrahendam non dispergi deberent. Et nullus veterum hoc tradidit, neque potuit, nam hic ultimae Atheniensium virium aderant reliquiae, forte corradendas vel comparandas, vel congerendas. Curt. ramen l. v. 6. 9. jumenta & camelos contrahi iussit. Sed & hoc de animalibus. ⁶¹ Occidit] Melius Petrensis, &

Leidenf. pr. ut reposui, cecidit, applaudente Cl. Wasse. v. ad c. 1. §. 6. inermesque aut cecidit, aut cepit. & quoque deest in MSS. quinque. Palatin. universasque. Ceterum non universas naves captas esse, sed novem cum Conone evasisse, auctores sunt Xenophon l. 11. H. Gr. p. 456. & Plutarch. in Lyf. p. 439. ac Justin. l. v. c. 6. Polyacnus unam, tantum sc. παράλον evasisse ait. Qui sine dubio cum Frontino & Corn. Nepote Cononem statuerunt, huic proelio non interfuisse.

C A P. II.

De loco ad pugnam eligendo.

EXEMPLUM I.

¹ **M**. Curius ^a, quia ² phalangi regis Pyrrhi ³ explicitae, resisti non posse animad-
ver-

^a Vulgo M. CURIUS, ^b Vulgo EXPLICITAE.

¹ *M. Curius]* Exhibendum iterum curavi *M.* sive *Manius*. ut debet, pro vulgato *M.* sive *Marcus*: vide ad l. i. c. 3. 4.

² *Phalangi]* Uterque Leidenf. duo Cantabrigiensis, Palatinus, Medicus, & Hillensberg. cum Ed. Romana, & Parisiensis. *phalangis* seu *phalango*: ut c. 111. §. 17. *phalangem* pro *phalangem*. Quod non nemini placere possit: quo solet posteriores Latini scriptores ex Graecorum accusativo accere nominativum, cuius rei exempla ubivis sunt obvia.

Verum non ita solet agere noster, qui semper ipsas Graecorum terminationes exprimere amat: ut singulis fere paginis animadvertimus. Quare *phalangi* hic retinere satius est & c. 111. §. 17. scribere *phalanga*, ut est in antiquissimo Suetonii Codice MSro Neron. c. 19. *phalangem* c. 3. §. 20. apud nostrum etiam MSS. habent. Aliud quid est *phalanga*, de qua vide ad *Munic. Felic.* c. 3. Vide plura ad c. 3. 6. *Perfidia*: ubi vulgo *Perfidem* & *Perfidam*.

³ *Explicitae]* Sic omnes editi, praec-

vertebat; dedit operam, ut in angustiis configeretur, ubi⁴ conferta sibi ipsa esset inpedimento.

II. Cn. Pompejus in Cappadocia elegit castris⁵ locum editum; unde, ⁶ adjuvante proclivo⁴ inpe-

⁴ Vulgo PROCLIVIO.

praeter Hittorpiam, qui cum omnibus MSS. praebet *Explicitae*. Phalangem in angustiis non bene configere apparet ex ejus descriptione, quam dedit Polybius l. xvii. *Vir armatus in ipsa concertationis densitate tribus pedibus firmus persistat. magnitudo autem hastarum secundum primam basim sedecim, secundum convenientiam autem veri & recti quatuordecim cubitos habet; & ex illis quatuor per spatium intermannarium, & aequilibrium posterioris partis, dum in prociectu stat, adimuntur: manifestum est, quod decem cubitis hasta necessario ante cuiusque armati corpus praeterneat, quando ambabus manibus in hostem libratur. Hinc autem accidit, ut aliae hastae ante secundam, & tertiam ac quartam; aliae quintam seriem eorum, qui praecedunt in acie, duobus cubitis praeternant. Si quidem phalanx proprietatem & densitatem suam secundum ordinem, & retro a latere stantium habuerit. Phalangis quoque numerus, quem octo millium fuisse constat ex Vegetio 2. 2. non admittit angustias in confictu. T. 2. n. Non viderat Tennulius Editiones veteres. Nam in Rom. Bonon. Paris. & Wechel. itidem, ut in MSS. praeter Leid. sec. editur *explicitae*; ut rescripti. Dein angustis Arcerianus male.*

⁴ *Conferta sibi ipsa esset inpedimento*]. Atqui debet esse contera, si vim suam exercebit, quod clare docet Livius l. xlii. c. 41. In medio secunda legio inmissa dispersavit phalangem; neque ulla evidenter causa visoria fuit; quam quod multa passim proelia erant, quae fluctuantem turbantur primo, deinde disjunctis phalangem; cu-

jus confertae & intentis horrentis hastis intolerabiles vires sunt. Curtius l. i. c. 2. sed Macedonum acies torva sane & inculta, clypeis hastisque immobiles cuneos, & conferta robora virorum regit. Ipsi phalangem vocant &c. Quare ita sumenda hic loci haec vox est, ut adeo spissata fuerit phalanx, & in globum coacta, ut hastas expedire nequiverint, caeque confusa strues se implicuerint & conseruerint. nisi forsitan huic praeferas ipsum conferta, quod est in Hillensb. & Ed. Parisiens. Curtius l. iv. c. 3. Conferta navigia in turbido regi non poterant. Consule, quae de his participiis dixi ad Lucanum l. i. 111. 575. Conferta cadavera. Medicei conferta. Dein sibi ipsi inelegantius MSS. & Edd. quidam.

⁵ *Locum castris editum*] MSS. omnes concinnius *elegit castris locum editum*; ut edidi. In Mediceo pr. & Edd. Rom. Bon. Paris. in castris l. forsitan reliquit auctor in castra i. e. ad castra facienda. Adh. & hic Collectanea ad Lucan. l. ii. 151.

⁶ *Adjuvante proclivio*] Sic Steuchius, Scriverius, Keuchenius ediderunt; cum Hittorpius, 4. MSS. Regii, 3. Hill. & Vossianus optime *Proclivo*. Ut imbecillus, imbecillis, acclivus & acclivis, atque secundam & tertiam terminationem admittunt. Plaut. in milite glorioso. *Fecisti modo mihi ex proclivo palam rem.* TENN. *Procliva* etiam Petrensis, Palatinus, Leidenses, & Ed. Parisiensis. Verissime. Glossae *Proclivum* notat *Pegis*. Arcerianus *procliv*. Sanutus tamen cum reliquis *Proclivio*. *Proclivis* sic adhibet Clau-

petum militum, facile ipso decursu Mithridatem superavit.

III. ⁷ C. Caesar adversus Pharnacem, Mithridatis filium, dimicaturus, in colle instruxit aciem, quae res expeditam ei fecit victoriam. Nam pila, ex edito in subeuntes barbaros emissa, protinus eos averterunt.

IV. ⁸ Lucullus adversus Mithridatem & Tigranem, in Armenia majore apud Tigranocertam dimicaturus, collis proximi planum verticem raptim cum copiarum parte adeptus, in subiectos hostes ⁹ decucurrit, & equitatum eorum a latere invasit, ¹⁰ aversumque, & eorundem partem

a Vulgo DECURRIT.

dianus. Sed *proclivo* omnino placet. *Omnia procliva* sunt apud Senecam: & sic MSS. nonnulli in Hirt. x. B. Afr. c. 10. *omnia sibi procliva*. vulgo *proclivia*. Apulej. l. iv. Metam. p. 65. Ed. Pr. *contra proclivum mentis attigui*. Sic enim optime Codex Orvillii. *contra proclive* vulgo. *Proclive* typographi forsan vitio pro *proclivo* citat Cl. Burmann ad Valer. Flacc. 11. 528. Dein Medic. sec. *impeditum militum*, & *discursu* Edd. primae, sensu obstante.

⁷ C. Caesar] Duo MSS. & Edd. pp. non exhibent praenomen. Mox *impeditam* Medicorum unus. *profecti* Petrensis dedit. Idem *expedita* pro *ex edito*. In Leid. pr. *barbaros* non occurrit. Agnosce librariorum hallucinationes, & ipsam rem vide apud Hirt. B. Alex. c. 73. & seqq.

⁸ Lucullus] Hillensb. L. Lucullus. Petrens. addit *Consul*. Sed male. Hoc enim magistraturum nonungebatur. ut hic, ita c. 1. §. 14. *raptim* deest in Leid. sec. plerique *parte pop.*

⁹ Decurrit] Rescripti hic quoque *decucurrit* fide quatuor MSS. Sto- rum, & Ed. Paris. Vide Keuchepium, & supra ad 1. §. 15. ab

latere Medicis pr. ut semper ferre in illo Cod. ab sergo.

¹⁰ Aversumque & eorundem partem p. perturbantem] Sic videor partim ex libris, partim de conjectura recte emendasse, cum legeretur pessime, *adversumque & eorundem partem peditum turbantem insequutus*, pessime, inquam, quod ego correxi, cum *perturbantem* in quadam editione invenissem, litera una ex voce *adversumque* abjecta. Mod. De hoc loco Palmerium quoque consului, videreturne commodius legi, & *eorundem pariter peditum perturbantem*. Ille, quanquam conjecturam meam non improbat; malebar tamen scribi & *eorundem in arcto peditum perturbantem*. Utrum voles, eligit, adhibetoque Appianum de bello Mithridatico, & Plutarchum in Lucullo: ubi traditur, Lucullum Thraces Gallosque equites in Tigranis cataphractos ex transverso immisisse; illos non expectato Romanorum impetu, sese gravissimosque armis et quos inter suorum peditum agmina praecipitasse: eaque re impeditum universum exercitum, non tam insequendum, quam cogendum fuisse

STRATEGEMATICON L. II. C. II. 165
 pedites proturbantem * infecutus, clarissimam vi-
 ctoriam retulit.

V.

a Vulgo PEDITUM PERTURBANTEM.

fuisse. Victoriam illam adeptus
 Lucullus pridie nonas Octob. die
 aliquin nefasto, quod eodem
 Scipio cum Cimbris congressus
 exercitum Romanum perdidisset.
 STEW. *Aversumque* &c. Ita Mo-
 dius, cum antea esset, *aversum-
 que* & *eorundem partem peditum
 turbantem* inf. Vide & *teuech*.
 SCRIV. Quatuor Regii & 3. Hill.
Pedites. Perturbantem. unus Regg.
 2. Hill. *Proturbantem.* Peditem
proturbat eques, quando *proterit*.
Stewechius coniecerat. *Et eorum-
 dem pariter peditum perturbantem.*
 Palmerius. *Et eorumdem in arcto
 peditum perturbantem.* Appianus de
 bello Mithridatico, & Plutarchus
 in Lucullo memorant, Tigranis
 equites cataphractos fuisse, eam-
 que gravem armaturam causam
 cladis. ΤΑΝΗ. Corruptissimus
 locus, quem tamen veterum li-
 brorum ope corrigi posse itatim
 patebit. Primo *aversum* bene re-
 stituit Modius, non autem pri-
 mus ita legit: nam jam ita scri-
 bitur in Edd. Rom. Bonon. &
 Paris. ipsa ratione hoc dictante.
 v. Ex. prae. & ad C. III. §. 3.
invasumque uterque Medicus
 dant. Dein & deest in Palatino,
 & Vossiano, qui cum Gudiano
 habet *eorum.* pro *partem* Palatin.
 Vossian. Cantabr. Bibl. pub. &
 Medic. pr. pro varia lectione
partim. *parte* idem Medicus, Vati-
 canus, Leidensis prim. duo Can-
 tabrigenses, & Edd. Rom. Bo-
 non. ac Parisiensis. *peditum* in
 nullo veteri libro est. Sed *pedi-
 tes*, excepto Palatino, qui prae-
 bet *peditem*. Tandem *perturba-
 tione* Edd. primae, *perturbatam*
 Ed. Wechel. at *proturbantem* Lei-
 denfis primus. *perturbante* Vati-
 can: Jam Plutarchi verba hac de
 pugna audiamus in Lucullo p. 510.
 οὗτος οἱ καταρροῦται ἐδίδαντο

τὸς Ρωμαῖς, ἃς ἀλαλάξαν-
 τες καὶ φεύγοντες αἰσχρῶς πάλιν
 ἐνέειπεν ἐαυτῶς καὶ τῶς ἱππικῆς βα-
 ρύς, ὅτις εἰς τὰ πεζῶν ὅπλα,
 πρὶν ἀρξάμεναι τινος ἐκείνης μά-
 χης, ὥς μήτε τρομακτικῶς γε-
 νῆσθαι, μήδ' ἄμα τῶν ἐπὶ τοῦ
 ἡνίκά οἱ τὰς τοσαύτας μερῶ-
 δας, ὅδ' πολὺς φόνος ἦν θεν-
 γύων ἐγίνετο, μάλλον δὲ βολό-
 μων φεύγειν. καὶ ἴδοντες &c.
 Unde patem, necessario hic le-
 gendum esse, *aversumque*, & e-
 quorum *proterit* peditos *proturba-
 tem* infecutus, vel, si vis, *peditem
 proturbatum*. Sed priori MSS. in-
 pensius favent. lib. II. c. 4. §. 12.
*Equi peditum quoque suorum ordi-
 nes proterverunt* Caesar. R. Gell.
 I. VIII. c. 48. *Complures hostium
 magno nostrorum impetu perulsi*
 (sic MSS. & Ed. prima: vulgo
 non bene *pulsi*) *vulnerantur*, &
partim in fuga proteruntur &c. B.
 Civ. II. 41. *Equitatus aversos pro-
 terere* incipit. & passim. Aut si
 nove dictum videatur *proterit*,
 scribi posset *obritum*, quo sub-
 stantivo usus est Plinius; adeas-
 que J. F. Gronov. ad Livium I.
 XXVII. 41. *Ut sterni obterique* (ab
 equitibus) *priusquam instruantur,
 possint*. Vel denique simpliciter
lege & *eorundem parte peditem
 proturbatum*: Sed mihi magis pla-
 cet, quod primum proposui. *Pro-
 turbare* autem est dejicere, hu-
 mi sternere, propellere. Vide N.
 Meinium ad Ovid. I. III. Me-
 tam. 80.

Obstantes proturbat pectore silvas.
 & quos laudat Socer meus ad Val-
 ler. Maximum I. I. c. 8. *equo pro-
 turbatus*. Interim sic e MSS. e-
 didi, ut intelligi possit auctoris
 sententia.

L 3

11 Vin.

V. ¹¹ Ventidius adversus Parthos non ante militem eduxit, quam illi quingentis non amplius passibus abessent; atque ita procursione subita adeo se admovit, ut sagittas, quibus ex longinquo usus est, ¹² cominus adplicitus ¹³ eluderet; ¹⁴ quo consilio, quia quamdam fiduciae etiam speciem ostentaverat, celeriter barbaros debellavit.

VI. Hannibal apud Numistronem contra Marcellum pugnaturus, cavas, & praeruptas vias objecit a latere; ipsaque loci natura pro munimentis usus, clarissimum ducem ¹⁵ vicit.

VII. Idem ¹⁶ apud Cannas, quum comperisset, ¹⁷ Vol-

¹¹ *Ventidius*] Ventidius Bassus omnium prius despiciatissimus in altissimum dignitatis gradum ascendit. Siquidem cum matre captus, in triumphum ductus, mulos magistratibus dein comparando & curando victum quacivit. Per amicitiam Caesaris factus senator: mox tribunus plebis, dein praetor creatus. Postea Pontificatum & consulatum adeptus. Gellius 15. c. 4. Ad quam ignobilitatem alludit Tacitus Germ. c. 37. *Infra Ventidium deiectus oriens*: Vide Plutarchum Antonio. Appianum Parthicus. Valer. Max. 6. 9. 9. Periculum 2. 78. Eutropium 5. Prosum 6. 18. TENN.

¹² *Cominus*] Contra auctoris mentem amicus Edd. primae. dein 2. MSS. *Spem pro speciem*. de spatio, quod istibus sagittarum quaerunt Parthi, ut loquitur Tacitus, adi ibidem Gronov. l. vi. Ann. c. 35. pro D. Lipsius ad lib. sui marginem alleverat L. non placet.

¹³ *Eluderet sagittas*] Florus L. 4. c. 9. *Adeo passus est, hostem castris succedere, donec absumto jam spatio, adimeret usum sagittarum*. Nimirum Parthi, ut ait Herodotus l. 1. c. 136. Liberos

405 a quinto anno incipientes

usque ad vigesimum, tribus tantum instituunt, equitare, arcu sagittas excutere, vera loqui. Phrasis eadem apud autorem l. 1. c. 1. n. 6. *Asserabat, se opportunitate collum usurum, ad eludendos sagittarios*. Donatus ad Eunuchi Terentiani illa. *Eluderet ubi se victum*. *Eludere*, inquit, *proprio gladiatorum est, cum vicerint*. Cicero. *Quamdiu etiam victor iste tuus eludet? Eludero est finem luto imponere*. TENN.

¹⁴ *Quo consilio*] H. e. arte, strategemate. Ibidem Florus 4. 9. *Nec sine consilio ducis*. Justinus de strategemate Zopyri. 1. c. 10. *Formata in futura consilio, transfugas titulo Babyloniam proficiscitur*. Florus 1. 18. *Consilium quoque cum rege Pyrrho dmicatum est*. Nam sequitur: *Sequitur ad dolos contulit*. TENN.

¹⁵ *Vicit*] Non magis Hannibal ad Numistronem (pro quo in MSS. & Edd. pp. male *Munistronem* vel *Mimistronem*) vicit, quam victus est. Ancipiti enim proelio pugnatum; & spolia sequenti die legit Marcellus, Hannibale castra longius movente. Vide Livium l. xxvii. c. 2. Plutarch. in Marcello p. 312.

¹⁶ *Apud Cannas*] Livius l. xxii. *Quum utrinque Consul is eadem, quae*

sem-

¹⁷ Volturnum amnem, ultra reliquorum naturam
fluminum, ingentes auras mane ¹⁸ proflare *, quae
arc-

* Vulgo PERFLARE.

*semper ante, fuisset sententia: Cae-
sorum Varroni fero omnes, Paulo
nemo praeter Servilium prioris an-
ni Consulem, assentiretur, majoris
partis sententia ad nobilitandas Ro-
mana clade Cannas, vergente fato,
profecti sunt. Non damno. Quid
si tamen, Vergello strato? Florus
l. ii. c. 6. Documenta cladis; eruen-
tus aliquamdiu Ausidus, pons &
cadaveribus jussu ducti factus in
sorrento Vergelli. Valerius Maxi-
mus l. ix. c. 2. de eadem hac Can-
neni clade; In flumine Vergello
corporibus Romanis pons factus. Si-
lius l. viii. sub finem*

*pons, ecce, cadentium
corporibus struitur, taciturnique
cadavera fundit*

Ausidus.

*Cum comperisset. Sanctus comper-
tus. F. comperito aut comperitis. SCRIV.
Cur. post. In Livio c. 41. longe
praefero, quod est in vulgatis.
Argento fato. Videtur autem Ver-
gello strato voluisse Cl. Scriverius,
ut Livius reliquis historicis con-
fentiret. nam nullo alio loco
pontis e cadaveribus in Vergello
facti meminit. cum comperisset
frequens nostro locutio v. ad
c. 141. Comperitus passim apud Sa-
natum sui seculi depravato stylo.*

*17 Volturnum amnem] MSS. tres,
& Ed. Paris. Volturnum; sed in-
fra quoque Voltarni l. 111. 14.
more antiquo, ut apud Livium
saepius. quod monui alibi de
syllaba ul, antiquis est. Ceterum
quod noster in proelio ad Can-
nas anni Volturno, id Livius,
Silius, Valerius Maximus, Flo-
rus, alique vento adscribunt Vul-
turno: quare Celeb. Cluverius
l. iv. Ital. Ant. c. 12. sub finem
hoc loco legere malebat. Volt.
ventum ultra v. n. fluminum. sed
praeterquam quod fluminum vox
nimis poetica sit, MSSi omnes*

*vulgarum servant: contra quos
temere quid mutari fas non est.
Cuncti fluvii, excepto Anazro,
Nilo, aliisque paucis, auras ma-
ne solent emitte; in primis ta-
men & ultra alios Volturnus
fluvius, de quo adi ipsium Clu-
verium Ital. Ant. l. iv. p. 1097.
Livius l. xxi. 64. Et quidquid au-
rae fluminis adpropinquaverant, ad-
stibat acrior frigori: vis: Vide, si
lubet, quae congesta a me sunt
ad Lucan. l. ii. 423.*

*Volturnusque celer, nocturnaeque
editur auras*

Sarnus.

l. vi. 370.

*Quique nec humentes nebulas,
& nec rore madentem*

*Aetra, nec tennes ventos suspi-
rat Anaxros.*

*& illic Scholiaf. Major difficul-
tas in eo est, quam miror a Clu-
verio non motam, quod hoc
proelium ad Cannas & flumen
Ausidum sit gestum in Apulia,
longe a Volturno in Campania:
unde sine dubio Scriverius mar-
gini suo legendum adscripsit Vul-
turno Cannas. nam Canna flumen
memoratur Livio l. xxv. vide
etiam Cluver. p. 1223. Sed cur
non, si quid mutandum sit, &
non potius Auctori hallucinanti
hoc relinquendum, conjecerunt
viri docti minima mutatione
Volturno Ausidum. Ego tamen
nihil mutandum hic temere
conseo.*

*18 Perflare] Lege, ut omnes
MSS. habent, proflare TERN.
Accedunt Palatin. Vossian. uter-
que Lidenfis, Gudianus, & Va-
ricanus cum Samuro. Et sic scri-
bendum esse docuit etiam Celeb.
Burmannus ad Ovid. l. i. Fast.
573.*

*Quas quoties proflas, spirare Ty-
phoea credas.*

L 4

Vide

arenarum & ¹⁹ pulveris vertices ^a agerent; sic direxit aciem, ut tota vis a tergo suis, Romanis in ora & oculos incideret. ²⁰ Quibus incommodis mire hosti adversantibus, illam memorabilem adeptus est victoriam.

VIII. Marius ²¹ adversus Cimbro ac ²² Teutonos constituta die pugnaturus, firmatum cibo militem ante castra collocavit, ut per aliquantum spatii, quo adversarii dirimebantur, exercitus hostium potius labore itineris profligaretur: fatigationi deinde eorum incommodum aliud objecit,

^a Vulgo VORTICES.

ita

Vide, & quae nos contulimus ad Lucan. l. ix. 349.

Ventosa prostantem murmura concha.

pro mane Leid. sec. in arte. Voss. mare & ad marg. in aere. male.

[¹⁹ Pulveris vertices] Sic lege: sed MSS. Vertices. Ita r. Aeneid. v. 109.

Insequitur cumula praeruptus Atque

Lucretius l. vi. 157.

Franguntur in artum

Concreti montes nimborum. ibid. 706. versu.

Arenas tollere nimbos.

Idem l. v. 254.

Pulveris exhalat nubilam, nubesque volantis.

Sic volucrum nubem vii. Aeneid. 705.

Urgeri volucrum rucarum ad littora nubem.

iv. Georg. 563. de apibus.

Immenasque trahi nubes, jamque arbor summa

Confluere, & lenis nuam demittere ramis,

Gellius lib. xvi. montes arenarum.

Plautus, montes auri. TEN. Vertices MSS. & Edd. pp. recte. pro

quo ubique fere ex antiquata orthographia ingulum vertices contra MSS. Codices, ut patet, si evolvas viros doctos citatos ad Lucan. l. i. 371. Pulveris

autem verticem habemus itidem apud Lucanum l. ix. 455.

At, non imbriferam cum stirte pulvere nubem

In flexum violentus agit, pars plurima terrae

Tollitur, & numquam resolute vertice pendet.

Ceterum Keuchenius monet, in Arceriano esse pulverem, & consulendum Priscianum. At qui negat ille, pluraliter dici. pulveres tamen invenimus apud Horat. Epod. 17. 48. Nougemdialas diffipare pulveres, sed hic omnes ceteri MSS. pulveris: quod nequam tentandum est. Sanutus habet pulveris ac venti vertices. Mediceus pr. verticem & ab tergo.

[²⁰ Quibus incommodis &c.]

Doct. Barthius l. xiv. Advers. c. 9. vult, haec esse acutiora, & incommodis de civitate esse non bona opinatur, quare legit. Quis sibi commodis, mire hosti adversantibus. At mihi satis sana haec videntur. Voce incommodis uti Terentius, Cicero, Livius, Horatius, alique optimi passim. Statim Ex. seq. incommodum aliud objecit. l. 111. xi. 1. gravari belli incommoda. pro hosti, hostibus est in Mediceo secundo.

[²¹ Adversus] Hillensb. adversum.

[²² At Tentenos] Et MSS. 2. Tbea.

ita ordinata suorum acie, ut adverso Sole ²³ & vento & pulvere barbarorum occuparetur exercitus.

IX. ²⁴ Cleomenes Lacedaemonius, adversus Hippiam ²⁵ Atheniensem, qui equitatu praevalerat, planiciem, in qua dimicaturus erat, arboribus prostratis inpedivit, & inviam equiti fecit.

X. Hiberi ²⁶ in Africa ingenti hostium multitudine excepti, timentesque, ne circumrentur,

²⁷ ad-

a Vulgo CIRCUMIRENTUR.

Theonon alii duo. *Theononicos* Medic. sec. ante castrum Petrensis. dein aliquantulum Medic. sec. & Edd. Italicae, ut alibi. Mox sub potius intelligendum videtur, quam suus exercitus: nisi velis rescribere prius. Mox MSS. *fatigantur deinde eorum*, non *eor. d.* quod sumitur ex Frontiniani seculi stylo pro *his fatigatis*. Alias enim debuisset dicere *adjectis*, quod non opus est. Leid. sec. & Hillensb. *injectis*.

²³ Et vento & p.] Uterque Medicus delent prius &. Leid. sec. & v. ac p. non male. de ipsa re confer Plutarch. in Mario p. 420. Polyæn. l. viii. c. 10. 3. Oros. l. v. c. 16. Et sol cum vento oris ex adverso emicisset, visus eorum pulvis opplevit. Ceterum occuparetur hic notare debet inpediretur. quomodo occupari luttu, timore, sollicitudine dicimus. Si quidem sana est lectio vulgata. Certe magnus Gronovius dubitasse videtur, qui ad marginem libri sui adscriptum L. collocaretur, vel locaretur.

²⁴ Cleomenes Lacedaemonius] Lacedaemonii ex stirpe Agidarum habuerunt tres Reges hujus nominis. I. Cleomenem, Anaxandridae filium. II. Cleombroti filium, sub quo ad Mantineam victi sunt Lacedaemonii ab Epaminonda. III. Leonidae filium, sub quo Lacedaemonii occidio-

caesi sunt ab Antigono Ture; ipse ad Ptolomaeum Euergetem confugit, & a filio ejus Philopatore cum omni familia est occisus. Frontinus loquitur de primo Cleomene, qui Collega-Demarat Argivos vicit, & Athenas liberavit dominatione Hippiae, qui filius fuit Pisistrati. Sub eodem contigit nobilissima ad Marathonem pugna: manu sua mortem invenit sine liberis, postquam in furorem, ex nimio vino ortum, versus, lacerasset eum ipse foedissime corpus. Eustathius Odyss. A. *Αίγεται η̄ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεύς Σκόδας ὀμιλήσας, η̄ ἀπερτοπότης ἡνέρετο, ὡς Ἡρόδοτος*. *ισορεῖ, μανίῳσιν αἰ μέδης*. TENN.

²⁵ Atheniensem] Leidens. sec. Atheniensium. Vide ad l. i. 4. 4. dein constructis Petrensis. loco *πε̄* prostratis. destruktis saltem scribi debuisset vel *constratis*, quod placebat viro docto. Mox tres libri *inpedis*.

²⁶ In Africa] Palatinus, tres Cantabrigienses, Leidensis pr. Medicus pr. & Hillensberg. cum Hirtorp. margine in *Africam*. quod damnare non aulim. Vide, quae congesti ad l. i. 3. 5. & alibi. *Hiberi* dedi etiam e MSS. pro *Iberi*. Dein *circumrentur* nonnulli recte. Vide ad c. §. 353. *circumrentur* Ed Rom. *circumvenirent* Petrensis.

²⁷ adplicuerunt se flumini, quod altis in ea regione ripis profluebat: qui ita a tergo amne defensi, & subinde, quum virtute praestarent, incurfando in proximos, omnem hostium exercitum straverunt.

XI. ²⁸ Xanthippus Lacedaemonius, sola loci commutatione, fortunam Punici belli convertit: nam quum ^a ²⁹ desperantibus jam Carthaginienfibus mercede sollicitatus, animadvertisset, Afros quidem, qui equitatu & elephantis praestabant, colles sectari; a Romanis autem, quorum robur ³⁰ in pedite ^b erat, campestria teneri, Poenos in pla-

^a Vulgo deest A. ^b Vulgo IN PEDITIBUS.

²⁷ Adplicuerunt.] Uterque Medicus minus bene implicauerunt cum Edd. Italicis. dein praefluebat Palatinus, Cantabrig. tertius, Leidenfis sec. & Edd. Paris. i. e. praeterfluebat. Ut. praelabi, praevahi & similia in se significationem *qđ* praeter continent. Passim apud Horatium, Tacitum, Plinium, & alios occurrit praefluere, sed rectius tum eam regionem praefluebat, dixisset: quare cum ceteris MSS. retineo profluebat: quod probum est. Mox ab tergo rursus Medic. pr. dein praestaverunt Medic. sec. & Edd. Italicae.

²⁸ Xanthippus.] MSS. sine adspiratione dant Xanthippus. Illum victoria potitum, mox in Graeciam cogitantem (ne Carthaginienfibus esset invidiae, & insidiis pateret) multis muneribus, ut suspicio dilueretur, affectum, dein navigantem in mari submersum ab iisdem, ut gloriam belli in se transferrent, credi testatur Appianus in Libyco. Scripsit & Onofander in Strategico cap. 31. Περί τῶν οἱ συντίσις ἀσπίδων τῶν ἰππικῶν ἐκλήγισθαι εὐθὺς τῶν. ΤΕΝΝ.

Xanthippus praeter MSS. etiam primae Editiones. sed Graecis est *Ξανθίππῳ*. de eo vide c. 3. § 10. Silium Ital. l. vi. 328. & omnino Freinsheim. & Dukerum ad Flor. l. ii. c. 2. 23. *Conversis ad externa auxilia hostibus, quum Xanthippum illis ducem Lacedaemon misisset, a viro militiae peritissimo vincimur.* Mox Leid. sec. *permutatione*, & Petrensis *avertit*.

²⁹ Desperantibus.] Keuchenius melius forte a *disp.* legi ait. Recte: nam ita inveni in Palatino, utroque Leidensi, Cantabrigienfi, Hillensberg. Coll. Voff., Gudian, & Ed. Parisiensi. Mox sollicitus Medicus antiquior, & pro praestabant Cantabrig tertius praevalebant, Leidens. pr. praestabant.

³⁰ In peditibus.] Novem codd. MSS. habent *Impeditum*. Certe pedites in expeditione minus sunt expediti, magis impediti, quam equites. Siquidem impeditus, cuius pedes impediti. Sed prior lectio magis quadrat *τῶ* Equitatu. ΤΕΝΝ. Plerique mei quoque *impeditum*: Medic. pr. *impedimentum*. Petrensis in peditum numero ex

plana deduxit: ubi per elephantos dissipatis ordinibus Romanorum, sparsos milites per Numidas persecutus, eorum³¹ exercitum fudit, in illam diem terra marique victorem.

•XII. Epaminondas, dux Thebanorum, adversus Lacedaemonios directurus aciem, pro fronte ejus decurrere equitibus iussis, quum ingentem pulverem oculis hostium objecisset, expectationemque³² equestris certaminis praetendisset, circumducto pedite ab ea parte, ex qua decursus³³ in averfam⁴ hostium aciem ferebat, inopinantium terga³⁴ adortus cecidit.

XIII.

•Vulgo IN ADVERSAM.

ex interpolatione. nam nullus dubito, quin auctor dederit in *pedite*, i. e. *peditatu*, ut millies Livius, ceterique historici cum nostro. (V. ex. seq. & c. 3. §. 14.) apud quos *equi* & *pedes* non raro abierunt in *equitatus* & *peditatus*. Sic §. 3. §. 17. *per levem armaturam & equitem*. ita MSS. vulgo *equitatum*. ubi plura. *Afros* pro *Poenis* est in Petrensi. in Leid. sec. male *reduxit*. Tum nonnulli MSS. & Edd. *elephantos*, & pro *ordinibus* Medic. pr. *cornibus*.

31 *Exercitum Victorem*] Quae verba videntur singulorum, ab autoribus sunt etiam juncta collectivis. Nepos Agellao c. 4. *Quum Victori praesert exercitui, maximamque haberes fiduciam regni Perfarum potiundi*. Plinius Paneg. *Superbiebat ventosa & insolens natio, quod victorem quidem populum pasceret tamen*. Auctor Panegyrici dicti Constantino Filio Constantii. *Ad primum impetum totius sui victoris exercitus hostes terribi fugatique*. Florus 11. 7. *Macedones quondam affector imperii populus*. Claudianus bello Gildonico v. 97.

Aile diu miles, populus, qui praesens orbi,

Qui trabas & sceptras dabat.

Tacitus 111. Ann. c. 6. *Non eadem decora principibus viris & Imperatori populo*. Frontin. 1. 3. 3. supra. *Tyronem exercitum*. TENN.

32 *Equestris*] Ejus Vossian. uterque Mediceus, Varicanus, Leidens. secundus, & Edd. Rom. ac Bonon. Hillensb. e *nastriis*. Leid. pr. *curris*. Ed. Paris. *nostris*. Latet quid. dein ab una parte Leid. sec.

33 *In adversam h. aciem ferebat*. Medic. pr. *versus in adv. &c.* Palatin. in *adv. h. partim a. Petrensis ferebatur*. male. 12 §. 5. *aditus, qui ad portum ferebant*. & sic saepe. sed quid? an ut terga caederet hostium, circumduxit peditem in adversam h. aciem. Ineptissimum hoc est. Legendum omnino, vel invitis MSS. *aversam*, i. e. a tergo. Quod miror, a nemine animadversum, simile mendum infra quoque tollemus c. 12. §. 3. *per averfam partem nocte emissis*. vulgo sine sensu *adversam*. Perpetuam in his vobis esse confusionem, sciunt omnes, quod saepius ad Lucanum quoque monere, necesse habui.

34 *Adortus*] Ita semper Livius, aliique fere. MSS. Petr. & Joann. *adortus*: quomoda & Gellius l. 12.

XIII. Lacedaemonii ³⁵ trecenti contra innumerabilem multitudinem Persarum, Thermopylas occupaverunt, quarum angustiae non amplius, quam ³⁶ parem numerum cominus pugnaturum, poterantmittere: eaque ratione, quantum ad congressus facultatem, aequati numero barbarorum, virtute autem praestantes, magnam eorum partem ³⁷ ceciderunt: nec superati forent, nisi per proditorem ³⁸ Ephialtem Trachinium ⁶ circumductus hostis, a tergo eos obpressisset.

XIV.

^a Vulgo OCCIDERUNT. ^b Vulgo EPHYALTEM TRACHINIUM.

l. ix. c. 2. & Gellii Codex Pembrœck. Curtii Cod. Petrensis l. iiii. 1. Apuleius Florid. iv. In Frontini l. ii. §. 1. *adorus*. Ovid. Pont. ii. ibi refinxit Heinſius in *adorta*. Vide Front. l. ii. §. 8. ubi MS. Bibl. P. b. opinor. *adorſus*. Memini me legiſſe alibi, ſed loca feſtinanti non occurrunt. Haec ad me Clar. Waſſe. Adi notata Frontini loca.

³⁵ Trecenti] Non ſatis diſtincte hanc hiſtoriam refert auctor noſter, neque etiam Valerius Maximus l. iiii. c. 2. Ext. 3. Quippe initio trecenti illi non erant ſolli, ſed totus Graecorum exercitus, qui demum a Leonida donum remiſſus eſt, poſtquam ſe ab Ephialte proditum viderat: Tunc cum eo trecenti illi Xerxis caſtra nocte intrantes poſt multam caedem factam tandem ab hoſtium multitudine obruti & caſi ſunt; ſive trecenti fuerint, ſive quingenti, ſeu ſexcenti. nam in numero diſſentiunt Scriptores. Vide Bongarſ. & Bernecc. ad luſtin. l. ii. c. 11. & Coler. ad Valerium.

³⁶ Parem numerum cominus pugnaturum] Leidenſis pr. male quam par eſt. duo partem. in Edd. pp. inepte eminiſ. & pro pugnaturum Petrenſis pugnacium. Lcid.

ſec. pugnantium. Videtur auctor voluiſſe, in illis anguſtiis non amplius, quam trecentos cominus cum hoſte pugnare potuiſſe. Livius ait, locum illum 60. paſſus modo patere l. xxxvi. 15. paullo ante occuparunt. MSS. duo: & mox ea quoque r. Medic. pr.

³⁷ Occiderunt] MSS. mei novem ceciderunt. verſiſſime. Ejus verbi vulgatum eſt gloſſa. Vide ad c. i. §. 6.

³⁸ Ephialtem] Regii 3. & 2. Hill. Ephialtem. tertius Hill. Ephialtem. Omnes deinde MSS. pro Trachinium, quod Stewechius, Scriverius, & Keuchenius habent, dant Trachinium. Diverſus ab hoc fuit Ephialtes, Sophomidae filius, nobiliſſimus paupertatis contemptor; de quo Aelianus lib. ii. c. 43. l. iiii. c. 17. l. xi. c. 9. l. xiii. c. 39. TENN. Mei quoque Codices omnes cum Edd. veteribus non ſolum Ephialtem, vel Ephialten, ut debet, ſed etiam Trachinium: quomodo audacter reſcripti, & Cel. Gronovius ad codicis ſui marginem notaverat e MSSo. Veram eſſe hanc lectionem docent Polyæn. l. vii. Strateg. c. 15. §. 5. Τῶν χιλίων ἀνδρῶν Ἐφιάλτης δὲστάρτης ἀπὸ τοῦ τοῖς ὄρεσι γένει. Diodorus Sicul.

XIV. Themistocles, dux ³⁹ Atheniensium, quum videret utilissimum Graeciae, adversus multitudinem Xerxis navium, in ⁴⁰ angustiis Salaminis decernere, idque persuadere ⁴¹ civibus non posset, sollertia ⁴² effecit, ut a barbaris ad utilitates suas Graeci compellerentur. simulata namque prodicione, ⁴³ misit ad Xerxen, qui indicaret, populares suos de fuga cogitare, difficilioremque ei rem futuram, si singulas civitates obsidione adgrederetur. Qua ratione effecit, ut exercitus bar-

Sicul. l. xi. p. 7. Ἦσαν πρὸς ἀν-
τὸν Τερχίνιος τις τῶν ἐγχωρίων
δεσ. ἐπηλείματο διὰ τινος ἀτρα-
πῆς εἰς τὴν καὶ παρεκρήμην τὴν
Πέρσας ὁδηγήσαν. Pausanias At-
tic. l. i. p. 11. Ἀντιρρόντες δὲ οἱ
Κελετοὶ τὴν ἀτραπὸν, ἥν καὶ Μή-
δοις ποτὶ Ἐπιδάμης ἤγνωστο ὁ
Τερχίνιος. Adde Suidam. Immo
Herodotus l. vii. c. 213, 214. mul-
tis docet, unde & quis hic ho-
mo fuerit Ἐπιδάμης ὁ Εὐρυδή-
μω, ἀπὸ Μηλίων & generalius
paullo post Ἐπιδάμης Τερχίνιος
&c.

³⁹ Atheniensium] Qui tunc Sa-
λασποκρήτορες. Xenoph. de rep.
Athen. fol. 676. ὁ Ἀθηναῖος τῶ
μιν ὕσας ταῖς ἡσίοις παρορτί-
θισται, πισδύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ
κατὰ θάλατταν. TENN.

⁴⁰ Angustiis Salaminis] 4. Reg.
3. Hill. Salaminis. Voluit in illis
decernere, ne circumveniri a mul-
titudine posset. TENN. Mei quo-
que, & Edd. veteres Salaminis. Co-
dex Petrensis Salaminae, ut apud
Justin. l. ii. 7. de proprietate Sa-
laminiae insulae & l. xiv. 3. apud
Salaminam. ubi tamen Juntae Sa-
lamina. & priore loco alii Sala-
miniae. Confer notata ad c. ii. 1.
c. iii. 6. & ad Obseq. c. 74. Hic

certe retineo Salaminis. non e-
nim erant Angustiae ipsius insu-
lae, sed freti ad Salamina. Hinc
angustiae freti Salaminis. Idem
Justin. l. ii. c. 12. & apud Nepot.
pericla Salamina, victoria Sala-
minia.

⁴¹ Civibus] Qui ad sua tuenda
(Justin. ii. 12.) dilabi volebant,
contra praecepta praefectorum
Cyzaxaris apud Xenophonta l. vi.
f. 102. Πάντες γὰρ ἐπιστάμεθα,
ὅτι οὐκ οὐκ μόνοντες, πλείων κακὰ
ποιῶμεν τοὺς πολέμους ἢ πάρο-
μεν, ὅτι ἡ χάρις ἡμῶν ἀπείλων,
ἐκείνοι ἡμῶν ἐχρᾶντο, ὡς ἐκεί-
νοις ἡμῶν ἡδίστον, ἡμῶν γὰρ μὲν ὡς
χάλεπώτατος. TENN.

⁴² Effecit] Arcerian. effecit.
Mox Xerxen e Leidenti pr. scrip-
si pro Xerxem. pro populares
Leid. sec. populos. Dein difficilio-
remque ei rem f. MSSi, ut re-
posui, non rem ei. Tandem in-
quietarentur Leid. pr.

⁴³ Misit] Scilicet Sicinum, pae-
dagogum liberorum suorum. He-
rodot. vii. 75. Polyen. l. i. in
Themistocle comm. 1. Σύνικον
vocat. Deinde iterum ad Xerxem
misit, ut occuparet transitum
Hellesponti maturata fuga: Eun-
dem (nam & Xerxes ejus fuerat)
civem Thepiensem & locupletem
fecit. TENN. Lambin. ad Nepot.
Themistoclem.

barorum primum inquietaretur, dum tota nocte
 44 in statione custodia est: deinde, ut sui mane
 integris viribus, cum 45 dictis barbaris, vigilia
 46 marcentibus, confligerent, loco, ut voluerat,
 arto, in quo Xerxes multitudine, qua praestabat,
 uti non posset.

44 In statione custodia est] MSS. codd. s. f. *custodiae* est. scilicet exercitus. Haec circumstantia, quae haud parvum ad victoriam momentum contulit, non occurrit apud alios autores. TERN. *Custodiae* est tres Cantabrigienses, Gudianus, uterque Leidd. Vaticanus, Palatinus, Edd. Parisf. & Wechel. *custodia* esset Medicus antiquior: *custodiae* esset Petrensis cum Edit. Rom. *custodiae* essent Ed. Bononientis. placet mihi *custodiae* in plurali: sive custodes aut custodum corpora. quomodo saepius junguntur *vigiliae custodiarumque*. Alibi noster *consilia pro consiliariis, legatio pro legatis, servitia pro servis, & sexcenta talia* apud omnes scriptores. Foran scripserat auctor *custodias* sunt; vel *quum custodias essent*.

45 *Dictis barbaris*] Vocem *dictis* non agnoscunt Palatinus, uterque Leidenfis, Vaticanus, Hil-

lensb. nec Vossianus. quae certe plane supervacua est. Solet tamen auctor eodem fere modo saepius addere *praedictus*. Vid. ad c. 1. §. 4. hujus libri. Vel sic tamen hic mallet *ad dictis* deleri.

46 *Marcentibus*] Arcerianus *marcentis*, quod perinde est. *marcenti* Leid. pr. deinde male Cantabr. tertius *apto, & in quo*. Moz Leid. pr. *Perfes Xerxes*. unde videtur *Xerxes* natum esse e Glossa, & *Perfes* non tam pro ipso *Xerxe*, quam pro *Perfa*, sive *Perfarum* exercitu esse positum. *Perfes* pro *Perfa*. Supra apud Nostrium l. 1. §. 5. *Antophradates Perfes*. Curr. l. vi. c. 2. §. 11. *Oxydates erat nobilis Perfes*. Stat. l. v. Silv. 3. 187. *Alter Achaemenium secludit Zengmate Perfen*.

Perfes pro *Xerxe* in MSS. multis Lucani; quod placet Heinio, aliisque, neque ego nunc refragor, l. 11. 672. 111. 286.

CAP. III.

De acie ordinanda.

EXEMPLUM I.

Cn. Scipio in Hispania, ¹ adversus Hannonem ad oppidum ² Intibilim^a, quum animadversisset

^a Vulgo Indibile.

¹ *Adversus Hannonem ad oppidum Indibile*] Doctiff. Ed. Simsonus in Chronico A. M. 3790.

hoc Strategema Cn. Scipionis refert ad quartum annum secundi belli Punici, camque pugnam secun-

STRATEGEMATICON L. II. C. III. 175
tiffet Punicam ³ aciem ita directam, ut in dextro
cornu Hispani constituerentur, ⁴ robustus qui-
dem

secundam ad urbem *Intibili* ges-
tam, quam Livius memorat in
fine l. xxiii. Verum illic non
Cn. Scipio solus pugnavit, sed
& Publius ejus frater. Neque il-
lic rem gesserunt contra Hanno-
nem, sed Hasdrubalem & Ma-
gonem; ut diserte docent Livius
& Eutropius l. xii. c. 13. alii-
que. At Cn. Scipio solus rem
gessit anno primo adversus Han-
nonem & Ilergetum *regulum In-
dibilem*, eosque vivos cepit: ut
Iuclenter testantur Polybius l.
xii. c. 76. & Livius l. xxi. c. 60.
ex quo patet, mendum esse in E-
pitome Livii 27. ubi pro Hanno-
ne editur *Magone*. Idem men-
dum forsitan auctoris errore insi-
det Orofio l. iv. c. 13. *At ve-
ro alter tunc Scipio frater Consulis
Scipionis in Hispania plurima bella
gessit; Magonem quoque Paenorum
ducem bello vicit & cepit, immo
Hannone. Sic distincte capien-
dus est Florus l. ii. c. 17. Signa
Romana P. & Cn. Scipiones intula-
runt, proeliisque ingentibus Han-
nonem & Hasdrubalem, fratrem
Hannibalis ceciderunt. Hannone
scilicet Cn. Scipio solus; uterque
Hasdrubalem. Haec cum ita sint,
patet nostrum quoque errare
Frontinum, & ab eo confundi
duo Cn. Scipionis proelia, quo-
rum alterum cum fratre ad Inti-
bili, hoc vero solus fecit contra
Hannone, cis Hiberum in Iler-
getibus ad oppidum *Indibilis* Scis-
tim, ut Livio, vel *Kloras*, ut
Polybio vocatur. Nam licet in
MSS. & Edd. in oppidi nomine
sit quaedam variatio, hanc erro-
ris culpam in auctorem potius,
quam librarios hic conjici volo,
credoque confusione in Latinis au-
ctoribus obortam ex multis Han-
nonibus. Hinc vehementius tur-
bat Sanutus, apud quem scribi-*

tur *G. Scipio in Africa*. Atqui
Scipio, qui alium Hannone in
Africa vicit & occidit, fuit P.
Scipio Africanus, cujus noster
Cneus erat patruus. Consule
Livium l. xxix. 34. cujus auspi-
cibus frater ejus L. Scipio in His-
pania quoque antea Magone &
Hannone vicerat, Hannone-
que ceperat. v. Livium l. xxviii. 2.

² *Indibile*] Minus benefic vul-
go editur; nec melius Edd. Rom.
Bonon. Paris. Wechel. cum Me-
diceo secundo *Indibilem*. *Indibi-
li* scribendum esse putabat Sim-
sonus; sed duo MSS. *Scriveriani*
Intibilis. Optime. Nam Anto-
nino dicitur *Intibili* in Itiner.
ubi videndus Surita; & Livio l.
xxiii. 49. *Illiturgi obsidione libe-
rata ad Intibili oppugnandum &c.*
Unde si quis hic quoque malit
Intibili, per me licet: quamquam
non opus est. Non ratum enim
est, ut Hispaniae urbes declinen-
tur in *i*, & *is*. Consule J. F. Gro-
novium ad Livium l. xxi. c. 60.

³ *Acie ita directam*] Dedit &
Onofander in Strategico c. 16.
*ὅτι οὗτος τὸ ἀντιπρόσωπον καὶ τὸ
ἴδιον συντάσσῃ. Militari suis se-
cundum hostiles copias Imperatorem
instruere debere.* Fuit hic Cn. Cor-
nellius Scipio patruus P. Corneli
Scipionis Africani. TENN.

⁴ *Robustus miles*] Sic robore
passim censetur Hispani. Juve-
nal. Satyr. 8.

*Horrida vitanda est Hispania,
Gallicis axis.*

Vegetius l. i. c. 1. *Hispanos qui-
dem non tantum numero, sed etiam
viribus corporum nostris praestitisse
manifestum est.* Silius Italicus
lib. 1.

*Prodiga gens animas & propere
facillima mortem.*

Justin. l. xlv. c. 2. *Corpora homi-
num ad inediam laboremque, a-
nim;*

dem⁵ miles, sed qui alienum negotium ageret; in sinistro autem Afri, ⁶miles⁴ viribus infirmior, sed animi constantioris, reducto sinistro⁷ latere suorum, dextro cornu, quod validissimis militibus⁸ extruxerat, obliqua acie cum hoste confligit. Deinde, fufis fugatisque Afris, Hispanos, qui in recessu spectantium more steterant, facile in deditionem compulit.

II.

⁴ Vulgo MINUS V. FIRMI.

nimi ad mortem parati. Manilius l. 4.

Gallia praetentis, Hispania maxima bellis.

Praetentis explico nota 25. infra.

Florus II. c. 6. Bellavricem silam, viris armisque nobilem Hispaniam.

TENN.

⁵ Hispani c. v. q. miles] Rara est constructio. I. xv. Metam. fab. 2.

Quid meruissis oves, placidum pecus, inque tuendas

Natum homines? ibid.

Quid mervore boves, animal sine fraude doloque?

Autoribus frequens militem pro militibus ponere. Tacitus III. Hist.

c. 10. Turbatur militum vocibus, &c. Apertae militum aures. Subjungit in singulari. Sensus ludibrium miles. Florus II. c. 18.

Acrius nostro cum milite, quam cum Numantino proeliandum fuit. Deinde in plurali effert.

Quippe assiduis & injustis & servilibus maxime operibus attriti.

TENN.

⁶ Afri minus viribus firmi, sed &c.] Rescripti, ut in antecedentibus Hispani robustus miles, ita hic Afri, miles viribus infirmior

auctoritate codicis Medicei primi: Quo adludit Leidenensis sec.

Africanus viribus infirmus. infirmis etiam in Cantabrigiensis tertio. Afer minus viribus firmus

exstat in altero Mediceo, Vaticano & Edd. Romana, ac Bononiensi. non male quoque, sed primum praefero. Livius I. xxvii.

⁴⁸ Ibi Hispani, vetus miles peritusque Romanae pugnae, & Ligures, durum in armis genus. xxviii.

2. Celtiberi, novus miles in proximis dilapsi silvas inde domos disugerunt. Cust. I. vi. 7. 35. Ex Lydia duo millia & sexcenti, peregrinus miles, advenerant. Ceterum malim quoque agerent, ut loqui solent optimi; quod alibi etiam monendum fuit. Livius I. xlv. 3. quae res accendit militi animos, postquam conspexerunt. Adde J. F. Gronov. ad I. xxxviii. 29. Porro pro autem in Mediceo pr. est vero. Sed non comparer in Leid. sec. anima constantiore Petrensis.

⁷ Latere, suorum d.] Ita haec distinguunt, quasi latere non pertineret ad exercitum Scipionis: quare ut sensum clariorem redderem, posui distinctionem post suorum. Scipio nempe reduxit, sive retraxit interius sinistram suorum latus Hispanis oppositum; & dextrum cornu magis ad hostes promovit & extendit; qua positione ex recta fecit obliquam aciem, & sic prius cum Afris rem gessit, eoque in fugam compulit, pro quod in Petrensi. quit. Mox deum Leid. sec. & tres M's. Spebantium. Dein Vossian. ad facilem deditionem.

⁸ Extruxerat] §. 4. cornu fortissimis fundaretur, pro firmaretur, simile in MSS. optimis, & Ed. prima Caesaris I. 1. B. C. 43. acieque in locis idoneis constructa.

vulgo

II. Philippus, Macedonum rex, adversus Illyrios gerens bellum, ut animadvertit frontem hostium stipatam electis de toto exercitu viris, ⁹ latera autem infirmiora, fortissimis suorum in dextro cornu collocatis, sinistrum latus hostium invasit, turbataque tota acie, victoriam profligavit.

III. ¹⁰ Pammenes ⁶ Thebanus, conspecta Persarum acie, quae robustissimas copias in ¹¹ dextro cornu collocatas habebat, simili ratione & ipse suos ordinavit, omnemque equitatum & ¹² fortissimum quemque peditum in dextro cornu, infirmissimos autem contra fortissimos hostium posuit, praecepitque, ut ad primum inpetum eorum sibi fuga consulerent, & in silvestria, confragosaque loca

^a Vulgo deest AUTEM. ^b Vulgo PERMENES.

vulgo *instructa*, infra §. 16. *confracti cohortes*, apud Hirtium quoque B. Afic. c. 41. in MSro invenit; omnes suas copias in campo *exfractis*: nunc editur etiam *infr*. Sic simpliciter *struere aciem* Liv. I. XLII. c. 51.

⁹ *Latera infirmiora*] Ex. 3 MSS. adde adversativam periculum *Latera autem infirmiora* & sic Hittorpius olim. TENN. Accedunt decem mei codices, & Ed. Paris. quare *et* autem addidi. Mox MSS. *tota acie*, non *acie tota*.

¹⁰ *Permenes*] 4. Reg. *Parmenes*. 2. Hill. *Pammenes*, tertius *Pammones*. Gujetus Περμίνης pro Προμίνης. TENN. Keuchenius invenerat etiam in Paris. Ed. *Parmenes*; sed editum *Permenes* magis ei placebat, quia est melior; quod unde sciverit, nescio: cum sit lectio illa corruptissima; verumque hominis nomen fuerit *Pammenes*; quod praeter duo MSS. Hillensberg. reliquerunt etiam nobis tres Cantabrigienfes, Gudianus, Palatinus, Leidensis pr. & margo Mittozp. ac Weche

lii Edd. alii MSS. & Edd pp. cum Sanuto *Parmenes*, nonnulli *Pammenes* prope verum. Strategemata huius viri enarrat Polyaeus l. v. c. 16. ejusque meminit Diodorus Siculus l. xvi. p. 434. Pausanias in Arcad. l. viii. p. 654. Plutarch. in Pelopida p. 287. 292. & de Rep. gerenda p. 805. sic autem scribendum esse, monitum quoque video a Doctiss. P. Wesselingo l. 11. Observ. c. 8.

¹¹ *Dextro cornu*] Medic. sec. simpliciter *in dextro collatis*. & pro *copias* Leid. sec. *acies*. Mox *similiter* & ipse suas o. Petrensis. suas etiam Hillensb.

¹² *Fortissimum*] Hillensb. *firmissimum*; & pro *fortissimos* Palatin. *firmissimos*, ut videatur haec vox hoc vel sequenti loco esse restituenda. Vide ad Exempl. 4. & c. v. 42. l. 121. p. 4. eaque, quae congesti ad Lucan. l. 11. 473. *firmissima pubes*. Dein & in silv. non agnoscat *et* in Leidens. pr. Hillensb. & Palatinus. *confundendo* male Leid. sec. *sepe* rec. Mediceus antiquior.

M

Den-

loca se reciperent. Ita frustrato robore exercitus, ipse optima parte viriū suarum, * (dextro cornu,) totam ¹³ circuit aciem hostium, & ¹⁴ avertit.

IV. ¹⁵ P. Cornelius Scipio, cui postea ¹⁶ Africano cognomen fuit, adversus Hasdrubalem, Poenorum ducem, in Hispania bellum gerens, ita per continuos dies ordinatum produxit exercitum, ut media acies fortissimis ¹⁷ fundaretur: sed quum hostes

* Vulgo **AVERTIT**.

* *Dextro cornu totam circumvit aciem hostium*] Suspicio locum a Glossis contaminatum, & abjicienda illa *dextro cornu*, dixit enim paullo ante, *omnemque equitatum & fortissimum quemque peditum in dextro cornu posuit* STEW. Illud *dextro cornu* inclusum e glossa esse, suspicatur STEWCHINS, RIVER. *Dextro cornu totam*. Sic omnes MSS. STEWCHINS tamen, & Gujetus *in dextro cornu* suspicantur glossema, quia praecessit, *fortissimum quemque peditum in dextro cornu*. TENN. Retinent has voces mei quoque MSS. omnes; quamquam non videntur esse a manu auctoris. Vide ad Ex. seq.

¹³ *Circuit*] Unus Reg. *circumvit*. 3. Hill. *circumvit*. TENN. *Circumvit* Leidens. pr. & Gudianus. Sed Medic. pr. Palat. Leid. sec. & Edd. veteres cum Sanuto *circumvit*. Nil muta. Tam *circumvit*, quam *circumvit*, quod non nego in veterrimis alibi reperiri codicibus, scribebant veteres. Vide Cl. Burmann. ad Phaedr. l. i. iii. F. 19. & nos ad Lucan. l. i. 606. vi. 223.

circuit hastam

saepe tam supra, quam in seqq. occurrit apud nostrum, perpetua MSSorum, ex quibus aliquoties correximus, varietate, quod semel pluribus monitum sufficit.

¹⁴ *Evertit*] 4. Reg. 3. Hill. & Vossianus habent, *Avertit*, nimis

rum in fugam, ut c. i. n. 7. *Amhelantes integris viribus exercitus sui aggressus avertit*. hic n. 17. *Avertit eos, consummarantque victoriam*. n. 22. *Avertit, caedendumque tradiderunt*, c. 4. n. 10. & n. 20. TENN. Rescripsi *avertit*, auctoritate meorum etiam Codicum novem, & Sanuti. Sic l. ii. 23. *protenus eos avertit*. Ex. seq. *aversus equitatus*. c. 8. 6. *averso exercitu* l. iv. 1. 29. *exercitus obvius hostibus aversus*. & saepe. Liv. l. vii. 17. *hostium aciem avertit*.

¹⁵ *P. Cornelius Scipio*] Deest praenomen in utroque Mediceo, Leid. sec. & Edd. pp. Cognomen *Scipio* abest a Gudiano. Tum post pro *posse*, iidem Medicei. Dein *Poenorum ducem* MSS. ut edidi. *bella g. Medic. sec.*

¹⁶ *Africano*] Mediceus uterque, Vaticanus, & Leidensis sec. cum Edd. Rom. & Bonon. *Africanus*. Eadem plane verba occurrunt apud Livium l. xxv. 2. *P. Cornelius Scipio, cui post Africanus fuit cognomen*. Sed magnus Gronovius dedit ibi *Africano*: quod & praeferam. Consule praeter alios ipsum ad Livii l. i. c. 1. *Trojae & huic loco nomen*. & Cel. Duker. ad Flor. l. ii. c. 6. *Hinc illi cognomen novum, Cunctator*.

¹⁷ *Fundaretur*] Dixit supra n. 1. *Exstheretur*. Justin. l. 3. c. 1. *ta ducis consilio & hostium ministerio possessa Tarentina Parthenis in acter-*

STRATEGEMATICON L. II. C. III. 179

hostes quoque eadem ratione adfidue ordinati
 procederent, Scipio eo die, quo statuerat ¹⁸ de-
 cernere, commutavit instructionis ordinem, &
¹⁹ firmissimos, ²⁰ id est, legionarios, in cornibus
 col-

acternum fundata. Cicero 4. Fin.
 1. Accurate fundatam & exstru-
 ctam disciplinam. TENN. Firmare
 hac in re dicit Livius l. xxvii.
 14. & de eadem pugna l. xxviii.
 14. Romano milite cornibus firma-
 ris. dein quamquam pro quoque
 MSS. 3. cum Ed. Röm. & eodem
 die itidem tres cum Edd. pp. ea
 die qua Pettenf.

18 Decernere] Petrensis decer-
 tare. Leid. sec. contendere. e sol-
 lemnis glossa. Vide ad l. 1. 10. 3.

19 Firmissimos i. e. legionarios]
 Quia res Romana (ut ait Vege-
 tius l. ii. c. 1.) praecipue in le-
 gionum ordinatione pollet: om-
 nes legionarii erant cives Roma-
 ni. Unde Dionius *ῥωμαίων στρα-
 τώματα*. Tacitus in Agricola ait,
 legiones in subsidiis collocatas
 ante vallum castrorum, ut adde-
 rent gloriam victoriae, si salva
 civibus ea foret patrata: & effi-
 cacem opem ferrent, si auxilia
 non possent perficere. cap. 35. In-
 firmos (ait) ruentesque ita dispo-
 suit; ut pedestrum auxilia, quae octo
 millia erant, mediam aciem firma-
 rent, equitum tria millia cornibus
 adfunderent: legiones pro vallo
 serere. Ingens victoriae decus ci-
 tra Romanum sanguinem bellanti-
 bus auxiliium si pellerentur Prae-
 terea origo nominis probat, ma-
 jorem curam fuisse in consecri-
 bendo Legionario milite, quam
 in auxiliis. Varro l. rv. de L. L.
 & l. iiii. de vita populi R. *Legio*,
 quod leguntur milites in dilectum.
 Etiam gravior erat armatura. 3.
 Georg. Acer Romanus in armis,
 Injusto sub fesse viam ducit harpit.
 Vegetius l. i. c. 20. Unde etiam apud
 antiquos Murus dicebatur pedestris
 exercitus: nisi quod pilatae legio-

nes praeter scuta etiam cataphra-
 tis galeisque fulgebant! Has ob
 causas Legionarii hic firmissimi,
 & numero 22. Legiones firmissi-
 mae. Supra l. i. c. 6. n. 1. For-
 tissima Legio: & ab autoribus Le-
 gionum robur vocatur. Tacitus 6.
 Annal. c. 37. Robur Legionum so-
 ciorumque ripam ad Euphratis ducit.
 l. 12. Annal. 31. Ea muni-
 menta dux Romanus, quamquam
 sine robore Legionum sociales copias
 ducebat, perumpere aggreditur. 1.
 Hist. c. 7. Robur adventantium Le-
 gionum; & samam Germanici exer-
 citus attollebant. 2. Histor. c. 94.
 Robora tamen Legionibus aliquae
 subtrahit; convulsam castrorum decus.
 1. Annal. c. 24. Additum
 magna pars praetoriani equitis, &
 robora Germanorum, qui tum ca-
 sodes Imperatori adherant. Quinti-
 lianus decl. 3. Omnes haec, quae
 circumferebant, Legiones; Florem I-
 taliae, civium sectorumque robora;
 una voce apud Tribunal proclama-
 re existima. Front. infra n. 16.
 Robur Legionis triplici acie in fron-
 te ordinatum. Unde Cicero se ex-
 cufat, quod sic appellat auxilia.
 Att. l. 6. ep. 5. Auxilia sane bo-
 na, sed ea Galatarum, Pisidarum,
 Lyciorum: haec enim sunt nostra
 robora. TENN.

20 Id est legionarios] Ex voce
 firmissimos & seqq. *levem arm.* sa-
 tis patere poterat Romano lecto-
 ri, intelligi legionarios; unde me-
 rito Cl. Wesselingo haec pro Glof-
 semate suspecta sunt; quae &
 ego lubentius deletem; nisi ve-
 terarent MSti. Sanutus has voces
 non habet. In Mediceo anti-
 quote scribitur *firmissimos legio-
 narios*: quasi partem modo legio-
 num in cornibus collocasset.

collocavit, ac levem armaturam in media acie, sed ²¹ retractam^a. Ita cornibus, quibus ipse prae-
valebat, infirmissimas hostium partes ²² lunata a-
cie adgressus facile fudit.

- V. Metellus in Hispania, eo proelio, quo ²³ Hir-
tulejum^b devicit, quum comperisset, cohortes
ejus, quae validissimae ²⁴ vocabantur, in me-
dia acie locatas, ipse mediam suorum aciem re-
du-

^a Vulgo RETRACTATAM. ^b Vulgo HERCULEJUM.

Obloquitur Livius Romano milite
cornibus firmatis, sociis in mediam
aciem acceptis. Sed &, ne quis
socios etiam sub firmissimorum
nomine comprehenderet, forsitan
legionario: auctor addidit.

21. *Retractatam*] Quid est retra-
ctare armaturam levem? nihil vi-
det, nihil audit, qui hic non le-
gat codicum MSS. consensu *Re-
tractam*. Sicut & Gujetum vi-
deo suspicatum. *Retrahens* est
retroagere, interius ducere, n. s.
& 7. *reducere* mediam aciem, ut
possit esse lunata acies. Cujus
contrarium *producere*, *protrahere*.
TENN. Nihil verius est lectione
MSSorum, quibus accedunt om-
nes mei; nisi magis placeat vox,
quae a Sanuto adhibetur *retortam*.
Livio in mediam acceptam. Paulo
ante *as* pro *ac* Sanutus cum Lei-
densi pr. Glossae de *rorarii* emen-
dationem Scaligero sublegit hic
Keuchenius.

22. *Lunata acie*] Quae refertur ar-
cus, semicirculi vel lunae con-
cavae formam. Pollux *μνησίδης*,
ἀμφικυρῖ Ⓞ. Haec ad hostes con-
cludendos forma aciei valet, u-
sitata numero militum abundan-
tibus. Frontinus infra n. 6. O-
nosander c. 21. Πολλὰς δὲ εὐ-
δοκίαν οἷνε μεγάλην δὲ ἀμφὶ καὶ
πολυάνδρῳ περὶ ἡμῶν, μνησι-
δὲς ἡμῶν ποιήσαντες δὲ ἀντι-

τάξιν ἐπισύνα. Qui magnos &
numerosos ducunt exercitus, saepe
acie in lunae figuram instructa pro-
gredi solent. Ibidem. Τοῖς μὲν
δυνὲν ἐκαστῶν μέρει κατὰ κέρα
ἀντιπαρὰ τοῖς πολεμίοις.
τῶν δὲ ἐν, τοῖς εἰς τὴν μέσσην κόλ-
πον (male τὸ μέσσην κόλπον) τῇ
μνησίδος ἀντιπαρὰ τοῖς ἐν-
αντίας ἐσάτω, καὶ μὴ ἀναγί-
τω. Duas quidem partes hinc il-
lic hostium cornibus obijciat; ter-
tiam vero in lunatum eorum me-
dium sinum immitet, & contra-
stando firmiter gradu obnixo urge-
bit. Etiam de acie navium Ve-
getius usus l. 5. c. 15. *Liburna-
rum instruendae acies, non directae,
ut in campo, sed incurvae ad simi-
litudinem lunae, ita ut productis
cornibus media acies finietur.* Fron-
tinus l. 1. c. 5. n. 1. *Vallum in
ripa ejus in modum cavae lunae du-
xit.* TENN.

23. *Hirtulejum*] Sic rursus edidi
ex MSS. Palatino, & Leid. tertio
pro *Herculejum*. vide ad l. 5. 8.

24. *Vocabantur*] Non hoc iis
nomen erat, sed *jastrabantur* esse
validissimae. Quam vocem hic
forsan reponendam esse conjecit
Cel. Gronovius. *Validae cohortes*
ita memrantur a Livio l. xxi.
60. & Lucano l. 1. 305. ut est in
MSS. vetustioribus, *implentur va-
lidae sironae cohortes.*

duxit, ne ²⁵ ea parte ante cum hoste configeretur, quam cornibus ²⁶ configatis medios undique circumvenisset.

VI. Artaxerxes adversus Graecos, qui ²⁷ Persidem intraverant, quum ²⁸ multitudine superaret,

4 Vulgo CIRCUMVENISSENT.

²⁵ Ea parte ante] Ambo Medicei & Edd. Rom. Bonon. Wechel. ante eam partem. Hittorpii margini eam partem ante.

²⁶ Cornibus configatis] Puto legi c. prostigatis. Nihil tamen volui contra omnium librorum consensum loco movere. MqD. Configatis. Sic omnes MSS h. e. cum fuerint commissa & conjuncta cornua. Sic τῶν configere utitur Lucret. l. 4. v. 1210.

Semina cum Veneris stimulis excitata per avis

Obvia confixis conspirant; mutantur arder.

Modius coniecerat prostigatis. TENN. Debuisset Tennulius vel unico exemplo probavisse, compositum configare a Latino quodam auctore fuisse adhibitum, sive pugnandi sive conjungendi sensu. consistere temp. pro malis affligere dixit Tacitus l. vi. Ann. c. 48. Glossae συστήσω συντρέψω, διαμάχομαι, συστήσω θλίβομαι. configatio σύγκρησις, συμβολή ἐπὶ μάχης: ubi συστήσω videtur scribendum ex Gellio l. i. c. 18. Ext. Prostigatis, ut coniecerant Modius, & Gronovius, atque amplectitur Cl. Wasse, diserte exhibet Petrensis, ut intelligantur hostium cornua fusa fugataque. configatos Leidenfis sec. Scaliger ad oram sui libri ad scripserat complicatis. Propius accedit conjugatis. Vide exempla seqq. An fuit cornibus confidatis sui mediorum circumvenissent? Interim circumvenisset edi iussi, auctoritate Palatini, Petrensis, & Medicei Codd. ac Sanuti, licet sciam,

vulgatum aliquo modo, sed contorto sensu, defendi posse.

²⁷ Persidem] 4. Reg. 3. Hill. Persidam. Nominativus, quasi Persida, qui fuerat accusativus. 1. Metam. fab. 2. Persidaque & Tenediis juga subdita matutinis. TENN. Persidam reperias quoque in Palatino, Gudiano, Vaticano, Leidenfis sec. Vossiano, & Edd. Rom. Bonon. Paris. ac Wechel. Persidiam Mediceus sec. & Leidenf. pr. Persidam omnino probat Doctiss. Munckerus ad Hyginum in Prolegom. & hic Keuchenius, qui insuper scit, Persidam adpelari particularem Persarum regionem, quae non Περιοχὴς πόλεις, sed πόλεις Περιοχῆς complectebatur. Novi quidem, ex Graecorum accusativo Latinos quosdam scriptores fecisse nominativum, sed velim doceri, id ab aliquo auctore esse in propriis nominibus peractum ante Iustinum, ejusve aequales: Vide, quae so, exempla a Munkero adducta. Ego potius credo, librarios Graecas in auctoribus aurei & argentei seculi terminationes depravasse in Latinas. Sic ex phalanga fecere phalangam, e Salamina, Salaminam, Crotona, Crotonam &c. Enipea Enipeam, Marathona Marathonam, apud Caesarem ex Narbona MSS. Narbanam, vulgo Narbonem. Confer J. F. Gronov. ad Livium l. i. c. 18. & nos ad c. 2. l. 14. 30 22. l. 111. 6. 2. iv. 7. 43. Quapropter nullus dubito, quin hic auctor scripserit Persida.

²⁸ Multitudine] Medic. sec. Leid. sec. in multis.

ret, latius, quam hostes, acie instructa, in fronte equitem, ²⁹ levemque armaturam in cornibus collocavit, atque, ex industria lentius procedente media acie, copias hostium cinxit, ceciditque.

VII. Contra Hannibal ad Cannas reductis cornibus, ³⁰ productaque media acie, nostros primo inpetu protrusit. Idem conferto proelio, paulatim invicem sinuantibus, procedentibusque ad praeceptum cornibus, avide insequentem hostem in mediam aciem suam recepit, & ex utraque parte compressum cecidit veterano & diu edocto usus exercitu. Hoc enim genus ordinationis exsequi, nisi peritus, & ³¹ ad omne momentum respondens miles, vix potest.

VIII. ³² Livius Salinator & Claudius Nero, quum Hasdrubal bello Punico secundo ³³ decertandi necessitatem evitans, ³⁴ in colle confragoso post vineas aciem direxisset, ipsi ³⁵ diductis in la-

a Vulgo ita ex i. b Vulgo reductis.

²⁹ *Levemque arm.*] Scaliger ad pram sui codicis delendam esse particulam *que* censuerat; quod & mihi videtur. Equidem certus sum, neminem, Latine scripturum, in tali sensus connexionem istud *que* additurum esse. MSS. tamen retinent: Paulo ante Palat. *hoste*. Mox ita ante *quae* ex industria delevi, iubentibus id MSS. Cantabrigiensibus, Leidensibus, Mediceis, Palatino, & Editionibus primis.

³⁰ *Productaque*] Hillensb. & Gudian. *Producta*. Dein *prostravit* Medic. sec. *prostravit* Vatican. & protulit Ed. Bonon. pro *protrusit*. Tum *simulantibus* Medicei, non *sinuantibus*, & unus *praeecedentibus*. Mox in *mediam a.* amiserunt suam praepositionem in MSS. quatuor, & Ed. Paris. si suam aheisset a MSSis, melius ea voce

carere possemus.

³¹ *Ad omne momentum respondens*] Eleganter Seneca *consequens*. 13. *Non ex formula natura respondet, neque ad praescriptum casus obsequitur.* TERN. Male Medic. Sec. *ad omnem eventum*.

³² *Livius*] Duo MSS. pessime addunt *L.* cum vocaretur Marcus.

³³ *Decertandi*] Duo Cantabrigiensis, Palatinus, Leidensis pr. & Hillensberg. *decernendi*. quod praeferebam, ut saepius dictum. §. 4. *quae* *sternerat* *decernere*; ubi vide.

³⁴ *In colle confragoso*] Varia lectio Coll. Vossianae in *vally confragosa*. Sed contra historiam, ut patet ex Livio, qui hanc pugnam paullo aliter tamen, quam noster, describit l. xxvii. c. 48. ³⁵ *Reductis in latera viribus*] Quid est *reducere* in *latera*? *reducere*

latera viribus, vacua fronte ex utraque parte circumvenerunt eum; atque ita adgressi ³⁶ superaverunt.

IX. Hannibal, quum frequentibus proeliis a Claudio Marcello superaretur, novissime sic ³⁷ castra metabatur, ut aut montibus, aut paludibus, aut simili locorum aliqua obportunitate adjutus, aciem eo modo collocaret, ut, vincentibus quidem Romanis, pene indemnem recipere posset intra munimenta exercitum; cedentibus autem, instandi liberum haberet arbitrium.

X.

cere est retrosum trahere, cujus contrarium est producere: ut videre est ad § 4. s. &c. quod hic locum habere nequit. Tres Cantabrig. Leidens. pr. Palatin. Hillensberg. cum Ed. Parisi. deduxit. Gudian. Vaticanus, & Coll. Voss. *asidūis*: optime, unde facta *frons vacua*. §. 12. *diduxit ordines*, & a lateribus circumventos eos *fudit*. & saepissime, licet depravatam in *ded* ut c. vi. 4. *deduxit* ordinibus. Livius l. xxxi. 21. *Extenuatam mediam aciem diduxit* cornibus. Plura congeffi ad Lucan. l. ii. 244. iii. 584.

Robore diduxit dextrum lacumque tuetur,

AEquo Marte latens.

³⁶ *Superaverunt*] Palat. *Superavit*.

³⁷ *Castra metabatur*] Sic editi libri, & omnes, quos inspexi, MSS. habent Ortwinus autem in MSS. invenit *meditabatur*; idque praefert vulgatae lectioni, quia apud Plinium Paneg. *Cum in illa meditatione campestri militaribus turmis imperatorum pulverem sudoremque misceret*. Ut loquar ex animi mei sententia; quanquam dubitem de veritate lectionis, eandem tamen elegantem judico. Utriusque enim linguae auctores ita loquuntur. Paulus Dia-

conus lib. xi. Hist. *Spiculis meditari, summaeque volupta si credere destinata ferire*. Plautus in Stich. *Simulque ad cursuram meditabor me*. Silius Italicus. *Meditamina belli*. Veget. l. i. c. 20. *Gravis pediti lorica videtur, & galea fortasse, raro meditantis arma, raro trahantis*. Sic meditati opera bellica Xenophonti Cyrop. l. i. Ubi praeclara simplicitatis Cyrus & Cambyfes colloquuntur. *Ἀλλὰ ὅτι τοῖς μέγας μελιτιάδαι (ἴφθ) ἕκαστα τῶν πολεμικῶν, ἔργων, ἀγῶνας ἂν τις μοι δοκεῖ, ὃ πάτερ, ὅθι πᾶν ἕκαστος, καὶ ἄλλα ὥσπερ οἱ, μάστιγα ἂν ποιεῖν ὃ ἀσκήσας ἕκαστα, ὅς, ὅποτε δέοιτο, ἔχειν ἂν παρασκευασμένοις χρῆσθαι*. Καλίστα λόγους (ἴφθ) ὃ παῖ. τῶτο γὰρ ποιήσας σαρ' ἴδαι, ὡς χορηγίας τάξεις αἰετὰ ὥσπερ κοῖτα μελετώσας διέτην. Sic melitē usurpatur Urbelo in fine sui inventi. *Ὅτε τῶς ἀπείρους ἔχων ὁ στρατιώτης οὐ ἀνιπδόνους μελίτας καταφρονεῖν ἢ πολέμιον ἰδιόησται*. in quibus locis *μελί, ἂν*, unde & *meditari* oritur, non est cogitantis, sed facientis, praeparantis, exercitantis.

X. Xanthippus Lacedaemonius in Africa adversus M. ³⁸ Attilium Regulum ³⁹ levem armaturam in prima acie collocavit, in subsidio autem robur exercitus: praecepitque auxiliariis, ut ⁴⁰ excussis telis cederent hosti; & quum se intra suorum ordines recepissent, confestim in latera discurrerent, & a cornibus rursus erumperent, exceptumque jam hostem a robustioribus & ipsi ⁴¹ circumirent.

XI. Sertorius ⁴² idem in Hispania adversus Pompejum fecit.

XII. Cleandridas Lacedaemonius adversus ⁴³ Lucam

^a Vulgo *emissis*.

TENN. *Meditabatur* est in Coll. Voss. unde haussit Ortwinus. Sed vellem, Tenuium dedisse exemplum, *τὴν meditari castra*, quod proferet numquam. Metari castra proprium in hac re, & vere militare est verbum, sexcenties ita adhibitum.

³⁸ *Attilium*] Gentile hoc deest in Edd. primis. Mox *τὸ* in non agnoscit Petrensis. Dein *auxiliariis* Leid. sec.

³⁹ *Levem armaturam*] Praecipites *ταξιόcorum* tam in veteri, quam nova militia levem armaturam in primo agminum ordine collocant. Frontinus supra. n. 6. Onofander cap. 17. *Ὅτι τὰς ψιλῶς, ἀκοντιστὰς, καὶ τοξότας, καὶ σφενδαριστὰς πρῶτους ἐνὸς τοῦ φάλαγγος*. Thucydides *ψιλῶς* vocat *ψιλῇ ὁπλίσει ὁπλισμένους*. Vegetus l. 11. c. 17. *Ferentarii autem, armaturae, scutatores, sagittarii, funditores, hoc est, levis armatura, adversarios provocabant ante aciem procedentes*. l. 111. c. 20. *Levem armaturam & sagittarios ante primam aciem ponit*. Aelianus Tac. c. 17. TENN.

⁴⁰ *Emissis telis*.] Vaticanus, & Mediceus uterque *excussis*, quod

non possum non probare. Tacitus l. 11. Ann. c. 20. *Funditores libriorisque excutere tela, & perturbare hostem jubet*. Curtius l. viii. c. 13. §. 6. *In quis erant sagittarii gravioribus telis, quam ut apte excuti possent*. c. 14. §. 32. *Multoque sanguine profuso languentibus manibus magis elapsa, quam excussa tela mittebat*. Silius Italic. l. vii. 656.

telumque volatile modo

Excutit, similia plura vide ad Lucan. l. 111. 710. *excussa glande*. Infra l. 11. c. 8. 5.

⁴¹ *Circumirent*.] Sic rursus MSS. plerique. Medic. sec. *circumierunt*. vulgo *m* additur. vid ad §. 3. Jam deest in Mediceo eodem, & in Leid. sec. Seq. exemplo Mediceus, & Edd. Italicæ exhibent *Sem. ap-tem idem*.

⁴² *Idem*] Intelligit factum ad Lauronem, de quo l. 11. 5. 31. *Subdusii in dextrum latum velus cesserunt equitri*.

⁴³ *Lucanos*] Ita lego. vulgo pessime *Lycanias*. SCRIV. MSS. *Lycanias*. TENN. Sincerae lectio- ni solus prope accedit Petrensis, dans *Liranos*. *Lucanos* hic effere- scribendos jam monuit Cataubonus ad Polyæn. l. 11. c. 10. §.

canos densam instruxit aciem, ut longe ⁴⁴ minoris exercitus speciem praeberet. ⁴⁵ Securis & deinde hostibus, in ipso certamine ⁴⁶ diduxit ordines, & a lateribus circumventos eos fudit.

XIII. ⁴⁷ Gastron Lacedaemonius, ⁴⁸ quum in auxilium Aegyptiis adversus Persas venisset, & sciret, firmiorem esse Graecum militem, magisque a Persis timeri, commutatis armis, Graecos in prima posuit acie, & quum illi aequo Marte pugnarent, submisit Aegyptiorum manum. Persae, quum Graecis, quos Aegyptios opinabantur, restitissent, superveniente multitudine, quam ⁴⁹ ut Graecorum expaverant, cesserunt.

XIV.

* Vulgo SECURIORIBUS INDE.

4. Κλειδίδας Λευκασιῶς πολέμῳ &c. MSS. & Edd. exhibent hic *Cleandrias*, & alia ineptiora.

44 *M. e. speciem praeberet*] Sic & Florus loquitur l. III. c. 14. praebuit speciem regnum sibi & deinde diadema poscentis. l. IV. c. 10. Elatis supra capita sentis caesorum speciem praebuissent. TENN. Noster, & omnes Latini passim.

45 *Securioribus inde.*] MSS. *securis* deinde. TENN. Etiam mei cum Ed. Paris. *securis* deinde praeter unum, in quo *securis* demum. MSS. auctoritatem cum Keuchonio ego sequor.

46 *Diduxit*] Sic lege cum 2. Hill. Male 4. Reg. & unus Hill. *Drduxit*. TENN. Mei etiam sex cum quibusdam Edd. male *deduxit*, ut alibi dictum. Dein a lateribus & nonnulli MSS. & Edd. in multis non comparet τὸ &. a latere Petrensis, qui etiam habet *diffudit*.

47 *Gastron.*] Ita lego. vulgo est *Castronius*. SCRIV. MSS. *Gastrophimus*. TENN. Et hanc emendationem occupaverat Casaubonus ad Polyæn. l. II. c. 16. Γά-

στρων Λακεδαιμόνιος μίθων ἐν Αἰγύπτῳ συμβαλεῖν τοῖς Πέρσαις μετινίδουσι τὰς παναπλίνας.

48 *Quum in auxilium*] MSS. cum in auxilio. Lego cum auxilio AE. a. P. venisset. TENN. Cum auxilio plane confirmatum inveni a Cod. Vaticano. Meorum alii sex cum Edd. vetustis in auxilio. an in auxilio? Quamquam in auxilio fors pro in auxiliaribus posset exponi. Sic enim fere l. II. c. 7. 18. Macedonas equites, quos in auxilio habebat. Hillensb. adversum P.

49 *Ut Graecorum expaverant*] Nimirum Graeci ante Philippum Macedonem fortissimi fuere, necdum ob ignaviam materies poetarum & oratorum, a quibus postea per contemptum Graeculi vocati. In his maxime Lacedaemonii, de quibus hic agitur, fortitudine celebrati, qui a Lycurgio tempore ad Cassandrum usque urbem suam semper armis, non muris defenderunt. Justinus XIV. c. 5. & l. XXVIII. c. 4. *Soli Philippi Alexandrique bellis, & imperium Macedonum & omnibus*

XIV. Cn. Pompejus in Albania, quia hostes
 50 innumero* equitatu praevalabant, juxta collem
 in angustiiis protegere galeas, ne 51 fulgore earum
 con-

a Vulgo ET NUMERO ET EQ.

metuenda arma contempserunt. Hinc apud Senecam Suasor. 11. Sciat iste insolens barbarus, nihil esse difficilius, quam Laconis armati latus fodere. Ibidem. Trecenti, sed viri, sed armati, sed Lacones, sed ad Thermopylas. Nunquam vidi plures trecentos. Puto vero, hoc sub Artaxerxe Mnemone contigisse, qui, ut Plutarchus in ejus vita, Diodorus l. xv. 38. Nepos in Chabria c. 2. testantur, cum Aegyptiis, a quorum parte Lacedaemonii steteret, bellum gessit. TENN.

50 Et numero & equitatu.] Palatinus. & eq. & numero. Uterque Medicus, & Edd. Italicae habent innumero equitatu. Optime, si quid video, & ex veritate historiae, acaustoris mente, nisi malis numero, quae voces permutantur etiam §. 17. Pompejus enim suos pedites se abscondere non iussit; quia hostes praevalabant numero peditum, quod saltem addi debuerat, ut exemplo 17. Sed quia illi praevalabant equitatu, ut crederent, se adversus Pompejanos equites solos, & paucos rem habituros, adeoque eos contemnerent Pedites, dixi, a Pompejo fuisse iussos se abscondere. Quae vox hic sine dubio ante τὸ ἐκστει exitit. Aliter enim non pater, qui protegere galeas iussi fuerint; unde male in Edd. Romana, Bononiensi, Parisi. & Welchii junguntur iussit equites. Legendum iussit milites: Equites d. &c. Quam vocem uncinulis inclusam ad sensum supplendum addidi, eamque elapsam esse, statim patebit. Vide ad verba praetendere militibus. Strategema hoc refert quoque Dio Cassius l. xxxvi. p. 30. Cujus verba, licet

longiora adferre, operae pretium erit; quoniam ex eo hujus exempli sensus, & nostra correctio u-nice pender. Πομπήιος βυληθεὶς αὐτῶν ('Ορσίση. Plutarchus in Pompejo p. 638. ducem Albanorum Κάτην vocat.) πρὶν τὸ τῶν Ῥωμαίων πλῆθος γινώσκειν, πρὸς μάχην ὁπαγαγίδωται, ἵνα μὴ αἰδομένης αὐτοῦ ἀναχωρήσῃ. Τὴς τε ἰππίας προϊτάξει, προεὖ πάνι σφίσιν, ἀποιήσεται, καὶ τὴς λοιπῆς ὁπιδὼν αὐτῶν ἴσῃ τὰ γινώσκα κελιμῶν, καὶ ταῖς ἀσπίσι συγκαλυμμένους ἔχει ἀτρεμεῖν ἰποιήσιν ἄρα τὸν Ὀροισμὴν μὴ πρότερον μαθεῖν αὐτὸς παρόντας, πρὶν εἰ χειρὶ ῥοιδωτὴ κέραια ἐκείνος τε τῶν ἰππίων, ὡς καὶ μόνων ὄντων, καταφρονησας, συνεικίζει σφίσιν, καὶ δι' ὀλίγη τραπίνῃ ἐξ ἰππίτης ἀνὰ κατὰ ἰπιδιώξει καὶ οἱ πικροὶ ἀναστάντες ἐκείθεν καὶ διασάντες ταῖς ῥῆσιν σφίσι, ἀσφαλῆ τὴν φύγην ἀφ' ἑμισφῶνι παύσονται τῶς ἡ πολέμους ἀπειροεμπίας τῇ διάξει χρωμένους ἐνδεξάμενοι, συγχὺς ἐκφυλάσσονται &c. Plutarchus ibidem dicit, Albanis fuisse διχαλίους ἰππίας ἐπὶ μάχῃς.

51 Fulgore] Medic. antiquior fulgure, quod hic quidem non placet: sed vide, an ita reponi non debeat apud Horat. l. 11. O. 1. 19.

Jam fulgor armorum fugacis
 Terret equos, equitumque vol-
 tus.

Certe in antiquissimo & optimo Or-

conspicui ⁵² fierent, iussit (milites ^a) equites deinde in aequum procedere, ac velut ⁵³ praetendere ⁵⁴ militibus ^b; praecepitque eis, ut ad primum inpetum hostium refugerent; & ⁵⁵ simul ^c ⁵⁶ ad pedites ventum esset, in latera discederent. Quod ubi

^a Vulgo abest MILITES. ^b Vulgo PEDITIBUS. ^c Vulgo SIMUL-
+c.

Orvillii mei Codice illic inveni fulgur. Homer. saepe Χαλκῦ-
τι εἰσπρῆ. Mihi sane adridet, quamquam scio, frequentem esse locutionem armorum fulgor.

⁵² Fierent] Petren[. effens. Hil-
lensb. forens. Mox duo demum.

⁵³ Praetendere] Est, ut nota-
vit Keuchenius, tendere ante pe-
dites. Higynus Gromat. Exploratores in striga cohortis primi praetendunt. Hoc verbum militare eleganti similitudine traxit ad Ecclesiae ritus D. Ambrosius. Fortis viri est, non dissimulare, cum aliquid imminet, sed praetendere, & tanquam explorare de specula quadam mentis. Idem. Tanquam in procinctu postus praeludit proelium, & velut coram posito praetendit bellum. Hinc praetenturas dicuntur milites ante limitem imperii tendentes, exploratores. Ammianus. Quia Mesopotamiae tractus omnes crebro inquietari sucti, praetenturas & stationibus agrariis servabatur. Mapilio l. iv. vocantur praetentao

Gallia praetentis, Hispania maxima bellis. TENN.

D. hac voce adi Salmasium ad Solin. p. 295. ad c. 32. Aegypto praetendunt Aethiopes, & Heinl. ac Burm. ad Ovid. l. viii. Met. 347. & l. xi. 511. Praetenta tela: & de praetenturis consule Schellin ad Hyginum Gromat. p. 30. &c. quae vox passim occurrit apud Aramianum.

[⁵⁴ Peditibus] Medicus primus & secundus pro vax.

lesione. Eleganter & vere, quod a librario proficisci nequivit. Hinc supra extidit milites culpa librariorum, putantium, hos ab equitibus non posse distinguere. Sed vide tu, lector, summum Gronovium ad Liv. l. xxviii. c. 1. M. Silanum cum x band plus milibus militum, equitibus quingentis misit. vulgo peditum. Graevium ad Justin. l. xiii. c. 3. viros doctos ad Vellej. l. xi. c. 15. numero militum equitumque fangi. ipse noster Lib. hoc c. v. §. 37. Equitatu post terga peditum collocato, paucos milites in hostem misit. ubi eadem varietas. Vide Tennulium.

⁵⁵ Simulac ad] MSS. Simul ad. Nam simul ejusdem significationis. Ovid. 1. Metam. fab. viii. Quos simul imposuit mensis, ego vindice flamma

In domino dignos everti tellus penetrat,

lib. viii. fab. vii.

At simul ante necis est editus. lib. xiv fab. vi.

Quae simul attingimus, statimufque in limine tellis.

Horat. Serm. i.

Quae simul inversum contrivast aquarius annuum.

Varro apud Nonium. Specula. Nos simul in summam speculam pervenimus. TENN. Bene abest quoque ac ab MSS. meis novem, & Edd. Rom. Bon. Paris. quod male intruserunt seqq. Editores. cum simul ad, simul cum ad ineptius, alii libri. Simul pro simulac tam seq. subjunctivo, quam Indicativo poni, translatum est. Adi viros

ubi ⁵⁷ explicitum est, patefacto loco subita ped-
tum ⁵⁸ consurrexit acies, inVectosque temere ho-
stes, inopinato interfusa proelio cecidit.

XV. ⁵⁹ M. Antonius adversus Parthos, qui
infinita multitudine sagittarum exercitum ejus
obruabant, subsidere suos, & testudinem facere
jussit; supra quam transmissis sagittis, sine mili-
tum noxa exhaustus est hostis.

XVI. Hannibal adversus Scipionem in Africa,
quum haberet exercitum ex Poenis & auxiliari-
bus,

¶ Vulgo SURREXIT.

viros doctos, quos laudat .Cel.
Burmam. ad Quintil. Decl. x.
c. 15. *Simul introit.* & Cortius
ad Sallust. B. Catil. c. 7. *Jam pri-
mum juvenis, simul belli patiens
erat, in castris per laborum usum
militiam discabant.* Sic enim locus
ille e MSS. optimis, & Edd. VV.
ut & apud Veget. l. 1. c. 4. de re
mil., est legendus. vulgo in Sal-
lustio per laborem usu m. discabant,
at in Vegetio per laboris usum,
rectius. Urunt & secant Sallu-
stium, non sanant alii. *Laborem
usum habemus quoque in Luca-
no l. 1. 123.*

*re jam series, ususque labo-
rum*

Erigit. Vegetius l. 11. c. 23. *Ut
quotidiani laboris usus in pace, non
difficilis videatur in bello.*

⁵⁶ *Ad pedites ventum esset.* Vati-
canus, & Leidensis sec. ad pedi-
tem v. quod cave, temere sper-
nas. v. ad c. 2. 4. & infra §. 17.
equitem, eventum Medic. sec. dein
descenderent ambo Medicei, & Lei-
dens. pr.

⁵⁷ *Explicitum*] Hoc est, pera-
ctum. Hinc explicare partes suas,
est opus suum facere. Seneca. 3.
Natur. c. 6. *Actis intentione par-
tes suas explicat.* TENN. Sic ex-
plicare consilium, bellum, fugam
&c. apud Ciceronem, Livium,

Caesarem, Florum, Phaedrum, &
alios, sed vereor, ut in ullo ve-
teri libro sit *explicitum*. Certe Hil-
lensberg. quo usus est Tennulius,
uterque Mediceus, Gudianus,
Vaticanus, Palatin. Vossian. &
Edd. Rom. Bon. Paris. habent
displacitum. Leidens. prim. *dispi-
citum*. secund. *inspicitum*. Can-
tabr. Bibl. publ. *disficiunt*, &
tandem Petrensis ex interpreta-
tione, ut videtur, *factum*. Sic
tamen auctor l. 1. c. 6. §. 2. l. 11.
c. 4. §. 2. *Quod ubi factum est* Quid
lateat, acutiores viderint. *Displi-
care* occurrit apud Varronem de R.
Rust. l. 111. c. 16. *an quo ubi di-
scursum est?* Liv. xxx. 33. *In dex-
tram laevamque discursum.*

⁵⁸ *Surrexit*] MSS. *consurrexit*.
quod verbum significat copiam
l. viii. c. 9. Livius. *Triarii genu
dextro innixi, nutum consulis ad
consurgendum expectabant.* l. viii.
c. 10. *Paulisper addubavit, an
consurgendi jam triarii tempus esset.*
TENN. Novem etiam mei, & Ed.
Parisienfis. vere. *Sexcenties id
reperias apud Livium.* Intra c. v.
§. 22. *Insidiatores subito consur-
rexerunt.* §. 33. *Spatium consur-
gendi a tergo.*

⁵⁹ *M. Antonius*] In nonnullis
rursus deest praenomen. de hoc
Strategemate vide. congesta ad
Florum l. 111. c. 19.

bus, quorum pars non solum ex diversis partibus, sed etiam ex Italicis constabat, post⁶⁰ elephantos octoginta, qui in prima fronte positi hostium turbarent aciem, auxiliares Gallos, & Ligures, & ⁶¹ Balears, Maurosque posuit, ut non fugere possent, Poenis a tergo stantibus, & ⁶² hostem obpositi si non infestarent, at certe fatigaret: tum

60 Elephantos] Medicei, & Edd. Italicæ elephantas, dein q. i. p. f. erant positi, ut. h.

61 Balears, Maurosque] Plurimi, barbaros Maurosque; quasi non omnes sint aequæ barbari. Livius. Hannibal ad terrorem primum elephantos (LXXX. autem erant, q. n. v. i. a. a. h.) instruxit, deinde auxilia Ligurum Gallorumque, Balearibus Maurisque admittit. Mod. 3. Reg. 1. Hill. Balears. quartus Reg. & alter Hill. Balears. tertius Hill. Balears. Tam insulae binæ, quam Incolae dicti a Cadmo, qui egregii funditores. Miror, fundæ inventionem Phoenicibus tribui a Plinio l. vii. c. 56. Cum passim Balearica dicatur funda. 2. Metam. 15. Ovidius

Non secus exarsit, quam cum Balearia plumbum

Funda jacit: volat illud, & incandescent cuncto.

4. Metam. fab. 17.

Quantum Balearica torto Funda potest, plumbo modis transmittit coeli.

Silius Italicus l. 9.

Ac torto miscens Balearis proolum plumbo.

Statius l. 11. Achill. 419.

Flexae Balearicus altor habenae.

Quo suspensa trahens libraret vulnere totius,

Inclusum quotiens distringeret atra gyro.

Virgil. 1. Georg.

Stupea torquentur Balearis verbera fundae.

Id. Florum l. 1. 111. c. 8. Stewe-

chium ad Vegetium 1. c. 16. & l. 3. c. 14. Lips. politor. iv. 2. & 3. Nemo Phoenicibus addicit.

TENN. Barbaros, perperam editum est in Edd. Romana, & Bonon. Balears ex meis habent MSS. quinque, & Ed. Paris. quod Salmasio, & Cl. Drakenburgio magis placet. V. ad Silium l. 111. 365. Passim tamen MSS. praeferrunt c. Veteres autem editiones hic juvant ejusdem Salmasii conjecturam, opinantis, dictos etiam fuisse balears. Consule cum ad Florum l. 11. c. 13.

62 Hostem obpositi si non infestarent, at certe fatigaret] Miro hic turbant membranae. primo hosti Medic. prim. obpositis Leid. sec. si nunc i. uterque Medic. si ve i. Leid. pr. dein vel c. fatigaret octo MSS. & Edd. Rom. Bon. Paris. ut c. fugarent Hildensb. in Leid. sec. haec verba desunt. Petrens. fatigaret vel vel infestarent. qui ordo mihi magis aridet. plus enim est fatigare hostem, quam infestare. Fors scripserit auctor hostem obpositum si non fatigaret, vel certe infest. vel notaret saltim, & idem, quod certe. Terent. in Phorm. ac. 2. i. 71. Si nullo alio pacto, vel senore & ita apud Priscian. p. 1009. sed plerique viri docti ejiciunt in Terentio vel. Infra l. iv. 5. 6. Varro collega ejus vel majore constantia vixit i. c. saltim. Quidquid sit, latet tamen hic mendum. Immo potius omnia haec ut non fugere possent &c. usque ad tum suis insituta videntur, & ex marginē

tum suis & Macedonibus, qui jam fessos Romanos integri exciperent, in ⁶³ secunda acie collocatis, ⁶⁴ novissimos Italicos constituit, quorum & timebat fidem, & segnitiam verebatur, quoniam plerisque eorum ab Italia invitos extraxerat. ⁶⁵ Scipio adversus hanc formam, robur le-

gio-

•
a Vulgo summa.

gine glossatoris alicujus verba in textum admissa. nam si dixisset jam auctor Poenis a tergo stantibus, quid opus esset rursus ingerere tum suis collocatis? Certe ita si scripsit, balbutiei crimen effugere non potest.

63 In summa acie c.] Secure haec transliunt Interpretes. atqui si Italicos constituit novissimos, Macedonas non collocavit in summa acie, sed in secunda acie, ut disertè Livius l. xxx. c. 33. In secunda acie Carthaginenses Afrosque & Macedonum legionem; medio inde intervallo relicto subsidariam aciem Italicoz militum &c. quare vel invitis MSS. hoc repositui.

64 Novissimos.] Leid. sec. novissime, male. V. ad l. i. 61. ultima sequi fuisse impedimenta. De Italicis eadem fere Livius.

65 Scipio.] Nihil carpi posse in ordinatione Scipionis probatur ex Floro. l. ii. c. 6. Constat utriusque confessione, nec melius instrui aciem; nec acrius potuisse pugnari. Hoc Scipio de Annibali, Annibal de Scipionis exercitu praedicaverunt. Ergo in Historicis erunt vitia, quae tria ad hunc locum recensentur a Salmasio c. 3. fol. 27. & 28. de militia, quem hic descripsit verbotenus, tacito nomine, alienis bonis gloriatus (Keuchenius) commentator. Livius non judicatur immunis errorum, qui eandem pugnam descripsit l. xxx. c. 33. Instruit deinde primos hastatos; post eos principes, triarii postremam aciem

clausit. Non confertas autem cohortes ante sua quemque signa instruebat, sed manipulos aliquantulum inter se distantes; ut esset spatium, quo elephanti hostium accepti nihil ordines turbarent. Laelium (cujus ante Legati, eo anno quaefloris extra sortem ex Senatus Consilio opera utebatur) cum Italico equitatu ab sinistro cornu, Masanissam Numidasque ab dextro opposuit. Viat patentes inter manipulos antesignanorum veistibus (eo tunc levis armatura erat) complevit. dato praeepto, ut ad impetum elephanti- rum, aut post relictos refugerent ordines, aut in dextram laevamque discursu applicantes se assignant; viam, qua irruerent in ancipitia tela, belluis darent. Livius, & Frontinus l. accusantur ignorantiae, quod Scipio non potuerit ordinare per continuas cohortes; cum Legio in cohortes non fuerit tunc divisa. Verum supra l. i. c. 6. i. tempore Fulvii Nobilioris & aliorum relatum, legionem ante J. Caesarem descriptam in decem cohortes. Praeterea Polybius lib. xi. Καὶ τρεῖς σπείρας (τὰς δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν περὶ τὸν δεξιὸν ῥωμαίων κοόρτις.) Non ergo illi autores, sed Salmasius fuit sui oblitus. Instat, & concedit, cohortem fuisse tempore Scipionum; verum non decimam, sed trigessimam legionis partem, idemque, quod manipulus, σπείρα & σημαία, fuisse. Id quoque falsum. Nam σύνταγμα (quae Polybio vocatur

κοόρ-

STRATEGEMATICON L.II.C.III. 191

gionis, triplici acie in fronte ordinatum per ha- sta-

κοίρητις) constat ex tribus spiris
sive manipulis. Triginta mani-
pulos sive τάγματα, e quibus
σύνταγμα constat, Scipionum
tempore fuisse in legione, pro-
bo ex Polybii libro vi. Ἐξῆς δὲ
τῶτοις διτάξαι τὰς σημαίας ἐξ
ἐκάστου τετραπιδὸς τῆ περὶ κίμων,
καὶ Ἀράτων. δύο μὲν εἰς τὴν ἐπι-
μήλειαν τῶ τόκου τῶ σὺ τῶ χι-
λιάρχων. Statim τῶν δὲ λοιπῶν
ἐκτωκαίδεκα τρεῖς ἑκάστου τῶν
χιλιάρχων ἀφ' ἑαυτῶν. Secun-
dum haec manipulos Principum &
Hastatorum cujusque legionis ordi-
nant: duos ad curiam loci ante Tri-
bunorum tentoria: Statim & re-
liquis eBodecim manipulis ternos
singuli Tribuni (nam sex Tribuni
sunt in legione) sortiantur. Ex
quo loco abunde constat, viginti

manipulos in corpore utroque
Hastatorum & Principum fuisse:
& decem in corpore Triariorum
apparet ex libro eodem. Δίκα
δὲ σημαίας ἔχοντων ἀπάντων τῶ
μερῶν. Cum in unaquaque legionis
parte sint manipuli decem. Cum
ergo triginta manipuli conficiant
legionem, cohors ex tribus ma-
nipulis (σπείραις) constat: in-
dissolubili nexu infertur, cohors
tem fuisse decimam tunc legio-
nis partem. Legio erat 4200, con-
stans ex 1200 hastatis, 1200 Prin-
cipibus, 600 Triariis. 1200 Ve-
litis. Cohors erat 420, similiter
ex quatuor generibus com-
posita, ut Lippius notat, 120 ha-
statis, totidem Principibus, 60.
Triariis, 120 Velitis, qui ad-
diti singulis legionariorum cor-
poribus.

Scipionis
Cohors
Legionaria.

Hastati	120	6
Principes	120	6
Triarii.	60	6

Velites

Varro L. L. 1. 4. Milites quod trium
millium primo Legio fuit, ac sin-
gulae tribus, Tatiensium, Ram-
nium, Lucorum, millia singula
militum mittebant: Romulus de-
scripsit legionem in decem Ha-
statarum, decem Principum, decem
Triariorum manipulos, quae O-
vidius vocat corpora. 3. Fastor.
Romulus Hastatos instituitque
decem.
Et totidem Princeps, totidem
Pilanos habebat
Corpora, legitimo quisque mero-
bat equo.

Cum ergo cohors constet ex tri-
bus manipulis, & secundum
Salmasium sit trigesima pars le-
gionis, infertur necessario, nona-
ginta manipulos fuisse in una le-
gione, quod a veritate alienissimu-
m.
Si Velites auferas, legio foret
3000. qualis Romuli.
Sic ablatis velitis manipu-
lus in legione fuit centum mili-
tum, sive centuria. Ipse Fron-
tini reprehensor f. 12. Qui singu-
lis manipulis praefuit, is duos
sen-

statos & principes & triarios obposuit: nec conti-

centuria vocatus est. Quod Vegetius, dum inter veteres & recentiores velut fluctuat, etiam videtur affirmare l. 11. c. 14. *Quemadmodum inter pedites centuria vel manipulus appellatur, ita inter equites turma dicitur.* Donatus ad Terentii Eunuchum. Cum Romani & Latini sub uno centurione bellum aggressi deputabantur, sibi ferrum vel coronam ex manipulo herneae, vel huiusmodi conficiebant, quem pro signo sequebantur. Collectanea originis Romanae. Romulus contra pastorum manu, eaque in centenos homines distributa, periticas manipulis vario vinctas dedit: unde constitutum, ut postea milites, qui ejusdem signi essent, manipulares vocarentur. Ex quibus apparet, cohortem fuisse diversam a manipulo. Sed instat celeberrimus Salmasius, cohortem illam non legionariam, sed sociorum auxilium fuisse. Salustio quid faciet? Nam ait in Jugurtha. Metellus ubi videt, Numidas minui instare, paulatim milites in unum conducit, ordines restituit, & cohortes legionarias quatuor adversum pedites hostium locat. Quid Varrone? qui l. 4. l. l. de partibus legionis ait. *Legio, quod leguntur milites in delectu.* Cohors, quod ut in villa ex pluribus testis conjungitur, ac quiddam sit unum; sic haec ex manipulis copulatur cohors: quae in villa dicta, quod circa eum locum pecus coiretetur. Tame si cohortem in villa Hippirates dicit esse Graece *χορὸν* apud Poetas dictam. Ad quem locum videndus Schelius fol. 315. Polyb

II. Arguitur Frontinus, sui aevi ordinationem aciei cum veterum confudisse. Robur legionis in fronte opposuit. Nam veteres legionum robora in postrema acie collocabant. Hoc quidem verum

est, sed tamen illud saepe factitatum, ut videre est ex hujus capituli exemplo 4. & exemp. 17. Praeterea Scipio recessit ab usitato usu ordinandi.

III. Fertur peccasse contra ἀνδρείαν τὸ δῖτον. Nam Principes & Triarios in fronte ordinasse; cum semper Hastati fuerint in ipsa fronte collocati. Livius enim l. VIII. c. 8. de hastatis. Haec prima frons in acie forem juvenum pubescentium ad militiam habebat. Verum longe alia est Frontini mens, scilicet haec. Scipio obposuit in fronte ipsas legiones, triplici acie ordinatas, per Hastatos, Principes, & Triarios. Haec Livii mens, & Polybii est; cujus haec sunt verba. Ὁ μὲρ Πόταμιον ἔθηκε τὰς τάξεις τῇ ἰδίῳ δυνάμει τρόπον τῶτον. Πρῶτοι μὲν τὰς ἀγῶνης ἢ τὰς τῶτων σημαίας ἐν ἀγῶμασιν. Ἐπὶ ἃ τῶτοις τὰς περιγίπας, τίθεις τὰς σκέεις ἑκάτῃ κατὰ τὸ τῶτων σημαίων ἀγῶμα, καθάπερ ἔθιμον ἐστὶ τοῖς Ῥωμαίοις; ἀλλὰ κατ' ἀνάληξιν, ἐν ἀποστάσει, ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶ ἐναντίας ἐλεφάντων. Publius quidem copias suas instruxit in hunc modum. Primos quidem Hastatos & eorum manipulos collocavit cum intervallis inter ordines. Deinde ita ordinavit Principes, ut eorum manipulos non e regione intervallorum, quibus disabant inter se manipuli Hastatorum, poneret, quemadmodum mos est Romanis; sed invicem sibi ex adversum respondententes, satis magna intercape lineo propter elephantorum multitudinem, qui in acie hostium erant. Deinde in ipsa legionaria cohorte contra, quae etiam in fronte locabatur, erant Hastati, Principes & Triarii.

STRATEGEMATICON L. II. C. III. 193
 tinuas construxit cohortes; sed manipulis inter se
 di-

Reorum ordinum & intervallorum legio ex 4200 militibus, conflata
 per triginta manipulos a Scipione ordinata, quo proelio vixit Hannibal.

I. Acies	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
Hastatorum	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
II. Principum	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120	120
III. Triariorum	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60

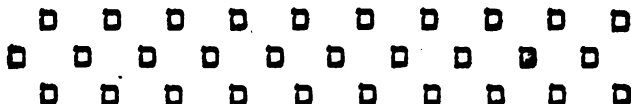
Intervalla clausa velicibus 1200.

Alias veteris legionis, ut scribit ὁ πρῶτος, acies invicem sibi succedantur, & altera sequebatur alteram, nec omnes uno eodemque tempore pugnabant: secunda erat subsidaria pri-

N

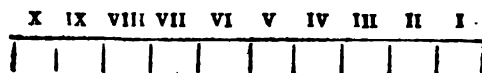
„mac,

mae, tertia secundae. Ideo intervalla relinquebantur inter ordines cuiusque aciei, ut esset, quo se reciperent priores; si nimium rem mare gessissent, retrocedendo per intervalla subsequendum, quos vice versa post eorum terga subducti sequebantur. Ita autem disponebantur, ut primae aciei ordines responderent intervallis secundae aciei, eo hinc, ut si recedendum esset, recta ad intervalla sequentium ordinum retrogradi ferrentur, & per ea sic dispositi, post terga militum, qui in secunda acie stabant, recepti in tuto forent. Quo facto secundae aciei ordines in hostem procedebant clausis intervallis, quae patuerant retrocedentibus primae aciei manipulis.

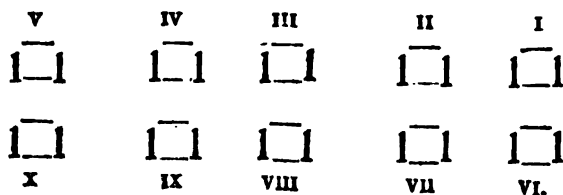

Livius l. viii. c. 8. argutissime hunc depugnandi modum descripsit in bello Latino, sed quo recenset quindecim manipulos Hastatorum, totidem Principum, & quindecim alios ordines, in quibus Triarii, Rotarii, & Accensi.

Legionis Caesarianae ex decem cohortibus constantis, ad unam aciem componendam haec erat ordinatio.

Verum veteri Republica exercitus in triplicem aciem (Frontinus infra n. 17. & n. 20. & 22.) tribuebatur: quae acies erant fronte longa, eademque omnes longitudine, nec habentes introfusus multum latitudinis, si cum frontis longitudine comparantur, ne universae quidem Caesarianae legionis in tres acies, binis introfusus ordinibus contextas, descriptae haec esto forma, quam dedit *de Jura*.

Quia veterum acies non tantum per Hastatorum, Principum, & Triariorum manipulos, sed etiam per cohortes ordinabatur; & haec tria militum genera in eadem acie collocabantur. Ista fuere adducenda, ut Livius, & Frontinus assereretur. Tamen Bene Livium, & Frontinum defendit contra Salmasium, qui passim errat in libro de re militari, Tenuibus; sed tamen Scipionis legiones facit minores, quam fuerunt. Constat enim senis millibus & ducentis pedibus, & trecentis equis, auctore Livio l. xxix. c. 24.

distantibus spatium dedit, per quod ⁶⁶ elephantī ab hostibus acti facile transmitti sine perturbatione ordinum possent. Ea ipsa intervalla expeditis velitibus inplevit, ne ⁶⁷ interluceret acies; dato iis praecepto, ut ad inpetum elephantorum, vel ⁶⁸ retro, vel in latera concederent. Equitatum deinde in cornua divisit, & ⁶⁹ dextro Romanis equitibus Laelium, sinistro Numidis Masinissam praeposuit: quae tam prudens ordinatio

7° non

66 Elephantī] Medic. elephantos. Palat. mitti. dein Mediceus & ipsa. Petrensis expeditis militibus. Velitibus Livius: quibus proprium est epitheton expediti. Veger. l. i. c. 16. Quos expeditos velites nominabant, ubi vulgo additur contra MSSos veteres quasi volitantes ē Festo. Vid. Salmast. de re mil. c. 17. infra l. iv. 7. 29.

67 Interlucere] Quo verbo frequenter de ordinibus utuntur. Vegerius l. i. c. 26. Ut consipati perdant spatia pugnandi, & sibi invicem impedimento sunt: ita variores atque interlucentes aditum pertrumpendi hostibus praestant. l. i. c. 14. Ut nec acies interluceat, & spatium sit arma traſtandi. Quintilianus in fine libri vii. Non modo ut sint ordine collocati, elaborandum est, sed, ut inter se iuncti, atque ita cohaerentes, ne commissura pelluceat: corpus sit, non membra. TERN. Livius dicit tantum sine hac ratione, quae Frontini aevo solum convenit, vias patentes velutibus complevit, dato praecepto. quae hic rursus habet Keuchenius, ex Salmastii c. tertio ad verbum descripsit. Introduceret, interduceret, interduceretur, interlucere MSS. nonnulli. Virgil. l. ix. AEn. 508.

Qua rara est acies, interlucetque corona

Non tam spissa viris.
his vel iis abest a Gudiano.

68 Retro, vel in latera] Alii: recta vel in latera concederent. quod manavit a Livio: in quo est, ut ad impetum elephantorum aut post rectos resugerent ordines, aut in dextram lacvamque discurſu; &c. Mon. Retro sic omnes MSS. Nullus recta, ut Modius TERN. Recta est in Edd. Rom. Bonon. Paris. recto Leid. sec. retro vel post uterque Mediceus. Hillensb. ut retro ut in l. nil mutata. post rectos ordines resugere idem est, quod auctor expressit per retro concedere: pro quo confunderent ambo Medicei. coniderent Leid. sec. scederent Leidenf. primi, cederent Cantabr. tertius.

69 Dextro Romanis equitibus Laelium &c. Et haec vel corrupta sunt, vel negligentius Livii verba excerptit auctor. Contrario enim modo se res habuit. Livius Laelium cum Italico equitatu ab sinistro cornu, Masinissam Numidasque ab dextro obposuit. unde in sinistrum Hannibalis cornu inſectus est Masinissa, in dextrum Laelius. Vide ibidem. Simili modo scriptores sibi adversantur in collocatione ducum; qui ad Pharsalum Pompejanis cornibus praefuerunt, ut monimus ad Lucanum l. vii. 220. collatum cum Plutarcho in Pomp. p. 655. Numidum (pro Numidarum forte) est in Vaticano, & utroque Mediceo.

70 non dubie caussa victoriae fuit.

XVII. Archelaus adversus L. Sullam, 71 in fronte ad perturbandum hostem falcatas quadrigas locavit, in secunda acie phalangem Macedonicam, in tertia, Romanorum more, armatos auxiliares, mixtis fugitivis Italicae gentis, quorum 72 pervicaciae plurimum fidebat; levem armaturam in ultimo statuit. In utroque dein^b latere equitatum, cujus amplum numerum habebat, circueundi hostis caussa posuit. Contra haec Sulla fossas amplae latitudinis in utroque latere duxit, & capitibus earum castella 73 communiit: qua ratione, ne circumiretur ab hoste, & peditum nu-

^a Vulgo PERNICITATI. ^b Vulgo DEINDE.

70 Non dubie] Medicei, & Edd. Italicae *sine dubio. non dubiae* Hillensb. Livius sapissime *haud dubie*.

71 In fronte] Palat. in *frontem*, de quo supra. dein MSS. septem, & Ed. Pat. *inepre falcas*. Mox membranae *sex phalangem*. Autorem dedisse *phalanga* opinor; ut pluribus notavi ad hujus libri c. 11. §. 1. III. 6. De hac pugna adi Plutarch. in Sulla p. 463.

72 Pernicitatis] *q. pervicaciae* alii, & recte. Desperatione enim veniae, verisimile est, tales Italicos fuisse. MOD. 3 Reg. 3 Hill. *pervicaciae* TENN. Nihil ineptius est lectione vulgata. Utique Archelaus non optare, aut fidere poterat militibus, qui spem ponunt in pernicitate & celeritate pedum, sed iis, qui pedem loco non movent, & in sola virtute spem habent. quapropter necessario referribendum est *pervicaciae*, ut legendum etiam e duobus Cantabrigiensibus optime docuit Cl. J. Wasse ad Salust. B. Jugurth. c. 60. nec aliter jam editum fuit in Edd. Pafisq. Hystorp. & Wechelii; & con-

firmant Leidensis primus, Gudianus, ac Vossian. l. III. c. 9 §. 3. *Obstinatum pervicaciam fregit. pertinacie* Leid. sec. tres alii *pervicacitate*, quae vox in Glossis occurrit. Edd. primae *pernicitate*. Ex quo ablativo insuper opinor, verissimum esse, quod solus exhibet Mediceus antiquior *pervicacia*. Ut apud Livium l. XL. 47. *Exercitum se egregio fidentem venisse*. Statim §. 19. *Virtuti suorum fideret*, duo Medicei *virtute*. *Fidere & confidere* cum Ablativo aequae, ac cum Dativo construui vel e lexicis abunde notum est. Hinc emenda etiam Laetantium. l. III. c. 14. *Quam confisus fueris philosophiae veritate*. Ita optimus & antiquissimus Cod. vulgo *confessus veritatem*, de *diffidere* egimus ad l. 1. §. 5. *confidebat* hic est in Leid. sec. & dein in ultimis Palat. Mox dedi etiam e multis MSS. dein pro *deinde*, & *circueundi*, ac *circumiretur*.

73 Communiit] Sic MSS. plerique, non *communiuit*. Hilbensb. *muniuit*. Pettenfis in *capitibus*. Nil muta. l. I. c. 8. §. 11. *Castella plurimis locis communiit & alibi*. Dein maximo equitatu Palat. equi-

numero, & maxime equitatu superante, consecutus est. Triplicem deinde peditum aciem ordinavit, relictis intervallis, ⁷⁴ per levem armaturam, & equitem ^a, quem in novissimo collocaverat, ut, quum res exegisset, ⁷⁵ emitteret ^b. Tum ⁷⁶ postsignanis ^c, qui in secunda acie erant, imperavit, ut ⁷⁷ densos numerososque palos firme ⁷⁸ in

^a Vulgo EQUITATUM. ^b Vulgo EM. EUM, ^c Vulgo PROSIGNANIS.

tum Leid. pr. & Petrenf. Mox de-
mum MSS. tres.

74. Per levem] Salmasius fol. 186. r. mil. Propter levem armaturam & equitatum. MSS. omnes a. e. equitem. statim Archelaus equitem opposuisset. n. 20. Equitem in utroque cornu collocasset. TENN. Placet omnino id propter. Sed MSS. non mutant. §. 22. propter in MSS. nonnullis abiit quoque in per. Verum Salmasius c. 17. non citat equitatum, sed equitem, ut est in MSS. meis omnibus, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. Stewechii, & Vesal. equitatem Gudrianus. In Scriverii editionibus primum reperto equitatum. contra elegantissimum & sollemnem loquendi modum §. 22. In dextro cornu posuit equitem. c. v. 34, 35. & passim. praecipue levem armaturam sic equiti saepe jungit Livius. Sed unum exemplum satis sit l. xxxi. 43. equito & levi armatura. noster c. 111. §. 6. In fronte equitem, levem armaturam in cornibus collocavit. nec aliter crebro miles, pedes &c. similia adhiberi, notissimum est.

75. Emitteret eum] Nulli usui est pronomen illud eum, & de equitibus esse intelligendum satis perspatet. quare eeci illud auctoritate novem Codicum MStorum, & Ed. Paris. nec opus est cum Salmasio ibidem, & Keuche-

nio rescribere emitteretur. in primis Edd. deest tum.

76. Prosignanis] Tum postsignanis, quidam. & ita videtur legendum plane. Vegetius lib. 11. cap. vi. in secunda acie post aquilam & imagines cohorti sexta, &c. MOD. Prosignanis Sic 2. Reg. 2. Hill. Sed 2. Reg. & tertius Hill. Postsignanis. ut Modius conjecit, & Hittorpius (in Marg.) edidit. Pro Emitteret eum Salmasius Emitteretur. TENN. Multis docuit magnus Salmasius, unde sua more solito compilavit Keuchenius, scribendum esse postsignanis in oppositionem Antesignanorum seu προσηγανων; cum postsignanis sint ἐπισηγανοι, & nulli umquam inveniantur prosignani, certe ab Antesignanis non distinde, nec utique in secunda acie. Copiule eum de re Militari c. 4. 12. & praecipue c. 17. Neque aliter inveni in MSS. meis sex, & Editionibus Rom. ac Bonon. in quorum quibusdam vitiose est postsignantii. In Vaticano praesignantii. Palat. prae Syllantii.

77. Densos numerososque] Edd. Italicae d. innumerososque. Leidens. pr. depressos numerososque. Suspecti mihi sunt aliquantum illi innumerosi pali: nam idem hoc est, quod densi. Debuerat potius altero adjectivo palorum magnitudinem expressisse.

⁷⁸ in terram defigerent; intraque eos, adpropinquantes quadrigis, ⁷⁹ antesignanorum aciem recepit. Tum demum, sublato universonum clamore-

4 Vulgo ANTE SIGMA NOSTRAM VEL NOSTRA.

⁷⁸ *Integram defigerunt*] Ita constanter exhibent cuncti codices. Sed apud Caesar. l. ii. B. Civ. c. 2. *in terra defigebantur* (quo loco in MSSo inveni quoque *in terram*) & Livium l. xlv. 5. *Affectus in terra defigebantur*. Cum vulgaris nostri libris facit Vegetius. l. i. c. 11. *singuli pali in terram defigebantur*. at illic in MSS. quatuor inveni quoque *in terra*. l. iv. 21. *trabes in terram praefixae defiguntur*. duo ibi etiam *terra*. ut Graeci. *ἰδὲ ἐν γαίῃ κατέπηγ' ὅ* Homer. ll. λ. 378. Sequentia Cl. Salmasius haec ita mavult legere *defigerent*. *Intra eos*. Et sane quae abest a Coll. Vossiana. perperam autem nonnulli MSS. & Edd. *interque eos*.

⁷⁹ *Ante signa nostra*] Celebratissimus affinis meus, & Salmasius legunt. *Antesignanorum aciem recepit*. *Antesigna* ut ait Salmasius fol. 50. prima signa sunt, ut *Postsigna* postrema. ut Virgilio *antemala* sunt mala priora.

Nec enim ignari sumus antemalorum.

Tibullus i. eleg. 4.

Quam cito purpureos depedit terra colores.

Quam cito formosas populus antemalas.

h. e. quae fuerant ante. l. ii. eleg. 5. v. 66.

Jactavit fusa sed caput antemala.

l. ii. eleg. 5. v. 10.

Fumex & canas tondent antemalas.

Catullus de coma Berenices.

Abjunctae paulo antemalas.

Idem.

Sed tu olim magnos vicisti saepe furtores.

h. e. τοῖς πάλαι. Flaccus. *Olim annis arbor*. Sic & Graeci loquuntur. Euripides Iphigen. Aul. v. 115. *ὅς τ' αὖς ἄσθεν δέλοισι*. Hinc *antesignani*, ut *antescholani* Petronio. Hastati vero & Principes, primae & secundae aciei milites, quod dicantur *antesignani* fol. 51. quia erant primorum signorum, & paribus armis instructi hastis; Triarii *Postsigna* tenebant, & inde *Postsignani* dicti, utebantur *pilis*. Id non capio. Nam cur idem folio 187. & 188. & sic ex eo describens Keuchenius statuit, eos esse *velites*. Nimirum exiret quadruplex acies, si *antesignani*, qui velites ante signa pugnant, essent prima acies; nam *Postsignanorum* nomine veniunt *Hastati*, *Principes*, *Triarii*. Sic sibi plerumque adversantur, ut ad Salmasium oppugnandum Salmasio indigeas. *Antesignani* (ut Schelius ad Hyginum docet pag. 36. 17. 38. 39.) non sunt velites; nec Hastati, & Principes simul; sed prima acies, prima signa, primum armorum gravis militum agmen; & dicuntur primi *Subsignanorum*. ut antambulones primi ambulantium. Sylla triplicem peditum aciem ordinavit; primo immisit *antesignanos* *ὀρμάχους*, primam aciem, *hastatos* forte; deinde *postsignanis* *βουδοῖς* illis, qui erant in secunda acie, *Principibus* imperavit, & c. tertio sublato universonum etiam *Triariorum* clamore velites, propter quos ut & equitatum reliquerat intervallo aciebus, ingerere tela iussit. Hic sensus est genuinus, clarissime dat distinctionem inter *Antesignanos*, & velites. ΤΑΝΝ. Optime Salmasius.

more, ⁸⁰ velites & levem armaturam ingerere tela iussit. Quibus factis quadrigae hostium aut implicitae palis, aut ⁸¹ exterritae clamore telisque, in suos conversae sunt, turbaveruntque Macedonum ⁸² instructuram. Qua cedente quum Sulla ⁸³ staret, & Archelaus equitem obposuisset, Romani equites subire emissi, averterunt eos, consummaruntque victoriam.

XVIII.

sius, quamvis male exponens, cap. iv. & c. xvii. emendavit *antesignanorum aciem*; & post eum J. F. Gronovius ad Livium. l. xxiii. c. 29. *Triplex hosti Romana acies. Velitum pars inter antesignanos locata, pars post signa accepta, equites cornu cinxere.* Juvant hanc emendationem, vel certiorum nonnihil praebent Valicanus, & Leidenus sec. *antesignanam aciem*, & Petrensis *ante signa in nostram*. Ceteri omnes tam scripti, quam editi ante ultimam Scrivertii editionem *antesigna nostram a.* Mox tamen & deinde pro *tum demum* MSS. & Edd. quidam, ut l. i. s. 19.

80 Velites & levem armaturam] Non ideo, quia Marius sustulit velites, & cum velitibus omnem levem armaturam, ut vult *onarius*; sed peculiaris loquendi ratio. Caesar. *Numidae & levis armaturae equites.* Nam Numidae sunt equites levius armati. Idem. *Frumentum commensuratumque*, quod a libi proprie. *Frumentum & reliquis commensuratum.* Livius l. 28. *Tumultuosum genere pugnae equitum velitarumque & levis armaturae.* l. 35. *Quincius legatium Corinthus redierant.* Item. *Ut Popilius & ea legatio, quae ad Antiochum missa erat, Romam rediit.* id est, Quincius & caeteri legati, Popilius & caetera legatio. Nam Popilius & Quincius erant legationis capita. Haec quidem exempla, ingenue confiteor, suppeditata

sunt a Schellio; qui velites, parmalis & scutinis jaculis instructos, comparatione aliorum levium, funda vel arcu solo armatorum, gravis quodammodo armaturae videri putat. Ego credebam, dici per *in die duos*, *uae figura solet quodammodo definire.* ut Livius l. xxx. c. 33. *Vias patentes inter manipulos antesignanorum militibus (ea tunc levis armatura erat) complevit.* TENN.

81 Exterritae] *Excitae* Palat. dein pro *conversae* Petrensi. *conculcae*

82 Instructuram] Nov. dictum, & a nemine alio adhibitum verbum pro instructione & portione exercitus pugnaturi. Apud Isidorum occurrit *instruenda parietum*, ut observat Falster in Supplement. Ling. at. Verum hoc loco tres Cantabrigieenses, uterque Leidenensis, Hillensb. Gudianus, & Vossian. cum Ed. Parisi. dant *instruam*: quod verbum apud optimum quovis occurrit.

83 Staret] Malim, si perveteres MStos liceret, *inaret. cedentibus insulare* locutio trita est apud nostrum, & alios omnes. § 9. *cedentibus insulandi liberum haberes arbitrium.* c. v. § 32. Ovid. Metam. xii. 134. *Cedentibus sequens in.* at. Livius l. i. c. 37. *legiones ferociter insulantes cedentibus.* vi. 13. Curt. l. iv. c. 16. *insulare cedentibus persequerasset.* Infra non semel hoc verbum etiam corruptum deprehendemus. Mox cen-

XVIII. ⁸⁴ C. Caesar Gallorum falcatas quadrigas eadem ratione palis defixis excepit, inhibuitque.

XIX. ⁸⁵ Alexander ad Arbela, quum hostium multitudinem vereretur, ⁸⁶ virtuti autem suorum fideret, aciem in omnem partem spectantem ordinavit, ut circumventi undique pugnare possent.

XX. ⁸⁷ Paullus * adversus Persem, Macedonum regem, quum ⁸⁸ is ^b phalangem suorum duplicem, mediam in partem direxisset, eamque levi armatura cinxisset, & equitem in ⁸⁹ utroque cornu col-

a Vulgo AEMILIUS P. b Vulgo abest is.

summaverunt MSS. sex & Edd. VV.

⁸⁴ C. Caesar] sine praenomine Leid. Sec. & Edd. Italicæ. Ceterum de falcatis Gallorum quadrigis nihil omnino reperias in Caesaris commentariis: quamvis satis constet, Belgas, Gallos, & Britannos falcatis covinnis usque fuisse. Silius Ital. l. XVII. 417.

incula Thules

*Agmina falsifero circumvenit
asta covinno;*

ubi vide, & quid de hoc Caesaris ea de re silentio sentiat Vossius ad eum l. IV. B. Gall. c. 24. *præmissis equitibus & effraus.*

⁸⁵ Alexander ad Arbela] Pluribus hanc versatilem & quadratam ad Arbela aciem describit Curtius l. IV. c. 13 ubi Freinsheimius eam vocat *ἀμφιστοιμὸν*, cum esset *πλυστοιμὸν τετραστόμον*, seu *τετραπλευρον*, ut fusc docuit Salmaus de Re Mil. Cap. XI. cuius præcipua argumenta hic ad verbum rursus descripsit Keuchelius. *ἀμφιστοιμὸν* est duplex phalanx, de qua seq. Ex. Ceterum vide lektor, quam ineptire possint librarii. Nam in MSS. & Edd. nonnullis est *ad Arbelaum*, vel *Harbelaum*, &c. In Mediceo pri-

mo *Clodius Alexander ad Archelaum missus*. Quis non rideat? dein pro *ver* vetur Cantabr. t. r. r. *advertere*. Palat. *verteretur*. & pro *fideret* M. die pr. *diffideret*.

⁸⁶ Virtuti] Uterque Mediceus *virtute*. Respice ad Ex. 17.

⁸⁷ AEmilius Paulus] Sic edit primus Scriverius: cum MSS. & Edd. omnes, quos vidimus, agnoscant modo cognomen *Paulus*. Ex nomine *Perseus* satis intelligitur, agi de L. AEmilio Paullo, qui in hac historia apud Livium saepius solo cognomine *Paulus* venit. Quamquam facile gentile admitterem, si vel unus idoneus addideret Codex.

⁸⁸ Cum phalangem] Quis? an Paullus? Sic credas ex verbis, ut vulgo concipiuntur, licet nemo dubitare possit, quin Perseus intelligatur. Repone igitur *cum is* P. ut habent antiquiores MSS. mei novem, & Editiones veteræ. Sic c. 4 §. 4. *Acilius Glabrio adversus Antiochi regis aciem; quam is &c.* pro *Perseus* in nonnullis *Persem* & *Perseum*, frustra, Adi Gronov. ad Livium l. XLII. 25. Heinsium ad Vellej. l. I. 9.

⁸⁹ Utroque] Petrens. eodem paulante Hittorpii margo *eamque l. armaturæ iunxisset*.

collocaret; triplicem aciem⁹⁰ cuneis instruxit, inter quos⁹¹ subinde velites emisit. Quo genere quum profligari nihil videret, cedere instituit, ut hac simulatione perduceret hostes⁹² in confragosa loca, quae ex indutritia captaverat. Quum sic quoque suspecta calliditate recedentium, ordinata sequeretur phalanx, equites a sinistro cornu praeter ora phalangis iussit transcurrere, citatis equis⁹³ actos⁹⁴, ut objectis armis ipso impetu

⁹¹ prae-

^a Vulgo TECTIS & TECTOS.

⁹⁰ Cunei.] Salmasius de r. mil. f. 25. Cuneos appellavit, manipulos viis dissipatos, a cuneorum Theatralium forma, quas scilicet loca erant viis & canalibus interjectis separata, quibus non dissimiles manipuli inter se distantes, per interpositas vias, quibus dissepcebantur. Alias cuneus apud Tacticos forma est catervae militum in trigonum ordinatae. TENN

⁹¹ Subinde velites.] MSS. Sex. & Edd. pp. velites subinde. Deimissit codices octo, & Edd. eadem. Sed vulgatum praestat. Nihil frequentius est variatione verborum mittere, emittere, & immittere, ut alibi monui quoque, & infra plus semel occurret. Dein profligati Medic. antiquior, & Ed. Bonon.

⁹² Inconfragosa loca.] Deest vox loca in Leidensi secundo, quod probō. l. III. 1. 2. Iter per confragosa & deserta amenus. Vide plura ad l. I. 5. 26. per diversa.

⁹³ Citatis equis tectis, ut obiectis armis ipso impetu perfringerent hostium spicula: quo genere telorum exarmati Macedones solvunt aciem, & terga verterunt.] Loc. s, mea quidem sententia, non sanus; & cum libri antiqui desint, ex ingenio, si non persanari queat, satim remittendus linquitur in praesentia non aliud mihi occurrit, nisi reponi posse citatis equis, velitis, nam quod Pa-

riensis editio prae se fert, citatis equis tectis; mihi nunquam probabit. De conflictu hoc P. AEmilii, & Perses consulendus Livius lib. XLIV. STEW. Tectis. Alias tectis. Sed Stewechius velitis. SCRIV. MSS. 3 Reg. & 3. Hill. tectos habent Quartus Reg. Tectis. TENN. Velitis, quod coniecit Stewechius, uti & Lipsius, ut ex Libri ejus margine patet, probari posset ex l. II. c. 1. 15. 6. qui rapidius velis per ignota loca. MSS. & Edd. habent tectis, vel tectis; nisi quod in Palatino sit raptis, & in Perrenii actis. Quod unice verum est. agi equis est rapide vehi, ut nix agitur vento, & multa similia. Nam cave, scribas raptos quod in mentem alicui venire posset eodem sensu. Sed rapti equis non est vehi in equis, at trahi, ut apud Ovidium l. II. Am. 1. 32.

Raptus & Haemonis flebilis Hector equis.

Mallet tum potius ob Palatinum Codicem raptis equis actos. Sed non est opus.

⁹⁴ Perfringerent.] Unus Hill. Praefringerent. unus Reg. Praefriggerent. alter Praefringerent. Ortwinus ex Voss. Praefringerent. h. e. cuspides spiculorum frangerent. TENN. Praefriggerent Vaticanus, & Edd. Romana, & Bonon. Sed praefringerent optime exhibent Hillensberg. Leidens.

94 praefringerent ^a hostium spicula : quo genere telorum ⁹⁵ exarmati Macedones solverunt aciem, & terga verterunt.

XXI. Pyrrhus ⁹⁶ ^a pro ⁹⁷ Tarentinis apud ⁹⁸ Aesculum, secundum ⁹⁹ Homericum versum, quo pes

^a Vulgo PERFRINGERENT. ^b Vulgo EPIROTARUM REX additur.

pr. Medic. & Edd. Paris. Mit-
torp. ac Wechel. Livius l. viii. c.
10. *Hastae aut praefregissent, aut*
hebetassent. l. xxiii. 17. *Neque*
fraccidere hastas poterant, & si
quam incidissent aut praefregissent.
Adde Gronov. ad l. xxvii. 33.
& Drakenb. ad Sil. Ital. l. v. 242.
praefracta robora. atque ita lege
quoque e MSS. in Tibull. l. iv.
El. l. 90.

Aut lento praefregerit obvia pilo.
vulgo *perfr.*

⁹⁵ *Exarmati*] Ed. Paris. *arma*
si male. Macedones exarmati
sarissis phalangem solvere co-
acti sunt. Sic *exarmati veneno*
serpentes Silio l. i. 411. de hac
pugna vide Livium l. xlii. 41.
Plutarchum in Paulo AEmilio
p. 266. alioque.

⁹⁶ *Epirotarum Rex*] Haec ver-
ba sunt subiecta. Nusquam e-
nim in MSS. occurrunt. Sum-
mum ducem Pyrrhum fuisse ap-
paret ex Hannibalis testimonio,
apud Plutarchum Flamin. fol.
381. Justin 25. 5. Cicero. 1. Offic.
c. 12. Donatus ad Eunuchum 4.
7. 13. Idem hoc jam Pyrrhus fa-
citavit. *Pyrrhus peritissimus fra-*
tegemen fuit: primusque quem-
admodum ea disciplina per calcu-
los in tabula traditur, ostendit.
Esset vita felicitior, optimoque
exemplo instrueretur, si Pyrrhi
scripta de arte militari superes-
sent. Aelianus Tactic. c. 1 *Pyrr-*
hus etiam Epirota, quemadmodum
copiae instruerent, scripsit: &
Alexander ejus filius, Clearchus,
itemque Pausanias, Enangelus, &
Polymus Megalopolitanus, vir in

vario literarum studio doctissimus,
& Scipionis familiaris. T. ANN.
Malo exemplo Scriverius de suo
tacitus addidit duas voces *Epiro-*
tarum rex, quae in nullo MSS. to,
nec antiqua editione comparet.
Forsan id fecerit, quia apud no-
strum hoc homeris nomen aliquo-
ties adjicitur: verum etiam sine
eo in aliis exemplis occurrit, ut c.
17. §. 19. *Adversus Pyrrhum:* ubi
tamen rursus intrusit Scrive-
rius *Epirotarum regem.* Sed cur
ergo hoc non fecit quoque l. 17.
c. 1. §. 3. *Pyrrhus delectior:* ubi
tamen, si ulquam, magis erat
necesse: nam in ceteris locis ex
adjuncta historia patet de Epiro-
tarum rege agi, illic vero memi-
nit tantum, quid Pyrrhus dele-
ctori militum aliquando dixe-
rit.

⁹⁷ *Tarentinis*] Quod Keuche-
nius ait in optimis membran-
is erratum esse, & probat *Tarenti-*
nis, ut & c. 4. 13. id ego in nullo
reperi, & libenter antiquariis
solis relinquendum judico.

⁹⁸ *Aesculum*] In Apulia Flor.
1. 18. ubi vide. Editio Romana
Aesculum. Sic l. 111. c. 17. §. 2.
in nonnullis MSS. *Esculani.* Ap-
ud Florum quoque l. 111. c. 18.
in duobus Leidensibus codicibus
Aesculum. Quibus adde, quae
monui ad Lucanum l. 11. 469.
ubi vulgo *Esculea arce* pro *Aescu-*
lea edebatur, quod tamen jam
mutavit Cortius. Arbor *Escu-*
lus, seu *Aesculus* forsitan aniam
huius scripturae dedit.

⁹⁹ *Homericum versum*] Qui est
Iliad. d. 300.

peſſimi in medium recipiuntur, dextro cornu Samnitas Epirotasque, ſiniſtro Bruttios atque Lucanos cum Sallentinis, in media acie ¹⁰⁰ Tarentinos collocavit, equitatum & elephantos in ſubſidiis eſſe juſſit. Contra Coſſ. aptiſſime diviſis ¹⁰¹ in cornua equitibus, legiones in prima acie & in ſubſidiis locaverunt, & iis inmiſcuerunt auxilia. Quadraginta millia utrimque fuiſſe conſtat. Pyrrhi dimidia pars exercitus amiſſa, apud Romanos quinque millia deſiderata ſunt.

XXII.

a Vulgo COLLOCARUNT.

Καὶ οὗτος δ' ἐς μέσσω ἵλασεν.

Ὁφρα καὶ ἐκ ἐρίων τις ἀνα-
καμῖ πολέμῳ.

*Ignaves autem in medium co-
git. Ut etiam non volens quis ne-
ceſſitate praeliaretur. Hinc lege
cum Lindenbroglo apud Amm.
l. 24. Catervis peditum inſirmis
medium inter acies ſpatium, ſe-
cundum Homericam diſpoſitionem
praefiſit. male vulgo. Firmis.
Τῶν. Locum Ammiani c. 6.
invenire poteſ. Mediceus pr. Ho-
meri. Dein recipiuntur Leid.
Sec. Mox Samnites Medic. Sec.
& Edd. Italicae, item ac Tar.
uterque Medic. & eadem Edd.
Edidi autem Bruttios & Sallen-
tinos. vulgo Bruttios & Salenti-
nos. Conſule Heinſ. & Drakenb.
ad Silium l. vi. 15. viii. 575. per
duplicem ll. eſt etiam in Pe-
trenti.*

¹⁰⁰ Tarentinos] Quorum igna-
via, mollities, & luxuria eſt no-
biliffima. Juvenalis. Sat. 6. v.
297.

*Atque coronatum, & potulans,
madidumque Tarentum.*

HORATIUS.

*Vacuum Tibur placet, aut imbel-
le Tarentum.*

AELIANUS l. 12. c. 30. Ταρυν-
τοις ἐν ἑδρῇ καὶ, πρὶν ἢ ἐκ
ἐνδον, μεθύειν ἔδει πλεον.

σεν ἀγορά. Florus l. i. c. 87.
*Aurum, purpura, ſigna, tabulas
Tarentinaeque delicias. Silius voc-
cat leves Tarentinos l. xi.*

*Inde Phalantes levitas animosa
Tarento*

Anſonum laxare jugum.

Servius 3. AENEID. 550. Tarentum
in quo molles & luxurioſi naſcuntur.
Vide de luxu gentis Athenaeum
l. 12. TEM.

¹⁰¹ In cornua] Palat. & Voſſ.
in cornu. acie in ſubſidiis Edd.
primae. Pariſ. & ſubſ. Hillenſb.
inſidiis. Tum collocaverunt Voſſ.
ſed tres Cantabrig. Vaticanus,
ambo Medicei, & Leidenſes cum
Edd. primis locaverunt. recte, praec-
ceſſit collocavit. Simplex hoc
verbum reſtitui quoque §. ſeq.
Dein & in iis Petrenſ. cum hiſ
Leid. ſec. In ſequentibus muta-
vi e MSS. tantum non omnibus
verborum ordinem. vulgo erat.
Utrinque quadriginta m. conſtas §.
In Mediceo antiquiore XLVIII.
Tandem in Edd. Rom. & Bonon.
quinque deſiderati ſunt ſine tq̃
millia, quod & ab MSS. quin-
que abeſt. Forſan dederat au-
tor v. *millia deſiderati §.* Quade
locutione plura dicenda erunt
ad l. iv. c. 2. §. 7. cm. barbaro-
rum proelio ſuperati ſunt, e MSS.

XXII. Cn. Pompejus adversus ¹⁰² C. Caesarem,
¹⁰³ Palaepharfali a triplicem instruxit aciem, qua-
 rum

a Vulgo PALUSTRI PROELIO PHARSALIAE, PALAEOPHARSALI.

¹⁰² C. Caesarem] Uterque Me-
 diceus sine praenomine.

¹⁰³ Palustri proelio Pharsaliae]
 Hoc mihi metum aenigma est.
 videant, & considerent amplius,
 si quibus Hortensii sphynx domi
 est. a libris enim haecenus adju-
 vamus, ut alii etiam palaestralis,
 alii ptelepharsali, referant. quae
 talia sunt, ut etiam magis mihi
 aqua haereat: suspicabar igitur,
 legendum illustri proelio. sed som-
 nium hoc metum. MOD. Repe-
 rerat in libris Franciscus Modius:
 palaestralis, in aliis, palaephar-
 fali. quae ipse aenigmata mera
 fatetur; ideoque scribendum vi-
 deri, illustri proelio. Atqui mea
 opinio alia est: nam illud palu-
 stri, ut rejicere vix ausim, facit
 ipse Frontinus verbis subsequen-
 tibus. *Sinistram latius, ne circui-
 ri posset, admovit paludibus.* Prae-
 terea, illud palaepharfali dictum,
 ut multa alia more Graecorum.
 Q. Curtius lib. 4. *Legati respon-
 dent, esse templum Herculis extra
 urbem, in ea sede, quam Palaet-
 tyron vocant.* Idem lib. eodem:
*Magna vis saxorum ad manum e-
 rat Tyro vetere praebente.* Sic Pa-
 laeopolis urbs antiqua: sic Palaep-
 paphus, in qua antiquum Vene-
 ris Paphiae templum. Sic Scerp-
 sis & Palaescepis apud Stephanum,
 apud Strabonem l. 3. l. 13. l. 14.
 apud Ptolomaeum lib. 5. cap. 14.
 & lib. 3. cap. 13. & aliis locis
 sexcentis. Quin, omisis super-
 ioribus, unus Orosius poterat
 sufficere; qui lib. 6. cap. 15.
*Hic, inquit, exiit pugnae ad Pa-
 laeopharfalum fuit.* De qua pug-
 na Lucanus lib. 6. Dio lib. 42.
 Vellejus lib. 2. Appian. lib. 2.
 & ipse Caesar l. 111. STRABONIUS
 Palaepharfali triplicem. Ita le-

gendum. Vulgo est *palustri proe-
 lio Pharsaliae.* SCRIBERIUS.
 Hittorpius. *Palustri proelio Phar-
 saliae.* Modius invenerat. *Palaes-
 tralis.* Sed suspicatur legendum
illustri proelio. NUGAE MSS. 2.
Reg. proelio Pharsalico, duo alii
Reg. & 3. Hill. Palaefarsalis L.
Palaepharfali. Sic Hirtius l. de
 bell. Alex. c. 48. *Caesar ad Dyr-
 rhachium Pompejum obsidebat, &
 Palaepharfali rem feliciter gerebat.*
 Sic alia multa dicta Graecorum
 more. Mela l. 1. c. 7. *Paphos,*
 & (quo primum ex mari Venerem
 egressam accollae affirmant) *Palaep-
 paphos.* Curtius l. 4. c. 2. *Legati
 respondent, esse templum Herculis
 extra urbem, in ea sede, quam
 Palaettyron vocant.* Eodem libro.
*Magna vis saxorum ad manum e-
 rat Tyro vetere praebente.* Orosius
 l. 6. c. 15. *Hic exiit pugnae ad
 Palaepharfalum fuit.* Sic Scerpis
 & Palaescepis apud Strabonem
 l. 3. l. 13. & l. 14. apud Ptolomaeum
 l. 5. c. 14. & l. 3. c. 13.
 TERN. Vide Strabonem lib. xvii.
 p. 548. (m. 796.) *ὡς τὸ Πάμ-
 πησι Μαγνὸς ἦκε φέρων ἐκ
 Παλαεφαρσάλως αὐτὸς τὸ Πηλε-
 σιον.* Eutropius Lib. vi. A. v. c.
 dccvi. Deinde in Thessalia apud
 Palaepharfalum &c. Ita ibi vetus
 Elias Vineti Codex. Vulgo
 apud Pharsalam; alii apud Phar-
 salum. Immo Hirtii, sive Oppii
 locus de Bello Caesaris Alexan-
 drino Palaepharfali rem feliciter
 gerebat. Ita legendum ex fide
 MSS. lib. Urbiniani, & veterum
 Editionum Florentinae, ac Lug-
 dunensis Gryphii; in quibus dis-
 serre ita exstat, cum hodie fere
 eodem, quo apud Frontinum vi-
 tio legatur proelio Pharsalico. Vi-
 de

STRATEGEMATICON L. II. C. III. 205
 rum singulae denos ordines ¹⁰⁴ in latitudinem habuerunt *. Legiones, secundum virtutem cuiusque, firmissimas in cornibus, & in medio collocavit; spatia his interposita tironibus ¹⁰⁵ subplevit, dextro latere ¹⁰⁶ sexcentos equites, ¹⁰⁷ propter

* Vulgo HABERENT.

de editionem ultimam Raphaelengii hoc anno castigatissime editam. *Palaeopharsali* Scaliger ad oram. *Palepharsalis* MSS. Commel. in fol. alter ejusdem *Palaeophars.* SCRIV. Cur. post. Defendit D. Vossius ad Caesarem l. 111. B. Civ. c. 88. *palustri proelio*; quia mox sequitur *admovit paludibus*: Sed quia locus erat palustris, non tamen ideo proelium ibi gestum potest dici *palustre*. Practerea in nullo MSS to *palustri* comparet. *Palustrialis* & *palaeptrialis* proelio *Pharsalis*, vel *Pharsaliae*. Medicei, & Edd. pp. *pugna Pharsalica* Leidens. sec. & Palat. *pugna farsalis* Vatican. *belo Pharsalica* Petrensis. *Palepharsalis* Leidensis primus, & Cantabrigienus B. Publ. & Edd. Wachelii, ac Hittorp. In marg. *Palaeopharsali*: quod cum Scaligero, Lipsio, Stewechio, & Tennulio unice verum esse censeo, quamvis & *Palaeopharsali*, ut Leidenses MSS. Eutropii, & Codd. quidam Hirtii habent, non omnino damnum. Sed praestat id, quod diserte exhibent emendatissimi codices, & clare Livius l. XLIV. c. 2. *Castra in Thessalia circa Palaeopharsalum habebat.* & Strabo l. IX. p. 439. *ὅπῃ τὸ Παλαμφαρσάλῳ.*

¹⁰⁴ *Habere* in latitudinem] MSS. octo, vel novem meliores & Ed. Paris. in latitudinem habuerunt. quod cur mutatum sit, caussam non video. duo ex iis latitudine male. Verum non facile dixeris, quid Frontinus hoc loco intelligat per *ordines*. Conjicit Lipsius legendum in *altitudine*; vel pro *denos* xi. seu mille

ordines, vel etiam, per *ordines* a Frontino indigitari cohortes denas in singulis aciei frontibus in ordine suo stantes. V. Lips. in Mil. Rom. l. IV. D. 8. Sic c. 4. §. 2. *hastatos subduxit ordinibus.* Adde Schel. ad Hygin. pag. 315. *Latitudo* ergo erit τὸ μῆκος seu extensio; cum *altitudo* erit densitas καὶ τὸ βάθος, ut Graeci loquuntur. Verum errare vitum doctissimum docuit idem Illustris Schellius ibid. p. 283. &c. *Latitudo* enim in acie radice significat τὸ βάθος, seu altitudinem, longitudo autem τὸ μῆκος; at in agmine res contraria est. Decem vero ordines eis βάθος, justus erat in acie instruenda numerus. Gloss. *contrubernium διακάρχια, ἀκία, βάθος, & ἀκίων.* Plura vide loco adducto.

¹⁰⁵ *Subplevit*] Uterque Medic. implevit.

¹⁰⁶ *Sexcentos equites*] De his equitibus in dextro Pompeii cornu ad Enipea positus nullam faciunt mentionem nec Plutarchus, nec Caesar l. 111. c. 88. ubi videndus Vossius. Sed videtur eorum meminisse Lucanus l. VII. 224.

At juxta fluvios, & stagna undantis Enipei
Cappadocum montana cohors, &
largus habenas
Ponticus ibat eques &c.

¹⁰⁷ *Propter flumen*] Male in Regio Prope (& in uno Medic. per) Varro de r. r. l. 1. c. 26. *Neque propter eas adferunt vires, quae*

pter flumen¹⁰⁸ Enipea¹⁰⁹, quod & alveo suo & alluvie regionem inpedierat, reliquum equitatum in sinistro cornu cum auxiliis omnibus¹¹⁰ locavit, ut inde Julianum exercitum circumiret. Adversus hanc ordinationem Julius Caesar & ipse triplici acie, dispositis in fronte legionibus, sinistrum latus, ne circumiri posset, admovit paludibus. In dextro cornu equitem posuit, cui velocissimos miscuit peditum,¹¹¹ ad morem equestris pugnae

EXER-

a Vulgo ENIPEUM. b Vulgo COLLOCAVIT. c Vulgo ET AD.

inter se haec inimica. Lucretius l. vi. v. 627.

Quanto quaeque magis sint terram sidera propter, Tanto posse minus cum Coeli turbine ferri.

Sallustius Catil. 59. Ipse cum libertis & colonis propter aquilam affixit. Ovidius VIII. Met. fab. 4.

Propter humum volitat, pontique in sepibus ova.

Tacitus i. ann. c. 50. Stratis etiam tum per cubilia propterque mensas. II. ann. 41. Arcus propter aedem Saturni dicantur. IV. ann. 41. Translata hinc castra hostem propter. ibidem c. 54. Cum propter discumberet. Plautus Rud. prol. v. 18. Propter mare. Terentius Eun. 2. 3. 76. Interdum propter dormiet. Virgilius eclog. 8. 87.

Propter aquae rivum viridi procumbit in ulva.

Plautus Curcul. 4. 1. In medio propter canalem. TENN.

108 Enipeum | MSS. Enipeam & Enipean L. Enipea. Sic & Valerius Flaccus inflectit. l. i. v. 83. Ipse ego praecipiti tumidum per Enipea nimbo.

In campos & sutra tuli.

Cadit in Peneae Herodot. 7. 129. Ovid. l. 1. Metam. 15. fab. Homer. Iliad. A. v. 237. Scholiafter.

Ἐνιπεὺς Ἡλιδος πελάγους καὶ Ὠκεανίας. TENN. Non dubium est, quin auctor perpetuo suo

more, de quo saepius monendum fuit & erit, Graecam terminationem adhibuerit Enipea, constanter enim omnes mei Enipeam, vel Enipeā habent. Vide etiam Cl. Burmann. ad Valer. Flac. locum, & nos supra ad §. 6.

109 Quod & alveo] Leidenfis pr. duo Cantabrigientes, Mediceus pr. Hillensb. & Coll. Vossian. cum Edd. Rom. & Bonon. qui. quod placet. in alveo Ed. Rom. Mox alluvione Voss. de alluvie, vel eluvie, & illuvie consule Gronovium ad Livium l. 1. c. 4. in proxima alluvie. Nihil muto, sed tamen magis inclino in eluvie. Appositus est Curtii locus l. vi. c. 5. §. 20. torrentesque & eluvies iter morabantur.

110 Collocavit] Decem MSS. locavit recte. Praecedit, & sequitur in hoc exemplo collocavit. Vide etiam Ex. antecedens. Dein circumiret & circumiri MSS. pauci pro Julius in quatuor MSS. C. in Mediceo Pompeji: rectius. Sed facile & Julius & C. & Pompeji carere possemus, nec a manu Frontini esse opinor. Dein triplice est in Edd. ante ultimam Scriverii, & quibusdam MSS. Inferius equitem posuit dedi e MSS. vulgo p. eg. paullo post Leid. sec. inmiscuit. & uterque Medicus peditos.

111 Et ad morem] Duo Cantabrig.

exercitatos: ¹¹² Sex a deinde cohortes in subsidio retinuit, ad res subitas; sed dextro latere converfas in obliquum, unde equitatum hostium expectabat, collocavit. Nec ulla res eo die plus ad victoriam Caesari contulit: effulum namque Pompeji equitatum inopinato ¹¹³ excursu averterunt, caedendumque tradiderunt.

XXIII. Imperator ¹¹⁴ Caesar Augustus Germanicus,

a Vulgo SED. b Vulgo additur SUBINDE LATI. c Absit vulgo AUGUSTUS.

tabr. ambo Leid. Palat. Hillensb. Gud. Voss. carent *q̃* &. Vere. Velocissimi peditum erant exercitati ad morem lequestis praelii. Nam intelliguntur *velites*. v. l. iv. 7. 29. Stewech. ad Veget. xii. 16. ad modum Medic. pr. dein *exercitos* Keuchenius in Arceria no esse testatur. v. ad l. ii. 1. 9. Mox ad *res futuras* Wechellii Ed. & Medic. sec. *sex deinde d. l.*

¹¹² Sed deinde c. i. f. v. *ad res subitas*] Ad *res futuras*, alii. inficere. legerim etiam lubenter & hic & in seqq. *sed dextro latere*, &c. & *sex utrobique pro sed*, quod minus convenire videtur. Qua de re consulatur ipse Caesar. xii. de bello Civili Mod. Ad sentior iis, qui pro *sed utrobique* substituendum putant *sex*. Id ut faciam, primum mihi auctor Plutarchus in Pompejo; ubi de Caesare acies instruente loquens, *sex cohortes*, ait, *a legionibus eductas legioni decimas a tergo locavit, iussitque, eas quietem agere*. Iterum in Caesare. *Ex posteriori acie sex clanculum venisse cohortes iussit; quas post dextrum dispositas cornu, quid opus esset factu, praemonuit*. Meminit quoque Appianus, & alii. Stew. Legem cum Modio *sex deinde*, & statim *sex dextro latere*. TENN. *Sex deinde* jam legit Liplius in Mil. Rom. l. iv. D. 8. & D. Vossius ad Caesar. l. xii. c. 29. *Timens*,

ne a multitudine equitum dextrum cornu circumveniretur ex tertia acie (quae constabat vi. legionibus) singulas, (al. senas) cohortes detraxit, atque ex his quartiam instituit, equitatuque obposuit. Deinceps emendationem hanc firmavit Cl. Wisse ad Sallust. B. Jugurth. c. 63 auctoritate Codicis Perrensis, cui ego nunc addo utrumque Medicum; in quibus etiam *sex dextro l.* ut Modius, Stewechius, & Tenculius volebant. Sed ma e. nam easdem cohortes, quas detraxit Caesar, equitatu in obliquum obposuit, non alias: unde fierent duodecim contra historiae veritatem. Lucan. l. vii. 522. *tenet obliquas post signa cohortes* &c. Vossius legebat &.

¹¹³ Subinde lati] Scribo *subinde lati*. Vocalem secundam his scribere librarii noluerunt. Quod genus hominum nimis quam negligentissimum, istiusmodi compendiis scripturae maximas turbas dedit. Sciunt, qui membranas volutarent Stew. Haec verba sunt adulterina, & absumt ab omnibus MSS. TENN. Immo eorum quoque codicum nullo, si forte Gudianum excipias, nec in Editionibus Italicis comparent; quare delevi intrafa ex sequentibus *subinde Carri*

¹¹⁴ Caesar Germanicus] Omnes MSS. *Caesar Augustus Germanicus*.

nicus, quum subinde ¹¹⁵ Catti equestre proelium,
in silvas refugiendo, ¹¹⁶ diducerent, iussit suos
¹¹⁷ equi-

cas. Tamm. Mei quoque, & Editiones vetustae praeter Palatin. addunt *Augustus*; quod primo iudicio Keuchenius censet, adjectum a correctoribus ex veritatis numismatis, quae non credibile est ante renatas litteras a librariis fuisse oculis attentis usurpata. Non nummi tantum, sed, quod magis attendendum est, semper noster de Domitiano loquitur adposito *Augusti* titulo. v. l. i. 1. 8. 3. 10. l. 11. c. 11. 7. l. 14. 3. 14. Fors & *de Domitiano* addendum, ut diserte factum in Petrensi; nisi id ad illustrationem sit adjectum.

¹¹⁵ *Catti equestre proelium*] Equidem parum cati illi, quicunque istos Catos, novum genus hominum, & orbi Romano, ne diram soli, incognitum, primi producere conati sunt. Nec est, quod de Cathis somnietur, quorum meminere Orofius lib. III. cap. 19. Ptolomaeus lib. VII. alii. Hi enim Indiae populi, quos Alexander Magnus adiit, dum Perum superavit, teste Strabone lib. XV. Nos Caesari Germanico laudem suam eripi non patimur, populoque huic nomen reddimus, scribendo, *Catti equestre proelium*. secuti in eo Dionem, Strabonem, Orofium, Florum, Tacitum, & Martialem; arud quem epigram. II. pro *Dacis* reponendum *Cattis*, olim monuit in suis Epistolicis I. Lipsius. Stew. *Catti*. Ita legendum cum Stewech. Vulgo *Cattis*. Scilicet Scaliger jam etiam ad libri sui marginem correxerat *Cattis*. Consule commentar. ad Martial. l. II. Ep. 2.

Frater Idumaeos meruit cum patre triumphos.

Quae datur ex Cattis laurea, tota sua est.

Stat. l. 1. Silv. t. 26.

*Qui nec in externos facili suavi-
re furor*

*Das Cattis Dacisque fidem. id
signa ferene,*

*Et minor in leges iret gener &
La o castris.*

Quo loco nihil putem movendum. Sensus esse videtur, uti alii jam explicarunt, Pompejus se tibi submitteret, & Cato exiret castris siue arma deponeret, ac, licet se non submitteret, neutrum fieret partium. Optime ex Catonis indole, quantum ferre poterat Statti adulatio. Adde de Domitiani in Catts victoria numismatum collectores. MSS. hicvehementer turbant. Cum *subin-*
gati Medic. pr. cum *subin-*
cum inde Cathi Leidenf. pr. c. *sub-*
subin- *subin-* *subin-*
Bibl. pub. Cathi Petrenf. c. *sub-*
erati Edd. Italicae. *Cathi* Palat.
Cathi Gudian. vero proxime.

¹¹⁶ *Diducerant*] Optime ita male igitur a ii, refugiendo reduncerent. sententia enim postulat verbum, quod sparsum equitem significet; diducendi autem huic rei unicum. Sic Caesar lib. VI. Bel. Gal. *Dimit endae plures manus, diducendique erant milites.* Porro puto etiam in fine omisso *qui non*, legi posse, nequis locus eius victoriam moraretur, pro nequis non loci eius victoriam miraretur. etiam melius hoc est. Mod. Profecto id nuncupatum est, cum apud Romanum scriptorem lego, *diducere proelium*. neque latius capio, quid hoc sibi velit: corrigendum suadeo *proelium in silvas refugiendo ducerent*. Enim *proelium ducere* eleganter dicimus, quomodo Caesar, & alii plus centies dixerent, *bellum ducere*, id est protelare, protrahere, procrastinare. Paxi quoque Phrafi Cicero rem du-

fore,

¹¹⁷ equites, simul atque ¹¹⁸ ad inpedita a ventum esset, equis desilire, pedestrique pugna confligere. Quo genere consecutus est, ¹¹⁹ ne quis non locus ejus victoriam miraretur.

XXIV. C. Duilius, quum videret graves suas naves mobilitate Punicae classis ¹²⁰ eludi, inritamque virtutem militum fieri, excogitavit manus

A VULGO IMPEDIMENTA.

capo, hoc est rem proferre, STEW. Reducerent est in solo Vaticano, & Edd. Paris. Hittorp. & Welchel. Diducerent est in Medic. pr. & Voss. quod notaret *dirigerent*, finirentque proelium refugio in silvas. Sed in ceteris MSS. & Edd. primis est *deducerent*, quod ego praeferrem, junctis in silvas; *deducerent* refugio. d. i. e. per fugam traherent proelium usque in silvas.

¹¹⁷ Equites] Deest in Vaticano, & Leid. sec. Medic. pr. milites. Dein ad a manu primā non agnoverunt Medicei. forsā & hic simul ad i. fuerat, pro simulac ad i.

¹¹⁸ Ad impedimenta] Unus Hill. j. Rég. Ad inpedita. Sic & Gronovius conjecerat, explicans silvas. Supra c. 2. n. 9. Arboribus prostratis inpediuit. Ne pos in Miltiade c. 5. Arborum tractu equitatus hostium inpediretur. T E N N. Nullus hic inpedimentis locus. Inpedimentum Leid. sec. inpedimento Medic. Sed verissime inpedita Leidensis primus, ut voluit Gronovius. Sic inpeditor saltus Livio, inpedi-
sissimae silvas Hirtio, & passim loca inpedita. quod substantivum saepe in talibus abesse solet. c. 5. §. 24. ad patensla. Consule nota-
ta ad l. i. §. 26.

¹¹⁹ Ne quis non locus ejus vi-
mir.] Non incommoda illorum verborum sententia; attamen prae illa, ne quis locus ejus victoriam moraretur. Victoriam enim ad multos dies remorati videbantur

Catti, cum ad silvas & loca ardua inpedita saepius sese recipere. Sic Curtius lib. iv. Unam esse urbem, quae cursum victoris morari, causa esset. STEW. Legē cum Modio, Stewechio, Gronovio. Ne quis locus e. v. moraretur. Curtius l. iv. Unam esse urbem, quae cursum victoris morari causa esset, Seneca Suasor 2. Si nihil aliud, erimus certe belli mora. Virgil. Belli mora concidit Hor. Florus iv. 9. Mora publicae securitatis. T E N N. Licet cuncti MSS. retineant miraretur, non dubium tamen mihi est, quia cum viris doctis sit rescribendum moraretur. Justin. l. i. c. 10. Si ea res victoriam moraretur. Caesar B. Civ. l. ii. c. 39. hoc omne victoriam morari videretur. Livius l. xxi. §. id morari victoriam rati, quod interesset annis. At audacius est ejicere rō non, ubi putem, aliud mendi quid latere. Uterque Medicus ne quis ut loci. An ne quisvis loci, vel ne quis id loci i. e. eo loco?

¹²⁰ Eludi] Male elidi Cantabrig. unus. Erudi Paris. Ed. pr. dein irritam sine que Medic. cum Edd. pr. Item Medic. antiquior, manicas. ut manus ferreas appellat Lucanus l. iii. 565.

Ab alias manicaeque ligant rotasque catenae.

Sed nil temere innovo. Alii manus ferreas vocare amant. De iis vide Schefferum in Mil. Nav. l. ii. c. 7. Quem compilavit hic rursus Keuschenius & E. Sim-

210 S. JULII FRONTINI

nus ferreas, quae ubi hostilem adprehenderunt navem, superjecto ponte, transgrediebatur Romanus, & in ipsorum ratibus cominus eos¹²¹ trucidabant.

¶ Vulgo TRUCIDABAT.

sonum Chron. ad A. M. 3745. dein adprehenderunt retinui cum Tennulio ex utroque Mediceo, Hillensb. & Edd. Italicis. Reliqui adprehenderent. Navibus item pro ratibus Palat. Medicei, & Ed. princeps. manibus Bonon.

¶ Trucidabat] Monuit Keu-

chenius, in Ed. Paris. melius & figurate legi *trucidabant*. Recte; atque ita optimi MSS. Palatinus, Petrensis, & Mediceus prim. Ad congesta ad l. 1. c. 4. §. 8. *In eam persuasionem hoste perducto, ne ullam viam ad progressum Romanorum tenerent.*

C A P. IV.

De acie hostium turbanda.

EXEMPLUM I.

Papirius Cursor¹ filius, Consul²; quem a quo Marte adversus obstinatos³ Samnites con-

¶ Vulgo FILIUS CONSULIS.

¹ *Filius Consulis*] Necessario legendum secundum MSS. binos Reg. & unum. Hill. *Filius Consul*. Illa enim tempestate consules curabant exercitus. Fuisse ipsum consulem apparet ex Frontini verbis *Villorem adesse collegam*. Collega enim non dicitur, nisi respectu alterius consulis. Florus l. 16. *Per Fabios & Papirios patres, eorumque liberos ita subegit & domuit*. TENN. Non tantum Consulis, sed Dictatoris Papirii (ita enim hoc nomen scribendum, & non per y, ut vulgo fiebat, probant lapides & nummi) fuit filius. Ipse autem, ut bene observat Tennulius, erat tunc Consul. Praeter nostrum, Valerium Maxim. l. vii. 2. §. Orosium l. iii. 22. locuples testis est Livius l. x. c. 38. &c. *Sequitur hunc annum Consul insignis L.*

Papirius Cursor, qua paterna gloria, qua sua, & bellum ingens vi-
floriaque, quantam de Samnitibus nemo ad eam diem praeter L. Papirium patrem Consulis (sic legendum cum viris doctis, non Consulem) pepererat &c. Praeterea Consul exaratum est in Gudiano, Vossiano, & Mediceo pr. a. m. secunda, uti jam olim ad sui exemplaris marginem correxit summus Gronovius: Quod idcirco lubens reposui.

² *Samnites*] Arcerianus, probante Keuchenio, *Samnitas*, cui ad stipulatur Petrensis, nostri more. cap. praec. §. 21. *Samnitas Epitaphum*. lib. tamén pr. c. 8. §. & l. xi. 1. 8. *Samnites* in accusativo servant Codd. sed & illic *Samnitas* rescribendum iudico. Ad praeterea l. ii. 7. §. 12. 4.

3 *Spa-*

STRATEGEMATICON L. II. C. IV. 211
 concurreret, ignorantibus suis, praecepit ³ Spu-
 rio Nautio ⁴, ut pauci ¹ alares ⁵, & agafones
 mu-

⁴ Vulgo NAUCIO. ⁵ Vulgo CALONES.

³ Spurio Nautio] MSS. Spurio Nautio, quem Livius l. ix. c. 21. facit consulem cum M. Popilio. TENN. Nautium per t esse scribendum, ut bene hic MSS., ex Inscriptionibus, factis, aliisque monumentis constat, uti etiam ex Servio ad Virgil. l. 11. AEn. 166. 111. 407. v. 704. Tum Senior Nauties. Vehementer vero errat Tennulius, cum putat, hunc Spurium Nautium eundem esse, quem Livius l. ix. facit Consulem. Is enim Consul fuit A. V. C. cxxxviii. Haec autem historia accidit A. V. C. cxiix; ut veritumile videatur, nostrum fuisse Consulis illius filium. Certe Papirii legatus fuit; & Dux alaribus cohortibus in hac expeditione, ut ex Livio constat.

⁴ Calones] 3. Reg. 2. Hill. & Voss. alares. quartus Reg. allares. tertius Hill. olares. Alares equites sunt auxiliorum. Liv. l. 49. Alaris equites, postquam tam memorabile facinus Romanorum equitum videre, & ipsi virtute eorum accensi. Vulgata praestat. dicuntur a Κάλα- ligna. Errat Keuchenius, qui vocem ἀντιπαμίνως scribendam iudicat. Nam Hesy-chius. Κάλα ὀξύτων τὸ σὺν-βηδες, καὶ ἀντὶ ἐπιρρίματον ἢ καλῶς, παροξυτόνως δὲ τὰ ξύ-λα. Festus. Calones militum servi dicti, quia ligneae clavas gerebant, quas Graeci Κάλα vocant. Nonius. Calonum proprietates haec habetur, quod ligna militibus subministrant. Glossae Cale, δῆλον ἀμύκον. Frontinus. iv. 1. 6. Equitibus non amplius, quam singulos calones habere permittit. Eorum opera Duces usi etiam sunt. Livius 12. 37. Dolabris calenibus

dividuntur ad vallum proruendum; fossasque implendas. Plauto dicuntur caculae. Glossarium. cacula δῆλον ὁραϊώτης. Festo Calares a Καλῆς, quia vocati semper possent. TENN. Calares Hittorp. Edmargo. Alares constanter retinent mei MSS. omnes, nisi quod in Perten-si sit Alares; idque contra TEN-nulium cenfeo prave permutatum esse in calones, quod fecit Bonon. editor Beroaldus, cum in Rom. editione invenisset celeres. Non enim calonibus & agafonibus solis hoc Strategema commississet Papirius; sed paucos iis additos ab eo fuisse equites ratio dicitur. Quemadmodum Ex. 5. a Mario factum esse refert auctor, Marcellum cum parva manu equitum perditumque nostrum post terga hostium misit, & ad implendam multitudinis speciem, agafones laxasque armatos simul iro iussit. Et de Sulpitio Livius l. vii. c. 14. Agafonibus circiter mille effudit, centum admiscuit equites. De se Caesar l. vii. B. G. c. 45. Multosque cum cassidibus, equitum specie collibus circumvohi iubet: His paucos addidit equites. Similiter Antipater "Οὗτος πολεὺς καὶ ημιότιος συντάξει τις ἵλας, καὶ ἀνοβίβαστον ἀνδρας ἑπλινιν ἱππικὴν ἔχοντας προστάξει δὲ ἐκαστῇ ἵλῃ τὸν πρῶτον ζυγὸν ἀλυσθῶν ἱππίων, teste Polyaeo Strateg. l. iv. 4. 3. Sed quid dubitamus de veritate vocis alares? Ita legendum esse satis nos docet unus Livius l. x. c. 40. Sp. Nautium multos detrahis elitellis cum cohortibus alaribus in tumultum confectum prope circumducere iubet &c. & c. 41. Sp. Nautius dux alaribus cohortibus erat: pulverem maiorem, quam pro numero existeret: in-

mulis insidentes, ramosque per terram trahentes,⁵ a colle transverso magno tumultu decurrerent; quibus prospectis, proclamavit, victorem adesse collegam; ⁶ occuparent ^a ipsi praesentis proelii gloriam: quo facto, & ⁷ Romani fiducia concitati sunt, & Samnites prae pulvere perculsi ^b terga vertere.

II. ⁸ Fabius Rullus ^c Maximus quarto Consu- latu

^a Vulgo UT O. ^b Vulgo C. PROPULERE PROPULSI T. V. ^c Vulgo P. RUTILIUS.

insidentes mulis calones frondosos ramos per terram trahabant &c. Mox tina voce audior est Hillensberg. Cod. habens multis mulis: duo alii insidentes.

⁵ *A colle transverso.] Hinc Livius. Ex transverso pulvis velut ingentis agminis incessu motus adparuit. Male Sanut. Discurrerent & Petrensis concurrerent; ut & statim inspectis Medicei, & Edd. Italicae cum Sanuto. perspectis Leid. sec. vulgato detestus.*

⁶ *Ut occuparent.] MSS. Occuparent & ipsi. TENN. Delevi conjunctionem conditionalem, inconcinne insertam, auctoritate Codicum meorum novem, nec non Livii, clamitans, victorem collegam adesse, aditerentur vincere, praequam gloria alterius exercitus fieret. & in meis libris non compareret, nec debet. Vide etiam Cl. Wasse ad Sall. B. Jugurt. c. 33.*

⁷ *Romani fid. concitati &c.] Alii Romanis f. concitatis. sed quorum verbum propulere? Mod. Unus Reg. concitati hostes propulere. TENN. Locus foede inquinatus, quem tamen MStorum ope re-purgare conabimur. Romanis f. concitatis Edd. omnes veteres. concitata Leidensis pr. In Palatino deest fiducia. Loco tñ propulere uterque Leidd. ambo Medicei, Hillensb. & Edd. Romana, Bonon. Parisiensis A. 1515. pro pulvere. Petrensis prae pulvere. dñv]*

tñ propulsi unus Medic. Leidens. sec. Petrensis pulsi. Mediceus antiquior, Vaticanus, Hillensb. & Vossian. cum Ed. Paris. perpulsi immo Voss. pro varia lectione perculsi. Habemus jam prae pulvere perculsi, quae vera sunt. Sed insuper post concitati addunt uterque Mediceus, & Leidensis sec. & Samnites, & tandem Petrensis sunt & hostes. Unde quis non videt, elapsa hic esse quaedam, & rescribendum Romanis fiducia concitati sunt, & Samnites prae pulvere perculsi. v. Sanutus Romanis concepta fiducia pavosatos hostes terga vertere compulerunt. Ipsam sic damus MSS. lectionem: in Petrensi hostes supplementum videtur esse elapsae vocis Samnites. Praepulvere necessarium est. Hoc enim adduxerat Papirius, ut maximus moveretur pulvis, & is falleret Romanos simul & Samnitas, quod operose describit Livius, qui deinceps addit. Tum insunt Voluminus & Scipio, & perculsos (Samnitas) sternunt. Alias conjecturas addere supervacuum puto, cum haec vera mihi videatur, quam recepi: quia in vulgatis sensus non est idoneus, quamvis sic satis ardeat R. f. concitati hostes propulere, & Samnites prae pulvere perculsi. v. Vide Ex. seq. & omnino simile exemplum l. iv. c. 7. §. 20. Dein verserunt nonnulli MSS.

⁸ *F. Rutilius Maximus.] Gro-
no-*

latu in Samnio, omni modo frustra conatus aciem hostium ⁹ perrumpere, novissime hastatos subduxit ordinibus, & cum Scipione, ¹⁰ legato suo, circummisit, iussitque collem capere, ex quo de curri poterat in hostium terga. Quod ubi factum est,

novius *Fabius Rullianus Maximus*. TEMW. Vulgara lectione nihil ineptius est, iungente duo nomina gentilia *Fabii & Rullii*: quod tamen retinent MSS. nisi quod *Maximus Rullius* in Petrensi sit. Rescripsimus monitu Scaligeri, ita ad oram codicis sui notantis *Fabius Rullus Maximus*, vel, si mavis, *Maximus Rullus*, qui alias & *Rullianus* dicitur, ut in monumentis Capitolinis aliisque; unde ita ubique quidam Viri Docti malunt scribere. Et certe eo magis etiam inclinatur animus meus; licet apud Graecos sacpissime audiat Ρούλλας: nam in talibus Latinis ipsis plus fidei tribuendum videtur, quam Graecis. *Rullus* tamen edidi tam hic, quam infra, quia hoc magis accedit ad MStorum lectionem, & noster multa exempla sua non ex Latinis, sed Graecis auctoribus desumpsit, quod probatu facillimum foret, nisi haec res esset longioris operis, quam breves hae porulae sinunt. *Rulli* cognomen fuit in gente *Servilia* quoque, e qua si adoptatus esset in *Fabiam* gentem, *Rulli* nomen etiam potuisset gerere noster *Fabius*, ut constat ab adoptatis aliquando retentum fuisse quoque verum suum cognomen. Consule *Illustr. Spanhem. T. 2. Praest. Num. 78.* &c. Non vero tunc dici posset *Rullianus*; nam a cognomine haec forma non descendit, sed a gentili nomine, debuisseque vocari agnomen *Servilianus*. Quod ipsum etiam usu venit deinceps in eo *Fabio*, qui A. V. C. DCXII. Consul fuit. Verum nusquam

tradi scio, hunc nostrum *Fabium Rullianum*, seu *Rullum* e *Servilia* gente fuisse, & a *Fabii* esse adoptatum. Quod autem nomen hoc passim corruptum sit in *Rullius* vel *Rullianus*, consule viros doctos ad *Livium l. viii. 29. Valer. Maxim. ii. 7. 8. iiii. 2. 9. Aurel. Vict. c. 32.* & nos infra ad *l. iv. 1. 35. 39. vi. 1.*

⁹ *Perrumpere*] *Petrensis irrumpere*. *Palatin. Medic. pr. Vaticanus, Cantabrig. tert. Vossian. & Edd. Italicae prae-rumpere*, ut & §. 17. sed vide ad *l. i. 5. 12. 11. 8. 9.* Sic *perrumpere munitiones* *Caesar. B. Gal. l. iiii. c. 26. munitionibus perruptis, non prae-ruptis*, ut volebant *Vossius, & Daviscus*; melius tum foret *prae-rumpere*, ut *prae-rumpere vallum* aliquoties occurrit. *Adi Doct. Snakenburg. ad Curt. iv. 1. 7. prae-rumpere lapidum cumulis, perrumpere stationes* infra *l. iv. c. 1. §. 17. &c.* Aliter *prae-rumpere* sine casu notat etiam e porta erumpere, praecipue incurrere. *supra Medic. sec. omnia c.*

¹⁰ *Legato suo.*] *Legatos suos* *Cantabrigienfes tres, Leidenfis pr. & Hillensberg. cum Ed. Paris. suos* etiam *Medic. prīm.* Forsan a praepositione cum expulsum est *C. Marcii* nomen: nam *Livius*, qui hanc pugnam in quarto *Fabii Rulliani* consularu factam pluribus, sed aliter, quam noster, enarrat *l. x. c. 28. 29.* ait inter alia *supervenienti deinde his restituentibus pugnam L. Cornelius Scipio, & C. Marcus cum subsidis ex novissima acie, iussu D. Fabii Consulis ad praesidium collegae missi. pro capere Sanatus occupare, MS. Petrensi. occupare.*

est, ¹¹ Romanis crevit animus, & Samnites perterriti i fugam molientes caesi sunt.

III. ¹² Minucius Rufus Imperator; quum ¹³ Scordiscis Dacisque premeretur, quibus impar erat numero, praemisit fratrem, & paucos equites una cum aeneatoribus; praecepitque, ut, quum vidisset contractum proelium, ¹⁴ subitus ex diverso se ostenderet, juberetque, aeneatores concinere. ¹⁵ Sonantibus montium jugis, species ingentis multitudinis obfusa est hostibus, qua perterriti dedere terga.

IV. ¹⁶ Acilius Glabrio Cos. adversus Antiochi regis

¶ Vulgo ATTILIUS.

¹¹ *Romanis*] Leidensis sec. Romano recte, nostri & omnium historicorum stylo. paullo ante *transgrediebatur Romanus*.

¹² *Minutius Rufus*] Vide Eutropium iv. 33. Epit. l. lxx. Flor. iii. 4. TERN. In Leid. sec. *A. Min* Sanuto *Amnius*, male: nam appellabatur *Marcus*. Ceterum e nummis, & inscriptionibus edidi *Minucius Rufus*. Confer Pigh. Ann. T. 3. p. 128. & 133.

¹³ *Scordiscis*] Keuchenio e MS. Arceriano placet *Scordisais*, quia urbs eorum Graece *Σκώδρα*; atque ita de hoc populo loquitur, quasi ignobilis esset, & raro in historiis occurreret, cum Scordisci, (quomodo & in tabulis Capitolinis vocantur) celeberrimi fuerint, Delmatiae confines populi; & aegre tandem a Minucio devicti. Interim quae adfert de *σκώδρα* & *σκώδρα* furatus est a Salmasio ad Florum l. 31. c. 33. ubi vide Col. Dukerum, & de Metathesi litterae q̄ Gadium ad Phadri Fab. 25.

¹⁴ *Subitus*] MSS. tres *subito*. perperam. Adi ad l. i. c. 13. *subitus evasit*. & §. seq. *subitus apparuit*. MSS. duo, & San. vi-

discent & ostenderent. Male itidem in fine San. MSS. 5. & Edd. Rom. ac Par. *effusa*. Ed. Bonon. *assusa*. Vatic. *ussa*. Proprium enim hac in re est *effundere*. Consule, quos laudavi ad J. Obseq. c. 124. & Heinsium ad Valer. Flacc. l. iv. 482. Ac Comment. ad Curt. l. iv. 9. 15. *Caligine, quam summus offuderat & c. 12. §. 20. Caligo, quam humidi offuderant montes*. Utrobique vulgo *eff*. Hoc compositum reddendum est quoque Laetantio e MS. veterrimo l. 11. c. 16. *Humanis pectoribus errores effundant; vulgo infundant*.

¹⁵ *Sonantibus*.] Frequens est apud poetas, ut *montes clamore sonare* dicantur. Adi modo Ovid. l. 111. Met. 703 vi. 589. Senec. Hippol. 38. OEdip. 570. Herc. OEt. 1895. & passim. Nilominus hoc loco me nondum poenitet conjecturae, quam laetor, me etiam a summo Gronovio ad marginem codicis sui adtextam vidisse *resonantibus*. Sylaba *re* sine dubio absorpta fuit a praec. voce *concinere*. Hoc compositum sexcenties de Echo occurrere, quis nescit? Eodem fere modo Curt. l. viii. c. 10. 16. *juga montis collesque resonabant*.

¹⁶ *Attilius*.] *Acilius* Scr. SCRIV.

MSS.

STRATEGEMATICON L. II. C. IV. 215

regis aciem, quam is ¹⁷ in Achajam ¹⁸ pro angustis Thermopylarum direxerat, iniquitatibus loci non ¹⁹ inritus tantum, sed cum iactura quoque repulsus esset, nisi circummissus ab eo ²⁰ Porcius, Cato, ²¹ qui tum, jam consularis, Tribunus militum a populo factus in exercitu erat, de-

a Vulgo PER ANGSTIAS. b Vulgo M. PORCIUS. c Vulgo JAM CONSULARIS defunt.

MSS. *Acilius*. Sic quoque Guterus, & Gronovius. TENN. *Acilius* etiam Leidens. pr. Gudianus, & Voss. cum Edd. Bonon. Paris. Hitt. & Wechelii. quod restitui. Praeter Plutarchum in Catone, & alios hujus M. Acilii Glabronis Strategema multis commemorat Livius l. xxxvi. c. 14. & sequentibus. *Acilius* iusserat etiam rescribi Lambinus ad Nepotem p. 296.

17 In Achajam] MSS. duo *Achaja*. Quod non opus est. Nam hic notat intra Achajam, ut saepius jam monuimus. Thermopylae enim sunt in Phiotis Achaeis. V. Livium loco citato.

18 Per angustias Thermopylarum] Livius c. 15. dicit inter salum Thermopylarum sese recepit. & c. 16. intra portas loci ejus castris positis, munitionibus insuper saltum impendebat. Verum MSS. omnes constanter hic edunt. pro angustias, hoc est ante, id ore angustiarum. Huc facit Plutarchus in Catone p. 343. Ἀντιόχῳ φράσαι τὰ περὶ Θερμοπύλας εἶναι τὸ στενὸν καὶ τοῖς αὐτοφύεσι τὸ πῶν ἰσχύμασι, περιβαλὼν χαρφαμάσια καὶ διατεχίσματα, καθ' ὅτε, τὸν πόλεμον ἐκκεκλιμένην ἐμίζων, τὸν κατὰ τὸ εἶμα βιάζοντα πωτάπασιν ἀπεγίνωσκον οἱ Ρωμαῖοι. Celsi igitur MStorum auctoritati, quam secuti etiam sunt Editores Parisienses. De verbo *direxerat*, pro quo Ascerian. male *deduxerat*, consu-

le Cl. Wasse ad Sallustii B. Jug. c. 99. Infra c. v. §. 24. *per collem, qui imminet, & in lateribus angustiarum aciem direxit.* §. 27. *Directa acie ad Cannas.*

19 Irritus] Scribere (e ait Keuchenius *territus*, non *irritus*. Non fecisset, si sibi ob oculos posuisset Livii verba c. 18. *Multis temere subeuntes vallum transfixi sunt; & aut incipio irritis recessissent, aut plures cecidissent, nisi M. Porcius &c.* Mox iacturis Hillensberg. (de pro nisi Mediceis, & Edd. Italicae ac Paris. ubi, ac Petrensi. simpliciter missus.

20 M. Porcius Cato.] Praenomen hoc Scriverio rursus debetur. Nam Scripti, & Edd. ante illum non agnoscunt: crebro nostri more. Cato simpliciter Gudianus. Reatus in sequentibus addidisset duo verba, ut videbimus.

21 Qui tum er. m. a. p. factus] 3. Hill. *Qui tum, jam consularis, tribunus m. a. p. factus*. Et ita Gronovius in MSS. cod invenit. Constat ex Livio, Catonem tunc consulu functum. Restitui Frontino duas voces jam consularis, quas inepte Keuchenius, inventas in Edit. Parisiensi, pro Glossemate habet, & nihili ducit. Agnoscunt eas quoque tres Cantabrigienses, ambo Leidenses, Gudianus, Palatinus, Vaticanus, & Mediceus antiquior. consularis etiam est in Editionibus Romana, & Bonon. pro iam Mediceus alter jam. Diserte Plutarchus Catonem eo nomine laudat, quod jam consularis non dedignatus est sub

dejectis ²² jugis ²³ Callidromi ²⁴ AEtolis ^a, quae
 ea praefidio tenebant, super ²⁵ imminentem ^b ca-
 stris regis collem, a tergo subitus adparuisset.

Quo

^a Vulgo MONTIS ART. Q. PR. TENEBANTUR. ^b EMINENTEM
 vulgo.

Acilio militiam sequi, ut Tribu-
 pus, p. 542. & Livius l. cit. c. 17.
Consul posteaquam in seffa superiora
loca ab AEtolis vidit, M. Porcium
Catonem & L. Valerium Flacum,
Consulares legatos &c. Catonem in
Callidromum mittit, ubi videndi
Glareanus, & Sigonius.

22 *Jugis*] Lambinus l. cit. ad
 Nepotem emendat de jugis. Certe
dejectis jugis AEtolis nequaquam
 elegans est. Putarem ego, ab au-
 dore relictum *dejectis jugo C. AEt-*
olis, ut est apud Livium, nisi se-
 quentia *qui ea pr.* &c. ut legen-
 dum est, me inhiberent. Quam-
 quam posset dici, illa esse cor-
 rupta, postquam *jugo in jugis* jam
 abierat, & reponendum *qui id.*

23 *Callidromi montis AEtolis, qui*
praefidio] Intricata lectio; nec in
 libris auxilium. nam quod qui-
 dam pro *AEtolis, Callidromi a-*
eolis habebant, id etiam a por-
 tento (nisi forte *Callidromi accolis*
 ex eo faciendum est) propius ab-
 est. Legetim tamen ego ex Plu-
 tarcho (qui sexcentos AEtolos
 cacuminibus Callidromi montis
 ab Antiocho praefidio impositos.
 a Catone proligatos scribit) *de-*
jectis jugis Callidromi montis AEt-
olis, quorum praefidio tenebantur:
 aut certe, *qui ea praefidio tene-*
bant. Malimque etiam postea *su-*
per imminentem regis castris col-
lem, quam *super eminentem*. Consi-
 derent docti. Mod. Scio, AEtolo-
 in Callidromo praesidere so-
 litos; testante id ipsum praeter
 alios Livio l. xxvii. Igitur Phi-
 lippus, inquit, *dejecto praefidio,*
fussis AEtolis, qui saltem Thermo-
pylarum insidebant. Nihil scius
 suspecta mihi illa, *qui praefidio te-*
nebantur. Deinde, quod alii in

libris reperisse se ajunt, *Callidro-*
miacolis; id pot quolim fuisse Cal-
 lidromi colis, & utrumque illud
 colis & montis pro glossemate in-
 ducio; scriboque, *dejectis jugis Cal-*
lidromi AEtolis: Livius l. xxvii.
Extremos ad Orientum montes, OE-
tam vocant; quorum quod altissi-
imum est, Callidromum appellatur.
 Adeundus & Strabo l. ix. Appia-
 nus de bellis Syriacis; item Plu-
 tarchus in Catone. Szaw. Recte
 suspicatur Stewechius, montis esse
 Glossam, nam in MS6. & Edd.
 pp. legitur tantum *Callidromi acco-*
lis vel *Callimontis dromiacolis*: unus
 montis *Callidromi* certo indicio
 montis fuisse suprascriptum & re-
 scribendum modo *Callidromi AEt-*
olis. Montis etiam nomen non
 addunt Plutarchus, nec Livius.
 Sic montem esse Glossam vidimus
 l. i. 2. 3.

24 *Qui praefidio tenebantur*] U-
 nus Reg. duo Hill. *quae praefi-*
dio, & sic Gujetus. Tann. Vul-
 gatum non est Latinum. unde
 Lambinus emendabat *quorum*. sed
 hoc nimis recedit a vulgata scri-
 ptura. Petienfis ab *AEtolis qui*
praefidio tenebantur. Unde con-
 jicere possis, *AEs. qui praefidio*
inibi erant. Praefidio & in praefi-
 dio esse saepissime Livius & alii.
 l. l. iii. c. ii. §. 2. *Qui praefidio*
illis erant. De voce *inibi* monui-
 mus quoque supra. Sed Medicus
 antiquior, Leidenfis prim. & Edd.
 Rom. Bonon. ac Paris. etiam ex-
 hibent *quae pr.* unde sine haesita-
 tione lego *qui ea pr. tenebant*, ut
 conjecit Modius. vide ad l. i. 2. ii.
 contra *praefidio tenebantur* depra-
 vatum est in tenebant l. l. iii. c. 6 §. 7.
 25 *Super eminentem castris re-*
gis collem, a tergo subitus appa-
ruiisset.

Quo facto perturbatis Antiochi copiis, utrinque
inrupere Romani, & fusis fugatisque castra ce-
perunt.

¹ V. C. Sulpicius ²⁶ Peticus ⁴ ²⁷ Cos. contra Gallos dimicaturus, iussit muliones clam in montes proximos cum mulis abire, & ²⁸ indidem, conferto jam proelio, velut equis insidentes ostentare se pugnantis: quare Galli existimantes, adventare auxilia Romanis, cessere jam pene viresciores.

VI.

4 Vulgo Petrejus. 6 Vulgo Indr.

zuisse.] Necessario emendandum
super imminentem castris. Audi
Livium: Ni M. Percius Cato, in-
quit, ab iugo Callidromi, dejectis
inde Aetolis, & magna ex parte
caesis [incantos enim & plerumque
sopito oppresserat] super imminen-
tem castris collem apparuisse. Proe-
lium hoc, quo de agitur, Atti-
lii Glabrationis, & regis Antiochi,
commisium anno Urbis dclv.,
M. Claudio Marcello, T. Quin-
ticio Crispino Coss. s. t. w. Im-
minentem Stewechius, quem ad
hoc exemplum vide. Adhibe &
Modium. S. c. r. v. Unus Reg-
duo Hill. Modius, Stewechius,
Gujetus. Imminentem. TENN. In-
eptissima est vulgata lectio, quam
bene damnant viri docti, nimis
timidi, quod in textum non re-
ceperint. Nam imminentem habent
Palatinus, uterque Leidens. Gu-
dianus, & omnes Cantabrigien-
ses, vehementer probante Cl.
Wasse ad Sallust. B. Jug. c. 99.
& jam diu ante Ill. Schelio ad
Hygin. p. 139. Immo vel invitis
libris sic legissem et Livio, cujus
locum jam allegavit Stewechius,
super imminentem castris collem ad-
paruisse. Quomodo alibi ap-
paruisse, ut l. xxxviii. 21. xliiii.
22. Inf. c. 5. § 24. Male Lam-
binus una voce tenebantur super-
eminentes collis & mox subita.

Vide modo ad praeced. Ex. Dein
utraq[ue], Edd. pp. & pro *lirripeta*
perperam Lambinus *lirripeta*.

26 *Petrus*] Immo *Petius*, quod nomen *Sulpiciae* genti, & in historiis obvium. Fasti. SCRIV. 3. Reg. unus Hill. confirmat conjecturam Scriverii, *Petius*, *Sulpiciae* genti nomen, & in historiis obvium. Ruben. l. II c. 29. elect. Unde apud Frontinum l. 1. c. 12. n. 8. *C. Sulpitius in Galliis*, legit idem Scriverius. TAMN. *Petrus* ab Ed. Parisiensis proflixit, cum antea esset editum *Petrus*. MSS. perlique *Petius*, unus *Parthicus*, sed *Petius*, quod reposui, clare exstat etiam in Leidensi primo, Vaticano, Palarino, & Vossiano; ut ab omnibus vocatur historicis, de loco l. 1. c. 12. §. 2. illic vidimus.

27 Cof.] Dictator. Vide Culpinian. p. 125. *SCRIV. Cwr. poff.* Errare autorem, & Sulpicium contra Gallos in Italia pugnantes dictatorem fuisse docet quoque Perizon. *Anim. Hiftor. c. 2. p. 80.* Hoc Strategema ejus refert Livius l. vii. 14. fed alio paulummodo. e Consulibus titulo pater, haec a noftro e Livio non effe defuma.

28 Inde] *Petrensis identidem*,
quod placuit viro docto. Rectius
Leidensis prim., *Hillensb. Gu-*

VI. Marius, ²⁹ circa aquas Sextias, quum in animo haberet postera die depugnare adversus Teutonos, Marcellum cum parva manu equitum peditumque noctu post terga hostium misit, & ad implendam multitudinis speciem, agasones lixasque armatos simul ire iussit, jumentorumque magnam partem instratorum ³⁰ centunculis, ut ³¹ per hoc facies equitatus objiceretur; praecepitque, ut, quum animadvertissent, committi proelium, ipsi in terga hostium descenderent. Qui adparatus tantum terroris intulit, ut asperrimi hostes in fugam versi sint.

VII. ³² Licinius ³³ Crassus, fugitivorum bello ³⁴ apud Calamarcum educturus militem, ad-

vcr

a Vulgo cum c. b M. addunt vulgo.

dianus, & Vossian. *indidem*, id est ex eodem loco. Glossae *ιστιδεν*, *ἐκ τῆ ἀντὶ*. Livius l. xxvii. 12. *Brattioram indidem perfugas*. adde Rutgers. l. v. Var. Lect. c. 19. Mox *quare* deest in Ed. Vefal. non male. si addicerent MSS.

²⁹ *Circa aquas*] Medic. sec. contra a. Leidens. sec. juxta. Mox rursus *Theotonos* Medicei, & Edd. Italicae, ut supra; alii *Theutonos* & *Theutonq*. MSS. scx, & Edd. eadem *noſſe*, quae vox in Vaticano deest. De hoc Strategemate Marii adi Plutarchum p. 416. & Polyæn. l. viii. 10. 2. qui tamen de Agasionibus & jumentis ne *γῆ* quidem.

³⁰ *Cum centunculis*] Medicei *cum cuniculis* cum Ed. Romana, Leid. sec. *cum tuniculis*. Vossian. *cum tunclis*. Hillensb. *continiculis*. Ed. Paris. *cum continiculis*. Hittorp. *Instratorum cum Contrunculis* & in marg. *cuniculis*. Palastin. *continiculis*. Sed optime Leidensis pr. Gudianus, & Petrensiq. *instratorum centunculis* sine

rum cum. Huc enim ceterorum MStorum aberrationes ducunt. quod etiam notavit in libri sui margine Is. Vossius; neque aliter locum adducit Liplius l. 111. de Mil. Rom. Dial. 7. ubi de centunculorum stratis agit. Male nonnulli codices *instratorum*, Lilius l. vii. 14. *Multi strata detraxi juber; binisque tantum centunculis relictis*.

³¹ *Per hoc*] Medicei *per haec*. Dein *advertissent* Edd. Bon. & Paris. *animadvertisset* Hillensb. & Leid. sec. dein Medicei, & Edd. *primas iniri*. Vide ad praefat. hujus libri. Mox Cantabr. tert. *descenderent*, male. adi l. i. s. 2. Tandem pro *ut* in Mediceis, & Edd. *iisdem quod & pro sunt, sunt*; quod est quoque in Voss. & Cantabr. tert. ac Ed. Par. Medic. pr. *in terga v. sunt*.

³² *M. Licinius*] Praenomen rursus tacitus adposuit Scriverius, non repertum in MSS. ut solet addito gentili praenomen omittere nosse, quod vel e solo hoc capite pater.

³³ *Apud Calamarcum*] Alii apud

versus Castum & ³⁵ Gannicum ^a duces Gallorum,
duodecim cohortes cum ³⁶ C. Pomptinio ^b, &
37 Q. Marcio ^c Rufo legatis post montem cir-
cum-

^a Vulgo CANIMOCUM. ^b Vulgo C. PROMPTINO. ^c Vulgo CUM.
Q. MARTIO RUFO.

apud Calamatum. de quibus ni-
hil scio, nisi nescio. Plutarchus
sane horum non meminit: sed
hoc dicit tantum, quae hic nar-
rat Frontinus, non procul a sta-
gno Lucano accidisse. Mod. Alias
Calamatum. & sic fere MSS. quo-
rum alii *Calamatum* vel *Calamar-
zum*, alii *Calarnatum*, alii *Ca-
malatrum*. Legendum fortassean,
M. Licinius Crassus, *fugitivorum
helle*, ad caput *Silari* amnis. Quo-
modo fere Orosius lib. v. cap. 35.
Vel ad *Silarum* amnem. sed vide
infra ad exemplum 34. Capitis
sequentis. SCRIV. Eadem varie-
tas in MSS. ab Ottelio visis, &
meis. In Mediceo antiquiore *Ca-
lamacium*, in altero, & Vossia-
no *Calamatium*, & Edd. pp. vel
Calamatrum. Quod verum no-
men sit, cum ignarissimis ne-
scio. *Calamatium* placebat Phil.
Cluverio Ital. Antiq. l. iv. p.
1256. qui putat idem fuisse, quod
hodie *Capachio Vecchio*, & infra
eodem modo scribendum esse.
In Lucania rem gestam esse con-
stat, non vero in Apulia, ut est
apud Eutropium l. vi. c. 7. *Mon-
tem* indigitari patet quoque ex
nostri verbis *post montem*, & in
altero loco *praedicti montis*. Ex
Orosio autem liquet, non acci-
disse ad Silarum amnem; ait enim
*priusquam ipsum Spartacum ad ca-
put Silari fluminis aggredieretur*,
*Gallios auxiliares ejus Germanos-
que superavit*.

34 *Militem*] MSS. Medicei, &
Edd. Italicae male *militet*, eo-
dem sensu.

35 *Castum* & *Canimocum*] Alii,
Castum & *Tanocum*. Sed vide-
tur ex Plutarcho legendum *Ca-
stum* & *Canicium*. Vide Crassi vi-

tam. Mod. *Gannicum*, sive *Canni-
cum* videtur legendum ex vesti-
giis meliorum codicum: & sic
ipse Frontinus hoc libro cap. seq.
exemp. 33. ubi repetita est haec
historia: ibidemque diserte legi-
tur *ex factione Casti & Gannici*,
sive *Canicii*. Plutarcho in vita
Crassi, Γαῖο Καννίκου καὶ Κάρ-
στο, *Cajus Cannicus* & *Castus*.
Livio l. XLVII. est *Granicus*. Vide
Orosium l. v. c. 24. & qui ab eo sua
mutuati, Paulum Diaconum Hi-
stor. Miscellae l. vi. & Freul-
sum tom. i. l. v. c. 16. Mox sub
finem hujus exempli est in mem-
bris *decurrissent*, pro *decur-
rissent*. SCRIV. C. v. § 34. MSS.
Casti & Gannici diserte habent.
Hic *Canonicum*, *Canimocum*, *Can-
nocum*, *Canicum* & similia, quae
pugnanti magis pro Plutarcho p.
549. Καννίκω. *Gannicum* tamen
ob seq. locum & Livii corruptum
Granicum cum Cluverio recepi.

36 *C. Pomptino*.] Nusquam oc-
currit tale nomen Romanum.
Rescribe mecum *C. Pompinio*, ut
exhibent clare ambo Leidenses,
Petrensis, & Ed. Paris. alii *Pom-
ponio*, *Promptinio*, *Poncinio*, *Ca-
tano Porcio*. Fuit *C. Pompinus*,
sive ut alii ex Fastis malunt *Pon-
tinus*, praetor sub Ciceronis
consulatu. Agunt de eo Glan-
dorpius in Onomast. p. 709. &
Figh. in Fast. T. 111. p. 322. &
saepius. Male in Dionis l. xxxix.
in fine Πομπίνω editur. Eo-
dem modo *Pompinus ager Pom-
piniae paludes* corrupte in veteri-
bus libris exarantur *Promptinus*
& *Promptinae* & *Poninae*.

37 *Cum Q. Marcio Rufo*] Primo
delevi *et cum* auctoritate MSto-
rum

cummisit: ³⁸ quae quum, commisso jam proelio, a tergo clamore ³⁹ sublato^a decucurrissent, ita fuderunt hostes, ut ubique ⁴⁰ fuga, nusquam ^b pugna capesseretur.

VIII. ⁴¹ M. Marcellus, quum vereretur, ne paucitatem ejus militum clamor detegeret, simul lixas calonesque, & omnis generis sequelas conclamare jussit; atque ita hostem magni exercitus specie exterruit.

IX. Valerius ⁴² Laevinus^c, adversus Pyrrhum,

⁴³ a, OC-

^a Vulgo JAM S. DECURRISENT. ^b Vulgo FUGAM PRO F. CAPESSENT. ^c Vulgo LAVINUS.

rum plerorumque. Dein velim scire, num *Ruforum* nomen, nam sic libri, non *Rufo*) umquam fuerit in gente *Marcia*. Per *vulgo* etiam hic *Martio* perperam scribebatur. MSS. quatuor cum Edd. primis *Mario*. Praenomen non agnoscunt Medic. antiquior & Edd. primae, scribentes *et cum Mario*. *Mediceus* alter *et Gajo Mario*. Leidenf. pr. *que Marcio*, secundus *et C. Marcio*. Forfan pro *cum Q. Marcio* scribendum *C. Minucio*. De *M. Minucio Rufo* facta est mentio §. 3. Eiusdem nominis quaeſtor fuit etiam Pompejanarum partium in bello Civili. V. Glandorpium. *Rufi* nomen adhaesit multis gentibus, quarum nulla propius accedit ad corruptum *Marcini*, quam *Minucia*.

³⁸ *Quae*] Uterque Medicus, & ambo Leidenſes cum Edd. Italicis *qui*. Utrumque probum; nam & ad legatos, & ad cohortes potest referri; immo licet ad cohortes referas, vel sic *qui* per Synrheſin facile admitti poſſit.

³⁹ *Jam sublato*] Nemo non videt, inconcinnam & inanem hic eſſe repetitionem *et jam*, quod praeeſſit. quare delevi, auctoribus MSS. Medicis, Leidenſibus, Gudiano, Palatino, Voſſiano, &

Edd. Rom. ac Bononiens. Statim etiam edi curavi *decucurrissent*, nam praeter Scriverii & Keuchenii codices sic exhibent MSS. meorum quinque optimi, & Ed. Paris. V. ad l. 1. §. 15.

⁴⁰ *Fugam pro pugna capessent*] MSS. omnes *ut ubique fuga, nusquam pugna capessetur*. recte. TENN. Sic etiam sex mei meliores. *fugatis quod p. capessetur*, uterque *Mediceus, capessetur* etiam Leidenf. pr. *fuga, nusquam pugna capessetur* verum est sine dubio. Lucan. l. vii. 532.

nulla secuta est

Pugna; sed hinc jugulis, hinc ferro bolla geruntur.

⁴¹ *Marcellus*] Praenomen *M.*, ut alibi, recte addunt duo Cantabrig. Gudianus, Leidenf. pr. Palatin. Hillensberg. & Voſſian. dein *ita* non comparat in utroque Leidenſi, Gudiano, Palatino, Hillensb. & Voſſ. in *Mediceo itaque sic h.* In fine Ed. Rom. *speciem extrivit, Paris, f. terruit*. MS. Commel. *deterruit*.

⁴² *Levinus*] Notat Keuchenius, in suo MSō non male exaratum eſſe *Laevinus*. quod unice verum est. per diphthongum *ay* Graeci, & in antiquis marmoribus aliisque monumentis Latine per *ae* ubique scribitur. Vide praeter alios

43 occiso quodam gregali, tenens gladium cruentum, utrique exercitui persuasit, Pyrrhum interentum. Quamobrem hostes destitutos se ducis morte credentes, consternati a mendacio, se pavidum in castra receperunt.

X. Jugurtha, 44 in Numidia, adversus C. Marium, quum Latinae quoque linguae usum ei conversatio pristina castrorum dedisset, in primam aciem 45 procucurrit, & occisum ab se C. Marium 46 tum Latine 47 clare praedicavit, atque ita multos nostrorum avertit.

XI.

a Vulgo EPIROTARUM R. b PROCURRIT vulgo & a se.

alios Pighium T. 1. Ann. p. 431. ubi jam emendavit Plutarchi vitiosum 'ΑΑΓΙΟ', & aliorum *Lavinius*. Correximus hoc quoque l. 1. v. c. 7. §. 7.

43 *Epirotarum regem*] Haec in MSS. verba nusquam apparent. TERN. Praeced. cap. §. 21. jam monui, nimis liberalem hic fuisse Scriverium, qui haec verba primum addidit. In meis etiam Codicibus non inveniuntur. Sed in Medic. pr. *adv. P. agens*. Mox vulgo contra MSS. *exercitui utrique*. In Leid. sec. ex. *Pirri*. In Vaticano deest *exercitui*. Dein Medic. antiquior *const. a mendacio*. Cantabrigienfes, teste Wasseo, *de m.* ut l. 1. §. 28. *de insidiarum metu*. Nil tamen muta a notat per, *prae*. Curt. l. v. 4. *Vates adhibere coepit a superstitione animi*. Tandem plerique in *castra se pavidum*. a Leidensi pr. absunt in *castra*.

44 *In Numidia*] Vossian. a m. pr. *in India*. Mediceus uterque *Numida*, rectius vulgato: quamquam utrumque a lectore quodam additum videtur. Bis jam auctor Jugurthae meminit, sed utrobique sine tali additamento. l. 1. §. 8. 11. 1. 13.

45 *Procurrit*] E MSS. Cantabrigienfes jam monuit Cl. Wasseo

se ad Sallust, scribendum esse *procucurrit*; quibus adstipulantur Gudianus, Leidens. pr., Hillensb. Medic. & Vossian. cum Ed. Paris. quod jam saepe habuimus. Unus *docurrit*, alius cum Edd. primis *praecurrit*, perperam. dein *ab se* dedi auctoritate Medicei pr.

46 *Tum Latine*] Haec desunt MSS. TERN. Voces haec olim jam suspectae Clarissimo Wasse non comparent quoque in tribus Cantabrigienfibus; quare libenter eas deleatas veller. *Tum* abest etiam a Mediceo pr. In alio *cum*. Ego quoque e Glossa eas in textum irrepsisse putem, nisi fuerit *cum Latine, tum clare*, ut idem conjicit. sed vide notam sequentem.

47 *Clare praedicavit*] Quidam *clamare coepit*. Mod. & Scriv. Unus Reg. *clamare coepit*. ut Modio conjectum. Sallustius Jugurth. c. 101. *Ibi Latine (nam apud Numantiam loqui didicerat) exclamavit, nostros frustra pugnare: paulo ante Marium sua manu interfecit: simul gladium sanguine oblitum ostendere, quem in pugna, se suis impigre occiso pedite nostro, cruentaverat*. TERN. *Clamare coepit* placet quoque Keuchenio: & certe ita inveni in Edd. Rom. Bonon.

XI. ⁴⁸ Myronides Atheniensis, dubio proeli^o adversus Thebanos ⁴⁹ rem gerens, repente in dextrum suorum cornu ⁵⁰ profiliuit ^a, & exclamavit; sinistro jam se vicisse: qua re & suis alacritate, & hostibus metu injecto, vicit.

XII. ⁵¹ Croesus praevalido hostium ⁵² equitatu

ca-

^a Vulgo PROFILUIT.

hon. Wechelii, & Vaticano, atque antiquiore Mediceo. In altero etiam conclamare coepit. Unde videtur Auctor reliquisse *Marium*, *clare* tum proclamare coepit i. e. clamavit; quomodo habet Sanutus. In quatuor aliis praedicavit *clare*, certo indicio, aliud quid olim fuisse lectum. *Coepi facere* & similia pro fecit &c. passim apud omnes scriptores reperias. c. 7. 14. *Coepit signum dare*. In Phaedro nihil est frequentius. Vide indicem. Livius l. xxvii. 26. *Orate Scipionem coeperunt* & saepe. ut notum est. attamen c. 7. §. 2. *clare* pronunciavit.

⁴⁸ Myronides.] Sic recte hoc loco MSS. & Edd. Male vulgo *Myroclines* erat l. iv. 7. 21. ubi vide. & de hoc Strategemate Polyæn. l. i. c. 35. i. unde patet, male in Edd. multis, & Sanuto hic esse *dextro*; *ἐν τῷ δεξιῷ κέρας δεξιῶν*.

⁴⁹ Rem gerens] h. est. pugnans. Liv. ix. c. 35. *Neque missilia habebant, quibus eminus rem gererent*, alias est praeceps imperio. Horatius.

Rem gerere, & captos ostendere civibus hostes.

TENN. Vide ad Obscq. c. 125. *proclamavit rem geri*. Caes. B. Civ. c. i. 51. Flor. l. iiii. 3. in f. su pra l. ii. 7. & passim.

⁵⁰ Profiliuit.] Medic. pt. & Edd. pp. praefiliuit. sed recte unus Leidensium, Palat. Hillensb. & Ed. Wech. *profiliuit*. ut ubique in optimis scribitur codicibus: & ut alii in aliis auctoribus, sic nos

in Luciano passim rescriptimus. V. ad l. i. 188. idem restituit c. 8. §. 13. l. iv. 6. 2. 7. 12.

⁵¹ [Croesus] Gronovius legit *Cyrus*. quia ei fuit camelorum copia, & hoc ingenium. TENN. *Cyrum* hoc Strat. gema adhibuisse contra Croesum, constat ex Herodoti lib. i. c. 80. & Polyæni l. vii. 6. 6. Qui ni auctoris sit error, quod credam potius, posset conjici, olim lectum fuisse *Cyrus Croesi p. equitatus*, sed ita contra *Cyro* adscribit; quod Dario accidit l. iiii. c. 3. §. 4. *Cyrus* reponi hic etiam voluit Ill. Cuperus Diss. i. de Elephantis c. 2.

⁵² [Equitatus] Tres Reg. *Equitatus*. Ablativus saepe pro Dativo usurpatus. Virgil. iv. Georg. 158.

Namque alias visum invigilant.

vi. 198.

Quod nec concubitus indulgent; nec corpora segnes

In Venerem solvant.

i. AEneid 261.

Parce metu Cythered.

vi. AEneid.

Teque aspectu ne subtrahere nostris. Sic Vegetius l. i. c. 9. *Sed & carsu praecipuo adsuasendi*. Porro l. iv. L. L. Praetor dictus, qui praeviret jure, & exercitu. Livius. *Consul habendo delectum dat operam*. Plautus Rudent. *Hae arundines sunt nobis questus & cultus*. contra Dativus cessit loco Ablativi. Plaut. Bacchid. *Ista sunt lepida memoratus*. Varro. *Atque quod indigent potui, poma dicta esse putant*. Sisenna. *Alii saltui ac volucritati certare*. Caeterum haec

hii

Camelorum [gregem obposuit; quorum novitate
53 & horrore consternati equi, non solum insiden-
tes præcipitaverunt, sed peditum quoque suorum
ordines 54 protriverunt, vincendosque hosti præ-
buerunt.

XIII. Pyrrhus, Epirotarum rex, pro 55 Ta-
rentinis adversus Romanos, eodem modo elephan-
tis ad perturbandam aciem usus est.

XIV.

Historia est apud Herodot. i. c. 80. Κάμηλοι ἴππων φοβίσται, καὶ οὐκ ἀνίστανται ἐπὶ τῷ ὀδῷ τοῦ ἐν-
Φανίου. Camelos etiam
produxit contra Lucillum Mi-
thridates, contra Scipionem An-
tiochus. Plutarch. Lucull. Xerxes
Herodot. vii. c. 83. & 87. Atta-
banus contra Macrinum Hero-
dian. iv. c. 14. Vide de eorum
odio adversus equos naturali Plin.
i. vii. c. 18. Solinum. c. 52. His
cursum publicum in angariis ha-
bitum Plin. vi. c. 23. & plus cen-
tum octoginta septem passuum
millia confectatur Diodorus
Siculus l. xix. Τένω. Equitatu
etiam Leidenf. pr. Medicus, &
Ed. princeps. recte. Non autem
est Ablativus, ut putabat quo-
que Stewechius ad Vegetium l. i.
c. 9. Sed & cursu adsuæfaciendi,
ut est quoque in sex MSS. a me
visis; sed Dativus, qui optimis
scriptoribus ubique in usu per a-
pocopen, & in MSS. antiquio-
ribus frequenter invenitur. Adi
omnino J. G. Vossium de Ana-
log. l. ii. c. 18. & J. Perizon.
ad Sanct. Min. l. i. c. 6. ac Com-
ment. VV. DD. ad Propert. i. ii.
12. ii. i. 68. Virgil. Ecl. v. 29.
Georg. iv. 158. 198. Valer. Flacc.
111. 629. & Sallust. B. Jug. c. 6.
Non se luxu neque inertias corrup-
pendum dedit. Vixit pro victis in
nonnullis l. 111. c. 5. Vide etiam
l. ii. c. 12. §. 2. De camelis, quæ
adfert Tenuilius, etiam cum nu-
merorum vitis (nam apud Plin.

nium de camelis hoc non dici-
tur l. vii. sed l. viii.) descriptis
e Stewechio ad Vegetium l. 111.
c. 23. Camelos aliquantæ nationes
apud veteres in aciem produxerunt.
Livius l. xxxvii. 40.

53 Et horrore] Non temere hanc
vocem, a MSS. & Sanuto reten-
tam proscribere ausim. Præfero
tamen multum Cl. Wesselingi
conjecturam odore. Novitas &
horror utrumque tantum ad vi-
sum pertinet; ὀδῶν addunt He-
rodotus & Polyænus ἴππων δὲ
καρῆλιν φοβίσται καὶ τὴν ὄψιν καὶ
τὴν ὀδῶν. Sic aspectus & odor e-
lephantorum consternat equos,
apud Livium, Ammian. & Flo-
rum, ad ejus l. i. c. 18. vide
Notas Virorum DD. adde Hir-
De B. Afr. a. 72. Ut jumenta be-
stiarum odorem, fridorem, speciem
consuetudine capta non reformida-
rent.

54 Protriverunt] Prostraverunt
Mediceus sec. perturbaverunt Edd.
Italicae cum Cod. Palatin. per-
triverunt Ed. Wechel. prostrave-
runt Leidenf. sec. turbaverunt, Sa-
nut. Omnibus his rectius est
vulgatum. Adi l. xi. c. 2. §. 4.

55 Tarentinis] Arceian. Taran-
tinis. dein perturbandam Edd.
Rom. & Bonon. Addit autem
hostium non male Mediceus pri-
mus. Livius l. xxxvii. 41. Fal-
catae quadrigæ, quibus se pertur-
baturum hostium aciem credide-
rat.

XIV. Poeni⁵⁶ quoque adversus Romanos identiter fecerunt frequenter.

XV. Volscorum castra, quum prope⁵⁷ virgulta silvasque posita essent, Camillus ea omnia, quae conceptum ignem usque in vallum⁵⁸ perferre⁵⁹ poterant, incendit, & sic adversarios exuit castris.

XVI. P. Crassus⁶⁰, bello sociali, eodem modo prope cum copiis omnibus interceptus est.

XVII. Hispani contra Hamilcarem boves vehicu-

hunc
a Vulgo PROFERRE. b Vulgo M. CRASSUS.

⁵⁶ Quoque] MSS. quidem. Scriv. Ex meis quidem Medic. pr. cum Ed. Bonon. quidam Romaha. an sub eo latet adverbium deint?

⁵⁷ Virgulta silvasque. Leid. pr. duo Cantabrig. Gudianus; uterque Mediceus, Hillensb., & Vossianus virgulta silvasque. debuisse tum addi praepositio a vel ab. ut sit infra l. iv. 7. 4. ubi hoc & seq. exempli repetitur prope a virgulta silvasque. Ed. Paris. virgulta silvasque. Palatinus virgulta silvas. Unde omnino teneo, auctorem nostrum scripsisse virgulta silvas. Sallustius in Fragm. Histor. Consedit in virgulta valle nemorosaque. Silius Italic. l. xii. 354.

Virgulta tegitur Valli & frontibus umbris.

Adjectivum virgulta pro virgultus, non noverunt librarii, unde corruerunt. sed vide illic Cl. Drakenb. & Burmann. ad Ovid. Metam. l. iv. in Lutatii Argum. F. 19. ubi Virgulta substant. in fem. gen. unde quis conjicere possit quoque, virgulta silvasque. Forasan, & hinc densa virgulta retineri posset in Ablativo, apud Livium l. i. c. 14. ubi tamen vide Gronovium & Heins. ad Vellej. l. 17. Sed mihi virgulta silvas hic & infra verissimum videtur. Ceterum excidisse hic quaedam videntur, nam silvam ipsam non incendit Camillus, sed

ligna, ex silva excisa, quibus vallum castrorum sepiverant Volsi. Rem omnem enarrant Livius l. vi. c. 2. & Plutarchus in Camillo p. 147.

⁵⁸ Proferre] Palat. praeferre: Uterque Leidensis, Mediceus prim. Commelin. & Vossian. perferre, ut infra, recte. Hoc enim notat ad scopum destinatum & finem ferre. Vide me ad Lucan. l. v. 674. pertulit unda. Dein in ambobus Mediceis exuit in castris.

⁵⁹ M. Crassus] Tres Cantabrigiensis, Leidensis pr. Hillensb. Vossian. & Ed. Paris. P. seu Publius, ut infra. Verissime. Quod mutatum est; quia ejus filius M. Crassus, qui bello Parthico perijt, erat vulgo notior. Est hic P. Crassus Centorius & Triumphalis, qui occisus est, sive se ipse, ut alii, occidit, tempore dominationis Cinnanae, & in bello sociali a Lamponio, sociorum duce victus est, octingentis ejus militibus caesis, quo haec nostri pertinent. Vide Appianum l. i. B. Civ. p. m. 635. 636. 662. & Cicero de Oratore l. iii. c. 3. aliosque.

⁶⁰ Interceptus e.] Alij aut inter, emptus est. Minus bene. Mod. Interemptus ex Glossa ortum habent uterque Mediceus, & Commelin. cum Edd. Rom. Bonon. & Wechelii, ut alibi. Interceptus l. iv.

hiculis adjunctos in prima fronte constituerunt, vehiculaque taedae, ⁶¹ sebi^a, & sulphuris plena, signo pugnae dato, incenderunt: actis deinde in hostem ⁶² bubus consternatam aciem ⁶³ perpuerunt.

XVIII. ⁶⁴ Falisci & Tarquinienfes, compluribus suorum ⁶⁵ in habitum, sacerdotum subornatis,

a Vulgo ET SEPI. b Vulgò IN HABITÙ.

l. iv. retinent bene MSS.

61. *Sepi*, & sulphuris plena] Eo quod in similibus strategematis oleum incendiarium, sulphur, & pix usui esse solent, murare forte quis possit, illud *sepi* in *pice*, ac cum puto contra mentem facturum nostri auctoris. *Sebum*, *sebum*, & *sebum* promiscue usurpabant veteres, pro pinguedine ex omento animalium, ex quo candelae nostrae conficiunt. Invenias *sebo*, *sevas*, *sevars*, pro quo & *sebare* indifferenter scribebant. obviae voces apud Plinium, Catonem, Columellam non uno loco. Stew. Alias *sevi*. SCRIV. Prima pro *taedae coram* habent Leidensis sec. & tert. sed male, nam *taeda* hic est omne lignum facile ad concipiendam flammam, & ideo quoque *sebo* & sulphure illitum. Livius l. XLII. c. 64. *Facies, taedamque & malleolos suppaee illitis pice parari jubet*. Lucanus l. III. 504. *Ignis agit vires, taeda sed raptus ab omni*. &c. *Cera* & *taeda* confunduntur quoque l. iv. c. 7. §. 9. Dein & *sepi* non legitur in Palatino, Vaticano, nec Edd. Romana, & Bononiensi. & insuper recte abest ab utroque Mediceo, Leidensi sec. & tertio, qui e glossa male exhibet *pice*. Leidens. prim. & Petrensis *sebi*. probe, quomodo Harduinus restatur, fore semper scribi in MSS. Plinii Codicibus ad l. XXVIII. 45. pro *sebo*. nam nihil. est *sebum*. Gloss. *sebum*

sebum, & dein *sebum* λιπαρον, *sebum* *sebum*. Hinc *sebare* Columellae, *sebaceus* Apulejo, & Amphiano *sebalis*. *Sebum* ac *pice* jungit Caesar l. VII. B. G. c. 25. ut & l. VIII. *Sevi* hic ad marginem reposuerat Gronovius. In duobus autem Leidd. haec in Ablativo ponuntur *cera*, *sepo* (al. *pice*) & *sulphure*. Vehicula lignis fuisse onusta simpliciter ait Appianus B. Hispan. p. 428.

62. *Bubus*.] Sic malui ex sententia summorum virosum, & auctoritate quatuor veterrimorum Codd. quam *bobus*. hinc *bubile*, *bubulcus*.

63. *Perpuerunt*.] *Perpuerunt* duo Medicei, Cantabrig. tert. & Edd. primae, ut supra §. 2. ubi vide.

64. *Falisci*] Arcearius *Falerii* teste Keuchenio, qui adeatur. Nonnulli meorum male *Tarquinienfes*. Palatin. *compluribus faciorum*. & dein Leid. sec. *criminali habitu praeserentes*.

65. *In habitu sacerdotum subornatis*.] Praepositionem *in*, tanquam non magni usus, tollere tulerim. nam autumo ex geminatione praecedentis liquidae. Stew. qd in delet Stewechius. qd *subornatis* vero MSS. quod etiam Sanutus ignorat. SCRIV. *In* retinent MSS. omnes; sed *subornatis* carent Palatinus, Vaticanus, uterque Mediceus, Leidensis sec. & Edd. Rom. ac Bonon. Forfan tria haec verba *in habitu* sub-

tis, faces & angues furiali habitu praeferentibus, aciem Romanorum turbaverunt.

XIX. Idem Veientes & Fidenates ⁶⁶ facibus adreptis fecerunt.

XX. ⁶⁷ Atheas, rex Scytharum, quum adversus ampliorem Triballorum exercitum confligeret, iussit a feminis ⁶⁸ & pueris omnique inbelli turba, greges asinorum ac boum ad postremam hostium aciem admoveri, & erectas hastas ⁶⁹ praeferre. Famam deinde diffudit, tamquam auxilia sibi

subornatis ē Glossa nata sunt. Nam sequitur *furiali habitu*. & certe ita quoque non habet Livius, unde desumit auctor, l. vii. 17. Sed ipsos fuisse sacerdotes dicit. *Falisci Tarquinienfisque* &c. quod sacerdotes eorum facibus ardentibus, anguibsq; praelatis incesu furiali militum Romanum turbaverunt. Unde commode posset legi compluribus suorum sacerdotum faces & angues furiali habitu praeferentibus. Haec si non statim placent, saltem Latinus mecum e Vossiano Codice lege in habitum, Seneca de Benef. l. i. 11. c. 28. *In militum & quidem non vulgarem cultum subornati*. Valer. Max. l. vii. c. 3. 9. *In modum lictorum servis subornatis*. Infra l. i. 11. c. 2. §. 11. *Ad Macedonem ornatus est habitus*.

⁶⁶ *Facibus arreptis*] Non item anguib; Bene Livium sequitur auctor l. iv. 33. *ignibus armata ingens multitudo, facibusque ardentibus tota collucet, velut fanatico instincta cursu in hostem ruit*. Florus Fidenates confundens cum Faliscorum facto serpentum hic etiam meminit l. i. c. 11. ubi videndus Salmastius, cujus verba, ne Floro quidem nominato descripsit hic, & pro suis venditavit Keuchenius.

⁶⁷ *Atheas*] *Atias* sine adspiratione Graeci. & si scriben-

dum auctore Plutarcho vel solo. Apud Florum quoque, si recte memini, emendandum hoc nomen Bello Mithridatico, *Ateas*. Sc. r. iv. *Atheas*: male in MSS. *Aetes* & *Aethes*. Iustinus l. ix. 2. Ejus hostes non Triballos, sed Istrianos vocat. TENN. *Aethes*, *Athes*, *Erhes*, *Sethes* &c. MSS. *Aetes* Medic. antiquior. Palat. Voss. & Gud. Sine dubio verum est *Ateas*; ut hic, Scytharum rex vocatur Straboni l. vii. p. 305. Ubi videndus Casaubonus, & Comment. ad Justin. l. ix. 2. & ejus libri prolog. Hujus regis etiam meminere Plutarchus, Lucianus, Diodorus, apud quos vulgo corrupte *Avtias* vel *A'tias* scribitur. Orofio l. iii. 13. *Etheas*. Sed aliter MSS. teste Fabricio. Pontici regis nomen, cujus Florus l. iii. c. v. meminit, sine controversia est *Aetas*, Medae patet: ut docuit illic jam Salmasius, quem verbo tenus hic rursus exscripsit Keuchenius.

⁶⁸ *Et pueris*] Inepte addit Ed. Paris. Triballorum & Hillensb. *puerisque Triballorum*. Duo *puerisque* & omni. Dein pro *inbelli* male belli tres Cantabrig. Palat. & Ed. Romana. Mox *bovium* Vossian. & *bovum* Leid. fec.

⁶⁹ *Praeferre*] Notandum iussit a feminis admoveri & praeferre, quod retineat MSS. omnes. Sac-

sibi ab ulterioribus Scythis adventarent : qua adseveratione avertit hostem.

pe quidem *jubeo* cum Infinitivo ligantur in sequenti verbo, ve-
activo construitur sine adjuncto reor, ut umquam inveniri possit;
casu ejus, qui jubetur, ut latius & ne hoc loco sit rescribendum
videbimus ad c. 5 §. 46. Sed eo praeforri Ed. Paris perferre. Mox
modo, ut hic, praecedente ablativo cum praepositione *ab* alii assertione Vatican. Gudian. &
verbo juncto, & sensu postulante Coll. Voss pervertit. Sed vide
te; ut eadem personae subintel- ad c. 3. 3. totam circum attem he-
stium & quorund.

C A P. V.

De Infidiis.

EXEMPLUM I.

Romulus; per latebras copiarum parte disposi-
ta, quum ad ² Fidenas accessisset, simulata
fuga temere hostes insecutos eo ³ perduxit, ubi
occultos habebat milites, qui undique adorti ef-
fusus & incautos ceciderunt.

II. ¹ Q. Fabius Maximus Cos. auxilio ⁵ Sutri-
nis missus adversus Hetruscos, omnes hostium co-
pias

¹ De infidiis] Addit Medic. pr.
hosti faciendis

² Fidenas] Duo Regii, & Vof-
sianus (ut mecum communica-
vit Celeberrimus Graevius) ha-
bent *Fedenas*. Vulgaram lectio-
nem sequuntur omnes Graeci.
Stephanus. *φιδώνων* Ἀλκι-
νών. TENN. Supra Fidenates &
Livius semper, qui de hoc stra-
tegemate videndus l. 1. c. 14.
Polyaen. l. VIII. c. 3.

³ Perduxit] Infra §. 6. usque ad
locum voraginosum eos perduxit.
c. 3. §. 20. Ut hac simulatio-
ne perduceret hostes in confragosa.
c. 5. 37. ultra locum insidiarum
perduxere. Adde §. 44. quare nil
mutato. Sed Palat. praeduxit, &
Mediceus pr. dat produxit, uti &
MS. c. 5. §. 35. in praeparatas in-

fidias produxit. quod proprium est
insidiarum verbum. Ad notata
ad f. 1. 1. 11. paullo ante *insecuti*
utérque Mediceus. Fors & hic
quoque fuit *hostem insecutum*: mu-
tatum ob seq. *effusus*. Sed vide
§. 3. & ad l. 1. c. 4. §. 11. dein
Petrensis habuit. In Palat. & in-
cautos; desunt.

⁴ Q. Fabius] Praenomine ca-
rent. Palat. & Leid. sec. Male
Medic. sec. M. Fabius. Mox om-
nium h. Hillensb. Omni-
lium Medic. pr. In se desunt in
Edd. Italicis. Sublato sim. con-
tra verum Medic. sec. tamquam
fug. Leid. sec. In Petrensi se-
cessit.

⁵ Sutrini] Sic l. in uno Reg.
& uno Hill. Sutrini. male:
nusquam Sutrini, quod ille

P 2 dom-

pias in se convertit: deinde simulato timore, in superiora loca, velut fugiens, recessit, effulseque subeuntes adgressus, non ⁶ acie tantum superavit, sed etiam castris exiit.

III. ⁷ Sempronius, Gracchus adversus Celtiberos, metu simulato, continuit exercitum. Emisso deinde armatura levi, quae hostem laceraret, ac statim pedem ⁸ referret, evocavit ⁹ hostem:

a Vulgo T. SEMPR. b Vulgo FACESSERET. c Vulgo REFERENTE.

συνίανέται. Σάτρων (inquit Stephanus) πόλις, ἡ ὠςτέρον Τούρην, ὅτερον δὲ Παρκαίων. τὸ ἐστίνον, Σατρώνας. Festus. Sutrrium quasi cant; utique in proverbium abiit hac de causa: Gallico sumuntur a Camillo quondam edictum est, legiones Sutrrii ut praesto essent cum cibo suo, quod usurpare coeptum est in iis, qui suis rebus opibusque confisi praeferant, quibus debent. Plautus usurpat de iis, qui ad nuptias invitati suo sumtu vescantur. Casina 3. 1. 10 Cibo cum suo quisque facite, uti veniant: quasi cant Sutrrium. TENN. Keuchnius ex MSS. Atteriano malebat Sarrinis ab oppido Sarris, quod nullum est, sed Satricum. unde Satricani. Hic vero omnino regnandum est Sutrini a Suetis, urbe in Latii & Hetruriae confinibus: unde frequentes cum Hetruscis propter haec Latii claustra velitationes fuerunt. Vide ad 1. 8. 2. Hanc vero historiam describit larius Livius, quem unice adduxisse debuit Tennulius, 1. 19. c. 35. Jam Sutrrium ab Hetruscis obsidebatur, consilioque Fabio imis ducenti montibus ad ferendam opem sociis acies hostium instructa occurrit &c. MSS. quidam mei etiam Subterni, Sutrrius, Siccus male. Ed. Paris. Subtrinus.

6 Aciem 2. 5.] Lege cum 3.

Hill. Voss. & ex conjectura Gronovii. Acie t. superavit. Florus 111. c. 22. Copias ejus prope tota Hispania persequenti, dim & anelipiti semper acie domaverant. TENN. Placet aciem Keuchenio; mihi vero ne Latinum quidem videtur. In Curtio quidem 1. 19. c. 16. habent Edd. VV. & MSS. plerique nisi aciem vicimus, sed an melioribus jam diu emendatum est acie. Quae cum Gronovio & Tennalio scripsit acie, consentientibus MSS. Palatino Vaticano, Petrensi, Gudiano, & utroque Leidensi cum Ed. Paris. Aciem certe castris non exiit Fabius. Acie superare, acie vincere frequentissimum est. c. 9. §. 6. superatis acie Carthaginensibus. Posset etiam scribi in acie. Hist. B. Alex. c. 30. Pompejum in acie victum. ubi MSS. veterrimus Lovaniensis in aciem.

7 T. Sempronius Gracchus] Praenomen hoc rursus adposuit Scribnerius: quod in nullis scriptis, nec Edd. ante eum compareret. Saltem debuit esse Tib. de hoc Tib. Graccho propraetore in Hispania contra Celtiberos egregias res gerente, strategema hoc refert Livius 1. 41. 48. De eodem infra §. 14. Adi Comm. ad Flor. 1. 11. 3. 17.

8 Referente] 2. Reg. 2. Hill. & Voss. referret. Quod probum. TENN. Palat. refert. Ed. Paris.

stem: deinde inordinatos adgressus, usque eo cecidit, ut etiam castra caperet.

IV. ¹⁰ Metellus⁴ Cos. in Sicilia bellum adversus Hasdrubalem gerens, ¹¹ ob ejus ingentem exercitum & centum triginta elephantos intentior, simulata diffidentia, intra Panormum copias tenuit, fossamque ingentis magnitudinis ante se duxit. Conspecto deinde exercitu Hasdrubalis, qui in prima acie elephantos habebat, praecepit hastatis, tela in belluas jacerent, protenusque se intra munimenta recipere. Ea ¹² ludificatione re-

cto-

4 Vulgo Q. METELL.

referret. Multi pede referente vocavit. unus revocavit. Placet omnino referret: & paullo ante lacefferet, ex omnibus MSS. & Edd. pp. Vulgo perperam facefferet edebatur. Audi Livium Eos quem per aliquot dies armaturam levem inmittendo in stationes lacefferet parvis praeliis, indies majora certamina ferebat, ut omnia munitiones eliceret, ubi quod petebatur, sensu effectum, auxiliorum praefectis imperat, ut contraillo certamine, tamquam multitudine superarentur, repente torquis datis ad castra effuse fugerent &c.

9 Hostem] Perperam Medicei, & Voss. cum Edd. Italicis hostes. In Petrensi, & Leid. sec. deest. eo non agnosceat idem Leidenfis; castra inimicorum Palatin.

10 Q. Metellus] L. Metellus. Scrib. Scripserit L. Metellus nusquam occurrit. TERN. Debit tamen, si addidit auctor praenomen, dixisset L. ut hic vocabatur Metellus, non Q. Lucium eum ipse auctor appellat lib. 1. c. 7. §. 1. ubi vide. & sic hoc loco scribendum putavit quoque Ill. Cuper. Diff. 2. de Eleph. c. 2. Sed MSS. quatuor mei cum Edd. primis carent praenomine Q. quare ut vitiosum delevi, & deinde MSS. omnibus dedi ad v. Hasdr. gerens, vulgo §. a. H.

11 Ob ejus ingentem exercitum 130 elephantos in entior] Ruit sententia, ni reponas, ob ejus ingentem exercitum, & 130 elephantos. STEW. E Modii editione & culpa libratorum excidisse debuit; nam in omnibus aliis & bene comparet. Elephantos hic & infra Medic. pr. & Edd. Ital. dein idem intensore. Ldd. pp. diffimulata. Pro copias tenuit Petrensis se continuit non male, ut §. 12. l. 311. c. 11. 3. Caef. B. G. 1. 40. Forfan dedit auctor se tenuit. Hirt. B. Alex. 63 suis se tenet praefectis. Cicero pro Deiotaro c. 3. usque eo se tenuit. alique saepius. Nihil mutari tutius est. Nam tenere copias aequae Latini est. Idem eum Leid. sec. ut tela. perperam. amittit enim auctor, omittit hanc particulam, ut aliquoties vidimus. Ad l. 2. 4. 7. Edd. pp. jacere itidem vitiose. Mox praetenus usque ad ea desunt in Medicis.

12 Ludificatione] Ludificatione non est ipse dolus & insidiae (sic enim sibi cavissent Rectores) sed decretatio pugnae, & simulatio meius, ut hostis vel videretur, vel in insidias deducatur. Florus 11. c. 2. Ludificari fuga restia. Silius. Ludificante ducem Fabio. Nam Fabius decretavit pugnam.

stores elephantorum concitati, in ipsam fossam elephants egerunt: quo ut primum inlaqueati sunt, partim ¹³ magnitudine telorum ¹⁴ confecti, partim retro in suos acti, totam aciem turbaverunt. Tunc Metellus, hanc ¹⁵ operiens occasi-
nem, cum toto exercitu erupit, & adgrossus a latere Poenos cecidit, ¹⁶ ipsisque, & elephantis potitus est.

V. ¹⁷ Tomyris*, Scytharum regina, Cyrum ¹⁸ Persarum ducem, aequo Marte certantem, si-
mu-

* Vulgo TAMYRIS.

Proprie autem est deridere, & per lusum fallere. Terentius in Phormione. *Ergo sic me ludificamini?* Plautus Bacch. 3. 4. 28. *Neu quid ei succensat mea causa de auro, quod eum ludificatus est.* TENN. Per insidias expoluit Keuchenius. In proelio *Ludificari* dicuntur illi, qui modo incurrendo; modo se recipiendo adversarios delatant, vel irritant. Vide Duker. ad cit. Flori locum.

¹³ Magnitudine] Non tam magnis telis opus est, ut elephantum graviter vulneres. Sed hastis & versutis velut. Vide Gron. ad Liv. l. xxi. 55. Putem potius ab auctoris manu esse magna vi telorum. Vis magna ubique de omnibus rebus occurrit pro multitudo. Sic l. iii. 15. 5. vis magna tristici. Hirt. de B. A. Alexand. c. 20. Magnam vim telorum adversi sustinuerunt. Justin. l. xii. c. 9. *Ut cum non multitudo hostium, non vis magna telorum tenuerit.* Livius l. i. 51. *Vim magnam gladiatorum.*

¹⁴ Confecti] Ill. Cuperus dicto loco hinc nostrum auctorem arguit, quod solus meminit occisorum elephantorum; cum reliqui omnes fuisse captos narrent. Verum pace summi viri mentium dixerim: *confecti* non notat occisos, sed gravissime

vulneratos. Adl omnino notata ad §. 39. *eo vulnere adfecit, vel confecit.*

¹⁵ Operiens] Hillensb. *reperiens*, Medic. pr. *comperiens*, alter *con-*
scipiens, dein Medic. prim. *aggre-*
ssus ab l. Palat. egressus. Mox *oc-*
cidit Edd. pp. solito errore.

¹⁶ Ipsisque &] 4. Reg. 2. Hill. & Voss. *ipsisque m. TENNULIUS*. *Ut quoque Palat. Medicei, Lei-*
denf. pr. Gudian. Cantabrigien-
ses, Ed. Wech. & Paris. Deest in
Leid. sec. Ut rectum viderur. Uti elephantos cepit, sic etiam ipsos Poenos, nisi malis *ut & el.* quod placet viro docto.

¹⁷ Tomyris] 3. Reg. *Tomyris*. Voss. *Tomyris*. Necessario scribendum *Tomyris*. Nam Herodotus l. c. 206. *Τομυρίς*. Vide Bongarsium ad Justin. l. c. 8. TENN. Celeb. Grævio adsentior, cui placet ex Herodoto, & Luciano, ubique apud Latinos rescribendum esse *Tomyris*. Certe ita inveni quoque in duobus MSS. Justinia meo latiss; & in Valerio Maximo l. ix. c. 10. ita edidit R. Stephanus. Hic plerique Scriveriani, cum Leidensi primo, Gudiano, & tertio Cantabrig. ac Edd. Rom. & Bononiensi exhibent etiam *Tomyris*, quomodo & legas apud Polyacu. l. viii. c. 28.

¹⁸ Persarum ducem.] Nonnulli
per

mulato metu elicit ad notas militi suo angustias, atque ibi, repente converso agmine, natura loci adjuta, devicit.

VI. Aegyptii conflicturi acie in eis campis, ¹⁹ quibus junctae paludes erant, ²⁰ alga eas contexerunt, commissoque proelio fugam simulant in insidias ²¹ hostes evocaverunt, qui rapidius venturi per ignota loca ²² limo inhaeserunt, circumventique sunt.

VII.

a Vulgo in ins. SEVOCAVERUNT.

pro glossemate suspecta haec mihi sunt verba propter MSSorum varietatem. Palatin. *adversus C. P. regem certavit* & Petrensi. *C. regem, P. ducenti* rectius. Cantabr. *tert. Regem P. Medic. sec. Persarum Regem*. Dein in Petrensi *confuso agmine*, unde conjicit vir doctus conclusit sc. Cyri agmine. Nil mutato. *Mox adjutam* Leid. sec. in Mediceo *sec. adjutum*. unde facere posses *adjuta eum*.

¹⁹ *Quibus junctae*] Medie. pr. & Edd. Italicae in quibus j. Petrensi. q. *adjunctae*. Male *junctae* sunt vicinae, contiguae. Vide Gronov. ad Livium l. xxii. c. 20. *testa juncta muro*, & Cl. Burmann. ad Ovid. l. i. ex Ponto El. 4. 31. *junctior Haemonia est Ponto*.

²⁰ *Alga eas contexerunt*] Tres Reg. & Voss. *Algeas contexerunt*. 3. Hill. *Alga cont.* quartus Reg. *Algas con.* TENN. Palatin. duo Cantabrig. Gudianus, & Leidens. sec. etiam *algeas*, eas non habent Leidens. pr. & Ed. Paris. *Algas* Medic. secundus. Ceteri MSS. & Edd. *alga eas*. sc. paludes. Operarum incuria in Tennulii Ed. est eos. Medic. sec. *contempserunt*. Ceterum *alga* hic videtur poni de herba fluviali & palustri contra Grammaticorum praeceptum, qui *ulvam* dici volunt, & *algam* semper de marina herba usurpari. Verum ut hoc frequentius sit, non tamen est perpetuum, ut Starii & Rutilii exemplis docuit Marklan-

dus ad Silvas l. v. 3. 283.

& in media componat moliter alga.

Hinc praefero optimorum MSSorum lectionem apud Ovid. l. i. Fast. 200.

Et dabit exiguum fluminis algatorum.

vulgo *alva*.

²¹ *Hostes evocaverunt*] MSS. *Evocaverunt*. Unus Reg. *hostes evocaverunt*. Supra n. 3. *Evocavit hostem*. h. e. provocavit. Seneca iii. de ira. c. 5. *Lentos in saevitiam ac violentiam evocat*. Vide Gronovium ad epist. 47. Senecae. TENN. Sine ulla haesitatione rescribendum *evocaverunt*. quod servarunt quoque Palatin. uterque Leidensis, Gudian. Vossian. Fx. 15. *Erythraeos signo dato in insidias evocavit*. §. 22. *Ipsa ad evocandum hostem misit*. §. 36. *Alacres successibus victoriarum evocavit*, duo Medicei in i. se locaverunt. Vetus locus nondum perlanatus est. Quos enim in insidiis evocaverint, quo referatur sequens qui, non additur; ut ramen salvo sensu fieri debuit. Petrensis in *insidia hostes evocaverunt*. Unde transposita littera; legendum esse patet in *insidiis hostes ev.* ut diserte est in uno Regio: quare ita edidi: nisi ex vocibus, in insidiis malles credere, excidisse *to inimicos*.

²² *Limo*] Medic. sec. & l. idem cum Ed. *Romana circumvestique*.

VII. Viriathus²³ ex latrone dux²⁴ Celtiberorum, cedere se Romanis²⁵ equitibus simulans, usque ad locum voraginosum & praecaltum epos perduxit; & quum ipse per²⁶ solidos ac notos sibi tran-

²³ Ex latrone dux.] Putat Ken-
chenius, Viriathum hic latronem
adpellari, quod conductus mili-
tasset: Quia latrones eos dice-
bant, qui conducti militabant.
Quod ex Varrone & Festo haufit;
at, licet verum sit, Viriatho non
convenit, qui hac voce notatur
fuisse viarum obfessor, & rapto-
vixisse. Livii Epit. l. 11. Viriathus in
Hispania primum ex pastore venator,
e venatore latro, mox iusti quoque
exercitus dux factus. Cicero l. 11.
de Offic. c. 11. Itaque propter ae-
quabilem praedae partitionem &
Bardylis Illirii latro, magnas o-
pes habuit, & multo majores Vi-
riathus Lusitanus. Vellej. Paterc.
l. 11. c. 1. Duce latronum Viriatho.
Florus l. 11. c. 17. §. 15. Viriathus
ex venatore latro, ex latrone subi-
to dux atque imperator. Aurelius
Victor c. 71. Viriathus Lusitanus
primo mercenarius, deinde alacritate
venator, audacia latro, ad pos-
tremum dux. Eutrop. l. 14. c. 16.
Pastor primus fuit, mox latronum
dux: postremo &c. Orosius l. 7.
c. 4. Homo pastoralis & latro pri-
mum infestando vias, deinde vastan-
do provincias, postremo &c. Eo-
dem modo Graeci. Diodorus Sic.
in Excerpt. Persele. p. 346. Οὐ-
ρίαθ' ὁ ληστάρχης ὁ Λυσιτα-
νὸς καὶ δικαίος ἐν οἷς ταῖς δια-
τομαῖς τῶν Λατῶν. Dio Coc-
cej. in iisdem Excerpt. p. 614.
Οὐρίαθ' ἄντι Λυσιτανῶς. Λη-
στῆς γὰρ καὶ ταπεινός, καὶ μετὰ
τῷ καὶ ὅς ἐστιν τῶν.

²⁴ Celtiberorum.] Omnes faciunt
autores Viriathum ducem Lusita-
norum, ipse autor c. 13. n. 4. hu-
jus libri. Silius Italicus vero l.
11. vl. 354. ei adjungit & Cal-
taicos.

Hic Viriathus agit, Lusitanum-
quo remotis
Extractum lustris, primo Viria-
thum in aequo,
Nomen Romanis factum mox ne-
bile damnis.

Imo fuit totius Hispaniae dux.
Flor. 11. 12. Si fortuna cessasset,
Hispaniae Romulus. Idem asserit
Justin. XLIV. c. 2. In tanta secu-
lorum serie nullus illis (Hispanis).
dux magnus praeter Viriathum fuit.
Vide Lipium ad Vell. l. 11. n. 172.
in duobus Regijs, & Vossiano est
Viriatu TENN. Celtiberorum si-
dedit auctor, aperte sibi ipsa
contradixit. nam alibi ait, eum
contra Celtiberos, qui in parti-
bus Romanorum erant, rem ges-
sisse. nam caput gentis Celtibe-
ricae Segobrigam ab eo saepius
infestatum fuisse refert l. 111.
c. 10. 6. c. 11. 4. & l. xv. c. 5. 22.
Unde suspicio mihi nata est, an
non simpliciter, ut omnes illi
auctores, hunc maxime in finem
modo a me citati, scripserit Fron-
tinus ex latrone dux, & vox Cel-
tiberorum intrepserit huc & margi-
ne, ad seq. exemplum ab lecto-
re vel librario doctiore, aut pro
varia lectione adposita, nam illic
de Celtiberis, non Cimbris agi
statim videbimus. Exarari au-
tem hoc nomen per rh. curavit
cum MS. Arceriano; ut ubique
& Graecis Scripioribus, & anti-
quis lapidibus debere scribi, sae-
pius jam monuerunt viri docti.

²⁵ Equitibus.] Vaticanus mili-
tibus, pro τῶν praecaltum. Sanutus
praelatum; & sic Gudianus, ut
supra iidem varietatem vidimus.

²⁶ Solidos ac notos.] Male Palat.
& Hillensb. cum Edd. Italicis, &
Sanuto solios. unde ac notos eie-
ctum

transitus evaderet, Romanos ignaros locorum, immersosque limo cecidit.

VIII. Fulvius Imperator ¹⁷ Celtiberico a bello, collatis cum hoste castris, equites suos iussit succedere ad munitiones eorum, lacescitique barbaris, simulata fuga ¹⁸ recedere. ¹⁹ Hoc quum per aliquot dies fecisset, avide insequentibus Celtiberis, animadvertit, castra eorum solita nudari: itaque per partem exercitus custodita consuetudine, ³⁰ ipse cum expeditis post castra hostium confedit occultus, effususque eis ex more, repente adortus, & desertum prorupit vallum, & castra cepit.

IX.

^a Vulgo CIMBRICO & dein CIMBRIS. ^b Vulgo RECESSIT & REGREDI.

Quum in iisdem Edd. Mox reditus Medic. sec. evassisset Petrenf. dein immerfos sine rō que Medic. prim. & eadem Edd. universos Leidenf. sec.

²⁷ Cimbrico bello] Nullus umquam imperator fuit Fulvius bello Cimbrico, aut contra Cimbricos; quod tamen mordicus hic retinent MSS. omnes; certissimo argumento, quam turpiter auditor noster corruptus, & foedissime inquinatus sit, praesertim in nominibus propriis. Nemini enim, qui Livium legerit, dubium esse potest; quin debeat reponi Celtiberico, & dein Celtiberis. quippe idem hoc Strategema fuisse ille l. XL. c. 30. 31. 32. narrat a Q. Fulvio Flacco praetore in Celtiberos adhibitum esse. In margine tamen videtur olim quid de Celtiberis monitum fuisse, ut supra adtigi.

²⁸ Regredi.] Alii s. f. recessit. nonnulli s. f. recedi. hinc facile est videre, verum esse nostrum. Mod. Simulata fuga regredi. Ita Modius: cum antea esset, recessit, & recedi. Scriv. 2. Reg. 2. Hill. recedit. Reliqui recedi, ut

& Modius invenerat. TENN. Recessit, & recedit, vel recedi est in Editisante Modium. In sextatiam MSS. meis resedit. In Vaticano resedit. In uno resedere. In nullo, nisi Hittorpianae Ed. margine, apparet vestigium vocis, quae a Modio profecta est, regredi. praeterquam quod in Gudiano sit recedi. Sed optime Petrenf. recedere. Livius ibid. M. Fulvium fratrem cum duabus turmis sociorum equitum ad castra hostium speculatum misit, quam proxime succedere ad vallum iussit, ut videret, quanta essent, pugna abstinere, recipereque sese, si hostium equitum exeuntem vidisset. Ita, ut praecipitum erat, fecit. Per dies aliquot: nihil ultra motum, quam ut haec duae turmae offenderentur.

²⁹ Hoc cum] Palatin. cum quo id. In Leidenf. sec. deest per. Uterque Medic. se insequentibus, Dein Leid. prim. animadvertit. Medic. pr. & anim. loco rō per partem Palat. & Leid. sec. parte. Hillensb. partem.

³⁰ Ipse] Livius dicit, hoc negotium datum esse L. Acilio cum ala sinistra & vi. millibus pro-

VII. Viriathus²³ ex latrone dux²⁴ Celtiberorum, cedere se Romanis²⁵ equitibus simulans, usque ad locum voraginosum & praecaltum eos perduxit; & quum ipse per²⁶ solidos ac notos sibi tran-

23 Ex latrone dux.] Putat Reuchenius, Viriathum hic latronem appellari, quod conductus militasset: Quia latrones eos dicebant, qui conducti militabant. Quod ex Varrone & Festo hausit; at, licet verum sit, Viriatha non convenit, qui hac voce notatur fuisse viarum obfessor, & reproxisse. Livii Epit. l. 11. Viriathus in Hispania primum ex pastore venator, & venatore latro, mox iusti quoque exercitus dux factus. Cicero l. 11. de Offic. c. 11. Itaque propter aequabilem praedae partitionem & Bardylis Illyrius latro, magnas opes habuit, & multo majores Viriathus Lusitanus. Vellej. Paters. l. 11. c. 1. Duce latronum Viriathus. Florus l. 11 c. 17. §. 15. Viriathus ex venatore latro, ex latrone subito aux atque imperator. Aurelius Victor c. 71. Viriathus Lusitanus primo mercenarius, deinde alacritate venator, audacia latro, ad postremum dux. Eutrop. l. 14. c. 16. Raptor provinciarum fuit, mox latronum dux: postremo &c. Orosius l. v. c. 4. Homo pastoralis & latro primum infestando vias, deinde vastando provincias, postremo &c. Eodem modo Graeci. Diodorus Sic. in Excerpt. Pervesc. p. 346. Οὐρίαθ' ὁ λήσας ὁ λυσταγὸς καὶ δίκαιος ἢ ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν λαφύρων. Dio Coccei. in iisdem Excerpt. p. 614. Οὐρίαθ' ἀντὶ λυσταγῶος. λήσας ἢ ἐν ταῖς διανομαῖς, καὶ μετὰ τούτῳ καὶ λήσας τῶν λαφύρων.

24 Celtiberorum.] Omnes faciunt autores Viriathum ducem Lusitanorum, ipse a. tot. c. 13. n. 4. huius libri. Silius Italicus vero l. vii. vl. 354. ei adjungit & Callicos.

Hic Viriathus agit, Lusitanumque remotis Extracum Iustis, primo Viriathus in aequo, Nomen Romanis factum mox aequabile damnis.

Imo fuit totius Hispaniae dux. Flor. 11. 12. Si fortuna cessisset, Hispaniae Romulus. Idem asserit Justin. XLIV. c. 2. In tanta seculorum serie nullus illis (Hispanis) dux magnus praeter Viriathum fuit. Vide Lipsium ad Vell. l. 11. n. 172. in duobus Regijs, & Vossiano est Viriathus TENN. Celtiberorum si dedit auctor, aperte sibi ipsa contradixit. nam alibi ait, eum contra Celtiberos, qui in partibus Romanorum erant, rem gestisse. nam caput gentis Celtibericae Segobrigam ab eo saepius infestatum fuisse refert l. 111. c. 10. 6. c. 11. 4. & l. xv. c. 5. 22. Unde suspicio mihi nata est, an non simpliciter, ut omnes illi auctores, hunc maxime in finem modo a me citati, scripserit Frontinus ex latrone dux, & vox Celtiberorum irrepsit hoc & margine, ad seq. exemplum ab lectore vel librario doctore, aut pro varia lectione adposita. nam illic de Celtiberis, non Cimbris agi statim videbimus. Exarari autem hoc nomen per rh. curavi cum MS. Arceriano; ut ubique & Graecis Scriptoribus, & antiquis lapidibus debere scribi, saepius jam monuerunt viri docti.

25 Equitibus.] Varicanus militibus, pro tamen praecaltum. Sanutus praecalum; & sic Gudianus, ut supra itidem varicatum vidimus.

26 Solidos ac notos.] Male Palat. & Hillensb. cum Edd. Italicis, & Sanuto solitos. unde ac notos ejus. Quum

transitus evaderet, Romanos ignaros locorum, immerfosque limo cecidit.

VIII. Fulvius Imperator ²⁷ Celtiberico a bello, collatis cum hoste castris, equites suos iussit succedere ad munitiones eorum, laceffitique barbaris, simulata fuga ²⁸ recedere. ²⁹ Hoc quum per aliquot dies fecisset, avide insequentibus Celtiberis, animadvertit, castra eorum solita nudari: itaque per partem exercitus custodita consuetudine, ³⁰ ipse cum expeditis post castra hostium confedit occultus, effusisque eis ex more, repente adortus, & desertum prorupit vallum, & castra cepit.

IX.

a Vulgo CIMBRICO & dein CIMBRIS. b Vulgo RECESSIT & REGREDI.

Quum in iisdem Edd. Mox *radiz* Medic. *sec. evassisset* Petrenf. *dein immerfos* sine *ta* que Medic. prim. & eadem Edd. *universos* Leidens. *sec.*

²⁷ *Cimbrico bello*] Nullus umquam imperator fuit Fulvius bello Cimbrico, aut contra Cimbricos; quod tamen mordicus hic retinent MSS. omnes; certissimo argumento, quam turpiter auctor noster corruptus, & foedissime inquinatus sit, praesertim in nominibus propriis. Nemini enim, qui Livium legerit, dubium esse potest; quin debeat reponi *Celtiberico*, & *dein Celtiberis*. quippe idem hoc Strategema fuisse ille l. XL. c. 30. 31. 32. narrat a Q. Fulvio Flacco praetore in Celtiberos adhibitum esse. In margine tamen videtur olim quid de Celtiberis monitum fuisse, ut supra adtigi.

²⁸ *Regredi.*] Alii *f. f. recessit*. nonnulli *f. f. recedi*. hinc facile est videre, verum esse nostrum. *Mod.* *Simulata fuga regredi*. Ita Modius: cum antea esset, *recessit*, & *recedi*. *Scav.* 2. *Reg.* 2. *Hill.* *recedit*. Reliqui *recedi*, ut

& Modius invenerat. *TENN.* *Recessit*, & *recedit*, vel *recedi* est in Editisante Modium. In sex etiam MSS. *meis recessit*. In Vaticano *recedit*. In uno *recedere*. In nullo, nisi Hittorplanac Ed. margine, apparet vestigium vocis, quae a Modio profecta est, *regredi*. praeterquam quod in Gudiano sit *recedi*. Sed optime Petrensis *recedere*. Livius *ibid.* *M. Fulvium fratrem cum duabus turmis sociorum equitum ad castra hostium speculatum misit, quam proxime succedere ad vallum iussit, ut videret, quanta essent, pugna abstinere, recipereque sese, si hostium equitum exeuntem vidisset.* Ita, ut praecceptum erat, fecit. Per dies aliquot nihil ultra motum, quam ut haec duae turmae offenderentur.

²⁹ *Hoc cum*] *Palatin.* *cumquo id.* In Leidensi *sec.* *deest per.* *Uterque Medic.* *se insequentibus*. *Dein Leid.* *prim.* *animadvertit*. *Medic. pr.* & *anim.* *loco tui per partem Palat. & Leid.* *sec.* *parie.* *Hillensb.* *pariem.*

³⁰ *Ipse*] Livius dicit, hoc negotium datum esse L. Acilio cum ala sinistra & vi. millibus pro-

IX. ³¹ Cn. Fulvius, quum in finibus nostris exercitus Faliscorum, longe nostro major, castra posuisset, per suos milites quaedam procul a castris aedificia succendit, ut Falisci, suos id fecisse credentes, spe praedae diffunderentur.

X. Alexander ³² ex Epirotis ³³ adversus Illyrios, collocata in insidiis manu, quosdam ex suis habitu ³⁴ Illyriorum^a instruxit, & iussit vastare suam, ³⁵ (id est Epiroticam) regionem; quod quum Illy-

^a Vulgo ILLYRICORUM.

vincialium auxiliorum, Petrensis dein *resedit*. male Ed. Wechel. *concedit*. Mox Palatin. *effususque ex more*; quod lenius procedit: quamquam & vulgatum defendi potest. praefertim si cum MS. Cantabrig. legas *adortus*. quod participium in MSS. saepe permiscetur cum altero. Adi not. ad Curtium l. 111. c. 1. §. 6: Heinssum ad Ovid. Trist. l. 11. 92: Cl. Wasse supra ad c. 2. §. 12. Sed *adortus* centies ubi solet noster. Vide mox Capita praecedentia, & h. c. §. 1. *adorti effusus*. §. 38. *inordinatos est adortus*: adde notata ad l. 12. 3. *adortusque devicit*. l. 111. 9. 8. *adortus a terra*. Curt. l. 14. c. 2. in f. *Macedonas adorti* MSS., non *adgressi*.

³¹ Cn. Fulvius] Gajus vel Cajus perperam uterque Medic. & Edd. Italicae. vide tamen, num Cneus hic idem sit, de quo Livius l. x. c. 27. & noster l. i. c. 8. §. 3. dein Arcerianus *Faleriorum* & ubique, teste Keuchenio. Post *disfunderentur*. addunt Medicei *consumit castra cepit*, quod notandum.

³² Ex Epirotis] Non contemnenda est Cl. Westelingi conjectura, quam deinceps vidi confirmatam a Cantabrig. tertio *rex Epirotarum*. Si vulgatum quis retinere mavult, debet supplere *regibus* quod durius tamen. Alexander, non Macedo ille, sed unus Epirotarum regum. de hac

significatione praepositionis *ex* agemus ad hujus lib. c. 9. §. 5. In Addum *ex Megistanis*.

³³ Adversus] Hillensb. *versus*, deinde in deest in Petrensi, & Leideni pr.

³⁴ Illyricorum.] Sic male cum multis Edd. & MSS. qui supra quoque dant *Illyricos*, exhibuit Tennulius. licet jam Edd. Scriverit, & Keuchenii utrobique recte haberent sine c. nam variant ceterae Edd. de ipsa regione cum est sermo, *Illyricum*, & *Illyriam* dicitur, sed populus semper vocatur *Illyrii*: ubique c. ejiciendum est, auctoribus MSS. integerrimis & vetustissimis. Praeter alios consule Cl. Dukerum ad Florum l. 11. c. 5. & c. 13. Quae de *subseffis* hic habet Keuchenius, uti & emendationem Orosandii rursus ad verbum sublegit Salmasio de Re Milit. c. 12.

³⁵ Id est Epiroticam] Forte Glossema est. Scrv. Vix dubito, quin haec verba ex Glossemate irrepperint; tam putide & inepte Frontinum scripsisse, numquam credam: nisi haec pejus corrupta sint. nam in Mediceo antiquiore inveni *vassare Siram* &c. pro id est in Palatino *Epyretha*. in Leideni sec. tantum *suam Epirotam regionem*. est non comparat in Ed. Bonon. An fuit *jussit vastare suam Epirotas regionem*? non liquet.

lyrii viderent fieri, ipsi passim praedari³⁶ coeperunt, eo securius, quod praecedentes veluti pro exploratoribus habebant; a quibus ex industria in loca iniqua deducti, caesi fugatique sunt.

XI.³⁷ Leptines, quoque Syracusanus adversus Carthaginienſes vastari suos agros, & incendi villas castellaque³⁸ quaedam imperavit. Carthaginienſes³⁹ ab suis id fieri rati, & ipsi tamquam in adiutorium exierunt, exceptique ab insidiatoribus, fusi sunt.

XII.⁴⁰ Maharbal, missus a Carthaginienſibus ad-

¶ Vulgo LEPTINES.

³⁶ Cooperunt.] Non agnoscit hanc vocem Hillensb. Mox & sic. Voss. Securiore bene Petrenſis. Dein quo pr. Medic. sec. & Edd. Italicae. procedentes Hillensb. expugnatoribus: uterque Mediceus, qui mox habent quibus c. c. i. l. i. deductis male. Petrenſis deducti caesique sunt.

³⁷ Leptines.] Sic omnes MSS. Gujertus Λεπτινες. Leptines TENN. In Arceriano esse Leptines, ut apud Diodorum & Polyacnum, testatur Keuchenius. Sed vulgatum ipsi aequae placet. Multi fuere hujus nominis. De hoc agunt Polyacnus l. v. c. 8. & Diodor. Sicul. l. xiv. p. 429. &c. Nusquam occurrit Leptines. quare alterum rescripti, confirmatum insuper ab antiquiore Mediceo

³⁸ Quaedam imperavit.] Palatin. Vaticanus, & Leidens. sec. praecepit sine rati quaedam.

³⁹ A suis id.] Unus Reg. autem haec a suis. TENN. Ab suis Medic. pr. in quo etiam haec. alter cum Edd. Italic. hoc. Mox male tamquam adiutores eadem Editiones. Adiutorium aliquoties cum aliis adhibet noster. vide Tennul. ad l. iv. c. 7. §. 31. & Frontinum lib. de Aquaed.

Art. 14. Apud Iustinum l. xxiii. in fine pro humanae opis egentem in MSto inveni humano adiutorio indigentem. In adiutorium autem exire dicitur, ut apud Vellej. l. ii. c. 112. Magnam manum in adiutorium ejus belli secum irahabat. Senec. de ira l. i. c. 13. In adiutorium virtutis venit. Noster de Aquaed. Art. 78. In adiutorium aliarum dantur. Adde loceti notas ad Valer. Max. l. i. c. 5. Ext. 2. Acantem in adiutorium eorum sese mittere, ubi recte docet, facile eorum abesse posse, ut vel ex hoc loco liquet, & abesse etiam a 2. MSS. Cantabrig. ad me scripsit Cl. Wasse. Hic tamen consideranda est vetustioris Medicei lectio, quae mihi arridet, ut ipsi tamquam adiutorium. Nam ut homines ipsi saepe rei alicujus momentum & auxilium vocantur, ita & adiutorium pro adiutore seu adiutoribus dici possunt. Hygin F. 96. Ut cum adiutorium Danais mitterent. Atque ita video, Ill. Heinsium maluisse in Vellejo sine praepositione in. Alii dispiciant.

⁴⁰ Maharbal. 3. Reg. & 3. Hill. sine aspiratione Maarbhal. quartus Reg. Maarbhal. TENN. U-

tes-

adversus Afros rebellantes, quum sciret, gentem avidam esse vini, magnum ejus ⁴¹ modum ⁴² mandragora permiscuit, cujus inter venenum ac soporem media vis est. Tunc, proelio levi commisso, ex industria cessit: nocte deinde intempta, relictis intra castra quibusdam sarcinis, & ⁴³ omni vino infecto, fugam simulavit: quumque barbari occupatis castris, ⁴⁴ in gaudium effusi, medicatum avide merum hausissent, & in modum de-

« Edd. Kench. & Tenn. aliaque *merum* ».

terque Medic. Palatin. Leidens. sec. & Edd. Rom. ac Bonon. cum Sanuto *Hannibal*, in quod corruerunt librarii, quia id nomen iis notius. Graece *Μαδάρα* effertur. Latinis *Maharbal*. De quo nomine, licet non de eodem homine, vide ad Florum l. ii. c. 6. §. 19. pro cum *sciret* in Petrensi est *sciens*.

⁴¹ *Modum*] MSS. M. *vas*. SCRIV. Keuchenius pro *modum* tacite reposuit *modum*, ut editum jam fuit in Edd. Paris. & Velsiensis, & ad stipulam uterque Medicus, Cantabrig. tertius, Gudianus, & Hillensb. cum Arteriano, cujus glossa est *vas*. Ut *Modum* in genere pro quolibet vase magno sumserit. Vix puto, quum semper eo certa mensura aridarum frugum notetur. *Modus* autem quamlibet notat quantitatem. Colum. l. ii. c. 3. *Aceris stercoris, non debet major eorum modus dissipari, quam quem bubulci eodem die possint obruere*. Item l. ii. c. 10. *si major est modus lentis*. Horat. *Modus agri non sit magnus. Ingeni pecuniae modus* Curt. l. v. 6. 8. *pomorum ingens modus* idem l. vi. 4. §. 21. Immo *Modus vini* Plin. l. xliii. c. 25. *Modus aquae* l. xxvii. c. 20. & alibi: quare reposui *modum*. dein MSS. 6. & Ed. Paris. inepte sa-

porum. quomodo passim turbant. Adi Broukhuf. ad Propert. iii. 9.

⁴² *Et trahere oculorum membra forporis iter.*

& ad Tibull. iv. 4. 9.

quicumque sopores, Quicumque & capitis corpora fessa levans.

Appositus est Apuleji locus l. x. Metam. p. 218. Ed. Pric. *Dedit Venenum, sed summisserum mandragorae illud, gravedini compertaq; famosum, & mortis simillimi soporis efficax. ubi vide Elmenhorst. ac Prieaeum.*

⁴³ *Mandragora*] De qua vide Tanaq. Fabrum ad Timonem Luciani. TENN.

⁴⁴ *Omni vino infecto*] In Palatino non legitur *omni*. Mediceus sec. *Confecto*. *Infecto* autem simpliciter dixit pro *venenato*: quoq; modo etiam locuti sunt alii. Plinius l. xviii. c. 1. *Nei & summa inficimus, & rerum naturae elementa*. Adde Celeb. Burmann. ad Valer. Flacc. l. ii. 155.

Lespleisque dapes, infectaque pocula cerno.

⁴⁵ *In gaudium*] Medic. pr. in *gaudio*, qui non habet *avide*, nec etiam alter Medic. Pro *merum* est *vinum* in Hillensb. & Ed. Paris. ac Hittorp.

STRATEGEMATICON L. II. C. V. 237
defunctorum strati jacerent, reversus ⁴⁵ aut ^a cepit eos, aut trucidavit.

XIII. Hannibal, quum sciret, sua & Romanorum castra in eis locis esse, quae lignis ⁴⁶ deficiebantur, ex industria ⁴⁷ in regione deserta plurimos armentorum greges intra vallum reliquit: qua velut praeda Romani potiti in summis lignationis angustiis, insalubribus se cibis onerarunt. Hannibal reducto nocte exercitu, securos eos & semicruda graves carne, majorem in modum vexavit.

XIV. ⁴⁸Tiberius Gracchus, in Hispania, certior factus, hostem inopem ⁴⁹ commercio laborare, in-

^a Vulgo cepit e. ac t.

⁴⁵ *Cepit eos ac tr.*] Regii 4. Hill. 3. & Voss. *aut cepit eos, aut trucidavit.* TENN. Verissima haec est lectio, quam praebent MSS. Tennii, & confirmant etiam mei plerique cum Sanuto. quare rescripti.

⁴⁶ *Deficiebantur*] MSS. *deficiant.* SCRIV. *Scrivanus*, & unus Reg. *Deficiant.* vide supra l. 1. c. 7. n. 1. De hac autem cruditate, & ejus remedio agit Freinshemius l. v. c. 6. n. 17. ad Curtium. TENN. Quatuor mei etiam *deficiebant* cum Edd. Italicis: sed depravate. Consule nos ad citatum locum.

⁴⁷ *In regione*] Sine praepositione exhibent Editi, & scripti Italici. dein *inter v.* Leidens. pr. *Mox duo oneraverunt.* Medic. sec. *nostru.* eos carent duo. Tum & *in semicruda* Edd. Rom. & Bonon. *Majorem in modum* abest ab Hillensb. *Mirum in m.* non male Perrensis. Meminit hujus rei alibi Livius: sed locus nunc non succurrit.

⁴⁸ *Tiberius Gracchus*] Praenomen desit in utroque Leidensi, Palatino, & Hillensberg. Nec

etiam opus est. De eodem enim jam egit auctor hoc ipso capite §. 3. ubi vide. Ed. Paris. *Tractus in Hisp.* Hoc autem videtur memorasse Livius initio l. xl. 1. quod desideramus.

⁴⁹ *Commercio laborare*] Palmerio visum legendum esse, *commercio laborare.* STEW. Sic omnes MSS. sed Palmerio visum *commercio laborare.* Idem commercium adscribitur Cyro Justin. l. c. 9. TENN. *Servant commercium* etiam omnes mei, & recte. *commercium* est annona venum exposita. Dicit itaque auctor, hostem annona caruisse, nec etiam occasionem habuisse *ἡ ἀγορᾶ*: unde copiam novi commercii emere sibi possent. Doctissime suo more hoc verbum illustrat summus Casaubonus ad Polybium p. 183. Ed. Gron. cui ex quae hic adfert, furto *cursum* sublegit Keuchenius. Guntherus, a Casaubono citatus, Ligerini l. 17.

neque enim commercium

Indignus officio sperabat miles ab hoste.

50 *Est*

instruētissima castra omnibus⁵⁰ esculentis deseruit;
quae adeptum hostem, & repertis intemperanter
repletum⁵¹ gravemque, reducto exercitu, sub-
ito obpressit.

XV. ⁵² Hi, qui adversus Erythraeos bellum
gerebant, speculatorem eorum, in loco edito de-
prehensum, ⁵³ occiderunt, & vestem ejus suo
militi dederunt, qui ex eodem jugo Erythraeos
signo dato in insidias evocavit.

XVI. Arabes, quum esset nota consuetudo eo-
rum, qua de adventu hostium ⁵⁴ interdiu fumo,
nocte igne significare instituerant, ut sine inter-
missione ea fierent, praeceperunt, adventantibus au-
au-

⁵⁰ Esculentis] Medic. pr. *epu-*
lentis. Palatin. *obsculentis*. Dein
Petrensis reliquit. *hostem* mox non
agnoscit Palat. Tum *repente* pro
repletis Medic. sec.

⁵¹ Gravemque] Vox haec Keu-
chenio de Glossemate suspecta
est: quare jubet eam exulare
Quae suspicio sine dubio ipsi ob-
orta est: quia non comparat in
Ed. Parisiens. Verum MSS. om-
nes constanter servant; & recte.
Nam plus est, quam praecedens
repletum, ejusque effectum. Gra-
ves enim & maridi erant ideo,
quod se intemperanter repertis
impleverant; eosque non idcir-
co obpressit; quia cibos illos
tumserant, sed quia inde gra-
ves erant facti. Hinc *onerari* &
impleri solet praecedere gravi-
tatem apud auctores. Vide Ex.
praeced. Curtius l. iv. c. 4. §. 5.
Ad epulas dilapsi oneraverunt se vi-
no, quo graves &c. Celsus in
Praefat. Gravioreque factos, qui
se implerent.

⁵² Hi, qui adversus Erythraeos]
Secure haec transiliunt interpre-
tes. Sed cum non ideo auctor
tam incerte de strategematis a-
ctoribus loqui, & lane magis
interfuisse, qui hoc Strategie-

ma adhibuerint, quam contra
quos sit usurpatum, nullus du-
bito, quin illud *Hi* sit corrup-
tum. In MSS. nonnullis, *ii*,
vel *Hii*, ut est quoque apud Sa-
nutum: Unde, addita littera *t*.
facio *Chii*. Hi enim cum incolis
Erythrarum, vel Erythrae (nam
utrumque dicitur) urbis itidem
Joniae bellum gesserunt; cujus
meminerunt Herodotus l. i. c. 18.
Plutarchus de virtut. mulierum
T. ii. p. 244. Ed. Paris. & Po-
lyaeus l. viii. c. 66. In textum
hanc emendationem recepissem,
nisi me inhiberet unicus nostri
locus l. iii. c. 15. §. 3. *Hi, qui*
ab Hannibale Caeslini obsidebantur.
ubi tamen satis patet, intelligi
milites illic inclusos

⁵³ Occiderunt] Medicus sec.
Sanutus, & Edd. tres primae *ce-*
ciderunt: ut aliquoties supra no-
ratum. *Suo militi* e MSS. dedi-
mus pro *m. suo*. Dein ex a Lei-
densi pr. exulat.

⁵⁴ Interdiu f. nocte igne] *Inter-*
diu de die Leidens. sec. male.
Sed in seqq. malim vel *noctem*
igne, vel potius *noctem igne*, notis-
sima Ablativi declinatione. Mox
autem deest in Mediceo sec. &
Edd. Rom. ac Bonon.

autem adversariis⁵⁵ intermitterentur. Qui quum, cessantibus luminibus, existimarent, ignorari adventum suum, avidius ingressi, obpressique sunt.

XVII. Alexander Macedo, quum hostis in⁵⁶ saltu editiore castra communisset, ⁵⁷ seducta parte copiarum, praecepit his, quos ⁵⁸ relinquebat, ut ex more ⁵⁹ ignes ⁶⁰ excitarent, speciemque praeberent totius exercitus. Ipse autem, per ⁶¹ avias regiones circumducta manu, hostem superiore adgressus loco ⁶² depulit.

XVIII.

¶ Vulgo INTERMITTERENT.

⁵⁵ *Intermitterent*] Sensus postulant, & auctoritate MStorum meorum complurium, reposui *intermitterentur*. Dein *estimarent* Ed. Parisi. alii, ut solet *estimarent*. Pro *ingressi* Palatin. *egressi*.
⁵⁶ *Saltu*] Medic. sec. loco. dein Medic. pr. *castrum*.

⁵⁷ *Seducta* parte e.] 4. Reg. Voss. tres Hill. *inducta* parte. Iidem pro *excitarent* habent *citarent*. TENN. In nullo meorum MSto vulgatum *seducta* reperi, sed etiam *inducta*, uti & in Ed. Parisi. Solus Palatinus *secum ducta*, quod satis probum est, & verum, ut puto: nisi ex *inducta*, velles refringere inde *ducta*, prius placet. Sec. propter praecedens *fer* exciderat; hinc remansit *inducta*. *Seducta* Editorum inventum hoc loco videtur.

⁵⁸ *Relinquebat*] *Reliquerat* MSS. SCRIV.

⁵⁹ *Ignes*] Uterque Medicus, & Edd. primae *ignem*.

⁶⁰ *Excitarent*] Sic exhibet primus Editor Bononicensis. Ed. prima & MSS. omnes, cum iis, qui sunt visi a Tennulio, *citarent*, praeter Leidensem sec. qui *dat facerent*. Putem, hoc esse e Glossa, licet l. i. c. i. §. 7. habeamus *ignes frequentiores per tota castra fieri jussit*. & l. iiii. l. 5.

crebro ignes fieri jussit. ignibus fallis ibid. & apud alios. *Citarent* tamen *ignes* dubito, an quidem recipi liceat, & an non ex pronuntiatione *τὸ x* inter *e* & *e* natum hoc sit. *excitare*, *suscitare*, *exsuscitare* frequens est. Consulite N. Heins. ad Ovid. Fast. l. v. 507. & Caes. l. vii. B. G. c. 24.

⁶¹ *Avias*] alias SCRIV. *Avias* prave est in utroque Mediceo, & Edd. primis. Leidens. sec. *devian*. Perrensis, & Palatinus *invias*, non male. placet tamen magis editum. Eadem varietas in MSS. est apud Statium l. iiii. Theb. 115.

Moenibus effusi per plana, per avia.

Sic MSS. quos laudat Heins. ad Ovid. Amat. Art. ii. 243. & duo a me collati. alii & Gronov. *invia*. vulgo ante *ardua*. *Avia* saepe Statius l. iv. 567. *fugis ille per avia Lethes*. vi. 714.

ille alra per avia notus.

Andiri, ita MSS. iidem cum Gronovio: al. *suetus*. l. x. 324. *per avia campi*, & sic alii passim.

⁶² *Depulit*] MSS. quinque *detulit*. Sed vide ad Lucan. l. ii. 654. *aggressus non habet Leidenf. sec. & supra τὸ autem exfulat a* MSS. sex & Edd. Parisi. Wechel. aliisque.

XVIII. ⁶³ Memnon ⁶⁴ Rhodius rex, quum ⁶⁵ quitatu praevaleret, & hostem in collibus se ⁶⁶ continentem in campos vellet deducere, quosdam ex militibus suis, sub specie perfugae, misit in hostium castra, qui adfirmarent, exercitum Memnonis tam ⁶⁷ perniciofa seditione furere, ⁶⁸ ut & subinde aliqua pars ejus dilaberetur. Huic adfirmationi ut fidem faceret, passim ⁶⁹ in conspectu hostium jussit parva castella muniri, velut in ea se recepturi essent, qui dissidebant. Hac persuasione

¶ Vulgo JAM.

⁶³ Memnon] MSS. omnes Memnon & statim Memnonis. ut & n. 46. hujus capituli. TENN. Plerique mei recte Memnon. Medic. antiquior Memno pro Memno; ut infra Leidens. pr. non male. *av* enim Graecorum abiit apud Latinos in *a*. Vide, quos laudavi ad Lucan. l. i. 1214. Rubico, Et Tenhul. ad l. i. 111. c. 11. §. 1.

⁶⁴ Rhodius rex] Hoc exemplo utitur Doñiff. Meursius, ut ostendat, Rhodiis fuisse reges. l. i. Rhod. c. 19. Verum nusquam alias hic Memno rex fuisse traditur; sed ddx tantum nobilissimus Darii. Vide praeter ceteros Diodor. Sicul. l. xvi. p. 491. Curtium l. i. 111. c. 13. Hinc Polyacno l. v. c. 44. §. 2. ubi inter alia hoc ejus Strategema memorat, audit tantum Pödiö. Immo nostro quoque §. 46. vocatur modo Memnon Rhodius. Quare omnino suspicor, & mecum Cl. Wesselingus, hunc titulum esse supposititium. Quam conjecturam plane confirmat Mediceus primus, in quo vox regis non comparat: In Mediceo altero Rhodiarum rex. Videntur jam diu ante Rhodii sine regibus fuisse, & *δυμοκεπτιαν* habuisse.

⁶⁵ Continentem] Hillensberg.

detinentem. pro campos Petrenf. in campum. dein traducere minius bene Palatin. in quo deest etiam sub. Medicei transfuge. Petrenf. perfugarum rectius, nisi transfugii praeferas. Nam dubito, num Latinum sit quosdam sub specie perfugae pro perfugarum; ubi non singuli subinde, sed omnes simul iverunt. In Cantabrig. terio est tantum fugae. Polyacnus unum modo perfugae specie a Memnone missum dicit.

⁶⁶ Ut & subinde] MSS. quatuor, & Edd. vetustae & ut subinde. In Mediceo antiquiore deest & quod delendum credidit etiam Gronovius. a Leidensibus abest ut. Petrenf. ut etiam. Paullo ante tam pern. dedi pro vulgato jam; quod languet, & notiosum est. Dein Palatinus assertioni. Mox pro dissidebant Gronovius margini adscripserat; f. dissidebant.

⁶⁷ In conspectu hostium jussit] Palatinus, Leidens. pr. Petrenf. & Vossian. in conspectum. Quod non de nihilo est. Vide cum alibi, tum ad l. i. c. 12. §. 10. lapidebus in conspectum omnium collisis. Omnium male hic etiam in Leid. sec. pro hostium, quod exfulat a Palatino. jussurunt Petrenf. Mox solliciti Mediceus unus, & Ed. Romana.

hone sollicitati, qui in montibus se continuerant, in plana descenderunt, &, dum ⁶⁸ castella tentant, ab equitatu circumventi sunt.

XIX. ⁶⁹ Arybas, rex Molossorum, bello petitus ab ⁷⁰ Ardic Illyrio, majorem aliquanto exercitum habente, ⁷¹ amolitus inbelles suorum, in vicinam regionem Aetoliae famam sparsit, tamquam urbes ac res suas Aetolis concederet. Ipse cum iis, qui arma ferre poterant, insidias in montibus, & locis confragotis distribuit. Illyrii timentes, ne, quae Molossorum erant, ab Aetolis occuparentur, velut ad praedam feliqantes, nc-

¶ Vulgo HARRIDAS. ¶ Vulgo MOLITUS.

⁶⁸ Castella] *Castra* SCRIV. Scri-
vérius, & unus Reg. *castra*. TENN.
Non ita voluit legi Scriverius,
sed varietatem modo notavit le-
ctionis: pám *castra* edicit in
Edd. Rom. Bonon. & Paril.
Dein in Mediceo *ab hostibus*, in
Lædenti pr. desunt *ab equitatu*.
In tertio Cantabr. *circumdatis*.
Ceterum sequentia usque ad Ex.
xlii. non compiciuntur in Edd.
Romana, ac Bononiensi.

⁶⁹ *Harridas*] 2. Reg. *Ardras*.
Justino *Arubas*, TENN. *Aridas*
Medic. pr. *Ardras* Medic. sec.
Hasdrudas Leid. sec. Scripsi hic,
& infra *Arybas* ex doctorum vi-
torum judicio, Graece *Ἀρύβας*.
Consule eos ad Justinum l. vii. 6.
viii. 6. xvii. 3. Fabric. ad Orosium
l. iii. 12. quibus locis eadem est
confusio. Sylburg. ad Pausan.
Attic. l. i. c. 11.

⁷⁰ *Ardie*] Voss. *Arido*. TENN.
Medicei *Ardie*. Ed. Paril. *Ardi-*
illyrio, non *Ardyc*. ut ait Keu-
chenius. Nihilominus verum pu-
tem esse *Ardyc* a recto *Ardys*,
ut a *Capy*, *Capye*, & similia.
⁷¹ *Agdus* alius celebris fuit Sar-
dium rex, Gygis filius, apud
Herodot. Pausan. & Suidam. per-
geram nonnulli rursus *Illyrico*.

& paullo ante positus Hillensb.
Leid. pr. & Ed. Paril. *provocatus*
Petrensis: *petitus* ego non move-
ri velim.

⁷¹ *Molitus*] *imbelles suorum*] Ne-
que mentem Frontini intelligo,
nec, quis strategematis istius usus
sit, video; ni emendemus, *amo-*
litus *imbelles suorum*. Removisse
enim *Harridas* videtur omnes,
qui per aetatem arma ferre non
possent; reliquis insidias & sub-
sessas instituisse. STEW. Unus
Reg. *Amolitus*, & sic Stewechio
conjectum TENN. Non dubita-
vi, ut verissimam lectionem, quam
conjecerat quoque Lippius, in con-
textum recipere *amolitus*, quod
loci sensus requirit *Amolitus*
eos, qui nobis molesti, & inpe-
dimento sunt. Plautus Trucul.
ii. 7. 64.

Sed ego cessi me hinc amoliri,
ventre dum salvo licet.

Terent. Andr. iv. 2. 24.

Vos hinc amolimini: nam me
impedimento estis:

ubi vide Donatum. Petron. c. 10.
cupiebam amoliri eisdem molestum.
Verum fors & *molitus* hoc sensu
retineri possit. Curtius l. iv. 7. 4.
fabulo, quod praecitum & vestigi-
o eadens aegre molitur pedes.

neglectis ordinibus, adcelerare coeperunt: quos dissipatos,⁷² nihil tale expectantes, Arybas ex insidiis fudit, fugavitque.

XX. T. Labienus, C. Caesaris legatus, adversus Gallos, ante adventum Germanorum, quos⁷³ auxilio his venturos sciebat, configere cupiens, diffidentiam simulavit, positisque in diversa ripa castris, profectioem edixit⁷⁴ in posterum diem. Galli credentes, eum fugere, flumen, quod medium erat, instituerunt transmittere. Labienus, circumactō exercitu, inter ipsas superandi amnis difficultates eos cecidit.

XXI. Hannibal, quum⁷⁵ explorasset, negliger castra Fulvii Romani ducis munita, ipsum praeterea multa temere audere, prima luce, quum densiores nebulae praestarent obscuritatem,⁷⁶ paucos equites a munitionum nostrarum vigilibus ostendit, quo Fulvius repente movit exercitum.

Han-

a Vulgo MILITES.

Moliri terram de aratione passim
Columella. *Moliri portas* apud
alios. Medicei & *inbelles*. Leidenf. sec. *inbelles*. quasi & *inbel-*
lus diceretur, ut *inermis*, & *inermis*, ac sexcenta similia. Dein
in vicinamque r. Ed. Paris. Ed. Wechel. sic tamquam. Medicei
& res. Hillensb. ac regiones.

72 *Nihil tale*] Concinnius Petrensis & *nihil t. exp.* nisi malis
ex eo cum Cl. Wasse fingere, ut
nihil t. e. in Hillensb. fugavitque
cecit.

73 *Auxilio*] Medic. prim. *ad-*
milium. Dein in Mediceo altero,
& Leidenf. sec. est *adversa ripa*.
Ne audias. Glossa enim est, ut
saepissime (v. Ex. seq.) *et diversa*.
quod aliquoties pro adverso
& opposito sumitur. Lucanus l.
xii. 382. *Aggerē diversi vasso*
committore colles. Hinc *diversus*

orbis Ovidio, *diversae* partes aliis,
diversae fenestrae Propert. l. 1. 3.
ubi vide Comment. & Gronov.
ad Senecam de ira c. 23. l. 11.
& alios passim: de re ipsa adi
Caesarem B. Gall. l. vii. c. 60.
& seqq.

74 *In posterum diem*] Medic. sec.
posterum. Palat. non agnoscit
diem. Mox *inter ripas* Medic.
pr. *ipsa difficultate* sine *et* inter
Leid. pr. qui & vulgari errore *ce-*
cidit.

75 *Explorasset*] Melius Petren-
sis, ut opinatur Cl. Wasse, *com-*
perisset, & *senebrae* loco *et* *ne-*
bulae idem cum Sanuto.

76 *Paucos milites*] 4. Reg. 3.
Hill. *Paucorequites*. TANM. MSS.
mei omnes cum Sanuto habent
quoque *equites*, si Vaticanis ex-
cerpta excipias. Verissime. Quod
patet ex Appiano, qui historico-

FINIS

Hannibal per ⁷⁷ diversam partem castra ejus occupavit: ⁷⁸ & illâ in ⁷⁹ tergum Romanorum effusus; octo millia fortissimorum militum cum ipso duce trucidavit.

XXII. Idem Hannibal, quum inter Fabium Dictatorem & Minucium Magistrum equitum divisus esset exercitus, & Fabius occasione inmineret, Minucius pugnandi cupiditate ⁸⁰ flagraret, castra in campo, qui medius inter hostes erat, posuit: & quum partem peditum in confragosis rupibus celasset, ipse ad evocandum hostem mi-

a Vulgo ita.

tum solus hanc illius pugnae, & obortae nebulae memorat circumstantiam, in Hannibalicis p. 587. Ed. Toll. *πρὸς δὲ τὴν γυναικὸς ὁμοίαν καὶ ὁμοίαν τὴν πρὸς ἑαυτὴν ἐπιμύσει ἐπιχειρεῖν τῶν Πάριον στρατοπέδων &c.* Ali- ter haec narrat Livius l. xxvii. c. 1. Appianus cum Eurypio caesorum numerum faciunt quoque *octo milia*, alii *tredecim* alii *hanc plus, quam septem*, teste Livio; Orosius *septemdecim*, l. iv. 18. ubi consule Fabricium.

⁷⁷ Per diversam partem] *Adversam* MSS. Scriv. Reg. 4. & unus Hill. & Voss. & Scriverianus *adversam*. Gujetus *aversam* TENN. Duo item Cantabrigienses, & ambo Medicei, Gudianus, Varicanus, ac Leidens. pr. cum Sanuto *adversam*. Si quid mutandum, placeret Gujetti *aversam*; quod etiam Cel. Gronovius sui exemplaris margini adlevit. De quo dicam ad l. 11. c. 12. §. 3. *quos habebat per adversam partem posse missos*. Hic tamen nihil mutato. Diserte Appianus ait *ἐπὶ Σανίον*, qui hoc ipsi Hannibali, & peditibus adscribit, nec de castris occupatis mentionem facit: Contra Livius equitibus

tribuit, qui jussu Hannibalis circumvecti pars castra hostium; pars terga trepidantium invaserunt. *Diversa parte moenium* l. 111. 9. 6. c. 18. *diversa porta miserunt* ibid. a *diverso*, & passim nosset tam pro *adverso*, ut paullo ante; quam *also*.

⁷⁸ Et ita] 4. Reg. unus Hill. Voss. & illa. TENN. uterque etiam Leidens; & Gudianus *illa*, Palatin. *illuc*, Medic. sec. *illam*. Verum procul dubio est *illa* sc. parte. Simpliciter *illae* pro *illac* passim apud Comicos. l. 111. 9. 5. *penetratum illa oppidum*. Adde l. 1. 4. 4. Sic cum viris doctis legendum in Floro l. 11. c. 12: *provinciam ingressus illa, qua velacribus quoque videbatur in via accessit*. In via scilicet provincia: nec opus est addi *via*; quam tamen addit Leidens. tentius: omnes *videbatur*. vulgo *videbantur*.

⁷⁹ Tergum] Medic. pr. & Sanut. *tergo*.

⁸⁰ Flagravit] Medicei *conflagraret*. deinde perperam Edd. Paris. & Hittorp. *cumulum*. Male item ad quos opprimendos desunt in Hillensb. Ad Livium l. xxii. c. 28. Ceterum male vulgo, ut alibi, *Minnei* nomen per se scribebatur.

misit, qui proximum tumulum occuparent. Ad quos obprimendos, quum eduxisset copias Minucius, insidiatores, ab Hannibale dispositi, subito confurrexerunt, & deleffent Minucii exercitum, nisi Fabius periclitantibus subvenisset.

XXIII. Idem Hannibal, quum ad ⁸¹ Trebiam in conspectu haberet Sempronii Longi Cos. castra, medio amne interfluente, saevissima hieme Magonem & electos in insidiis posuit. Deinde Numidas equites, ad ⁸² eliciendam Sempronii credulitatem, adequitare vallo ejus jussit: quibus praeceperat, ut ⁸³ ad primum nostrorum ^a incursum per nota refugerent vada. Hos Consul & adortus temere, & secutus, jejunum exercitum in maximo frigore transitu fluminis ⁸⁴ rigefecit ^b. Mox ⁸⁵ torpore & inedia adfectis Hannibal suum mili-

^a Vulgo NOSTRUM. ^b Vulgo RIGERE FECIT.

⁸¹ Trebiam] Negligenter in Keuchenii, & Tennul. Edd. est Trebejam. Trebia tam Graecis, quam Romanis dicitur hic fluvius, & quidem penultima brevi.

⁸² Eliciendam] Gudianus, & Hillensb. deliciendam. Palat. oluendam: & uterque Medic. cum Ed. Wechel. ridicule crudelitatem. Mox equitare simpliciter Medic. pr. Audi Livium l. xxi. 34. Numidas equites transgressos Trebiam flumen obequitare jubet hostium portis, iaculandoque in stationes elicere ad pugnam hostem.

⁸³ Ad primum nostrum incursum] 3. Hill. nostrorum. & sic Gronovius primus in MSS. invenit. TENN. Nostrorum rescripti confidenter ex utroque Leidens. Petrensi, Palatino, ac Ed. Wechelii. Non putem enim, a Frontino nostrum per Syncopen pro nostrorum sumum esse. Mediceus antiquior Romanorum. dein in partem Petrensis. Mox idem & con-

secutus. Medicei Consul adortus, & temere insecutus. Placet inscitus: ut solet usurpari sexcentis tam a nostro, quam aliis. Livius hic Numidas insequentes.

⁸⁴ Rigere fecit] Vossianus. unus Hill. & Gronovianus. Rigefecit. Verbum elegantissimum, dignissimumque, quo Latinus sermo augeatur. Sic dictum, ut calefacere, frigefacere. TENN. Ipsa haec sunt Gronovii verba in Epistola ad Keuchenium etiam ita corrigentis ad Livii citatum locum. quam emendationem confirmant Palatinus, Gudianus, & uterque Leidensis. Optime. Simili modo & alia composita a verbis secundae conjugationis cum facio, ut Madesfacere, rubefacere, stupescere, terrefacere &c. Est & vit doctus, qui conficit in m. rigore frigefecit. Apud Plautum frigefallare. Sed, quod e. didi, multum praefero.

⁸⁵ Torpore] Medicei frigore. Paulo ante transiens Petrensi. & Voss,

militem obposuit, quem ad id ignibus, ⁸⁶ oleoque, & cibo foverat: ⁸⁷ nec vero ^a defuit partibus Mago, quin terga hostium in hoc ordinatus caederet.

XXIV. ⁸⁸ Idem ad Thrasymenum, quum arta quac-

^a Vulgo NEC DEFUIT.

Voss. pro var. lect. ac Ed. Vesal.

⁸⁶ Oleo & cibo foverat | Flor. i. c. 6. Tunc callidissimi hostes frigidum & nivalem nasti diem, quum se ignibus prius oleoque fovissent: (horribilescit) homines a meridie & sole venientes nostra nos hieme vicerunt. Oleo usi sunt, quia concludit potius, ne pateant frigori. Sic cum nix duos cubitos alta cecidisset in Armenia, milites apud Xenoph. exped. Cyri minoris l. 4. f. 224. Ἐκ τῆς τῆς καὶ οἱ ἄλλοι ἀνατάντες πῦρ ἔκαγον καὶ ἐπαύοντο. Frontinus l. c. 4. n. 7. Oleo ac mero calefactis. Luctatores ad roborandas & conservandas vires ep usi sunt v. AEncid. 135.

Nudatrosque humeros oleo perfusa nitescit.

Unde Dionysius Halic. περὶ τῶν παλαιολογῶν ait. Τὰ γυμνάσια διὰ τῆς ἰλαμῆς διαπονέονται. Vide agonisticon Fabri. Quin ipse Spiritus Sanctus veteribus dictus Ἀλείπτης, Ὑψῆρος; quod adesset cernentibus spirituale certamen, & eis vires subministraret. Dictionarium Ecclesiasticum. Ἀλείπτης, συνήγορος. quasi dicat παρεκκλησιῶν, cui diversus est κατήγορος. Apocal. xii. 10. malignus diabolus. Ipsi pastores quoque, qui nos in fide confirmant, appellati Ὑψῆροι. Nazianzenus Orat. 18. de Cypriano exule, iuvante suos, cum lingua non posset, calamo. Ἀλείπτης ὑπερέμα. γίνετο τῆς αὐτοεργίας

συγγεφῶν. Imo Romani cives in sole se ungebant (idque appellabant. Unde sole uti) sanitatis & vivi coloris gratia. Cicero xii. Att. epist. 6. Pro isto asse sole, quo tu abusus es in vestro pratule, a te nitidum solem habemusque ripsemus. Augustus, centesimum annum excedentem interroganti, quam maxime ratione vigorem illum animi corporisque custodisset, respondit: Intus mulso, foris oleo. Plin. xlii. c. 24. Caelius vi. c. 6. Plutarchus Alexandro. Πόντον ἀρωγῇ ἔλαγον ἀιθρώποις δὲ τῶν δίδωται. Seneca ep. 80 Illi (corpori) multo cibo, multa portione opus est, multo oleo, longa denique opera: tibi continet virtus sine apparatu, sine impensa. TERN. Livius, ignibus ante tentoria factis, oleoque per manipulo, ut molliorent artus, misse, & cibo per otium capto.

⁸⁷ Nec defuit] Ausonius in Petrensi, Cantabrig. tertio, Leidensi sec. & Hillensb. nec vero defuit. Recte. Dein MSS. quinquae qui s. male.

⁸⁸ Idem Hannibal ad Thrasymenum] 3. Reg. 3. Hill. & Voss. carent τῷ Hannibal. TENN. Carent τῷ Hannibal mei omnes, & Edd. ante Scriverium, qui male hoc nomen adposuit. Redius his quatuor continuis exemplis delevisset. Nam intrusum e margine opinor. Satis de Hannibale agi ostendit vox idem, ut alibi saepe auctor. Dein Thrasymenum, Transimenum, aliaque in MSS.

quaedam via ⁸⁹ in radice ^a montis in campos patentes ⁹⁰ duceret, simulata fuga per angustias ad patentia evasit, ibique castra posuit, ac nocte dispositis militibus, & per collem, qui imminebat, & in lateribus angustiarum, prima luce, nebula quoque adjunctus, aciem direxit. Flaminius velut fugientem insequens, quum angustias esset ingressus, non ante providit insidias, quam simul a fronte, lateribus, tergo circumfusus, ⁹¹ ad internecionem cum exercitu caderetur.

XXV. Idem Hannibal, adversus ⁹² Junium Dictatorem, nocte intempesta sexcentis equitibus imperavit, ⁹³ ut in plures turmas segregati, per vices, sine intermissione circa castra hostium se ostend-

^a Vulgo IN RADICES M. ET CAMPOS.

& Edd. De vero hujus nominis scribendi modo consule Cl. Duker. ad Flor. xi. 6.

⁸⁹ In radices montis & campos patentes d. Non capio hæc; quomodo una ars via simul in radices montis, & in campos patentes ducat. Secure tamen hæc tranquiliunt interpretes. At Vossianus Cod. per radices. pro & campos Voss. Palat. uterque Leidensis, ambo Medicæi, duo Cantabrig. meliores, & Gudianus, in campos. Scilicet unice verum est, quod insuper servavit Palatinus in radice m. in campos. quamquam & per radices montis ex Cod. Vossiano non spernam, quomodo etiam coniecerat magnus Gronovius, ut deinceps ex codicis ejus margine animadverti. At in radice videtur corruptioni facilius fuisse. Via erat perangusta, quæ juxta radicem montis duceret in campos patentes. Sic clare Livius l. xxi. c. 4. Et jam pervenerant ad loca insidii nata, ubi maxime montes Cortonenfes Thrasymenus subit. Via tantum inserta per angusta, velut ad id ipsum de

industria solito spatio: deinde paulo latior patefecit campus, inde culles adsurgunt &c. quæ nostri locum unice illustant.

⁹⁰ Duceret] Medic. pr. educeret. item per patentia. Mox prave eminebat Leid. sec. Dein Medicæus sec. lateribus, omisso tamen. Uterque vero diffugientem persequens: & Palatinus in angustias & ingressus. Tum praevidit Medic. pr. ac lateribus & tergo.

⁹¹ Ad internecionem] Alias interemptionem, & internitionem. S. c. r. v. interemptionem Medicæi. internecionem Vatican. Leidenses, & Ed. Paris. ut passim in MSS. Statim §. 32.

⁹² Junium] Vaticana Minutius, & statim Minutius. Medicæus antiquior Mimium & mox; alter Numium. Voluerunt forsan M. Junium. ut Dictatori huic prænomen fuit. V. Gronov. ad Livium l. xxi. 13.

⁹³ Ut in plures.] Uterque Leidensis, Gudianus, Hillensb. & Medicæus pr. a manu pr. ut plures t. Petrensis, & Vossian. ut per

ostentarent. Ita tota nocte Romanis in vallo statione, ac pluvia, quae forte continua fuerat, ⁹⁴inquietatis confectisque, quum receptui signum jam Junius dedisset, Hannibal suos ⁹⁵requietos eduxit, & castra ejus invasit.

XXVI. Epaminondas Thebanus, in eundem modum, quum Lacedaemonii ⁹⁶Athmon vallo ducto Peloponneson tuerentur, paucorum opera levis armaturae, tota nocte inquietavit hostem:

ac

¶ Vulgo REDUXIT.

plures t. Malim, si quid mutandum, delere ut; quomodo aliquoties jam habuimus.

⁹⁴ *Inquietatis*] Vossianus, 3. Reg. unus Hill. *inquietis*. TENN. *Inquietis* Gudian. Ceteri nihil variant. Nocte. Frequens id verbum; seu participium est Suetonio, & aliis. Statim quoque *inquietavit hostem*.

⁹⁵ *Reduxit*] MSS. *eduxit*. SCR. IV. 4. Reg. unus Hill. Voss. & Scriver. *requietos eduxit*. & sic Gujetus conjecerat. TENN. *Eduxit* verissime e castris scilicet (ubi proprium hoc verbum est §. 31. *solum educens exercitum*) habent quoque duo Cantabrigienses, Palatinus, Mediceus sec. & Leidensis primus cum Gudiano. Dein *¶ in castra ejus inv.* Mediceus idem.

⁹⁶ *Athmon vallo ducto Peloponneson tuerentur*] Verba haec scriptoris mendosa esse, manifestissimum. Palmerio nostro propositi ea hora, quae mihi ultimum cum viro colloquium praebuit. ille, qua erat ingenii sagacitate, emaculanda vidit hoc modo: *cum Lacedaemonii ad Isthmum vallo ducto Peloponneson tuerentur*. in quo divinam illius conjecturam non porri non approbare; & probabis, scio, quisquis Plutarchum in Theseo, in M. Crasso, & in Arato, Strabonem lib. VII. Pro-

lomaem libro III. cap. 16. Pausaniam, Plinium, alios confu-
lueris. STRAW. Casaubonus ad Polyae-
ni II. de Epaminonda, mavult legere: *ad Isthmum*; ego
ad *Onion* live *Onium*. Aut sane
legendum *ad Athmum*. Palmerio
etiam ad *Isthmum* in mentem
venisse notat Stewechius. Vete-
rem lectionem retinet Ortelius.
Polyaenus, & Frontinus eandem
historiam, hic ad Athmon, ille
ad Onium describunt; loca inter
se vicina; in Attica nempe, cir-
ca Corinthum. SCR. IV. Quam-
quam haec lectio MSS. codicum
omnium (quos novi) consensu
corroboretur, necessario tamen
requirit praepositionem *ad*, vel
circa. in uno R. *Archineu*. Pal-
merius. *Ad Isthmum*. quam le-
ctionem divinus Casaubonus l.
2. Polyae-
ni in Epaminonda n. 9.
probavit, & Stewechius ex Plu-
tarchi Theseo, M. Crasso, Ara-
to. Strabonis l. 8. Ptolemaei l.
III. c. 16. confirmat. Scriverius
conjecit *Ad Onion*, quia Poliae-
nus ibid. τὸ σπείσμα κατε-
κοιμισεν τὰ ἀντὶ τῷ Ὀνίῳ.
Res eodem recidit. Nam Onii
montes in Attica erant propugna-
culum Peloponnesi, ipsiusque
Isthmi vicini. TENN. *Athmono*,
pago Atticae terrae, de quo vi-
de ad Stephanum, hic locum esse
non posse puro: quare cum Scri-

ac deinde prima luce ⁹⁷ vocatis suis, quum Lacedaemonii se recepissent, subito universum exercitum, quem quietum habuerat, admovit, & per ipsa munimenta, destituta propugnatoribus, inrupit.

XXVII. Hannibal, directa acie ad Cannas, ⁹⁸ sexcentos equites Numidas transfugere iussit, qui ad fidem faciendam gladios & scuta nostris ⁹⁹ tradiderunt; & in ultimum agmen recepti, ubi primum concurrere coepit, strictis minoribus, quos ¹⁰⁰ occultaverant, gladiis, scutis jacentium adsumptis, Romanorum aciem ceciderunt.

XXVIII. ¹⁰¹ Japydes a P. Licinio Procos. ¹⁰² pagos

a Vulgo JAPYGES.

verio malim ad Quon, minima mutatione. Praepositio certe adesse debet. In Petrensi habetur In *Arhmon*. Medicei *Archimon*. Leidensis fec. *Athimon*. Palatin. *Hanion*. Keuchenius cum Ortelio servat ad *Athmon*. MSS. Scriverii *Arhmon*; quod facit *q̄* ad *Ithmon*; Alius MS. *Archimorum*, seu *Archimorum*. *Ἐπίχων*.

⁹⁷ Vocatis suis] Scribe meo consilio, prima luce evocatis suis. Ex iis, quae antea diximus, iam aperta, scio, mendii origo: geminanda enim vocalis, quae in fine praecedentis nominis deliquit. ST & W. Vocatis sic omnes MSS. solus Stewechius evocatis ex ingenio suo. TENN. Immo potius revocatis, scilicet illis, qui tota nocte inquietarant Lacedaemonios. Unde illi putantes, Epaminondas intrumpendi consilio destitisse, quieti se dederunt: sed tum Epaminondas &c. Pro deinde in Petrensi demum. Praepositionem pernon agnoscit Cantabr. tert.

⁹⁸ Sexcentos] Hos plerique quingentos, alii quadringentos fuisse memorant. Consule ap-

tata a Cl. Drakenb. ad Silium l. x. 187. &c.

⁹⁹ Tradidere] MSS. tradiderunt. TENN. Etiam mei; & Sanut. quare reposui, & supra ex iisdem ordinem mutavi, vulgo iussit transf. dein Cantabr. tert. in ultimo agmine. Tum primo uterque Medic. cum Sanuto; & pro coepit antiquior fecit.

¹⁰⁰ Occultaverant] Hillensb. attulerant. Debuisset saltem scriptum esse occulte attulerant. Livius l. xxii. 48. gladios occultos sub lorosis habentes. Et ita fere ceteri. Nam Silius non recte ait loco laudato.

non, hasta viros, non de-
fecit ensis;

E braga est ferrum atque evulsa
cadavera sola.

pro assumtis in Cantabrig. tert. simpliciter sumtis.

¹⁰¹ Japyges P. Licinio Procos. Scribe Japydes, Illyrici populus, qui saepius in Japyges, Italiae populum, corrupti sunt, docente id jam Pighio T. rii. Fast. p. 26. siquidem idem videtur esse P. Licinius, de quo agit Epitome Li-

vib.

gos quoque sub specie deditiois obtulerunt, qui recepti, & in postrema acie collocati, terga Romanorum ceciderunt.

XXIX. Scipio Africanus, quum ¹⁰³ adversa haberet bina hostium castra, Syphacis & Carthaginiensium, statuit Syphacis, ubi multa ¹⁰⁴ incendiis alimenta erant, adgredi nocte, ignemque ¹⁰⁵ injicere, ut ea re Numidas quidem ex suis

Ca-

a Vulgo EX EA RE.

viana XLIII. Varie autem in MSS. & Edd. hoc exaratur nomen, ut *Japi*, *Japodes*, *Japudes*, & *Tapydes*. Ceterum totum hoc exemplum deest in quatuor meorum MSS.

¹⁰² *Pagos quoque*] *Amitus meus* emendari volebat *Spathas quoque*; vel hoc modo, *Sparos quoque*; sed hic, quod manes illius condonant, ab eo non deti. Videbar enim proxime ductum litterarum commodius ita restituere, *paganos quoque*. Semper belli militibus oppositi fuere pagani, non in jure tantum, sed etiam apud Suetonium, Vegetium, ubi me de ils dicere memini. Hoc amplius, non *Sparhae*, non *Spara rela*, quae scimus illa; sed qui Romanos a tergo nihil tale suspectantes, adorirentur inimici, in quaestionem hic veniunt. Stew. Stewechius *paganos*. Palmerius *Spathas*. quid si *paucos*? SCRIV *Pagos*, Sic MSS. Palmerius *Spathas*. item *Sparos*. Stewechius *Paganos*. Qui dicti a *pagis*, pagi a fontibus, quod eadem aqua uterentur. Nam Festus scribit, aquas Dorica lingua *παγας* dictas. Deinde usu receptum, ut non tantum, in pago habitantes, sed & omnes, qui non essent adscripti militiae, dicerentur *Pagani*, & opponerentur militibus, ut sagatis rogati. Juvenalis Sat. xvi. vl. 33.

Citius falsum producere sepe

Contra paganum possis, quam vera loquentem.

Contra fortunam armati, contraque pudorem.

Vegetius l. II. c. 23. *Nam si doctrina cesset armerum, nihil paganus distat a milite*. Hinc bona, quae quis habet in *Paganico*, opponuntur *Caitrensis*. Cod. de Test. milit l. I. TENN. *Paucos* placuit etiam Rubenio in Electis l. II. c. 29. quia vox *quoque* docet, hoc pertinere ad exemplum praecedens de Hannibale. Per *paucos* Lipsio, ut qui in extrema tantum acie erant collocati. Quod verum quidem est; non tamen in animum inducere mihi possum, *paucos* a librariis tam constanter in *pagos* potuisse corrumpi. In fidem & pignus deditiois solebant tradi carissima pignora. Quid ergo, si hic legamus *Patres*? licet sciam, semper fere obfides dados fuisse filios.

¹⁰³ *Adversa*] Voss. & unus Reg. *aversa*; & ad marg. ima *adversa*. TENN. *Aversa* perpetram quoque duo mei. *Adversus* Palatin.

¹⁰⁴ *Incendiis alimenta*] 4. Reg. & Voss *incendii*. TENN. *Incendii* in meis quoque, & Sanuto scribitur, praeterquam in uno: quare rectius & elegantius vulgatum servet l. IV. 7. 9. *alimmenta praestarent incendio*.

¹⁰⁵ *Injicere*] Medicei *mittere*. Deinde *ea re sine rei* ex MSS. odo.

— Q 5 recte

castris trepidantes caederet; Poenos autem, quos certum erat ad succurrendum fociis procurfuros, insidiis dispositis, exciperet. Utrumque ¹⁰⁶ ex sententia cessit.

XXX. Mithridates, a Lucullo virtute frequenter superatus, insidiis eum adpetiit, ¹⁰⁷ Adathan- te quodam, eminente viribus, subornato, ut trans- fugeret, & ¹⁰⁸ fide parta a hostis, facinus perpe-

• A FIDE PACTA HOSTI vulgo.

tra-

pecte. Ingrata est reperitio prae- positionis *ex*.

¹⁰⁶ *Ex sententia cessit*] 4. Reg. p. Hill. Gron. Voss. & Romanus codd. MSS. *Ex sententia incessit* (Gron. *cessit*) *Namque qui* (Voss. *Tam namque qui*, unus Hill. *Eos namque qui*) *ad fortuitum incendium sine armis procurrantes adorsus cecidit*. Celeberrimus Graevius scribit. „Hic aliqua desunt. „Nam sensum ita concipere oportet. Utrumque ex sententia „cessit. Nam & Numidas ca- „stris exutus, & Poenos tam- „quam ad fortuitum incendium „sine armis procurrantes ador- „sus cecidit. T. A. N. W. Primo *ex sententia incessit* legas quoque in Palatino, Gudiano, utroque Lei- densi, Cantabrig. Bibl. Pub. & Ed. Paris. *sibi cessit* Medicus antiquior, alter *successit sibi*. Dein Palatinus, & Gudianus addunt. *Namque* (Gud. *Tam namque qui*) *ad fortuitum incendium sine armis procurrantes adorsus cecidit*. Me- dicei. *Namque sine armis ad for- tuitum incendium procurrentibus adorsus eos cecidit*, vel *cecidit eos*. Forfan simpliciter rescribendum cum hoc additamento. *Utrum- que ex sententia incessit*. *Esque tamquam ad f. i. sine armis pro- currentes adorsus cecidit*. Hoc enim fecerunt tam Numidae, quam Poeni. Livius l. xxx. s. 6. *ut proximis casis injectus haesit ignis* &c. *trepidatio quidem, quanta no- cisse erat; orta est*. Ceterum for-

uitum, non hostilem ac bellicum ignem rati esse, nempe Syphacis Numidae, sine armis ad resin- guendum incendium effusi in arma- tos cecidere hostes &c. ¹⁰⁷ *Ad* de Carthaginienibus *ab eodem errore credere* & ipsi sua sponte incen- dium ortum. Igitur pro se quis- que inermes, ea modo, quae resin- guendo igni forant, portant in agmen Romanum ruebant &c. Quamquam mihi videtur senten- tia satis constare posse sine hoc additamento. Notandum autem, *incessit pro cessit*, sive *successit* poni, si MSS. habenda fides.

¹⁰⁷ *Adathante*] Leidenf. prim. *ad athenae*, secund. *Ad adathae*, Medicei *Adathante*, Appiano B. Mithrid. p. m. 376. vocatur *Ὀλκάρης Σκούρης*, ubi eandem refert historiam. hinc scriben- dum puto *Ὀλκάρης*, quamvis a Plutarcho, idem tradente, nomi- netur *Ὀλκάρης* in Lucullo p. 501. *Δαρδανίων δυνάστης Ὀλθα- κὴς* (γινῶ δ' εἶσι οἱ Δαρδά- ραιοι βαρβάρων, ἃ περὶ τῆς Μαγνήτις διήλυν) ἀντὶ &c. u- bi reponendum *Δαρδανίων*, & *Δαρδάριοι*, Strabo l. xi. p. 495. Ed. Paris. *Τῶν Μαγνητῶν δ' εἶσι ἀντὶ οἱ Σίνδοι καὶ Δαρδάριοι*. Adde Pinedo & Holstenium ad Stephani V. *Δαρδάριοι*; quo loco de vera Plutarchi lectione dubi- tare non debuerat Holstenius.

¹⁰⁸ *Fide pacta vestri*, *facinus* 312.

traret. Quod is strenue quidem, sed sine eventu conatus est: receptus enim a Lucullo in gregem equitum, non sine tacita custodia habitus est; quia nec credi subito ¹⁰⁹ transfugae, nec inhiberi reliquos oportebat. Quum dein, frequentibus excursionibus, promptam & enixam operam exhiberet, fide acquisita, tempus elegit, quo ¹¹⁰ missa principia quietem omnibus castris dabant, pra-

perpetraret.] Conjecturam nostram ille admisit, qui mihi instar erat multorum: admitrent, scio, quotquot animo attento Frontinum legerint. Emendo sic: & fide facta hosti. In recipiendo transfuga pactione opus non est. ceterum ut Adathantes hic (Plutarchus in Lucullo Olithacum vocat) ingens illud atque strenuum facinus interimendi Luculli perpetraret, necesse fuit, sic vitam incurrere, eos mores fingere, qui illum & castris Luculli, & familiaritate tanti viri non indignum praestarent. de hoc illud est, quod paullo post Frontinus noster innuit his verbis, eum deinde frequentibus excursionibus promptam & enixam operam exhiberet, fide acquisita tempus elegit. Fidem ergo acquisivit rebus gestis; in transfugiendo pactus non est. Strw. Nullo sensu. Hinc Stewechio facta. unus Reg. parata. Verius exhibent 3. Reg. 2. Hill. Voss. Fide parata. Nam statim. Fide acquisita. TENN. Tō fide facta si MS addiceret, facile reciperem. Noster enim cum aliis ita loquitur frequentissime. Nunc satius est fidem scriptorum codicum sequi, nam etiam in octo meis est parata. & in Mediceo antiquiore, ac tertio Cantabrig. hosti. fide parata hosti est fide apud hostem acquisita, re ita gesta, ut hostis fidem ei haberet. Nam fide parata hosti Latinum acque non fo-

ret ac vulgatum. pactus, & paratus saepissime commutantur: ut apud Lucan. l. x. 197. pax ubi parata ducis, ut omnino legi debet. & Ovid. l. xii. Met. 293. xlii. 348. atque alibi. Ceterum supra ut non est in tert. Cantabr. In Leid. sec. ut transfugeretur ut f. Hinc posset refingi, si opus esset, ut transfugae praestent fide parata hosti. An etiam retinendum hosti, & iungenda fide parata, hosti facinus perpetraret, pro in hostem? Hostis ego praefero.

¹⁰⁹ Transfugae } Medic. pr. pro fugae. pro deinde Leid. sec. idem, Medic. sec. de. Leid. pr. & Petreus. non habent deinde Hillensb. dein. bene. Mox perpetrata & en. o. Medic. pr.

¹¹⁰ Missa principia quietem omnibus castris dabant. Amicus noster scribendum censabat remissa principia. quod expendendum relinquo his, qui scriptos Frontini codices habent, aut post ea nanciscuntur. mihi certe id pro genuino est. de principijs, id est principibus, seu principalibus militibus negligentibus agentibus id accipiendum liquet. Vide Commentarium nostrum ad Vegetium Strw. Missa principia. Sic omnes MSS. ne audias Palmierium, qui Remissa. Nam missa est dimissa ut mittere concionem. Plinius l. 11. ep. 11. Missus deinde senatus, & revocatus in posterum. Hinc veteris Ecclesiae formula: Ita missa est. Nam, ut Gujetus ob-

praetoriumque secretius praestabant. ¹¹¹ Casus adjuvit Lucullum. Nam qui ad vigilantem ¹¹² usque admitteretur, fatigatum nocturnis ¹¹³ cogitationibus illo tempore quiescentem invenit. Quum deinde, tamquam nuntiaturus ¹¹⁴ aliquid subitum ac necessarium, intrare vellet, & pertinaciter a servis, valetudini domini consulentibus, excluderetur, veritus, ne suspectus esset, equis, quos ante portam paratos habebat, ad Mithridatem refugit inritus.

XXXI.

A Vulgo COGITATIONIBUS.

observaverat, Principia sunt milites principales. Τὰ πρῶτα. *Missum principia* idem notat, ac *missum praetorium*; cum legati, tribuni, centuriones, alique, qui in castrorum fuerant principiis, cum duce consilii communicandi aliusve rei causa, ab Imperatore dimittuntur, ac discedunt: Nec enim principales notat milites. Adi omnino J. F. Gronovium Observ. l. iv. c. 10. & ad Livium l. xxi. c. 54. Ita praetorium *missum*. Alibi saepius *dimisso praetorio*. Immo hoc ipsum reperias apud nostrum lib. iv. l. 28. *perferre in principiis, donec mitterentur, imperavit*. Adde Ill. Scheolum ad Polybii castra p. 147.

¹¹¹ *Casus adjuvit*] Sic passim auctores loquuntur. Quintilianus declam. 296. *Cohaerens es fratri, occasio adjuvit consilium, intra finis occidi potest*. Hirtius bello Alex. 46 *Sequuntur hunc quae naves nonnullae, quas casus ab illo periculo vindicarat*. Virg. Culice.

Et validum dextra truncum detraxit ab orno.

Qui casus sociaret opem, numenve Deorum.

Petronius. *Utriusque vestrum casus adjuvit*. Tenu.

¹¹² *Usque*] Notat usque continuum tempus sine intermissione, quo sensu pro semper poni potest.

Quod hic locum habere non videtur. In Mediceo primo est *usus*. An fuit *usu*? Erat enim *τραπίζης Λουκῆδος ἢ γνώμης ἢ διαρρήτων ἀξιοῦν*, testibus Plutarcho, & Appiano. Plutarchus insuper dicit *ὡς εὐδὲνς χαλῶντος* *ἀνελθὲν ἀνδρῶν συνήδη*.

¹¹³ *Cogitationibus*] 4. Reg. & Voss. *Cogitationibus*, a nom. *Cogitatus*, vide tales terminationes supra in Praef. Tenu. *Cogitationibus* exhibent etiam, Gud. & tres Cantabrigienses, probante Cl. Wasse. Recte. Seneca Epist. xi. *cogitatus emendare*. Plura hujus declinationis rariora vide in notis Cel. Burmanni ad Ovid. l. iv. Metam. 556. & Perizonii ac Soceri mei ad Valerium Maxim. l. i. c. 1. *porienterum depuissus*. Huc forsitan referenda vox *Larvatus* in Glossis Graecis. *Δαίμονιο-μὲς, larvatus*, pro qua Pricaeus *larvatio*, vel *δαίμονιο-όμω* conjiciebat ad Apulej. Milef. l. ix. p. 545.

¹¹⁴ *Aliquid subitum*] *Subitum* aliquid MSS. plerique. Leidenfes, & Mediceus prim. *alignod*. Dein Petrensis, *equis, q. a. p. habebat, paratis*. De uno equo, quo vetus venerat, mentionem tantum faciunt Plutarchus, & Appianus.

115 *Apud*

XXXI. Sertorius, in Hispania, quum ¹¹⁵ apud Lauronem oppidum vicina castra Pompeji castris haberet, & duae tantummodo regiones essent, ex quibus pabulum peti posset, una in propinquo, altera longius sita, ¹¹⁶ eam ^a, quae in propinquo erat, subinde ab levi armatura infestari, ulteriorem autem vetuit ab ullo armato adiri, donec persuasit adversariis, tutiorem esse, quae erat remotior: quam quum petiissent Pompejani, Octavium ¹¹⁷ Graecinum ^b cum decem cohortibus in morem Romanorum armatis, & ¹¹⁸ decem Hispanorum levis armaturae, & ¹¹⁹ Tarquitium ^c Priscum cum duobus millibus equitum ire jubet ad in-

^a Vulgo EA. ^b Vulgo GRAECINUM. ^c Vulgo TARQUINIUM.

¹¹⁵ Apud Lauronem] Plutarch. p. 577. Appian. B. Civ. l. 1. p. 697. Florus l. 111. c. 22. Orof. l. v. c. 23. hujus rei ad Lauronem factae meminerunt. Item Obsequens c. 119.

¹¹⁶ Ea, quae] 3. Mill. Voss. Eam, quae. & sic Gujetus legit. Infestari Gujetus. qd jussit hic desideratur. TENN. Primo eam rescripti, constructione, sensu, & MSS. meis septem id flagitantibus; neque aliter Ed. habet Parisiensis. Dein notanda elegans & frequens ellipsis verbi jussit; quod latet sub contrario verbo vetuit. De qua ellipsi multi monuerunt viri docti, quos laudatos vide a Celeb. Burmanno ad Phaedr. l. iv. F. 17. 31.

Non veto dimitti, verum cruciari fame;

Sc. jubet. Mox a nullo arm. Medic. sec. Idem cum Leidenfibus petissent.

¹¹⁷ Graecinum] Ita secure omnes edunt; licet velim, mihi ostendi tale nomen Romanum: MSS. plerique Graecum, vel Graecinum. Sed scribe mecum Gra-

ecinum; quomodo a Glandorpio jam cum vocari video in Onomast. p. 638. Plutarcho in vita Sertorii p. 581. in vita Sertorii dicitur Γρακίνος corrupte pro Γρακίνος. Multae gentes Romae cognomen habuere Graecini. C. Octavius Graecinus apud Gruter. Inscript. p. 182. n. 3. T. Claudius Graecinus p. 240. Pomponius Graecinus, apud multos. Vide Docti. Massoni vitam Ovidii ad A. V. C. decclxix. Julius Graecinus Columellae saepius, aliique.

¹¹⁸ Decem] Medic. pr. ducent.

¹¹⁹ Tarquinium Priscum] Quia hic suexit Tarquinius Priscus, nemo facile dixerit: cum nullus e superstitibus scriptoribus illius non dubium est, quin inventum sit libriorum, quibus hoc nomen erat notius pro Tarquinium. Cajus enim Tarquinius P. F. Sertorianarum fuit partium, ut patet ex Sallustii loco l. 131. Hist. ubi inter Sertorii convivae Tarquinius cum Perserna jungitur, cujusque memoria in nummo est servata. Vide Ursini Famil. ubi multa

insidias tendendas pabulatoribus. Illi strenue imperata faciunt: Explorata enim locorum natura; ¹²⁰ in vicina silva nocte praedictas copias abscondunt, ita ut in prima parte leves Hispanos, apertissimos ¹²¹ ad furta bellorum, ponerent: paullo interius scutatos, ¹²² in remotissimo equites, ne fremitu ¹²³ equorum cogitata proderentur: Quiescere omnes silentio servato in horam tertiam diei ¹²⁴ jubet. Quum deinde Pompejani securi ¹²⁵ cur-

va-

multi *Tarquitii*, & in his *Tarquitius Flaccus*, recensentur. Simile mendum inhaesit olim Macrobio l. 1. Saturn. c. 16, nam ibi pro *Tarquinio Prisco* esse scribendum ἀπλῶς *Tarquitium* docuerunt Viri doctissimi. Adi J. G. Vossium de Histor. Lat. l. 1. c. 31.

¹²⁰ In vicina f.] Non agnoscit τὸ in Leid. sec.

¹²¹ Furta bellorum] Insidias. Livius ix c. 31. *Castris castrum, nudatum urbis, & ultimam spem furto insidiarum tentantem, & loco non armis fretum* Tacitus Agricola 34. *Is sunt, quos proximo anno unam legionem furto nocturno aggressos clamore debellastis.* X. Aeneid. v. 731.

Sequo viro vir

Contulit, haud furto melior, sed foribus armis.

21. Aeneid. 515.

Furta parvo belli convexo in transire silvae.

Clautan v. Conf. Honorii 430. Et Diomedes tantum praeclearior ausis,

Quantum lux tenebris, manifesta quoque proelia furtis.

Hinc furtiva victoria, quae dolo paratur; Justin. xi. c. 6. *Furtivae victoriae convenire occulta consilia.* Vellei ii c. 31. *Orbem classibus jam, non furtivis expeditionibus, piratae terrerent.* Sic Graeci. Plutarchus Alexandro f. 683. Οὐ

κλίπῃ τὸν νικῶν. Arrian. Alexandro l. 111. f. 176. Αἰχρὸν εἶναι, κλίψαι τὴν νίκην. Stenelus apud Philostratum Heroic. f. 674. damnabat cavum equum. Ὅου τετραμαχίαν τὴν εἶναι φάσκον, ἀλλὰ κλοπῇ τὴν μάχην. ΤΕΝΗ.

Vide etiam Keuchenium,

¹²² In remotissimo] Alibi nosset in remoto, in abdito, in occulto, in proximo. & similia. Sed hic Medicei inde in remotissimo. Leidenf. prim. in remotissimis. in Leidenf. sec. spatium relictum erat ante τὸ in. Cantabrig. text. & Vaticanus in remotissimis: at duo alii Cantabrigienfes inde remotissimos c. Non male. Nam non modo post eos, sed longe ab iis remoti stare debebant. Immo, quia praecessit in prima parte, dicere potius debuisset videtur in remotissima, si vulgaris sapa sit le- & io. Nil tamen temere muto. nam & haec generis variatio ansam mutationi potuit praebere.

¹²³ Equorum] Tres Cantabrigienfes, ambo Medicei, Gudianus, Leidenf. pr. & Vossian. eorum. Quod vehementer mihi aridet. Tam qui infidetur, quam qui infidet, optimi scriptores, equitem dixere. Consule Broukh. ad Propert. l. 1v. 3. 38.

Quos sine aqua Parthus millid currat equus.

¹²⁴ Jubet] Sic constanter MSS.

Ma-

vatique a pabulo de reditu cogitarent, & ii quoque, qui in statione fuerant, quiete invitati ad pabulum colligendum dilaberentur, emissi primum Hispani, velocitate ¹²⁶ gentili in ¹²⁷ palantes effunduntur, ¹²⁸ & convulnerant, ¹²⁹ confunduntque

a Vulgo SERVATIQUE.

Malim tamen jubent, & ad Octavium, ac Tarquitium referre, qui generale Sertorii iussum de insidiis tendendis strenue faciunt, abscondunt copias, dicto ordine ponunt, & quiescere omnes jubent. Statim Petrensis demum.

125 *Servatique pabulo de reditu cogitarent*] Quot capita, tot sententiae, aliis placet *securi saturique pabulo*; aliis *securi oneratique pabulo*: rursus aliis, *securi servatque cum pabulo*. de quibus omnibus eruditionum est iudicium. Interim paulo post pro eo, quod vulgatur, *persecuti caeduntur*; vide, reponendum ne sit *persecuti caedunt*. STEW. Laborare lectionem vidit Stewechius, recensens aliorum, *Securi saturique pabulo*. *Securi servatque cum pabulo*. nugae. 4. Reg. 2. Hill. Voss. & Gron. *Securi curatique pabulo*. TENN. Tennulius ita agit, quasi placeret *curatique*: quod quidem proprium rei militari verbum est, sed locum hic non habet. *Curabant corpus ante proelium vel expeditionem*. Veget. l. III. c. II. *Veteribus mos fuit, parvo cibo curatos milites ad certamen educere, ut audaciores summa esca redderet*. Sic lege c MSS. Scriverii, & 4. Leidd. quos consului, aliisque. Vulgo v. *seculis* & citatores. Livius l. III. c. 2. XXVIII. c. 14. *Usque ante lucem viri equique curati & praefati essent*. Nihilominus septem mei quoque *Curatique*. Gronovius in Epist. ad Keuchen. coniecit *gravatique*, vel *sariatique*. Verum cum Cl. Wasse in litteris suis *sarcinatque*, quae vox apud

Plautum in Poenulo Ac. 5. sc. 2. 19. occurrit, conieciisset, succurrit mihi, veram auctoris manum esse *curvatique* prae *sarcinis* scilicet; *curvati pabulo* sunt ergo onerati, ut l. III. c. 17. §. 7. & dorso saccos frumentarios, seu pabulatorios ferentes, adeoque defensionis sui inepti & inparati. Nequaquam tamen spernenda est amicitia cuiusdam mei conjectura *curatque pabulo* i. e. collecto, & bene in sarcinis jam recondito. *Curare* enim verbum rei cibariae proprium est.

126 *Gentili*] Inepte Medic. pr. *gracili*. Passim Hispani, ut veloces laudantur.

127 *Palantes effunduntur, & convulnerant*] Prius ab editione Romae est; posterius a conjectura. referebant enim omnes, in planis effunduntur, & cum vulnerant, &c. Non placet etiam illud, quod praecessit, *securi servatque pabulo*; pro *s. oneratique p.* Videant eruditi. MOD. *Palantes*. Ita Modius, quem vide. SCRIV. *Palantes* optime cortexit Modius, & MSS. consentiunt. Error natus a veteri scribendi more *palantis*, quod servavit Leidenf. pr. & Hittoptii margo. unde in Medicis *palatis*. *Palantium caedes* apud Livium, Justinum, & alios crebro.

128 *Et convulnerant, confunduntque*] Et cum v. Hillensb. cum vulgatis ante Modium. Hillensb. & vulnerantur, effundunturque, Vatican. Medic. sec. & Leid. sec. & vulnerantur confundunturque. Medic. peim. rectius sine *sp. &c.* vnt.

que nihil tale exspectantes: prius deinde, quam resisti his ¹³⁰ inciperet, scutati erumpunt e saltu, & redeuntes in ordinem consternunt, vertuntque: fugientibus equites inmissi toto eos ^a spatio, quo redibatur in castra, persecuti ¹³¹ caedunt ^b: curatum quoque, ne quis effugeret. Nam reliqui ¹³² ducenti & quinquaginta equites ¹³³ praemissi facile per compendia itinerum effusis habenis, antequam ad castra Pompeji perveniretur, conversi, occurrerunt eis, qui primi fugerant. ¹³⁴ Ad cujus rei sensum Pompejo ¹³⁵ emittente ^c legionem cum

^a Vulgo EO. ^b Vulgo CAEDUNTUR. ^c Vulgo INMITTENTE.

vulnerantur, confunduntque. Res eodem redit, cum exspectantes, qui nunc Accusativus est, modo fiat Nominativus. cum vulnerantur i. d. Paril.

¹²⁹ Confunduntque] Voss. confodiuntque. TENN. Et Gudianus solempni permutatione. Hic male, consternant eos, & conturbant; quare statim subdit redeuntes in ordinem.

¹³⁰ Inciperet] Medic. pr. incipetur. Mox redeunte/sque uterque Mediceus. Tum in ordines, Gudianus, qui & consternant cum Leidenf. pr. Hillensb. & Cantabrig. Bib. Pub. Placet magis vulgatum; caedunt scilicet partim, partim in tugam vertunt. Deiu redibant. Medicei, & Leid. sec. Cantabrigienses vero, Leidenf. pr. Vossianus, & Edd. Paris. Wechelii, ac Stewechii rediebatur. uti apud Terent. Hec. 1. 2. 97. ad hos rediebat hereditas. Sed alii ibi rediit legunt, & redibat.

¹³¹ Caeduntur] Stewechius. 4. Reg. Voss. 3 Hill caedunt. TENN. Mei quoque omnes, & Ed. Paris. caedunt: quod flagitat ipse sensus. Depravatum est ab editoribus, quia non inveniebant calum verbi: atqui pro eo Cantabrigien-

ses tres, Gudianus, & Leidenf. primus optime eos; nisi pro fugientibus malis fugientes cum Hillensberg. MSto. Ego praetuli eos, s. elapsum est propter seq. spatio.

¹³² Ducenti & quinquaginta] 2 Reg. Voss. 3. Hill. ccd. & 2. Reg. alii, & Voss. in Marg. dcc. TENN. dcc quoque in Mediceis. Leidenf. pr. ccd. Palatin. 11. m. Hittorp. Margo md. Deficiente historia numerus affirmati pro certo nequit. Omnes equites duo millia fuisse, supra ait auctor. nam reliqui deest in Leidenf. sec.

¹³³ Praemissi] Non bene Cantabr. tert. & Hillensb. cum Edd. qdd. emissi. Dein pervenirent Medicei, & Leidenf. sec. Item ad castrum Medic. sec. Mox perveniret Vatican. primum Petrenf. Leid. sec. & Voss. male.

¹³⁴ Ad cujus rei sensum] h. e. postquam hoc sensu. Just. xxiii. c. 1. Concurrentibus ad opinionem novae urbis pastoribus. Seneca vi. benef. e. 32. Alius aiebat, non laturos nuntium belli, & ad primam adventus famam tora versuros. Suetonius Calig. c. 6. Ad primam famam valetudinis. Florus 11. 6. Ad auditum socias civitatis obsidium 111. c. 9. Ad res

sec

tum D. ¹³⁶ Laelio in praesidium suorum, subdu-
cti in dextrum latus ¹³⁷ velut cesserunt equites:
deinde, & quum ita legionem hanc a ^b tergo in-
festarent, quum jam etiam a fronte, qui pabu-
latores persecuti erant, incurfarent, sic legio quo-
que inter duas acies hostium cum legato suo elisa
est: ad cujus praesidium Pompejo totum educen-
te exercitum, Sertorius quoque e collibus suos
instructos ostendit, ¹³⁸ effecitque, ne ¹³⁹ Pompe-
jo expediret. Ita praeter duplex damnum, eadem
sollertia inlatum, spectatorem quoque eum cladis
suorum continuit. Hoc primum proelium inter
Sertorium & Pompejum fuit: decem millia ho-
minum de Pompeji exercitu amissa, & omnia in-
pedimenta, Livius auctor est.

XXXII.

a Vulgo abest D. b Vulgo deest A.

Jamam veneno sata praecipit. c. 10. Qualis erat ad nuntium. TENN.

¹³⁵ *Inmittente*] Uterque Lei-
denfis, Medic. antiquior, Petren-
sius cum Gudiano, alio Cantabr.
Hillensberg. & Ed. Paris. *emit-
tente*. verius. Recte supra *inmis-
si* fugientibus equites & crebro;
hoc vero loco melius convenit
emittere scilicet e castris, ut §. 33.
*prima luce emisit equites in statio-
nes hostium*. Vide omnino, quae
dixi ad Lucanum l. vii. 524. *In-
mittit subitum, non motis cornibus,
agmen*.

¹³⁶ *Laelio*] 3. Reg. Voss. 3.
Hill. D. *Laelio*. TENN. Cantabr.
tert. C. *Laelio*. Medic. recentior
Druso Laelio. Sed Medicus alter,
uterque Leidenfis, Gudianus,
Petrensis, & Palatin. cum Ed.
Paris. verissime D i. e. Decimo
Laelio. J. Obsequens c. 119. D.
Laelius (vulgo inepte erat *Didrus*)
*Legatus Pompeji adversus Sertorium
anter pabulatores occisus*. Confer
Pigh. Annal. T. 111. p. 290.

¹³⁷ *Velut*] Leid. sec. *velite*

*Palatin. velut fugientes, bene, nī
fallor. cederent* Medic. pr. *Mox
legionem hanc quoque tergo* Pala-
tin. Gud. & Voss. Sed melius
duo Cantabrig. & Leid. sec. *hant
a tergo*, ut loquuntur cum no-
stro ceteri omnes sexcenties,
actingulis fere paginis. V. Heins.
ad Fast. Ovid. 1. 92. Flor. l. 111.
11. 14. 2. Sallust. c. 92. Supra
l. 1. v. 10, 11. 8. 111. 9. 6. & ubi-
que. Adde ad l. 111. 9. *Mox
cum jam etiam a Petrensi absunt,
cum jam quoque Palat. cum jam &
Medicei, Voss. & Leid. sec. o-
tiam a fronte deest in Leid. pri-
mo. & ab fr. Medic. pr. scabrī
quid inest in vulgatis, sine ope
antiquioris codicis pro certo non
adfirmandum*.

¹³⁸ *Effecitque*] 3. Hill. Voss.
offecit quoque. Gujetus putat; a-
liquid deesse.

¹³⁹ *Pompejo expediret*] Scilicet
eduxisse exercitum. Cum Gue-
to tamen quid excidisse puto.
Mediceus pr. *Pompejus*: Medic.
sec. *expedirent*. Non male Po-
mp.

XXXII. Pompejus, in Hispania, dispositis ante, qui ex occulto adgrederentur, simulato metu deduxit instantem hostem in loca ¹⁴⁰ infesta: deinde ubi res ¹⁴¹ poposcit, ¹⁴² conversus & in fronte & ¹⁴³ utrisque lateribus ad internecionem cecidit, capto etiam duce eorum ¹⁴⁴ Perperna.

XXXIII.

a Vulgo INFESTA. b Vulgo POPOSERUNT. c Vulgo CONVERSOS. d Vulgo PERPERNA.

stentis, probante etiam Clar. Wasse, *ne Pompejo credi expediret*; quod tamen in textum ex unico codice admittere non ausus fui. Propius vero ejusdem est conjectura P. *id expediret*. Quid si P. *ea expedirent* e Mediceo Cod. Mox itaque Medic. sec. & Leid. sec. Sed vide ad l. r. 3. §. *bellum pro praelio* Petrensis; quod est follemne est. Numerum occisorum auger Medic. pr. x. m. & *secenta*. In Medic. sec. *hominum abest*, in Leidensi pr. non reperitur est.

[140 Infesta] Gudianus *infecta*. Leidens. pr. & Palatin. *infectas*. Eleganter si quid video; a dispositis scilicet ante insidiatoribus, qui ab *insidendo* loca dicti sunt. ut cuius notum. Participium hoc Floro, Tacito, Statio, aliisque usurpatum est.

[141 Poposcerunt] 4. Reg. x. Hill. Voss. *poposcit*. TENN. Mei omnes *poposcit* praeter Hillensb. cum Ed. Paris. *poposcent*; quod ideo repofui. Gudian. *repoposcit*. *poposcit* Sanatus.

[142 Conversus] Voss. *conversus*. 4. Reg. 3. Hill. *conversis*. TENN. Mei itidem omnes *conversis*: unde sine dubio cum Vossiano Cod. referendum *conversus*. neque aliter Sanatus. Pompejus, qui fugere se simulat, convertit se, simulac hostes in loca deduxerat infesta; non autem conversi sunt hostes. Hinc ipse a fronte, & insidiatores a lateribus hostem

adorti ceciderunt. Vide Ex. seq.

[143 Utrisque lateribus] Negligentia operarum error natus, scribendum, & *utrisque lateribus*. Simile & illud eodem hoc capite, exemplo 38. *siquam illudam repetituram*, pro *repetituram*. Item exemplo eodem *inordinatos est adortus*: pro quo illi edidit *inordinatus*. Non absumile suspicor illud, quod sequitur ejusdem hujus capitis exemplo 42. *a ergo ingressus itinere, oppressit fuditque*: pro quo substituere possis, *a tergo aggressus, in itinere oppressit fuditque* Imo & in ultimo hujus capitis strategemate, quod minus sincera existimem, auctoris nostri verba sic legerim, *varioque flexu eluderent hostem. Deinde ut primum sensu*, minus agiler adversam partem moveri, *progreffur, praedassatos facile superavit*. Item Nb. ix. cap. 6. exemplo 5. *reponere, insidens*, pro *insecutus*. & lib. iiii. cap. 10. exemp. 1. *eruptione* pro *irruptione*. STEW. Ut Stewechius damnat, ita unus Reg. tantum *ut utrisque* offert.

TENN. *Utrisque* in meis omnibus, ac Edd. reperitur. quid autem ineptiat Kenchenius, nescio, notans: *scribe utrisque l. notante Stewechio*. Res plane contrario se habet modo. Mediceo *in utrisque l. Leid. sec. ex utrisque l.* Dein rursus *internecionem & internecionem ac interemptionem* MSS. & Edd. quidam.

XXXIII. Idem adversus Mithridatem, in Armenia, numero & genere equitum ¹⁴⁵ praevalentem; tria millia levis armaturae; & quingentos equites nocte in valle sub virgultis; quae inter bina castra erant, disposuit: prima deinde luce in stationem hostium emisit equites ita ¹⁴⁶ formatos; ut, ¹⁴⁷ quum universus cum exercitu hostium equitatus proelium inisset; servatis ordinibus, paulatim cederent, donec spatium darent consurgendi a tergo ob hoc dispositis. Quod postquam ex sententia contigit, conversis, qui terga dedisse videbantur, medium hostem trepidantem cecidit; ipsos etiam equos, pedite cominus accedente, confodit: eoque proelio fiduciam regi, quam in ¹⁴⁸ equestribus copiis habebat, detraxit.

XXXIV. ¹⁴⁹ Crassus *b*, bello fugitivorum; ¹⁵⁰ apud

a Vulgo FIRMATOS. *b* Vulgo M. CRASSUS.

¹⁴⁴ *Perperna*] Hillenb. Vossian. alique *Perperna*, ut debet. Consule Cl. Dukerum ad Flor. l. II. c. 20.

¹⁴⁵ *Praevalentem*] Palatin. Petrenf. & Leidens. pr. *praevalentem*. Mox in *statione* MSS. sex, & Ed. Paris.

¹⁴⁶ *Firmatos*] Petrensis vere *firmatos*; atque ita e conjectura recte jam emendavit Cel. Burmann. ad Vell. l. II. c. 110: ubi in super videndus Vossius, ac Schefferus ad Justin. l. II. c. II. *Ita suos firmaverat, ut ira se parato ad moriendum animo scirent*, ubi MS. D'Orvillii mei *firmaverat*. ut coniecerat Schefferus. Liv. l. XLIV. c. I. *ad militarem disciplinam formatus miles*. Adde Graevium ad Justin. l. XII. c. 4.

¹⁴⁷ *Quum universus*] Deest enim in Medicis. *Universos* Medic. sec. *universis* Palat. *Cum exercitu* non agnoscit Leid. sec. *cum equitatu* tert. Cantabr. *Tum inisset* nonnulli, *commisisset* Petrenf. Vide

ad Praefat. huius libri. loco *et paulatim* in Palatin. *proelium*. Dein Leid. pr. *contingit*. pro *conv. Petrenf. diversis*. pro *equos* Palat. *equites*, & mox Leidens. pr. *confudit*.

¹⁴⁸ *Equestribus*] Alias *campes-tribus*. SCRIV. *Campes-tribus* est in Ed. Paris. & Marg. Hittorp. ac Wechelii, habentque ex meis MSS. quatuor recentiores. *Campes-tribus copias* ideo dicerentur equites, quia eorum nullus usus, nisi in campis, & planis locis. Non placent tamen. Cantabr. tertius *quod in campes-tribus copias habebat*; sic locis subaudiretur. Dein non male Medicus prim. *subtrahit*.

¹⁴⁹ *M. Crassus*] *M. Licinius Crassus*. Vide huius libri cap. 4. ex. 7. ubi eadem historia repetitur. SCRIV. A Scriverio hic, ut supra, additum est praenomen. In nullo MSto, nec edito reperitur ante illum.

¹⁵⁰ apud Cathenam bina castra cominus cum hostium castris vallavit: ¹⁵¹ nocte deinde commutatis copiis, manente praetorio in majoribus castris, ut fallerentur hostes, ipse omnes copias eduxit, & in radicibus praedicti montis constituit: divisoque

¹⁵⁰ Apud Cathenam] Apud Cantennam alii. forte, apud Catanam. Plutarchus videtur dicere in Rhegii peninsula factum. MOD. Alias Catanam & Cantennam. Triplex haec lectio reperitur in diversis codicibus membranaceis. At vero capite praecedenti, exempli ubi exstat ejusdem historiae repetitio, varie legitur apud Calamarcum, Calamartum, Calamartum, Calamartum, Calamartum, Calamartum, & Calamartum. Sequentia hujus exempli produnt manifeste, montis nomen esse, in radicibus praedicti montis constituit. Superiore capite etiam montis meminit, sed non praedicti. Philippo Cluverio certum est Calamarcum, & Cathenam, unum & idem esse debere unius ejusdemque montis nomen, & censet, verum genuinumque nomen fuisse, CALAMATIUS MONS. Unde postea factum vulgare Calmatio, & mox Calpatio, ac tandem Capatio; unde nunc etiam oppidi antiqui in eo siti ruinis appellatio manet Capatio Vecchio id est Calamartum vetus. SCRIV. 2 Reg. Voss. Cantennam. 1. Hill. Catanam. tertius Reg. Cantenam. Modius Catanam. TENN. Perperam Modius Catanam conjicit. Illa enim in Sicilia est; cum res gesta fuerit in Italia. Vide supra, plerique mei quoque Cantenam, vel Cantennam, vel Catenam, unus & alter Cathenam, uti & Cathanam.

¹⁵¹ Noctē deinde commutatis copiis, manente praetorio in majoribus castris, ut, allerentur hostes, ipse omnes copias eduxit; Ita postrema Colonienſis editio, ut

prima fronte videtur, omnino absque suspitione mendii nihilominus tamen, ut locum diligentius examinarem, militaris disciplina in causa fuit. M. Crassus a Romano populo imperator missus contra Spartacum, legatum habuit L. Quintium: illum majoribus castris, in quibus praetorium erat, insedisſe certum est; minoribus vero legatum. nunc ut de nocte copias illi commutarent, relicto, ut ait, in castris majoribus praetorio; habuerit hoc speciem aliquam, & occasionem fallendi hostis, ut qui majores copias illi vallo opposuerit, unde majorem hostium impetum metuebat. Sed quid nunc illo faciamus, quod ipsum Crassum omnes copias eduxisse subdit? an hoc ex diversis castris, fieri potuit? nunquam hodie credam. Etenim commutatas copias fuisse saltem est. indicat editio Parisiensis, in qua non commutatis copiis, verum communitis copiis legitur. Immutato leviter, & corrigo comminatis copiis. Valet autem comminare idem, quod cogere, in una castra colligere. Festus: Agasenes equos agentes, id est, minantes. Idem, Agere modo significat ante se pellere, id est, minare; modo significat jurare. Apud 9. Milesiatum Nam senex claudus, cui nostra tutela permissa fuerat, universa nos iumenta, id hora jam postulante, ad locum proximum bibendi causa gregatim prominabat. Idem lib. vii. Illi, inquit, vinarios vires ferentes, & gregatim pecora comminantes. Hae illa sunt, quibus conjecturam nostram stabiliendam ratus sumus.

nam

STRATEGEMATICON L. II. C. V. 261

que equitatu, praecepit ¹⁵² L. Quintio, partem Spartaco objiceret, pugnaque eum frustraretur; parte alia Gallos Germanosque ex factione Casti & ¹⁵³ Gannici eliceret ad pugnam, & ¹⁵⁴ pugna simulata deduceret, ubi ipse aciem instruxerat. Quos quum barbari insecuti essent, equite recedente in cornua, subito acies Romana adaperata cum clamore ¹⁵⁵ procurrit. ¹⁵⁶ Triginta quinque milia

^a Vulgo INSTRUXERIT. ^b Vulgo CUCURRIT vel CONCURRIT.

nam quod a Livio huius belli scriptore, aut a Plutarcho in M. Crasso opem expectabam, frustra erat. STEW. Alias *communicatis*: STEWCH. *comminatis*. Ego *combinatis*. MSS. *communicatis*. SCRIV. Nec *comminare*, nec *combinare* verba sunt Frontino vel Livio, ex quo haec auctor se excerpisse restatur, digna. *Combinatis* tamen probat Keuchenius, & citat Cluver. Ital. Ant. 1256. *Communicatis* habent Edd. VV. & Leidens. pr. ac Hillensberg. *Comminatis* MS. Scriverii. *Communicatis* Medicus sec. Petrensis, & Leidens. sec. Nihil videtur esse mutandum, & ita hic locus esse accipiendus, ut copias ex majoribus castris traduxerit in minora, adeoque mutaverit castris, ita tamen, ut praetorium manserit in majoribus castris, quasi ipse dux illie adhuc adesset; dum tamen ipse cum suis copiis in minora castra concessisset: unde dein suas & legati copias eduxit, nihil minus hostibus expectantibus, quam tantas copias ex minoribus castris. Haec si non placent, *coniunctis*, vel *communicatis* scripserim.

¹⁵² L. Quintio] Sive, ut in vetustis est monumentis Quintio. Corrige hinc Plurarchum p. 549. ubi male vocatur Κόιν/ω. Medic. pr. Lelio Quintio.

¹⁵³ Gannici] Repone ex Pla-

tarcho Cannicii. MOD. Sed tu, lector, vide ad loc. praec. Disserte MSS. hic exhibent Gannici.

¹⁵⁴ Pugna simulata] Mordicus hoc retinent MSS. nisi quod in Vossiano sec. desint & pugna, & in Palat. ordine inverso scribatur *simulata pugna*. Nisi tamen me omnia fallunt, flagitare loci sensus videtur, & fuga simulata. Supra Ex. 1. *Simulata* fuga temere hostes insecutos eo perduxit, ubi occultos habebat milites. Ex. 8. *Lacessitisque barbaris simulata* fuga regredi. Ex. 37. *Qui ubi simulata fuga hostem effuso sequentem ultra locum insidiarum perducere, coorta a latere acie*. l. III. 10. 5. *Ad eliciendos hostes progressus, simulata fuga persequentes oppidanos longius cadendo protraxit, & saepissime: neque aliter, ceteri scriptores. Paulo ante alliciter Cantabr. tert. Mox iubentibus MSS. duodecim, reposui instruxerat. Scriv. unus induxerit.*

¹⁵⁵ Concurrit] 4. Reg. 1. Hillensb. Voss. *procurrit* TENN. *Concurrit* in ultima editione primus reposuit Scriverius Antea erat *concurrit*; quod servant nonnulli ex meis. Unus tantum Petrensis *concurrit*. Sed Leidens. pr. Cantabr. tert. Palatin. & Medicus antiquior cum Gudianis, & Scriveriano *procurrit*. vere, nisi minus *procurrit*; unde omissione praepositionis videtur natum cu-

millia armatorum eo proelio interfecta cum ipsis ducibus Livius ¹⁵⁷ tradit, receptas quinque Romanas aquilas, signa sex & viginti, multa spolia, inter quae quinque falces cum securibus.

XXXV. ¹⁵⁸ C. Cassius in Syria adversus Parthos ducens aciem, equitem ostendit a fronte, quum ab tergo peditem in confragoso loco occultasset; dein, cedente equitatu, & per nota se recipientem, in praeparatas insidias perduxit exercitum Parthorum, & cecidit.

XXXVI.

* Vulgo TRADIDIT.

currit. Procurrere verbum proprium in prima confectione saepissime cum aliis adhibet noster. hoc autem loco esse reponendum, docet vox *adaperia*. Ut alibi, fuerat apud Lucanum hoc fuerat corruptum l. vii. 385.

Exge utrimque pari procurrunt agmina motu.

Vide, quae eo loco post alios congesti. Hoc autem si verum esset, mallem prae vulgato tamen consurgit.

¹⁵⁶ Triginta quinque millia &c.] Non licuit nobis esse tam beatis, ut a Livio scriptam hanc historiam legeremus; quippe cum multis aliis illius auctoris scriptis, haec quoque injuria temporum interit. Igitur epitomen illius libri xcvii. audiamus. M. Crassus, inquit, praetor primum cum parte fugitivorum, quae ex Gallis Germanisque constabat, feliciter pugnavit, caesis inimicorum xxxv. millibus, & duce eorum Granico. Cum Spartaco deinde bellavisset, cum ipso millibus xl. Locum expendant, quibus plus otii est. Dissentiunt enim hi Scriptores de caesorum numero. neque ea tantum varietas hoc loco consideranda; sed & quae de nominibus ducum est, seu praefectorum militarium. Frontinus noster l. ii. c. 4. Ex vii. Gaminum appellavit, vel, ut in aliis est, Tan-

nonicum, quem hoc capite Gannicum nominat: eundem alii Cannitium vocandum censent, idque ex Plutarchi Crasso; in quo non leviter errant. Plutarchus enim Cannitium istum Crassi, non Gallorum, aut Spartaci, partes secutum indicat. De bello hoc Spartacio consulendi, praeter Plutarchum, & Livium Appianum, Eutropium, Florus l. iii. c. 20. Orosius lib. v. c. 24. STEW. Ersat Stewechius. Clare Plutarchus ait, Cannicum cum Castro in Spartaci fuisse partibus, sed propter aliquam dissensionem in aliis egisse castris: unde fit, ut auctor mentionem quoque faciat duorum hostilium castrorum. Cum autem haec res accidisse videatur ad stagnum Lucanum, & montes Petelinos, non male, ut in corrupto loco, nam vere non dixerim, coniecit aliquando Scribentius supra in radicibus Petelini montis. Hic autem in MSS. duobus est xxxii. m.

¹⁵⁷ Tradidit] Melius tres Cantabrigienses, uterque Leidensis, Medicei, Palatin. Vossian. cum Edd. Paris. & Wech. tradit. dein receptasque Palatin. & pro multa spolia Medic. pr. militum spolia Medic. sec. milia spoliatorum cecidit.

¹⁵⁸ C. Cassius] Praenomen abest a Medicis, & Leid. sec. Mox Me-

XXXVI. Ventidius, Parthos & Labienum alacres successibus victoriarum, dum sup̄ ipse per simulationem metus ¹⁵⁹ continet, evocavit, & in loca iniqua deductos, adgressus per obreptionem, adeo debellavit, ut, ¹⁶⁰ destituto Labieno, provincia excederent Parthi.

XXXVII. Idem adversus ¹⁶¹ Pharnastanis Parthos, quum ipse exiguum numerum militum haberet, illis autem fiduciam ex multitudine videret increfcere, ad lapus castrorum octodecim cohort-

a destituti vulgo.

Medic. pr. *confragosa loca*; tum deinde Medic. sec. Voss. Cantabr. tert. qui & habet *paratas inf.* Denique recte Mediceus antiquior *produxit*, sed v. Ex. 1. hujus Cap. Ceterum melius auctor dixisset, peditem a Cassio fuisse occultatum a lateribus, quam a tergo, licet a tergo demum consurgere potuerint. Confer Dionem l. xl. p. 124. aliosque auctores citatos ad Justin. l. xlii. c. 4.

¹⁵⁹ continet] Palatin. Medicei, Petrensis, & Leidens. sec. *contineret*. dein *objectionem* Palat. *obreptionem* Medic. sec. *obruptionem* Leid. sec.

¹⁶⁰ Destituti Labieno] Voss. *Destituta Labieno provincia*. Sed unus Reg. unus Hill. & Gronov. *Destituta*. h. e. Destituentes Labienum, ducem eum adversus Romanos sequi recusantes. TENN. cap. 4. §. 9. *hostes se ducti morte destitutos erodentes* Vulgo autem hic contra historiae veritatem edebatur *destituti*. in Leid. pr. *destinatus*. Optime Medicei, Cantabrig. tertius, Vaticanus, & Leidens. sec. *destituti*, uti etiam correxerit Ill. Schellius ad Hygin. p. 142. quod tamen ita non capiendum est; quasi sedata mente eum destituerint, ac reculaverint sequi eum ducem. Confusus haec acta sunt. Quippe reliquis historicis

consentiens auctor intelligit, primam Ventidii contra Parthos victoriam, qui victi sunt, antequam se Labieno junxerant, & terga dantes ἑσθῆς τὸν Λαβιένου, αὐτῷ ἱε Κιλίκιας Ἰφρυγιον, atque adeo destituto Labieno provincia excesserunt. Hinc postea Labienum, dein Pharnapaten, & tandem Pacorum vicit Consule praeter multos alios Dionem l. xlviii. p. 381. Mox *deciderunt* Medicei.

¹⁶¹ Pharnastanis Parthos] Mediceus uterque *Pharnacem & Parthos*. Palatin. *Pharnastanis P.* Leidens. sec. *Pharnastanem Parthum*, & mox *sic* pro *illis*. vide variantes infra quoque. Nullum autem ego vidi auctorem, qui in hoc Parthico bello per Ventidium gesto *Pharnastanis* meminerit; quare nomen hoc corruptum opinor, & tam hic, quam infra respondentum *Pharnapaten*. Hunc enim secundo proelio vicit, & interfecit Ventidius, ut testantur Dio ibidem, Plutarch. in Antonino p. 930. & Appian. Alex B. Parth p. 268. ubi pro *Φαρναστάν* vitiose legitur *Φαρνάτην*, nisi in hoc nomine tanto opere dissensisse auctores statuamus. Ardet vehementer etiam Leid. M.S. *lectio Parthum* atque *illis*.

hortes in obscura valle posuit, equitatu post terga¹⁶² peditum^a collocato. Tum paucos admodum milites in hostem misit, qui ubi simulata fuga hostem effuse sequentem, ultra locum insidiarum¹⁶³ perduxere, coorta a latere¹⁶⁴ acies^b, praecipitatis in fugam Parthis, in his Pharnastanen interfecit.

XXXVIII. ¹⁶⁵ C. Caesar, suis & ¹⁶⁶ Afranii^c castris contrarias tenentibus planicies, quum utriusque partis plurimum interesset, colles proximios occupare, idque propter saxorum asperitatem c-

^a Vulgo MILITUM. ^b Vulgo ACIE, P. I. F. HIS. ^c Vulgo AFRANIANIS.

¹⁶² Terga militum] Sic I. quamquam 4. Reg. 2. Hill. & Voss. peditum offerant. Nam miles opponeretur equiti, ut in nostra quoque lingua. Sallust. Catilin. c. 59. Remotis omnium equis, quo militibus exaequato omnium periculo animus amplior esset, ipsi pedes exercitum pro loco atque copiis instruit. Liv. l. 36. Decretum ut novorum militum tria millia duceret, & trecentos equites. Caesar 3. belli civilis. Cum ipsi numero militum equitumque praestarent. Sulpicius Severus l. 11. Histor. saecrae. Ita Eupator cum centum militum & equitum viginti millibus subsidio venit. Ita Gerardus Vossius (qui dum vixit, Charitibus semper litavit) correxit, pro centum millibus. TENN. Corrupte Hillensb. equitatu militum post terga montium c. Ceteri MSS. omnes, & ora Wechel. ac Hitt. post. peditum rectius. pravo enim iudicio Tennulius milites hic praefert, quia subdit auctor statim milites in hostem misit. Militem alias opponi equitis monuimus c. 3. §. 14. equites praetendere militibus: ubi vulgo peditibus.

¹⁶³ Perduxere] Medicei perdu-

xerunt. Hillensb. & Edd. Paris. ac Wechel. perduxit. dein cohortem ab vel a l. Medicei; Cantabr. tert. coortis a. Pro acie Petrensis acies. Mox praecipitatis Medicei, praecipitatis Leid. sec. Tum in fugam in his, vel in Vaticanus, Gudianus, & Medicei. Petrensis in f. Parthis in his. Leidenus sec. in f. ceciderunt in his. Sine dubio scilicet e Petrensi, Codice optimo, rescribendam, ut feci, coorta a l. acies, praecipitatis in fugam Parthis, in his P. int. i. e. inter eos.

¹⁶⁴ Pharnastanem] Unus Hill. Pharnastanem. Voss. Pharnastan. TENN. Pharnacem Medicei, Pharnastan Cantabr. tertius; unde saltem per n edidi.

¹⁶⁵ C. Caesar] In Mediceis, & Leid. sec. deest praenomen.

¹⁶⁶ Afraniani] Omnes MSS. Afranii. TENN. Ed. Paris. Africani ineptissime. MSS. etiam omnes mei Afranii, cur ediores Afraniani ediderint, nescios quamquam, si in scriptis esset, nequaquam damnamus. Acies Afraniana Caesar. Afraniani statim & ubique ejus milites dicuntur.

esset difficile, tamquam Ilerdam ¹⁶⁷ repetiturum retro agmen ordinavit, faciente inopia fidem destinationi. Intra brevissimum deinde spatium, exiguu circuitu flexit repente ad montes occupandos. ¹⁶⁸ Quo visu perturbati Afraniani, velut captis castris, & ipsi effuso cursu eosdem montes petiere: quod futurum quum ¹⁶⁹ praedivinaisset Caesar, partim peditatu, quem praemisera, partim ab tergo submissis equitibus, inordinatos est adortus.

XXXIX. Antonius, apud Forum Gallorum, quum Pansam Cos. adventare comperisset, insidiis per ¹⁷⁰ silvestria AEmiliae viae dispositis, agmen ejus exceperit, fuditque; & ipsum eo vulnere adfecit, quo intra paucos dies exanimaretur.

XL. Juba rex, ¹⁷¹ in Africa, bello civili, Curionis animum simulato regressu inpulit in vanam alacritatem: cujus spei vanitate deceptus Curio, dum

¹⁶⁷ *Repetiturum*] *Repetiturus*, Stewech. ad §. 32. e conjectura, quam egregie confirmant Vaticanus, Petrensis, & Leidensis sec. Vulgarum tamen non mutavi, sed distinctionem modo sustuli: nam facile cum *agmine* construi potest. Caesar haec narrat l. 1. B. Civ. c. 69. *Necessarii viâs inopia coactos fugere, atque ad Ilerdam reverti &c.*

¹⁶⁸ *Quo visu*] Unus Reg. & Voss. *quo viso*. TENN. *Vise* etiam Medic. sec. & Cantabr. tert. cum Ed. Wichel. juxta Palatin.

¹⁶⁹ *Praedivinaisset*] Cantabr. tert. *divinaisset*. Leidens. pr. & Edd. Hittor. Wech. ac Paris. *praedestinasset*. nil muta. Plin. l. xv. c. 10. *praedivinant ventos imbresque*. dein in Mediceo pr. *peditum*. vitiose forsitan *ex pedito*. Haec aliter Caesar ibidem. *Inordinatos*, pro quo Stewechius in Ed. Modii invenerat *inordinatus*, MSS.

& Edd. mei omnes.

¹⁷⁰ *Silvestria*] Vel ut Appiano B. Civ. l. 111. p. 924. &c. *palustria*. Mox *confecit* (eodem sc. sensu, cum vulgo notet *interfecit*) Medicei pro *adfecit*. Caes. B. G. 11. 23. *Vulneribus confectos Atrebatas in flumen compulerunt, & transire conantes interfecerunt*. adde c. 25, 27. & saepius. Immo nos ter supra l. 11. c. 5. §. 4. *magna vi telorum confecti*, ubi vide, non opus tamen. Liv. 1. 25. *Ut quemque vulnere adfectum corpus snerrer*. Hirtius l. viii. B. G. c. 23. *Adfectus mortifero vulnere*.

¹⁷¹ *In Aprica, bello civili*] Ita scribo de certissima conjectura, contra omnes libros; in quibus aut *in Aprico bello*, aut *Apricae bello* legitur. Mod. *In Aprica*. Ita Modius ex conjectura rescripsit, cum antea esset, *in Aprico bello*, aut, *in Apricae bello*. SCRIV. MSS. in *Africae*.
B 5 TENN.

dum tamquam fugientem ¹⁷² Saburam, regium praefectum, persequitur, devenit in patentem campum, ubi Numidarum circumventus equitatu, ¹⁷³ perduto exercitu, cecidit.

XLII. ¹⁷⁴ Melanthus, dux Atheniensium, quum provocatus ¹⁷⁵ a rege hostium Xantho Boeotio, descendisset ad pugnam, ut primum cominus stetit; Inique, inquit, Xanthe, & contra ¹⁷⁶ pactum facis; adversus solum enim cum altero processisti: quumque admiratus ille, quisnam se comitaretur, respexisset, aversum uno ictu confecit.

XLII. Iphicrates Atheniensis ad Cherronesum, quum

a Vulgo SABURAM.

TOMM. In *Africae bello* Leidenf. pr. Palat. Vossian. & Medic. pr. Alter in *Africa bello* cum Edd. VV. *ven Africae* Hillensb. & Leidenf. sec. dein *egressu* Hillensb. & Leid. sec. *regressus* Leid. pr. pro *speci* Leid. pr. *speciei*.

¹⁷² Saburam] Saburosus Leid. sec. Saburosus Medic. recentior. Sabborum Palat. Saburram Petrensis. Sed Medicus antiquior vere Saburam: pr. latius dixi ad Lucanum l. IV. 722.

Ut sibi commisit simulatores Sabura belli.

¹⁷³ Perduto] Medic. vetustior prodito: forte prodito, solemnitate. quod verbum hic loci optime Curtio conveniret, qui temeritate sua, & vana frustratus spe prodidit simul morte sua, & sic perdidit exercitum. Ad J. F. Gronov. Observ. l. III. c. 20. Heins. & Drakenb. ad Silium l. XVI. 621. Bernec. ad Justin. l. XIX. 3. Bentl. ad Horat. Epist. l. 16. 67. aliosque. Restituendum hoc etiam Lactantio Epit. c. 1. e veterrimo Codice, *Stultus iudicabitur, qui, dum alterius vitae parat, suam perdat.* vulgo perdat.

¹⁷⁴ Melanthus] Medicei Melancus, vel Melanchini. verum Graecis hic homo vocatur Μελανθος, vel Μελαίνδιος, ut Ελάνδος, & Ελάνδιος. Confer Casaubon. & Maasvic. ad Polyæn. l. I. c. 19. Strateg. uti etiam Galeum ad Cononis *dyg.* 39.

¹⁷⁵ A rege] Medicei a grege; scilicet pro ab rege.

¹⁷⁶ Pactum facis] 2. Reg. 2. Hill. contra pactum pacis. Tamm. Cantabr. text. c. pugnam pacis. pacis etiam male in Leidenf. ps. Gudian. & Mediceo sec. ἀδίκησιν ἢ παρὰ τὰς συνθήκας ποιοῦν auctores Graeci, & Sanutus Inique contra solum cum facio venis. nec de pace agebatur, sed vires vires. Enim tamen abest quoque ab Leidenf. primo, & Petrenf. ac tert. Cantabr. quassuisset contra pactum pacis adversus solum cum al. pro. adversum enim unum Medic. pr. & Leid. sec. adversum epim solum unum Medic. sec. Dein male etiam Ed. Wech. respexit, & MSS. tres cum Ed. Paris. adversum solito error.

quum sciret, Lacedaemoniorum ducem ¹⁷⁷ Anaxibium exercitum pedestri itinere ducere, firmissimam manum militum eduxit e navibus, & in insidiis collocavit: naves autem ¹⁷⁸ omnium, tamquam onustas milite, palam transnavigare iussit. Ita securos, & nihil ¹⁷⁹ expectantes Lacedaemonios a tergo ¹⁸⁰ adgressus & in itinere, obproffit, fuditque.

XLIII. Liburni, quum ¹⁸¹ vadosa loca obsiderent, capitibus tantum eminentibus, fidem fecerunt hosti alti maris, ¹⁸² ac triremem, quae eos persequabatur, implicatam vado ceperunt.

XLIV. Alcibiades, dux Atheniensium, in Hellesponto adversus ¹⁸³ Mindarum & Lacedaemoniorum

A Vulgo INGRESSUS ITINERE. & Vulgo NUMIDARUM ET L.

¹⁷⁷ *Anaxibium*] Medicei, & Leid. pr. male *Anaxabium*, ut iam monitum ad l. i. 4. 7. Hoc Strategema narrat late Xenophon. l. iv. p. 543. dein fortissimam m. Voss. Sed correctum in margine. V. ad c. 1. §. 3. Idem cum Gudiano pro *militum* habet *equitum*. a nav. Medic. pr. Uterque Medic. ac in *inf.* & in abest a Palat. Voss. & Leid. sec.

¹⁷⁸ *Omnium*] Non placet hoc. Sanutus & Medicei *omnes*. Fugerit forsitan *naves* autem, *omni s. a. militis*.

¹⁷⁹ *Expectantes*] Medicei *dubitantes* cum Sanuto: an *suspicientes*, vel *suspectantes*? Ultimum verius credo. Hinc natum Glossema *dubitantes*.

¹⁸⁰ *Ingressus itinere*] A tergo *aggressus*, in itinere. Stewechius. Scrv. 2. Reg. & Stew. *aggressus* pro itinere Stew. in it. Gujerus iter. T x m. Verissima est conjectura Stewechii. Male Gujerus conjiciebat *iter*. Non enim *iphicrates ingressus est iter*. Sed in insidiis mansit, donec Lacedaemonios, qui *ἀπὸ τῶν πτερόων* teste Xenophonte, a tergo aggredere, Consentiant in τῷ *aggressu* Medicei, Leidens. sec. & Cantabr. tert. cum Sanuto, qui insuper in itinere nobis servavit. Suo more ab s. Medic. pr. in loco suo excidit, & cum *gressu* junctum. Insuper locum distinctione juvi. Vulgo *Lacedaemonios, a tergo ingressus itinere*.

¹⁸¹ *Vadosa loca*] In Leidensi sec. non comparat *laca*. Adi ad l. i. §. 26. simile quid de Liburnis vide apud Isidorum l. x. c. 2.

¹⁸² *Ac triremem*] Medicei *acerrima*. pro quae Leid. sec. quae persequabantur Medicei. Unde fingere posses quae eos persequabantur sc. hostes. ut pro more a generali numero singul. transeat ad pluralem. Dein iidem, Vaticanus, & Leidensis sec. *implicatam*.

¹⁸³ *Numidarum & Lac.*] Omnes MSS. *Mindarum Lacedaemoniorum* d. T x m. Ex MSS. Italicis hoc ineptum mendum in editiones irreper-

rum ducem, quum amplum exercitum, & plures naves haberet, nocte expositis in ¹⁸⁴ terram quibusdam militum suorum, parte quoque navium post quaedam promontoria occultata, ipse cum paucis profectus, ita ut contemtu sui hostem ¹⁸⁵ invitaret, eundem insequentem fugit, donec in praeeparatas infidias ¹⁸⁶ perduceret. ¹⁸⁷ Aversum deinde, & ¹⁸⁸ egredientem in terram, per
cos,

¶ VALGO INDUCERET: AVERSVMQUE.

irrepsit; quod tamen miror hucusque vulgatos obsedisse libros. MSS. mei ceteri quoque *Mindarum Lac.* ut reponi etiam iussit Gronovius, & jam ante Is. Vossius, cui hanc verissimam emendationem sublegit, antiquum obtinens Keuchenius, ipsaque ejus verba expressit ex animadversione ad Justin. l. v. c. 4. *jam Sesto Mindarus, & Pharnabazus Lacedaemoniorum duces instruendis navibus exspectabant.* ubi vide, & Diodor. Sicul. l. xlii. p. m. 175. ac Polyæn. l. i. c. 40. §. 9. ¹⁸⁴ Terram] Leid. f.c. terra. dein Medicei q. militibus; tum occulta Edd. Rom. Bon. & Wechel.

¹⁸⁵ Invitaret] Leidens. pr. invitet. Editiones primae cum Vaticano vinceret, sed Medicei eliceret; quod sapientius quidem hoc ipso capite habuimus. Praestat tamen vulgatum §. 31. *It, qui in statione fuerant, quiete invitati.*

¹⁸⁶ Induceret] Perduceret MSS. SCRIV. MSS. perduceret. TENN. Quis hoc mutavit, nescio, sed Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. cum MSS. meis longe plurimis etiam perduceret, ut cum Keuchenio referri iubet perpetuus nostri auctoris stylus, sive produceret. Vide §. 35. *In praeeparatas infidias perduxit Adiomnino Ex. 1. hujus capitis hostes insecutos eo perduxit.*

¹⁸⁷ Aversumque deinde] Et hoc a conjectura est, cum libri adver-

sumque haberent. MOD. Ita Modius. vulgo, *aversumque*. SCRIV. MSS. *Adversum deinde*, ut hic oprimo jure asseruit Modius. TENN. Turbant hic vehementer cum MSS. & Edd. Viri docti. Nam ad oram Editionis suae Scrivenerius allevit *melius esse adversum*, & Tennulius; ut videre est, a Modio ait additum esse *aversum*, cum plane se res aliter habet. Nam bene Modius conjecit *aversum*, ut exhibet margo Hirtorpii, Wechelii, duo Cantabrig. Palatin. & Medic. Auctor enim vult dicere, ut tradunt reliqui historici, Mindarum ab Alcibiade, cujus classis subita conversio eum terruit, in fugam esse versum, & coactum terga dare, (in qua res frequens nostris est verbum *averti*. vide ad l. 11. §. 3. vi. §. viii. 6. 7.) & navibus ad litus adpulsis egredi. Verum egredi volentem exceperunt eum Theramenis milites &c. Omnis confusio orta ex eo, quod non animadverterunt viri docti, Mindarum dici *aversum* respectu Alcibiadis, & *egredientem* respectu eorum, qui ad hoc dispositi erant. Ceterum male vulgo additur *que*, quae enclitica pro auctoris stylo abest recte a MSS. meis plurimis, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. aliisque.

¹⁸⁸ Egredientem] Vaticanus, & Cantabr. tert. *ingredientem*. Mox Medicus sec. *ipfi exposuerant.*

eos, quos ad hoc ipsum exposuerat, cecidit.

XLV. Idem, navali proelio decertaturus, constituit malos quosdam ¹⁸⁹ in promontorio; praecepitque his, quos ibi relinquebat, ut, quum commissum proelium sensissent, panderent vela. Quo facto consequutus est, ut hostes aliam classem in auxilium ¹⁹⁰ supervenire ei arbitrati, ¹⁹¹ verterentur.

XLVI. ¹⁹² Memnon Rhodius, navali proelio, quum haberet ducentarum navium classem, & hostium naves elicere ad proelium vellet, ita ordinavit suos, ut paucarum navium malos ¹⁹³ erigeret, easque primas agi juberet. Hostes

¹⁹⁴ au-

a Vulgo ERIGERENT & JUBERENT.

¹⁸⁹ In promontorio] Medic. sec. & Edd. pp. in promontoria.

¹⁹⁰ Supervenire ei] Quidam invertunt haec duo verba In Hillensb. deest ei. Leidensis sec. subvenire. Sed vide ad l. i. r. 6. quam sibi supervenirent legiones. Mox arbitantes Gudianus, Petrensis; & Vossianus.

¹⁹¹ Verterentur] Simpliciter verti pro terga dare, in fugam verti, vereor, ut Latinum sit. Certe Frontinus amat dicere averterentur, aut. terga verterent, quod diserte postea inveni in Codice Petrensi: quo facit etiam Mediceus antiquior, in quo corrupte verterunt. Averterentur tamen hic praefero, & sic Cl. Waf se quoque conjecisse postea deprehendi.

¹⁹² Memnon] Leidens. pr. Memno. Vide ad §. 18. statim bello pro paelis Gudian.

¹⁹³ ERIGERENT, JUBERENT: erigeret & juberet. SCRIV. 4. Reg. 1. Hill. Eligeret. 2. Hhl. Erigeret. Pro juberent omnes MSS. juberet. TENN. Certo certius est, legi debere juberet; quod MSS. mei quoque, & Edd. vetustae ex-

hibent, sed nondum constat, quomodo scribendum sit ⁷⁰ erigerent, quod male retinent nonnulli Codices. Erigere autem, a Scriverio in margine positum inveni in Ed. Bononiensi. Hanc vero constructionem erigere & agi juberet, defendere posses ex iis, quae congesti ad Lucan. l. x. 347.

ut colla ferire
Caesaris, & focerum jungi tibi,
Magne, juberet.

quibus adde Caesarem l. 1. B. Civ. c. 61 Naves conquistare, & Obogesam adduci jubent. ubi nihil mirandum Adde c. 4. § 20. l. 111. c. 15. §. 6. Quare id, si MSS. addicerent Codices, libenter reciperem: Nunc haecenus probo, quod est in Tennulii MSS. erigeret, quo faciunt etiam Cantabr. Bib. pub. Leidensis pr. Gudianus, Vaticanus, & Ed. Romana eligeret, & in MSS. plerique, quibus accedat Taurinensis Cod. in Lucano ferret. Crebro accidit, ut jubeo conjungatur per copulam cum alio verbo in eodem tempore & modo, loco infinitivi, licet idem, qui hoc jussit, ju-

¹⁹⁴ autem procul conspicati numerum arborum; & ex eo navium quoque ¹⁹⁵ conjectantes; obtulerunt se certamini, & a pluribus occupati superatque sunt.

XLVII. Timotheus; dux Atheniensium, adversus Lacedaemonios navali ¹⁹⁶ acie decertaturus; quum instructa classis eorum ad pugnandum processisset, ex velocissimis navibus ¹⁹⁷ viginti praemisit, quae omni arte; varioque flexu eluderent hostem. ¹⁹⁸ Ut ^a primum deinde sensit, minus agiler

^a Valgo ut p. sensit, deinde.

jusserit etiam illud, & non ipse fecerit. Quod non animadversum saepius ansam dedit eorum: pendii loca. l. iv. c. 1. 33. *supplicio adfici jussit, & exemplo impendit*. Phaedrus l. ii. f. 8. 26. *Quem convocata jubet occidi familia,*

Prædamque tollit: ubi male Hein-
sius mavult tolli, at recte vulgatum defendit Cl. Burmannus. Livius l. xxvii. c. 13. *hordeum dari jussit, centurionesque destitutis gladiis destitutos destituit*. ubi Gronovius malebat *destituit*. at idem Liv. l. iv. c. 47. *signa inferri prope jussit, signiferumque ex suis unum cunctantem occidit*; quod Frontinus c. 8. §. 8. explicat per *occidi imperavit*. Justin. l. xxxii. c. 4. *serpentium genus infidiles lagenas conjici jussit, medioque proelio in naves hostium mittit*. ubi tamen mitti e Juntina Graevius, quomodo etiam MS. Orvillii mss. Caesar l. vii. B. G. c. 13. *equitatum educi jubet, proeliumque committit*. Sic Edd. & MSS. meliores. Alii cum Hotomanino *perpetram committit*. Infra l. iiii. c. 5. §. 1. *aliquem ex captivis jussit occidi, & membratim in contubernia distribuit*. Sic recte MSS. vulgo *distribui*. Obstat tamen, ne plane credam, ita etiam hoc loco scribendum esse

pote u *erigeret*, quam *erigere*, quod in his locis fere semper tale verbum occurrat post *jubere*, non vero ante, nisi quod l. iv. c. 1. 28. *Scidit, & c. imperavit*. ubi & hoc mutarunt in *scindi* & l. iv. c. 7. 29. in MSS. nonnullis ut *armaret, & juberet proveli*. Quidquid sit, *erigeret* interim, donec certior hac in re sim, reponi jussi ob MStorum auctoritatem, qua se tueri nondum potest *erigere*; licet id maxime ardeat.

¹⁹⁴ Autem.] Hac voce carent Leidenf. Medic. Palatin. Gudian., & Vossian. & facile saltem sensu abesse potest. Statim & etiam non compareret in Medic. sec.

¹⁹⁵ Conjectantes.] Medic. prim. & Leidenf. sec. cum Edd. Rom. & Bonon. *conjecturantes*. Sic in Fabri Thesaurio citatur Seneca de Benef. c. 19. l. 7. *conjecturare in occulto*, Sed illic rectius *Obsopaeus*, & Fromondus e MStis legunt *conjectura ire in occulto*. pro & a pl. mallet ut a pl.

¹⁹⁶ Acie.] Medic. pt. proelio. Dein in instructas Medic. sec. industria Perrensis.

¹⁹⁷ Viginti.] Perrensis triginta. Sed Polyaeus quoque l. iiii. c. 10. 6. 12. *Εἴκοσι*, dein *vanogque* Leid.

• STRATEGEMATICON L.II. C.VI. 271
 liter moveri adversam partem, progressus * praelassatos facile superavit.

a Vulgo PROGRESSOS.

Leid. sec. & pro claderent, ducere eodem eodem scilicet sensu, Leidens. pr.

198 *Ut primum sensu &c.*] Stewechius: deinde ut primum sensu, minus agiler adversam partem moverit; progressus, praelassatos facile superavit: SCRIV. MSS. *Ut primum deinde sensu*, Stewechius. Deinde ut primum sensu, minus agiler adversam partem moveri, progressus &c. in nullo cod. MSS. Progressus. T. M. N. Vide Stew. ad Ex. 32. Medicei, & Edd. Rom. Bon. Wech. *Ut autem primum. Deinde* abest a Leid. sec. Petr. *demum sensu*. Sed vere omnino Leidens. pr. Vatican. Palatin. Gud. Voss. aliique. *Ut pri-*

um deinde sensu; cum his autem, non cum seqq. iungendum esse τὸ deinde & mox progressus; ut omnes MSS. & Edd. veteriores paullo exhibent, scribendum Casaubonus jam monuit ad d. Polyacni locum. Τὰς δὲ ταχυταύτας ἄκροις προστάξει τοῖς τελευτάχαις ἀντιπαρῆχαι τὰς πολέμιους ναυσι, καὶ πυκνὰς ποιεῖσθαι αἰθήρας, καὶ τροπὰς. οἷον δὲ πολέμιοις ποταμὸν εἰσενεῖν &c. Unde patet, etiam praelassatos rectum esse. Medicus sec. *Relaxatos*. Edd. priores cum Palatino praelassatos; quae etiam male in adv. p.

C A P. VI.

De emittendo hoste, ne clausus proelium¹ ex desperatione redintegret.

EXEMPLUM I.

Gallos, eo proelio, quod Camilli ductu gestum est, desiderantes navigia, quibus Tiberim transirent, Senatus censuit transvehendos; &

¹ *Ex desperatione*] s. Reg. Voss. & unus Hill. in desperatione reintegret. T. M. N. In desper. Gudian. Leid. pr. in desperationem. Ceterum MSS. tantum non omnes, & Edd. pp. reintegret. bellum Hilfensb. Mox transvehendos pro transveh. Medicei, & Edd. Rom. Bonon. ac Paris.

² *Persequendos*] MSS. & Edd. primae cum Scriverianis persequendos: quod male sequi neglexerunt ceteri editores. Quod ver-

bum donantis quid ex comitate praesertim discedentibus proprium est. Sueton. Caes. c. 27. *Sperato* ad se committentes uberrimo congiario persequabatur. Aug. c. 49. *Utque* perpetuo ac sine difficultate sumus ad tuendos eos persequendosque suppleret. Tiber. 46. *Comites* expeditionum numquam salario, cibariis tantum, sustentavit, una modo liberalitate exindulgentia virrici prosecutus. Donis persequi Valer. Max. l. iv. c. 3. §. 10.

& com meatibus quoque² prosequendos⁴. Ejusdem generis hominibus postea per³ Pomptinum agrum fugientibus via data est, quae Gallica adpellatur.

II. ¹ L. Marcius, eques Romanus, cui, duobus Scipionibus occisis, exercitus imperium detulit, quum circumventi ab eo Poeni, ne inulti⁵ morentur, acrius pugnarent, laxatis manipulis, & concesso fugae spatio, dissipatos sine periculo suorum trucidavit.

III. ⁶ C. Caesar Germanos inclusos, ex desperatione fortius pugnantes, emitti jussit, fugientesque adgressus est.

IV. Hannibal, quum ad Thrasymenum inclusi⁷ Romani acerrime pugnarent, ⁸ diductis⁶ ordinibus

⁴ Vulgo PERSEQUENDOS. ⁶ Vulgo DEDUCTIS.

³ Pomptinum] Sic lege. licet 3. Reg. Voss. 3. Hill. *Promptinum*. Nam Dio l. 45. vocat ἑλκώματα. Sueton. Julio c. 44. *Siccare Pomptinas paludes*. Epitome Livii l. 46. *Pomptinae paludes a Cornelio Cethego consule, cui ea provincia e venerat, siccatae, agerque ex iis factus*. TENN. *Promptinum, Protinum, Protinum* vitiose, ut in hoc nomine passim apud alios, etiam mei. De *Pomptino* agro ad Livium l. IV. 25. VI. 5. & seqq. Vide quoque ad Lucan. l. III. 85.

Pomptinas via dividit ada paludes.

⁴ L. *Martius*] Alias *Q. Martius*. SCRIV. *Scrivetus. Q. Martius*. 3. Reg. 1. Hill. Voss. T. *Marcus* Sic infra c. 10. n. 2. TENN. Male Tenuilius Scrivetur adscribit lectionem *Q.* cum is tantum indicaverit, in aliis Editionibus ita scribi, nempe in Rom. & Bonon. In MSS. duobus deest praenomen. In quatuor, & Sanuto T. In Medic. sec. *Tiber*, perpe-

ram. Recte se habet vulgatum, & ex eo corrigendum Ex. 2. cap. 10. ubi vulgo T. *Martius*. Omnes historici egregium hunc Marcium Septimi filium, principil centurionem praenomine *Lucil* insigniunt. Dein e MSS., nummis, & inscriptionibus non *Martius*, sed *Marcus* hic & ubique exarandum est. In quo etiam perpetam optima Livii editiones variant. V. l. xxv. 37. &c. xxvi. 17. 20. 37. xxviii. 21. 28.

⁵ *Morentur*] Medic. pr. *morentur*. Dein Ed. Rom. *su- giendi*.

⁶ C. *Caesar*] Leid. sec. & Sanut. sine praenomine. *Germanum* Petrenf. Malim & ex d. dein Arcerian. *Thrasymenum*. alii *Trasymenum*, *Transimenum*. vide supra.

⁷ *Germani acerrime pugnarent*] Absit, ut Germanos ad Thrasymenum cum Hannibale congregatos librarii nobis persuadeant. neque enim ii sunt Germani, ut contractam temeritate C. Flaminii Coss. ignominiam, tam

faci-

nibus fecit eis abundi potestatem, euntesque sine suorum sanguine stravit.

V. Antigonus, rex Macedonum, ⁹ Aetolis, qui in obsidionem ab eo compulsi, fame urgebantur, statuerantque, eruptione facta, commori, viam fugae dedit, atque ita ¹⁰ infracto inpetu eorum, ¹¹ insecutus ^a averfos cecidit.

VI. Agefilaus Lacedaemonius, adversus Theba-

^a Vulgo INSECUTOS.

Facile patiantur in federivari. Emendo, *inclusi Romani*. Ita jubent Livius l. xxii. Grosius l. i. Florus l. ii. Valerius l. i. Silius l. v. Plutarchus in Hannibale, & in Fabio: item Frontinus noster l. v. c. 7. ex. 25. STEW. Romani. Ita Stewechius. Vulgo Germani. SCRIV. Romani sic l. Nam Germani, qui hic ab omnibus MSS. ponuntur, nullum locum habent. Front. iv. 7. 25. TENN. Nemo sanus credere poterit, a Frontino esse Germani, licet omnes id retineant MSS. Germani potuerunt inesse ex praecedente exemplo. Et sane alibi quoque Romani & Germani in veteribus libris confunduntur. Sic l. ii. i. 16. pro Germanorum in nonnullis est Romanorum. Non placet tamen haec correctio Doct. Barthio, quia non omnes omnino Romani tam desperate illic pugnarunt, quapropter l. ii. Advers. c. 11. mallet legere *primani*. Non ego credulus illi. Vide potius, num rescribi commodius possit *legionarii*. Hoc autem Hannibalis Strategema Livius non refert, sed c. 6. sex millia primi agminis eruptione per adversos hostes inapigre facta evasisse.

⁸ *Didudis*] Lege, *didudis*, ut Voss. i. Hill. TENN. Recte. vide ad l. ii. 3. 8. *Didudis in laeva viribus*. Consentit Gudianus.

⁹ Aetolis] Leid. pr. & Gud.

Ethoris. statim *subsidionem* Petreni. obsidione Medic. sec. Hillensb. & Edd. pp.

¹⁰ *Infracto inpetu*] Vossianus, & unus Hillensb. disjuncte *Infracto*. Non opus disjunctione. v. Aeneid. 784. de Junone: Nec Jovis imperio satiusve infracta quiescit.

Servius *Infracta. Valde fracta. ut* ut xxi. Aeneid. v. i.

Turnus ut infractos adverso Marte Latinos

Defecisse videt.

Arnobius. *Cur inpetus tantus belli non prius fregit ac repulit, quam immanes inciderent plagae?* Fragm. Poetar. Edit. Scriv. f. 177. *Clade subita frangatur sua.* vide c. 9. n. 3. TENN. Medic. sec. & Edd. pp. *fracta. Vatican. In eos fracta. Infringere* pro valde frangere verbum est, ab omnibus auctoribus usurpatum.

¹¹ *Insecutus*] *Insecutus* Stewech. SCRIV. *Insecutus averfos* sic legit. In 4. Reg. & i. Hill. *Adversus* perperam. ut statim *cecidit adversos*. 2. Reg. 2. Hill. male. Nam legendum *averfos*. TENN. Invenit in editione Modii Stewechius *insecutus*, quod illuc vitio operarum irrepserit. Nam plerique MSS. & Edd omnes, ut debent, *insecutus. Adversus* Medic. sec. *adversos* Leid. sec. ut statim. *Aversos* scribendum esse vidimus ad c. 3. 3. iv. 20. v. 44.

banos quum acie confingeret, intellexissetque, hostes, locorum conditione clausos, ob desperationem fortius dimicare, laxatis suorum ordinibus, apertaue Thebanis ad evadendum via, rursus ¹¹ in abeuntes contraxit aciem, & sine jactu-
ra suorum cecidit averfos.

VII. ¹² Cn. Manlius Cos. quum ex acie rever-
sus capta ab Hétrúscis Romana castra invenisset,
omnibus portis statione circumdatis, inclusos ho-
stes in eam rabiem efferavit, ut ipse in proelio ca-
deret. Quod ¹³ ut animadverterunt legati ejus,
¹⁴ ab una parte remota statione, exitum Hetru-
scis dederunt, & effusos persecuti, occurrente al-
tero Consule Fabio, ceciderunt.

VIII. Themistocles, victo Xerxe, volentes suos
pontem ¹⁵ rumpere prohibuit, quum docuisset
¹⁶ cautius ¹⁷ esse, eum ¹⁷ expelli ex Europa, quam
cogi,

a Vulgo portus.

¹¹ In abeuntes] Medic. sec. ab-
euntes. sed vide Polyacn. l. 11. 1.
19. dein adversos Idem, Leid. sec.
& Ed. Par. *Adversarios* Petre-
sis, perperam.

¹² Cn. Manlius] Omnes MSS.
G. M. 4. Reg. Manilius. TENN.
Mallius & Manlius ex more etiam
mei nonnulli, sed Cneus, sive Gneus
mei servant omnes, praeter Me-
dic. pr. & Edd. vetustas. Ejus
mentio jam facta l. 1. c. 11. 1.
& de hac Cn. Manlii morte fufe
Livius l. 11. 47. unde descripsit
auctor noster.

¹³ Ut animadverterunt] 4. Reg.
carent tñ ut. 2. Reg. animadverten-
tes. Voss. cum animadverterant.
TENN. Tñ ut caret etiam Gu-
dianus. Quod animadverterunt Sa-
nutus, Vaticanus, Medicei, Pa-
latin. & Leidens. sec. cum Edd.
Romana, & Bonon. Quod non
adverterunt Leidens. prim. Vide-
tur olim fuisse quum adverterunt,

& ex quum ad factum esse ani-
mad. Frequens in his compositis
est consusio, ut jam saepius no-
ratum, adde c. seq. § 6. paullo
ante Medic. sec. in proelium.

¹⁴ Ab una parte remota statio-
ne] Leidens. sec. ex a. Praecedat
omnibus portis statione c. Hinc
malo hic scribere ab una porta
remo. stat. Consentit Livius: nile-
gati rupto consulis corpore patefe-
cissent una porta hostibus viam. Ea
erumpunt, conserrnatoque agmine
abeuntes in viâorem alteram inci-
dunt consulem.

¹⁵ Rumpere.] Medicei, & Edd.
Rom. ac Bonon. irrumpere, unde
facere quis posset interrumpere,
ut passim dicitur, & hic Sanutus
& Justinus in hoc negotio, qui
& maturata fuga, ut noster, ha-
beret. Nil ego muto. Livius l. 11.
c. 10. fragor rupis pontis, noster
abrupti c. 13. §. 5.

¹⁶ Possius esse] MSS. omnes
aptius

STRATEGEMATICON L.II. C.VI. 275
 togi, ex desperatione pugnare. Idem misit ad
 eum, qui indicaret, in quo periculo esset, nisi
 fugam maturaret.

IX. Pyrrhus, Epirotarum rex, quum quam-
 dam civitatem cepisset, clausisque portis ex ulti-
 ma necessitate fortiter dimicantes eos, qui inclu-
 si erant, animadvertisset, locum illis ad fugam
 dedit.

X. Idem inter ¹⁸ cetera praecepta imperatoria
 memoriae tradidit, non esse pertinaciter instan-
 dum hosti fugienti: ¹⁹ non solum, ne fortius ex
 necessitate resisteret, sed ut postea quoque faci-
 lius

aptius esse. TENN. Etiam nostri
aptius cum Edd. Italicis, & Paris.
 sed Leidenensis primus *captius*. Va-
 ticanus caret *cap* esse. Quare
 omnino legendum censeo *cantius*
esse, sive prudentius; quod proba-
 tione non eget, nisi quis mal-
 let *facius esse*. Si potius esset in
 MSS., id nequaquam mutandum
 esse censerem. Nunc praestare
 rō *cautius* omnino videtur.

17 Expellis ex Europa] 4. Reg.
 2. Hill. Expelli Europa. In hanc
 rem Vegetius l. III. c. 21. *Clau-*
sis ex desperatione crescit audacia:
& cum spei nihil est, sumit arma
formido. Ideoque Scipionis lauda-
 ta sententia est, *viam hostibus,*
qua fugiant, muniendam. Curtius
 l. IV. *Ancipiti malo oppressi memo-*
rabile tamen proelium edunt; ut
opinor, ignaviam quoque necessi-
tas acuit, & saepe desperatio spei
causa est. TENN. Praepositionem
 ex non agnoscunt quoque Lei-
 denfies, nec Gudian. aut Voss. Hil-
 lensb. cum expellere; quam. Dein
 in quanto Petrensis, & maturas-
 set Vossian. & Gud.

18 Cetera] Deest in Leidenfibus,
 Palatino, Hillensb. Voss. & Ed.
 Paris. nec etiam opus est. Dein
 Ed. Paris. memoriter. Bonon. tra-
 dit.

19 Non solum ne] MSS. ne non

solum a se fortius. Tō rātus exu-
 lat a MSS. Codd. TENN. Eo-
 dem modo exaratum est quoque
 in meis omnibus, ac Edd. prificis.
 Medic. pr. *ne non solum a se.* Gu-
 dianus *ne non solum a se ne for-*
tius. Infra vero acie abest a Me-
 diceis, & Edd. Italicis. Forsari
 scribendum *ne non solum acie &c.*
facilius cederet. Hoc sensu. Ne
 hostis sciens, sibi fugienti tam
 pertinaciter instari, fortius in ip-
 sa acie tibi resistat, non solum;
 sed contra, ut hostis sciens, sibi
 non pertinaciter instari, postea
 facilius cedat. Melius me hinc
 non expedit: dein rātus abest
 quoque a MSS. meis, & Edd. an-
 tiquis, sed pro eo post victores
 Petrensis addit *credent*, & Leiden-
 sis sec. interponit *dum scirent, vi-*
ctores se non satis persequi. Ve-
 rum haec posteriora mihi per-
 quam suspecta sunt, & e lem-
 mate per lectorem quemdam adpo-
 sito videntur nata, ut tale lemma
 fuerit non usque ad perniciem fu-
 gentibus instaturos victores. Ve-
 rum tamen agnoscit quoque Sa-
 nurus, qui totum hoc exemplum
 ad verbum transcribens habet non
solum ne f. e. n. resstant, sed ut
facilius cedant; quoque postea fa-
cilius est, non u. ad p. instatu-
ros v.

lius acie cederet, ratus non usque ad perniciem fugientibus ²⁰ instaturos victores.

23 *Instaturos*] Petrenf. *Insisturos*. sed nil muta, ut *constaturos*, *exstaturos*, *obstaturos*, *praestaturos*, quod est etiam in MSS. nonnullis apud Au&. B. Hispan. c. 19. alii dixerunt, de quibus vide II° Vossium de Analog. l. 111. c. 20. & P. Burmann. ad Quin-

til. Instit. Orat. l. 11. c. 11. sic etiam noster adhibuisse potuit *instaturos*. Ita citante Livio l. x. 36. *Ni cedenti instaturum alterum timuisset*. Verum in Heinssii, & Gronovii Edd. *instaturum* invenio. Alibi quoque id citatur e Caesare.

CAP. VII.

De dissimulandis adversis.

EXEMPLUM I.

Tullus Hostilius, rex Romanorum, commisso adversus Veientes proelio, quum ¹ Albani, defuncto exercitu Romanorum, proximos peterent tumulos, eaque res turbasset nostrorum animos, clare pronuntiavit, jussu suo Albanos id fecisse, ut hostem ² circumveniret. Quae res & terrorem Ve-

1 *Albani*] Duce Metio Fusetio. Valer. Max. vii. 4. 1. Florus l. 3. Simile Nepos in Agesilao c. 6. Datame c. 6. Grotius f. 221. historia de Gomerone. Orosander Strategici c. 23. *περὶ τῆς ἐν τῷ κρημνῷ αὐτῶν τῆς μάχης ἐκφαντικῆς χαρμύουσα τοῖς ὑπὸ καὶ τοῖς ἑαυτῶν, ὅπως συνόρεται*. *Utile esse in ipso confictu Imperatorem fausta & laeta militibus inclamare, etsi ea falsa sint*. Livius xi. c. 64. *Romani, quia paucitas damna sentiendo propior erat, gradum tenuissent, ut salubri mendacio consul, fugere hostes ab cornu altero clamorans, concitasset aciem. causam reddit l. xxxiv. 12. Saepo vana pro veris maxime in bello valuisse: & credentem se aliquid auxilii habere, perinde atque haberet, ipsa fiducia & sperando as-*

que audendo servatum. Ceterum 4. Reg. 2. Hill. Voss. *Tullius pro Tullus*. Tamm. Duo item Medicei, & Gudiani. *Tullius*. Dein cumulos Ed. Paris. pro *nostrorum* Medice. sec. Ed. Rom. *Romanorum*. Bonon. *Romanorum animorum*. pro *animos* Med. sec. acier. 2 *Circumveniret*.] Potest hoc defendi eo, quod dux crebro dicitur fecisse, quae praestant ipsius exercitus, non posspono tamen Mediceorum Codicum lectionem *circumvenirent*. Et ita omnes historici hac in re alter alterum imitantes *ἡν ἐπὶ αὐτοῖς* Dionys. Halycarn. l. 111. p. 165. *καὶ αὐτοῖς τοῖς πολεμικοῖς* Polytaen. l. viii. 5. *ut Fidenatum nuda torga invadant* Livius l. 1. 7. In singulari Valerius Maxim. quae eorum ducem modo jussu ficticio nominatum ait.

Vejentibus, & Romanis fiduciam adtulit; ³ rem-
que inclinatam consilio restituit.

II. L. Sulla, quum praefectus ejus, comitan-
te non exigua equitum manu, commissio jam proe-
lio, ad hostes transfugisset, pronuntiavit, jussu
suo id factum; eaque ratione militum animos non
tantum a confusione retraxit, sed quadam etiam
⁴ spe utilitatis, quae id consilium ⁵ secutura esset,
confirmavit.

III. Idem, quum auxiliares ejus ⁶ missi ab ip-
so, circumventi ab hostibus, & ⁷ interfecti essent,
verereturque, ne propter hoc damnum universus
trepidaret exercitus, pronuntiavit, ⁸ auxiliares^a;
qui ad defectionem conspirassent, consilio à se in
loca iniqua deductos. Ita manifestissimam cladem
ul-

^a Vulgo AUXILIARES.

³ *Rem inclinatam*] Prope per-
ditam. Justinus l. iv. 4. vocat
statum inclinatam. Cicero Bruto
epist. 18. *Te primo quoque tempo-
re ferro praesidium labentis & incli-
natae rep.* Loquitur auctor d'acie
incipiente cedere. Justinus l. XLIV.
c. 1. *Itaque cum inclinatam Par-
thorum aciem vidissent, arma ad
hostes transfudere.* Suetonius Julio
c. 62. *Inclinatam aciem solus saepe
restituit.* TENN. *Aciemque in-
clinatam* habet Petrensis, ut Vel-
lejus quoque, Valerius Maximus,
aliique non raro loquuntur. Ni-
hilominus opinor, meram hic esse
glossam. Nam & in proelio in-
clinata res saepe Livius l. II. c.
47. *ni rem inclinatam sustinisset.*
l. XLII. c. 59. *primo spectator cer-
samini, deinde inclinata re, ma-
xime usus fuit.* Hinc Metaphori-
ce Cicero ad Famil. I. I. *Labo-
ratur vehementer: inclinata res est*
& Petron. c. 38. *ubi semel in-
clinata res est.* ubi vide.

⁴ *Spe.*] Leidenf. sec. *specie*, non

male.

⁵ *Secutura*] 1. Reg. I. Hill. in
secutura. TENN. *insecutura* etiam
uterque Medicus, & Edd. Itali-
cae, vere, ut opinor. *secuta* Pa-
latin. Mox male editio Hicorpii
ac Wechelii *consummavit*, Gu-
dian. *conservavit*.

⁶ *Missi*] Petrensis *jussi*. in Pa-
latin. deest ejus.

⁷ *Interfecti*] Omnes MSS. &
interfecti. TENN. Ita mei quo-
que, & Edd. priores Scriverio, e
cujus editione primum excidit:
quare revocavi.

⁸ *Auxiliares*] Voss. & 3. Hill.
Auxiliaribus. TENN. Petrenf.
Palatin. Medic. Leidenf. pr. Gu-
dianus, Edd. Rom. Bonon. Pa-
ris. *Auxiliaribus*. sed Leidenf. sec.
Auxiliares; recte, unde vitio-
sum istud *auxiliaribus* natum
est; passim optimis quibusvis lu-
turpatur hoc adjectivum, & no-
stro quoque. Vid. etiam l. I. 6.
18. 111. 10. 1.

ultionis simulatione velavit, & militum animos hac persuasione ⁹ confirmavit.

IV. Scipio, quum Syphacis legati nuntiarent ei ¹⁰ regis sui nomine, ne fiducia societatis ejus ex Sicilia in Africam transiret, veritus, ne confunderentur animi suorum, abscissa peregrina societate, dimisit ¹¹ propere legatos, & famam diffudit, tamquam ultro a Syphace ¹² arcessiretur.

V. ¹³ Q. Sertorius, quum acie decertaret, barbar-

* Vulgo ACCERSETUR.

⁹ *Confirmavit.*] Hillensb. Vatican. Leid. sec. & Ed. Paris. *firmavit.* Vossian. *vel confirm.* unde adscriptis margini Vossius *f. velut c. Pro & Palat. ac.*

¹⁰ *Regis sui.*] In Palatino deest *to sui.* Medic. sec. *suo.* ne contra historiae veritatem abest a quinque MSS. pro *ejus* Petrensi. *suac.* Dein *abscissa* Medic. & uterque Leidens. Vide ad l. i. 4. 7. Mox Leid. sec. *diffundit*, *t. ultimo.*

¹¹ *Ire legatos.*] Ad oram libri notatum inveniebam. Alias, *dimisit per relegatos.* Hinc non dubito, quin faciendum sit, *dimisit propere legatos.* & vide, quisquis es: mecum facies. Mox. *Propere.* Ita Modius: Vulgo *ire legatos.* Alias, *ire relegatos.* Alias, *per relegatos.* SCRIV. *Propere* sic lege cum Modio: monstralectionum non moror. 1. Reg. *ire legatos.* Alter, & 3. Hill. *per relegatos.* tertius Reg. & Voss. *pro re legatos.* TENN. *Propere* venerat etiam in mentem Scriverio, vel porro. Verum Doctiss. Barthio l. 11. Advers. c. 11. haec non placent, legique mavult *dimisit risu* l. quod probat Keuchenius, quamquam ille *ire legatos*, frustraneum & absurdum esse non putat. Verum rursus Scipionem, non memorant scriptores; neque huic lectioni favent MSS. *plegaros* Leid. pr. *per leg.* Leid. sec. *per relog.* Ed. Paris. & Wechelii

margo. *Per se leg.* in VV. Edd. inventi ait Keuchenius: quod ego nondum vidi, *ire* deest in Vatican. *pro relog.* Gudianus, Cantabr. Bib. pub. & Palatin. unde Gruterus quoque emendarat *propere* quam vocem unice hic veram puro. Nam ita in hac ipsa re Livius l. xxix. 24. *Scipio quamquam magno momento rerum in Africa gerendarum, magnaeque spe destitutus erat, legatos propere, praequam res vulgaretur, remisit* &c. Adde Polyæn. l. viii. 16. 7. Immo liquide *to propere* in Cod. Petrensi exstat, ut jam monuit Cl. Wasse ad Sallust. B. Cat. c. 34. Ni ita esset, conjicissem scribendum *retro*; ut apud eundem l. xxx. 24. *Speculatores retro ad Hannibalem dimisit. Retro remittere frequenter.*

¹² *Accersetur.*] Tres Cantabrigienfes, Gudianus, bini Leidenses, Palatin., Hillensb. & Edd. Rom. Bon. Paris. *accesfretur.* Sed optime ambo Medicei, & Vossianus *arcessitur.* Ut quattae conjugationis verbum hoc inflectere amavit auctor. unde jam l. i. c. 9. §. 3. habuimus *arcessiri*, ubi vide. Sic quoque in MS. Orvillii mei apud Hirt. B. Afr. c. 12. *juvat sagittarios arcessiri.* Vulgo *accerf*, & in MSS. ac Edd. multis Nepotis c. 21. V. Attici. *Agrippam arcessiri jussit*; alii male *arcri* vel *arcessi*.

¹³ *Q. Sertorius*] Fracnomen abest

barum, qui ei nuntiaverat, ¹⁴ Hirtulejum aperiisse, pugione trajecit, ¹⁵ ne & in aliorum id notitiam perferret, & ob hoc animi suorum infirmarentur.

VI. ¹⁶ Alcibiades Atheniensis, quum ab Abydenis proelio urgueretur, subitoque magno cursu tristem ¹⁷ adventare tabellarium advertisset, prohibuit palam dicere, quid adferret. ¹⁸ Dein secreto sciscitatus, a Pharnabazo regio praefecto, classem suam obpugnari, celatis ¹⁹ & hostibus & militibus proelium finit, ac protenus ad eripiendam classem ducto exercitu, suis opem tulit.

VII. Hannibalem venientem ²⁰ in Italiam tria millia ²¹ Carpetanorum reliquerunt: ²² quos ille,

EX-

a Vulgo HERCULEJUM. b Vulgo DEINDE.

abest a MSS. duobus. decertasset Leid. sec., ut & qui enuntiaverat. Medic. pr. qui nuntiavit.

14 Herculejum] Voss. 1. Hill. 3. Reg. Herculegium. L. Reg. Hirculegium. TENN. Rescriptimus, ut supra, Hirtulejum, ut est in Palatin. & Cantabr. tert. Plerique Hirculejum. Dein MSS. 3. cum Edd. pp. perisse.

15 Ne & in aliorum id] Voss. & 2. Reg. 3. Hill. Ne id aliorum ad. TENN. Gudian. ne al. ad not. Leidenf. Varican. & Edd. Rom. ac Bonon. ne i. a notitiam p. Medic. pr. non habet id; Ed. Paris. ne id a. ad n. Medic. sec. ne a. ad n. Palat. i. a. n. id p. Dein ab hoc Cantabr. tert. & Ed. Rom. Errum Leid. sec.

16 Alcibiades] Edd. Italicae mire Elebrandes. Dein ab deest in Rom. Ed. & MSS. fere omnibus. Hasidenis Medicei. pro urgeretur Petrensis recte urgueretur.

17 Adversisset adventare] Sic nullus scriptus liber. Ocho adventare animadvertisset. Hillensb. animadvertisset tabellarium adventare. Petrensis advento, adverteret,

tabell. Palat. advent. tabell. adversisset, quod placet.

18 Deinde] Petrenf. Leidenf. pr. Hillensb. dein. Vere. Palatin. dehinc. Medic. sec. deinde in. Arcerian. deinde decreto. Mox MSS. & Edd. pp. Pharnabazo, Pharnabento, Pharnakento, Pharnabenio, Pharnabeto, Pharnabento. Male. pertinet hoc ad res Alcibiadis in Hellesponto contra Mindarum & Pharnabazum gestas; de quibus ad c. 5. §. 44. regis praef. Medic. pr.

19 Et hostibus.] Polyfyndetona anforunt Medic. pr. Leid. sec. & Edd. primae. Dein finit. MSS. quinque, & eadem Edd. deducto ex. non male Petrensis.

20 In Italiam.] Palat. Medic. antiquior, Leidenf. sec. & Sannutus in Italia.

21 Carpetanorum] Ita lego. Vulgo est Carpentanorum reliquerunt, quo ille exemplo. Scilicet Carpentanorum sic lege cum Scriverio. In Voss. 4. Reg. 3. Hill. Carpentanorum. Carpetani sunt fusi inter Tagum & Dorium fluvios Hispaniae. Ptolemaeus. Πάντων

exemplo ^a ne & ceteri moverentur, edixit, ²³ ab se esse dimissos, & insuper, in fidem ejus rei, paucos levissimae operae ²⁴ domos ^b remisit.

VIII. ²⁵ L. Lucullus, quum animadvertisset, Macedonas equites, quos in auxilio habebat, subito consensu ad hostem transfugere, signa canere jussit, & turmas, quae eos sequerentur, immisit. Hostis committi proelium ratus, transfugientes telis excepit ²⁶ Macedonas, qui quum viderent, neque recipi se ab adversariis, & premi ab iis, quos deferabant, necessario ad justum proelium conversi hostem invaserunt.

IX.

^a Vulg. ILLE EXEMPLO. ^b Vulg. DOMUM. ^c Vulg. MACEDONES.

μεσημβριότεροι μετὰ τῶν τοῦ Οὐακκαίων καὶ Ἰ' Ἀρζιναίων, ἐπὶ Καρπιδανῶν. TENN. Carpetanorum jam emendavit summus Casaubonus ad Polyaen. l. 11. c. 10. §. 4. Audiamus Livium, & ex eo in ceteris quoque auctorem emenda. l. 21. c. 23. Tria milia inde Carpetanorum peditum ster averterunt, Hannibal, quia revocare, aut vi retinere anceps erat, ne ceterorum etiam feroces animi irritarentur, supra 7 millia hominum domos remisit, quos & ipso gravari militiam senferat, Carpetanos quoque ab se dimissos simulans. MSS. omnes, & Sanutus in depravata scriptura conspirant. Ed. Bonon. Capitaneorum.

²² Quas ille exemplo] Voss. 3. Reg. 3. Hill. Quod ille exemplo. Vetus editio & 1. Reg. Quo. TENN. Meorum nullus habet quod praeter Ed. Paris. sed vel quo, vel quos, ut bene Scribervius, ante eum quo ille exemplo. Ultimum tamen mutari non debuerat, retentum a MSS. plerisque, etiam Vossiano, in quo male Tenuilius dicit esse exemplo, & Ed. Bonon. distinguendum quos ille, exemplo ne & c. mov. Medicei excipiunt, n. e. p. m., edixit. cap.

seq. §. 8. Quo exemplo perterriti.

²³ A se esse] Medic. pr. more solito ab se. Petrensis eos d. quod si verum foret, necessario retinendum quo i. exemplo. & paullo supra abest a Palat. & Leid. sec. deia ad fidem Voss. sine praepositione Gudianus. hujus rei Medig. pr. & Petrensi.

²⁴ Domum] MSS. domos. Scrip. & TENN. Domos quoque nostri, & Edd. Rom. Bonon. Par. Wech. Hoc verum esse praeter sexcenta similia citatus docet Livii locus. c. 11. §. 4. Abirent domos, ubi variant MSS. Dimisit Hillensb. Contra supra remissos a manu pr. Medic. pr.

²⁵ L. Lucullus] Praenomen non reperias in MSS. tribus, & Edd. Italicis, iidem MSS. & Edd. Macedones. In Leid. sec. deest consensu. In Petrensi hostes. Dein hostibus ratis uterque Mediceus, proelium deest in Gudiano, Ed. Rom. excipit.

²⁶ Macedones; qui] Malim, si per MSS. liceret, excipit. Macedones quum viderent. At si accusativus erit, ultrem rescribendum ex Mediceo primo Macedonas, ut supra. Alibi noster Arcadas, Epitrotas, Samnitas, Thracas &c.

IX. ²⁷ Datames, dux Persarum, adversus ²⁸ Autophradaten a in Cappadocia, quum partem equitum suorum transfugere comperisset, ²⁹ ceteros omnes venire secum iussit, adsecutusque transfugas collaudavit, quod eum alacriter praecessissent, hortatusque est eos etiam, ut fortiter hostem adorirentur. Pudor transfugis adtulit poenitentiam, & consilium suum, quia non putabant deprehensum, mutaverunt.

X. T. Quinctius Capitolinus Cos, cedentibus Romanis, e mentitus est, in altero cornu hostes fugatos, ³⁰ & ita, confirmatis suis, victoriam retulit.

XI. ³¹ Cn. Manlius, adversus Hetruscos, vulnerato collega Fabio, qui sinistrum cornu ducebat,

¶ Vulgo AUTOPHRADATEM.

²⁷ *Datames*] C. Nepos haec aliter narrat in ejus vita. c. 6. & quidem de Pisidis. TENN. Immo contra Pisidas. Aliter, quam uterque, narrat etiam Polyæn. l. vii. c. 21. §. 7. In Cappadocia hoc factum contra Artabazum, refert Diodorus Sic. l. xv. p. 399.

²⁸ *Autophradatem*] Scripsi meliores sine aspiratione *Anse*, ut diximus scribendum esse ad l. 1. 4. §. 5. Praeterea Graeco more, ut passim, per n Leidenf. pr. & Medic. pr. quod reposui. Ceterum *Datami* nomen in MSS. plerisque prodigiose corruptum est, quorum variantes lectiones referre non vacat.

²⁹ *Ceteros*] deest in Leid. sec. dein *qui cum* non male Hillensberg. mox Leid. sec. *hortatusque* *eos ut etiam* non comparat quoque in Hillensb. Gudiano, Voss. nec Ed. Patif. *ut etiam* Cantabr.

³⁰ *Et ita*] Mediceus antiquior sine copula rectius; modo distinctio major ante τὸ *ita* ponatur. ut solet frequentissime no-

ster. de ipsa re adi Livium l. ix. c. 64. *Ni salubri mendacio consul fugere hostes ab cornu altero clamitans concitasset aciem. Impetum facto, dum se putant vincere, vincere. Quinctius* autem hic rursus & deinceps ex veteribus monumentis praetuli τῷ *Quintius*.

³¹ *Cn. Manlius*] Hic quoque MSS. *Manilius*. TENN. *Cajus Manilius* MSS. multi, & Sanut. perperam. Intelligitur *Cn. Manlius*, qui consul fuit cum M. Fabio, ut bis eorum junctam mentionem jam habuimus l. i. xi. 1. & l. ii. 6. 7. Verum *μημονικῶν ἀμαρτήματι* hic varie errat Frontinus, si vulgata ipse scripserit. nam in hoc proglio non Consul M. Fabius vulneratus fuit, sed Q. Fabius, qui sub Consule M. Fabio in sinistro cornu pugnabat. Neque Manlius illic aciem resistit, sed ipse Consul M. Fabius; immo ille dextrum cornu, in quo ipse Manlius pugnans, & graviter ictus proelio excesserat, confirmavit, cum aliquot turmis

bat, & ob id parte cedente, ³² quod etiam occisum crederent Consulem, cum turmis equitum occurrit, clamitans & collegam vivere, & se dextro cornu vicisse. Qua constantia redintegratis animis suorum vicit.

XII. Marius adversus Cimbros & ³³ Teutonos, quum metatores ejus per imprudentiam ita castris locum cepissent, ut sub potestate barbarorum esset aqua, flagitantibus eam suis, ³⁴ digito hostem ostendens, ³⁵ Illinc, inquit, ³⁶ petenda est. Quo instinctu adsecutus est, ut protenus barbari ³⁷ tollerentur.

XIII. ³⁸ T. Labienus post Pharfalicam pugnam, quum,

equitum adversus vivere clamitans collegam, se victoriam fuso altero, Sinistrio scilicet cornu, adesse; & se rem inclinatam sustinuit, teste Livio l. 11. c. 17. Hos Frontini errores notavit jam quoque Doctiss. P. Wesseling. Observ. l. 11. 6. 8. Omnia hic sana forent, si modo hoc ordine concepta essent & correctae verba. Co. Manlio a H. vulnerato, & ob id p. c. q. e. g. cr. c., collega Fabius, qui finistrum cornu d., cum turmis eq. &c. & se altero c. v. In Petrensi, Guadiano, & Vossiano est vulnerato.

³² Quod etiam] Medicci quae etiam. Mox reintegratis MSS. qdd. & Edd. pp. pro suorum Medic. pr. suis.

³³ Teutonos] MSS. & Edd. quidam rursus Theutono, Theutonos, & Theutonos, Metstorres Arcerian. Addit Medicus antiquior reliquos ex c. 9. Dein esset aquam vestare, ex interpolatione Leid. sec. qui cum Medic. pr. non habet eam.

³⁴ Digito] 1. Reg. Subito digito. TENN. Vatican. eam, suo digito.

³⁵ Illinc] Palatin. Medicci, illuc.

³⁶ Illinc (inquit) petenda est]

Si per alios liceret. interrogatio-

nis notam libenter apponerem; hoc modo: (Illinc inquit) petenda est? KUCH. Quia Freinshemius ad Flori III. c. 3. Viri essis, en illic habetis, scripserat. Si per alios liceret, interrogationis notam istis apponerem, hoc modo. Viri essis? homo meus eadem verba hic repetiit, tanquam per interrogationem (qua nihil hic ineptius) legi posset. Petenda est? Cae- terum Plutarchus Marium addidisse ait; aquam illam sanguine venalem. TENN.

³⁷ Tollerentur] Gronovius l. pellerentur. TENN. Inde scilicet, ubi obsidebant aquationem, ut explicat idem in Epist. ad Keuchen. Bene. si MSS. addicerent, & certe hae voces saepius commutantur. Adi notas Cl. Burm. ad Ovid. Rem. Am. 115. Trist. v. 13. 23. Sed tollerentur scilicet eo loco, ac, ut dicitur, e medio, internectione sua, facile potest tolerari; unde non raro participium sublatus pro interemto. Cicero 1. Catil. c. 13. Quod si iste unus tollatur, i. e. interficietur.

³⁸ T. Labienus] Sine praenomine Leid. sec. Tiberius L. inepte Medicci. pro victis Leidens. pr. junctis, Petrensi. confusiss.

quum, victis partibus, Dyrrhachium refugisset, miscuit vera falsis, & non celato exitu pugnae, aequatam partium fortunam, gravi vulnere Caesaris finxit : & hac ³⁹ adsimulatione ⁴⁰ reliquis Pompejanarum partium fiduciam fecit.

XIV. ⁴¹ M. Cato, quum Ambraciam eo tempore, quo sociae naves ab Aetolis obpugnabantur, imprudens uno lembo adpulisset, quamquam nihil secum praesidii haberet, coepit signum voce gestuque ⁴² dare, quò videretur subsequentes suorum naves vocare : eaque adseveratione hostem terruit, tamquam plane adpropinquarent, qui quasi ex proximo citabantur. Aetoli, ne adventu Romanae classis obprimerentur, reliquerunt obpugnationem.

³⁹ *Adsimulatione*] 2. Reg. *Simulatione*. TENN. Uterque etiam Mediceus, & Leid. sec. cum Edd. Italicis *Simulatione*.

⁴⁰ *Reliquis*] *Lego reliquis*. MOD. Quod non placet Keuchenio. sed c. 9. §. 1. *Reliquias eorum circumdedit*. c. 10. §. 2. *Reliquis exercitus* l. 111. c. 15. §. 4. *Reliquiae ex Variana clade* in MS. l. 14. 7. 39. *pars magna reliquiarum*. & ita passim alii. MSS. pro vulgato stant: nec temere mutandum : nam sive a neutro *reliqua*, sive a feminino *reliquiae* descendat, utrumque Latinum est satis. Plurimum tamen praesero *reliquis*; quomodo et-

iam Gronovius ad marginem sui exemplaris emendaverat.

⁴¹ *M. Cato*] Praenomine caret Leid. sec. *Ambrachiam* MSS. multi. Graecis Αμβραχία.

⁴² *Dare*] Leiden. pr. Medic. pr. & Ed. Rom. *clare*, Medic. sec. *clamore*, sed coepit *dare*, ut coepit *clamare* l. 11. 4. 10. ubi vide. de in Petrensi. *qua v.* Medic. sec. *viderentur*. Mox bene Editiones primae *vocare*. *Ea assev.* Melius etiam foret *adsimulatione*, vide ad c. 11. §. 4. item *ex proximo*, non *e p.* Medic. antiquior, Petrensi. & Vossian. cum iisdem Edd.

C A P. VIII.

De ¹ restituenda ^a per constantiam acie.

EXEMPLUM I.

Servius Tullius adolescens, proelio, quo rex ² Tarquinius adversus ³ Sabinos conflixit, signi-

^a Vulgo CONSTITUENDA.

¹ *Constituenda*] *Restituenda*. SCRIV. l. *Restituenda*, ut indice su-

periore monui. Sic & Nobilissimus Gujetus, atque celeberrimus Graec.

gniferis segnius dimicantibus, raptum ⁴ signum in ⁵ hostem misit, cujus recipiendi gratia Romani ita ardentèr pugnauerunt, ut & signum & victoriam retulerint.

II. Furius Agrippa Cos, cedente cornu, signum militare, creptum signifero, in hostes ⁶ Hernicos & AEquos misit: ⁷ quo factò ejus proelium restitutum est. Summa enim alacritate Romani ad recipiendum signum incubuerunt.

III.

Graevius ad oram notaverant. Sic 1. Reg. & 1. Hill. TENN. Verissime, atque ita exhibent uterque Medicus, Leid. sec. Vossian. & Edd. Italicæ.

2 Rex Tarquinius] Sic MSS. omnes. vulgo Targ. rex. Medic. sec. in proelio.

3 Sabinos] Gabinios. SCRIV. Meliores, & antiquiores habere Gabinios ait Keuchenius. Ego id in nullo, nec MS., nec Ed. inveni Sabios Leid. pr. v. §. 10. Labios Leid. sec. Unice rectum est Sabinos, quod & Sanutus agnoscit: nam Tarquinius Priscus contra Gabinos non bellavit, sed Sabinos. Adi Dionys. Halycarn. l. III. p. 198. 199. 208.

4 Signum] Ergo non fuit novum commentum tempore Posthumii Dictatoris, ut refert Florus l. c. II. cum Servius Tullius diu ante Posthumium fuerit usus hoc strategemate. Veteres non solum signa jaculabantur in hostes, incitamentum fortitudinis. Valer. Max. III. 2. 20. Caesar Bell. Gall. IV. 25. Ammianus XVI. Livius III. 70. IV. 29. XXV. 14. XXXIV. 45. XLII. 4. Verum etiam arma, Ovid. XII. Metam. fab. f. 1.

Arma viri sortis medios mittantur in hostes,

Inde jubete peti, & referentem ornate relatis.

Sic Catonis filius retulit. Plutarchus fol. 348. TENN.

5 Hostem] Hillensb. hostes. Arcerian. emisit. dein quod & retulerunt Medicei cum Sanuto. Edit. Rom. & retulerunt. sine 29 ut.

6 Hernicos] Hos non refert Leidenf. prim. Agrippa contra AEquos & Volsos cum collega T. Quinctio Capitolino res gerens Accepta signa ab signiferis ipsa inferre, quaedam jacere etiam in confertos hostes coepit, teste Livio l. III. c. 70. At C. Aquilius Cos. signa crepta in hostes Hernicos misit, ut tradit Dionys. Halycarn. l. VIII. p. 533. a quo collega ejus male Sixtus vocatur, qui aliis, & Livio l. II. c. 40. T. Sicinius.

7 Quo factò] Indo& librarii velut ex compacto corruerunt. Nam 4. Reg. & triga Hillensbergiorum exhibent. Quo pacto. Sed Latinissime dicitur quo factò, pro, qua re. Auditor belli Alexandrini c. 5. Quo factò est admonitus Ganymedes posse nostros aqua includi, ibidem c. 7. Quo factò dubitatione sublata, tantus incessit timor, ut ad extremum casum omnes deducti viderentur. Simpliciter auctor utitur l. IV. c. I. n. 8. Quo factò, permisit. TENN. Factò servarunt Cantabr. Bib. Publ. & Vossianus. Ceteri pacto. Medic. pr. pacto. l. III. 6. 3. Quo factò vocatis iis suis &c. l. IV. 7. 26. Quo factò effectis. §. 29. Quo factò conestati sunt: & ita Livius, Caesar, alii passim. Juſtin. l. XI. c. 8. Quo.

STRATEGEMATICON L. II. C. VIII. 289

III. ⁸ T. Quinctius Capitolinus Cos. signum in hostes Faliscos eiecit, militesque id repetere iussit.

IV. ⁹ Salvius Pelignus, bello Persico idem fecit.

V. M. Furius Camillus, Tribunus militum consulari potestate, cunctante exercitu, ¹⁰ arreptum manu signiferum in hostes Volscos & Latinos traxit: ceteros pudit non sequi.

VI.

a Vulgo IV. & V. exempla transposita sunt.

Quo falso tantum sibi favorem conciliavit.

⁸ T. Quinctius Capitolinus] Hic in nullo Consulatu bellum gessit contra Faliscos, sed Volscos in sec. Consulatu debellavit inlustri proelio, in quo Strategemata illa adhibuit, quae a Livio l. 11. c. 64. &c. & Dionys. Halycarn. l. 12. p. 613. &c. enarrantur, quaeque memorat noster Cap. praec. §. 10. c. 111. §. 1. l. 111. c. 1. §. 1. Neque illic quidem signum in hostes iiecit. Verum hoc fecisse traditur T. Quinctius Cincinnatus, qui & Pennus cognominatur, non autem contra Faliscos, sed contra Volscos. Consule Livium l. 14. c. 26. 29. Consulem signum quoque intra vallum iniecit ferunt, quo milites acris subirent; repetendoque signo primam impressionem factam. In MSS. nulla est varietas: nisi quod nonnulli inepte Tiberius, & Quintus, ac Capitolinus. Hic vero error an adscribendus librariis sit, an ipsi auctori, non facile dixerim: quamvis inmensum in modum hoc in capite turbarint isti: ut in seqq. apparebit. Librariis adscripsisse videtur Cl. Perizonius, nam in huius exempli citatione omittit vocem Capitolinus, quam facile inperiti adiecit potuerunt. Alibi noster T. Quinctius sine cognomine, id non compareret in Mediceo P.

⁹ Salvius Pelignus] Vulgo hoc

exemplum, tacentibus interpretibus, ponebatur post illud M. Furius Camillus: quasi ille Salvius arreptum manu signiferum in hostes traxisset; cum constet ex Plutarchi Aemilio p. 265. Ed. Parif. eum in bello Persico i. e. cum Macedonum rege Perse gesto, signum ipsum in hostes eiecit. Necessario itaque ponendum erat, ut feci post tertium exemplum, in quo idem narratur Strategema. De transpositione exemplorum facili vide ad l. 1. c. 3. 7. Monuit hoc dudum Doctiss. J. Perizon. Animadv. Hist. c. 7. p. 319. 320. MS. Hillensb. & Ed. Par. Salinus, Leid. sec. Alsius. Idem autem Accusans Pelignus bello Punico fecit, teste Livio l. 25. 14.

¹⁰ Arreptum manu signiferum] Gudian. avellum m. signiferum. Perperam in MSS. nonnullis, & Edd. primis arreptum signum traxit: non modo signum, sed ipsum signiferum Camillus manu in hostem traxit. Luculentus testis est Livius l. vi. c. 8. Deinde signo ex equo desilii, & proximum signiferum manu arreptum secum in hostem rapit; infer miles clamitans, signum. &c. Emissum etiam signum Camilli iussu in hostium aciem sperant.

¹¹ Q. Furius] Voss. 3. Reg. 3. Hill. M. Furius. TENN. Quis ille Q. Furius sit, plane ignoto. Verum, est sine dubio, quod exhibetur

VI. " M. Furius", ¹² averſo exercitu quum occurriſſet, adfirmavit, non recepturum ſe in caſtra quemquam, niſi victorem; ¹³ reductiſque in aciem ¹⁴, victoria potitus eſt.

VII. Scipio apud Numantiam, quum averſum ſuum videret exercitum, pronuntiavit, pro hoſte ſibi futurum, quiſquis in caſtra ¹⁵ rediſſet.

VIII.

a Vulgo Q. b Vulgo suis.

bent MSS. Tennulii M. ſive Mar-
cus. quibus adſtipulantur mei qua-
tuor. In Leid. ſec. ex more deſt
praenomen, uti & in Gudiano.
In Mediceo antiquiore E. Furius.
In Leid. tert. Varus Conſul. ſcilicet
intelligitur idem M. Furius
Camillus, de quo praecedenti exem-
plo egit auctor. Quare ſuſpicio
non immerito, inſuper corrigenda
eſſe Idem Furius: ut l. 11.
c. 5. Idem Hannibal; vel potius
Idem, ut Furius ex margine irrep-
ſerit. vide eo loco. Hic autem
omnino videtur Furius e margi-
ne in textum irrepſiſſe; poſtquam
exemplum Salvii e ſuo loco de-
lapſum erat poſt praecedens de
Camillo exemplum, unde dein
ex idem Furius alii Q. alii M. alii
alia excuderunt. Ceterum de eo-
dem M. Furio Camillo, tum
vix. Tribuno Mil. Conſ. poteſta-
te, ſermonem eſſe patet ex Li-
vio l. vi. 22. 23. 24: Jam non re-
cipiebas ſe Romanus miles, ſed in-
memor recentis ferociae veteriſque
decoris terga paſſim dabas, atque
effuſo curſu caſtra repetebas: quum
Camillus ſubjectus a circumſtanti-
bus in equum, & raptim ſubſidiis
obpoſitis; Haec eſt, inquit, mili-
tes, pugna, quam poſpoſiſtis &c.
Quid vallum & caſtra ſpectatis?
neminem veſtrum illa, niſi victo-
ram receptura ſunt, & quae ſe-
quuntur.

¹² Averſo exercitu] 3. Reg. 2.
Hill. Averſo exercitu. quatuor
Reg. male carent binis vocibus.
TENN. Averſo etiam Gudian. &
2. Leidd. ac ſtatim adverſum enere.

iidem Leidd. cum Ed. Pariſ. per-
peram, ut ſaepe monitum. adi
l. 11. 5. 44.

¹³ Reductiſque in aciem ſuis] Ultima vox Scriverio debetur;
quod mirum eſt, non viſiſſe Ten-
nulum. Suis nec MSS. nec Edd.
ante eum agnoſcunt. unde, quam-
quam & vulgata ſatis deſendi
poſſet, forſan legi debet. redu-
ctiſque in aciem v. potitus eſt ſc.
exercitus.

¹⁴ Victoria potitus eſt] Medicei
potitus eſt v. Verum Petrenſis op-
timus, & uterque Leidendiſ viſto-
riam. quod non temere ſpernen-
dum eſt. Juſtin. l. vi. c. 4. Poti-
ti victoriam: ubi itidem variatur.
de hac conſtructione conſule om-
nino praeter alios Munker. ad
Hygini F. 127. Davieſium ad Hir-
tium de B. Afric. c. 36. & 87. Ca-
ſtra potiri. N. Heinſium ad Ovid.
Faſt. l. 111. 21. potiturque cupi-
ram. Bongarſ. ad Juſtin. l. i. c. 2.
Graevium ad l. xxxvii. 1. Lam-
bin. ad Nepot. Miltad. c. 1. &
ad Praefat. Eadem conſuſio in
MSS. & Edd. apud Juſtin. l. xii.
c. 7. Regnum Indorum potitus eſt.
& infra l. 111. c. 6. in f. potitus
eſt civitatem in MSS. nonnullis.
Adde Tacit. Ann. xi. 10. Liv. 111.
7. Auſt. de B. Hiſp. c. 13. quae
loca ſuggeſſit Cl. Waſſe omnino
victoriam praefereſ. Antiquiſſi-
mus Cod. Laſtantii l. i. c. 22.
Regnum potitus eſt. in Floro l. i.
c. 1. gentium Roma potiretur Leid.
MS. gentium regnum R. p. ubi ta-
men illud mihi ſe non probat.

¹⁵ Rediſſet] Rediſſet Modic.
lcc,

VIII. ¹⁶ Servilius Priscus Dictator, quum signa legionum ferri in hostes Faliscos iussisset, signiferum cunctantem occidi imperavit: quo exemplo ¹⁷ perterriti ceteri ^a hostem invaserunt.

IX. Tarquinius adversus ¹⁸ Sabinos cunctantes equites, detractis frenis, concitatisque equis ¹⁹ procurrere & ²⁰ percurrere aciem iussit.

X. ²¹ Cossus Cornelius Magister equitum advers-

^a Vulgo deest CETERI. ^b Vulgo hoc exemplum praecedenti praenotatur.

sec. *sedes* Hillensb. Leid. sec. & Ed. Paris. supra e MSS. mutavi ordinem. vulgo *sibi pro hoste*. Gudian. *propter hostes ibi*.

¹⁶ *Servilius Priscus*] Ita lego. vulgo est *Similis*. Scrtv. Hittorpius, & triga Hill. *Similis*. Voss. & 2. Reg. *Sivilius*, tertius Reg. *Silvius*, quartus. *Fulvius*. TENN. Mei MSS. *Silvius*, *Sivilius*, *Scivilius*, *Julius*, Palat. *Emilius*. Medicei, Vatican. *Sanctus*, & Edd. pp. *Fulvius*. Sed omnino recte, adimplante Gudiano; si non fallunt excerpta, emendavit Scriverius *Servilius*, ut constat ex Livio, qui nos insuper docet hoc Strategema adhibitum non in hostes Faliscos; sed in AEquos. Livii verba sunt l. iv. c. 46. 47. *Dictator ex Scito dictus* *Servilius Priscus* & paullo post. *Transferas ex re bene gesta superbia negligentiaque ad AEquos*. Itaque primo statim proelio quum Dictator equitatu inmisso anresignatos hostium turbasset, legionum inde signa inferri prope iussit, signiferumque ex suis unum cunctantem occidit.

¹⁷ *Perterriti*] Qui? Hoc deest. sed servarunt nobis Petrensis Cod. cum Leidenf. tertio, & Sanctus *perterriti ceteri*. quae vox ob adfinitatem litterarum exciderat.

¹⁸ *Sabinos*] *Gabinios*. Scrtv. *Sabinos* sic lege MSS. omnium consensu, & supra a. 1. TENN. Edd. primae *Gabinios*. sed unice-
rum est *Sabinos*, contra quos

Tarquinius Priscus sub Antio Marcio primum, & dein ipse rex facpius bellavit. ut videre est apud Dionys. & Livium. de hac re videtur loqui Livius l. i. c. 37.

¹⁹ *Procurrere* &] Id vocabulum in nullo MSSorum exstat. TENN. Non exstant haec verba quoque in meorum MSSorum aliquo. de Cantabrigiensibus nescio: Ex iis enim nihil erat notatum. Sed Edd. primae etiam agnoscunt. Leidenf. pr. *concitatis equis*.

²⁰ *Percurrere*] Voss. 1. Reg. x. Hill. *Prorumpere*. Simile est apud Livium xl. c. 40. *Dicto paruerunt, detractisque frenis his utro citroque cum magna strage hostium infractis omnibus hastis transcurrerunt*. Valer. Max. III. 2. 9. *Optimae indolis juvenrus, detractis equorum frenis, vehementer eos calcavibus stimulat, in adversos Samnites egit, obstinataque animi praesentia* (L. non, praestantia) *extortam manibus hostium vi-ctoriam, & cum ea spem maximi civis Rulliani patriae restituit*. TENN. *Prorumpere* etiam Medicei, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wech. *in aciem* Medic. pr. *Atroceriam perfundere*: unde Keuchen. *consecerat perfundere*, sed vulgatum tamen retinet; recte. passim haec in MSS. varietas. V. ad l. i. s. 12. *per stationes prorupit* (sic meliores) ad l. ii. c. 2. *aciem hostium percurrere*. ad §. 7. *aciem proruperunt*. ²¹ *Cossus*] Duo Cantabrig. *Cossus*

versus Fidenates idem fecit.

XI. ²² M. Atilius Cos, bello Samnitico, ex acie refugientibus in castra militibus aciem suorum obposuit, adfirmans secum & ²³ cum bonis civibus dimicatuuros eos, nisi cum hostibus maluissent. Ea ratione universos in aciem reduxit.

.XII. ²⁴ L. Sulla, cedentibus jam legionibus exercitui Mithridatico ductu Archelai, ²⁵ stricto gladio in primam aciem ²⁶ procucurrit, adpellansque milites, dixit; Si quis quaesisset, ubi Im-

per. male. Hic autem rursus insignem maculam Frontino adfixerant librarii; cum Cossium idem fecisse, quod Servilium Ex. 8. voluerint, & ei continuo subjunxerint. Nam, praeterquam quod historiae veritati contrarium sit, qui posuit Frontinus scribere, a magistro equitum legionum signiferum occidi iustum: cum legiones ipse Dictator duce-ret, equitum vero Magister tantum equitibus praecesser. Videant hoc forsitan Editores Romanus, & Bononiensis, in quorum *indorseis* hoc exemplum non comparat. Verum expungi non opus est, sed ponendum, ut feci, post Tarquinii exemplum. Equis enim Cossus frenos quoque detraxit; quum Magister equitum erat sub Dictatore Mam. AEmilio, non ut Florus ait sub A. Postumio. Vide, qui jam dudum haec monuere, J. Perizon. Anim. Histor. p. 318. & Duker. ad Flor. l. 1. c. 11. *Cossus equitum magister exuere frenos imperavit.*

²² M. Atilius] Medicei, Edd. Italicae, & Sanutus 2. Sed male. Confer Livium l. x. c. 35. Alteri consuli M. Atilio &c. c. 36. *Quo pergis, inquit, miles? & hic arma & viros invenies, nec vivo consule tuo nisi videris castra intrabis. Proinde elige cum cive an hoste pugnare malis. Atilius vero hic quoque nonnulli MSS. ut ex*

nummis, ceterisque fide dignissimis monumentis reposui. Dein suspectum mihi aciem suorum. *fugientes milites etiam sui erant, an equitum stationem?* ut ibidem Livius *statione equitum ibi obposita.*

²³ Cum bonis] Tò cum delent MSS. omnes. TENN. Ex meis delent foli Leidenfes, Gudian. & Voss. Deinceps *invaluisse* Medicei pro *maluissent*. Vide, num hic cum debeat deleri, non supra. *ess* quoque, quod sedem in MSS. mutat, rectius deleri censet Cl. Wasse, me non renuente.

²⁴ L. Sulla] Leid. sec. sine praenomine, & statim *exercitus*, ut & Gudianus. V. ad l. 11. 4. 12. & hoc capite §. 6.

²⁵ Stricto gladio] Medic. antiquior in *stricto* &. In gladio esset dictum, ut in *basia*, in *caso*, in *ferro* esse apud alios pro, & in manu parata habere. Verum, quod noster *stricto gladio* cum fecisse dicit, ceteri historici *arcepto signo* dixisse tradunt. Consule Plutarch. in ejus vita p. 465. Appian Alex. B. Mithr. p. 342. Polyacn. l. viii. c. 9. Ammian. Marcellin. l. xvi. c. 12.

²⁶ Procucurrit] Sic bene Kichenius ex Arceriano, & Ed. Parisiensis; quibus accedunt mei meliores. v. ad l. 11. 4. 102.

²⁷ Imperatorem reliquissent, responderent, pugnantes in Boeotia. Cujus rei pudore universi cum secuti sunt.

XIII. Divus Julius, ad Mundam referentibus suis pedem, equum suum abduci ²⁸ a conspectu jussit, & in primam aciem pedes ²⁹ prosiluit. Milites dum destituere Imperatorem erubescunt, redintegrarunt proelium.

XIV. Philippus, veritus, ne ³⁰ inpetum Scytharum sui non sustinerent, fidelissimos equitum a tergo posuit, praecepitque, ne quem commilitonum ex acie fugere paterentur; perseverantius abeuntes trucidarent. Qua denuntiatione quum ³¹ effecisset, ut etiam timidissimi mallerent ab hostibus, quam a suis interfici, victoriam acquisivit.

a Vulgo suo j. b Vulgo PROSILIIT.

²⁷ Imperatorem reliquissent] Tacitus Germ. 14. infame in omnem vitam ac probrosum superstitem principi suo ex acie recessisse. Vellejus 11. 55. Viderent, quem & quo loco imperatorem deserturi forent, aiebat Caesar, cum apud Mundam dubio Marte pugnaret. Idem dixit Alexander apud Arrian. l. vii. fol. 461. Ἀπολιπόντες οἱ χεῖρες, παραδόντες φυλάσσειν τοῖς νεκρμένοις βαρβάρους. Eum civibus vestris renunciate vos deseruisse, atque discesse, & fidei barbarorum, qui ab eo sunt devicti, commisisse. TENN.

²⁸ A conspectu suo] Voss. 3. Reg. 3. Hill. delent suo. TENN. Delent etiam Leidenfis primus, ac Gudianus, & recte. Ingrata est repetitio, referentibus suis (nam sic MSS. non suis ref.) p. equum suum abduci (Leid. pr. abduci) a c. suo. nili malles cum Kenchenio expungere suum. Ego MStos sequor, tria verba haec a. c. suo non visuntur in Vaticano. male. Caesar B. Gall. 1. 25. in simili negotio Caesar primum suo, deinde

omnium a conspectu remotis equis: Ubi itidem e cons. olim suspecta fuerunt; sed vide Voss. & Davies. Auctores, qui huius rei meminere, vide apud Glandorp. ad Hist. B. Hisp. c. 31.

²⁹ Prosiluit] MSS. quatuor prosilivit. sed Leidenf. pr. Hillensb. Voss. & Edd. primae bene prosiluit. V. ad l. 11. 4: 11. Prosiluit tamen viro docto culdam magis placet. Et certe sic MSS. qdd. Curt. iv. 59. Iust. xi. 5. 4. & alibi. dein MSS. obo redintegraverunt. & quatuor reintegraverunt. Edd. pp. reintegrarunt.

³⁰ Imperem] Leid. sec. impetus. Medic. pr. ab i. ex more. dein Cantabr. tert. trucidavit. Mox Edd. Italicae quam denuntiationem cum fecisset. Tum Leid. sec. ut timidi mallerunt. timidi etiam Ed. Paris. cum Vaticano. Leid. pr. ab suis. praepositione caret Voss. Tandem acquisierit Commelin. anquisivit Arcerian.

³¹ Effecisset] Unus Reg. fecisset. Ceterum idem fecit Astyages. Justinus l. i. c. 6. TENN.

T

CAR.

CAP. IX.

¹ *De his, quae post proelium agenda sunt. Si res prospere cesserit, de consummandis reliquiis belli.*

EXEMPLUM I.

² **C** Marius, victis proelio Teutonibus, ³ reliquias eorum, quia nox ⁴ circumvenerat, circumfodens, sublati subinde clamoribus, per paucos suorum territavit, infomnemque hostem detinuit, ex eo ⁵ adsecutus, ut postero die inrequietum facilius debellaret.

II. Claudius Nero, victis Pœnis, quos Hasdrubale duce ⁶ in Italiam ex Hispania trajicientes exceperat, caput Hasdrubalis in castra Hannibalis ejecit: quo factum est, ut & Hannibal, luctu
(⁷ nam

⁴ Vulgo DE CONFIRMANDIS R. B. SI R. P. CESSERIT. ⁶ Vulgo CONSEQUITUS.

¹ *De confirmandis*] *Confermandis*. SCRIV. Omnes MSS. ut initio hujus libri monitum *de his, quae post proelium fiunt, si res prospere cesserit. De consummandis reliquiis belli*. TENN. Sic quoque mei plerique. Melius tamen Leidens. sec. Vatican. Medic. antiquior, Edd. primae agenda sunt. ubi distinctio major est ponenda. nam hoc in genere praecedit. Tum si res prospere cesserit de conf. seq. Cap. si res male cesserit de emend. Medic. alter fieri debent. Leid. pr. & Edd. VV. interponunt male & consummandis pro confirmandis optime hic rursus habent Palatin. Vatican. & Medic. pr. vide supra.

² *C. Marius*] Leidens. sec. non agnoscit praenomen. dein Teutonibus duo Cantabrig. Teutonibus Ed. Paris. Theotonis Sanut. Mox MSS. tres deinde, unus demum. dein irritavit Palat,

³ *Reliquias*] Sic recte MSS. Mallet tamen Cl. Wasse reliquias ad Sallust. B. Jug. c. 102. Sed vide ad c. 7. 13. Curt. I. IV. c. 16. Cum reliquiis devictis exercitus.

⁴ *Circumvenerat, circumfodens*] In menda sine dubio cubat prior vox. Videtur scribendum intervenerat, ut conjecit J. Fr. Gronovius; vel supervenerat, vel certamen diremerat, ut Ex. I. c. x. proelio, quod nox diremerat.

⁵ *Consecutus*] Ed. Romana secutus: Tres Cantabrigienses, Vaticanus, ambo Medicei, uterque Leidensis, Gudianus, Palatin. & Hillensb. cum Sanuto adsecutus. Quod mutatum non oportuit. §. 6. *Qua expectatione adsecutus est, ut solito adstantius* &c. I. IV. §. 11. *Quo adsecutus est ut* &c.

⁶ *In Italiam*] In Italia ambo Leidens. Cantabrig. Bib. publ. Palat. & Hillensb. In Italia exceperat in Umbria scilicet. Male

(⁷ nam frater occisus erat) & exercitus desperatione adventantis praesidii ⁸ affligerentur.

III. ⁹ L. Sulla his, qui Praeneste obsidebantur, occisorum in proelio ducum capita, hastis praefixa, ostendit, atque ita obstinatorum ¹⁰ perversicaciam fregit.

IV. ¹¹ Arminius, dux Germanorum, capite eorum, quos occiderat, similiter praefixa, ad vallum hostium admoveri iussit.

V. Domitius Corbulo, quum Tigranocertam obluderet, & Armenii pertinaciter viderentur ¹² toleraturi obsidionem, ¹³ in quemdam ex Megi-

⁴ Vulgo AFFLIGERETUR.

& in Hispaniam Medic. sec. & Leid. sec. & Gud. in Hispania, dein Medic. pr. trajecit perperam. c. 8. §. 3. Signum in hostes eiecit. Nepos in Alcib. c. x. his in ignem eiecit. unde Gebhardi verba huc ineptissime transcripsit suo nomine Keuchenius.

⁷ Nam frater occisus erat] Vehementer haec mihi pro Glossmate suspecta sunt, & e margine inrepsisse videntur. Rectius certe in Leidensi sec. scribitur *luctu fratris occisi*. Sanutus simpliciter, *ut luctu fratris ipse, & Leid. pr. nam super occisus erat.*

⁸ Affligeretur] Lege cum 3. Reg. 3. Hill. & Voss. *affligerentur*. TERN. Consentiant optimi mei, Leidens. pr. Petrensis, & Palatinus, cum Gudiano.

⁹ L. Sulla] Praenomine caret Leid. sec. in deest in Petrenti. Mox *pernaciam* Leid. sec. Sed vide ad l. 11. 3, 17. quorum *pervicacia* fidebat. De hac re vide Appian. B. Civ. p. 684. Alii aliter.

¹⁰ Pervicaciam fregit] Petronius. *Mulier aliquot dierum abstinentia secca, passa est frangi suam pernaciam*. Nepos Themistocle c. 1. *Quae contumelia non fregit eum, sed erexit.* Seneca ad Po-

lyb. 24. *Ne militum animi, si fraudam ducis mentem viderint, & ipsi collabuntur.* Valetius Mox. vii. 5. 13. L. AEmilii Pauli virtutem injuriae non fregerunt, sed acurrant. Supra c. 6. n. 5. vide. TERN.

¹¹ Arminius] Ita vocandum male 2. Reg. Voss. *Armenius*. pejus 2. Reg. 3. Hill. *Armenus*. TERN. *Armenus* Vaticanus, Leidenses, & Palat. *Armenius* Gud. & Ed. Par. *Sarmenus* Medicei.

¹² Toleraturi] Medisci, Leid. sec. Ed. Rom. Bon. Par. Hittorp. Wech. *tolerare*. Mox in *balista* Medic. pr. in *balistans* Medic. sec.

¹³ In quemdam ex Megistanis] Omnes MSS. *In Vadvadum ex Megistanis*. Quae probanda lectio est, quia Tacitus de hac re agens lib. xiv. annal. c. 24. *Hand procul tentorio ejus, non ignobilis barbarus cum telo repertus, ordinem insidiarum, seque autorem & socios per tormenta edidit*: Iste barbarus non ignobilis est *Vadvadu*. *Megistanes* autem est vox Macedonica, à μέγας, cujus pluralis tantum in usu. Et sunt aulicorum ministeriorum principes, qui Romanis comites, Persis Satriapae. Marci c. vi. v. 21. Δεσποται ἐκείνη

gistanis, quos ceperat, animadvertit, caputque ejus balista excussum, intra munimenta hostium misit. Id forte decidit in ¹⁴ medium concilium, quod ¹⁵ tum quum maxime habebant barbari: ad
cujus

τοῖς μεγίστοις ἀνδρά. Apocalypf. vi. v. 15. Latini quoque hanc vocem sua civitate donaverunt. Seneca Epist. 21. Idem autem genus loquendi, est lib. 11. c. 11. n. 1. *obfides e principibus acciperet. h. e. quosdam principum.* Et 111. 10. 1. Livius VIII. 24. *Minister ex regis pueris.* TERN. MSS. in *Vadnandum* quasi nomen id Satrapae esset, ut c. 11. n. 1. MSS. *e principibus* i. e. quosdam principum. J. F. Gronov. in Epistola ad Keuchen. In *Vadnadum* est quoque in Palatino, Gudian, Medicis, & Petrensis, qui supra scriptum habet in *Vadnadum*. Cantabr. tert. Vatican. & Leid. sec. *invadnandum*. Leid. pr. *invadendum*. MS. Commel in *Naduadum*. Ed. Paris. in *Adnadum*. Quare nemini dubium esse potest, quin lateat hic nomen proprium, quod tamen nusquam reperire potui. Proxime accedit *Adduum*: quod nomen nobili Armeniis tribuunt auctores, sive *Addon* vel *Adon*, seu potius *Adonum* ab אֲדוֹן i. e. Domino. Vide Commentat. ad Vellej. Patere. l. 11. c. 112. Armeniam deinde ingressus a quodam nomine *Adduo* vulneratus. & quos laudant ad Hesychium *Αδωυς, ἀδωδ'ης*. Floro idem vocatur *Domnes* sive, ut est in MSS. Leid. *Donnes*. In *Adduum* ex *Megistanis* i. e. unum, quemdam. quomodo invenias apud nostrum c. 5. § 11. Si sana est lectio *Alexander* ex *Epirotis*. l. 14. c. 6. §. 1. *Visto tu ex illis paucis esse.* c. ult. § 34. *Eumenes* Cardianus ex successibus *Alexandri*. Justin. l. x11. c. 4. Ex nobilibus *Andragoras*. Adde l. 1. c. 6. Ceterum MSS. & Edd. pp. *Megistanis*. De Me-

gistanibus sive *Megistari*, voce Latine usurpata etiam a Tacito, Suetonio, & Curtio consule Briffon. de Regno Persar. p. 173.

14. *Medium concilium*] Sic scribe, licet in binis editis, & 3. Hill. *consilium*. Nam *concilium* est barbarorum. Caesar. v. bell. Gall. c. 53. *Nocturnaque in locis desertis concilia habebant.* l. 1. c. 30. *Petierunt, uti sibi concilium totius Galliae in diem certam indicere, idquo Caesaris voluntate facere liceret.* ibid. vi. c. 3. *Cohicilio Galliae primo vere, ut infisterat, inditio.* Sed *consilium* dicitur tantum de Romanis l. Verr. c. 12. *Cicero Senatorium consilium h. e. conventus, confessus Senatorum.* TERN. Hoc ex observatione Gronovii ad Livium l. XLIV. c. 2. *Consilium* hic male Vatican. Medic. & Leid. sec. & Keuchenii. cum Ed. Paris. plura vide ad l. 111. 2. 6. *petito ab eis concilio, non consilio.*

15. *Tum cum maxime*] Voss. & 2. Hill. *Tum maxime*, tertius Hill. *Cum maxime*. Vulgata lectio praeflat. *Glossae*. *Cum maxime.* ἀδωδ'ης. Nunc ipsum, hoc ipso tempore. Seneca l. 1. benef. c. 7. *Hoc ut scias ira esse, ecce Thalia, de qua cum maxime agitur, apud Hesiodum Chlris est, apud Homerum Musa.* Epistola 99. *Aequo animo excipe necessaria, quid incredibile, quid novum evenit? Quam multis cum maxime funus locatur? quam multis vitalia eruntur? idem epist. 120. Hoc quod futurum dico, cum maxime fit, & pars ejus jam magna facta est.* Comicis frequens. Nunc cum maxime. Terent. Adelph. IV. 1. 2. *Nunc cum maxi-*
mo

STRATEGEMATICON L.II. C.IX. 293
 ejus ¹⁶ conspectum, velut ostento, consternati
 ad deditionem festinaverunt.

VI. Hermocrates Syracusanus, superatis acie
¹⁷ Carthaginiensibus ¹⁸, veritus, ne captivi, quo-
 rum ingentem manum in potestatem redegerat,
 parum diligenter custodirentur, ¹⁹ quod, even-
 tus dimicationis in epulas, & securitatem com-
 pellere victores poterat, finxit, proxima nocte
 equi-

a Vulgo ATHENIENSIBUS. b Vulgo QUIA.

me aliquid operis facere credo.
 Photm. 1. 4. 27. Non sum apud
 me G. Atqui opus est nunc quum
 maxime, ut si, Antipho. Eume-
 nius in panegyrico. Quorum in-
 victa robora ne his quidem, quas
 nunc cum maxime gerunt, bellis
 requirunt. TENN. Tum deest in
 Gudiano, Leid. pr. Medic. sec.
 & Edd. Rom. ac Bon. cum deest
 Leid. sec. Palat. Petrensi, & Can-
 tabr. tert. Ed. Paris. & Wech.
 sed male. Eadem confusio l. 111.
 c. 11. §. 4. Sacrificia tum quum
 maxime occupatos. Livius l. xl.
 32. Castra amissa esset, & quum
 maxime ardere. Eadem variatio
 apud Curtium l. 111. c. 4. §. 14.
 l. vi. c. 10. & l. v. c. 7. Hoste &
 aemulo regni reparante tum quum
 maxime bellum, ubi vide Cella-
 rium.

¹⁶ Conspectum] Aspektum Me-
 dicei. dein Medic. pr. ostentum.
 Leid. sec. festinaverunt.

¹⁷ Atheniensibus] Italego. vul-
 go Carthaginiensibus. SCRIV. A-
 theniensibus. Sic lege. Carthagi-
 niensibus, qui hic ab omnibus li-
 brariis asseruntur, ἡ δὲ λόγος ἐστὶν
 ἀεὶ τοῦδε. Res enim gesta est in-
 ter Syracusanos, pro quibus sta-
 bant Lacedaemonii, & Catinien-
 ses, cum quibus faciebant Athe-
 nienfes & Nicias. Vide Polyae-
 num lib. 19 in Hermocrate, &
 divinum Casaubonum. Cogita-
 vi tamen, an τὸ Casinienfibus non
 esset admittendum ob literarum

affinitatem. TENN. Verum qui-
 dem est, Hermocratem hoc fecisse
 se superatis Atheniensibus, non
 Carthaginiensibus, nec etiam Ca-
 tinienfibus, de quibus in hoc proe-
 lio apud Diodor. Sicul. l. xiii.
 p. 147. &c. nec apud Polyaeum sit
 mentio. Cum tamen constanter
 MSS. & Sanutus retineant, Car-
 thaginiensibus, neque sit rarum
 & incognitum librariis nomen,
 sed vulgatissimum Atheniensibus,
 non video, cur iis in mentem ven-
 nisset hoc in vocem tam diver-
 sarum litterarum permutare. Qua-
 re, licet Casaubono quoque, nam
 Keuchenium non miror, arriserit
 Athen., ego potius cum Cl. Wes-
 selingo hic putem, ipsius aucto-
 ris esse errorem. Ad quam sen-
 tentiam me adigit id, quod idem
 Hermocrates cum Carthaginien-
 sibus quoque rem gesserit. Con-
 fer Diodorum Sicul. l. xiii, p.
 187.

¹⁸ Veritus] Caret hoc partici-
 pio Hillensb.

¹⁹ Quia] Voss. qua. Medicei,
 Petrensi. Leidensi. pr. Palat. Hil-
 lensb. qui: unde fecerunt alii qua,
 alii quia. Sed unice verum est
 quod, ut exhibent Edd. Bonon.
 & Romana cum Marg. Hittorp.
 & Wechel. Dein eventus Medic.
 sec. poterant Edd. Scriv. & Keuch.
 cum Medic. sec. & Voss. male.
 Non de omnibus eventibus, sed
 de eventu praecedentis proelii in-
 tellexit Auditor.

equitatum hostilem venturum. Qua expectatione adsecutus est, ²⁰ ut solito ^a adtentius vigiliæ agerentur.

VII. Idem, ²¹ rebus prospere gestis, & ob id resolutis suis in nimiam securitatem, somnoque & mero pressis, ²² in castra transfugam misit, ²³ qui praemoneret, se fuga elapsum, dispositas enim ubique a Syracusanis insidias: quarum metu recepit aciem. ²⁴ (illi quum adventarent, perfec-

cu-

^a SOLITO deest in Edd. recentioribus.

²⁰ *Ut attentius*] Necessario supple ex MSS. ut solito attentius. TENN. Solito restitui, quæ vox operarum incuria elapsa primum est ex ultima Editione Scriverii, quod non adversum a Keuchelio exulem eam fecerat. MSS. Edd.que, etiam Scriverii altera recte eam agnoscunt.

²¹ *Rebus*] Cantab. text. *rebus belli*. Dein in *nimia securitate* Medice. sec.

²² *In castra*] Nimirum Atheniensem. TENN.

²³ *Qui praemoneret, se fuga elapsus*] Haec verba non reperiuntur in Editionibus, Romana, aut Bononiensi. In Mediceo sec. praedecbat. Sed Mediceus pr. & Leidens. sec. praetendebat, unde malim praetenderet id est praetexteret, usitata significatione c. 11. §. 12. *expectationemque equestris certaminis praetendisset*. dein pro elapsus MSS. undecim, & Ed. Paris. lapsus. Dein pro enim, etiam octo MSS. & Edd. Rom. Paris. Hirtorp. & Wech. Tum ^a non agnoscit Palatin. contra historiam.

²⁴ *Illi cum adventarent, persecuti, in fossas deciderunt, & eo modo visi sunt*] Videntur alicunde irrepsisse. Sane ad Hermocratis factum non pertinent; & nisi egregie fallor, duo ista Hermocratis exempla capiti suo non

respondent. Vide H. Cas. ad Polyæn. pag. 673. SCRIV. 3. Reg. 2. Hill. & Voss. *Quarum metu illi cum adventarent* (Voss. *Advenirent*) *recepit aciem. persecuti aciem in fossas deciderunt, & eo modo visi sunt*. Locus desperatus. Amicissimi Graevius, & Ortwinus conjecerunt. *Quarum metu recepit aciem hostis. Illi, cum advenirent* (*Adventarent*, credo) *dies, persecuti fossas deciderunt, & eo modo vicerunt*. TENN. Cur Scriverius, duo haec de Hermocrate exempla capiti suo non respondere, scribat, nescio; cum clare agant de iis, quæ post proelium agenda sunt, si res prospere cesserit; nempe de consummandis belli reliquiis: nam, postquam hostes jam vicerat, rursus hoc Strategemate visi sunt iidem. Seqq. *illi cum adventarent* &c. Casaubonus censet, videri potius pertinere ad factum Clearchi memoratum a Polyæno l. 12. c. 2. §. 9. ubi hostes in fossam, dum cedentes persequi se credebant, inciderunt, & sic visi sunt. Simile de Metello habet noster c. v. §. 4. & de Sertorio c. xii. §. 2. Quo Batthius opinatur hæc exempla potius relegenda esse; dubitat tamen ob eandem, quam adduxi, rationem Ceterum *persecuti in fossas deciderunt* legit, & *passive persecuti* sumit. Mihi autem

STRATEGEMATICON L.II. C.IX. 295
cuti, in fossas deciderunt, & eo modo victi
sunt.)

rem haec verba ad hanc historiam
pertinere quidem videntur, sed
prodigiose esse corrupta: Quare
priusquam quis emendare tentet,
audiat Polyaeum, Diodoro fe-
re consentientem, l. 7. c. 43. §.
2. Hermocrates enim cum audi-
visset, Athenienses victos noctu,
quo ipsi milites somno & me-
ro pressi dormiebant, aufugere
velle, ad Nicias transfugae ipe-
cie quemdam, vel quosdam mi-
sit, qui dicerent ἢ ἀποκινήσης
νύκτωρ, αἰδράς ἐμπύκνους καὶ
λόχοις. πιστεῖν Νicias, καὶ ἀνα-
μείνας ἕως ὁρᾶν, τὸ στρατόπε-
δον ἐκ κινήσειν. Ἑρμοκράτης
ταῖς Συρρακυσίαις ἄλλας ἔχοντας
ἄπην ἀνίστησι ἐνθάδε. αἰδὶ
προκαταλαβόντες τὰς διαβά-
σεις τῶν ποταμῶν καὶ τὰς γυφύ-
ρας, πανωλεθρίαν τῶν Ἀθη-
ναίων διέφθειραν. Non fossas &
pontes nominat Diodorus, sed
τὰ σινόπορα καὶ ὁδὸν. Hinc jam
patet, non recte emendasse Grae-
vium & Ortwinium, quod video
etiam ab If. Vossio margini sui
libri adjectum esse *fossas desciderunt*.
Videntur pontes potius interrui-
pisse, unde hostes in fossas deci-
derint. Ad MSSos quod adtri-
net. Leidenenses, Palatinus, alii-

que Q. M. illi cum adventarent,
recepit aciem persecuti aciem &c.
pro *recepit* Petreus *receperunt*.
pro *persecuti* Cantabr. tert. *rece-
pit*. Porro MSS. excento Gudiano,
ad unum omnes, & Edd. Rom.
ac Bonon. post *persecuti* addunt
aciem. Unde liceat in loco de-
pravatissimo & desperato meam
quoque interponere conjectu-
ram: *Quarum metu, lux dum vel
dum lux adventaret, recepere aciem
vel recepit aciem hostis aut Nicias.*
*Persecuti dein in fossas deciderunt,
& eo modo victi sunt.* Ut cum
Barthio passive τὸ *persecuti* ca-
piatur. Huc quoque retrahenda
sunt in *castra*, quae supra super-
flue, immo obicure posita sunt.
Ut fatear tamen, quod sentio,
minime adhuc sanatum puto hunc
locum, non persanandum, nisi
meliorum Codicum ope: nam ex-
cidisse aliqua, conjectu difficilli-
ma, videntur. Sensus sine du-
bio est: *Insidiarum metu hostem in
castra noctu recepisse milites suos,
sed illos, cum advenisset dies, ab
Hermocrate persecutos & prosi-
gatos in fossas decidisse, & ita devi-
ctos esse.* An fuit Q. M. *recepit
aciem Nicias vel hostis. Ubi il-
luxit, quum adventarent persecuti
Nicias, in fossas deciderunt &c.*

C A P. X.

¹ Si res durius cesserit, de adversis emendandis.

EXEMPLUM I.

T Didius, in Hispania, quum acerrimo proe-
lio conflixisset, quod nox ² diremerat;
ma-

1. De adversis c. 5. ordine, ex-

hibent MSS. & Edd. primae. es-
dis Mediceae, & Edd. Italicae. e-

magno numero utrimque caeso, complura suorum corpora ³ intra noctem ⁴ sepelienda curavit. Hispani ⁵ postero die ad simile officium progressi, quia plures ex ipsorum numero, quam ex Romanis, caesos repererant, victos se esse secundum eam dinumerationem argumentati, ad conditiones Imperatoris descenderunt.

II. ¹ L. Marcus ² eques Romanus, qui ⁶ reliquis exercitus duorum Scipionum praefuit, quum in propinquo bina castra Poenorum paucis millibus passuum distarent, cohortatus milites, proxima castra intempesta nocte adortus est: & quum hostem, victoriae fiducia incompositum, ad-

^a Vulgo ATRA NOCTE. ^b Vulgo T. MARTIUS.

virandis Leid. sec. Deim praenomen Didii, non agnoscit Leid. pr. In aliis longe ineptissime hoc nomen exprimitur, quod correximus etiam ad Obsequentem c. 107. V. & Parin. in nummis Consularibus.

² *Dirimerat*] Nonnulli *dirimerat*. Leid. pr. *dirimeret*. Medic. sec. quia n. d.

³ *Atra nocte*] *Lege intra noctem*. ut 3. Reg. 2. Hill. & Voss. TENN. Celeberrimus Burmannus conjiciebat ad Ovid. l. 111. Amor. 5. 46. *atra nocte*. Certe *atra nocte* videtur nimis poeticum, pro quo Historici, & noster l. 111. 9. 2. *obscura* vel *multa nocte* dicere amant. Sed MSS. mei omnes quoque & V. Cod. Pighii, quem vide in Ann. C. 111. p. 205. *intra noctem* diserte exhibent, probante jam etiam Cl. J. Wasse ad Salust. B. Car. c. 28. *Intra noctem* est, quamdiu forent tenebrae, priusquam finis noctis adesset, aut illucesceret. Sic *intra annum*, *intra paucos dies*, *intra paucas horas* noster, & alii passim.

⁴ *Postero die*] Medicei *postera die* recte. V. ad l. 1. 2. 6. 14.

• 42 •

⁵ *T. Martius*] *L. Martius* Livio, & J. Obsequenti. Ita lege. Vide ad c. vi. § 2. SCRIV. *Cur. post.* Praenomine carent Edd. primae. Leid. sec. *Quirius*. Medic. pr. *Tiber.* Sed extra ullum dubium est, quin scribi debeat, ut supra. *L. Marcus*. Apud Plinium l. xxv. c. 3. vulgo erat *Q.* Sed id a MSSis non agnosci testatur illic Harduinus. Pro praenomine Livius l. xxviii. c. 28. cognomen ei dedit *Septimium*, nisi scribendum illic *Septimi* s. i. e. *Septimi filium* ex Lib. xxv. c. 37. Ceterum Lycosthenes citat pro Obsequente Scriverius, ut fecerunt multi viri docti.

⁶ *Reliquis exercitus duorum Scipionum*] Voss. 2. Reg. 1. Hill. *reliquis exercitiis*. Ceterum MSS. omnes delent *duorum Scipionum*. TENN. *Reliquis exercitiis* Gudiani. *Reliquis exercitiis* Medic. sec. & Ed. Paris. male. adi c. vii. 14. Porro *duorum Sc.* Meorum etiam nullus agnoscit. Num fuit reliquis 11. exercitum? ut in hac re Livius l. xxv. 38. *Ubi quoniam modo haec reliquias duorum exercituum paucis conservare possum.*

adgressus, ne nuntios quidem ⁷ cladis reliquisset, brevissimo tempore militi ad requiem dato, eadem nocte raptim famam rei gestae praegressus, altera eorundem castra invahit. Ita bis simili ⁸ usus eventus; deletis ⁹ utrobique ⁴ Poenis, amissas populo Romano Hispanias restituit.

⁴ Vulgo *ubique*.

⁷ *Cladis*] Leidenf. pr. *cladi*. Ed. Parif. & Hittorp. *clade*. Medic. sec. *classe*. Dein in Hillensb. deest *altera*. & Petrens. Medic. pr. ac Edd. primae eorum c.

⁸ *Usus*] Addunt *est* Edd. primae. contra deest *quod usus* in Leid. sec. pro *populo Ro. Palat. pabulorum*. Leidenf. pr. Hillensb. &

Ed. Parif. *populorum*.

⁹ *Ubique*] Voss. 2. Hill. *deletis utrobique*. TENN. MSS. mei ad unum omnes, & Edd. Italicae *utrobique*; quod praeter horum auctoritatem rescindi jubet ipsa ratio, idque jam monuit J. Wasse ad Sallust. B. Catil. c. 28.

C A P. XI.

De dubiorum animis in fide retinendis.

EXEMPLUM I.

P Valerius, ¹ Epidauri, timens oppidanorum perfidiam, quia parum praesidii habebat, gymnicos ludos procul ab urbe ² adparavit. Quo quum omnis fere multitudo spectandi causa exisset, clausit portas, nec ³ in eas antea admisit *Epipi-*

¹ *Epidauri*] Leid. sec. *Epidauri*. Edd. Rom. & Bonon. *Epidauros*. Dein *Epidaurorum perf.* Medic. pr.

² *Adparavit*] Leid. sec. & Hill. *reparavit* Medicei, & Cantabr. tert. *praeparavit*, Petrentis *instituit*. Ed. Parif. *aperuit*. Vulgatum bene sanum non temere mutem ob alia Synonyma.

³ *In eas antea*] Palatin. Voss. & Hillensb. Medic. sec. *nec ante*. In eas etiam non comparer in duobus Leidenfibus, & Gudian. Contra *antea* deest in Medic. pr.

& Edd. Italicis. In ea Medic. pr. Dein *dimisit* Petrens. Leidenf. pr. & Hillensb. Mihi placet magis *nec ante admisit*. Una voce *inante* video, olim placuisse Scriverio: qui ita ad Marg. Stew. Ed. adscripserat. Sed forsitan ipse rejecit; quod resciverit, voculam hanc nostri auctoris aetate indignam esse, ut docuit cum aliis Celeb. Drakenb. ad Silium l. vi. v. 580. Mox *Epidauros* & *Epidauros* MSS. sex. Pro *quam* Medic. sec. Vaticanus, & Edd. primae *quandam*.

pidaurios, quam obsides ⁴ a ⁴ principibus acciperet.

II. Cn. Pompejus, quum suspectos haberet Catinenses, & vereretur, ne praesidium non reciperent, ⁶ petiit ab eis, ut aegros interim apud se refici paterentur: fortissimis deinde, habitu languentium missis, civitatem occupavit, continuitque.

III. Alexander, devicta perdomitaque ⁷ Thracia, petens Asiam, veritus, ne post ipsius disces-

⁴ Ed. Tenn. xx.

⁴ *Ex principibus*] Sic primus tacite rescripsit Tenulius; cum monuisset tantum Gronovius, ut vidimus ad §. v. *Ex. praeced.* in MSS. scilicet Sixtini esse *o pr. i. e.* quosdam principum. cum vulgo scriberetur *a.* Quod non propterea mutarum mallem: nam ceteri MSS. omnes *a.* *Obsides a principibus accipere*, idem dicit, quod Gronovius vult, nempe principum liberos & carissima pignora.

⁵ *Catinenses*] Plerumque Editiones *b. Causenses*. nugae. V. Plinium cap. 6. Lib. iv. & cap. 34. lib. vi. Mod. Sic lege cum Modio, & 2. Reg. Male in Voss. 2. Hill. *Chausenses*. TENN. Keuchemius secure quoque Modium sequitur; licet ille cum Tenulio ediderint *Catinenses*. Loca vero, quae citat Modius, nihil probant ita hic legendum esse: nam J. iv. c. 6. *Gortyna* scribendum erat, ut jam ediderunt docti, & altero loco simpliciter nominatur quoque *Catina*, ut sexcentis aliis locis. Vix risu me contineo ob talem corrigendi modum: Quia auctores saepe *Catinas* meminuerunt, an ideo hic quoque ejus mentio debuit fieri? Ex historia debuisset probari, rem hanc gestam fuisse contra *Catinenses*,

non alios. Ego quomodo vere rescribendum sit, nescire me fateor. *Catinenses*, quod vitiosum licet retinui, vel *Catinenses*, exhibent Edd. primae. *Causenses* Edd. Hittorp. & Wech. MSS. Vaticanus, & Medicei *Catinenses*. Guidianus *Chanchicenses*. Petrensis *Clauceses*. Cantabr. tert. *Cantonenses*. Leidens. sec. *Causenses*. Leid. pr. Cantabr. Bibl. pub. Voss. & Ed. Paris. *Chausenses*. Palatinus denique *Causenses*, qui sunt innotae urbis *Caucae* in Vaccæis, in quos perfide egit Lucullus. Vide Appian. in Iberic. p. m. 479. Plinium l. 111. c. 3. *Ex* fortan hoc Strategema contra eos adhibuit Pompejus bello Sertorianum, qui in Vaccæis eo tempore hibernavit incommode, teste Plutarcho in Sertorio p. 579.

⁶ *Petiit*] MSS. quatuor *petis. ut aegros tantum* Vaticanus. Deia *obstinuitque* Palatin. Sed *continuit* est in officio retinuit. de qua locutione vide ad Phaedr. Prolog. l. 11. Colum. l. 1. c. 2. *Contrubernalis mulier assignanda erit, quae continet eum &c.* Curt. vi. 3. 7. *Vestris armis continentur, non suis moribus.*

⁷ *Thracia &c.*] Ridicule Leid. sec. totia parte *Asiae*. Decussum Cantabr. tert. *sumereant* Edd. pp.

cessum fumerent arma, ⁸ reges eorum, praefectosque, & omnes, quibus videbatur inesse cura ⁹ detractae libertatis, secum, velut honoris causa, traxit: ignobilibus autem relictis plebejos praefecit; consecutus, uti principes beneficiis ejus obstricti, nihil novare vellent; plebs vero ne posset quidem, spoliata principibus.

IV. Antipater, conspecto ¹⁰ priore Neciorum exercitu, qui, audita morte Alexandri, ad infestandum imperium ejus confluerant, diffimulans,

⁸ Reges eorum] Ita & Justinus vocat. l. XI. c. 5. Reges stipendiarios; conspectioris ingenii ad commilitium secum trahit; segiores ad tutelam regni reliquit. Hujus consilii exempla suppeditat Gruterus dissert. 36. ad Tacit. TENN.

⁹ Detrahae] Notabilis Codicis Petrensis est lectio retrahendae. Dein Palatin. ignobilitatis tamen. Leid. pr. ign. aut rel. Mox Medicus antiquior innovare, vero deest in Gudiano, & Voss. non p. 7. male Ed. Wechel.

¹⁰ Priore Neciorum] Sic omnes MSS. Gracivius, & Ottwinus Parapanisiorum. Res gesta est in Graecia, cum Antipater bellaret cum Lacedaemoniis & Agide, vivo Alexandro; quo nullus exercitus ex monte Paropaniso potuit descendere in Graeciam. Itaque Graeciae populum aliquem hic narrari puto, & legi Nestiorum. Stephanus Νῆς πῶλις καὶ ποταμὸς Ἰθυεῖας. τὸ ἰθύναι Νῆς. TENN. Sine dubio auctor respicit illud tempus, quo accidit historia, quam brevi narrat Justinus l. XII. c. 1. Post profectio- nem Alexandri Graecia ferme omnis in occasum recuperandae libertatis ad arma concurrebat, auctoritatem Lacedaemoniorum secuta. Quem motum Antipater, contra- bis militibus, in ipso motu appres-

st, & Iarivs Curtius l. VI. c. 7. in ejus supplemento Freinshe- mius & Frontino hoc Palapanisiorum ex Circui adscribit. Verum hi aperte erant hostes, ut docet Diodor. Siculus l. XVII. p. 527. & Curt. l. VII. c. 4. Nestiorum obs- cusi oppidi in Illyride civium locus hic quoque esse aequit, praeterea non agitur de illis, qui tantum deficere ab ejus regno volebant, sed etiam, qui id infestare conabantur. Priore in MS. Leid. sec. deest. Pro Neciorum Palatin. Nestiorum. Modic. sec. Nestiorum, Cantabr. tert. Nestorum, Petrensis Graecorum. Ed. Bonon. neocastriorum. In re tam incerta inclinaret quis potius in conje- cturam Cl. Weslingi Nestorum: ut Bessi, Thraciae populus, tunc temporis invadere voluerint Ma- cedoniam, quo tempore Antipa- tro cum Lacedaemoniis res erat gerenda, ob quam paullo ante cum Thracum duce Memnone, qui etiam defecerat, ipsi conve- nerat. Vide ibid. Diodor. Ve- rum obstat vox priore, quae pro priore parte exercitus sumta minus hic videtur consentanea esse. Qua- re praec omnium conjecturis im- pensè placet id, quod Cl. Waf- fco incidit, conspecto Tetrachorita- rum ex. Cum Tetrachoritis e- nim, Thraciae populo (vide comm. ad Stephan. & Ortelium) ics

lans, ¹¹ scire se, qua mente venissent, gratias his egit, quod ad auxilium ferendum Alexandro adversus Lacedaemonios convenissent: adjecitque, id se regi scripturum. Ceterum ipsos, quia sibi opera eorum ¹² in praesentia non esset necessaria, abirent domos, hortatus est: & hac adseveratione periculum, quod ex novitate rerum imminabat, discussit.

V. Scipio Africanus, in Hispania, quum inter captivas ¹³ eximiae ⁴ formae virgo nubilis, ad cum

⁴ Vulgo ALIAS E. F. V. ET NOBILIS.

res fuit Antipatro. Adi Polyæn. l. iv. c. 4. §. 1. At in re tam lubrica nihil definire sine MSSorum ope satius est.

¹¹ *Scire se*] Sicelegantius MSS. & Edd. pp. vulgo *se scire*. Medicei quare v. Dein quod auxilium ferendo Leidens. pr. Ad non certitur quoque in Hillensb. Vossiano, Gudiano, & Petrensi, in quo etiam quia. Tum non recte Edd. primae id regi a se scriptum. id deest in Vaticano, & aspersum Petrensi. pro eorum.

¹² *In praesentia*] Alias in praesenti. Scz. iv. In praesenti Medicei. prim. & Edd. Italicae. Utrumque rectum esse, nemo nescit. Mox essent Medicei. pr. & Leid. sec. Est non agnoscunt MSS. quatuor, non male, si ante ceterum levem tantum distinctionem ponas, vel potius & dele. ut c. 7. §. 14. vocare. Ea adseveratione &c. Verum quum nec hic Antipater, nec illic Cato quid adseveraverint, vide insuper, an non concinuius scribi debeat *adsimulatione*, ut hoc in loco conjecit Cl. Wasse. Ibidem §. praeced. Et hac *adsimulatione* reliquis Pompejanarum p. fiduciam fecit. Quo loco melius quadraret *adseveratione*, quam in duobus aliis. Sed ita etiam l. i. c. 8. 2. Quae adseveratione perterriti: quo loco etiam *adsimulatione* potuisset. Domum au-

tem pro domostmale in Petrensi.

¹³ *Alias eximiae formae virgo & nobilis*] MSS. Keuchenii *nobilis*, qui ex altero MS. suo periculo rescribi jubet & *nobilis*. quod conjecerat quoque Scriverius. Et recte quidem; quod ad institutum auctoris adtinet, qui hanc historiam refert in exemplum Cornelianae continentiae; quo sane non facit, quod virgo illa fuerit *nobilis*; sed *nobilis*: At tamen nemini placere, credo, poterit *virgo & nobilis*. Scilicet aliud latet. Nam in MSS. & Edd. omnibus ante Scriverium hoc modo scribitur i. e. *eximiae formae virgo alias & nobilis*. Immo in Mediceis verba *alias &* non comparent. Unde omnino existimo, auctori restituendum esse i. e. ex. f. *virgo nobilis*, & pene certus mihi videor esse cetera *alias & nobilis* e marginali glossa in textum inrepissse. Quocirca nostram emendationem recepi. Polyb. l. x. c. 19. describit eam *πῶς ὁ Σειων κατὰ τὴν ἀκμὴν ἦ κατὰ τὸ κάλλος διαφειγμένη τῇ ἄλλῃ γυναικὶ* i. e. *eximiae formae virginem nobilem*, nulla mentione nobilitatis facta. Adde Polyæn. l. viii. c. 16. §. 6. Si tamen quis *nobilis* veller retinere, legat is, per me licet i. e. ex. f. *virgo ad-*

STRATEGEMATICON L. II. C. XI. 301
 eum perducta esset, ¹⁴ omniumque oculos in se
 converteret, summa custodia habitam sponso, no-
 mine ¹⁵ Allucio⁴, reddidit: ¹⁶ insuperque aurum,
 quod

4 Vulgo Lucejo.

dulta & nobilis. Nam alias istud
 longe ineptissimum est. Cui le-
 gioni faver magnopere Livius
 l. xxvi. c. 50. Captiva deinde a
 militibus adducitur ad eum adulta
 virgo, adeo eximia forma, ut,
 quacumque incedebat, converteret
 omnium oculos. Scipio percontatus
 patriam parentisque, inter cetera
 accepit dispensam eam principis Col-
 siberorum adulescenti. Allucio no-
 men erat. similiter Valer. Maxim.
 l. iv. c. 3. §. 1. Eximiae inter eos
 formae virginem, aetatis adultae
 postquam competit illustri loco inter
 Celsiberos natam. Ita quoque Gel-
 lius l. vi. c. 8. Virginem tempe-
 stivam forma egregia, nobilis viri
 Hispani filiam vocat. At prius ma-
 gis placet mihi. Virgo nobilis inae-
 pe apud Auctores. Vide modo
 Nepot. in Epamin. c. 3. Virgo
 nobilis simpliciter vel corrupte,
 vel ex corrupto forsam jam tum
 Frontino desumta legitur apud
 J. Saresber. Policrat l. v. c. 7. qui
 haec mire interpolavit, & apud
 quem inepte in fine editur Ro-
 mani imperii populo pro R. populi
 imperio a.

14 Omniumque] Medicei, &
 Edd. Italicae quae omnium. Lei-
 denf. pr. oculorum. Dein habita
 Medicei, Vatican. eademque Edd.

15 Lucejo] Alii n. Alicio. Se-
 quuntur sum, quod Plutarchum
 in Scipione sequi video. M. O. P.
 Alias Alitio sive Alicio. Sc. IV.
 Lucejo. Ita & Plutarchus vocat.
 Sed Valer. Max. iv. 3. n. 1. Indi-
 bitem, nobilissimum gentis. Si-
 lius xv. 268. Populi regnatorem I-
 beri. Livius xxvi. c. 50. Allucinum
 bis nominat. 3. Reg. 2. Hill. &
 Voss. hic habent. Alicio. Om-
 nium ingenia certant in lau-
 dando singularem hanc Scipionis

sanctitatem. Laelius apud Si-
 lum.

Macte o venerande pudici

Ductor macte animi! cedat tibi
 gloria lausque

Magnorum heroum, celebrataque
 carmine virtus.

Mille Mycenae qui transiit in ae-
 quore proas

Rector, & Inachiis qui Thessala
 miscuit arma,

Foemineo socium violavit foedus
 amore.

Nullaque tum Phrygio steterant
 tentoria campo

Captivis non plena toris: tibi bat-
 bara soli

Sanctius Ulaca servata est Phoeba-
 do virgo.

Quin ipse Scipio, Masanissae
 Sophonisbam Syphacis objectans,
 gloriatur temperantia & conti-
 nentia libidinum, Liv. xxx. 14.
 Solus Valerius Antias apud Gell.
 vi. c. 8. tradit retentam virginem,
 atque in deliciis & amoribus à
 Scipione usurpatam, adductus
 versibus Naevii, quos constitit
 propemodum fuisse in eum scrip-
 tos:

Etiā qui res magnas manu sae-
 pe gessit gloriose,

Cujus facta viva nunc vigent:
 qui apud gentes solus

Praestat: cum suus pater cum pal-
 lio uno ab amico abduxit.

TENN. Temere Modio fidem
 habent Keuchenius, & Tennulius,
 ut & Scottus ad Aurel. Victor.,
 Corradus, ac Vossius ad Vale-
 rium Max. eum dicunt Plutar-
 cho & Frontino hunc hominem
 vocatum esse Lucejum. Librum
 enim illum Plutarchi, seu vitam
 Scipionis, quam citat, esse de-
 perditam, & Latinam istam,
 quam habemus hodie, Alitiam,

quod parentes ejus, redempturi captivam, ¹⁷ donum a Scipioni adtulerant, eidem sponso pro nuptia-

a Vulgo DOMUM.

& a Donato Acciajola compositam esse, sciunt docti. Consult. Fabricii Biblioth. Graec. T. 111. p. 347. Nullius ergo fidei istud Plutarchi est testimonium. In Apothegm. autem, ubi hanc Scipionis magnificentiam memorat pag. 196. sponsi nomen non refert; uti nec Polybius, neque Gellius, nec Polyaeus, nec Ammian. Marcell. l. xxiv. c. 4. qui omnes aliiue ne sponsi quidem ullam faciunt mentionem, sed vel eam in conspectum suum adduci veritam, vel patri redditam tradunt. Sponsi quidem, cui restitutam fuisse sponsam docet egregius ille votivus argenteus clipeus in Rhodano inventus & a Sponio editus Miscell. Antiq. Sect. IV. p. 152. meminit Silius l. xv. 268. &c. Sed sine nomine, & Aurelius Victor c. 49. si quidem verba ejus sana sunt: nam pro iis patrius ejus ac sponso restitui jussit. In MSS., inter quos 2. Leidd. a me consultis ejus sponser addit habetur. Superfluit ergo soli Livius, & Valer. Maximus, quorum ultimus vocat eum *Indibilem*, sine dubio confundens hunc cum Ilergetum regulo, cui defectionem condonaverat Scipio: Hinc tamen Mediceus pr. autem nomine *Indibili Alicon* & Medic. sec. *Lucejo aut Indibili Alicon*; Qui Cod. cum Edd. Italicis, & uno Cantabr. pro Modio paullisper stat. Frustra tamen. Nam unde illi Hispano nomen *Lucejo*, quod est apud Romanos gentile; ubi multi *Luceji* fuere celebres. Hoc solum debuisset viros doctos admonuisse, falso *Lucejum* illum appellari. Ex corrupto tali codice Editores primi, & Latinae Scipionis vitae confarginator hoc hauserunt. Restat igitur, solum ut sequamur Li-

vium, restituamusque *Allucio*. Quod jubent insuper meliores Tennulii Codd. quibus accedunt mei. Nam Petrensi. *Calicio*. Cantabr. tert. *Calico*. Ambo Leidens. Gudianus, Vatican. Edd. Paris. Hittorp. Wechel. & Saresber. Pölyer. l. v. c. 7. *Alicio*. Palatin. *Alicio*; proxime verum.

16 *Insuperque*] Medic. sec. *Insuper*. Dein Palat. *detulerant*.

17 *Domum Scipioni attulerant*] Exiguum est, quod monebo; tamen facere non potui, quin monerem: Scribendum videlicet, *domo Scipioni attulerant*. Vide Val. Maximum lib. iv. cap. 3. Livium lib. xxvi. Gellium lib. vi. c. 48. Stew. *Demo Stewechius*, & nescio quis *donum*; Sed cur non *domum Scipionis*? S. O. IV. 3. Reg. Voss. & unus Hill. *Donum*. Liv. xxvi. 50. *Orare Scipionem*, ut id ab se donum acciperet, cooperunt. Ipsa constructio est apud Curtium IV. 2. *Coronam igitur auream Legati donum adferebant*. TERN. Scriverii conjecturam pro sua vendidit Keucheni. Eam firmant Medicei, & securus est Ed. Vesaliensis. *Scipionis* est etiam in duobus recentioribus Cantabr. Sed illi tres, & Palatinus cum Ed. Bononiensi *donum*, ut conjecerat Stewechius, & Freinshem. ad Curtii l. c. quo nihil verius est. Solet sic loqui Livius, unde haec desumpsit auctor. l. xxx. c. 36. *Aureo torquet multos, ex quibus unum magni ponderis Claudius in Capitolio Jovi donum in aede postum scribit*. xxxiv. 16. *Captivique donum consuli a barbaris deducebantur*. xxxviii. 14. *Et in coronam auream xv. talenta adferebant*. Nam rectius omnino MSS. Vossian. *Et coronam a. xv. talentum adferebant munus*. Mox enim sequitur *nihil aliud petere, quam*

STRATEGEMATICON L. II. C. XI. 303
tiali¹⁸ munere dedit. Qua multiplici¹⁹ magnificencia universa gens victa imperio populi Romani accessit.

VI.²⁰ Alexandrum quoque Macedonem traditum est, eximiae pulchritudinis virgini captivae, quum finitimae gentis principi fuisset desponsata, summa abstinencia ita pepercisse, ut illam ne adspexerit quidem. Qua mox ad sponsum remissa, universae gentis²¹ per hoc beneficium animos conciliavit sibi.

VII. Imperator Caesar Augustus²² Germanicus eo bello, quo victis hostibus cognomen Germana-

quam ut coronam acciperet. Aureas coronas fuisse civitatum munera, saepissime legas apud eundem. V. modo l. xxxvii. c. 46. De hac lectione adi etiam Bosium ad Nepot. Thrasylb. c. 4. cum ei multa millia jugerum agri munera darent.

¹⁸ *Munere dedit*] Reliqui promptualiter gratia restituit. MOD. gratia restituit Edd. Rom. & Bonon. cum ora Hittorp. & Wechel. Pro dedit etiam uterque Medicus, & Petrensis reddidit. Adjiciens & aurum &c. J. Saresber.

¹⁹ *Magnificencia*] Gratia MS. sed *municipalia* quod alias hic legitur, mihi perplacet. SCRIV. *Municipalia* etiam MS. Commellini, & Var. Lect. apud Joh. Saresber. Valerius. *qua continentia ac munificencia Indubilis obligatus &c.* Recte. Scipio enim dum sponsus sponsam suam cum auro reddidit, *municipis* potius, quam *magnificus* audire debuit. Iozm. Cur. post. Errat vir doctus, & eum secute sequens Keuchenius, alii-que viri docti *municipalia* hic praeferentes, *multiplex magnificencia* constitit in *continentia* & *municipalia*. Nam *municipis* quidem fuit in reddendo pecuniam. Sed *continentis* in abstinendo se a vir-

gine. Optime ergo duas hasce virtutes, quibus Scipionis magnanimitas paruit, auctor expressit his verbis *multiplici magnificencia*. pro quo ultimo in *Medicis* quoque est *gratia*. quae vox in MSS. & Edd. non de nihilo esse videtur, & scripsit fortasse auctor *qua multiplex magnificencia* gratia, ut, *gratia facti, meriti, officii*, &c. apud alios. Ceterum concessit Petrensis. Sed vulgatum a J. Saresber. confirmatur.

²⁰ *Alexandrum*] Leidens. sec. *Alexandro q. Macedoni tradita e. e. p. virgo captiva*, quae c. f. Abest quoque a Leid. pr. in Edd. *Italicis virginem*, quae *captiva*. V. J. Saresber. l. v. Pol. 7. *Sibi* quod illae alii verbo praeposunt, deest in Medic. sec. Ad hoc autem Alexandri factum referri debet id, quod memorant cit. locis Ammianus & Gellius; non ad captivam, Darii matrem, uxorem, & filias, quas in conspectum Alexandri venisse, Curtius, Justinus, alii-que produnt.

²¹ *Per hoc benef.*] Deest praepositio in Vaticano, ut *beneficium* sit nominativus.

²² *Germanicus*] Vulgo inter duas virgulas haec vox ponitur, & non comparat in Edd. Rom.

manici meruit, quum in finibus ²³ Ubiorum ca-
stella poneret, pro fructibus ²⁴ locorum ^a, quae
vallo comprehendebat, pretium solvi iussit: at-
que ²⁵ ea iustitiae fama omnium fidem adstrinxit.

^a Vulgo eorum l.

ac Bonon. contra MS. Petrensis
addit *Domitianus*; de quo agi-
tur. Vide ad c. 111. 23. *Imperator*
Caesar Augustus Germanicus, & J.
Saresber. *Ibid.* ac l. 1v. 3. 14.

23 *Ubiorum*] Hoc feci de con-
jectura, ex voce *Cubiorum*, quae
quorundam librorum margines
occupaverat. nam aliorum, in
finibus *Galliarum*, minus quam
nihil est. quid enim Galliae ad
Germanicum? Flori certe sunt
ea verba, quae sequuntur: *per*
Rheni quidem ripam quinquaginta
amplius castella extruxit, Bonnam
& Gesoniam cum positibus iunxit,
&c. Hinc conjiciat, qui volet,
reliqua, & Ubii quanto interval-
lo Bonna distent, consideret.
Mod. Ita Modius; cum antea esset
Cubiorum. Alias *Galliarum*; MSS.
omnes mei *Cubiorum*. Scav. *Ubio-*
rum. Sic lege cum Modio. Nam
Florus. *Bonnam & Gesoniam iun-*
xit. Sunt haec urbes in *Ubiis*. MSS.
3. Reg. 2. Hill. Voss. *Cubiorum*.
TENN. *Ubierum*, quod Modius
conjecit, & a Viris doctis jam in
textum admissum est, inde rur-
sus temere ejicere nolim, nisi clare
doceant Codd. quidam, quae
hic nomen ab auctore sit reli-
ctum. Cum tamen MSS. habeant
Cubiorum, & Leidenf. pr. cum
Mediceo pr. *Copiorum*. Medic.
sec. & J. Saresberiens. *Copiarum*.
Leidenf. sec. *Municipiorum*, cre-

derem ego potius rescribendum
esse *Uspiorum*, gentis prope Cat-
tos, ubi quos videtur maxime no-
men Germanici accepit Domitia-
hus. De *Uspis* adi Tacit. l. x111.
Ann. c. 55. 56. & in Vit. Agric.
c. 28. Martial. l. vi. Epig. 60.

Sic leve flavorum valcat genus
Uspiorum,

Quisquis & Ansonium non a-
mas Imperium.

Galliarum habent Editiones Ita-
licae.

24 *Eorum locorum*] Dele cum
3. Reg. 2. Hill. & eorum. TENN.
Bene monuit Tennulius, delend-
um esse & eorum, quod neque
agnoscunt MSS. Leidenfenses, Gu-
dianus, Palatinus, Vossianus, nec
J. Saresberiensis. Male *locorum*
pro eorum excidit e Vaticano.
Mediceis, & Edd. primis.

25 *Ea iustitiae fama*] MS.
Keuch. *ea iustitia, fama*. Palatin.
Gudianus, Petrenf. Leidenf. pr.
ita j. f. Sic c. 1x. §. 3. *Atque ita*
obstinatum pervicaciam fregit c.
x11. *Atque ita simulatis auxiliis*
tutus est. c. x111. 9. l. 111. 3. 1.
& saepius. Hic malim tamen
quod reliquit J. Saresber. *At-*
que ista j. f. Statim adstruxit
Petr. construxit Medicei; hinc
Edd. Italicae constrinxit. Saresb.
rectius vulgatum confirmat.

CAP. XII.

¹ *Quae facienda sunt pro castris, si satis fiduciae in praesentibus copiis non habeamus.*

EXEMPLUM I.

T Quintius Cos., quum Volsci castra ejus ² adgressi ³ forent, cohortem tantummodo in statione ³ detinuit, reliquum exercitum ad quiescendum dimisit, aeneatoribus praecepit; ut vallum insidentes equis circumirent, ⁴ concinerentque. Qua ⁵ facie & simulatione quum ⁶ & propulsaasset, & detinuisset per totam noctem hostes, ad lucis exortum fessos vigilia; repente facta eruptione, facile superavit.

II.

¹ Vulgo AGGRESSURI.

¹ Lemma genuinum hujus capituli est in 2. Hill. 2. Reg. Voss. hic & in indice superiore.

Quae facienda sunt pro castrorum defensione, si satis fiduciae in praesentibus copiis non habeamus. TERN. Tenuit MSS. accedunt Gudian. Palatin. & Leidens. sec. pro castrorum defensione, melius. Medic. pr. in castris. nonnulli Edd. & MSS. sint. plerique habemus. Statim more solito in Leid. sec. praenomen deest. Stew. Ed. male Titius Quintius.

² *Aggressuri forent*] Ambo Leidens. Vaticanus, Medicei, Petrensis, Palatin., Hillensb., & Vossian. *Adgressi forent*: quod idcirco repositum ex Livio, cujus locus commentarii vicem sit l. ii. c. 64. Tertia fore vigilia ad castra oppugnanda veniunt. Quintius &c. Hemicorum cohortem in stationem adducit: cornicines subiacineque in equis (MS. Voss. equos) inpositos canere ante vallum jubet, sollicitumque hostem ad lucem tenere. Reliquum nobis adeo tranquilla

omnia in castris fuere, ut somni quoque Romanis copia esset. Volscos species armatorum pedumque intentos velut ad impetum hostium tenuit. Ubi illuxit, Romanis integer salatusque somno, productus in aciem, festum stans & vigiliis Volscum primo impetu percussit.

³ *Detinuit*] Petrensis continuit, rectius, nisi malis simpliciter tenuit. supra Edd. primae tantum non. Dein arcatoribus Medicei & Ed. Rom. Tum nonnulli, ut debet scribi, circumirent.

⁴ *Concinerentque*] Male in 2. Reg. & Voss. Continuerentque. TERN. Ita Medicei, & Vaticanus quoque, & Ed. Rom. duo & concinerent. V. l. iii. 9. 3. Concinerent & tumultuari.

⁵ *Facie*] Vir doctus libri sui margini adscripsit f. species. MSS. omnes retinent. l. iv. c. 7. in f. qua facie decepti Megarenses. Liv. Epit. xiii. Elephantorum invisitata facie.

⁶ *Et prop.*] Et in Hillensb. & Ed.

II. Q. Sertorius, in Hispania, ⁷ hostium equitatu maxime inpar, qui usque ad ipsas munitiones nimia fiducia succedebat, ⁸ nocte scrobes aperuit, & ⁹ eas ⁴ ante aciem direxit: quum ¹⁰ demum turmales secundum consuetudinem redire

⁴ Vulgo ANTE EAS A.

Ed. Wech. deest. dein Medic. pr. deterruisset. Petrenf. d. tota nocte b. Mox Cantabr. tert. ad lucas adortus exercitum: unde Cl. Wasse f. ad lucis adorsus exortum. Vulgata mihi magis placet.

⁷ Hostium equitatu maxime inpar] MSS. septem, & Edd. Italicæ carent ⁷ hostium. Quinque item cum iisdem Edd. equitatu, quod est idem, ac equitatu. Vide ad l. II. c. 4. §. 12. Hillensb. equitatu maximo. Medic. pr. in Hisp. equitatu maxime imparator. V. ad verba solvere ex d.

⁸ Noctē scrobes aperuit & ante eas aciem direxit] Non video, quid illud ante velit. Sane ita instruxerat aciem, ut propter scrobes noctū apertas a numero superioribus equitibus tuta esset. Videtur unum exemplum excidisse, aut minime huc pertinens inamistum esse: diversa enim narrat clausula ab iis, quæ initio expectantur. Legendum duco noctē scrobes præruis, & intra eas aciem direxit. Præruis & præfodi fecit scrobes munimentis, atque ita instructus milites tenuit, nuncium de infidiis se accepisse mentitus. BARTHIVS. l. II. Advers. c. XI. Medic. pr. n. Sibas apparavit a m. pr. Leid. sec. notes. . . . Apparuit etiam Medic. sec. Barthii præruis sequitur Keuchenius, tacens de seqq. in quibus solis est difficultas. Verum quocumque sensu rectum est & proprium aperuit. Vegetius l. II. c. 10. Ferramenta, quibus maiores fectur vel caeditur, quibusque (sic MSS.) aperiuntur fossæ. l. III. c. 4. Materiam dedolare, a-

præru fossam. c. 8. Cinxi gladio fossam aperiunt. Ita Livius l. I. c. 55. Aperiuntibus fundamenta templi, sive terram ad id egerentibus.

⁹ Ante eas] 2. Reg. Voss. 2. Hill. Ante eos. Et Servius ait Scrobs magis masculinum, quam foemininum esse. TANN. Femininum hoc genus satis se posset defendere Ovidii, Lucani, Taciti, ad quem consule Pichen. l. xv. Ann. c. 67. uti & Columellæ, cui frequens est, aliorumque auctoritate. Vide ad Lucan. l. VIII. 735.

Et collecta procul lacerat fragmenta carinae

Exigua trepidus posuit scrobe: ubi temere Markland. ad Stat. l. III. 3. 134. reponi vult collata rogo. fragmenta illa non congerebat rogo, jam ex aliis hienis structo vel incepto; sed illa sola efficiebant rogam. Optime exprimit Manilius l. IV. 55. de eadem Pompeji sepultura

Ejethæque rogam faciens fragmenta carinae.

sed hoc obiter. Hic vero Masculino genere eos exhibent meorum quoque sex meliores. Verum optime Medicæ antiquior totum pronomen delet, ut mox dicitur.

¹⁰ Demum] Lege cum 2. Reg. 2. Hill. Voss. cum deinde TANN. Deinde habent etiam Palatinus. Gudianus, Leidenfis pr. Cantabr. alique; melius; nisi malles deinde, sed vide ad N. 5. turmalis Leid. sec. vellet Palatin.

dire vellent, pronuntiavit, comperisse¹¹ se insidias ab hostibus dispositas; idcirco ne discederent a signis, neve laxarent agmen. Quod quum¹² solerte¹³ ex disciplina fecisset, exceptus forte veris insidiis, quia praedixerat, interritos milites habuit.

4 Vulgo SOLVERE Ed. Tenn. SOLENNE.

III.

11 *Insidias se*] Tò se non agnoscunt MSS. Tenn. Quare glossema putat Keuchenius. Absent sane etiam à mèls octo & Edd. priscis: & scio; sæpè hoc apud auctores optimos absesse: sed cum in Tennulii Codicibus, & Hilensib. compareat; retinéb: immo Palatin. & Vossian. docent nos, unde excidessit; dum exhibent, ut sine hæsitacione rescripsi, *comperisse se i. dein MSS. plerique: agmen laxarent. Addit Petrensis præceptis*, quod non necessarium.

12 *Solvere ex disciplina fecisset*] Ceterorum sententia iniri recte potest; illud autem, *Solvere*, nescio, quid mali habet. Ait enim, cum quotidie metuentes insidiarum milites in officio contineret, fecisse tandem, ut veras insidias facile depellerent: Quare putem rescribendum. *Quo' cum solenne ex disciplina fecisset* &c. BARTH. *Ibid.* Hæc Barthii conjectura visa est Keuchenio verissima; quin & Tennulius, nihil admonitò lectore, confideat eam in textum recepit. Cum tamen mihi videatur falsissima, & cuique bene auctoris verba perpendenti patebit. Praedixerat Sertorius, insidias esse ab hoste dispositas; ideo vetuit, eos a signis discedere. *Forse* ita evenit, & quod ille ex disciplina iusserat, crediderunt milites insidiarum positarum cognitione factum: unde nihil timuerunt. Omnis prædictionis vis & fiducia in Sertorio perit, si demum, postquam solenne hoc ex disciplina fecisset, insidiis exceptus fuerit, & non eo ipso tempore, quo hoc mandatum prima

vice dederat. Nihilominus *Solvere*, quod mordicus retinent MSS. & ceterae Edd., vitiosum omnino duco. In solo Mediceo primo correctum erat *solum*, ut conjectit olim Lippius insuper legens *ex disciplinae*. *Solum* lubens sane recipere, si plures Codices & ab antiquiore mana addicerent. Quod, cum Sertorius *tammodo* ex disciplina fecisset, crediderunt tamen milites, eum de insidiis certiores fuisse, quia forte evenit, ut praedixerat. Aliud tamen later; & e *Solvere* scribendum contendo *Soleris*, minima mutatione seu *solenne*, ne *solerte* disciplina quam optime tribuit Sertorio, homini in omnibus rebus *g-stis* tam prudenti, & callido: unde nullius ducis plura Strategemata sunt illustria, quam ipsius. quare alter Hannibal vocatus est. V. Appian. B. Civil. p. 699. Ceterum hac menda emaculata videor mihi sensum auctoris, deficiente licet nos historia, aliquo modo percipere posse, & tenebras a Barthio offusas dispellere. Credo enim, Sertorium, qui habebat milites barbaros, nec dicto semper audientes, sed feroces, & crebris victoriis hosti insultantes, hoc Strategemate voluisse inprimis equites suos compescere, ne tanta & nimia fiducia quotidie succederent ad hostium munitiones; veritus, ne aliquando insidiae inde suis ponerentur, & inexpectatam sic acciperet cladem. Equites autem ejus fuisse ferocissimos patet ex l. i. c. 9. 2. Hoc ergo ut impediret, nocte quadam scrobes aperuit & dirigit si-

III. ¹³ Chares, dux Atheniensium, quum expectaret auxilia, & vereretur, ne interea contentu praesentis paucitatis hostes ¹⁴ castra ejus obpugnarent, ¹⁵ complures ex iis, quos habebat, ¹⁶ per adversam ¹⁷ partem nocte missos, jussit, ¹⁷ qua

¶ Vulgo PER ADVERSAM.

re duxit ante aciem, ut bene Mediceus Codex: nam cui usui esset, aciem dirigere ante scrobes, ut recte vidit Barthius, audacioris usus conjectura. Scrobes autem fecisse eas videtur, ut melius simularet suum insidiarum metum. Cum vero turmales sive equites solito more vellent lacerare hostes, iisque ante eorum munitiones illudere, praedixit insidias ab hoste dispositas, vetuitque quemquam exire. Cum autem forte ita evenit, ut verae insidiae essent ei dispositae, milites putaverunt, cum praedixisset id, quod solum ex solerti disciplina cavendum praemonuerat. Sic, ni fallor, omnia erunt plana, & intellectu facillima. Verum huic explicationi vehementer obstant prima verba *hostium equitatu maxime impar. &c. qui*. quibus verbis, si sana forent, tota mea destruitur sententia. Verum falsissima illa sunt, & historici contraria. Sertorius impar non fuit equitatu; immo potius praevault equitatu hostili, utpote qui 2000. simul equites in insidias potuit emittere, a reliquo corpore separatos V. cap. 5. §. 31. Huc facit, quod Hispanorum populorum milites habebat, quos notum est maximam vel saltem optimam partem semper fuisse equites. Confer Plutarch. & Appian. Lego itaque ex variis MSS. torum lectionibus supra notatis Q. Sertorius, equitatu maximo comparato, qui usque ad ipsas munitiones hostium n. f. &c. Ex conjectura tantum est comparato pro MS. imparator, Cetera e scri-

ptis vel si vis equitatu maxime Vi-
tor. Verum si haec audaciora alii
cui videantur, simpliciter pro *damum*
reponere *damum*, ut deinceps
vidi olim placuisse Lipsio, qui
etiam solenter ad libri sui margi-
nem adscripsisse videtur; pro cer-
to enim hoc non adfirmare au-
sum; quoniam lectu difficillima
est ipsius manus. Ut scrobes mo-
do ante aciem aperuerit sub
praetextu insidiarum Sertorius,
ne sui equites turmales de die a
signis discedere & domum redire
vellent praeter metu, ne in via ab
insidiarioribus exciperentur.

¹³ Chares] 3. Reg. 1. Hill. Voss.
incipiunt hic novum caput. *Quae*
facienda sunt pro castris, si satis
fiduciae in praesentibus copiis non
habeamus. TENN. Male Laves Me-
dic. pr. Phares Leid. tert. Edd.
Parisi. Hittorp. & Wech. De eo-
dem agit l. 111. c. 10. §. 8. Poly-
aen. l. 111. c. 13. aliique.

¹⁴ Castra] Medic. prim. a. m. pr.
castrum expugnarent, dein iis MSS.
qdd. ut semper variatur.

¹⁵ Complures] Mediceus anti-
quior *quamplures*. sic l. 111. c. 9.
4. *Complura oppida. al. quamplu-
ra.* Nepos Alcib. 6. in MSS. Sciti
Scotti, Boecleri, & Leid. *civitates*
quamplures. Caesar cum ali-
bi, tum l. 111. B. Civ. c. 19. in MS.
Lovan. *vulnerantur tamen quam-
plures*. Consule Munker. ad
Hygin. Astronom. l. 11. c. 1. *ut*
quamplures dixerunt, & Curtium
ad Sallust. B. Catil. c. 19. *Boni*
quam plures.

¹⁶ Per adversam partem] Ita
vulgo ab omnibus editur contra
auctoris mentem. *adversa castro-*
rum

¹⁷ qua praecipue conspicui forent hostibus, redire in castra, & accedentium novarum virium speciem praebere. Atque ita simulatis auxiliis ¹⁸ tutus a se est, donec instrueretur expectatis.

IV. ¹⁹ Iphicrates Atheniensis, quum campestribus locis castra haberet, explorassetque, ²⁰ Thracas ex collibus, per quos unus erat descen-

a Vulgo TUTATUS EST. b Vulgo THRACES.

rum pars est obversa hosti, quem debebat celari exitus eorum, si crederet, adventantes esse novos auxiliares. Debuisset saltem scribi *diversam*; uti ediderunt l. xi. §. 21. *per diversam partem castra ejus occupavit*. Ubi itidem MSS. plerique *aversam*, sed ut illic quidam vere forsitan *aversam*, sic hic verissime. Gudianus, Petrensis, & Vossian. *aversam*, quod ex conjectura ad libri sui marginem jam reposituit Gronovius. *aversa pars est aversa porta*, quod utrumque saepius occurrit apud Livium. Ut exemplis parcam, ad Gronovium ad eum l. xxxiv. c. 47. *Quum alius tumultus ex aversa parte castrorum est exortus*. ubi in vulgatis idem erat error. Praeterea malim *emissis*. Livius l. xxiv. 17. *Claudius Neronem cum robore equitum, silentio noctis per aversam maxime ab hoste portam emittit, circumvedumque &c.* & passim. Curt. l. iv. §. 25. *Elapsus per eam portam, quae ab hoste aversa erat*.

¹⁷ *Justi quae* Petrenf. j. *ut quam praecipue cum c. f. h. redirent*. Cantabr. text. f. *ea parte quae*. quam etiam Medic. pt. & & Leidensf. pr. dein *castrum rutilus* Medic. pr. Petrenf. praebent.

¹⁸ *Tutus*] *Tutus* MSS. SCRIV. 2. Reg. 3. Hill. *tutus*. 2. Reg. Voss. *tutus*. T. H. M. *Tutus* Gudian. *Tutus* exhibent quoque Palatin., duo Cantabrigienses, & uterque Leidensis cum Ed. Parisf. Cl. Wasse etiam hoc participium active pro *tutus* seu *tutatus* praefert in

Ind. Sallust. ad c. 74. B. *Jugurth. Numidas in omnibus proeliis pedes magis, quam arma tuta sunt*: ubi quoque illic & in Frontino hoc mavult, Wassei nomen reticens ultimus editor, quasi sibi, non Wasseo, ea laus esset tribuenda. quin & ibi quoque Plinii locum sic se corrigere gloriatur, quem ex MSS. jam correxerat Harduinus. Similiter hoc restituendum Apulejo in f. *Apologiae* ex MSS. & Edd. VV. *Si me &c. praecul a cultu philosophia tutus sum*. Vulgo erat *si p. a. c. philosophiae tutus f.* unde male Casaubonus fecit *philosophiam tutus f.* Verum dum hic viri Docti se dicunt legere *tutus*, non animadvertunt, calum verbi abesse: nam alias fiet mere adjectivum, & deberet dici *tutus fuit*. Solus Keuchanius opinatus est, *auxiliis sua tutus vel tutatus*. At certius dabunt MSS. nam Leidensf. pr. Hillensberg. & Ed. Parisf. *tutus esset*. Unde elicio *tutus se est* vel *est se*, legoque *se tutus est*.

¹⁹ *Iphicrates*] Alibi notatum, a Frontino similia Iphicratis Strategemata confundi. Hujus, sed paulo alium in modum meminit Polyæn. l. iii. §. 46. ubi vide Casaubonum, & supra l. §. 24.

²⁰ *Thraces*] Duo Cantabrig. Palatin., Gudianus, Leidensf. pr. & Ed. Parisf. *Thraces* verissime & nostri more. Vide Keuchen. ad l. i. c. 11. §. 9. nos ad l. 11. 4. 1. & ad Lucan. l. iv. §. 93. Hoc ipsum *Thraces* infra l. 111. c. 5. §. 1. c. 16. §.

scensus, nocte ad ²¹ diripienda castra venturos, clam duxit exercitum, & ²² in utroque viae latere, per quam transituri erant Thraces, distributum collocavit: hostemque decurrentem in castra, in quibus multi ignes per paucorum curam instituti, speciem manentis ibi multitudinis servabant, a lateribus adortus obpressit.

21 Diripienda] Leid. pr. irripenda.

22 In utroque] Tò in non agnoscunt MSS. SCRIV. Mei tamen omnes praeter Vaticanum & Mediceos, in quibus ultimis

& utroque latere, per quae tr. de in Petrensis discurrantem. Medic. pr. ab lat. Palatin. adortusque. Petrensis denique pro obpressit, cecidit.

C A P. XIII.

De Effugiendo.

EXEMPLUM I.

Galli, pugnaturi cum Attalo, aurum omne & argentum ¹ certis custodibus tradiderunt, a quibus, si acie ² fusi essent, ³ spargeretur, quo
a Vulgo quibus parceretur. fa-

1 Certis custodibus] Qui illi certi custodes quibus parceretur, exercitu fuso? Scribe Graecis custodibus. Visuri enim regii milites, non esse Gallos, qui custodiae erant praepositi, caedi non erant daturi operam, & vi perrupturi impedimenta ad persequendos hostes, sed se praedae dedituri. BARTHIVS Advers. l. II. c. II. Hinc Keuchenius etiam, tacens de Barthio, scribe, Graecis. Sed nodum in scirpo quaerunt Viri docti; Cum spargeretur omnino sit scribendum, ut statim videbimus. Ceteris Medic. sec.

2 Fusi essent] Malui hoc, quam aliorum, si acie fugissent. MOD. Sic Modius 2. Hill. & 1. Reg. fugissent. TENN. Non quidem mutatu opus erat fugissent, quod satis stare posset, confirmatum MSS. meis quinque. & Edd. pri-

mis Fusi essent rectius tamen iudico, quod habent Palatin. Voss. Canabr. Bib. publ. & margo Hittorp. ac Wechel. fugitum esset. Leid. sec. fugiente Medic. pr. aciem fugissent Medic. sec. & Canabr. tert.

3 Parceretur] Lego Spargeretur pro parceretur. Consideret, qui voler. MOD. Sed id verbum sequenti statim linea positum est, itaque huc non intrudendum. BARTH. Ibid. Modius Spargeretur & ita correctum in uno Reg. & Voss. Quibus spargeretur pro a quibus. TENN. Quaero, quid Gallos fuga salutem quaesituros iuvaret, si parceretur certis vel Graecis custodibus. Num minus tum possent ipsos persequi? immo vero eo celerius Attalus eos assequi posset, si modo aliquos e suis apponeret illis custodibus, qui

STRATEGEMATICON L. II. C. XIII. 311

facilius ⁴ colligenda praeda hostem inpeditum effugerent.

II. ⁵ Tryphon, Syriae rex, victus, per totum iter fugiens ⁶ pecuniam sparsit; ⁷ eique sectandae ⁸ Antiochi equites inmoratos effugit.

III.

⁴ Vulgo EAQ. SECTANTES A. E. MORATUS.

qui eos simul cum capta gaza custodirent, & in vinculis tenerent. Unde patet, ineptissimum esse illud *parcere*, & omnino rescribendum *spargeretur*, qua res fieret, ut retardaretur vehementer in fugiendo hostis: quare hoc Strategema a Mithridate & aliis quoque adhibitum est. *Parce* Medic. pr. Petrensis *quae si in acie fugissent, spargerent*. Quod praeter in *acie fugissent* amplectitur totum Cl. Wasse ad Sallust. B. Jugurth. c. 42. ubi vide quoque, quis Attalus hic fuerit. Mihi tamen hoc ex interpolatione quadam videtur: quare malui addita praepositione, ut olim etiam coniecit Lipsius, a quibus *spargeretur*. Nam alterum sine praepositione nimis ambigue dictum videtur. Sanutus explicat Galli pugnaturi cum Attalo aurum omne & argentum custodibus certis tradiderunt, ut, si aciei contingeret serga dare, hostes thesauris insenssi, fugientibus parcerent.

⁴ Colligenda] Medicei, Cantabr. Leid. sec. in colligenda. Dein Medic. pr. a m. pr. *hoste inpedimentum*. Medic. sec. pro var. lect. *hostis inpedimentum*.

⁵ Tryphon] Scripsi Tryphon per y. Graecis enim Τρυφών, unde Tryphon, vel Trypho, ut Iustino vocatur l. xxxvi. 1.

⁶ Pecuniam sparsit] Florus III. c. 5. de Mithridate Rege. Rex callidus, Romanaeque avaritiae peritus, spargi a fugientibus sarcinas & pecuniam iussit, qua sequentes morarentur. Hinc Mithridatem venuste cum Medea comparat Cicerone, pro lege Manilia c. 9. Pri-

mum ex suo regno sic Mithridates profugit, ut ex eodem Ponto Medea illa quondam profugisse dicitur: quam praedicant in fuga, fratris sui membra in iis locis, qua se patrens prosequeretur, dissipavisse, ut eorum collectio dispersa, morereturque patris celeritatem persequendi retardaret. Idem fecit Mithridates Sarrapa in Paphlagonia. Polyaeus l. 7. Claudianus laudat Striliconis milites, quod obiecta praeda eos non fuerit morata ab hoste insequendo, bello Getico v. 613. Quum

Callidus ante pedes venientibus obijcit hostis

Incautum. Neque enim feralis praeda moratur. TENN.

⁷ Eaque sectantes] Alii, *eumque sectantes*: quidam etiam, *eique insectandae Antiochi*, &c. quae quid sibi velint, nisi forte scribi debet, *eique insectandae Antiochi equites moratos, effugit*. Quod parum abest, quin verum suspicer. MOD. Quidam, *eumque*: item *eique insectandae*, quod Modius arripit, & legit mox, *moratos*. SCRIV. 3. Hill. 1. Reg. *Eum sectantes*. 3. Reg. *Ei sectandae*. Optime Voss. *eaque sectantes fraude*. TENN. Vossianus modo habet *eaque fraude*; quod interpolatorem sapit. *eique insectandae* in Edd. est primis; *eumque sectantes* Ed. Paris. Hittorp. & Wechel. Ceterae Edd. *eaque*. Sed contra MSSROS. Leidens. pr. *Eam sectande*. Medic. pr. *eam sectando*. Medic. sec. *eum sectando*. Vaticanus *ei sectato*. Cantabr. Palatin. Guadianus, Leid. sec. *ei sectandae*, pro *moratis* Medicus pr. *moratis*, Leidens.

III. ⁸ Q. Sertorius ⁹ pulsus acie a Q. Metello Pio, ne fugam quidem sibi tutam arbitratus, abire dispersos milites iussit, admonitos, in quem locum vellet convenire.

IV. ¹⁰ Viriathus, dux Lusitanorum, copias

no-

denf. sec. *moratos*. Vaticanus *mo-
ra*. Ad hostes, non Tryphonem
hoc refert quoque Leid. text. *dum
hostes propter hoc remorarentur, ip-
se cum suis evasit*. Veram lectio-
nem hic servavit nobis Sanutus
*effugit Antiochi milites ad ejus
collectionem immoratos*. Hinc quip-
pe patet, cum MSS. scriben-
dum esse *eique sectandae immora-
tos*, ut fere Modius. *Moratos* con-
jecerat etiam Scriverius. Malleim
tamen sine copula, quae in nul-
lo fere MSto reperitur, *sparsit*. *Ei
sectandae*. *Sectari* pecuniam dicitur,
ut *sectari praedam, feram* &c.
Immoratos ei sectandae optime ex-
primit cupidinem militum pecu-
niae inhiantium.

⁸ Q. Sertorius] Leid sec. caret
praenomine. *Acie* deest in Pa-
latino. Dein MSS. ut dedi. vulgo
mil. disp. ab. Hillensb. admonitus.
Cantabr. tert. subdit *tamen*. Pa-
latin. pro *in quem locum* habet
mihi quem.

⁹ Pulsus acie] Ineptissimi ho-
mines sunt librarii. Nam quo-
modo pulsus acie milites mone-
re potuit Sertorius, qui dispersi
utique fuga non praesolaban-
tur ejus mandatum, cum jam
fugati essent? sed res mira opor-
tet fuerit, quae eorum cerebro
talís obtingere potuerit. At res
aliter habet: Nimirum antequam
pelleretur, exercitui suavit Serto-
rius discessum, & locum conve-
niendi assignavit, ut facile ani-
madvertit vir talium prudentissi-
mus, Metelli exercitum a suis lo-
co moveri non posse. Hanc sen-
tentiam veram esse docet sequens
etiam exemplum Viriati, quem
simili modo sparsisse exercitum,

stque Sertorium, ipse auctor te-
statur. Si itaque Sertorius suos
sparsit, sane antequam pelleretur
a Metello, id facere necesse ha-
buit. Castiganda igitur scriptu-
ra, & legendum Q. Sertorius pel-
lendus acie a Q. Metello. De saga-
citate hujus egregii ducis lege li-
brum Plutarchi. BARTHIVS. Ad-
vers. l. II. c. II. Nodum in scir-
po quaerit Barthius. Bene se ha-
bet *pulsus acie*, quod non statim
notat fuga dispersos; sed eos,
qui cesserunt hosti, & adunata
fuga abire vel in castra vel in alia
loca tuta conantur. Hoc factum
Sertorius praevidens, hostes suis
instituros, si conjuncti manerent,
suavit, ut se dispergerent, & in
certum locum convenirent. Et
forsan tangit rem, quae est apud
Plutarchum in ejus vita p. 575.
ubi Sertorio cum suis pulso tam-
diu Hispani apud ipsum manserunt,
donec ipse in tuto intra
urbem essent, & tum demum
quisque sibi fuga salutem quae-
sivit. Si scivisset Sertorius, pel-
lendum se necessario fore a Me-
tello, declinasset potius proelium,
ut fecisse eum saepe restantur hi-
storici. Alia res est de Viriatho.
Ille enim videns suos Vetilio im-
pares hortatus est, ut se disper-
gerent, dum interim cum cle-
tis hostem sisteret, & eluderet.
Consule omnino Appian. B. His-
pan. p. 489.

¹⁰ Viriathus] Sic rursus scripsi
pro *Viriatus*. pro *evasis* Medic.
sec. opposuit. pro *ratione* Medic.
pr. *specie*. Cantabr. tert. *usus ra-
tione*. Mox scripti ex Petrensi, &
utroque Leidensi *dein* pro *deinde*.
Collectio Med. sec. & Edd. Italicae.

nostras, locorumque iniquitatem evasit eadem, qua Sertorius, ratione, sparso exercitu, dein re-collecto.

V. Horatius Cocles, urgente ¹¹ Porfennae⁴ exercitu, iussit suos per pontem redire in urbem, eumque, ¹² ne casu sequeretur hostis, intercideret. Quod ¹³ dum efficitur, in capite ejus propugnator ipse insequentes detinuit. Audito denique fragore pontis abrupti, dejecit se in alveum: ¹⁴ eumque non armis, sed vulneribus on-

ra-

a Vulgo DEINDE. b Vulgo PORFENNAR.

¹¹ Porfennae] Sic malui cum Ed. Rom. Ceteri Edd. & MSS. per duplex na; sed poetis media est brevis, & apud Graecos unum tantum est N. Adi Cl. Duker. ad Flor. l. i. c. 10.

¹² Ne casu sequeretur hostis] Neque iste locus sanus est, ut decebat. Certo enim securus erat Porfenna, neque ullo modo opus, ut casu dicat. Scribe ne hac assequeretur hostis &c. dum enim pontem transirent, spatium dabant sequendi; interruptione vero interceptebatur periculum. Ibidem non armis, sed vulneribus ita correxit Stewechius; vulgo eumque in armis, & vulneribus oneratus. Quam ego lectionem genuinam, nec sollicitandam arbitror. BARTHIVS. Ibid. Casu me quoque offendit. an ne consq. ? vel ne eos inseq. ? sed sequitur insequentes. an ne ea vel eo subsequeretur ? Ea subsequeretur Lipii quoque conjecturam esse ex ejus exemplari vidi. Ed. Bonon. eumque ne casu segue hosti intercideret. Liv. II. 10. Ut pontem ferro igni, quacumque possent vi, interromperent. Num quid tale & hic fuit. nam hosti valde placet.

¹³ Dum] Cum Leid. pr. effecturans Leid. sec. Mox deinde Hildensb. & Cantabr. text. damum Leid. sec. Palat. enim.

¹⁴ In armis & vulneribus] Sic Colonienfis editio: Paris. enim pessime habebat, eumque non armis, sed vulneribus oneratus transnavis. Malim autem ego, eumque, & armis, & vulneribus, &c. Mod. Fuit, qui haec ita mutaret, eumque, & armis, & vulneribus oneratus. quod ferrem facile, ni Parisiensis editionis lectionem pessimam esse pronunciasset; quam ego & genuinam, & optimam esse probabo. ea talis est: eumque non armis, sed vulneribus oneratus transnavis. Dictum illud non armis, quasi non solum, non tantum armis. de quo Graecismo dixi in libello de particulis linguae Latinae; eumque magnos viros, & in Ciceronis lectione imitationeque assiduus praeteriisse offendi; & parum abfuisse, quin illorum temeritate Cicero in Versinis vulnus accepit. Unum Ciceronis testimonium adhibere visum est ex ea pro Sextio: Eaque non silentio consulum dissimularentur; sed & voce, & sententia comprobarentur. Similia qui vult, in Pandectis juris observata, petat ex Antonii Augustini lib. 11. Emendationum, cap. 1. STEW. Eumque non armis. Ita legendum. Vulgo est, eumque in armis & vulneribus a. r. placet Modio, eumque & armis

ratus ¹⁵ transnavit.

VI. Afranius, in Hispania ad Ilerdam, quum Caesarem fugeret, instante eo, castra posuit: quum idem Caesar fecisset, ¹⁶ & pabulatum suos dimisisset, ille signum repente itineri dedit.

VII. Antonius, quum ¹⁷ ex Parthis sibi instantibus reciperet exercitum, &, quoties prima luce moveret, toties urgentibus barbarorum, sagit-

4 Vulgo TRANAVIT.

¶ v. o. t. SCRIV. *Eumque non armis, sed.* 3. Hill. 3. Reg. *Eumque in armis, sed.* Parisiensis editio damnata est Modio sine iure. *Eumque non armis, sed.* Cum sit optima, ut observavit Stewechius. *Non armis* dictum pro non solum, non tantum armis. Cicero pro Sextio. *Eaque non silentio consilium dissimulantur, sed & voca & sententia comprobantur.* Sallust. Jug. c. 14. *Non enim regnum, sed fugam, exilium, egestatem, & has omnes, quas me premunt, acutissimas cum anima simul amissi.* Apud omnes gentes haec particula subauditur. Paulus ad Philem. v. 16. *Ὁὐκ ἔτι ως δούλον, Ἀλλ' ὡς ἐρ. δούλον ὡς ἐλεύθερον.* Suscipe illum non jam tantum ut servum, sed amplius quam servum. Vide Stewechium de particulis, & ad Arnob. fol. 106. Antonium Augustinum l. 11. Emendationum c. 1. TENN. Primo male Barthius putavit in armis & vuln. vulgatam esse lectionem; cum contra sese res habeat. non armis, sed vuln. est in Edd. Rom. Bonon. Paris. & Wechel. in armis & v. etiam Ed. Vefal. MSS. plerique in armis, sed vuln. Leid. sec. *eumque armis & v.* Palatin. & Vaticanus. *inermis, sed v.* contra historiae fidem. Vulgaris consentit Medicus antiquior, Recte. alter interpolavit per tantum, sed &. *Non armis, sed vulneribus signi-*

ficat non tam armis, quam quidem vulneribus oneratus. ut in Sallustii citato loco. Ibi vide Cl. Wafse & alios, ac Dukerum ad Florum l. 11. c. 2. *Nec cum hominibus, sed cum monstris.*

15 *Transnavit*] MSS. quinque, & Edd. primae *transnavit recte*; ut aliquoties supra. *transnavit.* Leid. sec.

16 *Et pabulatum*] Leidens. pr. *ad pabulatum.* dein Leid. sec. *misses.*

17 *Ex Parthis sibi instantibus*] 3. Reg. 3. Hill. Voss. *Ex parte sine i.* TENN. Gudian. Palatin. Leidens. pr. Cantabrig. Bib. pub. Medicus sec. Ed. Paris. *ex parte sine.* Petrenius *ex parthis illis,* Cantabr. tert. *se p.* Medicus pr. *ex Parthis Siriae.* Unde non dubium mihi est, quin *sibi* sit vitiosum. *Instare* sine casu sexcenties ubique invenias, ut modo Ex. praeced. Nec Syria hic locum habere potest. Acciderant enim haec in Media ultra Armeniam. Quare existimo, excidisse hic vocem, & scribendum *ex Parthis sine sine instantibus.* Quotidie enim vexabant eum, & misere carpebant recedens Antonii agmen. Evolve, nec poenitebit, Plutarchi Antonium, & Appianum de B. Parth. ac Florum l. 14. c. 10. & qui ibi citantur. Ex debebat Lipsius.

gittis infestaretur^a ¹⁸abeuntium agmen, in quintam horam continuit ¹⁹suos, & fidem eo stativorum fecit. Qua persuasione digressis inde Parthis, iustum iter ²⁰reliquo die sine interpellatione confecit

VIII. Philippus, in Epiro ²¹victus, ne fugientem eum Romani premerent, inducias ²²ad sepeliendos^b, qui caesi erant, inpetravit, & ob id

re-

^a Vulgo INF., A. A. T. Q. H. O. SUIQUE F. CONSTANTIOREM F.
^b Vulgo AD SEPELIENDUM EOS.

¹⁸ *Abeuntium agmen, in*] Scribendum existimo *infestaretur*, *agmen in quintam horam continuit*, *suisque fidem constantiorem abeuntium fecit*. Parthi enim, cum abessent, repente aderant. Itaque in quintam horam manens Antonius, certas tandem reapse abiisse, movit agmen. In vulgata sententia nec pes, nec caput boni sensus. BAETH. Ibid. Male, ut e MSS. liquet.

¹⁹ *Suisque*] Omnes MSS. *suos*. *Fidem constantiorem*. Voss. & 2. Hill. *fidem constativorum*. Hinc legit, & distinguit celeberrimus Graevius. *Toties urgentibus Barbarorum sagittis infestaretur abeuntium agmen, in quintam horam continuit suos, fidemque stativorum fecit*. TENN. Neque aliter scribendum esse ad libri sui marginem monent J. F. Gronovius, & I. Vossius, mihi que MStos versanti, protenus in mentem venerat. Plus tamen later: nam *que* in nullo est veteris libro. *Suos fidem* MSS. sex, & Ed. Paris. At duo Medicei, & Cantabrigienses *suos*, & *fidem*. bene. *Suos constantiores* Hillensb. *Constantione* Leidens. sec. *Constantiorum* Leidens. pr. Vaticanus, & Palat. *Constantiorum* Petrensi. *Constantivorum* Cantabr. Bib. pub. Quapropter vere, ni fallor, lego *inf. ab. agmen, i. q. h. cont. suos, & sedep h stativorum f.* Eo siue ea

re, quod suos continuit.

²⁰ *Reliquo die*] Alias *alio*, vel *alio die*. MOD. *Alis* inveni in Petrensi, Hillensb. Medic. sec. Leid. sec. & Edd. Paris. ac Wachel. Male. Rectum omnino est *reliquo*. Plutarchus p. 938. ἡμεῖς οὖτος ἀναξίου ἐκείνης ἐπορεύοντο, ἢ πολέμιον ἢ παροχλόντων. Sic enim malo ex Appiano p. 268. quam ἀναξίου ἐκείνης sub intellectu Antonio. Vicissim ex Plutarcho corrigendus Appianus, in quo inepte editur ἀναξίου ἐκείνης. Supra digressus Gudianus, digressus Palat. & Leid. sec. Sino successione Hillensb.

²¹ *Victus*] MSS. *veritus*. SCRIV. Unus Reg. *veritus*. TENN. Item duo Medicei, & Edd. Italicæ. c. VIII. §. ult. *Philippus veritus*, *no impetum Scytharum sui non sustinerent*.

²² *Ad sepeliendum eos*] Voss. 4. Reg. 1. Hill. *ad sepeliendos*. TENN. Ut vulgatum Latinum sit, & non antiquatis modo, sed auri ævi scriptoribus usurpatum, de quo vehementer dubito, & vide Sanctii Minerv. p. 451. & ibid. Perizon. tamen hoc etiam loco non magis admitto, quam l. 1. §. 21. *Ad opprimendum ipsos*. ubi MSS. *opprimendos*. Ita hic *sepeliendos*, *qui c. erant*, Sex mei bene; Ele-

gan-

remissioribus custodibus evasit.

IX. ²³ P. Claudius, navali proelio superatus a Poenis, quum per hostium praesidia necesse haberet erumpere, reliquas viginti naves, tamquam victrices jussit ornari: atque ita ²⁴ Poenis existimantibus, superiores fuisse acie nostros, terribilis excessit.

X. Poeni, classe superati, quia instantem avertere ²⁵ Romanum studebant, simulaverunt, in vada naves suas incidisse, ²⁶ haerentesque imitati, effecerunt, ut victor eorum timens casum, spatium ad evadendum daret.

XI. ²⁷ Commius a Atrebas, quum victus a Divio Julio ex Gallia in Britanniam fugeret, & forte ad Oceanum secundo vento quidem, sed aestu recedente, venisset, quamvis naves in siccis lito-

ri-

a Vulgo COMMINTVS.

gantius pronomem praecedens seu nomen subintelligitur. U. n. *supeliendus eas*. Ed. Rom. *Se-peliendus illi, qui c. e.* & Bonon. *supeliendus illi qui c. e.* Inquire, quod lateat. Ceterum videbimus, similiter Gerundium cum Accusativo femin. generis junctum non confirmari a MSS. Adinotata ad l. 3. §. 7. *ad liberandum rempublicam*.

²³ P. Claudius] Medicei, & Edd. Italicae. *Nero Cla.* perperam. Intelligitur enim P. Claudius Pulcher, qui auspiciis neglectis infelicissime contra Poenos navali pugna dimicavit, qui sive auctorum, sive librorum culpa nonnumquam Appian Cl. audit. Vide Cl. Duker. ad Flor. l. II. c. 2. §. 29. quo loco tamen in Leid. Cod. inveni P. Claudio.

²⁴ Poenis] Hillensb. a Poenis, & dein accessit.

²⁵ Romanum] Romanorum classem Cantabr. tert. Simularunt

Medic. pr. dein ibi incidisse. Idem

Medic. alter ibi introisse.

²⁶ Haerentesque imitati] In max-gine erat a ventisque mutari. Ger-rae. Mo d. *A ventisque imitari* Vaticanus: *A ventisque mutari* Medicei, Edd. Rom. Bonon. & Mar-go Wechel. *mutari*. Nutari Hit-torpii ora. sine haerentesque etiam Leid. sec. arentisque Leidens. pr. *haerentesque vitati* Gudianus.

²⁷ Comminius Atrebas] 1. Reg. 2. Hill. *Cominius*. Voss. 2. Reg. Gujerus *Comius*. & sic passim Caesari vocatur. Omnes autem MSS. habebant *Atrebas*. 3. Regii, Voss. & 2. Hill. (Leid. pr.) *Julius Frontini Strabogematon liber secundus explicit, incipit tertius*. unus Hill. *Sexti Julii, &c.* TERN. Licet Keuchenius quoque viderit, hunc hominem a Caesare vocari *Cominium*, vix tamen rejecerit *Cominius*, quia nota est familia Romanorum *Cominia*. Verum quid illa familia sive gens pertinet ad Atrebatem sive Gallum hominem? Non dubium est, quin

re-

ribus¹⁸ haerent, pandi nihilominus vela jussit. Quae quum persequens cum Caesar ex longinquo tumentia, & flatu plena vidisset, ratus, prospero sibi eripi cursu, recessit.

rescribi debeat vel *Comius*, ut monuit quoque Daviesius ad Hirt. B. Afric. c. 44. ubi contra pro *Cominius* erat *Comius*. Vide Caesar. B. Gal. I. VIII. 6. 7. 21. 22. 47. &c. Atque ita Medicei, Leidens. pr. Palatin. & Cantabr. text. Vel potius *Cominus* e duobus Cantabrig. & aliis ac Dione I. XL. 140. *Kōmēs*: Nec aliter jam olim exhibuit Hittorpius. In

aliis *Cominius*, *Comminus*, *Gomius*, *Cominus*, *Attabas* plerique mei quoque, & Edd. primae.

28 *Haerent*] MSS. *haberēt*. SCRIV. *Haberet* Ed. Bonon. *haberent* Medicei. Dein *quem* Edd. primae carentes cum utroque Leidd. *quā eum*. Cum *prospero* Petrensi. Medicei *cursu* pr. *sibi eripi* ratus.

S E X T I
J U L I I F R O N T I N I
S T R A T E G E M A T I C O N
L I B E R T E R T I U S .

P R A E F A T I O .

SI priores libri responderunt titulis suis, & lectorem hucusque cum attentione perduxerunt, edam nunc circa obpugnationes urbium defensionesque strategemata: nec morabor ulla ¹ praelocutione, prius traditurus, quae obpugnandis urbibus usui sunt, tum, quae obsessos instruere ³ possint: ⁴ depositis autem operibus

¹ *Si priores*] Si deest in Leid. sec. & Palat. *Responderunt* Leid. pr. *Praeduxerunt* Palat. *Defensionemque* Leid. pr. *defensoresque* sec. non mov. Petrensis. Mox item Leid. sec. quatuor alii tunc. *Qua oppressos* Medic. sec. *Oppressos* quoque in Medic. pr.

² *Praelocutione*] MSS. *prolocutione*. SCRIV. 3. Hill. Voss. *Scriverius prolocutione*. TENN. *Prolocutione* etiam Medicus sec. quod placet Keuchenio. At *προοιμία* *ἔξω* non est proloqui. Sed *proloqui*. Seneca Excerpt. Controv. III. in praef. *Si a praelocutione dimitteret*. Nisi statuamus, *prolocutionem* dici, ut *proludium* & *prolusionem*, pro quibus saepe in minus bene emendatis libris invenias *proludium* & *prolusionem*. V. Cl. Duker. ad Flor. I. 17. c. 2. §. 2.

³ *Possint*] *Praecedat usui sunt*: unde videretur subsequi debere *possum*. Quomodo etiam Petrensis & Vossianus. Verum non temere mutem. Amant auctores aliquando variare modum. Consule Munker. ad Hygin F. 148. Duker. ad Flor. I. 11. c. 15. §. 3. Cort. ad Sallust. B. Jug. c. 4. *Qui si reputaverint, & quibus ego temporibus magistratus adeptus sum, & quales viri idem assequi nequiverint*. Nepos in Lyf. c. 2. *nisi qui aut ejus hospitio contineretur, aut se illius fore proprium fide confirmaret*. Sic MSS. & meliores Edd. In vulgatis quibusdam *confirmaret*.

⁴ *Depositis*] Medic. sec. *dispositis*. Cantabr. tert. *operantibus in m*. Dein *obpugnationem* Medicus sec. & Hillensb. *obpugnationum* Leid. sec.

bus & machinamentis, quorum expleta jam pridem inventione, nullam video ultra artium materiam, has circa expugnationem species strategematon fecimus.

INDEX CAPITUM.

- CAP. I. **D**E repentino impetu.
 II. De fallendis iis, qui ⁵ obsidentur.
 III. De eliciendis ad prodicionem.
 IV. Per quae hostes ad inopiam redigantur.
 V. Quomodo persuadeatur, obsidionem ⁶ permansuram.
 VI. De destructione praesidorum ⁷ hostium.
 VII. De fluminum derivatione & ⁸ vitiatione aquarum.
 VIII. De injiciendo obsessis pavore.
 IX. De inruptione ex diversa parte, quam ⁹ exspectamus.
 X. De infidiis, per quas eliciantur obsessi.
 XI. De ¹⁰ simulatione regressus.

Ex

a Vulgo HERR P.

sec. propugnationem Petrenf. expugnationis Edd. primae, in quibus etiam Strategematis.

⁵ Obsidentur] Omnes MSS. obsidebuntur. TENN. Mei quoque, & Edd. primae praeter Palatin. Sed male: quare ad ipsum caput variant. iis deest in Leid. sec. non male. Idem statim reducuntur.

⁶ Esse permansuram] T^o esse adulterinum est; nec in ullis MSS. occurrit. TENN. Non item in meis, neque Edd. Rom. Bon. Paris. quare deleui. In nonnullis Edd. & MSS. persuadetur.

⁷ Hostium] Voss. & 3. Hill.

Hostilium. TENN. Uti & Leidenf. pr. rectius.

⁸ Vitiatione] MSS. & Edd. quidam hic & c. 7. vitiatione, citiatione, sinctione. Male. Vitare aquas est veneno contumpere. Ovid. l. xiv. Metam. 55. de gurgite

Hanc dea praeviciat.
 Lactant. Epit. c. xl. Aqua omnis amantitudine vitabitur.

⁹ Exspectamus] Hill. exspectatur. TENN.

¹⁰ Simulatione] Leid. pr. dissimulatione, dein Medic. pr. de contrario. Haec desunt in Edd. Italicis.

11 Ex-

Ex contrario circa tutelam obsessorum.

XII. De ¹¹ excitanda cura suorum.

XIII. De ¹² emittendo & recipiendo nuntio.

XIV. De introducendis auxiliis, & com meatibus
¹³ suggerendis.

XV. Quemadmodum efficiatur, ut abundare videantur, quae decrunt.

XVI. Qua ratione proditoribus & transfugis occurratur.

XVII. De eruptionibus.

XVIII. De constantia obsessorum.

¹¹ Excitanda] Omnes MSS. exercitanda. TENN. Variant mei, in excitanda, exercitanda, exercenda, ut & infra.

¹² Emittendo] Voss. & Medic. fec. mittendo. Leid. pr. inmitten-

do. nuncios Medic. sec.

¹³ Suggestendis] Deest haec vox in Mediceo pr. & Edd. Italicis. Dein MSS. omnes, & Edd. veteres; ut edidi. vulgo ut quae decrunt &c.

C A P. I.

De repentino impetu.

EXEMPLUM I.

² T. Quinctius Cos., victis acie AEquis & Volscis, quum Antium oppidum expugnare statuisset, ³ ad concionem vocato exercitu; exposuit, quam id necessarium & facile esset, si non

¹ Impetu] Vatican. motu.

² T. Quinctius] Duo MSS. & Edd. tres pp. carent praenomine. Oppugnare Medic. pr.

³ Ad concionem vocato exercitu] Melius forte ex vestigiis scriptorum, concione vocata; exercitus exposuit, &c. SCRIV. Immo pejus iudice Gronovio ad Livium l. xxiv. c. 28. In concionem vocati placuit. Mei omnes quoque vulgatum retinent; nisi quod Leid. pr. habeat vocatu. Keuchenio ta-

men adeo haec correctio placuit, ut pro sua venditare ipsum non puduerit. Sed, uti dicitur concionem vocare, advocare; in concionem vocare, ita etiam ad concionem vocare. Justin. l. xiv. 1. vocatis ad concionem militibus, gratias agit. XVI. 4. populo ad concionem vocato, ait. l. xxii. 8. Ad concionem vocatos. ubi duo MSS. Orvillii mei in conc. Sueton. Cafig. c. 48. vocatos ad concionem inermes.

non ⁴ differretur. Eoque inpetu, ⁵ quem exhortatio concitaverat, adgressus est urbem.

II. ⁶ M. Cato in Hispania animadvertit, potiri se quodam oppido posse, si ⁷ inopinatus ⁸ invaderet. ⁹ Quatridui itaque iter biduo per confragosa & deserta ⁹ emensus, nihil tale metuentes obpressit hostes. ¹⁰ Victoribus deinde suis caussam tam facilis eventus requirentibus, dixit; tunc illos victoriam adeptos, quum quatridui iter biduo ¹¹ eriperint ⁶.

CAP.

^a Vulgo INOPINANTES. ^b Vulgo ARRIPERUNT.

⁴ Differretur] Aggredi addunt Medicei, Editionesque Italicae. Paulo ante eleganter MS. a J. Fr. Gronovio visus quam id & necessarium & f.

⁵ Quem exhortatio concitaverat] MSS. quo exhortatos. SCRIV. Voss. quo. Medic. sec. quo exhortatione. Medic. pr. Quae exhortatione concitatus, frustra. Urbem deest in Medic. pr. Adjici potius debuisset & cepit ex Livio L. II. c. 65.

⁶ M. Cato] Sine praenomine Leid. sec. ut l. III. 10. 1. Dein mutavi e MSS. & nostri more verborum ordinem. vulgo animadvertit in Hispania.

⁷ Inopinantes] MSS. inopinatus. SCRIV. MSS. omnes inopinatos. TENN. Cuncti etiam mei inopinatos praeter Palarinum, in quo inopinatus. Latine omnia. Nam inopinans optimis quibusvis in usu est. Adi Duker. ad Flor. l. II. c. 6. §. 52. Adde Caes. B. Gall. l. 12. IV. 4. Nepot. in Dat. c. 3. Justin. l. 10. & supra l. II. c. 2. §. 12. Inopinatium terga adortus cecidit. Verum tamen non est; cur hoc sensu recedatur a scriptis, quorum auctoritas hic jubet inopinatos. reponi. Sic apud Valer. Maxim. l. VII. 4. §. 5. Ad Contrabiam conflavit, eamque inopinatam obpressit. & passim. Inopinatos idem ergo, quod nihil ta-

le metuentes, ut sequitur infra; quare ne bis idem ad eisdem referat, praestat multum Palatinus Cod. lectio inopinatus passive, & id fragitas solitus auctoris stylus. l. I. 1. 2. Inopinatus adpelleret classem. c. IV. 6. Inopinatus Thermopylas trajecit. §. 7. Caleses angustiarum inopinatus obpressit a tergibus: ubi eodem modo variatur. atque ita alii. Inopinatus retineret postea ex l. III. c. 6. §. 4. Inopinatus & invalidi, capti sunt. Sed ad eum locum.

⁸ Quatridui] l. Reg. & Voss. Quatridui. Varro Medidies, pro meridies. TENN. Medic. sec. quatriduo.

⁹ Emensus] MSS. quisus SCRIV. Medic. pr. & Leid. pt. emerfus. sed vide ad l. I. 4. 3. Repetitur iter emensus est. Iter remensus l. III. 11. 4. Justin. l. XI. c. 15. Emensus deinde plura millia passuum. ubi itidem in MSS. nonnullis emerfui. Stat. l. 12. Theb. 375.

Jamque emensus iter silvis ad litore duram.

l. III. 324. Jamque emensus iter. sic MSS. pletique. Alii illic remensus. & ita infinitis poetarum & historicorum locis.

¹⁰ Victoribus] Medic. sec. victoriam. Quatridui Voss.

¹¹ Arripuerunt] De perpendendo vel erependo non sunt nos hoc loco

loeo cogitare eorum verborum significatio; ut quae tarditatis sint, & testudineo gradui convenientes voces. Caninam illam litteram male geminatam arbitror: scriptum quippe a Frontino fuisse, *aripuerunt*: quod valet, *abripuerunt*. STEW. Stewech. *aripuerunt*, id est *abripuerunt*. SCARV. 3. Reg. Voss. 2. Hill. *Eripuerunt*. Barthius. *Corripuerunt*. vide ad l. 1. 4. 8. supra. Cacterum rei militaris periti maximum momentum victoriae in celeritate posuerunt; siquidem dilapsis & nondum conjunctis copiis infirmior hostis facile superatur. Xenoph. Cyropaed. fol. 49. l. 117. Ἀνδροπύρῃ ὁ ἄρχοντις εἰς τὸ περὶ χεῖρας ταῦτα εἰδὼν ἔτα μέγα σύμμαχον ἂν ᾔσταιτο ὡς τάχῃ. in Cyro minore fol. 177. Δῆλῳ ὁ κῆρῳ ἀνδρῶν πᾶσιν τῶν ὀδῶν ἃ ὁ Ἀγροπύρῃ. Hinc Alexandri dictum. μηδὲν ἀνακαλόμενος. De illo Diodorus l. 17. Οὐδὲ Ἀλέξανδρῳ ἀκύνως τῶν αὐτῶν βασιλῆς τετραταυρίας ἀπὸ χερσὶν ἐκδίδω, ἵκεν αὐτῷ ὅτι τῶν παρῶν ἐπὶ τῶν ἐπὶ. Iustinus l. 11. c. 9. Miltiades & dux belli erat, & auctor non expectandi auxilii: quem tanta fiducia ceperat, ut plus praesidii in celeritate, quam in auxilii duceret. Caesar l. 1. Bell. Gall. c. 27. Maturandum sibi existimavit, ne, si nova manus Suevo-rum cum veteribus copiis Arriovisi

se conjunxisset, minus facile testis posset lib. VII. c. 56. Quibus rebus cognitis Caesar maturandum sibi censuit, si esset in perficiendis pontibus periclitandum, ut priusquam essent majores eo copiae castrae, dimicaret. TENN. Corripere iter, viam &c. de qua correctione non dubitat Barthius, multis satis exemplis probavit Advers. l. XIV. c. 9. & ad Stat. l. VI. Theb. 124.

Corripere leve spatium. Nec refragaret, si id scriptis Codicibus niteretur. Verum uterque etiam Leidenus, Vaticanus, ambo Medicei, Gudianus, & Pirenensis cum Tennulii MSS. sedant *eripuerunt*, vel *eripuerunt*. Optime & verissime. Quod non ceperunt editores. *Eripere iter* est plus, quam *corripere*, raptim facere, ita ut alios praeeccupes, & te sequi nequeant. Virgilius l. 12. AEnecid. 619.

Eripe, nate, fugam. ubi Servius *Acclera, raptim fac.*

Eripere aequor dicitur equorum agitator, qui in circo omnes post terga relinquit. Silio Italico l. XVI. 390.

Tene, Astur, celerante seret quisquam aequora palmarum

Erepto.

Tacitus lib. 1. Ann. c. 63. Germanicus cadentem in avia Arminium sequutus, ubi primum copia suis cuncti equites, campumque, quem hostis infederat, eripi jubet. Ubi vide Cel. Gronovium.

C A P. II.

De fallendis iis, qui obsidentur.

EXEMPLUM I.

Domitius Calvinus, quum obsideret ¹ Lunam^a, oppidum Ligurum, ³ non situ tantum

^a Vulgo LUCAM.

¹ Obsidentur] Medicei, Leidenf. pr. Voss., Gudian., Hillensb., &

Ed. Paris. obsidentur. Edd. priores obsessi sunt.

² Lu-

tum & operibus, verum etiam propugnatorum praestantia tutum, & circumiri muros frequenter omnibus copiis instituit, easdemque reducere in castra. Qua consuetudine inductis ita oppidanis, ut crederent, exercitationis id gratia facere Romanum, & ob hoc nihil ab eo conatu caventibus, morem illum obambulandi in subitum direxit inperum, occupatisque moenibus, & expressis;

sic;

2. *Lucam*] 3. Reg. Voss. 2. Hill. *Luceriam*. 2. Hill. *Lutrium*. in uno Reg. *Lucium*. lege, ut in margine alterius Regii, *Lanam*: & sic veleberrimus Graevius coniecerat. Mela 11. c. 4. Deinde *Lana Ligu-ram* & *Tigulia*, & *Genna* & *Sabazia* & *Aligannum*. Perlius Sat. VI. 9.

Lana portum est operae cognoscere civis. TENN.

Luciam Palat. & Ed. Modii. *Luceriam* Gudian. Cantabr. Bibl. publ. Leid. pr. Ed. Paris. *Lucam* Hittorp. *Sesiam* Leid. sec. *Lucoriam* Petrensis. *Lucinam* Medic. sec. *Lunnam* Medic. pr. Vossius margini libri sui adscripsit quodque *Lunam*. vere. Boni librarii non putarunt, *Lunam* esse oppidum, de quo Livius I. xli. c. 13. *Lunam* colonia eodem anno duo milia civium Romanorum sunt deducta. De *Ligure* captus is ager erat. Exercitorum ante, quam *Ligurnum* fuerat. *Luca* vero semper *Hetruscorum* fuit, quae urbs contra in *Lunam* mutata erat apud Lucan. I. 1. vs. 586. ubi vide, & Cluverium in Italia.

3. *Sic* non tantum] MSS. Non tantum *sic* & operibus. male in uno Reg. *Opibus*. *Opeta* sunt vallum, fossa, moenia, turres, machinae, cupinuli. Suetonius Iulio c. 35. *maximis obfissum operibus*, ad extremum *Pharsalico* proelio fudit. Livius xxxv. 1. c. 4. *Consul* (M. Fulvio) ad *Ambraciam* advenienti, *magni operis* oppugna-

rio *vissa* est. Idem I. xxxvii. *Caesar* ad *moenia castra* posuisset, non *corem*, *sicut* *Lupiam*, *sed* *operibus* oppugnare urbem est aggressus. Tacitus vs. *anhal*. c. 41. *Dabi* *collis*, *quae* *barbati* *insederant*, *operibus* circumdedit. Nepos in *Miltiade* c. 7. *Urbem* *operibus* *clausit*. Cyprianus v. c. 1. *Ut* *sabis* *confisset*, *Babylonis* *muros*, *ingentis* *operis*, *hujus* *fontis* *bitumina* *intusculis* *esset*. Caesar I. 1. Bell. Civ. c. 81. *Quantam* *opere* *procestrant*; *TENN*. Quibusque mei etiam *Non tantum* *sic*. Alii coarctant cum Ed. *Romana* *Non* *sic* *tantum*. & in *Palat.* *deest*. Voss. ex op. Leid. sec. ver. & de in Medic. sec. *expugnatorum*. Medic. pr. & Edd. *Italica* *oppugnatorum*. Voss. *puatorum*. *Mox* *reducere* *ad* *castra* *Medicei*, & Edd. *caedem*. Tum Medic. antiquior mi cred. id *deest* in *Palatino*. Nihil MSS. & Edd. *pro* *vulgo* *nil*. *Pro* *caventibus* *Medicei* *caveto*. *Ambulandi* *simpliciter* *Leid.* *pr.*

4. *Circum* *muros* *instituit*, *easdemque* *reducere*] Petrensis *circum* *circum*. Cave tamen, ne *scribas* *circum*; & vide, quae notavi ad I. 11. c. 1. §. 18. *Instituit* *infectis* *naves* *Atheniensium*, *deinde* *reducere* *clausum*.

5. *Expressis*] Ita omnino legendum; non, *oppressis*. nec recte. pro *Luca* est in alijs, *Lucris*; Vide Plinium, Stephanum de urbibus; alios. *Mob.* Ita Modius: non ut alias, *oppressis*, *scribo*.

fit, ut se ipsos dederent ⁶ oppidani⁴.

II. ⁷ C. Duilius Cos. subinde exercendo milites remigesque, consecutus est, ut securis Carthaginensibus usque in id tempus innoxiae consuetudinis, subito admota classe, ⁸ murum occuperet.

III. Hannibal in Italia multas urbes cepit, quum ⁹ Romanorum habitu quosdam suorum ex longo belli usu Latine quoque loquentes praemitteret.

IV. Arcades, ¹⁰ Messeniorum castellum obdidentes, factis quibusdam armis ad similitudinem ¹¹ hostilium, eo tempore, quo successura alia praesidia his ¹² exploraverant, instructi eorum, qui expectabantur, ornatu, admisque per hunc

cr-

a Vulgo ET OPPIDUM.

Oppressit est in Mediceis, & Edd. Paris. Hittorp. ac Wechelii. *effecit* Cantabrigienses, teste Cl. Wasse ad Sallust. B. Catil. c. 27. sed recte vulgatum defendit Ciceronis loco in Verrinis *expressi*, ut *conficere tabulas negaret*. Livius l. VIII. c. 2. *Deditio necessitate expressa*. & ita alii.

⁶ *Et oppidum*] Si moenia occupaverat, non necesse erat, ut oppidum dederent. Quare cum 3. Reg. Voss. 3. Hill. l. *Oppidami*. TENN. Vulgata lectione & *oppidum* nihil ineptius aut frigidius est, quare audacter reposui *oppidani*; quod exhibent etiam tres Cantabrigienses, Varicanus, ambo Leidenses, Gudianus & Palatinus.

⁷ *C. Duilius*] 3. Reg. 3. Hill. G. *Duelliis*. TENN. *Duelliis* septem mei, & Ed. Paris. praenomen non est in Leid. sec. *Duilius* scripti, ut semper. vide supra. usque ad id t. Voss. *obnoxio* Cantabr. text. *consuetudini* Leid. pr.

⁸ *Murum occuparet*] Mirus scribendi modus. Quem murum? ubi, & quando? In Consulatu Segetiam obsidione liberavit. Dein Consul C. Corbelius Panorum occupavit. V. Polyb. l. 1. c. 38. De Duilio vide quoque ad l. 1. §. 6.

⁹ *Romanorum habitu*] Medicei in *Romanorum habitu*: ut in vestibus, in armis, & similia. Sed non opus recedere ab ceterorum MStorum lectione. pro *ex longo* Palat. & loco longo.

¹⁰ *Messeniorum*] Hillehsb. *Messaniorum*, Medic. sec. *Messeniorum*. Male. *Messene* urbs Peloponnesi, unde *Messenii*. *Messani* Siciliae urbs, ut notum.

¹¹ *Hostilium*] *Hostium* MSS. SCRIV. Ex meis *hostium* solus Leidensis sec.

¹² *Exploraverant*] 4. Reg. 3. Hill. *exploraverunt*. TENN. Odo. etiam mei cum Edd. pp. *exploraverunt*. Cantabr. text. *eis successura alia praesidia*.

STRATEGEMATICON L. III. C. II. 325
errorem, ut focii, possessionem loci cum ^a 13 strage hostium adepti sunt.

V. Cimon, dux Atheniensium, in Caria insidiatus cuidam civitati, religiosum incolis templum Dianae, ¹⁴ lucumque, qui extra muros erat, noctu inprovisus incendit; effusisque oppidanis ad opem adversus ignes ferendam, vacuum defensoribus cepit urbem.

VI. Alcibiades, dux Atheniensium, quum civitatem ¹⁵ Agrigentinorum egregie munitam ¹⁶ obsideret, petito ab eis ¹⁷ concilio ^b, diu tamquam de rebus, ¹⁸ ad commune pertinentibus, disseruit in theatro, ubi ex more Graecorum locus con-

^a Vulgo cum deest. ^b Vulgo consilium.

¹³ *Strage hostium*] Voss. & 3. Hill. cum *strage hostium*. T. 2. 2. 2. Cum addunt bene Medicei, ambo Leidenfes, Gudianus, tres Cantabrig. & Edd. Rom. Bonon. & Paris.

¹⁴ *Lucumque*] Perperam locumque duo Leidenfes, & Edd. pp. qui ibi extra m. Perrenf. extra murum pr. Mediceus, nocte nonnulli. ignem Medicei.

¹⁵ *Agrigentinorum*] In optimis membranarum scribi melius *Agragantinarum* dicit Keuchenius, ex Graeco *Αγραγαντινων*. Mei Codices nihil variant. Ceterum auditor noster male hoc Strategema ab Alcibiade contra Agrigentinos adhibirum ait, quum debuisset *Catinienfes* dicere. Catinam enim hoc pacto occupavit. Consule Maafvic. ad Polyæn. l. 1. Strateg. c. 40. §. 4.

¹⁶ *Obsideret*] Keuchenius scribit fortasse legendum *desideraret*, vel tale aliquid, & excutiendas esse historias. Quae rursus plagiaris iste sublegit Barthio. Advers. l. xiv. c. 9. Ex Polyæno & Diodoro Siculo patet *obsideret* significare: cum jam in eo esset,

ut ~~desiderare~~ vellent: ut passim hoc imperfectum sumitur. nisi males. *accederet*: quod tamen non puto. Paullo ante in Palatino *muratam*.

¹⁷ *Consilium*] *Consilium ab aliquo petere*, est consulere aliquem, in consilium adhibere, quod huic loco non convenit. Contra petit concionem advocari, ut in commune illis consuleret. Quare placet omnino lectio Editionis Bononiensis *Concilio*. Agitur enim de Graecis, non Romanis. Livius l. xxiv. 37. *Sibi saltem darent populi concilium*. Vide supra ad l. 11. 9. 5. *Decidit in medium concilium*. Justin. l. viii. c. 1. *Apud commune Graeciae concilium*. Vide etiam Cl. Drakenb. ad Sil. xi. 71. Idem virium tollendum quoque infra c. 6. §. 6. *In publicum (Syracusanorum) concilium introductus*. Liv. l. 1. 54. *Inde in concilia publica adhiberi*.

¹⁸ *Ad commune*] Male Perrenfis addit *commodum*. *Commune* est res publica, *ad xatros*, ut Graeci passim, etiam in nummis. Cicero l. 1. in Ver. c. 36. *Commune Milyadum venerare*. *Commune Sici-*

consultationi praebebatur; dumque consilii specie tenet multitudinem, Athenienses, quos ad id praeparaverat, incustoditam¹⁹ urbem ceperunt.

VII. Epaminondas Thebanus,²⁰ in Arcadia, die festo, effulse extra moenia²¹ vagantibus hostium feminis, plerosque ex militibus suis muliebri ornatu inmiscuit; qua²² simulatione illi intra portas²³ sub noctem recepti, ceperunt oppidum, & suis aperuerunt.

VIII.²⁴ Aristippus Lacedaemonius, festo die Tegeatarum, quo omnis multitudo, ad celebrandum Minervae sacrum,²⁵ urbe egressa erat, ju-

lias l. 11. in Verr. c. 46. 64. &c. Horat. *Commune magnam* l. 11. O. 15. *In commune* saepius quod reddendum ex MSS. integram Lactantio l. 111. c. 25. *Pauca de philosophia in commune dicenda* sunt. vulgo *communis*, de more Graeco concionem in theatris habendi vide Bernec. ad Justin. l. xxii. c. 2. *Populum in theatrum ad concionem vocari jubet.*

19 *Urbem*] Deest in Mediceo pr. 20 *In Arcadia*] *Achaia* Leid. sec. *Archandia* Palar. In *Arcadia* id accidisse verisimilius est, quam quod Polyaeus narrat, id factum ad Cadmeam Thebanorum arcem, lib. 11. c. 2. §. 1. ubi videtur.

21 *Vagantibus*] V. lib. *Grassantibus* Liphus ad exemplaris sui marginem notavit. Conjecit Rubenius in Elect. l. 11. c. 29. *bacchantibus* e Polyaeo, quia illic usque ad ebrietatem potae simularunt se ad nocturnum sacrum ire. Verum quum ea res a feminis consulto sit acta, hic locum non habet *bacchari*. *effulse vagari* locutio est frequentissima. Utrumque iungit Curtius l. viii. c. 10. 25. *Redimitique fronde toto nemore similes Bacchantibus vagantur.*

22 *Simulatione*] Leid. sec. *similitudine*. In Palatino deest illi.

23 *Sub noctem*] Duo Cantabrig. Medic. pr. Leidens. sec. & Edd. Italicae ac Paris. *sub nocte*. Sed vide ad l. 1. c. 5. 9. *Sub occasum solis se receperunt.*

24 *Aristippus Lacedaemonius*] Multi fuere Aristippi, quorum recensum agunt Diogenes Laertius lib. 11. Sect. 83. & inibi Cl. Menagius. Lacedaemonii vero Aristippi mentionem nusquam inveni; nisi idem sit, qui Argivus, quod sane non videtur. Tegeatis autem saepe bella fuere cum Lacedaemoniis, quorum capti cum iis sunt compedes servati Tegeae in templo Minervae *Aleae*, ut vocabatur. Consule Herodotum l. 1. c. 66. & Paulan. in Arcad. l. viii. c. 46. 47. aliofque.

25 *Urbe egressa*] Leidens. sec. *urbem*. Vide ad l. 1. c. 12. §. 1. *egredienti novem*. Colum. l. 1. c. 8. *egredi terminos*. Apulej. l. iv. Met. p. 61. Ed. Colv. *portam civitatis egressi*. Caesar. l. 1. B. Gall. 44. *exercitum Galliae fines egressum*; ubi itidem in MSS. & Edd. quibusdam *sinthus*.

jumenta faccis frumentariis, ²⁶ palea refertis, onusta Tegeam misit, agentibus ea militibus, qui negotiatorum specie inobservati portas aperuerunt suis.

IX. Antiochus, in Cappadocia, ex castello ²⁷ Suenda, quod obsidebat, jumenta frumentatum egressa interceptit: occisisque ²⁸ colonibus, eorumdem vestitu milites suos, tamquam frumentum reportantes, submisit. Quo errore illi, custodibus deceptis, castellum intraverunt, admiseruntque milites Antiochi.

X. Thebani, quum portum ²⁹ Sicyoniorum nulla vi redigere in potestatem suam possent, navem ingentem armatis ³⁰ compleverunt, exposita super merce, ut negotiatorum ³¹ specie fallerent: ab ea deinde parte murorum, quae longissime remota erat, ³² adparere paucos disposuerunt, cum quibus ³³ e nave quidam egressi inermes, simul-

²⁶ *Palea*] Petrenf. *Paliis*. Dein quasi n. Medic. sec. *speciem* Ed. Rom. *inobservati apparuerunt* ceteris rejectis, Leid. sec.

²⁷ *Suenda*] MSS. *Sueda*, & *Sumeda* MSS. SCRIV. Sic nostri MSS. *Sueda* vel *Sumeda* Scriverii in nullo exhibitur. TEMM. *Sueda* exhibent editiones Rom. & Bononiensis. *Suendo* Cantabr. tertius. Palatin. *Sunda*. Quomodo sit scribendum, cum ignarissimis nescire me fateor. *Tebenda*, *Saruena* loca sunt Cappadociae apud Ptolemaeum. In itineraio Antonini inter Tavian & Caesaream in Cappadocia recensetur *Suenda*.

²⁸ *Colonibus*] *Colonibus*, *Colonibus*, *Colonibus* perperam nonnulli MSS. dein illis Leid. pr. & Medic. sec. cum Edd. Italicis.

²⁹ *Sicyoniorum*] Ita bene hic editur. Male statim & alibi erat *Sycionis*. Strategema hoc periculum est, duce Pamene, ut te-

statut Polyaeus l. v. c. 16. §. 3. ubi tamen paullo aliter hanc rem enarrat, & ut mihi videtur, corrupte.

³⁰ *Compleverunt*] MSS. tres & Edd. pp. *implerunt*.

³¹ *Specie*] MSS. *speciem*. SCRIV. *Speciem* Vatican. *speciem* Leid. pr. *fallerentur* Medicei. Omnes male. *remota est* Petrenf.

³² *Adparere paucos disposuerunt*] Latinum hoc non esse puto. Palatin. *apparare*, forsan legendum est *remota erat a portu, paucos disposuerunt*. Aut omnino lege, quod, ut saepe fit, solus Petrenf. nobis servavit, *adparere paucos, insinuerunt*. Vide necessario ad l. 11. 1. 18. *Insinuis infestari navem Atheniensium*. Infra c. XLIX. 8. *Postquam dispositio quibusdam locis cibo columbas illuc devalare insinuerat*.

³³ *E nave*] Caret praepositione Medic. pr. & dein cura a m.

mulata rixa, ³⁴ concurrerent. Sicyoniis ad dirimendum id iurgium ³⁵ advocatis, Thebanæ naves & portum vacantem, & urbem occupaverunt.

XI. ³⁶ Timarchus & Aetolus, occiso ³⁷ Charmade Ptolemaei regis praefecto, chlamyde ³⁸ intèremti & galero ad Macedonicum ornatus est habitum. Per hunc errorem pro Charmade ³⁹ in ⁴⁰ Samiorum portum receptus occupavit.

• Vulgo OCCURRERUNT, • Vulgo THYMARCHUS. • Vulgo SAMNIORUM.

PR. PRO RIXA.

³⁴ Occurrerunt] MSS. concurrerent, & sic lege. TENN. Concurrerent sensu postulante reposui, quod etiam exhibent MSS. mei omnes. In vulgatis sensum non esse viderat etiam Barthius l. xiv. Advers. c. 9. quare vocem eum eliminandam censebat, quam conjecturam tacito ejus nomine ad se suo more rapuit hic Keuchenius. Lipsius concurrerunt.

³⁵ Advocatis] Mallem rursus advocatis, ut saepissime supra. Non enim a litigantibus vocabantur, sed per se ipsi abibant ad dirimendum iurgium, & a portu ac nave vocabantur. Alii advocatus ad defendenda sua. sed vide ad l. 1. 4. 14. id deest in Edd. primis.

³⁶ Thymarchus] Sic vel Thymarchus ab omnibus editur, & in plerisque MSS. est. Tymotheus Medic. pr. Sed Leidens. pr. & Palatinus Timarchus, verissime. Τιμαρχος Polyæno l. v. c. 25. Timarchi autem multi fuerunt. V. Diogenem Laertium, Suidam, alios.

³⁷ Charmade] Alias Carneade. ScRIV. Voss. 2. Reg. Carmade.

TENN. Carneade Medic. pr. & Edd. Italicae. Charmade Petrensis. Ceteri Charmade vel Carmade.

³⁸ Intèrempti] Medicei intercepti. Arcerian. ad M. armatus e. h. sed vide Keuchenium.

³⁹ In Samniorum portum receptus occupavit] MSS. octo, & Edd. Rom. Bonon. Paris. non agnoscunt praepositionem in. Melius. Modo invertas verborum ordinem receptus, Samiorum portum occupavit. certe occupavit casu suo videtur hic destitui non posse. portu Palatin.

⁴⁰ Samniorum] Samiorum MSS. ScRIV. Nihil haec vox est. Sampinorum Leidens. sec. Samiorum ex meis habent quoque Medicea, & Edd. Rom. ac Bonon. Samiorum Ed. Paris. vetustior cum Leid. pr., quod probant Keuchenius, & Tennulius ad cap. v. 5. Oppido Samiorum exclusus. De hac urbe Sane vide Thucid. quoque l. iv. p. 325. &c. Holsten. ad Stephanum. Verum in re obscura non ausim hic Samiorum reponere, praesertim cum Polyænus testetur, in Asia res gessisse Timarchum. Jam Samus Ioniae adjacet. Sane vero urbs est Thraciae, longe hinc remota.

CAP. III.

De eliciendis ad prodicionem.

EXEMPLUM I.

Papirius Cursor Cos. apud Tarentum, Miloni, qui ² cum ⁴ praefidio Epirotarum urbem obtinebat, salutem ipsi & popularibus, si per illum oppido potiretur, pollicitus est. Quibus praemiis ille corruptus, ³ persuasit Tarentinis, ut se legatum ad Consulem mitterent: a quo plena promissa ex pacto referens, in securitatem oppidanos resolvit; atque ita incustoditam urbem Cursori tradidit.

II. M, ⁴ Marcellus ⁴, quum Syracusanum quemdam ⁵ Sosistratum ad prodicionem sollicitasset, ex eo cognovit, remissiores custodias fore die festo, quo ⁶ Epicydes ⁶ praebiturus esset vini epu-

^a Vulgo TUM. ^b Vulgo deest M. ^c Vulgo EPICYDES.

¹ *Papirius*] Sic scribendum. Vide ad II. 4. 1. vulgo per 7. de hac prodicione consule Fighium T. 1. Ann. p. 447. & Scaliger. ad Eusebii Chron. N. MDCCLII. ac Joannem Juvenem in Tarentinorum historia l. v. c. ult. ex Scriverii indicio. In quibusdam libris est *Meloni*.

² *Tum praefidio*] MSS. omnes cum *praefidio*. TENN. Omnes etiam mei cum Edd. Italicis, & Parisiensi. Nec dubito, quin recte. Milo & praefidium Epirotarum tenebant urbem. Caesar l. IV. B. G. c. 22. *Legatum cum eo praefidio, quod satis est arbitrabatur, peritum tenere jussit*. Auditor B. Hispan. c. 3. *Qui cum praefidio Cordubam tenebat*. Hirt. de B. Afr. c. 79. *Ubi Vergilius cum grandi praefidio praecerat*.

³ *Persuasit*] Medic. secundus

suasit, deim Palatin. *sest*. Hillenab. caret *rois* ad Consulem. pro *ex pacto* Edd. Italicae *expectata*.

⁴ *Marcellus*] 3. Reg. Voss. 2. Hill. *M. Marcellus*. TENN. Praenomen addunt quoque septem mei meliores, & Ed. Paris. quare adposui.

⁵ *Sosistratum*] Qui sequentia Marcello indicavit, fuit *Damipus Laedaeemonius*, ut tradunt Plutarchus in Marcelli vita, p. 308 & Polyæn. l. VIII. c. 11. ac Livius l. XXV. 23. ut restituere Sigonius, & Gronovius. Alius autem Syracusanus *Sosis* adpellatur Livio ibid. c. 25. & l. XXVII. 30. Verum *Sosistratum* Syracusanorum esse nomen docet Polyæn. l. I. 43. &c. Medicei, Leid. sec. & Ed. Rom. *Sosistratum*.

⁶ *Epicydes*] *Ephycides* MSS. Scriv. 2. Reg. Voss. 3. Hill. *Ephycides*.

X 1 UNUS

epularumque ⁷copiam. Insidiatus igitur hilaritati, &, quae eam sequebatur, socordiae, munimenta conscendit, vigilibusque caesis, aperuit exercitui Romano urbem, nobilibus victoriis claram.

III. Tarquinius Superbus, quum Gabios in deditionem ⁸accipere non posset, filium suum Sextum Tarquinium, caesum virgis, ad hostem misit. Is, inculcata patris saevitia, persuasit Gabinis, ⁹odio ¹⁰suo adversus regem uterentur: & dux ad bellum electus tradidit patri Gabios.

IV. ¹⁰Cyrus, Persarum rex, ¹¹suum comitem

¹²Zo-

o Vulgo ut o.

Vnde R. & alter H. *Ephycides*. Tenu. *Ephitias*, *Epichidas*, *Ephides*, *Ephycides* &c. mei. Arce-
xian. *Ephycides*. Scribe *Epicycles*.
Graecis enim dictus est *Επικύκλος*. Et sic hoc nomen Livio re-
scripsit Gronovius. vide ad l. xxiv.
6.

⁷copiam] Petrenf. *custodiam*.
Medic. pr. *insidiatusque*, *Socordiae*
Medicei, Palatin. & Edd. pp. quae
orthographia magis mihi semper
placuit praevulgata *socordia*. Vi-
de etiam l. iv. c. i. §. i. ab ea ta-
men recedere nolui. Dein Hil-
desh. *enreicitai* & *Oviano* pro e,
Romano.

⁸Accipere] Petrensis *capere*.
Seatum non agnoscunt Medicei,
nec Edd. Italicae.

⁹Ut odio suo] Omnes MSS.
carent particula *ut*, quae hic
commode abesse potest. Tenu.
Recto iudicio Tenuilius abesse
hanc particellam posse iudicat.
Ableganda enim omnino est,
quod nostri stylus, de quo sae-
pius jam monui, & aliquoties
infra occurrit, ac MSS. etiam mei
meliores septem jubent. Ele-
ganter. Statim quoque mallem
at dux.

¹⁰Cyrus.] Immo vero *Darius*,

in quo ceteri omnes consentiunt
historici. Hunc Frontini erro-
rem jam notavit Gonsalas ad Pe-
tron. p. 194. Ed. ipsius, & ad li-
bri sui oram Scriber. & ad Po-
lysen. Casaubonus. MSS. tamen
mordicus *γὸ* *Cyrus* retinent, nisi
quod in Leidensi tertio sit *pius*,
unde quis conicere posset, fuisse
in antiquiore libro *Perius* pro *Da-
rius* vel *Dareus*. Sed hoc est ha-
riolari. Deinceps in eodem Codice
bis *Tiro*. Cyrus Euphrate averso
Babyloniam cepit, quod noster
Alexandro & Semiramidi tribuit
cap. 7.

¹¹Suum comitem] Antiquum
obtinet Kenchenius, & suo no-
mine venditat totam animadver-
sionem Barthii Advers. l. xiv. c.
9. ubi haec verba quasi sequioris
aevi suspecta habet; sed deinceps
l. lvi. c. 3. quo usque for-
san non legit Kenchenius, ex Pru-
dentio & Aufonio *Comitem* ex-
ponit per tutorem & praeceptorem.
Sed neque hoc bene. *Comes* op-
timis scriptoribus est in usu pro
expeditionis comite, sodali, a-
mico, adeoque, si magni prin-
cipis sit amicus, aulico & hono-
ribus fungente. Cave enim, tam-
quam titulum, multo post na-
tum,

¹² Zopyrum, explorata ejus fide, truncata de industria facie ad hostes ¹³ dimisit. ¹⁴ Ille, adstante injuriarum fide, creditus inimicissimus Cyro, quum hanc ¹⁵ persuasionem adjuvaret procurrendo propius, quoties acie decertaretur, & in eum tela dirigendo, commissam sibi Babylo-niorum urbem tradidit Cyro.

V. Philippus oppido ¹⁶ Saniorum exclusus, ¹⁷ A-

4 SAMIORUM vulgo.

tum, capias. Melius rem tetigit idem Barth. Ad Stat. Theb. l. x. 344.

ditæ regiibus ambo,

Regum ambo comiter.

Adde omnino Torrent. ad Horat.

l. 1. Epist. 2.

comiti scribaque Ne-
ronis.

Hinc amicus & militiæ comes. Vide N. Heins. ad Vellej. l. 11. 59. Passim Suetonius, alique MSS. quidam *comitem suum*.

¹² Zopyrum.] Sic lege secundum Græcos. 3. Reg. Zopyrum. Herodorus in fine libri 3. Aristides orat. κατὰ τὴν ἱστορίαν. Justinus l. 1. 10. Gregor. Nazianf. contra Julianum Polyac-nus l. vii. pag. 494. (c. 12.) TENN. Per p^o exhibet Leid. sec. ut voluit Bongars. ad Justin. l. 1. v. Bernéc. receptam ab omnibus lectionem retinere malo. Pro explorata ejus fide Lippius margini adleverat exploratas fidei.

¹³ Dimisit.] Petrenf. *missi*.

¹⁴ Ille assentante injuriarum fide.] Injuriarum fide mihi suspensa sunt, vel eæ illud assentante, de quibus alii otiosiores videant. BARTH. Advers. l. xiv. c. 9. Medic. primus, Vatican. & Ed. Rom. illo assente. Bononien-sis illo assente inf. fidem. Medic. sec. ille assente. Assentante mihi etiam suspectam est. Num scribendum, quod timide tamen pronuncio, *vultu assente inju-*

niam fidem & Περὶ τῆς ὁψείας Polyacn. Justin. nec de fide timebant, ejus velus pignora vulnera corporis & injuriæ notas habebant. Livius l. xxvi. 50. forma sacerat fidem. Sed, ut dixi, nihil definit; nam, licet adferre hoc sensu apud Tacitum alioque satis crebro usurpetur, adferre fidem tamen nescio, num inveniri possit. Quare vulgata tutius retinebitur, nisi quod tum illi malim. Injuriarum fides est vultus laceratus seu argumentum. fides inopie apud Justin. fides defectionis Livio, & alibi sæpiissime.

¹⁵ Persuasionem] Petrenf. *pro-*
fectionem. Medic. pr. non habet acie. Idem cum Cantabr. tert. decertarent.

¹⁶ Samiorum] Sic omnes MSS. præter unum Hill. *Samniorum*. & alterum *Sanniorum*. Nobilissimus Vossius ad Melam. 11. c. 3. primus vere correxit *Saniorum*. dicti ab urbe *Sana* vel *Sano*. Stephanus Σάνη, πόλις Θωάκης μετὰ ἐξ ἡλ' Ἰωνίης, οἱ πολλοὶ αὖ Σάνιοι, καὶ Σάναιος, καὶ Σαναιά. Mela. Cana-brææ promontorio *Sena proxima* est. Hinc supra c. 2. 11. quoque asserere *Saniorum*. TENN. *Sampe-*
norum Leid. sec. *Samniorum* Lei-dens. pr. & Medic. sec. cum Ed. Parisi. sed verum hic omnino est *Saniorum*. Intelligo enim Philip-pum Alexandri M. Patrem, qui in Thracia plurimas res gessit, non

¹⁷ Apollonio praefecto eorum, ad ¹⁸ prodicionem corrupto, persuasit, ut plaustrum, lapide quadrato oneratum, in ipso aditu portae poneret. Confestim ¹⁹ deinde signo dato infecutus, oppidanos circa inpedita portae claustra trepidantes obpressit.

VI. Hannibal apud ²⁰ Tarentum, quae a praesidio Romano, duce ²¹ Livio, tenebatur, ²² Cononeum ^a quemdam Tarentinum, quem ad proditio-

^a Vulgo CONEUM.

mon autem in Asia minore, vel adjacentibus insulis. Keuchenius autem testatur, in Arceriano esse *Seniorum*. quare id praefert, quia & urbs haec *Sigyn* dicitur.

¹⁷ *Apollonia*] 2. Reg. Voss. 3. Hill. *Apollonide*. TENN. Gudianus, Palatin. Edd. Pariss. Hittorp. Wech. *Apollonide*. Leid. sec. *Apollini*. Leid. pr. Cantabr. sec. *Apolloni expr.* Arridet mihi magis *Apollonidas*. sed in re obscura nihil certi statuendum. Utrumque enim bene Graecum est nomen.

¹⁸ *Prodicionem*] Edd. primae *probationem*.

¹⁹ *Deinde*] Tres Cantabrigienses, ambo Medicei, bini Leidenses, & Edd. primae non agnoscunt *de deinde*. Cantabrigienses *confestimque*. Rectius, si enim *confestim*, quomodo potest *deinde*. Praeterea non iungenda sunt *infecutus* *oppidanos* sed *infecutus* *plaustrum* scilicet positum in porta, obpressit oppidanos trepidantes circa claustra inpedita portae vel *inpeditae*, ut in Petrensi. Sic enim bene dixerunt haec verba MSS. Vulgo *infecutus oppidanos*, circa 1. p. *claustra*, *obpressit trepidantes*. *Trepidare* circa *claustra*, ut apud Phaedr. l. iv. F. v.

Fugerent & artos circum trepidarent cava.

Hirtius de B. Africano c. 28. A-

nimadvertit hostes circa vallum trepidare. Livius l. 1. 7. *Concursu pauperum trepidantium circa advenam manifestae rerum caedis*.

²⁰ *Tarentum*] Mirum est, in urbe notissima tantopere ludere MStos. Nam Leid. sec. *arem*, sex alii *aren*, Gudian. *arentum*, Edd. primae *arcem*, Medic. sec. *Arebiam* exhibent. Deiu *Romanorum* Medicei.

²¹ *Livio*] Sic vocatur hic praefectus, a Livio, Polybio, & Plutarcho. Verum Livius eam praenomine insignit *Marci* l. xxvi. 39. xxvii. 23. &c. Graeci vero auctores *Γαίης* nomine. Polybius quidem l. viii. c. 20. Plutarchus in Apophthegm. p. 195. in fine. Viderur tamen rectius esse *Marci* nomen: unde Cicero cum confudit cum M. Livio Salinatore, qua de re egit Cl. Wesfeling. Observ. l. ii. c. 5. sed quid fiet Appiano, qui illum in Hannibal. p. 573. appellat *Iunium*. Nisi pro IOYNIOE sit rescribendum Γ. ΑΙΒΙΟΕ, erroris non absolvi poterit Appianus. Quia autem in sequenti nomine cum eo videtur stare auctor noster, & *Livium* tamen retinet, puto, Appianum in praefecti nomine saltem esse corruptum.

²² *Cononeum*] *Conenum* MSt. *Niconem*. SCRIV. *Conum* sic 4. Reg. 1. Hill. Sed alter Hill. *Econem*, tci-

ditionem sollicitaverat, ejusmodi fallacia instruxit, ut ille ²³ per causam venandi noctu procederet, quasi id ²⁴ per hostem interdiu non liceret. Egresso ipsi apros subministrabant, quos ille tamquam ex captura Livio obferret; idque quum saepius factum esset, & ideo minus observaretur, quadam nocte Hannibal, venatorum habitu; Poenos comitibus ejus inmiscuit: qui quum onusti venatione, quam ferebant, recepti essent a custodibus, protenus eos adorti ²⁵ occiderunt. Tum fra-

tertius Hill. *Ennen*. Voss. *Eononem*. TENN. Non habet hoc nomen Leidenf. sec. *Eoneam* Cantabrigienses, & Leidenf. pr. *Zonem* Medic. pr. *Conem* Medic. sec. *Canem* Ed. Rom. sed Palatinus quoque, & Gudianus *Eononem*, at Editio Bononiensis *Niconem*, quod videtur ex emendatione esse Beroaldi, auditoribus Polybio ibid. & Livio l. xxv. c. 8. qui duos nominant *Niconem* & *Philemenum*. Verum cum huic lectioni non faveant MSS. & praeterea Appianus eum vocet *Korwvā*, non dubitavi rescribere minima mutatione *Cononem*. Non quod certo putem, idei homini nomen fuisse. Sed quod crediderim, Frontinum & Appianum auctores tantum non coaevos, quippe noster sub Domitiano, Appianus sub Trajano & Hadriano floruit, hoc nomen ita invenisse in aliquo nunc deperdito auctore, vel in corrupto historici cujusdam codice. In qua sententia confirmor, quia alibi plus semel deprehendi, nostrum & Appianum consentire in re, quae alio modo memoratur a supersticibus scriptoribus. Ex. Gr. l. ii. c. 5. 21. De oborta illa nebula &c. apud neminem reperias, praeter nostrum & Appianum. *Quendam Tarentinum* desunt in Edd. pp.

²³ Per causam venandi.] Praeterea venationis. Cicero pro do-

mo c. 5. *Cum tu in annonae caritate, in consules, in senatum, in bona fortunaeque locupletum, per causam inopum atque peregrinorum novos impetus comparaveris.* Caesar l. vii. Bell. Gall. c. 9. *Per causam Supplementi equitatusque eugendi, ab exercitu discedit.* l. 111. bell. Civ. c. 24. *Per causam exercituum remigum ad fauces portus prodire iussit.* Hirtius bell. Alex. xlix. *Per causam liberalitatis speciosam plura largitori quaerebantur, ut postulat consuetudo largitionis.* Tibull. i. Eleg. 7.

Saepe velut gemmas ejus signumque probarem,

Per causam mem mi me tetigisse manu.

Ovidius epist. Acontis.

Dumque suo tentat sulcentem pollice venam,

Candida per causam brachia saepe tenet. TENN.

²⁴ Per hostem.] Petrenf. *pro hoste*. Voluit nempe *prae hoste*. Dein subministrabat Medic. pr. & Palatin. Scil. Hannibal, & sic scribi voluit Liplius, ut & ipsi. *De captura* Medic. sec. *Livio* desit in Leid. sec. *offert* Medic. sec. *Id cum* Hillensb. Dein *venatoris* Leid. sec. *essent* desit in Medicis. *Penitus loco* ²⁵ *protensus* vel, ut alii, *protinus* Voss. Tandem *adorfi* MSS Cantabr. Vide supra.

²⁵ Occiderunt.] Petrensis *cecidimus* bene, ut supra saepius.

fracta porta admissus cum exercitu Hannibal omnes Romanos interfecit, exceptis his, qui in arcem profugerant.

VII. Lyfimachus, rex Macedonum, quum Ephesios obpugnaret, & illi ²⁶ in auxilio haberent Mandronem Archipiratam; qui ²⁷ plerumque oneratas praeda naves Ephesum ²⁸ adpellebat, corrupto ei ad prodicionem junxit fortissimos Macedonum, quos ille restrictis manibus pro captivis Ephesum introduceret, ²⁹ qui postea, raptis ex arce armis, urbem Lyfimacho tradiderunt.

In fine *profugerant* Meditei, & Edd. Rom. Bonon. Paris. & Ed. Wech. sed male. Non enim ante Romani eo confugerant, sed in ipsa caede. Livius *Romani, qui caedibus superfuere, in arcem confugerant*. Multum praefero, si quid mutandum *perfugerant*, tamquam in securum locum, & quasi portum & asylum; ubi tutum perfugium habeant. *Profugere* dicuntur illi potius, qui aliquo in incertam, vel saltem longinquam sedem aufugiant, & magis respectu loci, unde fugiunt, quam quo fugiunt, usurpari ab Auditoribus videtur. *Profugerant* certe est in utroque Leidenli. Verum cum haec observatio non perpetua sit, nihil muta. Justin. l. xxxix. c. 3. *Superstitionem templi, quo abdita profugerit.*

²⁶ In auxilio] Medic. sec. in

auxilium; ut l. lxx. c. 9. & alibi. *Mandronis* alicujus Bebyrcum regis meminerunt Plutarchus, & Polyae. l. viii. c. 27.

²⁷ Plerumque] *Plurimum* MSS. Scrv. Quod placet Kenchenio, invenique in Medicis, & Edd. Italica. In ceteris *plerumque*. Dein duo *Ephesim*, an *Ephesum*, hic & mox nostri more?

²⁸ Adpellebat.] Inepte MSS. s. & Edd. vetustae quaedam *adpellabat*. Cantabr. text. eo. *ref. navibus* Medic. pr.

²⁹ Qui postea] Omnes MSS. carent *qui*. TENN. Omnes etiam mei, & Ed. Romana carent *qui*, praeter Petrensem, & Ed. Bononiensem: Quare retinui, licet sensus satis constaret sine *qui*, vel *ii*.

C A P. IV.

¹ Per quae hostes ad inopiam redigantur.

EXEMPLUM I.

Fabius Maximus, vastatis Campanorum agris, ne quid eis ad fiduciam obsidionis superesset,

¹ Per quae] ² Reg. Quae hostes ad inopiam redigant. textus] *Per quae hostes ad inopiam redigantur*. TENN. V. supra. Leid. p. hic.

STRATEGEMATICON L.III. C.IV. 335

recessit sementis tempore, ut frumentum, quod reliquum habebant, ² in sationes conferrent. Reversus ³ deinde renata ⁴ protrivit, ⁵ & ad famem redactis potitus est.

II. Antigonus adversus Athenienses idem fecit.

III. ⁶ Dionysius, multis urbibus captis, quum ⁷ Rheginos adgredi vellet, qui copiis abundabant, ⁸ fi-

hic per quem. Leid. sec. rediguntur.

2 In sationes] Voss. in sementis, deleta priore lectione penitus TENN. Medie. In sationem. Melius certe, quam sementis. Notanda autem sationis est vox in plurali, & quaerendum, num alibi invenitur. De ipsa re ad Livium l. xxiii. 48. & xxv. 13.

3 Deinde] Petrus damm.

4 Protrivit] Alias prostravit. S. C. R. V. Unus Reg. prostravit. TENN. Prostravit etiam quinque mel. & Edd. Italicae. Stravit in Danuto. Leid. text. prornis. Perperam. Livius l. xxiv. 26. Viriditate hostes non haberent, prostratum & corruptum. Lucan. l. vi. 52.

ad pabula terrae

Quae currus obtrivis equis. Statius l. ii. 657.

equitumque catervis

Exspirat prostratus ager.

& passim. Verum tamen Livius dicit, Fabium non prostravisse pabulum, sed id congestisse in Claudia-na castra: sed vel sic prostrare non habet locum. Sogetos prostrare calamitas dicitur & tempestas, non metus; & praeterea nimis abrupta foret locutio.

5 Et ad famem redactis potitus est.] Quid ais, Frontine? an Campanis potitus est Fabius? Vel turpiter eras, vel misere iuxatus es. Nam Cereus demum duobus post annis A. V. C. DCLX. 3 prioris anni Consulibus Fulvio Flacco, & Appio Claudio capta est, ut omnes doceat histori-

ci. Ad Livium l. xxvi. 8. 14. Verum ego omnino hic absolvi auctorem, & culpam in librariorum conjici velim. Nam quam ignoranter auctorem exscripserint, ex hoc loco insuper patet, pro Antigono supponentes Augustum, ut in Leid. sec. Antigenius Hillensb. Arramenses pro Atheniensibus Ed. Rom. Scribendum contendo. protrivit. II. Antigonus adversus Athenienses idem fecit, & ad famem redactis potitus est. Sic omnia plana, & historicae sunt convenientia. Antigonum hoc pacto Athenas cepisse, testis est Polyaeus. l. iv. c. 6. §. 20. Posset alioquin quis conjicere protrivit, & ad famem redactis P. R. potitus est. Sed hoc ad Fabium non pertinet. Praeterea Livius eodem modo, quo comexi, finis hoc Strategema, & ad alia transit.

6 Dionysius sec.] Strategema id contra Rheginos a Dionysio adhibitum esse refert Diodorus Siculus l. xiv. p. m. 317. Idem vero contra Himeracos usurpae tam tradit Polyaeus l. v. c. 6. §. 20. sed videtur mihi unum esse Strategema simul a Dionysio dictum, & auctores dissentire, contra auctorem patrum sit: Unde nostrum Rheginos, illi Himeracos invenimus repetitum hoc Strategema crediderit.

7 Rheginos] Media. sec. regiones. Deinde abundabat idem, abundas Ed. Rom. Mox commutatum Medic. sen. ministrarent Leid. seg. Mox & adv. deest in Medicis, & Edd.

⁸ simulat⁸ pacem, petitque ab eis, ut commeatus exercitui ipsius subministrarent: Quod quum inpetraffet, exhausto oppidanorum frumento, adgressus urbem, alimentis destitutam superavit.

IV. Idem & adversus Himeracos ⁹ fecisse dicitur.

V. ¹⁰ Alexander obpugnaturus ¹¹ Leucadiam, commeatibus abundantem, prius castella, quae in confinio erant, cepit; omnesque ex his Leucadiam passus est confugere, ut alimenta inter multos celerius ¹² absumerentur.

VI. Phalaris ¹³ Agrigentinus, quum quaedam loca, munitione tuta, in Sicilia obpugnaret, simulato foedere, frumenta, quae residua se habere

re

¶ Vulgo SIMULAVIT P. PETITIQUE.

Edd. Italicis. *Himeros* MSS. tres. *Himerios* Voss.

⁸ *Simulavit pacem, petitque*] MSS. novem *Simulat pacem, petitque*, historicorum stylo: Quare e tanto MSSorum consensu respondere non dubitavi. V. ad l. i. c. ii. §. i.

⁹ *Fecisse dicitur.*] Sequitur in omnibus; *Quintus Curtius*, tanquam eo Strategemate ille usus sit. In quo rursu suaviter, tam multos correctores, non hoc saltem vidisse, ea verba ab aliquo primum in margine adscripta, qui monere vellet, exemplum sequens Curtio esse, postea temere in contextum esse recepta. Mod.

¹⁰ *Alexander obpugnaturus* legabatur hic vulgo, *Q. Curtius Alexander*, tanquam ille hoc Strategemate usus esset. Idicula, & recte Modius fecit. *Q. Curtius*, quod in editione Hittorpiana est, nusquam occurrit in MSS. nec locum hic habet, ut Modius quoque vidit. Solent librarii ad singula Frontini Strategemata opponere nomina aliorum auctorum, idem

tradentium. Hinc irrepsit in textum *Q. Curtius*. In quo tamen auctore cum hodie hoc strategema non legeretur, Freinshemius illum supplavit ex Frontino ad l. i. c. 14. n. 24. T. xiv. In Ed. Wechelii ita ponitur, Quasi *Q. Curtius Himeracos* sic deceperit. Inveni quoque in Ed. Paris. Sed in Romana, & Bononiensi haec ineptiae non comparent.

¹¹ *Leucadiam*] Hic & infra *Leucadiam* Leidenf. pr.

¹² *Absumerentur*] *Consumerentur* MSS. & Sanutus. Scarp.

¹³ *Agrigentinus*] Ed. Par. pr. *Agrigantinus*. Mox *camatas* Leidenf. pr. quomodo semper scribendum esse censet Salmassius, Gudius, Heinsius & Burmannus, quem consule ad c. 30. Petronii tantem e MS. Columellae l. i. c. 6. antiquissimo *horrenum camara consuevit*. In contraria sunt Dausqueus in Orthogr. T. ii. p. 72. & Broukhuf. ad Propert. l. i. v. 1. 50. ac Curtius ad Sallust. c. 55. B. Cat. In Gellio tamen l. x. c. 25. *camaras* invenio quoque, quamquam nil mutem. Ineptis

re dicebat, apud eos deposuit. Deinde data opera, ut tectorum camerae, in quibus ¹⁴ id conferebatur, rescissae pluviam reciperent, ¹⁵ fiducia ¹⁶ conditi commeatus proprio tritico ¹⁷ abusus

antem pro tectorum, quod Tenulii, & mei Codd. benefervant, Keuchenius ex optimis, ut ait, membranis scribit tectoriorum. *tektorium* est *κωλύμα* live pavimentum & incrustatio parietis ex calce & arena. Dixisse ergo potius debuisset *tektoria cameraarum*. *Ὁρεφας τῶν οἰκοδομημάτων* vocat Polyaeus.

¹⁴ *Id conferebatur.*] Medicei *conferébant*.

¹⁵ *Fiducia.*] MSS. omnes praeter unicum Medic. pr. habent *ut fiducia*, & ita Ed. Hittorp. An *ab* vel *ex* f.?

¹⁶ *Conditi commeatus &c.*] De hoc loco sententiam dico; at suspensa manu, scribendum videtur, *prope tritico abusus*. Quamquam non immerito triticum proprium, & hoc frumentum, quod ex foedere acceptum condiderant, opposita dicere quis possit. Illud minime praetereundum, *quod abusus*, non eam hic notionem habere, quam vulgus putat, sed proinde esse, ac si dixeris *consumpsisse*. Plautus *Agnaria* *Scena* *Ubi sunt? Ubi sunt quas dedi? abusa sunt.* Idem *Bacchidibus*, *scena* *In Piraeo*. Similiter interpretatus doctissimus Adrianus Turnebus illud *Tereatii*:

Nam in prolegis scribundis operam abutitur.

Eandem vocem ex optimis membranis nostris reposuimus in Constitutione Imp. Justiniani, ni praevenerisset Lud. Russardus, l. ubi adhuc, 29. c. de jure dotium. Ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi, vivente marito, & matrimonio inter eos constituto; sed fru-

fructus earum ad sustentationem tam sui, quam mariti, filiorumque, si quos habet, abutatur. In vulgaris libris est *utatur*. STEW. *Constituti, abducti* MSS. legendum scilicet *abdiit*. SCRIV. Voss. 2. Reg. *crediti*, unus Reg. *additi*. Scrivenerius *Abditi*. TENN. *Crediti* Guadian's, *Additi* Medic. pr. *adducti* Medic. sec. & Edd. Italicae, unde non male Scrivenerius *abdiit*; sed vulgatum, plurimis MSS. confirmatum, minime sollicitandum est. Confuse Casaubon. & Salmast. ad Spartiani Hadrianum c. xi. *condita militaria*, & passim *condita annona*, *condita vina*. Male vero conjecit Stewechius *prope*, *proprium triticum eorum est*; quod ipsi severant, sed quod ex lege & pacta conditione Phalaris in suos usus vel abusus converterbat, teste Polyaeo l. v. c. 1. §. 3.

¹⁷ *Abusus*] 2. Reg. *Abusus*, male. Optime explicat Stewechius pro *consumpsisse*. Terentius Andr. prol. v. 5. *Nam in prolegis scribundis operam abutitur*. Apposite Donatus interpretatur *Fructum*. *Usus est ager, domus: abusus vinum, oleum & cetera hujusmodi*. Cicero. *Non debet ea mulier, cui vir bonorum suorum usum fructum legavit, cellis vinariis & oleariis plenis relictis, putare id ad se pertinere*. *Usus enim, non abusus, legatus est. Ea inter se sunt contraria*. Haec ait in *Topicis*, l. ubi adhuc 29. Cod. de jure dotium. Ita tamen, ut eadem mulier nullam habeat licentiam eas res alienandi, vivente marito, & matrimonio inter eos constituto; sed fructibus earum ad sustentationem tam sui, quam mariti filiorumque, si quos habet, abutatur. Plautus *A-*

fos primo initio aestatis ¹⁸ adgressus, inopia
¹⁹ compulit ad deditionem.

Am. 1. 3. 44. A. *Ubi illaec, quae
 dedi ante?* Cl. *Abusa* β. Bacch.
 2. 3. 126. *Cum se excucurrisset illuc
 frustra sciverit. Nosque aurum ab-
 usos.* Persa 2. 3. 10. *Hoc argen-
 tum aliis abutar.* Trinum. 3. 2. 56.
*Me, qui abusus sum tantam rem
 patriam, porro in divitiis esse.*
 TENN. *Abusus* etiam Gudianus,
 Petrensis, & Palatin. cum Ed.
 Wechel. *Abusi* Leidens. pr. Hil-

lensb. & Ed. Paris. Latere quid
 videtur. Dein primo deest in Leid.
 pr. Voss. Edd. Par. Wech. Vesal.
 18 *Adgressus*] 3. Reg. Voss. 2.
 Hill. *aggressor.* TENN. Et Ed.
 Paris.
 19 *Compulis*] Voss. 3. Reg. 3.
 Hill. *consulit.* TENN. Item Pa-
 lacin. Gudianus, Leidens. pr. &
 Ed. Paris.

C A P. V.

*Quemadmodum persuadeatur, obsidionem¹ per-
 mansuram.*

EXEMPLUM I.

Clearchus Lacedaemonius exploratum habens,
² Thracas omnia ³ victui necessaria in montes
 comportasse, una quoque ⁴ ope sustentari, quod
 crederent, eum commeatus inopia recessurum,
 per id tempus, quo legatos eorum venturos opi-
 nabatur, aliquem ex captivis in conspectu iussit
 occi-

¹ *Esse perm.*] *Tp̄ esse* caret Voss.
 unus Reg. 3. Hill. TENN. Ut i-
 mitio dixi, ejiciendum est *tp̄ esse*
 auctoritate MSS. uti hic etiam a
 meis abest. *persuadeatur* in non-
 nullis, & Edd. pp.

² *Thracas*] Medicci, & Leidens.
 sec. *Thraci* prave, ut notatum
 supra.

³ *Victui*] *Victu* MSS. Sc. 1. v.
Victu solae habent Edd. primae,
 nullus codex. v. ad l. 11. 4. 12.
 Dein *una quidem* Cantabr. tert.
 Mox in conspectu suo Petrensis. pro-
 bante Cl. Wasse in *speculum eorum*
 Leidens. sec. Polyaeus ait, duo
 vel tria corpora mortuorum jam

ante Thracum in partes ab eo di-
 visas esse. l. 11. 2. 8. ubi vide Ca-
 saubon.

⁴ *Ope sustentari.*] Ita Cicero l.
 14. ad Famil. Ep. 13. *Casus meos
 aliorum opibus sustentabam.* Ve-
 rum hoc loco parum sane, &
 debile nimis auxilium vitam su-
 stentandi erat, quod constabat in
 opinione. Nec puro, auctorem
 ita locutum. Optime vero exhibet
 Palatinus *spe sustentari.* Hoc est,
 quod Poëtae ajunt *spes alit.* Et,
 ne quem sua laude defraudem,
 ita ex ingenio conjecerat Cl.
 Weselingius.

occidi, & membratim, tamquam ⁵ alimenti causa, in contubernia ⁶ distribuit. Thraces nihil non facturum perseverantiae causa eum credentes, qui tam detestabiles epulas sustinuisset experiri, ⁷ in deditionem venerunt.

II. ⁸ Tiberius Gracchus, Lusitanis dicentibus, in decem annos cibaria se habere, & ideo obsidionem non expavescere, Undecimo, inquit, anno vos capiam. Qua voce ⁹ perterriti Lusitani, quamquam instructi comitatibus, statim se ¹⁰ tradiderunt.

III. A. Torquato Graecam urbem obpugnanti, quum diceretur, juventutem ibi studiose jaculis &

⁵ *Alimenti causa.*] Unus *Alimenta*. TENN. Vaticanus, Medicei, & Edd. Italicae *alimenta*. Leidens. sec. tamquam *escam* inter c. Idem in hac *escas* pro *epulas*.

⁶ *Distribuit.*] *Distribui*. SCRIV. Omnes MSS. *distribuit*. Idem inventum fuit in fame Caesarianis. Caesar. III. Civ. c. 48. Ex hoc genere radicis effusos panes, quum in colloquiis Pompejani famem nobis obessarent, vulgo in eos jaciebant, ut spem eorum minuerent. Ibidem c. 49. Crebroque voces militum in vigiliis colloquiisque audiebantur, prius se cortice ex arboribus visuros, quam Pompejum e manibus dimissuros. TENN. Recipit *distribui* Keuchenius, & post eum alii, & in meorum unoreperi. Ceteri omnes *distribuit*; quod rectum esse docui satis, ni fallor, ad l. II. c. 5. §. 46. *partiri* Leid. text.

⁷ *In deditionem venerunt.*] Leidens. pr. in *dedicationem*. Nil de his Polyacenus. Ceterum videtur ex Cl. Gronovii sententia, vel in viis MSS. reponendum esse in *ditionem venerunt*. Livius l. XXI. c. 38. *Voluntate in ditionem venerunt*. l. XXXVIII. 3. *En quoque magna*

ex parte sine certamine in ditionem venit. Vulgo *Deditionem*; etiam in Ed. Gronovii. l. XLV. 1. *Civitates omnes Macedoniae in ditionem Populi Romani venisse*. Caesar. l. VI. B. G. c. 9. *Ubii, qui ante obsides, dederant, atque in ditionem venerant*. Ed. princeps *ditionem*. Ita passim in *ditionem res digere*. Ad. Duker. ad Florum l. I. c. 16. Aliud est in *deditionem tradere*, in *deditionem accipere*.

⁸ *Tiberius Gracchus*] Praenominis caret Leid. sec. Palatin. Cajus. male. v. ad l. II. §. 14. Mox pro ideo Medicei, & Edd. Italicae omnino. Dein Petrensis in decimo, i. pro *obsidionem* autem Arceian. *obsidium*. Confer Keuchenium, & Freinshem. in Indice Flori.

⁹ *Perterriti*] *Perterriti*. SCRIV. *Perterriti* sic l. cum 4. Reg. 2. Hill. non *perterriti*. TENN. *Perterriti* jam ediderunt Parisi. Wech. Scriberius in Ed. ult. Keuchenius & alii. atque agnoscunt mei omnes MSS. In Edd. Italicis deest haec vox. Dein *quamquam* non est in Voss. in Leid. pr. *quam* Leid. sec. *quamvis*. *Statim* non comparat in Hillensb.

¹⁰ *Tradiderunt*] Voss. 3. Hill. *de-*

fos primo initio aetatis ¹⁸ adgressus, inopia
¹⁹ compulsi ad deditionem.

AN. 1. 3. 44. A. Ubi illaec, quae
dedi ante? CL. Abusa β. Bacch.
2. 3. 126. Cum se excucurrisset illuc
frustra seiveris. Nosque aurum ab-
usis. Persia 2. 3. 10. Hoc argen-
tum alibi abutar. Trinum. 3. 2. 16.
Me, qui abusus sum tantam rem
patriam, parvo in divitiis esse.
TENN. Abusus etiam Gudianus,
Petrensis, & Palatin. cum Ed.
Wechel. Abusi Leidenf. pr. Hil-

lensb. & Ed. Paris. Latere quid
videtur. Dein primo deest in Leid.
pr. Voss. Edd. Par. Wech. Vefal.
18 Adgressus] 3. Reg. Voss. 2.
Hill. aggressus. TENN. Et Ed.
Paris.
19 Compulsi] Voss. 3. Reg. 3.
Hill. conulsi. TENN. Item Pa-
latin. Gudianus, Leidenf. pr. &
Ed. Paris.

C A P. V.

*Quemadmodum persuadeatur, obsidionem ¹ per-
mansuram.*

EXEMPLUM I.

Clearchus Lacedaemonius exploratum habens,
² Thracas omnia ³ victui necessaria in montes
comportasse, una quoque ⁴ ope sustentari, quod
crederent, cum commeatus inopia recessurum,
per id tempus, quo legatos eorum venturos opi-
nabatur, aliquem ex captivis in conspectu iussit
occi-

¹ *Esse perm.]* T^o esse caret Voss.
unus Reg. 3. Hill. TENN. Ut i-
mitio dixi, ejiciendum est *70* esse
auctoritate MSS. uti hic etiam a
meis abest. *persuadeatur* in non-
nullis, & Edd. pp.

² *Thracas]* Medicei, & Leidenf.
sec. *Thracas* prave, ut notatum
supra.

³ *Victui]* *Victu* MSS. SCRIV.
Victu foliae habent Edd. primae,
nullus codex. V. ad l. 11. 4. 12.
Dein una quidem Cantabr. text.
TENN. in conspectu suo Petrenf. pro-
bante Cl. Wasse in *speculum* eorum
Leidenf. sec. Polyaeus ait, duo
vel tria corpora mortuorum jam

ante Thracum in partes ab eo di-
visas esse. l. 11. 2. 8. ubi vide Ca-
saubon.

⁴ *Ope sustentari.]* Ita Cicero l.
14. ad Famil. Ep. 13. *Casus meos
aliorum opibus sustentabam.* Ve-
rum hoc loco parvum sane, &
debile nimis auxilium visum su-
stentandi erat, quod constabat in
opinione. Nec puto, auctorem
ita locutum. Optime vero exhibes
Palatinus *spe sustentari*. Hoc est,
quod Poëtae ajunt *spe alit*. Et,
ne quem sua laude defraudem,
ita ex ingenio conjecerat Cl.
Wesselingius.

occidi, & membratim, tamquam ⁵ alimenti causa, in contubernia ⁶ distribuit. Thraces nihil non facturum perseverantiae causa eum credentes, qui tam detestabiles epulas sustinuisse experiri, ⁷ in deditionem venerunt.

II. ⁸ Tiberius Gracchus, Lusitanis dicentibus, in decem annos cibaria se habere, & ideo obsidionem non expavescere, Undecimo, inquit, anno vos capiam. Qua voce ⁹ perterriti Lusitani, quamquam instructi comitatibus, statim se ¹⁰ tradiderunt.

III. A. Torquato Graecam urbem obpugnanti, quum diceretur, juventutem ibi studiose jaculis &

⁵ *Alimenti causa.*] Unus *Alimenta*. TENN. Vaticanus, Mediceus, & Edd. Italicae *alimenta*. Lidenf. sec. *tamquam escam inter c.* Idem in fine *escas* pro *epulas*.

⁶ *Distribuit.*] *Distribui*. SCRIV. Omnes MSS. *distribuit*. Idem inventum fuit in fame Caesariensis. Caes. III. Civ. c. 48. *Ex hoc genere radicis effectus panes, quum in colloquiis Pompeiani famem nostris oblectarent, vulgo in eos jacebant, ut spem eorum minuerent.* Ibidem c. 49. *Crebroque voces militum in vigiliis colloquiisque adiebantur, prius se cortice ex arboribus viaturas, quam Pompejum e manibus dimissuros.* TENN. Recte *distribui* Keuchenius, & post eum alii, & in meorum uno reperit. Ceteri omnes *distribui*; quod rectum esse docui satis, ni fallor, ad l. II. c. 5. §. 46. *partiri* Leid. text.

⁷ *In deditionem venerunt.*] Lidenf. pr. in *dedicationem*. Nil de his Polyacnus. Ceterum videtur ex Cl. Gronovii sententia, vel in vestis MSS., reponendum esse *in deditionem venerunt*. Livius l. XXI. 38. *Voluntate in deditionem venerunt.* l. XXVIII. 3. *Et quoque magna*

ex parte sine certamine in deditionem venit. Vulgo *Deditionem*, etiam in Ed. Gronovii. l. XLV. 1. *Civitates omnes Macedoniae in deditionem Populi Romani venisse.* Caes. l. VI. B. G. c. 9. *Ubii, qui ante obsides, dederant, atque in deditionem venerant.* Ed. princeps *ditionem*. Ita passim in *ditionem res digere*. Adi Duker. ad Florum l. I. c. 18. Aliud est in *deditionem tradere*, in *deditionem accipere*.

⁸ *Tiberius Gracchus*] Praenome careat Leid. sec. Palatin. Caes. male. v. ad l. II. 5. 14. Mox pro *ideo* Mediceus, & Edd. Italicae *omnis*. Dein Petrensis in *decimo*, i. pro *obsidionem* autem Arcezin. *obsidium*. Confer Keuchonium, & Freinsheim. in Indice Flori.

⁹ *Perterriti*] *Perterriti*. SCRIV. *Perterriti* sic l. cum 4. Reg. 2. Hill. non *pratterriti*. TENN. *Perterriti* jam ediderunt Paris. Wech. Scriverius in Ed. ult. Keuchenius & alii. atque agnoscunt mei omnes MSS. In Edd. Italicis deest haec vox. Dein *quamquam* non est in Voss. in Leid. pr. *quani* Leid. sec. *quamvis*. Statim mox comparat in Hillensb.

¹⁰ *Tradiderunt*] Voss. 3. Hill. Y 2 de

& sagitis exerceri; Pluris eam, inquit, ¹¹ propediem ¹² vendam.

dediderunt. TENN. Habent quoque dediderunt duo Cantabrig. Vaticanus, & Palatin. cum Gudian. dederunt Cantabr. tert. & Leid. sec. omnia Latine. dediderunt tamen cum Cl. Wasse hic verius puto. Quamvis etiam Vaticanus. 11 Propediem] Leid. pr. predidam. Hillensb. misc p. v. mirisum munus.

12 Vendam] Tanquam servos, qui ex eo appellati, quod Imperatores captivos vendere, ac per hoc servare, nec occidere solent. Instit. 2. tit. 3. Justin. XI. c. 4. Captivi sub corona venduntur. Cato apud Gell. VII. c. 4. Ut populus sua opera potius ob rem bene gestam coronatus supplicatum eas, quam re male gesta coronatus veniat, TENN.

C A P VI.

De destructione praesidiorum hostium.

EXEMPLUM I.

Scipio, Hannibale in Africam reverso, quum plura oppida, quae ratio illi in potestatem redigenda dictabat, firmis praesidiis ¹ diversae partis obtinerentur, subinde aliquam manum submiserat ad infestanda ea: novissime etiam, tamquam ² direpturus civitates, aderat: deinde simulato metu, refugiebat. Hannibal ratus, veram esse ejus trepidationem, deductis undique praesidiis, tamquam de summa rerum ³ decertaturus ⁴, insequi

⁴ Velgo DIMICATURUS.

1 Diversae partis] Plane contrariae, Punicae. Mela 1. 1. Tanais a Septentrione ad Meridiem vergens in mediam fere Maestida defluit: & ex diverso Nilus in pelagus. Plin. II. ep. 5. Idem tamen, qui a te hanc austeritatem exigo, cogor id, quod diversum est, postulare, ut in plerisque frontem remittat. Justinus III. c. 4. Sed oraculi diversa sententia fuerat. TENN.

2 Direpturus] Leidens. pr. erepturus. duo directurus. Medie. pr. diruiturus. supra etiam deest in Leid. sec. & Medic. sec. Mox

eius non habent Medic. sec. & Edd. Italicae. esse ejus deest in Leid. sec. dein rediit in Leid. sec. pro undique in Medic. pr. utrique.

3 Dimicaturus.] Decertaturus. Scriv. 3. Reg. Voss. 3. Hill. decuraturus. unus Reg. decertaturus. TENN. Dimicaturus in nullo MS est, quare hoc eeci, & repositui decertaturus, quod voluit Keuchenius, ex MSS. meis sex. Sed cum ceteri cum Ed. Paris. etiam habeant decuraturus, putem a Frontino esse relictum Decertaturus. Detinere est proeliari, ut

STRATEGEMATICON L. III. C. VI. 341

qui coepit: Ita consecutus Scipio, quod petierat, nudatas propugnatoribus urbes, per Masinissam & Numidas cepit.

II. 4 P. Cornelius Scipio, intellecta difficultate expugnandi ⁵ Delminium, quia ⁶ omnium concursu defendebatur, adgredi alia oppida coepit; & evocatis ad sua defendenda singulis, ⁷ vacuatam ⁸ auxiliis Delminium ⁹ cepit.

III. 9 Pyrrhus, Epirotarum rex, adversus ¹⁰ Il-

¶ Vulgo VACUATUM.

noſter & alii paſſim: ſed crebro in MSS. tum *decertare* conſuſum. v. ad l. 1. 10. 3. 11. 1. 12. 3. 4. 8. Adde Savaron. ad Nepot. Milt. c. 4. *acſeque decernerent*: ſic MSS. plures. in Edd. multis *contenderent*. Fraudi hic fuit librariis participium variuſ. ſed & Cicero paſſive *decretum*, pro debellatum, dimicatum ſumſit ex doctiſſimorum virorum ſententia l. x. ad Famil. Ep. 10. Immo eodem plane modo MSS. antiquiores, probantibus viris doctiſſimis, apud Nepot. in Hann. c. 10. *Classe erant decreturi*. ſequentia ab *ita* ad finem deſunt in Petrenſi, Vaticano, Gudiano, & Voſſiano. Leid. ſec. *per Maſiniſſam Numidam*.

4 P. Cornelius.] Praenomen non compareret in Mediceis; nec in Leid. ſec. intelligitur autem Scipio Naſica, qui de Delmatis triumphavit. Confer. Pigh. in Annal. T. II. p. 428.

5 Delminium.] Varie hoc legitur, aliis *Delminum*, aliis *Deluinum* ſcribentibus: quos fruſtra eſſe, c. 12. l. iv. Florus, & c. ultimo lib. 11. teſtatur. M. O. D. MSS. mei *Delminum*, *Delimium*, *Delinium*, *Delmirum*, *Delivinum*, & *Delvinum*. Leid. ſec. pr. & Can. tab. tert. tamen *Delminium*. Urbs haec triplici modo expreſſa eſt, *Dalmian*, *Delminum*, & *Delminium*. Conſulte viros doctos ad

Stephan. v. *Δελμινον*, *Delminum*, & *Delminium* variatur ubique in MSS.

6 Omnium concursu] In Editione, qua uſus eſt Pighius, legebatur *concurſu omnium hominum*, unde putavit, melius eſſe c. d. *hoſium* MSS. multi, & Edd. Italicæ *concurſu omnium*. Leid. pr. *omni concursu*. Si quid mirandum, malim *communi concursu*.

7 Vacuatam] Ed. Bon. *vacuatis*. Sanutus *evacuatum*. Hillenſb. *evacuata*. Medic. pr. *vacuam*. Scilicet rectum omnino eſt, quod uterque Leid. ſec. & Voſſiani cum Cod. Pighii praebent *vacuatam*. *Delminium* feminino genere *urbis* nomine ſubintellecto, ut ſimilia plurima. Ad G. J. Voſſ. de Anal. l. 1. c. 12. Sanct. in Minerva. l. iv c. 4. v. *urbis*. Berſmann. & Burm. ad Ovid. Epist. Her. 1. 48. alioſque. Immo ipſe noſter c. 111. huius l. §. 6. *Tarentum*, quae a praefidio Romano tenebatur.

8 Cepit] Pighius, in cuius edito libro non legebantur haec ab *ev.* teſtatur, ſe in MSto invenſiſſe *intercepit*, probatque. Non adſentior. *cepit* recte retinent ceteri MSS. omnes.

9 Pyrrhus] Hoc exemplo caret Voſſ. 2. Reg. 1. Hill. alter Hill. alla manu addidit. TENN. Non habet quoque Gudianus,

¹⁰ Illyrios, quum civitatem, quae caput gentis erat, redigere in potestatem suam vellet, ejus desperatione ceteras urbes petere coepit; consecutusque est, ut hostes fiducia, velut satis munitae, urbis ejus ad tutelam aliarum dilaberentur. Quo facto revocatis ipse rursus omnibus suis, vacuum eam defensoribus cepit.

IV. Cornelius ¹¹ Rufinus Cos. quum aliquanto tempore ¹² Crotona ^a oppidum frustra obfedisset, quod inexpugnabile faciebat adsumpta in ¹³ praesidium ^b Lucanorum manus, simulavit, & coepto desistere: captivum ¹⁴ deinde, magno praemio sollicitatum, misit Crotona, qui, tamquam ex custodia effugisset, persuasit, discessisse Romanos. Id verum Crotonienses arbitrati, dimisere auxilia, destitutique propugnatoribus ¹⁵ inopinati, & invalidi capti sunt.

V.

^a Vulgo hic & infra CROTONAM & CROTONIENSES. ^b Vulgo PRAESIDIA.

¹⁰ *Illyrios*] MSS. & Edd. quidam, uisoleet, *Illyricos*. Dein quae caput Graecis erat Leidens. pr. Dein est non agnoscit Leid. sec. Mox contra MStos vulgo ipse rursus rev. Tandem pro vacuum Scriberius in pr. Ed. notavit alias esse vacuam, sed in altera cavatam. Neutrum ego inveni, sed evacuam tursus, ut supra in nonnullis, in Mediceo pr. & Edd. Italicis Tuto tam hic abesse posset. c. 11. 5. vacuum defensoribus cepit urbem c. 9. 3. vacua defensoribus castris.

¹¹ *Rufinus*] MSS. & Ed. qdd. *Ruffinus*. De eo idem refert Zonaras, alii aliter. V. Pigh. T. 1. Ann. p. 438. Gabriel Barrius de Antiquit. Calabriae l. iv. f. 1154. ¹² *Crotonam*.] Gudianus, Leidens. pr. Palatin. Petrensis cum Cantabr. Rec. Hillensb. & Vossian. hic, & infra *Crotona*. Verissime. Vide ad l. 11. 3. 6. Apud

Justin. l. xx. c. 4. & ubique ferè in aliis auctoribus *Crotona* MSS. meliores. Deinceps e MSS. nonnullis *Crotonienses* dedi pro *Crotonenses*, ut *Carthaginienses*.

¹³ *Praesidia*] MSS. novem cum Edd. veteribus *praesidium*: quod cur mutatum sit, nescio. nos saltem antiquam scripturam restitimus. dein iidem quoque manu praeter Palatin. Vossian. a. m. pr. Hillensb. & Ed. Bonon. Rectum est manus. supra l. 11 c. 5. 37. ita correximus *acies*, quod abierat in *acie*, manu Gudian.

¹⁴ *Deinde*] Petrensi. *Demum*, mitti Medic. sec. Pro tamquam Hillensb. *quasi*. Pro *effugisset* Ed. Rom. *fugisset*. Bonon. *fugisse*. qui in Medic. sec. & Ed. Paris. deest. In Edd. Italicis, & Wechel. ponitur post *effugisset*. Mox vero Medic. sec. & Ed. Rom.

¹⁵ *Inopinati & invalidi*.] *Inopinati*.

STRATEGEMATICON L.III. C.VI. 343

V. Mago, dux ¹⁶ Carthaginiensium, victo Cn. Pisone, & in quadam turre circumsepto, suspicatus, ventura ei subsidia, perfugam misit, qui persuaderet adpropinquantibus, captum jam Pisonem. Qua ratione deterritis eis, reliqua vi-
ctoriae consummavit.

VI. Alcibiades in Sicilia, quum Syracusanos capere vellet, ex ¹⁷ Catinensibus, apud quos tunc exercitum ¹⁸ continebat, quemdam exploratae sol-
lertiae submisit ad ¹⁹ Syracusanos. Is in publicum

CON-

a Vulgo CATANENSIBUS, CATANENSES, CATANAM. b Vulgo SYRACUSANIS.

pinati invalida capti sunt MSS. Fuit fortasse inopinati vi. valida capti sunt. SCRIV. Et verum pu- to IDEM Cuv. post. Nequedubitat de hac correctione Keuchenius. Nec renuo. posset etiam inopinata vi invalidi. Sic inopinatares, inopi- natum malum passim, Inopinatum bellum l. i. 1. 2. MSS. mei vulga- tum retinent. Cl. Wasse putat 7d & delendum esse.

¹⁶ Carthaginiensium] Medic. sec. Atheniensium. Dein circumsepto Leid. sec. & Ed. Rom. circum- septo Palatin. Gudian. & Voss. In fine Medic. sec. reliquias victo- riae, me non probante. Reliqua belli, rei &c. saepissime. v. ad 11. 7. 13. Ceterum an Cn. an C. Pisone scribendum sit, dubito, vel potius nescio. Sanutus Cn. a- gnoscit.

¹⁷ Catanensibus] Voss. 2. Reg. Catinensibus, unus Hill. & Reg. Catinensibus, quartus Reg. Catinensibus. Sic infra & pro Catanam, Catinam & Catanam. Graeci omnes Καταύς scribunt. ΤΡΩΝ. Cathenien- sibus, & infra Cathenienfes, Catinienfes, Catinensibus MSS. & Edd. VV. solus Palat. Catinen- sibus & Catinenses. Cathinenfesta- men Gudianus. Catinam etiam lon- ge plurimi, aliqui Catiniam vel Ca- taniam, habent. Primo certum est,

Latinos ex Graeco Catana fecisse Catinam. Vide ad Obsequentem c. 92. Bernecc. ad Justin. IV. 3. Span- hem. de Praest. Num. p. 84. Ed. prioris. atque ita in vetustissimo Codice Lactant. I. II. c. 4. Ca- tanam vulgo quoque apud Li- vium I. XXVII. 8. sed MSS. Voss. Catinam. Et licet noster frequens sit in retinendis terminationibus Graecis, non tamen id temere factum ab eo puto in medio vo- cis; alioquin id exemplo Silii I. XIV. 196. posset defendi. Ve- rum omnium recentiores sunt MSti, in quibus hic a servatur. Dein dubito, num praefertendum sit Catinenses. Nam ut ab Α- θηναίους sit Athenienses, sic Κα- ταύς, foret dicendum Catin- enses auctoritate praefertim MStorum sed reperitur etiam Graece Καταύς (Vide Berkel. ad Stephanum) hinc Latine Ca- tinenses; ut apud Cic. I. III. in Verr. c. 43. aliosque. quare hoc retinui, licet magis Melinem in Catinenses.

¹⁸ Continebat] Voss. continuo- bat. Deditus Petrens. pro intro- ductus. ut vobis primoribus Leid. sec. sua loco 7d ipsorum Petrens. unde non male Cl. Wasse scribendum conjicit vel. sua ipsorum urbe.

¹⁹ Syracusanis] 4. Reg. Voss.

concilium * introductus, persuasit, infestissimos esse Catinenfes Athenienfibus, &, fi adjuvarentur a Syracufanis, futurum, ut obprimerent eos & Alcibiadem. Qua re adducti Syracufani univerfis viribus Catinam petitori procefferunt, relicta ipforum urbe; quam a tergo adortus Alcibiades defolatam, ut ²⁰ fperaverat ^b, adflixit.

VII. ²¹ Cleonymus Athenienfis Troezenios, qui praefidio ²² Crateri tum tenebantur, adgreffus, tela quaedam, in quibus fcriptum erat, veniffe fe

* Vulgo CONSILIUM. ^b Vulgo SUPRAVERAT. ^c Vulgo CRATERUM TENEBANT.

3. Hill. ad Syracufanos. TENN. Cantabr. Bibl. publ., Leidens. pr. Medicei, Gudian, Ed. Parif. *submiffit ad Syracufanos*. Perrenfis *miffit ad Syracufanos*. Leid. fec. *submiffit Syracufanum*. Unice verumputo, *submiffit ad Syracufanos* i. e. clanculum ad eos miffit. Aliud notat *submittere* cum Dativo. Non intellexit Keuchenius, qui hoc inventum in Ed. Parif. ut vitiofum, proferipfit. Polyæn. l. 1. c. 40. 5. ἀνδρῶν καταναίοντες ἐν αὐτῷ καὶ δύνανται ἐς Συρακῶνας. Vide illic Cafaubon. Ceterum Thucydides hoc Strategema Nicias & Lamacho tribuit, digreffo jam ex Sicilia Alcibiade l. vi. in f. Vir doctus autem malet quos a tergo adortus.

²⁰ *Supraverat*.] Sic vulgo male editur nunc pro *fperaverat*, ut bene citavit Cafaubonus, & eft in omnibus, excepto Mediceo pr., MSis ac Edd. ultima Scriveriana prioribus, in quam fine dubio tythoterarum culpa irreperfat. Secure tamen id fecuti funt Keuchen, Tennulius, alique. Supra quoque concilium repofui pro *confilium*. Ad notata ad c. 2. hujus libri § 6.

²¹ *Cleonymus Athenienfis*] Polyæno l. 1. vocatur Κλεώνυμος Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. Qua-

re divinus Cafaubonus vocem *Athenienfis* vel inducendam vel emendandam mutandamque hic efle docet. TENN. Inducendam omnino hanc fecundam vocem cum Scriverio & Maafvicio ad Polyæn. l. 1. c. 29. ubi videndus, judico. MSS. tamen retinent conflanter. Keuchenius edidit *Athenienfis Troezenios*. Nonnulli *Cleomindus*, unus *Cleomenius*. Edd. pp. *Cleomius*, duo *Cleomenes*, unus *Gelonius*. Dein Medicei corrupte *Treentos*. Edd. pp. *Troezenos*.

²² *Craterum*] 4. Reg. 3. Hill. *Graterum*. Voss. *Grateris*. Hinc celeberrimus Graevius, & doctiffimus Ottwinus. *Qui praefidio Crateri tenebantur*. Nam in vulgata nullus eft fenfus. Cæterum a Polyæno non Craterus, fed Eudamidas vocatur. TENN. Vocatur quidem Eudamidas, fed ille erat *σφατηγὸς Κερκερῶ*, ut bene emendavit Maafvicius. Ceterum eodem modo emendanda haec efle Lipfius & Voffius ad libri fui marginem adfcipferant, quod egregie comprobatur a MS. Perrenfi, in quo *tenebantur*, & Leid. fec. *tenebantur*. Medicei, & Ed. Rom. *praefidium*. Ed. Bonon. *In praefidium Craterum* i. Veriffimam judico doctorum virorum correctionem, nifi mecum malis qui *praefidio Crateri tum tenebantur*.

fe²³ ad liberandam eorum rempublicam, intra muros jecit; & ²⁴ eodem tempore captivos quosdam, conciliatos sibi, remisit, qui Craterum²⁵ detraherent. Per hoc consilium seditione intestina apud obfessos²⁶ conciliata, admoto exercitu potitus est²⁷ civitate.

4 Vulgo DETRECTARENT.

bantur. Teneat aliquem praesidium pro habere praesidium ejus in urbe, Latinum non puto.

²³ Ad liberandam eorum rempublicam.] Sic Scriverius dederat in ultima editione, sed in priorē edidit liberandum, ut Wechelius, Stewechius, alique. & habent quoque Medicei, & Petrensis cum Cantabr. tert. sic vulgo infra l. 17. c. 5. 21. ad patientiam morietur; Livius l. xxvi. 43. ad urbem unam oppugnandum, lib. xxxviii. 3. ad tentandum ultimum spem. Caesar de B. Civ. l. 1. c. 34. ad occupandum Massiliam. Justin. l. xxi. c. ult. ad persequendum belli reliquias. plura exempla vide apud Sanctium & Petizon. in Minerva l. 111. 8. 51. Verum, cum omnia sint dubia auctoritatis, & certe infra, & in Caesare, ac Justino MSS. a me visi, saltem plerique cum Edd. primis Gerundivum in fem. gen. agnoscant, nusquam hoc intruderem, sed contra plerosque & veteres sequeretur codices. Hic liberandam etiam est in ceteris omnibus & Edd. Rom. & Bonon. Paris. aliisque. Vide e-

tiam supra ad l. 11. 13. 8.

²⁴ Eodem] In eodem 1. Leid sec. dein Medicei sec. jam apud obfessos.

²⁵ Detraherent.] 2. Reg. 2. Hill: Voss. Detraherent. unus Reg. Detraherent. Vulgata praefert. Sallustius Jug. c. 43. In victoria vel ignavis gloriari licet: adversae res etiam bonos detraherent. Auditor corruptae eloquentiae c. 11. Fors enim arbitrabar, ut a laudatione eorum digressus detraherem Petras, atque carminum studium prosterneret. TENN. Detraherent quoque Cantabr. tert. decertarent Medic. sec. Sed detraherent Palatin. Petrenf. Medic. pr. Leid. sec. Edd. Rom. & Bonon. & Paris. Recte: vide ad l. 1. 1. 9.

²⁶ Conciliata] MSS. concitata. Scriv. Mei omnes retinent conciliata. Consule Heinsum ad Vellej. l. 11. 56. Invidiam conciliatas. Sed praecessit hic conciliatos.

²⁷ Potitus est civitate] Petrensis. Vossian. Leidens. prim. civitatem, Adi notata ad l. 11. 8. 6.

C A P. VII.

De fluminum derivatione, ¹ & vitiatione aquarum.

P. Servilius, ² Isauram oppidum, flumine, ³ ex quo hostes aquabantur, averso, ad deditio- nem siti compulsit. II.

¹ Et vitiatione aquarum.] Lege quod probat & confirmat extremo periculo, & vitiatione a. num hujus capitis exemplum.

Y 5

Mod.

II. C. Caesar in Gallia ⁴ Cadurcorum civitatem, amne cinctam, & fontibus abundantem, ad inopiam aquae ⁵ redegit, quum fontes cuniculis aver-

Mon. Index hujus capituli procul dubio depravatus. quod enim vulgo editur, *De fluminum derivatione, & vitiatione aquarum*; ad neque idonea sententia fit, neque mentem auctoris exprimit. Corrigo igitur, *& vitiatione aquarum*. neque enim de vitanda, sed de corrumpenda, inficienda aqua hic agebatur. quod & res ipsa, & quod subditur, Clithenis strategema clamat; his verbis: *non assiduis fœi restituit aquam elleboro corruptam*. STRW. *Vitiatione*, MSS. plerisque contententibus, jam ediderat Bononiensis. *convitiatione* Rom. Edd. *infectione* Leid. sec. ut in Capiteulo elenchio; ubi vide, quae notavimus.

2 *Isauram*] Palatin. *Sauram*: quomodo illa urbs hodie adpellari creditur? Plerique cum Ed. Paris. *Sisauram*. Variè autem hæc urbs enuntiatur. *Isaura* Ammiano Marcell. Plinio, Stephan. & Straboni, sed duobus posterioribus in Neutro genere num. plur. Hic autem in Leid. sec. *Sisaurum*, pro *Isaurum*: quomodo vulgo nunc apud Florum editur l. iii. c. 6. *Isaurumque ipsam arcem Cilicis*: sed in Vett. Edd. ibi *Isauram* est, uti & in uno Leidens. *Isauram* retineo. Consule Vales. ad Ammian. l. xiv. c. 9. & Commentar. ad Stephanum. Ceterum hic Servilius dicitur esse *Isauricus*, non *P. Valerius*; ut negligenter tradit Kenoheni.

3 *Ex quo*] *Ex quo* Medici, & Edd. Italicae. in *dedis*, Leid. sec. Deest propositio in Leid. pr. *pro fœi* Gudian. Palat. & Voss. *fœi fœi* Leid. pr. Praenomen *P.* adest a Leid. sec. uti statim a Ca-

sare nomen *Casi*. quod etiam illic non agnoscit Medic. pr.

4 *Caducorum*] Nulla in re magis ineptiunt librorum descriptorum, quam in populorum nominibus; quos illi saepe novos dant, interdum non secus atque Peliam recoquunt. Emendandum ex historiis ejus aevi, *Cadurcorum civitatem*. Hi Cadurceses quoque post appellati, ut videre est in Itinerario. Caesar vii. belli Gallici: (c. 41.) *Somnes, Parisii, Pictones, Cadurcos*. Ibidem, *Lucerum Cadurcum summae hominem audaciae*. Iterum libro eodem, *Ruteni, Cadurcosque ad fines Volgarum depopulandos missis*. Hinc videre est, non temere nos in restitutione hujus loci versatos. qui voluit, adjungat Prologum lib. ii. c. 7. Plinium lib. iv. c. 19. Strabonem lib. iv. Meminit horum Mantuanus quoque:

Alverni, Meldique simul, fortisque Cadurci.

Narbonensis Provinciae Galliae, & Aquitaniae populi, & civitas Episcopalis in provincia Bituricensi *Caori*, STRW. *Cadurcorum*. Ita legendum. vulgo *Cadurcorum*. SCRIV. *Cadurcorum*. Sic lege cum Stewechio, 3. Hill. quamquam 4. Reg. & Voss. exhibeant *Cadurcorum*. TENN. *Cadurcorum* jam olim recte emendavit Ortelius: immo non aliter editum est in Edd. Rom. Bonon. & Parisiensibus, quibus aditipulantur Vaticanus, Pexrensis, & Leidens. sec. *Cadurcorum* Palatin. ceteri *Caducorum*. Illud *Caducorum* statum in Welchii officina.

5 *Redegit*.] Duo *redigit*. item *advertitur* cum Ed. pr. male.

STRATEGMATICON L. III. C. VII. 347
avertisset, & fluminis ⁶ usum per sagittarios arcuisset.

III. ⁷ Q. Metellus, in Hispania citeriore, ⁸ in castra hostium, humili loco posita, fluvium ex superiore parte inmisit; & subita inundatione turbatos, per dispositos in hoc ipsum insidiatores, cecidit.

IV. ⁹ Alexander apud ¹⁰ Babylona, quae ¹¹ media

^a Vulgo L. ME⁶ & Vulgo BABYLONEM.

⁶ *Usum arcuisset*] Rara locutio, *Arceve usum pro hostes arceve usum*. MSSi tamen constanter id retinent; sumendumque active, quasi dixisset *utentes ipsos hostes*, ut apud Livium l. xxvi. 41. *Arceamus transstram hostis. pro hostes transstram*. Lucan. l. x. 489. *Aditus arceves*; quod, ut dixi illic, defendi posset; si sumas pro incursionibus hostium. Sic clare Cicero Philip. v. 4. *Aditus hostium prohibentur castellis*. Alii in Lucano jam ediderunt *aditum*.

⁷ *L. Metellus*] MSS. *Q. Metellus*. SCRIV. *L. Mer*. Sic omnes MSS. minus uno Regio, qui dat *Q. Metellus*. TENN. Caret praenomine, ut solet, Leid. sec. sed Palatinus, ambo Medicei, & Edd. Romana, ac Bononiensis *Q.* recte omnino: nam sine dubio intelligit *Q. Metellum Macedonicum*, qui res in Hispania optime gessit. de quo videndi auctores, quos citant ad Florum l. ii. c. 17. *Metellus ille, cui ex Macedonia cognomen, meruerat & Celtibericus fieri* (ita dant quoque MSS. Leidd.) & quae nos adluximus ad l. i. 1. 12. ubi viriose *Metellus Pims* vocatur. Adde Valer. Maxim. v. 1. 5.

⁸ *Castra hostium in humili loco p.*] Tò in hic minus convenit, quare ante castra posui. Atque ita sanum hoc exemplum, cui virium subesse arbitratur Modius, sed ascribatur sanum.

Postea me verum coniecisse ex MS. membranis comperi, in quibus ita diserte exscriptum. SCRIV. *Car. post.* Ut reposuit Scriverius, MSS. omnes, & Edd. Veteres. perperam Wechel. Mod. Stewech. Vetal. Edd. *castra hostium in h. Medic. pr. & Ed. Bonon. in castra h. in humili.*

⁹ *Alexander*] Notandus hic est Frontini lapsus, qui Alexandro tribuit, quod fecit Cyrus, testibus Herodoto, & Xenophonte, Polyacno, & pluribus. Babylon vero Alexandro advenienti ad urbem statim ultro est dedita; ut ex Plutarcho, Arriano, Curtio, aliisque liquet. Consule omnino Freinshem. ad Curt. l. v. 1. 17. *Babylona procedenti Alexandro Mazaeus cum adultis liberis supplex occurrit, urbem seque dedens* &c. sic alibi *Creso* tribuit, quod egerit Cyrus; *Cyro*, quod perpetraverit Darius; similique. Contra Alexandrum canalis Pallacopae ostia obstruens amnem in veterem alveum redegit. Vide Arrian. l. vii. p. 21. Fossa autem haec a Cyro ducta vocabatur dein βασιλεως ποταμος, vel διαγωγῆ. ut apud Polybium, & Ptolemaeum l. v. c. 20. Verum maior etiam error est in exemplo sequenti; si auctor quidem ita reliquerit. Quippe Semiramis, quae Babyloniam condidisse dicitur, cuiusque urbs fuit primaria, tali Strategemate

ad.

dia flumine Euphrate dividebatur, ¹² fossam pariter & aggerem instituit, ut in usum ejus existimarent hostes ¹³ egeri terram. Atque ita subito flumine averso, per alveum veterem, qui siccatu ingressum praebebat, urbem intravit.

V.

adversus Babylonios usa esse non potuit: Contra in eorum usum fossas, & alveos ex Euphrate derivavit, ut & Nitocris Babyloniorum item regina. Vide Herod. l. i. c. 185. Strabon. l. xvi. init. & Polyæn. l. vii. c. 26.

¹⁰ *Babylōnem*] 3. Reg. Voss. l. Hill. *Babylona*. amat enim Frontinus Graecam terminationem. ut *Perfida*. *Enipea*. *Strategematon*. TENN. Uterque Leidensis, ambo Medicei, duo Cantabrig. Palatin. Hillensb. & Ed. Paris. *Babyloniam*. ut alii, etiam Graecis, crebro haec urbs vocatur. Vide ad Justin. l. 2. Haec *Babyloniam* condidit. verum tamen *Babylona* edidit; ut etiam habet Gudianus. Sic ex *Perfida* fecere supra *Perfidiam*; ex *Enipea*, *Enipeam*; & alia.

¹¹ *Media flumini*] *Medio fluvio* MSS. SCRIV. Verius ait esse Keuchenius, & sincerius, quod praebent Scriveriani, quia Ptolemaeo *διά Βαβυλῶν & πρὸν* audit. Mei omnes retinent *Media*. eodem sensu, & elegantius. quamvis non ignorem, saepissime occurrere *medium amnem, flumen*, &c. de eo, qui interfuit locum. Sed jungendum hic *media dividebatur*. Horat. l. i. Serm. l. i. 100.

at hunc liberis sequitur

Divisit medium.

per mediam urbem fluens Justin. l. xi. §. 3. *fluvio* Medic & Edd. prima; & *flumine* Medic. pr.

¹² *Fossam*] Edd. Italicae *fossas*. dein *gentes & hostes* Medic. pr. veterem deest in Leid. sec. *averso* perperam Voss. in seq. exemplo Perrenf. non habet *sedem Euphrate averso*.

¹³ *Egeri terram*] Ita scribo de conjectura, cum libro *aggeri* habeant. suspicor etiam tertio exemplo vitium subesse. MOD. In Patrisiensis editione erat, *aggeri terram*, quod aliis non placet. Verum tamen, quamquam ferri hoc poterat (usitata enim scimus Plauto, aliis Rom. scriptoribus, *aggerere bona*, *aggerere aquam*, *aggerere herbas*;) nobis tamen libet verum esse, *aggerari terram*. Ex multis testimoniis, quae suppetunt, pauca tantammodo dabimus. Q. Curtius lib. iv. *Profundum mare, quod vix divina opes possit impleri: quae saxa tam vasta, quas tam proceras arbores posse repiri: exhaustiendi esse regiones, ut illud spatium aggeraretur*. Arnobius libro primo *Adversus gentes: Quae gentes famem sentiantur horridam, & aggerata interierint vastitate*. Apulejus secundo de Asino: *Ac sic aggeratis in cumulum stragulis & essulis in cubitum*. STEW. *Egeri* ita Modius: cum vulgo esset *aggeri*. Stewechio *aggerari* placet. SCRIV. *Egeri*. Sic omnes MSS. exhibent. & plerique sic c. 8. n. 1. quod tamen sibi Modius tribuit. Stewechius *aggerari* multis probat exemplis. TENN. Ex Stewechii conjectura longius procedit Keuchenius, & conjicit *aggregari*, verissima, ut ait, emendatione. quia apud Apulej. l. ix. Mil. *In rectum aggregata cumulum*. Hinc vide, lector, quantas turbas depravata possit movere Editio. *Aggeri* enim inveni in sola Ed. Welchiana. Ceterae cum MSS., ut debent *egeri*. Egeritur terra, & effoditur ad fossam, & aggerem

fa-

V. Semiramis adversus eodẽm Babylonios, eodẽm Euphrate averso, idẽm fecisse dicitur.

VI. ¹⁴ Clisthenes Sicyonius ductum aquarum in oppidum ¹⁵ Crisaeorum ¹⁶ ferentem rupit: mox adfectis siti restituit aquam elleboro corruptam, qua

¶ Vulgo CRISAEORUM.

facienda. Livius l. xxxviii. 7. *Non solum sub terra fodientes, sed egerentes etiam huium fefellerat hostem.* Ovid. l. vii. Met. 243. *egressa scrobibus tellure, & alii facpius:* Infra rectum esse contra aggeri suo loco docebimus.

¹⁴ [Clisthenes] Palatin. *Clasthenes* alii aliter, & inepte. *Sicyonis* Medic. pr. *Sicyonensis* Petr.

¹⁵ [Crisaeorum] Forte *Cyrraeorum*. SCRIV. Ed. pr. *Scribe Crisaeorum* IDEM. Ed. ste. *Crisaeorum*. Sic omnes MSS. unus Reg. *Crisaeorum*. Stephanus. *Κρίσαι πόλις Φωκίδος*. Τὸ ἐν τῇ Κρίσαι. Scriveris *Crisaeorum*. Polyaeus lib. vi. hoc Strategema ab Amphidyonibus patratum ad urbem *Κύρραν* narrat. Hinc Freinsheimius docet *Cyrrham* & *Crisam* eandẽm urbem ex Pausania pag. 684. inde bellum Criseum in Iustini prologo tertio. TENN. *Erisaeorum* Edd. Italicæ. *Trisaeorum* Ed. Paris. *Cresaeorum* Leid. sec. Ortelius coniecerat quoque *Cyrraeorum*. Saltem a *Kippin*, *Cyrrha*, ut vocatur, foret deducendum *Cyrraeorum*. Sed optime docuerunt jam dudum viri docti, rescribendum esse per diphthongum *Crisaeorum*, sive *Crisaeorum*. *Cyrrha* enim, & *Crisa*, seu *Crisa* eadẽm est: unde hoc bellum a Sicyoniis ductu Solonis & Clisthenis gestum vocatum fuit *Κρίσαιον*, *Crisaeum*. Præter Freinsheim. ad Florum l. ii. c. 20. ad etiam Kuhaium ad Pausan. l. x. c. 37. Maafvic. ad Polyæn. l. iii. s. vi. 13. & Longuetue ad Iustinum. Ut verum tamen fatear,

mallem cum aliis *Cyrraeorum* si MSS. addicerent, ex Demosthene, AEschine, aliisque. Nam præter Pausaniam, & Iustinum ceteri Geographi *Cyrrham*, & *Crisam* distinguunt, non verò eadẽ faciunt.

¹⁶ [Affectus] Ita lego: vulgo *affectus* SCRIV. Hanc restitutionem pro sua venditans Keuchænius recepit quoque, & dein ceteri præter Vesal. Nec mirum. nam *affectus* typoshetarum modo error fuit in Edd. Modii, & Stewechii. Operæ pretium tamen Castaubonus etiam duxit hoc monere: *affectus* Ed. Wechel. *asfratis* siti Leidens. sec. In Leidens. tert. hæc duo verba non leguntur. Et sane nec Pausanias, neque Polyæus oppidanos interim siti laborasse memorant. Contra Pausanias dicit, eos Clisthenem elusisse, & aquam plurimam in cisternas collectam bibisse; ac tunc demum de hoc Strategemate illum cogitasse. Pro his quoque verbis *affectus* siti in Vaticana *factis* suis, & in Edd. Romana, & Bononiensi exaratum est *refectis* tubis (de qualibus tubis, seu fistulis vide Columell. l. i. c. 5. Polen. ad Frontin. de Aquaeduct. Art. 20. & omnino SCrum Art. 129.) In primo autem Cod. Mediceo legas *Μετὰ τὸ αὐτοῖς τοῖς ἀποστρεφέναι τὸν Πληθὺν ἐπειδὴ ἰκανῶς τὸ φαρκάκον τὸ ὕδωρ ἤσθιτο ἔχον, ἀπείργειν αὐτοῖς ἐς τὴν ὄρετον, l. ο. τοῖς τῶς*

qua usos profluvio ventris ¹⁷ decipiens, cepit.

tuit aquam in alveum, sive canalem, & aquaeductum refectis scilicet tubis. Unde nota quoque contra Keuchenium, qui hic multa ἀπερδιδιούσας de elleboro congestit, non fuisse semen ellebori, sed ipsas radices, ἡ πολὺ πλεονάζει Ἀντιόχου ἐν Ἀρχαίῳ, ut ait Polyaeus.

¹⁷ Decipiens | Sic MSS. unus Hill. Deinceps. Freinsheimius Descripter. divinus Casaubonus ad Polyaeum, Repens vel ingens. ut apud Graecos ἀγρία ἀκράτης. Sic ut profluvio sit primi casus. Aquas autem non semel veneno infectas apparet ex Luciano IV. VI. 320.

Q. fortunati, fugiens quos barbarus hostis

Fontibus immisso graviter peritura veneno!

Seneca II. de ira c. 3. Non descripti violatos fontes venenis, & silentiam manu fallam. Lippius de magnitudine Romana fol. 320. ut candorem P. R. in bello probet, videtur contendere, unum modo M. Aquilii exemplum occurrere, quod est apud Florum II. c. 20. Contra fas Deum moresequae majorum medicaminibus impu-

ris, in id tempus sacrosancta Romana arma violasset. TENN. Desipientes coniecit quoque Gruterus. Rubenius I. 11. Elect. c. 29. Desipientes vel deinceps, quomodo etiam Lippius voluit, ut est in Hillensb. M. Sto. Scriverius in cunctis posterioribus desides; Maalvicius decumbentes, quia Polyaeus dicit Τῶν Κίρραι πῶλον ἔλαβον, περιέπων τῶν πολέμων; ubi praecesserat jam Κίρραισι πύοντες ἀλφειζόντας τὰς γαστέρας ἢ πάντας ἐκλυδίζεις ἵκανο. Paulaniae verba sunt ἢ οἱ πρὸ ἐπὶ ἀπαρτὸς τῆς ἀλφειοῦς ἐξέλκων οἱ ἐπὶ τῷ τέλει τῆς φρενός. Ἀμφιλόνοιοι δὲ αἱ εἰλὸν τῇ πύλῳ, &c. Forasan exciderunt hic quaedam. Mediceus pr. cepis decipiens. Leidenf. pr. decipiens exit. Petrenius quoque usus profluvio ventris decipienti cepit. Incertissimis conjecturis indulgere non vacat. Aliter harrolari possemus desidentes praec continua alvi exoneratione. Quod verbum hac in re adhibet Celsus I. 11. c. 10. & I. IV. c. 18. In torminibus frequens descendendi cupiditas est.

C A P. VIII.

De ¹ injiciendo obsessis pavore.

EXEMPLUM I.

Philippus, quum ² Prinasum ³ castellum nulla vi capere posset, terram ante ipsos muros ad-

³ Vulgo TRINASSUM.

¹ Injiciendo] Medic. pr. immit-
tendo c. pavorem.

² Trinassum castellum nuda vi
capere possit] Vidi editiones, quae

Trenassum appellarent. alii Trinassum, & gentiles ejus Trinelesos vocasse videntur. Ad Stephanum, & alios. & pro nuda vi, sub-
tus;

³ adgressit, simulavitque agi cuniculum. ⁴ Castellani, quia subrutos se existimabant, dederunt.

II. Pelopidas Thebanus Magnetum duo oppida simul obpugnaturus, non ita longo spatio di-

a Vulgo CASTELLANIQUE.

tine, nulla vi. operarum nempe culpa mendum illud enatum est. STAW. *Trinassum*. Sic l. 1. Reg. 3. Hill. Stewechio probatur. & creditur idem locus, qui Stephan. Τρηνάσσα τόπος Θρυγίας, τὸ ἐστὶν τὸ Τρηνάσαι. 2. Reg. *Crinassum*. Voss. *Crinassum*. quartus Reg. *Ternassum*. TENN. *Trinassum* vel *Trinassum* legit quoque Keuchenius, & confirmant MSS. nonnulli. *Tecnassum*, *Tecnassum*, *Trinassum*, *Ternassum*, *Cernassum*, *Crinassum*, *Crinassum* alii. Sed omnino rescribendum erat *Prinassum* vel *Prinassum*, quod ultimum praetuli, quia MSS. unicum, tantum habent. Quomodo hanc urbem Cariae, seu Peracae, a Philippo Demetrij filio captam nominant idem Strategema narrantes Polybius l. xvi. p. 1017. Ed. Gron. & Polyaeus l. iv. Strateg. c. 17. ubi videndus Maasvicius. *Nude vi*, quod invenerat in Modii Ed. Stewechius, est nec in aliis Edd. nec in ullis MSS.

³ Aggressit] Egressit. SCRIV. Duo Reg. 1. Hill. *Egressit*. Voss. 2. Hill. 2. Reg. *Ejecit*. TENN. Ubique librarii, confuderunt τὰ *aggerere*, & *egere*, *aggerere*, & *egere*. Quare, licet plurimi MSS. & Edd. VV. exhibeant *egressit*, *ejecit*, *egressit*, nihil minus restituenda hic loci est vulgata lectio. Non enim egressit terram agendo cuniculum; sed aggressit terram ante muros, simulans se agere cuniculum, cum interim aliunde terram hac comportari in speciem iusserit: unde e Glossa in Leideni tertio *advenit*. Clare hoc restantur auctores. Polybius:

Τὰς μὲν ἡμέρας ψέπον ἐπείτα κατὰ γῆς, ὡς ἐπὶ γυμνάσιον τῶν μετὰ δὲ τῶν ἡμερῶν ἔχοντες ἔφερον χῆν, καὶ παρὶς τῶν τὰ γῆς τῶν ἐπὶ γυμνασίου. ΔΕ. Polyaeus: Νύκτωρ δὲ οὐκίλευσι τὰς ἐπὶ γυμνασίου ἀπὸ τῶν δὲ ἡμέρας ἔχοντες ἔφερον χῆν κατὰ γῆς τῶν ἐπὶ γυμνασίου. Εἰπεὶ δὲ πολλὰς χῆς ἐπὶ γυμνασίου συνεθδὸν δε. Aggerere est aliunde congerere. Egerere est effodere, aut inferiore loco adtolle, ut supra vidimus.

⁴ Castellanique] Castellani, qui s. f. c., tradiderunt MSS. SCRIV. Voss. 3. Hill. 3. Reg. *Castellani* quia subrutos. 1. Reg. *Subrutos*. TENN. Barthio conjecturam expiter rursus sublegit Keuchenius ex Advers. l. xiv. c. 9. *Castellani*, qui ita s. f. existimant, dederunt vel dediderunt. Primo quae confiderenter ejeci auctoribus MSS., etiam meis quatuor vel quinque, & Edd. primis. pro quae in Media. pr. quod. Edd. primae non habent, sed *existimantes* tantum. *Subrutos* quoque est in MSS. notis octo, & Ed. Rom. e vulgari libroriorum lapsu. Deinde *existimantes* MSS. itos. *existimantes* Leid. pr. *existimantes* Leid. sec. Omnes autem *dederunt* praeter Leid. sec. *dederunt* scilicet s. f. Quare cetera vulgata tutius restitui.

⁵ Magnetum] Medic. sec. *Magnetum*. Leid. sec. *magna tamen*, deinde non tam ita ambo Medici, & Edd. Italicae, ac Rasii. Leid. sec.

distancia, quo tempore ad alterum eorum exercitum admovebat, praecepit, ut ex composito ab aliis castris⁶ quatuor equites coronati, notabili alacritate velut victoriam⁷ adnuntiantes, venirent. Ad cuius simulationem⁸ curavit, ut silva, quae in medio erat, incenderetur, praebitura speciem urbis ardentis: praeterea quosdam, captivorum⁹ habitu, eodem¹⁰ iussit perducere. Qua adseveratione perterriti, qui obsidebantur, dum in parte jam se superatos¹¹ existimant¹², defecerunt.

III. Cyrus, rex Persarum, incluso Sardibus Croeso, qua praeruptus mons¹¹ nullum aditum praestabat, ad moenia malos¹² exaequantem altitudinem iugi subrexit; quibus simulacra hominum

a Vulgo EODEM HABITU. b Vulgo EXISTIMARENT.

sec. non tamen ita. Medicei etiam longinquo. Leid. sec. l. sp. destituta dist.

6 Quatuor equites] vi. MSS. SCRIV. Quatuor equites] sic omnes MSS. quae lectio probatur a Polyaeo l. 2. in Pelopida (c. 4. §. 1.) Τέτρας ἵππους ἰσθμίου δέοντας, ut legit divinus Casaubonus. TENN. Male etiam Mediceus sec. vi. cum Sanuto.

7 Annuntiantes] MSS. decem, & Edd. Rom. Bonon. Paris. Wechel. nuntiantes: quod aequum est, nec mutatum oportuit. Retinuit nunc tamen ob Cod. Vossianum, qui solus ita exhibet.

8 Curavit] Curarent. Leid. sec. pro captivorum Cantabr. tert. eorum.

9 Eodem habitu] Eorum MSS. SCRIV. Eorum Medic. pr. & Edd. Italicae cum Sanuto. Sed quid? an captivos equitum coronatorum habitu iussit perducere? Ridicule. Cantabrigienles, Leidenses, Gudianus, Vossianus, Hil-

lensb. Medic. sec. Edd. Paris. Wechel. & Vetal. habitu eodem. Optime, si modo distinguas ita quosdam, captivorum habitu, eodem j. p. Non habebat captivos, sed simulabat: quare quosdam captivorum habitu iussit perducere eodem scilicet loci ad urbem obsesam, atque hoc ordine ea verba adduxit ad c. l. Casaub. l. iv. c. 7. in f. quibusdam maioris habitu captivorum in conspectu locatis: qua facie decepti Megareses.

10 Existimarent] Voss. & unus Hill. existimant: TENN. MSS. mei etiam decem cum Edd. primis existimant: Verissime. nam vulgatum non est Latinum. Quippe dum hoc sensu indicativum amat. Idem virtutis vulgatos Codd. obsederat l. i. c. 5. 2. Dumque ignibus submoventur hostes, ipse fluvium superavit. ubi vide. Verbum defecerunt sine sensu exulat ab Ed. Keuchenii.

11 Nullum] Medic. sec. nulli. non male.

12 Exaequantem altitudinem iugi] Vaticanus, & Ed. Rom. Exaequantem

STRATEGEMATICON L. III. C. IX. 353

num armata Perfici habitus inposuerat, noctuque eos monti admovit. Tum prima luce ex altera parte muros adgressus ¹³ est, ubi orto jam Sole simulacra illa, armatorum referentia habitum, refulserunt. Oppidani captam urbem ab tergo credentes, & ¹⁴ ob hoc in fugam dilapsi victoriam hostibus concesserunt.

13; Medicei excedentes, quod est superantes. Male. Malienim non debebant excedere altitudinem, sed acquare. Alioquin fraus se ipsa detexisset. Polyæn. *ἔλαμψεσαν τοῖς τοῖς χροῖσι*. Dein subteris Mediceis, & Edd. italicæ. subrepsit Palat. subiecit Petrensis, solita librariorum mutatione, non scientium subrigere pro sursum erigere activæ esse significationis. Artu, lector, vide, quæ congeffit Cl. Drakenburg ad Silium l. x. 252. *subrepta cuspide*. Seneca Ep. 88. *Vidi turres in propugnaculum villæ subreptas*.

13 Adgressus est.] Verbum substantivum exsulat a Gudiano, Petrensi, utroque Leidensi, Palatino, Vossiano, & Hillensb. Petrensius ubi vero. Jam deest quo-

que a Palatino, Leidensibus, Vossiano, Hillensb. Gudiano, & Edd. Parisi. Wedh. ac Vessl. Forfan relictum est ab auctore T. p. l. o. a. p. muros adgresso, ubi orto sole si. armatorum referentia habitum (sic MSS. & Edd. pp. non hab. ref.) refulserunt, oppidani &c. posset etiam tota distinctio poni posset est. & ubi &c. pro quando; postquam sumtum cum seqq. jungi.

14 Ob hoc.] Ita lego. vulgo *ob hoc* exsulat. Scilicet. Wechelii culpa. Priores enim cum MSS. recte ob hoc exhibuerunt, sollemniter auctori nostro locutionem ad l. 1. & 2. Ceterum Frontino in hujus expugnationis relatione consentit Polyænus l. vii. c. 6. 134 non vero Herodotus l. i. c. 84.

C A P. IX.

De interruptione ex diversa parte, quam¹ expectamus:

EXEMPLUM I.

Scipio apud ² Carthaginem ³ sub discessum æstus maritimi secutus Deum, ⁴ ut dicebat, du-

cem;

1 Expectamus.] 1. Reg. Voss. 1. Hill. expectabimus. Tenn. Palatin. Hillensb. expectatur, non male. statim qua non expectabatur; & ita auctor saepius V. ad l. 1. 2. 7. alio, quam expectabatur, laetere. Expectabimus Gudian.

2 Carthaginem.] Hispanam scilicet vel Novam, quam vocem differentiae causâ addere plerumque solent auctores, ex abrupto de hac urbe loquentes. Apud Aurelium Victorem tamen in Scipione a quibusdam MSS. Novam abesse quoque deprehendi.

cēn, ad muros urbis accessit, &, cedente stagno, qua non expectabatur, inrupit.

II. Fabius Maximus, Cunctatoris filius, apud Arpos, praesidio Hannibalis occupatos, considerato situ urbis, ⁵ sexcentos milites obscura nocte misit, qui per munitam, eoque minus ⁶ frequentem ⁴ oppidi partem scalis evecti in murum, portas ⁷ revellerent. Hi adjuti ⁸ decidentium aquarum sono, qui operis strepitum ⁹ obscurabat, iusta

IN FREQUENTATAM vulgo.

2 Sub discessum.] Medicei, & Edd. principes sub discessu. V. ad l. 1. §. 9. sub occasum solis. Apud Caesarem etiam l. VII. B. G. c. 49. sub discessum suum MSS. & Edd. pp. discessu suo. Livius autem hic l. XXVI. 45. Decessum utitur, & ita Caesar B. Gall. III. c. 13. Rēde utrumque. Seneca Herc. Fur. 323.

bisquis descendens fratrem,

Et hic revertens.

Alitet etiam dicitur recessus.

4 Ut dicebas.] Nonnulli docebas, frigide. Livius. Neptunum jubebat ducem itineris sequi, ac medio stagno evadere ad moenia. Hunc in somnio sibi adparuisse adfirmabat, teste Polybio l. x. c. 10.

5 Sexcentos.] Numicus in Vaticano deest. Leid. sec. minus bene ducentes. deim Vossian. per munitam atque minus.

6 Frequentatam.] 3. Hill. & Voss. Frequentem. quod cum sit idem, tamen elegantius. Ut Plauto in milite Frequens senatus. II. 6. III. Hinc Justino XI. c. 12. Frequenter consolari. pro multis praesentibus. Front. III. 10. 6. TANN. Tres etiam Cantabrigienses, Gudmanus, ambo Leidenses quoque etiam Edd. Paris. Hittorp. & Wechelii frequentatam, bene. non enim vult oppidi illam partem minus a populo vel praesidio crebro adiri, sed pauciores illis esse milites; quia satis fidebant

munitione. Infrequens hac in historia Livius l. XXIV. c. 46. & alibi cum aliis sexcentis; quare omnino optimorum Mstorum auctoritatem, consentiente Cl. Wasse, secutus sum.

7 Revellerent.] Leid. sec. revellerunt. Arterian. evellerent probante Reuchenio ex Appuleji l. III. domus januas evelleret. Verum cum in nullo alio codice adpareat, non admittendum censeo. Revellere seu resringere portas, locutio est usitatissima.

8 Decidentium.] Leidens. sec. decidente. Sanutus descendentium, nimis poetice. Imbrem enim intelligit auctor, ut patet e Livio, hanc rem describente. Id maxime ad fallendam adjovit. Imber ab nocte media coortus, custodes vigilesque dilapsos e stationibus suffugere in tella coegit, smitque primo largioris procellae strepitum molientium portam exaudiri prohibuit &c.

9 Obscurabat.] Longius videbatur petitus hic tropus: quare locum suspectabam: ac primum obscurabas repomi posse credebam. ceterum in eo nondum mihi potui satisfacere. Straw. Sic omnes MSS. Obscurabas, quod Stewechii exhibet, nusquam apparet. TANN. Stewechii conjectura probari nequit; Obscuramus enim januas, aures &c. quae clauduntur, ne quem strepitum audiamus; non ipsae

fa peragunt. Ipse, dato signo, ¹⁰ ab alia parte adgressus, cepit Arpos.

III. C. Marius, bello Jugurthino, apud *Flumen* ¹¹ Mulucham, quum obpugnaret castellum in monte saxeo situm, ¹² quod una et angusta semita adibatur, cetera parte (velut ¹³ consulto) praecipiti, nunciato sibi per Ligurem quemdam ex auxiliis gregalem militem, qui forte aquatum progressus, dum per saxa montis ¹⁴ cochleas legit,

ipse strepitus obturari potest. Verbum autem *obscurare* de occultatione soni saepius adhibetur. Hinc *obscurare laudes* apud Cicer. pro Marc. c. 10. Et propius ad rem Lucan. l. iv. 718.

Obscuratque suam per jussa silentia famam.

¹⁰ *Ab alia parte adgressus*] Cui ergo bono ab interiore parte portam illam, qua ascenderant, revellere debuerunt? Hoc non capio. Scribendum videtur, nisi auctor lapsus fuerit *effractus* vel *avulsa* porta ingressus, aut simile quid. Livius. *Id ubi saltum excomposito est, signa offerri consul jubet, ac paulo ante lucem per effractam portam urbem ingreditur.* Favet nonnihil Medicus sec. egressus. Porta alibi quoque apud nostrum depravatum est in *parte*. Vel lege, quod deinceps in Vaticano inveni, simpliciter *ab ea parte*. Mihi tamen hoc ab *corte* oris esse manu videtur. pro *Arpos* non male Leidenf. sec. habet *urbem*.

¹¹ *Mulucham*] Omnes fere *Mulucham* vocant *Fluvium*. Mela l. c. 5. Sallustius Jug. 92. sinum Plinius v. 2. Ptolomaeo dictum (ut docuit Geographorum praestantissimus Vossius) *μολυχαῖος*. Solus Florus iii. 1. appellat urbem saxeo inditam monti. Tamen. Observavit idem hic Keuchenius, & ad *Florum* consule Vinetum: ubi forsitan legi posset *sancti* indi-

tam monti ad Mulucham urbem. Urbs sita ad Mulucham. Nimis stupidus videtur Flori error fore, si ex amne ipsam fecisset urbem vel castellum: praesertim cum tam Florus, quam Frontinus, sua maxima ex parte a Sallustio hausisse videtur. Nam notandum est, hos tres auctores in eadem historia *saxum montem* dicere, cum facile vel *rupem* vel *saxum* vel simile aliquis usurpare potuisset. MSS. nonnulli *Mulucham*, *Mulucam*, *Mulcam*.

¹² *Quod adibatur*] Uterque Medicus ad quod adibatur, quod non temere admittendum. Curt. vii. 11. *Petra semita per angustam aditur.* Apud eundem l. vi. 5. 13. *Interiora regionis ejus haud adiri poterant, ut e MSS. scribendum; vulgo adiri poterat.* Ed. etiam Bononiensis omissa conjunctione una *angusta*. Ita Sallustius. *Uno per angustam aditu telluris.* Sed infra c. 13. §. 3. *Intraitus urbis, qui unus & angustus &c.*

¹³ *Consulto*] Probavi hoc praecipiti cum *salutem* pr. Mon. Male Reg. Velut cum *salutem*. Sall. Jug. 92. *Omnia natura, velut opere atque consulto praecipiti.* Tamen. Cum *salutem* exhibeat Mediceus, & hinc scilicet add. Italicae, aliaeque. sed jam correctum in Paris. & Wechelii ante Modium *consulto*.

¹⁴ *Cochleas*] Medic. pr. *colleas*, sec. *coeleas*. Leid. pa. *coletis* sec. *coletis*.

git, ¹⁵ ad summum pervenerat, ¹⁶ erepi ¹⁷ posse in castellum, paucos centuriones, quibus ¹⁷ perfectissimos cum velocissimis militibus aeneatores in-

mi-

a Vulgo ERIPi P. CASTELLUM.

¹⁵ *Ad summum*] 3. Reg. 3. Hill. *ad summa*. TENN. *Ad summa* non male Gudianus, Medic. sec. & Leid. pr. Nil tamen muto. Colum. l. iv. c. 20. *ad summum* perveniunt. Sic in *diversum* supra. ubi alii in *diversa* &c. Medic. pr. & Ed. Paris. *ad summam*. Interpretate Vatican. *ad summam p. partem*. Sallustius. *Aquatum egressus animadvertit inter saxa repentis cochleas, quarum quum unam atque alteram, dein plures peteret, studio legundis paulatim prope ad summum montis egressus est.*

¹⁶ *Eripi posse castellum*] Parum abest, quia legendum censeam, *erepi posse in castellum*. De eo, quod subsequitur, liberius pronuncia- bo: ut *prospectus visusque per saxa facilius foret*. nimis hoc ineptum, nimis, inquam, absurdum. quapropter rescribere, *prospectus nifusque*. Hanc emendationem Crispo Sallustio debemus; qui in Jugurtha, dum praefens enarrat Strategema, modo *eminentibus* (inquit) *saxis nifus* Ligus. Item paulo post, *capite atque pedibus nudis, uti prospectus nifusque per saxa facilius foret*. Iterum ibidem: *quae dubia nifus videbantur potissimum tentare*. quin imo Frontini nostri verba subsequenter hanc emendationem plane confirmant: ait enim, *quibus in ascensu nitabatur*. Curtius lib. vii. *Nihil tam alte natura constituit, quo virtus non possit ornari*. Idem; *Per has difficultates anitantes in verticem montis*. Stew. Voss. *Vi castellum*. 3. Reg. 3. Hill. *in castellum*. Hinc Orwinus, *diripi posse castellum*. Verum cum inducit Marius non tam diripere, quam occupare castellum, praefero conjecturam

Stewechii. *Erepi posse in castellum*. Suetonius Tib. 60. *Territus, quod is a tergo insulae per aspera & devia erepsisset ad se*. TENN. Keuchenius legit *erumpi posse in castellum*; quod invenerat scilicet in Ed. Parisiensi, id pro conjectura vendicans. sed. nihil verius est emendatione Stewechii, quo praeterea Tennulii Codices faciunt quoque Vaticanus *vi cast.* Palatinus, duo Cantabrigienfes, ambo Medicei, Gudianus, uterque Leidensis, & Ed. Romana. *erepi p. in castellum*. Immo Ed. Bononiensis jam clare exhibuit *erepi p. in castellum*. i. e. clanculum, aegre, pedetentim *ascendi*, quod verbum e Glossa in textum suppositum praefert Petrensis. *Ereper* hoc sensu apud Horat. l. i. Sat. 5. 97.

Incipit ex illo montes Apulia notos

Offentare mihi, quos torret Aetabulus, & quos

Numquam erepsimus.

Avienus Orb. Terrae descript. vl. 283.

Nunc in dumefas erepunt denique rupes.

Lucan. l. i. 600.

Dum capis in faciem Gyareus erepere puppim;

ut illic legendum. non *Gyareos*, quod supposuit quidam. Adde N. Heinf. ad Silium Italic. l. i. 111. 529. & J. P. Gronov. ad Senecae Phoeniss. l. 2.

¹⁷ *Perfectissimos cum velocissimis militibus aeneatores*. Sallustius tantum dicit ex copia tubicinarum & cornicinarum numero quinque quam velocissimos delegit, & cum his, praefidio qui forent, quatuor centuriones; omnesque Liguri parvo subest. Unde Doctiss. Wasse ibidem conjicit hic, ceteris

10-

miscuerat, misit, capite pedibusque nudis, ut
¹⁸ prospectus, ¹⁹ nihilque per saxa facilius foret,
¹⁰ sicu-

reje&is, scribendum esse *quibus quam velocissimos aeneatores*. Contra ego putarem potius, Sallustio a nostro auctore magnam adfundi lucem, eumque idem voluisse, quod dicit Frontinus. Centuriones enim non solos intelligit Sallustius, sed & sub iis delectos quosdam ex centuriis. Hoc patere videtur ex eo, quod sequatur illi, *qui centuriis praerant*. unde colligas, ipsos adfuisse milites. Nimis enim poetica haec foret descriptio *centurioni*; nisi etiam tunc re vera iis praefuissent. Quare hoc argumento commotus Cl. Wasse rescriptum mihi, se jam *tum mil.* non movere, sibi tamen nequaquam *perfectissimos* placere; cuius rei causam equidem, pace Viri Do&issimi dixerim, non pereipio. At Do&t. Curtius haec non capiens urit statim, & fecit suum auctorem; & delenda ea verba *qui centuriis praerant* censet: immo ad maiorem audaciam procedit. Mox apud eundem additur *quibus al-levari milites melius escenderent*, quod constanter innomeri ejus aliorumque Codd. retinent; ille tamen confidenter ex ipso textu vocem *milites* ejecit, rogans *qui milites? Centuriones, an tubicines, an omnes?* Immo vero milites; qui Frontino teste dilectos centuriones sequebatur, aut etiam ipsos cornicines, & centuriones, qui laxiore significatione *milites* dici possent. Vehementer autem miror, viris do&is non suspecta esse illa Sallustii verba *cornicinum u. q. quam velocissimos*; cum tamen, si quid in hisce mutandum est, illic sine dubio lateat mendum, quod vox *velocissimos* satis evincere possit. Hoc enim, ni fallor, epitheton est incon-veniens tubicini, & cornicini,

quale hominum genus nemo commendaverit a celeritate, qua illis minime est opus. Milites veloces, & expediri sint oportet; aeneatores vero in arte sua perfecti si sint, nihil ultra requireret Imperator. Jam vero Curtius indicavit, in MSto, & Ed. Vener. 1470. interleri *pedites*; in quatuor aliis MSS. interponi *millium* vel *millia*, & *quam* in iis abesse. Hinc nemo non videt, facile legi posse *militesque velocissimos*; quorum glossa est *pedites*, uti etiam in Frontino plus semel vidimus: Quo modo si reliquerit Sallustius, *centuriones* simpliciter significatione sunt sumendi. Et, ut verum fatear, licet sub duce saepe ejus intelligantur milites, hic tamen loci durius foret, & intricatius. Haec olim ad hunc locum notaveram. Nunc in Sallustii nihil mutarivellim, sed etiam debere nihil in Frontino, qui facile hic potuit Sallustii mentem non percepisse. quare etiam nihil in eo deleatur, ut male voluit Curtius. Centuriones, licet non adessent ipsae centuriae, nihilominus reapse centuriis praerant. Ipsi autem, ut dixi, cum aeneatoribus laxiore sensu *milites* vocantur. *Velocissimi* hic debebant esse aeneatores, quia cito crependum erat in asperum montem. Multi adesse non debebant, ut res tacito geri posset.

¹⁸ *Prospectus*] 1. Reg. 1. Hill. *profectus*. TANN. *Perpectus* Medic. pr. male.

¹⁹ *Nisusque*] Ita legendum Vulgo *visusque*. SCRIV. 1. Hill. *visusque* male. Videtur Sallustium ex parte descripsisse. c. 94. *Capis atque pedibus nudis, uti prospectu nisusque per saxa facilius foret*. TANN. *Nisusque* plerique nostri

²⁰ scutis gladiisque ²¹ a tergo aptatis. Hi Liguro duce, ²² & loris & clavis, quibus in adfensu nitebantur, adjuti, quum ad posteriora, ²³ & ob id vacua defensoribus, castelli pervenissent, concinere & tumultuari, ut praeceptum erat, coeperunt. Ad quod constitutum Marius constanter adhortatus suos, acrius instare castellanis coepit, quos ab inbelli multitudine suorum revocatos, tamquam ab tergo capti essent, insecutus, castellum cepit.

IV. ²⁴ L. Cornelius Cos. ²⁵ complura Sardiniae

CC7

¶ Vulgo TELIS.

quoque, ut bene emendavit Steuchius: quod & monuit Doct. Wasse ad Sallustii locum, ubi videtur item Cortium, & quae nos concessimus de hac voce ad Lucanum l. 111. 612. vi. 482. ix. 484. Adde N. Heinf. ad Ovid. Epist. Heroid. 14. 126.

²⁰ Scutis gladiisque] 2. Reg. 2. Hill. Scutis armisque. TENN. Armisque exatatur quoque in duobus Mediceis, Vaticano, utroque Leid., & Petrensi, ac Edd., Rom. Bonon. Paris. Hittorp. & Wechel. in quorum margine tamen gladiisque an ensibus reliquit auctor? Sallust. *super terga gladii & scuta*, ut notavit jam Keuchemius. Per *arma* vulgo solent auctores intelligere scuta, non gladios.

²¹ A tergo] Dele cum Voss. & 7. Hill. praepositionem a Sall. *super terga gladii & scuta*. TENN. E nostris Gudianus, & Palatinus delect praepositionem: Attamen non temere illam ejici velim. A tergo quid fieri diximus sexcenties usurpari, ut vel in hoc loco praep. *tergum* ad l. 11. 5. 31. l. 14. 7. 19. *relegatis a tergo surgentibus* ex MSS. A tergo aptare est ergo ab ea parte, qua tergum est, apte ponere arma. *esse a ter-*

go Ovid. l. 1. Fast. 92. Male autem vulgo ita legebatur *aptatis*, *bs* &c.

²² Et telis] Malim loris ex vestigiis MSS. SCRIV. Voss. 3. Reg. & loris. Sallust. *Lappis vinciebat*. TENN. Invenietur Scriverius pro & telis in suis membranarum telis, quod & ego reperi in Petrensi, & Mediceo sec. loris clare Gudianus. & abest a meis octo, vel novem libris. Verum & loris jam olim recte editum fuit in Edd. Romana, & Bononienq. : quare secure revocavi.

²³ Et ob id] Td & deest in MSS. septem, & Edd. pp. non recte. *tumultu* agi Arcerian. *tumultuare* Medic. sec. Amba Medic. *constitutus*. dein *castellanos* Leid. sec. Vatican. Medic. pr. & Edd. Italicae, *castellum* Medic. sec. in bello quoque Edd. eadem. *evocatos* al. teste Keuchenio inepte. Mox a tergo vel ab i. capti MSS. & Edd. pp. non c. a. t.

²⁴ L. Cornelius] Cornelius Rufinus (os. MSS. SCRIV. Voss. 1. Hill. 3. Reg. L. Cornelius Rufinus. TENN. Mei quoque omnes MSS. (de Cantabrigiensibus nihil notatum invenio) addunt *Rufinus*, & pro L. supponunt duo P. Crederunt scilicet boni librarii, cum.

cepit oppida, dum ²⁶ firmissimas partes copiarum noctu exponit, quibus praecipiebat, delitescerent, opperirenturque tempus, ²⁷ quo ipse na-

VCS

¶ Vulgo UT DEL.

eundem hominem intelligi, de quo loquitur auctor l. III. 6. 4. *Cornelius Rufinus Cos.* Is enim vocabatur *Publius*. Verum Frontinus innuit *L. Cornelium Scipionem* Consulem A. U. C. CDXIV. cuius rursus meminit Cap. seq. §. 2. Hic enim *L. Cornelius Consul in Sardinia, & Corsica contra Sardos, & Corsos, & Hannonem Poenorum ducem feliciter pugnavit*, teste Livii Epitom. XVII. tempore scilicet belli Punici I. Florus l. II. c. 2. *L. Cornelio Scipione Cos. Sardiniam, adnexamque Corsicam transiit. Olbiae hic, ibi Alerinae* (sic duo MSS. Leidd.) *jurbis excidio incolis terruit, adeoque omnis terra, mari (ita quoque tres Leidd., non marique) Poeni expugnavit.*

25 Complura.] Leid. sec. plura. Voss. cum plura. Medic. pr. quamplura. Vide ad l. II. 12. 3.

26 Firmissimas.] Alias fortissimas. SCRIV. Fortissimas male, & tralatio errore Mediceae, Edd. Italicae, Paris. Hittorp. & Wechel. V. ad l. II. 3. 3. *Defin nocte* Leid. pr. Mox ut delitescerent non agnoscunt rursus ²⁷ ut institutum Petrensi. Gudianus, Palatin. Leidenfes, & Hillensb. cum Vossiano: quare jubente auctoris nostri, aliorumque stylo cjeci. V. ad l. I. 4. 7.

27 Quo ipse noctu appelleret.] Si retinemus ²⁶ noctu, nullus haud dubio usus erit istius doli: neque enim is oppidanorum mos est, portis patefactis hosti adventanti de noctu occurrere. quae res facit, ut libentius legerim, *interdum appelleret*. Nihilominus ut cetera omnia, itidem hoc iudicio doctiorum lubens merito relinquo: & videant iidem illi, sitne paulo inferius reponendum, *impetum fecerunt*, pro eo quo-

vulgo circumfertur, *impetum facerent*. STEW. *Quod ipse noctu, lego: vulgo est quo ipse noctu appelleret*. SCRIV. *Quod ipse noctu*. 3. Reg. Voss. 3. Hillensb. *Quo ipse*. Voss. 3. Reg. *noctus*. STEW. *noctus*. 1. Hill. *nav. is. lego. quo ipse navibus appelleret*, TENN. *Vitiosa lectio quo ipse noctu defluxit ab editione Wechelii: priores cum plerisque MSS. exhibent quo ipse noctus: unde non male Scrivenerius quod. Livius l. XXV. 25. Noctem eam noctus. Sed quod in nullo est MS. natas quatuor etiam mei, navi unus. Forte raris vel navis. Immo diserte Palatinus, naves, & ita jam conjecit Gronovius, unde navibus Tennulii non opus est, licet sic l. II. 7. 14. Ambraciam uno lembo adpulser. Appellere naves locutio est frequentissima tam nostro, quam aliis. Verum cum vix videantur librarii hoc corrupturi fuisse, forsitan amplius auctor scripserit quo i. naves actae vel actam adp. Dativus loci additur l. I. 4. 11. *Circumactas naves adpulit Siciliae*. vide plura ad Lucan. l. VIII. 567.*

Quos veteres extornas terris adpellere classis.

Actam si mavis, neque is casus sine exemplo est vi praepositionis, quae in verbo inest: ut in laudato jam exemplo l. II. 7. 14. *Tacitus l. II. Ann. c. 24. Triremis Chaucorum terram adpulit*. Cum duobus accusativis noster quoque hoc libro c. 3. §. 7. *qui naves Euphratem adpellabat*. Acta pro litore in usu est apud optimos auctores; Immo acta in noctu sic etiam depravatum fuit apud Ciceron. l. v. in Verr. c. 25. *Ceterum adpellaret* Medic. sec. Petrensi. *expelleret*.

ves⁴ adpelleret; occurrentibus deinde¹⁸ adventanti hostibus, & ab ipso per simulationem fugae longius ad persequendum advocatis, illi in relictas ab his⁶ urbes inpetum¹⁹ facerent.

V. Pericles,³⁰ Atheniensium dux, quum obpugnaret quamdam civitatem, magno consensu defendentium tutam, nocte ab ea parte³¹ murorum, quae mari adiacebat, classicum³² cani, clamore-

^a Vulgo quo l. noctu vel quod l. mactus. ^b Vulgo eis.

Supra opperirentur sine quo Leid. pr. opperireturque Medic. sec.

²⁸ *Adventanti*] *Adventantibus*que Mediceis. dein *Similitudinem* Leid. pr. *fugae* deest in Hillensb. longe Petrenf. *advocatis* Medic. & Edd. Ital. *evocatis* Leid. sec. perperam omnia. Mox ab his pro ab eis MSS. & Edd. VV. recte. illi, & hi opponuntur. *relictam urbem* Leid. sec.

²⁹ *Facerent*] *Eccerunt* Stew. ScRiv. *Facerent*: Sic lege nimirum praecipiebat. Male Stewerchius & duo Regii fecerunt. TENN. *Fecerunt* tamen Petrensis, non adeo male, si post adpelleres ponatur plena distinctio.

³⁰ *Atheniensium dux*] *Suspectum* hoc nonnihil, propter vanitatem lectionis. Palatin. *Atheniensis*. Medic. pr. *Atheniensis dux*. Elegantius omnino Leidenf. pr. Hillensberg. Vossian. Gudianus, Vaticanus, & Ed. Parisiensis *Pericles Atheniensium*. Sic alibi in MSS. *Anaxibini Lacedaemoniorum*, *Hippias Atheniensium*. V. ad l. 1. 4. 7. & consule notata a Doctissimo Munkero ad Hygini Fab. 255. *Tullia Romanorum*. In Arriani Taucidis initio *Συνπρωτοι τῶν Περσέων*, quod perperam sollicitant.

³¹ *Murorum*] Petrenf. *maris*. Dein *mare* adiacebat Acerianus, probante Keuchenio ex Nepotis Timotheo quae *mare illud adiacebat*, c. 2. atque ita illic MS. Leid.

alii *mari*. vide ibid. Keuch. nec aliter Caesar. B. G. l. vi. c. 32. *ad eam regionem, quae Adriaticos adjacet*. Sic lege e MSS. antiquissimis; vulgo *Adriaticis*, quod idem ex alio Codice monitum iam a Gifanio in Ind. Lucrer. v. *adiacere* Nil tamen muto. Livius l. 11. 49.

Tuscus ager Romano adjacet. Ovid. vii. Met. 382.

Adjacet his Plenron. vi. Fast. 105.

Adjacet antiqui Tiberino lucus Helerni.

& passim. Noſtri enim Codd. nihil variant. Crebro Keuchenius ex illo Aceriano singulares lectiones profert.

³² *Canis, clamoremque adtollit*] Voss. 3. Hill. Telli. TENN. Edd. Rom. & Bonon. cl. *clamorem att.* reliquis rejectis: quo deest quoque in Mediceis. tollit uterque Leidenf. & Palatin. Gudianus, Petrensis cum Cantabr. tertio, quod placet. Phaedrus *Clamorem subito totis tollit viribus*, & quis non? Videretur autem simplex tollit dictum ex formula castrensis magis, quam aliterum *adtollit*. Pauca de multis, ex exempla. Caesar l. iii. B. Civ. c. 92. Neque frustra antiquitus institutum est, ut signa undique concinerent, clamoremque universi tollerent. Livius l. xlv. C. 11. *Clamorem alacres gaudio repente tollunt alii* *partes alia in urbem interrupturi*. No-

moremque adtolli iussit. Hostes ³³ penetratum & illac oppidum rati, reliquerunt portas, per quas Pericles, destitutas praesidio, inrupit.

VI. Alcibiades, dux Atheniensium, ³⁴ Cyzicum, ³⁵ obpugnandi ejus causa, nocte improvisus accessit, ³⁶ & diversa parte moenium cornicines canere iussit. Sufficere ³⁷ propugnationi murorum poterant. Ad id latus, a quo solo se tentari putabant, ³⁸ quum confluerent, ³⁹ qua non obsisteret

¶ Vulgo PENETRARI I. IN OR.

ster l. 1. c. 9. §. 2. *Ad arma vocantium clamorem tolli signa canere.* Ne tamen protenus receptam sectionem ejiciam, prohibet me Vegetii locustam in MSSis, quam Edd. l. III. c. 8. *Clamor autem, quem barritum vocant, non prius debet adtolli, quam acies utraque se junxerint.*

33 *Penetrari*] 4. Reg. *penetratum*. TENN. *Penetratum* i. in *oppidum* exhibent quoque duo Leidenses, Gudianus, & Voss. cum margine Hittorp. & Wechelii. Tres Cantabrigienses, Medicei *penetratum illac oppidum*, merito probante Cl. Wasse. Palatinus *penetrari il. oppidum*. Edd. Romana, & Bononiensis *penetratum illa oppidum*, sc. parte, ut l. 11. §. 21. *Illā in tergum Romanorum effusus.* omnino verē. *illum in ap.* Leid. sec. Saltem *penetratum illac oppidum* recipere ē MSS. non dubitavi, quod certum putem *penetratum opp.* ab auctoris venisse manu. *Penetrare locum, & penetrare locus* saepe invenias apud optimos quosque Scriptores. Vide Sanctium, & ad eum Ferizon. in *Minerva* l. III. c. 3. §. 102. *Graevium ad Florum* l. III. c. 4. Bentlej. ad *Horat.* l. 1. O. 37. 24.

34 *Cyzicum*] Medicei, Leid. sec. Edd. Italicae inepte *Enticum*.

35 *Obpugnandi ejus causa*] Leidenses, Vossian. Ed. Paris. *oppugnandas*. quod aequè primum est,

sive a neutro *Cyzicum* sive a feminino *Cyzicos* derivatum casum sumas. nam *orbis* subintelligitur, ut vidimus ad c. 6. 2.

36 *Et diversa p.*] Petrensi. Leid. pr. Medic. sec. Gudian. Hillensb. ex div. Palatin. delet &, sed Medic. pr. Leid. sec. & Edd. Italicae cum Wechelii & ex div. p. Dein *moenium* abest quoque a Palat. *moeniorum* Petrensius. jubet pro iussit Cantabr. tert.

37 *Propugnationi*] Unus Reg. *Propugnatoris*. dein cum *confluerent*. Unus Reg. 3. Hill. cum *fluere*. Voss. & unus Reg. *confluerent*. Tantum distingue. *Sufficere propugnationi murorum poterant.* Ad id latus, a quo solo s. t. p. cum *fluere*, q. n. o. m. s. erat in Vossiano, *Obsidebatur*. TENN. *Propugnatores* Medicei, & Edd. Italicae. non male. Leid. sec. *propugnatorum*. Petrensi. *propugnatio*. Praeterea Petrensius qui suff. Leidens. sec. *poterant*, s. ad id l. Male. Nam si distinctionem receperimus Tennulii, quod feci, omnia plana, & liquida sunt. Vulgo *jungebant perperam poterant ad id latus. a mox deest* in Hill. Ceterum posset hic locus etiam sic legi *poterant, nisi ad id latus, a quo &c. confluerent. Qua non obsidebatur, muros transcendit, quia cum confl.* non est in MSS.

38 *Cum confluerent*] Mirum, ni Frontianus scripserit, quo cum

batur, ⁴⁰ muros transcendit.

VII. ⁴¹ Thrasybulus, dux Milesiorum, ut portum Sicyoniorum occuparet, a terra subinde oppidanos tentavit: & illo, quo laceſſebantur, converſis hoſtibus, claſſe ⁴² inexpectata portum cepit.

VIII. Philippus in obſidione cujuſdam maritimae urbis, binas naves procul a conſpectu conſtabulavit, ſuperſtruxitque eis ⁴³ turres: aliis deinde turribus adortus a terra, domibus propugnatores

conſuerunt. vel ſic, cumque eo conſuerent. STEW. In qua editione Stewechius invenit *conſuerent* meſcio. Omnes, quae ego vidi, *conſuerent* vel *ſuerent* Edd. Rom. Bon. Pariſ. cum Medicis. In Leidenſibus, Petrenſ. Gudiano, & Palatino deſit *cum*. Dein non male in Petrenſi ille, *qua* *ſic*.

³⁹ *Qua non obſidebatur*] Reſtum hoc: & falluntur, qui legendum ſtatuant, *qua non obſidebantur*. quod tamen plures libros occupavit. MOD. *Quia* Leid. ſec. obſidebantur Ed. Pariſ. & Ed. Weſſelii tantum male, & contra ſtylum auctoris. obſidebatur Vati-
canus.

⁴⁰ *Muros transcendit*] Atqui *desixit* fuiſſe illo tempore Cyzicum tradit Thucydides l. viii. p. 629. & ex eo Diodorus Siculus l. xlii. p. 167. quod vertunt *nullis muris cinſam*. Vide, quaſo, num etiam ſignificari poſſit *non valde munitam*, vel *indefenſam*. nam a praefidio fuiſſe deſertam docet Hecarchus in vita Alcibiadi. p. 207. Haec autem ille geſſit in collegio Thrasybuli, & Theramenis. Conſer Polyæn. l. i. c. 40. Nepot. c. 6.

⁴¹ *Thrasybulus*] Fuit hic Milesiorum tyrannus, aequaevus Periandro Corinthiorum. Herodotus l. c. 20. 21. 22. Polyænus l. vi. c. 46. Frontinus l. i. 15. n.

6. TENN. *Thrasybulus* Medic. ſec. *Thrasybulus miles dux* Palatin. de in pro a terra Mediceſi altera parte. In ſine oppidum pro portum Petrenſ.

⁴² *Inexpectata*] 3. Reg. 3. Hill. Voſſ. *inpectata*. TENN. C. xi. §. 1. *Prohibere inexpectatam vim non poſuerunt.* Inſpectata Petrenſ. Palatin. Medic. ſec. Gudian. Edd. Pariſ. Wechel. aliaque: *inpectata* Edd. Italicae. Mediceus pr. *inſperata* forſan rectius hoc loco. *Sperare* enim proprie ſolum ſignificat, expectare quid ſive boni ſive mali, uti dudum docuerunt viri docti. Vide ad l. i. 4. 4. *Qua non expectabatur*, *aditum intravit*: ubi id non mutandum. Metellus in Epist. Cic. ad Famil. v. 1. *Te tam mobili in me meoſque eſſe animo, non ſperabam.* Florus l. lxx. c. 1. *Qui ſperaret poſt Carthaginiem aliquod in Africa bellum*: ubi videndus Celeb. Dukerus, & Perizonius ad Sanſonii Minerv. p. 755. V. etiam l. iv. c. 1. §. 2. *Specie inſperata*.

⁴³ *Turres*] His ſed magis feſtinnatis Agrippa uſus apud Aſium contra Antonium & Cleopatram viii. AEN. 693.

Tanta mole viri turritis pappibus inſtant.

Ubi Servius. Agrippa primus *bae* genus turrium invenit, ut de *ſubulais ſubito erigerentur*, ſimul

tores ⁴⁴ distringit, turritas naves a mari ⁴⁵ adplicuit, & qua non resistebatur, subiit muros.

IX. Pericles ⁴⁶ Peloponnesiorum ^b castellum obpugnaturus, ⁴⁷ in quod duo omnino erant accessus, alterum fossa ⁴⁸ interclusit, alterum munire instituit. Castellani securiores ab altera parte facti, eam solum, quam muniri videbant, custodire coeperunt. Pericles, praeparatis pontibus, in-

^a Vulgo DISTRIXIT. ^b Vulgo PELOPONNESIORUM.

ac ventum esset in proelium, turres hostibus improvisae, in navigando essent occulta. Vide Stewechium ad Veget. v. c. 14. In majoribus liburnis etiam propugnacula turresque constitunt. TENN. Vide etiam Keuchenium, Turrigarrum navium mentio, & usus frequens fuit apud antiquos. Consule modo, & cum historicis confer Lucanum l. 111. 514. IV. 432. 226.

non erat in aequar

Turrigeras classis pelago sparsura carinas.

Medicei construxit.

⁴⁴ Distinxit] 3. Hill. 4. Reg. distringit. TENN. Distringit MSS. mei septem, vel octo cum Ed. Paris. & Ph. Rubenio l. 11. Elect. c. 29. ut reposui; nam in domibus, quod praecedit, sine dubio latet dum. Rubenius ibidem coniecit dum ibi pr. Vide etiam Perizon. in dissert. de duobus Flori locis p. 16. & supra ad l. 1. 5. 2. Sed in Mediceo primo ac Edd. Italicis scribitur a terra vel cominus domibus. In Mediceo sec. altera vel cominus domibus. Ex quibus patet vel cominus e Glossa in textum irrepsisse: num scripsit auctor dum eminus, i. e. longe a mari an potius dum moenibus sive per moenia, quod verum puro. Videant acutiores. Domibus corruptissimum est. an dum illis sc. turribus? Cominus pro domibus coniecit, & ad margi-

nem exemplaris sui adscriptus magnus Gronovius.

⁴⁵ Adplicuit] Adplicavit Palatin. & Ed. Wechelii. a qua male Medicei.

⁴⁶ Peloponnesiorum] Nihil his dicunt interpretes; quasi haec bene sana forent, cum facile quis videat, saltem debere legi Peloponnesiorum, ut vocantur Peloponnesii incolae; siquidem exemplum hoc agat de eodem Pericle, de quo §. 5. Hunc enim contra Peloponnesios res gessisse tradunt omnes Historici. Immo idem hoc Strategema, sed ut evaderet ipse circumfessus, Pericli contra Peloponnesios tribuit noster l. 1. c. 5. §. 10. Quare forsitan huc ejus, & Peloponnesiorum nomen pro aliis irrepsit. Nam mire mei turbant MSS. & Edd. pp., in quibus est Penoponnesiorum, Panoponnesiorum, Penosiorum: unde nihil extrico. Vide ad notam seq. Tennakium.

⁴⁷ In quod] MSS. quinque, & Edd. Italicae in quo.

⁴⁸ Interclusit] Male 1. Reg. Interduxit. & male Voss. Inclust. Intercludere est supra intersepere adiunx. idem Strategema tribuitur a Polyaeo l. v. Himilconi c. 10. n. 3. TENN. Inclustus Palatin. haec verba alt. fossa intercl. de sunt in Leid. sec. dein munivit pro m. instituit Edd. Rom. & Bonon. ab abest ab Hillensb. eam a. Leid. sec. Max pro quam m. Lei.

injectisque super fossam, qua non cavebatur, subiit castellum.

X. Antiochus, adversus Ephesios, Rhodiis, quos in ⁹⁹ auxilio habebat, praecepit, ut nocte portum cum magno strepitu invaderent. Ad quam partem omni multitudine cum tumultu decurrente, nudatis defensore reliquis munitionibus, ipse ¹⁰⁰ ex adverso ^a adgressus, civitatem cepit.

^a Vulgo AGGRESSUS, EX ADVERSO C.

Leidenf. pr. Ed. Parisf. & Wech. qua, rectius, ut opinor. incaus- dire Hillensb. dein a qua perpe- ram Ed. Wech.

⁹⁹ Auxilio] Leid. sec. auxi- lium, ut alibi. praecepit Pet- trenf. dein Medicei cum tumul- tu omnium m. d. pro reliquis Lei- denfes, Vaticanus, & Medicei cum Edd. Rom. & Bonon. aliis. Hil- lensb. aliis.

¹⁰⁰ Ex adverso] Tò ex non in- venit in 4. Reg. Voss. & uno Hill. Voss. ipse adverso aggressus civitatem cepit. TENN. Recte ag- gressus MSS. mei omnes rejiciunt

post ex adverso; ut rescripti nam aliter munitiones debuisset dicere. ex deest quoque in Mediceis, Pet- trenfi, Gudiano, & utroque Leid. a diverso Edd. Rom. & Bon. quod putem unice ab auctoris manu esse. A diverso idem est, quod ex adverso. in diversum. Apulej. l. 21. Metam. p. 212. Ed. pr. & supra l. 1. 5. 14. ubi vide ex di- verso l. 11. 4. 3. a dno. ut a tergo, a latere, a fronte &c. milles. Idem Strategema adversus Cas- sandream tribuit Livius praetori C. Marcio l. XLIV. c. 11,

C A P. X.

¹ De insidiis, per quas eliciantur obfessi.

EXEMPLUM I.

Cato in conspectu Lacetanorum, quos obside- bat, reliquis ² suorum submotis, ³ Sueffeta- nos ^a quosdam ex ⁴ auxiliariis, maxime inbelles, ad-

^a Vulgo SUESSANOS.

¹ De insidiis] Voss. 3. Hill. 3. Reg. & Rom. De disponendis in- sidiis. Per quas. Voss. & 1. Hill. In quas. Hanc lectionem genui- nam probant exempla. TENN. Palatinus quoque, Gudianus, & Leidenf. pr. de disponendis in- sidiis, in quas el. Recte. quam-

quam vulgata satis stare potest. Exempla omnia agunt de dolis, per quos obfessi eliciantur in di- spositas insidias. In elencho Ca- pitum MSS. omnes vulgatum re- tinent. quare tutius est eo super- sedere.

² Suorum] Sapiorum Leid. tert. deest

adgredi moenia iussit: hos quum facta ⁵ eruptione, ⁴ Lacetani facile avertissent, & fugientes avide insecuti essent, ⁶ illis, quas occultaverat, cohortibus oppidum cepit.

II. 7 L. Scipio, in Sardinia, cujusdam civitatis ⁸ per tumultum relictâ obpugnatione, quam instr-

4 Vulgo IRRUPTIONE.

doest haec vox in Mediceis, Vaticano, & Edd. Italicis.

3 *Suessanens*] Nemini interpretum haec vox de mendo suspecta est. Sed quis hic locus Suessanis, Latini nominis sociis, & Romanorum in Campania colonis celeberrimis, quorum mentionem tam ignobilem & vilem non fecisset? Mordicus tamen hanc scripturam retineat MSS. & Edd. sed ne multis te morer, lege mecum, lector, *Suessitanos* Hispaniae gentem; ubi bellum gerebat Col. M. Caro: quod praenomen addit hic Hillensb., & Lacetanorum urbem obsidebat, docente nos Livio l. xxxiv. c. 20. *Ibi delectarum cohortium stationem relinquent praecipis eis, ne se ex eo loco ante moverent, quam ipse ad eos venisset: ceteras copias ad ulteriorem partem urbis circumducit. Maximum ex omnibus auxiliis numerum Suessitanæ juventutis habebat. Eos ad muram obpugnandum subire jubet. Quorum ubi arma signaque Lacetani cognoverat, memores, quam saepe in agro eorum impune percullassent, quoties ipsos signis cotatis fudissent; patrefacta repente porta universi in eos erumpunt. Vix clamorem eorum, ne dum inportum Suessitani tulere: quod posteaquam, sicut futurum ratus erat, Consul fieri etiam vidit, equo citato subter muram hostium ad cohortes advehitur, atque eas ademptis effusi omnibus adsequendos Suessitanos, quæ silentium ac solitudo erat, in urbem inducit &c. Totum locum descripsi, quia commentarii vicem*

explet. Immo ne quid dissimulem, postea deprehendi, animadvertum etiam hoc a τῶν τῶν, quem nihil horum fugit, J. F. Gronovio: qui *Suessitanos* ex Liv. l. xxxiv. 29. ad marginem sui codicis adscripsit.

4 *Auxiliaribus*] Petrensis, Medicei, & Edd. Italicæ *Auxiliarii*. Vide ad l. ii. 7. 3.

5 *Irruptione*] Lege *eruptione*, ut 4. Reg. 3. Hill. & Stewechius. Sic n. 4. *Primam eruptionem oppidanorum*. TERN. *Eruptione* reposui jubente sana ratione, Livio, & MSS. meis octo cum Edd. Rom. Bon. Paris. & Wechelii. Corrupta haec vox legebatur quoque l. i. 5. 17. adde l. ii. 6. 5. & passim.

6 *Illis*] 1. Reg. *Illo*. *Cohortibus*. Voss. 3. Hill. *Quos occurraverat, cohortes*. TERN. *Quos occurraverat, cohortes* Palatin. & uterque Leidensis. *cohortis* Gudianus, & Ed. Paris. Valgatam lectionem veritiorem esse docet Livius.

7 L. Scipio] Praenomen deest in Palatino, & Leid. sec. *Lelios* inepte Mediceus; nisi sit pro L. Cornelius.

8 *Per tumultum*] Omnes MSS. *parte militum*. TERN. *Parte militum* mei quoque, & Ed. Paris. Petrensis in *pugnando parte militum*. An *parti militum*? Vix puto, nec tamen me expedito. viderit auditor agere de expugnatione *Olbiae*. de qua Florus l. ii. c. 2. *Per tumultum*, quod est in Edd. primis quoque satis sanum adparet.

struxerat, speciem fugientis⁹ praestitit: insectisquae temere oppidanis, per eos, quos¹⁰ in proximo occultaverat, oppidum invasit.

III. Hannibal, quum obsideret civitatem¹¹ Himeram⁴, castra sua capi de industria passus est, iussis recedere Poenis, tamquam praevaleret hostis. Quo eventu Himeracis ita deceptis, ut gaudio impulsis, relicta urbe, procurrerent ad Punicum vallum, Hannibal vacuum urbem, per eos, quos in insidiis ad hanc ipsam occasionem posuerat, cepit.

IV. ¹² Idem, ut Saguntinos eliceret, rara acie ad

⁴ Vulgo HYMERAM.

⁹ Praestitit] Medicei, & Edd. Italicæ *finxit*, e Glossa. Adilector, notata libro 1. §. 23.

¹⁰ In proximo occultaverat] In proximis Leidens. pr. Petrensis vero, & MS. Sullii, teste Pighio T.

11. Ann. p. 28. inter proximis colles. Sanutus proximo locaverat. Unde non male coniecit Scriverius in proximo collocaverat. Occultare habuimus modo. Locare & collocare saepe in hac re nostri. V. ad l. 11. §. 22. In proximo non videtur mutandum, ut in abdito, in remoto &c. V. l. 11. §. 21.

¹¹ Himeram] Voss. §. Reg. 3. Hill. *Hymeram* & *Hiomeram*, & statim *Hiomeracis*. TERN. Mei quoque septem cum Ed. Paris. *Hiemeram*. Scribendum *Himeram* & *Himeracis*. Graece *Ἱμέρα*, *Ἱμεράσις*. Mox *Hiomeracis* MSS. tres.

¹² Idem, ut Saguntinos eliceret] Non idem, qui in Sicilia. alia vox quaerenda pro *Saguntinos*. LESTUS. ad libri sui marginem. Quis ille idem? Hannibal? certe is praecessit, sed alius ab eo, qui Saguntinos devicit. Nam Hannibal est, qui in Sicilia bellum gessit, & *Himeram urbem cepit*, ut superiore exemplo narratur. Quo-

mode ergo idem, qui cum Saguntinis manum conseruit? Certum est exscriptorum virtute & magisterio depravatam scripturam, atque adeo Criticam operem advocandam. In duabus autem positus sum sententiis: una, quod legendum, ut *Saguntinos eliceret*, notam Siciliae gentem: altera, Item, Hannibal ut *Saguntinos el.* Ita repetendum Hannibalis nomen sit, omissum quasi supervacuum a temporum hominumque parum gnaris. Ph. RUBENIUS. l. 11. c. 29. Elektor. At ego hanc quae in antiqua, & vulgata haeret lectione, *astegorias* librariis imputare non possum; verum ipsi impuro auctori, qui duo haec diversorum ducum, sed quibus una erat patria, & unum nomen, Strategemata e piscis monumentis, non adscripto, quores gestae anno collecta, non uni solum nomini, sed etiam hominibus, & quidem, ut arbitror, posteriori ac celebriori Hannibali attribuit. J. PERRON. Anim. Hist. c. 11. p. 82. Quo minus hic culpam in auctorem possim conijcere, & accedere Cl. Perizonio, tria faciat argumenta. Primo enim mentio urbis *Himeracis* non

ad muros ¹³ accedens, ad primam eruptionem oppidanorum simulata fuga cessit, interpositoque exercitu, ab oppido interclusos a suis hostes, in medio trucidavit.

V. ¹⁴ Himilco Carthaginiensis, apud Agrigentum, juxta oppidum partem copiarum in insidiis posuit; ¹⁵ praecepitque his, ut, quum processissent oppidani, ligna humida incenderent. deinde cum reliqua parte exercitus prima ¹⁶ luce ad eliciendos hostes progressus, simulata fuga persequentes oppidanos longius cedendo protraxit. Insidiatores prope moenia imperatum ignem ¹⁷ acer-

VIS

¶ Vulgo desit PRIMA.

potuit non auctorem admonere, primum Strategema in Sicilia esse peractum; ubi Hannibal, qui Saguntinos obsedit, numquam res gessit: dein Strategematis huius in Saguntinos nusquam meminit Livius, qui tam accurate illam obsidionem descripsit. Tandem Veteres libri demonstrant clare a Frontino *Segestano* fuisse scriptum; nam in Mediceo primo & Edd. Romana, ac Bonon. legitur *Sagittarios*. De *Segestae* obsidione vide Pighium in *Annal.* T. II. p. 22.

¹³ *Accedens*] Voss. & 3. Hill. *Ascendens*. TENN. *Ascendens* exhibent etiam MSS. mei sex, bene; si *Segesta* in edito loco posita fuit: nam de ascensione in muros per Scalas capi non fas est. c. xv. 3. *In montem hostibus accessus non erat*. MS. rectius *ascensus*: ubi plura. dein *intercluso* Leid. sec. & Palat. *interclususque* Medic. pr. & Hillensb. Omnes a suis hostes rectius vulgato *hostes a suis*.

¹⁴ *Himilco*] Leidens. sec. perperam *Hamilcar*, V. Polyacn. v. c. 10. S. 4. Mox in *subsidii* Mordac. pr.

¹⁵ *Praecepitque his*] Voss. 2. Reg. 2. Hill. *Praecepitque his*. Polyacnus

lib. v. In *Himilcone* n. 4. idem Strategema describit. Vide Josuae librum c. 8. TENN. *Eis* Gudiani. Medicei *pr. suis*. dein *intercederent* Palatin.

¹⁶ *Luce*] Leidens. sec. *prima luce*, vere, ut fallor, & ex sollemniori locutione. Lucum Vaticanus.

¹⁷ *Ignem acervis*] Quid hac emendatione facilius? cum in aliis libris, *ignem acervum*; in aliis, *ignem acerbis* invenitur; & tamen nemo hactenus hoc aut vidit aut certe videre curavit. Mox post *Medium acervis* repolierunt editores omnes. *Acerbum* Edd. Parf. Hittorp. & Wechel. cum MS. Vaticano, Hillensbergii, & Leidens. pr. *acervis* Palatin. & marg. Hirt. & Weckelii. Edit. Raticae hoc & seq. exemplum non agnoscunt. Medicei *ignem lignis acerbis*. Quod valde mihi addidet. Postquam semel exciderat *ro lignis*, ex *acerbis* alii *acervum*, alii *acervis* fecere. *Ligna* autem *acervis* sunt humida, viridia, exusta: qua voce utitur Lucanus l. iv. 317.

Et si quos palmitis cruda,
Arboris aut sanera fucos pressura
medulla.

ligna

vis subjecerunt, unde ¹⁸ obortum contemplati su-
 mum Agrigentini, incensam civitatem suam exi-
 stimaverunt: defendendaeque ejus gratia, dum
 trepide recurrunt, obviis eis, qui insidiati juxta
 muros erant, & a tergo instantibus, quos perse-
 cuti fuerant, in medio trucidati sunt.

VI. Viriathus, disposito per occulta milite,
 paucos misit, qui abigerent pecora ¹⁹ Segobrigen-
 sium. ²⁰ Ad quae illi vindicanda, quum frequen-
 tes procucurrissent, simulantesque fugam praec-
 dutores persequerentur, deducti in insidias, caesi-
 que sunt.

VII. Scordisci equites, quum Heracleae ²¹ dua-
 rum partium praefidio ²² praepositus esset Lucul-
 lus,

a Vulgo PROCURRISENT.

ligna acerba ergo sunt, quae mul-
 tum faciunt fumi, ut contra
 praestabant *ligna cocta seu coctilia*:
 & *acerba*, de quibus vide Ca-
 saub. & Salmas. ad J. Capito-
 lini Pertinac. c. 3. *Pater ejus sa-
 bernam coctiliam exercebat.* ut
 & Oâ. Petrar. Eleâ. l. 1. p. 59.
*Modianam tamen emendatio-
 nem plane damnare non auiam.*
Lignorum acerbum in Cenot. Pi-
 san.

¹⁸ *Obortum*] *Abortum* Medi-
 cei, & Leidens. sec. tum *existi-
 marant* Leid. sec. mox *recurrat ob-
 vium* Leid. pr. In fine Medicus
 sec. in medium.

¹⁹ *Segobrigensium*] Restitui his
 populis suum hoc loco nomen, ex
 exemplo iv. c. seq. hic enim ha-
 bebant libri omnes aut *Secobrigen-
 sium*, aut *Erobigenisium*, quae ni-
 hili voces sunt, etiam, ne exemplo
 quidem iv. quo dixi, recte legitur
 in quibusdam, imo omnibus re-
 centibus libris, *Segobrienses*, pro
Segobrigenses. Segobrigenses po-
 puli Hispaniae Plinio c. 3. l. 111.
 & Segobrica urbs eidem ejusdem
 Hispaniae c. 22. lib. xxxvi. quam

ophoreandem esse cum ea, quae
 Straboni lib. 111. *Σεγόβριδα* vo-
 catur. Mod. 2. Hill. *Secobrigen-
 sium*. 3. Reg. 1. Hill. *Secobrigen-
 sium*. collocantur a Plinio l. 111.
 c. 3. in Celtiberia & caput ge-
 ntis *Segobriga* a Strabone. Plin.
 xxxvi. 22. Vide de his Bongar-
 sium ad Justin. xl. 111. c. 3. de
 Strategemate Freinthemium ad
 Curtium l. viii. c. 1. n. 4. TANN.
Secobrigensium Petrensi quoque,
 bini Leidenses, Vossian. cum Ed.
 Paris. *Secobrigensium* Gudian. *So-
 cobrigensium* Vatican. Medic. pr.
 cum Edd. Hittorp. & Wech. *So-
 cobrigensium* Medici. sec. per e
 placuit Keuchenio. Eosdem resti-
 tuit Scriberius l. iv. c. 1. §. 22.
 sed ibi vide, quae notavimus.

²⁰ *Ad quae*] MSS. quatuor at-
 que illi ad vindicanda. Dein re-
 posui rursus, ut saepe ante, *pro-
 cucurrissent*, ex Gadiano, Leidensi
 pr., Vossiano, Hilsenberg. &
 Ed. Parisiensis. Mox *caesi sunt* si-
 ne quae Petrensis, non sine exem-
 plo.

²¹ *Duarum partium*] 2. Hill.
Heduarum p. *Freinshemius* sua-

lus, pecora abigere simulantes, ²³ provocarunt
 eruptionem: fugam deinde ²⁴ mentiti, sequentem
 Lucullum in infidias deduxerunt, & octingentos
 cum eo milites occiderunt.

VIII. Chares, dux Atheniensium, civitatem
 adgressurus litori ²⁵ adpositam, post ²⁶ quaedam
 pro-

rum, an daurum cohortium? TENN.
 Hic coecutio cum ignarissimis:
 quare contentus sis, quae so, Le-
 dor, variis lectionibus, & tu
 hinc veri quid elice. M. S. Voss.
 Erades duarum p. Petrensis Hera-
 cleanarum p. Medic. prim. aerea
 eduarum p. Medic. sec. aerea
 eduarum. Ambo Leidenfes eraclea
 eduarum. Hillensb. Heracles herd.
 Ed. Romana aerea d. Bonohies.
 a Gracia d. Paris. eraclea Herd. An
 Eordae suarum p. ? Est enim
 urbs Eordae in illis finibus. Li-
 vius l. xli. 54. xlv. 30. Sed in b.
 K. W. Nam & Hercules Sintica il-
 lic. Vide Freinsh. ad Curtium l.
 viii. c. i.

²² Praepositus] Edd. Italicæ
 oppositus. Palatin. positus, erat Me-
 dic. pr.

²³ Provocarunt] MSS. quinque
 provocaverunt. Medic. pr. cum
 Edd. Rom. & Bohon. procurave-
 runt. dein ducentos Leid. sec. Cum
 eo desunt in eodem & Petrensi.

²⁴ Mentiti fugam] Simulantes.
 Seneca i. natur. quaest. 15. Nihil
 enim iudicamus in speculis nisi fal-
 laciæ esse, nihil aliud quam alie-
 num corpus, mentiensibus. Martia-
 lis iii. epig. 43.

Mentiris juvenem tinctis, leu-
 tisco, capillis,

Tam subito corvus, qui modo
 cygnus eras.

Velleius ii. 4. Aristonicus menti-
 tus regiae stirpis originem, armis
 Bithyniam occupat. Prudentius l.
 ii. in Symm. 645.

Mentiumque gravis personæ in-
 ducere pondus.

Idem in Psychomachia.

Latet & lupus ore cruento
 Lacteam mentiis ovem sub vel-
 lere molli.

Claudianus in hystrix. Mentitis
 cornua stae summa fronte rigent.
 Idem de Crystallo.

Non potuit toto mentiri corpore
 gemmam;

Sed medio mansit proditor or-
 be later.

Laetantius vi. c. 20. Histrionum
 enervata corpora, & in muliebrum
 incessum habitumque mollita, im-
 pudicas foeminas inhoneffis gressi-
 bus mentiuntur. Apuleius xi. Me-
 tam. Incessu personæ foeminam men-
 tiuntur. Ovidius lib. xi. f. 8.

Nec te decipias centum mentita
 figuras.

Sic mendacium est assimulatione
 Quintiliano l. v. c. 12. libidinem
 juvet ipsum effoeminati sexus men-
 dacium. Seneca i. Natural. c. 6.
 Non est propria in ista nube sub-
 stantia nec corpus; sed mendacium
 & sine re similitudo. TENN.

²⁵ Adpositam] Palatin. Medicæ
 sec. & Edd. Italicæ oppositam. So-
 lemni variatione. Adpositam ta-
 men hic nalim, i. e. iuxta litus
 conditam. Adi omnino III. Heinf.
 ad Ovid. l. i. i. Am. El. 6. 7.

Nunc rursi opposito nivibus de
 monte solatus.

& alibi.

²⁶ Quaedam.] Deest hæc vox
 in Leid. sec. dein pro praeter in
 Medic. sec. post. Mox ad perse-
 quendum Ed. Rom. ad proseguen-
 dum Medic. sec. ad proseguendum
 Vatican. Petrensis ad post. cam.
 cum deest in Edd. Italicis, epi-
 Petrensis pro occupavit.

promontoria occulte ²⁷ habita classe, e navibus velocissimam praeter hostilia praesidia ire iussit. Qua visa, quum omnia navigia, quae pro custodia portus ²⁸ agebant ^a, ad persequendam evolascent, Chares ²⁹ in indefensum portum cum reliqua classe inVectus, etiam civitatem occupavit.

IX. ³⁰ Barca, dux Poenorum, in Sicilia Lilybaeum nostris terra marique obsidentibus, partem clas-

^a Vulgo AGEBANTUR.

²⁷ *Habita occulte*] Petrensis occulte abdita, e Glossa, ut mihi quidem videtur. occulte habita classe dicitur pro occulte classem habentis; vel occultata classe, abscondita, abdita. sed ultimo sensu potius amant participium. *Habere rem, occultam, tacitam, suspectam, gravam, & similia passim.*

²⁸ *Agebantur*] Latinum esse scio agere navem, Graece ἀγείν νηα. Sed hoc locum non habet in navibus, quae ad portum vel in ipso portu itant pro custodia. Quare confidenter lego agebant, ut exhibent tres Cantabrigienses,ambo Leidenses, Palatin. Vossian. Hillensb. & uterque Medicus, id est erant, debebant.

²⁹ *In indefensum p. inVectus*] Voss. 3. Hill. 1. Reg. carent τῷ in. TENN. Absent quoque τὸ in a Palatino, Gudiano, Petrensi, Mediceo, Leidensi sec. & Ed. Parisiensi. Eleganter autem dicitur inVectus portum. Plinius l. vi. c. 22. *Hippuros portum ejus inVectus.* Sic inVectus moenia, mare, arces, Capitolium apud Virgilium, Ovidium, Lucanum, aliosque. *Fugientem inVectus* apud Florum l. iv. c. 2. 84. MSSi in quibus quatuor Leidenses. Alterum tamen, quasi minus Latinum esset, non damno; sed non amat Frontinus iterare praepositiones.

³⁰ *Barca*] Hinc Gujeto creditur venire *Barcina* factis, de qua

apud Livium xxi. c. 2. & 3. *Barcinis* nentibus, ut affuisses militibus Annibal, atque in paternas succederet opes. Hanno alterius factionis Princeps. Servius quoque ad iv. Aeneid. 632.

Barcon nutricem affata Sichaei. Hoc cognomen familiae Annibalidis fuit. Qui loci sole clarius docent, Hannonem non fuisse Barciniae factionis; ut scribitur ad Hannonis periplus. TANN. *Lartha* & *Lartha* Medicei, & Edd. Italicae. *Parca* Palatin. *Barcas*, ut Graece audit, Arterianus, & sic vulgo apud Nepotem. sed & illic MSS., in quibus Leidd. *Barca*, ubi Bosius jam emendavit Porphyrium, quod sibi adscribit hic Keuchenius. Vide omino, quae de hac Graecorum *ar*, & Latino-*rum* terminatione eruditissime differunt summus Bentejus ad Malelam. p. 76. &c. item p. 32. *Barca* autem fuit cognomen Hamilcaris, classis in Sicilia praefecti. Vide Polyb. l. i. c. 56. 62. Appian Iberic. p. m. 428. Nepot. in ejus vita. Sed & alii hoc cognomento usi sunt. nam Plurarchus in Fabio p. 184. *Bugarus* vocat Maharbalem Himilconis filium, sive, ut alii, Adherbalem Bomilcaris, qui Hannibalem ori victoria non posse dixerat. Ceterum quod noster Barcae, Polybius diserte adscribit Hannibali l. i. c. 44. conlato cum c. 56.

STRATEGEMATICON L. III. C. X. 371
 classis suae³¹ procul armatam iussit ostendi. Ad
 ejus conspectum quum evolassent nostri, ipse re-
 liquis, quas in occulto tenuerat, navibus Lilybaei
 portum occupavit.

³¹ Procul] Deest in Vatican. & Leid. sec. Mox abscondi prave Hillensb. ad ejus Leid. sec. aspe-

rum Medic. pr. convolassent Petrenf. Lilybaeum portum Leid. sec.

C A P. XI.

De simulatione regressus.

EXEMPLUM I.

¹ Phormion, dux Atheniensium, quum depu-
 pulatus esset agros² Chalchidensium, legatis
 eorum, ³ de ea re querentibus⁴, benigne respon-
 dit: & nocte, qua⁴ dimissurus illos erat, finxit,
 litteras sibi supervenisse civium suorum, propter
 quas

⁴ Edd. Keuch. & Tenn. QUARENTIBUS.

¹ Phormion] Voss. & 3. Hill. 2. Reg. Formio. tertius Reg. Phormio. & sic apud Terentium ple-
 raque Gtaecorum in *an* defini-
 tia cum Latinam formam in-
 duunt, abijciunt, non omnia.
 ut *Solon*, *Timoleon*, *Conon*, *The-
 von*. TENN. Phormio quoque hic
 & infra Mediceus vetustior, Gu-
 dianus, & Leid. tert. Ad l. 11.
 5. 18.

² Chalchidensium.] Male Voss. 3. Hill. 1. Reg. Calchidensium; si tan-
 ti est, vide, quae scripsi ad *Chal-
 cidem* Jamblichi patriam. TENN.
 In omnium auctororum MSS. ob-
 vio errore *Calchidensium* quidam
 ex nostris quoque.

³ De ea re querentibus] Voss. 3. Hill. 1. Reg. requiruntibus;
 Hinc Ortwinius. De causa requi-
 rentibus; quia ex contracta Scri-
 ptura ead videtur ortum ea. TENN.
 De ea requiruntibus etiam Leidens.
 prim. & Edd. Parif. ac Wechel.
 sed Mediceii eorumdem qui requi-

rentibus. Edd. Romana, & Bonon-
 eorumdem ea requiruntibus. Po-
 lyaeus ita hac in re l. 111. c. 4,
 Φορμίον ἀποβάς ἐς τὴν Χαλχι-
 δὴν ἀρκάσας ἐκ ὀλίγα τῶν ἐκ
 τῆς χώρας Κύβη προσιόν. Χαλ-
 κιδῆς ἐπιστύνοντο ἀπαρτύν-
 τες, &c. Verum Latini amant,
 ut notum est, tum dicere res re-
 petera, quare placet omnino MS.
 Vossiani lectio de causa requirunt-
 tibus: nam sic plane, seu de ead,
 ex eo notatum ab I. Vossio in-
 venio. Male autem Keuchenius,
 & Tenn. edidere quarentibus pro
 querentibus. ut ceteri MSS. & Edd.
 habent. Quaesum de ea re & de
 causa injuriae quaesitum legat
 veniebant.

⁴ Dimissurus] Medicei, & Edd.
 primae admissurus. dein ingressus
 Leid. sec. Mox his omnia firma-
 turaque Petrensis, ut & nuncian-
 tibus. Tum obduti ex. Leid. sec.
 adducti Ralat, qui & ablatas con-

quas redeundum haberet, ac paullum regressas dimisit legatos. His omnia tuta, & abisse Phormionem renuntiantibus, Chalcidenfes spe & oblatæ humanitatis, & abducti exercitus, remissa urbis custodia, quum confestim Phormion revertisset, prohibere inexpectatam vim non potuerunt.

II. Agefilaus, dux Lacedaemoniorum, quum Phocenses obsideret, & intellexisset, ⁵ eos, qui tunc praesidio illis erant, jam ⁶ gravari belli incommodo, ⁷ paullulum regressus tamquam ad alios actus, liberam recedendi occasionem his dedit. Non multo post, milite reducto, destitutos Phocenses superavit. •

III. ⁸ Alcibiades, adversus ⁹ Byzantios, qui se moenibus continebant, insidias ¹⁰ disposuit, &, simulato regressu, incautos eos obpressit.

IV.

tra sensum. Redisset pro revertisset Petrenf. reverti fuisse Leid. sec.

⁵ Eos] Leid. sec. prope eos. De in praesidia Petrensis. illius Medie. sec. In Leid. sec. deest illis.

⁶ Gravari belli incommodo] Petrensis, & Vossian. bello. Ed. Romana bellum. Scribendum scilicet est belli incommoda. semper obsessi incommodo belli gravantur; sed hi gravabantur incommoda i. e. diutius ferre recusabant. Incommoda hic legendum esse monui quoque ad Lucan. l. 7. 258.

injusta gravantur.

nbi plura legere potes. Nunc vidi, incommoda a Liptio exemplaris sui margini etiam adscriptum esse. Livius ex Gronovii emendatione l. xxi. 23. gravari militiam. Adde Markland. ad Stat. Silv. iii. l. 69. adfusaque tellus gravati. vulgo gravamus. gravatis cum aliis MSS. Orvilli mei codex. Vulgato faveat Polyaeus

hoc Strategema referens l. 12. c. 1. §. 16. Τὸ χροὸν τὴν τελευτὴν ἐκ ἵφους: πολλὰ γὰρ μὲν μᾶλλον ἰταλαγωγῶνται οἱ τῶν Φωκίων σύμμαχοι. Nihilominus alterum praefero.

⁷ Paululum] MSS. septem paulum, ut superiore exemplo. dein illos a. Edd. pp tum cum scriptis, edidi rec. occas. pro sic. reced. Mox nec multis Cantabr. non male.

⁸ Alcibiades] Videtur hoc Strategema idem esse, quod Polyaeus in Alcibiade n. 2. l. 1. c. 40. refert. TENN

⁹ Byzantios] Byzantios Gudianus, Palatin. & Hillensb. Byzantii Ed. Paris. Byzantios: Edd. Rom. & Bonon. Prorancios Leidens. pr. Byzantium Alcibiades predicatione civium quorundam cepit resse Diodoro Siculo l. xiii. p. 366. ¹⁰ Disposuit] Edd. Rom. & Paris. deposuit. Mox eos deest in Leid. sec.

STRATEGEMATICON L. III. C. XI. 373

IV. Viriathus, quum tridui iter ¹¹ discedens confecisset, idem illud uno die remensus, securos Segobrigenses, & sacrificio ¹² tum quum maxime occupatos obpressit.

V. Epaminondas, ¹³ in Mantinia, quum Lacedaemonios in subsidium hosti venisse ¹⁴ animadverteret, ratus, posse Lacedaemonem occupari, si clam ¹⁵ illò profectus esset, nocte crebros ignes fieri iussit, ut specie remanendi occultaret profectiōnem: sed a transfuga proditus, adsecuto exercitu Lacedaemoniorum, itinere quidem, quo Spartam petebat, destitit: idem tamen consilium convertit ad Mantinieneses: aequae enim ignibus factis Lacedaemonios, quasi maneret, frustratus, per qua-

⁴ Vulgo APUD MANTINAEAM & infra MANTINAEAM.

¹¹ *Discedens*] *Decedens* Leid. *sec. descendens* Edd. pp. Paullo ante dux addit Palatin. Tum id uno d. Vatican. in uno die Medicei, Cantabr. tert. & Edd. Italicæ. pro *remensus* Medic. pr. *re-gressus*. *Securo* Palat. *securus* Gudian. *Segobrigenses* Edd. primæ *Secobrigenses* Medic. pr. ut supra.

¹² *Tum cum maxime*] Alii *rursus tum m.*, alii *cum m.*, alii *quam m.* Vulgatum recte servant Palatin. & Cantabr. sec. vide ad l. 11. 9. 5. *Concilium*, quod tum quum maxime habebant barbari. Utroque tamen loco facile tum carere possemus. ut l. 14. 5. 2. *cum maxime tumentibus animis*.

¹³ *Apud Mantinæam*] 2. Hill. *Mantinia*: Voss. *In Mantinia*. tertius Hill. 1. Reg. *Mantiniam*. statim *Mantiniam* reuertit. & sic Reg. TENN. Vaticanus etiam cum Leidens. secundo. *in Mantinia*. MSS. quinque *Mantiniæ* cum Edd. Rom. Bonon. Wechel. Ceteri *Mantinia* cum Edd. Paris. & infra omnes *Mantiniam*. Nullus nec scriptus, nec vetus Editio *apud Mantinæam*. Et primo *Mantinia*,

non *Mantinea*, multo minus *Mantinea* scribendum esse patet. quia a *Mantinea* possessivum venit *Mantiniæ* penultima brevi, recte Stephano de urbibus. Sic supra *Decelia*, *Chæroneia*, in vulgatis antea quoque corrupte scripta. Vide ad l. 1. 3. 9. 11. 19. Dein *in Mantinia* idem est, quod *apud Mantiniam*, *circa Mantiniam*; *in agro Mantiniensi*. Adnotata ad]. Obsequens. c. 85. *In Numantia res male gestas*: ubi Heinsius malebat *Numantiae*. non autem sic habebat ejus. MS. ut perperam ex noris meis colligebat Cortius ad Sallust. B. Cat. c. 15. Expressit Frontinus ipsam, quod Græcè invenit, *cō Mantiniæ*, ut diserte Aelianus l. xii. c. 3. de ipsa re vide Polyæn. l. 11. c. 3. §. 10.

¹⁴ *Animadverteret*] *Animadverteret*. SCRIV.

¹⁵ *Illo*] Deest in Hillensb. Mox *produci* Ed. Rom. *secundo* Petrensi. *portam* pro *Spartam* inepte MSS. duo, & Ed. Paris. atque aliarum margo. *Mantinienenses* Medicei, *per* deest in Edd. Italicis, & Mediceis.

quadraginta millia passuum Mantiniam ¹⁶ revertit^a, eamque auxilio destitutam occupavit.

^a Vulgo REVERTITUR.

dic. sec. IX. m. p. Leid. sec.
¹⁶ Revertitur] Praeter Tenu-
lii Codices, etiam ambo Leiden-
ses, duo Cantabrigienſes, Pala-

tinus, & Voſſianus revertit; in
praeterito recte: quod a librariis
proſiciſci nequit. Alibi tamen
auctor reſerſus eſt.

C A P. XII.

Ex contrario circa tutelam obſefforum^a.

¹ De excitanda cura ſuorum.

EXEMPLUM I.

Alcibiades² Athenienſis, civitate³ ſua a Lace-
daemoniis obſeſſa, veritus negligentiam⁴ vi-
gilum, denunciavit his, qui in ſtationibus erant,
⁵ obſervarent⁶ lumen, quod nocte⁶ oſtenſurus eſ-
ſet ex arce, & ad conſpectum ejus ipſi quoque lu-

^a Ex c. &c. haec deſunt vulgo. ^b Vulgo ut o.

¹ De excitanda] 3. Reg. 3. Hill.
Ex contrario volo (l. vero) circa
tutelam obſefforum, de exercitan-
da cura ſuorum. Voſſ. Ex contra-
rio volo de excitanda cura ſuorum
circa tutelam hoſtium. TENN. Ad-
didi ex capitum elencho, aucto-
ribus MSS. meis, & Edd. prio-
ribus ex contrario circa tutelam
obſefforum. Vero in meis non vi-
deo, velotamen in Gudiano. exer-
citanda Medic. ſec. Vatican. &
Edd. Bonon. Pariſ. Wechel. &
Modii. exercenda Leidenſ. pr. &
Medic. ſec. ſed vide ad c. 14. § 1:
pro ſuorum Leid. pr. ſociorum.

² Athenienſis] Voſſ. 3. Hill.
Athenis. quae lectio vera proba-
tur ex Polyaeo l. 1. in Alcibia-
de n. 3. πολιωνίωνας τὰς Ἀθή-
νας τῇ Λακεδαιμονίᾳ. Cum Lace-
daemonii Athenas oppugnarent.
TENN. Quasi vero minus intelli-
gi poſſet, Athenas hic innui, ſi

auctor dediſſet Athenienſis: quod
tamen ſatis clarum foret. Immo
Keuchenius, quum inveniſſet in
Pariſ. Edit. Athenis, fruſtra id
factum putat, quia auctori nihil
tam ſolenne eſt, quam cujuſque
ducis Strategema vel a patria vel
imperio exordiri. Non damnum
tamen Athenis, quod eſt etiam
in Palatino, Gudiano, Leidenſi
pr. & Cantabrig. tert.

³ Sua a Lac.] Deceſt ſua in Va-
ticano, & Voſſ. a non reperi-
tur in Leidd. nec Hillenſb.

⁴ Vigilum] Vigilum MSS. SCRIV.
Nullus meorum vigilum. Nec
ralia ubique intruſenda rcor.

⁵ Ut obſervarent] De ſuo con-
junctionem rurfus addiderunt ar-
deliones quidam. Abeſt ea ex
noſtri more a ſeptem, vel octo
MSS. recte. ut ſupra aliquoties
monitum.

⁶ Oſſenſurus] Leidenſ. pr. Hil-
lenſb.

lumina adtollerent: in quo munere, qui cessasset, poenam passurum. Dum sollicitè expectatur signum ducis, ⁷ pervigilatum ab omnibus, & suspectae noctis periculum evitatum est.

II. Iphicrates, ⁸ dux Atheniensium, quum praesidio Corinthum teneret, & sub adventum hostium ipse vigilias circuiret, vigilem, quem dormientem viderat, transfixit cuspidè: quod factum quibusdam, tamquam saevum, increpantibus; Qualem ⁹ inveni, inquit, talem reliqui.

III.

lensb., & Voss. *ostentur.* Mox in quo m. non habet praepositionem Medic. pr. *cessassent*, p. *passuros* Petrensi. *passurus* Medic. sec. dein *pervigilatum omnibus* Petrensi. ⁷ *Pervigilatum*] h. e. tota nocte vigilatum. Per in-compositionem auct significacionem. Martialis ix. 70.

Vicinis somnum non tota nocte regamus;

Nam vigilare leve est, pervigilare grave.

Justinus xxiv. c. 8. Super hac maximum pervigilias malum miseras belli reliquias obierebant. h. e. continuae vigiliae 1. AEn. 506.

Laonae tacitum pertentant gaudia peccus.

Suetonius Julio 58. Exercitum neque per insidiosa itinera duxit unquam, nisi perspeculatus locorum situs h. e. penitus speculatus. Terent. Eun. i. 2. 74. Tandem percoluit, vir es. Mela i. 8. Ut nox praecedat, ita fons calidior; rursus cum est media, perservet. Hirtius Afric. bell. c. 58. Erat locus quidam perimpeditus ante aciem castrorum. pro, valde impeditus, servet, doluit. TENN.

⁸ *Dux Atheniensium*] Leidens. sec. Atheniensis. dein sub adventu Palatin. Mox videret Leid. sec. & interpretantibus Hillensberg. De severa Iphicratis disciplina militari ad Corinthum vi-

de Corn. Nepot. in ejus vita.

⁹ *Inveni*] Nimirum, dormientem, plenum somno, quo mortem continuavit. Somnus autem mortis imago passim fertur. Imo *frater mortis*. Homero Iliad. E. vi. 281. Hinc apud Aelianum l. ii. c. 35. excitatus Gorgias Leon- tinus dixit. "Ἡδὲ μὲν ὁ ὕπνῳ ἀρχεται ἀδυνατῶντι διεσθαι τῷ ἀδελφῷ. Quod verbum & Diogeni Cynico ascribit Plutar. consol. ad Apoll. Seneca, Hercule Euriante. vi. 1065. Frater duras languide mortis. Xen. Cyrop. l. viii. "Ἵπνυ ἀδιν ἔστιν ἰσχυρότερον τῷ ἀνδραπνίῳ θανάτῳ. vi. Aeneid. 277.

Et consanguineus lathi sopor, & mala mentis.

Gaudia. Hinc nox fingitur Hestiodo habens ὕπνῳ μὲν χερσὶ καὶ γνητοῖς θανάτῳ. Vide Daufqueum ad Silium Ital. fol. 516. Inter sententias Demophili, quas edidit Lucas Holstenius, secunda est. "Ἀγρυπνῶ ἴσοις ἔστιν ἐστὶν ἡ δὲ τῷ ἀλγῶνι θάνατος ὁ δὲ τῷ ὕπνῳ. Mente pervigili esto: nam animi veteris vere morti affinis est. Non autem solum tribuni, & centutiones, sed & duces, ut hic Iphicrates, circuisse vigilias feruntur. Sic Im-

III. Epaminondas Thebanus idem fecisse dicitur.

perator Titus in obsidione Hierosolymorum primam noctis vigiliam ipse per castra, & castrorum spatia circumiens explorasse: secundam secundo a se Principi commississe; tertiam agminum ducibus, Iosepho dicitur. TENN. Vide ad Lucan. l. ix. 841.

Stygias somno descendis ad umbras.

& Comm. ad Petron. c. 79. *Ego dubitavi, an utrumque trajicerem gladio, somnumque morti iungere.* c. 89.

Hic graves alius morbo obruncat & continuat in mortem ultimam

Somnos. Ceterum in Vaticano, Cantabr. tert. Hillensb. Leid. sec. & Ed. Paris. pro reliquis legitur *dimisi.* me non adprobante.

C A P. XIII.

De emittendo & recipiendo nuntio.

EXEMPLUM I.

Romani obsessi in Capitolio ad Camillum¹ ab exilio inplorandum miserunt² Pontium Cominium³, qui, ut stationes Gallorum falleret, per saxa Tarpeja⁴ demissus⁵, transnato Tiberi, Vejos pervenit, & perpetrata legatione similiter ad suos rediit.

II.

¹ Vulgo COMINUM. ² Vulgo DIMISSUS.

¹ *Ab exilio inplorandum*] Mira locutio, in qua deesse quid videtur. Leidensis sec. *ad auxilia*. Medic. prim. *ad auxilium*. Medic. sec. *auxilium*. Num fuit *ab exilio ad auxilium inplorandum*? quod a Romanis factum est, cum ex exsule Dictatorem facientibus.

² *Pontium Cominum*] *Comitium* MSS. SCRIV. *Cominum*. Sic Reg. sed dud. Hill. *Cominium*, & sic Livius l. v. c. 46. *Cominium* vocat, verum non Roma missum Vejos, sed a Veiento exercitu missum in Capitolium, ut consulere Senatun., qui Romae esset, de Camillo ab Ardea revocando. TENN. *Cominium* legi debere monuit etiam recte Kpuchenius; quomo-

do hujus viri nomen scribitur quoque apud Plutarch. in Camillo p. 141. 142. Diod. Sicul. l. xiv. p. m. 224. qui cum Livio ceterisque in hac historia consentiunt. Auctor noster videtur hunc confudisse cum C. Fabio Dorso, qui Gabino cinctu ad sacrificium Itarum ex arce demissus per stationes Gallorum evasit, & incolis rediit ex testimonio historicorum, quos adductos vide ad Flori l. i. 13. Ceterum nomen hoc deest in Edd. primis.

³ *Dimissus*] Edd. Rom. & Bonon. *demissus* recte: quo decessus ejus exprimitur: ut habuimus jam saepius.

⁴ *Vejos*] Sic loquitur Auctor; ut intelligeres, Camillum Vejos habi-

STRATEGEMATICON L. III. C. XIII. 377

II. Campani, diligenter Romanis, a quibus obfessi erant, custodias agentibus, quemdam⁵ pro transfuga subornatum miserunt, qui occultatam balteo epistolam,⁶ inventa effugiendi occasione, ad Poenos pertulit.

III. Venationi quoque & pecoribus quidam⁸ insuerunt litteras, membranarum mandatas.

IV. Aliqui &⁹ jumentum in averfam partem infulerunt, dum stationes transeunt.

V.

¶ Vulgo ADVERSAM.

habuisse, quod tradunt etiam Lucanus l. v. 27. & Flor. l. i. c. 22. Nam si voluit indigitare, Pontium remissum modo esse ad exercitum, qui Vesji erat, cum mandato, ut ab Ardea Camillum revocarent, obscurissime locutus est. Nihilominus ex ceterorum historicorum consensu id unice verum est.

⁵ Pro transfuga] Transfugam Ed. Bon. per transfugam Medic. sec. & Ed. Romana.

⁶ Inventa effugiendi occasione] Keuchenius in Arceriano, & Ed. Parif. invenit inv. effugiendi causae vel causae occ. sed ait, id factum nullo operae pretio. In Edd. Italicis exaratur effugiendo. causae additur quoque in Palatinis Petrensis, Hillensb. & Coll. Voss. In Leidens. primo de causis. Vide, num sub ea lateat castris vel castris. Transfuga enim ille clam e castris Romanorum rursus augere debebat, si epistolam ad Poenos perferret, & confer Livium l. xxvi. c. 4. 7. 12. In fine Medic. pr. ad P. pervenit & pertulit.

⁷ Venationi] Italego. vulgo est Venatione. SCRIV. Sic lege; licet omnes MSS. Venatione. Gujerus explicat ferarum carnem, corpora, hinc Gallorum Venationem, ut & Keuchenius observavit. Auctor supra l. i. c. 3. n. 6. Cum onusti venatione, quam serpsant, recepti

essent a custodibus, protinus eas adorti occiderunt. Corn. Celsus. l. i. c. 6. Venatio durique pisces, & ex domesticis animalibus affe-
care maxime juvant solutam al-
vum. Sic jactus pro piscibus istis.
Unde emere jactum. Harpagus au-
tem epistolam exenterato lepori
commisit. Herodorus l. c. 123.
Polyaenus lib. vii. TENN. Venati-
oni recte exhibent Palatinus, &
Gudianus. Livius l. xxxv. 49. Apud
quem solstitiali tempore comi-
ter accepti, quum miramur, unde
illi eo tempore anni tam multa
& varia venatio &c. Adde Cl.
Burmans. ad Quintil. Decl. xiii.
c. 8. Transeunt in jus occupantium,
sicut venatio & aucupatio. Hinc
natum Gallorum Venationem, ad li-
bri sui marginem notaverat quo-
que Scrivenerius.

⁸ Insuerunt] Unus Hill. Insu-
erunt. Sic Justin. l. c. 5. Epi-
stola exenterato lepori inseritur.
TENN. Miserunt Medicei, & Edd.
Italiae. Insuerunt etiam Lei-
dens. sec. sed Ex. seq. utribus li-
teras insutas habentibus.

⁹ Jumentum in adversam par-
tem.] De hoc loco mihi non li-
quere fateor. Tantum pono, alias
hic legi, adversam partem insine-
runt, id de qua re cogitabo per o-
cium diligentius; interea videant
etiam alii, quid spei parent.
MOD. Facile sit adferre verbum
rei significandae conveniens: sed

V. Nonnulli ¹⁰ interiora vaginalium inscripserunt.

VI.

impudens plane sit a libris discedere, si sententia constitui possit ex iis, quae istinc suppeditantur. Ora Parisiensis editionis habebat, *aversam partem infixerunt*. Miror, inde non potuisse emendari ab amico nostro, qui fateatur sibi N. L. Poterat enim sic, *aliqui & jumento aversam partem infixerunt*. Conjuncta nimirum cum verbo veteri *Fligo*, praepositione, quae tamen casum praecedentem regat. Eadem hallucinatio & in Curtii lib. vii. *Idem Asiam & Europam finis interfluit*. De Tanai fluvio illa dicuntur. Veram & genuinam scripturam esse praestabo, quam in membranarum repererant alii, quamque male illi repudiaverunt. Hanc scilicet. *Idem Asiae & Europae fines interfluit*. Certe usitata, imo & Curtiana phrasim; l. iii. *Pinarum, inquit, amnem, qui duo agmina interfluebat*. Idem l. vii. *Viginti millia latronum erant: fundis sagittisque pugnam invadunt*. Idem l. ix. *Ne infregeritis manibus meis palmam, qua Herculem, Liberumque patrem, si invidia asuerit, aequabo*. Iterum lib. eodem. *quam procul abessent mari*. Pari phrasim ab illo scriptore dictum, illud l. v. *Persequi id ipsum iter, quo pridie pulsus fuerant, ne dubitaret*. Quo loco quam variant codices, quam aetnue correctores, non est nunc pretium operae referre. Redeo, unde discesseram. Jumento in partem aversam litteras quandoque infixisse, id est per posticum commississe, ait noster Frontinus, donec transissent stationes hostium. Idem innuit, quod proxime praemissum est, *pecoribus quidam infuerunt litteras*. STEW. Voss. *diversam*. 2. Hill. *Aversam partem*. Amant naturalia ita appellari. Petronius. *Ne juvenilem mulier*

partem corporis abstinnit, videturque miles utramque pervasisse. Sic legendum, docuit me nuper Virorum emendatissimus Nicolaus Heinsius. Declamatione Sallustii in Cicer. *Cujus nulla pars corporis a turpitudine vacat*. Pro *insulserunt* unus Reg⁹ *infixerunt*. Stewechius *jumento in aversam partem infixerunt*. ТЕНН. Fattetur Keuchenius, sese hinc expedire non posse. Verum non dubium mihi est, quin legi debeat *jumento vel jumentis in aversam partem insulserunt* sc. litteras cum summo Casaubono ita citante ad Aeneae Polyorctica c. 37. & Liptio, qui *jumento in av.* ad libri sui marginem correxerat. Nam primo pro *jumentum* in Petrensi est *jumenta*. Dein *aversam* exhibet idem cum ora Hittorp. & Wechel. Edd. Per partem exprimi naturalia dudum docuerunt viri docti. Adi Comment. ad Petron. c. 112. & Phaedr. l. iv. c. 14. *Aversa ergo pars eadem est, quam Obsequens c. 85. vocat posteris rem naturae partem*. Ex interpolatione Leid. tert. exhibet in *terga jumentorum*: unde quis forsitan *jumentum* contrahe pro *jumentorum* capere velit. Dein pro *insulserunt* Edd. *italicae infixerunt*. Quod male praetulit Stewechius. *inpulerunt* Petrensis; Glossa scilicet haec est *τῇ insulserunt* i. e. stiparunt, intruserunt in aversam partem ab *insulcere*. Seneca Ep. xxiv. *Quaeris, quid huic epistolae insulserint*. Saxo Grammat. l. i. *canina cadavera corporibus insulserunt* ex emendatione J. F. Gronovii l. iv. Obs. c. 22. ubi vide plura. Ceterum & deest hic in MSS. Medicis, & Edd. primis.

10 Interiora] Male Reg. In interiora vaginalium. Marcellinus l. xviii. c. 7. In vaginae internis signis notarum membranam repetimus

VI. ¹¹ L. Lucullus, ¹² Cyzicenos obsessos a Mithridate ut certiores adventus sui faceret, quum praefidiis hostium teneretur introitus urbis, qui unus & angustus ponte modico insulam continenti jungit, militem e suis, ¹³ nandi, & nauticae artis peritum, iussit ¹⁴ insidentem duobus inflatis ¹⁵ utribus, litteras insulas habentibus, quos ab inferiore parte duabus regulis inter se distantibus commiserat, ire septem millium passuum trajectum. Quod ita perite gregalis fecit, ut cruribus, velut gubernaculis, ¹⁶ dimissis cursum diri-

4 Vulgo sciolum n.

rimus scriptam. De furtivis litterarum notis scripsit Porta Neapolitanus l. 11. c. 21. TENN. Utrumque citaverat jam ante Keuchenius, quem a Tennulio hic laudari oportuerat.

¹¹ L. Lucullus.] Sine praenomine Palatin. & Leid. sec. Inepissime Medicee addunt Cornelius.

¹² Cyzicenos.] Nota res omnibus; & tamen hoc *Cyzicenos* ita turpiter corruptum in libris plerisque est, ut pigeat pudeatque ineptissimarum ineptiarum. MOD.

¹³ Sciolum nandi] Νη τὸν Δία illud *Sciolum* a Sciolo est subjectum. Nam abest a 4. Reg. & Voss. τὸ nandi regitur ἀπὸ τοῦ νοητοῦ peritum. Si aliquis februeretur, non posset continere risum, ubi legerit haec verba commentatoris. Florus totum hoc factum non militi Luculli, sed ipsi Lucullo attribuit; qui per medias hostium naues utre suspensus, &c. Verba Flori sunt l. 111. c. 5. Docens adventare Lucullum. Qui (horribile dictu), per medias, &c. Quasi τὸ Qui referatur ad Lucullum & non ad nuncium. Quasi Lucullus doceret, adventare Lucullum, & quasi marina pistrinx evaserit. Has naenias sibi affectas Florus ne quidem per somnium

viderat. Caeterum magnos Duces, innixos inflatis utribus, nando trajecisse multa millia, testantur auctores, ut Caesarem Suetonius c. 57. c. 64. Hirtius de bello Alexand. TENN. Commentator, quem merito suo hic adeo deridet Tennulius, rursus est Keuchenius, a Cl. Dukero ideo quoque reprehensus. Militem fuisse cum ceteri auctores, tum etiam Sidonius Apollinaris refert Carm. 22. vs. 167. Caeterum τὸ sciolum posterioris aevi vocabulum delevi, auctoritate meorum etiam Codicum, Vaticanis scilicet, omnium Mediceorum, Cantabrigiensium, Leidensium, & Gudianis.

¹⁴ Insidentem] Medicee *insidere*. Cantabr. tert. *insidentem*. Mox *millia* Petrensi. pro *millium*.

¹⁵ Utribus, quos duabus regulis &c.] Sallust. l. 111. Hist. c. 6. Duos quam maximas utres levi tabulae subiecit, qua super omni corpore quietus, in vicem tractu pedis quasi Gubernator existeret. Florus Utre suspensus & pedibus iter adgubernans videntibus procul quasi marina pistrinx evaserat ubi vide.

¹⁶ Dimissis] Scribe *Demissis*. STEW. *Demissis* rescribendum esse monuit etiam Salmastius ad dictum

dirigeret, & procul visentes, qui in statione erant, ¹⁷ marinae specie beluae deciperet.

VII. ¹⁸ Hirtius Cos. ad Decimum Brutum, qui Mutinae ab Antonio obsidebatur, litteras subinde misit ¹⁹ plumbo scriptas, quibus ad brachium ²⁰ religatis, milites ²¹ Scultennam omnem transnabant.

VIII. Idem columbis, quas inclusas ante ²² tenebris,

dictum Florilocus, & hic Keuchenius. Recte, si quid iudico. Non narrabat hic homo; qua in arte brachia & crura dimittere seu potius *diducere* debuisset (vide Cl. Burm. ad Ovid. Art. Am. 317. 350. & Markl. ad Stat. Silv. p. 182.) sed infidebat utribus, & eruris in mare demissis utebatur, velut gubernaculis, iisque cursum dirigebat & simul proximevebat. MSS. tamen constanter retinent *dimissis*. Gubernantis, quod Keuchonius ait in quibusdam legi, in nullo nec MS. nec Ed. invenit.

¹⁷ *Marinae*] In arma seu mari-
nae MSS. quatuor, & Ed. Paris.
beluae non agnoscit Leid. pr. *De-*
cepit Medic. sec. & Cantabr. text.
Deluderet Petrensis, eleganter;
an vere, nescio.

¹⁸ *Hirtius*.] Sic scribendum,
non, ut vulgo *Hircius*, nummi
& inscriptiones, auctoresque Graeci docent.

¹⁹ *Plumbo scriptas*] Dio Cassius p. 315. Ἐς ἰλασμον μολίβ-
δου λισίων ἐγγραφέντες τινὰ ἐ-
πέλιξαν αὐτὸν, ὡς περὶ χαρ-
τίου, καὶ καλυμμένην τοῦτο ἐφύ-
δρου διανομήν ἔδωκαν, καὶ ἄλλος
ὁ Δευκίος &c. Sic legendum,
non ἀπερίληκτον.

²⁰ *Religatis*] Unus Reg. & Voss.
Ligatis, Iustinus 111. c. 5. *Tes-*
feras, in sculpsis suis & partum no-
minibus dextro brachio deligarent.
TENN. *Ligatis* mei duo cum Edd.
primis, frustra, ut statim.

²¹ *Scultellam amnem*.] Alii
Scultenam, neutri recte. Tu lego
Scultennam amnem. & consule Plin-
ium l. 111. c. 16. & Philip.
Cic. v. Mod. Voss. 2. Reg. *Scul-*
tellam. in marg. *Scuteriam*. 3.
Hill. & duo reliqui Reg. *Scutel-*
lam. videtur idem amnis, de quo
infra c. 14 n. 3. Aeneas in com-
mentario poliorcetico capite 37.
tractat de ratione mittendi lite-
ras occultas: & Julius Africanus
c. 56. Περὶ κρυφίας ἐπιστολῶν
ἐπερωμένων. Ad Potidaeam Ar-
tabazus litteras involvit sagittae,
quam adaptatis desuper pennis,
ad constitutum cum Timoxeno
proditore locum emittebat. He-
rodotus l. viii. c. 128. Histiaeus
servi capite, cui litteras inscrip-
sit, pro tabellis usus fuit. Idem
l. v. c. 35. Glandi inscriptum te-
statur. Hirtius bell. Hisp. 13. &
18. Talem glandem vidit ὁ δέστω
Gronovius, cui inscriptum. *Fu-*
gitivi Perisii. TENN. *Scutennam*,
Scultenam, *Scutellam*, *Scutellam*
&c. MSS. perverte. Vide Livium
l. xli. c. 12. 18. ubi *Scultennae*
simul, & *Mutinae* meminit. Ad
omnino Cluverium Ital. Antiq.
T. 1. in f. Porro Mediceae, & Edd.
Italicae rectius *miles transnabat*
vel *transnavit*. Unus, non plu-
res simul hoc munus praestabat.
Amnem deest in Leid. sec.

²² *Tenebris*] Medic. sec. *tene-*
bat. Dein uterque Medic. *episto-*
las misit, & ad collum secunda *religa-*
vit, *ligavit* Edd. primae.

STRATEGEMATICON L. III. C. XIV. 381
nebris, & fame adfecerat, epistolas²³ seta ad col-
lum²⁴ religabat, easque a propinquo, in quantum
poterat, moenibus loco emittebat. Illae lucis ci-
bique avidae altissima aedificiorum petentes ex-
cipiebantur a Bruto, qui eo modo de omnibus
²⁴ rebus certior fiebat: utique postquam dispo-
sito quibusdam locis cibo columbas illuc devolare
instituerat.

^a Edd. qdd. A. C. SERA.

²³ *Sera*] Necessario l. *Seta*. & sic omnes MSS. nam *Sera* volatum impedit. TENN. Ridiculum istud *Sera* profluxit ex errore typothetarum in ultima Scriverii Editione: quod tamen secure contra MSS. & Edd. veteres admittit Keuchenius. Has autem columbas a Bruto remissas, sed epistolis ad pedes, non collum religatis, docet Plinius l. x. c. 37. *Quin & intermunicas in rebus magnis fuisse, epistolas annexas ad eorum pedibus obsidione Mutinensi in castra Consulum mittente D. Bruto.*

Quid vallum & vigil obsidio atque etiam raris amne praesentia profunder Antonio per collum emisso nuncio? ubi viros DD. & hic Keuchenium de aliis, hoc Strategemate usis, adi, si lubet. Ceterum cum plerisque MSS. & Edd. prioribus reposui *Seta* ad collum r. Petrensis Cod. in *seta* ad collum religabat.

²⁴ *Rebus*] Non agnoscit hanc vocem Medic. pr. Dein Vossian. a. m. pr. volare, Medic. sec. silus unde devolare.

C A P. XIV.

De introducendis auxiliis, ¹ & com meatibus suggerendis.

EXEMPLUM I.

Bello civili, quum² Ategua urbs in Hispania Pompejanarum partium obsideretur, ³ Muna-
tius

¹ *Et com. sugg.*] Desunt haec in Vaticano. A Mediceo pr. & Ed. Rom. abest *suggerendis*.

² *Ategua*] *Ategua*. quidam pessime. Hirtius, seu quis alius est, de bello Hispaniensi: *Caesar munitionibus Ateguam obpugnare &c.* Item: *ita firmissimum ejus (Caesaris puta) praesidium Ateguam profectum.* & sexcentis aliis lo-

cis. Mon. *Ategua* sic lege. sic MSS. sic Hirtius de bello Hisp. c. 8. & 22. male in Reg. uno *A Regua. TENN. Ategua & Ategua* etiam in meo nonnullis. perperam. ubique urbs haec *Ategua* vocatur, vel *Attegua*.

³ *Maurus interrex*] Voss. *Maurus vicerex.* 2. Reg. *Martius interim rex. TENN.* Vulgata hac

tius interim rex⁴, tamquam Caesarianus Tribuni cornicularius vigiles quosdam⁴ excitavit;⁵ e quibus ali-

a Vulgo MAURUS INTERREX.

quos

lectione nihil est ineptius. Edd. *Veteres Martius interim rex.* unde quidam vir doctus putabat, simpliciter esse reponendum *Marcus Rex.* Marciae enim gentis cognomen rex notissimum est. Quod ad marginem Ed. Stew. adscriptum etiam Scriverius ex Plutarcho Ciceron, p. 875. & 2. *Marcii* Tribuni, qui a Pompejo ad Caesarem transiit, mentio est; in Bello Hispan. c. 11. Verum huic ego sententiae accedere non possum; primo enim sub *q̃ interim* aliud quid latere videtur; dein defectio *Marcii* illius diu ante accidit; denique Historiae hujus memoriam servavit nobis Dio l. XLIII. p. 230. deserte hunc hominem nominans *Munatium Flacum*. Unde primo liquet, pro *Martius* reponendum *Munatius* vel *Minatius*, quam emendationem laetissimus deinceps deprehendi factam quoque a Cel. Perizon. in Epist. corpore T. IV. p. 788. In MSS. est *Murus*, *Maurius*, *Martius*, *Himarius*: quod ultimum satis prope accedit ad *Minatium*. Verum quid tum fiet his vocibus *interim rex*, quod inveni quoque in MSS. meis quatuor, & in Perizonii ejus terrae *interrex*. Haec de non percipere testatur ibidem Perizonius. Dio autem ait, quod vigiles quosdam jussit tesseram sibi dare, tamquam misso a Caesare ad inspicendas excubias; qua accepta, & dein aliis data, eos delusit & urbem introit, sed solus, non vero cum praefidio, ut Frontinus sine ulla veri specie narrat. Unde conjici posse videretur, sub vocibus *interim rex* aliquid de tradenda tessera, latere. Certe vero aliquid statueret: si autem per MSS. liceret, cum Stewechio posset legere *excipit*, pro *excitavit*. Quas

voces, ut & *concire ac concitata*, de quibus supra, crebro confundi notum est. Verum contra MSS. opus non est. *Excitare vigiles*, non notat, dormientes sollicitare, ut vigilent, sed vigilantes admonere hostilis adventus, seu casuscumque nocturni casus. Clare Curtius consensu omnium MSS. l. IV. c. 5. 2. *Obicitur a vigilibus claustrum, & qui proximi excubabant ab eisdem excitantur.* Hinc lemma c. 12. *De excitanda cura suorum.* Quare etiam Curtii loco l. VIII. c. 6. 21. *excitatisque custodibus* nihil mutari velim, licet aliter etiam visum sit Heinso, & Schefферо. at pro eo, quod sequitur, *excitaverunt*, placet *exciverunt*. Subjicit enim e continente sopitum excitant regem. Nihil etiam mutandum in eodem l. IV. c. 13. 21. *Ubi est vigor ille animi tui? nempe excitare vigiles sales.* ubi Modio placebat *exercitare*. Ceterum pro *interrex* Gronovius orae libri sui adlevit interpret. Porro cornicularius Tribuni Militaris quid fuerit, vide apud Pighium T. 1. Thef. Critici p. 485. & quos laudat Vossius ad Valer. Max. I. VI. c. 1. §. 12. *Tribuni militaris &c. quod cornicularium summi supra causa adpellasset.*

4 *Excitavit.*] Legendum meo quidem judicio *excivit*. non hoc primum est, cum haec verba *excitare & excire* in mutuum locum immigrarunt. Deinde quis hoc toleret, cui vel mica salis inest, a tribuni corniculariis, vel a circatoribus vigiliarum vigiles excitari? Apulejus VIII. De Asino, extremo: *Tinnitum cymbalorum & sonitus tympanorum, cantusque Phrygii mulcentibus modulis exercitus, procurrit obviam* non est per sententiam, ut ali-

ter

quos evitans, constantia fallaciae suae per media Caesaris copias praesidium Pompeji transduxit.

II. Hannibale obsidente Casilinum, Romani farinam doliis secunda aqua ⁶ Volturni fluminis demittebant, ut ab obsessis exciperetur: quibus quum objecta per medium amnem catena Hannibal obstitisset, nuces sparsere; quae quum, aqua ferente, ad oppidum defluerent, eo compectu sociorum necessitatem sustentaverunt.

III. ⁷ Hirtius a Mutinensibus obsessis ab Ant-

to-
a Vulgo H. Cos.

ter iste auctor scripserit, quam modulis excitus. Cic. III. Officiorum: suntne igitur insidiae, tendere plagas, etiamsi excitatus non sit, nec agiturus? malum, excitatus. Idem verbi videlicet restitutum auctori de viris illustribus a doctissimo adolescens Andrea Scotto. Lubet ad alios quoque scriptores excurre; & Q. Curtio Rufo duo vulnera obligare: impromis lib. VIII. Itaque protinus injicit fratris manum, & in regiam pervenit: excitisque custodibus corporis ad salutem regis pertinere, quae adferret, adfirmat. Iterum libro eodem, paucis admodum interpositis. Ptolemaeum ac Laonatum excubantes ad cubiculi limen exciverunt. ubi vulgo legas, excitatisque & excitaverunt. Strab.

§ E quibus] MSS. quinque ex quibus. pro aliquos Edd. primae aliquot. Perizonius ibidem mallet alios. quod probat. Dein auctoris MSS. & Edd. primis resposui transduxit pro trad.

⁶ Volturni fluminis.] Hoc reposui ex Livio, Plinio, aliis. Vulturius enim fluvius, Casilinum neque interfuit, neque praeterfuit: dubitandumque adeo relinquatur, sitne aliquis tali nomine fluvius. Mod. a. Reg. 3. Hill. Volturni. Voss. Vultur.

Mela l. II. c. 4. Vulturius amnis, Vulturium oppidum. Sic & Ptolemaeo vocatur amnis, qui Casilinum praeterfuit. Vulturius non est in natura. TENN. Volturni etiam Gudianus, & duo Leidenses, quod rescripsi. Ad l. II. c. 2. §. 7. Volturni restitio jam exhibuerunt Edd. veteres. Corruptum primo est in Ed. Wechellii: sed audiamus Livium l. XXIII. c. 19. Exciperent dolia, quae amnis deferret &c. Imbris deinde continuis citator solito amnis, transverso vertice dolia impulsit ad ripam, quam hostes servabant. Ibi haerentia inter obnata ripis salicta conspiciuntur: nuntiarumque Hannibali est, & deinde intentiore custodia cautum, ne quid falleret Volturno ad urbem missum. Noces tamen fusae ab Romanis castris, quum medio amni ad Casilinum (quod hic variis modis in MSS. depravatum exaratur) defluerent, cratibus excipiebantur. & laepius. Adde Claver. Ital. Antiq. l. IV. c. 5.

⁷ Hirtius Cos.] In omnibus MSS. deest 70 Cos. TENN. Adidit 70 Cos. tacite Scriverius, si ne dubio ex praec. cap. sed nulus meorum MSS. agnoscit. Edd. Italicae in Mutinensibus. Licet tunc temporis Hirtius fuerit Cos. deleui tamen, ob MSSorum consen-

tonio, ⁸ salē, quo maxime indigebant, ⁹ cupis conditum, per annum ¹⁰ Scultennam ^a intromissit.

IV. Idem pecora secunda aqua ¹¹ demisit ^b, quae excepta sustentaverunt necessariorum inopiam.

^a Vulgo SANITURNUM. ^b Vulgo DIMISIT.

sensum, praesertim, quia non sit ad sensum necessaria vox.

⁸ Salem] Duo Lydd. sal.

⁹ Cuppis] Omn. MSS. cupis. TENN. Etiam mei. V. Keuchen. & nos ad Lucan. l. IV. 420. *Vae cupae cupae*. Arcerian. si Keuchenio fides, male tamen *cybeis*.

¹⁰ Saniturnum] Samminicorum MSS. SCRIV. 2. Reg. Voss. 1. Hill. Saminum. tertius Reg. Saniturnum. Scriverius. Samminicorum. 4. R. Sannicorum. TENN. Sic agit Keuchenius; quasi rectum & notum esset *Saniturnum*: cum hoc nomine nullus sit fluvius, & clare, ex cap. praec. pateat, annum hunc Ligurum dictum fuisse *Scultennam*: quare etiam Cluverius citato loco hic omnino *Scultennam* reponi jubet.

Graeci hujus historiae memores non nominant fluvium. MSS. Mei *Saturnum*, *Sampturnum*, *Saniturnum*, *Saminicorum*, *Samiconum*, *Saniturnum*, *Sampniturnum*, *Sampincorum*, *Samineorum*, praeterea *Mediceum*, primum, in quo *Scultennam*; quare non dubitavi restituere *Scultennam*, donec certius nomen reperiretur. Vide omnino cap. praec.

¹¹ Dimisit] *Dimittere pecora* notat, finire, ut libere abeant, ut cap. seq. §. 5. Quod ab nostri sensu alienissimum est. quare reposui cum Hillensberg & Leidensi sec. *Demisit*. ut §. 2. *savinam dolis secunda aqua demittebant*, ubi in MSS., ut semper, eadem confusio. V. ad l. I. v. 15. & passim.

C A P. XV.

Quemadmodum efficiatur, ut, quae deerunt, abundare videantur.

EXEMPLUM I.

Romani, quum ¹ a Gallis Capitolium obsideretur, in extrema jam fame panem in hostem jactaverunt; consecutique, ut abundare com-

¹ Quae deerunt] 3. Reg. 3. Hill. Voss. *Ut abundare videantur, quae deerunt*. TENN. Et ita plerique mei, & Edd. VV. *desunt* Edd. Italicae.

² A Gallis] 2. Reg. non agno-

scunt praepositionem *A*. totam rem describit Ovidius VI. fast. v. 350. Hinc *Jovis Pistoris* nomen descendit. In simili fame Mygdonius spem vultu simulavit apud Polyacum l. VII. TENN. MS.

STRATEGEMATICON L.III.C.XV. 385
 comineatibus viderentur, obsidionem, donec
 Camillus³ subveniret, toleraverunt.

II. Athenienses adversus Lacedaemonios idem
 fecisse dicuntur.

III. ⁴ Hi, qui ab Hannibale ⁵ Casilini obside-
 bantur, ad extremam famem pervenisse crediti;
 quum etiam herbas alimentis eorum Hannibal,
⁶ saepe arato loco, qui erat ⁷ inter castra ipsius
 & moenia, praeriperet, semina in praeparatum
 locum jecerunt: consecuti, ut habere viderentur,
 quo ⁸ victum sustentarent usque ad satorum pro-
 ventum.

IV. ⁹ Reliqui ex Variana clade, quum obside-
 rentur, quia ¹⁰ defici frumento videbantur, ¹¹ hor-
 rea tota nocte circumduxerunt captivos; deinde
 prac-

MS. unus in Capitolio obsiderentur.
 Jam deest in Leid. pr. in hostes
 Ed. Par.

³ Subveniret] Eleganter Vari-
 tanus superveniret. Livius l. v. 49.
 Forte quadam dilator intervenit.
 Adi notata ad l. i. c. 1. 6. Donec
 supervenirent legioni.

⁴ Hi.] Praenestini. Vide Li-
 vium l. xxiii. c. 17. Strabon. l.
 v. p. 249. Ed. Par. Valer. Max.
 l. vii. c. 6. §. 3.

⁵ Casilini] Ad Casilinum Edd.
 Italicae.

⁶ Saepe arato loco] Tò Saepe
 adest a Medic. Vaticano, Gudia-
 no, & Leidd. Codd. Et; ut o-
 pinor, vere. Saepe hoc ab Han-
 nibale esse factum, credibile non
 est: neque id etiam memorat Li-
 vius. Forfan, ut illic; hic oba-
 rato loco scribendum. Livii ver-
 ba sunt. Quum hostes obassent,
 quidquid herbidi terrens extra mu-
 rum erat, raporum semen injecerunt;
 ut Hannibal, Eone usque dum ea
 nascentur ad Casilinum sessurus
 sum, exclamaret.

⁷ Inter] MSS. duo intra. Dein
 Voss. jecere. Pro quo Edd. primae

unde, & perventum Medici.

⁸ Victum f.] Voss. & unus
 Hill. Vitam. TENN. Redius.
 Maecenas apud Senec. Ep. 107.
 Hanc vitam sustine. Lucan l. iv.
 307. Corpora sustentans opulis, &
 saepius. sed auctor nover tam
 varie construxit hoc nomen, ut
 mutare nihil ausim. Vide modò
 cap. praeced. Dein victus sum
 potest pro eo vitae genere, cui
 jam adhaerant, inopiam neme-
 pe & famem sustinendo. Cacl. B.
 Gall. 11. §. comineatusque nostros
 sustinebant, at illic legendum o-
 mino videtur cum Cod. Lovan.
 & Ed. Vascos. aliisque cominea-
 tuque uti hic §. 2. comineatu
 sationum necessitatem sustentaverunt;
 & saepe. Posset & legi victu, ut
 sustentare absolute ponatur, de
 quo diximus supra.

⁹ Reliqui] Leid. scē. Reliquios
 V. ad l. 11. c. 7. §. 13. & alibi.

¹⁰ Defici] Unus Reg. Deficere.
 TENN. Deficere tres mei cum
 Edd. pp. male. Ad l. 11. 7. 1.
 usu navium deficiebat.

¹¹ Horrea tota nocte circumdux-
 erunt: captivos deinde praecif-
 māt

praecisis manibus dimiserunt. Hi ¹² circumsedentibus suis persuaserunt, ne spem maturae expugnationis reponerent in fame Romanorum, quibus ingens alimentorum copia superesset.

V. Thraces in arduo monte obseffi, in quem hostibus ¹³ accessus non erat, conlato ¹⁴ viritim exiguo tritico, ¹⁵ aut casco paverunt pecora, & in hostium praesidia dimiserunt: quibus exceptis &

manibus dimiserunt.] Anne mitum est, depravatissimam illam interpunctionem adhuc non mutaram? repono *horrea tota nocte circumsederunt captivos: doinde, &c.* Phrasim, scio, animadvertis; de qua nos paulo ante egimus. *Stew.* *Circumsederunt* haec vox ita dividenda est. *Duxerunt circum horrea.* Saepe amat praepositio jungi verbo, quae nominis regit casum, ut supra, c. 13. n. 4. *Aliqui & jumento averfam partem insulerunt.* Curtius l. 1x. *No infregeritis manibus meis palinam, qua Herculeum Liberumque patrem, si invidia abseruit; ac quae pro frangeritis in manibus.* *TENN.* Mala interpunctio ista Parisiensibus debetur. Piores Edd. recte post *captivos* distinctionem posuerant. Alii etiam viri docti perperam jungunt *deseri frumento videbantur horrea*, ut facit Ill. Schellius ad Hygin. p. 248.

¹² *Circumsedentibus*] Voss. 4. Reg. 3. Hill. *Circumsedentibus.* *TENN.* Meorum etiam multi, & Edd. Italicæ per *e*, ut MSS. & Edd. omnes l. 11. c. 9. 1. *Reliquias eorum circumsedens.* Nemo dubitare potest, quin utrumque sit Latium. per *e* tamen malo. In fine c. MSS. verborum ordinem mutavi: vulgo *aliment. ingens.*

¹³ *Accessus*] Cantabr. tert. *accessus.* Recte. Vocem hanc passim usurparunt, & cum *aditu* jungunt Cicero, Livius, aliique. Eodem consensu, ut frequenter,

est l. 111. c. 10. §. 4. *Rara acie ad muros accedens*, ubi notavi e MSS. multis *ascendens.* Caesar l. vii. B. Gall. c. 46. *Oppidi murus ab planitie atque iniussu adscensus, seu escensus.* Hirt. B. Afr. c. 5. *Oppidi egregia munitione, difficilisque ad oppugnandum erat accessus.* MS. Lovan. aliique multi cum Edd. pp. *adscensus.*

¹⁴ *Viritim.*] *Viridi* MSS. tres, & Edd. Italicæ, *Intra Leid.* sec. in unum Vatican.

¹⁵ *Aut casco &c.*] Turbant hic vehementer MSSi libri. Nam primo pro *aut casco* in Palatino est *avesco*, in Mediceo primo desunt. Cantabr. text. *ac casco*, dein vox *pecora* abest a Palatino, utroque Leidensi, Gudiano, & Hillensb. In Voss. ponitur ante *collato*; In Petrensi ante *pav.* pro quo Leid. sec. *paraverunt*. Dein & desit in MSS. supradictis. Petrensi. *eaque*. Tum *dimiserunt* abest a MSS. iisdem. Petrensi. *i. b.* *inpulerunt praesidia.* Mox longe plurimi *exceptis & occisis* cum Edd. pp. quod adeoque reposui. Tandem pro *eorum Palatin.*, utroque Leid. Vossian. Hillensb. Medic. sec. & Edd. Rom. Bon. Paris. exhibent *earum*. Quae causâ est, cur opiner, praecedentia *aut casco paverunt pecora* esse corrupta, & pro his rescribenda ex Palatino Cod. *ovis eo p.* Quae cum in *casco* essent depravata, substituerunt ex seqq. *pecora* non cogitantes *earum* infeminino obdare, licet per Syn-

& occisis ^a, quum ¹⁶ frumenti vestigia in visceribus ¹⁷ earum ^b adparuissent, opinatus hostis, magnam vim tritici superesse eis, qui inde etiam pecora pascere, recessit ab obsidione.

VI. ¹⁸ Thrasylbulus, dux Milesiorum, quum longa obsidione milites sui angerentur ab Alyatte^c, qui sperabat, eos ad deditionem fame posse compelli, ¹⁹ sub adventum legatorum Alyattis frumentum omne in forum ²⁰ compellere iussit, & conviviis sub

id

^a Vulgo occisique. ^b Vulgo eorum. ^c Vulgo Alyatte & Aliattis.

thesin, nostro auctori frequentatam (vide loca in indice notarum) pecora & dein earum retineri possit. Modo tum oves intelligas. Lucret. l. iv. 115.

Primum animalia sunt jam parvum tantula, eorum

Tertia pars nulla ut possit ratione videri.

Harum interfinium: sic MSS. Ovid. l. xii. Met. 823.

Hoc pecus omne meum est: multas quoque vallibus errant.

Adi. praeter alios Voss. de Confl. c. v. & Giphon. In Ind. Lucret. ad Generis mutat. quare etiam restitui tō earum, licet retinuerim tō pecora. Caei certe mentio satis videtur inepta, neque illius vestigia, sicut tritici in pecorum visceribus inventa fuisse memorat Auctor. Forſan etiam seqq. hoc modo legenda sunt oves eo p. pepulerantque vel easque impulerunt in h. praesidia. Sed haec pro certis vendicare nolum. Impulerunt vel demiserunt legi malit etiam Cl. Wasse.

¹⁶ *Frumenti vestigia*] Signa & reliquias. Tacitus 1. Ann. 74. *Manebant etiam tunc vestigia morientis libertatis.* In Getmania c. 37. *Veterisque famae late vestigia manent.* Cicero pro Caelio c. 22. *Non vestigium maximi facinorosi reperitur.* Nepos Timoleon c. 3. *Deditque operam, ut quam mini-*

me multa vestigia servitutis remanerent. Seneca vita beata c. 5. *Quis mortalium, ani superest hominis vestigium, per diem nostramque rivillari velit.* Apuleius Metam. l. 11. *Nullo quidem initio vel omnino vestigio cupidinis meae reperto cuncta circumibam.* Justinus x. c. 2. *Conjuges quoque cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris extaret, interfecit.* Vide Tanaquillum Fabrum l. 1. epist. 35. Sic etiam interpretatur Quintilianus l. v. c. 9. *Signum vocant onupheas, quoniam id quidam indicium, quidam vestigium nominaverunt.* TERN.

¹⁷ *Adparuissent*] Leid. sec. adparuerunt. Medic. sec. aperuissent. Dein ridicule Petreus. *Magnam vini triticique partem.*

¹⁸ *Thrasylbulus*] Male Voss. 3. Reg. 2. Hill. *Thrasibius.* Nam & Graeci omnes *Thrasylbulus.* Strategema est apud Polyacnum l. vi. (c. 47.) TERN. Mei omnes fere variis modis corrupte. Rem hanc enarrat etiam Herodotus l. 1. c. 21. 22. Dein *Alyatte & Alyattis* per y rescripti pro i. Graeci est *Αλυστῆς*.

¹⁹ *Sub adventum*] Reg. 3. & 1. Hill. *sub adventu.* TERN. Palatin. item & Medic. sec. *adventum.* V. ad l. 1. 5. 9.

²⁰ *Compellere iussit.*] Infinitivum activum sine adiectione per-

id tempus ²¹ institutis ^a per totam urbem epulas praestitit: atque ita persuasit hosti, super. ²² sibi ip-
sis copias, quibus diuturnam sustinerent obsidio-
nem.

^a Vulgo INSTRUCTIS.

sonae, quae iussa est agere, de-
fendere possis ex notatis ad l. 11.
c. 5. § 46. MSS. tamen Palatin.
& Leid. sec. exhibent *compelli*.
At praecessit modo *compelli*. Du-
bito quoque, num Latine dica-
tur *compellere seumentum* pro con-
gerere *οὐρανίου*, ut Herodo-
tus loquitur. Quare, si plures
addicerent MSSi libri, multum
praeferrem lectionem Codicis
Petrensis *comportari*. Cicero l. v.
ad Att. Ep. 18. *Frumentum ex a-
gris in loca tuta comportatur.*

²¹ *Instructis*] Alias *Institutis*.
SCRIV. 3. Reg. Voss. 3. Hill.
Institutis. TENN. *Institutis* legas
quoque in Palatino, utroque Lei-
densi, Gudiano, Vaticano, Can-
tabrig. & Edd. Hittorp. ac We-
chelii; quod idcirco recepi. Sae-
ron. Tito c. 7. *Convivia instituit*
iucunda magis, quam profusa. Ju-
stin. l. xii. c. 13. *Interitum olim*
convivium sollempniter instituit.

²² *Ipse*] Medic. sec. *sibi* &
mox Palatin. *sustineret*.

C A P. XVI.

Qua ratione proditoribus & transfugis occurratur.

EXEMPLUM I.

¹ **C**l. Marcellus ^a, cognito consilio ² Bantii ^b No-
tiani, qui corrumpere ad defectionem popula-
res

^a Vulgo L. MARC. ^b Vulgo BATTEI.

¹ *Cl. Marcellus*] Voss. 2. Hill.
Cl. Marcellus. Idem de Fabio Ma-
ximo Valerius Max. l. vii. c. 3.
n. 7. TENN. Suspiciari nequeo,
unde primum in Scriverianae E-
ditionis contextum irrepsit hoc
L. Marcellus: nam Paris. Wech.
& Stew. Edd. recte habent *Cl.*
Marcellus: nisi vel Modius, vel ip-
se Scriverius e MSS. suis, quibus-
tum conspirant meorum quidam,
tacite ita reposuerit. sed bene,
quod in postumis curis editionis
suae margini adscripsit legendum
esse *Cl.* Est enim nobilissimus il-
le M. Claudius Marcellus, per
hoc tempore praetorem
vinci didicit Hannibal. Noster au-

tem adjuncto gentis *Claudiae* no-
mine sic ejus meminit l. 11. 3. 9.
& alibi. Saepius tamen omittit
hoc, uti & praenomen, ut hoc
loco fit in primis Editionibus.
Aliret non male Palatin. & Me-
dic. sec. M. sive *Marcus*. Quod &
nonnumquam noster addit. Vi-
de Livium l. xxii. c. 57. xxiii.
c. 14. Idem vitium in ejusdem M.
Claudii Marcelli nomine vulga-
tas editiones l. 14. c. 5. § 4. ob-
sudet; ubi MSS. pro *L.* reponen-
dum esse *Cl.* clamant. Immo ne
Lucii praenomen quidem in tota
Marcellorum exstuisse familia
opinor.

² *Battei*] Voss. 2. Reg. 1. Hill.
Batae

res itudebat, & Hannibali gratificabatur, quod illius beneficio curatus inter ³ Cannenses laucius, & ex captivitate remissus ad suos erat, quia interficere eum, ne ⁴ supplicio ejus reliquos concitaret Nolanos, non audebat, arcessitum ad se adlocutus est, dicens, fortissimum eum militem esse, ⁵ quod antea ignorasset; hortatusque est, ut secum moraretur; & super verborum ⁶ honorem, ⁷ equo quoque donavit. Qua benignitate non illius tantum fidem, sed etiam popularium, qui ex illo pendebant, sibi obligavit.

II. Ha-

Batae. 2. Hill. Batta molani.
TENN. Barcei Barthei Barcei & Bathei nostri quoque MSS. corrupte. Quod miratus quoque sum a nullo doctorum viro- rum fuisse emendatum; antequam secundas Scriverii curas insperissem. Illic enim corrigendum verissime coniecit Bantii Nolani. sed & in Edit. Bononiensi jam exhibetur L. Bantii Nolani. Audi Livium l. xxiii. c. 15. Nolam Marcellus &c. habebat. Plabs timebatur, & ante omnes L. Bantius. &c. Erat juvenis acer, & sociorum ea tempestate prope nobilissimus eques. seminecem eum ad Cannas in acervo caesorum corporum inventum, curatumque benigne, etiam cum donis Hannibal domum remisit. Ob ejus gratiam meriti ram Nolanam in jus ditionemque dare voluerat Poeno &c. quae illic sequuntur: unde sua procul dubio excerptit Frontinus: quare etiam nihil dubitans Bantii reposui. Bantios vulgo legitur apud Plutarch. in vita M. Marcelli p. 303. ubi multis eandem rem enarrat. Simile, & de quo Scriverius ambigit, an non sit idem exemplum, refertur infra l. iv. c. 7. §. 36. ubi videbimus, quid de illo, & Valerii Maximi loco fit statuendum.

³ *Cannenses]* Medic. sec. Captivos. *Santini Hillensb. Deia ex*

ea capt. Gudian. & Voss. & deest in Leid. sec. Mox MSS. militem esse eum vel militem eum c. esse exfulat a Mediceis, & Edd. Italicis.

⁴ *Supplicio]* Exemplum Justin. xxi. c. 4. habet in Hannone. *TENN.*

⁵ *Quod a, ignorasset]* Leid. sec. modo ante ignorasse. Dein Palat. hortatus est. Contra duo Cantabr. hortatusque est eum.

⁶ *Honorem verborum]* h. e. Laudationem, quam maxime in testamentis veteres requirebant. Suetonius Augusto c. 66. Neque dolore dissimulato, si parci- aut citra honorem verborum: neque gaudio, si grate pieque quis se prosequens fuisset. Imo ipsum testamentum appellaverunt honorem Tacitus Agricola c. 43. Satis constat lecto testamento Agricolae, quo cabacredem optimae uxori & piissimae filiae Domitianum scripsit, laetatum eum velut honorejudicioque. Plinius vii. epist. 24. Gaudio etiam pietate defunctae, honore optimi juvenis. *TENN.*

⁷ *Equo quoque donavit]* Medic. pr. equo et q. d. Vatican. equum q. et d. Edd. Ital. equum et q. Medic. sec. equo vi. quoque d. Livius equum eximium dono dat. equo deest in Palat. eo Leid. pr. Quidquid sit, pronomen excidisse videtur. *Disavit Leid. sec.*

II. Hamilcar, dux Poenorum, quum frequenter auxiliares Galli ad Romanos transirent, ⁸ & jam ex consuetudine, ut socii, ⁹ exciperentur, ¹⁰ sibi fidelissimos subornavit, ad simulandam transitionem, qui Romanos, excipiendorum eorum causa progressos, ¹¹ ceciderunt. Quae solertia Hamilcari non tantum ad praesentem profuit successum, sed in posterum praestitit, ut Romanis veri quoque transfugae forent suspecti.

III. Hanno, Carthaginienſium Imperator in Sicilia, quum comperiſſet, Gallorum mercenariorum ¹² circiter quatuor millia conſpiſſe ad transfugiendum ad Romanos, quod aliquot mensium mercedes non receperant, animadvertere autem in eos non auderet metu ſeditionis, promiſit, prolationis injuriam liberalitate penſaturum: quo nomine gratias agentibus Gallis, per tempus idoneum ¹³ datis pollicitis, fidelissimum ¹⁴ dispensatorem

⁸ *Etiam ex c.]* Districtione prioris vocis sententiam juvo. *Et jam ex consuetudine.* SYEW.

⁹ *Exciperentur.]* Vatic. *recipiuntur.*

¹⁰ *Sibi ſcd.]* Ita meorum solus Vaticanus. Medic. pr. *ſc.* ſec. cum Ed. Rom. *ſent.* A ceteris omnibus *ſibi* abest, sane non necessarium.

¹¹ *Ceciderunt.]* Alias *occiderunt.* SCRIV. 3. Reg. Voss. 1. Hill. *occiderunt.* TERN. Cum Gudiano, & Edd. Italicis. male: v. ad l. 11. 1. 6. & ſapient. *profecis* statim Leid. ſec. Ceterum auctor hic *Hamilcari* tribuit, quod Graeci *Hannoni*, & contra ſ. ſeq. *Hannoni*, quod idem ad Hamilcarem referunt. Ad divinum Caſaubonum ad Polyb. p. 189. Ed. Gron.

¹² *Circiter.]* Petr. *exercitum.* Leid. ſec. *et conſpir.* Deia ante

liberalitate addit Petreus. *ſc.* Mor quorum nomine Medic. ſec.

¹³ *Datis pollicitis.]* Jam diu illa pollicita data erant: boni correctores, cum figuratam verbi *dacere* ſignificationem non caperent, alio, neſcio quo, nos abducere conati ſunt. eos ſequatur, qui vollet: ego hic conſiſto; & reperi, qui ad meas partes accederent, ſcriptum videlicet a Frontino fuiſſe, *duſſis pollicitis.* Ut liquidius de re judicare poſſis, ea in promptu teſtimonia. Caſar: *ducere diem ex die Haedoi.* Cicero: *ſuadere inſitui, ut bellum ducerent.* Paraphraſis illa Curtii: *Trahendi belli vix ullam eſſe rationem.* STEW. *Datis pollicitis* ſic omnes MSS. Stewechius tamen *Duſſis pollicitis*, putatque dictum, ut *Ducere bellum.* de quo ad l. 11. c. 3. n. 23. egit. Verum *Ducere pollicita* pro differre ſolutionem pollicitorum, neſcio, qui probet.

TANN.

torem ad ¹⁵ Otacilium Cos. misit; qui, tamquam rationibus ¹⁶ interversis ¹⁷ transfugisset, nuntiavit, nocte proxima Gallorum quatuor millia, quae ¹⁸ praedatum forent missa, posse excipi. ¹⁹ Otacilius nec statim credidit transfugae, nec tamen rem spernendam ratus, disposuit ²⁰ in insidiis lectissimam suorum manum. Ab ea Galli

ex-

TENN. Off. Wechel. Edit. *dicatur pollicitus*. Hittorp. *margo datur pollicitus*. Si quid mutandum, praestare videtur *datum* i. e. concessum ei, antequam pollicita praebere deberet, vel *dilatis pollicitis*, ut coniecit olim Lipsius. Huc facit Ovidii locus l. i. Art. Amat. 444. &c.

14 *Dispensatorem*] Arcerian. *curatorem* c. Glossa.

15 *Otacilium Cos.*] Ita hoc nomen scribendum, non *Othacilium*, lapides & Martialis poeta evincunt. In Sicilia praetor fuit Livius Fol. 225. 47. Consul creatur Fol. 287. 37. Sc. 1. v. Cur. p. 88. *Othacilium* & *Othacilium* MSS. plarimi. Arcer. *Othacilium*. prave. Verum etiam perperam Scriverius, & statim Tennulius intelligunt T. Otacilium, qui bello sec. Punico per aliquot annos praetor & pro praetore classi in Sicilia praefuit. Namque is numquam fuit consul. Dixit quidem praerogativa Anienfis juniorum eum consulem, sed revocata illa in suffragium, consularu excidit, ut docet Livius locis a Tennulio ipso adductis. Simile ei quoque accidit deinceps; cum una nunciabatur, ipsum in Sicilia mortuum esse. Liv. l. xlv. 22. 23. sed agit auctor de historia, quae accidit bello Punico primo, cuius tempore, Anno scilicet V. C. cxxxi. T. Otacilius Crassus, & L. Valerius Flaccus Coss. in Sicilia rem gesserunt contra Carthaginiensium Duces Hannibalem Gisconis filiam, & Hannanem, qui habe-

bant illic magnam mercenariorum Gallorum manum. Confer omnino Polybium l. i. c. 17. 18. 19. 20. Otacilii Crassi Cos. meminit auctor quoque l. iv. c. i. ubi vide plura.

16 *Interversis*] Vaticanus, Medicei, & Ed. Rom. *intransversis*. Voss. in *conversis*. Male. *Intervertere rationes* est confundere, & pecuniam domini in suum usum convertere & transferre Julius Capitol. in Pertin. *Aferui, qui rationes interverterant*. sic *intervertere argentum, pecuniam, vestigalia*, &c. dicitur. Adi. Cel. Burm. ad Peiron. c. 107. *si intervertissent pecuniam vestram*.

17 *Transfugisset*] Voss. *transfugasset*. Medic. sec. *transfuge*. Medic. pr. Vaticanus, Petrensis, Gudianus, Leidens. pr. Hillensb. & Edd. Rom. Bon. Paris. *transfugisset*. An *transfugisset fugiens*, vel *qui tamquam, r. i. transfugat* Certe latere quid videtur.

18 *Praedatum*.] Palat Gudian, Hillensb. Cantabr. Bib. Pub. *datum*. Leidens. pr. *Daeti*. Vatican. *praedata*. Medicei *praedatum cum*. Vide, num ex his corruptis lectionibus vulgato melius exculpi aliquid queat. Mihi non illequet, nisi velis *praedatum clam vel clanculum*.

19 *Otacilius*.] 2. Reg. *Ottacilius*. Male: Liv. xxiv. 7. 2. 9. Tenn.

20 *In insidiis*.] In adest ab Vatic. Edd. Rom. Bon. & Wechel. Dein & ex *Romanis*, supple quosdam, Medic. pr. Fors fuit & enim *Romanis* c. Omnes deest in Hillensb.

excepti, dupliciter Hannonis consilio satisfecerunt, & Romanos ceciderunt, & ipsi omnes intercepti sunt.

IV. Hannibal ²¹ simili consilio se a transfugis ultus est. Nam quum aliquos ex militibus suis sciret ²² transisse ^a proxima nocte, nec ignoraret, exploratores hostium in castris suis esse, palam pronuntiavit, non debere transfugas vocari solertissimos milites, ²³ qui ipsius iussu exierint ad excipienda hostium consilia. Auditis, quae pronuntiavit, retulerunt exploratores ad suos. Tum comprehensi ab Romanis transfugae, & amputatis ²⁴ manibus remissi sunt.

V. ²⁵ Diodorus, quum praesidio Amphipolin tueretur, & duo millia Thracum suspecta haberet, ²⁶ quae videbantur urbem direptura, mentitus est, paucas hostium naves proximo litori adplicuisse, easque diripi posse. Qua spe ²⁷ stimulos ^b Thracas emisit, ac deinde clausis

^a Vulgo TRANSFUGISSE. ^b Vulgo SIMULATOS.

²¹ *Simili consilio*] Alias *similiter se a*. SCRIV. Ita Medicei, & Edd Italicae, sed a primo abest *se*. in Leid. sec. deest *a*. Nota locutionem *ulcisci se ab aliquo*, & adi comment Munkeri ad Hygini Fab 184. *Occasionem ab aliquo se ulciscendi*.

²² *Transfugisse*] 4. Reg. Voss. 3. Hill. *transisse*. TENN. Mei etiam omnes cum Ed. Paris. *transisse* praeter Petrensem, in quo *transiunt*. Quapropter rescribi iussi *transisse*: sollemnem locutionem pro transfugere. supra §. 2. *Auxiliare Galli ad Romanos transirent*. Nepos in Datam c. 6. *Ad quos transferant & passim*.

²³ *Qui ipsius j. exierint*.] Medicei *quoniam*. Palat. *ipfi*. Idem cum Mediceis, Leid. sec. Hilensib. & Edd. VV. *exierunt*. Petrenf. *exierant*. Mox *compressi* MSS. tres cum Ed. Par.

²⁴ *Manibus*.] Addunt Medicei & *navibus*. Quod descriptoris commentum hic, & ex aliorum auctorum locis similibus desumptum.

²⁵ *Diodorus*] 4. Reg. 2. Hill. *Diodorus*. TENN. *Diodorus*, *Diodotus*, *Diodocus*, *Diodatus*, nostri quoque, inepte.

²⁶ *Quae*] Petr. *quia*. Dein *diripi*. Leid. sec. *direpturam* Medicei, vitiose. Pro *diripi* in Cantabr. uno est *scribi*. Praecepit jam *direptura*.

²⁷ *Simulatos Thracas emisit*.] Vide, testene constituta sit sententia adjectione *junius litterae spe stimulos*, Curtius lib. iv. *Satisfecitque omnibus simulacris opus eros*. quo

STRATEGEMATICON L. III. C. XVII. 393
 sis portis non recepit.

quo loco legendum aliquando putavi, fatisque. ceterum non id jam agitur. Iterum Curtius lib. VII. tandemque eodem metu simulante. Denique nemo non dixit, spe, metu, pollicitis, praemiis simulari, incitari, &c. STEW. Forte qua spe simulata. SORIV. Unus Reg. simulata. 3. Reg. Voss. 3. Hill. & Stewechius simulatos. TENN. Scriverii conjecturam adjuvant etiam Medicei, & Edd. Italicae; sed nihil verius est Stewechiana emendatione simulatos, quae confirmatur Lipsii manu & MSS. Palatino, Vaticanis, utroque Leidensi, Petrensi, Gudiano, & Ed. Paris. Pro commen-

tario sit Livius l. XLIV. c. 44. Diadarus, qui praecerat urbi (Amphipol.) metuent, ne Thracae quorum duo millia in praesidio erant, urbem in tumultu (propter devictum scilicet ab AEmilio Paulo Persen) diriperent, ab subornato a se per fallaciam in tabellarii speciem litteras in foro medio accepit. Scriptum in iis erat, ad Emathiani classem Romanam adpulsum esse, atque circa vexari. His lectis horreatur Thracas, ut &c. quae illic sequuntur.

28 Thracas] Leid. sec. cum Edd. primis Thracas male. Vide cum alibi, tum l. II. 12. 4

C A P. XVII.

De eruptionibus.

EXEMPLUM I.

Romani, qui in praesidio ¹ Panormitanorum erant, veniente ad obsidionem Hasdrubale, raros ex industria ² in muris posuerunt defensores: quorum paucitate contempta, quum incautus muris succederet Hasdrubal, eruptione facta, ceciderunt eum,

II. ³ AEmilius Paullus, universis Liguribus ⁴ in-

¹ Panormitanorum] Voss. 3. Reg. 1. Hillensb. Panbermitanorum. TENN. Cum aspiratione scribitur hoc nomen in nummo quodam Augusti Panbermitanorum. Vide Holsten. ad Stephan. & Parin. in G. Domitia. Ceterum in optimo Palatino exarsit Panormitarum, non male. nam Graece incola Panormi Πανορμίτης. Latine Panormita. Dux Romanis fuit L. Caecilius Me-

tellus, Procos. de quo l. 1. c. 7. §. 1. celeberrima hac occasione ad Panormum de Hasdrubale adeptus victoriam. Confer Pighii Annales A. V. C. DIII.

² In muris] Desunt in Vaticano. Petrensi. Posuere. Mox Leid. sec. Incantius, probe.

³ AEmilius Paullus] Proconsul. fuisse, sed paullo aliter, historiam narrat Livius l. XL. c. 25. 26. 27. 28. Errat autem Aurelius Victor

Bb. 1

C.

¹ inprovisò adortis castra ejus, simulato timore militem diu continuit; deinde fatigato jam hoste, ⁵ quatuor a portis eruptione facta, stravit cepitque Ligures.

III. ⁶ Velius, Praefectus Romanorum, arcem Tarentinorum tenens, misit ad Hasdrubalem legatos, uti abire sibi incolumi liceret. Ea simulatione ad securitatem perductum hostem, eruptione ⁷ facta, cecidit.

IV. Ca. Pompejus, ⁸ circumfessus ⁹ ad Dyrrhachium, non tantum obsidione liberavit suos, verum etiam post eruptionem, quam ⁹ opportuno &

a Vulgo a QUAT. b Vulgo CIRCUMFESSES.

c. 56. dicens primo consulatu cum de Liguribus triumphasse, nisi velles illic legere ex prima conf. Sed vide notata ad Vellej. l. i. c. 9. Erant autem *Ingranni Ligures*, quomodo & hic scribere posses pro *amiversi*, si MSS. addicerent. Nunc nihil muto. Livius de iis, *omni exercitu contraxit*.

4 *Inprovisò*] Medicei, & Petronii ex *inprovisò*. Quod pertinet esse quivis sciunt.

5 *A quatuor portis*] Palatini. Vossian. uterque Leidens. Gudian. & Hillensb. desunt praepositionem. Rectius. nec enim opus est. Livius ibidem. *Omnibus portis Romani erupere*. Caesar. l. 111. B. G. c. 19. *Quibus portis eruptionem fieri, & sexcenties*.

6 *Velius*] V. L. Plinius. Lips. ad oram Edit. Mod. MSS. *Velus, Solinus, Nallus, Velastus* &c. Sed Ed. Bonon. *Livius*, ex emendatione scil. seu conjectura Peroaldi, atque ita legendum credidit Rubenius Elect. l. 11. c. 29. cui ea, quae hic notavit Keuchenius, suo more subiecit. De Livio, arcis Tarentinae praefecto, agit mox quoque l. 11. c. 3. §. 4. Verum Historicus Livius, qui hanc obsidionem multis describit l.

XXV. XXVI. XXVII. hujus actionis nusquam meminit, neque aliquem Hasdrubalem hac in historia nominat. Si ad hanc in bello Panico secundo obsidionem respicit auctor, vel errat, vel debet intelligi quidam Hasdrubal, minor dux, qui ad Tarentinae arcis obsidionem ab Hannibale relictus est; dum ipse in hibernis, aliisve rebus gerendis erat occupatus. Nam ipsum Hannibalem obsidioni non praefuisse docet Livius, & Polybius. Nihil certi adhucdum ego scio; quamquam inclinet animus ad lectionem *Livii*. Certe *Velii* nomen ignotum est Romanis in republica libera: sub Imperatoribus demum occurrunt nonnulli, *Velii* nomine insigniti.

7 *Fassa*] Petrensi. *jam fassa*. 8 *Circumfessus*] Ergone ipse Pompejus non obsidebatur? Immo vero; id enim tradunt omnes Historici. Rescripti igitur fide Codicis Petrensis, quod placebat etiam Cl. Wasseo, *circumfessus*, pro *eruptionem* Liphus maluit *eruptione*.

9 *Opportuno*] Cantabr. text. *opportunam*. Medic. sec. a. m. pt. *parvo*. & loco conjunctio deest in Me-

STRATEGEMATICON L. III. C. XVII. 395
 & loco & tempore fecerat, Caesarem ¹⁰ ad castellum, quod duplici munitione instructum erat, avide ¹¹ inrumpentem, exterior ipse circumfusus corona obligavit, ut ille inter eos, quos obsidebat, & eos, qui extra circumvenerant, medius, non leve periculum & detrimentum senferit.

V. Flavius Fimbria, in Asia, apud ¹² Rhyndacum, adversus ¹³ filium Mithridatis, ¹³ brachiis ab

¶ Vulgo HILDINACUM, ADVERSUM.

Medicis, Leid. sec. & Edd. Italicis.

¹⁰ *Ad Castellum*] Intelligit auctor minora Pompeji castra, quae majoribus inclusa erant. Id patet ex aliis scriptoribus, & praecipue ex Caesare late hanc actionem sibi pene exitialem describente l. 111. B. Civ. c. 66. & quae sequuntur. *Relicto interiore vallo majorem adjecerat munitionem (Pompejus) Ita minora castra inclusa majoribus castelli atque arcis locum obtinebant.* & deinde. *Primo in majora castra, post etiam in castellum, quod erat inclusum majoribus castris, irruerunt.*

¹¹ *Inrumpentem*] Leid. sec. *irumpentem*. Dein *exteriori* non male Medic. pr. pro *ut* Medic. sec. pro var. lect. *ab*. *Medius* deest in Hillensb.

¹² *Hildinacum*] MSS. *Thidiacum*. Fortasse *Rhyndacum* legendum est. Scav. Voss. 2. Reg. 1. Hill. *Rhidinacum*. MSS. *Scrivarii*, & tertius Reg. *Thidiacum*. Unde Graevius, & Scrivarius optimo jure *Rhyndacum* efficiunt. Stephanus *Ρύνδακος πύλις μεταξὺ Φρυγίας καὶ Ἐδουρόντων*. Tamm. Ex Plutarchi Lucullo, & Appiani Mithridaticis Ortelius legendum conjecit *Pitanen*. Sed nihil verius est lectione *ῥῦνδ* *Rhyndacum*, ut Vossius quoque libri sui margini adscripsit, & exhibent MSS. Palatin. Ed. Bonon. & margo Wechel. *Thidiacum*, &

Richinacum quatuor alii: alii aliter. *Pitanen* inclusit Mithridaten ipsum Fimbria, quod longe ab hac historia alienum est. Cum Mithridatis autem filio non inprospere eum pugnasse docet Appian. B. Mithr. p. m. 345. ubi & de re ad *Pitanen* gesta vide, ac Plutarch. in Lucullo p. 493. Non autem oppidum, quomodo videtur sumere Tenuilius, sed fluvium intelligo *Rhyndacum* cum Scrivario in curis posterioribus; de quo praeter alia vide Comment. ad Valer. Flacc. l. 111. 35.

Tegne etiam medio fluvientem, Rhundace, p'onte.

Ad quem fluvium Mithridates ipse a Lucullo caesus est. V. Plutarch. in Lucullo p. 498. Appian. B. Mithrit. p. 371. *Adversus* autem e MSS. nonnullis reposui pro *adversum*, ut repetitio syllabae non videretur.

¹³ *Brachiis*] *Brachia* sunt munitiones, non implentes orbem circumvallationis (ut ille tradit) sed exstantes extra circuitum, ductae extra ordinem muri vel castrorum. Suetonius Claudio c. 20. *Portum officinae structis, circumducto dextra sinistraque brachia*. Plinius l. vi. ep. 31. *Hujus finitimum brachium firmissimo opere munitum est, dextrum elaboratum*. Hirtius bello Alex. 30. *Castellum, quod Rex in proximo vico non longe a suis castris muniverat, brachiisque cum opere castrorum conjun-*

ab latere ductis, deinde ¹⁴ fossa in fronte percussa, ¹⁵ quietum in vallo militem tenuit, donec hostilis equitatus intraret angustias munimentorum: tunc, eruptione facta, sex millia eorum cecidit.

VI. ¹⁶ C. Caesar in Gallia, deletis ab Ambiorige Titurii Sabini & Cottae legatorum copiis, quum a Q. Cicerone, qui & ipse obpugnabatur, certior factus cum duabus legionibus adventaret, conversis hostibus, metum simulavit, militesque in castris, ¹⁸ quae ampliora solito ¹⁹ industria fe-

cc-

junxerat, vici obtinendi causa. Justinus l. v. c. 8. Si demissa Pictum versus brachia deicerent. TERN. Adde J. F. Gronov. ad Liv. l. xxii. c. 52. Brachio obiecto, flumine eos exaluit, & ad Justin. v. 8. Demissa Piraceum versus mari brachia, ac Daviel. ad Hirt. B. Alex. c. 30. brachiisque cum opere castrorum conjunxerat. Immo Casaubon. ad Polyæn. p. 180. 181. ex quo totam notam, nec tamen intellecto, more suo ad verbum hic transcripsit Keuchenius. Non generaliter de omnibus castris, sed de illis, quae ibi describit, loquitur Casaubonus.

¹⁴ Fossa in fronte percussa] Sic omnes MSS. h. e. ducta, facta. Sic & Stewechius legit l. i. c. 5. n. 8. Fossam transversam inter montes percussit. Cum in MSS. sit pressit. Ubi Gujetus coniecerat. De pressit. Idem Stewechius ex MSS. asseruit Vegetium l. iii. c. 8. Tunc opere tumulario fossa percussitur. Ibidem c. 7. Tunc in utroque capite, percussis lateribus fossis. Plinius l. x. epist. 50. Ego per eandem loca invenio fossam a Rege percussam. Sed incertum, utrum ad colligendum humorem circumjacentium agrorum, an ad committendum fluminis lacum. Declam. 3. Quintilianus. Ferienda sit saevigato fossa. Tany. Casaubonus ibidem mo-

do citat deinde fronte percussa. verum fossam percussam Latine dici satis ex Tenuilii notis patet. Vide etiam ad l. i. s. 8. & Burm. ad cit. Quintil. locum.

¹⁵ Quietum] Petrenf. quietem, bene, si militum non adderetur. in vallum Medice. sec. Dein pro intraret Mediceei, & Edd. Italicae incurreret. Incursus & incursio equitum de irruptione equestri passim quidem invenitur. ad l. iv. c. 1. §. 2. Nihil tamen hic mutem.

¹⁶ C. Caesar] Praenomen non agnoscunt MSS. septem, & Ed. Parisi. quod supra aliquoties praefertim in Caesaris nomine accidisse vidimus.

¹⁷ Ambiorige] MSS. multi, & Ed. Par. Ambuo vel Ambio rege. Rectius Vaticanus Ambiorige rege. nam ultima vocula ob praecedentes vicinas litteras facile excidisse potuit. Medicei Ambuo rege vel Amburio rege quasi voluissent Ambiorige, ut apud Plutarchum, & Dionem Eburonum ille Rex vocatur; sed Latinis omnibus nominatur Ambiorix.

¹⁸ Quae ampliora] Cum exemplum hoc suspectum mihi esset de mendo, idque de disciplina militari cognitum haberem, pluribus copiis minoram interdum castra fieri solere, quo hostes late-rect militum numerus; eo conje-

ctura

cerat, tenuit. Galli, ²⁰ praesumpta jam victoria, velut ad praedam castrorum tendentes, fossas implere, & ²¹ vallum detrahare coeperunt. ²² Quare

aura ductus sum, ut emaculandum putarem hae ratione, in castris, quae arduiora solito industria fecerat; pro, ampliora solito. post vidi ex historia ipsa, castrametationem illam, quam suspicatus fueram, comprobatum iri. Caesar v. belli Gallici: *Confedit* (inquit) & quam acquissimo loco potest, castra communis. atque haec etsi erant exigua, per se vix hominum millium septem, praesertim nullis cum impedimentis; tamen angustis viarum, quam maxime potest, contrahit; eo consilio, ut in summam contempnitionem hostibus veniat. STEW. Ampliora. Sic omnes MSS. sed Stewechius Arduiora; quia ipse Caesar se contraxisse castra scribit l. v. B. G. ut in contempnitionem hostibus veniret. TAWN. Mirandum est, ab omnibus libris tam turpem mendam auctori nostro adhibitam esse: cum non tantum historiae, sed communi sensui contrarium sit; ut aliquis, qui metum simulat, castra ampliora solito faciat, quod in virium ostentationem fieri solet. Praeter Caesarem autem cit. l. c. 49. 50. 51. Dio ait l. x. p. 225. *ὅς ἐν βραχυτάτῳ ἰσχυροτέρῳ κατέσχετο*; & Polyaeus l. viii. Strateg. c. 23. § 7. *τὸν μὲν χάρακα στενότερον ἐκίδουσι τεχνίται*. Orofius denique l. vi. c. 10. Caesar parvissimis se castris consulto condidit. Arduiora igitur cum Stewechio scribendum, vel, quod propius ad vulgaras accedit litteras, angustiora; nisi aliud similis sensus quiddam lateat. nam in Mediceo est ampliori. Altiore vallo Caesar castra muniri iusserat. vide apud eundem. Quid si ergo scripsit auctor quae altiori vallo

industria, vel ex industria? quae speciosa non mea tantum, sed & Clar. Wassei conjectura est.

19 Industria] Perrenf. & Leid. sec. ex industria. Medic. sec. de industria. Utrumque recte. Sed & sine praepositione non dandandum, ut inprovisio &c. sic l. 1. 4. 13. de industria. MSS. plerique industria.

20 Praesumpta] Leid. pr. praesumpta, male. dein repleat Hillense.

21 Vallum detrahare] Perrenf. in vallum. an vi v.? quo facie Medic. sec. qui habet implevis. Eodem autem, quo nollet, modo loquitur Polyaeus. *Οἱ γὰρ ἔχον τὰς τάφρους· οἱ δὲ ἀνίστανται τὰς σκαυόμεναις*. quapropter & in Caesare cum MSS. plerisque & Edd. VV. lego alii vallum manu scindere, alii fossas complere, vulgo scandere. MS. a Perizonio collatus vi conscendere. Nam & Graecus illio interprete *ἀνίστανται*, quod temere explodit Davisius, ut absurdum. Atqui ipse Caesar in simili re l. iiii. c. 5. *Quum hostes insperarent, languidioribusque nostris, vallum scindere & fossas complere coepissent* &c. l. vii. c. 26. *Falcibus vallum ac lorcam rescindunt*. Orofius, *Galli quasi vicissent ad obducendum extrinsecum vallum conversi sunt*. Reponendum illic quoque videtur *abducendum*.

22 Quae re proelio aptatus] Dicam, quod suspicor, legendum videri, quae re proelio captato, inquit auditurus, quid sint dicturi alii. STEW. Probat Keuchenius aptatos. Ego nec aptatos, nec captato intelligo. Certe illi, qui venerant quasi ad praedam castrorum, & fossam implebant &c. non captabant proelium, nec etiam pro-

re proelio aptatos Caesar, emissio repente undique milite, ²³ trucidavit.

VII. Titurius Sabinus, adversus Gallorum amplum exercitum continendo militem ²⁴ intra ^a munimenta, praestitit ²⁵ eis suspensionem metuentis, cujus augendae causa perfugam misit, qui adfirmaret, exercitum Romanum in desperatione esse, ²⁶ ac de fuga ^b cogitare. Barbari oblata ²⁷ victoriae spe concitati, lignis sarmentisque se oneraverunt, quibus fossas ²⁸ complerent: ingenique cursu castra nostra in colle posita petiverunt; unde

iii

^a Vulgo Juxta. ^b Vulgo ac fugam.

proelio erant aptati, sed potius inepti, & impediti, ut passim hac in re loquuntur veteres. Num fuit Gallos occupatos, vel praecipuos, sive potius quia re praepeditos, ut apud Livium l. vii. c. 36. Quo praepediti nec arma impigre capere, nec obistere poterant. Verum cum deinceps pro aptatos cognoverim in Petreasi legi intentos, incidit conjectura, ut puto, non spernenda Quare proelio haud intentos, ex haud intentos prave scripto fuisse videntur tandem aptatos. Vel quia re, non proelio intentos, quod vel ineptos, vel imparatos in mentem venit quoque Cl. Wasseo.

²³ Trucidavit] Nulle trucidavit Medic. sec. sed multo plures fuisse interfectos, citati supra auctoritate docebunt.

²⁴ Juxta munimenta] Error, ni fallor, ex notis, quibus olim utebantur librarii. Corrigendum judico, intra munimenta. Neque illo sola conjectura me duxit, sed auctoritas ipsius Caesaris, a quo didici, Q. Titurium hunc Sabinum legatum ejus, etsi idoneo omnibus rebus loco, tamen castris sese tenuisse, eaque re non solum hostibus Gallis in contemptum venisse, verum etiam

Romanorum militum vocibus nonnihil carptum. Caesar libro iii. belli Gallici. Strw. Omnes MSS. intra munimenta. & sic coniecit Stewechius. TENN. Repetit intra, jubente ipsa ratione, Caesare l. ii. B. G. c. 17. & MSS. meis fere omnibus, atque ita jam exhibet Ed. Paris.

²⁵ Eis] Ei & dein Romanorum Medic. sec.

²⁶ Ac fugam cogitare] Alias ac de fuga. SCRIV. 4. Reg. Voss. 3. Hill. de fuga. TANN. De fuga exprimi curavi auctoritate meorum etiam Codd. quod & jam legitur in Ed. Paris. qua, non jam citata, ut solet alias, ita legendum sine dubio putavit Kewchenius. Sic plane l. ii. 2. 14. Qui indicaret, populares suos de fuga cogitare. Veget. l. iii. c. x. pavore confusi de fuga magis, quam de consilio incipiunt cogitare. Alioquin fugam per se non damnamus.

²⁷ Victoriae spe concitati] Voss. victoria conc. Gudian. victoriae citati. MSS. SCRIV. excitati. Medic. sec. concitatis. An conligatis lignis sarm. ? Caesar Sarmentis virgultisque. Verum vulgaram lectionem non temere mutandum judico.

²⁸ Complerent] Medicei implerent.

STRATEGEMATICON L. III. C. XVII. §99
in eos Titurius universas inmisit copias, multif-
que Gallorum caesis, ²⁹ plurimos in deditionem
accepit.

VIII. ³⁰ Asculani, ³¹ obpugnaturum oppidum
Pompejo, quum paucos senes aegros in muris o-
stendissent, ob id securos Romanos, eruptione
facta, fugaverunt.

IX. Numantini obsessi ne pro vallo quidem
³² instruxerunt aciem, adeoque se continuerunt,
ut Popillio Laenati fiducia fieret, sculis ³³ oppi-
dum adgrediendi. Quo deinde suspicante insidias,
quia ne tunc quidem obstitabatur, ac suos revo-
cante, eruptione facta, averfos, & descendentes
adorti sunt.

rent. Dein in iisdem deest *nostra*.
Petrus Palatin. Medic. sec. &
Leid. sec. Mox *misi copias* Can-
tabrig. tert.

²⁹ *Plurimos*] Uterque Leidens-
is, Cantabrig. Bibl. Pub. & Hil-
lensb. plurimum. Unde conjice-
re possis, legendum esse *P.* seu
populum *Uellam*. Friget certe
vulgata lectio, & testatur Cae-
sar, in illos a Titatio hic victos
& in deditionem esse acceptos.

³⁰ *Asculani*] Medicei, Petrenf.
& Ed. Rom. *Esculani*. Vide ad
l. vi. §. 21.

³¹ *Oppugnaturum*] *Oppugnaturum*
oppidum Pompeji MSS. SCRIV.
Voss. 2. Reg. 1. Hill. *Oppugna-*
toris. 2. reliqui Regii, & 2. Hill.
Oppugnaturum oppidum Pompeji.
Voss. *Pompejis*. TENN. *Oppugna-*
turi Pompeji etiam uterque Leid.
Medicei, Vaticanus, Palatin. Ar-
cerianus, & Edd. Rom. ac Parisf.
Oppugnaturus Gudian. & Canta-
brig. Bibl. Pub. qui etiam habet
Pompeji. Petrensis *oppugnante op-*
pidum Pompejo. Recte quidem,
sed manum correctoris sapit. Po-
tius videtur excidisse aliquod
verbum, & loqui auctor de bello

sociali, in quo Cn. Pompejus
Strabo Magni pater post longam
obsidionem Asculum cepit, &
de Asculanis triumphavit. Quod
apud omnes reperias historicos.
Ceterum *senes & aegros* legebat
Lipsius.

³² *Instruxerunt*] Medic. pr. *in-*
struxerunt aciem, adeo *sc. l.* Leid.
prim. *ne vallo quidem*. Leid. sec.
adeo quoque. Videtur autem hic
deesse *lacositi*, aut *provocati*, vel
tale quid. Marcum vero Popi-
lium, sive potius, ut ex Fastis
repositi, *Popillum* hunc Laenatem
a Numantinis fufum fugatumque
fuisse, docet Liviana Epit. lv.
Nihil eam egisse dicit Appian. in
Hispan. p. 300. & Orof. l. v. §.

³³ *Oppidum adgrediendi*] Pe-
trenf. *murum ascendendi*. Mox
demum uterque Medicus, & Scri-
verii MSS. cum Edd. Italicis,
quod hic admitti posset. Ma-
lim tamen retinere *deinde*. Post
nec tunc quidem MSS. & Edd. qdd.
mutatione sollemni. Dein *suoque*
rev. Petrenf. Tandem *adversus*
des. & *adversos & des.* MSS. mul-
ti, & Edd. praesae perperam.

CAP.

C A P. XVIII.

De constantia obsessorum.

EXEMPLUM I.

Romani¹, adfidente moenibus Hannibale, ² ostentandae fiduciae gratia, supplementum exercitibus, quos in Hispania habebant, diversa porta miserunt.

II. Idem agrum, in quo castra ³ Hannibal habebat, defuncto forte domino, venalem ad id pretium ⁴ licendo perduxerunt, quo is ager ante bellum venierat.

III. ⁵ Hi, dum ab Hannibale obsidentur ⁶, & ipsi ⁶ obsiderunt Capuam; decreveruntque, ne nisi

⁴ Vulgo OBSIDERENTUR, OBSIDERENT C. DECREVERUNT.

¹ Adfidente] Cantabr. tert. obsidente. Medic. sec. obsidente.

² Ostentandae] Unus Reg. Ostendendae, de his exemplis agit Valerius Max. l. III. c. 7. n. 10. Plutarchus in Hannibale. TENN. Ostendendae etiam in Medicis, Ed. Romana, & J. Saresbet. l. v. c. 7. legitur. Mihi tamen valde praeplacet vulgatum. De his exemplis vide etiam Livium l. xxvii. 11. 16.

³ Hannibal habebat] Apud Sarsiberienf. legitur Hannibalis erant; & mox ad id pretii; bene, quod tamen in nullo MSto deprehendi. Pro venalem in Palatino novalem.

⁴ Licendo] Sic lege. male in Regio uno Pollicendo. Liceri est augere pretium. Sueton. Caligula 38. Nec licendi finem factum, quoad tredecim gladiatores H. S. magis ignoranti addicerentur. TENN. Petrensis licendo. Quae verba alibi quoque confunduntur. V. Torrent. ad Sueton. Caes. c. 20. Ne in locatiōe novorum ve-

ligalium immoderatus licerentur, propalam monuit. bellum deest in Edd. Italicis. Mox MSS. plurimi, & Saresbet. male venetas.

⁵ Hi dum &c.] Forte, Idem dum q. H. o. & ipsi obsidere Capuam decreverunt, & nisi c. e. revocaverunt inde exercitus. Eo sane trahere videntur MSS. SCRIV. Cum Scrivario malim Idem dum, & sane Leidensis sec. habet Idem. dem egestum videtur ob seq. dum.

⁶ Obsiderent Capuam] Unus Reg. Capuam decreverunt obsidere, nec nisi capta ea revocaverunt inde exercitus. Scrivarius & nisi vix probabit, nisi explicet pro laborat & exercitus, & non nisi ut Liv. xxxiv. 16. Ubi nisi in virtute spem haberent. Columella v. l. c. 8. Ego magis etiam propter hos casus, nisi validissima, quas non comprehendatur hiemo, novaque progenie repleatur numerus. Nam Florus l. 11. c. 6. tantum exercitus partem eo missam ait. Sic finiebant tres Regii (aliique) MSS. Julii Fron-

ting

STRATEGEMATICON L. III. C. XVIII. 407
nisi capta ea, revocaretur inde exercitus.

Vini Strategematon (al. *Strategematum* vel *Stratagematon*) *liber* *veritus explicit*. Incipit ejusdem *Liber* *xv. feliciter*. TENN. *Obsidere Capuam decreverunt, nec n. c. s. revocaverunt inde exercitum* inveni quoque in Mediceis, Vaticano, & Edd. Rom. ac Bonon. quod videtur voluisse Scriverius; verum repugnat historiae veritati. Nam Romani jam diu, antequam Hannibal ad urbem accedebat, Capuam obsessam tenebant; quin etiam decretum hoc jam ante fecerant. Res patet clarissime, ut alios omitam, e Livio. l. xxvi. c. i. initio anni *Q. Fulvio, Appio Claudio* prioris anni consulibus *probrgatum imperium est*; atque exercitus, quos habebant, decreti: *adjektumque, ne a Capua, quam obsidebant, abscederent, priusquam expugnassent*. C. demum septimo docet Livius, Hannibalem Romam versus movisse, cum Capuam videret a se aliter liberari non posse. Quo nuncio audito patres iterum decreverunt, ut pars exercitus maneret in obsidione, pars domum remitteretur. Quod secundum decretum intelligere videtur auctor

noster. Vide Livium c. s. Quapropter errat etiam Tennulius, e Floro citans partem exercitus Capuam missam. Aliter Florus & recte Compulsus (p. R.) ad ultimos meos ab incepto non desistit; & de sua urbe sollicitus Capuam tamen non omisit, sed parte exercitus sub Appio Claudio relicta, parte Flaccum in urbem (Romam) sequuta &c. Sed Tennulii nota obscurissima vitiose videtur esse inpressa. Aliud autem hic laet, quod monstrant meliores libii: nam primo *dum obsiderentur* non est Latinum; *Dum* enim hoc sensu confirmi debet cum indicativo, ut docui l. i. c. s. f. 2. *dumque submoventur hostes*. Quapropter scribendum erat *dum obsidentur*; & ita diserte nobis servavit J. Saresberienfis, ac pro obsiderent idcirco ex historiae veritate reponendum *obsidentur*, quod exhibet Hillensberg. & Leids. sec. in quo tamen *obsidebant*. Pro *decreverunt* idem cum Palatino optime *decreveruntque*. Sic sentus, historia & Latinitas sibi recte conitant. In plurali *revocantur* e. Vossian.

S E X T I
J U L I I F R O N T I N I
S T R A T E G E M A T I C O N
L I B E R Q U A R T U S.

P R A E F A T I O.

Multa lectione conquisitis Strategematibus, & non exiguo scrupulo digestis, ut promissum trium librorum¹ inplerem, si modo inplevi;² in hoc exhibebo ea, quae parum apte³ descriptioni priorum ad speciem adligata subjici videbantur,⁴ & erant exempla potius⁵ strategicon; quam⁶ strategematicon. Quae idcirco separavi; quia, quamvis clara, diversae tamen erant substantiae: ne, si qui forte in aliqua ex his incidissent,

¹ Inplerem] Medic. sec. exple-rem.

² In hoc exhibebo ea] 4. Reg. 3. Hill. non agnoscunt id in. Voss. hic exhibebo. TENN. Indest quoque ab utroque Leid. & Ed. Far. Hic exhib. Leid. sec. & Gudian. Nunc exhibebo Petrenf. exhibeo Vaticanus, Medicei, Leidens. pr. & Edd. primae. Hic placet mihi. Dein aperte Vatican. Medic. & Ed. Rom.

³ Descriptioni] 3. Reg. & Voss. & 1. Hill. Discretionis. Front. Praefat. l. 1. discreta ad rerum varietatem apte collocarentur. TENN. Gudian. etiam discretionis.

⁴ Et erant] Haec Medic. sec.

Gud. & Voss. erant Palatin. Leid. sec. & Gud.

⁵ Strategicon] Leid. sec. Strategematon Medic. sec. Strategematicon.

⁶ Strategematicon] 3. Reg. 3. Hill. Strategemata Voss. quia Strategemata. TENN. Vulgata lectio a Scriverio inducitur. Ante eum Strategemata legebatur, quod prae se ferunt MSS. mei quinque. unus perperam Strategematon. Exempla Strategematon sunt Strategemata: unde patet, incertum esse, quid ex his eligendum sit. Cum Scriverio ceterisque tamen Strategematon praetuli. Vide ad Praefat. l. pr.

STRATEGEMATICON L.IV.C.I. 403
 sent, similitudine⁷ inducti^a praetermissa opinarentur. & sane velut residua⁸ expedienda sunt: in quo, sicut antea, & ipse ordinem per species servare conabor.

INDEX CAPITUM.

- CAP. I. **D**e disciplina.
 II. **D**e effectu disciplinae.
 III. De continentia.
 IV. De justitia.
 V. De constantia.
 VI. De⁹ affectu & moderatione.
 VII. De variis consiliis.

^a Vulgo INDOCTE.

⁷ Inducte] Omnes MSS. indo-
 Bi. Necessario lege induci. TENN.
 Septem vel octo meorum cum
 Ed. Paris. indo Bi. Verum induci
 diserte exhibent Petrensis, Can-
 tabr. text. & Leidens. sec. quo-
 modo legendum esse librorum
 suorum marginibus adscripserant
 jam Euphros, Scriverius, Vossius,
 & Wasse. Inducere saepe notat
 falsa specie decipere. Consule
 Gebhard ad Nepot. Alcib. c. 8.
 & Achill. Stat. ac Broukh. ad Ti-
 bull. l. 1. 7. 1.

Semper ut inducas, blandos ef-
 fers mihi vultis.

⁸ Expediendi] 3. Reg. Voss. 2.
 Hill. Et sana velut residua expe-

diendi fuit, in qua & ipse ordi-
 nem &c. TENN. Sana Leid. pr.
 Petrenf. Gudian. Medic. Pro velut
 in Petrenf. res. expediendi fuit
 novem mei, & Ed. Paris. expe-
 diendi causa fuit Leid. sec. in qua
 MSS. octo cum Ed. eadem. Sicut
 antea deest in quatuor. Sicuti Edd.
 primae. Sicut in antea Medicei.
 in ordinem Medic. sec. per ordinem
 Palat. Quae lectionis varietas a-
 perte indicat, locum male sa-
 num esse. Forsan Et sane res, velut
 residua, expedienda fuit, in qua &c.

⁹ Affectu] Omnes MSS. de af-
 fectu. Male: TENN. Et plerique
 mei.

CAP. I.

De Disciplina.

EXEMPLUM. I.

P' Scipio ad Numantiam, corruptum supe-
 riorum ducum² socordia exercitum corre-
 xit,

¹ Scipio] De eo vide Vegetium | Stewechins illis opponit; Florum
 l. 1. c. 15. & l. 1. 11. c. 10. & quae | l. 11, c. 18. & ad eum Frasinthe-

Cc 2

mū

xit, dimisso ingenti lixarum numero, redactis ad munus quotidiana exercitatione militibus; quibus quum frequens injungeret iter, portare complurium dierum cibaria⁴ imperabat⁵, ita ut frigora & imbres pati, vada fluminum pedibus trajicere adfuesceret miles; exprobrante subinde Imperatore timiditatem & ignaviam, frangente delicatioris usus ac parum necessaria expeditioni vasa. Quod maxime⁶ notabiliter⁷ accidit⁸ C.

Mem-

⁴ Vulgo IMPERAVIT. ⁵ Vulgo NOBILITER.

mli curas. TENN. Valer. Maxim. l. iij. 7. 1. infra §. 3. Polyacn. l. viij. c. 16. 2. Scipionis autem praenomen hic in Mediceis, Leid. sec. & Edd. Italicis non comparcet.

² *Secordia*] *Secordia* MSS. SCRIV. *Secordia* Palat. Medic. & J. Saresber. V. ad l. iij. 2. 2. Pro quotidiana exercitatione margini exemplaris sui adposuit Lippius quotidianae exercitationis.

³ *Imperavit*] Cur ita primum Patifientes ediderint, nescio. nam J. Saresberienf., omnes MSS. & Edd. Italicæ *Imperabat*. quod idcirco, licet minimi rem momenti, revocavi. ita statim abest a Palatino.

⁴ *Imbres pati*] Petrenus *imbrem*; quod vite docto placet. Certe sic Ovid. l. ij. Art. Am. 237.

Saepe feris imbrem coelesti nubo solutum

Frigidus: ubi itidem MSS. nonnulli *imbres solutes*. Quare nihil mutare tutius est. Idem l. xiv. Metam. 471.

Fulmina, nescem, imbres, iram coelique marisque

Perpetimur.

Columell. l. iij. c. 1. *Imbres & ventos fortius patitur*. l. iv. c. 29. *tempestates, & ventos & imbres pati*. Phaedrus l. iij. F. 7. *nunc patior naves imbresque*; ubi vide

notas. Accedit Claudian. l. iij. Conf. Honor. 239.

Frigora saeva pati, gravibus non cedere nimbis.

⁵ *Frangente*] Intelligi hoc, & ferri potest. Lenius tamen auctoris sententia procederet; si scriptum exstaret *frangenteque*; atque ita reliquum a J. Saresber. & conjectum a Scrivario ad libri sui marginem. sed supra etiam sine copula dimisso l. numero, redactis ad m. militibus. Medic. sec. habet *frangentem*.

⁶ *Nobiliter*] *Notabiliter* MSS. SCRIV. Scrivarii MSS. & unus Reg. *Notabiliter* vox proba. Philius l. i. epist. 5. *Expalluit notabiliter, quamvis palleat semper*. Apulejus Apolog. p. 352. *Adverti satis notabiliter in medio foro tibi, AEmiliano, obruantem*. Ovid. i. Metam. *condere notabilis ipso*. Frontinus rv. 3. 13. *Notabilis continentia*. TENN. *Nobiliter* apud Saresber. Sed multum praestat *notabiliter*, ut conjecit jam olim Lippius. neque enim Barthii conjectura l. xiv. Advcrf. c. 9. *intolerabiliter* est admittenda; rogantis, quomodo quid alicui *nobiliter* vel *notabiliter* accidere possit. Immo sane *notabiliter*, quod ex meis dant Medicei, & Leidens. sec., accidit huic Tribuno: quia peculiari quasi nota a Scipione reprehensus est, qui totum quidem exercitum

STRATEGEMATICON L. IV. C. I. 405

Memmio^a Tribuno, cui^a dixisse traditur Scipio:
^b Mihi paullisper & Reipublicae^b, tibi^c semper
 nequam eris.

II. ¹⁰Q. Metellus, bello Jugurthino, similiter
 lapsam militum disciplinam pari severitate resti-
 tuit, quum insuper prohibuisset alia carne¹¹ quam
 assa^c elixave milites uti,

III.

^a Vulgo C. MEVIO. ^b Vulgo TIBI ET REIP. ^c Edd. Sciv. &
 Feqq. QUAM A SE A.

citum generaliter severitate cor-
 rexit, sed singulari, & notabili
 locutione Tribunalum istum no-
 tavit. Plin. l. v. Epist. 17. Tam
 notabiliter pro fratre &c. ubi iti-
 dem MSS. nonnulli nobiliter.
 Suet. Aug. c. 27. Quotidiano ser-
 mone quardam notabiliter usurpas-
 so eum.

7 C. Mevio] 2. Reg. 2. Hill. &
 Voss. Gajo Nemio 3. Reg. Gajo
 Memio. TENN. Nummio apud Sa-
 resber. In nullo Codice Nevio,
 sed in omnibus duae tresve lit-
 terae m. unde patet in Gruteria-
 no, sive Palatino altero, Medi-
 ceis, Cantabr. tert. & Hillens-
 berg. recte scribi C. Memmio, at-
 que ita e suo codice jam emen-
 davit Pighius in Annal. T. 111.
 A. V. C. cccxiv. uti & Glandor-
 pius in Onomast. p. 597. Mē-
 meio etiam vocat eum Plutarch.
 in Apophthegm. p. 201.

8 Mihi paullisper. Palatin. Vide
 paullisper. Leid. prim. mihi qui
 p. Barthius corrigit ibidem Me-
 vi, paullisper tibi, at R. f. nequam
 eris. putatque nullas Imperatoris
 esse partes Secus ego censeo. &
 sensum esse. Te Memmi (sic enim
 saltem debebat, ut ex praedictis
 liquet) ut Tribunalum militem
 cum ista tua nequitia tolerare
 debeo, sed paulisper tantum &c.
 Quid multa? Consule Plutarchum
 mox citatum.

9 Semper nequam eris] Alias.
 semper necessarius nequaquam eris.

Ego, quomodo me hinc expediam,
 nescio. MOD. Alias f. necessarius
 nequaquam e. & sic MSS. SCRIV.
 Necessarius nequaquam in solis Me-
 diceis, & Edd. Rom. Bon. ac Pa-
 ris. occurrit. Sed nequaquam est
 in aliis quinque. Palat. quia sem-
 per nequaquam eris. Cum vulga-
 tis facit Saresber., & mi fallor,
 melius, licet Keuchenius putaret,
 omnino rescribendum esse neces-
 sarius nequam eris. Nam Reip.
 certe necessarius nequam semper
 non deberet esse. Quia populus,
 & Censores eum remove, &
 damnare in perpetuum poterant,
 nec deinceps ad publica admitti-
 re munera. tibi nec. nequam non
 habet Idoueu. sensum. Sed fi-
 bi & reip semper nequam esset,
 quia ineptus ad res laudabiles
 gerendas foret. Verum tamen
 non ita reliquit Frontinus, sed
 Mihi paullisper & Reip., tibi sem-
 per. Res patet e Plutarcho in A-
 pophthegm. p. 201. Ἐμοὶ μὲν
 (ἐμῇ) ἡμῖνος τετραστοία καὶ
 τῇ πατρίδι, ταυτῶ δὲ τῶν βίον
 ἀπαιτῶν, τοῖσι δὲ αἰσχροῦ
 παραινῶν στανύον. Certius ad
 haec bene constituenda argumen-
 tum ecquis adferre potest?

10 Q. Metellus] Praenomine
 carent Medic & Loid. sec. dein
 prohibeor Saresber. & elisa male
 Leid. pr. cum Ed. Par.

11 Quam a se assa] Ita lego, in-
 sextis duabus istis vocalis a se,
 Cc 3 quae

III. Pyrrhus ¹² delectori suo fertur dixisse; Tu grandes elige, ego eos fortes reddam.

IV. L. ¹³ Flacco & C. Varrone Coss. milites pri-

quae nusquam in libris vulgatis comparent. SCRIV. Voculae *a se* in MSS. nusquam apparent, inventae sunt a Scrivério, sine quibus non constaret ratio historiae. De hoc bello consulit Valerium Max. l. 11. c. 7. Florum 111. c. 1. Sallustium Jugurtha c. 45. Livium, Plutarchum. TANN. Eodem plagi modo supplevit locum hunc Lipsius l. v. de Mil. Rom. c. 16. Vendere enim cibum eorum verbat Metellus; ipsi ergo soli sibi coquere vel assare debebant. Verum Barthius cit. loco judicat, hisce voculis non opus esse, & verita esse omnia pretiosa iuscula, concisiones item carniū, tucetaque, & mille condituras impensis, & deliciis tantum natas; quas culinae artes milites illi jam callebant. Recte, licet alioquin ingeniosa emendatio Lipsii, & Scrivarii mukum arideat. Sed eas voces etiam non agnoscit Saresber. Immo audi Plutarchum, qui tamen hoc Scipioni tribuit Apophthegm. p. 201. *Προτίταξεν δὲ ἀεὶ τὴν ψῆν ἵσῶ- τας ἀπὸ τοῦ ὀψίου, δειπνῶν δὲ κατὰ κειμένης ἄρτης ἢ πολλὸν ἀπλῶς καὶ κρείως ὅπως ἢ ἐφθόνη. i. e. carnem assam vel elixam.* Locus hic omnem dubitandi moram tollit, quem mirabar, uti etiam superiorem, a nemine doctorum virorum fuisse animadversum, nec etiam locum Polyae- ni l. viii. c. 16. e Plutarcho desumptum. At postea deprehendi ill. Schelium, qui vulgata eodem modo, quo Barthius defendit, Polyae- ni locum animadver- sisse, uti & Appiani *Τὰ τε σιτία ἀνλοῖς ἀεὶ τὸ πρῶτον ἔσῃα καὶ ὀψ- ῖα ἐσθῶν.* ad Hygin. p. 269. Olim Lipsius conjecerat *ulla carne assa. Palat. assave elixa.*

¹² Delectori] Plinio l. x. Epist. 39. *Conquisitor* vocatur. Liv. xxiv. c. 42. *Conquisitio militum.* TANN. Adde l. xxiii. 32. xxv. 5. Cicero pro Mil. c. 25. & saepe. *Mox ego vero* f. MS. Hillensb.

¹³ L. Flacco] Puto legendum L. Paulo. Nam Livius l. xxii. Coss. sub quibus milites jureju- rando facti, laudat L. Aemilium Paulum & Terentium Varronem. Cacterum a sacramento differre jusjurandum; jurejurando in ipso delectu singuli, cum nominatim essent citari, adacti a tribunis spondebant, conventuros se iussu consulum, nec injussu eorum abi- turos. Sed sacramento, postquam delectus esset habitus, non sin- guli, sed generaliter omnes promittebant ducibus obedientiam. unumque socium praeruantem, secuti, idem in se quisque iura- bant: ut Frontinus, *ipsi conjura- bant inter se*, &c. Praeterea sa- cramento miles rogatur, jureju- rando adigitur; vel jusjurandum adigit, qui dicebat (non roga- bat) qui praestabat verbis, ut ait Plautus in Rudente. Jusjurand- um est necessitatis, sacramen- tum voluntatis. Nam qui rogat, non cogit, sed qui adigit. Jus- jurandum accipientis stipendium, sacramentum est gratis militan- tis plurimum. Namque in Reip. incunabulis Romanum classicum & opibus (tanquam fidei & for- titudinis pignoribus) censum esse oportebat, cui Resp. crederetur; ambibat (nedum cogebatur) quilibet, & suis sumptibus suscipiebat militiam: Nonnihil praedae tamen profligato hoste accipiebat; deinde activa stipen- dia. Jusjurando autem cum adigeretur, etiam hiberna stipen- dia nanciscebatur. De qua re See-

primo jurejurando ¹⁴ facti sunt; ¹⁵ ante ea enim
¹⁶ sacramento tantummodo a tribunis rogabantur;

cc-

4 Vulgo ANTE.

Schelius ad Polybium, & Lipsius de militia Rom. l. v. Neque obstat, quod *sacramentum* ponatur pro necessitate Florus III. c. 10. Hoc sacramentum fuit, ne redirent. c. 18. Hoc fuit impii belli sacramentum l. IV. c. 12. Hoc velut sacramentum jussit bellum. Nam in illis exemplis ad hanc necessitatem vel inceptum, a quo resistere non poterant, homines venire sua sponte. Eandem naturam videre est in ejus Metaphora: Nemo enim invitus baptizatur, vel interest sacrae coenae. Sed postquam baptizatus est, cogitur sequi signa Christi, & ubi celebravit synaxin, meminisse passionis, nisi malit subire criminis perfidiae, & ingrati animi. Arnobius circa initium l. II. Fidem rumpere Christianam, & salutaris militiae sacramenta deponere. ad quem locum vide Elmenhorstium. TXXX. Paulo pro Flacco legendum monuit jam Schelius ad Polybium de Castris Rom. p. 177. unde haec Tennulij pleraque & seqq. de sacramento rogati delusum sunt. Viderat etiam Keuchenius, qui animadversionem de abeundo metus causa totam ad verbum debet Casaubono ad Polybium p. 174. Ed. Gron. Nam cetera unde furatus sit, reperire nondum potui. MSS. autem constanter retinent Flacco, nisi quod Leid. sec. habeat Plac. Gronovianus Frasco. Paulo vero reponere non ausus fui, quia J. Saresberiens. Polict. l. VI. c. 7. ubi totum hunc locum citat, Flacco etiam exhibet. Miror interim, Dempsterum in Paralip. ad Rosin l. x. c. 30. putasse, postrema, quae Saresber. citat verba, non esse Frontini, & (sic ait) non exstare in operibus, quae ad nos pervenerunt, sed Livii;

cum hic videamus, contra sese rem habere. Quo nomine acius reprehensus etiam Dempsterus a Keuchenio est.

14 Facti sunt] Vir doctus mavult adacti, solenni scilicet locutione: ut in hac ipsa re Livius l. XXII. c. 38. Milites tunc, quod nunquam antea factum erat, jurejurando ab tribunis militum adacti jussu consulum conventuros, neque injussu abituros. nam ad eandem nil praeter sacramentum fuerat, & ubi ad decuriam aut centuriam convenissent, sua voluntate ipsi inter se equites decuriae, centuriati pedites conjurabant, sese fugae atque formidinis ergo non abituros, neque ex ordine recessuros, nisi teli sumendi aut petendi, aut hostis ferendi, aut civis servandi causa. & sic sacramento Coss. adegerunt juventutem in aeternis Pontificum diurnis, non vero senatus, ut olim cum Graevio, & Pighio putabam, apud Figh. T. II. Ann. p. 379. Contra MSS. tamen, & Saresberiensis nil muto. §. 12. in legione militem fecit.

15 Ante] Leid. sec. Hillensb. Gudian. & Saresberg. antea. Leid. pr. Petrens. & Vossian. ante ea: unde antea contrahitur, ut post ea, posthac, & similia sexcenta.

16 Sacramento rogabantur] Rogabantur, an vellent se devote re pro patria, haberi sacri, si non implerent numeros boni militis. Hinc sacramento rogatus, qui promissit, se in quacunque re, quam praestare tenetur, obligavit, sed sponte sua; cum nemo nisi coactus ad iusjurandum descendat, Seneca epistola 37. Promissisti bonum virum. Sacramento rogatus ei, Quintil. l. XII. c. 2. Sed haec inter ipsos, qui velut sacramento rogati, vel etiam

Cc 4.

54.

ceterum ipsi inter se ¹⁷ conjurabant, se fugae atque formidinis causa non abituros, neque ex ordine recessuros, nisi teli petendi feriendive hostis aut civis servandi causa.

V. Scipio Africanus, quum ornatum scutum elegantius cujusdam vidisset, dixit, ¹⁸ non mirari se, ¹⁹ quod tanta cura ornasset, in quo plus praefidii, quam in gladio haberet.

VI. Philippus, quum primum exercitum constitueret, vehiculorum usum omnibus interdixit, equitibus non amplius, quam singulos ²⁰ calones habere permisit, peditibus autem denis singulos, qui molas & funes ²¹ ferrent. In aestiva exeuntibus

a Volgo FERRENT IN AESTIVA &c.

superstitione confusum, nefas ducunt a suscepta semel persuasione discere. Seneca ep. 65. *Et velut sacramento rogatus, hoc quod vivit, stipendium parat.* Tribunus rogabat sacramento, miles dicebat sacramento. Livius l. xxiv. c. 2. *Quibus sacramento liberi vestri dicunt, ad quorum edictum conveniant; sub quorum tutela atque cura militent.* Plinius l. x. ep. 38. *Ut jam dixerant sacramento militari, nondum distributi in numeros erant.* TENN.

¹⁷ Conjurabant] Addit Ed. Wech. tantum conj. & Bonon. tantum jurabant. ac form. Edd. Italicae, & Medic. sec.

¹⁸ Non mirari se] Ita rescripti e Codd. vulgo non se mirari. Respondit Scipio Ἀλλὰ τόνος Πωμαίων ἄνδρα ἀποσύνει ἐν τῇ δεξιᾷ τὰς ἰσχυράς ἔχειν, ἃ μὲν ἐν τῇ ἀριστερᾷ. Vide Aelian. l. xi. Var. Hist. c. 9. & ibi Cl. Petizon.

¹⁹ Quod] Medic. pr. quando: Med. sec. quod id.

²⁰ Calones] Voss. 3. Reg. 2. Hill. Lacones, abut, ut Philippo servasse

Graecorum generosissimos credamus rudibus librariis. Neque eorum velotes intelligi possunt, quia nominari debuerunt. TENN. Lacones in meis etiam omnibus Saresber. l. vi. c. 11. & Ed. Romana: nisi quod in Medic. pr. sit lancei. in Leidenf. sec. Latones. In Marg. Saresberienf. Latones. Calones autem sunt, armatum, & necessarium militi regum lateres; quomodo passim ii describuntur. Vide, quos laudavi ad l. 11. t. 6. Eorum lizarumque frequens apud nostrum est mentio. In Leid. tert. ex interpolatione obsequentes, quales etiam galearii & casules dicti.

²¹ Ferrent. In aestiva exeuntibus &c.] Ita disposui hunc locum ex J. Saresber. l. vi. c. 7. cum vulgo inepte praecedentibus jungerentur: unde non adparebat, quibus illud imperaverit. Monuit hoc etiam Doct. P. Wesseling l. 11. Observ. c. 8. & libri sui margini olim jam adscripserunt Liphus, & Scriver. Palatin. turbate singulosque molas & funes ferre. De molis in exercitu vide Liphium de Milit. l. v. Dial. 11.

STRATEGEMATICON L.IV.C.I. 409
tibus triginta dierum farinam collo²² portare im-
peravit.

VII. C. Marius²³ recidendorum impedimen-
torum gratia, quibus maxime exercitus agmen
oneratur, vasa &²⁴ cibaria²⁵ militum in fascicu-
los

22 Portare] Portari Palatin. Pe-
trens. uterque Leidenf. Hillensb.
cum Ed. Parif. & Saresberlenf.
Cum ceteris aditum retinere ma-
lim. Frequentissima est locutio
imperare tibi facere. Sic h. cap. §.

24.
23 Recidendorum] Optimum
verbum pro minuere, removere.
Vellejus l. 11. c. 89. Ne in operis
quidem iusti materia, nudum huius
tam recisi digne exprimi potest. Se-
neca praefat. l. 111. Nat. Occu-
pationes recidantur. Cicero 11.
Verr. c. 62. Da mihi hoc, jam ti-
bi maximam partem defensionis prae-
cideris. 11. de oratore c. 82. Inci-
ditur omnis deliberatio, si intelli-
gitur non posse fieri, aut si necessi-
tas afferret. De senectute c. 16.
Brevis praecidam; agro bene culto
nihil potest esse, nec usu uberior,
nec specie ornatus. Sic Graeci
συντρίμων utuntur. Xenophon.
fol. 22. de Cyro maiore. Έπει

δὲ τὸ πολὺ κρείττον τῆς τὸ ἐ-
κόντας περιττοῦ, ἡ δὲ συντο-
μωτέρα ὁδὸς ἐστίν. Sic amputare
Latini. Seneca in Medea vs. 330.
Suspecta ne sint, longa colloquia
amputa. Justinus xxiv. 7. Am-
putari moras jubent. Lactantius
iv. c. 24. Qui dat praecepta vi-
vendi, amputare debet omnium ex-
cusationum vias. Plinius l. 1. e-
pist. 20. Non enim amputata ora-
tio & abscissa, sed lata & magni-
fica & excelsa sonat, fulgurat,
omnia denique perturbat & miscet.
Sic circumcidere & Seneca ad Hel-
viam c. 12. Circumcisae sunt pre-
grinantium sarcinae. Phaedrus.
Qui circumcidit omnem impensam

faneris. TERN. V. & Kauchen.

24 Cibaria] Sallustius Jug. c.
45. Miles cibum & arma portaret.
Egregie Cicero 11. Tusc. quae-
stion. c. 16. Deinde qui labor,
quantus agminis, ferre plus di-
midiat mensis cibaria, ferre, si
quid ad usum velint, ferre val-
idum. Nam scutum, gladium, ga-
leam in onere nostri milites non
plus numerant, quam humeros, la-
certos, manus. Arma etiam mem-
bra militis esse ducunt. Quae qui-
dem ita geruntur apte, ut, si usus
foret, abjectis oneribus, expeditis
armis, ut membris pugnare possint.
Silius l. xii. Et pro membris ar-
ma fuerit. Tacitus Germ. c. 30.
Omne robur in pedite, quom super
arma serratentis quoque & copijs
coherant. Marcellinus l. xvii.
Tuum ex antiqua decem & septem
dierum, quam in expeditionem per-
gens vehedat cervicibus miles. Hinc
Virgilius 111. Georg.

-- Patruis acer Romanus in armis
Injussu sub fasce viam cum coar-
pit.

listem artibus Cyrus pacavit or-
bem teste Xenophonte l. 11. fol.
37. πρεῶς διὰ τῆς ἰσθμῆς, ἐν μεγά-
λοις φορτίοις καὶ βαδίσει καὶ τρέ-
χειν ἡλεκταζόμεθα, ὥστε οὐκ ἐ-
μοὶ δοκεῖ τὰ ἑὶ ὅπλων φορήμα-
τα περιεοῖς μάλλον ἰσχυρίζεσθαι, ἢ
φορτίοις. His disciplinis si forte
maeretur miles, felicius ageretur
cum colonis; qui nunc ubique
ab horridis centurionibus miserè
exercentur. TERN.

25 Militum in fasciculos.] Pa-
lat. Militibus fasciculis aptatis. mi-
li

los aptata ²⁶ furcis inposuit, sub quibus & habile onus & facilis requies esset: unde & in ²⁷ proverbium tractum est, ²⁸ Muli Mariani.

VIII. ²⁹ Theagenes Atheniensis, quum exercitum Megaram duceret, petentibus ordines respondit, ibi se daturum: ³⁰ deinde clam equites praemisit, eosque hostium specie ³¹ inpetum in socios retorquere iussit: quo facto, ³² quum ³, quos

^a Edd. Keuch. & Tenn. carent ^q in. ^b Vulgo quos tum.

litis Saresber. & MSS. tres. *Militis* Cantabrigiensis, quod placet, *fasticulis* Hillensb. dein *praeposuit* male apud Saresber. De tota autem hac re, & proverbio consule Liptum citato mox loco.

²⁶ *Furcis*] Festus. *Acrumnulas* Plantas refert furcillas, quibus religatas furcinas viatores gestabant. *Quarum usum* quia C. Marius retulit, muli Mariani posita appellabantur. Ergo Furcae appellatae sunt acrumnulae. Glossae. *Αἰγούριον*, acrumina. TENN. & KEUCH.

²⁷ *Proverbium tractum est*] Sic Keuchenius, & Tennulius ediderunt, consultone, an operarum culpa, nescio. Nam in omnibus praecedentibus scribitur in *proverbium tractum est*. Recte quidem, *et in proverbium venire*, in dubium, in diversum trahere, & similia passim. Verum MSS. non constant. Leidens. pr. Vossian. Hillensb. Gud. unde et proverb. [Palatin. & Gruter. unde & inde vel unde inde &]. Scriverius olim maluit *inde & pro*. Saresber. *inde & pro*. *verb. natum est*. Si quid mutandum, praefeream *Unde & pro*. *verum est*: qua locutione utitur saepissime Cicero.

²⁸ *Muli*] Voss. 3. Reg. 3. Hill. *Multi*. TENN. Ridicule. Nihilominus ita quoque mei quatuor. Saresber. *Multi militis*. Medic. pr. *Multi Marii*.

²⁹ *Theagenis*] Unus Reg. *Theo-*

ginis. Polyacno l. v. *Θεόγυνης*, idemque Strategema narratur. TENN. Palatin. Leid. sec. & Edd. Rom. Bonon. ac Wechel. *Theogenes*. Incertum duco, utrum Frontinus e Polyacno c. 28. an Polyacnus e Frontino sit emendandus; nam & Megaræ & Athenis variè fuisse *Theognidis*, & *Theagenis* nomine. V. Thucid. l. i. p. 81. Pausan. in Art. p. 96. Plutarch. T. 11. p. 311. Suidam & alios. Erat & Thebanus *Theagenes* Plutarch. p. 671. Polyacn. l. viii. 40. Polyacnus autem non *Atheniensem* hunc dicit, sed *Atheniensem* *στρατηγόν*.

³⁰ *Deinde*.] Edd. Wech. Stew. Scriv. prima, & MSS. nonnulli *dein*. ³¹ *Inpetum in socios retorquere*.] Aliter Polyacnus nempe *παροργίζοντας ἐπιστρέφει ὡς πολέμους καὶ ἄλλοις χυδαίον, ἐφ' ὃ μάλιστα ἐμελλον ἐφθαρτέον*. *Ἐπιστρέφονται ὁ Θεόγυνης*, &c. Sic interpungendus ille locus. vulgo *ἐφθαρτέον ἐπιστρέφονται*, ὁ &c. Plurima in eo Polyacni capite sunt operatoriorum *σφάλματα*. sed nos pergamus. Pro *inpetum* Leid. pr. Cantabr. bibl. pub. Gudian. Hillensb. Vossian. *Imperatum*. Leid. sec. *Imperata*; Cantabr. tert. *Imperatas*; Palat. *speratum*. Unde, quid exsculpi debeat, vide in seq. nota. *sui* pro *sociis* Ed. Wechel.

quos habebat, tamquam ad hostium³² incursum^a praepararentur, permisit ita³⁴ ordinari^b aciem, ut, quo quis voluisset, loco consisteret;³⁵ & quum inertissimus quisque retro se dedisset, strenui autem in fronte profluissent, ut quemque invenerat stantem, ita ad ordines militiae provexit.

IX. Lyfander Lacedaemonius egressum via quem-

^a Vulgo OCCURSUM. ^b Vulgo ORDINARE.

³² *Quos tum habebat.*] Locus dubio procul non integer, quem vide, si de conjectura recte emendarim quos *secum habebat*. Strw. In solo Hillensb. adest *quos*. Ceteri omnes illo pronomine carent, & pro *tum* praebent *cuncti cum fiv quum*; quae conjunctio salva constructione adesse debet, Leidensi secundo excepto, in quo *tamen*. Saltem, si sensus constabit, legendum, ut interrim rescripti quo *facto*, *quum*, *quos habebat*, &c. ut exhibet Hillensb. Verum *ajebat* in Medic. pr. pro *habebat*: Immo Petrensis, & Edd. Romana, ac Bonon. hoc quoque verbum expungunt optime. Non tamen de nihilo est, superius *imperaturum* in MSS. & hic *habebat*. Nam inde omnino putem, rescribendum esse totum hunc locum hoc modo: *cisque hostium specie insperata in socios retorquere jussit habenas; quo facto, quum tamquam &c.* Simulac *insperata* corruptum est, in *impetum*, necessario ex *habenae* aliud quid fingendum fuit. *Insperata* species esset inexpectata, inopinata. Vide ad l. III. c. 9. §. 7. vel etiam lege *imparatus*. aut potius, quod nunc unice praefero, *cisque h. s. imperat*, in *s. ret. habenas*: q. *Retorquere habenas* est, ut *retorquere currum* apud Lucan. l. VII. 3. Ovid. l. I. Art. Am. 329. & similia alibi. Quidquid *ix, quos habebat* e Glossa irrepsit

in textum, & nequaquam Frontini sunt: quare parum absuit, quin ea delevissem.

³³ *Occursum*] Supra l. I. c. 4. §. 10. *prohibitus hostium occursum* sed Palatin. ab *h. incursum*. *Incursum* etiam Leid. sec. *Incursum* Vaticanus: procul dubio vere. *Incursum* de impetu equestri ubique occurrit; sexcenties apud solum Livium. Hinc emenda Hirtium l. VII. B. G. c. 18. *In proximas turmas impetum facit. Nostri constanter impetum sustinent adversariorum*, at MS. Lovaniensis, aliique cum Ed. principe optime *incursum sustinent*, ut l. I. B. Civ. c. 71. *Quod vix equitum incursum sustinerent*.

³⁴ *Ordinare*] MSS., ni fallor, omnes, & Edd. Stowechiana antiquiores *ordinari*, ut reposui; adeoque tota haec periodus ita concipi debet, mea saltem opinione equites praemisit, *cisque hostium specie imperat*, in *socios retorquere habenas*: quo facto, *quum tamquam adhaesum incursum praepararentur*, permisit ita *ordinari aciem*. Sic etiam MSS. & Veteres Edd. non obscure videntur *postulare*.

³⁵ *Et cum inertissimis.*] Et deest in MSS. sex, & Ed. Par. Petrensis Cum ergo *inertiss.* Probe. Copula certe non opus hic est. *Seignissimus* Leid. sec. *ineptissimus* Palat. *Quisquis* Gudian. Dein ad *ordinem militum* Medic. sec. *Mi-*
lites

quemdam castigabat; cui dicenti,³⁶ ad nullius rei rapinam se ab agmine recessisse, respondit, ne speciem quidem rapturi praebes, volo.

X. Antigonus, quum filium suum³⁷ devertisse³⁸ audisset in ejus domum, cui tres filiae³⁹ insignes specie essent; Audi, inquit, fili,⁴⁰ anguste⁴¹ habitare te, pluribus dominis domum possidentibus; hospitium⁴² laxius accipe: jussuque commigrare edixit, ne quis,⁴³ minor quinquaginta annos natus, hospitio matris familias uteretur,

XI.

¶ Vulgo DIVERTISSE.

lites Medic. pr. Cantabr. tert. & Ed. Rom.

³⁶ *Ad nullius rei rapinam*] *Nul-*
lius rei rapina Medicei. Dein
agmine Palat. ex *agmine* Petrenf.
Vulgatis consonat Saresberienfis l.
71. c. 11. uti & in seqq. ubi Pa-
latinus argute exhibet *no spem q.*
rapaci pr. v.

³⁷ *Dvertisse*] Scribe mecum
devertisse e Leid. pr. & Hillensb.
ut passim MSS. meliores, *dever-*
spre & *deversorium*. V. ad l. 1. §.
3. *filium suum* e MSS. etiam re-
posui pro *suum* f. *Foran suum* re-
ctius deleretur, ut plerumque in
talibus solet abesse, & facile
per se subintelligi. Non raro ta-
men additur. Vide seqq. Ex.

³⁸ *Insignes*] Hillensb. pro var.
lect. *insigni*. Petrenf. *erant*.

³⁹ *Anguste*] Sic omnino l. a-
page & *Anguste*. Seneca contr.
10. *Recepissem te, nisi anguste se-*
deram, dicit Cicero, quia nimis
multi novi senatores a Caesare
electi curiam & orchestram re-
plebant. TENN.

⁴⁰ *Habitare*] Significat & mor-
tam, ut diverti est transeuntis.
Cato ad libidinosum.

Hic te diverti, non habitare vo-
lebam.

TENN. V. Cl. Burm. ad Petron.
Init. *In culina habitant*, uti & ad
c. 7. *Hic debes habitare*. Aicer,
habere, bene improbanter Keuchel-
nio.

⁴¹ *Laxius*] Medicei, & Edd. I-
talicae latius. Ut apud Minuc.
Felic. c. 32. *Et cum homo laxius*
maneam, intra *anam adicalam*
vim *tantas majestatis includam*,
ubi itidem alii edunt *laxius*. Heu-
mannus etiam in Art. Crit. vo-
luit *laxius habeam*, sed Cypria-
nus adductus recte a Davio, i-
tidem *cum homo lais maneat*.
Describere enim ille solet Minu-
cium, *laxius* tamen & hic non
spurem. cum sciam, *laxe habitare*
apud alios, & Ciceronem ipsum
reperiri. Tum in iisdem, ut &
Vaticano, ac Palatino, & Edit.
Parif. *accipere* quasi id quoque ad
jussu pertineret. Non placet. Paul-
lo aliter haec apud Plutarch. in
Apophtheg. p. 181. *Dixit* mox
Edd. pp.

⁴² *Minor l. annos natus*] Pe-
trenf. *minus*. *Annus* Medicei,
Leid. sec. & Edd. Italicae. *natus*
Leid. sec. Recte omnia. Quare
nil temere muto. V. Lexica, &
notas ad Nepot. Hannib. c. 3.
Minor quinquaginta & viginti annis na-
tus, ubi alii *annos* & *natus*.

XI. ⁴³ Q. Metellus Cos. quamvis nulla lege impediretur, quin filium contubernalem perpetuum haberet, maluit tamen, cum ⁴⁴ in ordine merere.

XII. ⁴⁵ P. Rutilius Cos. quum secundum leges in contubernio suo filium habere posset, in legione militem fecit.

XIII. ⁴⁶ M. Scaurus ⁴⁷ filium, ⁴⁸ quod in saltu Tridentino ⁴⁹ loco hostibus cesserat, ⁵⁰ in conspectum suum venire vetuit. Adolescens verecundia ignominiae pressus, mortem sibi conscivit.

XIV. ⁵¹ Castra antiquitus Romani, ⁵² cete-

rac-

⁴⁴ Vulgo T. Sc.

⁴³ Q. Metellus.] Sine praenomine Leid. sec. Dein perpetuo Petrenf. tamen a Medicis abest.

⁴⁴ In ordine merere.] In ordine Voss. Gudian. Cantabr. tert. & Ed. Paris. in orientem Petrenf. Dein soli Leid. pr. & Cantabr. bibl. publ. in ordine merere. Ceteri omnes cum priscis Editionibus habere vel haerere; Petrenf. redigere. In ordine merere est gregarium, & iustum esse militem. Idemque quod statim in legione militem. Merere militaris usus vocem esse vel tirones sciunt. v. ad c. 2. 2.

⁴⁵ P. Rutilius.] Vir doctus conicit Rupilus. Male. intelligitur enim P. Rutilius Rufus, qui Consul fuit cum Cn. Manlio Maximo A. V. C. DCLVIII. De ejus disciplina militari multa loquuntur scriptores Latini. Consul Pighium Annal. T. III. habere possit pro poss. hab. reposui e MSS.

⁴⁶ T. Scaurus.] 3. Reg. Voss. 3. Hill. M. Scaurus. TENN. Scribe M. Scaurus, ut hoc eodem libro capite tertio de continentia. De hac severitate in filium Val. Max. l. v. c. 8. §. 4. Auctor de viris illustribus c. 72. Ejus nomen M.

Mellius Scaurus. SCRIV. Cur. poss. Sine haesitatione accepi M. quod ex meis agnoscent MSS. septem cum Ed. Paris.

⁴⁷ Quod] Qui Leid. pr. & Edd. Italicae. quem Medic. sec.

⁴⁸ Loco cesserat.] Petrenf. locum. Certe cedere cum accusativo saepe invenias: sed formulae militaris potius videtur fuisse loco cedere. §. 26. Quod loco fugit vis cesserat. §. 34. 35. Qui loco cesserant. Confer Cl. Wasse, & Cortium ad Sallust. B. Catil. c. 9. Signa relinquere, aut puls loco cedere, & sexcenties apud Livium, Caesarem, omnes.

⁴⁹ In conspectum suum venire] Uterque Medicus in conspectu suo. Vide ad l. i. 10. 1. In conspectum prodierat. Statim Palatin. verecundiae ignominia.

⁵⁰ Castra.] Haec male in Edd. Tenn. & Keuchenii praecedentibus annecebantur, quibus simile nil continent. Quare disjuncti, adeoque auxi hic exemplorum numerum, quem rursus minui §. 21. contraxis in unum duobus. Ceterum hinc usque ad Ex. 30. deficiunt Edd. Rom. & Bonon.

⁵¹ Ceteraeque gentes] ceteraque gentes

raeque gentes passim per corpora cohortium velut mapalia constituere soliti erant, quum solos urbium muros nosset antiquitas. Pyrrhus, Epirotarum rex, ⁵² primus totum exercitum sub eodem vallo ⁵³ continere instituit. Romani deinde, victo eo in campis ⁵⁴ Arusinis circa urbem ⁵⁵ Beneventum, castris ejus potiti, & ordinatione notata,

gens Medic. pr. dein ineptissime velut in Apulia MSS. tres. noscitur Leid. fec.

⁵² Primus t. e. sub eodem vallo] Falsissimum hoc esse, & jam diu ante apud Romanos Graecosque exercitum intra idem vallum fuisse contentum recte contra nostrum auctorem disputat Lipsius l. v. de Milit. Rom. c. i. Verum quod dubitat; immo negat Pyrrhum primum curiosius meliusque castra digessisse, in eo me non adfenticatem habet, quippe qui Plutarchi testimonium, quod adducit, minoris fidei ducam, quam summi ducis Hannibalis apud Livium lib. xxxv. c. 14. Qui ab Scipione Africano rogatus, quem secundum Imperatorem poneret, Pyrrhum, dixit, castra metari primum docuisset. ad hoc neminem elegantius loca cepisse, praesidia disposuisse &c.

⁵³ Continere] Petrenf. contineri, ut alibi supra. constituit Medic. fec.

⁵⁴ Arusinis] Arusinis legit Ortelius. Arosinis Salmaf. & ita Leid. pr. & Arcer. teste Keuchenio. Taurasinis Cluverius. sed nil mutandum docet Celsarius. Ad notata ad notum Flori locum l. i. c. 18. Sub Arusinis ut vocant, campis. Parusinis Medic. fec.

⁵⁵ Statuentum] Ita plerique: quidam, fatuentum. sed puto, utrosque falli; reponendumque circa urbem Beneventum. vide Plutarchum in Pyrrho. Mod. Beneventum. Ita lego, non ut vulgo, Statuentum, aut Fatuentum.

SCRIV. Beneventum, Sic lege. Male in Voss. 3. Hill. 3. Reg. Statuentum. Florus. Arusinis campos ponit in Lucania l. i. c. 18. Lucania suprema pugna, sub Arusinis, quos vocant, campis. Sed Beneventum non est in Lucania, ut Salmasius ad hunc locum. Verum a Ptolemaeo inter Samnitum urbes ponitur: Stephano dicitur *ἡ πόλις Διομένης ἐν Ἰταλίᾳ*. Diomedes autem in Apulia confedit. Ager vero Lucanus Apuliae conterminus fuit juxta amnem Bradanum; ut vix referri possit de tam exigua distantia. TERN. In meis MSS. Statuentum: & Statuentem. unde vix adduci possum, ut credam, a Frontino esse Beneventum, licet ita quoque ex Plutarcho Bongarsius voluerit ad Justin. l. xxiii. 3. Accederem magis conjecturae Scaligeri, qui volebat Maluentum, antiquo, & tunc adhuc durante ejus urbis nomine. Maléitt® Graecis dicitur. Beneventum certe in Samnio, ut est, bene ponit Plutarchus pag. 399. sed & Arusinos campos in Samnio locat Cluverius. Medicus prim. Statuentum exhibet, quae Campaniae est urbs. Fatuentum Ed. Wech. Placet, ut dixi, omnium maxime Maluentum, non Maleventum, quod voluit Cluver. pag. 1201. Ital. Ant. Fines autem horum populorum, teste Strabone a Freinshemio ad Florum adducto sunt confusissimi. Quae autem scribit hic Keuchenius, ad verbum ex Salmasio ibidem desumpta sunt.

tata, paullatim ad hanc usque metationem; quae
⁵⁶ nunc effecta est, pervenerunt.

XV. ⁵⁷ P. Nafica in hibernis, quamvis classis
 usus non esset necessarius, ne tamen desidia miles
 corrumperetur; aut per otii licentiam sociis in-
 juriam inferret, naves aedificare instituit.

XVI. ⁵⁸ M. Cato memoriae tradidit, in furto
 comprehensis inter commilitones ⁵⁹ dextras esse
 praecisas; ⁶⁰ aut, si levius ⁶¹ animadvertere voluis-
 sent, ⁶² in principiis ⁶³ sanguinem missum.

XVII.

• Vulgo LENTIVS. • Vulgo PRINCIPES.

⁵⁶ Nunc effecta est] Numero ef-
 fecta e. Medic. sec. nunc non ef-
 fecta est Medicus pr. nunc effici-
 tur Petrenf. supra apud urbem
 Medic. pr.

⁵⁷ P. Nafica] Deest praenomen
 in Leid. sec. pro tamen Medic.
 pr. inde. Palat. vel per o. Leid.
 sec. perperam milites corrumpe-
 rentur. Idem melius Inferrent.
 eum Vossiano, & Gudiano. A
 singulari ad plurale ita saepe tran-
 situr. Vide ad l. 11. 3. 1. Tan-
 dem aedificari Vatican. ut modo
 contineri instituit. Sed adi l. 11.
 1. 18. Cum vulgatis consonat J.
 Saresberiens. l. vi. c. 11.

⁵⁸ M. Cato] Leid. sec. rursus
 sine M. Deest memorias in Pala-
 tino, & J. Saresber. l. vi. c. 12.
 Idem Saresb. deprehensis. Palat.
 comprehens. Concisas dein per-
 peram Medic. pr.

⁵⁹ Dextras] Hanc poenam ex-
 ercuit & Q. Fabius Max. Front.
 n. 42. hujus c. Valer. Max. 11.
 7. 11. Omnium enim, qui ex praefi-
 diis Romanis ad hostes transfuge-
 rant, captique erant, manus ab-
 scidit. Marcellinus l. 29. Sagitta-
 riorum vero primoribus manus in-
 eidit. Livius xxv. Cum transfu-
 gis novis mulcati virgis, manibus-
 que praecisis Capuam rediguntur.
 ΚΑΥΧΗ. & ΤΑΧΗ.

⁶⁰ Aut si dec.] Magnum de

hoc exemplo certamen, & in quo
 perpurgando duos scio amicos
 meos operam posuisset. in libris
 vulgatis ita editur, M. Cato me-
 moriae tradidit in furto comprehen-
 sis, inter commilitones dextras esse
 praecisas, aut si lentius animad-
 vertere voluissent in Principes, san-
 guinem missum. Fuir, qui abjectis
 primum verbis illis, inter commi-
 litones, reliqua sic legeret, & in-
 terstingeret: aut si lentius animad-
 vertere voluissent, in principiis
 sanguinem missum: quod praeter
 alias notiones, principia locum
 in castris denotent, ubi & aper-
 ta vena hanc animadversionem in
 milites exercuerint. eam opinio-
 nem alter quoque approbavit.
 Attamen alia mihi stat sententia,
 & quod liberum semper fuit, ab
 amicis hic dissentio. Nam ab eo,
 quod editiones vulgatae expres-
 sum habent, nihil abjicio: &
 quod amplius est, nihil immu-
 to; nisi forte legi mavis, at si
 lentius animadvertere voluissent in
 principes. Sic enim exemplum
 totum accipio, ut principes sicut
 principales milites, qui privile-
 giis muniuntur, opponantur gre-
 gariis, contubernalibus, quos hic
 a Catone Commilitones appel-
 latos reor. Praeterea acerbior
 poena, ac subita magis, praeci-
 sio dextrae; lentior, vel (si a-
 liam

XVII. ⁶³ Clearchus, dux Lacedaemoniorum, exercitui dicebat, Imperatorem potius, quam hostem

ham lectionem hactenus amplectens) lenior animadversio, quae sanguinis missione infertur, de qua poena nos ad Vegetium, & multis vir clarissimus Antonius Muretus in suis Variis. Stew. an. an silentiis Palat. an. si licentius Voss. pro Var. l. ut sic l. Gudian. aut ut solertius Medic. sec. aut ut simile ejus Hillensb. & Paris. Ed. ut si l. Leid. pr. & Cantabr. Bibl. pub. Aut si benignius Saresber. Unde patet, recte lenius emendarum esse a Lipsio l. v. Mil. Rom. d. 18. Cupero l. xv. Obs. c. 19. & P. Wesselingo l. 11. c. 2. Verum tamen certius quid exhibet ipse libet scriptus, nam in Leid. sec. est *levius*. Graevi siue atroci poenae obponitur *levis*: unde passim poena *levis* occurrit. Hinc *levior* nota Livio l. xxiv. 16. & Valerio Maximo l. vii. c. 3. §. 3. Sed hoc plurius testimoniis non eget. Ducunt nos eo quoque illa e MSS. *simile ejus*. Ceterum pro aut malim quoque at.

61 *In Principes*] Nemo dicitur mittere sanguinem in aliquem. Stewechii conjectura, *animadvertere voluissent in principes*, non placet. Neque enim probat *Principes* esse milites principales, qui privilegiis muniuntur. MSS. *In Principis*. L. *In principis*. Principia locus in castris ante Imperatoris tentoria spatiosus, in quo tribuni jus dicebant, Imperator e tribunali concionabatur ad exercitum, denique supplicia exigebantur. ut hic n. 26. & 27. & 28. apparet. Livius xxxviii. *Jura reddere in principis*. Sueton. Oth. c. 1. *Capite punire, & quidem ante principia se coram*. L. officium ff. de re militari. L. prima Cod. de Veteranis. In illis testamenta scripta Florus l. xii, c. 10. Itaque tantus terror no-

vae gentis in castris, ut testamenta passim in principis scriberentur. Nepos in Eumene. *In principis nomine Alexandri statuit tabernaculum*. Florus iv. 2. *Et mane cum pullo (nefas!) apud principia conspectus*. Quia in iis Tribuni, decurionum & centurionum honestissimi versabantur, ponuntur pro consilio militari. Justinus l. xi. c. 6. *Si principia castrorum corneris, senatum te alicujus praefcae Reipubl. videre diceres*. Hinc mitti principia auctori l. 11. c. 5. cum praesidere desinunt tribuni sub occasum solis, & milites ad contubernia discedunt. Significant & aciei locum, quem *Principes* occupabant. Vegetius l. 1. c. 20. *Inter principia legionum recipi solebant*. Terentius Eun. iv. 7. 11. *Hic ero post principia; inde omnibus signum dabo*. Livius 11. c. 65. *A tergo clivi erant, in quos post principia integris ordinibus intus receptus fuit*. Tamen. Non dubium est, quin cum laudatis supra viris doctis, & Gronovio, qui ita ad marginem editionis suae emendavit, legendum sit *in principis*, ut clare exhibet cum Saresberienſi Palatinus. *principis* mei quatuor. *principio* Medic. sec. poenas autem in principis fuisse exadas, haec tantum ignominiae notam ibi inusitam, cum Lipsio contra Cuperdum recte statuit, & probat Cel. Perizon. Diss. 1. de Praetorio c. 23. *Voluisset* hic Medic. sec.

62 *Sanguinem missum*] Fusus Gellius 10. cap. 8. TERN. Recte Lipsius censet, hoc fuisse notam merita mortis, sed clementer condonatae, ac in poenam leviores mutatae.

63 *Clearchus*] Male 3. Reg. *Clearchus*. Vide Valer. Max. l. 2. c. 7. n. 2. exterril. TERN. Sine aspiratione MSS. plerique & Saresber.

item metui debere: significans, eos, qui in proelio dubiam mortem timuissent, certum, si deseruissent, manerē supplicium.

XVIII. Appii ⁶⁴ Claudii sententiâ Senatus eos, qui a Pyrrho, rege Epirotarum, capti, & postea remissi grant, equites ad peditem redēgit, ⁶⁵ pedites ad levem armaturam, omnibus ⁶⁶ extra vallum jussis ⁶⁷ tendere, donec bina hostium spolia singuli referrent.

XIX.

resber. *Elearens* margin ibid. & Vatic. *Clearchis* mentionem habuimus quoque l. III. §. 1. ubi videtur. Porro ab exercitu Petrensi. exercitum metnere Vatican. *exercitus Imp. tinendum esse* Saresber. Utrumque Valerius exercitus sui auribus inculcando, a militibus imperatorem potius, quam hostem metui debere. Pro timuissent Leid. sec. vitavissent. Mox remanere Palat. & ante in eos Vossian.

⁶⁴ Claudii] Perpetam in Keuch. & Tenn. Edd. Claudii scribitur. Mox eos deest in Palat. & Voss. Apud Saresberiensem male ita haec concipiuntur *sententia senatusque consultum omnes &c. ad pedites* MSS. tres.

⁶⁵ Pedites ad] Tō Pedites carent 4. Reg. 2. Hill. Voss. Val. Max. II. 7. n. 15. eandem poenam refert. Tenn. Abest quoque inepte a septem meis, & J. Saresberienf. & Ed. Paris. *at lev. arm. Medicel.* Sed bene Vatican. duo Cantabrig. & Leid. sec. agnoscunt.

⁶⁶ Extra vallum] Samuel Petitus, inductus auctoris nostri opinione, quod Romani a Pyrrho victo demum didicerint, castra sub eodem vallo contrihere, hic vocem vallum minime quadrare putat, & pro eo reponit paulum; sive paulum extra castra, seu cohortium illa corpora velut mappalia. Adi illum l. 1. Observ. c. 11. Acutum sane commentum,

sed falsum omnino, quod vel evincunt sequentia. In eo autem hujus poenae ratio fuit, ut *immuniti adfuerent periculis, & adversus hostem audaciores essent*; uti bene seq. exemplo subdit noster. Praeterea magnus eorum erat numerus, unde patet, acque tutos illos fuisse, sive intrā, sive paulum extra illa mappalia sicā tenderent. At contra, ne tam tuti essent, bene providerat senatus, decreveratque non solum, ne intra castra tenderent, sed etiam *ne locum extra adsignatum vallo aut fossa cingerent*: quod discrete addit Valerius Maximus. Unde liquido adparet; auctorem suae sententiae oblitum hic rursus agnovisse, vallum ante vicum Pyrrhum apud Romanos in usu fuisse. Quod facile accidere Frontino poruit; qui undique modo descripsit exempla, ut ab auctoribus; quos tum legebat, memoriae prodita reperit.

⁶⁷ Tendere] Est figere tentorium, quod a tendere venit. Lucanus l. VII. v. 328.

— Vallo tenditis in illo,
Unde acies peritura venit.

11. AEn. 29.

Hic Dolopum manus, hic saevus
tendebat Achilles.

VIII. AEn. 602.

— Et latius tendebat in
arvis.

Ovidius epist. Penelope.

Dd

1114

XIX. ⁶⁸ Otacilius Crassus Cos. eos, qui ab Hannibale sub jugum missi redierant, tendere extra vallum iussit, ut immuniti adfuescerent periculis,

&c

Illic Aecides, illic tendebat Ulysses.

Silius l. xii. in fine.

Atque ubi atrox Garamas, saevusque descendit Hanno.

Hyginus de castrametatione. Si legiones impares, hoc est tres acceptae fuerint, duae primae lateribus Praetorii per rigorem viae singulatis tendere debebunt. Suetonius de Germanorum cohorte, in Galba c. 12. *Juxta C. Delabellos hortos tendebat. Tenu.* Adde §. 19. ubi male in Palat. cedere; & §. 21; Livium l. xxxi. 34. Cypri. l. vii. 2. §. 37. Vossii. ad cit. Valer. locum *neve quis eorum intra vallum tenderet & passim.* Adilipf l. v. M. R. D. s. Sigtermann. de poenis milit. c. 14.

⁶⁸ Otacilius Crassus Cos.} Statilius, Castilius, M. Anilius. A. Crassus MSS. nonnulli. Doctissimus Vir P. Weselingius l. 11. Observ. c. 8. hanc historiam refert ad tempus belli Punici secundi, militesque sub jugum missos ad cladem Cannensem: adeoque, quum eo tempore Otacilius non fuerit Consul. sed Praetor, & pro praetore cum classis imperio, uti bene illic observat, & nos monuimus ad l. 112. c. 16. putat, in honoris nomine hic errorem esse vel auctoris, vel librarii. Verum ego in alia sum sententia, suspicorque, hanc rem accidisse anno xv. B. Punici primi, quo Otacilius alter in Sicilia summum imperium in consulatu administravit, resque omnino prosperas contra alium Hannibalem, Giscois filium, & Hannonem gessit. De hoc Otacilio mentionem etiam facit noster loco supra citato. Nec opinioni meae refragatur, quod tunc temporis Romanorum res prospere fluereat, ut scilicet sunt Polybius l. 3. c. 19.

& seqq. (ubi vide Casaubonum) Zonaras, aliique. Facile enim quodam casu, licet in summo belli inferior fuerit Hannibal iste, neque eo anno in terra, sed mari rem gesserit, antea quidam Romani milites turpissime sese ei dedere potuerunt, & sub jugum missi in captivitate apud Carthaginienses mansissent; donec hoc anno, rebus tam bene succedentibus, in libertatem restituti ad Otacilii exercitum redierint. Neque semper Hannibalem istum male rem gessisse, patet vel ex nostro l. 111. c. 10. ubi Himeram cepit, & Segestanos vicit. Praeterea de militibus Cannensium proelio captis sumi non potest: quippe tam notabilis actionis, qualis est illa *Romanos sub jugum mittendi*, nusquam meminit Livius, qui etiam minimi momenti res de Cannensium exercitu, ejusque reliquiis tam accurate enarrat. Adhuc Otacilius, cui classis cura eo tempore mandata erat, imperium habere non potuit in exercitum terrestrem, qui ut plurimum tunc constabat ex militibus, qui ad Cannas fugerant, vel deinceps temp. delerere voluerant, adeoque in Siciliam relegati erant. Hic videtur agi de paucioribus hominibus extra vallum tendere iussis. Fa-teor, neminem alium ex scriptoribus aliquid de hoc Otacilio Cos. facto tradere: verum quum Livius hic deperditus sit, & saepe a nostro narrentur res, quas frustra apud alios reperias, id meam opinionem nihil infirmat. Immo si de praetore hoc caperemus, acque diceret auctor rem, de qua ceteri, & ipse Livius tacent. His etiam argumentis, si satis permotus in litteris invicem missis Vis ille humanissimus

litum

& adversus hostem ⁶⁹ audentiores fierent.

XX. P. Cornelio Nasica, D. Junio Coss. ⁷⁰ qui exercitum deseruerant, ⁷¹ damnati, virgis caesi publice venierunt.

XXI. Domitius Corbulo in Armenia, duas alas & tres cohortes, quae ad castellum ⁷² initio hostibus

litem secundum me dare incipit, vel saltem ulterius se non repugnare fassus est.

⁶⁹ Audentiores] Sic lege; licet in Voss. 2. Reg. Audaciores. Est enim probae monetae Virgil.

Contra audentior ito, TENN.

Quatuor mei, & Ed. Paris. audaciores, solemnimatione, quae facile e sensu discerni potest.

Audax enim est temerarius, & vitio ducitur ita esse. Audens est fortis, constans, animosus, & ducitur laudi. unde patet hic retinendum omnino Audentior. Docet hoc egregie Cel. Burmann. ad Ovid. l. 1. Art. Am. 608.

audentem Fortisque Venusque juvant.

& alibi. Ardentiores Leid. sec. quod, licet ablandiatur, non temere tamen admittas. hostes male Medicei.

⁷⁰ Qui exercitum deseruerant damnati] Perlibenter nomen exercitum abjecerim, quod sciam, apud antiquos fere absolute deferendi verbum, itidem desertorum usurpari; testes mihi Iureconsulti nostri plus mille locis: eam phrasim ope veterum codicum, & apud Vegetium reposui, & in quadam constitutione Codicis Justinianici. Ceterum ne longius abeamus, ipsum porius Frontinum in causa propria advocandum puto, hoc eodem capite, exemplo xviii. certum (inquit) si deseruissent, manere suppletum. STAW Exercitum deseruerant. Sic omnes MSS. Stewechius ⁷³ exercitum inducit. Quia deserere absolute ponitur. ut hic n. 16. Certum, si deseruissent; ma-

neris supplicium. ut & λειποτάτης desertor apud Quintil. decl. 375. Calpurnium Flaccum decl. 35. & 15. Front. iv. 1. 29. de hoc vide Stewechium ad Vegetium l. ii. c. 3. & c. 5. TENN. Vide & Tacit. l. xiii. Ann. c. 35. Militiae abnuobans deserbantque, & plura ad Lucan. l. ii. 728. In Vegetii illo loco militiam non agnoscunt sex MSS. a me confusum; hic vero omnes exercitum retinent; quae vox cum ab aliis saepe addatur, rationem non video eam ubivis ejiciendi. Rem hanc refert Epit. Livii lv. P. Cornelio Nasica, cui cognomen Serapio vi fuit, & D. Junio Bruto dilectum habentibus in conspectu virorum res saluberrimi exempli facta est. Num C. Martianus accusatus est apud tribunos plebis, quod exercitum in Hispania deseruisset: damnatusque sub furca duu virgis caesus est, & sequestro nummo vitis &c.

⁷¹ Damnati] Petreus. damnatus. & Leidens. pr. Gudian. Cantabrigiae. & Ed. Paris. damnatus. quasi damnatum pro damnatione vel damnato, (quo usus creditur Plinius l. vii. c. 44. sed vide illic Harduinum) poneretur, uti destinatum pro destinatione, responsum pro responsione apud nostrum, & similia plurima apud alios. de quibus egimus ad Praefat. l. i. 1. Damnato virgis caedi solet; virgis caedi publica populi, & Consulum condemnatione. Verum Damnati cur spernetamus; nulla causae est. Venerunt rursus MSS. aliquot.

⁷² Initio hostibus cesserant] Quid hoc refert, num initio; an, dein-

sibus cesserant, extra vallum iussit tendere, donec adsiduo labore & ⁷³ prosperis excursionibus redimerent ignominiam.

XXII. Aurelius Cotta Cos. quum ad opus equites, ⁷⁴ necessitate cogente, iussisset accedere, eorumque pars ⁷⁵ detraxisset imperium, questus apud Censores, effecit, ut ⁷⁶ notarentur. A

pa-

¶ Vulgo DETRACTASSET.

ceps hostibus cesserint, si tamen cesserunt prae turpi metu. Non dubium est mihi, quin hoc sit vitiosum, licet sicco pede transiliant interpretes praeter Scriverium, qui locum stellula, tamquam corruptum in sua editione insignivit: Palatina. pro initio habet Adicon. Scriverii unus Luicau. Medicus uterque quae (qui pr.) Secum a. c. initio. Ineptissime; Hinc tamen videor verissime eessere quae ad castellum cum Patris &c. Confirmat hanc emendationem Tacitus l. xiii. Ann. c. 36. Corbulo curam praefidiorum Pactioni Orphito mandat. l. &c. rupto imperio postquam paucae proximis castellis turmae adveniant. pugnamque imperitia postebant, congressus cum hoste funditur. Et damno ejus exterriti, qui subsidium ferre debuerant, sua quisque in castra trepida fuga rediere. Quod graviter Corbulo accepit; ingrepitumque Pactionem, & praefectos militum tendere omnes extra vallum iussit; inque ea contumelia detonsi, &c. Vides, lector, plane unam eandemque narrari rem, adeoque unum, idemque ductoris debere esse nomen. Quod si Pactionis, vel Pactionis nomen apud Tacitum, ut nonnulli videtur, corruptum est, & hic aliud foret quaerendum, cum illo consonum. Mutius, vel Numerius prope ad vulgatae apud nostrum lectionis litteras accedit. aut propius magis cum Icio, seu Iccio: ut dictus fuerit P. Iccius Orphitus.

Icciorum gens nota in Rep. jam Romana. V. Glandorp. Onomast. Iccius Soterichus apud Gruter. p. 420. n. 4. Est & alia gens Icia in nummis.

⁷³ Prosperis] Hillensberg. crebris. dein adimerent Medic. sec.

⁷⁴ Necessitate] Leid. sec. ex necess. dein saepe Palatin. sed recte vulgatis consonat Saresber.

⁷⁵ Detractasset] Medicei detraxisset imperio. Sed uterque Leid. Hillensberg. Cantabr. tert. & Ed. Paris. detractasset. ut aliquoties supra habuimus. Vide §. 25. & ad l. i. c. i. 9. Detractamento certamen.

⁷⁶ Ut notarentur. A patribus &c.] Ut notarentur a patribus. Deinde MS. SCHIV. 3. Reg. 3. Hill. ita distinguunt. Ut notarentur a Patribus. Deinde TENN. Post patribus distinguunt etiam Leidenses, & Varican. cum Edd. Paris. & Wech. Immo Medicei, & J. Saresber. ut a patribus notarentur. Palat. ut notarentur patribus. Omnes perperam. Censores enim notabant, non patres, qui stipendia dabant. Hinc eandem rem sine Consulibus mentione suppliciter ad Censores refert Valer. Maximus l. ii. c. 9. §. 7. Equestris quoque ordinis bona magnaque pars, cum juvenet Censorum notam patiente animo sustinuerunt, quos M. Valerius, & P. Sempromnius, quia in Sicilia ad munitionum opus explicandum ire iussu facere id neglexerant, equis publicis spoliatis in numerum avararum restit-

patribus deinde obtinuit, ⁷⁷ ne eis praeterita ac-
ra procederent. Tribuni quoque plebis de ea-
dem re ad populum pertulerunt, omniumque
consensu stabilita disciplina est.

XXIII. ⁷⁸ Q. Metellus Macedonicus, in Hi-
spania, quinque cohortes, quae hostibus cesse-
rant, ⁷⁹ testamentum facere iussas, ad locum re-
cuperandum remisit; minatus non nisi post vi-
ctoriam ⁸⁰ receptum iri.

XXIV. P. Valerius Cos. Senatus praecepit ex-
ercitum ⁸¹ ad Sirim victum ducere ⁸² Firmum ^b,
ibi-

^a Vulgo hic novum exemplum incipit. ^b Vulgo SENIUM.

retulerunt. Ceterum mirari debeo
hultam Keuchenii gloriam, no-
tantis ad notarentur. Itaque, vul-
go VOCARENTUR. quum istud vo-
carentur nusquam invenerit, nisi
in Ed. Parisiensis, cui accedit MS.
Billensb. Ceterae cum MSS. Edd.
Edd. Hittorp. Wech. Mod. Stew.
Scriv. quas inspicere debuit, re-
cte notarentur. Mox dein Palatin.
& ejus.

⁷⁷ Ne acra procederent] Justinus
l. xii. c. 4. Stipendia itabi defini-
rent. Aufonius allusit epistola ad
Paulum. Et quia sub Imperatore
meo tum merui; procedere mihi in-
ter frequentes stipendium jubebis.
Valer. Max. ii. c. 7. n. 15. Legio-
ni neque stipendium anni procede-
re, neque acra dari voluit. TERN.
Livius l. xiv. c. 5. Iis perinde sti-
pendia procedens. l. xviii. c. 11.
Ne praeterita stipendia procederent
iis. Quae explicat summus Gro-
novius ad l. v. 48. Quum stationes
procederent. Porro male vulgo
seqq. Tribuni &c. hinc divellunt,
& novum faciunt exemplum;
quum per se pateat ad idem fa-
ctum pertinere, quare auctoribus
MSS. & Edd. VV. ut & Sares-
beriensis haec eidem exemplo an-
nexui, & continuavi.

⁷⁸ Q. Metellus Macedonicus] Sic
ac praenomine Palatin. & Leid.

sec. Macedonius idem cum Medi-
ceo pr.

⁷⁹ Testamentum facere] Erat
militis ob magnitudinem hosti-
lium copiarum mori persuasi, &
pugnaturi non spe victoriae, sed
in mortis ultionem: Caesár. lib.
1. Bell. Gall. c. 39. Vulgo totis ca-
stris testamenta obsignabantur. Flo-
rus iii. c. 10. de eodem bello.
Itaque tantus novae gentis terror in
castris, ut testamenta passim etiam
in principiis scriberentur. Vellejus
l. ii. c. 5. Facientibus omnibus in
procinctu testamenta, velut ad cer-
tam mortem eundum foret. Sic
apud Justinum l. iiii. c. 5. Lacedae-
monii pugnaturi, testes in-
sculptis suis & patrum nominibus
dextro brachio deligaverunt; ut si
omnes adversam praelium consump-
sisset, & temporis spatio confusa
corporum lineamenta essent, ex in-
dicio titulorum iradi sepulturae
possent. Ex quibus constat, testa-
mentum sine spe redeundi fa-
ctum. TERN.

⁸⁰ Receptum iri] Medicei, &
Vaticanus receperunt. deest recep-
tum in Palatino. Res acra est ad
Contrebiem. V. Aurel. Viâ. c.
61. Valer. Max. l. ii. 7. 10. & il-
lic notas.

⁸¹ Ad Sirim] Sic lege. unus
Reg. Senn. Stephanus. Sicis p6-

ibique castra munire, & hiemem sub tentoriis exigere. ⁸³ Senatus⁴, quum turpiter fugati ejus milites essent, decrevit, ne auxilia ⁸⁴ ei ⁵ submitterentur.

⁴ Vulgo hic notum exemplum. ⁵ Vulgo eis.

λις Ἰταλίας, πολλοὶ τὴ Μετὰ ποταμῷ, καὶ ποταμῷ. Τὸ Ν.Ν. *Suum*, & *Sisim* MSS. quidam perperam. *Sisim* recte, non vero *Lirim*, ut Florus l. i. c. 18. ubi omnino consulendi Viri docti.

⁸² *Serinum*] *Firmum* MS. SCRIV. 2. Hilli: *Servium*. 1. Reg. *Sutrinum*, Scriverius *Firmum*. Iego *Firmum*, quod in Picens ponitur a Ptolemaeo propter Asculum. TENN. *Servum*, & *Servium* MSS. mei quinque. *Sutrinum* Vatican. Sed *Firmum* diserte Palatin. quo facit, quod Gudian. *Firmi* pro *Lirim* habeat. duci ad *Sirinum* Petroni. *Serinum* nihili est: quare *Firmum*, (quomodo haec urbs in Picens vocatur frequentius, quam *Firmum*), reposui, donec certius quid reperiat. Nam posset videri, *Firmum* nimis longe distare ab Heraclea, & Siri fluvio in Lucania, ubi P. Valerio Laevino Cos. primum factum est proclium, quam ut credibile sit, Senatum voluisse exercitum tam procul revocare vel amandare, quo Pyrrhus majorem depulandi Italiam haberet occasionem. Quamquam Romani causas potuerunt habere nobis ignotas, cur ibi sub pellibus manere exercitum voluerint. praesertim cum circa hoc tempus res actae sint contra Hetruscos. Non multum alioquin abeunt *Surrentum*, *Grumentum* &c. Illustriss. Schelius id Hygin. pag. 112. citat *Serinum*. quod, quid vellet, nescio. In *Serinum* intelligo scilicet agrum, ita dictum a *Serio*, vel *Seria*, vel *Serina* colonia, in Campania vel, ut aliis placet, in Latio. Vide Ortelium, & Cluver. pag. 1021. *Serina* est apud Vell. l. 1. c. 14. unde videtur *Serinum*,

⁸³ *Senatus*] Voss. 1. Reg. & optimus Hill. haec jungunt praecedentibus, sine paragrapho novo. TENN. MSS. quoque mei nonnulli, ut fieri debet: sine dubio enim agitur de eodem exercitu. Bis enim fugatos Valerii milites esse nusquam traditur. De ejus autem exercitu hic agi patet ex J. Saresber. l. vi. c. 12. *Senatus cum milites p. Valerii fugati essent, decrevit, ne ei auxilia submitterentur*. Immo MS. Petrensis totum hunc locum ita concipit duci ad *Sirinum*, ibique hiemem sub tentoriis agere, & ne auxilia eis submitterentur legionibus. Ceteris omisiss. Unde patet, auctorem nostrum hic vehementer luxatum, & misere per librarios tractatum esse, quod clarius videbimus statim. Forlan fuerit exigere, & quia t. Quidquid sit, *Senatus* abundat. Saltem cum praecedentibus nos junximus, ut contra statim capis, ejus legionibus disjungenda esse docerimus.

⁸⁴ *Ei submitterentur*] Exemplum istud aliis persanandum relinquo. Verba illa ne auxilia eis submittantur, i. litera geminata sic repono ne auxilia eis submittantur. e reliquis vix ipse Frontinus, si proponantur, ut nunc sunt, se expedierit. Consulendi Historiographi, & ipse Frontinus Libro eodem Capite eodem exemplo rectio a finit. Item Livius, & Valerius Maximus lib. 11. cap. 7. Srw. *Eis* ita Stewechius. Vulgo est *ei*; MS. ejus: idem statim *ei* pro *ejus*. SCRIV. Voss. & 3. Reg. *ei*. TENN. Omnes praeter Ed. Vefal. receperunt Stewechianum *eis*. quod tamen ex meis modo habent Palatia. Medicus (cc.

reatur, ⁸⁵ nisi captis & victis hostibus.

XXV. ⁸⁶ Eis ⁸⁷ legionibus, quae Punico bello militiam ⁸⁷ detraxerant, ⁸⁸ in Siciliam ⁸⁹ avelut relegatis per septem annos ⁸⁹ hordeum ex Senatusconsulto datum est.

XXVI. L. Piso ⁹⁰ C. Titium, Praefectum

CO-

^a Vulgo ET VICTIS HOSTIBUS defunt. & cum seqq. sine destinatione junguntur. ^b Vulgo EJUS. ^c Vulgo DETRACTAVERANT. ^d Vulgo AT IN S. ^e Vulgo sine praenomine.

sec. & Petrenf. Ceteri omnes cum Saresber. et scil. Valerio, ejusve exercitui. quare non video; cur id mutari debuerit.

⁸⁵ Nisi captis] Voss. & 1. Reg. Nisi captis, & victis hostibus: iis vero legionibus, q. P. b. m. d. in Siciliam, qui integrior sentus. TENN. Optime sane: cum in vulgatis nec sentus, nec ratio constant. Facit hoc etiam Vossian. sec. captis. Huius legionibus, & Saresber. victis hostibus. Huius vero legionibus. Monuit hoc etiam Cl. Wesfeling. L. 21. c. 8. Observe.

⁸⁶ Ejus legionibus] Ut vidimus statim, novum est hinc exemplum incipiendum. Agitur quippe nunc de illis, qui post Cannensem cladem temp. deseruissent, Italiae excessisse velle dicebantur, itemque Cannensis pugnae reliquiis. Pro ejus itaque rescripti est, ut, siue iis modo vidimus in duobus Teonulii, uno Scriverit, & Voss. sec. ac Saresber. legi; quibus nunc accedat Vaticanus. Vere autem, ut addatur nequaquam opus est: nec solet iis transitionis ad nova exempla particulis adhibere Frontinus.

⁸⁷ Detractaverant] Rursus detraxerant dedi ex MSS. quatuor vel quinque, & Ed. Paris. pugnam d. tres Cantabr. militia det. Palatin.

⁸⁸ At in Siciliam] In nullo meorum scribitur istud at. quod ex praecedentibus etiam placuisse

me patet locum hic nullum habere: aut tamen est in duobus, & Ed. Paris. Ceteri cum Saresberienfi non agnoscunt. quare sensu postulante ejed. velut abest & Mediceis.

⁸⁹ Hordeum] Sueton. Aug. 24. cohortis, si quae cessissent loco, decimas hordes pavit. Frontin. n. 37. non tantum datam legionario militi pro frumento in poenam ignaviae, sed etiam tyrone, qui male armaturam didicerat. Vegetius l. 1. c. 13. Milites, qui parum in illa praefusione profecerant, pro frumento hordeum cogerentur accipere. Ad quem locum videndus Stewechius, quem ut describam, non tantum otii abs re mea est mihi. TENN. Petrenf. decrevit hordeum dari.

⁹⁰ Titium] 4. Reg. & Voss. C. Titium. & sic vocatur Valerio Max. l. 21. c. 7. n. 2. TENN. Cum Titium Libri Vulg. putabam legendum. L. Piso Cor. Titium praefectum. &c. Fuit L. Calpurnius L. F. C. N. Piso Frugi Consul A. V. C. DCCX. At, cum mendose ita in vulgatis legeretur Cum Titium, rescripti in annalibus Romanis Srephanus Pighius C. Titium, & in ora noeat, se hoc praenomen ex Vereri MSro valde correcto retinuisse. Vide Annalium T. 111. l. 1111. initio. SCRIV. Cur. post. cum est in Edd. Paris. & Wech. ac MSS. Vatic. Cantabr. tert. & Hillensb. &c. ut coniecerat Scribd d 4. ve-

cohortis, ⁹¹ quod loco fugitivis cesserat, ⁹² cinctu togae praeciso, soluta tunica, nudis pedibus in principiis quotidie stare, dum vigiles venirent, iussit, ⁹³ conviviique & balneo abstinere.

XXVII. Sulla ⁹⁴ cohortem & centuriones, quos

a Valgo cincto.

verius non male Leid. pr. *Clavum* Medic. pr. verum C. live *clavum* Gruterian. Gudlanus, & Leid. sec. quare id ex consensu virorum doctorum reposui. *Equitum praefectum* vocat eum Valen. Maximus; si vero *cohortis praefectus* fuerit, tum *pedum* debuisset dicere Valerius. Verum praeterquam quod non ita loqui soleant, sed tum *cohortis praefectus* vocent eos idonei auctores, expresse addit idem, a quos locis illis equitibus idem proos esse, & in funditorum alas eos transcriptos. Erraverit ergo noster, vel alium scriptorem secutus sit, oportet. Nam vix persuadere mihi possum, ut putem *cohortem* *auxilium* dictam ab ipso de equitibus: est ipsius tempore jam fuerint *cohortes* equestres seu equitales. De quibus agit eruditissime Nobil. Scheilius ad Hygin. p. 85. &c. quaeque intelligit Valelius in Aemiliano Marcoll. l. xxiv c. 5. Reliquos ea *cohortes* ad *peditum* *complecti* militiam. Hae cohortes sub Imperatoribus indutae constabant peditibus, equitibusque commixtis.

⁹¹ *Quod loco.* Es quod l. Cantabr. tert. qui Medic. quae Leid. pr. dein fugitivis Ed Wech. cum MSS. duobus male. Cum in Sicilia *balneum* adversus fugitivos gereret &c. Valerius, qui tamen in ceteris aliquantum discrepat, & rem omnem latius enarrat.

⁹² *Cinctu*] Sic omnes MSS.

quos vidi. Gujertus tamen coniecit *Cinctu*. Valerius *Disin* *tunica indutum* Suetonius Augustus c. 24 *Tunicas descenditque stare per totum diem ante praetorium*. TENN. Atqui *Cinctu* in Aeterniano invenit Keuchenius, & ego in Patensi: in Glossis *Cinctus diuina*, *Caput* *ad* *ductis* a Keuchenio: sine *Cinctu* Sueton. a Stewechio infra citatus. Sed & notissimus ex Virgilio, Livio, aliisque *Cinctu* *Gabinus*. Consule Noris. ad Ciceronem p. 408. *Cinctu* an apud idoneos auctores reperias, dubito. Quaeoptat *Cinctu* cum Pighio l. cit. p. 3. reposui. *Cinctu* & Glossa Palatinus.

⁹³ *Conviviique & balneo*] Valerius *Interdixit etiam convivium hominum, usumque balnearum, seu balnearum*, ut MSS. alii, de quo vide illic Socerum meum. Hic autem *que* abest a novem MSS. & Edd. Par. ac Wech. Pigh. *convivii item & b.*

⁹⁴ *Cohortem*] Medic. pr. *cohortes*, dein recte, ut mihi videtur, idem Cantabr. tert. & Palatin. cum Vaticano, & Hillensb. *stationes*, mox *praeruptas* Medic. pr. Voss. & Leid. sec. *perrumpere* *stationes*, *idem*, supra habuimus saepissime, & mox § 36. *praeflare* quoque hic, & § seq. Leid. sec. & Hillensb. male. *praeflare* est totum diem stare. *praeflare* est ante stare. Deest hoc exemplum in Medic. secundo.

STRATEGEMATICON L. IV. C. I. 425
 quorum stationem hostis perruperat, ⁹⁵ galeatos
 & discinctos perficere in principiis iussit.

XXVIII. Domitius Corbulo in Armenia,
 AEmilio Rufo, Praefecto equitum, ⁹⁶ quia hosti-
 bus cesserat, & parum instructam armis alam habe-
 bat, vestimenta per lictorem ⁹⁷ scidit, ⁹⁸ eidem-
 que, ut erat, foedato habitu, perficere in prin-
 cipiis, donec mitterentur, imperavit.

XXIX.

a Vulgo scindi.

⁹⁵ Galeatos & discinctos perficere in principiis iussit. Aliud profecto latet in his verbis galeatos & discinctos, quam arbitrare. Anne galeam Frontinus illi reliquerit, qui iam ante militari cingulo a Sylla privatus est? nunquam inducat, ut credam: mutanda forte vulgata lectio, discalceatos & discinctos perficere in principiis iussit. Frontinus exemplo superiori: cincto togae praefecto, soluta tunica, nudis pedibus, in principiis quotidie stare, dum vigiles venirent, iussit. Paribus fere verbis Valerius Maximus l. 11. c. 7. Iussit eum toga lacrimis abscissis amictum, decursum tunica, nudis pedibus a matre innotum usque ad principia, per omne tempus militiae adesse. Suetonius Neronem prodierit in publicum, sine cinctu, & discalceatus. Strab. Galea canicem promere erat laus, non poena. Stewechius Discalceatus. Verum cur non afferat Engaleatos? ut enarmatos. Atticus. Pavorem hunc meum expulsi. Bnuius. Tum pavor mihi sardoniam omnem ex animo impellerat. Petronius. Fronti expulsi. De quo Senileius p. 33. Stragmontis sic benevolens Suetonius Neroni. 2. Exoculare privare oculis. A. Pulejus. Coecam & phorsis emolam esse fortunam. Tenu. Galeatos. MSS. quidem, Stewechii discalceatos probat omnino Keuchentius. Sed vide, num ex galea.

⁹⁶ & d. legi possit gladio fuisse d. Nam & hoc inter ignominiosas poenas erat. Livius lib. xxvii. c. 13. & quidem ut hic de centurionibus. Exhorribus, quae signa omiserant, hordenum dari iussit: centurionesque manipulorum, quorum signa amissa fuerant, destitutis gladiis (sic bene Gronovius, non d.) discinctos destituit. Si gladiatus diceretur, ut calceatus, galeatus &c. minima mutatione locus posset persanari.

⁹⁷ Quia] MSS. & Edd. VV, qui, vel qui ab h. male.

⁹⁸ Scidit] Scindi MS. Scriv, Scindi sec. Scriverii Editio, & deinceps ceteri, quomodo Palatin. habet cum Voss. Reliqui omnes Scidit, vel, ut est in Voss. sec., Scindit: quod mutari temere non debuerat. Vide, quae notavimus ad l. 11. s. 45.

⁹⁸ Eidemque] Distingue. Eidemque, ut erat, foedato h. Nam ut erat eleganti ellipti dicitur pro, in quo habitus erat. Statius l. vii. Thebaid. vs. 820

Sicut erat, vestes desit in Tartara curru.

Claudianus l. iii. Conf. Honorii 163.

Sicut erat, liquido signavit transito nubes.

Graeci ἵππερ εἴχον. Xenoph. Cyrop. l. iii. f. 43. Τίγερτος διδύς προπύργου πύργου τὸ Κόρυς, ἵππερ εἴχον. Latini. Qualis erat.

D d 5

Sta;

XXIX. ⁹⁹ Atilius ^a Regulus, quum ex Samnio in ¹⁰⁰ Luceriam ^b transgrederetur, exercitusque ejus obvius hostibus ¹⁰¹ averſus eſſet, obpoſita cohorte, juſſit fugientes pro ¹⁰² deſertoribus ^c cædi.

XXX. Cotta Cos. in Sicilia, in Valerium, ¹⁰³ nobilem Tribunum militum ex gente Valeria, virgis animadvertit.

XXXI.

^a Vulgo ATTILIUS. ^b Vulgo LUCERNAM. ^c Vulgo DEFECTORIBUS.

Statius l. x. Theb. 204.

Qualis oras (ſolos infeccrat umbra jugales)

Amphioranus adit.

TENN. Recte Tenuſius. Adinotata ad Lucan. l. 11. 265.

Sicut erat, moeſti ſervans laguvia cultus.

Eundemque Medicei, Praefare principibus prave Hillenſb.

⁹⁹ Atilius.] Sic reſcripſi rursus cum Gudiano, ex Faſtis, nummis, aliſque monumentis, atque ita deinceps ſemper.

¹⁰⁰ Lucernam.] 1. Hill. Lucernam. alter Hill. 4. Reg. & Voſſ. Luceriam. Sic Dionyſio ſcribitur Stephanus, verum Polybio Λυκαεῖαν, cuſus incolae Αὐχναῖος. Ego légerim Nuceriam, quae proxime Samnium in Apulias. TENN. Valde maior, Interpreteres in hiſtoria tam clara non vidiffe, praecuntibus MSS., ſcribendum eſſe Luceriam, ut ex meis quoque exhibent. Leidenſes, Medicus, Varieanus, Gudii, Palatin. Genetianus, alii Luceriam, alii Lucernam. Sic enim ſerpe Livius j. x. c. 85. Alteri Conſuli M. Atilio nequaquam tam facile bellum fuit. Quum ad Luceriam duceret legiones, quam obpugnati ab Samnitibus audierat, ad finem Lucerninum ei hoſtis obvius fuit. & quae illic ſequuntur. Ejuſdem rei mentionem fecit noſter l. 11. c. 2. §. 11. Quamquam

& in Lucerninum ſcil. agrum (ut ſupra in Sentinæ l. x. 2. 3. ubi vide) facile admitti poſſet, utpote quod facilius non intelligi, atque adeo corrumpi ſoluit: ſed malo illud ipſum, quod MSS. totidem litteris habent; ut Lucerna non pro ipſa urbe, ſed agro vicino ſumatur. Vide ad l. 11. 11. 5. In Mantinia. Quidquid eligas, lector, mihi perinde eſt. Ego tamen malim hic Lucernam. De Luceria & Nuceria conſule, quae congeſſi ad Lucan. l. 11. 473.

¹⁰¹ Averſus.] MSS. odo, & Edd. VV. inepte adverſus. V. ad l. 11. 3. 3. aciem hoſtium averſit, i. e. pedem reſerre coegit. Mox fugientibus depravate Hillenſb. & Edd. Par. & occidi Leid. ſec.

¹⁰² Deſertoribus.] Deſertoribus MS. SCRIV. Vox adulterina. Scriverit MSS. 1. Reg. Voſſ. deſertoribus. TENN. Palatin. Vatican. & Leidenſ. ſec. deſertoribus. Proba quidem vox eſt deſertor; ſed quae hic locum non habet. Deſertor enim eſt, qui deſicit ab alicujus imperio, & rebellat, deſertor, qui ſigna ſine conventu deſerit, & Romam deſtituit. quocirca deſertoribus revoçavi.

¹⁰³ Nobilem.] Perperam vulgo addunt in Valerium Nobilem. Quafi ille Valerius cognomento dictus fuerit Nobilis: Non ſane. Valerius ille erat Tribunus nobilis, quia

XXXI. Idem P. Aurelium, sanguine sibi junctum, quem ¹⁰⁴ obsidioni Lipararum ipse, ad auspicia repetenda Messanam transiturus, praefecerat, quum ¹⁰⁵ agger incensus, & ¹⁰⁶ capta castra essent,

quia ex gente nobili Valeria erat. Distinxi itaque post *Valerium*, & *nobilem* minuscula littera exarari jussi. Paullo autem in Leid. sec. P. *Cotta* etiam male scribitur. Fuit enim *Cajus* & idem, quem habuimus §. 21. Adi, si pluravis, Pighium Ann. T. 11. p. 44.

¹⁰⁴ *Obsidioni Lipararum.*] *Liparitanas* Valer. Maxim. l. 11. c. 7. §. 4. Obiervandum autem, Frontinum multitudinis numero, unam Aëoliarum insularum appellare pro *Lipara*. Quod & fecisse alios notavimus ad J. Obseq. c. 89. *Insulam Lipara*. Saepe tamen incertum est, an scriptores per *Liparas* intelligant omnes insulas, an vero unam. Vide ibid. N. 9. & Doñiff. Duker. ad Flqrum l. 11. c. 2. *Visitor apud Liparas*. His adde Valer. Maxim. l. vi. 9. §. 11. *Cornelius Cos. a Poenis apud Liparas captus*. Pro transiturus Cantabr. tert. & Medic. sec. *transmissus*. An *transmissurus*? i. e. transireturus, trajecturus, seu *transiturus*. Quo sensu notum est, saepe id verbum neutraliter sumi. Vezum ceteri MSS. & omnes apud Valerium Max. servant *ad auspicia repetenda Messanam transiturus*, & crebro ita *transire* usurpatur.

¹⁰⁵ *Agger incensus*] *Incensus*, & sic Ex. 37. *agger*. SCRIV. Val. Max. l. 11. c. 7. n. 4. *Quod ejus culpa agger incensus, & pons castra fuerant capta*. Male in Veneta edit. duobus Reg. & Menagiano MSS. erat *Ager*. Lipsius & ex eo Colerus *Agger incensus*. Quia agger constat ex terra, incendi non potest. Venia tantorum manium, agger & vallum, quibus muniebantur castra, ex quavis materia, trabibus, lapidi-

bus, terra, fascibus fuerunt aggregata Frontinus l. i. c. 5. n. 1, *Vallum oneratum materiis incendit*, ibidem n. 8. *Vallum materia exstructum incendit*. hujus c. n. 37. *Cum agger ab hostibus incensus esset*. Valer. l. vii. c. 6. n. 5. *Aggerem a Caesare congerie hostium cadaverum instructum* narrat. Omnes MSS. retinent *incensus*. Præterea *Agger incensus est*, vel *incepsus* pro *Hostes ascendunt*, vel *ascendant aggerem*, dictio est magis Poëtica, quam Frontiniana. Finge quoque terra exstructum aggerem; Sed Sicilia, in qua haec res est gesta, habet materiam in solo agnendis & nutriendis ignibus naturalem. TENN. Scribe *incepsus*. SCRIV. Cur. post. *Legge incensus*, & ita quoque legitur Ex. 37. VOSS. Miteris, tot viros doctos hic, & §. 37. uti & in Valerio Maximo eadem historiam narrante offendisse ad voces *agger incensus*, quas constanter retinent, vel vitiose *ager* omnes MSS. & bene defendunt cum Tenuilio, cum Doñiff. meus Socer ad Valerii locum. Non tamen cum Tenuilio cogitandum est de materia terrae, incendio apta; sed de vero Romanorum aggere, qui non terra magis, quam lignis exstruebatur. De quo ut nemo amplius dubitet, solito longior mihi placuit adducere exempla. Caesar l. 11. de B. Civ. in obsidione Mastiliae cap. 14. *Secundo magnoque vento ignem operibus inferunt*. Hunc sic dispersit ventus, uti uno tempore agger, plutei, totiusque turris, tormentaque flammam conciperent, & primum haec omnia consumerentur, quam quemadmodum accidisset, animadverti posset.

essent, virgis caesum in numerum ¹⁰⁷ gregalium peditum referri, & muneribus fungi iussit.

XXXII.

Et paullo post: Majori cum fiducia ad alteram torrem aggeremque eruptione pugnaverunt, multumque ignem intulerunt. Cum eo confestim Lucanus, qui cum excelsam nemus cantasset, & stellatis axibus aggerem erectam l. 111. vs. 455. (ubi vide notas) dixisset, de Massiliensibus erumpentibus subnectit vs. 504.

Telum flamma fuit; rapiensque incendia ventus

Per Romanatulis telori munimina cursu.

Nec, quamvis viridi lustratur robore, lentas

Ignis agit vires,
Nec solus silvas, sed saxa ingentia solvit.

Procurbus majorque jacens adparuit agger.

Verum audiamus porro cap. seq. Caclarem, & vulgaris aggeris materia quae fuerit, videamus. Quod unde agger omnino comparari possit, nihil erat reliquum, omnibus arboribus in finibus Massiliensium excisis & convulsis, aggerem novi generis atque inauditum ex lateritius duobus muris &c. facere instruerunt, aequa fere latitudine, atque ille congestus ex materia fuerat agger. Rursus Caesar l. vii. B. G. c. 24. *Fumare aggerem, quem cuniculo hostes succenderant, & seqq.* Ex ligno maximam partem constitisse aggerem patet quoque ex eodem Caesare l. i. B. Civ. c. 40. ubi ponitur esse interruptum cognoverunt ex aggero & crateribus, quas flumine vehabantur. Vegetius l. 1. c. 15. *Agger autem ex terra signisque extollitur contra murum, &c. c. 28.* Arveter, machinas ipsique aggeres ignibus concrevant. Hisce omnibus denique adde simplicissimum Livii locum l. xxvii. c. 23. *Sed armati frequentes, quidam ignes etiam, quos aggeribus in-*

jicerent, ferebant. Hinc ad differentiam talis aggeris, qui pro magna parte e materia fiebat, dixit Varro l. i. de R. Rust. c. 14. *fassa & terreus agger.* ubinequaquam rescribas terrenus, ut alii volunt. Idem enim l. iv. de L. Lat. p. 15. Ed. Dord. *Subura, quod sub muro terreo Carinarum, in ea est Argeorum Sacellum sextum.* & paullo post *quod subest ei loco, qui terreus mtrus vocatur.* J. Caesar l. i. B. Gal. c. 43. *Plantitius erat magna, & in ea tumulus terreus satis grandis, quamquam, ut verum fatear, illuc MSS. plerique, & Ed prima exhibent terrenus.* Virgil. lib. 11. Georg. 341.

virumque

Torrea progenies auris caput extulit arvis.

uti omnino (non ferrea, quod vulgo legas) cum viris doctis scribendum est, ut Philargyrius, Laetantius l. 11. c. 11. & ipsa docent ratio. Loquitur enim Maro de recens natis hominibus, quibus epitheton aurea magis convenisset, quam ferrea. Pompon. Mela l. i. c. 9. *Animalia ex parte jam formata, ex parte adhuc terrea videntur.* Saepius denique hac voce usus est Prudentius, ut Cathem. 12. 25. xii. 90. Psichom. vs. 773. aliique scriptores Ecclesiastici. Ad J. F. Groenov. Observ. Eccles. p. 101. sed de deverticulo in viam revertamur.

¹⁰⁶ *[apta castra.] Immo pene capta e. ant, non capta. Valerius ibid.*

¹⁰⁷ *[Gregalium.]* Val. Max. Gregalis militiae munere inter pedites fungi coegit. Bene Pighius ex Frontino notat, *rd Gregalis,* quo carent 2, Regii, & 2. Leidenses MSS. facere rotundiorum sensum. Quia

gic-

XXXII. Fulvius Flaccus ¹⁰⁸ Censor Fulvium fratrem suum, quia legionem, in qua Tribunus militum erat, injussu Consulis ¹⁰⁹ dimiserat, ¹¹⁰ Senatu ¹¹¹ movit.

XXXIII. ¹¹¹ M. Caro ab hostili litore, in quo per aliquot dies manserat, quum ¹¹² ter dato ¹¹³ profec-

a Vulgo DEMISERAT. b Vulgo a SENATU. c Vulgo TRADITO.

gregales erant obnoxii quibuscunque militiae operibus, & tanquam villissimi ex centuriarum ultimis decuriis. Unde per contemptum Catilinae, Clodii & Antonii affecit a Cicerone eorum gregales appellantur. TENN. At recte jam notarunt viri docti, per voces militiae munera inter pedes satis exprimi gregalem militem. Praeterea Valerius tum non gregalis, sed gregariae, ut alibi facit cum ceteris scriptoribus, dixisset. Hic etiam Petrenus gregariorum, attamen contra nostri styli, qui ab aliis scriptoribus hic diversus semper gregalis usus est, pro gregario milite. V. lib. III. 9. 13. 6. I. IV. 3. 12. 6. 2. & saepius, uti ex Indice quisvis videre possit.

¹⁰⁸ Censor.] Scriv. unus, Vossian. Hillensb. & Ed. Paris. Consul perperam, ut statim liquebit, & ipsa dicitur ratio antiquitatis. Iidem non bene in quam Tr. m.

¹⁰⁹ Dimiserat.] Sic lege c MSS. & §. 37. Inepte in sec. Scriverit, Keuchemi, Tennulii, aliisque Edd. legas utrobique demiserat. Senatu est motus Fulvius a fratre, quia missionem dederat legioni, eamque dissolverat. quod Latinis semper dimittere dici notissimum est. Valerius Maximus I. II. c. 7. §. 5. *Q. Fulvius Flaccus Censor, Fulvium fratrem consortem, legionem, in qua tribunus militum erat, injussu consulis domum dimittere ausum Senatu movit.* uti pro coheretorem legionis bene emendavit

Perizonius. Nam nullus dubito, quin hanc historiam tangat Livius I. XL. c. 41. *Prisquam hi consules venissent ad exercitum, praerant A. Postumius, & frater Q. Fulvii M. Fulvius Nobilior. Secundae legionis Fulvius Tribunus militum erat. Is mensibus suis dimisit legionem.* Verum nota, illic M. male vocari, qui aliis dicitur Censor, ut Vellejo I. I. c. 10. Cn. Fulvius Senatus motus est, & quomodo ex Sigonii ac Glandorpilii placito nunc legas illic, Livio I. XL. c. 27. *Notae Cn. Fulvii, qui frater germanus, & ut Valerius Antias tradit, censor etiam Censoris erat.* Antea ibi fuit L.

¹¹⁰ A Senatu movit] Dese praepositionem. TENN. Recte praepositionem delendam iussit Tennulius. Nam nec comparer in MSS. meis septem melioribus, nec solent eam addere in hac formula antiqui scriptores. quod vel liquet ex praecedentis notae exemplis. Ejeci igitur.

¹¹¹ M. Caro.] Caret praenomine, ut solet, Leid. sec. pro ab host. Keucheni ait, in nonnullis libris esse in b. sed jungenda ab b. l. praefactionis signa dato, per statim in Leid. sec. non comparere.

¹¹² Tradito] Voss. 4. Reg. 3. Hillensb. & Rom. tardato. TENN. Tardato exaratur quoque in MSS. meis undecim, & Ed. Paris. Ex quorum consensu suspicatus dudum sum, reliquisse Frontinum ter dato. Haec enim dati signa

fectionis signo, classem solvisset, & relictus e militibus quidam ¹¹³ a terra ⁴ voce & gestu exposu- laret, ¹¹⁴ uti tolleretur, circumacta ad litus uni- versa classe, comprehensum supplicio adfici iussit, & quem occisuri per ¹¹⁵ ignominiam ⁶ hostes fue- rant, exemplo potius inpendit.

XXXIV. Appius Claudius ex his, qui loco cesserant, ¹¹⁶ decimum quemque militem, sorte du-

a Vulgo ALTA. b Ed. TENN. IGNORANTIAM.

triplex repetitio vehementius ag- gravat militis peccatum, quod vel semel dato signo, non au- tem tardato, puniendum erat. Morem autem fuisse in re navali, ter signum dari, cum solverem naves, docet nos huc alludens Valerius Flaccus l. 1. v. 351.

Et jam finis erat: Zephyramque ratemque morantes

Solveras amplexus tristi tuba tertia signo.

Immo de veritate conjecturae meae nunc amplius non dubito. nam peripicue ter dato scriptum deinceps reperi in Leidensi sec. Codice,

113 *Alta voce.*] Hic locus, si Indubiae sanitatis esset, ut etiam interpretes huc usque de eo nihil monuerunt, vehementius confir- maret eorum opinionem, qui *altam vocem* Latinam satis judi- cant pro *clara* contra Vossium, cui assentitur Cel. Burmann. ad Ovid. l. 1. v. Tr. El. 9. 24. Nec opus iis esset, *altam v. defende- re* Catulli loco *conclamate altiore voce*, aut Quintil. l. 1. xi. Inst. Orat. c. 3. *Attollitur, descendit vox altius & inferius*; quae loca nihil certi probant, uti nō Se- necae in Troasini v. 197.

Haec fatus alta voce, dimisit diem.

Nam veterimus Florentinus; op- time illic exhibet

Haec fatus, alta nocte divise d. Quin etiam hic nullus liber scri- ptus, eorum saltem, quos ego

inspexi, *alta* habet. Palatinus hic in mendo cubat. Medicei, & Edd. Rom. ac Bonon. *accerra- ma. i. e. intentra & vehementi.* Quamvis & hoc non placeat. Leid. sec. *qui cum v.* sed Gudia- nus; Gruterianus, Vossian. Lei- densis pr Cantabrigienses tres a *terra. optime. exposulabat a terra* sive stans in terra, & forsan al- tiore quodam loco *voce & gestu.* Vim hanc praepositionis a vide in notis ad Lucan. l. v. 640.

videre trementes

Fluctibus a summis praecaepe ma- re.

Virgil. l. 11. AEN.

Inde toto pater Aeneas se orsus ab alto.

114 *Uti tolleretur*] Assumere- tur in navem 111. AENEID. 601.

Tollite me; Tenebris, quasumque abdacite terras.

Hinc Juliae dictum Macrobius l. 11. SATUR. c. 5.

Namquam nisi navi plena tolli videturam. TENN.

115 *Per ignorantiam*] Sic edi- dit Tennulius, consulto, an er- rore typothetarum, nescio, quam- vis ultimum credere malim. Nam MSS. & Edd. omnes *per ignomi- niam*, i. e. ignominia illi & po- pulo Romano illata. *Per ignoran- tiam* non occiderent, cum viderent hostes, eum esse Romanum & hostem suum.

116 *Decimum*] Decanum Palat. forsan voluit Decimum.]

ductum, ¹¹⁷ fusti & percussit.

XXXV. ¹¹⁸ Fabius Rullus Cos. ex duabus legionibus, quae loco cesserant, vicenos ¹¹⁹ forte ductos in conspectu militum securi percussit.

XXXVI.

a Vulgo FUSTE. b Vulgo sine VICENOS.

¹¹⁷ Fuste] Erat iste mos talis, auctore Polybio. Accipio fusto tribunus vix tantum attingebat damnum, quod ubi factum erat, omnes, qui in castris erant, cadendo fustibus lapidibusque, plerosque in ipsis castris conficiebant. Ac si qui evassissent, nec sic quidem servari poterant: quippe qui neque in patriam redire audent, neque a propinquis domum recipi possent. Non tantum extra ordinem (ut & Livii epitome l. LVII. testatur) verum in alio delicto quoque deprehensus addiciebatur hoc supplicio. Hirtius bel. Hisp. c.

27. Milesque, qui fratrem suum in castris jugulasset, interceptus est a nostris & fusti percussus. Paulus Diaconus l. XII. hist. testatur latam legem ab Imperatore Valente, ut monachi militarent, nolentes autem per tribunos & milites fustibus interficerentur. Notens dicitur Fustuarium mereri. Livius l. V. Fustuarium moritur, qui signa relinquit, aut praefido decedit. Similis, sed mitior poena Germanis, dicitur ab Spießeläuffen. Tarquinius auctor castigationis Eutropio l. II. & Suidae in Σέ-

μπερσος dicitur notante Stewechio. Solebant etiam ad palum ligari nocentes, & sagittis confici. Rufus in LL. militaribus. καταδύμενοι τοὺς σαρπηγεῖας ἐκείνῳ τῷ ταγματί, τῷ πρώτῳ φάλαγγος, ὃς ὁπλομαχοῦντος ὡς τῆς αἰῶς, ἀποδοκῶνται (decimari) ὃς ὑπὸ τῷ λοιπῷ ταγματὶ καταδοξιδύμεν. TENN. Vossian. Cantabr. B. Publ. & Hillensberg. fusti. Recte, & ex formula. Adi omnino notas vi-

torum doctorum ad Vellej. l. II. c. 78. Quippe primipili centurionem nomine Vibullium ob turpem ex acie fugam fusti percussit. ubi & de ablative fusti, & de more fustibus interimendi invenies multa. Adde Apulej. l. IV. Metam. circa principium. fuste etiam in Saresber. Ceterum discrepat hic Livius l. II. c. 59. & securi percussos ait ab Appio Claudio. Ad hoc centuriones, duplicariosque, qui reliquerant ordinem, virgis caesos securi percussit. Cetera multitudo forte decimus quisque ad supplicium lecti.

¹¹⁸ Fabius Rullus] Fabius Rullus Cos. SCRIV. unus Reg. Paulus Julius. Scriverunt Fabius Rutilius, TENN. Non voluit scribere Scrivet. Rutilius, sed mone- re tantum ita esse in aliis, sc. Palatino, Petreni, & J. Saresber. In Mediceis, & Vaticano Paulus Julius. Paulus Lucius Edd. Italicae. Fabius Tullius Cantabr. tert. Rullianus placet Cl. Wesselingio l. II. Obs. c. 8. qui ita cum aliis reponit quoque §. 39. sed ego Rullum retinere malo. Vide omnino, quae notavi ad l. II. 4. 2. & statim §. 39.

¹¹⁹ Sorte ductos] Ductum Palat. Ductas Hillensb. unus Scriv. & Ed. Par. male. Verum locum mutilum esse patet, quod auctor aliis exemplis addat, quot sorte ducti puniti sint. Hunc numerum tamen servarunt nobis J. Saresber. l. VI. c. 12. & Petrus Blesens. Epist. LXIX. e Frontino citantes Vicenos sorte ductos. Quare sine hacitatione eam vocem addidi. Monuit & hoc cit. loco Cl. Wesselingius.

XXXVI. ¹²⁰ Aquillius ¹²¹ ternos ex centuriis, quorum statio ab hoste perrupta erat, securi ¹²² percussit.

XXXVII. M. Antonius, quum agger ab hostibus ¹²³ incensus esset, ex his, qui in opere fuerant, duarum cohortium ¹²⁴ militem decimavit, & in singulos ex his centuriones animadvertit, legatum cum ignominia ¹²⁵ dimisit, reliquis ex legione hordeum dari iussit.

XXXVIII. In legionem, quae ¹²⁶ Rhesium oppi-

a Vulgo Aquirtus. b Vulgo demisit.

¹²⁰ *Aquirtus*.] Forte *Aquilinus*, qui in Sicilia bellum servile compescuit. Hieronymus in Chron. numero Eusebiano MDCCCXX. ad quem num. vid. Scal. Scriv. Cur. post. *Aulus Quiricius* Medicei. *Idem* Saresber. *Fabius Rutilius* Edd. Rom. & Bonon. *Aquilinus* cum Liphio, sive potius *Aquillius* omnino legendum existimo, quomodo etiam se malle ad me perscribit Cl. Westeling. & cum Scriverio Manium Aquillium, qui servile bellum confecit, intelligo; de quo plura vide apud Ursinum in Num. Consul. & Pigh. T. III. Ann. p. 177. Cic. l. v. in Verr. c. 1. 2. Quidquid sit, *Aquirtus* corruptissimum est. Nulli enim fuisse *Aquirti*.

¹²¹ *Ternos*.] Palat. *trinus*. Medic. pr. *trinos*. Edd. Ital. *ternas*, & statim *quarum*: quia non ceperunt, inesse Synthesin. ab hostibus p. fuerat Cantabr. praerupta Medic. pr.

¹²² *Percussit*.] J. Saresberienfis, vel quia ita in Frontino forsitan invenit, vel quia variare orationem voluit, citat *addixit securi*. Quod si vel in uno Cod. reperissem, facile admiserim. Notum est enim *addicere* a praetorio jure & ejus voce *addico* translatum esse ad quamvis damnationem, unde apud Ciceronem *Addicere* morti. Valer.

Max. l. VII. c. 3. §. 1. *Inmerentem capitali supplicio addici*. Pluta si vis, adi paralipomena Dempsteri ad Rosini Antiq. l. x. c. 9.

¹²³ *Incensus*.] *Incensus* MS. Scriv. v. §. 31. F. *incensus*. Idem Cur. post. Lege *incensus*, ut supra paulo. Voss. At tu, lector, illic meliora vide.

¹²⁴ *Militem*.] Palat. *militem*.

¹²⁵ *Dimisit*.] Notae sunt tres missiones. 1. *Honesta*; ob peracta stipendia, vel egregia facinora. 11. *Causaria*, ob morbum. 111. *Ignominiosa* ob dedecus. Sed legatum officii hae ignominia rarius est. Suetonius Calig. c. 44. *Legatos, qui auxilia ferunt ex diversis locis adduxerant, cum ignominia dimisit*. l. 11. ff. de his, qui notantur infamia. Praefectum cohortis, vel alae, vel legionis, vel tribunum sive cohortis, sive legionis; & secundum Pomponium etiam cum, qui exercitui praefecti, licet consularibus insignibus utatur, ignominiae causa ab Imperatore missum, notari infamia docet. Vide Stewechium ad Veget. 11. c. 3. *Terni*. V. ad §. 32.

¹²⁶ *Resium*.] Ubi, ut habent excerpta Appiani l. 553. *Ἐν τῇ συνθηκῇ καὶ φυλακῇ τῶν πόλεως, καὶ τῇ πύλῳσι ἐν τῶν ἰχθῶν, πᾶσι*.

oppidum ¹²⁷ jussu ¹²⁸ ducis ¹²⁸ diruerat; animadversum est, ita ut ¹²⁹ quatuor millia, tradita custodiae, necarentur. Praeterea ¹³⁰ Senatusconsulto cautum est, ne quem ex eis ¹³¹ sepelire vel lugere fas esset.

XXXIX. L. Papirius Cursor Dictator Fabium

¹³¹ Rul-

a Vulgo injussu.

ωαρίσπονυόιτε κ' Δίξιν & ὁ ἡ γυμνασίῳ αὐτῶν. Προσάλει & custodia Rheginorum adversus hostium excursiones praesidium agebant, simul cum praefecto Decio. Hic Decius a Valer. Max. II. 7. 15. vocatur Jubellius. MSS. 2. Reg. Bubellius. Leidenensis unus habet Budellius, alter Budellius. Rhegium autem alias quoque a praefidiario vexarum Justinus. IV. 3. TENN. Decius Jubellius erat dux. Vide Socrus mei notas ad Valerium.

¹²⁷ Injussu] Lege secundum 4. Reg. & optimum Hill. Jussu Ducis. Nam Decius, autore Appiano, ex praefecto tyrannus evasit. *Αὐτὶ φησὶν ὅτι τὸν ἐκείνου, in cujus locum milites M. Caesium scribam ejus elegerunt imperatorem. TENN. Rescriptu jussu auctoribus MSS. Palatino, Gruteriano, Leideni primo, Guidiano, & Mediceo. & historia id flagitante. Vide praeter citatos hic auctores Polyb. I. IX. c. 31. Livium I. XXVIII. c. 28. XXXI. 31. & Epit. XII. ac demum Fabric. ad Orof. I. IV. c. 3. aliosque.*

¹²⁸ Diruerat] Lege Diripuerat. TENN. Diruerat MSS. constanter servant refragantibus omnibus historicis, qui occupatum, & direptum modo Rhegium narrant. quare diripuerat jam legit Casaubonus ad Polybium p. 124 Ed. Gr. & Keuchenius. quod & ego praefeream. Non raro autem haec verba confunduntur. Caesar B. G. I. VII. c. 11. Oppidum diripit atque incendit. MSS. qui-

dam, & Edd. VV. diruit.

¹²⁹ Quatuor millia] Inauditus publico supplicio necatorum sub legibus numerus civitum; affirmatur tamen a Valerio. Quo minore cum invidia id perageretur, quinquagenas per singulos dies virgis caesos sive percuti jussit. Et a Liv. I. XXVIII. Sed Polybius, notante viro summo Henrico Valesio, asserit trecentos in foro necatos, caeteros fortiter pugnantes in obsidione cecidisse: Appianus tantum defectionis autores, viribus, in medio foro virgis caesos, & capite truncatos esse. TENN. Clare docet Casaubonus I. cit. probante Simfonsi in Chronico p. 1139. Ed. ult. & Vossio ad Valer. cec. modo milites vivos captos esse; & Romae supplicio adfectos, reliquis in praedidio VII. annorum, & gravi obsidione mortuis. Tragicis ampullis hoc ergo exaggerant Livius, & ex eo ceteri. Leidenf. sec. hic habet tantum ita ut tradita custodiae necaretur.

¹³⁰ Senatus consulto] Leid. sec. Senatu. Palat. cum.

¹³¹ Sepelire] 4. Reg. optimus Hill. Sepeliri. L. Sepeliri vel ihgeri. TENN. Sepeliri sex etiam mei cum Ed. Pat. Sepeliri, aut duo. sed vulgatum, quod Vaticano, Palatino, Mediceo; Gruteriano, Vossiano, Cantabrig. aliisque confirmatur, sollicitandum non est. Valex. *corumque corpora sepulchrae mandari; morumque lugeri vetuit.*

¹³² Rullum^a, Magistrum equitum, quod adversus ¹³³ dictum^b ejus, quamvis prospere, pugnaverat, virgis ¹³⁴ poposcit caesum, securi percussurus: nec contentioni aut precibus militum concessit ¹³⁵ animadversionem, cumque profugientem Romam persecutus est: ¹³⁶ nec ibi quidem

re-

^a Vulgo RUTILIUM. ^b Vulgo EDICTUM

¹³² *Rutilium*] Sic MSS. & Saltesber. Edd. Bon. & Paris. *Rutilianum*, uti Livio l. vii. c. 29. Valer. Max. l. ii. c. 7. §. 8. vulgo in hac historia etiam audit, & alibi. sed ad l. ii. 4. 2. Jam monuimus, vel *Rullianum*, vel *Rullum* cum viris doctis ubique scribendum esse. Praetuli ego saltem in nostro *Rullum*, quod facilius in *Rutilius* depravari potuit, quam *Rullianus*. Adhaec a Dione Cocceiano cum mentione hujus magisterii equitum clare Ρούλλου vocatur, in excerpt. Peirescian. p. 585. Stewechianae quoque editionis margini *Rullum* calamo adleverat Scrivizius.

¹³³ *Edictum*] 4. Reg. Voss. 3. Hill. & Rom. *Dictum*, quam lectionem genuinam puto, quia Papius fuit Dictator, cujus sunt dictata, vel dicta. Hinc frequentissima phrasis, *Imperator dicto audientem esse*. Plautus Menaechm. ii. 3. 89. *Dicto me emis audientem, haud Imperatorem sibi*. Ne pos Iphicrate c. 2. *Apud Corinthum tanta severitate enarcebui praefuit, ut nullae unquam in Graecia neque exercitationes copiae, neque magis dicto audientes fuerint*. Duci. TENN. *Edictum* per se non damnum. proba enim vox est, & huic rei satis conveniens. Livius l. vii. c. 35. *qui contra edictum Imperatoris pugnavit*, statim *edictum patris Manlii*. Livius rursum l. xxi. c. 14. *Dictator descendit edixitque*. Verum in Palatino, utroque Leidensi, Mediceis, Va-

ticano, & Edd. Rom. Bon. Paris. Wèchel. atque ipso Saresberienfi legas quoque *dictum*, quod proprium maxime dictatori. Livius l. ii. c. 18. *Creto dictatore primum Romae, ut intentiores essent ad dicto parendum*. Gellius l. xvii. c. 21. *Dictator filium suum, quod contra suum dictum in hostem pugnaverat, securi necavit*, ubi male Oisfel. tentat *edictum*. In Livii loco superius citato ante Gronovium legebatur quoque *descendit equo, dixitque*. Decretum Gudian. quod ex dicto corruptum. Ceterum qui Medicei, & adversum MSS. 7. cum Edd. VV.

¹³⁴ *Poposcit caesum*] Petrenf. cecidit. Leid. sec. v. per caesum. Excidisse videtur *iri*, vel *caesum* & securi percussus *iri*.

¹³⁵ *Animadversionem*] Cantabr. text. eleganter aliquid *animadversionis*. Paulo ante *concioni Medici*. pr. & pro var. lect. sec.

¹³⁶ *Nec ibi quidem remisso p. s. metu*] *Remissionem*, & *meruit* MSS. SCRIV. *Nec ibi*. 3. Hill. *Ne ibi*. *Remisso*. 3. Reg. 2. Hill. *Remisso*. Scrivarii MSS. *Remissionem*, p. 1. *meruit*. Vulgata praestat *lectio*, si quidem ad Papyrium omnia referuntur. TENN. *Ne ibi* Palat. Gudian. Leid. pr. & duo Cantabr. *Remisso* Gudian. Leid. pr. & Saresberienf. *remissionem* meruit Vatican. Medicei, & Edd. Rom. Bon. ac Paris. prius ponitur post *meruit*. in Medic. pr. In sec. & Vaticano *supplicii prius*. Placet omnino nec *ibi* quidem *remissionem* *supplicii prius* meruit se.

Fa-

STRATEGEMATICON L. IV. C. I. 435
remissionem supplicii prius meruit, quam ad
genua ejus, & Fabius cum patre provolveretur;
& pariter Senatus ac populus rogarent.

XL. Manlius, cui Imperioso¹³⁷ postea cogno-
men fuit, filium; quod is contra edictum patris
cum hoste pugnaverat, quamvis victorem, in con-
spectu exercitus virgis caesum securi percussit.

XLI. Manlius filius, ¹³⁸ exercitu pro se ad-
versus patrem seditionem parante, negavit tanti
esse quemquam, ut propter illum disciplina cor-
rumperetur; & obtinuit, ut ipsum puniri pate-
rentur.

XLII. ¹³⁹ Q. Fabius Maximus transfugarum
dexteras praecidit.

XLIII.

a Vulgo REMISSO PRIUS S. METU. b AC vulgō.

Fabius; quae nominativi omis-
sio animum loci corrumpendi de-
dit; ut factum est saepissimè. Vi-
de omnino, quae concessi ad Lu-
can. l. II. 218. & l. VI. 728.

*Perque cavas terrae, quas egit
carminè, rimas*

Manibus inlustrat.

Metus supplicii non remissus est,
sed ipsum supplicium. Livius l.
VIII. c. 35. *liberavit onere consen-*
sus populi. Romani ad preces, & ob-
testationem versus, ut sibi poenam
magistri equitum dictator remitte-
ret &c. praeterca remissionem leg-
pater ex seq. rogarent; quod non
habet, quo referatur, nisi re-
misionem. dein & pariter dedi
pro ac, ut videretur concursus re-
petiti tū ac MSS. octo, vel no-
vem, Edd. verustis omnibus, &
Saresb. pariter s. pro eo Vatican.
ut rogare pro vita, & similia. vi-
de ad Phaedr. l. III. F. 2. Rogar-
et Leid. sec.

¹³⁷ *Postea* Sic & alii scripto-
res: quasi T. Manlius Imperiosi
nomen ex hoc facto accepit, ut
inde etiam dicta *Manliana imper-*
via. Verum recte docuit Cel. Fe-

rizonius, huius Titi patrem Lu-
cium Manlium Imperiosi cogno-
men jam habuisse, adeoque ejus
filio quasi hereditarium adhaesi-
se, ut contigit fere omnibus co-
gnominibus. Adi eum Anim.
Hist. cap. VIII. p. 350. & seqq.
Ceterum ab imperioso loco. Palat.
pugnavit Medicei, & Edd. Itali-
cae. virgis caesum deest in Leid.
sec. *virgis abest* a Vaticano.

¹³⁸ *Exercitu*] Leid. sec. *mili-*
te, eleganter, sed dubito, an
verè. dein in Ed. Parisi. *adversus*
virgis patrem. unde Keuchenius
non male conjecit, *virgis. demit-*
tendum esse ad extremum Ex. ut
ipsum virgis pun. p. quempiam
mox Saresb. per illam Leid. sec.
disciplina militiae Saresb.

¹³⁹ *Q. Fabius Maximus*] Servi-
lianus scilicet in *Lustrania Pro-*
cos. Adi Pigh. Ann. T. II. p. 482.
& notas ad Valer. Max. l. II. 7.
II. Oros. l. VI. c. 4. Praenomen
hic deest in Palat. & Leidensi sec.
dexteris MSS. & Edd. nonnulli
cum Saresb. Totum exemplum
abest a Mediceo pr.

XLIII. ¹⁴⁰ C. Curio Cos. bello Dardanico ; circa Dyrrachium, quum ex quinque legionibus una, seditione facta, militiam ¹⁴¹ detraxisset, secuturamque se temeritatem ducis in expeditionem asperam & ¹⁴² insidiosam negasset, quatuor legiones eduxit armatas, & ¹⁴³ consistere ordinibus, detectis armis velut in acie, iussit. Post ¹⁴⁴ haec seditionem legionem inermem procedere, discinctamque in conspectu armati exercitus, stramenta coëgit secare; postero autem die similiter fossam discinctos milites facere, nullisque precibus ¹⁴⁵ legionis impetrari ab eo potuit, ne signa ejus submitteret, nomenque aboleret, milites autem

* Valgo OMNIBUS.

¹⁴⁰ C. Curio] Ita lego. Vulgo est *M. Curio*. SCRIV. Recte Scri-
verius pro *M.* reposuit *Cajum* :
quomodo est in Gruteriano, Leid.
pr. Medic. sec. Gudiano, & Hil-
lensb. ac J. Saresb. l. vi. Poly-
cr. c. 13. & Ed. Paris. *Minucius*
Medic. pr. Verum notandum et-
iam fuerat, hoc a C. Scribonio
Curione non factum esse, cum
erat *Consul*, sed *Proconsul*, ut
præter alios patet ex Livii Epi-
tom. 93. & 95. Adde, quos lau-
dant viri docti, ad Flori l. 111.
4. 6. Sallust. Fragm. Hist. 2. Non
agnoscunt quoque vocem *Cos.*
Leidenfis sec. neque J. Sares-
b. ien. quare delendam censeo.

¹⁴¹ Detraisset] Palat. *decer-*
taisset. Sed quinque vel sex, & Ed.
Par. rursus bene *detraxisset*.

¹⁴² Insidiosam] *Seditiosam* MS.
f. *Septuosam*. SCRIV. Cur. post.
Seditiosam etiam Vaticanus. *Insidi-*
osa expeditio est insidiis ho-
stium plena, & apra. Passivè vox
est sumpta. de quibus adjectivis
adi. Cl. Drakenb. ad Silium l. 11.
99. alibi loca *insidiosa*.

¹⁴³ Consistere omnibus] 4. Reg.
Voss. 3. Hill. *Ordinibus*. TANN.

Iussit omnibus consistere constru-
tio soloeca est, & non, nisi de-
pravata jam Latinitate, a Scrip-
toribus adhibita; quidquid et-
iam nulli defendere eam conen-
tur. Consule Gronov. ad Liv. l.
xxvii. 24. & Burm. ad Ovid. Me-
tam. l. viii. 752. ac quos illic
laudat. Hic autem MSS. mei
omnes, numero tredecim, &
Edd. Modium vel Stewechium
præcedentes habent *ordinibus* op-
time. Quemque suo in ordine
consistere iussit, velut in acie.
omnibus apparet primum in mar-
gine Ed. Hittorpianae, forsan
pro varia lectione Editionis, mi-
hi non visae.

¹⁴⁴ Haec] Hæc uterque Leid.
dein *discinctam*, & *distractam*, *dis-*
inctos, & *distractos* prave MSS.
multi. *Postremo die* Leid. sec. de-
in *nullis* pr. Medic. & Edd. Ital.
Verborum ordinem mutavi e
MSS. omnibus, & Saresb. vulgo
ab eo imp. ejus deest in Leid. sec.
ceterarum carent Edd. Italicae.

¹⁴⁵ Legionis &c.] *Legio* ab eo
impetrata p. & aboleretur ac *dis-*
tribueretur MS. SCRIV. Sic so-
lus Palatin. Cum vulgatis facit
etiam

STRATEGEMATICON L. IV. C. I. 437
tem in supplementum ceterarum legionum distri-
bueret.

XLIV. ¹⁴⁶ Q. Fulvio, Appio Claudio Coss.
milites ex pugna Cannensi in Siciliam ab Senatu
relegati postulaverunt a Cos. M. Marcello, ut
¹⁴⁷ in proelium ducerentur. Ille Senatum con-
sultuit: Senatus negavit, sibi placere ¹⁴⁸ commit-
ti his Rempublicam, ¹⁴⁹ quam deseruissent; Mar-
cello tamen permisit facere, quod videretur; dum
ne quis eorum munere vacaret, neve donaretur,
neve quod praemium ferret, aut in Italiam re-
portaretur, dum Poeni in ea fuissent.

XLV. ¹⁵⁰ M. Salinator Consularis damnatus est
a populo, ¹⁵¹ quod praedam non aequaliter ¹⁵² di-
viserat militibus.

XLVI. Quum ab Liguribus in proelio Q. Pe-
tillius Cos. interfectus esset, decrevit Senatus,
uti

etiam Saresberienfis. quare caus-
sa non est, ut cum Keuchenio
illam Palatini Cod. lectionem
recipias.

¹⁴⁶ Q. Fulvio] Perperam MSS.
multi A. vel Cn. Haec ex Livio
fere ad verbum l. xxiv. in f. &
xxv. 3. 6. 7. De notissima hacre
qui scripsere praeterea, vide hic
apud Keuchenium. Dein post mi-
lites ex pugna Cannensi cecidisse
quid videtur, ut reliqui vel ceden-
tes. quomodo est apud Saresb. l.
vi. c. 13.

¹⁴⁷ In proelium ducerentur] Sa-
resber. & Medic. sec. in proelio.
Palat. in proelium consu... duc.
Vide, num quid lateat. Paullo
ante pro a vel ab f., ut dedi e
Mediceo, Edd. Italicae ex Sena-
tusc.

¹⁴⁸ Committi] Resp. non tan-
tum ducibus, & magistratibus,
verum & militibus dicitur com-
mitti. Liv. 25. Militibus, qui ad
Cannas commilitantes suos deseruis-

sent, senatus nihil videri temp.
committendam esse. TENN. C. 7.
ubi vid. Gronov.

¹⁴⁹ Quam deseruissent] Qui
MSS. Mox ferrent, & reportarent.
SCRIV. Eis v. qui eam Saresber.
Medicei. c. proelium his, vel iis,
qui Remp. deseruissent. Interpolata-
te. dein iidem commisit f. Mox
eorum deest in Hillensb. Idem
aut. ferrent, & reportarent Pala-
tin. donaret, ferret, portaretur
MS. Scotti. sed vide Brissou. de
Farm. l. 11. F. 269. quoad Poeni
in ea essent Petrenf.

¹⁵⁰ M. Salinator] Palatin. L.
Menius Medic. pr. deest praeno-
men in Medic. sec. & Leid. sec.
Intelligitur autem M. Livius Sali-
nator, de quo Livius l. xxvii. 34.
M. Livius erat multis ante annis
ex consulatu populi iudicio dam-
natus. Adj Figh. Anq. A. V. C.
534.

¹⁵¹ Quod] Et quod Medicei, &
Edd. Italicae. dein a Liguribus
Eo 3 Med.

uti ea legio, in cujus ¹⁵³ acie Cos. erat occisus, tota ¹⁵⁴ infrequens referretur, stipendium ¹⁵⁵ ei annuum non daretur, ¹⁵⁶ aeraque rescinderentur.

Med. Leid. sec. & Edd. Ital.

¹⁵² *Diviserat*] 1. Reg. & Voss. *dimiserat*. TENN.

¹⁵³ *Acie*] Pighius T. 11. Ann. p. 349. ubi hanc refert e Livio, Valerio, aliisque historiam, ait, in MSS. se invenisse *facie*. Mei rectius nihil variant, nisi quod Leid. sec. habeat in *qua*. Rescripsi autem *Perillius* per 11 e Fastis, aliisque certissimis monumentis.

¹⁵⁴ *Infrequens referretur*] Supra n. 43. *Legionis signa submitterentur*. Legioni adimerentur signa, ejus milites in supplementum aliarum legionum distribuerentur. Nam secundum Festum, *Infrequens* appellabatur miles, qui *abest*, *absuitque a signis*. Cornificius ad Herennium l. 1v. *Præterea, quod militiae te infrequenter tradidisti*. Aufonius ad Paulum. *Et quia sub Imperatore meo merui: procedere mihi inter frequentes stipendium jubebis. Seu aliter, ære dirutum facies*. *Ære* dirutus est, cujus æra rescinduntur. Festus. *Dirutum ære militum dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum: quod æs diruebatur in fiscum, non in militis sacculum*. Quo alludit Aufonius dicto loco. *Ut cumulo carminis in fiscum suum redacto, redeant versus, unde venerunt*. Varro l. 11. Vita P. R. *Stipendium appellatur, quod æs militi semestre aut annuum dabatur. Cui datum non sit propter ignominiam, ære dirutus est*. TENN. Inepte Medicei, & Palat. in sequens. Cantabr. tert. & frequens vide hic etiam Keuch. & notas ad Festum, & supra ad §. 21.

¹⁵⁵ *Et annuum Æc.*] MSS. ei non daretur, annua æra rescinderentur. SCRIV. *Annuum abest a*

Mediceo sec. & Edd. Italicis.

¹⁵⁶ *Æraque rescinderentur*] Recte, & hi ære diruti vocabantur, auctore Varro. nugantur igitur, qui pro his *numeroque rescinderentur* reponi postulant. MOD. Ora libri Parisiensis habebat, *numeroque rescinderentur*. Id si recipiamus, de vi Frontinus agere possit, qui enim numero rescindebantur, milites in numeri e matricula sublati dicebantur, & milites esse definebant. at de his nihil minus, quam somniavit hoc loco Frontinus: agit enim de iis, quos alii *Ære dirutos* vocarunt, de quibus nos in Commentario ad Vegetium. Tum pro vulgata scriptura testimonium, præter alios, dicit Valerius Maximus dicto cap. 7. *neque stipendium anni procedere, neque æra dari voluit*. STEW. Alias *numeroque rescinderentur*. SCRIV. *Æraque rescinderentur*. Est hæc sinceram lectionem apparet ex dictis superioribus: Fallam unius Reg. *A numero rescinderentur*. TENN. *A numeroque rescinderentur* Medicei, & Edd. Italicæ: quæ deest etiam in decem aliis meis. unde adducor, ut credam, rectum esse *stipendium ei n. d. annuaque æra r.* Porro rescidentur, iidem MSS. omnes cum Ed. Paris. præter Vaticanum, de quo dubito. Nihilominus *rescinderentur* præfero. *Rescindere* est irritum facere, abolere. *Recidere* est minuire, abradere: adeoque per æra resciderentur innueretur, aliquod tamen stipendii præteritum fuisse concessum. Adi Gronovium ad Liv. l. XLIV. c. 5. & Obsev. l. 11. c. 22. l. 1v. c. 16. Græv. ad Sueton. Calig. c. 44. ER. qui legit *rescindantur*.

CAP. II.

De effectū disciplinae.

EXEMPLUM. I.

BRuti & Cassii exercitus, memoriae proditum est, ¹ bello civili, quum una per Macedoniam iter facerent, priorque Brutus ad fluvium, in quo pontem jungi oportebat, pervenisset, ² Cassii tamen exercitum & in efficiendo ponte, & in transitu maturando praecessisse. Qui vigor disciplinae effecit, ³ ne ⁴ solum in operibus, verum & ⁵ in summa belli praestarent Cassiani ⁶ Brutianos ⁶.

II.

^a Vulgo NE NON SOLUM. ^b Vulgo ETIAM. ^c Vulgo BRUTIANIS.

¹ *Bello civili*] In b. Edd. Italicae. Dein priorque Brutus exercitus Vatican. Brutus sc. exercitus Palatin. contra Cassium cum exercitu idem. sum Cassii e. Leid. sec. in eff. deest praepositio in Gruteriano, & Gudiano. pontem Medicus, & Leid. sec. in tr. rursus sine in Gruter. Mox vigore Medic. sec.

² *Cassii tamen*] Cassium cum exercitu MSS. SCRIV.

³ *Ne non solum*] Recte vidit Celeb. Perizonius, delendam esse vocem non, & ne poni more frequenti pro ut non. Nullus enim meorum Codicum, immo ne ulla quidem Editio ante Modium agnoscit *non*, praeter Cantabr. tert. qui non habet ne, quare confidenter delevi. Petrenf. ut non. Verum quod ait Frontinus, in summa belli, quae maxime consistit in proeliis decretorii, Cassianos praestitisse Brutianos in eo vehementer errat. Quippe omnes Historici memoriae prodiderunt, in summa bel-

li Cassianos victos, & castris exutos fuisse, Brutus vero cornu vicisse, & adversariorum castra cepisse: quod pluribus ostendit Perizon. Animadvers. Histor. c. 2, p. 81.

⁴ *In summa belli*] Rara significatio, pro *in acerrimis* proeliis. Alias *summae belli* praefectus dicitur Imperator. Nepos Pelopida c. 5. *Cujus belli cum ei summa esset data, eoque cum exercitu praefectus esset, non dubitavit, simulac conspexit hostem, confingere.* TERN. *Summa belli* non simpliciter notat proelia, sed omne id, in quo plurimum consistit momentum, & unde cardo rerum quasi vertitur. Quo sensu saepe haec vox apud Livium occurrit. l. xxix. 4. *Summae belli molem adhuc in Sicilia esse.* xxxii. 17. *Nec eam ignominiam ad unius modo expugnandae moram urbis, sed ad summam universi belli pertinere ratus, quod ex momentis parvarum plerumque rerum penderet.* xliix. 3. *Postquam summam* Ecq. bel-

II. C. Marius, quum facultatem eligendi exercitus haberet, ex duobus, qui sub Rutilio, & qui sub Metello, ac postea sub se ipso⁶ meruerant, Rutilianum, ⁷ minorem⁸ quidem, ⁹ quia⁹ certioris

¶ Vulgo QUENDAM M. QUI.

belle, ac regias omnes copias, terramque hostilem tam e propinquo conspexerunt. Atque siceriam alii. Vide ad Lucan. l. v. 696. ubi quidam legunt;

Sufficit ad summam belli.

Summam belli committere, tradenda duci, frequentissimum est. Ceterum & pro etiam rescripti fide plurimorum Codicum, & Ed. Paris.

[*Erutianis*] Voss. 3. Reg. 3. Hill. *Brutianos*. Vulgata constructio est in Sall. Cat. c. 1. *Qui st student praefare caeteris animantibus*. TENN. *Brutianos* reposui; quoniam ita MSS. mei novem meliores, & Ed. Paris. exhibent; eamque constructionem optimi quique scriptorum non refugerunt. Vide, si vis, exempla plena manu congesta a Celeb. Viris Heintio, & Buimanno ad Ovid. Metam. l. iv. 630.

Hic hominum cunctos ingentis corpore praefans.

Livius l. XLIV. 34. *Quantum numero nos praesent*. Nepos de Regibus in fine omnis in Africa natus praestitisse, & in Hannib. c. 1. praestitisse ceteros, & saepe.

[*6 Meruerant*] Unus Reg. enituerant. TENN. Enituerant a m. pr. Medicei. Leid. pr., & Hilensb. erant, inepte. Vide ad c. 1. §. 11. 3. 13. Supra C. deest in Medic. pr. 2. Med. sec. Marcello idem prave, & qui sub. ipsum Leid. sec.

[*7 Quendam minorem*] Res periculosa est, fatcor, absque veterum codicum adiumento in emendatione scriptorum versari; pergam tamen, ut coepi, quod scilicet faustumque sit, reponam-

que *quaquequam minorem*. Cui optio dabatur duorum exercituum, eum elegit, quem disciplina praevalere intellexit, etsi numero inferiorum. STRW. *Quendam*. Unus Reg. in margine, & Voss. *Conventum*. meliorem exhibet conjectura Stewechii *Quaquequam*. TENN. Barthius l. XIV. Advers. c. 9. *quadam* sc. parte *minorem*, non me probante. Scaliger rectius ad oram codicis sui scribendum monuit *quidem*; idque in Sufiano MSS. invenisse se ait Pighius Annal. T. III. p. 151. Unde, & ira scribi vult: quo facit, quod in Mediceo pr. mox *quem quidam*; Immo diserte Petrenf. *7. minorem quidem*; Optime, & verissime.

[*8 Qui certioris*] Voss. 1. Reg. 2. Hill. *Quia certioris*. Legentes *Qui*, faciunt quod arbitrabatur passivae significationis. Gellius l. 1. c. 13. *Anceps quaestio, & in utramque partem a prudentibus viris arbitrata est*. Caelius apud Priscianum. *Ex scriptis eorum, qui veri arbitrantur*. h. e. putantur. Ita Virgilius dignor passivae protulit.

Conjugio Anchisa Veneris dignato superbo.

Macrobius l. 1. c. 24. *Hora nos admonet, ut honore vestro haec mensa dignetur*. TENN. Verbum *arbitratur* de Glossemate iuseptum habet Barthius ibid. Sed videamus MSS. *Quum* Medic. sec. & Leid. sec. *Sed qui* Petrenf. *qui ab eo c.* Cantabr. tert. *quia c.* Palatin. Gruterian. Leid. pr. & Ed. Paris. *qui acrioris* Vatican. *quia* etiam in Sufiano; unde patet clarissime, rescribendum esse

ris disciplinae arbitrabatur, ¹⁰ praeceptavit.

III. Domitius Corbulo, ¹¹ duabus legionibus & paucissimis auxiliis, disciplina ¹² correctā, Parthos sustinuit.

IV. Alexander Macedo ¹³ quadraginta millibus ho-

Rutilianum, minorem quidem, quia c. d. arbitrabatur. Active. Sc. Marius. Non enim audiendi sunt, qui vel desunt ultimam vocem, vel passive contra auctoris & Livii, unde haec sine dubio desumpta sunt, stylum capiunt. Rectius sane Scaliger, & Pighius legunt sed quod, vel sed quia. Verum sed sexcenties in talibus omitti, nemo nescit. quod est in Commel. per Scriverium inspecto Cod. Quia legendum esse viderunt etiam Liplius, & Gronovius, quorum hic quamquam, ille quondam conjecerant.

9 Certioris disciplinae] Acrioris, ut dixi, Vatican. acerbioribus unus Scriverii, unde pro conjectura margini adleverat acerbioris. Leid. pr. exercioris: unde facere possis exercitoris, vel exercitioris: Vide ad Lib. 11. 1. 9. Sed, si quid mutandum, malim exercitioris. Quippe novo invento milites exercitari in armis per lanistas curaverat Rutilius, ut docet inter alios Valerius Maximus l. 11. c. 3. Consule Pighium de ejus disciplina ibid. p. 146.

10 Praeceptavit] Alii, a. punxit. quod si Latinum est, castrense, & militare est, natum a punctis sine puncturis, de quibus Vegetius c. 8. lib. 1. & c. 5. lib. 11. MOD. Praeceptavit. Novem MSS. ita exhibent; ut Codd. inspicisse non videatur, qui Popitavit, pontavit, punxit somniavit. TERN. Punxit invenias in Editionibus primis, sed contra omnes MSS.; Latinitatem & auctoris mentem. Non enim agit de singulis militibus, sed de toto exercitu Rutilii, quem Marius praeceptavit. quod verbum

tam apud alios, quam Caesarem, & Livium est frequentissimum, infra c. 5. §. 24. Praeceptaverunt spectare. Medic. lec. praeceptavit. Uterque addunt concivem. Tenuilius autem hic respicit Keucheni animadversionem.

11 Duabus legionibus] Hillensb. Cum duabus: Immo vero tribus, qui error videtur esse ipsius auctoris. nam initio duae legiones Corbuloni assignatae erant, ut docet Tacit. L. XIII. Ann. c. 9. sed deinceps adjecta est ex Germania legio cum equitibus alariis, & peditatu cohortium, testis eodem c. 35. ubi omnino vide, quam rigidissime disciplinam militarem, quae erat corruptissima, correxit Cneus ille Domitius Corbulo, tunc Praefectus Neronis in Armenia. Adde Dionem Cassium l. LXII. p. 710. Ο' γὰρ τοι Κορβύλων συντάξας τε τὰ στρατιωτικὰ ἰσχυρά, καὶ ἀσκήσας ἡμεληδία, & νόστρου superiore cap. §. 20. 28. Verum & jam ante in Germania legiones operum, & laboris ignavas veterem ad morem reduxit. Tacit. Ann. l. XI. c. 18.

12 Correcta] Correctis (correctis) Parthos continuit MSS. Sc. a 1 v. Hinc Keuchen. legit auxiliis disciplina correctis. Palat. correctis. duo tresve correctis cum Edd. quibusdam. At bene se habet vulgatum, & utrumque passim occurrit. Continuit tamen scilicet, ne ultra statos terminos excurrerent, non temere spernendum. Agnoscit id enim, & Medic. pr. superavit Medic. sec.

13 Quadraginta] Non convenit inter auctores numerus copiarum

hominum, jam inde a Philippo patre disciplinae adfuefactis, orbem terrarum adgressus, innumeras hostium copias vicit.

V. Cyrus, bello adversus Persas, ¹⁴ quatuordecim millibus armatorum inmensas difficultates superavit.

VI. Epaminondas, dux Thebanorum, quatuor millibus ¹⁵ hominum, ex quibus quadringenti tantum equites erant, Lacedaemoniorum exercitum viginti quatuor millium peditum, equitum mille sexcentorum vicit.

VII. A ¹⁶ quatuordecim millibus Graecorum, qui

rum Alexandri; teste Plutatcho in ejus vita c. 23. quidam tribuere ei *peditum triginta millia*, & tot Diodorus l. xvii. c. 17. Arrianus l. 1. Alii *peditum quatuor & triginta millia*. Hi quatuor, illi quinque millia equitum tradunt. Justinus l. xi. c. 6. *peditum triginta duo millia, equitum quatuor millia quingentos. Naves centum octuaginta duas*. Diodorus eundem numerum equitum, sed naves longas sexaginta refert. TENN. *Tantae discipl. Medic. sec. & Scriv. unus.* unde margini adscripserunt *forte. Sanctae. terrarum* deest in Palat. & Leid. sec. Pro *vicit* in Medicis, & Edd. Italicis *superavit*. Sed J. Saresber. l. vi. c. 14. e Frontino hic citat *judit*, cujus glossa videntur hoc loco esse tam *vicit*, quam *superavit*. Utrumque enim sequentibus exemplis iteratur. Pro *innumeras Cantabr. universas*, quod efficacius debet opinatur Cl. Wasse.

¹⁴ *Quatuordecim*] In Leid. sec. xl. sed quinam hic Cyrus? an idem, de quo §. 6. qui adversus fratrem bellum gessit? Ille certe debet intelligi, si hoc exemplum sanum est. Atqui tum millia illa de Graecis solis sunt intelligenda. Verum ineptus fuerit au-

tor, si eundem hic intellexerit, atque ita in eodem capite bis de una eademque re mentionem fecerit. Primus tamen Cyrus intelligi nequit. ille enim pro Persis adversus Medos bellavit. Nihil igitur restat, nisi ut dicamus, auctorem inepte voluisse exagere exempla, vel hoc esse expungendum, aut denique corruptum esse locum. Certe in Palatino pro *Cyrus* exaratur *Pyrrhus*. Vide ergo, num legi possit *Pyrrhus adv. Spartiatam*. De qua expeditione lege Justinum l. xiv. c. 4. & qui illic citantur. Mox pro *inmensas* non bene *universas* Petrenf. Hillensb. & Ed. Parif.

¹⁵ *Hominum*] Petrenf. *armatorum*, ut praec. ex. *viginti quatuor* Leid. sec. xiv. & statim pro *sexcentis* praebet *ducentos*.

¹⁶ *Quatuordecim*] Vix *tredecim* millia Xenophon ipse numerat l. 1. p. m. 261. *Decem millia* ait Justin. l. v. c. 11. unde *non est* *χρὴ οἱ μύριας* dicti sunt. Vide Casaubon. ad Polyæn. l. 1. c. 49. de Xenophonte *ἰσχυρῆς τῆς μάχης*. Statim in Ed. Bonon. etiam *decem millia*. Rediere autem salva tantum 8600., teste Xenophonte l. 111. p. m. 349. Nihil scilicet in-

STRATEGEMATICON L.IV. C.II. 443

qui numerus in auxiliis Cyri adversus ¹⁷ Artaxerxen fuit, centum millia barbarorum proelio ¹⁸ superati sunt.

VIII. ¹⁹ Eadem Graecorum quatuordecim millia, proelio amissis ducibus, reditus sui cura uni ex ²⁰ corpore ²¹ suo Xenophonti Atheniensi demandata, per iniqua & ²² ignota loca, incolumia

Vulgo SUPERATA. 6 Vulgo INCOGNITA.

incertius est in auctoribus, quam militum in exercitu numerus, aut etiam occisorum, & captorum in proelio, qui conciliari numquam fere potest.

¹⁷ Artaxerxen] Ira edidi ex Leidensi primo, non per m, ut vulgo fiebat. Saepe de hac terminatione Graeca jam ante monui.

¹⁸ Superata sunt] MSS. *superati*, & delent *in proelio*. SCRIV. Proelio deest in unico Mediceo pr. sed *superati* exhibent Mediceus uterque, Petrensis, & Edd. Rom. ac Bonon. Eleganter, & vere. Livius l. xxvii. c. 16. *Millia triginta servulium capitum dicuntur capti*, xxx. 18. *Duo millia & pars maxima ea legione xii. amissi*. xxviii. 18. *Millia hominum quatuor in foro Romae securi percussi sunt*. Sic Edd. qdd. aliae *percussa*. xlv. 42. *Vagi e fuga v. millia hominum capta*. supra l. ii. 3. 21. in nonnullis *quinque millia desiderati sunt*. infra l. iv. c. 7. §. 23. *quatuor millia, qui segnis pugnarent*. Plura si quis desiderat, adeat Gronovium ad Livii l. xxxvii. 39. *duo millia reliqui sunt*. & notas ad Curtii l. iv. 4. 16. *duo millia crucibus adfixi*: Itemque Sanctii Minerv. p. 716. alioque Grammaticos.

¹⁹ Eadem Graecorum q. m. proelio] Turbant hic vehementer libri veteres. Palat. *Eadem G. proelia q. m. proelio* ante q. m. ponitur etiam in Vaticano, Mediceis, Leidensibus, Cantabr. text. Voss-

siano, & Hillensberg. ac Edd. Rom. Bon. Paris. & Wech. Praeterea *Eodem* habent Medic. Hillensb. Cantabr. Edd. Rom. & Paris. post *Graecorum* inserit Leid. sec. G? Vide, num de eodem Cyro aliquid lateat. an *Eo. dein caeso in proelio*, *Graecorum x. vel xiv. millia, amissis ducibus*? Nam Graeci omnes duces in proelio non amiserant. Confer Xenophontem laud. *libro. Cyrum in proelio occisum esse, satis constat.

²⁰ Corpore] h. e. numero. Tacitus Germ. c. 39. *Magnaque corpore efficitur, ut se Suevorum caput erendant*. Justinus l. xiv. c. 11. *Unum ex corpore suo esse velint*. l. xviii. c. 3. *Regem ex suo corpore creari*. l. xxxiv. 1. *Ut corpus Achaeorum dissolverent*. Ovid. i. Metam. fab. 8.

Illud ab uno

Corpore, & ex una pendebat origine bellum.

Florus i. cap. i. *Ex variis quasi elementis congregavit corpus unum. TENN.*

²¹ Suo] *Suorum* MSS. SCRIV. *Suorum* Edd. Italicae. *corporum suorum* Medic. sec. dein *demandati* Edd. eadem.

²² Incognita] Alias *ignota* SCRIV. Voss. 4. Reg. 2. Hillensb. *ignota*. TENN. *Ignota* reposui auctoritate MSSorum Palatini, Medic. Vaticanis, Leidensium, & Cantabrigiensium omnium; licet parum referat.

mia²³ reversa sunt.

IX. Xerxes ab trecentis Lacedaemoniorum ad Thermopylas vexatus, quum vix eos confecisset, hoc se deceptum aiebat, quod²⁴ multos quidem homines haberet, ²⁵ viros autem, disciplinae tenaces, nullos.

²³ *Reversa*] Lege cum uno Hill. *reversi*, ut n. 7. *superati* pro *superata*. sic dant Scrivianus, & Regius. TENN. Hic mei omnes *reversa* sunt servant; quare non tam audacter *reversi* reponere volui, quam supra *superati*. Quin & rectius tum etiam *incolumes* scribendum fuisse videtur.

²⁴ *Multos*] Sic lege. Licet in 2. Reg. *Milites*. Vegetius l. i. c. 2. *In omni conflictu non tam prodest multitudo, quam virtus*. idem l. iii. c. i. *Pluribus casibus subjacet amplior multitudo*. TENN. *Milites* etiam Gudian. dein habebat Medicei, & Edd. Italicae. Palatin. *faceret*. In Gudiano deest autem.

²⁵ *Viros*] Tanquam non omnes viri, h. e. fortes fuissent. Justin. ii. 9. *Pugnatum est enim tanta virtute, ut hinc viros, inde pe-*

cudes putares. Ad historiam Seneca c. vi. *benefic. c. 31. Intellexit, quantum ab exercitu turba distaret*. Flor. ii. 2. *Haec omnia praepedita magnitudine sua*. vide Freinshem. TENN. Cl. Wesselingius *ta disciplinae tenaces* delere, si vel quis addiceret *codex*, mallet. Certe acutior meliorque esset oratio; eoque sensu *Viros* pro fortes homines *ardentes* facillime sumi, notissimum est. At nunc, cum omnes id servant MSS., juxta locum distinctionibus, quae vulgo aberant, *Viros autem, disciplinae tenaces, nullos*. ut duo dixerit Xerxes, nempe nec se fortes, nec exercitatos, & ad nutum imperantis obediens habere viros. Alioquin & ego inducere velim.

C A P. III.

De continentia.

EXEMPLUM I.

¹ **M.** Catonem ² vino eodem, quo remiges, contentum ³ fuisse, traditur.

II.

¹ *M. Catonem*] Sine praenominem Palatin. & Leid. sec. qui etiam *Cato contentus*. Post *remiges* addit Petrens. *die transirent*. quasi voluisset, *diem transirent*, i. e. transigerent. *vitam transire* veluti poeta Sallust. init. ubi vide, sed haec non a Frontini manu.

² *Vino*] Plinius l. xiv. c. 13. *Cato quum in Hispaniam navigaret, unde cum triumpho rediit, non aliud, inquit, vinum bibi, quam remiges*. Valerius Max. iv. 2. 11. *Si quis hoc saeculo vir illustri pelibus boedini pro stragulis utatur, strabusque servis comitatus Hispaniam*

STRATEGEMATICON L.IV. C.III. 445

II. Fabricius, quum ⁴ Cineas ⁴ legatus Epirotarum grande pondus auri ⁵ dono ei daret, non accepto eo, dixit; Malle se habentibus id ⁶ imperare, quam habere.

III. Atilius Regulus, quum summis rebus praefuisset, adeo pauper fuit, ut se, conjugem ⁷ liberosque toleraret agello, qui colebatur ⁸ per unum villicum; cujus audita morte, scripsit Senatus, de successore, destitutis rebus obitu servi necessariam esse praesentiam suam.

IV.

4 Vulgo CYNEAS.

niam regat, & quingentorum assisum sumptum transmarinam provinciam petat, eodem cibo eodemque vino, quo nautae (uti delent MSS.) contentus sit, nonne mirabilis existimatur? Atque ipsa patientissime superior Cato toleravit. Factum hoc est, cum Celtiberos domuit. Front. l. i. c. 1. Felli mutilum locum ita supplevit Scaliger. Navitae, quod secum pertaverant vinumque oleum, usus tantum eo sum. TENN.

3 Fuisse] Ita legendum. Vulgo est esse. Scrv. Unde Lipsius, & Rubenius faciebant egisse. El. l. 11. c. 32. Verum esse in solo Gruteriano, & Edd. Stew. ac Vefal. invenitur. in ceteris omnibus fuisse, uti etiam apud J. Saresbet. l. v. c. 7. ubi pro Plutarchi Strategemata, necessario legendum Jul. Frontini S. In duobus tamen Cantabrig. deest fuisse. quod placet viro docto.

4 Cineas] Sic e MSS. reposui, quidquid tenitur Faber ad Justin. l. xviii. 3. Graecis hic Pyrrhi legatus vocatur Κύνιας, non Κύνιας Cyneas, ut vulgo.

5 Dono] deest in Palat. Mox pro non accepto eo Medicei si accepto ei esset. dein aurum imp. id Leid. sec. rō χρυσίου ἔχων in hoc responso Plutarchus, qui, ut ceteri Cato tribuit in Apo-

phthegm. p. 194. & Autel. Victor. c. 33. Contra id deest in Palatino, & Medic. sec. Forfan rectius. Habere sine casu notat divitem esse. Saepo amor habendi. Tritum illud unde habere; quaveris nemo. Sed adi Cl. Burm. ad Phaedr. Prol. l. 111. 21.

Curamque habendi penitus corde eraserim.

6 Imperare] Hoc responsum Samnitibus datum a M. Curio. Val. M. iv. 3. 5. Victor c. 33. aliud a Fabricio ibidem. n. 6. & Gell. i. c. 14. TENN.

7 Liberos toleraret] Nutriret. Sufferaret. Caesar l. 111. Bell. Civ. c. 49. Frequenter ex perfugis cognoscabant, equos eorum vix tolerari, reliqua vero iumenta intulisse. Ibidem c. 58. Ut solius ex arboribus strillis; & teneris arundinum radicibus centuss equos alerent; & cogerentur his rationibus equitatum tolerare. Plautus Rudente iv. 2. 14. Paupertatem heri, qui & meam sententiam tolerarem, opera haud sui parvus mea. Sallust. Catil. c. 37. Juvenius, quae in agris manuum mercede inopiam toleraverat. Virgil. Tolerare colo vitam tenuisque Minerva. Tacitus. Multos militia, quosdam exercendo agros tolerare vitam. TENN.

8 Per unum villicum] Vatican.

IV. ⁹ Cn. Scipio post res prospere in Hispania gestas, in summa paupertate decessit, ne ea quidem relicta pecunia, quae sufficeret in dotem ¹⁰ filiarum, quas ob inopiam ¹¹ publice dotavit Senatus.

V. Idem praestiterunt Athenienses filii Aristidis, post amplissimarum rerum administrationem, ¹² in maxima paupertate defuncti.

VI. Epaminondas, dux Thebanorum, tantae abstinentiae fuit, ut in suppellectili ejus ¹³ praeter ahenum & unicum verum nihil inveniretur.

VII.

huc villicus.

⁹ Cn. Scipio] Inepte apud Saresber. & hic in Edd. quibusdam C. scribitur. sed & errat cum Seneca, vel non distincte satis rem narrat auctor. Non filias, sed filiam dotavit Senatus, non post res in Hispania gestas, ejusque mortem, sed dum illas gerebat Cn. Scipio, ut docent Zonaras, & Valer. Max. l. iv. c. 4. §. 10. Consule Dempster. in Paralip. ad Rosin. l. vii. Antiq. c. 31. Celeb. Perizonium de lege Voconia p. 137. & in Observ. Hist. p. 80. Apulej. Apol. p. 319. Ed. Colv. Ceterum vulgo contra MSS. edebatur gestas in Hisp.

¹⁰ Filiarum] MSS. *feminarum*. SCRIV. *Feminarum* exaratur etiam in tribus Cantabrig. Palatino, Mediceis, Leid. pr. & Edd. Italicis. Ridicule Leid. sec. *filiarum* *feminarum*, *filiarum* cum ceteris MSS. servat Saresber. quare cum Keuchenio aliquid mutare temere nolui. Paulo ante *discessit* Petrensi. solempni variatione. Item nec ea Edd. pp. & MSS. duo.

¹¹ Publice] Ex aerario populi. VIROX c. 40. *Absente eo conjugi & liberis ob paupertatem sumptus publice dati*. Hinc Plinius l. i. ep. i. *Publicum funus Virginii Rasi*. Quod suis sumptibus populus Virginio fecit. TENN.

¹² In maxima] Alias *summa*. SCRIV. 4. Reg. Voss. 3. Hill. carent *et* in. Caeterum optime Keuchenius *Filiis pro filiabus* vertit. Nam Nepos in Aristide. *Quo factum est, ut filiae ejus publice alerentur, & de communi aerario dotibus datis collocarentur*. Sic Plautus Paenulov. 3. 9. *Mibi tuisque filiis salve*. Sticho IV. 1. 61. *Sed ego ibo intro, & gratulor vestrum adventum filiis*. Quo loco filiae intelliguntur. TENN. *Summa* apud Saresber. exstat. in ex meis non agnoscunt MSS. quatuor, & Edd. Rom. Bon. ac Paris. *filiis pro filiabus*, & similia dici ante Keuchenium, & Tenuilium iisdem pluribusque exemplis docuit G. J. Vossius l. ii. de Analog. c. iv. alique.

¹³ Praeter ahenum] Voss. 3. Reg. & 1. Hill. *Praeterea & unicum vero*. 2. Hill. *Praeterito reatu & unicum vero*. Unde Celeberrimus Graevius. *Praeter fideam & unicum verum*. Storea est teges. *Aræ sagæ*. sterno. TENN. *Palat. praeterito reatu . . . n. Leid. pr. Cantabr. Bib. Pub. Gudian. & Voss. (nam male in nota Tenn. typothetarum, ut opinor, vitio) praeterito rea & unicum vero*. Vatican. *praeter rea & unicum vero*. Medic. psim. *praeter id horreo &*

te.

VII. Hannibal surgere ¹⁴ de nocte solitus, ante noctem non requiescebat, crepusculo demum ad coenam ¹⁵ vacabat: neque amplius quam duobus lectis ¹⁶ discumbebatur apud eum.

VIII. Idem, quum sub Hasdrubale Imperatore militaret, plerumque super nudam humum, ¹⁷ fa-

vero unicum. Medic. sec. praetervito reatu & . . . n. Petrensis denique praeter unicum thesaurum n. Ed. Rom. praeter avum. Bonon. praeter avum. In Leid. sec. & Saresber. hoc exemplum desideratur. Praeter foream & unicum vernu coniecerunt etiam Gronovius, & Vossius; & sane non male. Vide tamen, num simpliciter scribi debeat praeter ferreum & minutum vernu. Plutarchus certe in vita Fabii p. 189. Ἐπαμεινώνδῃ μιν Θηβαῖος δημοσίᾳ λῆς πένιαν, ἢ ἀπὸ λῆ-
πων ἢ ἀνῆς, ἰδόντων. ἔδιν ᾧ ὁμοῖοι τελευτήσαντες ἐπιδόμας, πολλὰν ὀβελίσκων σιδηρῶν, λίγυσι. Videntur praeter vernu minutum ferreum; at Xylander intelligit illic nummum quemdam ferreum: cui tamen explicationi nostrae repugnare videtur, qui docet, aliquid fuisse, quod ad suppellestem pertinet, non ad pecuniam; nisi statuamus, Latinos ipsos auctores male intellexisse vocem ὀβελίσκων, quae vulgo verniculum notat. quod tamen mirum suppellestem genus alicui videri posset apud hominem tam pauperem, ut etiam vivus unum tantum haberet detritum pallium, quo falloni dato domi desidere debebat teste Aeliano l. v. Hist. Var. c. 5. Sed sciendum est, ei, ut homini militari, opus fuisse veru; quia non minus, quam gregarii milites, cibum sibi ipse affare voluerit, ceteris in exemplum. Adi Plutarch. Apophth. 207. & Polyacm.

l. viii. c. 16. & supra ad lib. iv. c. 1. Quidquid sit pro vernu unicum transpositis MStorum ductu vocabulis scripsi saltem unicum vernu. sed & unicum sine dubio est virtuosum. nam homini coelibae, etiam diviti, satis esset unicum veru; quare illa vox nullam habet emphasim. Omnino verum puto ferreum & minutum vernu.

¹⁴ De nocte] Somni parcissimi omnes Hannibalem ferunt. Silius l. xii.

— Vigil ille, nec ullam
Ad requiem facilis; credensque
abscedere vitae,

Quod super eripias, tempus.

TENN. De nocte est post mediam noctem. Adi Cl. Burm. ad Phaedr. l. iii. F. 10. 20.

¹⁵ Vacabat] Alii ad c. vocabat. Fungi, non homines, qui non videant dictum a Frontino vacare ad coenam pro vacare coenae. Mod. Alias vocabat, & sic quidam ex MSS. SCRIV. Vacabat. l. male in 3. Reg. Voss. vocabat. TENN. Vocabat inveni in septem meis, & Ed. Wech. Marg. Immo Saresberienf. Sociis ad coenam vocabat. quo faciunt sequentia, quae convivium exprimunt. Vacare ad coenam vulgaris, & trita est formula. Nihil tamen mutarem. Vacare cum praepositione ad pro Dativo invenias etiam apud Ovid. l. iii. ex Ponto El. i. 142.

Corporis ad cantum vin vacat illa
sui.

Terent. Andr. iv. 2. 23. Vacuum me ad narrandum erudas.

¹⁶ Discumbebatur] Imo Iustinus l. xxxii. negat, cum suban-

tem

¹⁷ sagulo tectus, somnos capiebat.

IX. AEmilianum Scipionem traditur in itinere cum amicis ambulantiem, accepto pane, vesci solitum.

X. Idem & de Alexandro Macedone dicitur.

XI. Masinissam, nonagesimum ¹⁸ aetatis annum agentem, meridie ante tabernaculum stantem, vel ambulantiem capere solitum cibos, legimus.

XII. ¹⁹ M'. Curius*, quum, victis ab eo Sabinis, ex Senatusconsulto ampliaretur ei ²⁰ modus agri, quem consummati milites accipiebant, greg-

* Vulgo C. & M.

tem caenasse. TENN.

¹⁷ *Sagulo tectus*.] Plures, *saculo tectus*. sed nesciunt illi ista Livii: multis saepe militari sagulo opertum, (Hannibalem scilicet) humi jacentem inter custodias stationesque militum conspexerunt. MOD. Alias *saculo*. SCRIV. *Sagulo*. Sic omnes MSS. minus Scriveriano, qui *Saculo*. Atqui Livius l. xxi. c. 4. *Multi saepe militati sagulo opertum humi jacentem inter custodias stationesque militum conspexere*. TENN. *Saculo* non est in MS. Scriveriano, sed Ed. Romana, margine Ed. Wechel. & Saresberienfis, prave; *Stragulo* e Glossa Arcerianus.

¹⁸ *Aetatis*.] Deest in Medic. pr. ut dicitur Edd. Rom. & Bodon.

¹⁹ *M'. Curius*] Ita lego, vulgo est *C. Curius*. SCRIV. *M. Curius*. sic lege. In 3. Reg. 3. Hill. *C. Curius*. Est hic *M. Curius Dentatus*. TENN. In multis MSS. deest praenomen. C. etiam perperam Saresber. & tres mei. Verum non melius Keuchenius, & Tennulius exhibent *M.* seu *Marcus*, cum recte Scriverius monuerit *M'*. sive *Manium* esse scribendum: quod notavit etiam Scottus ad

Aurelium Victorem l. 33. plura vide ad l. 1. c. 8. §. 4.

²⁰ *Modus agri*] Val. M. l. v. 3. 5. quinquaginta jugera. Seneca vii. benef. c. 7. tantum agri Curio decretum, quantum arando uno die circuire potuisset. Victor c. 33. populo viritum quaterna dena jugera. Valerius septena tributa memorant. Sunt autem *consummati* (Turnebo interprete) cum in assignatione agrorum multi milites, verbi gratia viceni contribuuntur in duce-na jugera, & ex eo agroium modo pro portione accipiunt, singuli dena jugera. Sic secundum Valerium septem milites fuerint in unam summam collati, necesse est, cum Senatus Curio quinquaginta, militi septena jugera decreverit. TENN. *Modus* MSS. quatuor. de eo modo adi & Scott. ad victorem. Male autem Keuchenius, & Tennulius adferuntur Turnebo in expositione *et consummati*. *Consummati* milites nihil notat, nisi emeritos. Sueton. in Calig. c. 44. *In exercitu recensendo plerisque centurionum maturis jam, & nonnullis ante paucissimos quam consummati essent dies &c.* ubi omni-

galium portione contentus fuit; malum²¹ civem
dicens, cui non esset idem^a, quod ceteris, satis.

XIII. ²² Universi quoque exercitus notabilis
saepe fuit continentia, sicuti ejus, qui sub M.
Scauro meruit. Namque ²³ memoriae tradidit
Scaurus, pomiferam arborem, ²⁴ quam ²⁵ in pe-
de castrorum fuerat complexa metatio, postero
die abeunte exercitu intactis fructibus relictam.

XIV.

^a Vulgo id.

omnino vide Gronov. Sic consum-
matio gladiatorum, cum missio iis
dabatur apud Plinium l. viii. c.
7. Confer etiam Cacl. Rhodigin.
Ant. Lect. l. xi. c. 11.

²¹ Civem] Seneca l. vii. benef.
c. 7. Non est opus, inquit, vobis
eo civi, cui plus opus sit, quam
uni civi. Valetius. Parum ido-
neum Reip. civem existimant, qui
eo, quod reliquis tribueretur, con-
tentus non esset. Idem responsum
dedit Pittacus Sapiens Mityle-
naeis, qui illi dabant muneri
multa millia jugerum agri. No-
lite, rogo vos (inquit) mihi dare,
quod multis invident, plures etiam
concupiscant. Quare ex istis nolo
amplius; quam centum jugera, quae
et meam animi aequitatem et ve-
stram voluntatem indicent. Nam
parva munera diutina: locupletia
non propria esse consueverunt. Ne-
pos Thra(ybulo c. 4. TANN. Idem
repositus, auctoribus MSS. Pala-
tino, Gudiano, tribus Cantabrig.
duobus Leidenfibus, & J. Sares-
berienfi. De hoc dicto vide &
Plin. l. xviii. c. 3. Aureliam
Vidor. c. 33. aliosque.

²² Universi] Leid. sec. univer-
so exercitui. Sic MSS. & Edd.
nonnulli. Sequentia non recte
Saresb interpolat insignem glo-
riam meruit. Nam.

²³ Memoriae prodidit] In libris
procul dubio, quos de vita sua
reliquit nobis ex Grammaticis
constat. Apud quos haec frag-
menta paulula praeclari operis

leguntur. Servius, ubi de pila-
to exercitu, Diomedes alique.
Vide Indicem in Grammaticos
Putschii SCRIV. Cor. post. Adl
G. J. Voß. de Histor. Latina. l. 1.
c. 9.

²⁴ Quam &c.] Vaticanus, Me-
dicci, & Edd. Italicae quae in p.
c. f. completa metatio. Leid.
sec. complexus metator. Non ma-
le scribi posset complexa metatio-
ne passivae. quomodo hoc partici-
pium apud optimos auctores u-
surpatur. Vide Thesaurum Fabri,
& N. Heins. ad Ovid. Ep. iv.
139: Sed non opus est. Sares-
berienfis haec tamquam ex ipso
Scauri opere citat. Memoriae
tradidit continentiam militarem,
pomiferam, inquit, arborem, quam
in pede c. fuerat complexa metatio,
postremo die concinentibus aeneato-
ribus & abeuntibus nobis, intactis
fructibus exercitus reliquit indem-
num. Postera hic est in Petrensi,
ut alibi saepius.

²⁵ In pede castrorum] Esse in
limite facillius quis affirmet, quam
prober exemplis: ejusdem tamen
significationis est inscriptio por-
tae Noviomagenis. Hic Pss
IMPARII de qua vide Fontanum
hist. Gelf. Verum cum maxi-
mam partem castra metati sint
in editis locis; puro dici, ut Pe-
demontis TANN in limite signi-
ficari putat Keuchenius. Tenu-
lio ego assentior. Quaevis par-
tes loci reive infimae pedes a ve-
teribus vocantur.

ff

16 Ger

XIV. Auspiciis Imperatoris Caesaris Domitiani Augusti ²⁶ Germanici ^a eo bello, quod ²⁷ Julius Civilis in Gallia moverat, Lingonum opulentissima civitas, quae ad Civilem desciverat, quum adveniente exercitu Caesaris populationem timeret, quod ²⁸ contra expectationem ²⁹ inviolata, nihil ³⁰ ex rebus suis amiserat, ³¹ ad obsequium redacta septuaginta millia armatorum ³² tradidit mihi ^b.

XV.

^a Vulgo GERMANICO BELLO. ^b Vulgo EI TRADIDIT.

²⁶ Germanico bello] Medicei Germanici eo bello. Recte omnino. l. i. c. i. s. Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus. l. ii. c. 3. 23. Imperator Caesar Augustus Germanicus, & passim cum alibi, tum in nummis. Immo, ut hic, eodem plane modo l. ii. c. 17. §. 7. Imperator Caesar Augustus Germanicus eo bello, quo visis hostibus cognomen Germanici meruit.

²⁷ Julius Civilis] Vide, & de Lingonum civitate Tacit. l. i. Histor. c. 59. & alibi. Statim advenientem ab eis. Saresber. advenientem etiam Vossian.

²⁸ Contra expectationem] Alias praeter spem. SCRIV. Saresberien. lectionem indigitat Scriverius.

²⁹ Inviolata] Continentia dum maximum momentum semper victoriae fuit. Florus iv. c. 12. de Germanis. *Mores nostros magis, quam arma sub Imperatore Druso suspiciebant.* l. ii. c. 6. de Hispanis. *Certum est tamen, ad perfugendam provinciam maxime proficisci singularem Ducis sanctitatem.* Hinc apud Curtium l. iv. c. 10. Darii legati ad Alexandrum: *Darium, ut pacem a te jam hoc tertio peteret, nulla vis subegit; sed iustitia & continentia sua expressit.* Ubi videndus Freinshemius. TENN.

³⁰ Ex rebus] Reg. de rebus. TENN.

³¹ Ad obsequium] In obsequium MSS. SCRIV. In Medicei, & Edd. Italicæ.

³² Ei tradidit] Mihi tradidit MSS. tres, & in margine NOTA TEMPUS AUCTORIS. SCRIV. Voss. 3. Reg. 3. Hill. Tradidit mihi. Et sic legit Gujetus, explicans, mihi Frontino, auspiciis Domitiani Imperatoris accipienti. Nam & Scriverius, qui tribus MSS. eandem lectionem dedit, invenit in margine. *Nota tempus auctoris.* Omnes fere pedestres auctores miliriam sunt secuti. Cicero fuit Syllae miles, auctore Plutarcho, ut alii, tyro in exercitu Cn. Pompeji consulis. Suetonius tribunatum militum fuit adeptus. Valerius Maximus stipendia fecisse, & in Agram cum Sexto Pompejo navigasse, dicitur Incerto auctori in ipsius vita. Velleius in Germania sub Tiberio praefectus equitum fuit. Ninius Major equestribus militiis industrie fundus. Plinius Junior tribunus militum fuit. Ipse Horatius meruit tribunus militum l. ii. Ode 7.

Tecum Philippus & celorem fugam

Sens, reliqua non bene permala. TENN. Tradidit mihi ex meis praeter Palatin. exhibent Leidens. - pr. Petrens. Cantabrig. tert. Gudianus, & J. Saresberien. In Mediceo primo tradidit iude.

STRATEGEMATICON L. IV. C. III. 451

XV.³³ L. Mummius, qui, Corintho capta, non Italiam solum, sed etiam³⁴ provinciam tabulis statuisque exornavit, adeo nihil ex tantis manu-

biliis

inde. Ed. Wech. tradidit ei. In ceteris MSS. & Edd. deest *70 ei*. quapropter si secure ejeti, & mihi reposui; Quod & certis rationibus motus fecisse mihi videor. Nam si ipsi praesenti Imperatori Lingonum civitas sese tradidisset, initio hujus exempli auctor non dixisset *Auspiciis Imperatoris*, sed consilio, & ductu ejus, eique hanc de exercitus sui continentia gloriam apertius attribuisse; ut fecit in praecedentibus libris quater, ubi non auspiciis Imperatoris, sed ab ipso Imperatore gestam fuisse rem narrat. Quod advertit etiam bene Gujetus. Verisimile praeterea est, Frontinum hoc in bello cum Imperio contra Civilem missum esse, ut virum militiae bene peritum: quippe a quo jam ante Silurum gens in Britannia esset subacta. Qua de re consule Doctissimi Poleni prolegomena. Ex eo etiam, quod quinquies in hoc parvo libro mentionem faciat resum, in Germania sub Domitiano gestarum, non leve argumentum videtur peti posse, auctorem ipsum hisce rebus agendis interfuisse, & non multo post hosce libros conscripisse, certe vivo etiamnum Domitiano; nam neque Nervae, neque Trajano, quorum in libro de aquaeductibus honorificam saepe facit mentionem, hic ullum datum est exemplum: immo ne quidem Dacici belli postea a Domitiano gesti meminit; adeo ut inter Germanici, & Dacici belli tempus hoc opus editum fuisse clare adpareat. Vide ibidem Polenum.

33 L. Mummius] Sic bene MSS. praeter Mediceos, & Ed. Rom. in quibus *Lanvinus* & *J. Levinus*.

Corrige hinc Saresber. l. v. c. 7. apud quem mirifice *Lucilius Mervomius*.

34 Provinciam] Quam? Achaiae? Hoc certe a vero est alienissimum. An provinciam, ut ad marginem libri sui correxit Lipsius, & probat Vir doctus quidam, levissima certe mutatione? Vellej. l. 11. c. 15. *ex provinciis in Italiam*. Sic in Nepot. Dat. c. x. vulgo *regis provinciam vexat*. cum jam recte Bosius in 2. MSS. legendum monuerit *provincia*. Palat. *provincia*. Cantabr. tert. *provinciam totam*. Adblanditur mihi conjectura, quam licet audacior, proponam tamen, *Sed & totam prope Europam*, per milites passim sparsis, & projectis, vel publicatis scilicet & venditis illis; unde & rex Attalus tabulas emerit, teste Plinio l. xxxv. c. 4. sed & ipse Mummius Graecorum in templis inde donaria dedicavit, ut refert Pausanias l. v. Eliac. p. 399. 439. &c. Ceterum pro *tantis manibus* in quibusdam est *regis m.* solentis confusione, de qua etiam saepe monendum habui ad Lucanum. In eodem non adeo male, quamvis ego vulgatum praeferam, l. viii. 447. in MSS. etiam nonnullis invenitur *in solo tota est fiducia Nilo* pro *tanta*. quod illic monere oblitus fui. Verum hac occasione non possum non agnoscere errorem ibidem a me commissum: dum feci, nescio, qua mentis vertigine abreptus, Lepidum tutorem Ptolemaei Dionysi sive ultimi, eumque confudi cum Ptolemaeo Epiphane, cuius diu ante tutor fuit Lepidus, sed Ptol. Dionysi tutor re vera fuit Pompejus; quare tota illa de Pompeji tutela annotatio mea deleatur, vel pro non scripta.

biis ³⁵ in suum convertit, ut filiam ejus inopem Senatus ex publico dotaverit.

ta habeaturate, benevole lector, enixe peto.

³⁵ In suum convertit] Alias in usum suum. SCRIV. Saresb. in suum convertit usum. Petrenf. in suum usum convertit. Verum non raso meum, tuum, suum elliptice usurpari cuius notum est. alii in suam domum intulit. Sic Aurel. Victor c. 60. Mummus Corinthum signis tabulisque spoliavit, quibus eam totam repleisset Italiam, in domum suam nihil intulit. Ita MS.

Leid. vulgo non bene consulti. Epit. Liv. LII. L. Mummus abstinentissimum virum egit. Nec quidquam ex iis opibus ornamentisque in domum ejus pervenit. Abstinencia ejus, quam simili fere modo describit Cicero l. r. in Verr. c. 20. non parvum momentum addidit ignorantia artificii. Vide auctores cit. ad Flor. l. II. c. 16. & Plinium l. adducto.

C A P. IV.

De Justitia.

EXEMPLUM F.

CAmillo, Faliscos obsidenti, ludi magister liberos Faliscorum, tamquam ambulandi causa extra ¹ murum eductos, tradidit, dicens ² repetendis eis obsidibus necessaria civitatem imperata facturam. Camillus non solum sprevit perfidiam, sed & restrictis post terga manibus magistrum virgis agendum ³ ad parentes tradidit ⁴ pueris,

¹ Murum] Murus Medic. sec. & Cantabr. tert. dein deductos quidam recte Keuchenio. tradit Petrenf.

² Repetendis] Forte melius repetentis. SCRIV. Nara haec est Scriverio conjectura c J. Saresb. l. v. c. 7. retentis obsidibus, quam probat Keuchenius. recte. Hortatus est Camillum, ut retineret eos quasi obsides, donec civitas imperata faceret, quo eos recipere possent. nihil tamen temere mutatum velim. sis deest quoque in Mediceo sec. & Edd. Italicis. Paulo post Saresb. Camil-

lus vero. dein sed etiam Medic. & Edd. Ital. & caret Saresb. quomodo antea saepius habuimus non solum, sed omisso rē & vel etiam, Strictis Petrenf.

³ Ad parentes] Principum enim Faliscorum complurium erant liberi, ut constanter tradunt omnes historici tum Graeci, tum Latini cum Livio l. v. c. 27. Idem tamen l. XLII. c. 47. ait, Eadem fide indicatum Pyrrho regi medicum, vitae ejus infidiamem; eadem Faliscis vinculum traditum proditorum liberorum regis. Haec Romana esse, non versutiarum Pun-

CATH

STRATEGEMATICON L.IV. C.IV. 452

ris, ⁵ adeptus ⁴ beneficio victoriam, quam fraude non ⁶ concupierat. Nam Falisci ob hanc iustitiam sponte ei se ⁷ dederunt.

II. Ad Fabricium; ducem Romanorum, medicus Pyrrhi, Epirotarum regis, pervenit; ⁸ pollicitusque est, daturum se Pyrrho venenum, si merces sibi, in qua operae ⁹ pretium foret, constitueretur. Quo facinore Fabricius egerē victoriam suam non arbitratus, regi medicum detexit; atque ea fide meruit, ut ad ¹⁰ adpetendam amicitiam Romanorum compelleret Pyrrhum.

⁴ Vulgo ADEPTUSQUE EST.

earum, neque calliditatis Graecae. Varie haec tentant viri docti. Mihi videtur illic scribendum *liberorum. Leges has Romanas esse, Rex & lex sexcentis* in MSS. confunduntur.

⁴ *Pueris*] Mirum, in tam simplici voce variare libros MSS. *pueris tradidit* Saresb. *pueris Mediceis*; *puero* Leid. sec. *piis* Edd. Italicæ. Forte exciderit *pio*, ut fuerit scriptum *i. pueris, pio adeptus beneficio v.* nam illa *quo est* non sunt a Frontino, nec exstant in Voss. Palat. Gudiano, Varicano, Leidenfibus, Cantabrigiensibus, nec in J. Saresber. neque in ulla Editione ante Scriverium, qui haec de suo tacitus adjecit. Juvat hanc conjecturam, quod & *beneficiis* iidem scribant Mediceis, & Edd. Italicæ. *Iuvet* Camilli hac in re laudat etiam Polyaeus l. viii. Strat. c. 7.

⁵ *Adeptusque est*] 4. Reg. 3. Hill. sine distinctione. *Tradidit pueris adeptus beneficio viâ.* TENN.

⁶ *Concupierat*] *Cupierat* Palat.

& Edd. Ital. *concupiverat* Hil-lensb.

⁷ *Dederunt*] 4. Reg. 1. Hill. *dederunt.* TENN. Medic. pr. Petrenf. Leid. pr. Gudian. & Edd. primæ *dederunt.*

⁸ *Pollicitusque d.*] Saresber. *pollicitus d. & dum pro si.*

⁹ *Pretium foret*] *Alias esset.* SCRIV. Scriverius, & unus Reg. *p. esset.* Fuit hic medicus Timochares Ambraciensis, regis Pyrrhi amicus. Gell. i. 11. c. 8. ubi Claudio Quadrigario vocatur *Nicias.* Hinc Camillus *vir sanctus* dicitur. TENN. *Esset* Mediceis, & Edd. Italicæ. In Gellii verbis pro *Qui sibi pretium a nobis peteret, si te clam interfecisset*, con-jicit legendum esse Scriverius in curis posterioribus, *qui, si sibi pretium a nobis operae sit, te clam interfecisset.*

¹⁰ *Adpetendam*] *Alias petendam.* SCRIV. Scriverius, & 2. Regii *petendam.* TENN. *Petendam* Mediceis, Leidenfibus, duo Cantabrigientes, & Edd. Italicæ, quod malim.

CAP. V.

De Constantia.

EXEMPLUM. I.

Cn. Pompejus, minantibus¹ direpturos pecuniam militibus, quae in triumpho ferretur, Servilio & Glaucia cohortantibus, ut divideret eam, ne seditio fieret, adfirmavit, non triumphaturum se, sed potius moriturum, quam licentiae militum succumberet; castigatisque oratione gravi laureatos fasces objecit, ut ab illorum inciperent direptione: eaque invidia³ redegit eos ad modestiam.

II. C. Caesar, seditione in tumultu civilium armorum facta⁴, quum maxime tumentibus animis,

^a Vulgo AC TUM.

¹ Direpturos] *Se dir.* Petrenf.

² Servilio & Glaucia] Hac in re unus Servilii meminit Plutarchus, qui vocat eum *ἀνδρῶν ἐκείνων* in Pompejo p. 626. unde liquet satis, fuisse Servilium Vatiā, post dictum Itauricum. Adde & Apophthegm. p. 203. Quis vero ille Glaucias fuerit, non facile dixerim. Glauciae nomen etiam Serviliorum est. quare mira videtur locutio *Servilio & Glaucia*; cum uterque fuerint *Servilii*. Quod defendi tamen potest eo, quod scriptores saepe soleant quosdam nomine gentili, quosdam cognomine, prout vulgo magis cogniti erant, appellare, ut luculente docuit Spanhem. T. 2. de num. praest. Palat. *Glaucia*. In re obscura conjecturas perdere nolum.

³ Redegit] *Recepit* MS. SCRIV. ⁴ C. Caesar] C. deest in Palat. Leid. sec. Medic. & Edd. Italicis. ⁵ Seditione in tumultu civilium

armorum] An retinendum sit, ⁶ *seditione*, aliis considerandum relinquo. STEW. Tò *seditione* ejiciendum videtur Stewechio. At MSS. sic exemplum hoc concipiunt C. C. i. *tumultu & seditione a. a. a. maxime tum tumentibus a.* SCRIV.

⁶ Actum] 4. Reg. Voss. *Actum*, 2. Hill. *Acta*. ut & Scriverii MSS. pro *Tumentibus* unus Reg. & Scriverii MSS. *Tum tumentibus*. TENN. *Seditione* retinent mei omnes. Voss. *seditionem*. Pro *armorum* in Medic. sec. & Hittorp. marg. *armamentorum*. pro *ac tum* Medicei, Palatin. & Edd. Rom. *ac Bonon. Acta*. Leid. pr. & Cantabr. tert. *Actum*. Sed Petrenf. *facta*. itemque Vossian. a m. pr. quod delectum erat. *ac tum* deest in Ed. Par. dein *maxime tum* Edd. Rom. Bon. & Paris. *animis tumentibus*, vel *timentibus*, vel *tumentibus* MSS. septem. Quare lego *seditione in t. c. armorum facta*, cum maxime

tum.

mis, legionem totam exauctoravit, ducibus 7 seditionis securi percussis: mox eosdem *, quos exauctoraverat, ignominiam deprecantes restituit, & optimos milites habuit.

III. Postumius Confularis 8 cohortatus suos, quum interrogatus esset a militibus, quid imperaret, dixit, ut se imitarentur; & arrepto signo hostes primus invasit: quem secuti, victoriam adepti sunt.

IV. 9 Cl. * Marcellus, quum in manus Gallorum imprudens incidisset, circumspiciendae regionis, qua evaderet, causa equum in orbem 10 flexit: deinde, quum omnia esse infesta vidisset, 11 precatus Deos in medios hostes inrupit; quibus inopinata audacia percussis, ducem quoque eorum trucidavit, atque, ubi spes salutis vix superfuera, inde 12 opima retulit spolia.

V.

* Vulgo nos. † Vulgo L. M.

zum. animis. vel etiam tum cum maxime animis tum. Seditionis facta Latinissimum est. Vide Cl. Wasse ad Sallust. B. Catil. c. 62. Immo ex nostri stylo. supra l. iv. c. 1. §. 43. Cum ex v. legionibus una, seditione facta, militiam detrahaſſet. de toiς cum maximo & tum cum maximo egimus ad l. iiii. c. 11. §. 4. Reposui, ut certius, facta, quum m. 6. & ita in litteris ad me Cl. Wasse.

7 Seditionis] Deest haec vox in Ed. Paris. percussis abest a Leidensibus, & Gudiano. exauctoravit Ed. Paris. eosdem autem pro eis scripsi fide novem MSSorum. 8 Cohortatus] Cantabr. text. cohortans.

9 L. Marcellus] Cl. Marcellus MSS. SCRIV. Voss. 4. Reg. 1. Hill. Cl. Marcellus, & sic Scriverii. TERN. Claudius habent ex meis Palat. Gudian. Leid. pr. Medicus sec. Petrenq. & Ed. Paris.

Consul Mar. Leid. sec. Non dubitavi recipere Cl. Vide ad l. iiii. c. 16. & Pigh. T. 11. Ann. p. 126. & seqq.

10 Flexit] Arcerian. flectit.

11 Precatus] Deprecatus MSS. SCRIV. Depr. duo Medicei. Ex SCRIV. MSS. id placebat Keuchemio. dein ait in quibusdam esse perripit. In quibus nescio, male certe. percussis statim Leid. pr. & Medic. sec. saluti Arcer. denique inde deest in Petrensi.

12 Opima spolia retulit] Dii vobis malefaciant audacissimi nebulones, qui bonis scriptoribus corrumpebatis ita sedulam navatis operam. Emendo opima spolia, quorum enim illa praecedentia, ducem quoque eorum trucidavit. Ea spolia opima, quae dux duci detrahebat. testes mihi Livius, Plutarchus, Festus, alii. inter quos Varro: qui tamen illius vocis significationem ampliavit.

F f 4

Non

V. ¹³ L. Paullus, amisso ad Cannas exercitu, obferente equum Lentulo, quo fugeret, superesse cladi, quamquam non per ipsum contractae, noluit; sed in eo saxo, cui se vulneratus adclinaverat, perседit, donec ab hostibus obpressus confoderetur.

VI. Varro, collega ejus, ¹⁴ vel majore constantia post eandem cladem vixit, gratiaeque ei ab Senatu & populo actae sunt, ¹⁵ quod non desperasset ¹⁶ Rempublicam. ¹⁷ Non autem vitae

cu-

• Vulgo DE REPUBLICA.

Non absumile mendum in II. Apuleji de Asino: *mittit mihi Byrrhena Xenola, porcum optimum, & quinque gallinulas. Scribo, porcum optimum.* Apud eundem Apulejum paulo post, *non parvas stipis, imo vera mercede optimas jam consecutus.* iterum legerim *optimas*. SRAW. *Opima* ita Stewechius; cum antea esset *optima*, manifesto vitio, quod nullus MSS. agnoscit. SCRIV. *Opima*. Sic omnes MSS. & *Optima* nusquam occurrit. Sunt autem *optima* spolia, quae dux occiso hostium duci sua manu detraxit; quorum tria a Ducibus suis relata vidit Respublica. Prima retulit Jovi Feretrio Romulus de Acronae Caeninensium Rege. Secunda Cornelius Cossus de Larze Tolumnio Vejentum Rege. Tertia, de quibus hic agitur, Claudius Marcellus de Viridomaro Gallorum Rege. TENN. *Optima* tamen est in Vaticano perverſe.

¹³ L. Paulus] L. AEmilius Paulus fuit pater L. AEmilii Pauli Macedonici, dissuaserat commissionem proelii. TENN. Praenomen non agnoscunt Medicei, Leid. sec. & Edd. primae. Mox inclina-verat Leid. sec. declinaverat Medice. sec. & compressus Medic. pr.

¹⁴ Vel majore] Nullam emphasi-

fin hoc loco illud vel habet, nisi notet saltem, ut puto. Vide ad l. II. 3. 16. *Si non infestarent, vel certe saigarent.* Clare etiam apud Curtium pro saltem ponitur l. VI. 10. 12. *Vel judicium tunc serva. Majori Cantabrig.*

¹⁵ Quod] MSS. tres, & Edd. primae quia.

¹⁶ De Rep.] Omnes MSS. *Desperasset* Remp. elegantius. Cicero Attico. *Breviloquentem jam me tempus ipsum facit: pacem enim desperavi.* Sic cogitare remp. Seneca contrav. 33. *Nemo fur Remp. cogitat; nihil non licet pro Rep. facere.* Cicero IV. fam. 4. *Qui fortasse arbitraretur, me hanc remp. non putare.* TENN. Livius l. XXII. in fine *Us consuli ex tanta clade, cujus ipse causa maxima fuisset, redempti, & obviam itum frequenter ab omnibus ordinibus fit, & gratiae actae, quod de Republica non desperasset.* Nihilominus omnes MSS. constanter *republicam*. ux & Edd. Rom. Bon. Paris. Wech. quod non recipere, superstitiosum duxi, praesertim probante summo Gronovio ad Plinium l. XXII. c. 24. *Ulcera desperantia cicatricem.* Lentulus ad Ciceron. l. XII. Ep. 14. *Nos & rempublicam desperaverint.* *Desperare* rem Cicero saepius l. II. Ep. 16. l. II. Ep. 13. & alibi. Sueton. in Caes. c.

STRATEGEMATICON L. IV. C. V. 457

aviditate, sed Reipublicae amore, se superfuisset reliquo aetatis suae tempore adprobavit, ¹⁸ Nam & barbam capillumque ¹⁹ submisit, & postea numquam recubans cibum cepit; ²⁰ honoribus quoque, quum ei deferrentur a populo, renuntiavit, dicens, felicioribus Magistratibus Reipublicae opus esse.

VII.

a Vulgo HONORIBUSQUE.

20. *Desperans consilii eventum.* Curt. l. v. c. 5. 17. *Desperare misericordiam.* & ita alii.

17 *Non autem*] Medic. sec. naque a. pro aetate Petrensi. vitae.

18 Nam] MSS. quidam itud nam non habent, & mox legunt honoribus quoque SCRIV. rñ nam carent Voss & 2. Hill. & Scriveriani. TENN. Ex meis etiam nam non agnoscunt Medicei, Leidenſes, & Palat sed Petrenſium & capillum Medicei, & Ed. Rom. dein recumbens Leid. pr. & Ed. Italicae.

19 *Submisit*] Sic MSS. quae vox male damnatur ab amico; neque enim injuria fuit Frontino ac bonis auctoribus, si retineatur. Sic optimi utuntur. Plinius lib. vii. epist. 27. *Quia reis moris est submittere capillum, recisus meorum capillos depulsi, quod imminuebat, periculi signum fuisse.* Seneca pater contr. 27 *Graeci coeperunt in theatro postulare, ut Sabinus maximum magistratum gereret. Morantem barbam capillumque magistratus Crotensium submittere. Surrexit Sabinus, & plentium manu fecit, deinde ait. Hunc ego magistratum Romae bis gessi. Sic & immittite.* Pedito ad Liviam.

At comitum squalent immixtis ora capillis.

Virgil. 111. AEn. 593.

Ditra illuvies immixtaque barba. Promitto ejusdem monetae est, sed non prohibetis; neque his in

nullis MSS. apparet. Pedito ad Liviam.

Vidimus attonitum fraterum morte Neranem,

Pallida promissa flere per ora coma.

Nepos Datame c. 3. *Et niger & capillo longo barbaque erat promissa.* Itali, & Siculi in luctu crines nutriebant. Lycophron de Siculis.

Κεῖνός δ' ἄκωρ· τῶτα καλ· λυγὴ φέβη

Μυῖα μὲν παλαιῶν τηλαυγέ· δορμαίων.

Intensa per tergum fuit capitis coma,

Doloris antiqui memoriam refrenans.

Graeci tondebant. Euripides Alceſtide 512.

Τὶ χεῖμα κατὰ τῆς πενδύμης περίπλες;

vi. 828. Cum Admeti uxorem mortuam tandem intelligeret Hercules, respondit:

Αἰ· ἡδὲ μὲν μὲν ἐμὲ ἰδὼν δακρυρροῦν

Κεῖνόν τε, καὶ πρόσσωπον.

TENN. Keuchenius e quibusdam edibus, quales ego nullos vidi, volebat promittere, sed immittite, promittere, submittere promittit: hac in re usurpatur. Exemplum ubi vis obvia.

o Honoribusque] 2. Reg. Scriv.

& 3. Hill. Honoribus quoque. TENN. Quoque rescripti ex tribus Cantabrig. Gudiano, & Leid. utroque.

VII. Sempronius Tuditanus, & ²¹ C. Octavius Tribuni ⁴ militum, omnibus fufis ad Cannas, quum in minoribus castris ²² circumfederentur, suaserunt committionibus, ²³ stringerent ⁴ gladios, ²⁴ & per hostium praefidia erumperent secum; ²⁵ id sibi animi esse, etiam si nemini ad erumpendum audacia fuisset, ²⁶ adfirmantes. De

cun-

a Vulgo TRIBUNUS. b Vulgo UT ST.

quos Medic. pr. honores Medicei, & Leid. sec.

21 C. Octavius Tribunus militum] 2. Reg. Voss. 2. Hill. *Tribuni militum* TANN. In Palatino, & Hillensb. Cn. vel Gn. Leid. sec. M. In tribus MSS. & Edd. Italicis praenomen deest. *Tribuni* agnoscunt Medicei, Leidenses, Palatin. aliique cum Edd. Veteribus. quare ita legit quoque Ruben. l. 11. Elest. c. 32. vel potius, quia ignotus est ille Octavius, Tuditanus e legione octava Tribunus. Et certe Sempronii solius mentionem facit Livius l. xxii. p. 50. Appian. de B. Annib. p. m. 568, qui haec acta in majoribus castris & 10. millia evasisse refert. & paullo post in nonnullis MSS. est *adfirmans*. Attamen suaserunt, retinent constanter omnes, nemo suast. Mihi non videtur ablegandus Octavius, sed scribendum ejus praenomen Cn., ut fuerit idem, qui A. DCL. fuit Quaestor, & dein Praetor, pater Cn. Octavii, qui navalem de rege Perse triumphum egit. Cannensis clades accidit A. DXXXVII. de eo consule Pigh. Ann. T. 11. p. 179. & Glandorp. in Onomast.

22 Circumfederantur] 1. Reg. Voss. 2. Hill. *circumfiderantur* TANN. Et tres mei cum Edd. prioribus. Clarissimo Wasse placet e 2. Cantabrig. *circum obfiderentur*. ut Edd. Vett. Plin. l. viii. 33. *circum adspicere* l. 11. 168. *circum obstruere*. Tacit. l. 14. 62. *circum adstruere*, & similia. a librariis certe id

non profectum videtur. *castris* in Ed. Par. deest. *committionibus* Gudian.

23 Ut stringerent] Tò ut non agnoscunt 2. Reg. 2 Hill. & Voss. commodè abest, ut saepe monui. TANN. Recte delect etiam Gudian. & duo Cantabrig. & Palatin. qui *stringere* habet. Notarum hoc saepius supra.

24 Et per.] Sic lego. vulgo ut Scrv. Cur. post. ut perperam erat in Edd. Modii, Stew. & dein Ed. Velsal. Ad Modianae Ed. oram Lipsius jam reposuerat &.

25 Id sibi esse animi] 2 Reg. 2 Hill. Voss. 1. f. *animi esse*. Terentius Eun. 5. 6. 14. Nam quid illi credis animi tum fuisse, ubi vestem vidit illam esse cum indutum pater? Caesar l. vii. Bell. Gall. c. 77. Quid hominum militibus LXXX uno loco interfectis propinquis consanguineisque nostris, animi fore existimatis? Lucan. l. 10. v. 68.

Hoc animi non illa dedit, quae prima cubili

Miscuit inceffam ducibus Ptolemaida nostris.

Ovid. v. Metam. fab. 10.

Quid mihi tunc animi miseraeque fuit?

Libr. xiv. fab. c.

Quid mihi tunc animi? nist quod timor abskulit omnem

sensum animumque TANN. *Animi esse* MSS. fere omnes. dein eisi Petrens. fuisset a Gudiano abest.

26 Adfirmantes] Tò affirmantes vul-

STRATEGEMATICON L.IV. C.V. 459
 cunctantibus ²⁷ XII omnino ²⁸ equitibus, L. ^a pedi-
 tibus, qui comitari ²⁹ sustinuerant, repertis, in-
 columes Canusium pervenerunt.

VIII. ³⁰ T. ^b Fonteius Crassus, in Hispania, cum
 tribus millibus hominum praedatum profectus,
 locoque iniquo circumventus ab Hasdrubale, ad
³¹ primos tantum ordines relato consilio, incipien-
 te nocte, quo tempore minime expectabatur,
 per stationes hostium erupit.

IX. P. Decius Tribunus militum, bello Sa-
 mnitico, ³² Cornelio Cossio Consuli, iniquis lo-
 cis deprehenso ab hostibus, suasit, ut ad occu-
 pandum collem, qui in propinquo erat, modi-
 cam

^a Vulgo vel P. ^b Vulgo C. F.

vulgo igituratum hic ex fide
 membranarum a me repositum
 est. SCRIV. Deerat tantum ope-
 ratum, credo, vitio in Editione
 Stew. nam in Bonom. & ~~Medic.~~
 jam recte affirmantes. In Roma-
 na, & Wechel. ac Medic. pr. affir-
 mans.

²⁷ Duodecim] Livius. ad sex-
 centos evaserunt, atque inde pro-
 pinus, alio magno agmine adjuncto,
 Canusium incolumes pervenerunt. Le-
 ge equites vel pedites reperti. SCRIV.
 enr. post.

²⁸ Equitibus vel pedibus] Gu-
 jetus putat haec verba Glossema,
 ut statim repertis, Commentator
²⁹ duodecim subiectum a librariis.
 lege ex Voss. 2 Hill. 1 Reg. XII.
 omnino equitibus, L. pedibus, cui
 lectioni etiam subscribit Celeber-
 rimus Graevius. TANN. Rube-
 niuse Livio pro XII. reponit DC.
 quam conjecturam pro sua ven-
 ditavit Keuchenius. Locus sine
 dubio vitiosus. Petrens. de can-
 stantibus reliquis &c. omisso ³⁰
 repertis, vel pedibus Leid. pr. vel
 pedibus abest a Mediceo pr. equi-
 tibus, L. pedibus etiam Palatin.
 & Leid. sec. e. quinquaginta p. ut

non sexcenti homines, sed sexa-
 ginta duo fuerint, & ipse Livius
 hic sit corruptus, vel ab eo dis-
 senserit noster. Certe id non du-
 bitavi e MSS. cum Graevio
 & Vossio recipere, quamvis, si
 MSS. addicerent, nominativum
 praefertem.

²⁹ Sustinuerant] Voss. 2 Hill. 2
 Reg. Sustinerent. TANN. Sustine-
 rent Petrens. Palat. Gudian.

³⁰ C. Fonteius] Hoc & duo se-
 quentia exempla iisdem fere ver-
 bis recensuit auctor l. 1. c. 5.
 quare eo ablegandus est lector,
 ne his eadem repetantur. Deest
 praenomen in Leid. sec. Cecilius
 Medic. pr. Erat autem T. Fonte-
 ius legatus in Hispania.

³¹ Primos ordines] Sic lege, ut
 l. 1. c. 5. ubi eadem exempla iis-
 dem verbis narrantur. 2 Reg. 1
 Hill. Primos homines. nesciebant
 librarii primos ordines esse τὰς
 πρώτους τάξεις. Quint. de-
 clam. 3. Enimvero auctorem ha-
 bet. Hoc primi ordines jubent.
 TANN. Homines Gudian. dein
 noctu Cantabr. text. antiquae. Ho-
 stium in Leid. sec. deest.

³² Cornelio Cossio] 4 Reg. Voss.
 3 Hill.

cam manum mitteret, seque ducem iis, qui mittebantur, obtulit. Avocatus in ³³ diversum ^a hostis ³⁴ emisit Consulem, Decium autem cinxit, obseditque. ³⁵ Illas quoque angustias, nocte eruptione facta, quum eluctatus esset Decius, incolumis cum militibus Consuli accessit.

X. Idem fecit sub Atilio Calatino Cos. ³⁶ is, cujus varie ³⁷ traduntur nomina ^b. Alii ³⁸ Laberium, nonnulli ³⁹ Q. Caeditium, ⁴⁰ plurimi Calpurnium Flammam vocitatum scripserunt. Hic quum demissum in eam vallem videret exercitum, cujus latera, ⁴¹ omniaque ^c superiora hostis infeder-

^a Vulgo DIVERSA. ^b Vulgo TRADITUR NOMEN. ^c Vulgo OMNIA.

³³ Hill. carent *qñ Coss* TERN. Item Palat. Vatic. Medicei, Leid. pr. & Edd. primae, ac Wech. *Coss* cos. utrumque deest in Leid. sec. nonnulli *consule*, *comprehensio* Petrensi.

³³ *In diversa* ⁴ Reg. Voss. 2 Hill. *diversum* TERN. *Diversum* etiam Palat. uterque Leid. Cantabr. sec. Gudian. Medicei, Vaticanus. ut supra describendum esse docui. *diversi* Ed. Rom. paulo ante *obtinuit* Vatican. & multi prave *advocatus*.

³⁴ *Emisit* Alii *demisit* SCRIV. v. supra.

³⁵ *Illas quoque angustias* Petrensi. simpliciter ille *noctis angustias eluctatus*. *facta* deest in Vaticano, Medic. pr. & Edd. primis. *eruptio* Medic. sec. *eruptionem* Edd. Italicae. *evasus* esset mox Leid. pr. Nondum poenitet conjecturae, quam supra proposui.

³⁶ *Is* Abest a duobus Leid. Gudiano, & Edd. Rom. ac Bon.

³⁷ *Traditur nomen* Sic supra. Hic vero MSS. mei omnes, & Edd. Rom. Bon. Par. Wech. *traduntur nomina*, quod reposui idcirco.

³⁸ *Laberium*.] MSS. *Briacum*,

Briarchum, *Briachum*, *Dearum*, *Berarum*, *Verarum*. Sed *Laberium* servant Vatican. Gudian. & duo Cantabrig. cum Edd. Bonon. & Paris.

³⁹ *Q. Caeditium*] Praenomen abest MSS. decem, & Edd. primis. *Cedippum*, *Cedionum*, *Cepidum*, *Codium* MSS. Sed *Caeditium* Vaticanus & Palatin. *Q. Caeditium* rectius Gudian. & duo Cantabr.

⁴⁰ *Plurimi*] *Complurimi* Leid. sec. & Medic. sec. *Quamplurimi* Edd. Rom. Bonon. Paris. Wech. & MS. Vatican. *Flammam* abest a Bonon. fama Medic. pr. & Ed. Rom.

⁴¹ *Omnia superiora*] Tres Reg. Voss. 2 Hill. *Omniaque superiora* TERN. Edd. Veteres *Omnia latera*, quae erant superiora; *Omnia latera* etiam MSS. sex, vel plures. quae s. erant Medicei, Vaticanus, & Leid. sec. quae vel quae addunt omnes praeter duos Cantabrig. Quare omnino lego *cujus latera*, *omniaque superiora* tam hic, quam supra. Vallis latera, & omnia editiora loca circa eam vallem occupaverat Geil. L. III. C. 7. *Poenus colles locosque idoneos prior occupat*.

derat, depoposcit, & accepit ab Consule ⁴² trecentos milites; quos hortatus, ut virtute suâ exercitum servarent, in mediam vallem ⁴³ decurrit ⁴⁴. Ad obprimendos eos undique descendit hostis, longoque & aspero proelio retentus, occasionem Consuli ad extrahendum exercitum dedit.

XI. ⁴⁵ C. Caesar adversus Germanos & regem Ariovistum pugnaturus, ⁴⁶ confusus suorum animis, pro concione dixit, nullius se eo die operâ, nisi decimae legionis, usurum: quo ⁴⁷ adsecutus est, ut ⁴⁸ & decimani, tamquam praecipuae fortitudinis testimonio, ⁴⁹ concitarentur, & caeteri pudore, ne penes alios gloria virtutis esset.

XII. Lacedaemonius quidam nobilis, Philippo denuntiante, multa ⁵⁰ se ⁵¹ prohibiturum, nisi civi-

^a Vulgo DECURRIT. ^b Vulgo MULTIS.

⁴² Trecentos.] Medic. sec. eccc. statim idem hortatus, in virtute. vide supra.

⁴³ Decurrit.] 1 Reg. 2 Hill. Voss. decurrit. TRNN. & multi mei cum Ed. Paris. recte, ut supra. Et priore loco additur. Statim detentus Cantabr. text. Consuli etiam Medicei.

⁴⁴ C. Caesar.] Et hoc exemplum habuimus L. 1. C. xi. §. 3. praenomen hic exulat a 3 MSS. & Edd. primis.

⁴⁵ Confusus suorum animis.] 3 Reg. 2 Hill. Voss. confusus animis. TRNN. Inepte. Ita tamen exhibent meorum etiam septem, & Edd. Rom. Bon. Par. Wech. e. eorum a. Ed. Modii, & Stew. Recte supra. statim illo d. Leid. fec.

⁴⁶ Adsecutus.] Alias 'consecutus. SCRIV. Conf. supra & hic Leid. sec. Sed vide ad l. 11. c. 9. §. 1. Ex eo adsecutus, ut &c.

⁴⁷ Et decimani.] Et non agnoscunt Voss. & Medic. sec. decimani Edd. VV. cum Vaticano.

⁴⁸ Concitarentur.] Alias cogerantur. Auctor ipse l. 1. c. 11. Exemp. 1. SCRIV.

⁴⁹ Prohibiturum.] Voss. ad marg. & 1 Reg. offensurum, cui ultimo opponitur ad marginem prohibiturum. TRNN. Adscriptis libri sui margini Scrivēritus. Quid est multis prohibere? an jus civitatis? Vitiōsa haec sunt sine dubio, sed medicina facilis, nam in Petrensi Cod. legitur multa i. e. multum, non multis verbis. ut ex responso patet, sed rebus, notante ad libri sui oram Cl. Wasseo. Quo sensu multis retineri possit, prohibere enim sexcenties jungitur ablativo rei, ut notum. Hic tamen durius foret, obscuriusque, quare multa praetuli, quod clarius est. Referunt huc viri docti exemplum Valerii Maximi lib. vi. cap. xv. §. 4. Illa vero qua legati Lacedaemoniorum apud patrem ejus (Alexandri) miseram fortitudinis suae conditionem testa-

civitas ⁵⁰ sibi traderetur; Num, inquit, & pro patria mori nos prohibebit?

XIII. Leonidas Lacedaemonius; quum dicerentur Persae sagittarum multitudine ⁵¹ nubes esse facturi, fertur dixisse; Melius in umbrâ ⁵² propugnabimus.

XIV.

a Ed. Tenn. PUGNABIMUS.

ti sunt glorioſſor, quam opabilior. Intolerabilibus enim oneribus civitatem eorum implicanti, si quid morte gravius imperare perſequeretur, mortem se praelaturos, responderunt. Verum haec deinceps acciderunt, & rectius ad Antipatrum refert Plutarchus post locum mox citandum, cum ille obſides peteret. Hoc vero refero ad tempus, quo Lacedaemona sibi tradi voluit Philippus, negantibusque Lacedaemoniis minatus sit, se ita eos inclufurum, & tam multa iis prohibitorum, & vetitorum, ut necesse haberent se illi tradere. Prohibitorum enim omnino hic retinendum esse clarissime patet ex responſo prohibebit. Idem ergo intelligitur, quod refert Plutarchus in Apophr. Lacon. p. 235. Ed. Par. Φίλιππος ὅτι κρίβαντες εἰς τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἰδόντες ἅπαντες δολοφονοῦν, εἰς ποῦ τινὰ ἔσπαρταιν, τί ἰδὲ ποιήσετε, ὁ Λάκωνες; τί γὰρ (ἴφθ) ἀλλο, καὶ ἀνδρείως ἀποδανόμεθα, μόνοι γὰρ ἡμεῖς Ἑλλήνων ἰλαδίεργοι εἶναι καὶ καὶ ὑποκλινόμενοι ἡμῶς ἰμάδομεν. Forſan voluit Philippus minari iis, se prohibitorum eos commatu vel viſu, ceterisque rebus ad ſuſtinendam vitam neceſſariis.

so Sibi] Deest in Medic. pr. Dein non pro num MSS. 6 & Ed. Paris. pro deest in Edd. Italicis.

51 Nubes] Tantam telorum multitudinem emiſſuri, ut Sol

obnubilaretur. Claudianus i Rufin. v. 122.

Haud aliter Xerxes toto ſummo orbe ſecutus

Narratur rapuisse vagos exercitus annos,

Et telis umbrasse diem.

Seneca l. vi. benef. c. 31. *Vix patere Coelum satis ad emittenda omni manu tela. Frequens haec hyperbole. Macrobius i. Saturn. 17. Eoque tempore nubes sagittarum in adversos viſa ferri, & hostem ſugavit, & viſtores Romanos ad spectacula Dei ſpſitalis reduxit. Lucanus l. vii. v. 519.*

Ferro subtexitur acter.

Nexque super campos tellis conferta pependit.

Silius l. 15.

Tum vero effunditur ingen

Telorum vis, & densa Sol vincitur umbra. TENN.

52 Pugnabimus.] Sic MSS. quatuor; quomodo tacitus repoluit Tennulius: quum antea ederetur propugnabimus, quod Scriveriani, ceterique mei rectius ſervant.

Bene autem dixit propugnabimus; quia praefidio Thermopylarum erant praepoſiti: qua in re propugnare proprium est, quod multis offendit J. F. Gronov. Obſerv. l. iv. C. 19. quibus innumerâ addi poſſent alia. Ceterum ex hoc loco patet, vocem melius in Valerio Maximo non delendam eſſe, ut Cl. exiſtimabat Perizonius l. iii. c. 7. in f. Spartianus, referente quodam ſagittis Persarum ſolem obſcurari ſolere; bene

STRATEGEMATICON L. IV. C. V. 463

XIV. ⁵³ L. AELIUS ^a Praetor Urbanus, quum ei ⁵⁴ jus dicenti picus in capite infedisset, & haruspices respondissent, dimissâ ave, hostium victoriam fore; necatâ, populum Romanum superiorem, ⁵⁵ at L. AELIUM ^b cum familiâ periturum, ⁵⁶ avem occidit, nec dare poenam dubitavit.

No-

^a Vulgo CAELIUS. ^b Vulgo AC CAELIUM. ^c Vulgo AVEM OCCIDIT: QUAE OCCISA, NOSTRO EXERCITU.

narrat, inquit; In umbra enim melius praelibimur. Nisi quis mallet hic ita distinguere. Melius. In umbra pugnabimus. pro tanto hoc melius est. ut fere apud Plutarch. in Lacon. Apophth. p. 225. Οὐκ ἔστι, ἴφθ, χείρων, εἰ τὸ ἐν σκιάῳ αὐτοῖς μαχεσόμεθα. Melius & tanto melius in formulis de eo, quod optime opportunum est. Suidas in Leonida hoc responsum ita effert. Θάπταρον, ἴφθ, ἐν τῷ ἐν σκιάῳ μαχεσόμεθα. Supra esse exulat a Leid. sec.

⁵³ Caelius] Keuchenius monuit in Paris. Ed. esse L. Elius, idque ineptum esse pronunciat, vere ideo a Cel. Perizonio reprehensus, ut corrector ignarus rerum & historiarum: nam nihil verius est lectione ea L. Aelius, ut idem abunde post Pighium; quem laudat T. II. Ann. p. 140., ex Valerio Maximo l. v. c. vi. §. 4. Plinio L. x. C. 18. e Varro, probat; atque ita habet MS. Pighii, & diserte uterque Medicus Lelius. i. e. L. Aelius. Adeoque pro Caelio & Caeliis ubique rescripti L. AELIUS & AELIUS. Quod autem alii non AELIUM, sed Laelium fuisse dixerint, aliunde non ortum est, nisi ex pravo intellectu scripturae libriorum, pro L. AELIUS scribentium Laelius, ut vere ibidem docent Pighius, & Cel. Perizonius, A. Himadv. scilicet Historicis p. 445. &c. In Ed. mea Paris. C. Elius,

⁵⁴ Jus dicenti] Voss. & Hill. 1. Reg. carent τὸ jus: quod videtur haud falso abesse, & Caelius habuisse orationem ad milites. Agitur enim de auspiciis victoriae, & Caelio in acie occubiture. T. II. N. Atqui diserte Valerius Max. AELIO praetori jus dicenti. Plin. L. x. C. 18. In capite praetoris urbani AELII (sic Hard. antea L.) Tuberonis, id fore iura pro tribunali reddentis. Varro apud Nonium C. XII. N. 3. AELIUS Pactus (sic bene Perizon., & ex eo non nominato Harduinus) cum esset praetor urbanus, & sedens in sella curuli jus diceret populo, picus Martius &c. Male ergo abest τὸ jus etiam a Gudian. & Ed. Paris. ejus dicentis Leid. pr.

⁵⁵ Ac Caesium cum familia periturum.] Desunt haec in Vaticano, Mediceo pr. & Edd. Rom. ac Bonon. male. Rectius omnino pro ac Petrens. Palatin. Vossian. & Leid. prim. habent at, & Medic. secund. Lelium autem. Pigh. MS. AELIUM. Rescripti itaque, ni fallor, verissime ac L. AELIUM.

⁵⁶ Avem occidit: qua occisa, n.] MS. non dubitavit dare pecuniam: Quid si? non dubitavit dare picum neci. SCRIV. Vel non dubitavit occidere picum. Vel non dubitavit avem perimere. Post consultis Annalibus Pighii intellexi in MS. Sui esse non. dubitavit avem necare: nostro ergo c. IDEM. far,

Nostro ergo ⁵⁷ exercitu vincente, ipse cum ⁵⁸ quatuordecim ⁵⁹ AElis ex eadem familiâ in proelio est occisus. Hunc quidam non ⁶⁰ AElum, sed Laelium fuisse, & Laelios, non AElios periisse credunt.

XV. ⁶¹ P. Decius primo pater, postea filius ⁶² in Magistratu se pro Republica devoverunt, ad-

a Valgo CAELIIS & dein CAELIUM & CAELIOS.

Cur. post. 3 Reg. Voss. 3 Hill. Scriv. Rom. Non dubitavit dare pecuniam (Voss. ad pugnam) qua nostro. Hinc Scrivérius conjecit. non dubitavit dare pecuniam neci. Beatus Gronovius N. d. av. perimere. Tamm. Praeter Palatinum, quo Scrivérius usus est, etiam Gudiano Leidenfes, Cantabr. Bib. Publ. & Ed. Paris. Non dubitavit dare pecuniam, qua n. Unde ipse olim conjeceram dare pico necem. Vide ad Lucan. L. vi. 169. Petrensis habet plane, ut Sufii codex, non dubitavit avem necare. exercitu ergo nos. ut etiam conjecerat Gronovius, vel dare neci avem. Occisa deest in Gudiano. quam occisam Medic. pr. qui codices cum Cantabr. tert. servant avem occidit. Omnia avem occidit, qua occisa deest in Varicano. Singularis autem plane est Medicus sec. in quo avem occidit: nec dare penam dubitavit qua occisa ex. Quare jam bene perpensis variis hisce lectionibus, & ex tribus diversis optima electa, non dubitavi rescribere, si non vere, eleganter saltem & vero proxime, atque ipsa MSSorum verba avem occidit, nec dare poenam dubitavit. nostro ergo ex. Dare poenam sc. Marti, cuius avem picum occiderat, adeoque Deum ipsum laecerat, cuius poenae exempla similia in fabulis sunt non pauca. In Martis tutela picum esse praeter Varronis locum docent & alii. Consule viros doctos ad Ovid. Fast. III, 37,

Martia picus avis.

& Socerum meum ad Valerium, qui egregie pro morsu suo ibi conjicit Marti suo. Forlan possit rescribi quoque dare pico poenam qua sc. poena vel quare. Tu elige, lector.

⁵⁷ *Exercitu vincente*] Falsissimum. nam perire in clade Canentis. Mens haruspicum erat rem Romanam successu temporis, bellicque exitu fore superiorem, ut ibidem recte advertit Cl. Perizonius.

⁵⁸ *Quatuordecim*] Valer. Max. L. v. C. 6. non xiv. sed xvii. Numeri fortasse corrupti. Totidem enim apices sunt. Sc. a iv. *Cur. post. Valerius alibi sexdecim AElios uno tempore fuisse dicit. L. iv. 4. 8. In Gudiano hic xiii.*

⁵⁹ *Caелиis*] *Laelis* Medic. pr. vere MS Sufii *AElis*, ut statim *AElum*, & *AElios*. pro non Leid. pr. & Hillensb. numquam, quidem creditur Leid. sec.

⁶⁰ *Caesium* *sed Laelium*] 3 Reg. Voss. *concelsum* *sed Laedum*. 2 Hill. *Landum* Tamm. *Latium* & *Ladios*, Gud. & Hillensb.

⁶¹ *P. Decius*] Elegantis e conjectura Gronovius P. Decis.

⁶² *In Magistratu*] Leidenfes, Hillensberg. Medic. sec. & Ed. Paris. *in magistratu*. Adhaesit f. a seq. vocula *sc. In magistratu esse optimi quisvis dicunt. Liv. 1. 59. Nepos Chab. 4. & passim. Adversis prave pro admiffis* Medic. sec.

admissisque in hostem equis, ⁶³ adepti mortem, victoriam a patriae contulerunt.

XVI. ⁶⁴ P. Crassus, quum bellum adversus Aristonicum in Asia gerens inter ⁶⁵ Elaeam & Myrinam in hostium copias incidisset, vivusque ⁶⁶ ab-

a Vulgo AD. VICT. b Vulgo AELIAM.

⁶³ Adepti victoriam patriae contulerunt. Nihil hic monent viri docti; cum tamen huiusmodi esse orationem, & excidisse vocem quivis attentius locum considerans animadvertet. Inconcinne enim *Victoriam* referri deberet ad utrumque verbum. Viderat id tamen Lipsius, nam ad oram libri sui adscriptit pro *adepti* scribendum sibi placere *interempti*. Sed quid multa? Codices Medicei legunt *adepti Romani*, vel *sec. a. Romani*. Corrupte. Latet tamen in iis vera lectio, quam servarunt nobis Leidensis sec. & Petrensis, *adepti mortem vict. p. contulerunt*. Ideo enim, quod caesi sunt Decii, Romani victoriam, pretium devoti ipsorum sanguinis acceperunt. Consule omnino Livium l. viii. c. 9. & l. x. c. 28. Valerius Maximus l. v. c. 6. §. 5. de patre. *Concitate equo*, in medium hostium agmen, patriae salutem, sibi mortem potius intripit &c. Ex cuius vultibus, & sanguine insperata victoria emerfit. & de filio Ex. seq. *Mors fecit, ut Romana civitas vinceret. Adipsi autem mortem dicitur, ut dare, accipere mortem, quasi munus. De qua locutione latius egi ad Lucan. l. vi. 169.*

An plus, quam mortem, virtus daret.

Sumere mortem pro sibi consciscere apud Tacitum saepius.

⁶⁴ P. Crassus. Deest praenomen in Medice. sec. Fulvius prim. Lucius Edd. Italicae: prave. *Aristonicus* Leid. sec. an *Aristonicus* & *AELIAM* Lege cum doctissimo Ottwinio *Elaeam*. Mela l.

c. 18. Graecis Ε'λεα. Hinc Ζηνο Eleates. Valer. Max. iii. 3. n. 2. & *Sec. a. Eleastica*. Vossius de Sec. a. Philosophorum. ΤΕΜΝ. MSS. *ELIAM*. Lege omnino *Elaeam*, Ε'λαιαν, ut recte Gronovius, & l. Vossius ad codicis sui oram correxerunt. Errat vehementer Tenuilius, qui hanc Aeolidis urbem confundit cum Elea Lucaniae in Italia urbe; ubi natus est Zeno, utclare docuit Socer meus contra Vossium ad Valer. Max. l. iii. c. 3. Ext. 2. Stephanum si consulissent viri docti, in eum errorem non incidissent. Scribit enim ille Ε'λαιαν πόλιν τῆς Α'σίας Α'ιολικῆς Περιοχῆς ἐν τῇ ἐκδοτικῇ ἀπομαρτυροῦντος Μενεδήμιος πρίστου. Ἰσὶ δ' ἰστία Ἰταλίας Δῆς δ' ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Ε'λεα. ἐξ ἧς Ε'λαιαν τῆς δ' ἀστικῆς Ε'λαιαν; ubi vide notas, & Pintian. ad Melam l. i. c. 18. Cellar. Geograph. l. iii. c. 3. p. 38. Passim verò apud quodores huius urbis nomen corrupte per simplex e scribitur. Sic apud Valer. Maximum in hac ipsa historia Lib. iii. c. 2. §. 2. ubi in alterius quoque urbis nomine mendum est. P. enim Crassus cum Aristonico bellum in Asia gerens, a Thracibus, quorum in magnam numerum in praesidio habebat, inter *Elaeam* & *Smyrnam* exceptus &c. Scribe ex nostro *Elaeam* & *Myrinam*. Longe enim hinc remota in Ionia est Smyrna. Finitimae sunt *Myrina* & *Elaea*, Aeolidis utraque. Ad Stratonem, (qui tamen ad Leu-

⁶⁶ abduceretur^a, execratus in Consule Romano captivitatem, virgâ, quâ ad equum erat ulius, ⁶⁷ Thraci, a quo tenebatur, oculum eruit, atque ab eo, per dolorem ⁶⁸ concito^b, transverberatus, dedecus servitutis, ut voluerat, effugit.

XVII. ⁶⁹ M. Cato Censorii filius in acie, decidente equo, prolapsus, quum ⁷⁰ se recollegisset,

^a Vulgo ADDUC. ^b Vulgo CONCITATO.

cas, oppidulum inter Smyrnam, & Phocaeam situm, in pugna occisum esse Crassum, procul a vero narrat L. XIV. p. 646. Ed. Par. ubi eum quoque male vocat Consulem) Ptolemaeum, Melam, alioque.

⁶⁶ Adducetur.] Sic perperam Keuchenii, & Tennulii Edd. ac MSS. nonnulli pro abduceretur, quod est in ceteris, ut debet. Captivi abducuntur, non add. v. ad L. I. II. 6. ubi eodem modo depravatus erat auctor. dein & vivus Medic. unde Edd. Italicae fecerunt & invivus. Quod facile credo, at non ita scripsit auctor.

⁶⁷ Thraci] Voss. 3 Reg. Tragis. 3 Hill. 1 Reg. Thragis. TENN. MSS. sex mei Thracis vel Thragis praecedente ⁷⁰ oculum. Sed vulgarum elegantius. De hoc Davido vide, quae congesti ad Lucan. I. I. 193. v. 481. VII. 319. § 37. & alibi.

⁶⁸ Concito] Medic. sec. concitatus. Ed. Rom. citato. Petrensis Cod. concito. Optime, probante etiam Cl. Wasseo. concitus sam secundae, quam quartae conjugationis, eleganter pro irritato, commoto ponitur. Hinc saepe concitus ira, concitus ad viam, & alia. adi rursus Lucan. I. IV. 688. de confusione vocum concitare & concire vide ad L. I. §. 10. §. 3.

⁶⁹ M. Cato.] Praenomen in Leid. sec. deest. Distinxi autem, ut iussit Socer ad Valerium Maxim.

I. III. 2. 16. in acie, decidit equo, prolapsus. Inepte vulgo in acie decidente, equo prolapsi. De hac historia consule etiam Plutarch. in Paulo p. 266.

⁷⁰ Se recollegisset] MSS. quidam cum animadvertisset gladium, reliquis omisiss. SC. IV. Tantane homines esse dementiae, ut glossa putent, quae genuina sunt! Scriverius haec verba non invenit in suis MSS. ergo subiectione creduntur imperito. Verum ego haec in decem MSS. inveni. colligere vel recolligere est lapsum reponere, erigere. Hic Cato prolapsus erexit se, corpori collecto, ut ait Iustinus) XXIII. c. 2. Eandem historiam refertur. LXXII. c. 4. Parvulum recolligit. Verum hic verte, ad se rediisset a perturbatione. Cicero IV. Tulse. Quis est autem seipsum colligere, nisi dissipatas animi partes rursus in suum locum congregare? lib. V. fam. ep. 18. Pro amore nostro rogo atque oro, te colligas, virumque praebat. TENN. Vapular hic a Tennulio Keuchenius. In Edd. Italicae concipitur, ut e MSS. suis praebet Scriverius. Ceterum mei quoque omnes cum vulgatis recte conspirant. Colligere se hoc lenius pro ad se redire laepissime Cicero. Adi modo Manutium ad epist. 9. I. I. Fam. Collegi ipse me. Recolligere non raro Minius. Immo Ovidius I. IX. Metam. 744. Quin animum firmas, riposque ipsi recolligis, Iphi. Seneca in Oed. VI. 754. Recollige animum.

set, animadvertissetque, gladium⁷¹ excidisse vaginâ, veritus ignominiam⁷², rediit in hostem: ⁷³exceptisquæ aliquot vulneribus recuperato demum gladio, reversus est ad suos.

XVIII. ⁷⁴Petilini, a Poenis obfessi, parentes & liberos propter inopiam ejecerunt; ipsi coriis madefactis, & igne ficcatis, foliisque arborum & omni animalium genere vitam trahentes, ⁷⁵undecim menses obsidionem toleraverunt.

XIX. Hispani⁷⁶ Arabricense omnia eadem passi sunt, nec oppidum Hirtulejo tradiderunt.

XX.

a Vulgo ex eoque.

⁷¹ Excidisse vaginâ] Ed. Rom. *exisse*. Vaginas Palatin. Cantabr. B. Pub. Leid. pr. Medic. sec. Vossian. Hillensb. quod exquisitius videtur, quam ut librarii de eo somnare poterint. *Excidit ferrum hastas* Ovidio Metam. l. xtr. 105. quamvis ibi de hasta ceciderit, non e hasta, nec in ea fuerit, sed super ea ferrum, cum hic gladius fuerit in vagina. Atqui tamen *excidere* cum Dativo saepe occurrit figuratum de re, quam obliviscimur; & quæ cadit quasi ex animo. *Excidit mihi* hoc sensu crebro invenias. Quare non est, quod *vaginæ* damnum, nec vulgatæ lectioni omnino præferam.

⁷² Rediit] *Redit* Gudian. statim aliquibus Medicis. & deinde cum Edd. Italicis. gladio quoque Cantabr. tert.

⁷³ Ex eoque] Numquam potui concoquere ineptam istud *ex eoque*, & hæsi hic, donec inveni in Leidensi secundo scriptum *exceptisquæ al vulneribus*. Verum malno, & eleganter. Justin. in eadem se *recollatque gladio multis vulneribus exceptis ad suos revertitur*. Idem l. xtrv. c. 3. *Vulneraque exceptis, quæ liberis intendebantur* (MSS. duo intentabantur) vulnii. Sacton. App. c. 20.

Dalmatico bello etiam vulnera excepit. Curt. l. iv. c. 16. *Vulnera, quæ quisque excepit*. Apulej. l. vii. Met. p. 111. Ed. Col. *vulnera corpora excipientem*.

⁷⁴ Petilini] Id ipsum testatur Athenæus l. xtr. p. 528. quem vide, & diffusum Livium l. xtr. 111 c. 30. Silius Italic. l. xtr. 421. Valer. Max. lib. vi. c. 6. Ext. 2. Petronius obites in extremo Sartyrico, ubi vulgo *Petavii*, rectius *Petilini*. Scaur. Cur. post. Apud Petronium cum Scaligero malim *Petrusii*. *Petillini* hic Medicis, & Satesber. l. vi. c. 11. Polycet. *Petilius*, ut Voss. male. *Petillini* Arctian. *Petilia* in MSS. Valer. Max. Silius, Athenæo, & Melac l. 11. c. 2. aliisque vocatur. *Petrellia*, & *Petillini* Livio. *Petilia* Straboni, Ptolemæo, & aliis.

⁷⁵ Undecim menses.] Medic. pe. & Edd. *Italicæ menses*. Male autem vulgo post *menses* distinguatur. Unde lector opinaretur eos, postquam undecim menses vicam dictis rebus transissent, obsidionem tolerassent, donec soluti forent: cum contra xi. menses toleraverint obsidionem, sed deinde dedere se debuerint.

⁷⁶ Arabricense] Ita lego. Vulgo est *Hispani cum Fabrescens* &c. *Fonte Hispani Consaburescens*. Vide

XX. ⁷⁷Caſilini, obſidente Hannibale, tantam inopiam perpeſſi ſunt, ut ⁷⁸centum denariis murem veniſſe, proditum memoriae ſit, ejuſque venditorem fame periſſe, emtorem autem vixiſſe: fidem tamen ſervare Romanis perſeveraverunt.

XXI. ⁷⁹Cyzicum quum obpugnaret Michridates, captivos ejus ⁸⁰urbis produxit, oſtenditque ob-

Plinium. SCRIV. *Conſabrum* Antonino ſcribitur inter Laminium, & Tolerum. SCRIV. Cur. poſt. VOſſ. 1 Reg. 1 Hill. *Cum Fabreſenſe*. 1 Hill. 1 Reg. *Cum Fabreſenſe*. SCRIV. *cum Fabreſenſe*. Hinc illi. *Hiſpani Conſaburenſes*. TENN. *Cum Fabreſenſe* Leid. pr. & Vatic. *Cum Fabreſenſe* vel per 2ſſ. MSS. quinque. *Cum Fabreſenſe* Medic. ſec. *Fabreſenſes* line rñ *cum* Ed. Bonon. *Fabreſenſes* Saresberienſis. Denique Petrenſis *Segebrigenſes*, de quibus ſupra & ſtatim §. 22. Placēt mihi maxime *Conſaburenſes*, utpote proxime ad plerorumque Codicum ſcripturam accedens. de his videad Plinium l. 111. c. 3. ubi plura invenies, quae hic conſici poſſent, nomina. Ceteterum Saresber. *perpeſſi ſunt*, nec tamen o. Pro oppidum Petrenſis ſc. *Hirtulejo* pro vulgato *Herculejo* reſcripſi rursus, ut ſupra. *Crediderunt* Edd. primae.

⁷⁷Caſilini.] Sic e MSS. & Edd. VV. dedi, ut ſupra recte editum l. 111. c. 14. & 15., pro vulgato *Caſilini*. Mallem tamen *Caſtinum obſidente Hannibale*, ut ibidem, & Plinio l. xviii. c. 57. ſed tamen *Caſtinus* poſſet eſſe gentile, nam Livius l. xxiii. c. 19. *Nuntium ad magiſtratum Caſtinum miſit*: quamquam & illic oppidum malum intelligere. *Caſtinatus* Valerio Max. Erat autem praefidium Praeſtinatorum, qui illic obſidebantur, & inter illos hoc accidiſſe referunt alii, nec inter urbis incolas. Vide ad l.

111. c. 15. adeoque *Caſlini* cape in genitivo, & nil muta.

⁷⁸Centum denariis murem veniſſe proditum ſit.] Ampliant, & addunt ad eam ſummam alterum tantum Plinius lib. viii. Naturalis Hiſtoriae c. 57. & Valerius Maximus lib. vii. c. 6. Verum enim vero, an his accedendum ſit, reſtituendumque *ducentis denariis*, ipſi viderint. STEW. *Centum* Hunc numerum agnoſcant omnes MSS. STEW. ex Plin. l. viii. c. 57. Val. Max. vii. c. 6. *Ducentis* conſectat. TENN. Harduinus quoque ad Plinium cc pro c hic legi vult. Certe ſolus Frontinus *centum* dixiſſet. nam & Strabo l. v. p. 249. *ἑκατόν δραχμῶν ἀπὸ Σιρῶν*, non *πενήκοντα*, vide illic Caſaubon. *Centum* tamen omnes MSS. retinent & J. Saresber. Muribus obſeſſos non abſtinuiſſe ſimpliciter ait Livius l. xxiii. c. 19. *Muros* Medicei. *Memoriae* deſcit in Petrenſ. *perſe* Leidenſes. *perſeverarunt* Medic. ſec.

⁷⁹Cyzicum] VOſſ. 2 Reg. 1 Hill. *Cyri cum opp.* male. TENN. *Cizicum* Saresber. *Cyzicum* Palat. *Cizicum* Vatican. *Dracum* Medicei. Mirum, adeo turbare libros MSS. in tam nota hiſtoria. Quis neſcit, Cyzicum diutiſſime a Michridate fuiſſe obſeſſum, & a Lucullo regiſ faucibus creptum? De ea obſidione jam ſupra habuimus.

⁸⁰Urbis] Deſcit in Hillenſb. *perduxit* Leid. pr.

obsessis, arbitratus futurum, ut miseratione⁸¹ suorum compelleret ad deditionem oppidanos. At illi cohortati ad⁸² patiendum fortiter mortem captivos, servare Romanis fidem perseveraverunt.

XXII. ⁸³Segovienfes⁴, quum a Viriatho libera-

ri
a Vulgo SEGOBRIENSES, AEGINENSES, & VIRIATO.

⁸¹ *Suorum*] *Sociorum* MSS. SCRIV. 2 Reg. Voss. 1 Hill. *Es- sum.* 1 Reg. & Scriv. *Sociorum.* TENN. *Sociorum* Leid. sec. & Edd. Italicae. *Eorum* Gudian. compellerentur oppidani Petrensi. Vulgaris consensit Saresber. exhortati P. Blesensi.

⁸² *Patiendum*] *Idem patiendam.* SCRIV. 1 Reg. 1 Hill. Voss. *pa- tiendam.* TENN. Ex meis soli Medic. sec. & Leid. sec. ac Petrensi. *patiendum* cum Ed. Par. Ceteri *patiendam*, (de quo vide ad l. 111. c. 6. §. 7. *ad liberandum temp.* ut in nonnullis) nisi quod Vaticanus exhibeat *faciendam*, at J. Saresber. & P. Blesensis excipiendam. Quod notandum utrumque, & consulenda, quae §. 15. & 17. dixi de *adipisci*, & *sumere mortem*, atque *excipere vulnus*. Fors scripserit Frontinus *ad capiendam fortiter m.* Quo refer ea, quae congeffi ad Lucan. l. 1. 461. *animaeque capaces Mortis*, & vide, num apud Stacium quoque l. 1. Silv. Kal. Dec. e MS. Orvilliano *capi* non sit recipiendum. Mihi certe valde aridet

Stas sexus rudis, insciusque ferri, Et pugnas capis inprobus viriles, vulgo cupit.

⁸³ *AEGINENSES, cum a Viatoris liberi, & conjuges cederentur.*] Qui illi *Viatoris*, sive ut in Parisiensi editione erat, *Viathori* essent, ignorabam fateor: quare super eo nomine Janum Palmerium nostrum quoque consului, qui verbis scriptoris hujus lectis

ac relectis, respondit legendum videri, *cum a Boeotii liberi*, neque Apollinis magis verum atque hoc responsum fuit. De Boeotiiis Strabo lib. ix. Ptolemaeus lib. 111. Pausanias, alii. Sunt etiam, qui *AEGINENSES* illos, *AEGINENSES* potius nuncupandos arbitrantur, ab AEGIO oppido Peloponnesi. Straw. *Segobrienses*. Ita lego. Vulgo est *AEGINENSES cum a Viatoris* &c. Posset & *Segobriensis* legi. SCRIV. Steuchius ambabus ulnis amplectitur, imo oraculo comparat Jani Palmerii conjecturam. *AEGINENSES cum a Boeotiiis liberi*. De quibus Strabo lib. ix. Ptolemaeus l. 111. In Parisiensi editione fuit. *AEGINENSES cum a Viathoris liberi*. Quidam fecere hinc *AEGINENSES* ab *AEGIAM*: urbs est Peloponnesi. Liv. l. xxxviii. c. 29. & 30. Cum autem hic agatur de fide pro Romanis mortem obire paratis, qualem vix in Graecis inveneris, quaerenda est in Hispania, quae fida, & prosperare facillima mortem. 2 Reg. 2 Hill. *Egovivenses cum a Viriatho his*. Voss. *Agovivenses*. Tertius Reg. *Egonenses*: cum a Narechii. Quartus Reg. *Egovivenses cum a Viriatis*. Celeberrimus Graevius *Arcobrienses*. Ego vulgatam retineo. *Segobriga* ponitur a Ptolemaeo in *Celtiberis*, vide supra l. 111. c. 10. n. 6. TENN. *Segobrienses*, quod primus ex l. 111. c. 10. & 11. reposuit Scriverius, & perperam vulgatam lectionem nominat, Tennulius, nimis recedit a MSS.

ri & conjuges ⁸⁴caederentur, praecoptaverunt spectare supplicia pignorum suorum, quam ab Romanis ⁸⁵deficere.

XXIII. Numantini, ne se dederent, ⁸⁶fame mori

lectione, quam ut veram efficaueris vocem possim credere. Multo minus *Arcobrigenses*, *Eginenses* est in Editione Romana; in aliis *Aegin*, *Egovinenses*, vel *Egoninenses*, vel *Egonenses* Leid. pr. Gudian, Hillensh. Cantabrig. tert. & Scriverii unus. Quibus satis accederent *Aestynenses* Hispaniae populus. Petrensi. *Gergonenses*. Medic. pr. *Segonivenses*. In J. Saresberienensis loco laudato scribitur *Eglonenses* at *Eglonenses*. Vaticanus & Medicus sec. cum Leidensi sec. *Segonivenses*. Optimus Palatinus *Segovienenses*. *Segoblenenses*, quomodo vellet etiam legi Scriverius, & secure arripit Keuchenius, nihili est. Puto autem, typoshetarum erratum esse pro *Segoblenenses*, quod ad marginem Editionis suae primae adscripsit, & recte. Nullum enim mihi dubium est, quin scribi debeat *Segovienenses*, quo praeter Palatinum ducunt modo laudati Codd.; cives scilicet oppidi *Segoviae*, ut Plinio vocatur l. 11. c. 3. vel Graece *Σεγοῦβια* Ptolemaeo l. 11. c. 6. in Arevacis Celtiberiae iadfinibus; in qua sita fuit *Segobriga*. Aliud etiam incidit quidem nomen, quod hic latere posse aliquis suspicetur, nempe *Segedenses*, *Segedae* Celtiberiae prope Numantiam urbis incolae, de quibus vide ad Florum l. 11. c. 18. At cum hi hostes potius Romanorum, & deinde causa belli cum Numantinis, quam socii, fuerint, nequaquam videntur hi locum hic habere posse. Haec autem accidisse credibile est eo tempore, quo Arevacos a Romanorum societate abstrahere conatus est Viriatus, qua de re ad Appian. de

B. Hispan. p. m. 493. Nec enim ambigendum, quia in seqq. cum Scriverio & seqq. Editoribus legendum sit a *Viriato*, sive potius *Viriato* (Graecis semper *Οὐρανός*.) ut discrete habeant ex MSS. bene multi. Vulgo erat *Viatotis*, vel *Viatotis*. Et sane *his* vel *his*, *his*, *his* addunt Codices ad unum omnes; & praeterea pro *caederentur* in Palatino, Gudiano, utroque Leidensi, tribus Cantabrigientibus, nec non J. Saresberienensi (ubi a *Juriato* *his* l. c. v.) scribitur *redderentur*. Unde forsitan videtur Frontinus reliquisse *Segovienenses* c. a *Viriato* *his*, vel *his* l. & conjuges eriperentur, ad caedem nempe, vel *redderentur* captivi ea conditione, ut a Romanis deficerent. Verum haec posteriora incerta sunt, & facile quaedam excidisse potuerunt. Certe nihil in vulgato hic mutare volui. Lipsius hic margini adscripsit *Bacotis Palm. V. C. ab Nilotis*. Rubenius l. 11. Elect. c. 32. legit *Aeginenses* cum ab *Aesolus*, ut haec in Romanorum cum Aetolis bello acciderint, at longe alios hic intelligi, satis testantur MSti. De *Pinnenensis* simile narrat Diodorus in Excerpt. Peiresc. p. 398.

⁸⁴ *Caederentur*] 1 Reg. 2 Hill. Voss. *redderentur*. Tamm.

⁸⁵ *Deficere*] Medic. pr. *deserant*.

⁸⁶ *Fame mori*.] Donec tamen tandem reliqui se ipsos ferro, veneno, igne, incensis rebus suis, interfecere. Sed varie haec narrant auctores, quos citant viri docti ad Flor. l. 11. 18. 15. praefati hic conjecit Lipsius, intelligens sine dubio, eos ante fores ob-

gi-

STRATEGEMATICON L.IV.C.VI. 471
mori praefixis foribus domuum suarum⁸⁷ maluerunt.

stinatos sedisse, Romanorum instar Gallici belli tempore.

⁸⁷ *Maluerunt.*] Sic etiam J. Saresber. sed MSS. Scriver. uterque Leidd. Vatican. & Hillensb. *amaluerunt.* Edd. Rom. & Bonon.

praamaluerunt, ut Apulejol. iiii. Metam. p. 139. Ed. Elmenh. *me nullam aliam meae Foridi praemalle.* ubi tamen MSS. & Edd. alii habent quoque simplex *malle.* Demorum etiam Vaticanus, & Med.

C A P. VI.

¹ *De adfectu & moderatione.*

EXEMPLUM I.

² Q. Fabius, hortante filio, ut locum idoneum paucorum iacturâ caperet, Visne, inquit, tu ex illis paucis esse?

II. Xenophon, quum equo veheretur, & pedites jugum quoddam occupare iussisset, ³ unusque⁴ ex eis obmurmurando diceret, facile¹ tam labo-

⁴ Vulgo UNUM E. E. OBMURMURANTEM QUOD D.

¹ *De adfectu.*] Voss. 2. Reg. 2. Hill. *De adfectu.* TENN. Et multi mei cum Edd. primis, perperam.

² *Q. Fabius*] *Q. Fabius Maximus* M. A. F. *Q. Fabius Maximus* aut *Rullus.* SCRIV. Cur. post. *Q. Fabius* *Mucius* *Medicci*, & Vaticanus. *Q. Fabius* *Minucius.* Edd. Rom. & Bonon. Simpliciter *Mucius* *Leid.* sec. Sine dubio, vel *Maximus*, vel *Rullus* reponendum, si modo cognomen addendum sit, & non librariorum similes sunt ineptiae, quales vidimus l. i. 5. 13. Simile *Caecilii Metelli* ad centurionem responsum refert *Plutarchus* in *Apophth.* p. 202. Ed. Par. statim *Leidenf.* pr. *paucorumque.*

³ *Unum ex eis obmurmurantem, quod diceret.*] *Uno ex eis obmurmurante, ac dicente, facile &c.* Ita forte legendum ex vestigiis

MSS. SCRIV. Dandum hic secundum Scriverium. *Uno ex eis obmurmurante ac dicente f.* TENN. *Keuchenius* antiquum obtinet, & *Scriverii* conjecturam sibi adscribit. *Unus e. e. obmurmurando diceret.* Edd. Romana & Bonon. nisi quod in Bonon. *obmurmurandoque*, quod est & in Ed. Parisi. *Diceret* exsulat ab *Hillensberg.* qui mox *imperaret.* Unde conjicio unusquisque ex eis *obmurmurando diceret. que* amisit locum suum, & ab aliis post *obmurmurando*, ab aliis post *curso*, ut vulgo, inepte additum, quod statim videbimus. Alioquin, & abjectis *verbis quod diceret*, legi posset *uno ex eis obmurmurante.* Sed ut nos dedimus, propius ad MSS. accedit, & cum primis Edd. convenit. In vulgato laborat syntaxis.

⁴ *Tam.*] Edd. *Italicæ eum.* *Hillensb. inde. Sedante Medicci pr.*

honorosa sedentem imperare, ⁴ desiluit, & gregalem equo inposuit, ⁶ cursu ⁶ ipse pedestri ad destinatum jugum ⁷ contendens. Cujus facti ruborem quum perpeti miles non posset, inidentibus commilitonibus, ⁸ sponte descendit. Xenophontem vix universi perpulerunt, ut conscenderet equum, & laborem suum in necessaria duci ⁹ munera reservaret.

III. Alexander, quum hieme ¹⁰ duceret exercitum, residens ad ignem, recognoscere praetereuntes copias coepit, quumque conspexisset quemdam prope exanimatum frigore, considerare ¹¹ loco suo iussit; dixitque ei, Si in Persis natus esses,

⁴ Vulgo DESILIIT. ⁶ Vulgo CURSUQUE & C. Pervenit.

deest a Leid. sec. Imperare abest a Gudiano. Voss. a m. pr. jubere. ⁵ Desiliis] Silis MSS. duo. Sed Desiliis recte alii quatuor, & Edd. veteres. v. ad l. II. 4. II. Mox unus Anglicorum gregarium contra nostri auctoris stylum.

⁶ Cursuque pedestri ad d. j. contendens pervenit. } Omnes MSS. carent que & pedestri. Nemo enim currit nisi pedibus, etiam rō pervenit desent. pro contendens. Scriv. contendit. TAYN. Vere omnino rō quo carent Leidensis, Palatinus, Petrensis, & Gudianus. Pedestri vero Gudianus quoque cum aliis meis retinet. Neque temere rejiciendum. Nam opponitur cursu equestri: & equis, non tantum pedibus curritur. Mox contendens abest ad Edd. Italicis male. Quippe rejiciendum erat pervenit; quod ab aliquo additum; postquam que ex unusquisque desilium est ad cursu; ut sensum suppleret. Verum pervenit non compareret in ullo meorum, nisi solo Leid. pr. Non habet quodque eam vocem Ed. Paris. Optime autem jam procedit loci totius sensus, & Latinitas Unusquisque in eis

obmurmurando diceret &c. gregalem equo inposuit, cursu ipse pedestri ad d. j. contendens. in des. Petrensis. locum pro jugum Vatican. aspinatum Medic. pr.

⁷ Contendens] MSS. contendit. Scriv

⁸ Sponte] Deest in MS. Comm. Natum proculdubio ex Xenophonte. Scriv. Cur. post. Carent i Reg. i Hill. TAYN. Post descendit Vaticanus addit gregalis. Mox Cantabrig. tert. perpulerunt.

⁹ Munera reservaret] Cantabr. Bibl. Pub. m. conferret. Leidensis. pr. Medicus uterque, Edd. Italicæ, & ora Wechel. numerare vellet. Videtur ergo Frontinus dedisse munera reservare vellet, quod ipsum in 2 Cantabr. MSS. esse testatur, & plenius ac elegantius putat Cl. Wasse. Sed parum refert, & incertum est.

¹⁰ Duceret] J. Saresber. l. v. c. 7. Ducens ex. resideret, non bene. Statim milites praest. Petrensis. copias deest in Hillemsb. prospexisset Palat. Pro prope in Vaticano, & Edd. Italicis quoque. In iisdem Edd. exanimatum.

¹¹ Loco] Lege cum 3 Reg. i Hill.

STRATEGEMATICON L. IV. C. VI. 473
 cesses, in regiâ sella ¹² resedisse tibi ¹³ capital * fo-
 ret, in Macedoniâ nato conceditur.

IV.

a Vulgo CAPITALE.

Hill. Voss. *In Loco.* Curtius l. viii. c. 4. *Dampnis armis in sua sede jussit considerare.* Spartianus in Severo c. 1. *Sedit & in sella imperatoria, temere a ministro posita, ignarus, quod non liceret.* TENN. Atqui considerare loco aequè Latinum est, ac in loco. Mei omnes sine praepositione praeter Gudian. & J. Saresber. qui sedere cum in loco f. j. dicens, f. Sui Petreus.

¹² Resedisse] MSS. residere. Q. Curtius l. viii. *Foro Macedo gregarius miles, seque & arma sustinens, tandem in castra pervenerat. Quo viso, Rex, quamquam ipse tunc maxime admoto igne resovebat artus, ex sella sua exsiluit, serpenteque militem, & viri compositum mentis, dampnis armis, in sua sede jussit considerare. Ille diu nec ubi requiesceret, nec a quo esset receptus, agnovit. Tandem recepto calore vitali, ut regiam sedem regemque vidit, territus surgit. Quem intuens Alexander? Ecquid intelligi miles, inquit, quanto meliore sorte, quam Persae sub rege vivatur: illi enim, in sella regis sedisse capitale foret, tibi saluti fuit. Luculentum regiae humanitatis, exemplum, luculentius a Rufo, quam Frontino dilaudatum, non potui hoc loco praeterire: quamquam praeter modum castigationum, & hujusmodi Commentariis sunt iteranda. SCRIV. Reg. 1. Hill. Voss. *Sedisse.* Scriv. *resedere.* Simile Sueton. de Caesare c. 72. *C. Oppio comitanti se per sylvestres, correptoque subita valetudine & diversis solo, quod unum erat, cesserit, ac ipse humi ac sub divo cubuerit.* Hanc historiam refert Valerius l. v. l. p. 11. ext. TENN. *Resedisse* servant MSS. mei quinque cum J. Saresber. Leid. pr. & Gudian. *vidisse.* *sedisse* Vatic. Medic. sec. Cantabr.*

tert. & Edd. Veteres. *sedere* Petrensis. tibi non agnoscit Saresb.

¹³ Capitale] Lege cum 2. Reg. Capital. & sic restitue apud Curtium, ut & l. viii. c. 9. *Deos putant, quicquid colere ceperunt; arbores maxime, quas violare capital est.* Justin. ii. c. 7. *Capital esse apud Athenienses coepit, si quis legem de vindicanda insularulisset.* Sueton. Calig. xxiv. *In quo risisse, lavisse, coenasse cum parentibus, aut conjuge, liberis capital fuit.* TENN. Utrumque Curtii locum l. viii. 4. & 9. jam correxerant Modius & Gronovius; ac capital illic in MSS. esse nunc docuit accuratissimus, doctissimusque cognatus meus Snakenburgius, neque aliter in MS. Scriverii. Ubique fere in vulgatis scribitur capitale; ubi Codices antiquissimi exarant capital; ut monitum a viris doctis ad Justinum & Suetonium; uti & Salmasio ad Vopiscum Tacit. c. 9. *capital esset,* Gronovio ad Livium l. xxiv. c. 37. & ad Senec. l. 111. Controv. 8. Quare non dubito, quin apud Valerium quoque Maximum restituendum sit capital, de eodem Alexandri facto his verbis. *Id ei salutare futurum dicens, quod apud Persas capitale exstisset, solum regium occupasse.* Ex meis autem hic capital exhibet Leidensis prim. Audi insuper, quae super hoc loco ad me dedit Cl. Wasse. Ita quidem & Curtius duobus locis, & Codex etiam D. Petri, ac Tertullian. Exhort. Castit. c. 7. & in plurali Livius Capitalia ausi. Verum elegantius Capital. Ita Plaut. Pandect. Sueton. Cal. 24. MSS. Vett. Just. ii. 7. & Codex B. P. Cantabr. Geil. 1. 3. *Amicus capitali perdendus.* Siq. codex Pemb. sed recte Gronov. *capitis,* Quando absolute, fere

IV. Divus Augustus Vespasianus, quum quemdam adolescentem, honeste natum, militiae inhabilem, angustiarum rei familiaris causa ¹educatum ²ad longiorem ordinem ³rescisset, censu

con-

^a Vulgo DEDUCTUM.

capital, cum adjuncto capitale dixerunt. quod puto verissimum,

14. *Deductum ad longiorem*] Alit edictum ad l. o. rescisset. verum quid igitur sequitur, *exanthoravit*? Mod. Alias edictum, & edictum. SCRIV. Omnes MSS. edictum. TENN. *Deductum* est in ora Hittorp. & Wech. sed ipsorum textus, & veteres Edd. cum MSS. meis quoque *eductum* praeterquam forte in Palatino. Verum omnino videtur *eductum* i. e. evectum, elatum. Ea enim, quae in altum exsurgunt, *educi* dicuntur. Virgil. l. 11. AEn. 185,

ad tollere molem

Roboribus textis, coeloque educere jussit.

Lucan. l. 11. 428.

Longior eductio qua surgit in atra dorso

Galliae rura videt, devertexque aspiciit Alpes.

Tacit. l. 11. Ann. c. 61. *Disjectasque inter, & vix pervias aras instar montium eductae pyramides.* Hist. l. 19. c. 30. *Eduxerant Batavum turrim duplici tabulato.* Adeoque non video causam, cur vocem *eductum*, quae a Modio intrusa esset, diutius retinerem prae antiquiore & prius vulgata voce *Eductum*. Hinc autem simul refellitur, & ad nihilum recidit doctissimi Lipsii opinio l. 11. de Mil. Rom. Dial. 8. qui ad longiorem ordinem *eductum* exponit ad infimos seu longinquiores ordines *detrasum* quasi antea honoratioribus ordinibus duxisset. Quomodo idem capit Lucani locum l. 11. 145.

ibi sanguine multo

Promotus Latiam longo gerit ordine vitem.

quasi qui longinquus esset. Contra enim se res habere mihi videtur, quod vel ipsa Lucani verba *sang. m. promotus* indicant. Saepe octavi ordinis live octavae cohortis inter pilanos erat centurio. Hoc enim satis innuit Caesar, cum dicit *ab octaviis ordinibus ad primum pilum traduxit*. Si enim inter pilanos non jam fuisset, addi debuit vel *basilicorum* vel *principum*. Jam primus inter pilanos live primi pili centurio praecerat centuriis omnibus: octavius ergo inter pilanos praecerat centuriis quinquaginta tribus ex doctorum quorundam virorum opinione; quocirca *longinquus* agmine ordo in agmine cum sequi debebat. Frequens est locutio apud poetas *longo ordine* pro longa serie, ubi multi sequuntur. Namquam vero *longus ordo*, notat inferiorem, posteriorem, vel simile. Multus est in hac phrasi Virgilius. De octo ejus locis ea l. vi. AEn. 754.

Et tumulum capis, unde omnis longo ordine possit adversus legere & venientem discere voltus.

l. viii. 722.

Incidunt vias longo ordine gentes.

Valer. Flacc. l. v. 217.

Viridesque premant longo ordine ripas.

Seneca Oedipo vs. 126.

Ducitur semper nova pompa moris Longus ad manes properatur ordo Agminis moesti.

Stat. l. vii. Theb. 238.

longo docet agmine Grajas Iro duces.

MSS.

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 479
constituto, honesta missione exauctoravit.

MSS. multi ordine. Nihilominus, ut dicam, quod sentio, in Lucano *longum ordinem* non tam exponi velim de ordine, quem gerebat inter centuriones Scaeva, quam de promotionis gradibus, & cum scilicet longo promotionis gradu ad quamcumque centurionis dignitatem evectum esse, sicut video, alios viros quos capere, imo ipsum Lipsum, dum addit *sive tardas promotionis*. Hoc autem loco *edictum*, ut dixi, sumendum est, pro eo, qui ex gregario milite provectus est ad centurionis gradum, sed a primo remotiorem. (Nam *longioris* pro

uno ex primis vereor, ut Latine dici possit; alioquin hoc malletm.) De eo jam narrat auctor, quod a Vespasiano, militari disciplinae consulente honeste e militia dimissus sit, censu ei certo assignato, ne ad inopiam recideret, neque ignominia adfectus videretur.

15 *Rescisset.*] Alias *rejecisset*, & *repassisset*. SCRIV. *Respassisset* sic lege, quamvis in Voss. & margine unius Reg. *Rejecisset*, ut SCRIV. TANW. *Rejecisset* etiam duo mei, & Edd. Italicæ, *Repassisset* Medicei.

C A P. VII.
De variis consiliis.

EXEMPLUM I.

Caesar dicebat, idem sibi esse consilium adversus hostem, quod plerisque medicis contra vitia corporum, fame potius, quam ferro superandi.

II. Domitius Corbulo ² dolabra, ³ id est, operibus hostem vincendum esse dicebat.

III.

1 *Caesar*] C. Caesar Leid. pr. Voss. T. Caesar tres Cantabrig. Tiberius Caesar Medic. pr. male. V. Caesar. B. Civ. l. i. c. 71. 72. In fine *sperandi* Hittorp. & Wech. margo. *sibi esse proesse sibi* e MSS. 2 *Dolabra*] Pro instrumento delolandi Columellanusurpat. *Quas falces amputari non possunt, acuta dolabra abradito*. Vegetius II. c. 25. *Habet quoque dolabras, securas, ascias, ferras, quibus materia ac pali dedolantur atque ferrantur*. Fuisse instar securis testatur Florus IV. c. 10. *cum argentum ejus dolabris concideretur*. Eo in proelio usos milites Tacit. III. annal. 46. *Miles correpti securi-*

bis & dolabris, ut si murum per-rumperes, caedere tegmina & corpora. & ff. de officio praef. vig. l. III. §. 3. ad extinguendum incendium. Ad muros diruendos frequentissime. Liv. l. XXX. *Cum muros defensoribus nudasset, cum Hannibal occasionem ratus, quingentos ferme Afros cum dolabris ad subruendum ab imo murum misit*. Quia castra munebantur valis, ligna autem laevigantur dolabra, ideo operibus vincendum hostem aiebat Corbulo. Juven. Sat. VIII. v. 248.

Si lentus pigra muniret castra dolabra. TANW.

3 *Id est, operibus.*] MS. A. *sen-*

III. ⁴ L. Paullus Imperatorem senem moribus dicebat esse oportere, significans moderatiora sequenda consilia.

IV. Scipio Africanus fertur dixisse, quum eum quidam parum ⁵ pugnacem dicerent, Imperatorem me mater, non bellatorem, peperit.

V. ⁶ C. Marius Teutono provocanti eum, & postulanti, ut prodiret, respondit, Si cupidus mortis esset, laqueo ⁷ eum vitam posse finire. ⁸ Quum ⁹ deinde instaret, gladiatorem contem-
tae

¶ Vulgo CUMQUE DEMONSTRARET EL.

su. Forte sensum. Id est operibus. securis statim incidit. Dolabra paulatim idem efficit. SCRIV. Cur. post. sensu exhibent quoque Vaticanus, Medicei, & Ed. Rom. ac Bonon. primo addit Leid. sec. Verum Leidenis pr. non agnoscit id est operibus; quare omnino suspicor esse Glossam, & quosdam dolabra in margine explicuisse id est operibus. alios per id est sensum, & dein ea in textum inreplisse. Simile fere Tacitus l. i. 11. Hist. c. 20. sormentisne, & telis, an operibus, & vineis adgredienda urbs foret. Mox conversus ad singulos; nam securis dolabraeque secum admisissent. Tales glossae apud nostrum alibi quoque occurrunt. Id est legionarios l. 11. 34. Id est Epiroticam l. 11. 5. 10.

⁴ L. Paullus] Hoc exemplum retrahendum videtur ad caput proxime praecedens, ubi demoderatione pauca. SCRIV. Cur. post. L. deest in Leid. sec. & Edd. Italicis. Aemilius P. Medic. pr.

⁵ Pugnacem] Leid. sec. Pugnacem. Pugnatorem Vatican. Medicei, & Edd. Italicæ, diceret Mediceus sec. parum quidam vulgo: pliter MSS.

⁶ C. Marius] Gneus Leid. sec. Lucius Medicei, & Edd. Italicæ.

inepte. Theotono Medic. sec. In fine cum victoria ridicale Ed. Paris.

⁷ Eum vitam posse] MSS. Pese eum vitam. Spondosilabus Scythia Imperatori Joanni Tzimiscæ provocanti apud Cedrenum respondit. Ei μὴ γινέσθαι θάνατον, εἴ τινα μὲν εἶπας ἀλλὰ θάνατον ὀδῶς. Si vivere ei non vacet, alii plurimas esse vias moriendi. Idem responsum dedit Antigonus Pythio apud Plutarchum. Τῷ Πύθῳ παρὰ τὸν ὀδῶς ἀναισθητὴν πρὸς θάνατον, εἰ γὰρ μὴ γινέσθαι. Et Augustus ab Antonio provocatus, apud Eundem. Πᾶσας ὁδὸς Ἀντωνίου παραίτησιν θάνατον. Similis jocus apud Plautum Amph. 1. 1. 167. cum Mercurius dixisset. Gessitque pugni mihi. Sosia respondet. Si in me exerciturus, quæso in parietem ut primam domes. TENN. Medic. pr. esse laq. v. p. 18. posse eum v. solus ex meis Gudian. cum p. vir. Voss. & Cantabr. Abundare videtur rō eum, & a sciolis esse insertum.

⁸ Cumque demonstraret ei] Cumque dein monstraret. SCRIV. Scitiver. Cumque dein monstraret ei. Lege cum 4. Reg. 3. Hill. Voss. Rom. cum deinde sciret; nimis

ta statuerat, & prope exactae aetatis objecit ei, dixitque, Si eum superasset, cum victore congressurum.

VI. 9 Q. Sertorius, ¹⁰ quod experimento didicerat, inparem se universo Romanorum exercitui, ut barbaros quoque, inconsulte pugnam ¹¹ deposcentes, doceret, adductis ¹² in conspectum duobus equis, eorum praevalido alteri, alteri admodum exili, duos admovit juvenes similiter ¹³ adfectos, robustum & gracilem; ¹⁴ ac robustiori imperavit, equi exilis universam caudam ab-

rum-

¶ Vulgo desit ac.

rum ut iterum provocaret. TENN. Attribuit temere Keuchenius lectionem, quam Scrievius in nonnullis esse monuit; cum in eo nullus idoneus sit sensus. Cumque demum monstraret, g. uterque Mediceus. cum inde faret, g. Leidens. pr. cum demonstraret, g. Gudian. cum deinde faret g. tres Cantabrig. Palatin. Hinc bene Cl. Wasse conjecit cum deinde instaret, ei g. ad Sallust. B. Jug. c. 6. exacta sua aetate. Bene dico, quod conjecerit instaret, ut & margini Stew. Ed. adleverat Scrievius, & Scrievianae Editioni Gronovius, nam ita diserte Leid. sec. cum demum instaret; & melius Vatican. Cum deinde instaret. Male autem retinet ei: quod in nullo reperitur Codice, & statim quoque sequitur objecit ei, quae verba desunt in Ed. Keuchenii. Staret quod Tennulius recipiebat, frigidum est. Instare sine casu frequenter reperitur pro urguere, non remittere a proposito. Livius l. 11. 4. Evincunt instando, ut litterae sibi ad Tarquinium darentur. Martial. l. 11. Ep. 24. Cum tamen instaret. Curt. l. vi. 7. 25. Instis quare. Adde Heinf. ad Sabin. Epist. Demoph. 82. Instantes distulit arte proci & saepissime.

9 Q. Sertorius] Exemplum hoc totidem fere verbis habuimus jam l. 1. c. 10. §. 1. ubi vide, ne multa hic repetam. Hic vero non comparat in Leidensi sec. nec Mediceo pr., in quo tamen alia manu post finem libri quattiadiditur.

10 Quod ex.] 4. Reg. 3. Hill. Voss. non agnoscunt rā quod. TENN. Desit etiam in Mediceis, Vaticano, Palatino, Gudiano, Leid. pr. Edd. Rom. Paris. & Wech. supra tamen in omnibus fere rectius additur. Nisi malis demittere post exercitus, ut sit relativum. Imparem abest etiam a Medic. pr. qui habet R. s. non posse resistere, ex interpolatione, exercitus, ut alibi, Ed. Paris.

11 Deposcentes.] Alias exposcentes. Ipse Frontinus alibi idem exemplum commemorat. Scriev.

12 In conspectum.] In Conspectu Leid. pr. & Medic. sec. vide supra. pro eorum Edd. Italicae quorum. Medic. pr. in c. eorum duobus equis altero p. altero, ut supra.

13 Adfectos.] 4. Reg. 2. Hill. Voss. electos. TENN. Septem, vel octo mei cum Edd. Ital. Paris. & Wech. electos. sed postulat sensus adfectos, ut supra.

14 Robustiori] Addidi copulam

rumpere; gracili autem ¹⁵ valentioris per singulos pilos vellere. ¹⁶ Quumque gracili successisset, quod imperatum erat, validissimus cum infirmi equi cauda sine effectu luctaretur, ¹⁷ Naturam, ¹⁸ inquit Sertorius, Romanarum virium per hoc vobis exemplum ostendi milites: insuperabiles

a Vulgo JAM, I. S. NATURAM. R. COHORTIUM.

ac auctoritate Palatini, Cantabr. Bib. Pub. Medic. sec. Gudian, & Hiflensb. ut supra. robustiori vero Medic. pr. Dein equos ex illis Leid. pr. fortan, ut ibidem equo exili. Medic. pr. uno complexu abr. autem exultat ab Edd. Italicis.

¹⁵ Valentioris p. f. pilos vellere] supra valentioris per singulos pilos vellere; vel potius, ut illic MSS. praebent per singula vellere. Hic valentiores duo, validioris Cantabr. tert. velociori Leid. pr. e. vellere uterque Medic. Praestat hic saltem valentioris sc. caudam p. f. pilos vellere. Adi cit. locum.

¹⁶ Quumque.] Cum Edd. Italicæ. impressit eadem cum Medic. sec.

¹⁷ Jam, inquit S. &c.] Naturam, inquit Sertorius, Romanarum virium p. h. v. e. o. m. MSS. Scriv. Recte hoc monet Scrivenerius. Quare, ut supra ex MSS., hic quoque expunxi istud jam ex MSS. Tennulii & meis octo ac Edd. Rom. Bon. Pat. Wech.

¹⁸ Romanarum cohortium] 4. Reg. 3. Hill. Voss. Scriv. Naturam, inquit Sertorius, Romanarum virium. Hanc in suis membranis quoque lectionem invenit beatus Gronovius. Sic Justin. l. xi. 9. Nec inventas illis toto orbe pares vires gloriatur. Valer. Max. l. i. 15. Majore pene Romanarum virium parte in excrabilis ac diro solo jacente, nullius penates mororis expertes erant. Sic MSS. cum sit vulgo. Virorum. Val. Max. v. 3 l. i. Virium Romanarum & incrementum laetissimum,

& tutela certissima Furius Camill. l. iii. 7. 6. Galliarum & Ligurum vires redactas in suam potestatem. TENN. Cohortium supra retinent MSS. omnes. Hic vero virium exhibent ex meis quoque Palatin. Vatican. Medic. pr. Gudian. Cantabr. tert., & Leid. p. cum modo nominatis editionibus. Vere & eleganter. Adi Vork. & Socerum meum ad Valerii locum. Lucan. l. iii. 171.

Proxima vicino vires dat Graecis bello,

& crebro ille alique. sed exemplis ipse parco. Labet hic potius adscribere, quae vir doctus Galienus Vlamingius, in ineditis observationibus Criticis, quae beneficio fratris politissimi, & eximii poetae P. Vlamingii penes me sunt, super ea voce observavit. Arbitr. Sarr. c. 19. illi halosi

Inter sepultos Priamidas vires
& mero

Danaei relaxant claustra, & effundunt vires.

Auratus legit Viros; quod hodie obtinet, neque ramen placet, et si satis memori Virgil. AEn. l. ii. v. 18.

Huc delecta virum sortis corpora furrim

Includunt caeco lateri, penitusque cavernas

Ingentes, utrumque armatissime complent.

Eleganter Viros pro viris & militibus. Thucydides l. i. Δία γὰρ ἀπὸ τῶν γῆς ἀπὸ δυνάμεως τοῦ πολέμου ἰσχυρότεραι αὐτοῖς ἐν-
σωματω

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 479

rabiles sunt ¹⁹ universos ⁴ adgredienti; eisdem lacerabit & carpet, qui per partes adtentaverit.

VII. Valerius ²⁰ Laevinus. Cos. quum ²¹ intra castra sua exploratorem hostium deprehendisset, magnamque copiarum suarum fiduciam haberet, circumduci eum iussit; ²² terrendique hostis causa, exercitus suos visendos speculatoribus eorum, quoties voluissent, patere.

VIII. ²³ Caelius Primipilaris, qui in ²⁴ Germania

^a Vulgo UNIVERSAS & EOS.

πρόσω, ubi vetus Scholiastes διὰ-
μας exponit στρατόματα. Pollux
l. i. c. 10. §. 23. περί στρατῶν & στρα-
τιωτῶν δοξίμων & μὴ τοιούτων.
στρατιωτῶν &c. στρατιωτῶν δὲ
ναυαῖς τῶν γυναι. Lucan. l. iv. 723.

Mittitur, exiguus qui proelia pri-
ma lacessat
Eliciatque manu.
Ipse cava regni viros in valle
retinet.

Justin. l. xxx. c. i. Trepidare igitur
Ptolemaeus, legationibus mis-
sis quoad viros pararet. Haec illic.

¹⁹ Universas] MSS. οὐδὲ, &
Edd. Veteres universos. Recte.
Romanos scilicet per Synthesin,
ut saepe. Sic statim sequitur eos,
vel. eisdem, ut est in MSS. septem
melioribus, supra universas &
eisdem, MSS. sequor. eoque Edd.
lral. Romanorum paullo ante
male in uno MS. & Edd. VV.
Adgredienti hic retinent libri
omnes. Alibi Adgredientibus:
quod aequè valet.

²⁰ Laevinus.] Sic rursus scripsi,
ut l. ii. 4. 9. vulgo Levinus.
Consilium autem, quod hic nar-
rat, placuit Imperatoribus mul-
tis Graecis, Romanis, barbaris;
ut cuius historias pericrutato no-
tum.

²¹ Intra] Voss. in. Mox ho-
stem Hillenab. pro visendos Lcid.
lec. intentos,

²² Terrendique hostis causa] In
Mediceo primo additur Adjecit.
Quod certe non spernendum.
iussit suos speculatorem circum-
duci. sed adjecit ad ipsum se con-
vertens sequentia. Non dissimi-
le est illud Livii de Scipione l.
xxx. c. 29. Iussit (speculatores)
omisso metu visere omnia, per ca-
stra, qua vellent, circumduci ius-
sit; percunctatusque, satim per
commodum omnia explorassent, re-
tro ad Hannibalem dimisit.

²³ Caelius Primipilaris &c.] De
hisce post Varianam cladem ob-
sessis agit auctor etiam l. lxxi. c.
15. 4. at non nominato duce.
pro Caelius hoc loco MSS. multi
Cedius vel Caedius, Ceclius Ed.
Rom. Cocilius Bonon. Fuit tunc
temporis Coelius Calvus, qui
captus in proelio, se ipse mox
interfecit. At vero hic intelli-
gi omnino nequit: Quare mecum
emenda Caeditius, & audi Vel-
lej. Patere. l. ii. c. 20. Lucii e-
tiam Caeditii, praefecti castrorum,
eorumque, qui una circumdatis (post
Varianam cladem) Alifano immen-
sis Germanorum copiis obsidebantur,
laudanda virus est; qui omnibus
difficultatibus superatis, quas inop-
tia rerum intolerabiles, vis ho-
stium faciebat inexsuperabiles, nec
temerario consilio, nec segni pro-
videntia usi, speculaturque opportu-
nitatem, ferro sibi ad suos peperere
reditum, Caeditii nomen alibi az
pud

mania post ²⁵ Varianam cladem obsessis nostris pro-
duce fuit, veritus, ne barbari ligna, quae con-
gesta erant, vallo admovent; & ²⁶ castra ejus
incenderent, simulata lignorum inopia, missis
undique, qui ea furarentur, effecit, ut Germa-
ni universos truncos amolirentur.

IX. Cn. Scipio, bello navali, amphoras pice
& ²⁷ taeda plenas in hostium classem jaculatus est,
quarum jactus & pondere foret noxius; ²⁸ & dif-
fundendo, quae continuerant, ²⁹ alimentum prae-
staret incendio.

X. Hannibal Regi Antiocho monstravit, ut in
hostium classem ³⁰ vascula ³¹ jacularetur viperis
plena

pud nostrum quoque in *Cedum*
est corruptum V. l. i. c. 5. l. iv.
c. 5.

24 *Germania*] Medicei, ut ali-
bi, *Germaniam*. *Valerianametiam*
mei sex, & Edd. Rom. ac Par.

25 *Varianam*] Omnes MSS.
Valerianam. TENN.

26 *Castra ejus*.] *Castra sua*. Gu-
jerus. TENN. *Inciderent Palat.*

27 *Taeda*] Leid. sec. male *cera*.
Caef. l. iiii. 101. *Completo* o-
nariis naves *taeda* & *pice* & i-
quat sunt ad incendia. & saepe
pro quarum jactus idem & quan-
tum istius.

28 *Ut diffundendo quae conti-
nuerant alimentum praestarent in-
cendio*.] *Germana* Frontino scri-
ptura, atque distinctio reddenda;
& pondere foret noxius, & dif-
fundendo quae continuerant, ali. p.
incendio. STEW. Ita Stewechius.
Vulgo ut: mox ego praestaret:
vulgo est praestarent. SENIV.

29 *Alimentum praestaret*] Le-
tio haec non est sollicitanda.
Pedo Alb.

*Tandem ubi complexa est sylvas,
alimentaque sumpsit.*

Aethera subiectis lambit & astra comit.

V. AENEID. 180.

Arida circum

*Nutrimenta dedit, rapuitque in
fomite flammam.*

Ovid. Metam. l. vii. f. 1.

*Ut solet a ventis alimenta re-
sumere.*

de favilla. Ovid. 121. rem. am.

*Lenis alit flammam, grandis au-
ra necat.*

Tacit. Germ. xlv. *In modum te-
dae accenditur, atque flammam
pinguem & olentem*. TENN. Ita
agit Tenuilius, quasi hic solli-
cigaretur vox *alimentum*, quod
de fomento ignis a nostro supra
saepius, & aliis passim abhibe-
tur, ut cuius notum; *Ut* quod
correxerit Stewechius, debuit esse
in Modii editione; nam in cere-
ris omnibus, ut in MSS. recte
est. *Praestaret* scilicet jactus habent
etiam MSS. praeter Vaticanum,
& Ed. Bononicensem. Quare hoc
jam retineo. licet praestarent de-
fendi possit ex iis, quae nota-
vimus ad l. iv. 1. 39. Scilicet
amphoras incendiarias.

30 *Vascula*] *Fistulas* Legatus vo-
cat Justin. l. xxxii. c. 4. TENN.
Adi Comm. ad Nepot. Hannib.
c. 11. *Serpentes vivas colligi, cas-
que in vasa fistilia colligi.*

31 *Jacularetur*] *Jacularetur*
MSS.

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 481

plena, ³² quarum metu perterriti milites a dimicatione & nauticis ministeriis impediuntur.

XI. Idem fecit, jam cedente classe sua, Prusias.

XII. ³³ M. Porcius inpetu ³⁴ in a classem hostium quum transluisset, deturbatis ex ea Poenis, eorumque armis & insignibus inter suos distributis, multas naves hostium, quos sociali habitu fecerant, merfit.

XIII. Athenienses, quum subinde a Lacedaemoniis infestarentur, diebus festis, quos sacros Minervae extra urbem celebrabant, ³⁵ omnem quidem colentium imitationem expresse-
 runt, armis ³⁶ tamen sub veste celatis. Peracto ³⁷ ritu suo,
 non

a Vulgo deest m. b Vulgo TANTUM v.

MSS. SCRIV. Sic Palat. Petrenf. Medicei, & Leid. sec. Passive hac voce usus est Apulejus de Mundo. Horum plerique jaculari credas. Ejaculari Gellius l. xvi. in f.

³² Quarum meta] Quare perterriti MSS. SCRIV. Praeterriti Heid. sec. Pro nauticis Lipsius margini adlevit nautici, ut milites a dimicatione, & socios navales a ministeriis impeditos dixerit Frontinus. Certe non male. Passim enim naves a militibus distinguunt veteres. Vide Scheffer. de Mil. Nav. l. II. c. 3. 4. Livius l. xxxvii. 28. aggressi milites nautaeque sunt. Supra l. lxx. 2. 2. milites remigesque. Mallem tamen repetere praepositionem, nautici a ministeriis.

³³ M. Porcius inpetu] 3. Reg. Voss. 3. Hill. M. Porcius Dentio. TANN. Dentio loco vā imperi exhibent Cantabrigienses, Leidenf. & Gudianus, sed Medicei, & Edd. Italicae de imperi; Palatin. dentio. Timide haec pronuntio, sed vide, num scribendum dentio scilicet a Poenorum navi, vel tale quid, Aut potius, ut Cl.

Wesselingius etiam coniecit, de lembo. Per classem autem intellige magnam navem, & consule notata ad Lucan. l. viii. 575. classemque relinquere iussu.

³⁴ In classem] Sic lege ex MSS. & Edd. VV. male in Edd. Keuch. & Tennulii exulat praepositio in. Statim etiam reposui transluisset, ex MSS. octo, & Edd. ante Keuch. V. ad l. II. 4. II. Medicei transvisset. In fine quas Medici. sec.

³⁵ Omnem quidem] Hominum MS. unus, alii omnium. SCRIV. 4. Reg. Voss. 2. Hill. Scriv. omnium. unus Scriv. hominum. TANN. Quinque mei omnium cum Ed. Par. Cave autem, jungas infestarentur diebus festis. non enim tantum in Panathienacis per singula quinquennia infestabantur, sed saepius, & subinde. Quod cum toties fieret, Athenienses tandem in hoc seculo hoc Strategema adhibuisse videntur.

³⁶ Tamen veste] 4. Reg. 2. Hill. Voss. tamen & veste. Forte armis tamen & veste. TANN. Tamen & v. exhibent meorum octo, & Edd.

non statim Athenas ³⁸ reversi, sed protenus inde raptim acto Lacedaemonem versus agmine, eo tempore, quo minime timebantur, agrum hostium, quibus subinde praedae fuerant, ultro depopulati sunt.

XIV. Cassius onerarias naves, non ³⁹ magni ad alia usus, actensas obportuno vento in classem hostium misit, & incendio ⁴⁰ eam consumpsit.

XV. ⁴¹ M. Livius, fuso Hasdrubale, hortantibus eum quibusdam, ut hostem ad ⁴² internecionem persequeretur, respondit: ⁴³ Aliqui &

su-

primae. Ceteri cum Paris. & Wech. Edd. tantum &. Sed Petrensis vere, quod reposui, tamen sub v. Scilicet in Panathenaeis licitum erat viris arma gerere, quod docet Meursius libro de Panath. c. 21. ex Thucydid. l. vi. p. 451. Παναθηναίᾳ τὰ μεγάλα, ἐν ἡμῶν ἡμέρᾳ, ἐκ ὁποῦντος ἔγινετο, ἐν ὅποις τῶν πολέων τῆς τῆς πομπῆς ἀπὸ τῆς ψαντῆς ἀδρόνους γυνιάται. Ea igitur, ut fallerent hostes, sub veste celaverunt. Si & legas, videretur hoc contra morem fuisse, ut arma in hoc festo gererent.

³⁷ *Rira suo*] Mira haec locutio videri posset, & esse corrupta, ex *rira sacro*, verum cum iudicio scripsit ita auctor: cum non fuerit verus sacer titus, sed fictus & simulatus. *Peraucleratus suos* Leid. pr. Ceterum per *Lacedaemonem* versus non intellige ipsam urbem, sed agrum Laconicae ditionis, qui proxime attingebat fines Atticos. Aliter in his nulla foret verisimilitudo.

³⁸ *Reversi*] Petrensis addit *sunt*. Pro *acto* Gudian. *apre*, *Lacedaemonem* versus non agnoscunt Edd. Italicae. *Agros* Medicei.

³⁹ *Magni ad alia usus*.] *Magis ad vel in alios usus* Medicei, & Edd. Romana. *Magis ad alios u-*

Leid. sec. Hillensb. & Edd. Bon. ac Par. *ad alia* Leid. pr. *Tandem ad alia res v. Petrensis*. l. e. *ad alia*, quod cum corrumpti coepit, res additum est. Dein *oportuno tempore* idem pro *vento*. Neandias. Caesar. l. 111. B. Cir. c. 101. *Cassius magno vento, & secundo completas onerarias naves caedo, & pice, & supra reliquisque rebus, quae sunt ad iurata, in Pompeianam classem misit, atque omnes naves incendo.*

⁴⁰ *Eam*.] Leid. pr. *cas. Petrensis*. & *eam* incendit, interpolare. *Consumi incendio* locutio est frequens. V. ad liberam alicujus ex Julia gente, unde nomen habet, J. Obsequentem c. 91. *Aetnae incendio Catina consumta.* ut legendum esse ibi docui.

⁴¹ *M. Livius*] Cantabr. *tert. M. Lucinius Livius*. Petrensis. *M. Livius Drusus*. perperam. Est enim *M. Livius Salinator*, qui frequentius tantum *M. Livius* audit. Cognomen tamen addidit. *Cognomen* tamen addidit. l. 1. c. 1. 9. & l. 11. 3. 2. omissio praenominis. Idem responsum ejus refert Livius historicus l. xxvii. 49. *Superius*, inquit, *aliqui nuntii & hostium cladi, & nostrae virtutis.*

⁴² *Internecionem*.] *Internecionem* MSS. tres, & Edd. pr. *interemptionem* duo,

⁴³ *Aliqui, & f.] Et aliqui su-*

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 48;
superfunt, qui de victoria nostra hostibus nuntiant.

XVI. Scipio Africanus dicere solitus ⁴⁴ est, hosti non solum dandam esse viam ⁴⁵ fugiendi, sed etiam muniendam.

XVII. ⁴⁶ Paches ^a Atheniensis adfirmavit, incolumes futuros hostes, si deponerent ferrum; ⁴⁷ ejusque obsecutos conditionibus, universos, qui in ⁴⁸ sagulis ferreas fibulas habuissent, interfici jussit.

XVIII.

^a Vulgo PERICLES.

perfun MS. Comm. Forte Eia a. f. SCRIV. Cur. post. & deest a tribus meis, ut, in Livio. etiam Medic. sec. Adiderit Scriverii conjectura.

⁴⁴ Est.] Eras Petreus. Statim inepte Cantabr. tert. claudendam pro dandam. Nisi quis inde legere vellet non solum non cl. sed nihil hoc opus est. dare viam, & munire sic jungit Livius l. xxxix. 28. Non iter tantum per regnum nostrum dedi, sed vias etiam munivi. esse in Mediceo pr. deest.

⁴⁵ Fugiendi] 4. Reg. 2. Hill. Voss. ad fugiendum. Veget. 111. 21. Ideoque Scipionis laudata sententia est. Viam hostibus, qua fugiant, muniendam. TENN. Ad fugiendum exhibent nostri septem, & Ed. Paris. Absunt autem a Mediceo pr. & Leid. sec. muniendum etiam Codd. sex. & eadem Ed. Hoc certe prave. esse addunt Medicei. In plerisque MSS. Vegetii etiam male non esse muniendam.

⁴⁶ Pericles] Paches MS. SCRIV. Voss. 2 Hill. & Reg. Paces. quartus Reg. Pason. Scriv. Paches. Certe similis circumventio, & verborum captio in pactis narratur apud Polyænum l. 111. de Pache. TENN. Adfirmat Keuchenius, verum hujus Atheniensis nomen esse Pericles. Quo ad-

more id dicat, scire pervelim. Non id erat Periclis, cujus saepe apud nostrum fit mentio, ingenium, neque Codex ullus ita exhibet, cum tamen in ceteris locis recte Periclis nomen exhibeant, Paces Medic pr. Pason Medic. sec. & Vaticanus, qui addit Dux Paces Cantabrig. tres, Leidenf. pr. & Gudianus. Paches denique Palatin. & Leid. sec. Nec dubito, quin vere. De Pacheri (sic enim declinandum non Pache) consule Polyæn. l. 111. c. 2. Thucyd. l. 111. Plutarch. in Arist. p. 335. & in Nicia p. 526. Diodor. Sicul. l. 111. p. m. 108, 109.

⁴⁷ Ejusque obsecutos] 4. Reg. 2. Hill. Voss. eisque obsecutis. TENN. MSS. ad unum omnes; & Ed. Rom. ac Par. eisque obsecutis i. e. cum illi obsecuti essent. Vulgarum lectionem confirmavit Beroaldus; Mallem ad vitandam duritiem, conditioni. Num obsecutis conditionibus? Vix puto. pro hostes in Ed. Wech. perperam resses.

⁴⁸ Sagulis] Singulis vel cingulis MSS. quinque, & Edd. primae. Perperam. In sagis militaribus erat fibula, qua stringebantur. Consule Salmasium ad Trebell. Poll. Tyrannos n. 9. Duo sagae ad me velum missas, sed strin-

XVIII. Hasdrubal 19 subigendorum Numidarum causa ingressus fines eorum, resistere parantibus adfirmavit, 20 ad capiendos se venisse elephantos, 21 quibus ferax est Numidia: 22 ut hoc permitterent, poscentibus 23 securitatem promissit, 24 & ea persuasione avocatos adortus sub leges redegit.

XIX.

a Vulgo ET EX EA P.

Latoris. Livius l. xxx. c. 17. *Flagula purpurea duo cum simulis aureis singulis.*

49 Subigendorum Numidarum causa] Medicei sub ingens delum Numidarum viciniam. Edd. Rom. & Bonon. *subiciens delum Numidii ing. subigens delum N. c. ing. of.* Cantabr. text. *subigens delum* etiam Scriv. unus, Vaticanus, & Ed. Paris. *sub ingens delum* Palatina. & duo Leid. Veram hinc Frontini mentem investigant me acutiores. Num exciderunt *se ingens delum*? Nam subigendorum N. causa cum aliis MSS. satis placet. *Ingens delum* esset parans, strenuus, moliens. Ad Græv. ad Justin. l. xxv. 3. *Repentinam fugis professionem.*

50 Ad capiendos] Ad capiendam Medicei, sine ulla elephantos, qui etiam non legantur in Vaticano.

51 Quibus ferax] Gujctus. *Quorum f. TANA.* Fateor, ferax semper fere sibi junctum habere Genitivum, non Ablativum, ut apud Ovid. l. vii. Met. 470.

Nitidaeque ferax Popanthos olivæ.

Senec. Troad. 836.

An ferax variis lapidibus Carystus. Valer. Flacc. l. vi. 102.

Niveolumque ferax Enarchus olivum.

Tacit. l. iv. Ann. c. 72. *Ingenium belliarum feraces salus. Qui locus maxime Gujcti opinionem*

firmat, & sic apud alios possum. Pro multis consule notas N. Heinsii ad Ovid. Am. ii. 16. 7.

Terra ferax Cereris, multaque feracior uvæ.

ubi vulgo erat *Cereæ* & vocit, ac Cl. Burmanni ad Quinçtil. Declam. xiiii. c. 2. *Agellus non frumenti ferax*: vulgo illuc quoque, & in MSS. plerisque fragmentis. Immo, nam quid dissimulem, in Petreasi Codice clare exaratur *quorum*; quare, nisi is codex mihi de interpolatione esset suspectus, manum habens Gujcto darem. Nunc adhuc vulgatum retineo, præsertim cum ex Plinio citetur quoque l. v. Epist. 15. *ferax bonis artibus seculus.* Quod tamen ego illuc reperire nequivi.

52 *Ut hoc permitterem*] Leidenses, Medicei, Hilsenb. & Ed. Par. *Ut per hoc perem* & statim securitatem præter Tennulii Codices sex non agnoscent quoque ambo Leidenses, Cantabrigienses, Palatinus, Gadianus, Vaticanus, Medic. sec. nec Ed. Paris. *securitatem poscentibus* Edd. Italicae. Mox permixti duo Cantabrig. Petreasi tantum *permittens eum ingredi, & ea per.* Vitiosa sine dubio est vulgata lectio, & non persananda opinor, nisi ope meliorum Codicum.

53 *Securitatem*] Hanc vocem 3. Reg. Voss. 2. Hill. non agnoscunt. TANA.

54 *Et ex ea*] Præpositio *ex* non occurrit in Voss. & uno Hill. TANA.

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 485

XIX. ⁵⁵ Alcetas Lacedaemonius, ut Thebanorum commeatum facilius ex ⁵⁶ inopinato adgrederetur, in occulto paratis navibus, tamquam unam omnino haberet triremem, vicibus ⁵⁷ in ea remigem exercebat: quodam ⁵⁸ deinde tempore omnes naves in Thebanos transnavigantes inmisit, & commeatibus eorum potitus est.

XX. Ptolemaeus adversus Perdiccam, exercitu praevalem, ipse invalidus, omne pecudum genus, religatis ⁵⁹ a tergo, quae traherent, ⁶⁰ farmentis, agendum per paucos curavit equites: ipse

a Vulgo AD TERGUM. ♦ Vulgo CARPENTIS.

ΤΕΜΝ. Non compareret praeposito in Palat. Petrensi, Cantabr. tert. Gudiano, Leidensi primo, aliisque. Et sane abest rectius, ut supra aliquoties. *advocato* dein perperam MSS. multi, & Edd. VV.

⁵⁵ Alcetas] Historia est apud Xenoph. l. v. Ελλω. Ἀλκίτας ὁ Λακεδαιμόνιος Φυλάκῳ Ὁρίδῳ, ὃν ἡ ἀπείνη συνεινώντο τῷ σῖτον, ἐπληρώσαντο τρεῖς τριῶναις. Ἐπιμεληθεὶς ὥπως μὴ ἔξασθενῇ. Ἐπει δ' ἀπήγετο ὁ σῖττος, λαμβάνει ὁ Ἀλκίτας τόντοι σῖτον καὶ τὰς τετάρους. Polyaeus l. 11. est mutilus (c. 7.) ΤΕΜΝ.

⁵⁶ Inopinato] Leid. sec. & Edd. Rom. *opinatus*. pro *triremem tur-* rem habent Medicei, & Edd. Italicae.

⁵⁷ In ea] Voss. 4. Reg. 2. Hill. *in eam*. ΤΕΜΝ. *In eam* habent editiones mei, exceptis 2 Cantabrigienfibus, & Editiones Rom. Bon. Par. ac Wech. sed in Mediceis, & Italicis Edd. scribitur *commeatibus in eam exercebat* vel *exercebant* deleto τῇ *remigem*, pro quo *remiges* Leid. sec. Polyaeus ait ἐς ταύτην τριῶναι ἀνά

μῖρος ἐμβιβάζων τὰς τριῶναις. Exercuit eos igitur in ipsa triremi. Sed *exercere* eos *in triremem* nihilominus potuit, ut scilicet discerent motum, & agilitatem ejus triremis; quavi, quae remissione in variis flexibus remigare deberent. Ceterum simile Strategema refert Caesar l. 111. B. Civ. c. 24. Adde Nepot. in Dione c. 9.

⁵⁸ Deinde] Petr. *demum*. Ed. Rom. 9. d. *opere*. Thebanas sc. naves etiam Medicei, & Edd. Ital. *transnavigant*, Leid. sec. & Cantabr. text. *transnavigatis* Petrensi.

⁵⁹ Ad tergum] Voss. 2. Reg. 1. Hill. a tergo. ΤΕΜΝ. *A tergo* etiam Gudian. Leid. sec. Petrensi. & Cantabr. sec. Vere, ut l. 114. 9. 3. *Sensis gladiisque a tergo ap-* *paratis*. Ubi vide. Non ad tergum, sed caudas religata erant farmenta. a tergo i. e. a posteriore parte.

⁶⁰ Carpentis] Mordicus hoc retinent MSS. omnes, nisi quod Medic. px. *carpentis* habet; cum pateat, scribendum esse *barmentis*, ut pulvis excitaretur. Ut bene coniecit Cl. Weßelingius. Polyaeus idem Strategema describit l. iv. c. 18. Προτίναξεν ἰνᾷ τῷ ζῶνι Φρυγίῳ καὶ Φορτίονα-

se ⁶¹ praegressus cum copiis, quas habebat, & fecit, ut ⁶² pulvis, quem pecora excitaverant, speciem magni sequentis exercitus moveret; cujus ⁶³ expectatione territum ⁶⁴ vicit hostem.

XXI. ⁶⁵ Myronides Atheniensis adversus Thebanos, ⁶⁶ equitatu praevalentes, pugnaturus, in campis suos edocuit, manentibus esse spem aliquam salutis, cedentibus autem perniciosissimum. Qua ratione confirmatis militibus, victoriam consecutus est.

XXII. ⁶⁷ L. Pinarius in Sicilia praefidio ⁶⁸ Henna^{ae} praepositus, claves portarum, quas ⁶⁹ pene

a Vulgo ENNAE & ENNENSIA.

Thory. frondosus ramos per terram trahere in simili re Livius, & nos. l. 111. c. 4. §. 1. ubi omnino consule, quae notavi. *trahere* Millensb.

⁶¹ Praegressus] Progressus Medicei, & Edd. Italicae; ingressus Vatican. pergressus Palat. deia efficit Cantabr tert.

⁶² Pulvis, quem] 1. Hill. Pulvis, quam. Decepit saepe hostem pulvis, ut Iacedaeni onios Frant. 11. c. 2 n. 12. Cassium Flor. 14. 7. Tenu. Quam etiam Arceirian. Pulvis feminino genere dici probat Keuchen. Adde Propert. 11. 10 35. *Arida pulvis*. Aliter tamen solet noster, quare talia non intrusa velim.

⁶³ Expectatione] Inspectione. Leid. sec. & mones supra Hillensb.

⁶⁴ Vicit h.] Medic. sec. & Ed. Rom. fecit h. Ed. Bonon. *fragit* h. eleganter, sed vereor, ut vere, & ne ab emendatione Bezaoldi ex *rog* fecit potius sit, quam e MSto Codice *frangere hostes*, eorumque animum dici sexcentis, nemo non novit.

⁶⁵ Myronides] Ita lego. vulgo *Myronides*. Scriv. *Myronides* sic. Nam Graecis *Mugari* dicitur, 4.

Reg. hic. & l. 11. c. 4. n. 11. dant *Mironides*, Wechel. *Myronides*. Tenu. MSS. & veteres ante Wechel. Edd. recte *Myronides* vel per i more solito. Monit. ita rescribendum esse Calaubonus ad Polyacn. l. 1. 35. 2. Aliud ejus dictum refert Plutarch. *Apophth* p. 185.

⁶⁶ Equitatu] Leid. sec. *equi*.

⁶⁷ L. Pinarius] 4. Reg. 2. Hill. Voss. C. *Pinarius*. Tenu. C. etiam sex mei, & Edd. Italicae. perperam. L. *Pinarium* vocatum quoque Livius l. xxiv. c. 37. ubi pluribus hanc eandem refert historiam. Medicei praenomen non agnoscunt.

⁶⁸ Henna^{ae}] Ennae scribendum sine adlatu, sic Ennesis Livio Plinio, aliis, & Ptolemaeo *Enna* Scriv. *Cur. post. Ennae*. Male 1. Reg. 2. Hill. *Hennae*, & *Ennensium*, ac *Hennensis*. Nam Graeci spiritum lenem dant. *Enni* l. Polyacn l. vi 11. in *Pinario* Tr. V. Immo vero bene; adspirationem addunt quoque Godianus, Leidenses, Vaticanus, & Ed. Paris. Wech. ac Stew. & MSS. *Livii*. Vide, quos laudavi ad *Lancan*, l. vi. 740. *Enna* in nummis,

nes se habebat, reposcentibus ⁷⁰ Magistratibus Hennenſium, quod ſuſpectos eos, tamquam tranſitionem ad Poenum pararent, habebat, ⁷¹ petit unius noctis ⁷² ad deliberationem ſpatium; indicataque militibus fraude Graecorum, quum praecepiſſet, ut parati poſtera die ſignum exſpectarent, prima luce adſiſtentibus ⁷³ redditurum ^a ſe claves dixit, ſi idem omnes Hennenſes ⁷⁴ cenſuiſſent. Ob eam cauſam ⁷⁵ univerſa multitudine convocata in theatrum, & idem flagitante; maniſeſta deſcendi voluntate, ſigno militibus dato, univerſos Hennenſes cecidit.

XXIII. Iphicrates, dux Athenienſium, claſſem ſuam hoſtili habitu inſtruxit, & ad eos, quos ſuſpectos habebat, invecſus, quum effuſo ſtudio exci-

^a Vulgo add. MILITIBUS.

mis, qui in Orthographia raro fallunt. *Aetnas* & *Aetneſes* Medicei, & Palat.

⁶⁹ *Penes ſe*] *Secum* Medicei. Dein Petrenſi. *habuerat*. ſequitur mox *habebat*. an *habuerant*, ſcilicet magiſtratus ante Pinarium?

⁷⁰ *Magiſtratibus*] Deſt haec vox in Vaticano, Mediceis, Leid. ſec. & Edd. Italicis. *Hennenſium principes* dicit Livius. Statim *Hennenſibus* vel prave *Athenienſibus* iidem.

⁷¹ *Petit*] Sic tacite a Keuchenio, volente an inſcio, non liquet, repoſitum. Bene tamen: nam ita MSS. omnes. *Antepetit*. De hoc praefenti tempore dixi ad l. i. 11. 1. & alibi.

⁷² *Ad deliberationem*] *Deliberationi* Cantab. tert. *ad deliberandum* Petrenſi. Mox *praefiſſit* Leid. pr. & praeparati Petrenſi. & poſtero die nonnulli.

⁷³ *Militibus*] Deſt haec vox in Mediceo pr. Leid. ſec. Vaticano, & Edd. Italicis; & certe delenda eſt. Non minatus iis eſt Pinarius, ſe redditurum claves

iis, dum adſiſtebant ſibi milites, ſed tantum, ſe redditurum eos illis adſiſtentibus prima luce, ſi omnes idem cenſuiſſent. Livius. Tum Pinarius: at illi, ſi ad conſulem gravarentur mittere, ſibi ſaltem darent populi concilium: ne fieretur, utrum paucorum dominatione, an univerſae civitatis eſſent. *Conſenſu in poſterum diem concio auditur*. Pinarius tum, convocatis militibus inquit &c. Adde Polyacum l. VIII. c. 21. Quia autem pro ſi in Vaticano eſt ſimpli in Edd. Italicis ſec, forſan conjicias ſimul addendum eſſe *reſponſiſſentibus*. Quidquid hoc ſit, delevi rō militibus auctoritate MSorum, & hiſtoria ac ratione iubente. Abſurdum enim foret.

⁷⁴ *Conſuiſſent*] MS. *conſuiſſent*. SCRIV. B. *conſenſiſſent* IDEM Cur. poſt. *conſuiſſent* Medic. antiquior. In Edd. Italicis, Mediceo altero, & Vaticano ſcribitur tantum *idam omnes Hennenſes cecidit*, ceteris omiſſis.

⁷⁵ *Univerſa*] Leid. ſec. *Hennenſes* H. 4

exciperetur, deprehensa eorum perfidia, oppidum ⁷⁶ diripuit.

XXIV. ⁷⁷ Ti. Gracchus, quum edixisset futurum, ut ex volonum numero fortibus libertatem daret, ignavos ⁷⁸ crucibus adfigeret, & quatuor millia ex his, ⁷⁹ qui segnius pugnaverant, metu poenae in quemdam munitum collem ⁸⁰ coisficht, misit, qui eis dicerent, totum sibi exercitum volonum ⁸¹ vicisse videri, quod hostes ⁸² fugif-

benfium. Statim in theatro Petrenf. in fine occidit Leid. pr. & Edd. Italicae prave.

⁷⁶ Diripuit.] Dirapis Medic. sec. Ed. Paris. & Hist. ac Wech. margo.

⁷⁷ Tigracis cum edixisset futurum, ut ex Volonum numero.] En quam portentosa nomina invenerint illi, monitorum potius, quam hominum digni nomine. Voces, quae coalescunt ex notia, ita distrahimus Ti. Gracchus. illis vero liberioris non fortunam casumque seditiosorum Gracchorum, sed mentem meliorem optemus. Nihil erat hac emendatione facilius: quare imitor, tot correctores hoc mendum non animadvertisse. STEW. Tiberius Gracchus. Ita legendum. vulgo monitose Tigracis. SCRIV. Reposui Ti. Gracchus solemnem scripturam veterum, & auctoritate Patini, Vossiani, Hillensb. Leid. pr. Cantabr. sec. duo habent T. Gracchus. Medicus pr. Petrenf. Cantabr. tert. omnibus litteris Tiberius Gracchus. De restitutione huius vocis primum per Steuchium factae nemo dubitare potest, qui legerit hanc rem plenius, & pulcherrime enarratam a Livio l. xxiv. c. 14. & seqq.

⁷⁸ Crucibus adfigeret.] Cruciatibus afficeret MS. SCRIV. 4. Reg. 3. Hill. Crucibus afficeret. SCRIV. Cruciatibus afficeret. TENN. Adfigeret etiam Gud. & Leid. pr.

quod quum & in Arceriano invenisset Keuchenius, temere adripuit lectionem cruciatibus affe. Vulgarum moveri non debet. Livius. Qui loca cecidisset, in eam servili supplicio animadversurum h. e. cruce.

⁷⁹ Qui segnius p.] Ita ediderunt Keuchenius, & Tennulius, nihil moventes; cum antea scriberetur quia, ut est in MSS. nonnullis. quas Leid. pr. sed bene Leid. sec. Gudian. & alii qui. Eodem modo Livius quatuor millia volonum militum, qui pugnaverant segnius &c. Millia, qui ut supra restitui tot millia supra- is l. iv. c. 2. §. 7. ubi vide.

⁸⁰ Coisficht.] Confugissent Medic. pr. coisficht sec. Mox sibi deest in Leid. sec.

⁸¹ Vicisse videri, quod hostes fugissent, & sic eos, & sua fide, & ipsum maxime consolatos recepit.] Ad oram libri Parisiensis profugissent, adscribi fuissent non sum nescius. at non video, quae sententia id recipi possit. Legerim potius fecisse videri. vel hoc modo, misit, qui eis dicerent, id totum exercitum Volonum vicisse videri, quod hostes fugissent. Livium consule libro xxiv. & videbis non ulque quaque cum Frontino illi convenire. STEW. Vicisse Steuchius, & MSS. fecisse. SCRIV. STEW. & SCRIV. MSS. fecisse. Unus Reg. vel fuisse viderem vel vicisse videri. TENN. Fuisse Medic. pr.

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 489
 gissent, & sic eos, ⁸³ & sua fide, & ipsorum
 metu exsolutos recepit.

XXV. Hannibal post proelium, quo ingen-
 tem ⁸⁴ cladem ad Thrasymenum Romani accepe-
 runt, quum sex millia hostium, interposita pa-
 ctione, in potestatem suam ⁸⁵ redegisset, so-
 cios Latini nominis ^a benigne in civitates suas
 dimisit, dictitans, se Italiae liberandae causa bel-
 lum gerere; eorumque opera aliquot populos in
 deditionem accepit.

XXVI. Mago, quum Locri obsiderentur ⁸⁶ a
 Crispino, classis nostrae praefecto, ⁸⁷ diffudit ad
 Ro-

^a Vulgo n. s. L. NOMINIS, B.

pr. fecisset etiam Keuchenius ma-
 lebat, non ego.

⁸² Fugissent.] Alias fuissent.
 SCRIV. 4. Reg. Voss.
 & 1. Hill. Fuissent. Sed Hill.
 & Voss. ad marginem. Fudissent.
 TERN. Fuissent etiam sex mei,
 & Hitt. ac Wech. margo. pro
 quod Medicei, & Leid. sec. qui.
 Edd. Italicae non habent hoc, &
 seqq. 4. Exempla. Forte quod ho-
 stes fusi fuissent. Sic supra missi-
 sent pro missi essent vel essent, &
 similia saepe corrupta. Immo fu-
 gissent, pro fusi essent irrepsit et-
 iam in textum l. 11. c. 13. 1.

⁸³ Et sua fide.] Ab sua f. Me-
 dic. sec. solutus Leid. sec. Lip-
 sius volebat exsoluto. Livius in
 hac re, ut passim ille aliique ex-
 soluta fide publica. sed vide ad §.
 35. pro ipsorum Hillensb. suorum.

⁸⁴ Cladem.] Obstante sensu, &
 constructione Petrensi. quam ad-
 dit. Dein ex interp. p. Leid. sec.
 & interp. Medic. pr. accepta pacti.
 Hillensb.

⁸⁵ Redeget, socios Latini no-
 minis, benigne &c.] Sic vulgo ab
 omnibus haec verba eduntur,
 quasi sex illa millia hominum

fuerint socii Latini nominis, eos-
 que omnes dimiserit Hannibal;
 unde & in Mediceo pr. exaratur
 pejus benigneque. Non sane. Sex
 millia fuerunt mixti Romani Lati-
 nique, ex illis vero dimisit La-
 tinos; quare distinctionem post
 quod nominis sustuli. Livius l. xxii,
 c. 6. 7. Hannibal captivorum quod
 Latini nominis essent, sine pretio
 dimisit, Romanis in vincula da-
 tis. &c.

⁸⁶ A Crispino.] Perperam, nam
 Crispinus erat Consul, & colle-
 ga Marcelli, ejusdemque proe-
 lii consors, ut recte noster ipse
 mox §. 38. Praefectus vero clas-
 sis erat L. Cincius Alimentus.
 Errorem hunc jam animadvertit
 Cl. Wesselingus l. 11. Obs. c. 8.
 Lego omnino Livium l. xxvii.
 c. 28. a Cispinio habet hic Pe-
 trensis.

⁸⁷ Diffudit.] Leid. sec. diffun-
 dit. dein casum inepte MSS. 3.
 & 12d. Par. Unus Marcellum. Me-
 dicei Mario. in cons. praepositio
 deest in Leid. sec. se abest a Me-
 dic. sec. Mox descendere Petren-
 sis. descendens Medic. pr. ac in eo-
 dem non comparat.

400 Romana castra castrorum, Hannibalem, caelo Marcello, ad obsidione Locros venire: Clam deinde equites emissos iussit a montibus, qui in conspectu erant, se ostendere: quo facto Hannibalem adesse ratus, ac fugeret.

XXVII. Scipio AEmilianus, ad Numantiam, omnibus non cohortibus tantum, ⁸⁸ sed centuriis sagittarios & funditores interposuit.

XXVIII. Pelopidas Thebanus, ⁸⁹ quum a Thessalis in fugam versus, flumen, in quo tumultuarium fecerat pontem, ⁹⁰ liberasset, ne sequen-

⁸⁸ Sed centuriis] Petrensi. sed & c. immiscuit. Verum rectius abest rō & nostri more. V. ad l. i. 3. 10. & alibi. Ex tō immiscuit non male coniecit scribi posse Clar. Wasse intermiscuit. ut plus semel Livius. At mutatione non opus est.

⁸⁹ Quum a Thessalis] Medic. sec. ad Thessaliam. De bello, per ipsum contra Thessalos gesto, vide in vita ejus a Nepote scripta, & illic Comment. ac supra l. i. 5. 2. 111. 8. 2. Dein in quo tumultu varium Ed. Paris. sed vide Keuchen.

⁹⁰ Flumen liberasset] L. i. c. 5. ex. 3. Ad haec verba Unam spem salutis habens, si flumen liberasset, dixi, Stewechium legere si flumen superasset, correctione non admodum necessaria. Similiter & abstinendae ab hoc loco manus Criticae: nec legendum cum Stewechio, superasset. Volo, inquam, facta testaque vulgata maneat lectio. Quid sit flumen liberare duobus his locis fatetur se nescire Stewechius. Quare emendabat, flumen superasset. Probem, si non membranarum optimas, saltem ullos adscriptores haberet libros scriptos, sed nul-

los habet: sane non meos tres, non Palatinos; in quibus omnibus disertim exaratum est, liberasset. Nec aliter legitur exemplo 13. c. 4. l. i. ubi Philippus nullo prohibente angustias fressi liberavit. Qui locus fecellit Stewechium; alias debuisset & ille subire ferreum acumen: dixisset legendum angustias fressi superavit. Malo exemplo, & ad instar imperitorum librariorum sciorumque, qui, quod in veterum libris statim non perceperat, flagitiose corruerunt, quod illi emendare vocabant. Sic Hyginus in Mythologicis etiam liberare flumen pro transire dixit, c. 257. Qui cum diceretur, vix tandem Moerus, liberato flumine, consequitur carnificem. Haec alibi capite singulari pluribus propugnavi. Sc. 17. Passus est suos manes Stewechius, cum potuit ab animo suo impetrare, ut liberare flumen Romana civitate ejiceret, sed ubique subjeceret, superare, & id verbi probaret exemplis, quae non quaerebantur. Atqui omnes MSS. retinent alterum l. i. c. 5. n. 3. Si flumen liberasset, cujus ripam hostes tenebant. l. i. c. 4. n. 13. Philippus nullo prohibente angustias fressi ta-

quentibus hostibus idem transitus maneret, novissimo agmini praecepit, incenderent pontem.

XXIX. Romani, quum Campanis equitibus nullo modo pares essent, ⁹¹ Q. Naevius Centurio in exercitu Fulvii Flacci Procos. excogitavit,

horavit. Hyginus fab. 257. *Vin-
gendum Moenis liberato flumine,
consequitur carnificem.* Sic quo-
que cum Scriverio ibi legi cen-
tet Virorum elegantissimus Tho-
mas Munckerus. Neque enim
audiendus hic celeberrimus Scheff-
erus, qui dedit *librato*. Nam
tela & corpora librantur; sed a
qua librari alio sensu dicitur ab
aquaeductibus, nimirum cum
aquae altitudo peraequatur ve-
lut ad libellam a loco, quo o-
ritur, ad locum, quo deducen-
da est. Vitruv. vii. c. 16. *Li-
brator a dioptris.* artifex, qui
comparat altitudinem aquae, di-
citur *librator*. Plin. x. epist. 50.
*Supareff, ut tu libratores vel at-
chitectum, si tibi videbitur, mi-
tas, qui diligenter expleret, sine
lacus altior mari.* epist. 51. *Pete-
ris a Calpurnio Macro peterelibra-
torem.* Frontin. de aquaeducti-
bus. *Procurator calicem ejus mo-
duli, qui fueris impetratus, adhi-
bitis libratoribus, signari curet.* Li-
bramentum dicitur conceptacu-
lum, quo aqua librata excipi-
tur. Plin. l. xv. epist. 30. *An-
nestic, quod libramentum abditum
& caecum, quod cum equinamum
est, suscitias & elicit sentem:
quam repletur, moratur & fran-
guit.* Vitruvius l. viii. c. 7. *Ut
sit libramentum quum longissimum:
hoc autem erit venter, quod Grae-
ci appellant *κλίμα*.* Frontin. de
aquaeductibus. *Ductus enim ha-
bet longitudinem, ut exigente li-
bramento, passuum LXX milium.*
Altitudo aquae aequalis vocatur
libra. Frontin. ibidem. *Dehinc
Martia, quas capite etiam Clen-*

dia libram aequat. Ibidem. *Ordi-
nes, & longitudines rivorum, &
ordinem libras persequens sum.* Aliud
agere inceperam, ut libe-
rem fidem, *liberare flumen* Fran-
corum linguae *Francis* uno *seff*
convenit agmen claudat purissi-
mae Latinitatis Arbitr. *Necdum
liberaveram cellulas lumen, cum
animadverso Enotheam cum rissa
ignis plena venientem.* TERN.
Medic. sec libasset. Petrensius tra-
nasset, & Glossa vide supra. In
fine perperam ut post praecepit
addunt MSS. quatuor. quod saepe
notatum praecedentibus li-
bris. *Inciderent p. Medic pr.*

⁹¹ Q. Naevius] Nonius, Nævius
alii pauci. Q. Naevius vocatur
etiam Valerio Maximo l. ii. c.
3. §. 3. Ed. Bononiensis Nævius.
Quod sine dubio Beroaldo debe-
tur, quia Livio l. xxvi. c. 4. ap-
pellatur Q. Nævius. sed dubito,
an vere: nam Nævius cognomen
potius est, ut in augure Accia
Nāvio. Certe Nævium Valerii
& Frontini non temere folliet-
tem.

⁹² Ut delictis ex toto exercis.]
Misum, ni procul in suas terras
hinc ableganda particula ut: ac
paulo post legendum jubere pro
jubere. quemadmodum reliqua
verba infinite ponuntur subse-
quentia, armare, incipere. Strw.
rō ut delect Strw. & l. jubere.
Scriv. Excogitavit jubere, &
incipere. Latinum non est. Vul-
gata lectio se recte habet. Nae-
vius hoc excogitavit, ut Fulvius
Procos. juberet &c. quod ratio
militaris Romanorum disciplinae
postulat.

III. ⁴ L. Paullus Imperatorem senem moribus dicebat esse oportere, significans moderatiora sequenda consilia.

IV. Scipio Africanus fertur dixisse, quum cum quidam parum ⁵ pugnacem dicerent, Imperatorem me mater, non bellatorem, peperit.

V. ⁶ C. Marius Teutono provocanti eum, & postulanti, ut prodiret, respondit, Si cupidus mortis esset, laqueo ⁷ eum vitam posse finire. ⁸ Quum ^a deinde instaret, gladiatorem contem-

tat

^a Vulgo CUMQUE DEMONSTRARET EL

fu. Forte sensim. Id est operibus. securis statim incidit. Dolabra paulatim idem efficit. SCRIV. Cur. post. sensu exhibent quoque Vaticanus, Medicei, & Ed. Rom. ac Bonon. primo addit Leid. sec. Verum Leidenfis pr. non agnoscit id est operibus; quare omnino suspicor esse Glossam, & quosdam dolabra in margine explicuisse id est operibus. alios per id est sensim, & dein ea in textum inrepsisse. Simile fere Tacitus l. III. Hist. c. 20. tormentisue, & telis, an operibus, & vineis adgredienda urbs foret. Mox conversus ad singulos; cum securis dolabrasque secum adtulissent. Tales glossae apud nostrum alibi quoque occurrunt. Id est legionarius l. II. 34. Id est Epiroticam l. II. 5. 10.

⁴ L. Paullus] Hoc exemplum retrahendum videtur ad caput proxime praecedens, ubi de moderatione pauca. SCRIV. Cur. post. L. deest in Leid. sec. & Edd. Italicis. Aemilius P. Medic. pr.

⁵ Pugnacem] Leid. sec. Pugnacem. Pugnatorum Vatican. Medicei, & Edd. Italicæ. diceret Mediceus sec. parum quidam vulgo: aliter MSS.

⁶ C. Marius] Gneus Leid. sec. Lucius Medicei, & Edd. Italicæ.

inepte. Teutono Medic. sec. In fine cum victoria ridicule Ed. Parisi.

⁷ Eum vitam posse] MSS. Possit eum vitam. Spendosiliabus Scythia Imperatori Joanni Tzimiscæ provocanti apud Cedrenum respondit. Εἰ μὴ ζῆν ἔχῃ χολῆν, ἔτι καὶ μολῶν ἀλλὰ θανάτου ὁδὸν. Si vivere ei non vacet, alias plurimas esse vias moriendi. Idem responsum dedit Antigonus Pyrrho apud Plutarchum. Τῷ Πύρρῳ παλαιὰς ὁδὸς ἀνιωνίαν πρὸς θανάτου, εἰ ζῆν μὴ χολάζῃ. Et Augustus ab Antonio provocatus, apud Eundem. Παλαιὰς ὁδὸς Ἀντωνίου παραίτησιν θανάτου. Similis jocus apud Plautum Amph. r. i. 167. cum Mercurius dixisset. Gessisti pugni mihi. Sosia respondet. Si in me exercitatus, quæso in parietem ut primum demes. TEMU. Medic. pr. esset laq. v. p. is. posse cum v. solus ex meis Gudian. cum p. vit. Voss. & Cantabr. Abundare videtur τὸ cum, & a scioliis esse insertum.

⁸ Cumque demonstraret ei] Cum quo dein monstraret. SCRIV. Scriber. Cumque dein monstraret ei. Lege cum 4. Reg. 3. Hill. Voss. Rom. cum deinde statet; nimirum

ta staturae, & prope exactae aetatis objecit ei, dixitque, Si eum superasset, cum victore congressurum.

VI. 9 Q. Sertorius, 10 quod experimento didicerat, inparem se universo Romanorum exercitui, ut barbaros quoque, inconsulte pugnam 11 deposcentes, doceret, adductis 12 in conspectum duobus equis, eorum praevalido alteri, alteri admodum exili, duos admovit juvenes similiter 13 adfectos, robustum & gracilem; 14 ac robustiori imperavit, equi exilis universam caudam abrum-

a Vulgo desit ac.

rum ut iterum provocaret. TENN. Atripuit temere Keuchenius lectionem, quam Scriverius in nonnullis esse monuit; cum in eo nullus idoneus sit sensus. Cumque demum monstraret, g. uterque Mediceus. cum inde stare, g. Leidens. pr. cum demonstraret, g. Gudian. cum deinde stare g. res Cantabrig. Palatin. Hinc bene Cl. Wasse coniecit cum deinde instaret, ei g. ad Sallust. B. jug. c. 6. exacta sua aetate. Bene dico, quod coniecerit instaret, ut & margini Stew. Ed. adleverat Scriverius, & Scriveriana Editioni Gronovius, nam ita diserte Leid. sec. cum demum instaret; & melius Vatican. Cum deinde instaret. Male autem retinet ei: quod in nullo reperitur Codice, & statim quoque sequitur Codicem, quae verba desunt in Ed. Keuchenii. Staret quod Tennulius recipiebat, frigidum est. Instare sine casu frequenter reperitur pro urguere, non remittere a proposito. Livius l. 11. 4. Evincunt instando, ut litterae sibi ad Tarquinium darentur. Martialis. l. 11. Ep. 24. Cum tamen instaret. Curt. l. vi. 7. 25. Institis quaerere. Adde Heinss. ad Sabin. Epist. Demoph. 82. Instantes distulit arte procos & saepissime,

9 Q. Sertorius] Exemplum hoc totidem fere verbis habuimus jam l. 1. c. 10. §. 1. ubi vide, ne multa hic repetam. Hic veronon compareret in Leidensi sec. nec Mediceo pr., in quo tamen alia manu post finem libri quantadiditur.

10 Quod ex.] 4. Reg. 3. Hill. Voss. non agnoscunt rō quod. TENN. Desit etiam in Mediceis, Vaticano, Palatino, Gudiano, Leid. pr. Edd. Rom. Paris. & Wech. supra tamen in omnibus fere rectius additur. Nisi malis demittere post exercitui, ut sit relativum. Imparem abest etiam a Medic. pr. qui habet R. a. non possi resistere, ex interpolatione, exercitui, ut alibi, Ed. Paris.

11 Deposcentes.] Alias expositos. Ipse Frontinus alibi idem exemplum commemorans. Scilicet.

12 In conspectum.] In conspectum Leid. pr. & Medic. sec. vide supra. pro eorum Edd. Italicae quorum. Medic. pr. in c. eorum duobus equis altero p. altero, ut supra.

13 Adfectos.] 4. Reg. 2. Hill. Voss. electos. TENN. Septem, vel octo mei cum Edd. Ital. Paris. & Wech. electos. sed postulat sensus adfectos, ut supra.

14 Robustiori] Addidi copulam.

rumpere; gracili autem ¹⁵ valentioris per singulos pilos vellere. ¹⁶ Quumque gracili successisset, quod imperatum erat, validissimus cum infirmi equi cauda sine effectu luctaretur, ¹⁷ Naturam, ¹⁸ inquit Sertorius, Romanarum virium per hoc vobis exemplum ostendi milites: insuperabiles

a Vulgo JAM, I. S. NATURAM. R. COHORTIUM.

ac auctoritate Palatini, Cantabr. Bib. Pub. Medic. sec. Gudiani, & HiMensb. ut supra. *robustiori vero* Medic. pr. Dein *equos ex illis* Leid. pr. forsan, ut ibidem *eque exili*. Medic. pr. uno complexu abr. autem exsulat ab Edd. Italicis.

¹⁵ *Valentioris p. f. pilos vellere*] supra *valentioris per singulos pilos vellere*; vel potius, ut illic MSS. praebent *per singula vellere*. Hic *valentiores duo, validioris* Cantabr. tert. *velacioris* Leid. pr. *evellere* uterque Medic. Praestat hic saltem *valentioris* sc. caudam p. f. *pilos vellere*. Adicit locum.

¹⁶ *Quumque.*] Cum Edd. Italicæ. *impressit* eadem cum Medic. sec.

¹⁷ *Jam, inquit S. Gr.*] *Naturam, inquit Sertorius, Romanarum virium* p. h. v. e. o. m. MSS. SCRIV. Recte hoc monet Scriverius. Quare, ut supra ex MSS., hic quoque expunxi istud *jam* ex MSS. Tennulli & meis o&o ac Edd. Rom. Bon. Par. Wech.

¹⁸ *Romanarum cohortium*] 4. Reg. 3. Hill. Voss. SCRIV. *Naturam, inquit Sertorius, Romanarum virium.* Hanc in suis membranis quoque lectionem invenerat beatus Gronovius. Sic Justin. l. xi. 9. *Nec inventas illis toto orbe pares vires gloriatur.* Valer. Max. l. i. 15. *Majore peno Romanarum virium parte in excrabilis ac diro solo jacente, nullius penates morosis expertes erant.* Sic MSS. cum sit vulgo. *Virorum.* Val. Max. v. 3. l. i. *Virium Romanarum & incrementum laetissimum,*

& tutela certissima Fatus Camillus, l. iii. 7. 6. Galliarum & Lingunum vires redactas in suam potestatem. TENN. *Cohortium* supra retinent MSS. omnes. Hic vero *virium* exhibent ex meis quoque Palatin. Varican. Medic. pr. Gudian. Cantabr. tert., & Leid. pr. cum modo nominatis editionibus. Vere & eleganter. Ad Vorst. & Socerum meum ad Valerii locum. Lucan. l. 121. 171.

Proxima vicino vires dat Graecis bello,

& crebro ille alique. sed exemplis ipse parco. Labet hic potius adscribere, quae vir doctus Galielmus Vlamingius, in ineditis observationibus Criticis, quae beneficio fratris politissimi, & eximii poetae P. Vlamingii penes me sunt, super ea voce observavit. Arbitr. Satyr. c. 19. lili halosi

Inter sepulchris Priamidas no&e & mero

Danae relaxant claustra, & effundunt vires.

Auratus legit *Viros*; quod hodie obtinet, neque tamen placet, et si satis memori Virgil. AEn. l. 11. v. 18.

Huc delecta virum fortis corpora furrim

Includunt caeco lateri, penitusque cavernas

Ingentes, utrumque armato milite complent.

Eleganter *Viros pro viris & militibus.* Thucydides l. i. Διὰ γὰρ ἀπὸ τῶν γῆς αἰτε δυνάμεις τὸ ἐπιζῆς ὑγυῖοναυ γένεσις ἐκείνων.

rabiles sunt ¹⁹ universos ⁴ adgredienti; eosdem lacerabit & carpet, qui per partes adtentaverit.

VII. Valerius ²⁰ Laevinus Cos. quum ²¹ intra castra sua exploratorem hostium deprehendisset, magnamque copiarum suarum fiduciam haberet, circumduci eum iussit; ²² terrendique hostis causa, exercitus suos visendos speculatoribus eorum, quoties voluissent, patere.

VIII. ²³ Caelius Primipilaris, qui in ²⁴ Germania

⁴ Vulgo UNIVERSAS & EOS.

πολεμ. ubi vetus Scholiastes δυνάμεις exponit στρατόματα. Pollux l. i. c. 10. §. 23. πλεῖστῶν καὶ καὶ τοῖσιν. δυνάμει καὶ καὶ καὶ τοῖσιν. στρατόματι &c. στρατόματι δυνάμει τῶν μα. Lucan. l. iv. 723.

Mittitur, exigua qui proeliaprima lacessat
Eliciatque manu.
Ipse cava regni viros in valle retentat.

Justin. l. xxx. c. 1. Trepidare igitur Proelium, legationibus missis quoad viros pararet. Haec illic. ¹⁹ Universas] MSS. οὐδὲ, & Edd. Veteres universos. Recte. Romanos scilicet per Synthesin, ut saepe. Sic statim sequitur eos, vel eosdem, ut est in MSS. septem melioribus. supra universas & eosdem. MSS. sequor. eosque Edd. Ital. Romanorum paullo ante male in uno MS. & Edd. VV. Adgredientis hic retinent libri omnes. Alibi Adgredientibus: quod aequè valet.

²⁰ Laevinus.] Sic rursus scripsi, ut l. 11. 4. 9. vulgo Levinus. Consilium autem, quod hic narrat, placuit Imperatoribus multis Graecis, Romanis, barbaris; ut cuius historiam perscrutato notum.

²¹ Intra] Voss. in. Mox hostem Hillensb. pro visendos Leid. sec. intentos,

²² Terrendique hostis causa] In Mediceo primo additur adjecit. Quod certe non spernendum. iussit suos speculatorem circumduci. sed adjecit ad ipsum se convertens sequentia. Non dissimile est illud Livii de Scipione l. xxx. c. 29. Jussit (speculatores) omisso metu visere omnia, per castra, qua vellent, circumduci iussit; percontatusque, satini per commodum omnia explorassent, retro ad Hannibalem dimisit.

²³ Caelius Primipilaris &c.] De hisce post Varianam cladem obfessus agit auctor etiam l. 111. c. 15. 4. at non nominato duce, pro Caelius hoc loco MSS. multi Caedius vel Caedius, Cecilius Ed. Rom. Cecilius Bonon. Fuit tunc temporis Coelius Caldus, qui captus in proelio, se ipse mox interfecit. At vero hic intelligi omnino nequit: Quare mecum emenda Caeditius, & audi Vellej. Patere. l. 11. c. 20. Lucii etiam Caeditii, praefecti castrorum, eorumque, qui una circumdari (post Varianam cladem) Alisene immensis Germanorum castris obsidebantur, laudanda virtus est; qui omnibus difficultatibus superatis, quas inopia rerum intolerabiles, vis hostium faciebat inexsuperabiles, nec temerario consilio, nec segni providentia usi, speculatique opportunitatem, ferro sibi ad suos poperere reditum. Caeditii nomen alibi at pud

mania post ²⁵ Varianam cladem obsessis nostris pro
duce fuit, veritus, ne barbari ligna, quae con-
gesta erant, vallo admovent, & ²⁶ castra ejus
incenderent, simulata lignorum inopia, missis
undique, qui ea furarentur, effecit, ut Germa-
ni universos truncos amolirentur.

IX. Cn. Scipio, bello navali, amphoras pice
& ²⁷ taeda plenas in hostium classē jaculatus est;
quarum jactus & pondere foret noxius; ²⁸ & dif-
fundendo, quae continuerant, ²⁹ alimentum prae-
staret incendio.

X. Hannibal Regi Antiocho monstravit, ut in
hostium classē ³⁰ vascula ³¹ jacularetur viperis
plena

pud nostrum quoque in Cedium
est corruptum V. l. i. c. 5. l. iv.
c. 5.

24. *Germania*] Medicei, ut ali-
bi, *Germaniam*. *Valerianam* etiam
mei sex, & Edd. Rom. ac Par.

25. *Varianam*] Omnes MSS.
Valerianam. TENN.

26. *Castra ejus*.] *Castra sua*. Gu-
jerus. TENN. *Inciderent* Palat.

27. *Taeda*] Leid. sec. male *cota*.
Caef. l. iii. 101. *Completae* ene-
rarias *naves taeda & pice* &c.
quas sunt ad incendia. & saepe.
pro quarum jactus idem & quan-
tum istius.

28. *Ut diffundendo quae conti-
nuerant alimentum praestarent in-
cendio*.] *Germana* Frontino scri-
ptura, atque distinctio reddenda;
& pondere foret noxius, & dif-
fundendo quae continuerant, ali. p.
incendio. STEW. Ita Stewechius.
Vulgo ut: mox ego praestaret:
vulgo est praestarent, SERIV.

29. *Alimentum praestaret*] Le-
dio haec non est sollicitanda.
Pedito Alb.

*Tandem ubi complexa est sylvas,
alimentaque sumpt.*

*Aethera subiectis lambit &
astra comit.*

1. AEncid. 150.

Arida circum

*Nutrimenta dedit, rapuitque in
fomite flammam.*

Ovid. Metam. l. vii. f. r.

*Ut solet a ventis alimenta re-
sumere.*

de favilla. Ovid. iii. rem. am.

*Lenis alit flammam, grandior au-
ra necat.*

Tacit. Germ. xlv. *In modum te-
dae accenditur, alitque flammam*

pinguem & olentem. TENN. Ita
agit Tennulius, quasi hic solli-
citaretur vox alimentum, quod

de fomento ignis a nostro supra
saepius, & aliis passim abhibe-
tur, ut cuius notum; Ut quod

correxerit Stewechius, debuit esse
in Modii editione; nam in cete-
ris omnibus, ut in MSS. recte

est. Praestaret scilicet jactus habent
etiam MSS. praeter Vaticanum,

& Ed. Bononicensem. Quare hoc
jam retineo. licet praestarent de-
fendi possit ex iis, quae nota-

vimus ad l. iv. 1. 39. Scilicet
amphorae incendiariae.

30. *Vascula*] *Fistulae* legenas vo-
cat Justin. l. xxxii. c. 4. TENN.

Adi Comm. ad Nepot. Hannib.
c. 11. *Serpentes vivas colligi, cas-
que in vasa fistilla colligi.*

31. *Jacularetur*] *Jacularetur*
MSS.

plena, ³² quarum metu perterriti milites a dimicatione & nauticis ministeriis impediuntur.

XI. Idem fecit, jam cedente classe sua, Prusias.

XII. ³³ M. Porcius inpetu ³⁴ in a classem hostium quum tranfluisset, deturbatis ex ea Poenis, eorumque armis & insignibus inter suos distributis, multas naves hostium, quos sociali habitu fefellerat, merfit.

XIII. Athenienses, quum subinde a Lacedaemoniis infestarentur, diebus festis, quos sacros Minervae extra urbem celebrabant, ³⁵ omnem quidem colentium imitationem expresserunt, armis ³⁶ tamen sub veste celatis. Peracto ³⁷ ritu suo, non

a Vulgo deest RX. b Vulgo TANTUM V.

MSS. SCRIV. Sic Palat. Petrens. Medicei, & Leid. sec. Passiva hac voce usus est Apulejus de Mundo. Horum plerumque jaculari credas. Ejaculari Gellius l. xvi. in f. ³² Quarum metu] Quare perterriti MSS. SCRIV. Perterriti Heid. sec. Pro nauticis Lipsius margini adlevit nautici, ut milites a dimicatione, & socios navales a ministeriis impeditos dixerit Frontinus. Certe non male. Passim enim nautas a militibus distinguunt veteres. Vide Scheffer. de Mil. Nav. l. II. c. 3. 4. Livius l. xxxvii. 28. egredi milites nautasque sunt. (Cf. l. III. 2. 2. milites remigibus. Mallet tamen repetere praepositionem, nautici a ministeriis.

³³ M. Porcius inpetu] 3. Reg. Voss. 3. Hill. M. Porcius Dento. TANN. Dento loco vā imperi exhibent Cantabrigienfes, Leidenses, & Gudianus, sed Medicei, & Edd. Italicae de imperi; Palatin. detento. Timide haec pronuntio, sed vide, num scribendum detentus scilicet a Poenorum navi, vel tale quid, Aut potius, ut Cl.

Wesselingius etiam coniecit, de lembo. Per classem autem intelligi voce magis navi, & consule notata ad Lucan. l. viii. 575. classemque relinquere iussus.

³⁴ In classem] Sic lege ex MSS. & Edd. VV. male in Edd. Keuch. & Tennulii censulat praepositio in. Statim etiam reposui transluisset, ex MSS. octo, & Edd. ante Keuch. V. ad l. II. 4. II. Medicei transluisset. In fine quod Medici. sec.

³⁵ Omnem quidem] Hominum MS. unus, alii omnium. SCRIV. 4. Reg. Voss. 2. Hill. Scriv. omnium. unus Scriv. hominum. TANN. Quinque mei omnium cum Ed. Par. Cave autem, jungas infestantur diebus festis. non enim tantum in Panathenaeis per singula quinquennia infestabantur, sed saepius, & subinde. Quod cum toties fieret, Athenienses tandem in hoc festo hoc Strategema adhibuisse videntur.

³⁶ Tantum veste] 4. Reg. 2. Hill. Voss. tantum & veste. Forte armis tamen & veste. TANN. Tamen & v. exhibeat meorum octo, & Edd.

non statim Athenas ³⁸ reversi, sed protenus inde raptim acto Lacedaemonem versus agmine, eo tempore, quo minime timebantur, agrum hostium, quibus subinde praedae fuerant, ultro depopulati sunt.

XIV. Cassius onerarias naves, non ³⁹ magni ad alia usus, accensas obportuno vento in classem hostium misit, & incendio ⁴⁰ eam consumpsit.

XV. ⁴¹ M. Livius, fuso Hasdrubale, hortantibus eum quibusdam, ut hostem ad ⁴² internecionem persequeretur, respondit: ⁴³ Aliqui &

su-

primae. Ceteri cum Parif. & Wech. Edd. tantum &. Sed Petrensis vere, quod reposui, tamen sub v. Scilicet in Panathenaeis licitum erat viris arma gerere, quod docet Meursius libro de Panathr. c. 21. ex Thucyd. l. vi. p. 451. Παναθηναία τὰ μεγάλα, ἐν ἧ μόνον ἡμέρᾳ, ἐκ ὅσων ἔστιν ἑορταστέον, ἐν ὅσων τῶν πολιτῶν τὰς τὴν πομπὴν ἀποτίμωσιν ἀφ' ὧν γενέσθαι. Ea igitur, ut fallerent hostes, sub veste celaverunt. Si & legas, videretur hoc contra morem fuisse, ut arma in hoc festo gererent.

³⁷ *Ritu suo*] Mira haec locutio videri posset, & esse corrupta, ex *ritu sacro*, verum cum iudicio scripsit ita auctor: cum non fuerit verus facer ritus, sed fictus & simulatus. *Peraudivimus* suus Leid. pr. Ceterum per Lacedaemonem versus non intellige ipsam urbem, sed agrum Laconicae ditioris, qui proxime attingebat fines Articos. Aliter in his nulla foret verisimilitudo.

³⁸ *Reversi*] Petrensis addit *sunt*. Pro *alio* Gudian. *apto*. Lacedaemonem versus non agnoscunt Edd. Italicae. *Agros* Mediceae.

³⁹ *Magni ad alia usus*.] *Magis* ad vel in alios usus Mediceae, & Ed. Romana. *Magni ad alios* u-

Leid. sec. Hillensb. & Edd. Bon. ac Pax. ad alias Leid. pr. Tandem ad alias res u. Petrensis i. e. ad alia, quod cum corrupti coepit, res additum est. Dein *oportuno tempore* idem pro *vento*. Neandias. Caesar. l. III. B. Civ. c. 101. Cassius magno vento, & secundo completas onerarias naves caecando, & pice, & stipa reliquis, quo rebus, quae sunt ad incendiū, in Pomponianam classem inmisit, atque omnes naves incendit.

⁴⁰ *Eam*.] Leid. pr. eas. Petrensis. & eam incendit, inepolare. Consumi incendio locutio est frequens. V. ad libertum alicujus ex Julia gente, unde nomen habet, J. Obsequentem c. 92. *Aetnae incendio Catina consumpta*, ut legendum esse ibi docui.

⁴¹ *M. Livius*] Cantabr. text. *M. Lucinius Livius*. Petrensis. *M. Livius Drusus*, perperam. Est enim *M. Livius Salinator*, qui frequentius tantum *M. Livius* audit. Cognomen tamen additoster l. i. c. i. 9. & l. ii. 3. s. omissio praenomine. Idem responsum ejus refert Livius historicus l. xxvii. 49. *Superfuit*, inquit, aliqui nuntii & hostium cladis, & nostrae virtutis.

⁴² *Internecionem*.] *Internecionem* MSS. tres, & Edd. pp. *interruptionem* duo,

⁴³ *Aliqui*, & [.] Et aliqui su-

per-

STRATEGEMATICON L. IV. C. VII. 43
superfint, qui de victoria nostra hostibus nuntiant.

XVI. Scipio Africanus dicere solitus ⁴⁴ est, hosti non solum dandam esse viam ⁴⁵ fugiendi, sed etiam muniendam.

XVII. ⁴⁶ Pachēs Atheniensis adfirmavit, incolumes futuros hostes, si deponerent ferrum; ⁴⁷ ejusque obsecutos conditionibus, universos, qui in ⁴⁸ sagulis ferreas fibulas habuissent, interfici jussit.

XVIII.

a Vulgo PERICLES.

perfins MS. Comm. Forte Eia a. f. SCRIV. Cur. post. & deest a tribus meis, ut, in Livio. etiam Medic. sec. Adridet Scrivertii conjectura.

⁴⁴ Est.] Eras Petrenf. Statim inepte Cantabr. tert. claudendam pro dandam. Nisi quis inde legere veller non solum non cl. sed nihil hoc opus est. dare viam, & munire sic jungit Livius l. xxxix. 28. Non iter tantum per regnum nostrum dedi, sed vias etiam munivi. esse in Mediceo pr. deest.

⁴⁵ Fugiendi] 4. Reg. 2. Hill. Voss. ad fugiendum. Veget. 111. 21. Ideoque Scipionis laudata sententia est. Viam hostibus, quae fugiant, muniendam. TENN. Ad fugiendum exhibent nostri septem, & Ed. Paris. Absunt autem a Mediceo pr. & Leid. sec. muniendum etiam Codd. sex. & eadem Ed. Hoc certe prave. esse addunt Medicei. In plerisque MSS. Vegetii etiam male non esse muniendam.

⁴⁶ Pericles] Pachēs MS. SCRIV. Voss. 2 Hill. a Reg. Pacēs. quartus Reg. Pason. Scriv. Pachēs. Certe similia circumventio, & verborum captio in pactis narratur apud Polyænum l. 111. de Pachē. TENN. Adfirmat Kœtchenius, verum hujus Atheniensis nomen esse Pericles. Quo au-

diore id dicat, scire pervelim. Non id erat Periclis, cujus saepe apud nostrum fit mentio, ingenium, neque Codex ullus ita exhibet, cum tamen in ceteris locis recte Periclis nomen exhibeant, Paccos Medic pr. Pason Medic. sec. & Vaticanus, qui addit Dux Pacēs Cantabrig. tres, Leidens. pr. & Gudianus. Pachēs denique Palatin. & Leid. sec. Nec dubito, quin vere. De Patherē (sic enim declinandum non Pachēs) consule Polyænum. l. 111. c. 2. Thucydid. l. 111. Plutarch. in Arist. p. 335. & in Nicia p. 126. Diodor. Sicul. l. 111. p. m. 108, 109.

⁴⁷ Ejusque obsecutos] 4. Reg. 2. Hill. Voss. ejusque obsecutis. TENN. MSS. ad unum omnes; & Ed. Rom. ac Par. ejusque obsecutis i. e. cum illi obsecuti essent. Vulgarum lectionem concinnavit Beroaldus; Mallem ad vitandam duritiem, conditioni. Num obsecutis conditionibus? Vix puto. pro hostes in Ed. Wech. perperam restes.

⁴⁸ Sagulis] Singulis vel singulis MSS. quinque, & Edd. prima. Perperam. In sagis militariis erat fibula, qua stringebantur. Consule Salmasium ad Trebell. Poll. Tyrannos n. 9. Duo sagae ad me velim mittas, sed stultus.

XVIII. Hasdrubal⁴⁹ subigendorum Numidarum causa ingressus fines eorum, resistere parantibus adfirmavit, ⁵⁰ ad capiendos se venisse elephantos, ⁵¹ quibus ferax est Numidia: ⁵² ut hoc permetterent, poscentibus ⁵³ securitatem promissit, ⁵⁴ & ea persuasione avocatos adortus sub leges redegit.

XIX.

a Vulgo ET EX EA P.

latoria. Livius l. xxx. c. 17. [Sa-
gula purpurea duo cum fibulis au-
reis singulis.

49 Subigendorum Numidarum
causa] Medicei sub ingens dolum
Numidarum viam ing. Edd. Rom.
& Bonon. subiciens dolum Numi-
dis ing. subigens dolum N. c. ing.
est: Cantabr. tert. subigens dolum
etiam Scriv. unus, Vaticanus, &
Ed. Paris. [sub ingens dolum Pala-
tin. & duo Leidd. Veram hinc
Frontini mentem investigent
me acutiores. Num exciderunt
sic fingens dolum? Nam subigendo-
rum N. causa cum aliis MSS. sa-
tis placet. Fingens dolum esset pa-
rans, struens, molliens. Ad
Graev. ad Justin. l. xxv. 3. Re-
pentinam fugit professionem.

50 Ad capiendos] Ad capien-
dum Medicei, sine totq; elephan-
tos, qui etiam non legantur in
Vaticano.

51 Quibus ferax] Gujctus. Quo-
rum f. Tamm. Fateor, ferax sem-
per fere sibi junctum habere Ge-
nitivum, non Ablativum, ut a-
pud Ovid. l. vii. Met. 470.

Nitidaeque ferax Papatobos oli-
vae.

Senec. Troad. 136.

An ferax variis lapidis Carybos.

Valer. Flacc. l. vi. 102.

Niveusque ferax Euarchus ole-
rum.

Tacit. l. iv. Ann. c. 72. Ingu-
nium belluarum feraces saltus. Qui
locus maxime Gujcti opinionem

firmat, & sic apud alios passim.
Pro multis consule notas N. Hein-
sii ad Ovid. Am. ii. 16. 7.

Terra ferax Ceteris, multoque
feracior uvae.

ubi vulgo erat Cerere & viti, &
Cl. Burmanni ad Quinail. De-
clam. xiii. c. 2. Agilis non
frumentis ferax: vulgo illic quo-
que, & in MSS. plerisque fra-
gmentis. Immo, nam quid dis-
simulem, in Petrensi Codice cla-
re exaratur quorum; quare, nisi
is codex mihi de interpolatione
esset suspectus, manum habens
Gujeto darem. Nunc adhuc vul-
gatum retineo, praeterim cum ex
Plinio cirent quoque l. v. Epist.
15. ferax bonis artibus sculor.
Quod tamen ego illic repente
nequivi.

52 Ut hoc permetterent] Lei-
denfes, Medicei, Hiftensb. & Ed.
Par. Ut per hoc perm. & statim
securitatem praeter Tennalii Co-
dices sex non agnoscent quoque
ambo Leidenfes, Cantabrigiae
ambo Palatinus, Gudianus, Va-
ticanus, Medic. sec. nec Ed. Pa-
ris. securitatem poscentibus Edd.
Italicae. Mox permittit duo Can-
tabrig. Petrensis tantum permittit
eum ingredi, & ea peri-
vitiosa sine dubio est vulgata le-
gitio, & non persuasanda opinio,
nisi ope melliorum Codicum.

53 Securitatem] Hanc vocem
3. Reg. Voss. 2. Hill. non agno-
scunt. Tamm.

54 Ex ea] Praeposito ex non
occurrit in Voss. & uno Hill.
Tamm.

STRATEGMATICON L.IV.C.VII. 485

XIX. ⁵⁵ Alcetas Lacedaemonius, ut Thebanorum comaeum facilius ex ⁵⁶ inopinato adgrederetur, in occulto paratis navibus, tamquam unam omnino haberet triremem, vicibus ⁵⁷ in ea remigem exercebat: quodam ⁵⁸ deinde tempore omnes naves in Thebanos transnavigantes inmisit, & comaeatibus eorum potitus est.

XX. Ptolemaeus adversus Perdiccam, exercitu praevalentem, ipse invalidus, omne pecudum genus, religatis ⁵⁹ a tergo, quae traherent, ⁶⁰ sarmentis, agendum per paucos curavit equites: ipse

¶ Vulgo AD TERGUM. ¶ Vulgo CARPENTIS.

ΤΑΜΝ. Non compareret praepositio in Palat. Petrensi; Cantabr. sert. Gudiano, Leidensi primo, aliisque. Et sane abest rectius, ut supra aliquoties. *advocato* dein perperam MSS. multi, & Edd.

VV. ⁵⁵ *Alcetas*] Historia est apud Xenoph. l. v. Ελλην. Ἀλκίτας ὁ Λακεδαιμόνιος Φυλάτῳ Ὁρίῳ, ὃν ὁ ἀπὸ τοῦ οὐκ ἐκινῶντο ὁ σῖτος, ἐπληρώσατο τρεῖς τετάρτους. Ἐπιμαλαδίς ὅπως μὴ ἐξαγυλῇ. Ἐπει δὲ ἀπώγετο ὁ σῖτος, λαμβάνει ὁ Ἀλκίτας τόσσα σῖτοι καὶ τὰς τετάρτους. Polyaeus l. 11. est mutilus (c. 7.) ΤΑΜΝ.

⁵⁶ *Inopinato*] Leid. sec. & Ed. Rom. *opinato*. pro *inopinato* sursum habent Medicei, & Edd. Italicae.

⁵⁷ *In ea*] Voss. 4. Reg. 2. Hill. in eam. ΤΑΜΝ. In eam habent etiam mei, exceptis 2 Cantabrigienses, & Editiones Rom. Bon. Par. ac Wech. sed in Mediceis, & Italicis Edd. scribitur *comaeatibus* in eam *exercebat* vel *exercitabat* deleto τῇ *remigem*, pro quo *remiges* Leid. sec. Polyaeus ait ἰς τὴν αὐτὴν ἑταίρην ἀνὰ

μέρος ὑπεβιάζων τὰς τριτάδας. Exeruit eos igitur in ipsa triremi. Sed *exercere* eos in *triremem* nihilominus potuit, ut scilicet dislicerent motum, & agilitatem ejus triremis; quavi, quave remissione in variis flexibus remigare deberent. Ceterum simile Strategema refert Caesar l. 111. B. Civ. c. 24. Adde Nepot. in Dion. c. 9.

⁵⁸ *Deinde*] Petr. *demum*. Ed. Rom. 9. d. opere. Thebanas sc. naves etiam Mediceis, & Edd. Ital. *transnavigans* Leid. sec. & Cantabr. text. *transnavigatis* Petrensi.

⁵⁹ *Ad tergum*] Voss. 2. Reg. 1. Hill. a tergo. ΤΑΜΝ. A tergo etiam Gudian. Leid. sec. Petrensi. & Cantabr. sec. Vere, ut l. 114. 9. 3. *Scutis gladiisque a tergo apertis*. Ubi vide. Non ad tergum, sed caudas religata erant sarmentata. a tergo i. e. a posteriore parte.

⁶⁰ *Carpentis*] Mordicus hoc eriment MSS. omnes, nisi quod Medic. pr. *carpentis* habeat; cum pateat, scribendum esse *sarmentis*, ut pulvis excitaretur. Ut bene conjecit Cl. Westelingius. Polyaeus idem Strategema describens l. 14. c. 18. Προσίστασιν ἑαυτοὺς φρυγῶν καὶ φαρμάκων

Hh 3 δυνά;

XL. Volscorum castra quum prope ¹⁴⁸ a virgultis silvaeque posita essent, Camillus ea omnia, quae ¹⁴⁹ conceptura ignem usque in vallum perferre poterant, incendit, & sic adversarios exiit castris.

XLI. ¹⁵⁰ R. Crassus, bello sociali, eodem modo prope cum copiis omnibus interceptus est.

XLII. ¹⁵¹ Q. Metellus in Hispania castra moturus, quum in agmine milites * continerent se intra castra, ¹⁵² Hermocrates detentos eos ¹⁵³ postero die habilioribus jam suis tradidit, bellumque confecit.

XLIII. Miltiades, quum ingentem Persarum mul-

tas metu. Vatican. ille metu iu-
davit. Petrenf. & Leid. pr. ill.
metu nec. Nil muta. simile quid
l. 1. 11. 3. Verum sequentia cor-
gis ad iurandum minus sana ali-
quis putet, scribendumque ad
iusjurandum: ut ad iusjurandum
adigi, Caesar l. vii. B. G. A-
pud Gellium tamen l. xix. c. 5.
est hominem cogat ad gerendum
confitendumque de malo morbi. Im-
mo & apud Nepot. in Them. c.
4. Ad depugnandum cogerentur.

¹⁴⁸ A virgultis silvaeque] Hoc
& seq. exemplum habuimus jam
l. 11. c. 4. §. 15. 16. ubi dixi,
videri mihi legendum esse prope
virgultis silvas. vel virgultis sil-
vamque. Et sane eo ducunt nos
hic quoque MSSi Codices. nam
pro a virgultis Vatican. & Edd.
Italicæ a virgultis, Leid. pr. a
virgultis. Medic. pr. virgultis sil-
varum. Med. sec. prope virgas sil-
vamque. Leid. sec. & Cantabr.
sec. prope virgulas silvamque.
prope silvam modo Petrenf. vide
supra.

¹⁴⁹ Conceptum] Edd. Italicæ
conceptum, ad vallum Volk. profer-
re idem, & Medic. sec. proferre
Palat. perperam. Vide, quae dixi

ibid. ubi vulgo scribebatur pro-
ferre.

¹⁵⁰ Crassus.] Persus Edd. Itali-
cae. Petilius Cr. Medic. pr. M.
Crassus Palatin. ut supra vulgo e-
debarur, ubi ostendimus P. esse
scribendum.

¹⁵¹ Q. Metellus.] Praenomen
deest in Leid. sec. & Edd. Italicis.

¹⁵² Hermocrates.] Quomodo mi-
lites in agmine se possunt conti-
nere intra castra, quidve Hermo-
crati Syracusano negotii cum Q.
Metello in Hispania? de utro-
que alia habuimus exempla
supra. Sine dubio hic exciderunt
quaedam, quare locum Atheri-
sco notavi. Secre haec transi-
liunt reliqui Interpretes. Factum
hoc Hermocratis refert Cl. Waf-
se ad historiam, quam astrax
Polyaen. l. 1. 43. §. 2. alioque,
ut habilioribus intelligam de mil-
itibus, qui crapulam hebetem
edormiverint. sed huius historiae
meminit & noster l. 11. c. 90.
§. 7. castra moturus est in agm-
Leid. pr. in deest in sec.

¹⁵³ Postero] Voss. 1. Reg. 1.
Hill. postera die. TERN. Postera
Gudian. perpetua variatione, ut
saepius monendum fuit.

.STRATEGEMATICON L.IV. C.VII. 703
 multitudinem apud ¹⁵⁴ Marathona * fudisset, Athenienses circa ¹⁵⁵ gratulationem morantes compulit, ut festinarent ad opem urbi ferendam, quam classis Persarum petebat. Quumque ¹⁵⁶ praecurrisset ¹⁵⁷ inpleissetque moenia armatis, Persae rati ingentem esse numerum Atheniensium, & alio milite apud Marathona pugnatum, ¹⁵⁸ alium pro muris suis obpositum, ¹⁵⁹ circumactis ex templo navibus Asiam repetierunt.

XLIV. Pisistratus Atheniensis; quum excepisset Megarensium classem, ¹⁶⁰ qua illi ad Eleusin ¹⁶¹ noctu adplicuerant, ut ¹⁶² operatas Cere-

ris

* Vulgo MARATHONEM & statim. † Vulgo PRAECURRISSET.

¹⁵⁴ Marathonem.] MS. Marathona. sic & infra proxime. SCRIV. MSS. Marathona. Sic statim Autor & Nepos fecit hunc casum: ut Lacedaemona. Babylonica. l. III. c. 7. n. 4. Enrymedonta. TENN. Marathona. Medicici, & Leid. sec. Ceteri omnes hic, & infra quoque Leid. sec. Marathona, verissime. Sic habuimus Salamina, Cretosa, Emispa, Persida, aliaque. Vide ad l. II. 3. 6.

¹⁵⁵ Gratulationem] Addit Petrenl. rjms. Mox qua classis Hillensb.

¹⁵⁶ Praecurrisset. Voss. 3. Reg. 2. Hill. praecurrisset. TENN. Praecurrisset vel percurrenisset septem etiam mei, recte. Quod supra habuimus saepius. Vide Indicem in notas.

¹⁵⁷ Inpleissetque.] Medic. pr. & Edd. Italicae inpleissentque. Dein idem numerum armatarum Athen.

¹⁵⁸ Alium] Vaticanus, Medicici, Leidenses, Hillensb. Edd. Rom. Paris. alio. Hinc Beroaldus in Bonon. fecit alios. In fine Edd. Keuch. & Tenn. exemplo, typhothetaram, optuor, virio pro exemplo, vel eximpro, ut multi Codd. ubique exhibent.

¹⁵⁹ Circumactis] Retro actis. Seneca Natur. l. II. c. 24. Sicut aquae natura deseruit: si tamen aliqua vis accessit, quas illam circumageret, illa intenditur, unde imbre dejecta est. Floras III. 21. Impatiens injuriar statim Sylla. legionei circumiegit TENN. Supra l. 4. II. Circumactas naves adpulit Siciliat, & crebro.

¹⁶⁰ Qua] Medicas sec. Palatin. & Edd. Italicae quam. Nil mutato. adplicare pro adpellere sine accusativo occurrit alibi l. III. 16. in f. mentitus, naves litari adplicuisset. Justin. II. 4. Hercules ad litas Amazonum adplicuit, & saepe. Quamquam aliquibus Accusativum non damno. Utrumque enim in usu est. Adplicuerant Leid. sec. ad Eleum Edd. Italicae.

¹⁶¹ Noctu] Quia, ut Scaliger ad Justin. II. 8. docuit, Eleusinia celebrabantur nocte, quae sequebatur Τὴν εἰνὰδα Πονδερμίου, statim post occasum solis, plenilunio. TENN. Noctu male deest in Hillensb. nocte Leid. pr. Rem narrat Herodotus, Justinus, & Aeneas Tacticus c. 4. aliique. Infra eademque, quae c. minus bene Edd. non.

ris sacro feminas Atheniensium raperent, magna-
que edita caede eorum, ultus esset suos, eadem,
quae ceperat, navigia Atheniensi milite comple-
vit, quibusdam ¹⁶³ matronis habitu captivarum
in conspectu locatis. Qua facie decepti Mega-
renses, tamquam suis, & cum successu renavi-
gantibus, ¹⁶⁴ effuse obvii, inermesque, rursus

165

^a Vulgo EFFUSI OBVII.

tion. & Paris. suos abest a Hil-
lensb.

¹⁶² Operata] Operari est sa-
crificare. Glossae antiquae. O-
perari, *ισχυρύνειν, ισχυροποιεῖν*.
Horat. l. i. iii. Od. 14.

Unico gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata Divi.

Virgil. i. Georg. 339.

Sacra refer Cereri, laetis opera-
tus in herbis.

Tibull. ii. Eleg. 5.

Tunc operata Deo proles distum-
bit in herba.

Gratius de Sacerdotibus Dianae
Aegyptiis. vl. 42.

Vix operata suo sacra ad Euba-
ria lino

Volatur sonipes aestivi turba Ca-
nopi.

Ad quem locum videndus Janus
Vilitius. Sic facere est sacrificare.

Virg. Eclog. iii. 77.

Cum faciam vitula pro fragibus,
ipse venit.

Tibull. iv. 6.

Ter tibi sit libo, ter Dea Sancta,
mero.

Livius. *Hestia Divi fieri*. Unde
corrigendus Censorinus lib. de
die nat. c. 2. *Quid causas sit, ut
merum fundendum genio, non hestia
faciendum* (sic Ed. V.) *putaveris*.
Nam facere, cum est sacrificare,
iungitur ablativo, nunquam accu-
sativo; ut male edidit Linden-
brogius *Hestiam faciendam*. A-
lius indoctior ad oram adscribi

iuslit. *Hestiam feriendam*. Pla-
tarch. l. viii. Symp. 8. *Ἐρδέν*

ῥῶν ἱκάλυν. κ. ῥέζεν, ὅς τι μέ-

γα δρῶντες τὸ θύειν ἱκψυχόν.

Imo a *ῥέζεν, ἱρρεγα, ἱεργα*

veniunt *ἱεργα* Bacchi Sacra. A-
thenaeus l. xiv. c. 23. *Ὀπαῖς*

τε τὸ ῥέζεν ἐν τὸ θύειν τάσσει.

Ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἡμεῖς.

Ibidem. *Καὶ οἱ παλαιοὶ τὸ*

θύειν δρῶν νόμαζον. Sic uti-
tur Heliodorus l. vi. 135.

Ὅδ' ἔρδεν μακάρεσσι ἱερεῖς

ἐν τῷ θύειν.

Neque sacrificare beatorum sacris
in aris.

Elegans jocus est apud Macro-
b. ii. Saturn. 22. Catonis. Q. Al-
bidium quendam, qui sua bona

comedisset, & novissime do-
mum, quae ei reliqua erat, in-
cendis perdidisset, propter viam

fecisse dicebat: quod comesse
non potuerit, id combussisse.

Sacrificium erat apud Veteres,
quod vocabatur propter viam: in
eo mos erat, ut, si quid ex epu-
lis superfuisset, igne consumere-
tur. Tann.

¹⁶³ Matronis b. captivarum.]
Edd. veteres. *Matronarum b. cap-*

tivarum. inepte. ut speciem cap-
tarum matronarum praebent Ju-
stin.

Mox cum successore Palat.
cum successura nav. Hillensb. &
Ed. Paris. quae nihil nisi libera-
riorum somnia sunt.

¹⁶⁴ Effusi obvii.] 4. Reg. Voss.
2. Hill.

STRATEGEMATICON L:IV. C.VII. 508

†65 obpressi sunt.

XLV. ¹⁶⁶ Cimon, dux Atheniensium, victa classe Perfarum apud insulam Cyprum, milites suos captivis armis induit, & eisdem barbarorum navibus ad hostem navigavit in Pamphyliam apud flumen ¹⁶⁷ Burymedonta. Persae, ¹⁶⁸ quia & navigia & habitum superstantium agnoscerent, nil caverunt. Subito itaque obpressi, eodem die & navali & pedestri proelio victi sunt.

3. *Hil. effusus* vult. Taww. *Oboli* deest in Medicis, Vaticano, & Edd. Italica. Nihilominus *effusus* exhibent Medic. antiq. Varieanus, item Petramis, Leidenis, Palatini, Gudiani. & Edd. Parisi verissime. L. II. §. 2. *effususque submissus adgressus, Effusus obliuam popatur*, apud Vellejam; Iustinum, aliofque.

165 Oppressi]. Compressi. M.S.
S. C. R. IV. . Increment Medic. fac:
versum Palat.

166 *Cimon.*] Ita lego. vulgo est
Conon. SCRIV. *Conon* genitum
hoc, & conveniens historice no-
men. Vulgo & in 3. Reg. Voff.
2. Hill. *Conon*, qui neque Per-
sas devicit, nec apud Eurymon-
donta rem gessit, sed *Cimon*.
Thucydides l. 1. *Εὐρυμόντα* & *Κίμων*.

ne. TENN. *Cimon* jam emenda-
rat magnus Calaubopius ad Po-
lyacnum l. 1, c. 34. *Comon* Leid.
pr. & Medic. antiquior. Ex tali
aberratione vulgata *Iestlo* *Comog*
nata est. *Enumoa* Medic. alter.
Atheniensis Leid. sec. Dein Cy-
prus male Petrensis. *Captivorum*
arvis Medic. sec.

167 *Eurymedonta* } Male 3.
Reg. Voss. Mill. *Eurymedonta*,
Finiebat Vossianus. JULII FROM-
TINI STRATEGEMATON LIBER-
QUARIUS EXPLICIT FELICITER.
TENN. *Eurymedonta* etiam sex
mei quasi a nominativo *Euryme-*
do. fed *Eurymedon* passim apud
Geographos Latibos. Alii aliter
& corruptissime exhibent. *Eury-*
medonta. Ed. Bonon. ac Pa-
ris.

168 *Quia*] MSS. q̄to, & Ed.
Parif. *qui*. bene; nisi forte or-
tum ex compendio scripturae
pro *quod*. Dein nil MSS. &
Edd. VV. vulgo *nihil*. Oppressi
deest in Medic. sec. Ut autem
Vossianus, sic plerique finiunt
MSSii; nonnulli tamen *Stratagem-*
ationem.

ERRATA PRÆCIPUA & ADDENDA.

In Context,

P. 139. *Corsyreni*. Lage. *Corsyraeni*.

In Notis.

- p. 15. a. in fine Medicorum Lege Medicorum.
 p. 43. b. in fine salva lege flova.
 p. 46. a. post oporuerat adde. Curt. l. vii. c. 15. *Quo deservivimus pervenimus.*
 p. 65. a. post percipio adde. Nisi obratis navibus velis explicare per merces ab hostibus de industria naves ab ea scilicet parte, qua deberet cum sua classe exire, unde obratus ei erat exitus. Idque ob Codicum consensum nunc amplector. Ovid. l. 11. Amor. El. x1.
Pone sit ut molliis obrata navis aquis.
 Alibi apud eundem saepius obrata classis, *cytha* &c. passim *fluctibus* & *undis* obrati dicuntur naufragi.
 p. 67. Not. 30. inf. Adde. Deinceps deprehendi, hoc quoque monitum ab Ill. Schellio ad Hygin. Grom. p. 119. qui legit, *manente, sicut constituta erat, prima & secunda asio, totius furtim a terga ad opus* &c. vel *furtim totius ad opus* &c.
 p. 110. a. lin. 12. *conclamare* reponere *continuo*.
 p. 117. Not. 13. inf. *Mai quatuor cum Ed. retrahere sursum ante* & *Paris.*
 p. 128. Not. 40. inf. Adde. Appulej. l. 11. Metam. p. 83. Ed. Pric. *Alaga primi nominis, & l. vi. p. 120.*
 p. 152. a. Restituendum omnino putem; *contenti primo congressu suscipere, hanc mora fastigant.*
 p. 174. Not. 46. Adde. *Perseus* ita saepe apud Nepotem in MSS., e quibus etiam rescribendum Cap. 1. de Regibus. *Namque illo Perseus nomen fuit manu fortior.* Hic etiam Cod. Leid. vulgo *Perseum*.
 p. 206. N. 109. Omnino legendum cum MSS. *flumem Eupates, qui, non quod. Geminus est locus Curtii, hac occasione quoque emendandus. l. viii. c. 13. Flaminii, quod transiendum erat, (Hydaspem intelligit) magnitudo terrebatur. quatuor in locutionem fluminis diffusus (sic enim MSS. non diffusum. attende ad seqq.) profundo altivo & usquam vada aporiente, speciem vasis maris ferebat. Hoc pro spatio &c. Sed torrens & elisus ferebatur.*
 p. 242. b. lin. 3. *postum* lege *postum*.
 p. 245. a. lin. 15. *in terra* lege *in terra*.
 p. 252. Not. 113. post emendare. Adde. Appulej. l. 14. Met. p. 64. Ed. Pric. *Autocapto meo cogitant.*
 p. 269. Not. 191. Consule tamen p. 319. *Redemptos in ordinem conferunt, vertantque.*
 p. 302. b. Not. 17. lege ut *conjecerat Freinsheimius, & dele rd Stewechius &c.*
 p. 304. N. 25. inf. *Mic malim tamen lege nif malis quo.*
 p. 306. Not. 10. inf. lege ad N. 12.
 p. 357. b. lin. 23. *Sallustii* lege *Sallustio*.
 p. 359. b. lin. 6. *Nollu* lege *interdum*.
 p. 367. a. Not. 13. *si Segesta &c. lege quippe Segesta in edito posita fuit.* Luculenter hujus urbis situm illustrabit doctissimus C. Orellius meus in Siculo itinere, brevi in lucem prodituro.
 p. 405. Vulgo erat *Mihi paullisper, tibi & Reip.*
 p. 447. a. l. 11. lege *praefer aerum*.
 Ibid. 2. l. 10. lege. *Puto aerum & minutum verum.* Sic *aerum* ensi Virgilio, aliisque Calami aberratione, dum de ferro cogitavi, bis *ferreum* scripsi. Sed *aerum* multo magis ad Mstos accedit, & quo de ferro sexcenties apud veteres occurrit.

Reliqua errata typographica benevolus Lector per se corrigat, peto.

INDEX I.

Continens eorum nomina, quorum Strategemata a Frontino recensentur.

In quo sciendum est, sub uno nomine saepe varias intelligi homines, ex ipsis exemplis noscendos. Major numerus librum, alter caput designat.

A. <i>Acilius Glabrio</i> II. 4. <i>AEgyptii</i> II. 5. <i>AElius</i> IV. 5. <i>AEmitius Paullus</i> I. 2. 4. II. 3. III. 17. IV. 5. 7. <i>Afranius</i> II. 13. <i>Agathocles</i> I. 12. <i>Agefilans</i> I. 4. 8. 10. 11. bis. II. 6. III. 11. 12. <i>Agrippa Furius</i> II. 8. <i>Alketas</i> IV. 7. <i>Alcibiades</i> II. 5. bis. 7. III. 2. 6. 9. 11. <i>Alexander Epirota</i> II. 5. <i>Alexander Magnus</i> I. 3. 4. 7. 11. II. 3. 5. 11. bis. III. 4. 7. IV. 2. 3. 6. <i>Antigenus</i> II. 6. III. 4. IV. 1. <i>Antiochus</i> III. 2. 9. <i>Antipater</i> II. 11. <i>Antonius</i> I. 7. II. 3. 5. 13. IV. 1.	<i>Appius Claudius</i> I. 4. IV. I. bis. <i>Aquilus</i> IV. 1. <i>Arabes</i> II. 5. <i>Arabrienses</i> IV. 5. <i>Arades</i> III. 2. <i>Archelaus</i> II. 3. <i>Archidamus</i> I. 11. <i>Aristides</i> IV. 3. <i>Aristippus</i> III. 2. <i>Arminius</i> II. 9. <i>Artavernus</i> II. 3. <i>Arybas</i> II. 5. <i>Asculani</i> III. 17. <i>Atreas</i> II. 4. <i>Atbenienses</i> I. 3. III. 15. IV. 3. 7. <i>Atilius</i> II. 8. IV. 1. 3. <i>Autophradates</i> I. 4. B. <i>Barca</i> III. 10. <i>Boji</i> I. 6. <i>Brasidas</i> I. 5. <i>Brutus</i> IV. 2.

Massilienses I. 7.

Maximus. V. Fabius.

Melanthus II. 5.

Memnon Rhodius II. 5. bis.

Metellus I. 1. 7. 8. II. 1.

bis. 3. 5. III. 7. IV. 1.

ter. 7.

Miltiades IV. 7.

Minucius I. 5. II. 4.

Mitbridates I. 1. II. 5.

IV. 7.

Mummius IV. 3.

Munatius III. 14.

Myronides II. 4. IV. 7.

N.

Naevius IV. 7.

Nero Claudius I. 1. II.

1. 3. 9.

Nicostratus I. 4.

Numantini III. 17. IV. 5.

O.

Octavius Trib. Mil. IV. 5.

Otacilius Crassus IV. 1.

P.

Pachus IV. 7.

Pammenes II. 3.

Papirius Cursor. II. 4. III.

3. IV. 1.

Paullus IV. 5. 7. V. AE-

milius.

Pelopidas I. 5. III. 8. IV. 7.

Pericles I. 3. 5. II. 12.

III. 9. bis.

Petilini IV. 5.

Phalaris III. 4.

Philippus I. 4. saepe. II.

1. 3. 8. 13. III. 3. 8.

9. IV. 1. 7.

Phormion III. 11.

Pinarius IV. 7.

Pisistratus IV. 7.

Piso IV. 1.

Pompejus I. 1. 4. 5. 9. II.

1. 2. 3. bis. 5. bis. 11.

III. 17. IV. 5.

Pontius Cominius III. 13.

Porcius IV. 7. V. Cato.

Postumius I. 11. II. 1.

IV. 5.

Praenestini III. 15.

Prusias IV. 7.

Ptolemaeus IV. 7.

Pyrrhus II. 2. 4. 6. III.

6. IV. 1. bis.

Q.

Quinctius T. II. 7. 8. 12.

III. 1. IV. 7.

R.

Regulus Atilius IV. 1. 3.

Rhodii I. 7.

Romanorum Populus, Se-

natus, Legati, Tribu-

ni Plebis, Milites I. 8.

II.

I N D E X I 515

II. 3. 6. **III.** 13. 14.
15. bis. 17. 18. ter.

IV. 1. saepe. 7.

Romulus II. 5.

Rufinus III. 6.

Rullus Fabius II. 4. **IV.**

1. V. Fabius.

Rutilius IV. 1.

S.

Salvius Pelignus II. 8.

Scaurus M. IV. 1. 3.

Scipio I. 2. 3. 8. 12. II.

1. 3. bis. 5. 7. 8. 11.

III. 6. bis. 9. bis. 10.

IV. 1. saepe. 2. 3. bis.

7.

Scordisci III. 11.

Scorylo I. 10.

Segovienfes IV. 5.

Semiramis III. 7.

Sempronius I. 12. II. 5.

IV. 5. V. Gracchus.

Sertorius I. 5. 10. 11. 12.

II. 3. 5. 7. 12. 13. IV.

7.

Servilius P. III. 7. Pri-

scus II. 8.

Servius Tullius II. 8.

Spartacus I. 5. saepe. 7.

Sudines I. 11.

Sulla I. 5. bis. 9. 11. bis.

II. 3. 7. bis. 8. 9. IV.

1.

Sulpitius I. 12. II. 4.

T.

Tarquinienses II. 4.

Tarquinius II. 8. Super-

bus. I. 1. III. 3.

Theagenes IV. 1.

Thebani III. 2.

Themistocles I. 1. 3. II. 2.

6.

Thracas III. 1. 5.

Thrafigbulus III. 9. 15.

Timarchus III. 2.

Timotheus I. 12. II. 5.

Tisamonius I. 2.

Titurius Sabinus III. 17.

Tomyris II. 5.

Torquatus III. 5.

Tryphon II. 13.

Tullus Hostilius II. 7.

V.

Vaccæi IV. 7.

Valerius Laevinus II. 4.

11. IV. 7.

Varianae cladis reliquiae

III. 15. IV. 7.

Varro IV. 5.

Vejentes II. 4.

Velius III. 17.

Ventidius I. 1. II. 2. 5.

bis.

Vespasianus II. 1. IV.

6.

Virg

Virginius II. 1.

X.

Viriathus II. 5. 13. III. *Xanthippus* II. 2. 3:

10. 11.

Xenophon I. 4. IV. 2. 6:*Xerxes* IV. 2:

INDEX II.

RERUM ET VERBORUM.

Primus numerus Librum, alter caput,
tertius exemplum denotat.

A.

A colle transversu decurrere
2, 4, 1. cornibus erum-
pere 2, 3, 10. cupiditate
decernendi arcere suos 1, 10,
3. cursu praetoriae navis ab-
ductus 1, 1, 2. fronte incur-
sare aliquem 2, 5, 37. offendere
equitem 2, 5, 35. latere invasit
equitarum hostium 2, 2, 4. ob-
jecit vias 2, 2, 6. aggressus Poe-
nos cecidit 2, 5, 4. coorta a-
cies 2, 5, 37. junctae naves 1,
4, 12. lateribus circumventus
2, 3, 12. adortus hostem ob-
pressit 2, 12, 4. limite obfite-
runt 1, 5, 10. tentari 3, 9, 6.
mari adplicare naves 3, 9, 8.
mendacio consertiati 2, 45, 9.
Mulina profugus 1, 7, 5. pa-
tribus obtinere, ne occ. 4, 1,
22. perfugis cognoscere 1, 6, 1.
servis excludi 2, 5, 30. signis
discedere 2, 12, 2. tergo 1, 4, 7.
instare 1, 5, 1, 5, & 9, 2, 10, 5.
defensu amne 2, 2, 10. barbaros
opprimere 2, 2, 13. stare 2, 3,
16. subitus adparuit 2, 4, 4. le-
gionem infestare 2, 5, 31. ad-
gredi Lacedaemonios 2, 5, 42.
posuit fidelissimos equitum 2,
3, 14. aptata scuta gladilque
3, 6, 63. religata fermenta 4,
7, 10. terra adortus aliis turri-
bus 3, 9, 8. oppidanos tenta-
re 3, 9, 7. voce & gestu expo-
nulare 4, 1, 33. transfugis se ul-
cisci 3, 16, 4.
Ab ea parte egredi 1, 5, 7. an-
cipiti discrimine recedere 1, 3, 3.
Imperu prohibere barbaros 1,
10, 4. Italia invitos plerosque
extrahere 2, 3, 16. itinere 1,
2, 9. latere ducta bagchia 3,

17, 5, utroque 1, 4, 2. Of-
chomeno prope habere castra
1, 11, 5. obdione recedere
3, 15, 5. ordinibus, signisque
discedere 1, 5, 3. tergo capi 3,
9, 3. peditem occultare in lo-
co 2, 3, 35. submissi equites
2, 5, 38. urbs capta 3, 8, 3.
Abducere classem 1, 4, 13. abdu-
citur vivus P. Crassus 4, 5, 16.
abduci equum suum a conspe-
ctu suo iussit 2, 5, 13. abdu-
ctus vissempetatis a cursu prae-
toriae navis 1, 1, 2. abduci
exercitus spes 3, 11, 1. abdu-
ctae in servitutem uxores 1,
11, 6.
Abigere pecora 3, 10, 6. &
7.
Abire dispersos milites iussit 2,
13, 3. domos 2, 11, 4. mu-
liones cum mulis iussit 2, 4, 51.
ipsi incolunt licet 3, 17, 3.
fugae atque formidinis causa
4, 1, 4. abiens exercitus 4, 31,
13. abeunti se obponere 2, 1,
12. abeuntium agmen 2, 19, 7.
abeuntes perseverantius truci-
dare 2, 8, 14. in abeuntes con-
trahere aciem 2, 6, 6. abeundi
facultas 2, 1, 5. potestas 2, 6,
4.
Abiectis insignia 2, 1, 14.
Abnegato adjutorio socios alle-
nare 4, 7, 31.
Abolere nomen 4, 1, 45.
Abrumpere equo exili universam
caudam 1, 10, 1. 4, 7, 6. abrup-
tus pons 2, 13, 5. abrupti
montes duo 1, 5, 6. abruptis
clactis 1, 5, 10. abruptoria tra-
nare 1, 4, 7.
Abscidere partem corporis as-
gram 4, 7, 37. absicci montes
2, 4, 7.

EA

AB

I N D E X II.

Abfiffa peregrina focietas 2, 7.

Abfcondere copia in filva 2, 5, 31.

Abftinere agris alicuius 1, 8, 2. conviviis & balneo 4, 1, 26.

Abftinentia fumpta 2, 11, 6. abftinentiae tantae effe, ut &c. 4, 3, 6.

Abfiffe amplius quingentis paffibus 2, 2, 5.

Abfumuntur alimenta oeflefius 3, 4, 5.

Abundare comitatibus 3, 15, 1. copiis 3, 4, 3. abundans comitatibus Leuadia 3, 4, 5. fontibus civitas 3, 7, 2.

Abuzi critico proprio 3, 4, 6.

Abydos 1, 4, 7.

Abydani 2, 7, 6.

Accedere Cyzicum 3, 9, 6. ad Eidenaa 2, 5, 1. ad inftrudam rei militaris fcientiam pro. 1. ad muros urbis 3, 9, 1. Ara acie 3, 10, 4. ad opus 4, 1, 22. in collea 1, 10, 3. acceffit, incolumis Confuli 1, 5, 14, 4, 5, 9. accedens cominus pedes 2, 5, 33. accedentes vires novae 2, 12, 3.

Accelfus in montem non erat hoftibus 3, 15, 5. accelfum in caftellum intercludere 3, 9, 9. accelfus duo erant in caftellum 3, 9, 9.

Accenfae obpoftumo vento nares 4, 7, 13.

Accidit hoc maxime notabiliter

C. Memmio Tribuno 4, 1, 1.

Accipere cladem ingentem ad

Thrafymenum proelio 4, 7, 25.

Gabios in deditionem 3, 3, 3.

hospitium laxius 4, 1, 10. milites trecentos ab Confule 4,

6, 10. obfidet a principibus 2,

11, 1. panem 4, 3, 9. plarimos in deditionem, 3, 17, 2. populos aliquot in deditionem 4,

7, 25. facramentum 4, 7, 39.

accepit, demiffum fe Hispania

exceffum 3, 5, 19. accepta

difficultate neceffarium domo-

fticarum 4, 7, 37.

Aene Ambienfibus (miles) 2, 1,

9. vir. 1, 2, 3. acius inflare ca-

ftellanis 3, 9, 3. pugnare 2, 6,

2. acerrimum proelium 2, 10.

1. acerrime pugnare 1, 10, 4-

2, 6, 4.

Acervus serum proli 1. acervis

fubjicere prope moenia impe-

ratum ignem 3, 10, 5.

Achaja 2, 4, 4.

Acies Interlucet 2, 3, 16. antefi-

gnanorum 2, 3, 17. legionis

4, 1, 46. Romana adaperata cum

clamore 2, 5, 34. averfa 4, 7,

32. commiffa 2, 1, 6, 2, 1, 16.

confternata 2, 4, 17. coorta a

latere 2, 5, 37. denfa 2, 3, 12.

directa 1, 12, 3, 2, 5, 27. in

omnem partem fpectans 2, 3,

19. inftructa 2, 1, 2, 2, 3, 6.

lunata 2, 3, 4. media 2, 3, 4,

5 & 21. navalis 2, 5, 47. ob-

liqua 2, 3, 1. ordinata 2, 1,

14, 2, 2, 8. poftrema 2, 4, 20.

2, 5, 28. prima 2, 1, 8, 2, 3,

10, 13 & 21. 2, 5, 4. 2, 8,

12. & 13. rara 3, 10, 4. fe-

cunda 1, 5, 9. 2, 3, 16 &

17. fubita peditum 2, 3, 14.

tertia 2, 3, 17. tota 2, 3, 2

& 3. triplex 2, 3, 16, 17, 20

& 22. utraque confpici po-

terat ex loco 1, 17, 10. aciei

frequas 2, 2, 12. aciem collo-

care 2, 3, 9. conftituere 2, 1,

12. contrahere in abeantes 2,

6, 6. dirigere 2, 2, 7 & 12.

2, 3, 8. 2, 4, 4. 2, 5, 24. ducere

adverfus Parthos 2, 5, 35.

inftruere 2, 1, 3, 2, 2, 3, 2, 5,

34. 3, 17, 9. ordinari permiffi

4, 1, 8. perturbare 2, 4, 13. re-

cipere 2, 9, 7. folvere 2, 3, 20.

turbare 2, 3, 16. 2, 4, 18. in a-

ciem defcendere 1, 11, 11. acie

cedere 2, 6, 10. configere 1, 3,

1. 2, 5, 6. 2, 6, 6. decertatur

3, 3, 4. decertare 1, 3, 2, 7,

5. fufa funt 2, 13, 1. pulfus 2,

13, 3. fuperare 2, 5, 2, 2, 9, 6.

fuperiores 2, 13, 9. viri Aequi

& Volfigi 3, 1, 1. in acie pro-

lapfus 4, 5, 17. acies fingulae

2, 3, 22.

Acilius Glabrio Cos. 2, 4, 4.

Ad arbores adligare bucalos la-

queis 1, 5, 26. arma vocantium

clamor 1, 9, 2. brachium religa-

tae luttetac 3, 13, 7. Cannos amif-

fus

I N D E X II.

sus exercitus 4, 5, 55. directa acies
 2, 5, 27. fusi omnes 4, 5, 7.
 Chaeronomiam trahere proelium
 2, 1, 9. eoenam vacare 4, 3, 7.
 conciliem vocatus exercitus 3,
 1, 1. Dyrhachium circumfessus
 3, 17, 4. equum virga uti 4, 5,
 16. evadendum spatium dare.
 2, 13, 10. exercitum hostium
 colloquium petiit 1, 5, 17.
 Fidenas accedere 2, 5, 1. ignem
 retidere 4, 6, 3. ingressum ob-
 jecta catena clausus 1, 5, 6. in-
 terrogatum quasi exhibet prol.
 1. moenium males subrexit 3, 8,
 3. Mundam referre pedem 2,
 8, 13. novitatem rei laxati
 ordines 3, 5, 16. omnia, tam-
 quam divinitus imperata, obe-
 diunt 1, 11, 13. portum fere-
 bant aditus 1, 5, 5. trajecit na-
 ves 1, 5, 7. proelium pertinent
 exempla prol. 1. pugnam con-
 stantiores 1, 11, 7. Sitium mo-
 vere copias 1, 8, 3. speciem re-
 tinendam urbis 1, 5, 5. Trebiam
 in conspectu habere castra 2, 4,
 23. Thrasymentum accipere eun-
 dem 4, 7, 25.
 Adaperta acies Romana cum cla-
 more procurrit 2, 5, 34.
 Adstante quodam subornato 2,
 5, 30.
 Adcellere coeperunt 2, 5, 19.
 Adclimare se saxo 4, 5, 5.
 Additae rationes, causaeque de-
 fectionis 1, 12, 2. addita calen-
 dia 1, 5, 16.
 Adducere exercitum 1, 1, 6. ad-
 ducti in conspectum duo equi
 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Adeo prudenter 1, 2, 2. adeo, ut
 1, 9, 4.
 Adequitate faucibus 2, 5, 16. val-
 lo alicujus 2, 5, 23.
 Adesse classi 1, 12, 12. Deos Athe-
 niensium 1, 17, 19. Hannibalem
 ratus 4, 7, 26. hostem, adnun-
 tii iussit 1, 9, 2. novissime 3,
 4, 1. Pollucem & Castorem di-
 cens 1, 11, 8. proeliantibus 1,
 11, 18. adest victor collega 2,
 4, 1. adfuturos eosdem ipsis
 proeliantibus persuasit 1, 11, 9.
 Adferre aurum, donum Scipioni
 2, 11, 5. Romanis placitatem

1, 12, 2. terrorem & fidu-
 ciam 2, 7, 1. transfugis poeni-
 tiam 2, 7, 9. trepidationem
 1, 12, 1.
 Adficere aliquem vulnere 2, 5,
 37. columbas famo 3, 13, 8.
 Adfici supplicio 4, 1, 32. ad-
 fectus gravissima sit cum exer-
 citu 1, 7, 7. adfecti tempore &
 inedia 2, 5, 23. adfectos simi-
 liter duos juvenes admovere 1,
 10, 1. 4, 7, 6. adfectio sit re-
 stituere aquam elleboro cor-
 ruptam 3, 7, 6.
 Adfectibus adjuvari 1, 11, 6.
 Adfescere per ludibrium specta-
 culo esse 1, 5, 16.
 Adfescere ignavos crucibus 4, 7,
 24. adfusa ornamentis arma
 1, 11, 16.
 Adfirmant, id sibi animi esse 4,
 5, 7.
 Adfirmationi huius fidem facit 2,
 5, 18. adfirmatione huiusmodi
 1, 1, 6.
 Adficere urbem 3, 6, 6. adfigi
 luctu & desperatione praesidium
 2, 9, 2. vehementer fesso 4, 7, 29.
 Adfusus bello 1, 1, 2.
 Adgerere terram ante ipsos mu-
 ros 3, 8, 1. adgesta humis 1,
 5, 5. adgestae levee materias
 1, 5, 27.
 Adgredi a tergo Lacedaemonios
 2, 5, 42. ex occulto 2, 5, 52.
 agmen alicujus scorpionibus 1,
 4, 1. castra 2, 1, 5. 2, 12, 8. ci-
 vitatem litoni adpositam 3, 10,
 8. commectum Thebanorum
 ex inopinato 4, 7, 19. fugien-
 tes 2, 6, 3. hostem 2, 10, 2.
 moenia 2, 10, 1. muros 2, 8,
 3. novissimum agmen 1, 6, 1.
 oppidum scalis 3, 6, 2. 3, 17,
 9. opus prol. 1. Rheginos 3, 4,
 3. singulas civitates obidione
 2, 2, 14. urbem inpetu 3, 1, 1.
 3, 4, 3. adgredienti universos
 insuperabiles sunt 1, 10, 1. 4,
 7, 6. adgressus a latere Poenos
 cecidit 2, 5, 4. ex adverso 3, 9,
 10. per obreptionem 2, 5, 26.
 anhclantem avertit 2, 1, 7. ho-
 stem detinuit 2, 1, 5. superio-
 re loco depulit 2, 5, 17. partes
 lunata acie fudit 2, 3, 4. inor-

I N D E X II.

dinatos, usque eo cecidit 2, 5.
 g. inficium copis duplicatis superat 1, 1, 9. orbem terrarum 4, 2, 4. redactus ad, quam voluerat, paucitatem vicit 1, 8, 11. requietis & ordinatis suis fudit hostes 1, 6, 3. subeuntes temere 2, 5, 2. Troezenios 3, 6, 7. adgressa ex insidiis legio vastavit hostem 1, 6, 2. adgressi sunt canes lupum 1, 10, 4. relictos Samnitas Gallosque vicerunt 1, 8, 3. adgressurus hostem 1, 1, 11. 1, 5, 13, adgressuros hostes id summum 1, 6, 3.
Adhortatus milites 1, 5, 13. suos ad constitutum 3, 9, 3.
Adhuc incognitae viae 1, 2, 2. institutae debent arbitror operae prol. 1.
Adipisci mortem 4, 5, 15. possessionem loci 3, 2, 4. victoriam 2, 2, 7. 3, 1, 2. 4, 5, 3. adeptus est portum cum reliqua classe 1, 4, 14. verticem collis 2, 2, 4. victoriam beneficio 4, 4, 1.
Adire portum Samiorum 1, 4, 14. aditur castellum una semira 3, 9, 3. adiri ab ullo armato regionem 2, 5, 31.
Aditus hostium interseptus 1, 5, 11. portae 3, 3, 5. aditum intrare cum cetera manu 1, 4, 4. praestare 3, 8, 3. aditus ad portum ferebant 1, 5, 5. angusti 1, 4, 4. duos quaeri iussit 1, 4, 10.
Adjacet mari ea pars murorum 3, 9, 5.
Adiungere Livio Salinatori se festinat 1, 1, 9. adiancti equibus 4, 7, 29. vehiculis boves 2, 4, 17.
Adjuvare persuasionem 3, 3, 4. adjuvat casus Lucullum 2, 5, 90. adjuvante proclivo impetu militum 2, 2, 2. adjuvari ab aliquo prol. 1. a rege 4, 7, 37. adfrectibus 1, 11, 6. a Syracusanis 3, 6, 6. adjutus aux montibus, aut paludibus 2, 3, 9. loris & clavis 3, 9, 3. nebula 2, 5, 24. sono decidentium aquarum 3, 9, 2. adjuta loci natura 2, 5, 5.

Adjutorium nullum 1, 2, 6. in adjutorium exire 2, 5, 11. adjutorio abnegato socios alienare 4, 7, 31.
Adlevati pedes priores 4, 7, 34.
Adligare ad arbores buccinos laqueis 1, 5, 26. erecta cadavera veste adornata atque armis 1, 5, 22. fasciculos bobus ad cornua 1, 5, 28.
Adlocutus est arcessitum ad se 3, 16, 1.
Adluere alterum mare 1, 4, 7.
Admittere Epidaurios in portas 2, 11, 1. milites Antiochi 3, 2, 9. non amplius, quam parem numerum 2, 2, 13. admitti ad vigilantem atque 2, 5, 30. admittis eum exercitum 3, 3, 6. per errorem 3, 2, 4. admitti in hostem equi 4, 5, 15.
Admodum adolescens P. Scipio 4, 7, 39. exilis (equus) 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Admoniti ora scutis, crura veste contingere 1, 5, 27.
Admovere aliquem monti 3, 8, 2. duos juvenes similiter adfectos 1, 10, 1. exercitum universum 2, 5, 26. infirmam aciem vallo 2, 1, 2. ligna vallo 4, 7, 8. se procurione 2, 2, 5. finistram latus paludibus 1, 3, 22. admoveri eorum capita ad vallum 2, 9, 4. iussit greges aliorum ad aciem 2, 4, 20. admotus exercitus 3, 6, 7. admota classis 3, 2, 1. admotam subsidium suis 2, 1, 8.
Adnuntiare victoriam notabili alacritate 3, 8, 2. adnuntiarum prope iussit 2, 9, 2.
Adolescente flamma turbaturpeus ipso motu 1, 5, 28.
Adolescens admodum P. Scipio 4, 7, 39. quidam, honestates 4, 6, 4. Servius Tullius 2, 5, 1. verecundia ignominiae pressus 4, 1, 13. adolescenti nuntiat nuntius 1, 1, 4.
Adoriri averfos & descendentes 3, 17, 9. castra proxima intrepida nocte 2, 10, 2. improviso 3, 17, 2. hostem fortiter 2, 7, 9. inordinatos 2, 5, 38. adoritus a lacribus hostem obpressi

I N D E X II.

- preffit 2, 12, 4. a terra turribus aliis 3, 9, 8. avocatos 4, 7, 18. hos temere, & secutus 2, 5, 29. hostem devicit 1, 12, 3. inopinandum terga cecidit 2, 2, 12. Judaeos superavit 2, 1, 17. reliquos cecidit 2, 1, 18. urbem a tergo 3, 6, 6. adorti undique milites 2, 5, 1.
- Adparare** ludos gymnicos 2, 11, 1.
- Adparatus** tantum terroris intulit 2, 4, 6.
- Adparere** ab ea parte murorum paucos dispoſuerant 3, 2, 10. adparent equitum scuta 1, 12, 4. vestigia frumenti 3, 15, 5. adparuit a tergo subitus 2, 4, 4.
- Adpellare** milites 2, 8, 12. voce Periclem nomine 1, 11, 10. adpellatur via haec Gallica 2, 6, 1.
- Adpellatio** *επισηματικὴ* prol. 1.
- Adpellere** Ambraciam uno lembo 2, 7, 14. classem in Siciliam 1, 3, 2. naves 3, 9, 4. Ephesum 3, 3, 7. Siciliae 1, 4, 11.
- Adpetere** aliquem insidiis 2, 5, 30. amicitiam Romanorum 4, 4, 2. consuetudinem naturalem adſistendi 4, 7, 34.
- Adplicare** paucas hostium naves proximo litori 3, 16, 5. classe ad Eleusin 4, 7, 44. naves turritas a mari 3, 9, 8. se flumini 2, 2, 10. adplicata acies a tergo ad opus 1, 5, 9. adplicitus communis 2, 2, 5. adplicitae hosti valles 1, 1, 7.
- Adposita** litori civitas 3, 10, 8.
- Adprehendere** navem hostilem 2, 3, 24.
- Adpropinquantes** quadrigae 2, 3, 17. adpropinquantibus persuadere 3, 6, 5.
- Acquirere** victoriam 2, 8, 14. adquisita fides 2, 5, 30.
- Adreptus** manu signifer 2, 8, 5. adreptum signum 4, 5, 3. adreptae faces 2, 4, 19.
- Adscendere** naves 4, 7, 31.
- in Adscensu** niri lotis & clavibus 3, 9, 3.
- Adscendantis** injuriarum fides 3, 3, 4.
- Adsecutus** est, qui &c. 1, 4, 9. exercitus Lacedaemoniorum 3, 15, 5. transfugas collaudavit 2, 7, 9. adsecuti sunt, ut recederet 1, 3, 4.
- Adseverare**, se &c. 1, 1, 6. adseverabat, se praefoscere ab ea (cerva) quae agenda, aut vitanda essent 1, 11, 13.
- Adseveratione** avertere hostem 2, 4, 20. perterritus 3, 8, 2.
- Adsidere** moenibus 3, 18, 1.
- Adsiduus** labor 4, 1, 21.
- Adſidue** 1, 4, 8, & 9.
- Adſistere** 4, 7, 22. adſistendi consuetudo naturalis 4, 7, 34.
- Adſpicere** virginem 2, 11, 6.
- Adstringere** ſidem omnium 2, 11, 7.
- Adſtruere** aliquid prol. 1.
- Adſuefactus** disciplinae 4, 2, 4.
- Adſueſcere** periculis 4, 1, 19.
- Adſumpta** in praesidium Lucanorum manus 3, 6, 4. jacentium scuta 2, 5, 27.
- Adtendere** custodiendis nocentibus 1, 9, 3.
- Adventius** solito 2, 9, 6.
- Adtentare** per partes 1, 10, 1, 4, 7, 6.
- Adtollere** lumina 3, 12, 1. adtollit clamorem jussit 1, 9, 5.
- Adtonitus** ob hoc 1, 12, 1.
- Adtribuere** generibus suas species prol. 1.
- Adtritum** nubium 1, 12, 10.
- Advenit** Parthus 1, 1, 6. adveniens exercitus 4, 3, 14. adveniienti hosti caſtella dedit 1, 8, 11.
- Adventus** ducis 1, 1, 8. Germanorum 2, 5, 20. hostium 2, 5, 16, 3, 12, 2. legatorum 3, 15, 6. Romanae classis 2, 7, 14. peritiores Cyzicenos facere 3, 13, 6. signum 1, 1, 9. in adventum legionum trahere bellum 1, 8, 5.
- Adventare** cum quibus legionibus 3, 17, 6. Pansam Cos. comperit 2, 5, 39. adventat ingens hostium manus 1, 5, 8. adventant auxilia Romanis 2, 4, 5. & 20. adventans Xerxes 1, 3, 6. auxilium 4, 7, 31. praesidium 2, 9, 2. adventanti occurrere 3, 9, 4. adventantes adversarii 2, 5, 16.
- Adventus** sol 2, 2, 8. adversus Lu-

I N D E X H.

- 2, 4, 1, 12. pars 2, 5, 47. ripa
 1, 4, 9. omina 1, 12, 1. habere
 bina hostium castra 2, 5, 29.
 ex adverso adgressus 1, 9, 10.
Adversus Afranium 1, 5, 9. Ana-
 xibium Lacedaemonium 1, 4, 7.
 aquam procurare 1, 4, 9. Ar-
 cadas bellum gerere 1, 11, 9.
 Archelaum 1, 5, 18. Athenien-
 ses 2, 1, 18. dictum alicujus
 pugnare 4, 1, 39. Epirotas 1, 4,
 6. Germanos & regem Ar-
 vium pugnaturus 1, 11, 3, 4,
 5, 11. Hannibalem 1, 3, 3. He-
 truicos 1, 11, 1. hostem pugna-
 re 1, 8, 12. consentientes uni-
 versi 1, 9, 2. ignes opem ferre
 3, 2, 5. Illyrios gerere bellum
 2, 3, 2. Jugurtham bellum ge-
 rens 1, 8, 8. Lacedaemonios
 dimicaturus 1, 11, 6. Pacorum
 regem 1, 1, 6. patrem parare
 seditionem 4, 1, 41. paucita-
 tem audet 1, 1, 9. Pharnacem
 dimicare 2, 2, 3. Philippum 1,
 3, 4. populum Romanum coi-
 se 1, 8, 3. Romanos consi-
 lium alicujus instruere 1, 8, 7.
 Sabinos manum mittere 1, 8,
 4. Samnitium numerosum exer-
 citum 1, 31, 2. solum cum al-
 tero processisti 2, 5, 41. tertius
 usus est eodem consilio 1, 8, 8.
 Thebanos 1, 10, 3.
Adversum Lacedaemonios 1, 3, 7.
Adversantia mire hosti incom-
 moda 2, 2, 7.
Adversarium evadere 1, 5, 18. ad-
 versarii adventantes 2, 5, 16. di-
 rimebantur spatio 2, 2, 8. ad-
 versariorum castra 1, 8, 9. in-
 cursus 2, 1, 4. adversarii per-
 suadere 2, 5, 31. adversarios ex-
 uere castris 2, 4, 15. 4, 7, 40.
 incendere 2, 1, 11. spargere 1,
 6, 11.
Advocata concio 1, 8, 5. 1, 12,
 10. advocati Sicyonii ad diri-
 mendum id iurgium 3, 2, 10.
Aedificare paves in hibernis 4,
 1, 15.
Aedificiorum altissima petere 3,
 13, 8. aedificia incendere pro-
 cul a castris 2, 5, 9.
Aegospotami 2, 1, 18.
Aegra pars corporis 4, 7, 37. **ae-**
 gros apud se rescil paraturus
 1, 1, 2. senes in moris ostende-
 re 3, 17, 8.
Aegyptii 2, 3, 13. 2, 5, 6. **Aegyptio-**
rum fides 1, 1, 5. manus 2, 3, 13.
Aelius (L.) Praetor Urbanus 4,
 5, 14.
Aelii quatuordecim 4, 5, 15.
AEmilia via 2, 5, 39.
AEmilianus Scipio 4, 3, 9. 4, 7,
 27.
AEmilius Paullus Cos. 1, 2, 7.
 1, 4, 1. 3, 17, 2. Rufus, Prae-
 fecus equitum 4, 1, 21.
Aeneatores 2, 12, 1. perfectissi-
 mi 3, 9, 3. concinere jubet 1,
 4, 3.
Aequaliter dividere praedam mi-
 litibus 4, 1, 45.
Aequata partium fortuna 2, 7,
 13. aequati numero barbaro-
 rum 2, 2, 13.
 in **Aequum** procedere 2, 3, 14.
 aequo Marte certare 2, 5, 5.
 concurrere 2, 4, 1. pugnare 1,
 3, 13.
Aequi & **Nernici** hostes 2, 8, 1.
 Volsci victi acie 3, 1, 1.
Aera praeterita 4, 1, 22. rescin-
 duntur 4, 1, 46.
Aesernia 1, 5, 17.
Aestatis initium primum 3, 4, 6.
 in **Aestiva** exire 4, 1, 6.
Aestus maritimus 3, 9, 1. rec-
 dens 2, 13, 11. aestu fatigatus
 2, 1, 2.
Aetas, exacta 4, 7, 5. actatis an-
 nus nonagesimus 4, 3, 11. tem-
 pus reliquum 4, 5, 6.
Aetolus Timarchus 3, 2, 11.
Aetoli 2, 5, 19. 2, 6, 5. 2, 7, 14.
 dejecti jugis Callidromi 2, 4, 4.
Aetolia 2, 5, 19. **Aetolorum** le-
 gati 1, 4, 6. dux, **Nicostratus**
 1, 4, 4.
Afranius 1, 5, 9. 2, 13, 6. **Petre-**
jusque castra noctu morantur, 3, 9.
Afranii castra 2, 5, 38. & **Petre-**
treji exercitus 2, 1, 11.
Africanus perturbati visu 2, 5, 19.
Afri 2, 2, 11. 2, 3, 1. rebellantes
 2, 5, 12. trajecuri essent in Si-
 ciliam 1, 8, 11. **Afris** necesse
 fuit 1, 8, 11.
Africa 1, 2, 3. 1, 3, 3. 2, 2, 10.
Africae itinera deserti 1, 7, 7.
Afri-

INDEX II.

Africam obprimere 1, 12, 1.
Africanus (Scipio) 4, 1, 5. 4, 7, 4.
Agathones insidentes mulis 2, 4, 1.
Agathones armati 2, 4, 6.
Agathocles Syracanus 1, 12, 9.
Agger is ante bellum venierat pre-
 rio 3, 18, 2. Pomptinus 2, 6, 1.
agensis 3, 18, 2. agri modus
 4, 3, 12. agrum hostiam ultro
 depopulati 4, 7, 13. in agro
 habere castra 3, 18, 2. agri Cam-
 panorum vastati 3, 4, 1. plebejo-
 rum deusti 1, 8, 2. proximi 1, 5,
 3. agrorum patriciorum popu-
 lationem inhibuit 1, 8, 1. a-
 gros Chalcidensium depopula-
 ri 3, 11, 1. eorum desolatos
 incendit 1, 8, 4. inruere proxi-
 mos 1, 5, 16. suos vastari im-
 peravit 2, 5, 11. agris alicujus
 abstinere 1, 8, 2.
Agellus colitur per unum villi-
 cum 4, 3, 3. agello tolerari
 conjugem liberisque 4, 3, 3.
Agere cum Claudio Nerone 1, 5,
 19. de pace 1, 4, 6. illic 1, 8,
 12. studiose cum proditore 1,
 1, 6. annum nonagessimum ac-
 satis 4, 3, 11. classem in Ita-
 liam versus 1, 4, 11. custodias
 3, 13, 2. elephants in fossam
 2, 5, 4. gratias alicui 2, 11, 4.
 3, 16, 3. jumenta 3, 2. 8. limi-
 tem 1, 5, 10. navigia 3, 10, 8.
 negotium alicuium 2, 3, 1. Quid-
 quam seriae rei 2, 1, 17. ver-
 tices stenarum 2, 3, 7. agentem
 aliquid patrem videre 1, 1, 4.
 agi in proelio 2. proel. cunicu-
 lam simulat 3, 8, 1. malos ius-
 sit 1, 8, 9. primas naves 1, 4,
 12, 2, 5, 46. vete 1, 5, 3. agi-
 tur res 1, 5, 13. aguntur eae-
 dem stationes vigiliaeque 1, 1,
 9. apud ipsos omnia 1, 1, 6. vi-
 giliae 2, 9. 6. agebatur res 1,
 1, 11. agendum magistrum virgis
 ad parentes tradere 4, 4, 1. omne
 pecudum genus 4, 7, 20. quae a-
 genda, aut vitanda essent 1, 11,
 13. actum agmen Lacedaemo-
 nem versus 4, 7, 13. erat in mon-
 tes 1, 5, 28. actae rei ignarus
 1, 11, 7. acti ab hostibus ele-
 phanti 2, 3, 16. equis citatis e-
 quites 2, 3, 40. in hostem bo-

ves 2, 4, 17. limites 3, 7, 10
 retro in suos elephantum 2, 5, 4.
 actae sunt ei gratiae ab Senata
 4, 5, 6.
Ad actus alios regredi paullum
 3, 11, 2.
Agellus Lacedaemonis 1, 4, 2.
 1, 8, 12. 1, 10, 3. 1, 11, 5 &
 17. 2, 6, 6. dux Lacedaemo-
 niorum 3, 11, 2.
Agger iacens 4, 1, 31 & 37.
 aggerem & fossam instituere
 3, 7, 4.
Agitare de conditionibus pacis
 1, 5, 17. agitantur hostilia 1,
 2, 6. talia in coetu 4, 7, 39.
Agiliter minus 2, 3, 47.
Agmen abentium 2, 13, 7. ex-
 ercitus 4, 1, 7. actum Lacedae-
 monem versus 4, 7, 13. con-
 versum 1, 1, 11. 1, 5, 13. 2, 5, 5.
 longum 1, 6, 3. novissimum 1,
 5, 1, 4, 7, 28. totum transiens
 1, 6, 3. ultimum 2, 5, 27. a-
 gmini exiipiendo imminere 1,
 2, 7. agmen educere 1, 1, 7.
 excipere 2, 5, 39. fundere 2,
 5, 39. latere 3, 12, 2. alicujus
 lacestere 1, 4, 2. scorpionibus
 adgredi 1, 4, 1. ab agmine re-
 cedere 4, 1, 9.
Agnoscere videntur 1, 1, 3. navi-
 gia & habitum superstantium
 4, 7, 45.
Agrirentum 3, 10, 5.
Agrirentius Phalaris 3, 4, 6.
Agrirentini 3, 10, 5.
Agrirentinorum civitas 3, 2, 6.
Athenum & veta unitum 4, 3, 6.
Aiebat, se deceptum hoc 4, 2, 9.
Ala instructa armis 4, 1, 28. alas
 duae 4, 1, 21.
Alares pauci 2, 4, 1.
Alactes succedibus victoriarum 2,
 5, 36.
Alacriter praecedere aliquem 2,
 7, 9.
Alacritas notabilis 3, 8, 2. sam-
 ma 2, 8, 2. vana 2, 5, 40. Ala-
 critatem & fiduciam adferre
 Romanis 1, 11, 2. alacritate suis
 metus injectus 2, 4, 11.
Albani 2, 7, 1.
Albanis 2, 3, 14.
Alceras Lacedaemonis 4, 7, 12.
Alcibiades, dux Atheniensium

I N D E X II.

3, 5, 44. 2, 7, 6. 3, 2, 6. 3, 6,
6. 3, 6, 5. 3, 11, 3. 3, 12, 1.
Aleis filias tres 4, 7, 37.
Alexander Macedo 1, 3, 1. 1, 4, 9.
1, 7, 7. 1, 11, 14, 2, 3, 19. 2,
5, 17. 2, 11, 3 & 6. 3, 4, 5. 3,
7, 4, 4, 2, 4. 4. 3. 10. 4, 6, 1.
Alexandri mors 2, 11, 4. opes
1, 2, 13. 1, 5, 11. successores 4,
7, 134. **Alexandro datur victoria**
1, 11, 14. ferre auxilium 3,
11. 4.
Alexander ex Epiratis 2, 5, 10.
Alexandrini mores 1, 1, 5.
Alga paludes contegere 2, 5, 6.
Alimentum praefare 4, 7, 9. ali-
menti causa 3, 5, 1. alimenta
multa 2, 5, 2. inter multos ce-
lerius absumuntur 3, 4, 5. ali-
mentorum copia ingens 3, 15,
4. alimentis destituta urbs 3,
4, 3. praecipere herbas 2, 13, 3.
Alqua spes salutis 4, 7, 21. a-
liquem ex capivis in conspe-
ctu iussit occidi 3, 5, 1. aliquid
insidiam later 1, 2, 7. subitum
ac necessarium nuntiare
2, 5, 30. aliqui ex militibus
transierunt 4, 16, 4. aliquos ex
principibus mittere 1, 1, 10.
Alqui dies 1, 5, 10. 2, 5, 8. 4,
1, 33. cohortes gladiatoribus
cesserint 1, 5, 21. mensium mer-
cedes recipere 3, 16, 3. popu-
los in deditionem accipere 4, 7,
25. vulnera excepta 4, 5, 17.
Aliquamdiu moratus 1, 4, 7.
Aliquantum spatii 2, 2, 8. tem-
poris extrahere 1, 1, 10. ali-
quanto tempore Crœtona oppi-
dum frustra obsidere 3, 6, 4.
major exercitus 2, 5, 13.
Alius, quam &c. 1, 2, 7. alia
cavo 4, 1, 2. via 1, 2, 5. aliud
genus 1, 2, 6. materiae genus
1, 5, 3. alio latere circumfu-
dit ea 1, 2, 7. alige turres 3, 9,
2. aliarum (urbium) tutela 3,
4, 3. alias (turmas) submitit
labrati 1, 10, 2. alia oppida
agredi 3, 6, 2.
Alienus hic locus est 1, 7, 7. no-
mini Romano 1, 2, 2. alienum
dimicationi tempus 2, 1, 12. ne-
potium gregem 2, 3, 1.
Alienar: socios adiutorio abne-

gato 4, 7, 31. alienatum sub
Pythiam audire 4, 7, 37.
Alloquin gratissimus regi erat 1,
2, 7.
Aliter, quam 1, 1, 10.
Alluvie & alveo regionem impedi-
re 3, 3, 22.
Alter ex duobus 1, 1, 9. locus 1,
4, 4. altera regio longius fra-
2, 5, 31. alterum cornu 2, 7,
10. latus 1, 4, 7. mare 1, 4, 7.
celare consilio 1, 1, 9.
Altum mare 2, 5, 43. altacripes
2, 2, 19. altissimi cothurni
1, 11, 10. altissima aedificio-
rum petere 3, 13, 3.
Altitudo jugi 3, 8, 3.
Alveus fluminis 1, 5, 4. vetus 3,
7, 4. ipse alveum se dejicere 2,
13, 6. alveo omisso decurrere
1, 1, 6. & alluvie regionem in-
pedire 2, 3, 23.
Alvares 3, 15, 6.
Ambiorix 3, 17, 6.
Ambitus coronae longus 1, 5, 22.
Ambracia 2, 7, 14.
Ambulare in horto 1, 1, 4. vel
stare ante tabernaculum 4, 3,
11. cum amicis in itinere 4, 3,
9. ambulandi causa extra mu-
rum educi 4, 4, 1.
Amici regii 1, 4, 8. amicos para-
re 1, 8, 8.
Amicitia potius 1, 2, 3.
Amittere collegam Marcellum di-
micatione 4, 7, 38. nihil ex re-
bus suis 4, 3, 14. amissus ad
Cannas exercitus 4, 5, 5. a-
missa dimidia pars exercitus
Pyrrhi 2, 3, 21. amissi duces
proelio 4, 2, 8. amissae Hispa-
niae 2, 19, 3. amissa de Rom-
peji exercitu decem millia ho-
minum 2, 5, 31.
Annus medius 2, 5, 23. amœn
Scultennam transmare 3, 13, 7.
superare 2, 5, 20. transmare 1,
7, 2. amœni civitas 3, 7,
2. defensi a tergo 2, 3, 10.
Amoliri rivos universos 4, 7, 8.
amolitus inbellis suorum 2,
5, 19.
Amor Reip. 4, 5, 6.
Amphipolia tueri praesidio 3, 16,
5. circa Amphipolin deprehē-
sus 1, 5, 24.

Am-

INDEX II.

Amphorae pice & tæda plenae 4, 7, 9. amphorarum iactus 4, 7, 9.
Ampliocti commentariis expeditis proli. 1. ampliori hostes factum pro occasione 1, 6, 1.
Amplius exercitus 2, 5, 44, 3, 17, 7. numerus 2, 3, 17. ampla latitudo 2, 3, 17. amplae parmulae 4, 7, 29. ampla praemia 1, 11, 2. amplior Triballorum exercitus 2, 4, 20. locus 1, 5, 2. ampliora spolio castra facere 3, 17, 6. amplius quam duobus lectis non discambetur 4, 3, 7. non, quam singulos calones habere 4, 1, 6. quadraginta dies impendere 1, 1, 6. quingentis passibus abesse 2, 2, 5. quindecim millia armatarum non habere 2, 1, 14. amplissimarum rerum administratio 4, 3, 5.
Ampliar castra venit 1, 1, 9. ampliatu ei modus agri 4, 3, 12.
Amplitudinis modicae signum 1, 11, 11.
Amputatae manus 3, 16, 4.
Anaxibius Lacedaemonius 1, 4, 7, 2, 5, 42.
Anceps discrimen 1, 3, 3.
Angere exercitum siti circumvallatum 2, 1, 11. angli obsequio longa 3, 15, 6.
Angues & faeces 2, 4, 19.
Angustus & unus introitus urbis 3, 13, 6. angusta semita 2, 5, 3. angustum iter 1, 4, 1, 1, 5, 2. angusti aditus 1, 4, 4. ob id tramites 1, 5, 19. angustissimae fauces 1, 5, 7.
Anguste habitare 4, 1, 10.
Angustiae freti 1, 4, 13. maris Cyanae 1, 4, 12. munimentorum 3, 17, 5. notae militi 2, 5, 5. rei familiaris 4, 6, 4. Salaminiae 2, 3, 14. summae lignationis 2, 5, 13. Thermopylarum 2, 3, 13. angustiarum curstodes 1, 4, 7. latera 2, 5, 24. angustias eluctari 1, 5, 14, 4, 5, 9. ingredi 2, 5, 24. occupare 1, 4, 5. tenere 1, 4, 3. in angustis conficere 2, 2, 1.
Anhelantem viribus adgressus avertit 2, 1, 7.
Animalium genus omne 4, 3, 12.

Animus crevit Romanis 2, 4, 2. animi constantioris miles 2, 3, 1. id sibi esse adit ant 4, 5, 7. magnitudo 1, 8, 2, 1, 12, 1. animum angere 1, 11, 14. animo deficere 2, 1, 15. in animo habere depugnare 2, 4, 6. animi confusi 1, 11, 3. 4, 5, 11. infirmantur 2, 7, 5. Romanorum percussu 4, 7, 39. redintegrati 2, 7, 11. tumentes 4, 5, 2. animos conciliare sibi 1, 4, 13. 2, 11, 6. popularium concitare 1, 11, 19. militum confirmare 2, 7, 2 & 3. confundere 2, 7, 4. suorum erigere proelio 1, 11, 8. illegetum excitare 4, 7, 31. militum retrahere a confusione 2, 7, 2. turbare 2, 7, 1.
Animadvertere in aliquem metu seditionis 3, 16, 3. in omnes 1, 8, 8. in quemdam ex Megistis 2, 2, 5. in singulos centuriones 4, 1, 37. in Valerium virgis 4, 1, 30. levius 4, 1, 16. aliquid 1, 5, 16. lucum densissimae opacitatis, 1, 12, 10. milites Sertorianos 2, 1, 3. animadvertit eos. non alienos nominari Romano 1, 2, 2. Punicam aciem ita directam 2, 3, 1. animadvertens hostem resolutum 1, 5, 17. animadvertum est in legionem 4, 1, 38.
Animadversionem concedere contentioni aut precibus militum 4, 1, 39.
Annulus Marcelli 4, 7, 38. annulo interfecti potiri 4, 7, 38.
Annus nonagesimus aetatis 4, 3, 21. undecimus 3, 3, 2. anni tempus fervidissimum 2, 1, 2. annu, quinquaginta natus minor 4, 1, 10.
Annuum stipendium 4, 1, 46.
Ante aciem dirigere scrobes 2, 12, 2. certum tempus 1, 2, 6. coniectum telis 1, 11, 10. muros ipsos adgerere terram 3, 8, 1. navem circumfulmen 1, 12, 12. noctem non requiescere 4, 3, 7. praestitutam diem 1, 2, 6. nec ante reddiderunt, quam ipsi recuperarent suos 1, 8, 6.
Antequam desciscerent 1, 8, 6. ubi supervenirent legiones 1, 16.

Kk 5

Aa

I N D E X II.

Antesignanorum acies 2, 3, 17.
 Antigonus 2, 6, 5. 3, 4, 2. 4, 1, 10.
 Antiochus rex 1, 8, 7. 3, 2, 9. 3, 9, 10.
 4, 7, 10. Antiochi copiae 2, 4, 4.
 equites 2, 1, 3. 2. exercitus vexatus
 imbre continuus 4, 7, 30. milites
 3, 2, 9. regis acies 2, 2, 4.
 Antipater 1, 4, 13. 2, 11, 4.
 Antiquitas 4, 1, 14.
 Antium oppidum 3, 1, 1.
 M. Antonius 1, 7, 5. 2, 8, 13. 2,
 5, 39. 2, 13, 7. 3, 13, 7. 3, 14,
 3. 4, 1, 37.
 Appenninus 1, 8, 3.
 Aptire exercitui Romano urbem
 3, 3, 2. oppidum suis 3, 2, 7.
 portas suis 3, 2, 8. scrobes 2,
 12, 2. aperiantur litterae 1, 2, 6.
 aperta Thebanis ad evadendum
 via 2, 6, 6.
 Apollonius praefectus Saniorum
 3, 3, 5.
 Appius Claudius 1, 4, 11. 4, 1,
 18 & 44.
 Aprus obferre Livio 3, 3, 6. sub-
 ministrare alicui egresso 3, 3, 6.
 Aptus maxime eruptioni locus
 1, 3, 27. aprissimi Hispani ad
 furta bellorum 2, 5, 31.
 Apre collocantur discreta ad re-
 rum varietatem prol. 1. aptius
 quasi locis montuosis 1, 8, 12.
 aptissime divisi in cornua equi-
 tes 2, 3, 21.
 Aptari iussu milites ad pugnam
 1, 8, 5. aptatos praefectio truci-
 dare 3, 17, 6. aptata a tergo
 acuta gladiique 3, 9, 3. aprata
 in fasciculos valia & cibaria 4,
 1, 7.
 Apud Aeserniam deprehensus 1,
 5, 17. Aegospotamos 2, 1, 18.
 Arpos mittere milites 3, 9, 2.
 Catinenses exercitum conti-
 nere 3, 6, 6. Censores questus
 4, 1, 22. ipsos agebantur omnia
 1, 1, 6. Lauronem oppidum ha-
 bere castra 2, 5, 31. Maratho-
 na fundere multitudinem Per-
 sarum 4, 7, 43. oppidum 1, 2, 7.
 Pireas 1, 11, 20. Tigranocer-
 tam dimicare 2, 2, 4.
 Aqua est sub potestate barbaro-
 rum 2, 7, 12. elleboro corrupta
 3, 7, 6. ferens 3, 14, 2. secun-
 da 3, 14, 2 & 4. aquae inopia

3, 7, 2. equam ubi latum Gdi in
 galea effudit 1, 7, 7. aquae de-
 cidentis 3, 9, 2. Sextiac 2, 4, 6.
 aquarum ductus 3, 7, 6.
 Aquantur hostes ex flumine 3, 7.
 1. aquarum progressus 3, 9, 3.
 Aquator exceptus 1, 8, 9.
 Aquilae Romanae quinque reco-
 praes 2, 5, 34.
 Aquilinus 4, 1, 36.
 Arabes 2, 5, 16.
 Arabiicae Hispani 4, 5, 19.
 Aratus locus 3, 15, 3.
 Arbela 2, 3, 19.
 Arbitrari 1, 7, 7. disciplinae cerrio-
 ris 4, 2, 2. tentandum 1, 10, 4. ar-
 bitratus est 1, 2, 8. alium di-
 micationi tempus 2, 1, 11. fu-
 gam sibi turam 2, 13, 3. futu-
 rum, ut &c. 4, 5, 21. persecu-
 turos 1, 4, 14. principes Gabi-
 norum interficiendos 1, 1, 4.
 Arbitrium liberum instandi 2,
 3, 9.
 Arbor pomifera 4, 9, 13. arbores
 prostratae 2, 2, 9. arborum fo-
 lia 4, 5, 18. numerus 2, 5, 46.
 Arcades 3, 2, 4.
 Arcadia 3, 2, 7.
 Arcana Macedoniae 1, 4, 13. feo-
 rum omnia confessus est 1, 2, 5.
 Arcere domesticam vastitatem 1,
 8, 4. suos a cupiditate decen-
 nendi 1, 10, 9. usum fluminis
 per sagittarios 3, 7, 2.
 Arcessere aliquem trepidum ex
 conscientia 4, 7, 36.
 Arcessiti videntur non segregati
 1, 9, 3. ultro a Syphace 2, 7, 4.
 Arcessitum ad se adlocutus est
 3, 16, 1.
 Archelaus, praefectus Mithrida-
 tis 1, 5, 18. 11, 11, 20. 2, 3, 17.
 Archelai ductus 2, 3, 12.
 Archidamus Lacedaemonius 1,
 11, 9.
 Archipirata Mandro 3, 3, 7.
 Arcus madentibus nervis inhabi-
 les 4, 7, 30.
 Ardent totidem ignes 1, 1, 9. ar-
 dens urbs 3, 8, 2.
 Ardentius pugnare 2, 8, 2. arden-
 tius dimicare 1, 11, 5.
 Ardori cedendum 2, 1, 3.
 Arduus mons 3, 15, 5.
 Ardys Illyria 2, 5, 19.

Arc-

I N D E X II.

Arenarum & pulveris vertex 2, 7.
Argenti aurique quantum quisque habet 1, 11, 2. **argentum & aurum tradere custodibus** 2, 13, 1.
Argui ab his me credam proli 1.
Argumentari secundum eam denominationem se esse victos 2, 10, 1.
Artiovisus rex 1, 11, 3. 2, 1, 16. 4, 5, 11.
Aristidis filiae 4, 3, 5.
Aristippus Lacedaemonius 3, 2, 8.
Aristonicus 4, 5, 16.
Arma ferre 2, 5, 19. **in castris stare** 1, 11, 9. **sumere** 2, 11, 3. **objecta** 2, 3, 20. **celata sub veste** 4, 7, 13. **commutata** 2, 3, 13. **detecta velut in acie** 4, 1, 43. **facta ad similitudinem hostilium** 3, 2, 4. **ornamentis adfixa** 1, 11, 16. & **insignia Poenorum** 4, 7, 12. **rapta ex arce** 3, 3, 7. **armorum scientia** 4, 7, 32. **civiliu tumultus** 4, 5, 2. **ad arma vocantium clamor** 1, 9, 2. **in armis esse** 1, 1, 8. **armis instructa ala** 4, 1, 38. **non oneratus, sed vulneribus** 2, 13, 5. **civilibus dissociari** 1, 10, 4.
Armare singulos parvulis 4, 7, 39. **armari in morem Romanorum** 2, 5, 31. **armatus ullus** 2, 5, 31. **armati exercitus conspectus** 4, 1, 43. **armatam procul partem classis suae jussit ostendi** 3, 10, 9. **armati auxiliares** 2, 3, 17. **lixae agafonesque** 2, 4, 6. **milites** 1, 5, 9. **armatorum habitus** 3, 8, 3. **millia** 2, 1, 14. 4, 2, 5. 4, 3, 14. **armatas quatuor legiones educere** 4, 1, 43. **armatis complere navem ingentem** 3, 2, 10. **implere moenia** 4, 7, 43.
Armatura levis 2, 3, 4, 6 & 10. 2, 3, 17 & 20. 2, 5, 26, 31 & 33. 4, 1, 18.
Armenia 2, 5, 33. 4, 1, 28.
Armenia 2, 1, 14. 3, 4.
Armenii 1, 4, 10. 3, 9.
Armentorum greges 2, 5, 13.
Arminius, dux Germanorum 3, 4.
Arpos capere 3, 9, 2.
Ars nautica 3, 13, 6. **arte omni**

eludere hostem 2, 5, 47. **artium materia** 3. **praeferre neque artibus bellandi, neque virtute pax** 1, 8, 2.
Artaxerxes 2, 3, 6. 4, 2, 7.
Artus locus 2, 2, 14. **atta via** 2, 5, 24.
Arulini campi 4, 1, 14.
Aspex Sudines 1, 11, 15.
Arceem Tarentinorum tenere 3, 17, 3. **in arce profugere** 3, 3, 6. **ex arce ostendere lumen nocte** 3, 12, 1. **rapta arma** 3, 3, 7.
Arybas, rex Molossorum 2, 5, 19.
Alculum 2, 3, 21.
Afulani 3, 17, 8.
Alia 3, 17, 5. 4, 5, 16. **Aliam petere** 2, 11, 3. **repetere** 4, 7, 43.
Alinorum ac boum greges 2, 4, 20. **asinos atque canes in castris reliquit** 1, 5, 25. **rudentes, canesque latrantes audire** 1, 5, 25.
Aspera & infidiosa expeditio 4, 1, 43. **asperum proelium** 1, 5, 15. 4, 5, 10. **asperissimus mons** 1, 5, 21. **asperissimi hostes** 2, 4, 6.
Asperitas saxorum 2, 5, 38.
Alia elixave carne uti 4, 1, 2.
Ategua urbs 3, 14, 1.
Athas, rex Scytharum 2, 4, 20.
Athenae sunt munitae 1, 1, 10.
Athenarum munitio 1, 1, 10.
Athenas reverti 4, 7, 13.
Atheniensis miles 4, 7, 44. **Athenienses** 1, 3, 6 & 9. 1, 4, 13. 2, 1, 18. 3, 4, 2. 3, 15, 2. 4, 3, 5. 4, 7, 13. 4, 7, 43. **linguantes** 2, 1, 9. **ceperunt urbem incustoditam** 3, 2, 6. **Atheniensium classis** 1, 4, 13. **feminae** 4, 7, 44. **numerus ingens** 4, 7, 43. **portus** 1, 5, 7. **Atheniensibus adesse Deos dicit** 1, 11, 10. **infestissimi sunt Catinenses** 3, 6, 6.
Athmos 2, 5, 26.
Atilius Calatinus Cos. 1, 5, 15. 4, 5, 10. **Regulus** 2, 3, 10. 2, 8, 11. 4, 1, 29. 4, 3, 3.
Atque ita 1, 4, 7.
Attalus 2, 13, 1.
Avis dimissa, necata 4, 5, 14. **avem occidere** 4, 5, 14. **avem quibat & plures** 1, 2, 7. **avium**

INDEX II.

vinum multitudo 1, 2, 7. vis 1, 2, 8.
Avertere barbaros 2, 2, 3. exercitum 2, 3, 22. sine proelio 1, 2, 4. fontes cuniculis 3, 7, 2. hostem adseveratione 2, 4, 20. multos 2, 4, 10. avertere Romanum infantem 2, 13, 10. Suesethanos facile 3, 10, 1. suspicionem 1, 1, 7. rotam hostium aciem 2, 3, 3. avertit anhelantem adgressus 2, 1, 7. averlus equitatus 2, 2, 4. exercitus 2, 5, 44. 2, 8, 6 & 7. 4, 1, 29. Euphrates 3, 7, 5. averia acies 2, 2, 12. 4, 7, 32. pars 2, 12, 3. 3, 13, 4. aversum flumen 3, 7, 1 & 4. aversum uno istu consecit 2, 5, 41. averfos adquiri 3, 17, 9. cadere sine iactura suorum 2, 6, 6. infectus cecidit 2, 6, 5.
Aviae regiones 2, 5, 17.
Avidae columbae lucis cibique 3, 13, 8.
Avide inrumpere ad castellum 3, 17, 4. insequi 3, 10, 1. insequens hostis 2, 3, 7. Insequentes Celtiberi 2, 5, 8. medicatum merum haurire 2, 5, 12. avidius ingressi, obpressique sunt 2, 5, 16. insequi ceteros 1, 10, 3.
Avocari ad defendenda sua 1, 5, 16. longius ad persequendum 3, 9, 4. avocatus hostis ad ceteros exitus custodiendos 1, 5, 27. in Carium Tisaphernes 1, 3, 12. in diversum 1, 5, 14. 4, 5, 9. avocata per haec intentio 1, 5, 18. avocant per hoc consilium 1, 4, 14. avocatos ea persuasione adortus sub leges redegit 4, 7, 18.
Audor fuit cis 1, 3, 6. Livius 2, 5, 31. doloris 1, 7, 2. idem faciendi fuit Pompejo 2, 1, 3. auditoribus nobilissimis delendae Italiae inire consilium 4, 7, 39.
Audacia est nemini ad erumpendum 4, 5, 7. inopinata 4, 5, 4.
Audacius hostes sequuntur 1, 6, 2. Audere adversus paucitatem reliquorum 1, 1, 9. multa temere 2, 5, 21. audendi idem reli-

quis fecit exemplum 1, 7, 2. Audentiores fuit adversus hostem 4, 1, 19. audentius ad obsidendos hostes consurgere 4, 7, 33.
Audire quemdam ex remigibus sternutantem 1, 12, 11. auditus fragor pontis abrupti 2, 13, 5. audita mors 2, 11, 4. 4, 3, 3. Augere animum 1, 11, 14. sul contemptum 1, 5, 16. suspensionem 3, 17, 7.
Aurae ingentes 2, 2, 7.
Aurelius Corta Cos. 1, 1, 22. sub Aure vulnetari 1, 7, 2.
Auri argentique quantum quisque haber 1, 11, 2. pondus grande 4, 3, 2. aurum adferre donum Scipioni 2, 11, 5. dare sponso pro nuptiali munere 2, 11, 5. omne & argentum tradere custodibus 2, 13, 1.
Auspicia Imperatoris Caesaris Domitiani Augusti Germanici 4, 3, 14. repetere 4, 1, 31.
Autophradates Perses 1, 4, 5. 2, 7, 9.
Auxilium adventans 4, 7, 31. auxilio Sutrinis missus 2, 5, 2. venjrealicui 2, 5, 20. auxilium ferre Alexandro 2, 11, 4. auxilio destituta Mantinia 3, 11, 5. in auxilio habere 3, 3, 7. 3, 9, 10. auxilia adventant Romanis 2, 4, 5 & 20. Cyri 4, 2, 7. dimittere 3, 6, 4. excipere cum com meatibus 1, 8, 10. expectare 2, 13, 3. iamiscere legionibus 2, 3, 21. submittere alicui 4, 1, 24. paucissima 4, 2, 3. simulata 2, 12, 9. auxiliis vacatam Delminium capere 3, 6, 2.
Auxiliares 2, 3, 16. L. Sallae 2, 7, 3. armati 2, 3, 17. Galli 2, 3, 16. 3, 16, 2. Numidae 1, 5, 16. auxiliaribus praecepit. ut &c. 2, 3, 10. ex auxiliariis quidam 3, 10, 1.
Auxilium 2, 7, 3.
Babylon 3, 7, 4.
Babylonii 3, 7, 5. Babyloniorum urbs 3, 3, 4.
Baculo eum, ut servum, castigavit 1, 1, 3.
Bale-

INDEX II.

Baleares 2, 3, 16.
 Balista excussum caput 2, 9, 5.
 Balneo & conviviis abstinere 4, 1, 26.
 Balteæ decoltrata epistola 3, 13, 2.
 Bantius Nolanus 3, 16, 1.
 Barbam & capillum submittere 4, 5, 6.
 Barbari perfidia 1, 1, 6. barbarum pugione trajicere 2, 7, 5. barbaro & rationis indocili milite uti 1, 11, 13. barbari ad omnia obediunt 1, 11, 13. oblata victoriæ spe concitati 3, 17, 7. hac affirmatione induci 1, 1, 6. lacerati 2, 5, 8. obfistente nullo, profecti sunt 1, 5, 28. subeuntes 2, 2, 3. in spectaculum usque resoluti sunt 1, 5, 16. barbarorum centum millia 4, 2, 7. exercitus 2, 2, 14. naves 4, 7, 45. numerus 2, 2, 13. potestas 2, 7, 12. sagittæ 2, 13, 7. barbaros debellare 2, 10, 5. prohibere ab impetu 1, 10, 4. transire passus est 1, 5, 24. inconsulte pugnam exposcentes docere 1, 10, 1. 4, 7, 6. intentos tener expectatione 1, 4, 9.
 Barca, dux Poenorum 3, 10, 9.
 Bellua marina 3, 13, 6. in belluas jacere tela 2, 5, 4.
 Bellum confectum est incendio 1, 2, 1. commissum 1, 11, 2. inceptum 1, 4, 11. inopinatum 1, 1, 8. mandatum fuerat ei 1, 1, 9. Celtibericum 2, 5, 8. Cimbricum & Teutonicum 1, 2, 6. civile 1, 3, 2. 1, 5, 9. 2, 1, 11. 2, 5, 40. 3, 14, 1. 4, 2, 1. Dardanicum 4, 7, 43. fugitivorum 2, 4, 7. 2, 5, 34. Hetruscum 1, 2, 4. 1, 2, 7. hostile 1, 3, 8. Jugurthinum 3, 9, 1. 4, 1, 2. navale 4, 7, 9. Parthicum 1, 1, 6. Persicum 2, 8, 4. Panicum 1, 8, 6. 2, 2, 11. 4, 1, 25. primum 1, 4, 11. secundum 1, 3, 5. 2, 3, 8. adversus Poenos susceptum 1, 11, 18. Samniticum 1, 5, 14. 2, 8, 11. 4, 5, 9. sociale 1, 5, 17. 2, 4, 16. 4, 7, 41. Thessalicum 1, 5, 2. belli causa 1, 4, 13. incommo-

gravari 3, 11, 2. status 1, 3, 1. 1, 3, 6 & 10. summa 4, 2, 1. usus longus 3, 2, 3. bellum conficere 4, 7, 42. bellum gerere adversus Arcadas 1, 11, 9. adversus Aristonicum 4, 5, 16. Hasdrubalem 2, 3, 4. 2, 5, 4. Illyrios 2, 3, 2. Jugurtham 1, 8, 8. Italicæ liberandæ causâ 4, 7, 25. inferre Tiffaphernæ 1, 8, 12. inire 1, 1, 8. minatus 1, 1, 1. movere in Gallia 4, 3, 14. trahere in adventum legionum 1, 8, 5. transferre 1, 5, 5. bello petitus ab Ardie Illyrio 2, 5, 19. victi hostes 2, 11, 7. ulcisci ignominiam damnationis suæ 1, 8, 1. neque bellandi artibus, neque virtute par erat Hannibal Fabio 1, 8, 2. peritia & cauiditas 1, 8, 7.
 Bellator 4, 7, 4.
 Beneficio adeptus victoriam 4, 4, 1. illius curatus saucius 3, 16, 1. beneficiis obstricti 2, 11, 3.
 Benevolentum urbs 4, 1, 14.
 Benigne dimittere socios Latini nominis in civitates 4, 7, 25. respondere legatis 3, 16, 1.
 Benignitate hac non illius tantum fidem, sed etiam populum sibi obligavit 3, 16, 1.
 Biduo emensus iter quatrindui 3, 1, 2.
 Binæ neves 3, 5, 8. Bina castra 2, 5, 39, 33 & 34. hostium spolia referre 4, 1, 18.
 Bis simili usus eventu 2, 10, 2.
 Boeotia 2, 8, 12.
 Bocotius Xanthus rex hostium 2, 5, 41.
 Boji 1, 6, 4. Bojorum decem millia 1, 2, 7.
 Bonus pugnator Pythias 4, 7, 37. boni cives 2, 8, 11.
 Boves in hostem acti 2, 4, 17. venticulis adjuncti 2, 4, 17. bovm acalunorum greges 2, 4, 26. bobus ad cornua fasciculus adligare 1, 5, 28. boves noctu dimisit Hannibal 1, 5, 28.
 ad Brachium religatæ litteræ 3, 13, 7. brachia ab latere ducta 3, 17, 5.
 Bradas, dux Lacedæmoniorum 1, 5, 33.

Bre-

I N D E X II.

Brevissimum iter 1, 1, 6. spatium
2, 5, 38. tempus 2, 10, 2.
Britannia 2, 13, 11.
Brundisium 1, 5, 5.
Brutii 2, 3, 21.
Brutus (Decimus) 3, 13, 8. Brutus
& Cassii exercitus 4, 2, 1.
Brutiani 4, 2, 1.
Byzantii 1, 3, 4. 1. 4, 13. 3, 11, 3.
Buccinator relictus 1, 5, 17.
Buculi deducti frequentiori ma-
gitu 1, 5, 26. buculos laqueis
ad arborea adligare 1, 5, 26.

C.

Cadavera erecta 1, 5, 21.
Cadere in proelio 2, 6, 7.
Cadurcorum civitas 3, 7, 2.
C. Caecilius Metellus 1, 7, 2.
Caedere Romanos 3, 16, 2 & 3.
terga hostium 2, 5, 23. Roma-
norum 2, 5, 28. praedationi in-
tentos 1, 6, 1. aciem Romano-
rum 2, 5, 27. Athenienses 2,
1, 9. aversum 2, 5, 44. aver-
sus 2, 6, 5. compressum ho-
stem 2, 3, 7. copias hostium
2, 13, 6. effusus & incautos
2, 5, 1. exercitum sparsum
1, 8, 4. Parthorum 2, 5, 35.
Hastrobalem 3, 17, 1. Hennen-
ses universos 4, 7, 22. hostes 2,
3, 14. 2, 5, 33. 3, 17, 3. iner-
mes 2, 1, 6. magnam barbaro-
rum partem 2, 2, 13. Romanos
ignavos locorum 2, 5, 7. sex
millia 3, 17, 5. trepidantes 2,
5, 29. cecidit inopinantium ter-
ga adortus 2, 2, 12. parte exer-
citus terga eorum 1, 5, 24. Poe-
nos a latere adgressus 2, 5, 4.
reliques adortus 2, 1, 18. usque
eo, inordinatos adgressus 2, 5,
3. caedi a Viriatho 4, 5, 22. cum
exercitu ad internecionem 2, 5,
24. fugientes pro desertoribus
iussit 4, 1, 29. caedendum exer-
citus tradere 2, 3, 22. caesus
utrimque magnus numerus 2,
10, 1. Marcellus 4, 7, 26. vir-
gis 3, 3, 4. 1, 20, 31, 39 & 40.
caesi sunt 3, 10, 6. fugarique
sunt 2, 5, 10. multi Gallorum
3, 17, 7. Samnites 2, 4, 2. vi-
giles 3, 3, 2. caesa captivorum

pecorumque corpora 1, 5, 20.
caecos plures reperire 2, 10,
1.
Caedes magna edita 4, 7, 44.
Q. Caecilius 1, 5, 15. 4, 5, 10.
C. Caesar 1, 1, 5, 1, 3, 2, 1, 5,
9, 1, 12, 2, 2, 1, 1 & 16, 2, 2,
3, 2, 3, 18 & 22. 2, 5, 38, 3,
6, 3. 2, 13, 11. 3, 17, 6, 4, 7,
1, 4, 7, 32. a tergo infans 1,
5, 5. adversus Germanos pu-
gnaturus 1, 11, 3. 4, 5, 11. a
vide inrumpens ad castrum 3,
17, 4. processit ad milites 1, 9,
4. vasa conclamare iussit 1, 8,
9. Caesaris copiae 3, 14, 1. vul-
nus grave 2, 7, 13. Caesarem
fugere 2, 13, 6. Caesarianus To-
buni cornicularius 3, 14, 1.
Calamarcus 2, 4, 7.
Calcaria addita 1, 5, 16.
Calefacti oleo ac mero 1, 4, 7.
Calidum jecur 1, 11, 14.
Callidissimi duces 1, 1, 9.
Calliditas recedentium suspecta
2, 3, 20. & peritia bellandi 1,
8, 7.
Callidromi iuga 2, 4, 4.
Calones occisi 3, 2, 9. singuli 4,
1, 6. catonum vestitu milites
submittere 3, 2, 9.
Calpurnius Flamma 1, 5, 15. 4, 5,
10.
Camelorum grex 2, 4, 12. novi-
tas & horror 2, 4, 12.
Camerae tectorum rescissae 3,
4, 6.
Camortes Umbros ad societatem
compulsi 1, 2, 2.
Camillus 2, 4, 15. 4, 7, 40. 3,
13, 1. 3, 5, 1. 4, 4, 1. Camilli
ductus 2, 6, 1.
Campaniae hiberna 1, 9, 1. Cam-
paniam periculo liberare 1, 9,
1.
Campani equites 4, 7, 20. obfessi
a Romanis 3, 13, 2. Camp-
norum agri vastati 3, 4, 1.
Campus medius inter hostes e-
rat 2, 5, 22. campi Arusi 4,
7, 14. patentes 1, 1, 6, 2, 5,
24 & 40. campis junctae pu-
ludes 2, 5, 6.
Campestris tenetur a Romanis
2, 2, 11. loca 2, 12, 4.
Candidam cervam insignis for-
ma

I N D E X II.

mae ducere 1, 11, 13. candidi equi 1, 11, 10.
 Canere cornicines iussit diversa parte mosium 3, 9, 6. signa 1, 9, 2, 2, 7, 8. caniclasticum iussit 3, 9, 5.
 Canes adgressi sunt lupum 1, 10, 4. in conspectu popularium commisit 1, 10, 4. atque aunos reliquit in castris 1, 5, 25.
 Cannae 2, 2, 7. 2, 3, 7. 2, 5, 27. 4, 5, 5 & 7.
 Cannensis clades 4, 7, 39. pugna 4, 1, 44. Cannenses 3, 16, 1.
 Canisium perveniunt incolumes 4, 5, 7.
 Capere aliquem 2, 5, 12. 3, 1, 2. Arpos 3, 9, 2. castellum 3, 9, 3. castra 3, 4, 5. castra 2, 4, 4. 2, 5, 3 & 8. cibum 2, 1, & 5. 4, 5, 6. cibos 4, 3, 11. civitatem 2, 6, 9, 3, 9, 10. colle 2, 4, 2. Delminium vacuam auxiliis 3, 6, 2. elephantos 4, 7, 18. inermes 2, 1, 6. Ligures 3, 17, 2. locum castris 2, 7, 11. idoneum paucorum iactura 4, 6, 1. naves 1, 4, 13. multos 1, 11, 18. 2, 1, 18. navigia 4, 7, 44. oppidum 3, 2, 7. cohortibus 3, 10, 1. oppida complura Sardiniae 3, 9, 4. portum 3, 9, 7. Prinafum castellum vi nulla 3, 8, 1. quosdam Persarum 1, 11, 17. somnos super nudam humum 4, 3, 8. Syracusanos 3, 6, 6. triremem implicatam vado 2, 5, 43. urbem incustoditam 3, 2, 6. defensoribus vacuam 3, 2, 5. 3, 6, 3. 3, 10, 3. urbes multas 3, 2, 3. nudatas propugnatoribus 3, 6, 2. capi ab tergo 3, 9, 3. castra de industria passus est 3, 10, 3. captus dux Perperna 2, 5, 32. gratia locorum 1, 1, 5. Piso 3, 6, 5. capta Capua 3, 18, 2. Corinthus 4, 3, 15. occasio 1, 2, 1. urbs ab tergo 4, 3, 3. capiti & victi hostes 4, 1, 24. captae urbes multae 3, 4, 3. capta castra praesidio tenere 1, 8, 11. castra 2, 5, 8. 4, 1, 31.
 Captiva virgo eximiae pulchritudinis 2, 11, 6. captivum mitte-

re Crotona 3, 6, 4. captivam redimere 2, 11, 5. captivi 3, 3, 7. captivorum habitus 3, 8, 2. manus ingens 2, 9, 6. ordo 1, 4, 2. pecorumque corpora caesa 1, 5, 20. captivis latera euntium praetexit 1, 4, 1. captivos circumducere 3, 15, 4. cohortari ad patiendum mortem 4, 5, 21. custodire negligentia 1, 8, 5. urbis Cyzici producere 4, 5, 21. captivae 2, 11, 5. captivorum habitus 4, 7, 44. captivas naves habere 1, 4, 12. captivis armis inducere milites 4, 7, 45.
 Captivitatem execratus in Consule Romano 4, 5, 16. de captivitate Jugurthae res parum processit 1, 8, 8. ex captivitate remissus ad suos 3, 16, 1.
 Captura 3, 3, 6.
 Capessitur ubique fuga, nusquam pugna 2, 4, 7.
 Capillum & barbam submittere 4, 5, 6.
 Capitoliū 3, 13, 1. obsidetur a Gallis 3, 15, 1.
 Captare loca confragosa 2, 3, 20.
 Capua 3, 18, 3.
 Caput balista excussum 2, 9, 5. Hasdrubalis 2, 9, 2. gentis erat civitas 3, 6, 3. hostium regni 1, 8, 12. capite pedibusque nudus 3, 9, 3. in capite insidet ei picus 4, 5, 14. capita ducum in proelio occisorum 2, 9, 3. hastis praefixa 2, 9, 3. papaverum eminentia 1, 1, 4. eminentia 2, 5, 43. capitibus fossarum castra communire 2, 3, 17.
 Capital tibi foret 4, 6, 3.
 Cappadocia 1, 1, 6. 1, 5, 18, 2, 2, 2. 2, 7, 2. 3, 2, 9.
 Cardianus Eumenes 4, 7, 34.
 Caria 3, 2, 5. Cariam petere 1, 8, 12. in Cariam avocatus 1, 8, 12.
 Caro alia 4, 1, 2. assa vel elixa 4, 1, 2. semicruda 2, 5, 13.
 Carpere & lacerare cohortes 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Carpetani 2, 7, 7.
 Carthago 3, 9, 1. Carthaginem mittere legatos 1, 11, 4.

Car-

I N D E X II.

Carthaginienses 1, 2, 3 & 4, 1, 3, 8, 2, 5, 11 & 29. desperantes 2, 2, 11. securi 3, 2, 2. superati acie 2, 9, 6. victi 1, 8, 7. Carthaginiensium dictatores 2, 1, 4. ducts 1, 7, 3.
Casco pascere pecora 3, 15, 5.
Casilinum 4, 5, 20. Casilini obsideri ab Hannibale 3, 15, 3. Casilinum obsidere 3, 146 2.
C. Cassius 2, 5, 35. 4, 7, 14. Cassii & Bruti exercitus 4, 2, 1.
Cassiani 4, 2, 1.
Castigare aliquem baculo, ut servum 1, 1, 3 quemdam egressum via 4, 1, 9. castigatis oratione gravi laureatos falcis obicere 4, 5, 1.
Castor & Pollux petequirant 1, 11, 9. Castorem & Pollucem adesse dicens 1, 11, 8.
Castra distant a Punicis 2, 1, 4. per corpora cohortium velut inapata constituere 4, 1, 14. adversariorum 1, 8, 9. Afranii 2, 5, 18. Hannibalis 2, 9, 2 & Romanorum 2, 5, 13. hostium 1, 1, 7, 2, 5, 18, 15. & 29. 34 1, 7, 3. Pompeii 2, 5, 31 Sempronii Longi Cos. 2, 5, 23. Volscorum 2, 4, 15 4, 7, 40. adgredi 2, 1, 5, 2, 12, 1. Romana 2, 5, 7, 14, 7, 26. AEmilii Paulli adortui inproviso 3, 17, 2. ampliari vetuit 1, 1, 9. capere 2, 4, 4, 2, 5, 3. & 8. capi de industria passus 3, 10, 3. communicare contra aliquem 1, 8, 3. in salu editiore 2, 5, 17. conferre cum hoste 2, 5, 8. diripere 2, 12; 4. expugnare 2, 1, 6. facere 1, 5, 24. cominus habere 2, 1, 6. in agro 3, 18, 2. locis campestribus 2, 11, 4. prope ab Orthomeno 1, 11, 5. incendere 4, 7, 8. infestare 3, 5, 3. Invadere 2, 5, 25. 2, 10, 2. metari 2, 3, 9. movere 1, 1, 13. 1, 8, 9. 4, 7, 42. munire 4, 1, 24. munira negligeret 2, 5, 21. solita nudari, animadverit 2, 5, 8. obpugnare 2, 12, 3. occupare 2, 5, 21. ponere 1, 5, 3 & 24. 1, 10, 3. 2, 5, 9, 22 & 24. 2, 13, 6. repetere 2, 1, 1. castrorum conver-

satio pristina 2, 4, 10. facies 1, 9. latus 2, 5, 37. positio 1, 2, 1. praedis 3, 17, 6. castris capere locum 2, 7, 12. delegerunt locum 1, 5, 3. destinare ditum colleum 1, 5, 11. locum editum eligere 2, 2, 2. ampliorum locum supra ripam complexus 1, 5, 2. exuere adversarios 2, 4, 15. 2, 5, 2. 4, 7, 40. alicuius potiri 4, 1, 14. suos constringere 1, 5, 28. in castris reliquit canes atque asinos 1, 5, 25. statuere arma 1, 11, 9. castra ampliora solito facere 3, 17, 6. bina 2, 5, 33 & 34. 2, 10, 2. capta 2, 5, 38. 4, 1, 31. duplicata 1, 2, 9. intricatissima omnibus esculentis 2, 5, 14. iuncta cum Pompeio 2, 1, 3. majora 2, 5, 34. minora 4, 3, 7. occupata 2, 5, 12. in colle posita 3, 17, 7. in diversa ripa 2, 5, 20. proxima 2, 10, 2. regia 2, 4, 4. tota confodere 1, 5, 11. vicina Pompeii castris 2, 5, 31. per tota ignei facti 1, 5, 22.
Castrensibus dare quietem 2, 5, 30.
Castellum Messeniorum 3, 2, 4. Peloponnesiorum 3, 9, 9. Prinasum cepere vi nulla 3, 8, 1. Suenda 3, 2, 9. in monte saxo situm obpugnare 3, 9, 3. instructum duplici munitione 3, 17, 4. castelli posteriora 3, 9, 4. castellum capere 3, 9, 3. communicare 1, 5, 9. intrare 1, 2, 9. obsidere 3, 2, 9. subire 1, 9, 9. ad castellum initio hostibus cedere 4, 1, 21. in castellum crepi 3, 9, 3. castello exercere equos 4, 7, 34. in castello quodam clausus 4, 7, 34. castris erant in confinio 3, 4, 5. capere 3, 4, 5. fossarum capitibus communicare 2, 3, 17. pluribus locis 1, 8, 11. ponere in finibus Ubiorum 2, 11, 7. retinere 2, 5, 18. capta praedictore 1, 5, 11. quaedam incendi 2, 5, 17. parva 2, 5, 18.
Castellani 3, 8, 1. revocati ab inbelli multitudine suorum 3, 9, 3. securiores ab altera parte facti 3, 9, 9. Castellanis iungere actus 3, 9, 3.

I N D E X II.

Cassus & Gannicus duces Gallorum 2, 4, 7. **Cassi** **Adio** 2, 5, 34.
Cassus adiuvit **Lucullum** 2, 5, 30.
Cassum timere 2, 13, 10. **Cassus** sequitur **hostis** 2, 13, 5.
Cava Luna 1, 5; 1. **cavæ** **vise** 2, 2, 6.
Cavere aliquem 4, 7, 37. **nil** ab eo conatu 3, 2, 1. **nil** 4, 7, 45. **cavetur** a **Poro** adversa **ripa** 1, 4, 9. **cavendus** est **hostis** **prol.** 1. **cautum** est **Senatusconsulto**, ne &c. 4, 1, 38.
Cautius esse docuit 2, 6, 8.
Cavillatus conditionibus 1, 5, 19.
Catenâ ad ingressum **objecta** **clausis** 1, 5, 6: **per** **medium** **amnem** **objecta** 3, 14, 2. **catenas** **conferre** ex **vimine** 1, 5, 21. **catenis** **demissus** **evasis** 1, 5, 21.
Cathena 2, 5, 34.
Carina 3, 6, 6.
Catinienſes 3, 6, 6. **suspectos** **habere** 2, 11, 2.
M. Caro 1, 2, 5, 2, 7, 14. 3, 1, 2, 3, 10, 1, 4, 1, 16 & 33. 4, 3, 1, 4, 7, 31 & 35. **Censorii** **filii** 4, 5, 17.
Gatti 2, 5, 23.
Carulus 1, 5, 3.
Cauda **equi** **infirmi** 1, 10, 1. 4, 7, 6. **universa** 1, 10, 1. 4, 7, 8.
Caudina **clades** 1, 5, 16.
Causa **belli** 1, 4, 13. **commendationis** **prol.** 1. **conditionis** **occulandæ** 1, 1, 9. **consilii** **obſcurandi** 1, 1, 7. **culpæ** 1, 9, 3. **facilis** **eventus** 3, 1, 2. **eorum** **exciptendorum** **progredi** 3, 16, 2. **excludendi** **hostis** 1, 5, 10. **fugæ** **atque** **formidinis** **abire** 4, 1, 4. **obpugnandi** **Cyzici** 3, 9, 6. **ſpectandi** **exire** 2, 11, 1. **ſuſpicionis** **avertendæ** 1, 1, 7. **augendæ** 3, 17, 7. **venandi** 3, 3, 8.
Gauſſari **ventos** 4, 7, 31.
Cedere **aciæ** 2, 16, 10. **aciem** **aversam** **coëgit** 4, 7, 32. **ad** **primam** **eruptionem** 3, 20, 4. **ardori** **in** **tempore** 2, 1, 9. **ex** **industria** 2, 5, 12. **fugitivis** **loco** 4, 1, 26. **hoſti** 2, 3, 10. **hoſti-**
bis **initio** **ad** **caſtellum** 4, 1, 21 & 28. **loco** 4, 1, 13, 34 & 35. **inſtituit** 2, 3, 20. **Ro-**

manis **equitibus** 2, 5, 7. **effu-**
ſit **utrumque** **ex** **ſententia** 2, 5, 29. **ceſſerunt** **aliquot** **cohortes** **gladiatoribus** 1, 5, 21. **Galli** **jam** **pene** **viſtores** 2, 4, 5. **cedens** **clauſis** 4, 7, 11. **equitatus** 2, 5, 35. **pars** **ob** **id** 2, 7, 11. **cornu** 2, 5, 2. **ſtagnum** 3, 9, 1. **cedente** **inſtrutura** **ſtate** 2, 3, 17. **cedentes** **Romani** 2, 3, 9. 2, 7, 16. **legiones** **exercitus** 2, 12. **cedentibus** **est** **perniciōſiſſimum** 4, 7, 21. **cedendo** **longius** **protrahere** **perſequentes** **oppidanos** 3, 10, 5.
Celare **alterum** **conſilio** 1, 1, 9. **partem** **peditum** 2, 5, 22. **celatus** **exitus** **pugnæ** 2, 7, 19. **celati** **hoſtes** & **milites** 2, 7, 6. **celata** **arma** **ſubveſte** 4, 7, 13.
Celebrare **dies** **ſacros** **Minervæ** 4, 7, 13. **Minervæ** **ſacrum** 3, 2, 8.
Celeriter **barbaros** **debellavit** 2, 2, 5. **celerius** **abſumuntur** **aſſimenta** 3, 4, 5.
Celtiberi 2, 5, 3. **avide** **inſequentes** 2, 5, 8. **Celtiberorum** **dux** **Viriathus** **ex** **lærone** 2, 5, 7.
Celtibericum **bellum** 2, 5, 8.
Cenſere **idem** 4, 7, 22.
Cenſor **Fulvius** **Flaccus** 4, 1, 32. **cenſores** 4, 1, 22.
Cenſorii **filii** **M. Caro** 4, 5, 17.
Cenſus **conſtitutus** 4, 5, 4. **cenſu** **profeſſionem** **obtexuit** 1, 1, 8.
Cenſum **denarii** 4, 5, 20. **millia** **barbarorum** 4, 2, 7. **triginta** **elephantum** 2, 5, 4. **viginti** **millia** **paſſuum** 1, 3, 10.
Centuriis **interponere** **ſagittarios** & **funditores** 4, 7, 27. **ex** **centuriis** **terros** **ſecuri** **percutere** 4, 1, 36.
Centurio **Q. Naevius** 4, 7, 29. **centuriōnes** & **tribuni** 1, 1, 9. 1, 2, 1. 1, 11, 2. **galeati** & **diſciſſi** 4, 1, 27. **pauci** 3, 9, 3. **ſinguli** 4, 1, 37.
Centurionibus **inſtrata** **jumenta** 2, 4, 6.
Ceteris **ſacro** **operatas** **feminas** **Athenienſium** **ſapere** 4, 7, 44.
Cernere **milites** **aditōſos** 1, 12, 1.
Cerrare **ſequo** **Marte** 2, 5, 5.
Ceremoniam **equitare** 2, 2, 12. **cer-**
emoniam **ſe** **obſerre** 2, 46.

I N D E X II.

Certum supplicium manet eor. 4.
 1, 17. tempus 1, 2, 6. 2, 1, 18.
Certi custodes 2, 13, 1. certis
 horis suspendere 4, 7, 14. cer-
 ta Fabio renuntiare 1, 5, 28.
Certior factus 2, 5, 14. 3, 17, 6.
 de omnibus rebus 2, 13, 8. cer-
 tioris disciplinae arbitratu 4,
 2. 2. certiores ab exploratori-
 bus facti 2, 1, 10. Cyzicenos
 facere adventus 2, 13, 6.
**Ceram candidam insignis for-
 mae ducere** 1, 11, 13.
**Cervulis constructum vallum in-
 cendit** 1, 5, 2.
Cessantia lumina 2, 5, 16.
Cetera manus 1, 4, 4. para 3, 9,
 2. ceteri (coguntur) pudore 1,
 21, 3. pectus illi exemplo 2, 8,
 2. ceteros (agroa) populatus 1,
 3, 2. exitus custodire 1, 5, 27.
 inlequi avidius 1, 10, 3. pu-
 duit non sequi 2, 2, 5. ceterae
 copiae 1, 5, 1. gentes 4, 1, 14.
 ceteras urbes petere 2, 6, 3.
 cetera praeccepta imperatoris 2,
 6, 10.
Chabrias Atheniensis 1, 4, 14. 1,
 12, 12.
Chaetonia 2, 1, 9.
Chalcidensium agroa depopulati
 3, 11, 1.
Chares 2. dux Atheniensium 2, 12,
 3. 2, 10, 8.
**Charmades Ptolemaei regis praef-
 ectus occisus** 2, 2, 11.
Cheironiscus 2, 5, 42. erat iuris
 Atheniensium 1, 4, 13.
**Chlomyde intercenti & galero
 ornatus est** 2, 2, 11.
Cibus dispositus locis quibusdam
 2, 12, 4. cibi lucisque avidae
 columbae 3, 13, 8. cibum es-
 pere 2, 1, 1 & 5. 4, 15, 6. cibum
 firmare miles 2, 2, 8. fovere
 militum 2, 1, 23. cibi insalu-
 bres 2, 5, 13. cibos capere 4, 3,
 11.
**Cibus complurium dierum por-
 tare** 4, 1, 1. & vasa militum
 in fasciulis aptata fune in-
 genere 4, 2, 7. habere in de-
 cem annis 3, 5, 2. parare 4, 7, 21.
Cicero 3, 17, 6.
Ciculus 1, 5, 3. 2, 2, 8. 2, 2, 22.
 a Cimbis pulsus 2, 2, 2.

Cimbicum bellum 1, 2, 6.
Ciminia Silva 1, 2, 2.
Cimon, dux Atheniensium 3, 2,
 5, 4, 7, 45.
Cineas legatus Epirotarum 4, 3, 2.
Cingere copias hostium 2, 3, 6.
 universas plaustris 4, 7, 13. De-
 cium 1, 5, 14. 4, 3, 9. phala-
 gem levi armatura 2, 3, 20. cin-
 ctus abruptis 1, 5, 10. cincta
 amne civitas 3, 7, 2.
Cinctus togae praefectus 4, 1, 16.
Circa Amphipolim deprehensus
 1, 5, 23. aquas 2, 4, 6. arma
 duci equos imperavit 1, 11, 2.
 expugnationem has species fra-
 tegemata fecimus 3. praef.
 gratulationem morari 4, 7, 43.
 hostium castra se ostentare 2,
 5, 25. inpedita portae claustra
 trepidare 3, 3, 5. latera viae
 dispositus 1, 5, 24. municipia
 Italiae litteras dimittere 4, 7,
 38. obpugnatione urbium de-
 fensionisque stragemata edo-
 re 2. praef. praedam occupari
 1, 6, 3. tentoria ductae fossae
 1, 5, 11.
Circiter quaterni pedes 4, 7, 22.
 quatuor millia Gallorum mri-
 cenariorum 3, 16, 3.
Circuire aciem hostium 2, 3, 1.
 hostem 2, 3, 10 & 17. Julia-
 num exercitum 2, 3, 22. par-
 tem munimentorum 1, 2, 1.
 vallum 2, 12, 1. vigilias sub
 adventum hostium 3, 12, 2. cir-
 cuiti 2, 2, 10. ab hoste 2, 1, 17.
 muros omnibus copiis insitit
 3, 2, 1.
Circuitus exiguus 2, 5, 28. maior
 2, 1, 11. 2, 5, 12.
Circumdatus exercitus 2, 5, 20.
 circumdatus ad litus universum
 classis 4, 1, 13. circumdatus na-
 ves 1, 4, 11. 4, 7, 42.
Circumdatus fossa 2, 5, 20. cir-
 cundatus statione omnes por-
 tae 2, 6, 7.
Circumducere captivos 3, 15, 4.
 circumduci cum iussit 4, 7, 7.
 circumdatus exercitus 1, 2, 1.
 hostia per proditorum 2, 2, 11.
 pedes ab eo parto 2, 2, 12. cir-
 cumducta manus per aves re-
 giones 2, 5, 17.

Cir-

I N D E X II.

Circumfandere aliquid alio late-
re 1, 2, 7. circumfusis ipse ex-
terior corōis obligavit Cæsa-
rē 3, 17, 4. tergō 2, 3, 24.
Circummittere cohortes post
monētā 3, 4, 7. cum Scipione
2, 4, 2. circummissus ab eo 2, 4, 4.
Circumfedere 2, 9, 1. circumse-
dentibus suis persuaserunt, ne
dec. 3, 15, 4. circumfēderi in
minōribus castris 4, 3, 7. cir-
cumfēssus ad Dyrrhachium 3,
17, 4.
Circumseptus in quadam turre 3,
6, 5.
Circumspicere regionē 4, 5, 4.
circumspecta genera prol. 1.
Circumvallans Pompeius 1, 1; 7.
circumvallatam siti angere
exercitum 2, 1, 11.
Circumvenire aliquem vacua
fronte 2, 3; 8. extra 3, 17, 4.
hostem 2, 7, 1. medios corni-
bus configatis 2, 3, 5. circum-
venit nox 2, 9, 1. circumveni-
ri ab equitatu 2, 5, 18. circum-
ventus equitatu Numidarum 2,
5, 40. loco iniquo 1, 5, 12. 4,
5; 8. circumventi ab eo Poeni
2, 6, 2. undique 2, 3, 19. cir-
cumventor eos a lateribus fu-
dit 2, 3, 12.
Citantur quasi ex proximo AE-
toli 2, 7, 19. citati equi 2, 3,
20. citatior volatus 1, 2, 7.
Citra flumen in occiso colloca-
re legionem 1, 6, 2. vexatio-
nem suorum impedire consilia
1, 8, 9.
Citior Hispania 3, 7, 3.
Civem servare 4, 1, 4. cives Bo-
ni 2, 8, 17. Romani 1, 9, 3.
civibus persuadere 2, 2, 14. su-
specta fides 1, 8; 2. in cives
coalescere potest concordia 1,
10, 4.
Civile bellum 1, 3, 2; 1, 5, 9. 2;
1, 11. 2, 5, 40. 3, 14, 1. 4, 2,
1. civilium armorum tumultus
4, 5, 2. civilibus armis disso-
ciatus populus 1, 10, 4.
Civitas (Julius) 4; 31 14.
Civitas Agrigentimorum 3, 2, 6.
Cadarcorum 3, 7, 2. erat caput
gentis 3, 6, 3. facit imperata 4,
1, 1. Minerva 3, 10, 5. inensa

3, 10, 3. obfessa a Lucademō-
nitis 3, 12, 1. opulentissima bin-
gontum 4, 3, 14. loca 1, 11, 5.
civitatis caputem obpugnatio
3, 10, 2. defendendae gratia
3, 10, 5. civitati custodiam in Ca-
ria insidiari 3, 2, 9. civitatem
capere 2, 8, 9. 3, 9; 14. litore
adpositam adgredi 3, 10, 8. oc-
cupare 2, 11, 2. 3, 10, 8. quam-
dam obpugnare 3, 9, 5. civita-
te potiri 3, 6, 7. civitates attri-
pere 3, 6, 1. Hispaniae devi-
dae 1, 1, 1. singulae 2, 2, 14.
civitatibus epuloles reddi 1,
1, 1.
Clades Cannensis 4, 7, 39. Cru-
dina 1, 5; 16. contracta 4, 3, 5.
ingens 4, 7; 25. manifestissima
2, 7, 3. Variata 3, 15, 4. 4, 7;
8. cladis nuntii 2, 10, 2.
Clam ducere exercitum 2, 12, 4.
emissi equites 4, 7, 26. equites
praemittere 4, 1, 8. illo profi-
cisci 3, 11, 5. in litus egredi
1, 5, 7. noctu duci equos im-
peravit 1, 11, 9. scriptis suis 1,
1, 10.
Clamitans collegam vivere 2, 7, 11.
Clamor telique 2, 5, 17. univer-
sorum sublatu 2, 5, 17. 2, 4; 7.
clamorem adtolli iussit 3, 9, 5.
vocantium ad arma tolli 1, 9;
2. clamores sublati 2, 9, 1.
Clara urbs nobilibus victoribus;
3, 2. clare operae eques nobi-
lis 4, 7, 36. clarissimus dux 2,
2, 8. clarissima victoria 2, 8, 4.
Clare praedicare Latine 2, 4; 10.
pronuntiare 2, 7, 1.
Classis obpugnatur 2, 7, 6. ad-
mota 3, 2, 2. Atheniensium 1,
4, 13. cedens 4, 7, 11. ducent-
arum navium 2, 5, 46. habita
occulre 3, 10, 8. hostium 4, 7;
9; 10, 12 & 14. instructa 3, 3;
47. Persarum 4, 7, 43 & 45.
profligens 1, 12, 17. Punica
2, 3, 24. reliqua 3, 10, 8. Ro-
māne 4, 7, 14. tota 1, 9; 7.
praefectus 4, 7, 26. sine patrā-
mata 3, 10, 9. usus non est ne-
cessarius 4, 1, 15. classi adesse
1, 12, 12. classē abducere 1,
4, 13. consistendere 1, 5, 5. con-
fute incedit 4, 7, 14. ali-

I N D E X II.

pere 2, 7, 6. extendere 2, 1, 18.
in Italiam versus agere 1, 4, 11.
instruere 1, 7, 3. hostili habitu
4, 7, 23. Megarensium excipe-
re 4, 7, 44. mittere 1, 3, 9. per
id tempus praeparare 1, 4, 13.
revocare 2, 7, 18. solvere 4, 7,
33. classe adplicare ad Eleusin
4, 7, 44. dimicare 1, 12, 12. ei
insidiari 1, 4, 1. lacessi 3, 9, 7.
Peloponnesum infestare 1, 3, 9.
superati Poeni 2, 13, 10. vin-
cere 1, 11, 7. cum reliqua por-
tum adeptus est 1, 4, 14.
Classicum cani iussit 3, 9, 5.
Claves portarum 4, 7, 22. red-
dere 4, 7, 22.
Clavis & loris adjutus 3, 9, 3.
Claudere & caedere praedationi
intentos hostes 1, 6, 1. portas
2, 11, 1. claudendum se prae-
stare 1, 5, 23. clausus ab hosti-
bus Hanno 1, 5, 27. in castel-
lo quodam 4, 7, 34. objecta ad
ingressum carcerum 1, 5, 6. clausi
hostes conditione locorum 2, 6,
6. clausae portae 2, 6, 9, 3,
16, 5.
Clausura portae impedita 3, 9, 5.
Claudius (Appius) 4, 1, 18 &
34. P. Claudius 2, 13, 9. Mar-
cellus 2, 3, 9. Nero 1, 1, 9. 1,
5, 19. 2, 3, 8. 2, 9, 2.
Cleandrides Lacedaemonius 2, 3,
12.
Clearchus Lacedaemonius 3, 5, 1.
4, 1, 17.
Cleomenes Lacedaemonius 2, 2, 9.
Cleonymus Atheniensis 3, 6, 7.
Clisthenes Sicyonius 3, 7, 6.
Coalescere in cives concordia po-
test 1, 10, 4.
Cochleas legere per saxa montis
3, 9, 3.
Cocles (Horatius) 2, 13, 5.
Coelius Primiipilaris 4, 7, 8.
ad Coenam vacare 4, 3, 7.
Coepit concurrere 2, 5, 27. instare
castellanis acriter 3, 9, 3. coe-
perunt accelerare 2, 5, 19. con-
cinere & tumultuari 3, 9, 3.
disperire sarcinas 1, 6, 1.
Coepro desistere 3, 6, 4.
in Coetu pronuntiare 4, 7, 39.
Cogere ad iurandum 4, 7, 39.
coegit poenitentia exaudita-

ros satisfacere 1, 9, 4. cogens
necessitas 4, 1, 22. cogi forti-
tudinis testimonio 1, 11, 3. co-
acti probris hostium milites 1,
11, 1.
Cogitare de fuga 2, 2, 14. 3, 17,
7. de reditu 2, 5, 31.
Cogitata equorum fremitus pro-
duntur 2, 5, 31.
Cogitationes nocturnae 2, 5, 30.
Cognoscere a perfugis 1, 6, 1. ex
aliquo 3, 3, 2. cognitum com-
siliium Bantil Nolani 3, 16, 1.
Cognomen ei fuit Africano 2, 3,
4. Germanici merere 2, 11, 7.
Imperioso fuit Manlio 4, 1,
40.
Cohors obposita 4, 1, 29. cohort-
is Praefectus, C. Titius 4, 1,
26. cohortem in statione deti-
nere 2, 12, 1. perire in prin-
cipiis 4, 1, 27. cohortes aliquot
gladiatoribus quatuor & se-
ptuaginta cesserunt 1, 5, 21.
continuae 2, 3, 16. duodecim
2, 4, 7. quinque 4, 1, 23. om-
nes 4, 7, 27. Romanae 1, 10,
1. tres 4, 1, 21. vocantur va-
lidissimae 2, 3, 5. cohortium
corpora 4, 1, 14. militem de-
cimare 4, 1, 37. cohortes da-
cere 1, 5, 8. in utraque latera
secedere 1, 6, 3. in dextram viae
partem dirigere 1, 6, 1. lacera-
re & carpere 1, 10, 1. occulta-
re 3, 10, 1. ponere in valle 1,
5, 37. sex in subsidio retinere
2, 3, 22. cohortibus oppidum
capere 3, 10, 1.
Cohortari aliquem 1, 11, 10. ca-
ptivos ad patiendum mortem
4, 5, 21. suos 4, 5, 3. cohorti-
tus milites 2, 10, 2.
Cogere in collem metu poenae 4,
7, 24. coeunt adversus popu-
lum Romanum 1, 8, 3.
Colentium imitationem expri-
mere diebus festis 4, 7, 13. co-
lunt agellus per unam villi-
cum 4, 3, 3.
Collaudare transfugas 2, 7, 9.
Collega 1, 1, 9. Decius & Fabius
1, 8, 3. 2, 7, 11. L. Paullus,
Vatrus 4, 5, 6. victor 2, 4, 1.
collegae se iungere 1, 1, 3. col-
legam vivere clamitans 2, 7, 11.
Col-

I N D E X II.

Collisi lapides 1, 12, 10.
Colligere pabulum 2, 5, 31. praedam 2, 13, 1.
Collis confragosus 2, 3, 8. editus 1, 5, 11. erat in propinquo 1, 5, 14. inferior 1, 5, 11. iuminet 2, 5, 24. castris regis 2, 4, 4. proximus 1, 5, 24. 2, 2, 4. quidam munus 4, 7, 24. superior 1, 5, 11. transversus 2, 4, 1. collem espere 2, 4, 2. occupare 1, 5, 14. 4, 5, 9. in colle posita castra 3, 17, 7. collium opportunitas 1, 1, 6. colles proximi 2, 3, 38. sectari 2, 2, 11. in colles accedere 1, 10, 3. ex collibus pugnare responso Deum 1, 10, 3.
Collocare aciem 2, 3, 9. distributum (exercitum) in utroque viae latere 2, 12, 4. equitem in novissimo 2, 3, 17. in utroque cornu 2, 3, 20. firmissimos in cornibus 2, 3, 4. legiones in cornibus 2, 3, 22. legionem in occulto citra flumen 1, 6, 2. levem armaturam in cornibus 2, 3, 6. in prima acie 2, 3, 10. militem ante castra 2, 2, 8. militum manum in insidiis 2, 5, 42. collocantur apte ad rem varietatem discreta prol. 1. collocatus post terga peditum equitatus 2, 5, 37. collocata in insidiis manus 2, 5, 10. collocati in dextro cornu fortissimi suorum 2, 3, 2. in postrema acie 2, 5, 28. Macedones in secunda acie 2, 3, 16. collocatae copiae in dextro cornu 2, 3, 3.
Colloquium petrum ad exercitum hostium 1, 5, 17. colloquia cum pluribus constituere 1, 1, 7. colloquiis cum Hannibale crebris efficere, ut &c. 1, 8, 7.
ad Collum religare columbis epistolas seta 1, 13, 8. collo portare farinam 4, 1, 6.
Collustrare montes discursatione magna 1, 5, 28.
Coloratiora hominum corpora 1, 2, 9.
Columbae lucis cibique avidae 1, 13, 8. columbas illuc devolare instituerat 3, 13, 8. inclu-

sas tenebris & fame adficere 3, 13, 8.
Coma venerabilem constituere 1, 11, 10.
Comburere tunicam 1, 7, 12.
Comes Cyri Zopyrus 3, 3, 4. comitibus inimicere Poenos 3, 3, 6.
Comitari aliquem 2, 5, 47. sustinent 4, 5, 7. comitans non exigua equitum manus 2, 7, 2.
Cominus accedens pedes 2, 5, 33. adplicitus 2, 2, 5. cum hostium castris vallare castra 2, 5, 34. habere castra 2, 1, 6. pugnare 2, 2, 13. stare 2, 5, 41. trucidare aliquem 2, 3, 24.
Commeatus conditus 3, 4, 6. inopia 3, 5, 1. commeatu sociorum necessitatem sustentare 3, 14, 2. commeatus exercitui subministrare 3, 4, 3. commeatibus abundare 3, 4, 5, 3, 15, 1. instructus 3, 5, 2. Thebanorum potiri 4, 7, 19. proficui 2, 6, 1. cum commeatibus excipere auxilia 1, 8, 10.
Commendationis meae causa hoc opus adgressus sum prol. 1.
Commentariis expeditis amplecti prol. 1.
Commercio laborat inops hostis 2, 5, 14.
Commigrare iusto edixit 4, 1, 10.
Commisionones invidentes 4, 6, 2. commilitonum invidia 4, 7, 36. commilitonibus suadere 4, 5, 7.
Committere canes 1, 10, 4. proelium 1, 11, 15. 2, 1, 13. 2, 4, 6 & 7. 2, 5, 6. 4, 7, 30. utres duabus regulis inter se distantibus 3, 13, 6 committitur his Resp. 4, 1, 44. committi proelium ratus 2, 7, 8. commissa acies 1, 1, 6. 2, 1, 16. quarta vigilia 1, 5, 17. commissum bellum 1, 11, 2. hoc volebat nemini 1, 1, 4. proelium 1. prol. 2. prol. 2, 1, 2. 4, 45 & 46. commissam sibi Babyloniorum urbem tradidit Cyro 3, 3, 4.
Commisus Atrebas 2, 13, 11.
Commori statuunt 2, 6, 5.
ad Commune pertinere 3, 2, 6.
Communicare potuisset 1, 7, 7.

I N D E X II.

Communire castrum 1, 3, 9. 1, 4, 11. capitibus fossarum 2, 3, 17. castra contra aliquem 1, 3, 9. in saltu editiore 2, 5, 17.

Commutare instructionis ordinem 2, 3, 4. commutatae copiae 2, 5, 35. commutata arma 2, 3, 13.

Commutatio loci 2, 2, 11.

Comparare probatis inventionem experimentis prol. 1.

Comparuerunt noxii minore cum metu 1, 9, 3.

Compellere Athenienses, ut &c. 4, 7, 43. elephantas in fluminis transitum 1, 7, 2. frumentum in forum 3, 15, 8. Hispanos in deditionem 2, 3, 1. Mithridatem ad proelium 2, 1, 12. opipidum ad deditionem 3, 7, 1. 4, 5, 21. Pyrrhum ad adpetendam amicitiam Romanorum 4, 4, 2. umbros ad societatem 1, 2, 2. victores in epulas 2, 9, 6. compelli a barbaris ad utilitates 2, 2, 14. in obsidionem 2, 6, 5. fame ad deditionem 3, 15, 6. compulsus in eum locum 1, 5, 10.

Compendia itinerum 2, 5, 37.

Comperire, conjurasse in hibernis Campaniae 1, 9, 1. per exceptum quemdam aquatorem 1, 8, 9. comperit, hostem eis (legionibus) occurrere 1, 8, 5. ingentem manum hostium adventare 1, 5, 8. Pansam Cos. adventare 2, 5, 39. periosque pretiosissima rerum deponere 1, 13, 5.

de Compescenda militum seditione 1, 9, 7.

Competunt exempla proelio non dum commisso prol. 1.

Complecti indagine operis partem prol. 7. complexus castris ampliore locum supra ripam 1, 5, 2. complexa arborem in pede castrorum metatio 4, 7, 13.

Complere fossas lignis 3, 17, 7. navem armatis 3, 2, 10. navigia milite Atheniensi 4, 7, 44.

Complures suorum in habitum sacerdotum subornati 2, 4, 78.

composita corpora 2, 10, 1.

Sardiniae capere oppida 2, 2, 4.

complurium digrum cibaria portare 4, 1, 1.

Compositae omnia victui necessaria in montes 3, 5, 1. ex composito 3, 8, 2.

Comprehendere loca vallo 2, 11, 7. comprehensus in furto 4, 1, 16. comprehensum supplicio edicti iussit 4, 1, 33. comprehensi sunt transfugae 3, 16, 4. comprehensa sunt a Graecis una *επετυμματα*, adpellatione prol. 1.

Compressus hostis 2, 3, 7.

Conari aliquid strenue 2, 5, 30. frustra 2, 4, 2.

Concedere animadversionem contentioni aut precibus 4, 1, 39. retro, vel in latera 2, 3, 16. victoriam hostibus 3, 8, 2. urbes ac res suas Aetolis 2, 5, 19. conceditur natio in Macedonia 4, 6, 3. concessum fugae spatium 2, 6, 2.

Concilium medium 2, 9, 5. petitum ab Agrigentinis 3, 2, 6. publicum 3, 6, 6.

Conciliare animos 1, 4, 13. 2, 11, 6. conciliata apud obsecros seditio intestina 3, 6, 7. conciliarios sibi captivos remisit 3, 6, 7.

Concinere 2, 12, 1. senectores jubet 2, 4, 3. &c. tumultuari coeperunt 3, 9, 3.

Concio advocata 1, 8, 5. 1, 12, 10. ad concionem vocatus exercitus 3, 1, 1. in concione pronuntiare 1, 11, 6. pro concione dixit 1, 11, 3. 4, 5, 11.

Concipere metum ex omnibus 1, 12, 1. conceptus ignis 2, 4, 15. 4, 7, 40.

Concitus per dolorem 4, 5, 16.

Concitare aliquem ad cupiditatem proelii 1, 11, 19. animos 1, 11, 19. impetum 3, 1, 1. Nolanos supplicio 3, 16, 1. resupina navigia magna remigantium vi 1, 5, 6. concitatus ad pugnandum exercitus 1, 11, 4. denuntiatione 1, 11, 6. concitati barbari oblata victoria spe 3, 17, 7. equi 2, 8, 9. audacia 2, 4, 8. ludificatione red-
dentes

I N D E X II.

- Arces elephantorum** 2, 5, 4.
Concitatius intulit signa 2, 1, 9.
Conclamare lixas calonesque iussit 2, 4, 8. **vasa milites iussit** 1, 8, 9.
Concordia potest in cives coalescere 1, 10, 4.
Concupiscere victoriam fraude 4, 4, 1.
Concurrere ad speculandum 1, 5, 38. **aeque Marte adversus Samnitas** 2, 4, 1. **rixam simulatam** 3, 2, 10. **concurrit coepit** 3, 5, 27.
Concursus omnium 1, 8, 3.
Conditas commestus 1, 4, 6. **carnis sal** 3, 14, 3.
Conditio locorum 1, 6, 3, 2, 6. **conditionem occultare** 1, 1, 3. **conditiones Imperatoris** 2, 10, 1. **pacis** 1, 5, 17, 1, 11, 4. **conditionibus obsequi** 4, 7, 17. **cavillatus** 1, 5, 19. **in conditionibus aliquid retexere** 1, 4, 13.
Conferre cum hoste castra 2, 5, 8. **patriam victoriae** 4, 5, 15. **plus ad victoriam Caesari** 2, 3, 22. **quantum quisque numeratae pecuniae habet** 1, 11, 2. **frumentum in rationes** 3, 4, 1. **conferri in tectorum cameris** 3, 4, 6. **conlatum virtutem exiguum triticum** 3, 15, 5. **conlati signis Sempronio Graccho argueri** 4, 7, 33.
Conferre sibi ipsa est impedimentum phalanx 2, 2, 1. **confertum proelium** 2, 3, 7.
Confestum 2, 3, 10, 3, 3, 5, 3, 11, 1.
Conficere aliquem 4, 2, 9. **aversum uno ictu** 2, 5, 41. **bellum** 4, 7, 42. **iter iustum** 2, 13, 7. **tridui** 3, 11, 4. **milites scientia armorum** 4, 7, 32. **confectio pacis proelii** 1. **confectum est bellum incendio** 1, 2, 1. **confecti magnitudinis telorum** 2, 5, 4. **statione ac pluvia** 2, 5, 25.
in Confinio erant castra 3, 4, 5.
Confirmare animos 2, 7, 2. **hac persuasione** 2, 7, 3. **persuasionem hostium** 1, 5, 3. **suos exhortatione** 1, 12, 3. **confirmati milites** 4, 7, 21.
Conferri Lacedaemoniae 1, 1, 10. **confessus est omnia suorum arcana** 1, 2, 5.
Confligata cœnata 2, 3, 5.
Confligere 2, 5, 20. **acie** 3, 3, 1, 2, 3, 1, 2, 5, 8, 2, 6, 6. **adversus exercitum Tribellorum** 3, 4, 10. **cum hostibus** 3, 5, 1. **in angustia** 2, 2, 1. **integris visibus** 2, 2, 14. **proelio** 1, 11, 8, 2, 6, 1, 2, 10, 1. **pugna pedestri** 2, 3, 23. **confligendi facultas** 3, 1, 5.
Confluere ad infestandum imperium 2, 11, 4. **ad latus** 3, 9, 6.
Confodere castra 1, 5, 11. **equos** 2, 5, 33. **confoditur ab hostibus oppressus** 4, 5, 5.
Confragolus collis 2, 3, 8. **locus** 2, 5, 35. **confragosae rupes** 2, 5, 22. **confragosa loca** 2, 3, 5 & 10, 2, 5, 19. **per confragosa & desertam emensum iter** 3, 1, 2.
Confugare Leucadiam 3, 4, 5.
Confundere animos 2, 7, 4. **legentem ipso velut acerbo terrarum proelii** 1. **nihil tale expectantes** 2, 5, 31. **pastes** 1, 12, 3. **confusi milites** 1, 12, 7. **suorum animi** 1, 11, 8, 4, 5, 11.
Congesta erant ligna 4, 7, 8.
Congredi 1, 10, 2. **cum virore** 4, 7, 5.
Congressus primus 2, 1, 8. **facultas** 2, 2, 23.
Coniectare numerum navium 2, 5, 46.
Conjugem liberosque tolerare agello 4, 3, 3.
Coniuges & liberi 1, 3, 6. **conducuntur a Viriatho** 4, 5, 22.
Coniectus teli 1, 11, 10.
Coniungere copias 1, 9, 9.
Coniurate in hibernas Campaniae 1, 9, 1. **inter se** 4, 1, 4.
Conjuratorum consilium turbatum 1, 9, 1.
Cononcus quidam Tarentinus 3, 3, 6.
Conquinta Strategemata lectio ne multa 4. **prol.**
Conscendere classem 3, 5, 5. **equum** 4, 6, 2. **munimenta** 3, 3, 2. **navem** 1, 12, 2. **naves** 4, 7, 26.
Conscientia erat illis integra 4, 9, 3.

INDEX II.

Consensu morrem sibi 4, 1, 13.
Conscriptus exercitus ingens 1, 3, 4.
Consistentes adversus hostem universi 1, 9, 2.
Consensus magnus defendentium 3, 9, 5. Romanorum 1, 8. 1. subitus 2, 7, 8. consensu omnium stabilita disciplina est 4, 1, 22.
Consequi victoriam 4, 7, 21. consecutus est, ut &c. 1, 3, 9. 1, 11, 3. 4, 5, 11. est plurimum 3, 8, 8. monitione, ut &c. 4, 7, 38. consecuti sunt sagittarii cum navigantem 1, 5, 5.
Conserere catenas ex vimine 1, 5, 21. consertum proelium 2, 4, 1.
Considere loco suo 4, 6, 3. post castra hostium 2, 5, 8.
Consideratus situs urbis 3, 9, 2.
Consilium adversus hostem est **Caesari** idem, quod &c. 4, 7, 1. Bantii Nolani cognitum 3, 16, 3. conjuratorum turbatum 1, 9, 1. relatum ad primos ordines 1, 5, 12. 4, 5, 8. simile 3, 16, 4. consilii & providentiae exemplis succincti duces erant prol. 1. obscurandi causa. 1, 1, 7. ostentatio 1, 8, 23. species 3, 2, 6. consilio Hannonis satisfacere 3, 16, 3. consilium convertere ad Mantinenses 3, 11, 5. inire defendendae Italiae 4, 7, 39. instruire 1, 8, 7. mutare 2, 7, 9. sequi 2, 7, 2. consilio deduci in loca iniqua 2, 7, 3. eodem celare alterum 1, 1, 9. inclinaram rem restituit 2, 7, 1. restituit sanitatem efferatis 1, 9, 2. consilia exemplorum obportuna prol. 1. hostium 1, 2, 5. discutere 4, 7, 31. hostilia 1, 8, 9. moderatiora 4, 7, 3. allicijus excipere 1, 2, 4. 3, 16, 4. hostium explorare 1, 2, 1. notat cívibus facere 1, 2, 3. Consiliis **Ipelatus** 1, 8, 8.
Consistere loco 4, 1, 8. ordinibus 4, 1, 43. & recedere cohortes in utraque latera 1, 6, 3.
Conspicere quemdam prope ex

animatum frigore 4, 6, 3. conspici ex luce utraque acies posuerat 1, 11, 10. conspectus exercitus 2, 5, 4. 2, 11, 4. conspecta Perlarum acies 2, 3, 3.
Conspectus concilii 2, 9, 5. exercitus 1, 11, 11. 4, 1, 40 & 43. in conspectum venire 4, 1, 13. in conspectu esse 4, 7, 26. hostium 2, 5, 18. Laccetanorum 3, 10, 1. popularium 1, 10, 4.
Conspicui & illustres hostes 2, 1, 12. conspicui sunt fulgore galearum 2, 3, 14. hostibus 2, 12, 3.
Conspicari numerum arborum 2, 5, 46.
Conspirare ad defectionem 2, 7, 3. ad transfugiendum ad Romanos 3, 16, 3.
Conspiratio permittit facere contumaces 1, 1, 1.
Constare ex diversis partibus 2, 3, 16. constat jugurthum memorem virtutis Romanorum 2, 1, 13.
Constantioris animi miles 2, 3, 1. constantiores ad pugnam milites 1, 11, 7.
Constanter haec sunt a dace prol. 1. minus 1, 11, 21. constantius adhortatus suos 3, 9, 3.
Constantia & magnitudo animi 1, 12, 1. fallaciae 3, 14, 1. major 4, 5, 6.
Consternari a mendacio 2, 4, 9. consternatus hostis 1, 12, 3. consternati equi horrore camelorum 2, 4, 12. milites 1, 12, 9. velut ostento 2, 9, 5.
Consternere tabulamentis dolia 1, 7, 1. consternunt redeunt in ordinem 2, 5, 31.
Constituere aciem 2, 1, 12. boves vehicularis adjunctos in prima fronte 2, 4, 17. castra per corpora cohortium 4, 1, 14. colloquia cum pluribus 1, 1, 7. copias in radicibus montis 2, 5, 34. exercitum 4, 1, 6. ingentis stature hominem in curru sublimem 1, 11, 10. Italicos novissimos 2, 3, 16. maslos quosdam in promontorio

I N D E X II.

- 8, 5, 45. statum belli 1, 3, 1.
 constituit occultare sollicitu-
 dinem 1, 1, 11, 1, 5, 13. rueri
 Italiam 1, 3, 3. constituitur
 merces ipsi 4, 4, 2. constitui
 in dextro cornu 2, 3, 1. consti-
 titurus census 4, 6, 4. consti-
 tuta dies 2, 3, 8.
 ad Constitutum adhortatus suos
 3, 9, 3.
 Construere cohortes continuas 3,
 3, 16. constructum cervulis val-
 lum incendit 1, 5, 2.
 Consuerudo custodita 2, 5, 8. in-
 noxia 3, 2, 2. naturalis adsi-
 stendi 4, 7, 34. nota 2, 5, 16.
 consuetudinem contemnere 2,
 1, 4. consuetudine inducti op-
 pidani 3, 2, 1. ex consuetudine
 excipiuntur 3, 16, 2.
 Consul occisus 2, 7, 11. Roma-
 nus 4, 5, 16. consulis injussu
 dimittere legionem 4, 1, 33.
 consuli accessit incolomis 4,
 5, 9. consulem emittere 4, 5,
 9. consulum vires 1, 1, 9.
 Consularis Porcius Cato 3, 4, 4.
 Postumius 4, 5, 3. M. Salina-
 ter 4, 1, 45. porcellas 2, 8, 5.
 Consulatus quartus 2, 4, 2.
 Consulere Senatuum 4, 1, 44. pro-
 vincias 1, 1, 8. sibi fuga 2, 3,
 3. valetudini domini 2, 5, 30.
 consuli debet occupatis velo-
 citate proli. 1.
 Consultationi praeberetur locus 3,
 2, 6.
 Consumere classem incendio 4, 7,
 14.
 Consummare reliqua victoriae 3,
 6, 5. victoriam 1, 11, 2, 2, 3,
 17. consummati milites 4, 3,
 12.
 Consurgere audentius ad obli-
 dendos hostes 4, 7, 33. ex silva
 1, 2, 7. consurrexit subita pe-
 ditum acies 2, 3, 14. consur-
 xerunt insidiatore 2, 5, 22.
 consurgendi a tergo spatium
 dare 2, 5, 33. consurrecturae
 (legiones) in perniciem ducis
 1, 9, 4.
 Contabulare naves binas procul
 a conspectu 3, 9, 8.
 Contrahere ora scutis, crura veste
 1, 5, 27. paludes algæ 2, 5, 6.
 Contemnere alba corpora 1, 11,
 17. consuetudinem 2, 1, 4. con-
 tempra paucitas 1, 6, 2, 3, 17,
 1. statura 4, 7, 5.
 Contemptus paucitatis 2, 12, 13.
 contemptum sui augere 1, 5, 16.
 contemptu sui hostem iuvare
 2, 5, 44.
 Contemplari fumum obortum 3,
 10, 5. contemplatus procul 1,
 2, 7.
 Contendere ad jugum cursu pe-
 destri 4, 6, 2. Thebas 1, 4, 3.
 fallum ad eos rumorem 1, 1,
 10.
 Contentus portione gregalium 4,
 3, 12. vino 4, 3, 1.
 Contentioni aut precibus mili-
 tum concedere animadversio-
 nem 4, 1, 39.
 Contextuntur rates materiis 1, 7, 2.
 Continere civitatem 2, 11, 2. ex-
 ercitus 2, 5, 3, 6, 6. sub
 vallo 4, 1, 14. militem simula-
 to timore 3, 17, 2. intra mun-
 nimenta 3, 17, 7. se adeo, ut
 dec. 3, 17, 9. intra castra 4, 7,
 42. moenibus 3, 11, 3. in val-
 libus 3, 5, 28. spectatorem 2,
 5, 31. suos castris de insidia-
 rum metu 1, 5, 28. in horam
 septimam 2, 1, 1, 2, 13, 7. in-
 tra castra 2, 1, 2, 11 & 15. per
 simulationem metus 2, 5, 36.
 Continenti jungere insulam 3, 13,
 6.
 Continentia universi exercitus
 notabilis fuit 4, 3, 13.
 Continuus imber 4, 7, 30. con-
 tinua pluvia 2, 5, 25. continui
 dies 2, 3, 4. continuæ cohort-
 es 2, 3, 16.
 Continuare sonum 1, 8, 9.
 Contingit ex sententia 2, 5, 33.
 contigit Curio infestare ho-
 stium fines 1, 8, 4.
 Contra Abydon 1, 4, 7. aliquem
 castra communire 1, 8, 3. edi-
 tum patris pugnare 4, 1, 40.
 fortissimos hostium ponere in-
 firmos 2, 3, 3. Marcellum
 pugnare 2, 2, 6. pactum facere
 2, 5, 41.
 Contrariae planities 2, 5, 38. con-
 traria pignora 1, 8, 6.
 Contrahere aciem in abeyntes 2,
 1, 5.

I N D E X II.

- 6, 6. copias 1, 1, 6. 2, 7, 18.
 suos 1, 8, 11. contracta clades
 4, 5, 5. contractum proelium
 2, 4, 3.
 Contristati milites 1, 12, 5.
 in Contubernio suo filium ha-
 bere 4, 1, 12. in contubernia
 distribuere 3, 5, 1.
 Contubernalem filium perpet-
 uum habere 4, 7, 11.
 Contumaces conspiratio potuit
 facere 1, 1, 1.
 Contumelia exasperati 1, 11, 4.
 Confusa ferocia 1, 1, 8.
 Conturbationem sedare 1, 12, 10.
 Convenire in locum 2, 13, 3.
 Convertere aliquid in hortatio-
 nem 1, 12, 1, consilium ad
 Mantinenses 3, 11, 5. copias
 hostium in se 2, 5, 2. fortunam
 belli 2, 2, 11. nihil ex manu-
 bus in suum 4, 3, 15. oculos
 omnium in se 2, 11, 5. perfidi-
 am barbari ad utilitates suas
 1, 1, 6. conversi in illos loco-
 rum iniquitas 1, 5, 24. con-
 versam agmen 1, 1, 11. 1, 5,
 73. 2, 5, 5. conversi ad proe-
 lium iustum 2, 7, 8. hostes 3,
 77, 6. conversae in suos qua-
 drigae 2, 3, 17.
 Conversario pristina castrorum 2,
 4, 10.
 Convivia instituta sub id tempus
 3, 15, 6. licentiora 1, 1, 5. con-
 vivii & balneo abstinere 4, 1,
 26.
 Convocata in theatrum multitu-
 do 4, 7, 22.
 Convulnerare 2, 5, 31.
 Coorta acies a latere 2, 5, 37.
 Copia ingens alimentorum 3, 15,
 4. lignorum simulata 4, 7, 8.
 navium aut pontis faciendi 1,
 5, 4. aut materialium 1, 7, 2.
 copiam vini epularumque prae-
 bere 3, 3, 2.
 Copiae Antiochi 2, 4, 4. ipsi su-
 perant 3, 15, 6. Caesaris me-
 diae 3, 14, 1. ceterae 1, 5, 5.
 commutatae 2, 5, 34. delerae
 ab Ambiorige 3, 17, 6. duplici-
 tae 1, 1, 9. equestres 2, 5, 33.
 fusae fugataeque 2, 4, 4. ho-
 stium 2, 5, 2. 4, 2, 4. praedi-
 ctae 2, 5, 31. robustissimae 2,
 3, 3. triduo receptae 1, 2, 6.
 universae 3, 17, 7. copiarum
 fiducia magna 4, 7, 7. pars 2, 3,
 4. 2, 5, 1 & 17. 3, 10, 5. par-
 tes firmissimae 3, 9, 4. copias
 ad situm movere 1, 8, 3. con-
 jungere 1, 4, 9. contrahere 1, 1,
 6. 2, 1, 18. educere 1, 5, 9 &
 22. 2, 5, 22 & 34. evadere 2,
 13, 4. habere 4, 7, 20. Hasdru-
 balis excidi capit 1, 1, 6. ho-
 stium cingere 2, 3, 6. offen-
 dere 1, 5, 3. praetercuntes re-
 cognoscere 4, 6, 3. reducere in
 castra 3, 2, 1. tenere 2, 5, 4.
 universas cingere plaustris 4, 7,
 13. in copias hostium incidere
 4, 5, 16. copiis abundare 3, 4,
 3. omnibus circum 3, 2, 1. par-
 vis necesse habet decurrere 1,
 17, 2. sustinere obsidionem 3,
 11, 6.
 Cordi sunt illis haec volumina
 prol. 1.
 Corbulo (Domitius) 4, 1, 21 &
 28. 4, 2, 3. 4, 7, 2.
 Corcyrei 1, 13, 11.
 Coria madescentia, & igne siccata
 4, 5, 18. coriis teguntur sco-
 ta 1, 7, 6.
 Corinthus capta 4, 3, 15. Coria-
 thum tenere praesidio 3, 12, 2.
 Coriolanus populationem patri-
 ciorum agrorum inhibuit 1,
 2, 1.
 Cornelius Cossus Consul 1, 5, 14.
 4, 5, 3. P. Nafica, D. Junius
 Coss. 4, 1, 20. Rufinus Cos. 3,
 6, 4. P. Scipio Africanus 2, 3, 4.
 Cornu alterum 2, 7, 10. cedas
 2, 8, 2. dextrum 2, 3, 1, 2, 21 &
 22. 2, 4, 11. 2, 7, 11. sinistrum
 2, 3, 1, 20 & 21 & 22. 2, 7, 17,
 utrumque 2, 3, 20. cornu ad
 praecipitum procedentis 2, 3, 7.
 configata 2, 3, 3. cornibus prae-
 valere 2, 3, 4.
 Cornicines canere iussit 3, 3, 6.
 Cornicularius Tribuni Caesaria-
 nus 3, 14, 1.
 Coronae ambitus longus 1, 1,
 23. corona circumfusus exte-
 rior 3, 17, 4.
 Coronati equites 3, 8, 2.
 Corpus hidoriarum immensum
 prol. 1. corporis cura 2, 1, 5.
 pass

INDEX II.

- pars aegra 4, 7, 17. ex corpo-
 re uni demandata reditus cura
 4, 2, 8. corpora alba & um-
 bratica 1, 11, 17. captivorum
 pecorumque caesa 1, 5, 20. co-
 horum 4, 1, 14. hominum
 coloratio 1, 2, 9. corporum
 vitia 4, 7, 1.
 Corrigere exercitum socordis du-
 cum corruptum 4, 1, 1. cor-
 recta disciplina 4, 2, 3.
 Corrumperé legatos 1, 8, 8. po-
 pulares ad defectionem 3, 16,
 1. corrumpi delidia 4, 1, 15.
 corrumpitur disciplina 4, 14, 1.
 corruptus ad prodicionem 3, 3,
 5 & 7. praemiis 1, 3, 1. du-
 cum socordia exercitus 4, 1, 1.
 corrupta aqua elleboro 3, 7, 6.
 legio ad prodicionem 3, 11, 2.
 Corrices pro scutis militibus da-
 re 1, 7, 5.
 Cossus Cornelius Magister equi-
 tum 2, 8, 10.
 Cothurni altissimi 3, 11, 10.
 Cotra. (Aurelius) Cos. 4, 1, 22
 & 30. & Titus Sabinus le-
 gati 3, 17, 6.
 Crassus 2, 5, 34. M. 1, 5, 29. (P.)
 2, 4, 16. 4, 5, 16. 4, 7, 47.
 Crateri praedidio tenentur 3, 6, 7.
 Crebri erant (imbres) 2, 1, 15.
 crebros ignes fieri iussit 3, 11,
 5. crebris cum Hannibale col-
 loquiis efficere, ut &c. 1, 8,
 7.
 Credere epistolis 4, 7, 18. prin-
 cipibus de munitione 1, 1, 10.
 transfugae 3, 16, 3. credo, me
 ab his adjuvari, prol. 1. cre-
 dit Athenienses obsidioni suffi-
 cere 1, 3, 6. Darium remanere
 1, 5, 25. suos ruptura impe-
 rium 1, 10, 2. credidit una-
 quaeque urbium sibi soli im-
 peratum 1, 1, 1. credi transfu-
 gae non oportet 2, 1, 30. cre-
 duntur, a Diis monstrata 1, 11,
 13. credimus inimici sumus Cy-
 ro 3, 3, 4.
 Crudelitatem Sempsonii elicere
 2, 5, 23.
 Crepusculo ad coenam vacare 4,
 3, 7.
 Crescit Romanis animus 2, 4, 2.
 Crebris tonsasum mulierum ad
 fones efficiendos usi 1, 7, 1.
 Crisaeorum oppidum 3, 7, 6.
 Crispinus, classis praefectus 4, 7,
 16. (T. Quinctius) 4, 7, 18.
 Crotus 1, 5, 4. 2, 4, 12. inclu-
 sus Sardibus 1, 8, 1.
 Crotona mittere captivam 3, 6,
 4. oppidum obsidere 3, 6, 5.
 Crotonienses 3, 6, 5.
 Cruor hostilis 1, 12, 4.
 Cruentus gladius 3, 4, 9. cruen-
 ta pectora 1, 12, 4.
 Crura iactare ad sudorem 4, 7,
 14. veste, ora scutis contingere
 1, 5, 27. curibus, velut gu-
 bernaculis dimissis cursum di-
 rigere 3, 13, 6.
 Crucibus adagere ignaves 4, 7,
 14.
 Culpae causa 1, 8, 8.
 Cum Claudio Nerone ageres, 5,
 19. commatibus auxilia ex-
 cipere 1, 8, 10. fasciculus ad
 tumultum recurrere 3, 1, 6.
 iactura repelli 2, 4, 4. infirmi
 equi cauda luctantur 1, 10, 1. 4,
 7, 6. Laelio ire 1, 2, 1. magno
 strepitu invadere portum 3, 9,
 10. praedidio urbem obtinere
 3, 3, 1. successu renavigare 4,
 7, 44. tumultu decurrere ad
 partem 3, 9, 10.
 Cunctans exercitus 2, 8, 5. signi-
 fer 3, 8, 2. cunctantes equites
 2, 8, 9. 4, 5, 7.
 Cunctatoris filius, Fabius Maxi-
 mus 3, 9, 2. women 1, 3, 3.
 Cunctationem simulare 1, 11, 1.
 Canis infirmare aciem triplicem
 2, 3, 20.
 Cuniculum agi simulat 3, 8, 1.
 cuniculis fontes avertere 3, 7,
 2.
 Cupis conditus sal 3, 14, 3.
 Cupit ea maxime fieri 1, 1, 6.
 Cupidus mortis 4, 7, 5.
 Cupiditas proelii 1, 11, 19. pu-
 mand 2, 5, 22. vitae 4, 5, 6. a
 cupiditate decernendi anere 1,
 10, 3.
 Cura corporis 2, 1, 5. detractae
 libertatis 2, 11, 3. nostra va-
 luit prol. 1. paucorum 2, 12,
 4. reditus 4, 2, 8. tanta 4, 1,
 5. curae esset tribunis 1, 2, 1.
 Curare corpora intra noctem se-
 pelien-

INDEX II.

gellenda 2, 10, 1. partem corporis agram 4, 7, 37. ut &c. 1, 4, 13. per equites agendum pecudum genus 4, 7, 20. curatum, ne quis effugeret 2, 5, 31.
C. Curio Cos. 4, 1, 43. Curionis animus 2, 5, 40.
M. Curies 2, 2, 11. 4, 3, 12. adversus Sabinos manum misit 1, 8, 4.
Cursor (Papirius) 3, 3, 1.
Cursus effusus 2, 3, 38. ingens 3, 17, 7. magnus 2, 7, 6. pedestris 4, 6, 2. praetoriae navis 1, 1, 2. prosper 2, 13, 11. cursum dirigere 3, 13, 6.
Curvati pabulo 2, 5, 31.
Cuspide transfigere vigilem 3, 12, 2.
Custodes angustiarum 1, 4, 7. certi 2, 13, 1. decepti 3, 2, 9. remissiores 2, 13, 8. securi 1, 4, 6. custodibus praecepit, ut &c. 1, 8, 11. a custodibus recipi 3, 5, 6.
Custodia est nocte in statione 2, 2, 14. summa 2, 11, 5. tacita 2, 5, 30. custodiae tradita quatuor millia accantur 4, 1, 38. ex custodia effugere 3, 6, 4. custodiae remissiores 3, 3, 2. custodias agere 3, 13, 2.
Custodire exitus 1, 5, 27. frenum 1, 4, 11. opportunitatem loci 1, 4, 13. custodiri negligentius captivos 1, 8, 5. parum diligenter 2, 9, 6. custodita constructo 2, 5, 8. custodiendis nocentibus adtendere 1, 9, 3.
Cyanae maris angustiae 1, 4, 13.
Cypros insula 4, 7, 45.
Cyrestes natione 1, 1, 6.
Cyrus dux & rex Persarum 1, 11, 19. 2, 5, 5. 3, 3, 4. 3, 8, 3. Cyri auxilia 4, 2, 5 & 7. comes Zopyrus 3, 3, 4. Cyro inimicissimus 3, 3, 4.
Cyzicum accedere 3, 9, 6. obpugnare 3, 9, 6. 4, 5, 21.
Cyziceni obsessi a Mithridate 3, 13, 6.

D.

Daci 2, 4, 8. **Dacorum dux**, Scorylo 1, 10, 4.

Damnari a populo 4, 1, 45.
Damnationis ignominia 1, 8, 1.
Damnium duplex 2, 5, 31.
Dardanicum bellum 4, 1, 43.
Dare aurum sponso pro nuptiali munere 2, 11, 5. cortices militibus pro scutis 1, 7, 5. exitum Hetruscis 2, 6, 7. facultatem configendi neque abeundi 2, 1, 5. libertatem fortibus 4, 7, 24. locum alicui ad fugam 2, 6, 9. missionem ultro minaci vultu 1, 9, 4. occasionem Carulo 1, 5, 3. Consuli ad extrahendum exercitum 1, 5, 15. 4, 5, 10. recedendi 3, 11, 2. operam, ut &c. 2, 2, 1. poenam 4, 5, 14. pondus grande auri dono alicui 4, 3, 2. praeceptum alicui 2, 3, 16. quietem castris 2, 5, 30. se retro 4, 1, 8. signum adventus Poenis 1, 1, 9. itineri 2, 13, 6. receptui 1, 12, 11. 2, 5, 25. spatium ad evadendum 2, 13, 10. consurgendi a tergo 2, 5, 33. manipulis 2, 3, 16. tabellas gubernationibus signatas 1, 1, 2. terga 2, 4, 3. 2, 5, 31. venenum Pyrrho 4, 4, 2. vestem alicuius militi 2, 5, 15. viam fugae 2, 6, 5. 4, 7, 16. usum linguae Latinae 2, 4, 10. voce gestumque 2, 7, 14. daturum se ampla praemia his pollicitus est 1, 11, 2. dedit navibus decursum super catenam pondus in proras versam 1, 5, 6. datur reliquis ex legione hordeum 4, 1, 37. victoria Alexandro 1, 11, 14. est hominibus via 2, 6, 1. opera 3, 4, 6. datum est hordeum ex Scio velut relegatis 4, 1, 25. praeceptum, ut &c. 4, 7, 31. signum 1, 11, 10. 2, 1, 15. 2, 4, 17. 3, 5, 15. 3, 3, 5. 3, 9, 2. militibus 4, 7, 22. profectionis 4, 1, 33. tempus militi ad requiem brevissimum 2, 10, 2. data pollicita 3, 16, 3.

Darius reliquit cautes arque afinos in castris 1, 5, 25.

Datames, dux Persarum 2, 7, 9. De captivitate Jugurthae res parum proceffit 1, 8, 8. consilio delapsa fax 1, 12, 6. condicio-

bus

INDEX II.

- bus pacis agitare 1, 5, 17. mittere legatos Carthaginem 1, 11, 4. eventum trepidat inventionis proli. 1. exercitu toto electi viri 2, 3, 2. fuga cogitare 2, 2, 14, 5, 17, 7. industria 1, 2, 1. 1, 4, 13. 1, 5, 16. 1, 8, 5. 3, 10, 3. metu insidiarum 1, 5, 28. nocte surgere 4, 3, 7. pace agere 1, 4, 6. rebus omnibus certior fieri 3, 13, 8. reditu cogitare 2, 5, 31. summa rerum decertare 3, 6, 1.
- Debellare barbaros 2, 2, 5. inrequerum facilius 2, 9, 1. Parthos & Labienum 2, 5, 36.
- Deberi adhuc institutae arbitror operae proli. 1.
- Decedere in summa paupertate 4, 3, 4.
- Decellia 1, 3, 8.
- Decernere 2, 3, 4. in angustiis Salaminis 2, 2, 14. ne &c. 3, 18, 3. decernendi necessitas 2, 1, 12. a decernendi cupiditate arcere suos 1, 10, 3.
- Decertare acie 1, 3, 2. 4, 7, 5. navali 2, 5, 47. adversus Corcyreos 1, 12, 11. copulis parvis 1, 11, 2. proelio navali 2, 5, 45. decertandi morae 2, 1, 8. necessitas 2, 3, 8. decertatur acie 3, 3, 4.
- Decidere in castra 1, 12, 10. in concilium medium 2, 9, 5. in fossas 2, 9, 7. decidens equus 4, 5, 17. decidentes aquae 3, 9, 2.
- Decipere procul visentes marinae specie beluae 3, 13, 6. deceptus vanitate spei 2, 5, 40. deceptum se hoc aiebat 4, 2, 9. decepti custodes 3, 2, 9. Himeraci eventu 3, 10, 3. Megarensis facie 4, 7, 44. Poeni specie 1, 4, 12. sunt a remanentibus 1, 4, 10.
- Decius collega & Fabius 1, 8, 3. P. Tribunus 1, 5, 14. 4, 5, 9 & 15. Decium clauit, obseditque 1, 5, 14.
- Decem anni 3, 5, 2. millia Bojorum 1, 2, 7. hominum 2, 5, 31. militum 1, 1, 9.
- Decimum quemque militem sorte duum fusi percutere 4, 1, 34. decima legio 1, 11, 3. 4, 5, 12.
- Decimani praecipuae fortitudinis testimonio cognoscitur 1, 11, 3. 4, 5, 11.
- Decimare cohortium militem 4, 1, 37.
- Deni ordines 2, 3, 22. pedites 4, 1, 6.
- Denarii centum 4, 5, 20.
- Decimus Brutus 3, 13, 7.
- Decrescens Luna 1, 1, 16.
- Decurrite a colle transverso magno tumultu 2, 4, 1. a tergo clamore sublato 2, 4, 7. ad partem cum tumultu 3, 9, 10. in castra 2, 12, 4. in hostes subiectos 2, 2, 4. in vallem mediam 1, 5, 15. 4, 5, 16. ptp fronte aciei 2, 2, 12. decurrit Euphrates omisso alveo 1, 1, 6. decurrunt omnes 1, 4, 10. decurri ex colle in hostium terga potest 2, 4, 2.
- Decursum super caenam dedit navibus 1, 5, 6. decursu Mithridatem superare 2, 2, 2.
- Decurere virga eminentia papaverum capita 1, 1, 4.
- Dedecus servitutis effugere 4, 5, 16.
- Dedere castella advenienti hosti 1, 8, 11. se 3, 2, 1. 4, 5, 23. alicui sponte 4, 4, 1.
- Deditus licentioribus convivis 1, 1, 5.
- Deditionis sub specie 2, 5, 28. ad deditionem compellere oppidanos miseratione suorum 4, 5, 21. siti Isauram oppidum 3, 7, 1. compelli fame 3, 15, 6. in deditionem accipere Gabios 3, 3, 3. populos 4, 7, 25. plurimos 3, 17, 7. venire 3, 5, 1.
- Deducere agmen in Thraciam 1, 6, 3. copias ad naves 1, 5, 5. hostem in campos 2, 5, 18. in loca 2, 5, 32. Lucullum in insidias 3, 10, 7. Poenos in plana 2, 2, 11. deduci in insidias 3, 10, 6. consilio in loca iniqua 2, 7, 3. deductus in inferiorem collem 1, 5, 11. deducta fossa 1, 5, 4. deducti in loca iniqua 2, 5, 10 & 36. deducta praesidia 3, 6, 1.
- Defesse partibus 2, 5, 23.
- Defendere sua 1, 5, 16. defenden-

I N D E X II.

- dendum consensus 3, 9, 5. de-
 fendendae civitatis gratia 3, 10.
 5. ad defendenda sua descendere
 1, 8, 3. defenſi amne a tergo 2,
 2, 10.
 Defensio nudatae munitiones 3,
 9, 10. defensores rari 3, 17, 1.
 defensorum paucitas contenta
 3, 17, 1. defensoribus vacua
 urbs 3, 2, 5, 3, 6, 3. castella 3, 9, 3.
 Defensiones urbium 3. praef.
 Deferre imperium alicui 2, 6, 2.
 deferuntur honores ei a popu-
 lo 4, 5, 6.
 Desicere 3, 8, 2. a Romanis 1, 8, 6.
 4, 5, 22. ad mores Alexandri-
 nos, virumque 1, 1, 5. non so-
 lum animo, sed & lassitudine
 2, 1, 15. descendendi voluntas 4,
 7, 22. deseri frumento 3, 15, 4.
 lignis 2, 5, 13. sparto 1, 7, 3.
 usu navium 1, 7, 1.
 Desfectionis causae 1, 12, 8. ad
 desfectionem corrumpere popu-
 lares 3, 16, 1.
 Defectus lunae 1, 12, 8.
 Desigere palos in terram 2, 3, 17.
 defixi pali 2, 3, 18. defixa pila
 2, 1, 7.
 Desituere ad oppidum 3, 14, 2.
 Defunctus dominus 3, 18, 2. de-
 functi in paupertate 4, 3, 5. de-
 functorum in modum strati ja-
 cent 2, 5, 12.
 Dejacere muros 1, 1, 10. se in al-
 veum 2, 13, 5. defecti jugis Cal-
 lidromi 2, 4, 4.
 Delapsa de coelo fax 1, 12, 6.
 Delere exercitus 2, 5, 22. dele-
 ti Poeni 2, 10, 2. delorae co-
 pia 2, 17, 6.
 Deligere decem millia militum
 1, 1, 9. firmissimos quosque 1,
 4, 7. locum castris 1, 5, 3. de-
 lecti ex toto exercitu 4, 7, 29.
 Delictor 4, 1, 3.
 Delicior usus 4, 1, 1.
 extra Delictum esse 1, 9, 3.
 Delicere 2, 1, 13. 3, 9, 4. ad
 extremas arbores 1, 6, 4.
 Delinium vacua auxiliis 3, 6, 2.
 Delphis suffulit signum 1, 11, 11.
 Delusus hostis imagine vana 1, 5,
 22.
 Demandata reditus cura uni ex
 corpore 4, 5, 8.
 Demissio fidei 1, 12, 9.
 Demittere exercitum 1, 2, 7. fa-
 rinam dolis secunda aqua 3,
 14, 2. pecora secunda aqua 3,
 14, 4. demissus extensis evasit 1,
 5, 21. exercitus in angustias 1,
 5, 16. in vallem 1, 5, 15. 4, 5,
 10. per saxa Tarpeja 3, 13, 1.
 Densus ordo 1, 5, 5. densa acies
 2, 3, 12. densi palis 3, 17. den-
 siores nebulae 2, 5, 21. den-
 sissimae opacitatis lucus 1, 11,
 10.
 Denuntiare alicui 3, 12, 1. de-
 nuntians Philippus 4, 5, 12. de-
 nuntiare omnibus idem notum
 fuit 1, 1, 1.
 Denuntiatione concitatus 1, 11, 6.
 Depellere praesidium facile 1, 10,
 8. depulit hostem superiore ad-
 gressus loco 2, 5, 27. ventus or-
 namentum 1, 12, 5.
 Dependens insulae more orna-
 mentum 1, 12, 5.
 Deponere ferrum 4, 7, 17. fra-
 gmenta apud aliquem 3, 4, 6. in-
 tra munimenta rerum prefo-
 ssima 1, 11, 5. onera 1, 5, 3.
 deposita opera 3. praef.
 Depopulari agrum hostium ultro
 4, 7, 13. agros Chalcidensium
 3, 11, 1.
 Deposcere pugnam 1, 11, 1. 2, 1,
 8. inconsulte 4, 7, 6. & acci-
 pere trecentos milites 1, 5, 15.
 4, 5, 10.
 Deprecari ignominiam 4, 5, 2.
 Deprehendere exploratorem intra
 castra sua 4, 7, 7. deprehensus
 ab multitudine 1, 5, 23. apud
 AEserniam inter angustias 1, 5,
 17. in loco edito 2, 5, 15. lo-
 cis iniquis ab hostibus 1, 5, 14.
 4, 5, 9. deprehensa perfracta 4,
 7, 22.
 Depressus locus 1, 5, 24.
 Depugnare adversus Teutones 4,
 4, 6.
 Descendere ad conditiones im-
 peratoris 2, 10, 1. ad pugnam
 2, 1, 11. 2, 5, 41. ad sua de-
 fendenda 1, 8, 3. in aciem 1,
 11, 11. in plana 2, 5, 18. in
 proelium 2, 1, 10. in terga ho-
 stium 2, 4, 6. sponte 4, 6, 2.
 undique 4, 5, 10. descendit ho-
 stis

I N D E X II.

his ad obprimendos eos 1, 5, 15.
 descendentes adosiri 3, 17, 9.
 Desoensus erat unus ex colle 1,
 5, 24, per colles 2, 12, 4.
 Desciscere 1, 8, 6. ad Julium Ci-
 vilem 4, 3, 14.
 Descriptio priorum (librorum) 4.
 prol.
 Deserere aliquem 2, 7, 8. castra
 instructissima omnibus estu-
 lentis 2, 5, 14. exercitum 4, 1,
 20. Italiam 4, 7, 19. Aemp. 4,
 1, 44. desertus exercitus Ro-
 manorum 2, 7, 1. deserta re-
 gio 2, 5, 13. desertum vallum
 prorurare 2, 5, 8, per deserta A-
 fricae itinera 1, 7, 7. & con-
 fragosa emenius quatruidi iter
 3, 1, 2.
 pro Desertoribus fugientes caedi
 4, 1, 29.
 Desiderare navigia 2, 6, 1. desi-
 derata sunt quinque millia 2,
 3, 21.
 Desidia corrumpi 4, 1, 15.
 Desistere coepto 3, 6, 4. itinere
 3, 11, 5.
 Desilire 4, 6, 2. equis 2, 3, 22.
 Desolata urbe 3, 4, 6. desolatos
 agros per diversa incendere 1,
 8, 4.
 Desperare Aemp. 4, 5, 4. despe-
 rantes Carthaginienses 2, 2, 11.
 Desperatio & ira 2, 1, 11. possi-
 dii adventantis 2, 9, 2. in de-
 speratione esse 3, 17, 2.
 Desipienda propter equorum de-
 formatum 1, 5, 16.
 Desponsata virgo principi gentis
 2, 12, 6.
 Destinare castris edium sollem
 1, 5, 11. destinata eo 1, 4, 3.
 destinant deficere 1, 8, 6. na-
 vigare Syracusas 1, 4, 12. destina-
 tum iugum 4, 6, 2. destinato
 ei facinorose visus sum proel. 1.
 Destinamenti fidem facere 2, 5, 38.
 Destinare Imperatorem 2, 8, 13.
 Aemp. 4, 7, 19. destitit decus
 morte 2, 4, 2. destitimus Labie-
 nas 2, 5, 36. propugnaculis
 3, 6, 4. destituta Mantinia au-
 xilio 3, 11, 5. urbe alimentis
 3, 4, 3. destituit Phocenses 3,
 11, 2. destitutae res obitu servi
 4, 3, 1. postea praefidio 3, 9, 5.

destituta propugnatoribus mi-
 nimenta 2, 5, 26.
 Detegere medicum regi 4, 4, 2.
 paucitatem 2, 4, 8. detecta ar-
 ma velut in acie 4, 1, 43.
 Detestabiles epulae 3, 5, 1.
 Detinere cohortem in statione 2,
 12, 1. hostem infirmum 2, 9,
 1. hostes per totam noctem 2,
 12, 1. insequentes 2, 13, 5.
 detinuit hostem adgressus 2, 1,
 5. detentos eos tradit habilio-
 ribus 4, 7, 42.
 Detrahere Craterum 3, 6, 7. im-
 perium 4, 1, 22. militiam 4, 1,
 25 & 43. proelium 1, 11, 1. pu-
 gnam 1, 2, 9, 2, 1, 3.
 Detrahere regi fiduciam proelio
 2, 5, 33. vallum 3, 17, 6. de-
 tracta libertas 2, 11, 3. frenas 2,
 8, 9.
 Deturbari ex classe Poeni 4, 7, 12.
 Detrimentum sentire 3, 17, 4.
 Devenire in patentos campos 2, 5,
 40.
 Devertete in domum alicujus 4,
 1, 10.
 Devincere Cyrum 2, 5, 5. Hirtu-
 lejum proelio 2, 3, 5. devicit
 hostem adortus 1, 12, 3. devi-
 cta Thracia 2, 11, 3. devictae
 civitates 1, 1, 1.
 Devolare illuc 3, 13, 8.
 Devovere se pro Rep. in Magi-
 stratu 4, 5, 15.
 Deusti vastatique (agri) 1, 8, 1.
 Deus spondens victoriam 1, 11,
 14. Deum ducem secutus 3, 9,
 1. Deum responso pugnare 1, 10,
 3. deorum maximus Jupiter 1,
 12, 12. deos Atheniensibus ad-
 esse 1, 11, 10.
 Dextrum cornu 1, 3, 1, 2, 21 & 22.
 2, 4, 11. 2, 7, 11. latus 2, 3, 22.
 2, 5, 31. dextra vine pars 1, 6,
 1. dextrae sunt praecisae com-
 prehensis in furro 4, 1, 16. de-
 xteras transfugasum praecidere
 4, 1, 42.
 Dianae templum in collis religio-
 sum 3, 2, 3.
 Dicere, Deos Atheniensibus ad-
 esse 1, 11, 10. ius 4, 5, 14. ob-
 muniturando 4, 6, 2. pro sen-
 tiones 1, 11, 3. 4, 5, 17. dictum
 est super de legione 1, 6, 1.
 adver-

adversus Dictum alicujus pugna-
re 4, 1, 39. dictorum & factio-
rum exempla prol. 1.
Dicat illi ratio 3, 6, 1.
Dictator L. Papius Cursor 4, 1,
39. Servilius Priscus 2, 8, 8.
dictatores Carthaginensium 2,
1, 4.
Didicare 4, 7, 25.
T. Didius 2, 10, 1. aptari jussit
milites ad pugnam 1, 8, 5.
Diducere aliquid in tres libros
prol. 1. ordines 2, 3, 12, 2, 6,
4. proelium equestre 2, 3, 23.
vires (suspectione proelii 1, 8, 5.
diducto exercitu vires minuire
4, 7, 31. diducti buculi 1, 5,
26. diductae in latera vires 2,
3, 8.
Dies festus 3, 2, 7 & 8: 3, 3,
2. frigidior solito 1, 4, 7.
inclinator 2, 1, 5 & 13. ortens
2, 1, 2 & 15. posterus 1, 40
1, 2, 5, 20. 2, 9, 1. 2, 10, 1.
4, 1, 43. 4, 3, 13. 4, 7, 30 &
42. pugnae 1, 12, 9. reliquus
2, 13, 7. Saturni 2, 1, 17. unus
3, 11, 4. constituta 2, 3, 8. po-
stera 1, 1, 12. 2, 4, 6. 4, 7, 22.
praefitura 1, 2, 6. proxima 1,
1, 7. tota 1, 11, 19. diei hora
sexta 2, 1, 2. die ac nocte im-
bre continuo vexatus 4, 7, 30.
eodem epistolas reddi jussit ci-
vitatibus 1, 1, 1. pugnare 1, 11,
7. dies aliquot 1, 5, 19. 2, 5, 8. 4,
1, 33. continui 2, 3, 4. festi 4, 7,
13. dierum complurium cibaria
portare 4, 1, 1. dies sacros Mi-
nervae celebrare 4, 7, 13.
Differre pugnam 2, 1, 10. differ-
ri 3, 1, 1.
Difficile id est propter saxorum
asperitatem 2, 3, 38. difficilior
res 2, 3, 14. difficillima loca 1,
5, 1.
Difficultas expugnandi Delmi-
nium 3, 6, 2. necessitatum do-
mesticarum 4, 7, 37. difficulta-
tes inmensae 4, 2, 5. superan-
di annis 2, 5, 20.
Diffidens paucitate suorum 1,
8, 5.
Diffidentia simulata 2, 5, 4. dif-
fidentiam simulare 2, 5, 20.
Diffundere famam 2, 4, 20. 3, 7,

4. rumorem ad castra 4, 7, 26.
diffundi spe praedae 2, 5, 9.
Digesta Strategemata non exigua
(scrupulo 4. prol.
Digito hostem ostendere 2, 7,
12.
Digressi Parthi 1, 13, 7. Poeni 1,
4, 11. Thebani ad tutanda moe-
nia 1, 4, 3.
Dilabi ad tutelam aliarum (ur-
binum) 3, 6, 3. dilabitur aliqua
pars ejus 2, 5, 18. dilapsas in
fugam 3, 8, 3. dilapsa ex mo-
re maxima pars 2, 1, 18.
Diligenter custodias agere 3, 13,
2. parum custodiri 2, 9, 6.
Diluere existimationem 1, 1, 19.
Dimicare adversus Lacedaemo-
nios 1, 11, 6. Pharnacem 2, 2,
3. apud Tigranocerta 2, 2, 4.
ardentius 1, 11, 5. contra Gal-
los 2, 4, 5. classe 1, 12, 12. cum
bonis civibus 2, 8, 11. fortius
2, 6, 9. fortius ob desperatio-
nem 2, 6, 6. in planicie 2, 2,
9. segnius 2, 8, 1.
Dimicatio infausta 4, 7, 38. di-
micationis evenus 2, 9, 6. di-
micationi alienum tempus 2,
1, 11. nocturnum eligere tem-
pus 2, 1, 12. dimicatione amitte-
re collegam Marcellum 4, 7,
38. a dimicatione & nauticis
ministeriis impediri 4, 7, 10.
dimicationum eventus praedi-
ficere 2, 11, 12.
Dimidia pars exercitus 2, 3, 21.
Dimittere aliquem lacum 4, 7,
26. auxilia 3, 6, 4. boves no-
ctu 1, 5, 28. Consulem 1, 5,
14. exercitum ad quiescendum
1, 5, 19. 2, 12, 1. legatum cum
ignominia 4, 1, 37. legatos 2,
7, 4. 3, 11, 1. legionem in-
fusu Consul 4, 1, 32. litens
circa municipia totius Italiae
4, 7, 32. pecora in hostiam praedi-
cia 3, 15, 5. servos litasque
ad munera 2, 1, 6. socios Latini
nominis benigne 4, 7, 25. suos
pabulatum 2, 13, 6. M. Ther-
mum 1, 8, 10. Zopyrum ad hostes
3, 3, 4. dimissus de industria e-
quus 1, 2, 1. ingens litarum nu-
merus 4, 1, 1. dimissum (e Hispa-
nia) excessarum accepit 1, 5, 29.
dimissa

I N D E X II.

dimissa avis necata 4, 5, 14. dimissi Syraculas occulte redeunt 1, 8, 11. dimissis crucibus, velut gubernaculis, cursum dirigere 3, 13, 6.
 Diodorus 3, 16, 5.
 Dionysius, Syracusanorum tyrannus 1, 8, 11, 3, 4, 3.
 Dirigere aciem 2, 1, 4, 2, 2, 7 & 12, 2, 3, 8, 2, 4, 4, 2, 5, 24. cohortes in dextram irae pariter 1, 6, 1. cursum 3, 13, 6. morem obambulandi in impetum 3, 2, 1. phalangem duplicem 2, 3, 10. scrobes ante aciem 2, 12, 2. telis in aliquem 3, 3, 4. directa acies 1, 12, 3, 2, 3, 1, 2, 5, 27.
 Dirimere iurgium 3, 2, 10. proelium 2, 10, 1. seditionem 1, 8, 6. dirimebantur adversarii spatio 2, 2, 8.
 Diripere castra 2, 12, 4. civitates 3, 6, 1. oppidum 4, 7, 23. pecuniam 4, 5, 1. sarcinas 1, 6, 1. artem 3, 16, 5. diripi naves posse, mestitus est 3, 16, 5.
 Divere munimenta 1, 1, 1. Rhegium oppidum 4, 1, 38. Thebas 1, 11, 6.
 Discedere 3, 11, 4, ab ordinibus, signisque 1, 5, 3. a signis 2, 12, 2. in latera 2, 3, 14.
 Discessus aestus matutini 3, 9, 1. discessum suum ab Hannibale sentiri 1, 1, 9. discessu fallere Scythas 1, 5, 25.
 Discernere perquam similem naturam proli. 1. discreta ad rem varietatem apte collocantur proli. 1.
 Discrimen anceps 2, 3, 3. proeliandi 1, 3, 6.
 Discere experimento 1, 10, 1, 4, 7, 6.
 Discincta legio in conspectu armati exercitus 4, 1, 43. discincti & galati centuriones 4, 1, 27. milites 4, 1, 43.
 Disciplina correpta 4, 2, 3. corrumpitur propter illam 4, 1, 41. militum lapsa 4, 1, 2. sollers 2, 12, 2. stabilita est omnium consensu 4, 1, 22. disciplinae centioris arbitratu 4, 2, 2. tenaces viri 4, 2, 2. vigor 4, 2, 1. adusfactus 4, 2, 4.

Discordiam movere 1, 8, 1. discordia consensus Romanorum distinguitur 1, 8, 1.
 Discumbatur non amplius quam duobus lectis apud Hannibalem 4, 3, 7.
 Discurrere in latera 2, 3, 10.
 Discursatione magna montes colustrare 1, 5, 28.
 Discutere consilia hostium 4, 7, 31. periculum 2, 13, 4. discussa seditio est 1, 9, 2.
 Dispensator fidelissimus 3, 16, 3.
 Dispergi ad contrahendas copias 2, 1, 18. dispersi in proximos agros 1, 5, 3. essent ad munera 2, 1, 6. milites 2, 13, 3.
 Disponere insidias adversus Byzantios 3, 11, 3. in insidiis suorum manum 3, 16, 3. tria millia levis armaturae 2, 5, 33. dispositi paucos adparere 3, 2, 10. dispositus cibus locis 3, 13, 8. exercitus circa latera viarum 1, 5, 24. miles per occultas 3, 10, 6. disposita classis 1, 4, 12. ob hoc erat legio 1, 6, 2. pars copiarum per lateras 2, 5, 1. dispositi in hoc ipsum insidiatores 3, 7, 3. ob hoc 2, 5, 33. ab Hannibale insidiatores consurrexerunt 2, 5, 22. nocte milites 2, 5, 24. dispositae insidiae 2, 5, 39 & 39, 2, 9, 7, 2, 12, 2. legiones in fronte 2, 3, 22. disposita primo libro exempla 2. proli.
 Dissidere de rebus in theatro 3, 2, 6.
 Dissidere 2, 5, 18.
 Dissimulare aliquid 1, 2, 9. dissimularum metus 1, 9, 4.
 Dissipare aciem 2, 8, 14. dissipari per elephantos ordines Romanorum 2, 2, 11. dissipatos est insidii fudit 3, 5, 19. trucidare 2, 6, 2.
 Dissociatus armis civilibus populus 1, 16, 4.
 Dissolvere metum 1, 12, 1.
 Dissipare paucis millibus passuum 2, 10, 2. distant castra a Puniciis 2, 1, 4. distantes inter se manipuli 2, 3, 16. regulae duae 3, 13, 6. distantia oppida 19, 30. septio 3, 1, 2.

I N D E X II.

- Distribuere** in contubernia 3, 5, 1.
insidias in montibus 2, 5, 19.
milites in supplementum legionum 4, 1, 43. **distributum** (exercitum) collocare in utroque viae latere 2, 12, 4. **distributa** inter suos Poenorum arma 4, 7, 12.
Distringere hostes 1, 8, 1. **propugnatores** domibus 3, 9, 8. **distringi** obpugnatione oppidorum 1, 3, 5. **distinguitur** Romanorum consensus discordia 1, 8, 1.
Diti patri sacer locus 1, 11, 10.
Ditioni suae subicere hostes 1, 3, 10.
Diversa pars 2, 5, 21. 3, 6, 1. 3, 9, 6. porta 3, 18, 1. **ripa** 2, 5, 20. **sententia** 4. **spol.** **diversae partes** 2, 3, 16. **diversa loca** 1, 4, 9. 1, 5, 26. in **diversum** advocatus 1, 5, 14. 4, 5, 9. **ex diverso** subitus se ostendit 2, 4, 3. **per diversa** incendit desolatos agros 1, 8, 4.
Dividere equitatum in cornua 2, 3, 16. **exercitum** per urbes 1, 3, 5. **pecuniam** 4, 5, 1. **praedam** militibus 4, 1, 45. **vigilias** ad fidem remanentium 1, 5, 17. **dividitur** Babylon media Euphrate 3, 7, 4. **divisus** equitatus 2, 5, 34. **est exercitus** 2, 5, 22. **divisi** in cornua equites 2, 3, 21.
Divinitus tamquam imperata ad omnia obediunt barbari 1, 11, 19.
Divus Augustus Vespasianus 2, 1, 17. 4, 6, 4. **Julius** 2, 3, 13. 2, 13, 11.
Diu edoctus exercitus 2, 3, 7. **diutius solito** 2, 1, 4.
Diuturna obsidio 3, 15, 6.
Docere barbaros, inconsulte pugnam exposcentes 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Delabris, id est, operibus hostis vincendus est 4, 7, 2.
Dolia jungere 1, 7, 1. **dollis** secunda aqua demittere farinam 3, 14, 2.
Dolis Hannibalis tentari 4, 7, 38.
Doloris auctor 1, 7, 2. **per dolorem** concitus 4, 5, 16.
Domitius Calvinus 3, 1, 2. **Cor-**
bule 2, 9, 5. 4, 1, 21 & 28. 4, 2, 3. 4, 7, 2.
Domum possidere 4, 1, 10. in domum alicujus devertere 4, 1, 10. **domuum fores** praefixae 4, 5, 23. **domos** abire 2, 11, 4. **remittere** paucos 2, 7, 7. **domibus** propugnatores distringere 3, 9, 8.
Domestica vastitas 1, 8, 4. **Domestici** fines 1, 3, 8. **Domesticae** necessitates 4, 7, 37.
Dominus defunctus 3, 18, 2. **Domini** valetudo 2, 5, 30. **plures** 4, 1, 10.
Donare equo, super verborum honorem 3, 16, 1. **donatus** allicui equus 4, 7, 36.
Dono dare grande pondus auri 4, 3, 2. **donum** Scipioni adferre aurum 2, 11, 5.
Donec confisteretur Lacedaemoniis 1, 5, 10. **impellerentur** 1, 6, 4. **instruoritur** expectatis 2, 12, 3. **persuasit** adversariis 2, 5, 31. **pugnam** deposcerent 1, 11, 1. **spatium** darent 2, 5, 33.
Dormientem videre vigilem 3, 12, 2.
Dos filiarum 4, 3, 4.
Dotare filiam inopem ex publico 4, 3, 15. **filias** publice 4, 3, 4.
Dubia mors 4, 1, 17. **dubium** proelium 2, 4, 11.
Dubie 2, 3, 16.
Ducere aciem adversus Parthos 2, 5, 35. **cervam candidam** insignis formae 1, 11, 13. **cohortes** 1, 5, 8. **cornu sinistrum** 2, 7, 11. **exercitum** 1, 4, 1 & 5. 1, 6, 1. 2, 5, 42. 2, 7, 6, 2, 12, 4, 4, 1, 8 & 24. 4, 6, 3. **exploratores** secum 1, 1, 3. **sodam** ante se 2, 5, 4. **ingentis** latitudinis 1, 5, 10. **folles** 2, 3, 17. in campos patentes 2, 5, 24. **vallum** 1, 5, 1. 2, 5, 25. **deci** circa ea (arma) equos imperavit 1, 11, 9. in **proelium** 4, 1, 44. **ductum** sors decimum quemque facti percutere 4, 1, 34. **ductos** forte vicinos secari percutere 4, 1, 35. **ductae** folles circa tentoria 1, 5, 11. **ducta** ab latere brachia 3, 17, 5.
Ductus aquarum 3, 7, 6. **Archelai**

I N D E X I I.

lat 2, 8, 11. Camilli 2, 6, 1.
 Dux ad bellum electus 3, 3, 3.
 clarissimus 2, 2, 6. Ligur 3, 9,
 3. tantus 1, 1, 8. ducis iussu
 diruere oppidum 4, 1, 38. mors
 2, 4, 9. perniciēs 1, 9, 4. si-
 gnum 3, 12, 1. summi nomen
 2, 3, 3. temeritas 4, 1, 49. duci
 necessaria munera 4, 6, 2. ducem
 ut Deum secutus 3, 9, 1. hostium
 instrunt in his proel. 1. iis se
 obtulit 1, 5, 14. tradidare 4,
 5, 4. se obferre 4, 5, 9. pro
 duce fuit obfessis nostris 4, 7,
 8. duces amissi proelio 4, 2, 8.
 callidissimi 1, 1, 9. consilii &
 providentiae exemplis succin-
 di proel. 1. litherum 4, 7, 35.
 occisi scelerionis 4, 5, 2. in
 proelio 2, 9, 3. superiores 4,
 1, 1. ducum solertia facta
 proel. 1.
 C. Duilius Cos. 1, 5, 6. 2, 3, 24.
 3, 2, 2.
 Dum ignibus submoventur hostes
 1, 5, 2.
 Duo montes abrupti 1, 5, 8. Sci-
 piones occisi 2, 6, 2. oppida
 Magnetum 3, 8, 2. duas regu-
 lae inter se distantes 3, 13, 6.
 duarum partium praesidium 3,
 10, 7. duobus impar 2, 1, 3.
 Duodecim cohortes 2, 4, 7.
 Ducens & quinquaginta equites
 2, 5, 34. dacontae naves 2, 5,
 46.
 Duplex munus 5, 17, 4. pha-
 lanx 2, 3, 20. damnum 2, 5,
 31.
 Duplicatae copiae 1, 1, 9. dupli-
 cata castra 1, 2, 9.
 Dupliciter Hannonis consilio sa-
 tisfacere 3, 16, 3.
 Duratus longo usi miles 2, 1, 9.
 Dyrhachium 3, 17, 4, 14, 1, 49. re-
 fugere 2, 7, 13.

E.

E. saltem erumpere 2, 5, 31.
 Edere obsequentiores in reli-
 quum operas 1, 9, 4. Strategie-
 mata 9. Praef. editus colla 1,
 5, 11. locus 2, 5, 15. editum
 locum castris eligere 2, 2, 2. ex
 edito in subvenientes castra pila

2, 2, 9. edita caedēs 4, 7, 44.
 editor saltus 2, 5, 17.
 Edicere futurum, ut &c. 4, 7, 24.
 professionem in posterum 2, 5,
 20. edixit iussu compigrare 4,
 1, 10.
 Edocere suos in campis 4, 7, 21.
 odotus diu exercitus 2, 3, 7.
 Educere agmen 1, 1, 7. copias 1,
 5, 9 & 22. 2, 1, 1. 2, 5, 22 &
 24. exercitum 2, 5, 31. in a-
 ciem 2, 1, 5. legiones armatas
 4, 1, 10. manum militum na-
 vibus 2, 5, 42. militem adver-
 sus Partios 2, 2, 5. apud Ca-
 lamarcum 2, 4, 9. milites per
 ipsam flammam 1, 5, 27. requie-
 tos 2, 5, 25. educi extra mu-
 rum ambulandi causa 4, 4, 1.
 eductus ad longiorem ordinem
 angustiarum rei familiaris caus-
 sa 4, 6, 4. exercitus 1, 5, 24.
 Efferrare hostes in rabiem 2, 6, 7.
 effertis seculis sanitatem con-
 silio 1, 9, 2.
 Efficere crebris colloquiis, ut &c.
 1, 8, 7. 4, 7, 26. funes 1, 7, 35.
 interpretatione, ut &c. 2, 12,
 2. magnitudine animi, ne &c.
 1, 8, 2. pontem 4, 2, 1. sollier-
 tia, ut &c. 2, 2, 14. effecta est
 haec metatio 4, 1, 14.
 Effectus verborum illustris proel.
 1. suo effectu 1, 10, 1. 4,
 7, 6.
 Effugere cum reliquis expeditur.
 5, 19. dedecus servitutis 4, 5,
 16. equites Antiochi 2, 13, 2.
 ex custodia 3, 6, 4. hostem 2,
 19, 1. iniquitatem locorum, &
 inopiam 1, 5, 28. effugiendi oc-
 casio inventa 3, 13, 2.
 Effundere aquam oblatam in ga-
 lea 1, 7, 7. se 1, 4, 9. effundi
 in palantes gentili velocitate
 2, 5, 31. effusus cursus 2, 5,
 38. in regnum Romanorum 2,
 5, 21. Pompeii equitatus 2, 3,
 22. effuso studio excipi 4, 7, 23.
 effusi hostes 2, 1, 7. in gaudium
 2, 5, 12. oppidani 2, 2, 5. ef-
 fusos & incautos cadere 2, 5,
 1. persecuti ceciderunt 2, 6, 7.
 effusae habentiae 2, 5, 31.
 Effuse extra moenia vagari 3, 2, 7.
 obvia alieni 4, 7, 44. sequi 2,
 5, 31.

I N D E X II.

- 3, 37. subeuntes adgressus 2, 5, 2.
 Egere facinore 4, 4, 2.
 Egeri terram existimant 3, 7, 4.
 Egredi e nave 3, 2, 10. in litus 1, 5, 7. in terram 2, 5, 44. navem 1, 12, 1. urbe 3, 2, 8. via 4, 1, 9. egresso alicui apros subministrare 3, 3, 6. egressa frumentatum iumenta 3, 2, 9.
 Egregie munita civitas 3, 2, 6. scire 1, 11, 4.
 Ejicere caput Hasdrubalis in castra Hannibalis 2, 9, 2. parentes & liberos propter inopiam 4, 5, 18. signum in hostes 2, 8, 3.
 Elaea 4, 5, 16.
 Elapsus fuga 2, 9, 7.
 Elegantius scutum cuiusdam ornatum videre 4, 1, 5.
 Elephantus exasperatus 1, 7, 2. ferocissimus 1, 7, 2. elephantum ab hostibus acti 2, 3, 16. centum triginta 2, 5, 4. octoginta 2, 3, 16. elephantorum impetus 2, 3, 16. rectores 2, 5, 4. elephantos agere in fossam 2, 5, 4. capere 4, 7, 18. habere in prima acie 2, 5, 4. transportare navibus 1, 7, 1. per elephantos dissipari ordines 2, 2, 11. elephantis & equitatu praefare 2, 2, 11. ferax est Numidia 4, 7, 18. uti 2, 4, 13.
 Eleusis 4, 7, 44.
 Elicere aliquem ad pugnam 2, 5, 34. credulitatem 2, 5, 23. Cyprium ad angustias 2, 5, 5. hostes 3, 10, 5. naves hostium ad proelium 2, 5, 46. Saguntinos 3, 10, 4. elicitus secreto 4, 7, 37.
 Elidere manum magnam 1, 6, 4. elisa est legio 2, 5, 31.
 Eligere castris locum editum 2, 2, 2. exercitum 4, 2, 2. grandes 4, 1, 3. statum belli 1, 3, 1. tempus 2, 5, 30. dimicationis nocturnum 2, 1, 12. electus dux ad bellum 3, 3, 3. electi de toto exercitu viri 2, 3, 2. electi in insidiis ponere 2, 5, 23. electissimi centuriones 1, 2, 1.
 Eliza assare carne uti 4, 1, 2.
 Elleboro corrupta aqua 3, 7, 6.
 Eloqui siquid posset 1, 1, 12.
 Eludasi angustias 1, 5, 14, 45, 5, 9.
 Eludere hostem omni arte, 2, 5, 47. insidiatores 1, 2, 8. sagittas 2, 2, 5. sagittarios 1, 1, 6. eludi mobilitate classis graves naves videt 2, 3, 24.
 Emensus est iter repetitum 1, 4, 3. quadridui iter biduo 3, 11, 2.
 Ementisus est 2, 7, 10.
 Eminere viribus 2, 5, 30. eminentia capita 1, 1, 4. 2, 5, 49. eminentibus idem est faciendum 1, 1, 4.
 Emittere columbas a propinquo moenibus loco 3, 13, 8. Consulium 4, 5, 9. equites in finionem hostium 2, 5, 33. legionem in praesidium 2, 5, 31. liberos in Troezena 1, 3, 6. Romanos inclausos 1, 5, 16. suos 1, 5, 10. Thracas stimulosque 3, 16, 5. velites 2, 3, 20. emissi Germanos inclausos 2, 6, 3. emissus undique miles 3, 17, 4. emissae armatura levis 2, 5, 3. emissi equites 2, 3, 17. 4, 7, 21. Hispani 2, 5, 31. emissae palae ex castris in subeuntes barbaros 2, 2, 3.
 Emor (muris) 4, 5, 20.
 Enipeus flumen 2, 3, 22.
 Enixam operam exhibere 2, 5, 30.
 Epaminondas, dux Thebanorum 1, 11, 6 & 16. 1, 12, 5, 2, 2, 12. 2, 5, 26. 3, 2, 7. 3, 11, 5, 3, 12, 3. 4, 2, 6. 4, 3, 6.
 Ephesus 3, 8, 7.
 Ephesi 3, 9, 10. Ephesios obpugnare 3, 9, 7.
 Ephialtes Trachinius proditor 2, 2, 13.
 Epicydes 3, 3, 2.
 Epidaurus 2, 11, 1.
 Epidaurii 3, 17, 1.
 Epirus 2, 13, 8.
 Epirotae 1, 4, 4. 2, 3, 21. Epirotarum legatus Cincas 4, 1, 2. rex Pyrrhus 2, 4, 13. 2, 6, 9. 3, 6, 3. 4, 1, 14 & 18. 4, 4, 2. urbs 3, 3, 1. ex Epirotis Alexander 2, 5, 10.
 Epirotica regia 2, 5, 10.
 Epistola occultata balneo 3, 11, 2.
 Epistolae intercipiuntur ab hoste 1, 4, 13. 1, 8, 2. epistolae credere 4, 7, 38. epistolae sed

I N D E X II.

ad collum religare columbis 3, 13, 8.
Eques fidelis & fortis 4, 7, 36.
 nobilis clare operae 4, 7, 36.
 recedens in cornua 2, 5, 34.
 Romanus 2, 6, 2, 2, 10, 2. c-
 quiri inviam facere planiciem
 2, 2, 9. equitem in novissimo
 collocare 2, 3, 17. equites ad
 equis citatis 2, 3, 20. Antiochi
 2, 13, 2. Campani 4, 7, 29. cun-
 ctantes 2, 8, 9. 4, 4, 7. divisi in
 cornua 2, 3, 21. ducenti & quin-
 quaginta 2, 5, 31. emissi 4, 7,
 26. formati 2, 5, 33. iussi de-
 currere pro fronte aciei 2, 2,
 12. positi 4, 7, 29. quadrin-
 genti 2, 6. quatuor corona-
 ti 3, 8, 2. Romani 2, 3, 16 &
 17, 2, 5, 7, 4, 7, 32. Scordisci
 3, 10, 7. sexcenti 2, 3, 12, 2,
 5, 25 & 27. 4, 2, 6. equitum
 fidelissimi 2, 8, 14. grex 2, 5,
 30. Magister Cossus Cornelius
 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 1.
 39. Minucius 2, 5, 22. nume-
 rus & genus 2, 5, 33. pedi-
 rumque manus parva 2, 4, 76.
 Praefectus, AEmilius Rutilus 4,
 7, 28. scuta 1, 12, 4. turmae 2,
 1, 11. equitibus adjuncti 4, 7,
 29. singulos calones habere
 permittit 4, 1, 6. equites ad pe-
 ditem redigere 4, 1, 18. inmit-
 tere in flumine 1, 4, 9. pra-
 mittere clam 4, 1, 8.
Equestris pugna 2, 3, 24. equestre
 certamen 2, 2, 12. proelium 2,
 3, 23. equestres copiae 2, 5, 33.
Equitatus cedens 2, 5, 35. divilus
 2, 5, 34. hostium 2, 2, 4, 2, 3,
 22, 2, 4, 12, 2, 12, 2, 4, 7, 29.
 hostilis 2, 9, 6, 3, 17, 5. innu-
 merus 2, 3, 14. Numidarum 2,
 5, 40. omnis 2, 3, 3. Pompeji
 effusus 2, 3, 22. post terga pe-
 ditum collocatus 2, 5, 37. reli-
 quus 2, 3, 22. superans 2, 3, 17.
 universus 2, 5, 33. equitatis fa-
 cies 2, 4, 6. equitatum in cor-
 nua dividere 2, 3, 16. equitatu
 praeflare 2, 2, 11. praevalere 1,
 8, 12, 2, 2, 9, 2, 5, 18, 4, 7, 21.
Epulae detestabiles 3, 5, 1. libe-
 ralissimae 1, 11, 19. epularum
 viniq[ue] copiam praeflere 3, 32

2. epulas praeflare 3, 15, 6.
Equus decedens 4, 5, 17. de in-
 dustria dimissus 1, 2, 1. dona-
 tus alicui 4, 7, 36. equi infir-
 mi cauda 1, 10, 1, 4, 7, 6. e-
 quum conscendere 4, 6, 2. in
 orbem flectere 4, 5, 4. obser-
 re 4, 5, 5. ad equum virga uti
 4, 5, 16. equo donavit, super
 verborum honorem 3, 16, 1.
 inponere gregalem 4, 6, 2. ve-
 hi 4, 6, 2. equi admissi in ho-
 stem 4, 5, 15. candidi 1, 11,
 10. citati 2, 3, 20. concitati 2,
 8, 9. consternati horrore came-
 lorum 2, 4, 12. duo in consp-
 ctum adducti 1, 10, 1, 4, 7, 6.
 parati 2, 5, 30. strigosiores 1,
 2, 9. equorum deformitas 1, 5,
 16. pectora 1, 12, 4. vestigia ma-
 ne ostendens 1, 11, 9. equos
 confodere 2, 5, 33. duci circa
 ea (arma) imperavit 1, 11, 9.
 exercere castello 4, 7, 34. equis
 desilire 2, 3, 23. insidere 2, 4,
 5, 2, 12, 1. labi 1, 5, 16. ine-
 quis juvenum species oblata 1,
 11, 8.
Erepi in castellum 3, 9, 3.
Erigere animos proelio 1, 11, 8.
 malos navium 2, 5, 46. erigi in
 conspectu tabernacula 1, 5, 3.
 erectae hallae 2, 4, 20. fudes 1,
 5, 5. erecta cadavera adligavit
 1, 5, 12.
Eripere classem 2, 7, 6. quadridui
 iter biduo 3, 1, 2. eripi sibi cu-
 su prospero, ratus 2, 13, 11.
 ereptum signifero signum mi-
 litare 2, 8, 2.
Errorum eundem obiecturi 1, 5,
 26.
Erubescunt milites desituere Im-
 peratorem 2, 8, 13.
Eructe oculum Thraci virga 4, 5,
 16.
Erumpere a cornibus 2, 3, 10.
 cum toto exercitu 2, 5, 4. e
 saltu 2, 5, 31. necesse habet per
 praefidia 2, 13, 9. per hostium
 praefidia 4, 5, 7. per intermissas
 nationes 1, 5, 16. 4, 5, 8. eru-
 pturus per limitem 1, 5, 10.
Eruptio facta 1, 5, 14, 2, 6, 5, 2,
 12, 1, 3, 10, 1, 3, 17, 1, 2, 3,
 4, 5, 8 & 9. 4, 5, 9. prima 3,
 M m 3 10, 41

I N D E X II.

10, 4. eruptioni maxime aptus
locus 1, 5, 27.
Erythraci 2, 5, 15.
Esculentis omnibus instructissi-
ma castra 2, 5, 14.
Evadere ad patientia per angustias
2, 5, 24. adversarium 1, 5, 18.
copias, locorumque iniquita-
tem 2, 13, 4. ex locis difficil-
limis 1, 5, 1. inperu in supe-
riora 1, 5, 11. per solidos ac
notos transitus 2, 5, 7. saltum
1, 5, 19. evadit Periclis exerci-
tus per fossam 1, 5, 10. evasit
demissus catenis 1, 5, 21. hoste
intercluso 1, 5, 8. subitus in an-
gustias freti 1, 4, 13. ad eva-
dendum spatium dare 2, 13,
10.
Evehi milites scalis in murum 3,
9, 2.
Eventus dimicationis 2, 9, 6. fa-
cilis 3, 1, 2. inventionis prol.
7. similis 2, 10, 2. eventu de-
cepti Himeraci 3, 10, 3. even-
tus dimicationum praediscere 1,
11, 12.
Evitare necessitatem decerrandi
2, 3, 8. proeliandi discrimen 1,
3, 4. evitatum est periculum
noctis 3, 12, 1.
Evocare Erythraeos in insidias 2,
5, 15. hostem 2, 5, 3 & 22. in
insidias 2, 5, 6. Parthos 2, 5,
36. solos nocentes 1, 9, 3. evo-
cati singuli 3, 6, 2.
Evolare ad conspectum classis 3,
10, 9. evolant aves 1, 2, 7.
Eumenes Cardianus 4, 7, 34. com-
missurus proelium cum Gallis
1, 11, 15.
Europa 2, 6, 8.
Euphrates 1, 1, 6. aversus 3, 7,
5. flumen 3, 7, 4.
Eurymedon flumen 4, 7, 45.
Ex adverso adgressus 3, 9, 10.
alio latere 1, 5, 21. arce offen-
dere lumen 3, 12, 1. rapta ar-
ma 3, 3, 7. auxiliariis qui-
dam 3, 10, 1. caussa culpae 1,
9, 3. centuriis terni 4, 1, 36.
civibus deturbati 4, 7, 12. clas-
se unus 1, 2, 3. collibus pu-
gnare 1, 10, 3. composito 3, 8,
2. confusione extendit clas-
sem 2, 1, 18. ut sociis, exci-

piuntur 3, 16, 2. desperatione
pugnare 2, 6, 3. diversio fabu-
lus se ostendit 2, 4, 3. dubio 4,
7, 36. duobus alter 1, 1, 9. E-
pirotis Alexander 2, 5, 10. his
unus 1, 2, 5. 1, 5, 11. hostibus
quidem 1, 1, 3. industria 2, 1,
9, 2, 3, 6. 2, 5, 12. 3, 17. 1.
inopinato adgredi commentum
4, 7, 19. insidiis adgressa legio
hostem 1, 6, 2. fudit dissipatos
2, 5, 19. latrone dux 2, 5, 7.
legione reliquis hordeum dari
iussit 4, 1, 37. longinquo 2, 1,
7, 2, 2, 5, 2, 13, 11. loco acies
conspici poterat 1, 11, 10. mi-
lilibus aliqui transierunt 3, 16,
4. plerique 2, 5, 18. quidam 3,
2, 7. more pristino 2, 1, 4. di-
lapsa pars 2, 1, 18. Gracorum
3, 2, 6. numero unus prol. 1.
occasione nocentes punire 1, 9,
1. occulto adgredi 2, 5, 32. ci-
dine recedere 4, 1, 4. pacto re-
ferre promissa 3, 3, 1. Poenis
exercitum habere 2, 3, 16. prin-
cipibus aliqui 1, 1, 10. publice
dotare filiam 4, 3, 15. quibus
pauci 1, 8, 5. sententia cessit
2, 5, 29. silva consurgere 1, 2,
7. Syria sagam habuit 1, 11, 12.
via 1, 2, 9. vimine scuta 1, 7, 6.
silvestri catenas consuevit 1, 5,
21.
Exaequare altitudinem iagi 3,
8, 3.
Exanimari vulnere 2, 5, 39. exa-
nimatus frigore 4, 6, 3.
Exardere in rabiem 2, 1, 10.
Exarmati genere telorum 2, 3, 20.
Exasperari contumelia 1, 11, 4.
exasperatus elephantus 1, 7, 2.
ob hoc 2, 1, 11.
Exaudire aliquem missione
honesti 4, 6, 4. legionem ro-
tam 4, 5, 2. exaudiorum coe-
git satisfacere 1, 9, 4.
Exaudire tubam 1, 1, 19.
Excedere Hispania 1, 5, 19. Ita-
lia 1, 5, 5. provincia 2, 5, 36.
excessit terribilis Poenis 2, 13, 9.
Excorpore notabilia prol. 1.
Excidit gladius vagina 4, 5, 17.
Excidere silvam 1, 11, 19. excidi
Hasdrubalem cupit 1, 1, 9.
Excipere agmen 2, 5, 19. arcana

I N D E X II.

7, 4, 13. auxilia cum com-
 munitibus 3, 8, 10. classem Me-
 garensium 4, 7, 44. consilia
 alicujus 1, 2, 4. hostium 3,
 16, 4. Macedonas testis 2, 7,
 8. Pocras 2, 5, 29, 2, 9, 2. pro
 ostento 1, 12, 8. Romanos tes-
 tes 2, 3, 16. quadrigas palis de-
 fixis 2, 13, 18. excipiens nul-
 lus 1, 3, 5. excipiendo uigini
 imminere 1, 2, 7. excipiendo-
 rum causa 3, 16, 2. excipi 3, 3,
 6, a Bruto 3, 13, 8. ab insidia-
 toribus 2, 4, 11. ab obsessis 3,
 14, 2. quatuor millia Gallo-
 rum 3, 16, 3. studio effuso 4, 7,
 23. excipitur ex consuetudi-
 ne, ut loci 3, 16, 2. exceptus
 hostis a robustioribus 2, 3, 10.
 insidiis veris 2, 12, 2. per ex-
 ceptum aequatorem compertis 1,
 8, 9. excepti Nidri ingenti
 multitudine 2, 2, 10. excepta
 pecora 3, 14, 4. vulnera 4, 5,
 17.
 Excitare animos Illegitum 4, 7,
 81. ignes 2, 5, 17. pulverem 4,
 7, 20. vigiles 3, 14, 1.
 Excludi perimaciter a servis 2, 5,
 30. excludendi hostis causa 1,
 5, 10. exclusus oppido Samio-
 rum 3, 3, 5. exclusi hostes 1,
 5, 1.
 Excogitare manus ferreas 2, 3, 24.
 excogitandi gerendique faul-
 tas pro. 1. excogitantur ea 1,
 11, 13.
 Excursiones frequentes 2, 5, 30.
 prosperae 4, 1, 21.
 Excursus inopinatus 2, 3, 22.
 Excusare alicui, quod &c, 4, 7,
 36.
 Excutere fidem alicujus 1, 2, 6.
 ignem lapidibus 1, 12, 10. ex-
 cutitur fulmen adritu nubium
 1, 12, 10. excussum caput ba-
 lista 2, 9, 5. fulmen ante na-
 vem 1, 12, 12. excussa vela 2,
 3, 10.
 Exemplum audendi fecit reliquis
 1, 7, 2. cladis Caudimae 1, 5,
 16. per exemplum hoc offen-
 dere 1, 10, 1. exemplo cogere
 ad iurandum 4, 7, 39. perterriti
 ceteri 2, 8, 8. temperantiae uti-
 lior 1, 7, 7. exempla factorum

& dictorum pro. 1. primq li-
 bro disposita 2. pro. Strategicon
 4. pro. exemplorum con-
 silia praeferre pro. 1. quid-
 quid insigne pro. 1. exemplis
 consilii & providentiae succin-
 di pro. 1.

Exercere equos castello 4, 7, 34.
 milites remigesque 3, 2, 2. re-
 migem in triremi vicibus 4, 7,
 19. exerceri jaculis & sagittis
 3, 5, 3.

Exercitus abiens 4, 3, 13. admotus
 9, 6, 7. adveniens 4, 3, 14. Afranii
 & Petreji 2, 1, 11. aliquanto ma-
 jor 2, 5, 19. amissus ad Cannas 4,
 5, 5. amplius 2, 5, 44. 3, 17, 7.
 Antiochi vexatus imbre 4, 7,
 30. averius 2, 5. 44. 2, 8, 6 &
 7. obvius hostibus 4, 1, 29. bar-
 barorum 2, 2, 14. Bruti & Cassii
 4, 2, 7. circumactus 2, 5, 20.
 circumductus 1, 2, 8. eundans
 2, 3, 5. demissus in angustias
 2, 5, 16. in vallem 4, 5, 10. de-
 struens proelium 1, 11, 1. di-
 vilius 2, 5, 22. ductus 2, 7, 6.
 eductus & dispositus 1, 5, 24.
 Faliscorum 2, 5, 9. Fulvii Flac-
 ci Procos. 4, 7, 29. Hadrubalis
 2, 5, 4. hostium 1, 4, 8. 2, 2,
 8 & 10. 2, 5, 33. Iejunius 2, 1,
 1, 2, 5, 23. incitandus est ad
 proelium 1, 11, 1. incolumis 1,
 1, 11. indemnus 2, 3, 9. in-
 gens 1, 8, 4. 2, 5, 4. interpo-
 situs 2, 10, 4. Iulianus 2, 3, 22.
 Lacedaemoniorum 1, 3, 2, 3,
 17, 5, 4, 2, 6. Livii & Nero-
 nis 1, 2, 9. longe minor 2, 3,
 12. magnus 2, 4, 8. sequens 2,
 7, 20. Memnonis 2, 5, 18. Mi-
 thridaticus 2, 8, 12. noster vin-
 cens 4, 5, 14. ordinatus 2, 4,
 parans seditionem 4, 1, 41. Par-
 thorum 2, 5, 35. perditus 2, 5,
 40. perductus in locum inli-
 quum 1, 5, 13. Periclis evadit
 per fossam 1, 5, 10. prior
 Necionem 2, 11, 4. Porfeneae
 urguena 2, 13, 5. productus
 1, 1, 11. pugnat 1, 11, 28.
 Pyrrhi 2, 3, 21. recollectus 2,
 13, 4. reductus 2, 5, 13 &
 24. remansens 1, 4, 4. revoca-
 tus inde 3, 18, 3. Romanus 3,
 3, 2.

I N D E X I I.

1. 2. 3. 17. 7. Romanorum 1, 11. 4. 2. 7. 1. Samnitium aume-
 tosus 1, 11. 2. 13. 4. 9. totus 1, 4. 5.
 2. 3. 2. 2. 5. 4. 4. 7. 24. trans-
 missus in Africam 1, 3. 8. trans-
 portatus 1, 12. 1. Triballorum
 amplior 2, 4. 20. vehemens 1,
 3. 1. veteranus 1, 3. 2. 2. 3. 7.
 victor 2, 2. 11. victus 1, 3. 5.
 universus 2, 5. 26. 4. 3. 13.
 vocatus ad concionem 3, 1. 1.
 interque 2, 4. 9. exercitus abducti
 spes 3, 11. 1. agmen 4, 1. 7. con-
 spectus 1, 11. 11. latus 1, 4. 2. 4.
 1. 4. 0 & 43. pars reliqua 3, 10. 5.
 reliquum 2, 12. 1. robur 2, 3. 3
 & 10. tergum 1, 5. 4. totius spe-
 ciem praebere 2, 5. 17. exercitui
 ripat 1, 10. 1. 4. 7. 6. praecesse
 1, 5. 17. subministrare com-
 meatus 3, 4. 3. exercitum ad-
 ducere 1, 1. 6. avertere sine
 proelio 1, 8. 4. constituere 4,
 1. 6. contempere 2, 5. 3. 3. 6. 6.
 sub vallo 4, 1. 14. corrigere du-
 ctum fcordia corruptum 4, 1,
 1. delere 2, 5. 22. demittere 1,
 2. 7. demissum videt in eam
 vallem 1, 5. 15. deferere 4, 1,
 20. dimittere per partes 1, 5,
 19. ducere 1, 4. 1 & 5. 1. 6. 1.
 2. 5. 41. 2. 12. 4. 4. 1. 8 &
 14. 4. 6. 3. eligere 4, 2. 2. ex-
 trahere 1, 5. 15. 4. 5. 10. ha-
 bere ex Pœnis 2, 3. 16. quie-
 tum 2, 5. 26. transducendum
 1. 4. 7. movere 2, 5. 11. ob-
 tuere 2, 3. 15. prohibet trajici
 1, 4. 9. reducere 2, 1. 3. 2. 13,
 7. recipere incolumem 1, 5. 13.
 servare virtute 4, 5. 10. trajice-
 re per Zeugma 1, 1. 6. trans-
 ducere 1, 4. 1. exercitu didu-
 ctio vires minuere 4, 7. 31. praec-
 valch 4, 7. 20. ab exercitu le-
 natus trucidatus 1, 9. 3. exer-
 citus Gallorum coeunt 1, 8. 3.
 habere in Hispania 3, 18. 1.
 exercitibus supplementum mite-
 re 3, 14. 1.
 Exercitati pedites ad morem pu-
 gnae equestris 2, 3. 22.
 exercitatio quotidiana 4, 1. 1.
 exercitationis gratia 3, 2. 1.
 moris ad aditus est 1, 41. 5.

Exhaustus est hostis 2, 3. 13. ex-
 haustum oppidanorum frumen-
 tum 3, 4. 1.
 Exhibere operam promptam &
 enixam 2, 5. 10. exhibet ipsum
 quasi ad interrogatum prol. 1.
 Exhortari fratrem, ut &c. 4. 7.
 30. suos ad suscitandos muros
 1, 1. 10.
 Exhortatio concitat inpetum 3,
 1. 1.
 Exigere hiemem sub tentoriis 4,
 1. 24. exacta aetas 4, 7. 5.
 Exiguus circuitus 2, 5. 38. nu-
 merus militum 2, 5. 37. scrup-
 pulus 4. prol. exigua manus 2,
 1. 4. 2. 7. 2. exiguum praedi-
 ctum 1, 4. 9. 1. 10. 3. triti-
 cum 3, 15. 5.
 Exilis equus 1, 10. 1. 4. 7. 6.
 Eximia forma 2, 11. 5. palchri-
 tudo 2, 11. 6.
 Exire in adiutorium 2, 5. 11. in
 activa 4, 1. 6. in lignationem
 1, 5. 3. iussu 3, 16. 4. specta-
 di causa 2, 11. 1.
 Exitus pugnae 2, 7. 13. pugnam
 manet 1, 10. 2. exitum Hiera-
 scis dare 2, 6. 7. exirus ceteros
 custodire 1, 5. 2. 7. duos habe-
 re 1, 5. 10.
 Exultationem diluere 1, 1. 10.
 Exornare provinciam tabulis sta-
 tuisque 4, 3. 15.
 Exortus lucis 2, 12. 1.
 Expavescere multitudinem Graec-
 orum 2, 3. 13. obsidionem 3,
 5. 2.
 Expedit Pompejo 2, 5. 31.
 Expedita victoria 2, 2. 3. exp-
 diti 2, 5. 4. reliqui 1, 5. 13.
 velites 2, 3. 16. expeditis am-
 plecti commentariis prol. 1.
 Expeditio aspera & infidiosa 4,
 1. 43. expeditioni necessaria
 vasa 4, 1. 1.
 Expelli ex Europa 2, 6. 2.
 Experimento discere 1, 10. 1. 4. 7.
 6. experimenta probata prol. 1.
 Explera inventio 3. praef.
 Explicare ordinem captivorum
 ab utroque latere 1, 4. 2. ex-
 plicatus per latera miles 1, 6.
 1. explicita regis Pyrrhi pha-
 lanx 2, 2. 1. explicitum est 2,
 3. 14.

I N D E X II.

Explorare ab hoste proximum teneri collem 1, 5, 24. confilia hostium 1, 2, 1. explorant successura alia praefidia his 3, 1, 4. explorandi genus 1, 2, 6. sagaciores viae 1, 2, 2. explorata fides 3, 3, 4. natura locorum 2, 5, 31. solertia 3, 6, 6. exploratum habere 3, 5, 1.

Explorator hostium 3, 16, 4, 4, 7, 7. exploratores 2, 1, 10. ducere secum 1, 1, 3. praemissi 1, 2, 7.

Exponere aliquem ad hoc ipsum 2, 5, 44. partes firmissimas copiarum 3, 9, 4. exposuit, quam id necessarium esset 3, 1, 1. exposita ratio 1, 12, 9. super merce 3, 2, 10. expositi in terram milites 2, 5, 44.

Exposcere pugnam inconsulte 1, 10, 1.

Exposulare a terra voce & gestu 4, 1, 33.

Expromere imitationem colentium 4, 7, 13.

Expromere timiditatem & ignaviam 4, 1, 1.

Expugnare Antium oppidum 3, 1, 1. castra 2, 1, 6. Delminium 3, 6, 2. Laedaemonios 1, 11, 6.

Expugnatio matura 3, 15, 4.

Exsecratus captivitatem in Consule 4, 5, 16.

Exsequi genus ordinationis 2, 3, 7.

Exferre humeros 2, 1, 3.

Exsilium simulatum 1, 2, 3.

Exsolvi promisso 4, 7, 35. exsolutus metu 4, 7, 24.

Expectare auxilia 2, 12, 3. equitatum hostium 2, 3, 23. legatorum reditus 1, 4, 6. legiones 1, 8, 5. nihil tale 2, 5, 19 & 31. signum 4, 7, 22. expectari 3, 2, 4. expectatur sollicite signum ducis 3, 12, 1. expectatis (auxiliis) intrui 2, 12, 3.

Expectatio equestris certaminis 2, 3, 12. expectatione barbaros intentos tenet 1, 4, 9.

Exstitit hac in re verborum effectus proli. 1.

Exstruere cornu militibus vali-

diffimis 2, 3, 1. exstructum materiam vallum 1, 5, 8.

Extemplo 4, 7, 43.

Extendere classem 2, 1, 18.

Extensare hostilem frequentiam 1, 5, 23.

Exterres hostem specie magni exercitus 2, 4, 8. exterriti per prodigium milites 1, 12, 12. Thebani 1, 4, 3.

Extis subponere manum 3, 11, 14.

Exterritae clamore telisque quadrigae 2, 3, 17.

Extra circumvenire 3, 17, 4. delictum esse 1, 9, 3. moenia vagari 3, 2, 7. murum educi 4, 4, 1. muros erat lucus 3, 2, 5. vallum tendere 4, 1, 13, 19 & 20.

Exterior ipse circumfusus corona obligavit Caesarem 3, 17, 4.

Externum bellum 1, 10, 4.

Extrema fames 3, 15, 1 & 3.

Extrinsocus 1, 2, 6, 1, 12, 4.

Extrahere aliquantum temporis 1, 1, 10. dies aliquot 1, 5, 19. exercitum 1, 5, 15. 4, 5, 10. plerisque ab Italia inviros 2, 3, 16.

Exuere adversarios castris 2, 4, 15. 2, 5, 2. hostes praeda 1, 6, 3.

F.

Fabius alter Cos. occurrens 2, 6, 7. collega vulneratus 2, 7, 11. Caelo 1, 2, 2. & collega Decius 1, 8, 3. Dictator 2, 5, 22. Maximus 1, 3, 3. 1, 5, 28. 1, 11, 21. 2, 1, 8. 3, 4, 1. quinto Cos. 1, 8, 3. M. Fabius & Cn. Manlius Coss. 1, 11, 1. Q. Fabius Maximus 1, 2, 2, 1, 11, 4. 4, 1, 42. 4, 6, 1. Cos. 2, 5, 2. Cunctatoris filius 3, 9, 2. Rullus Cos. 4, 1, 35. Magister equitum 4, 1, 30. Maximus 2, 4, 2. Fabio par non erat Hannibal 1, 8, 2. renuntiare certa 1, 5, 28.

Fabricius 4, 3, 2. dux Romanorum 4, 4, 2.

Facere aliquid exercitationis gratia 3, 2, 1. iussu allicujus 2, 7, 1 & 2. perire 3, 13, 6. postera die 1, 1, 12. prudenter 1, 2, 2.

INDEX II.

sollerte ex disciplina 2, 12, 2.
 castra 1, 5, 24. ampliora solito 3, 17, 6. consilium alicujus nota civibus 1, 2, 3. contra patrum 2, 5, 41. contumacia 1, 1, 1. Cyzicenos certiores adveniens 3, 13, 6. eruptionem 3, 17, 4. exemplum reliquis idem audendi 1, 7, 2. fidem 2, 5, 27. adfirmationi 2, 5, 18. destinationi 2, 5, 30. eo stativorum 2, 13, 7. hosti alti maris 2, 5, 43. fiduciam reliquis parium 2, 7, 13. hostium 1, 5, 9 & 10. 4, 1, 43. idem adversus Fidenates 2, 8, 10. Pompejum 2, 3, 11. Romanos 2, 4, 14. sub Atilio 1, 5, 15. imperita 2, 5, 31. obsidibus reperendis 4, 4, 1. ignes multos 1, 5, 24. inperum in stationem hostium 1, 2, 5. iter per Macedoniam 4, 2, 1. in urbes 3, 9, 4. mentionem pacis 1, 5, 18. militem in legione 4, 1, 12. nubes sagittarum multitudine 4, 5, 13. oppidum inexpugnabile 3, 6, 4. planiciem equiti inviam 2, 2, 9. pontem tumultuarium 4, 7, 28. species strategematon 3. praef. testamentum 4, 1, 23. testudinem 2, 3, 15. victoriam expeditam 2, 2, 3. fecit gracillis, quod imperatum erat 1, 10, 1. fecisse me illud scilicet proli. 1. fieri certior de rebus 3, 13, 8. hoc vident 2, 5, 10. ignes iussit 1, 1, 7. 1, 5, 3. 3, 11, 5. maxime ea cupiebat 1, 1, 6. militum virtutem 2, 3, 24. sine intermissione 2, 5, 16. sit fiducia Popillio 3, 17, 9. seditio 4, 5, 1. sunt audentiores 4, 1, 19. ei aditus in fines 1, 4, 4. conspicui 2, 3, 14. haec a duce provide proli. 1. fieret regi suspectus 1, 8, 7. faciendum est eminentibus 1, 1, 4. facienda pontis copia 1, 5, 4. factus certior 2, 5, 14. 3, 17, 6. erat tribuus militum 2, 4, 4. inpetus 1, 4, 8. 4, 7, 39. pons 1, 5, 11. facta eruptio 1, 5, 14. 2, 6, 5. 2, 12, 1. 3, 10, 1. 3, 17, 1, 2, 3, 5, 8 & 9. 4, 5, 9. seditio 4, 1, 43. 4, 5, 2. factum

est ita, ut &c. 1, 9, 5. id est saepius 3, 3, 6. pro occasione ampliori 1, 6, 1. facti ab exploratoribus certiores 2, 1, 10. milites primo iurjurando 1, 4, 4. per tota castra ignes 1, 5, 22. 3, 11, 5. securiores 3, 9, 9. factae in itinere insidiae 1, 6, 1. facta arma ad similitudinem hostilium 3, 2, 4.
 Facinus perpetrare 2, 5, 30. facinore egere 4, 4, 2.
 Factum increpare 3, 12, 2. mobile referre 1, 7, 7. facti roborem perpeti 4, 6, 2. facto adfingi vehementer 4, 7, 29. facta sollertia proli. 1. factorum, & dictorum exempla proli. 1.
 Factio Casti & Gennici 2, 5, 34.
 Facies castrorum 1, 1, 9. equitatus 2, 4, 6. truncata 3, 3, 4. Facie deceptus 4, 7, 44.
 Facilis eventus 3, 1, 2. requirit 4, 1, 7. facile erit sub specie suggerere proli. 1. & necessarium id est 3, 1, 1. 1. faciliusprospectus, & minus per laxa toris 1, 9, 3.
 Facile avertere 3, 10, 1. depellere praedictum 1, 10, 3. effugere 1, 5, 19. praestiterunt hoc, ne &c. 1, 1, 10. facilius acie cedere 2, 6, 10. debellare inrequietum 2, 9, 1.
 Facultas configendi, & abeundi 2, 1, 5. congressus 2, 2, 13. excogitandi similia proli. 1. facultatem habere 1, 5, 9. 4, 2, 2.
 Falcatae quadrigae 2, 3, 17 & 18.
 Fallici 2, 4, 18. hostes 2, 8, 3 & 8. Faliscorum exercitus 2, 5, 9. liberi 4, 4, 1. Faliscos obdere 4, 4, 1.
 Fallere hostes habitu 4, 7, 22. negotiatorum specie 3, 2, 10. Scythas discessu 1, 5, 25. stationes Gallorum 3, 13, 1.
 Fallaciae constantia 3, 14, 1. fallacia instruere aliquem 3, 3, 6.
 Falsus rumor 1, 1, 10. falsis vera miscere 2, 7, 13.
 Fama iustitiae 2, 11, 7. rei gestae 2, 10, 2. famam diffundere 2, 4, 20. 2, 7, 4. spargere 3, 19.
 Fames extrema 3, 15, 1 & 3. Romanorum 3, 15, 4. ad rancorem redi.

INDEX II.

sedigi 3, 4, 1. fame adficere
columbas 3, 13, 8. compelli
ad deditionem 3, 15, 6. mori
4, 5, 23, perire 4, 5, 20. supera-
re 4, 7, 1. urgere 2, 6, 5.
cum Familia perire 4, 5, 14.
Familias (mantis) hospitio uti 4,
1, 10.
Familiaris rei angustiae 4, 6, 4.
Farinam collo portare 4, 1, 6.
doliis secunda aqua demittere
3, 14, 2.
Fas est aliquem sepelire 4, 1, 28.
Fasces laureati 4, 5, 1. quinque
cum securibus 2, 5, 34.
Fasciculi sarmentorum 1, 5, 28.
in fasciculis aptata militum
cibaria 4, 1, 7.
Fatigare animos 1, 11, 19. ho-
stem 2, 3, 16. mora 2, 1, 8.
fatigando eos compulit 1, 11,
20. laticatus 3, 17, 2. actu 2,
1, 2. cogitationibus 2, 5, 30.
inedia, siti, mora 2, 1, 1. fa-
tigati hostes 1, 6, 3.
Fatigationi incommodum obji-
cere 2, 2, 8.
Fauces angustissimae 1, 5, 7. sal-
tus obfessae 1, 5, 19. tenentur
1, 5, 16. faucibus adequitare
1, 5, 16.
Fax delapsa de coelo 1, 12, 6.
faxes adreptae 2, 4, 19. & an-
gues 2, 4, 18.
Feliciores Magistratus 4, 5, 6.
Feminae Atheniensium operatae
Cereris sacro 4, 7, 44. hostium
effuse vagantes 3, 2, 7.
Ferox elephantis Numidia 4, 7, 18.
Ferire hostem 4, 1, 4.
Feroces in aciem procedunt 2, 1,
15. ferocissimus elephautus 1,
7, 2.
Feroxia confusa 1, 1, 8.
Ferre arma 2, 5, 19. auxilium 2,
11, 4. molas & funes 4, 1, 6.
opem adversus ignes 3, 2, 5.
suis 2, 7, 6. urbi 4, 7, 43. prae-
mium 4, 1, 44. venationem 3,
9, 6. ferr. mea opinio 2. prol.
ferebat decursus in aciem 2, 2,
12. ferebant aditus ad portum
1, 5, 5. ferens aqua 3, 14, 2.
feracem in oppidum ductum
aquarum rumpere 3, 7, 6. fer-
ri signa legionum in hostes 2,

8, 8. fertur dixisse 4, 1, 3. 4,
5, 13. 4, 7, 4. pecunia inritum-
pho 4, 5, 1.
Ferrum deponere 4, 7, 17.
Ferreae fibulae 4, 7, 17. manns
2, 3, 24.
Fervidissimum tempus anni 2, 1, 2.
Fessus stando & pluvia 2, 1, 15.
fessi hostes vigilia 2, 12, 1. Ro-
mani 2, 3, 16.
Festinare ad cibum capiendam 2,
1, 5. ad deditionem 2, 9, 5. ad
opem urbi ferendam 4, 7, 43.
ad praedam 2, 5, 19. festinar,
se adjungere Livio 1, 1, 9.
Festinanter 1, 1, 10.
Festus dies 3, 2, 7 & 8. 3, 3, 2.
Festus dies 4, 7, 13.
Fibulae ferreae 4, 7, 17.
Fidenae 2, 5, 1.
Fidenates 2, 4, 19. 2, 8, 10.
Fidere pervicaciae fugitivorum 2,
3, 17. virtuti suorum 2, 3, 19.
fidens parum viribus 1, 1, 9.
Fides acquisita 2, 5, 20. Aegy-
ptiorum suspecta 1, 1, 3. explo-
rata 3, 3, 4. injuriarum 3, 3, 4.
pacta 2, 5, 30. populatium 3,
16, 1. remanentium 1, 5, 17. su-
specta civibus 1, 8, 2. fidem ad-
stringere 2, 11, 7. alicujus ex-
cutere 1, 2, 6. facere 2, 5, 18,
27 & 38 & 48. 2, 13, 7. habe-
re profectioni 1, 4, 11. Itali-
corum timere 2, 3, 16. serva-
re 4, 5, 20 & 21. fide ca me-
rere, ut &c. 4, 4, 2. sua, &
ipsum metu exsoluti 4, 7, 24.
Fidelis & fortis eques 4, 7, 36.
fideliozem melioremque habe-
re 4, 7, 37. fidelissimus dispen-
sator 3, 16, 3. fidelissimi equi-
tum 2, 8, 14. fidelissimos sibi
subornare 3, 16, 2.
Fiducia sit Popillio Laenati 3, 17.
9. magna copiarum 4, 7, 7.
murorum 1, 1, 1. navium 1,
11, 21. nimia 2, 12, 2. socie-
tatis 2, 7, 4. victoriarum 2, 10, 2.
urbis 3, 6, 3. fiducia species
2, 2, 5. fiduciam adferre 1, 11,
2, 2, 7, 1. ex multitudine in-
crescere 2, 5, 37. detrahare re-
gi 2, 5, 33. facere reliquias 2, 7,
13. ostentare 3, 18, 1. fiducia
concitata sunt 2, 4, 1.

Fi.

I N D E X II.

Fluxi pali ante portam 1, 5, 22.
Filius hortans 4, 6, 1. **Manlius** 4, 1, 41. filium contubernalem habere 4, 1, 11.
Filia inops 4, 3, 15. filiae Aristidis 4, 3, 5. tres insignes species 4, 1, 10. filiarum dos 4, 13, 4. filias ob inopiam publice dotare 4, 5, 4. tres inops vix alit 4, 7, 37.
Fingere aequatam fortunam 2, 7, 13. finxit litteras supervenisse 3, 11, 1.
Finire proelium 2, 7, 6. vitam laqueo 4, 7, 5.
Fines domesticæ 1, 3, 8. nostri 2, 1, 9. Ubiorum 2, 11, 7. finium tutela 1, 3, 4 & 6. fines hostium vacuos infestare 1, 8, 4. Numidarum ingredi 4, 7, 18. finibus suis relictis 1, 8, 4.
Finitima gens 2, 11, 6. interfinitimos ora seditio 1, 8, 6.
Firma praefidia 3, 6, 1. firmior est Graecus miles 2, 3, 13. firmissima manus militum 2, 5, 42. firmissimae legiones 2, 3, 22. partes copiarum 3, 9, 4. firmissimos quosque delegit 1, 4, 7. id est, legionarios in cornibus collocare 2, 3, 4.
Firme palos deligere 2, 3, 17.
Firmatus cibo miles 2, 2, 8.
Firmus 4, 1, 24.
Flaccus L. Co. 4, 1, 4.
Flagitare aquam 2, 7, 12. idem 4, 7, 22. signum pugnae 1, 10, 2. flagratam pugnam exitus manet 1, 10, 2.
Flagrare cupiditate pugnandi 2, 5, 22.
Flaminius 2, 5, 24.
Flamma adolescit motu 1, 3, 28. per flammam educere milites 1, 5, 27.
Flatu plena vela 2, 13, 11.
Flavius Fimbria 3, 17, 5.
Flectere ad montes exiguo circuitu 2, 5, 38. equum in orbem 4, 5, 4. iter 1, 4, 3.
Flexus varius 2, 5, 47.
Flumen aversum 3, 7, 1 & 4. Enipeus 2, 3, 22. Euphrates 3, 7, 4. Eurymedon 4, 7, 45. Hydaspes 1, 4, 9. Indus 1, 4, 9. intervensions 1, 6, 2. transnatum

1, 7, 2. **Voltumnus** 3, 14, 2. **fluminis** alveus 1, 5, 4. **ripa** 1, 5, 1 & 3. **transitus** 13, 7, 2, 2, 23. **usus** 3, 7, 2. **fluminis** adplicare 2, 2, 10. **flumen** liberare 1, 5, 3, 4, 7, 28. **libere** **transgressus** est 1, 5, 1. **trajicere** **habet** 1, 5, 1. **trajiciendi** **ocasio** 1, 5, 3. **transire** 1, 4, 8, 1, 10, 3. **transmittere** 2, 5, 20. **ex** **flumine** **aquantur** 3, 7, 1. **in** **flumine** **facere** **pontem** 4, 7, 21. **fluminum** **natura** 2, 2, 7. **vada** **pedibus** **trajicere** 4, 1, 1.
Fluvium **immittere** **in** **castra** 3, 7, 3. **superare** 1, 5, 2.
Foedatus **habitus** 4, 1, 28.
Foedus **simulatum** 3, 4, 6.
Folia **arborum** 4, 5, 18.
T. Fonteius **Craesus** 1, 5, 12. 4, 5, 8.
Fontes **coniculis** **avertere** 3, 7, 2. **fontibus** **abundans** **civitas** 3, 7, 2.
Fore **custodias** **remissiores** **cognovit** 3, 3, 2. **victoriam** **hostium** **respondeat** 4, 5, 14. **foret** **capital** **tibi** 4, 6, 3. **prospectus** **hinc** **cilior** 3, 9, 3. **quid** **rei** 1, 2, 1. **remissus** 1, 1, 10. **forent** **superati** 2, 2, 13.
Fores **domuum** **praefixae** 4, 5, 23.
Forma **eximia** 2, 11, 5. **formae** **in** **hincis** **cervae** **candidae** 1, 11, 12.
Formati **equites** 2, 5, 33.
Formidinis **atque** **fugae** **causa** 4, 1, 4.
Fortis **in** **horro** **ambulare** 1, 1, 4.
Fortis **eques** 4, 7, 36. **fortibus** **libertatem** **dare** 4, 7, 24. **fortes** **eos** **reddam** 4, 1, 3. **fortissimus** **miles** 3, 16, 1. **quisque** **peditum** 2, 3, 3. **fortissimi** **hostium** 2, 3, 3. **Macedonum** 3, 7, 7. **milites** 1, 7, 9, 2, 5, 21. **suorum** 2, 3, 2. **vir** **muliebri** **veste** **tegit** 4, 7, 13. **fortissimis** **fundatur** **acies** 3, 4, 4.
Fortiter **adoriri** **hostem** 2, 7, 9. **dimicare** 2, 6, 9. **pati** **morem** 4, 5, 21. **fortius** **dimicare** 2, 6, 6. **pugnare** 2, 6, 3. **resistere** 2, 6, 10.
Fortitudinis **praecipuae** **testimonium** 1, 11, 3. 4, 5, 11.
Fortuna **parrium** **aquata** 2, 7, 11.
Punici **belli** 2, 2, 11. 19.

I N D E X II.

Fokum Gallorum 2, 5, 38.
Fossa deducta 1, 5, 4. in fronte percussa 3, 17, 5. ingentis magnitudinis 2, 5, 4. transversa 1, 5, 8. fossae injecti pontes 1, 5, 10. fossam ducere 1, 5, 10. facere 4, 1, 43. quindecim pedum latus 1, 5, 9 & 10. & aggerem insinueret 3, 7, 4. super fossam injecti pontes 3, 9, 9. fossa circumdatus 1, 5, 10. intercludere accessum 3, 9, 9. fossae latitudinis ampla 2, 3, 17. similes 1, 5, 11. triplices 1, 5, 11. fossas complere lignis 3, 17, 7. implere 3, 17, 6. fossis intercidere vias 1, 5, 5. superjicere frondes 1, 5, 11. fovere militem ignibus, oleoque & cibo 2, 5, 23.
Frangere delicatioris usus vasa 4, 1, 1. perrivaciam obfinaatorum 2, 9, 3. fracta porta 3, 3, 6.
Fragor pontis abrupti additus 4, 13, 5.
Frater occisus erat 2, 9, 2.
Fraus Gracorum 4, 7, 12. fraude concupiscere victoriam 2, 4, 1.
Fremirus equorum 2, 5, 31. cum fremitu mulos agere 1, 8, 9.
Frena detracta 2, 8, 9.
Frequens oppidi pars 3, 9, 2. iter 4, 1, 1. frequentes procurunt 3, 10, 6. excursiones 2, 5, 30. frequentior mugitus 1, 5, 26. frequentia proelia 2, 3, 9. frequentiores ignes 1, 1, 7.
Frequenter idem facere 2, 4, 14. superatus virtute 2, 5, 30. transire ad Romanos 3, 16, 2. frequentius vexari 1, 3, 9.
Frequentia hostilis 1, 5, 23.
Fretum Siculum 1, 7, 1. freti angustiae 1, 4, 13. fretum cussodire 1, 4, 11.
Frigus maximum 2, 5, 23. frigore exanimatus 4, 6, 3. frigora & imbres pati 4, 1, 1.
Frigidior solito dies 1, 4, 7.
Frondes fossis superjicere 1, 5, 11.
Frons aciei 2, 2, 32. prima 2, 3, 16. 2, 4, 17. stipata 2, 3, 2. vacua 2, 3, 8. in fronte percussa fossa 3, 17, 5. profilire 4, 1, 8.
Frudus intrati 4, 3, 13. pro fru-

Aibus locorum pretium solvi 2, 11, 7.
Fruementum oppidanorum exhaus-
 stum 3, 4, 3. frumenti vesti-
 gia 3, 15, 5. frumentum com-
 pellere in forum 3, 15, 6. in
 sationes conferre 3, 4, 1. reli-
 quum habere 3, 4, 1. reportare
 3, 2, 9. frumento defici 3,
 15, 4. frumenta deponere apud
 aliquem 3, 4, 6. residua hape-
 re 3, 4, 6.
Fruementatum egressa jumenta in-
 tercipere 3, 2, 9.
Fruentarii sacci 3, 2, 8.
Frusta conari 2, 4, 2. obsidere
 oppidum 3, 6, 4.
Frustrari aliquem 2, 5, 34. Lace-
 daemonios ignibus factis 3, 11,
 5. frustratum robur exercitus
 2, 3, 3.
Fuga capessitur ubique; nusquam
 pugna 2, 4, 7. simulata 2, 5
 1, 8, 24 & 37. 3, 10, 4 & 5. fu-
 gae simulatio 3, 9, 4. atque for-
 midinis causa 4, 1, 4. spatium
 concessum 2, 6, 2. viam dare
 2, 6, 5. fugam maturare 2, 6, 2.
 mentis 3, 10, 7. moliri 1, 1, 7.
 2, 4, 2. simulare 2, 5, 6 & 12.
 3, 10, 6. sibi tutam arbitratus
 2, 13, 3. in fugam dilapsus 3,
 8, 3. verti 2, 4, 6. 4, 7, 28. fu-
 ga elapsus 2, 9, 7. illorum
 inquinari 1, 9, 3. sibi consule-
 re 2, 3, 3. de fuga cogitare 2,
 2, 14. 3, 17, 7.
Fugare ex insidiis dispersos 2, 1,
 19. hostem 2, 1, 4. Romanos
 3, 17, 8. fugantur sui 2, 1, 13.
 fugati caesi que 2, 5, 10. fusi-
 que 2, 3, 1. hostes in altero cor-
 nu 2, 7, 10. rursus militis 4,
 1, 24. fugatae fusaeque copiae
 2, 4, 1.
Fugere Caesarem 2, 3, 16. ex
 cie 2, 8, 14. ex Gallia in Bri-
 tanniam 2, 13, 11. insequen-
 tem 2, 5, 44. per Pomptinum
 agrum 2, 6, 1. fugiunt ipsi quo-
 que reges 2, 1, 14. fugiens 1, 2, 1.
 Mithridates 2, 1, 13. pecuniam
 spavit 2, 3, 2. fugientis spe-
 ciem praestare 3, 10, 2. fugien-
 tem insequi 2, 5, 24. fugien-
 tibus usque ad perniciem in-
 ans

I N D E X II.

- stant 2, 6, 10. fugientes adgre-
di 2, 6, 3. avidè insequi 3, 10.
1. pro desertoribus caedere 4,
1, 29.
- Fugitivi Italicae gentis mixti 2, 3,
17. fugitivorum bellum 2, 4, 7-
2, 5, 34. fugitivis loco cedere
4, 1, 26.
- Fulgor galearum 2, 3, 14.
- Fulmen decidit in castra 1, 12, 10.
excursum ante navem 1, 12, 12.
- Fulvius Cn. 2, 3, 9. Q. 4, 1, 44
- Flaccus Centor 4, 1, 32. Pro-
cos 4, 7, 29. Imperator 2, 5, 8.
Nobilior 1, 6, 1. 1, 11, 2. Ro-
manus dux 2, 5, 21. Fulvio &
Postumio scribere 1, 8, 3. Ful-
vium movere lenatu 4, 1, 32.
- Fumus obortus 3, 10, 5. fumo
interdium significare 2, 5, 16.
- Fundatus forissimis acies 2, 3, 4.
- Fundere agmen 2, 5, 39. dissipa-
tos ex insidiis 2, 5, 19. exer-
citem victorem 2, 2, 11. ho-
stem 2, 1, 8. 2, 4, 7. Lacedae-
monios 2, 5, 42. & exuere prae-
da hostes 1, 6, 3. multitudi-
nem ingentem 4, 7, 43. fudit
circumventos a lateribus 2, 3,
12. partes lunata acie adgres-
sus 2, 3, 4. fusus Haldrubal 4,
7, 15. fusi acie 2, 13, 1. ad
Cannas 4, 5, 7. Carthaginien-
ses 2, 5, 11. fugatique Afri 2,
3, 1. fusae fugataeque copiae 2,
4, 4.
- Furfiores ripae 1, 1, 6.
- Funditores interponere centuriis
4, 7, 27.
- Funes & molas ferre 4, 1, 6. ef-
ficere 1, 7, 3.
- Fungi muneribus 4, 1, 31.
- Funicibus ornari 1, 12, 5.
- Furari signa 4, 7, 8.
- In Furto comprehensus 4, 1, 16.
furta bellorum 2, 5, 31.
- Furtim 1, 5, 9.
- Furcis inponere gasta militum 4,
1, 7.
- Furere perniciosa seditione 1, 9,
2, 2, 5, 18.
- Furialis habitus 2, 4, 19.
- Furius L. 1, 1, 11. 1, 5, 13. Agrip-
pa Cos. 2, 8, 2. M. Furius Ca-
millus, Tribunus militum 2,
3, 5.
- Fusti percutere declinum qua-
que 4, 1, 34.
- G.
- Gabil 3, 3, 3.
- Gabini 3, 3, 3.
- Gabinorum principes 1, 1, 4.
- in Galea oblata aqua 1, 1, 7. gi-
learum fulgor 2, 3, 14. galeas
protegere 2, 3, 14.
- Galeati & discincti centuriones
4, 1, 27.
- Galericulis gladiisque armare fa-
gulos 4, 7, 29.
- Galero & chlamyde ornatus 1,
2, 11.
- Galli 2, 4, 5-2, 5, 10 & 34, 2,
9, 1, 2, 13, 1, 3, 15, 1, 3, 17,
6. & Samnites 2, 1, 8. auxilia-
res 2, 3, 16, 3, 16, 2. Gallo-
rum duces Castus & Gannicus
2, 4, 7. exercitus 1, 8, 3, 3, 17,
7. fides 1, 2, 6. Forum 2, 5, 39.
mercenarii 3, 16, 3. multicae-
si 3, 17, 7. quadrigae 2, 3, 18.
stationes fallere 3, 13, 1. in
Gallorum manus incidere 4, 1, 4.
- Gallia 2, 1, 16, 2, 13, 11, 3, 7,
& 6, 4, 3, 14. Galliae 1, 1, 1.
- Gallica via 2, 6, 1.
- Gannicus & Castus duces Gallo-
rum 2, 4, 7. Gannici factio 2,
5, 34.
- Gastor Lacedaemonius 4, 3, 19.
- Gaudere aliqua re 1, 11, 19.
- in Gaudium effusi 2, 5, 12. ga-
dio impulsus 3, 10, 3.
- Gelo, Syracusanorum tyrannus,
11, 18.
- Gens avida vini 2, 5, 12. finitima
2, 11, 6. Italica 2, 3, 17. Valeria
4, 1, 30. universa 2, 11, 5 & 6.
gentis caput civitas 3, 4, 3. gen-
tes ceterae 4, 1, 14.
- Gentilis velocitas 2, 5, 31.
- ad Genus alicujus provolsi 4, 1, 4.
- Genus explorandi aliud 1, 1, 6.
materiae aliud 1, 5, 2. omne
animalium 4, 5, 18. pecudum
4, 7, 20. ordinationis 2, 3, 7.
telorum 2, 3, 20. generis omnis
sequelae 2, 4, 8. genere equi-
tum praevalere 2, 5, 33. Sira-
tegematon uti 1, 11, 13. gene-
ra circumspicere proli 1.

I N D E X II.

Gerere bellum 1, 4, 11. **adversus**
Arcadas 1, 11, 9. **Aristoniceum**
 4, 5, 16. **Erythraeos** 2, 5, 15.
Hasdrubalem 2, 3, 4, 2, 3, 4. **Il-**
lyrios 2, 3, 2. **Italiae liberan-**
dae caussa 4, 7, 21. **Jugur-**
tham 1, 2, 8. **rem adversus The-**
banos 2, 4, 11. **gerendi similia**
facultas prol. 1. **gerenda sunt**
ante proelium prol. 1. **gestum**
est proelium 2, 6, 1. **gestae rei**
fama 2, 10, 2. **res prospere** 2,
 9, 7. 4, 3, 4. **gesturum rerum**
scriptores prol. 1.
Gestu & voce exposulare a terra
 4, 1, 33. **signum dare** 2, 7, 14.
Germani 1, 1, 8. 1, 3, 10, 2, 5,
 34. **Germanorum adventus** 2,
 5, 20. **dux Arminius** 2, 9, 4.
rex Ariovistus 1, 11, 3. 2, 1,
 16. 4, 5, 11. **Germanos inclu-**
fos emitti iussit 2, 6, 3.
Germania 4, 7, 8.
Germanici cognomen merere 2,
 11, 7.
Gisgonis filius, Hasdrubal 1,
 3, 5.
Gladus cruentus 2, 4, 1. **excidit**
vaginā 4, 5, 17. **recuperatus** 4,
 5, 17. **strictus** 2, 5, 27. 2, 8, 12.
 4, 7, 39. **gladii scutaeque a ter-**
go aptata 3, 9, 3. **gladios strin-**
gere 4, 5, 7. **tradere** 2, 5, 27.
gladiis armare singulos 2, 7, 29.
perere ora oculosque 4, 7, 32.
Gladiator staturae contemptae 4,
 7, 5. **gladiatores quatuor & se-**
ptuaginta 1, 5, 21.
Glaucias 4, 5, 1.
Gloria proelii praesentis 2, 4, 1.
virtutis 1, 11, 3. 4, 5, 11.
Gracchus (Ti.) 4, 7, 24.
Gracilis & robustus (equus) 1,
 10, 2, 4, 7, 6.
Gracia 1, 4, 6.
Gracrus miles 2, 3, 13. **Graeca**
urbs 3, 5, 3. **Graeci** 2, 9, 6.
Gracorum fraus 4, 7, 28. **mos**
 3, 2, 6. **quatuordecim millia**
 4, 2, 7.
Grande pondus auri 4, 3, 2. **gran-**
des eligere 4, 1, 3.
Gratia civitatis defendendae 3,
 10, 5. **exercitationis** 3, 2, 7. **lo-**
corum 1, 1, 5. **ostendendae fi-**
duciae 3, 18, 1. **recidendi in-**

pedimenta 4, 1, 7. **signi reci-**
piendi pugnare 2, 8, 1. **gratias**
agere alicui 2, 11, 4, 3, 16, 3.
 4, 5, 6. 4, 7, 6.
Gratissimus regi 1, 8, 7.
Gratificari Hannibali 3, 16, 1.
circa Gratulationem morari 4, 7,
 43.
Gravis oratio 4, 5, 1. **repletusque**
reperitis 2, 5, 14. **grave vulnus**
 2, 7, 13. **graves carne** 2, 5, 13.
naves 2, 3, 24. **gravissima ad-**
fectus 1, 7, 7.
Gravari belli incommodo 3, 11, 2.
Grex camelosum 2, 4, 12. **equi-**
tum 2, 5, 30. **greges asinorum**
ac boum 2, 4, 20. **plurimi ar-**
mentorum 2, 5, 13.
Gregalis fecit hoc perire 3, 13,
 6. **miles** 3, 9, 3. **quidam occi-**
sus 2, 4, 9. **gregalem equo in-**
ponere 4, 6, 2. **gregales pedi-**
tes 4, 1, 31. **gregalium portio**
 4, 3, 12.
Gubernaculis cursum dirigere 3,
 13, 6.
Gubernatoribus tabellas dedit si-
natas 1, 1, 2.
Gymnici ludī 2, 11, 1.

H.

Habeneae effusae 2, 5, 31.
Habere adversa castra 2, 5, 29.
alam instructam armis 4, 1, 28.
aliquos suspectos 2, 11, 2. 3,
 16, 5, 4, 7, 22 & 23. **amplum nu-**
merum equitatus 2, 3, 17. **castra**
cominus 2, 1, 6. **in agro** 3, 18,
 1. **in conspectu** 2, 3, 23. **locis**
campestribus 2, 12, 4. **prope**
ab Orchomeno 1, 13, 5. **ciba-**
ria in decem annos 3, 5, 2. **claf-**
sem ducentarum navium 2, 5,
 46. **claves portarum penes** 4,
 7, 22. **concilium** 2, 9, 5. **copiam**
navium 1, 7, 2. **pontis facien-**
di 1, 5, 4. **copias** 4, 7, 20. **de-**
nos ordines in latitudinem 2,
 3, 23. **duos exitus** 1, 5, 10. **ele-**
phantos in prima acie 2, 5, 4.
equitem fidelem 4, 7, 16. **equi-**
tes in auxilio 2, 7, 8. **equos**
paratos 2, 5, 30. **exercitum** 1,
 3, 1 & 2. 2, 3, 16. **exercitum** 2, 5,
 26. **transducendum** 2, 4, 7. **ex-**
citi-

I N D E X II.

- exercitus 3, 18, 1. exiguum numerum militum 2, 5, 3. exploratum 3, 5, 1. facultatem eligendi exercitus 4, 2, 2. recipiendi se 1, 5, 9. fibulas ferreas in sagulis 4, 7, 17. fidem professioni 1, 4, 11. fiduciam copiarum suarum 4, 7, 7. in equestribus copiis 2, 5, 33. filiam contubernalem 4, 1, 11. in contubernio 4, 1, 12. frumentum reliquum 3, 4, 1. frumenta residua 3, 4, 6. in animo depugnare 2, 4, 6. in auxilio Mandronem 3, 3, 7. instanti arbitrium 2, 3, 9. legiones in Cappadocia 1, 1, 6. litteras insulas 3, 13, 6. maiorem exercitum 2, 5, 19. militem paratorem ad pugnandum 1, 11, 11. milites ad pugnam constantiores 1, 11, 7. interritos 2, 12, 2. occultos 2, 5, 1. optimos 4, 5, 2. naves captivas 1, 4, 12. necesse decerrare 1, 11, 2. noctem opportunam 2, 1, 13. non amplius dec. 2, 1, 14. 4, 1, 6. nihil praesidii 2, 7, 14. partem corporis aegram 4, 7, 37. parum praesidii 2, 11, 1. plures naves 2, 5, 44. plus praesidii in scuto 4, 1, 5. Pythiam meliorem 4, 7, 37. redeundum 3, 11, 1. Rhodios in auxilio 3, 9, 10. sagam ex Syria 1, 11, 12. secum Hannibalem 1, 8, 7. spatium transeundi 1, 4, 2. suspectam fidem 1, 1, 5. trajicere flumen 1, 5, 1. transeundum 1, 4, 3. trigrem 4, 7, 19. tutum regressum in profunda 1, 3, 10. vicina castra castris 2, 5, 31. unam spem salutis 1, 5, 3. habet acies copias robustissimas 2, 3, 3. necesse erumpere 2, 13, 9. quisque quantum pecuniae 1, 11, 2. habentibus imperare 4, 3, 2. haberi non sine tacita custodia 2, 5, 30. habentur omnia. *εργαγματικὰ* prol. 1. habita classis occulte 5, 10, 8. virgo custodia summa 2, 11, 5.
- Habile onus 4, 1, 7. habilioribus suis eos decentos tradit 4, 7, 42.
- Habitus armorum 3, 8, 3. ca-
- pitivorum 3, 8, 2. 4, 7, 44. *καὶ* datus 4, 1, 28. furialis 2, 4, 11. hostilis 4, 7, 23. Illyriorum 1, 5, 10. languentium 2, 11, 1. Macedonicus 3, 2, 11. milium 2, 1, 6. Persicus 3, 8, 3. Romanorum 3, 2, 3. sacerdotum 2, 4, 18. servorum 1, 2, 1. scissalis 4, 7, 12. Tuscus 1, 2, 1. venatorum 3, 3, 6. habitum spectantium agnoscere 4, 7, 41.
- Habitare angustie 4, 1, 10.
- Haerere in litorebus sicis 2, 11, 11.
- Halys 1, 5, 4.
- Hamilcar 2, 4, 17. dux Poenorum 3, 16, 2. Rhodius 1, 2, 3.
- Hannibal 1, 1, 9. 1, 3, 3 & 8. 1, 4, 7. 2, 2, 6. 2, 3, 7, 9 & 16. 2, 5, 13, 21; 22 & 27. 2, 6, 4, 2, 7. 7. 3, 2, 3. 3, 3, 6. 3, 4, 1. 3, 10, 3. 3, 14, 2. 3, 15, 3. 4, 19. 4, 3, 7. 4, 7, 10, 23, 26 & 38. adfidei moenibus 1, 11, 1. dimisit boves nodi 1, 5, 1. habet castra in agro 3, 16, 2. iussit elephantum sub aere vulnerari 1, 7, 2. non par Fabio 1, 8, 2. obfideus 4, 5, 20. se a transfugis ultus 3, 16, 4. Hannibalis castra 2, 9, 2. dolis frustri tentari 4, 7, 38. praesidium 1, 9, 2. frater Hasdrubal 1, 2, 9. 1, 5, 19. Hannibali gratificari 3, 16, 1.
- Hanno 2, 3, 1. Carthaginiensem Imperator 3, 16, 3. clausus ab hostibus 1, 5, 27.
- Haruspices respondent 4, 5, 14.
- Hasdrubal Poenorum dux 1, 1, 9. 1, 5, 12. 2, 1, 1. 2, 3, 8. 2, 3, 4. 2, 5, 4. 2, 9, 2. 3, 17, 1 & 3. 4, 3, 8. 4, 5, 8. 4, 7, 4 & 18. frater Hannibalis 1, 2, 9. 1, 5, 19. fufus 4, 7, 15. Giskonis filius 1, 3, 5. Hasdrubalis caput 2, 9, 2.
- Hastae cretae 2, 4, 20. *σενναε* quaternorum pedum 4, 7, 29.
- hastis praefixa capita 2, 9, 3.
- Hastati 2, 3, 16. 2, 5, 4. *hastatos* subducere ordinibus 2, 4, 2.
- Haurire merum 2, 5, 12.
- Hellepontus 1, 4, 7. 2, 5, 44.
- Hennae praesidium 4, 7, 23.

I N D E X

- Hennenses 4, 7, 22. Hennen-
 sium Magistratus *ibid.*
 Heraclea 3, 10, 7.
 Herbas alimentis praecipere 3, 15, 3.
 Hermocrates Syracusanus 2, 9, 6.
 4, 7, 42.
 Hernici & AEqui hostes 2, 8, 2.
 Hetrusci 1, 11, 1. 2, 5, 2. 2, 6, 2.
 2, 7, 11. Hetrusca lingua 1, 2,
 2. Hetruscum bellum 1, 2, 2 & 7.
 Hetruscorum exercitus 1, 8, 3.
 Hiberi 2, 2, 10.
 Hiems faevissima 2, 5, 23. hie-
 mem sub tentoriis exigere 4, 1,
 24. hieme ducere exercitum 4,
 6, 3.
 Hiberna Campaniae 1, 9, 1. in hi-
 berna suos reducere 1, 3, 5. in
 hibernis naves aedificare 4, 1, 15.
 Hibernare eodem loco 1, 9, 1.
 Hilaritati & foecordiae insidiari
 3, 3, 2. hilaritatem sequitur
 foecordia 3, 3, 2.
 Himera civitas 3, 10, 3. Hime-
 raci 3, 4, 4. decepti eventu 3,
 10, 3.
 Himilco, dux Poenorum 1, 1, 2.
 3, 10, 5.
 Hippias Atheniensis 2, 2, 9.
 Hirtius Cos. 3, 13, 7. 3, 14, 3.
 Hirtuleius 2, 1, 2. 2, 3, 5. lega-
 tus Sertorii 1, 5, 8. periit 2, 7,
 5. Hirtulejo tradere oppidum
 4, 5, 19.
 Hispania 1, 2, 5. 1, 5, 1, 8 & 19.
 2, 1, 1, 2 & 9. 2, 3, 5. 2, 5,
 14 & 31. 2, 9, 2. 2, 11, 5, 3,
 1, 2. 3, 14, 1. 3, 18, 1. 4, 1,
 23. 4, 3, 4. 4, 5, 18. 4, 7, 42.
 citerior. 3, 7, 3. Hispaniae ci-
 vitates 1, 1, 1. Hispaniam va-
 stare 4, 7, 31. Hispaniae amif-
 fae 2, 10, 2.
 Hispani 2, 4, 17. Arabricense 4,
 5, 19. constituuntur in dextro
 cornu 2, 3, 17. emissi 2, 5, 31.
 leves, aprissimi ad furta bello-
 rum 2, 5, 31.
 Historiarum corpus prol. 1.
 Homericus versus 2, 3, 21.
 Hone ingentis staturae 1, 11, 10.
 hominum corpora coloratiora
 1, 2, 9.
 Honeſta miſſione exaudorare 4,
 6, 4.
 Honeſti natus *ibid.*

- Honor veterum 3, 16, 1. hono-
 res deferuntur ei 4, 5, 6. ho-
 noribus renuntiare 4, 5, 6.
 Hora dici sexta 2, 1, 2. tertia
 2, 5, 31. quinta 2, 13, 7. se-
 ptima 2, 1, 1. horis certis su-
 spendere 4, 7, 34.
 Horatius Cocles 2, 13, 5.
 Hordeum ex SCro datum est ve-
 lut relegatis in Siciliam 4, 1,
 25. iussit dari reliquis 4, 1, 37.
 Horrea circumdaxerunt captivos
 3, 15, 4.
 Horror camelorum 2, 4, 12.
 Hortati aliquem, ut &c. 2, 7, 9.
 4, 7, 15. milites 4, 5, 10. hor-
 tans filius 4, 6, 1.
 Hospites jugulati 1, 9, 1.
 Hospitium laxius accipere 4, 1, 10.
 hospitio matris familias uti 4,
 1, 10.
 Hostis avocatus 1, 5, 27. caven-
 dus & obprimendus est prol.
 1. circumductus 2, 2, 13. con-
 sternatus 1, 12, 3. delusus ima-
 gine 1, 5, 22. exceptus 2, 3, 10.
 exhaustus 2, 3, 15. faugatus 3,
 17, 2. illustris & conspicuus 2,
 1, 12. incompotus 2, 1, 15.
 inops commercio laborat 2, 5,
 14. inparatus 1, 4, 13. inre-
 quietus 2, 9, 1. insequens 2, 3,
 7. insomnis 2, 9, 1. infans 2,
 5, 32. a tergo 1, 5, 1. perdo-
 ctus ad securitatem 3, 17, 3. in
 persuasionem 1, 4, 8. praeva-
 lens equitatu 1, 8, 12. vincen-
 dus est dolabra 4, 7, 2. hostis
 excludendi causa 1, 5, 10. ho-
 sti advenienti castella dedere
 8, 11. alti maris facere fidem
 2, 5, 43. dare viam fugiendi 4,
 7, 16. infecta loca 1, 4, 1. in
 subsidium venire 3, 11, 5. mi-
 re adversantia incommoda 2,
 2, 7. hostem adgredi 1, 1, 11.
 evocare 2, 5, 3 & 22. fundere
 2, 1, 8. infestare, & fatigare
 2, 3, 16. lacerare 2, 5, 3. me-
 dum cadere 2, 5, 33. mora fa-
 tigare 2, 1, 8. persequi ad in-
 ternecionem 4, 7, 15. hoste in-
 tercluso evasit 1, 5, 8. hostes
 asperissimi 2, 4, 6. capti & vi-
 di 4, 1, 24. conversi 3, 17, 6.
 effusi 2, 1, 7. exclusi 1, 5, 1.
 Nn Fa-

INDEX II.

Falisci 2, 3, 3 & 8. Hernici & AEqui 2, 8, 2. incolumes 4, 7, 17. inhibuere tela 1, 4, 1. inueni 1, 5, 16. inuesti temere 2, 3, 14. obvii 4, 1, 29. ordinati procedunt 2, 3, 4. securi 2, 3, 12. subiecti 2, 2, 4. submoventur ignibus 1, 5, 2. tenebant fluminis ripam 1, 5, 3. tergum ejus in itinere prementes 1, 6, 2. terga verterunt 1, 11, 10. victi bello 2, 11, 7. universi 1, 4, 9. Volsci & Latini 2, 8, 5. hostium acies aversa 2, 2, 12. ordinata 2, 1, 14. tota 2, 3, 3. aciem turbare 2, 3, 16. aditus interseptus 1, 5, 11. adventus 2, 5, 16, 3, 12, 2. agmen 1, 2, 8. castra 1, 1, 7, 2, 5, 18, 25 & 29, 3, 7, 8. classis 4, 7, 9, 10 & 12. consilia excipere 3, 16, 4. discutere 4, 7, 31. copiae 2, 5, 2. copias cingere 2, 3, 6. duocem trucidare 4, 5, 4. equitatus 2, 4, 12, 4, 7, 29. exercitus 1, 4, 8, 2, 2, 8, & 10. explorator 4, 7, 7. exploratores 3, 16, 4. feminae 3, 2, 7. fines vacui 1, 8, 4. fortissimi 2, 13, 3. incursum 1, 5, 11, 4, 1, 8. inpetus 2, 3, 3. manus ingens 1, 5, 8. multo major 11, 10, 3. multitudo 1, 5, 18, 2, 32, 10. naves multae 4, 7, 12. navibus obrutus 1, 5, 7. occursum prohibitus 1, 4, 10. oculi 2, 2, 12. parres infirmissimae 2, 3, 4. persuasio 1, 5, 3. praefidia 3, 13, 6, 3, 15, 5, 4, 5, 7. probris coacti 1, 11, 1. quadrigae 2, 3, 17. refugia nudare 1, 3, 10. regni caput 1, 8, 12. statio 1, 2, 5, 2, 5, 33. stationes 1, 4, 7, 1, 5, 12 & 16, 4, 5, 8. terga 2, 3, 2 & 6, 2, 5, 23. victoriam fore respondent 4, 5, 14. in hostium copias incidere 4, 5, 16. hostibus cedere loco 4, 1, 13. concedere victoriam 3, 8, 3. injicere necessitatem 2, 1, 12. metus injectus 2, 4, 11. nuntiare de victoria 4, 7, 15. hostes fundere 2, 4, 7. insequi 1, 4, 2. invadere 4, 5, 3. lacessere 1, 10, 2. oblidere 4, 7, 33. subjicere ditioni 1, 3, 10. impedi-

ditos religione vincere 2, 1, 16. infectos eo perducere 2, 5, 1. intentos praedationi classis 1, 6, 1. in hostes medios intrare 4, 5, 4. de hostibus distringendis 1, 8, 1. Hostilis cruor 1, 12, 4. equitatus 2, 6, 3, 17, 5. habitus 4, 7, 3. frequentia 1, 5, 23. navis 1, 3, 24. hostile bellum 1, 3, 8. Intus 4, 1, 33. hostilia agitantur 1, 2, 6. consilia 1, 8, 9. praefidia 3, 13, 8. spolia 4, 7, 35. Huc uique lectorem perducere. Praef. Humanitatis oblatae spes 3, 11, 1. Humeros exserere 2, 1, 3. Humus adgesta 1, 5, 5. munda 4, 3, 8. humo & frondibus. Quid pons 1, 5, 11. Humida ligna 3, 10, 5. Humilis locus 3, 7, 3. Hydaspes flumen 1, 4, 9.

I.

Jacent strati in modum defensorum 2, 5, 12. jacentium scuta 2, 5, 27. Jacere semina in praepetatum locum 3, 15, 3. tela intra murum 3, 6, 7. Jactare crura adfudorem 4, 7, 14. panem in hostem 3, 15, 1. Jactus amphorarum 4, 7, 9. Jactura paucorum locum capere 4, 6, 1. Jaculis exerceri 3, 5, 3. Jaculari amphoras pice & caelestis plena 4, 7, 9. vascula vident plena 4, 7, 10. Jam pridem 3. Praef. Japydes 2, 5, 28. Ibi praefidio tenere castra 1, 8, 11. Idus unus 2, 5, 47. Idem transitus manet 4, 7, 21. eminentibus faciendo 1, 1, 4. audendi fecit exemplum 1, 7, 2. eadem persuasio 1, 4, 1. Idem cense 4, 7, 22. denuntiare omnibus 1, 1, 1. facere adversus Pompejum 2, 3, 11. flagitare 4, 7, 22. illud (iter) remaneas 3, 11, 4. eodem consilio celsare 1, 1, 9. die pugnare, quo &c.

INDEX II.

- &c. 1, 17, 7. loco hibernare 1, 9, 1. eadem stationes 1, 1, 9. easdem (cohortes) lacerare 1, 10, 1. eodem perducere iussit quodam 3, 8, 2.
 Ideo incaustoditus mons 1, 5, 21.
 Idoneus locus 4, 6, 1. idoneum tempus 3, 16, 3.
 Iecur calidum 1, 11, 14.
 Ieiunus exercitus 2, 1, 1, 2, 5, 23.
 Ignarus 1, 1, 6, 2, 1, 8. ignarus rei 1, 1, 11, 1, 5, 13. 1, 11, 7. ignari locorum 2, 5, 7.
 Ignavos adfigere crucibus 4, 7, 24.
 Ignaviam exprobrare 4, 1, 1.
 Ignis conceptus 2, 4, 15, 4, 7, 40. subjectus 1, 5, 28. ignem excutere lapidibus 1, 12, 10. injicere 2, 5, 29. subijcere acervis 3, 10, 5. ad ignem residere 4, 6, 3. igne nocte significare 2, 5, 16. licata coria 4, 5, 18. ignes facti per tota castra 1, 5, 22, 3, 11, 5. frequentiores 1, 1, 7. multi 2, 12, 4. totidem ardent 1, 1, 9. excitare 2, 5, 17. fieri iussit 1, 5, 3, 3, 11, 5. multos facere 1, 5, 24. ignibus movere militem 2, 5, 23. submoverunt hostes 1, 5, 2.
 Ignobiles reliqui 2, 11, 3.
 Ignominiae verecundia pressus 4, 1, 13. ignominiam damnationis ulcisci 1, 8, 1. deprecari 4, 5, 2. redimere 4, 1, 21. vereri 4, 5, 17. per ignominiam occidere aliquem 4, 1, 33. cum ignominia dimittere legatum 4, 1, 37.
 Ignorare virtutes alicujus 4, 7, 36.
 Ignorari adventum existimant 2, 5, 16.
 Ignota loca 2, 5, 6, 4, 2, 8.
 Ilerda 2, 5, 38, 2, 13, 6.
 Ilergetum animos excitare 4, 7, 31. legari *ibid.*
 Illac penetratum oppidum 3, 9, 5. venire 1, 1, 6.
 Illic agere 1, 8, 12. latet agmen hostium 1, 2, 8. aliquid insidiarum 1, 2, 7.
 Illic petenda est (aqua) 2, 7, 12.
 Illo proficisci 3, 11, 5.
 Illic devolare 3, 13, 8.
 Illudis & conspicuus hostis 2, 1, 12. verborum effectus proli. 1.
 Illyrius Ardy 2, 5, 19. Illyrii 2, 3, 2, 2, 5, 10 & 19. 3, 6, 3.
 Imago vana 1, 5, 22.
 Imber continuus 4, 7, 30. imbres & frigora pati 4, 1, 1. imbribus verberari 2, 1, 15.
 Imitatio colentium 4, 7, 13.
 Imperare habentibus 4, 3, 2. postsignans 2, 3, 17. robustiori (equo) 1, 10, 1. 4, 7, 6. sexcentis, ut &c. 2, 5, 25. tribunis conferrent 1, 11, 2. imperavit agros vestari 2, 5, 11. equos duci circa arma 1, 11, 9. multos ignes facerent 1, 5, 24. si gniferum cunctantem occidi 2, 8, 8. imperatum credidit sibi 1, 1, 1. ignem acervis subijcere 3, 10, 5.
 Imperata facere 2, 5, 31. 4, 4, 1. obedient ad omnia 1, 11, 13.
 Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus 1, 1, 8, 1, 3, 10, 2, 3, 23, 2, 11, 7, 4, 39.
 14. Carthaginiensium Hanno 3, 16, 3. Fulvius 2, 5, 8. Hasdrubal 4, 3, 8. Imperatoris conditiones 2, 10, 1. Imperatori satisfacere 1, 9, 4. Imperatorem me mater peperit 4, 7, 4. destituere 2, 8, 13. relinquere 2, 8, 12. senem moribus esse oportet 4, 7, 3.
 Imperatoria praecepta 2, 6, 10.
 Imperium deferre alicui 4, 6, 2. detractare 4, 1, 22. infestare 2, 11, 4. rumpere 1, 10, 2.
 Imperioso cognomen fuit Manlio 4, 1, 40.
 In adiutorium exire 2, 5, 11. adventum legionum trahere bellum 1, 8, 5. angustias freti evasisi 1, 4, 13. decem annos ci-
 baria habere 3, 5, 2. auxillium supervenire 2, 5, 45. cives coalescit concordia 1, 10, 4. diem proximam moliri fugam 1, 1, 7. diversum advocatus 1, 5, 1. 4, 5, 9. fines aditus sunt 1, 4, 4. gaudium effusi 2, 5, 12. Hispaniam 1, 3, 5. horam tertiam dici servatum silentium 2, 5, 31. illam diem terra marique victor 2, 2, 11. Italiam versus 1, 4, 11. latitudinem habere ordi-

I N D E X II.

- dies** 2, 3, 22. **lignationem** exire 1, 5, 3. **modum defunctorum strati** 2, 5, 12. **Lunae** 1, 5, 1. **majorem vexare** 2, 5, 13. **morem Romanorum armari** 2, 5, 31. **ordinem densum strui** 1, 5, 5. **posterum** 1, 1, 7. **proverbium tractum** 4, 1, 7. **quantum poterat** 3, 13, 8. **quantam horam continuat suos** 2, 13, 7. **rabiem efferare hostes** 2, 6, 7. **exardere** 2, 1, 10. **reliquum** 1, 9, 4. **lationes conferre frumentum** 3, 4, 1. **spectaculum resolveri** 1, 5, 16. **terram defigere palos** 2, 3, 17. **Troezena emittere liberos** 1, 3, 6. **armis esse** 1, 1, 8. **concione pronuntiare** 1, 11, 6. **conspectu habere castra** 2, 5, 23. **desperatione esse** 3, 17, 7. **equis juvenum species oblata** 1, 11, 8. **flumine equites inmittere** 1, 4, 9. **praesentia** 2, 11, 4. **propinquo** 2, 5, 31. **2, 10, 2. proximo occultare** 3, 10, 2. **specie prol.** 1. **tempore** 1, 1, 1, 2, 1, 3.
- Inbellis multitudo** 3, 9, 3. **turba** 2, 4, 20. **inbellies Succetani** 3, 10, 1. **suorum amolitus** 2, 5, 19.
- Incalescere inter moras decernandi** 2, 1, 8.
- Incautus muris succedit** 3, 17, 1. **incautos caedere** 2, 5, 1. **obprimere** 3, 11, 3.
- Incendere adversarios** 2, 1, 11. **agros** 1, 8, 4. **castra** 4, 7, 8. **ligna humida** 3, 10, 5. **locum eruptioni aptum** 1, 5, 27. **omnia** 2, 4, 15. **4, 7, 40. pontem** 4, 7, 28. **templum Dianae** 3, 2, 5. **vallum** 1, 5, 2. **materia exstructum** 1, 5, 8. **materialis oneratum** 1, 5, 1. **vehicula taedae plena** 2, 4, 17. **incendi naves iussit** 1, 11, 21. **villas castellaque imperavit** 2, 5, 11. **incenditur silva** 3, 8, 2. **incensus agger** 4, 1, 31 & 37. **incensa civitas** 3, 10, 5.
- Incendio confectum bellum** 1, 2, 1. **consumere classem** 4, 7, 14. **incendiis alimenta erant** 2, 5, 29.
- Incidere in copias hostium** 4, 5,
16. **in manus Gallorum** 4, 5, 10. **in vada** 2, 13, 10. **Romae ora** 2, 2, 7. **incidit iugula dies** 1, 4, 7.
- Incipit resisti his** 2, 5, 31. **piens nox** 1, 5, 12. **4, 5, 11. ceprum bellum** 1, 4, 11.
- Incitandus est ad proelium cetrus** 1, 1, 11.
- Inclinatus dies** 2, 1, 5 & 11. **inclinatam rem consilio restituit** 2, 7, 1.
- Inclusus Sardibus Croesus** 3, 4, 4. **inclusi ad Thrasymenum** 2, 4, 4. **inclusos emittere** 1, 5, 16. **6, 3. inclusas columbas sine adficere** 3, 13, 8.
- Incognitae ducibus viae** 1, 4, 2.
- Incolis religiosum templum Dianae** 3, 2, 5.
- Incolumis Consuli accessit** 1, 14, 4, 5, 9. **exercitus** 1, 11, 1. **incolumi ipsi abire licet** 4, 7, 3. **incolumem exercitum reducere** 1, 5, 13. **persevere in vestra** 1, 2, 5. **incolumes incolumis perveniunt** 4, 5, 7. **hottes** 4, 7, 17. **tuos in perducere** 1, 5, 17. **ingressi reversi sunt** 4, 2, 8.
- Incommodum fatigatione concere** 2, 2, 8. **incommodum gravari** 3, 11, 2. **hoc etiam** 2, 1, 14. **incommoda praestata** 2, 1, 4. **hosti adversant** 4, 2, 7.
- Incompositus hostis** 2, 1, 5 & 10, 2.
- Inconsulte flagitare pugnae signum** 1, 10, 2. **pugnam expectare** 1, 10, 1. **4, 7, 6.**
- Increpare factum** 3, 12, 2.
- Increfcere illis fiduciam videtur** 5, 37.
- Incumbere ad recipiendam signum** 2, 8, 2.
- Incurfus adversariorum** 2, 1, 4. **hostium** 1, 5, 11. **4, 1, 1. priamus** 2, 5, 23.
- Incursare aliquem a fronte** 1, 5, 31. **in proximos** 2, 1, 10.
- Incusata patris saevitia** 3, 1, 1.
- locustoditus mons** 1, 5, 21. **incusata** 3, 2, 6. **3, 2, 1.**
- Indagare opetis partem completi** 3, 2, 1.
- Inde

INDEX II.

&c. 1, 17, 7. loco hibernare 1, 9, 1. eadem stationes 1, 1, 9. eandem (cohortes) lacerare 1, 10, 1. eodem perducere iussit quoddam 3, 8, 2.
 leo incusoditus mons 1, 5, 21.
 idoneus locus 4, 6, 1. idoneum tempus 3, 16, 3.
 ecur calidum 1, 11, 14.
 ejunus exercitus 2, 1, 1. 2, 5, 23.
 gnarus 1, 1, 6. 2, 1, 8. ignarus rei 1, 1, 11. 1, 5, 13. 1, 11, 7.
 ignari locorum 2, 5, 7.
 gnavao adfigere crucibus 4, 7, 24.
 gnavam exprobrare 4, 1, 1.
 gnus conceptus 2, 4, 15. 4, 7, 40.
 subjectus 1, 5, 28. ignem excutere lapidibus 1, 12, 10. injicere 2, 5, 29. subicere acervis 3, 10, 5. ad ignem refidere 4, 6, 3. igne nocte significare 2, 5, 16. siccata coria 4, 5, 18.
 ignes facti per tota castra 1, 5, 22. 3, 11, 5. frequentiores 1, 1, 7. multi 2, 12, 4. toridem ardent 1, 1, 9. excitare 2, 5, 17.
 fieri iussit 1, 5, 3. 3, 11, 5. multos facere 1, 5, 24. ignibus fovere militem 2, 5, 23. submoventur hostes 1, 5, 2.
 ignobiles reliqui 2, 11, 3.
 ignominiae verecundia pressus 4, 1, 13. ignominiam damnationis ulcisci 1, 8, 1. deprecari 4, 5, 2. redimere 4, 1, 21. vereri 4, 5, 17. per ignominiam occidere alicquem 4, 1, 33. cum ignominia dimittere legatum 4, 1, 37.
 Ignorare virtutes alicujus 4, 7, 36.
 ignorari adventum existimant 2, 5, 16.
 Ignota loca 2, 5, 6. 4, 2, 8.
 Ilerda 2, 5, 38. 2, 13, 6.
 Ilergetum animos excitare 4, 7, 31. legari *ibid.*
 Illac penetratum oppidum 3, 9, 5. venire 1, 1, 6.
 Illic agere 1, 8, 12. latet agmen hostium 1, 2, 8. aliquid insidiarum 1, 2, 7.
 Illinc petenda est (aqua) 2, 7, 12.
 Illo proficisci 3, 17, 5.
 Illuc devolare 3, 13, 8.
 Illustis & conspicuus hostis 2, 1,

12. verborum effectus probl. 1.
 Illyrius Ardys 2, 5, 19. Illyrii 2, 3, 2. 2, 5, 10 & 19. 3, 6, 3.
 Imago vana 1, 5, 22.
 Imber continuus 4, 7, 30. Imbres & frigora pati 4, 1, 1. imbribus verberari 2, 1, 15.
 Imitatio colentium 4, 7, 13.
 Imperare habentibus 4, 3, 2. postsignanis 2, 3, 17. robustiori (equo) 1, 10, 1. 4, 7, 6. trecentis, ut &c. 2, 5, 25. tribunus conferrent 1, 11, 2. imperavit agros vestari 2, 5, 11. equos duci circa arma 1, 11, 9. multos ignes facerent 1, 5, 24. figniferum cunctantem occidi 2, 8, 8. imperatum credidit sibi 1, 1, 1. ignem acervis subicere 3, 10, 5.
 Imperata facere 2, 5, 31. 4, 4, 10. obedient ad omnia 1, 11, 13.
 Imperator Caesar Domitianus Augustus Germanicus 1, 1, 8. 1, 3, 10. 2, 3, 23. 2, 11, 7. 4, 38.
 14. Carthaginensium Hanno 3, 16, 3. Fulvius 2, 5, 8. Hadrubal 4, 3, 8. Imperatoris conditiones 2, 10, 1. Imperatori satisfacere 1, 9, 4. Imperatorem me mater peperit 4, 7, 4. destituere 2, 8, 13. relinquere 2, 8, 12. senem moribus esse oportet 4, 7, 3.
 Imperatoria praecepta 2, 6, 10.
 Imperium deferre alicui 4, 6, 2. detractare 4, 1, 22. infestare 2, 11, 4. rumpere 1, 10, 2.
 Imperioso cognomen fuit Manlio 4, 1, 40.
 In adiutorium exire 2, 5, 11. adventum legionum trahere bellum 1, 8, 5. angustias freti evasisit 1, 4, 13. decem annos ciabaria habere 3, 5, 2. auxillum supervenire 2, 5, 45. cives coalescit concordia 1, 10, 4. diem proximam moliri fugam 1, 1, 7. diversum avocatus 1, 5, 1. 4, 5, 9. fines aditus sunt 1, 4, 4. gaudium effusi 2, 5, 12. Hispaniam 1, 3, 5. horam tertiam diei servatum silentium 2, 5, 37. illam diem terra marique videtur 2, 2, 11. Italiam versus 4, 11. latitudinem habere ordines

I N D E X II.

Iniquitas locorum 1, 5, 18, 24 & 28. 1, 10, 3. 2, 13, 4. iniquitates plenae conditiones 1, 11, 4. iniquitates loci 2, 4, 4.

Inire bellum 1, 1, 8. consilium deferendae Italiae 4, 7, 39. proclium 1, 11, 10 & 21. 2, 5, 33. ineunda pugna est 1, 12, 12.

Initium aestatis 3, 4, 6. noctis 1, 8, 9.

Injungere iter militibus 4, 1, 1.

Injuria prolationis 3, 16, 3. injuriam inferre sociis 4, 1, 15. injuriarum fides 3, 3, 4.

Injuste labori veniam paciscar prol. 1.

Injustu Consulis 4, 1, 32. populi 1, 4, 11.

Inlaqueati eo sunt 2, 5, 4.

Inmanes nationes 1, 1, 8.

Immensae difficultates 4, 2, 5.

Inmersi limo 2, 5, 7.

Inminere Africae 1, 2, 3. agmini excipiendo 1, 2, 7. occasionibus 2, 5, 22. pugnam nuntiaverant 1, 8, 5. imminet collis 3, 5, 24. periculum 2, 11, 4. imminens castris collis 2, 4, 4. lunae defectus 1, 12, 8.

Inmiscere auxilia legionibus 2, 3, 21. centurionibus aeneatores 3, 9, 3. plerosque ex militibus 3, 2, 7. Poenos comitibus 3, 3, 6.

Inmittere copias in barbaros 3, 17, 7. equites in flumine 1, 4, 9. fluvium in castra 3, 7, 3. naves in Thebanos 4, 7, 19. turmas 2, 7, 8.

Inmorari pecuniae sectandae 2, 13, 2.

Inmuniri adfuescunt periculis 4, 1, 19.

Innoxii, pedibus posterioribus 4, 7, 34.

Innoxia consuetudo 3, 2, 2.

Innumerus equitatus 2, 3, 14. innumerae hostium copiae 4, 3, 4.

Innumerabilis multitudo 2, 1, 14. 2, 2, 13.

Inobservati specie negotiatorum 3, 2, 8.

Inops alit filias 4, 7, 37. filia 4, 3, 15. hostis commercio laborat 2, 5, 14.

Inopia aquae 3, 7, 2. commea-

tioni 2, 5, 38. necessarium 14, 4. inopiam effuger 1, 1, 28. perper 4, 5, 20. ob inopiam publice dotare filias 3, 4.

Inopinantium terga 2, 2, 12.

Inopinatus 1, 4, 6 & 7. apertam classem 1, 1, 2. invadit 2, 2. excursus 2, 3, 22. inopiam audacia 4, 5, 4. inopiam bellum 1, 1, 8. proclium 2, 14. inopinati & invalidi 3, 4, 4. ex inopinato adgredi 6, 19.

Inordinatos adgredius 2, 5, 3. dortus 2, 5, 38.

Inpar duobus 2, 1, 3. equitatu hostium 2, 12, 2. numero 1, 1, 23. 2, 4, 3. Romanorum exercitui 1, 10, 1. 4, 7, 6.

Inparatus hostis 1, 4, 13.

Inpatiens morae 1, 3, 4.

Inpedire consilia 1, 8, 9. planticiem arboribus profusius 2, 9. regionem alveo 2, 3, 11. inpediri a dimicatione 4, 4, 7. 10. nulla lege 4, 1, 11. inpeditus hostis 2, 13, 1. inpedire religione hostes 2, 1, 16. inpedita portae claustra 3, 3, 1. inpedita ventum est 2, 5, 11.

Inpedimento est sibi ipsa palatium 2, 2, 1. recidere inpedimentum 4, 7. tormenta 1, 5, 17. inpedimenta 1, 4, 1. inpedimentis onerari 4, 1, 1.

Inpellere animum in alacritatem 2, 5, 40. in proximas arbores ulteriores 1, 6, 4. inpelli gaudio 3, 10, 3.

Inpendere operam proli quadraginta amplius dies 1, 1, 6.

Inpetrare aliquid 3, 4, 3. indecias 2, 13, 8. inpetrari nullis precibus 4, 1, 43.

Inpetus elephatorum 2, 3, 16. factus 1, 4, 8. 4, 7, 18. inpetus 2, 6, 5. militum 2, 2, 2. prius 1, 11, 6. 2, 3, 1 & 14. sumbitus 3, 2, 1. violentus 2, 1, 9. inpetum concitare 3, 1, 1. inpetu 1, 2, 5. 3, 3, 4. in focos retorquere 4, 1, 8. Scytharum sustinere 2, 8, 14. inpetu adgredi urbem 3, 1, 1. inpetus 2, 1, 3. in superiora erudit 1, 3,

I N D E X II.

- 5, 17. primo praevalere 2, 1, 7.
 12. transilire in classem 4.
 8. ab inpetu prohibere barbaros 1, 10, 4.
 Implere fossas 3, 17, 6. interval-
 la velicibus 2, 3, 16. moenia
 armatis 4, 7, 43. multitudinis
 speciem 2, 4, 6. plaustra vitis
 4, 7, 33. promissum 4. prol.
 Implicatam vado trirremem cape-
 re 2, 5, 43. implicitae palisqua-
 drigae hostium 2, 3, 17.
 Implorare ab exilio 3, 13, 1.
 Inponere gregalem equo 4, 6, 2.
 necessitatem alicui 1, 3, 8. va-
 sa in fasciculos 4, 1, 7.
 Improvisus accessit 3, 9, 6. incen-
 dit lucum 3, 2, 5.
 Improvisò adoriri castra 3, 17, 2.
 Imprudens incidit in manus 4, 5,
 4. lembo adpulit Ambraciam
 2, 7, 14.
 Imprudentia suorum deductus 1,
 5, 11.
 Impugnare nostros 1, 3, 10.
 Inquietare hostem 2, 5, 26. in-
 quietatur exercitus 2, 2, 14. in-
 quietati confectique statione ac
 pluvia 2, 5, 25.
 Inquinari fuga 1, 9, 3.
 Inrequietus 2, 9, 1.
 Inridentes commilitones 4, 6, 2.
 Inritus refugit equis ad Mithri-
 datem 2, 5, 30.
 Inruere proximos agros 1, 5, 16.
 Inrumpere 3, 9, 1. Lydiam 1, 8,
 12. avide ad castellum 3, 17,
 4. in medios hostes 4, 5, 4. per
 munimenta 2, 5, 26. per por-
 tas 3, 9, 5. utrumque 2, 4, 4. in-
 rupturus per alterum locum 1,
 4, 4.
 Infalubres cibi 2, 5, 13.
 Incius 1, 1, 9.
 Inferbere interiora vaginarum 3,
 13, 5. medicamento manum 1,
 11, 14.
 Insequi aliquem 2, 5, 34. castel-
 lanos 3, 9, 3. ceteros avidius
 1, 10, 3. fugientes avide 3, 10,
 1. hostes 1, 4, 2. insequens fu-
 gientem 2, 5, 24. hostis 2, 3,
 7. insequentem fugere 2, 5, 44.
 insequentes avide Celtiberi 2,
 5, 8. decinere 2, 13, 5. insecu-
 tus avertos cecidit 2, 6, 5. plau-
 strum 3, 3, 5. insecuti temere
 oppidani 3, 10, 2. insecutos eo
 perducere 2, 5, 1.
 Insidere equis 2, 4, 5. 2, 12, 1.
 mulis 2, 4, 1. utribus 3, 13, 6.
 omnia superiora 4, 5, 10. insi-
 deret ei picus in capite 4, 5, 14.
 insedit hostis superiora 1, 5, 15.
 insidentes praecipitare 2, 4, 12.
 Infesta loca 2, 5, 32.
 Insidiae dispositae 2, 5, 29 & 39:
 2, 9, 7. 2, 12, 2. praeparatae 2,
 5, 35 & 44. veterae 2, 12, 2. in-
 sidiatum aliquid 1, 2, 7. locus
 2, 5, 37. metus 1, 5, 28. 2, 9,
 7. insidias disporre 3, 11, 8.
 distribuere 2, 5, 19. providere
 2, 5, 24. suspicari 3, 17, 9. ten-
 dere 2, 5, 31. in insidiis dedu-
 cere 3, 10, 6 & 7. insidiis ad-
 petere aliquem 2, 5, 30. de in-
 sidiiis in itinere factis 1, 6, 1.
 in insidiis disporre manum 3,
 16, 3. ponere electos 2, 5, 23.
 Insidiari alicui 1, 8, 5. civitati 3,
 2, 5. hilaritati 3, 3, 2. insidia-
 ri ei classe 1, 4, 1. juxta mu-
 ros erant 3, 10, 5.
 Insidiatores dispositi 2, 5, 22. 3,
 7, 3. eludere 1, 2, 8. ignem a-
 cervis subjecerunt 3, 10, 5. ab
 insidiatoribus excipi 2, 5, 11.
 Insidiosa expeditio 4, 1, 43.
 Insignis formae cerva candida 1,
 11, 13. insigne quidquid exem-
 plorum prol. 1. insignes spe-
 cie filiae 4, 1, 10.
 Insignia abjecta 2, 1, 14. & arma
 Poenorum 4, 7, 12.
 Insolens successibus procliorum
 1, 3, 3.
 Insolentiae plenae conditiones
 1, 11, 4.
 Insomnis hostis 2, 9, 1.
 Inspectio urbis 1, 1, 5.
 Instare 4, 7, 5. a tergo 1, 5, 1 &
 5. 2, 5, 32. 3, 10, 5. alicui 2,
 13, 7. castellanis 3, 9, 3. per-
 tinaciter fugienti 2, 6, 10. in-
 stat P. Scipio 1, 3, 5. instant
 victores fugientibus 2, 6, 10.
 instans Fabius 1, 5, 28. pugna
 1, 12, 7. instantem avertere 2,
 13, 10. instandi arbitrium 2, 3, 9.
 Instinctus inpetu 2, 1, 3.
 Instinctu adsecutus est, 2, 7, 12.
la-

I N D E X II.

Instituere fossam 3, 7, 4. instituit columbas illuc devolare 3, 13, 8. infestari naves 2, 1, 18. immittere equites in flumine 1, 4, 9. producere 1, 4, 8. reducere 1, 4, 5. instituta opera proli 1. instituti in castris ignes 2, 12, 4. instituta convivia 3, 15, 6.

Institutum est Arivisto 2, 1, 16.

Instrata jumenta centunculis 2, 4, 6.

Instruere aciem 2, 1, 3. 2, 3, 12. 2, 5, 34. in colle 2, 2, 3. pro vallo 3, 17, 4. triplicem 2, 8, 20. aliquem fallacia 3, 3, 6. classem 1, 7, 3. hostili habitu 4, 7, 23. consilium alicujus 1, 8, 7. ducem proli 1. obpugnationem 3, 10, 2. obsessos 3. proli. Pythiam pecunia 4, 7, 37. quosdam habitu Illyriorum 2, 5, 10. scientiam rei militaris proli 1. instrui auxiliis 2, 12, 3. instructus comitatibus 3, 5, 2. ornatu 3, 2, 4. instructa acies 2, 1, 2, 2, 3, 6. armis ala 4, 1, 28. classis 2, 5, 47. instructum castellum munitione 3, 17, 4. instructos suos ostendit 2, 5, 31. instructissima castra esculentis 2, 5, 14.

Instructionis ordo 2, 3, 4.

Instructura Macedonum 2, 3, 17.

Instrumenta moliantur 1, 1, 6.

Iniungere litteras vocationi 3, 13, 3. insulas litteras habere 3, 13, 6.

Insula Cypros 4, 7, 45. paullo remotior 1, 4, 9. insulam continenti jungere 3, 13, 6.

Insuper 1, 11, 2. 2, 7, 7. 4, 1, 2. 4, 7, 36.

Insuperabiles sunt universos adgradientibus 1, 10, 1. 4, 7, 6.

Intacti fructus 4, 3, 13.

Integra conscientia 1, 9, 3. integri excipiunt fessos 2, 3, 16. integrae vires 2, 1, 2 & 7. 2, 2, 14.

Intelligere difficultatem 3, 6, 2. majorem manum esse 1, 10, 3. vires Consulum junctas 1, 1, 9.

Intemperanter 2, 5, 14.

Intempestiva nox 2, 5, 12 & 25, 2, 30, 2.

Intempestiva postulatione 1, 10, 2.

Intenti expectatione 1, 4, 9. hostes 1, 5, 16. praedationi 1, 4, 1. interior ob exercitum 2, 5, 4.

Intentio per haec advocata 1, 5, 18.

Intentata militi silva 1, 2, 2.

Inter angustias deprehensus 1, 5, 17. binis castra esse 2, 5, 31. duos montes 1, 5, 8. difficultates superandi amnis 2, 5, 20. dissimulationem 1, 7, 5. ipsos pugnare 1, 10, 4. moras decertandi 2, 1, 8. se conjurare 4, 1, 4. omissa ira 1, 10, 4.

Intercidere eum jussit 2, 13, 5. vias fossis 1, 5, 5.

Intericipere jumenta 3, 2, 9. intercipi cum copiis 2, 4, 16. 4, 7, 41. intercipiuntur epistolae 1, 4, 13. interceptae epistolae 1, 8, 8. intercepta praedia 1, 4, 13.

Intercludere accessum fossa 3, 9. interclusus hostis 1, 5, 8. interclusi hostes ab oppido 1, 10, 4.

Interdicere usum omnibus 4, 1, 6.

Interdium 2, 5, 16. 3, 3, 6.

Interesse utriusque partis platum 2, 5, 38.

Interficere aliquem 3, 16, 1. manu sua 4, 7, 39. omnes viri sexus 1, 11, 6. Pharnabazum 5, 37. Romanos 3, 3, 6. interfici ab hostibus 2, 8, 14. in proelio 4, 1, 46. universos jussit 4, 7, 17. interfecti annulo potiri 4, 7, 38. interfecta impedimenta 2, 1, 11. interficiendi Gabinorum principes 1, 1, 4.

Interfluens amnis medius 2, 5, 23.

Interemptus Pyrrhus 2, 4, 5. interempti chlamyde ornati 3, 2, 11.

Intertusa acies proelio 2, 1, 14.

Interim rex Munatius 3, 14, 1.

Interior paullo securati 2, 5, 31.

Interniores litterae 1, 2, 6. interiora vaginatum 3, 13, 5.

Interitus significatur 1, 12, 5. a-nius 1, 1, 10.

Interlucet acies 2, 3, 16.

I N D E X II.

Intermitti adversariis adventantibus 2, 5, 16. **intermissae stationes** 1, 5, 16.
sine Intermisione fieri 2, 5, 16.
ad Interneccionem caedi 2, 5, 24. **persequi** 4, 7, 15.
Interpellant legati 1, 1, 10.
Interponere sagittarios centuriis 4, 7, 27. **interpositus exercitus** 3, 10, 4. **interposita padio** 4, 7, 25. **interpositum tempus induciarum** 1, 5, 18. **interposita spatia** 2, 3, 22.
Interpretatus est victoriam portendi 1, 12, 4. **hoc pro metu** 1, 10, 3.
Interpretatione efficere, ut &c. 1, 12, 2.
Interriti milites 2, 12, 2.
Interrogari a militibus 4, 5, 3. **interrogatus, quid &c.** 1, 1, 12.
Interfepire vias parietibus 1, 5, 5. **interseptus hostium aditus** 1, 5, 11.
Intervalla modica 1, 5, 22. **relicta** 2, 3, 17. **velitibus implere** 2, 3, 16.
Intervenias flumen 1, 6, 2.
Intersae rationes 3, 16, 3.
Intestina seditio 3, 6, 7.
Intibilis oppidum 2, 3, 1.
Intra brevissimum spatium 2, 5, 38. **castra** 1, 5, 24. 2, 1, 2. 2, 5, 12. 4, 7, 7 & 42. **fossam** 1, 5, 9. **munimenta** 1, 11, 5. 2, 5, 4. 3, 17, 7. **munitiones** 1, 3, 4. **muros jacere tela** 3, 6, 7. **noctem** 2, 10, 1. **palos recipere aciem** 2, 3, 17. **Panormum copias tenere** 2, 5, 4. **paucos dies** 2, 5, 39. **portas recipi** 3, 2, 7. **suorum ordines** 2, 3, 10. **valium** 1, 5, 11. 2, 1, 4.
Intrare aditum 1, 4, 4. **angustias munimentorum** 3, 17, 5. **caestellum** 3, 2, 9. **portum temere** 1, 5, 6. **Perfidem** 2, 3, 6. **urbem per alveum** 3, 7, 4.
Introducere fortissimos Ephesum 3, 3, 7. **introducitur in concilium** 3, 6, 6.
Introitus urbis 3, 13, 6.
Intromittere salem cupis conditum 3, 14, 3.
Inuentibus procul species effet 1, 5, 12.

Invadere aciem 2, 1, 14. **castra** 2, 5, 25. 2, 10, 2. **equitatum hostium** 2, 2, 4. **hostem** 1, 12, 3. 2, 7, 8. 2, 8, 8. 4, 5, 3. **opipidum** 3, 10, 2. **portum cum strepitu** 3, 9, 10. **res** 1, 9, 1. **invadit inopinatus** 3, 1, 2.
Invalidus iple 4, 7, 20. **invalidi & inopinati** 3, 6, 4.
Invectus ad aliquos 4, 7, 23. **in indefensum portum** 3, 10, 8. **invecti temere hostes** 2, 3, 14.
Invenire fatigatum cogitationibus 2, 5, 30. **nihil praeter unicum veru** 4, 3, 6. **quemque stantem** 4, 1, 8. **inveni qualem, salem reliqui** 3, 12, 2. **inventa effugiendi occasio** 3, 13, 2.
Inventio expleta 3. **prol. inventionis evenus prol.** 1.
Invia equiti planicies 2, 2, 9.
Invicem paulatim sinuare 2, 3, 7.
Invidia commilitonum 4, 7, 36. **redigit eos ad modestiam** 4, 5, 1.
Inritus cum iactura repulsus 2, 4, 4.
Invitos ab Italia extrahere 2, 3, 16.
Invitare hostem contemptu sui 2, 5, 44. **invitati quiete** 2, 5, 31.
Inulsi moriuntur 2, 6, 2.
Inundatio subita 3, 7, 3.
Iphicrates, dux Atheniensium 1, 4, 7. 1, 5, 24. 1, 6, 3. 2, 1, 5. 2, 5, 42. 2, 12, 4. 3, 12, 2. 4, 7, 23.
Ipse cum reliquis effugit 1, 5, 19.
Ira & desperatio 2, 11, 1. **inter se omisa** 1, 10, 4.
Ire iussit tribunos servorum habitu 1, 2, 1. **agasones** 2, 4, 6. **e navibus velocissimam** 3, 10, 8. **ad laceffendos hostes** 1, 10, 2. **ad regem** 1, 2, 3. **it prima fortissima legio** 1, 6, 1. **eunrium latera captivis praetexit** 1, 4, 1. **euntes stravit** 2, 6, 4.
Iter angustum 1, 4, 1. 1, 5, 8. **brevissimum** 1, 1, 6. **frequens** 4, 1, 1. **longum** 1, 5, 8. **pedestre** 2, 5, 42. **quatruidi** 3, 1, 2. **repetitum** 1, 4, 3. **totum** 2, 13, 2. **itineris labor** 2, 2, 8. **itineri signum dare** 2, 13, 6. **iter facere** 4, 2, 1. **flectere** 1, 4, 3.

I N D E X II.

3. inflectere 1, 5, 13. ingredi 1, 2, 8. maturare 1, 6, 3, sequi 1, 11, 16. iustum conficere 2, 13, 7. tridui conficere 3, 11, 4. itinere desistere 3, 11, 5. spartam petere 3, 11, 5. in itinere infidias facere 1, 6, 1. itinera magna 1, 4, 6. nota 1, 5, 5. occultata 1, 1, 9. itinerum compendia 2, 5, 31. duces 4, 7, 35. per itinera Africae deserta 1, 7, 7.
- Isaura oppidum 3, 7, 1.
- Id ipsi animi est 4, 5, 7. eo perducere hostes 2, 5, 1. ejusmodi fallacia 3, 6.
- Ita factum est, ut &c. 1, 3, 5.
- Itaque sollicitus, ne &c. 1, 1, 6.
- Italia 1, 3, 3 & 8. 1, 4, 11. 1, 5, 5. 2, 9, 2. 4, 1, 44. 4, 3, 15.
- Italiae municipia 4, 7, 38.
- Italiam deferere 4, 7, 39. liberare 4, 7, 25.
- Italica gens 2, 3, 17. Italici novissimi 2, 3, 16. Italicae partes 2, 3, 16. Italicorum fides 2, 3, 16.
- Juba rex 2, 5, 40.
- Juber, aeneatores concinere 2, 4, 3. iussit epistolas reddi civitatibus 1, 1, 1. milites in litus egredi 1, 5, 7. inpetum facere 1, 2, 5. ignes fieri 1, 5, 3. muliones abire cum mulis 2, 4, 5. naves incendi 1, 11, 21. propere adnuntiari 1, 9, 2. quosdam struere vallum 1, 5, 3. suos maturius vefci 2, 1, 5. procurrere adversus aquam 1, 4, 9. subfidere 2, 3, 15. tribunos ire servorum habitu 1, 2, 1. iussurunt virum ire ad regem 1, 2, 3. iussa militum pars subsistere 1, 4, 10. iusso commigrare edixit 4, 1, 10. iussum se responso Deum dixit 1, 10, 3. iussi equites decurrere 2, 2, 12. Poeni recedere 3, 10, 3.
- Iussa peragere 3, 9, 2.
- Iussu alicujus exire 3, 16, 4. facere aliquid 2, 7, 1 & 2. ducis diruere Rhodium 4, 1, 38.
- Lacedaemoniorum 1, 1, 10.
- Judacos adortus superavit 2, 1, 17.
- Jugum destinatum 4, 6, 2. natura munitum 1, 2, 8. occupare 4, 6, 2. suspectum 1, 2, 8. fabjugum mitti 4, 1, 19. juga Callidromi 2, 4, 4. montium 2, 4, 3. tenere praesidio 2, 4, 4.
- Jugulari holpires 1, 9, 1.
- Jugurtha 2, 1, 13. 2, 4, 10. de Jugurthae captivitate res parum processit 1, 8, 8.
- Jugurthinum bellum 3, 9, 15. 4, 1, 2.
- Julianus exercitus 2, 3, 22.
- Julius Civilis 4, 3, 14.
- Jumentum in averfam partem infulcire 3, 13, 4. jumenta agere 3, 2, 8. frumentatum egrisse 3, 2, 9. instrata centunculis 1, 4, 6. faecis frumentariis mittere 3, 2, 8.
- Jungere dolia 1, 7, 1. fortissimos Macedonum alicui 3, 3, 7. insulam continenti 3, 13, 6. pontes & fusiores ripas 1, 1, 6. se collegae 1, 1, 9. jungi Hannibali 1, 1, 9. pontem oportet 4, 2, 1. junctus Livii & Neronis exercitus 1, 2, 9. sanguine alicui 4, 1, 31. junctae a Latere naves 1, 4, 12. paludes campis 2, 5, 6. vires 1, 1, 9. junctae cum Pompejo castra 2, 1, 3.
- Junius Didator 2, 5, 25. D. Co. 4, 1, 20.
- Jupiter Deorum maximus 1, 12, 12.
- Jurare se victores redituros 1, 11, 1.
- Jurgium dirimere 3, 2, 10.
- Jus dicere 4, 5, 14. juris Atheniensium Cherroneus 1, 4, 11.
- Jurejurando primo facti milites 4, 1, 4.
- Iustum iter 2, 13, 7. nihil expectare 1, 11, 4. proelium 2, 7, 8.
- Justitiae fama 2, 11, 7.
- Juvenes similiter adfectos admove 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- Juventus jaculis & sagittis exercetur 3, 5, 3.
- Juxta collem 2, 3, 14. litus 1, 4, 1. muros 3, 10, 5. oppidum ponere 3, 10, 5.

L.

Laberius 1, 5, 15. 4, 5, 10.

Labi equis 1, 5, 16. lapsa disciplina 4, 1, 2.

T. L.

I N D E X II.

- T. Labienus, C. Caecilius legatus** 2, 5, 20 & 36. 2, 7, 13.
- Labor** addidit 4, 1, 21. itineris 2, 2, 1. labori veniam pacifici proli. 1. laborem in necessaria munera reservare 4, 6, 2.
- Laborare inedia** 3, 1, 4. laborat commercio inops 2, 5, 14. laboranti submisit turmas 1, 10, 2.
- Lacedaemon** 1, 1, 10, 3, 11, 5. Lacedaemonem pervenire 1, 1, 10. versus actum agmen 4, 7, 13.
- Lacedaemonius quidam nobilis** 4, 5, 12. Lacedaemonii 1, 1, 10, 1, 3, 7 & 9. 1, 4, 2, 2, 12 & 13. 2, 5, 26. 2, 11, 4, 3, 11, 5, 3, 12, 1, 3, 15, 2, 4, 7, 13. pugnam distulerunt 2, 1, 10. securi 2, 5, 42. Lacedaemoniorum duces 1, 4, 12. exercitus 3, 11, 5, 4, 2, 6. trecenti 4, 2, 9.
- Lacedaemonis significatur interitus** 1, 12, 5. Lacedaemonios expugnant Thebani 1, 11, 6. adversus Lacedaemonios dimicare 1, 11, 6.
- Lacerare & carpere cohortes** 1, 10, 1, 4, 7, 6.
- Lacessere agmen** 1, 4, 3. hostes 1, 5, 6, 1, 10, 2, 2, 5, 3. lacessi classe 3, 9, 7. lacessiti barbari 2, 5, 8.
- Lacerani** 3, 10, 1.
- Lanceas vibrare** 2, 1, 3.
- Languentes Athenienses** 2, 1, 9. languentium habitus 2, 11, 2.
- Lapis quadratus** 3, 3, 5. lapidibus ignem excutere 1, 12, 10.
- Laqueo vitam finire** 4, 7, 5. laqueis buculos ad arbores adligare 1, 5, 26.
- Largiri pecuniam** 4, 7, 36.
- Lasitudine deficere** 2, 1, 15.
- Latus agmen hostium** 1, 2, 8. aliquid infidiarum 1, 2, 7.
- Latebrae obscurae** 1, 3, 10.
- Latina lingua** 2, 4, 10. Latini nominis focii 4, 7, 25. & Volsci hostes 2, 8, 5. cum Latinis confingere 1, 11, 8.
- Latine clare praedicare** 2, 4, 10. loqui 3, 2, 3.
- Latus pabularum** 1, 1, 7.
- Latitudo ampla** 2, 3, 17. ingens 1, 5, 10.
- Lattrantes canes** 1, 5, 25.
- ex Latrone dux** 2, 5, 7.
- Latus alterum** 1, 4, 7. castrorum 2, 5, 37. dextrum 2, 3, 22. finistrum 2, 3, 1, 2 & 22. utrumque 1, 4, 2, 2, 3, 17. viae 2, 12, 4. ad latus confluere 3, 9, 6. latere alio circumfudit ea 1, 2, 7. a solo tentari 3, 9, 6. ducta brachia 3, 17, 5. ex alio Clodium terruit 1, 5, 21. latera angustiarum 2, 5, 24. euntium praetexuit captivis 1, 4, 1. infirmiora 2, 3, 3. superiora 1, 5, 15. vallis 4, 5, 10. viae praedictae 1, 5, 24. utraque 2, 5, 32. per utraque explicatus 1, 6, 1.
- Laureati fasces** 4, 5, 1.
- Lanron oppidum** 2, 5, 31.
- Laxius accipere hospitium** 4, 1, 10.
- Laxare agmen** 2, 12, 2. Laxati manipuli 2, 6, 2. ordines 1, 5, 16, 2, 6, 6.
- Laelius** 1, 2, 1. 2, 3, 16. C. legatus 1, 1, 3. D. 2, 5, 31. Laelios, non Aelios periisse credunt 4, 5, 14.
- Laeum aliquem dimittere** 4, 7, 36.
- Laevinus (Valerius)** 2, 4, 9. 4, 7, 7.
- Legatus, C. Laelius** 1, 1, 3. C. Caecilius, T. Labienus 2, 5, 20.
- Epirotarum Cineas** 4, 3, 2. Sertorii, Hirtulejus 1, 5, 8. legatum ad Consulem mittere 3, 3, 1. cum ignominia dimittere 4, 1, 37. legati Aetolorum 1, 4, 6. Mergetur 4, 7, 31. Lacedaemone missi 1, 1, 10. Romanorum 1, 6, 6 & 7. Syphacis 2, 7, 4. Titurius Sabinus & Cotta 3, 17, 6. legatorum adventus 3, 16, 6. reditus 1, 4, 6. species 1, 2, 4. legatis praecipit 1, 1, 9. respondere benigne 3, 11, 1. legatos dimittere 2, 7, 4, 3, 11, 1. mittere 1, 11, 4, 3, 7, 3. missos corrumpere 1, 8, 8. relinquere 1, 1, 9.
- Legatio perperrata** 3, 13, 1. legationem minuire 1, 2, 1.
- Legere cochleas** 3, 9, 3. libros proli. 1. oram maris 1, 4, 7. legat-

I N D E X II.

- gentem confundere acervo rerum prol. 1.
 Lecti duo 4, 3, 7. lectissima manus 3, 16, 3. lectissimos retinere 1, 6, 3.
 Lectio multa 4 prol.
 Lectorem huc utque perducere 3 prol.
 Legio cum legato suo elisa est 2, 5, 31. decima 1, 11, 3. 4, 5, 11. fortissima prima it 1, 6, 1. hostem adgressa ex insidiis 1, 6.
 2. seditiosa inermis 4, 1, 43. tota infrequens refertur 4, 1, 46. legionis acies *ibid* preces 4, 1, 43. robur 2, 3, 16. signa submittere 4, 1, 43. legionem dimittere 4, 1, 32. emitte in praesidium 2, 5, 31. infestare a tergo *ibid*. in occulto collocare 1, 6, 2. totam exaudiorate 4, 5, 2. corruptam ad proditionem simulat 1, 17, 2. in legione esse 4, 1, 32. militem facere 4, 1, 12. legiones cedentes exercitui 2, 8, 12. civium Romanorum 1, 9, 2. duae 3, 17, 6. firmissimae 2, 3, 22. missae 1, 2, 7. seditionem movent 1, 9, 4. superveniunt 1, 1, 6. turissimae pervenerunt 1, 8, 5. legionum signa 2, 8, 8. supplementum 4, 1, 43. in adventum trahere bellum 1, 8, 5. legiones expectare *ibid*. habere in Cappadocia 1, 1, 6. in acie prima locare 2, 3, 21. in fronte disponere 1, 3, 22. quatuor educere armatas 4, 1, 43.
 Legionarios in cornibus collocare 2, 3, 4.
 Lembus unus 2, 7, 14.
 Lentius procedit media acies 2, 3, 6.
 Lentulus 4, 5, 5.
 Leonidas Lacedaemonius 4, 5, 13.
 Leptines Syracusanus 2, 5, 11.
 Levarae proriae 1, 5, 6.
 Levis armatura 2, 3, 4, 6, 10, 17 & 20. 2, 5, 3, 26, 31 & 33. 4, 1, 18. leve periculum & detrimentum 3, 17, 4. proelium 2, 5, 12. leves Hispani 2, 1, 31. materiae 1, 5, 27. levia proelia 2, 1, 4. levissima opera 2, 7, 7. levius animadvertere 4, 1, 16.
 Leucadia commercibus abundans 3, 4, 5.
 Leutychidas, dux Lacedaemoniorum 1, 11, 7.
 Lex non pugnandi 2, 1, 16. lege nulla impediri 4, 1, 11. sub leges redigere 4, 7, 18.
 Liberi & conjuges 1, 3, 6. 4, 5, 22. Faliscorum 4, 4, 1. in servitutem abducti 1, 11, 6. liberos conjugumque tolerare agello 4, 3, 3.
 Libera recedendi occasio 3, 11, 2. liberum arbitrium 2, 3, 9. vadium 1, 4, 9.
 Libere transgredi flumen 1, 5, 1. liberius scrutari 1, 2, 1.
 Liberalissimae epulae 1, 11, 19.
 Liberalitate pensare injuriam 3, 16, 3. liberare Campaniam periculo 1, 9, 1. flumen 1, 5, 3, 4, 7, 28. Italiam 4, 7, 25. Locros obfusione 4, 7, 26. rempublicam 3, 6, 7. luos obfusione 3, 17, 4.
 Liberta: detracta 2, 11, 3. libertatis ejus esse 1, 11, 4. libertatem dare fortibus 4, 7, 24.
 Libri priores 3. prol. librorum trium promissum 4. prol.
 Liburni 2, 5, 43.
 Licendo ad id pretium agrum perducere 3, 18, 2.
 Licet id per hostem 3, 3, 6. ipsi abire incolumi 3, 17, 3.
 Licentiora convivia 1, 1, 5.
 Licentia otii 4, 1, 15. licentiae militum succumbere 4, 5, 1.
 Licinius M. Crassus 1, 11, 3. 2, 4, 7. P. Procos. 2, 5, 28.
 per Licetorem scindere vestimenta 4, 1, 28.
 Lignorum copia 4, 7, 8. ligna admove re vallo 4, 7, 8. furari 4, 7, 8. humida incendere 3, 10, 5. lignis defici 2, 5, 11. sarmentisque se onerare 3, 17, 7.
 Lignatum procedere 2, 1, 6.
 Lignationis angustiae 2, 5, 13. in lignationem exire 1, 5, 3.
 Ligur dux 3, 9, 3. Ligures 1, 5, 16. 2, 3, 16. 4, 1, 46. nostris obiecturi errorem 1, 5, 26. universi 3, 17, 2. Ligurum fides 1, 2,

I N D E X II.

1, 2, 6. oppidum, Luna 3, 2, 1.
 Liguria 1, 5, 16.
 Lilybaeum 3, 10, 9.
 Limitem agere 1, 5, 10. limites
 acti 1, 3, 10.
 Limo inhaerere 2, 5, 6. inmerſi
 2, 5, 7.
 Lingonum civitas opulentissima
 4, 3, 14.
 Lingua Hetrufca 1, 2, 2. Latina
 2, 4, 10. utraque tradita mo-
 numenta prol. 1.
 Lipararum obſidio 4, 1, 31.
 Litana filva 1, 6, 4.
 Litterae interiores, praefignatae
 1, 2, 6. plumbo ſcriptae 3, 13,
 7. religatae ad brachium *ibid.*
 reſignatae 1, 2, 6. ſignifi-
 cant 1, 11, 14. litterarum pars
 1, 2, 6. litteras dimittere circa
 municipia 4, 7, 38. inſutas ha-
 bere 3, 13, 6. membranis man-
 dare 3, 13, 3. mittere 1, 2, 6.
 ſibi ſuperveniffe ſinxit 3, 11, 1.
 Litus hoſtile 4, 1, 33. proximum
 3, 16, 5. litori adpoſita civitas
 3, 10, 8. litora ſicca 2, 13, 11.
 Livius auctor 2, 5, 31. tradit 2, 5,
 34. dux 3, 3, 6. Salinator 1, 1,
 9, 2, 3, 8. M. 4, 7, 15. Livii &
 Neronis exercitus 1, 2, 9. Livio
 obferre apros 3, 3, 6.
 Lixae agoneſque armati 2, 4, 6.
 lixarum numerus 4, 1, 1. lixas
 ſervosque dimittere ad munera
 2, 1, 6.
 Locri obſidentur a Criſpino 4, 7,
 26. Locros liberare obſidione
ibid.
 Locus alter 1, 4, 4. amplior 1, 5,
 2. aratus 3, 15, 3. artus 2, 2,
 14. confragofus 2, 5, 35. con-
 ſultationi praebet 3, 2, 6. de-
 preſſus 1, 5, 24. editus 2, 5, 15.
 eruptioni aptus 1, 5, 27. hic
 non alienus eſt 1, 7, 7. humi-
 lis 3, 7, 3. iniquus 1, 1, 11.
 1, 5, 12, 13 & 14. 4, 5, 8. in-
 fidiarum 2, 5, 37. opportunus
 3, 17, 4. patefactus 2, 3, 14.
 praeparatus 3, 15, 3. propin-
 quus 3, 13, 8. ſuperior 2, 5, 17.
 voraginofus & praecaltus 2, 5,
 7. loci commutatio 2, 2, 11.
 iniquitates 2, 4, 4. natura 2, 2,
 6, 2, 5, 5. oportunitas 1, 4,

13. poſſeſſio 3, 2, 4. locum ca-
 ſtris capere 2, 7, 12. dare ali-
 cui ad fugam 2, 6, 9. deligere
 1, 5, 3. 2, 2, 2. eundem occu-
 pare 1, 4, 5. idoneum capere
 4, 6, 1. recuperare 4, 1, 23. lo-
 co cedere 4, 1, 34 & 35. fugi-
 tivis 4, 1, 26. hoſtibus 4, 1, 13.
 confidere 4, 6, 3. conſiſtere 4,
 1, 8. eodem hibernare 1, 9, 1.
 loca campeſtria 2, 12, 4. con-
 fragoſa 2, 3, 3 & 20. 2, 5, 19.
 difficillima 1, 5, 1. diverſa 1,
 4, 9. 1, 5, 26. ignota 2, 5, 6.
 hoſti inſelta 1, 4, 1. iniqua 2,
 5, 10 & 36. 2, 7, 3. 4, 2, 8. 4,
 5, 9. inſeſſa 2, 5, 32. munio-
 ne tuta 3, 4, 6. ſilveſtria 2, 3,
 3. ſuperiora 2, 5, 2. vadoſa 2,
 5, 43. vallo comprehendere 2,
 11, 7. locorum conditio 1, 6,
 3. 2, 6, 6. fruſtus 2, 11, 7. gra-
 tia 1, 1, 5. ignari 2, 5, 7. ini-
 quitas 1, 5, 18, 24 & 28. 2, 13,
 4. iniquitate vinci 1, 10, 3. na-
 tura 2, 5, 31. opportunitas 1,
 4, 2. locis montuoſis aptius 1,
 8, 12. pluribus communitate ca-
 ſtella 1, 8, 11. quibuſdam di-
 ſpoſitus cibus 3, 13, 8.
 Locare equitatum in cornu 2, 3,
 22. legiones in prima acie 2,
 3, 21. quadrigas in fronte 2, 3,
 17. locatae in conſpectu capti-
 varum habitu matronae 4, 7,
 44. in media acie cohortes 2,
 3, 5.
 Longus coronae ambitus 1, 5, 23.
 uſus 2, 1, 9. belli 3, 2, 3. lon-
 gum agmen 1, 6, 3. eſt ſingula
 perſequi prol. 1. iter 1, 5, 8.
 proelium 1, 5, 15. 4, 5, 10. tem-
 pus 1, 2, 4. longa obſidione
 augi 3, 15, 6. longo ſpatio di-
 ſtare 3, 8, 2. longe major exer-
 citus 2, 5, 9. minor 2, 3, 12.
 longior ordo 4, 6, 4. longius
 avocari ad perſequendum 3, 9,
 4. cedendo protrahere 3, 10, 5.
 ſita regio 2, 5, 31. longiſſime
 remota pars 3, 2, 10.
 ex Longinquo 2, 1, 7, 2, 13, 11.
 uti ſagittis 2, 2, 5.
 Loqui Latine 3, 2, 3.
 Loris & clavibus adjutus 3, 9, 3.
 Lucani 1, 4, 1, 2, 3, 12 & 21. in
 Lu-

I N D E X II.

Lucanos exercitum ducere 1, 6, 1.
 Luceria 4, 1, 29.
 Luctari cum equi cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Lucullus L. 2, 1, 14. 2, 2, 4. 2, 5, 30. 2, 7, 8. 3, 10, 7. 3, 13, 6.
 Lucus erat extra muros 3, 2, 5.
 sacer Diti patri 1, 11, 10. lucum noctu incendere 3, 2, 5.
 Ludi magister 4, 4, 1. Ludi gymnici 2, 11, 1.
 Ludite milites 1, 12, 1. per Ludibrium 1, 5, 16.
 Ludificatione concitari 2, 5, 4.
 Lugere aliquem fas est 4, 1, 38.
 Luctu affligi 2, 9, 2.
 Lumen hoc Numina ostendunt 1, 12, 6. observare 3, 12, 1. ostendere ex arce 3, 12, 1. lumina ad tollere *ibid.* cessantia 2, 6, 16.
 Luna, oppidum Ligurum 3, 2, 1. adversa 2, 1, 12. cava 1, 5, 1. decrescens 2, 1, 16. lunae defectus 1, 12, 8.
 Lunata acies 2, 3, 4.
 Lupum ostendere pugnantibus 1, 10, 4.
 Lusitani 3, 5, 2. Lusitanorum dux, Viriathus 2, 13, 4.
 per Lusitaniam ducere cervam 1, 11, 13.
 Lutatius Q. Catulus 1, 5, 3.
 Lux prima 2, 5, 21 & 24. 2, 13, 7. 3, 6, 33. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4, 7, 22. lucis cibique avidae columbae 3, 13, 8. exortus 2, 12, 1.
 Lydia 4, 7, 30. Lydiam inrumperet 1, 8, 12.
 Lysander Lacedaemonius 1, 5, 7. 2, 1, 18. 4, 1, 9.
 Lyfimachus 1, 5, 11. rex Macedonum 3, 3, 7.

M.

Macedo Alexander 4, 3, 10. Macedones collocati in secunda acie 2, 3, 16. equites 2, 7, 8. exarmati genere telorum 2, 3, 20. transfugientes 2, 7, 8. Macedonum arcana 1, 4, 13. fortissimi 3, 3, 7. instructura 3, 3, 17.
 Macedonia 4, 2, 1. 4, 6, 3.
 Macedonicus habitus 3, 2, 11. Q.

Metellus 4, 1, 23. Macedonia phalanx 2, 3, 17.
 Machinamenta & opera deposita 3, prol.
 Madentes nervi 4, 7, 30.
 Madefacta coria 4, 5, 18.
 Magnetum oppida duo 3, 8, 2.
 Magnus consensus 3, 9, 5. curias 2, 7, 8. exercitus 2, 4, 8. modus vini 2, 5, 12. strepitus 3, 9, 10. tumultus 2, 4, 1. magnus copiarum fiducia 4, 7, 7. manus equitum 4, 7, 32. pars barbarorum 2, 2, 13. reliquiarum 4, 7, 39. summa 4, 7, 35. vis avium 1, 2, 8. tritici 3, 15, 1. magno praemio sollicitatus 3, 6, 4. magna itinera 1, 4, 6. major circuitus 1, 1, 11. 1, 5, 13. exercitus 2, 5, 19. longe nostrum 2, 5, 9. Armenia 2, 1, 14. 2, 2, 4. constantia 4, 5, 6. molitio 1, 1, 8. multo hostium manus 1, 10, 3. majus praesidium 1, 4, 9. majorem in modum vexare 2, 5, 13. majora castra 2, 5, 34. maximus Deorum Jupiter 1, 12, 12. maxima pars 1, 2, 1. paupertas 4, 3, 5. maximum frigus 2, 3, 23. maxime aptus eruptioni locus 1, 5, 27. inbelles Sueffetani 3, 10, 1. in par equitatu 2, 12, 2. fieri ea cepiebat 1, 1, 6. notabiliter 4, 1, 1.
 Magnifice haec sunt prol. 1.
 Magnificencia multiplex 2, 11, 4.
 Magnitudo animi 1, 8, 2. 1, 12, 1. ingens 2, 5, 4. telorum 2, 5, 4.
 Magister equitum Cossus Com. 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 2, 39. Minucius 2, 5, 22. ludi 4, 4, 1. magistrum virgis agendum tradere pueris 4, 4, 1.
 Magistratus Hennenfium 4, 7, 22. in magistratu se pro Rep. devovere 4, 5, 15. magistratus feliciores 4, 5, 6.
 Mago, dux Carthaginicum 2, 5, 23. 3, 6, 5. 4, 7, 26.
 Maharbal 2, 5, 12.
 Malos exaequantur altitudinem jugi subrexit 3, 8, 3. naviam erigere 2, 5, 46.
 Mandatum ei fuerat bellum 1, 1, 9. mandatae membranis litterae 3, 13, 3.

Man-

INDEX II.

Mandragoræ venenum 2, 5, 12.
Mandragoræ permiscere magnum vini modum 2, 5, 12.
Mandro Archipirata 3, 3, 7.
Mane ostendere vestigia 1, 11, 9.
procedere in aciem 2, 1, 1. **proflare auras** 2, 2, 7.
Manere in Italia 1, 3, 8. in litore hostili 4, 1, 33. manet eos supplicium 4, 1, 17. exitus pugnam 1, 10, 2. manens ibi multitudo 2, 12, 4. praetorium in castris 2, 5, 34. manentibus est spes salutis 4, 7, 21. mansuris necessaria sunt 1, 5, 3.
Manifesta defendendi voluntas 4, 7, 22. manifestissima clades 2, 7, 3.
Manipuli inter se distantes 2, 3, 16. laxati 2, 6, 2.
Manlius A. Cos. 1, 9, 1. **Cn.** 1, 11, 1. 2, 6, 7. 2, 7, 11. filius 4, 1, 41. Imperiosus 4, 1, 40.
Mantinia 3, 11, 5.
Mantionenses *ibid.*
ex Manubiis nihil convertere in suum 4, 3, 15.
Manus Aegyptiorum 2, 3, 13. agros vicosque per diversa incendit 1, 8, 4. cetera 1, 4, 4. circumducta per avias regiones 2, 5, 17. collocata in insidiis 2, 5, 10. exigua 2, 1, 4. 2, 7, 2. firmissima militum 2, 5, 42. hostium 1, 5, 8. multo major 1, 10, 3. ingens captivorum 2, 9, 6. levisissima 1, 16, 3. magna equitum Romanorum 4, 7, 32. media 1, 5, 14. 4, 5, 9. parva equitum peditumque 2, 4, 6. validissima 1, 4, 5. manum extis subponere 1, 11, 14. magnam elidere 1, 6, 4. mittere adversus Sabinos 1, 8, 4. obprimere 1, 4, 9. submittere 3, 6, 1. manu adreptus signifer 2, 8, 5. sua interficere aliquem 4, 7, 39. manus amputatae 3, 16, 4. ferreae 2, 3, 24. praecisae 3, 15, 4. restructae 3, 3, 7. post tergum 4, 4, 1. in manus Gallorum incidere 4, 5, 4.
Manalia velut constituere castra per corpora cohortium 4, 1, 14.
Marathon 4, 7, 43.
Marcellus 2, 2, 6. 2, 4, 6. **M.** 2,

4, 8. 3, 3, 2. **Cos.** 4, 1, 44. collega 4, 7, 38. **Cl.** 3, 16, 1. 4, 5, 4. caesus 4, 7, 26. **Marcelli annulus** 4, 7, 38.
Marcenres vigilia 2, 14.
Marcus L. eques Romanus 2, 6, 2. 2, 10, 2. **Q. Rufus legatus** 2, 4, 7.
Mare alterum 1, 4, 7. **altum** 2, 5, 43. **influxit** 1, 5, 7. **maris angustiae** 1, 4, 13. **ora** 1, 4, 7. **mari adjacet pars murorum** 3, 9, 5. **mari terraque obsidere Lilybaeum** 3, 10, 9. **vicior exercitus** 2, 2, 11. **a mari adplicare naves** 3, 9, 8.
Marina belua 3, 13, 6.
Maritimus aestus 3, 9, 1. **maritima urbs quaedam** 3, 9, 8.
Marius C. Cos. 1, 2, 6. 2, 2, 8. 2, 4, 6 & 10. 2, 7, 12. 2, 9, 1. 3, 9, 3. 4, 1, 7. 4, 2, 2. 4, 7, 5. **fugam habuit** 1, 11, 12.
Mariani Muli 4, 1, 7. 8.
Marte aequo certare 2, 5, 5. **concurrere** 2, 4, 1. **pugnare** 2, 3, 13.
Mastinissa 2, 3, 16. 3, 6, 1. 4, 3, 11.
Massilienses & Rhodii 1, 7, 4.
Mater pepigit me Imperatorem 4, 7, 4.
Materia artium 3. **prol. materiae genus** 1, 5, 2. **materia exstructum vallum** 1, 5, 8. **pleves adgestae** 1, 5, 27. **materiarum copia** 1, 7, 2. **materiis oneratum vallum** 1, 5, 1. **rates contexuntur** 1, 7, 2.
Mattisfamilias hospitio uti 4, 1, 10.
Matronae quaedam habitu captivarum 4, 7, 44.
Matura expugnatio 3, 15, 4. **matutinus vesci** 2, 1, 5.
Maturare fugam 2, 6, 8. **iter** 1, 6, 3. **promissam victoriam** 1, 11, 11. **transitum** 4, 2, 1.
Mauri 2, 3, 16.
Maximus Q. 4, 7, 36.
Medicus Pyrrhi 4, 4, 2. **medicum detegere regi** *ibid.* **medici plerique** 4, 7, 1.
Medicatum merum 2, 5, 12.
Mediocris staturae esse 4, 7, 29.
Mediolanum 1, 9, 3.

Mc.

I N D E X II.

Medius annis 2, 5, 23, 3, 14, 2.
inter eos 3, 17, 4. inter hostes
campus 2, 5, 22. media acies 2,
3, 4, 5 & 21. Babylon flumine
Euphrate dividitur 3, 7, 4. pars
2, 3, 20. vis 2, 5, 12. medium
concilium 2, 9, 5. hostem tre-
pidantem cadere 2, 5, 33. in
mediam vallem decurrere 4, 5,
10. in medio erat silva 3, 8, 2.
mediae Caesaris copiae 3, 14,
1. medios circumvenire 2, 3, 5.
in hostes inrumpere 4, 5, 4.
Medos vincere 1, 11, 19.
Megara 4, 1, 8.
Megarensis decepti facie 4, 7, 44.
Megarenium classem excipere
4, 7, 44.
Megistanes 2, 9, 5.
Melanthus, dux Atheniensium 2,
5, 41.
Melioiorem fidelioremque Pythiam
habere 4, 7, 37. melius in um-
bra propugnare 4, 5, 13.
Membranis mandatae litterae 3,
13, 3.
Membratim 3, 5, 1.
Memmius C. Tribunus 4, 1, 1.
Memnon Rhodius rex 2, 5, 18
& 46.
Memor, sibi esse militem 2, 1, 9.
virtutis Romanorum 2, 1, 13.
Memoriae proditum est 4, 2, 1.
4, 5, 20. tradere 2, 6, 10, 4, 1,
16, 4, 3, 13.
Memorabilis victoria 2, 2, 7.
Mens destituendae Reip. 4, 7, 39.
Menses undecim 4, 5, 18. men-
sium aliquot mercedes recipere
3, 16, 3.
Mentionem parci facere 1, 5,
18.
Mentiri fugam 3, 10, 7. menti-
tus est naves litori adplicuisse
3, 16, 5.
super Merce exposita 3, 2, 10.
Merces conficitur ipsi 4, 4, 2.
repraesentari proditoribus po-
test 1, 11, 2. mercede sollicita-
tus 2, 2, 11. mercedes recipere
3, 16, 3.
Mercenarii Galli 3, 16, 3.
Merere in ordine 4, 1, 11. sub
Rutilio 4, 2, 2. Scauro 4, 3, 13.
cognomen Germanici 2, 11, 7.
sede ea, ut &c. 4, 4, 2. Cum-

statoris nomen 1, 3, 3. remis-
sionem supplicii 4, 1, 39.
Meridie ante tabernaculum stare
4, 3, 11.
Merum medicatum 2, 5, 12.
mero ac oleo calefieri 1, 4, 7.
somniaque premi 2, 9, 7.
Messana 1, 4, 11. 4, 1, 31.
Messenii 2, 1, 10. Messeniorum
castellum 3, 2, 4.
Metari castra. 2, 3, 9.
Metatores Marii 2, 7, 12.
Metatio haec nunc effecta est 4,
1, 14.
Merellus 2, 3, 5. 2, 5, 4. 4, 1, 2.
Qz 1, 3, 8. 3, 7, 3. 4, 1, 2 &
11. 4, 7, 42. Macedonici
4, 1, 23. Pius 1, 1, 12. 2, 1, 2.
2, 13, 3.
Metuere nihil tale 3, 1, 2. me-
tuentis suspicio 3, 17, 7.
Metus dissimulatus 1, 9, 4. 2, 5,
32. injectus hostibus 2, 4, 11.
insidiarum 1, 5, 28. 2, 9, 7. mi-
nor 1, 9, 3. simulatus 2, 5, 3 & 5.
3, 6, 1. metus simulatio 2, 5, 36.
metum simulare 3, 17, 6. me-
tu cogere aliquem ad Iusaeum
4, 7, 39. exsolutus 4, 7, 24. poe-
nae coire in collem 4, 7, 24.
seditionis animadvertere in a-
liquem 3, 16, 3. viperarum per-
territus 4, 7, 10.
Miles ardentius dimicat 1, 11, 6.
Atheniensis 4, 7, 44. cibo fir-
matus 2, 2, 8. dispositus per
occulta 3, 10, 6. explicatus per
utraq; latera 1, 6, 1. fortissi-
mus 3, 16, 1. Graecus 2, 3, 13.
gregalis 3, 9, 3. longo usu do-
ratus 2, 1, 9. nandi & nauticae
artis peritus 3, 13, 6. peritus,
& ad omne momentum re-
spondens 2, 3, 7. seductus 3, 11,
2. robustus 2, 3, 1. viribus in-
firmior 2, 3, 1. undique emul-
sus 3, 17, 6. militi intemera
silva 1, 2, 2. militem comae-
re intra munimenta 3, 17, 7.
cohortium decimare 4, 1, 37.
educere 2, 2, 5. facere in le-
gione 4, 1, 12. patatiorem ad
pugnandum habere 1, 11, 11.
quemque decimum fusti per-
cutere 4, 1, 34. quietum in va-
lo tenere 3, 17, 5. milite bar-
baro

I N D E X II.

baro & rationis indocili ui 1, 11, 13. milites Antiochi 3, 2, 9. armati 1, 5, 9. confusi 1, 12, 7. consummati 4, 3, 12. contristati 1, 12, 5. discincti 4, 1, 43. dispersi 2, 13, 3. dispositi nocte 2, 5, 24. fortissimi 1, 1, 9, 2, 5, 21. fugati turpiter 4, 1, 24. interriti 2, 12, 2. occulti 2, 5, 1. optimi 4, 1, 2. perterriti metu viperarum 4, 7, 10. pigriores 1, 11, 20. probis hostium coacti 1, 11, 1. redacti ad munus 4, 1, 1. relegati in Siciliam 4, 1, 44. Sertoriani 8, 1, 3. sexcenti 3, 9, 2. solertissimi 3, 16, 4. sparsi per Numidas 2, 2, 11. trecenti 1, 20, 5, 1, 5, 15. validissimi 2, 3, 1. velocissimi 3, 9, 3. universi 1, 5, 6. militum disciplina lapsa 4, 1, 2. habitus 2, 1, 6. inpetus 2, 2, 2. licentiae succumbere 4, 5, 1. noxa 2, 3, 19. pars iussa subsistere 1, 4, 10. seditionem compescere 1, 9, 1. tribunus 2, 4, 4. P. Decius 4, 5, 9. nobilis, Valerius 4, 1, 30. Tribuni Sempronius Tuditanus, & C. Octavius 4, 5, 7. virtus inrita 2, 3, 24. militibus cortices pro scutis dare 1, 7, 5. diuidere praedam 4, 1, 45. milites conclamare vasa iussit 1, 8, 9. constantiores ad pugnam habere 1, 11, 7. educere per ipsam flammam 1, 5, 27. in castris tenere 3, 17, 6. remigisque exercere 3, 2, 2. retinere 2, 1, 6. suos induere armis captivis 4, 7, 45. ad pugnam aptari iussit 1, 8, 5. ad milites procedere 1, 9, 4.

Militare signum 2, 8, 2. militaris rei scientia, prol. 1.

Militare sub Hasdrubale Imperatore 4, 3, 8.

Militiae ordines 4, 1, 8. inhabitatis 4, 6, 4. militiam detrachere 4, 1, 23 & 49.

Milethorum dux, Thrasylbulus 3, 9, 7, 3, 15, 6.

Millo 3, 3, 1.

Mille sexcenti equites 4, 2, 6. millia, qui &c. 4, 7, 24. cititer quatuor 3, 16, 3. octo

militum 2, 5, 21. decem Bojorum 1, 2, 7. militum 1, 1, 9. passuum 1, 3, 10, 3, 12, 5. quatuor 4, 2, 6. tradita custodiae 4, 1, 38. quatuordecim armorum 4, 2, 5. quadraginta hominum 4, 2, 4. utrimque fuisse constat 2, 3, 21. quinque desiderata sunt 2, 3, 21. millium passuum spatium 2, 1, 41. trajectus 3, 13, 6. millibus paucis passuum distare 2, 10, 2.

Miltiades 4, 7, 43.

Minari mortem alieni 4, 7, 39. transitum 1, 4, 9. minatus bellum 1, 1, 1.

Minax vultus 1, 9, 4.

Minarus Lacedaemoniorum dux 2, 5, 44.

Minervae sacrum celebrare 3, 2, 8. sacros dies celebrare 4, 7, 13.

Minor longe exercitus 2, 3, 12. metus 1, 9, 3. quinquaginta annos natus 4, 1, 10. minores gladii stridi 3, 5, 27. minora castra 4, 5, 7. minus agiler 2, 3, 47. constanter 1, 11, 21. fauces oppidi pars 3, 9, 2. minime timere 4, 7, 13.

Ministerium ac servitus 1, 1, 3. ministeria nautica 4, 7, 10.

Minucius Q. Cos. 1, 5, 16. magister equitum 2, 5, 22. Rufus Imperator 2, 4, 3.

Minuere vires exercitu diducto 4, 7, 31.

Mirati victoriam 2, 3, 23.

Mire aduersantia hosti incommoda 2, 2, 7.

Miscere velocissimos peditum 2, 3, 22. vera falsis 2, 7, 19. mixti fugitivi 2, 3, 17. mixtos eis, qui extra delictum erant, venire iussit 1, 9, 3.

Miseratione suorum compellere ad deditionem 4, 5, 21.

Mithridates 1, 1, 7, 2, 1, 14, 2, 2, 4, 3, 30 & 33, 4, 3, 21. fugiens 2, 1, 12. Mithridatis praefectus, Archelaus 1, 5, 18, 1, 11, 20. Mithridatem castris superare 2, 2, 2. Mithridate obsessi Cynaeni 3, 13, 6.

Mithridaticus exercitus 2, 8, 12.

Mittere aliquos ex principibus 1,

INDEX II.

3, 10. capivum Crotona 3, 6, 4.
caput intra munimenta 2, 9, 5.
centuriones paucos 3, 9, 3. classem 1, 3, 9. dispensatorem fidelissimum 3, 16, 3. iumenta onusta fœcis 3, 2, 2. legatum ad Consulcm 3, 3, 1. legatos ad Hadrubalem 3, 17, 3. Cœthaginem de conditionibus pacis 1, 17, 4. legationem ad Syphacem 1, 2, 1. manum modicam 1, 5, 14. 4, 5, 9. adversus Sabinos 1, 8, 4. milites apud Arpos 3, 9, 2. in hostem 2, 5, 37. per fugam 3, 6, 5. 3, 17, 7. quemdam pro transfuga subornatum 3, 13, 2. quosdam ex militibus in hostium castra 2, 5, 18. Sextum Tarquinium ad hostes 3, 3, 3. signum militare in hostes 2, 8, 2. raptam in hostem 2, 8, 1. supplementum exercitibus 3, 18, 1. transfugam in castra 2, 9, 7. misit ad Xerxem, qui indicaret 2, 2, 14. eis litteras 1, 2, 6. miserunt; qui morarentur Romæ 1, 2, 4. militi prædatur 3, 16, 3. sub iugum 4, 1, 19. missa auxilio Butrinis 2, 5, 2. et ad eum a filio nautis 1, 5, 4. fanguis in principiis 4, 1, 16. missi Lacedæmonie legati 1, 1, 10. nocte petaversam partem 2, 12, 3. sunt ad Antiocham regem 1, 8, 7. missæ legiones 1, 2, 7. præbiter portum naves 1, 4, 14. missa principia 2, 5, 30. missos eos, velut contraria pignora, retinuerunt 1, 8, 6. ad se legatos corrumpere 1, 8, 8.
Missionem postulare 1, 9, 4. missione honesta aliquam exaudire 4, 6, 4.
Modus agri 4, 3, 12. vini 2, 5, 12. in modum defunctorum strati jacere *ibid.*
Moderatum aut iustum nihil expectare 1, 11, 4. modestiora consilia 4, 7, 3.
Modicus pons 3, 13, 6. modica mænis 3, 5, 14. 4, 5, 9. modicæ amplitudinis signum 1, 11, 11. modica intervalla 1, 5, 22.
Modis adgredi 3, 10, 1. implere armatis 4, 7, 43. occupare 3, 2,

1. tutari 1, 4, 3. moenium per diversa 3, 9, 6. moenibus asfidere 3, 18, 1. ad moenia muros subterit 3, 8, 3. moenibus propinquo loco emittente columbas 3, 13, 8. se continere 3, 11, 3.
Molas & funes ferre 4, 1, 6.
Moles ingens 1, 5, 5.
Moliri fugam 1, 1, 7. 2, 4, 1. instrumenta 1, 1, 6.
Molitio major 1, 1, 8.
Molossorum hæc erant 2, 5, 19. rex, Arybas *ibid.*
Mentione consecutus 4, 7, 18.
Monumenta omnia percensere prol. 1.
Mons ardaus 3, 15, 5. aspernatus 1, 5, 26. præruptus 3, 5, 3. proximis 1, 5, 1. fœrens 3, 9, 3. montis radix 2, 5, 24 & 34. saxa 3, 9, 3. monti admoveat aliquem 3, 8, 3. montes abrupti 1, 5, 8. abscissi 1, 4, 7. in conspectu erant 4, 7, 26. proximi 2, 4, 5. montium iuga 2, 4, 3. montes collustrare discursatione 1, 5, 28. occupare 2, 5, 58. petere effuso casu *ibid.* in montes compertare omnia videtur necessaria 3, 5, 1. montibus adjunctus 2, 3, 9.
Montuosis locis aptius 1, 8, 12.
Monstrata a Diis creduntur 1, 11, 13.
Monychis 1, 5, 7.
Mora obsequialis 1, 3, 4. mora sanguine hostem 2, 1, 8. moræ decertandi *ibid.*
Morari circa gratulationem 4, 7, 49. rapiditate 1, 6, 2. Romæ 1, 2, 4. ulla prælocutione 3. prol. moratus aliquamdiu 1, 4, 7.
Morbus simulatus 1, 1, 10.
Mori fame 4, 5, 23. pro patria 4, 5, 18. moriantur inani 1, 6, 2. moriturum se adfirmat 4, 5, 1.
Mors Alexandri audita 2, 11, 4. alterius audita 4, 3, 3. debita 4, 1, 17. data 2, 4, 9. multorum 1, 1, 10. mortis cupidus 4, 7, 5. mortem adipisci 4, 5, 13. consilidare sibi 4, 5, 13. minari alicui 4, 7, 39. pati fornier 4, 5, 21.

Mos

INDEX II.

- Mos** equestris pugnae 2, 3, 22.
Græcorum 3, 2, 6. obambu-
 landi 3, 2, 1. pristinus 2, 1, 4.
 more exercitationis adsecutus
 1, 4, 9. infulae dependens 1, 12,
 5. spectantium stare 2, 3, 1. suo
 1, 3, 10. mores Alexandrini 1,
 1, 5. moribus senem Imperato-
 rem esse oportet 4, 7, 3.
Movere bellum in Gallia 4, 3,
 14. castra 1, 1, 13. 1, 8, 9, 4,
 7, 42. copias ad Sitium 1, 8, 3.
 discordiam 1, 8, 1. exercitum
 2, 5, 21. 2, 13, 7. Fulvium se-
 natu 4, 1, 32. tumultum 1, 9,
 3. movere pulvis speciem exer-
 citus 4, 7, 10. movent legiones
 seditionem 1, 9, 4. moveri par-
 tem adversam minus agilliter
 sensit 2, 5, 47.
Motus terrae 1, 12, 3. motu ipso
 adolescit flamma 1, 5, 28.
Mobilis Panitae classis 2, 5, 24.
Mugitus frequentior 1, 5, 26.
Mulierum consarum eriae 1, 7, 3.
Mulieris ornatus 3, 2; 7. mu-
 liebri veste regi 4, 7, 33.
Multa lectio 4. prol. multum ter-
 roris 1, 11, 17. multi Gallorum
 caesi 3, 17, 7. ignes 2, 12, 4.
 multae nares hostium 4, 7, 12.
 urbes 3, 2, 3. 3, 4, 3. multa
 alimenta 2, 5, 29. ipolia 2, 5,
 34. multorum mors 1, 1, 10.
 multos capere 1, 11, 18. no-
 strorum avestit 2, 4, 10. mul-
 ta audere temere 2, 5, 21. pro-
 hibere 4, 5, 12. malto major
 hostium manus 1, 10, 3. ma-
 gis 1, 11, 13. post 3, 11, 2.
Multiplex magnificentia 2, 11,
 5.
Multitudo avium 1, 2, 7. Epito-
 tarum 1, 4, 4. hostium 1, 5, 18.
 2, 3, 19. ibi manens 2, 12, 4.
 inbellis 3, 9, 3. infinita sagit-
 tarum 2, 3, 15. ingens 1, 8, 11.
 2, 4, 3. hostium 2, 2, 10. Per-
 sarum 4, 7, 43. innumerabilis
 2, 1, 14. 2, 2, 13. omnis
 cum tumultu decurreas 3,
 9, 10. sagittarum 4, 5, 13.
 superveniens 2, 3, 13. universa
 4, 7, 22. Xerxis navium 2, 2,
 14. multitudinis species 2, 4,
 6. multitudinem tenere specie
 consili 3, 2, 6. multitudine
 superare 2, 3, 6. uti 2, 2, 14.
Muli Mariani 4, 1, 7. mulos agi-
 cum fremitu iussit 1, 8, 9. mu-
 lis insidere 2, 4, 1.
Muliones clam cum malis abire
 iussit 2, 4, 5.
Mummius L. 4, 3, 15.
Manatius interim rex 3, 14, 1.
Manda 2, 8, 13.
Municipia totius Italiae 4, 7, 38.
Munire accessum in castellum 3,
 9, 9. castra 4, 1, 24. muniri par-
 va castra iussit 2, 5, 18. viam
 fugiendi 4, 7, 16. munitus col-
 lis 4, 7, 24. munita egregie ci-
 vitas 3, 2, 6. oppidi pars 3, 9,
 2. urbs 3, 6, 3. munitionum na-
 tura jugum 1, 2, 8. munitae
 sunt Athenae 1, 1, 10. munita
 castra Fulvii 2, 5, 21.
Munimenta destituta propugna-
 toribus 2, 5, 26. hostium 2, 9,
 5. munimentorum angustiae 3,
 17, 5. pars 1, 2, 1. munimen-
 ta concedente 3, 3, 2. diruere
 1, 1, 1. intra munimenta con-
 tinere militem 3, 17, 7. depo-
 nere rerum preciosissima 1, 11, 5.
Munitio Athenarum 1, 1, 10. du-
 plex 3, 17, 4. munitioe tuta
 loca 3, 4, 6. munitiones oppi-
 di 1, 3, 4. reliquae nudatae de-
 fensores 3, 9, 10.
Munus nuptiale 2, 11, 5. ad mu-
 nus redigi 4, 1, 1. munere va-
 care 4, 1, 44. in munera neces-
 saria dari reservare laborem 4,
 6, 2. muneribus fungi 4, 1,
 31.
Murum occupare 3, 2, 2. muri
 urbis 3, 9, 1. murorum fiducia
 1, 1, 1. pars 3, 2, 10. 3, 9, 5.
 propugnatio 3, 9, 6. muris sac-
 cedere 3, 17, 1. muros adgre-
 di 3, 8, 3. circumiri copiis in-
 struit 3, 2, 1. deicere 1, 1,
 10. subire 3, 9, 8. suscitare 1,
 1, 10. transcendere 3, 9, 6.
Mus venit centum denarii 4, 5,
 20. muris venditor *ibid.*
Mutare consilium 2, 7, 9. statum
 belli 1, 3, 10.
Mutius 1, 3, 17.
Mutinae obsideri ab Antonio 3,
 13, 7. a Mutina profugus 1, 7, 5.

I N D E X II.

Mutinenses obsessi ab Antonio 3,
14, 3.
Myrina 4, 5, 16.
Myronides Atheniensis 2, 4, 11.
4, 7, 21.

N.

Naevis Q. Centurio 4, 7, 29.
Nandi & nauticae artis peri-
tus 3, 13, 6.
Nasci in Persis 4, 6, 3. natus ho-
meste 4, 6, 4. in Macedonia 4,
6, 3. minor quinquaginta an-
nos 4, 1, 10.
Natione Cyrenses 1, 1, 6. natio-
nes inimicas 1, 1, 8.
Natura fluminum 2, 2, 7. loci 2,
2, 6. 2, 5, 5. locorum 2, 5, 31.
perquam similis proel. i. serum
1, 12, 9. Romanarum cohori-
tium 1, 10, 1. virium 4, 7, 6.
naturā munitum jugum 1, 2, 8.
Naturalis adfistendi consuetudo
4, 7, 34.
Nautica P. 4, 7, 15.
Navis hostilis 2, 3, 24. ingens 3,
2, 10. praetoria 1, 1, 2. navem
egredi 1, 12, 1. e nave egredi
3, 2, 10. naves a latere iunctae
aut puppe religatae 1, 4, 12.
barbarorum 4, 7, 45. binae 3,
9, 8. Chiorum transitum te-
nentes 1, 4, 13. circumactae 1,
4, 11. 4, 7, 43. ducentae 2, 5,
46. graves 2, 3, 24. haereat in
siccis littoribus 2, 13, 11. mul-
tae hostium 4, 7, 12. onerariae
4, 7, 14. oneratae praeda 3, 3,
7. onustae milite 2, 5, 42. pe-
cis sequestris 1, 4, 13. paratae
in occulto 4, 7, 19. paucae ho-
stium 3, 16, 5. plures 2, 5, 44.
praeter portum missae 1, 4, 14.
Punicae decem 1, 4, 12. sociatae
2, 7, 14. subsecuentes *ibid.*
Thebanae 3, 2, 10. turritae 3,
9, 8. veluti victrices 1, 4, 12. 2,
13, 9. universae 2, 1, 18. na-
vium aut pontis faciendi co-
pia 1, 5, 4. aut materiarum co-
pia 1, 7, 2. fiducia 1, 11, 21.
numerus 2, 5, 46. usu deficie-
bat 1, 7, 1. Xerxis multitu-
do 2, 2, 14. navibus superstrue-
re turres 3, 9, 8. naves adpel-

lere 3, 3, 4. ad portum transire
1, 5, 7. adscendere 4, 7, 31. re-
dicare in hibernis 4, 1, 13.
capere 1, 4, 13. captivas habere
1, 4, 12. conscendere 4, 7,
26. hostium elicere ad por-
tuum 2, 5, 46. infestari in-
tuit 2, 1, 18. in occulto tenere
3, 10, 9. omnes in Thebanis
inmittere 4, 7, 19. primas agi
jabet 2, 5, 46. reddere 1, 4, 13.
navibus hostium obrutus 1, 5,
7. reliquis Lilybaei portum oc-
cupare 3, 10, 9. e navibus ve-
locissima 3, 10, 8.
Navalis acies 2, 5, 47. navale bel-
lum 4, 7, 9. proelium 1, 3, 6.
1, 12, 11. 4, 5, 46. 2, 13, 9.
praesidium hostium 1, 4, 14.
navali & pedestri proelio vin-
ci 4, 7, 45.
Navigare in Pamphyliam 4, 7,
45. Syracusas 1, 4, 16. navi-
gantem eum consecuti sunt na-
vigii 1, 5, 5.
Navigia omnia 3, 10, 8. parva
1, 5, 5. resupina 1, 5, 6. cape-
re 4, 7, 44. desiderare 2, 6, 1.
complevere milite 4, 7, 44. &
habitu superstantium agnos-
cere 4, 7, 45.
Nautica ars 3, 13, 6. ministeria 4,
7, 10.
Nebula adjutus 2, 5, 24. & im-
bribus verberari 2, 1, 13. ne-
bulae densiores 2, 5, 21.
Ne nuntios quidem cladis relin-
quere 2, 10, 2.
Necantur tradita custodire 4, 1,
38. necata avis 4, 5, 14.
Necesse fuit Afris 1, 8, 11. Ligu-
ribus avocari 1, 5, 16. habere
deceptare 1, 11, 2. erumpere per
hostium praesidia 2, 13, 9.
Necessitas cogens 4, 1, 22. decer-
nendi 2, 1, 12. decernendi 2, 3,
8. revocandi Hannibalem 1, 3,
8. sociorum 3, 14, 2. ultima 2,
6, 9. necessitates domesticas 4,
7, 37.
Necessarius non est dissuasus 4,
1, 15. necessaria non est sibi
opera eorum 2, 11, 4. quam
necessarium & facile id est 3,
1, 1. necessaria sunt munera
1, 5, 3. duci munera 4, 6, 2.
vafa

I N D E X II.

- vafa expeditioni** 4, 1, 1. **necessariorum inopia** 3, 14, 4. **necessaria victui omnia comportare** 3, 5, 1.
Neciorum exercitus 2, 11, 4.
Nefas eis est 2, 1, 17.
Neglecti ordines 2, 5, 19. **trami-tes** 1, 5, 19.
Negligenter munita castra Fulvii 2, 5, 21. **negligentius custodire captivos** 1, 5, 5.
Negligentia vigilum 3, 12, 1. **resolutus** 1, 5, 17.
Negotium alienum agere 2, 3, 1.
Negotiatorum species 3, 2, 8 & 10.
Nemini ad erumpendum audacia est 4, 5, 7. **hoc volebat commissum** 1, 1, 4. **suspectus ob hoc** 1, 4, 7.
Nequam eris semper tibi 4, 1, 1.
Neque omnino 1, 2, 8. **confidendi, neque abundi facilitas** 2, 1, 5. **virtute, neque artibus bellandi par** 1, 8, 2.
Neronis & Livii exercitus 1, 2, 9.
Nervi madentes 4, 7, 30.
Nicostratus, dux Aetolorum 1, 4, 4.
Nigerrimi erant 1, 11, 18.
Nihil ex rebus suis amittere 4, 3, 14. **ex tantis manubiis in suum convertere** 4, 3, 15. **novare** 2, 11, 3. **nuntio respondit** 1, 1, 4. **praefidii secum habet** 2, 7, 14. **sale expectare** 2, 5, 19 & 31. **metuere** 3, 1, 2.
Nihilominus 2, 1, 5. 2, 13, 11.
Nil cavere 4, 7, 45.
Nimia fiducia 2, 12, 2. **securitas** 2, 9, 7.
Nifus per saxa faciliior 3, 9, 3.
Nisi loris & clavis in adfcentu 3, 9, 3.
Nobilis eques operae clarae 4, 7, 16. **quidam Lacedaemonius** 4, 5, 12. **Tribunus militum, Valerius** 4, 1, 30. **nobile Alexandri factum** 1, 7, 7. **nobiles vi-ctoriae** 3, 3, 2. **nobilissimi au-ctores** 4, 7, 39.
Noctibus custodiendis adren-dere 1, 9, 3. **nocentes punire ex occasione** 1, 9, 1. **solos evo-care** 1, 9, 3.
Nolani reliqui 3, 16, 1.
- Nolite milites trepidare** 1, 12, 5.
Nomen Cundatoris 1, 3, 3. **ejus varie traditur** 1, 5, 15. **Roma-num** 1, 2, 2. **nominis Latini socii** 4, 7, 25. **nomen abollere** 4, 1, 43. **nomine hoc gratias agere** 3, 16, 3. **Periclen voce adpellans** 1, 11, 10. **regis nuntiare alicui, ne &c.** 2, 7, 4. **nomina ejus varie traduntur** 4, 5, 10.
Non dubie 2, 3, 16. **tantum, sed** 1, 3, 10. 1, 4, 13. 1, 11, 13. 4, 7, 27.
Nonagesimus aetatis annus 4, 3, 11.
Nostris Ligures obiecturi erro-rem 1, 5, 26.
Nota consuetudo 2, 5, 16. **noti transitus** 2, 5, 7. **notae militi angustiae** 2, 5, 5. **nota itinera** 1, 5, 5. **vada** 2, 5, 23. **facere civibus consilia** 1, 2, 3.
Notabilis alacritas 3, 8, 2. **conti-nentia** 4, 3, 13. **notabilia ex-cerpere prol.** 1.
Notabiliter maxime 4, 1, 1.
Notare equos frigiosiores 1, 2, 9.
notati 4, 1, 22. **notata ordina-tio** 4, 1, 14.
Novae vires 2, 12, 3. **novissimi agmen** 1, 6, 11. 4, 7, 28. **no-vissimi Italici** 2, 3, 16. **in no-vissimo collocare equitem** 2, 3, 17.
Novissime 2, 3, 9. 2, 4, 2. 3, 6, 1.
Noviras camelorum 2, 4, 12. **rei** 1, 5, 16. **rerum** 2, 11, 4.
Novare nihil 2, 11, 3.
Nox circumvenit 2, 9, 1. **inci-piens** 1, 5, 12. 4, 5, 8. **intem-pesta** 2, 5, 12 & 25. 2, 10, 2. **obportuna** 2, 1, 13. **obscura** 3, 9, 2. **proxima** 2, 9, 6. 3, 16, 3 & 4. **quaedam** 3, 3, 6. **sus-pecta** 3, 12, 1. **tota** 2, 14, 2. 5, 25 & 26. **noctis initium** 1, 8, 9. **silentium** 1, 5, 22. **unjus spatium** 4, 7, 22. **noctē ac die imbre continuo vexari** 4, 7, 30. **commutatae copiae** 2, 5, 34. **dispositi milites** 2, 5, 24. **facta e-ruptio** 4, 5, 9. **igne, interdiu fu-mo significare** 2, 5, 16. **improvisus accessit** 3, 9, 6. **intra castra re-liq**

INDEX II.

lidi 1, 5, 24. *professus* 1, 5, 17. *reductus exercitus* 2, 5, 13.
Noctu 1, 4, 5. *boves dimisit* 1, 5, 28. *castra movere* 1, 8, 9. *clam ducere equos* 1, 11, 9. *eruptio facta* 1, 5, 14. *exponere partes eopiarum* 3, 9, 4. *improvisas incedit lucum* 3, 2, 5. *procedere* 3, 3, 6. *replere fossam* 1, 5, 20.
Nocturnum dimicationis tempus 2, 1, 12. *nocturnae cogitationes* 2, 5, 30.
Noxa militum 2, 3, 15. *sine noxa* 1, 10, 2.
Noxii minore cum metu compa-ruerunt 1, 9, 3.
Nubes facere sagittarum multitudine 4, 5, 13. *nubium adritus* 1, 12, 10.
Nubilis virgo 2, 11, 5.
Nudus capite pedibusque 3, 9, 3. *nuda humus* 4, 3, 8. *nudi pedes* 4, 1, 26.
Nudare castra 2, 5, 8. *refugia hostium* 1, 3, 10. *nudatae munitionis defensore* 3, 9, 10. *urbes propugnatoribus* 3, 6, 1. *nudatos militibus ostendit* 1, 11, 17.
Nullus excipiens 1, 8, 5. *obstans* 1, 4, 3. *obstans* 1, 4, 10. *nulla vis* 3, 2, 10. *nullum adiutorium* 1, 2, 6.
Num & pro patria mori nos prohibebit? 4, 5, 12.
Numantia 2, 8, 7. 4, 1, 1, 4, 7, 27.
Numantini 4, 5, 23. *obfessi* 3, 17, 9.
Numerus amplius 2, 3, 17. *arborum & navium* 2, 5, 46. *barbarorum* 2, 2, 13. *exiguus militum* 2, 5, 37. *ingens Atheniensium* 4, 7, 43. *lixarum* 4, 1, 1. *magnus utrimque caesus* 2, 10, 1. *par* 2, 2, 13. *peditum* 2, 3, 17. *volonum* 4, 7, 24. *in numerum gregatium referri* 4, 1, 31. *numero equitum praevalere* 2, 5, 33. *inpar* 1, 5, 23. 2, 4, 3. *par* 1, 8, 11.
Numerata pecunia 1, 11, 2.
Numerosus exercitus 1, 11, 2. *numerosi pali* 2, 3, 17.
Numidae 2, 2, 11. 2, 3, 16. 2, 5, 23, 27 & 28. 3, 6, 1. *auxiliares* 1, 5, 16. *Numidarum equi-*

tatus 2, 5, 40. *finis ingulsi* 4, 7, 18. *Numidas subigere* 21.
Numidia 2, 4, 10. *ferax elephan- tis* 4, 7, 13.
Numina ostendunt hoc lunam 12, 6.
Numistro 2, 2, 6.
Numquam recubans cibum 4, 5, 6.
Nulquam pugna, ubique sup- capeffitur 2, 4, 7.
Nuntius ad eam a filio erat mis- sus 1, 1, 4. *renuntiat Tasqui- nio* *ibid.* *sine responso rever- sus* *ibid.* *nuntio nihil respondit* *ibid.* *velocius redire* 1, 1, 9. *namque eladis* 2, 10, 2.
Nemriase aliquid subitum 2, 5, 30. *hostibus de victoria* 4, 7, 15. *nomine regis alieni, ne dec.* 2, 7, 4. *Parthis omnia* 1, 1, 6. *suis pugnam imminere* 1, 8, 5. *nuntiatum ei est* 1, 6, 3. *nun- tiatam sibi victoriam pariam vulgavit* 1, 11, 7.
Nuptiale momus 2, 11, 5.
Nurritur illis facultas proli 1.
Nuces spargere 3, 14, 2.

O.

Ob desperationem fortius dimi- care 2, 6, 6. *hoc adnotavit* 1, 12, 1. *disponi* 1, 6, 2. 2, 5, 33. *exasperari* 2, 1, 11. *in fu- gam dilapsus* 3, 8, 3. *nemini suspectus* 1, 4, 7. *id neglecti tramites* 1, 5, 19. *securi Roma- ni* 3, 17, 8.
Obambulandi mos 3, 2, 1.
Obediunt barbari ad omnia 1, 11, 13.
Obferre apros *Livio* 3, 3, 6. *e- quum* 4, 5, 1. *pagos alicui* 2, 5, 28. *se certamini* 2, 5, 46. *du- cem alicui* 1, 5, 14. 4, 5, 2. *obla- tare species duorum in equis juvenum* 1, 11, 8. *spec victo- riae* 3, 17, 7. *oblatae humani- tatis spes* 3, 11, 1. *oblata sibi a milite in galea aquam effu- dit* 1, 7, 7.
Obsufa est hostibus species mal- titudinis 2, 4, 3.
Obitus servi 4, 3, 9.
Objicere alicui gladiatorem con- tem-

I N D E X . II:

temtae saturae 4, 7, 5. casti-
 garis lanceatas falces 4, 5, 1.
 exorrem alicui 1, 5, 26. incom-
 modum fatigationi 2, 2, 8. in-
 mentem pulverem oculis ho-
 minum 2, 2, 12. partem Spar-
 tium 5, 34. triplices fossas
 int. 1, 5, 11. statio-
 nem 1, 5, 26. vias a latere 2,
 2, 6. obiectus facies equitatus
 2, 4, 6. obiecta castra ad in-
 gressum 1, 5, 4. per medium
 amnem 3, 14, 2. arma 2, 3, 20.
Obbligare Caesarem 3, 17, 4. si-
 dem popularium sibi 3, 14, 1.
 se religione 4, 7, 39.
Obliqua acies 2, 3, 1.
Obmurmurando dicere 4, 6, 2.
Obortus fumus 3, 10, 5.
Obponere aciem suorum militi-
 bus 2, 8, 11. equitem 2, 3, 17.
 gregem camelorum equitatu
 2, 4, 12. militem adfectis in-
 dia 2, 5, 29. robur legionis 2,
 3, 16. se abeunti 2, 1, 12. ob-
 positus erat eis, 1, 9. hostium
 exercitus 1, 4, 8. opposita co-
 hors 4, 1, 29.
Obportunus ventus 4, 7, 14. ob-
 portuna nox ad delibendum
 2, 1, 13. obportuno & loco &
 tempore facere eruptionem 3,
 17, 4. obportuna exemplorum
 consilia prol. 1.
Obportunitas collium 1, 1, 6. lo-
 ci 1, 4, 13. locorum 1, 4, 2, 2, 3, 9.
Obprimere Africam 1, 12, 1. Al-
 cibadem 3, 6, 6. aliquem 1,
 5, 15. alterum 1, 1, 9. barba-
 ros a tergo 2, 2, 13. Byzantios
 incautos 3, 11, 3. custodes an-
 gustiarum a tergo 1, 4, 7. Ger-
 manos 1, 1, 8. hostes 1, 5, 24.
 3, 1, 2. Lacedaemonios 2, 5,
 42. milites 4, 5, 10. manum 1,
 4, 9. oppidanos 3, 3, 5. Seg-
 brigenfes securos 3, 11, 4. ob-
 pressus hostem adortus a late-
 ribus 2, 12, 4. obprimi adven-
 tu classis Romanae 2, 7, 14.
 obprimendus hostis est prol. 1.
 obpressus ab hostibus confodi-
 tur 4, 5, 5. obpressum viribus
 fudit hostem 2, 1, 8. obpressi
 ingressique sunt avidius 2, 1, 16.
 qui illic agebant 2, 8, 32.

Obpugnare castellum 4, 8, 3 &
 9. castra 2, 12, 3. civitatem 3,
 9, 5. Dionysium 1, 8, 11. Cy-
 zicum 3, 9, 6. 4, 5, 21. Ephe-
 sios 3, 3, 7. in Sicilia loca mu-
 nitione tuta 3, 4, 6. Leuca-
 diam 3, 4, 5. oppidum 3, 17,
 8. oppida Magnetum 3, 8, 2.
 urbem Graccam 3, 5, 3. urbes
 3. Prol. obpugnari ab AERO-
 lis 2, 7, 14. classem, seiscira-
 tus 2, 7, 6. obpugnatur Q. Ci-
 cero 3, 17, 6.
Obpugnatio civitatis eiusdam 4,
 20, 2. oppidorum 1, 8, 5. ob-
 pugnationem relinquere 2, 7,
 14. obpugnationes urbium 3.
 Prol.
 per Obreptionem adgressus 2, 5, 36.
Obruer exercitum Antonii 2, 3,
 15. obrutus hostium navibus 1,
 5, 7.
Obscura nox 3, 9, 2. vallis 2, 5,
 37. obscurae latebrae 1, 3, 10.
Obscurare consilium 1, 1, 7. fre-
 pitum operis 3, 9, 2.
Obscuritatem praefare 2, 5, 21.
Obssequi conditionibus 4, 7, 17.
Obssequiores in reliquum ope-
 ras edere 1, 9, 4. obsequenti-
 sumis eis usus est 1, 10, 2.
 ad Obssequium redigi 3, 3, 14.
Observare lumen 3, 12, 1.
Obsides a principibus accipere 2,
 17, 1. dedissent, quos recipere
 studebant 1, 8, 6. repetere
 4, 4, 1.
Obsidere Capitolium 3, 15, 1. Ca-
 puam 3, 18, 3. Caesilium 3, 14, 2.
 castellum 3, 2, 4 & 9. civitatem
 Agrigentiaorum 3, 2, 6. Himeram
 3, 10, 3. Crotona oppidum 3, 6, 4.
 Decium 1, 5, 14. 4, 5, 9. Fali-
 sceos 4, 4, 1. hostes 4, 7, 33.
 Lacetanos 3, 10, 1. Lilybaeum
 terra marique 3, 10, 9. Lunam
 3, 2, 1. Phocenses 3, 11, 2. Ti-
 granocertam 2, 9, 5. vadosa lo-
 ca 2, 5, 43. obsides Hannibal
 4, 5, 20. obsideri 3, 8, 2. a
 Crispino 4, 7, 26. ab Han-
 nibale 3, 18, 3. Caesilini
 3, 15, 3. cum tota classe 1, 5,
 7. Mutinae ab Antonio 3,
 13, 7. Praeneste 2, 9, 3. obsi-
 detur Ategua urbs 3, 14, 1, ob-
 sessus

I N D E X II.

Iniquitas locorum 1, 5, 18, 24 & 28. 1, 10, 3. 2, 13, 4. iniquitatis plenae conditiones 1, 11, 4. iniquitates loci 2, 4, 4.
Inire bellum 1, 1, 8. consilium deferendae Italiae 4, 7, 39. proelium 1, 11, 10 & 21. 2, 5, 33. ineunda pugna est 1, 12, 12.
Initium aestatis 3, 4, 6. noctis 1, 8, 9.
Injungere iter militibus 4, 1, 1.
Injuria prolationis 3, 16, 3. injuriam inferre foculi 4, 1, 15. injuriarum fides 3, 3, 4.
Injuste labori veniam paciscar proli. 1.
Injussu Consulis 4, 1, 32. populi 1, 4, 11.
Inlaqueati eo sunt 2, 5, 4.
Inmanes nationes 1, 1, 8.
Immensae difficultates 4, 2, 5.
Immersi limo 2, 5, 7.
Imminere Africae 1, 2, 3. agmini excipiendo 1, 2, 7. occasionibus 2, 5, 22. pugnam nuntiaverunt 1, 8, 5. imminet collis 3, 5, 24. periculum 2, 11, 4. imminens castris collis 2, 4, 4. lunae defectus 1, 12, 8.
Immiscere auxilia legionibus 2, 3, 21. centurionibus aeneatores 3, 9, 3. plerisque ex militibus 3, 2, 7. Poenos comitibus 3, 3, 6.
Immittere copias in barbaros 3, 17, 7. equites in flumine 1, 4, 9. fluvium in castra 3, 7, 3. naves in Thebanos 4, 7, 19. turmas 2, 7, 8.
Immorari pecuniae sectandae 2, 13, 2.
Immuniti adfuescunt periculis 4, 1, 19.
Innixus pedibus posterioribus 4, 7, 34.
Innoxia consuetudo 3, 2, 2.
Innumerus equitatus 2, 3, 14. innumeratae hostium copiae 4, 3, 4.
Innumerebilibis multitudo 2, 1, 14. 2, 2, 13.
Inobservati specie negotiatorum 3, 2, 8.
Inops alit filias 4, 7, 37. filia 4, 3, 15. hostis commercio laborat 2, 5, 14.
Inopia aquae 3, 7, 2. commensurae 3, 3, 1. facit idem destina-

tioni 2, 5, 38. necessarium 14, 4. inopiam effugere 1, 1, 23. perpetrare 4, 5, 20. ob inopiam publice dotare filias 3, 4.
Inopinantium terga 2, 2, 12.
Inopinatus 1, 4, 6 & 7. adpellat classem 1, 1, 2. invadit 1, 1, 2. excursus 2, 3, 22. inopiam audacia 4, 5, 4. inopinatum bellum 1, 1, 8. proelium 2, 14. inopinati & invalidi 3, 4, 4. ex inopinato adgredi 4, 7, 19.
Inordinatos adgressus 2, 5, 3. adortus 2, 5, 38.
Inpar duobus 2, 1, 3. equitatus hostium 2, 12, 2. numero 1, 1, 23. 2, 4, 3. Romanorum exercitui 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Inparatus hostis 1, 4, 13.
Inpatiens morae 1, 3, 4.
Inpedire consilia 1, 8, 9. praedictam arboribus prostratis 2, 9. regionem alveo 2, 3, 22. pediri a dimicatione &c. 1, 10. nulla lege 4, 1, 11. adortus hostis 2, 13, 1. inpedire religionem hostes 2, 1, 16. condita portae claustra 3, 3, 5. inpedita ventum est 2, 3, 1.
Inpedimento est sibi ipsa praedicta 2, 2, 1. recidere inpedimenta 2, 7. tormenta 1, 5, 17. inpedimenta 2, 1, 11. ultima 1, 1, 1. inpedimentis onerari 4, 1, 1.
Inpellere animum in alacritatem 2, 5, 40. in proximas arces ultiores 1, 6, 4. inpedire gaudium 3, 10, 3.
Inpendere operam proli. 1. quinquaginta amplius dies 1, 1, 6.
Inpetrare aliquid 3, 4, 3. inpetras 2, 13, 8. inpetrari nunc precibus 4, 1, 43.
Inperus elephantorum 2, 4, 3. factus 1, 4, 8. 4, 7, 39. inperus 2, 6, 5. militum 2, 2, 2. 15. mus 1, 11, 6. 2, 3, 3 & 14. bitus 3, 2, 1. violentus 2, 1, 1. inperum concitare 3, 1, 1. inperum 1, 2, 5. 3, 9, 4. in locum retorquere 4, 1, 8. Scytharum sustinere 2, 8, 14. inperum adgredi urbem 3, 1, 1. inperum 2, 1, 3. in superiora erant

INDEX II.

- 5, 17. primo praevalere 2, 1.
7, 12. transire in classem 4.
8. ab impetu prohibere barbaros 1, 10, 4.
Inplere fossas 3, 17, 6. interval-
la velutibus 2, 3, 16. moenia
armatis 4, 7, 43. multitudinis
speciem 2, 4, 6. plaustra viris
4, 7, 33. promissum 4. prol.
Implicatam vado trirrem cape-
re 2, 5, 43. implicitae palis qua-
drigae hostium 2, 3, 17.
Inplorare ab exilio 3, 13, 1.
Inponere gregalem equo 4, 6, 2.
necessitatem alicui 1, 3, 8. va-
sa in fasciculos 4, 1, 7.
Inprovistus accessit 3, 9, 6. incen-
dit lucum 3, 2, 5.
Inprovise adoriri castra 3, 17, 2.
Inprudens incidit in manus 4, 5,
4. lembo adpulit Ambraciam
2, 7, 14.
Inprudentiâ suorum deductus 1,
5, 11.
Inpugnare nostros 1, 3, 10.
Inquietare hostem 2, 5, 26. in-
quietatur exercitus 2, 2, 14. in-
quietati confectique statione ac
pluvia 2, 5, 25.
Inquinari fuga 1, 9, 3.
Inrequietus 2, 9, 1.
Inredientes commilitones 4, 6, 2.
Inritus refugit equis ad Mithri-
darem 2, 5, 30.
Inruere proximos agros 1, 5, 16.
Inrumpere 3, 9, 1. Lydiam 1, 8,
12. avide ad castellum 3, 17,
4. in medios hostes 4, 5, 4. per
munimenta 2, 5, 26. per por-
tas 3, 9, 5. utrimque 2, 4, 4. in-
rupturus per alterum locum 1,
4, 4.
Insalubres cibi 2, 5, 13.
Inicius 1, 1, 9.
Inscrubere interiora vaginarum 3,
13, 5. medicamento manum 1,
11, 14.
Insequi aliquem 2, 5, 34. castel-
lanos 3, 9, 3. ceteros avidius
1, 10, 3. fugientes avide 3, 10,
1. hostes 1, 4, 2. insequens fu-
gentem 2, 5, 24. hostis 2, 3,
7. insequentem fugere 2, 9, 44.
insequentes avide Celtiberi 2,
5, 8. deinere 2, 13, 5. insecu-
tus avertos cecidit 2, 6, 5. plau-
strum 3, 3, 5. insecuti temere
oppidani 3, 10, 2. insecutos eo
perducere 2, 5, 1.
Insidere equis 2, 4, 5, 2, 12, 8.
mulis 2, 4, 1. utribus 3, 13, 6.
omnia superiora 4, 5, 10. insi-
deret ei picus in capite 4, 5, 14.
insedit hostis superiora 1, 5, 15.
insidentes praecipitare 2, 4, 12.
Inseffa loca 2, 5, 32.
Insidiae dispositae 2, 5, 29 & 39.
2, 9, 7, 2, 12, 2. praeparatae 2,
5, 35 & 44. veterae 2, 12, 2. in-
sidiatum aliquid 1, 2, 7. locus
2, 5, 37. metus 1, 5, 28. 2, 9,
7. insidias disponere 3, 11, 8.
distribuere 2, 5, 19. providere
2, 5, 24. suspicari 3, 17, 9. ten-
dere 2, 5, 31. in insidias dedu-
cere 3, 10, 6 & 7. insidiis ad-
petere aliquem 2, 5, 30. de in-
sidiis in itinere factis 1, 6, 1.
in insidiis disponere manum 3,
16, 3. ponere electos 2, 5, 23.
Insidiari alicui 1, 8, 5. civitati 3,
2, 5. hilaritati 3, 3, 2. insidia-
ti ei classe 1, 4, 1. iuxta mu-
ros erant 3, 10, 5.
Insidiatores dispositi 2, 5, 22, 3,
7, 3. eludere 1, 2, 8. ignem a-
cervis subjecerunt 3, 10, 5. ab
insidiatoribus excipi 2, 5, 11.
Insidiosa expeditio 4, 1, 43.
Insignis formae cervi candida 1,
11, 13. insigne quidquid exem-
plorum prol. 1. insignes spe-
cie filiae 4, 1, 10.
Insignia abjecta 2, 1, 14. & arma
Poenorum 4, 7, 12.
Insolens successibus proeliorum
1, 3, 3.
Insolentiae plenae conditiones
1, 11, 4.
Insomnis hostis 2, 9, 1.
Inspectio urbis 1, 1, 5.
Insistere 4, 7, 5. a tergo 1, 5, 1 &
5, 2, 5, 32, 3, 10, 5. alicui 2,
13, 7. castellanis 3, 9, 3. per-
tinaciter fugienti 2, 6, 10. in-
stat P. Scipio 1, 3, 5. instant
victores fugientibus 2, 6, 10.
instans Fabius 1, 5, 28. pugna
1, 12, 7. instantem avertere 2,
13, 10. instanti arbitrium 2, 3, 9.
Instinctus impetu 2, 1, 3.
Instinctu adsecutus est 2, 7, 12.
In-

I N D E X II.

- Instituere fossam** 3, 7, 4. **instituit**
columbas illuc devolare 3, 13.
insectari naves 2, 1, 18. **in-**
mittere equites in flumine 1,
 4, 9 **producere** 3, 4, 8. **redu-**
cere 1, 4, 5. **instituta opera**
prol 1. **institui in castris i-**
gnes 2, 12, 4. **instituta convi-**
via 3, 15, 6.
Institutum est Ariovisto 2, 1, 16.
Instrata jumenta centunculis 2, 4,
 6.
Instruere aciem 2, 1, 3. 2, 3, 12.
 2, 5, 34. **in colle** 2, 2, 3. **pro**
vallo 3, 17, 4. **triplicem** 2,
 8, 20. **aliquem fallacia** 3, 3,
 6. **classem** 1, 7, 3. **hostili habi-**
bitu 4, 7, 23. **consilium alicu-**
jus 1, 2, 7. **ducem prol** 1. **ob-**
pugnationem 3, 10, 2. **obses-**
sos 3. **prol**. **Pythiam pecunia**
 4, 7, 37. **quosdam habitu Illy-**
riorum 2, 5, 10. **scientiam rei**
militaris prol 1. **instrui auxi-**
liis 2, 12, 3. **instructus com-**
meatibus 3, 5, 2. **ornatu** 3, 2,
 4. **instructa acies** 2, 1, 2, 2, 3,
 6. **armis ala** 4, 1, 28. **classis** 2,
 5, 47. **instructum castellum mun-**
itione 3, 17, 4. **instructos suos**
ostendit 2, 5, 31. **instructissima**
castra esculentis 2, 5, 14.
Instructionis ordo 2, 3, 4.
Instructura Macedonum 2, 3, 17.
Instrumenta moluntur 1, 1, 6.
Inluere litteras venerationi 3, 13,
 3. **infusas litteras habere** 3,
 13, 6.
Insula Cypros 4, 7, 45. **paullo re-**
motior 1, 4, 9. **insulam conti-**
nenti jungere 3, 13, 6.
Insuper 1, 11, 2. 2, 7, 7. 4, 1,
 2. 4, 7, 36.
Insuperabiles sunt universos ad-
gradientibus 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Intacti fructus 4, 3, 13.
Integra conscientia 1, 9, 3. **inte-**
gri excipiunt fessos 2, 3, 16
integrac vires 2, 1, 2 & 7. 2,
 2, 14.
Intelligere difficultatem 3, 6, 2.
majorem manum esse 1, 10, 3.
viros Consulum junctas 1, 1, 9.
Intemperanter 2, 5, 14.
Intempesta nox 2, 5, 12 & 25, 2,
 30, 2.
- Intempesta postulatio** 1, 10, 1.
Intenti expectatione 1, 4, 9. **ho-**
stes 1, 5, 16. **praedationi** 1, 6,
 1. **intention ob exercitum** 2,
 5, 4.
Intentio per haec advocata 1, 1,
 18.
Intentata militi Silva 1, 2, 2.
Inter angustias deprehensus 1, 1,
 17. **bina castra esse** 2, 5, 31.
duos montes 1, 5, 8. **diffici-**
rates superandi amnis 2, 5, 20.
disimulationem 1, 1, 5. **iplos**
pugnare 1, 10, 4. **moras decer-**
tandi 2, 1, 8. **se conjurare** 4,
 1, 4. **omissa ira** 1, 10, 4.
Intercidere cum jussu 2, 13, 5.
vias fossis 1, 5, 5.
Intercipere jumenta 3, 2, 9. **in-**
tercipi cum copiis 2, 4, 16. 4,
 7, 41. **intercipiuntur epistolae**
 1, 4, 13. **interceptae epistolae**
 1, 8, 8. **intercepta praedia** 1,
 4, 13.
Intercludere accessum fossa 3, 9,
 9. **interclusus hostis** 1, 5, 3. **in-**
terclusi hostes ab oppido 1,
 10, 4.
Interdicere usum omnibus 4, 1,
 6.
Interdiu 2, 5, 16. 3, 3, 6.
Interest utriusque partis plic-
um 2, 5, 38.
Interficere aliquem 3, 16, 1. **ma-**
pu sua 4, 7, 39. **omnes viris**
sexus 1, 11, 6. **Pharnastan** 2,
 5, 37. **Romanos** 3, 3, 6. **interfici ab**
hostibus 2, 8, 14. **in proelio** 4,
 1, 46. **universos jussu** 4, 7, 17.
interfecti amulo potui 4, 7,
 38. **interfecta impedimenta** 2,
 1, 11. **interficiendi Gabinorum**
principes 1, 1, 4.
Interfluens amnis medius 2, 5,
 23.
Interemptus Pyrrhus 2, 4, 3. **is-**
teremti chlamyde ornatus 1,
 2, 11.
Intersusa acies proelio 2, 3, 14.
Interim rex Munatius 3, 14, 1.
Interior paullo securati 2, 5, 31.
Interiores litterae 1, 2, 6. **inter-**
iora vaginarum 3, 13, 5.
Interrus significatur 1, 12, 5. **u-**
nus 1, 1, 10.
Interlucet acies 2, 3, 16.

I N D E X II.

Intermitti adversariis adventantibus 2, 5, 16. **intermissae stationes** 1, 5, 16.
sine intermissione fieri 2, 5, 16.
ad intercessionem caedi 2, 5, 24. **persequi** 4, 7, 15.
Interpellant legati 1, 1, 10.
Interponere sagittarios centuriis 4, 7, 27. **interpositus exercitus** 3, 10, 4. **interposita paxio** 4, 7, 25. **interpositum tempus induciarum** 1, 5, 18. **interposita spatia** 2, 3, 22.
Interpretatus est victoriam portendi 1, 12, 4. **hoc pro metu** 1, 10, 3.
Interpretatione efficere, ut &c. 1, 12, 2.
Interriri milites 2, 12, 2.
Interrogari a militibus 4, 5, 3. **interrogatus, quid &c.** 1, 1, 12.
Interfepire vias parietibus 1, 5, 5. **interseptus hostium aditus** 1, 5, 11.
Intervalla modica 1, 5, 22. **relicta** 2, 3, 17. **velitibus implere** 2, 3, 16.
Intervenens flumen 1, 6, 2.
Interversae rationes 3, 16, 3.
Intestina feditio 3, 6, 7.
Intibilis oppidum 2, 3, 1.
Intra brevissimum spatium 2, 5, 38. **castra** 1, 5, 24. 2, 1, 2. 2, 5, 12. 4, 7, 7 & 42. **fossam** 1, 5, 9. **munimenta** 1, 11, 5. 2, 5, 4. 3, 17, 7. **munitiones** 1, 3, 4. **muros jacere tela** 3, 6, 7. **noctem** 2, 10, 1. **palos recipere aciem** 2, 3, 17. **Panormum copias tenere** 2, 5, 4. **paucos dies** 2, 5, 39. **portas recipi** 3, 2, 7. **suorum ordines** 2, 3, 10. **vallum** 1, 5, 11. 2, 1, 4.
Intrare aditum 1, 4, 4. **angustias munimentorum** 3, 17, 5. **caestellum** 3, 2, 9. **portum temere** 1, 5, 6. **Perlidem** 2, 3, 6. **urbem per alveum** 3, 7, 4.
Introducere fortissimos Ephesum 3, 3, 7. **introductus in concilium** 3, 6, 6.
Introitus urbis 3, 13, 6.
Intromittere salem cupis conditum 3, 14, 3.
Inuentibus procul species esset 1, 5, 23.

Invadere aciem 2, 1, 14. **castra** 2, 5, 25. 2, 10, 2. **equitatum hostium** 2, 2, 4. **hostem** 1, 12, 3. 2, 7, 8. 2, 8, 8. 4, 5, 3. **oppidum** 3, 10, 2. **portum cum strepitu** 3, 9, 10. **res** 1, 9, 1. **invadit inopinatus** 3, 1, 2.
Invalidus ipse 4, 7, 20. **invalidi & inopinati** 3, 6, 4.
Invectus ad aliquos 4, 7, 23. **in indefensum portum** 3, 10, 8. **invecti temere hostes** 2, 3, 14.
Invenire fatigatum cogitationibus 2, 5, 30. **nilhil praeter unicum veru** 4, 3, 6. **quemque stantem** 4, 1, 8. **inveni qualem, talem reliqui** 3, 12, 2. **inventa effugiendi occasio** 3, 13, 2.
Inventio expleta 3. **prol. inventionis evenus prol.** 1.
Invia equiti planities 2, 2, 9.
Invicem paulatim sinuare 2, 3, 7.
Invidia commilitonum 4, 7, 36. **redigit eos ad modestiam** 4, 5, 1.
Inritus cum jactura repulsi 2, 4, 4.
Invitos ab Italia extrahere 2, 3, 16.
Invitare hostem contemptu sui 2, 5, 44. **invitari quiete** 2, 5, 31.
Inulti moriuntur 2, 6, 2.
Inundatio subita 3, 7, 3.
Iphicrates, dux Atheniensium 1, 4, 7. 1, 5, 24. 1, 6, 3. 2, 1, 5. 2, 5, 42. 2, 12, 4. 3, 12, 2. 4, 7, 23.
Ipse cum reliquis effagit 1, 5, 19.
Ira & desperatio 2, 11, 1. **inter se omisa** 1, 10, 4.
Ire jussit tribunos servorum habitu 1, 2, 1. **agasones** 2, 4, 6. **e navibus velocissimam** 3, 10, 8. **ad laceffendos hostes** 1, 10, 2. **ad regem** 1, 2, 3. **it prima fortissima legio** 1, 6, 1. **cuntium latera captivis praetexuit** 1, 4, 1. **euntes stravit** 2, 6, 4.
Iter angustum 1, 4, 1. 1, 5, 8. **brevissimum** 1, 1, 6. **frequens** 4, 1, 1. **longum** 1, 5, 8. **pedestre** 2, 5, 42. **quaridui** 3, 1, 2. **repetitum** 1, 4, 3. **totum** 2, 13, 2. **itineris labor** 2, 2, 8. **itineri signum dare** 2, 13, 6. **iter facere** 4, 2, 1. **flectere** 1, 4, 3.

I N D E X II.

3. inflectere 1, 5, 13. ingredi
1, 2, 8. maturare 1, 6, 3, se-
qui 1, 11, 16. iustum confice-
re 2, 13, 7. tridui conficere 3,
11, 4. itinere desistere 3, 11, 5.
spartam petere 3, 11, 5. in iti-
nere infidias facere 1, 6, 1. iti-
nera magna 1, 4, 6. nota 1, 5,
5. occulrata 1, 1, 9. itinerum
compendia 2, 5, 31. duces 4, 7,
35. per itinera Africae deserta
1, 7, 7.
Isaura oppidum 3, 7, 1.
Id ipsi animi est 4, 5, 7. eo per-
ducere hostes 2, 5, 1. ejusmodi
fallacia 3, 3, 6.
Ita factum est, ut &c. 1, 3, 5.
Itaque sollicitus, ne &c. 1, 1, 6.
Italia 1, 3, 3 & 8. 1, 4, 11. 1, 5,
5. 2, 9, 2. 4, 1, 44. 4, 3, 15.
Italicae municipia 4, 7, 38. Ita-
liam deserere 4, 7, 39. liberare
4, 7, 25.
Italica gens 2, 3, 17. Italici no-
vissimi 2, 3, 16. Italicae partes
2, 3, 16. Italicorum fides 2, 3, 16.
Iuba rex 2, 5, 40.
Jubet, aeneatores concinere 2, 4,
3. jussit epistolas reddi civita-
tibus 1, 1, 1. milites in litus
egredi 1, 5, 7. inpetum facere
1, 2, 5. ignes fieri 1, 5, 3. mu-
liones abire cum multis 2, 4, 5.
naves incendi 1, 11, 21. prope-
re adnuntiari 1, 9, 2. quosdam
struere vallum 1, 5, 3. suos ma-
turius vesci 2, 1, 5. procurrare
adversus aquam 1, 4, 9. subsi-
dere 2, 3, 15. tribunos ire ser-
vorum habitu 1, 2, 1. jussere
virum ire ad regem 1, 2,
3. iussa militum pars subsistere
1, 4, 10. iusso commigrare edi-
xit 4, 1, 10. iustum se respon-
so Deum dixit 1, 10, 3. iussi
equites decurrere 2, 2, 12. Poe-
ni recedere 3, 10, 3.
Iussa peragere 3, 9, 2.
Iussu alicujus exire 3, 16, 4. fa-
cere aliquid 2, 7, 1 & 2. du-
cis diruere Rhegium 4, 1, 38.
Lacedaemoniorum 1, 1, 10.
Judaeos adortus superavit 2, 1,
17.
Jugum destinatum 4, 6, 2. natu-
ra munitum 1, 2, 8. occupare

4, 6, 2. suspectum 1, 2, 8. sub
jugum mitti 4, 1, 19. juga Cal-
lidromi 2, 4, 4. montium 2, 4,
3. tenere praesidio 2, 4, 4.
Jugulari hospites 1, 9, 1.
Jugurtha 2, 1, 13. 2, 4, 10. de
Jugurthae captivitate res parum
proceffit 1, 8, 3.
Jugurthinum bellum 3, 9, 13. 4,
1, 2.
Julianus exercitus 2, 3, 22.
Julius Civilis 4, 3, 14.
Jumentum in averfam partem
insuleire 3, 13, 4. jumenta age-
re 3, 2, 8. frumentatum egressa
3, 2, 9. instrata centunculis 2,
4, 6. faccis frumentariis min-
re 3, 2, 8.
Jungere dolia 1, 7, 1. fortissimos
Macedonum alicui 3, 3, 7. in-
sulam continenti 3, 13, 6. pon-
tes & fusiores ripas 1, 1, 6. se
collegae 1, 1, 9. jungi Hanni-
bali 1, 1, 9. pontem oportet 4,
2, 1. junctus Livii & Neronis
exercitus 1, 2, 9. sanguine alicui
4, 1, 31. junctae a latere
naves 1, 4, 12. paludes campis
2, 5, 6. vires 1, 1, 9. juncta cum
Pompejo castra 2, 1, 3.
Junius Didactor 2, 5, 25. D. Cos.
4, 1, 20.
Jupiter Deorum maximus 1, 12,
12.
Jurare se victores redituros 1, 11, 1.
Jurgium dirimere 3, 2, 10.
Jus dicere 4, 5, 14. juris Athe-
nienisium Cherronesus 1, 4, 13.
Jurejurando primo facti milites
4, 1, 4.
Iustum iter 2, 13, 7. nihil exspe-
ctare 1, 11, 4. proelium 2, 7, 1.
Justitiae fama 2, 11, 7.
Juvenes similiter adfectos admo-
vere 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Juventus jaculis & sagittis exer-
cetur 3, 5, 3.
Juxta collem 2, 3, 14. litus 1, 4,
1. muros 3, 10, 5. oppidum po-
nere 3, 10, 5.

L.

Laberius 1, 5, 15. 4, 5, 10.
Labi equis 1, 5, 16. lapsa di-
sciplina 4, 1, 2.

T. La-

I N D E X II.

T. Labienus, C. Caecilia legatus 2, 5, 20 & 36. 2, 7, 13.
Labor addidus 4, 1, 21. itineris 2, 2, 8. labori veniam pacifici proli. 1. laborem in necessaria munera reservare 4, 6, 2.
Laborare inedia 2, 1, 4. laborat commercio inops 2, 5, 14. laboranti submisit turmas 1, 10, 2.
Lacedaemon 1, 1, 10. 3, 11, 5. **Lacedaemonem** pervenire 1, 1, 10. versus actum agmen 4, 7, 13.
Lacedaemonius quidam nobilis 4, 5, 12. **Lacedaemonii** 1, 1, 10. 1, 3, 7 & 9. 1, 4, 2. 2, 2, 12 & 13. 2, 5, 26. 2, 11, 4. 3, 11, 5. 3, 12, 1. 3, 15, 2. 4, 7, 13. pugnam distulerunt 2, 1, 10. securi 2, 5, 42. **Lacedaemoniorum** duces 1, 4, 12. exercitus 3, 11, 5. 4, 2, 6. trecenti 4, 2, 9. **Lacedaemoniis** significatur interitus 1, 12, 5. **Lacedaemonios** expugnant Thebani 1, 11, 6. adversus **Lacedaemonios** dimicare 1, 11, 6.
Lacerare & carpere cohortes 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Lacessere agmen 1, 4, 3. hostes 1, 5, 6. 1, 10, 2. 2, 5, 3. **lacceti** classe 3, 9, 7. **lacceti** barbari 2, 5, 8.
Lacetani 3, 10, 1.
Lanceas vibrare 2, 1, 3.
Languentes Athenienses 2, 1, 9. languentium habitus 2, 11, 2.
Lapis quadratus 3, 3, 5. lapidibus ignem excutere 1, 12, 10.
Laqueo vitam finire 4, 7, 5. **laqueis** buculos ad arbores adligare 1, 5, 26.
Largiti pecuniam 4, 7, 36.
Lassitudine deficere 2, 1, 15.
Latus agmen hostium 1, 2, 8. aliquid insidiarum 1, 2, 7.
Latebrae obscurae 1, 3, 10.
Latina lingua 2, 4, 10. **Latini** nominis loci 4, 7, 25. & **Volsi** hostes 2, 8, 5. cum **Latinis** confingere 1, 11, 8.
Latine clare praedicare 2, 4, 10. loqui 3, 2, 3.
Latus pabulatus 1, 1, 7.
Latitudo ampla. 2, 3, 17. ingens 1, 5, 10.

Latrantes canes 1, 5, 25.
ex Latrone dux 2, 5, 7.
Latus alterum 1, 4, 7. **castrorum** 2, 5, 37. **dextrum** 2, 3, 22. **sinistrum** 2, 3, 1, 2 & 22. **utrumque** 1, 4, 2. 2, 3, 17. **viae** 2, 12, 4. ad **latus** confluere 3, 9, 6. **latere** alio circumfudit ea 1, 2, 7. a solo tentari 3, 9, 6. **ducta** brachia 3, 17, 5. **ex alio** **Clodium** terruit 1, 5, 21. **latera** angustiarum 2, 5, 24. **cunctorum** praetexit captivis 1, 4, 1. **inferiora** 2, 3, 2. **superiora** 1, 5, 15. **vallis** 4, 5, 10. **viae** **praedictae** 1, 5, 24. **utraque** 2, 5, 32. **per utraque** explicatus 1, 6, 1.
Laureati fasces 4, 5, 1.
Lauron oppidum 2, 5, 31.
Laxius accipere hospitium 4, 1, 10.
Laxare agmen 2, 12, 2. **Laxati** manipuli 2, 6, 2. **ordines** 1, 5, 16. 2, 6, 6.
Laelius 1, 2, 1. 2, 3, 16. **C. legatus** 1, 1, 3. **D. 2, 5, 31. Laelios**, non **Aelios** periisse credunt 4, 5, 14.
Laeum aliquem dimittere 4, 7, 36.
Laeivius (Valerius) 2, 4, 9. 4, 7, 7.
Legatus, C. Laelius 1, 1, 3. **C. Caesaris, T. Labienus** 2, 5, 20. **Epirotarum** **Cineas** 4, 3, 2. **Sertorii, Hirrullejus** 1, 5, 8. **legatum** ad **Consulem** mittere 3, 3, 1. cum **ignominia** dimittere 4, 1, 37. **legati Aetolorum** 1, 4, 6. **Hergetum** 4, 7, 31. **Lacedaemone** missi 1, 1, 10. **Romanorum** 1, 8, 6 & 7. **Syphacis** 2, 7, 4. **Titurius Sabinus & Cotta** 3, 17, 6. **legatorum** adventus 3, 14, 6. **reditus** 1, 4, 6. **species** 1, 2, 4. **legatis** praecipit 1, 1, 9. respondere benigne 3, 11, 1. **legatos** dimittere 2, 7, 4. 3, 11, 1. **mittere** 1, 11, 4. 3, 7, 3. **missos** corrumpere 1, 8, 8. **relinquere** 1, 1, 9.
Legatio perpetrata 3, 13, 1. **legationem** minuire 1, 2, 1.
Legere cochleas 3, 9, 3. **libros** proli. 1. **oram maris** 1, 4, 7. **legu-**

I N D E X II.

- gentem confundere acervo rerum prol. 1.
- Lecti duo 4, 3, 7. lectissima manus 3, 16, 3. lectissimos retinere 1, 6, 3.
- Lectio multa 4. prol.
- Lectorem huc usque perducere 3. prol.
- Legio eum legato suo elisa est 2, 5, 31. decima 1, 11, 3. 4, 5, 11. fortissima prima it 1, 6, 1. hostem adgressa ex insidiis 1, 6.
2. seditiosa inermis 4, 1, 43. tota infrequens refertur 4, 1, 46. legionis acies *ibid.* preces 4, 1, 43. robur 2, 3, 16. signa submittere 4, 1, 43. legionem dimittere 4, 1, 32. emitte in praesidium 2, 5, 31. infestare a tergo *ibid.* in occulto collocare 1, 6, 2. totam exauctorare 4, 5, 2. corruptam ad proditionem simulat 1, 11, 2. in legione esse 4, 1, 32. militem facere 4, 1, 12. legiones cedentes exercitui 2, 8, 12. civium Romanorum 1, 9, 2. duae 3, 17, 6. firmissimae 2, 3, 22. missae 1, 2, 7. seditionem movent 2, 9, 4. superveniunt 1, 1, 6. turissime pervenerunt 1, 8, 5. legionum signa 2, 8, 8. supplementum 4, 1, 43. in adventum trahere bellum 1, 8, 5. legiones expectare *ibid.* habere in Cappadocia 1, 1, 6. in acie prima locare 2, 3, 21. in fronte disponere 2, 3, 22. quatuor educere armatas 4, 1, 43.
- Legionarios in cornibus collocare 2, 3, 4.
- Lembus unus 2, 7, 14.
- Lentius procedit media acies 2, 3, 6.
- Lentulus 4, 5, 5.
- Leonidas Lacedaemonius 4, 5, 13.
- Leptines Syracusanus 2, 5, 11.
- Levatae proriae 1, 5, 6.
- Levis armatura 2, 3, 4, 6, 10, 17 & 20. 2, 5, 3, 26, 31 & 33. 4, 1, 18. leve periculum & detrimentum 3, 17, 4. proellum 2, 5, 12. leves Hispani 2, 1, 31. materiae 1, 5, 27. levia proelia 2, 1, 4. levissima opera 2, 7, 7. levius animadvertere 4, 1, 16.
- Leucadia commearibus abundans 2, 4, 5.
- Leutyichidas, dux Lacedaemoniorum 1, 11, 7.
- Lex non pugnandi 2, 1, 16. lege nulla impediri 4, 1, 11. sub leges redigere 4, 7, 18.
- Liberi & conjuges 1, 3, 6. 4, 5, 22. Faliscorum 4, 4, 1. in servitutem abducti 1, 11, 6. liberos conjugemque tolerare agello 4, 3, 3.
- Libera recedendi occasio 3, 11, 2. liberum arbitrium 2, 3, 9. vadum 1, 4, 9.
- Libere transgredi flumen 1, 5, 1. liberius scrutari 1, 2, 1.
- Liberalissimae epulae 1, 11, 19.
- Liberalitate pensare injerium 3, 16, 3. liberare Campaniam periculo 1, 9, 1. flumen 1, 5, 3. 4, 7, 28. Italiam 4, 7, 25. Locros obsidione 4, 7, 26. rempublicam 3, 6, 7. luos obsidione 3, 17, 4.
- Liberta detracta 2, 11, 3. libertatis ejus esse 1, 11, 4. libertatem dare fortibus 4, 7, 24.
- Libri priores 3. prol. librorum trium promissum 4. prol.
- Liburni 2, 5, 43.
- Licendo ad id pretium agrum perducere 3, 18, 2.
- Licet id per hostem 3, 3, 6. ipsi abire incolumi 3, 17, 3.
- Licentiora convivia 1, 1, 5.
- Licentia otii 4, 1, 15. licentiae militum succumbere 4, 5, 1.
- Licinius M. Crassus 1, 11, 3. 2, 4, 7. P. Procos 2, 5, 28.
- per Licetorem scindere vestimenta 4, 1, 28.
- Lignorum copia 4, 7, 8. ligna admove re vallo 4, 7, 8. furari 4, 7, 8. humida incendere 3, 10, 5. lignis defici 2, 5, 13. sarmentisque se onerare 3, 17, 7.
- Lignatum procedere 2, 1, 6.
- Lignationis angustiae 2, 5, 13. in lignationem exire 1, 5, 3.
- Ligur dux 3, 9, 3. Ligures 1, 5, 16. 2, 3, 16. 4, 1, 46. nostris obsequii errorem 1, 5, 26. universi 3, 17, 2. Ligurum fides 1, 2,

I N D E X II.

1, 2, 6. oppidum, Luna 3, 2, 1.
 Liguria 1, 5, 16.
 Lilybaeum 3, 10, 9.
 Limitem agere 1, 5, 10. limites
 acti 1, 3, 10.
 Limo inhaerere 2, 5, 6. immerſi
 2, 5, 7.
 Lingonum civitas opulentissima
 4, 3, 14.
 Lingua Hetrusca 1, 2, 2. Latina
 2, 4, 10. utraque tradita mo-
 numenta prol. i.
 Lipararum obſidio 4, 1, 31.
 Litana ſilva 1, 6, 4.
 Litterae interiores, praefignatae
 1, 2, 6. plumbo ſcriptae 3, 13,
 7. religatae ad brachium *ibid.*
 reſignatae 1, 2, 6. ſignifi-
 cant 1, 11, 14. litterarum pars
 1, 2, 6. litteras dimittere circa
 municipia 4, 7, 38. inſutas ha-
 bere 3, 13, 6. membranis man-
 dare 3, 13, 3. mittere 1, 2, 6.
 ſibi ſuperveniffe finxit 3, 11, 1.
 Litus hoſtile 4, 1, 33. proximum
 3, 16, 5. littori adpoſita civitas
 3, 10, 8. littora ſicca 2, 13, 11.
 Livius auctor 2, 5, 31. tradit 2, 5,
 34. dux 3, 3, 6. Salinator 1, 1,
 9, 2, 3, 8. M. 4, 7, 15. Livii &
 Neronis exercitus 1, 2, 9. Livio
 obferre apros 3, 3, 6.
 Lixae agaeſoneſque armati 2, 4, 6.
 lixarum numerus 4, 1, 1. lixas
 ſervosque dimittere ad munera
 2, 1, 6.
 Locri obſidentur a Crispino 4, 7,
 26. Locros liberare obſidione
ibid.
 Locus alter 1, 4, 4. amplior 1, 5,
 2. aratus 3, 15, 3. artus 2, 2,
 14. confragoſus 2, 5, 35. con-
 ſultationi praebetur 3, 2, 6. de-
 preſſus 1, 5, 24. editus 2, 5, 15.
 eruptioni aptus 1, 5, 27. hic
 non alienus eſt 1, 7, 7. humi-
 lis 3, 7, 3. iniquus 1, 1, 11.
 1, 5, 12, 13 & 14. 4, 5, 8. in-
 ſidiarum 2, 5, 37. obportunus
 3, 17, 4. patefactus 2, 3, 14.
 praeparatus 3, 15, 3. propin-
 quus 3, 13, 8. ſuperior 2, 5, 17.
 voragiноſus & praecaltus 2, 5,
 7. loci commutatio 2, 2, 11.
 iniquitates 2, 4, 4. natura 2, 2,
 6, 2, 5, 5. obportunitas 1, 4,

13. poſſeſſio 3, 2, 4. locum ca-
 ſtris capere 2, 7, 12. dare ali-
 cui ad fugam 2, 6, 9. deligere
 1, 5, 3. 2, 2, 2. eundem occu-
 pare 1, 4, 5. idoneum capere
 4, 6, 1. recuperare 4, 1, 23. lo-
 co cedere 4, 1, 34 & 35. fugi-
 tivus 4, 1, 26. hoſtibus 4, 1, 13.
 conſidere 4, 6, 3. conſiſtere 4,
 1, 8. eodem hibernare 1, 9, 1.
 loca campeſtria 2, 12, 4. con-
 fragoſa 2, 3, 3 & 20. 2, 5, 19.
 diſſicillima 1, 5, 1. diverſa 1,
 4, 9. 1, 5, 26. ignota 2, 5, 6.
 hoſti inſeſta 1, 4, 1. iniqua 2,
 5, 10 & 36. 2, 7, 3. 4, 2, 8. 4,
 5, 9. inſeſta 2, 5, 32. municio-
 ne tuta 3, 4, 6. ſilveſtria 2, 3,
 3. ſuperiora 2, 5, 2. vadoſa 2,
 5, 43. vallo comprehendere 2,
 11, 7. locorum conditio 1, 6,
 3. 2, 6, 6. fruſtus 2, 11, 7. gra-
 tia 1, 1, 5. ignari 2, 5, 7. ini-
 quitas 1, 5, 18, 24 & 28. 2, 13,
 4. iniquitate vinci 1, 10, 3. na-
 tura 2, 5, 31. obportunitas 1,
 4, 2. locis montuoſis aptius 1,
 8, 12. pluribus comminire ca-
 ſtella 1, 8, 11. quibuſdam di-
 ſpoſitus cibus 3, 13, 8.
 Locare equitatum in cornu 2, 3,
 22. legiones in prima acie 2,
 3, 21. quadrigas in fronte 2, 3,
 17. locatae in conſpectu capi-
 varum habitu matronae 4, 7,
 44. in media acie cohortes 2,
 3, 5.
 Longus coronae ambitus 1, 5, 23.
 ulus 2, 1, 9. belli 3, 2, 3. lon-
 gum agmen 1, 6, 3. eſt ſingu-
 la perſequi prol. 1. iter 1, 5, 8.
 proelium 1, 5, 15. 4, 5, 10. tem-
 pus 1, 2, 4. longa obſidione
 augi 3, 15, 6. longo ſpatio di-
 ſtare 3, 8, 2. longe maior exer-
 citus 2, 5, 9. minor 2, 3, 12.
 longior ordo 4, 6, 4. longius
 avocari ad perſequendum 3, 9,
 4. cedendo protrahere 3, 10, 5,
 ſita regio 2, 5, 31. longiſſime
 remota pars 3, 2, 10.
 ex Longinquo 2, 1, 7. 2, 13, 11.
 uti ſagittis 2, 2, 5.
 Loqui Latine 3, 2, 3.
 Loſis & clavis adjutus 3, 9, 3.
 Lucani 1, 4, 1. 2, 3, 12 & 21. in
 Lu-

I N D E X II.

Lucanos exercitum ducere 1, 6, 1.
 Lueria 4, 1, 29.
 Luctari cum equi cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Lucullus L. 2, 1, 14. 2, 2, 4. 2, 5, 30. 2, 7, 8. 3, 10, 7. 3, 13, 6.
 Lucus erat extra muros 3, 2, 5.
 sacer Diti patri 1, 11, 10. lucum noctu incendere 3, 2, 5.
 Ludi magister 4, 4, 1. Ludi gymnici 2, 11, 1.
 Ludite milites 1, 12, 1. per Ludibetium 1, 5, 16.
 Ludificatione concitari 2, 5, 4.
 Lugere aliquem fas est 4, 1, 38.
 Luctu affligi 2, 9, 2.
 Lumen hoc Numina ostendunt 1, 12, 6. observare 3, 12, 1. ostendere ex atce 3, 12, 1. lumina ad tollere *ibid.* constantia 2, 1, 16.
 Luna, oppidum Ligurum 3, 2, 1. adversa 2, 1, 12. cava 1, 5, 1. decrefcent 2, 1, 16. lunae defectus 1, 12, 8.
 Lunata acies 2, 3, 4.
 Lupum ostendere pugnantibus 1, 10, 4.
 Lusitani 3, 5, 2. Lusitanorum dux, Viriathus 2, 13, 4.
 per Lusitaniam ducere cervam 1, 11, 13.
 Lutatius Q. Catulus 1, 5, 3.
 Lux prima 2, 5, 21 & 24. 2, 13, 7. 3, 6, 33. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4, 7, 22. lucis cibique avidae columbae 3, 13, 8. exortus 2, 12, 1.
 Lydia 4, 7, 30. Lydiam inrumperet 1, 8, 12.
 Lyfander Lacedaemonius 1, 5, 7. 2, 1, 18. 4, 1, 9.
 Lyfimachus 1, 5, 11. rex Macedonum 3, 3, 7.

M.

Macedo Alexander 4, 3, 10. Macedones collocati in secunda acie 2, 3, 16. equites 2, 7, 8. exarmati genere telorum 2, 3, 20. transfugientes 2, 7, 8. Macedonum arcana 1, 4, 13. fortissimi 3, 3, 7. instructura 3, 3, 17. Macedonia 4, 2, 1. 4, 6, 3.
 Macedonicus habitus 3, 2, 11. Q.

Metellus 4, 1, 23. Macedonica phalanx 2, 3, 17.
 Machinamenta & opera deposita 3. prol.
 Madentes nervi 4, 7, 30.
 Madefacta coria 4, 5, 18.
 Magnetum oppida duo 3, 8, 2.
 Magnus consensus 3, 9, 5. cursus 2, 7, 8. exercitus 2, 4, 8. modus vini 2, 5, 12. strepitus 3, 9, 10. tumultus 2, 4, 1. magna copiarum fiducia 4, 7, 7. manus equitum 4, 7, 32. pars barbarorum 2, 2, 13. reliquiarum 4, 7, 39. summa 4, 7, 35. vis avium 1, 2, 8. tritici 3, 15, 1. magno praemio sollicitatus 3, 4, 4. magna itinera 1, 4, 6. major circuitus 1, 1, 11. 1, 5, 13. exercitus 2, 5, 19. longe nostrum 2, 5, 9. Armenia 2, 1, 14. 3, 2, 4. constantia 4, 5, 6. molitio 1, 1, 8. multo hostium manus 1, 10, 3. majus praesidium 1, 4, 9. majorem in modum vexare 2, 5, 13. majora castra 2, 5, 34. maximus Deorum Jupiter 1, 12, 12. maxima pars 1, 2, 1. paupertas 4, 3, 5. maximum frigus 2, 3, 23. maxime aptus eruptioni locus 1, 5, 27. inbelles Sueffetani 3, 10, 1. in par equitatu 2, 12, 2. fieri ea cepiebat 1, 1, 6. notabiliter 4, 1, 1.
 Magnifice haec sunt prol. 1.
 Magnificencia multiplex 2, 11, 5.
 Magnitudo animi 1, 8, 2. 1, 12, 1. ingens 2, 5, 4. telorum 2, 5, 4.
 Magister equitum Cossus Com. 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 3, 39. Minucius 2, 5, 22. ludi 4, 4, 1. magistrum virgis agendum tradere pueris 4, 4, 1.
 Magistratus Hennenfium 4, 7, 22. in magistratu se pro Rep. devovere 4, 5, 15. magistratus feliciores 4, 5, 6.
 Mago, dux Carthaginensium 1, 5, 23. 3, 6, 5. 4, 7, 26.
 Maharbal 2, 5, 12.
 Malos exaequant altitudinem jugi subrexit 3, 8, 3. navium erigere 2, 5, 46.
 Mandatum ei fuerat bellum 1, 1, 9. mandatae membranis litterae 3, 13, 3.

Man-

INDEX II.

Mandragorae venenum 2, 5, 12.
mandragorā permiscere magnum vini modum 2, 5, 12.
Mandro Archipirata 3, 3, 7.
Mane ostendere vestigia 1, 11, 9.
 procedere in aciem 2, 1, 1. proflare auras 2, 2, 7.
Manere in Italia 1, 3, 3. in litore hostili 4, 1, 33. manet cos supplicium 4, 1, 17. exitus pugnam 1, 10, 2. manens ibi multitudo 2, 12, 4. praetorium in castris 2, 5, 34. manentibus est spes salutis 4, 7, 21. mansuris necessaria sunt 1, 5, 3.
Manifesta defendendi voluntas 4, 7, 22. manifestissima clades 2, 7, 3.
Manipuli inter se distantes 2, 3, 16. laxati 2, 6, 2.
Manlius A. Cos. 1, 9, 1. Cn. 1, 11, 1. 2, 6, 7. 2, 7, 11. filius 4, 1, 41. Imperiosus 4, 1, 40.
Mantinia 3, 11, 5.
Manrioienses *ibid.*
 ex Manubiis nihil convertere in suum 4, 3, 15.
Manus Aegyptiorum 2, 3, 13. agros vicosque per diversa incendit 1, 3, 4. cetera 1, 4, 4. circumducta per avias regiones 2, 5, 17. collocata in insidiis 2, 5, 10. exigua 2, 1, 4. 2, 7, 2. firmissima militum 2, 5, 42. hostium 1, 5, 8. multo major 1, 10, 3. ingens captivorum 2, 9, 6. levisissima 3, 16, 3. magna equitum Romanorum 4, 7, 32. media 1, 5, 14. 4, 5, 9. parva equitum peditumque 2, 4, 6. validissima 1, 4, 5. manum extis subponere 1, 11, 14. magnam elidere 1, 6, 4. mittere adversus Sabinos 1, 3, 4. obprimere 1, 4, 9. submittere 3, 6, 1. manu adreptus signifer 2, 8, 5. sua interficere aliquem 4, 7, 39. manus amputatae 3, 16, 4. fertae 2, 3, 24. praecisae 3, 15, 4. restructae 3, 3, 7. post tergum 4, 4, 1. in manus Gallorum incidere 4, 5, 4.
Mapalia velut constituere castra per corpora cohortium 4, 1, 14.
Marathon 4, 7, 43.
Marcellus 2, 2, 6. 2, 4, 6. M. 2,

4, 8. 3, 3, 2. Cos. 4, 1, 44. collega 4, 7, 38. Cl. 3, 16, 1. 4, 5, 4. caesus 4, 7, 26. Marcelli annulus 4, 7, 38.
Marcenses vigilia 2, 2, 14.
Marcus L. eques Romanus 2, 6, 2. 2, 10, 2. Q. Rufus legatus 2, 4, 7.
Mare alterum 1, 4, 7. altum 2, 5, 43. influit 1, 5, 7. maris angustiae 1, 4, 13. ora 1, 4, 7. mari adjacet pars murorum 3, 9, 5. mari terraque obsidere Lilybaeum 3, 10, 9. victor exercitus 2, 2, 11. a mari adplicare naves 3, 9, 8.
Marina belua 3, 13, 6.
Maritimus aëtus 3, 9, 1. maritima urbs quaedam 3, 9, 8.
Marius C. Cos. 1, 2, 6. 2, 2, 8. 2, 4, 6 & 10. 2, 7, 12. 2, 9, 1. 3, 9, 3. 4, 1, 7. 4, 2, 2. 4, 7, 5. sagam habuit 1, 11, 12.
Mariani Muli 4, 1, 7. A
Marte aequo certare 2, 5, 5. concurrere 2, 4, 1. pugnare 2, 3, 13.
Masiniſſa 2, 3, 16. 3, 6, 1. 4, 3, 11.
Massilienses & Rhodii 1, 7, 4.
Mater peperit me Imperatorem 4, 7, 4.
Materia artium 3. prol. materiae genus 1, 5, 2. materia exstructum vallum 1, 5, 8. pleves adgestae 1, 5, 27. materiarum copia 1, 7, 2. materiis oneratum vallum 1, 5, 1. rates contextuntur 1, 7, 2.
Matrisfamilias hospitio uti 4, 1, 10.
Matronae quaedam habitu captivarum 4, 7, 44.
Matura expugnatio 3, 15, 4. maturius vesci 2, 1, 5.
Maturare sagam 2, 6, 8. iter 1, 6, 3. promissam victoriam 1, 11, 11. transitum 4, 2, 1.
Mauri 2, 3, 16.
Maximus Q. 4, 7, 36.
Medicus Pyrrhi 4, 4, 2. medicum detegere regi *ibid.* medici plerique 4, 7, 1.
Medicatum merum 2, 5, 12.
Mediocris staturae esse 4, 7, 29.
Mediolanum 1, 9, 3.

Mc-

I N D E X II.

Medius amnis 2, 5, 23. 3, 14, 2.
inter eos 3, 17, 4. inter hostes
campus 2, 5, 22. media acies 2,
3, 4, 5 & 21. Babylon flumine
Euphrate dividitur 3, 7, 4. pars
2, 3, 20. vis 2, 5, 12. medium
concilium 2, 9, 5. hostem tre-
pidantem cadere 2, 5, 33. in
mediam vallem decurrere 4, 5,
10. in medio erat silva 3, 8, 2.
mediae Caesaris copiae 3, 14.
1. medios circumvenire 2, 3, 5.
in hostes insumpere 4, 5, 4.
Medos vincere 1, 11, 19.
Megara 4, 1, 8.
Megarenses decepti facie 4, 7, 44.
Megarenſium classem excipere
4, 7, 44.
Megisthanes 2, 9, 5.
Melanthus, dux Atheniensium 2,
5, 41.
Melioſorem fidelioſioremque Pythiam
habere 4, 7, 37. melius in um-
bra propugnare 4, 5, 13.
Membranis mandatae litterae 3,
13, 3.
Membratim 3, 5, 1.
Memmius C. Tribunus 4, 1, 1.
Memnon Rhodius rex 2, 5, 18
& 46.
Memor, sibi esse militem 2, 1, 9.
virtutis Romanorum 2, 1, 13.
Memoriae proditum est 4, 2, 1.
4, 5, 20. tradere 2, 6, 10. 4, 1,
16. 4, 3, 17.
Memorabilis victoria 2, 2, 7.
Mens desistenda Reip. 4, 7, 39.
Menses undecim 4, 5, 18. men-
ſium aliquot mercedes recipere
3, 16, 3.
Menſionem pacis facere 1, 5,
18.
Mentiri fugam 3, 10, 7. menti-
rus est naves litore adplicuisse
3, 16, 5.
super Merce exposita 3, 2, 10.
Merces conſtituitur ipsi 4, 4, 2.
reſtantiſſimi proditoribus po-
teſt 1, 11, 2. mercede ſollicita-
tus 2, 2, 11. mercedes recipere
3, 16, 3.
Mercedarii Galli 3, 16, 3.
Merere in ordine 4, 1, 11. ſub
Rutilio 4, 2, 2. Scauro 4, 1, 19.
cognoſcent Germanici 2, 11, 7.
ſide ea, ut &c. 4, 4, 2. Cuius

ſatoris nomen 1, 3, 3. remiſ-
ſionem ſupplicii 4, 1, 39.
Meridie ante tabernaculum ſtare
4, 3, 11.
Merum medicatum 2, 5, 12.
mero ac oleo caleſcere 1, 4, 7.
ſomnoque premi 2, 9, 7.
Meſſana 1, 4, 11. 4, 1, 31.
Meſſenii 2, 1, 10. Meſſeniorum
caſtellum 3, 2, 4.
Metari caſtra 2, 3, 9.
Metatores Marii 2, 7, 12.
Metatio haec nunc effecta eſt 4,
1, 14.
Merellus 2, 3, 5. 2, 5, 4. 4, 2, 2.
Q. 1, 8, 8. 3, 7, 3. 4, 1, 2 &
11. 4, 7, 42. Macedonicus
4, 1, 23. Pius 1, 1, 12. 2, 1, 2.
2, 13, 3.
Metuere nihil tale 3, 1, 2. me-
tuentis ſuſpicio 3, 17, 7.
Metus diſſimulatus 1, 9, 4. 2, 5,
32. injeſtus hoſtibus 2, 4, 11.
inſidiarum 1, 5, 28. 2, 9, 7. mi-
nor 1, 9, 3. ſimulatus 2, 5, 3 & 5.
3, 6, 1. metus ſimulatio 2, 5, 36.
metum ſimulare 3, 17, 6. me-
tu cogere aliquem ad iurandum
4, 7, 39. exſolutus 4, 7, 24. poe-
nae coire in collem 4, 7, 24.
ſeditionis animadvertere in a-
liquem 3, 16, 3. viperarum per-
territus 4, 7, 10.
Miles ardentius dimicat 1, 11, 5.
Athenienſis 4, 7, 44. cibo fir-
matus 2, 2, 8. diſpoſitus per
occulta 3, 10, 6. explicatus per
utraq; latera 1, 6, 1. fortiſſi-
mus 3, 16, 1. Graecus 2, 3, 13.
gregalis 3, 9, 3. longo uſa du-
ratus 2, 1, 9. nandi & nauticae
artis peritus 3, 13, 6. peritus,
& ad omne momentum re-
ſpondens 2, 3, 7. reductus 3, 11,
2. robuſtus 2, 3, 1. viribus in-
firmior 2, 3, 1. undique emiſ-
ſus 3, 17, 6. militi inſertata
ſilva 1, 2, 2. militem conſue-
re intra munimenta 3, 17, 7.
cohortium decimare 4, 1, 37.
educere 2, 2, 5. facere in le-
gione 4, 1, 12. patatiorem ad
pugnandum habere 1, 11, 11.
quemque decimum fuſſi per-
cutere 4, 1, 34. quietum in va-
lo tenere 3, 17, 5. milite bar-
baro

I N D E X II.

baro & rationis indocili uti 1, 11, 13. milites Antiochi 3, 2, 9. armati 1, 5, 9. confusi 1, 12, 7. consummati 4, 3, 12. contristati 1, 12, 5. discincti 4, 1, 43. dispersi 2, 13, 3. dispositi nocte 2, 5, 24. fortissimi 1, 1, 9, 2, 5, 21. fugati turpiter 4, 1, 24. interriti 2, 12, 2. occulti 2, 5, 1. optimi 4, 1, 2. perterriti metu viperarum 4, 7, 10. pigriores 1, 11, 20. probis hostium coacti 1, 11, 1. redacti ad munus 4, 1, 1. relegati in Siciliam 4, 1, 44. Sertoriani 2, 1, 3. sexcenti 3, 9, 2. solertissimi 3, 16, 4. sparsi per Numidas 2, 11. trecenti 1, 2, 5, 1, 5, 15. validissimi 2, 3, 1. velocissimi 3, 9, 3. universi 1, 5, 6. militum disciplina lapsa 4, 1, 2. habitus 2, 1, 6. inperitus 2, 2, 2. licentiae succumbere 4, 5, 1. noxa 2, 3, 15. pars iussa subfistere 1, 4, 10. seditionem compescere 1, 9, 1. tribunus 2, 4, 4. P. Decius 4, 5, 9. nobilis, Valerius 4, 1, 30. Tribuni Sempronius Tuditanus, & C. Octavius 4, 5, 7. virtus inrita 2, 3, 24. militibus cortices pro scutis dare 1, 7, 5. di- videre praedam 4, 1, 45. milites conclamare vasa iussit 1, 8, 9. constantiores ad pugnam habere 1, 11, 7. educere per ipsam flammam 1, 5, 27. in castris tenere 3, 17, 6. remigesque exercere 3, 2, 2. retinere 2, 1, 6. suos inducere armis captivis 4, 7, 45. ad pugnam aptari iussit 1, 8, 5. ad milites procedere 1, 9, 4.

Militare signum 2, 3, 2. militaris rei scientia, prol. 1.

Militare sub Hasdrubale Imperatore 4, 3, 8.

Militiae ordines 4, 1, 8. inhabilis 4, 6, 4. militiam detractare 4, 1, 25 & 43.

Milegorum dux, Thraſybulus 3, 9, 7, 3, 15, 6.

Milo 3, 3, 1.

Mille sexcenti equites 4, 2, 6. millia, qui &c. 4, 7, 24. circiter quatuor 3, 16, 3. octo

militem 2, 5, 21. decem Bo-
jorum 1, 2, 7. militum 1, 1, 9.
passuum 1, 3, 10. 3, 11, 5. qua-
tuor 4, 2, 6. tradita custodiae
4, 1, 38. quatuordecim arma-
torum 4, 2, 5. quadraginta ho-
minum 4, 2, 4. utrimque fuisse
constat 2, 3, 21. quinque defi-
derata sunt 2, 3, 21. millium
passuum spatium 2, 1, 41. tra-
jectus 3, 13, 6. millibus paucis
passuum distare 2, 10, 2.

Miltiades 4, 7, 43.

Minari mortem alicui 4, 7, 39.
transitum 1, 4, 9. minatus bel-
lum 1, 1, 1.

Minax vultus 1, 9, 4.

Minarnus Lacedaemoniorum dux
2, 5, 44.

Minervae sacrum celebrare 3, 2,
8. sacros dies celebrare 4, 7,
13.

Minor longe exercitus 2, 3, 12.
metus 1, 9, 3. quinquaginta an-
nos natus 4, 1, 10. minores
gladii stricti 3, 5, 27. minora
castra 4, 5, 7. minus agiler 2,
5, 47. constanter 1, 11, 21. fre-
quens oppidi pars 3, 9, 2. mi-
nime timeri 4, 7, 13.

Ministerium ac servitus 1, 1, 3.
ministeria nautica 4, 7, 10.

Minucius Q. Cos. 1, 5, 16. ma-
gister equitum 2, 5, 22. Rufus
Imperator 2, 4, 3.

Minacte vires exercitu diducto 4,
7, 31.

Mirari victoriam 2, 3, 23.

Mire adversantia hosti incommo-
da 2, 2, 7.

Miscere velocissimos peditum 2,
3, 22. vera falsis 2, 7, 13. mi-
xti fugitivi 2, 3, 17. mixtos
eis, qui extra delictum erant,
venire iussit 1, 9, 3.

Miseratione suorum compellere
ad deditionem 4, 5, 21.

Midridates 1, 1, 7. 2, 1, 14. 2,
2, 4, 2, 5, 30 & 33. 4, 5, 21.
fugiens 2, 1, 12. Midridatis
praefectus, Archelaus 1, 5, 19.
1, 17, 20. Midridatem deorsum
superare 2, 2, 2. a Midridate
obsessi Cynaeni 3, 13, 6.

Mithridaticus exercitus 2, 8, 12.

Mixtus aliquos ex principibus 1,
10 1,

I. N D E X II.

1, 10. captivum Crotona 3, 6, 4.
caput intra munimenta 2, 9, 5.
centuriones paucos 3, 9, 3. clas-
sem 1, 3, 9. dispensatorem fi-
delissimum 3, 14, 3. jumenta
onusta facis 3, 2, 2. legatum
ad Consulcm 3, 3, 1. legatos
ad Histrubalem 1, 17, 3. Cer-
thaginem de conditionibus pa-
cis 1, 11, 4. legationem ad Sy-
phacem 1, 2, 1. manum modi-
cam 1, 5, 14. 4, 5, 9. adversus
Sabino 1, 3, 4. milites apud
Arpos 3, 9, 2. in hostem 2, 5,
37. per fugam 3, 6, 5, 3, 17, 7.
quemdam pro transfuga subor-
natum 3, 13, 2. quosdam ex
militibus in hostium castra 2, 5,
18. Sextum Tarquinium ad hos-
tes 3, 3, 3. signum militum in
hostes 2, 8, 2. raptum in hos-
tem 2, 8, 1. supplementum
exercitibus 3, 18, 1. transfugam
in castra 2, 9, 7. militi ad Xer-
xem, qui indicaret 2, 2, 14. eis
litteras 2, 2, 6. miserrunt; qui
morarentur Romae 1, 2, 4. mit-
ti praedatum 3, 16, 3. sub ju-
gum 4, 1, 19. missa auxilio
Sutrinis 2, 5, 2. et ad eam a
filio nautius 1, 5, 4. sanguis in
principiis 4, 1, 16. missi. Luce-
dæmone legati 1, 11, 10. nocte
petaveram partem 2, 12, 3. sunt
ad Antiochum regem 1, 8, 7.
missae legiones 1, 21, 7. praeb-
ter portum naves 1, 4, 14. missa
principia 2, 3, 30. missos
eos, velut contraria pignora,
retinuerunt 1, 8, 6. ad se lega-
tos corrumpere 1, 8, 8.
Missiorem postulare 1, 9, 4. mis-
sione honesta aliquem exau-
diorae 4, 6, 4.
Modus agri 4, 3, 12. vini 2, 5, 12.
in modum defunctorum strati
jacent *ibid.*
Modestum aut iustum nihil ex-
spectare 1, 11, 4. modestiora
consilia 4, 7, 3.
Medicus pons 3, 19, 6. modica
maius 1, 5, 14. 4, 5, 9. modi-
cae amplitudinis signum 1, 11,
11. modica intervalla 1, 5, 22.
Modis adgredi 3, 10, 1. implere
armatis 4, 7, 49. occupata 3, 4,

1. tutari 1, 4, 3. moenium per
diversa 1, 9, 6. moenibus ad-
fidere 3, 18, 1. ad moenia mi-
los suberit 3, 8, 3. moenibus
propinquo loco emittere o-
lumbas 3, 13, 8. se continet
3, 11, 3.
Molas & funes ferre 4, 1, 6.
Moles ingens 1, 5, 5.
Moliri fugam 1, 1, 7. 2, 4, 1.
instrumenta 1, 1, 6.
Molitio major 1, 1, 8.
Molossorum haec erant 2, 5, 19.
rex, Arybas *ibid.*
Mentione consecutus 4, 7, 12.
Monumenta omnia percurrere
prol. 1.
Mons ardaus 3, 15, 5. asperimus
1, 5, 21. praeruptus 3, 8, 3. pro-
ximus 1, 5, 3. saxosus 3, 9, 3.
montis radix 2, 5, 24 & 34.
saxa 3, 9, 3. monti admove-
re aliquem 3, 8, 3. montes abrup-
ti 1, 5, 8. abscissi 1, 4, 7. in
conspectu erant 4, 7, 26. pro-
ximi 2, 4, 5. montium iuga 2,
4, 3. montes collustrare discul-
tatione 1, 5, 28. occupare 2, 5,
38. petere effuso casu *ibid.* in
montes comportare omnia vi-
tui necessaria 3, 5, 1. monti-
bus adiacet 2, 3, 9.
Montuosis locis apricus 1, 6, 12.
Monstrata a Diis creduntur 1, 11,
13.
Monychia 1, 5, 7.
Mora obsequialis 1, 3, 4. mora
fatigare hostem 2, 1, 8. more
decedendi *ibid.*
Morari circa gratulationem 4, 7,
49. rapiditate 1, 6, 2. Romae
2, 2, 4. utra praelocatione 3.
prol. moratus aliquamdiu 1, 4, 7.
Morbus simulatus 1, 1, 10.
Mori fame 4, 5, 23. pro patria
4, 5, 18. moriatur inani 1,
6, 2. moriturum se adfirmat
4, 5, 1.
Mors Alexandri audita 2, 11, 4.
alterius audita 4, 3, 3. debita 4,
14, 17. dactis 2, 4, 9. multorum
1, 1, 10. mortis capides 4, 7,
5. mortem adipisci 4, 5, 15.
consistere sibi 4, 1, 19. minis-
tri alicui 4, 7, 89. pati fortiter
4, 5, 21.

Mos

INDEX II.

copiae 2, 5, 31. praedicta in-
 commoda 2, 1, 4.
 Praedificare dimicationum even-
 tus 1, 11, 12.
 Praedivinare futurum 2, 5, 38.
 Praeesse exercitui hostium 1, 5,
 17. rebus summis 4, 3, 3. reli-
 quis exercitus 2, 10, 2.
 Praesens successus 3, 16, 2. pau-
 citas 2, 12, 3. proelium 2, 4, 1.
 in Praesentia 2, 11, 4.
 Praeferre faces & angues furiali
 habitu 2, 4, 18. hastas erectas
 2, 4, 20. multum terroris 1,
 11, 17.
 Praeficere Aurelium obsidioni
 Lipararum 4, 1, 31. plebejos
 ignobilibus 2, 11, 3. praefectus
 classis, Crispinus 4, 7, 26. co-
 hortis, C. Titius 4, 1, 26. e-
 quitum, AEmilius Rufus 4, 1,
 28. Mithridatis, Archelaus 1,
 5, 18. 1, 11, 20. regis Ptole-
 maei Charmades 3, 2, 11. re-
 gius Pharbazus 2, 7, 6. Sabura
 2, 5, 40. Romanorum, Velius
 3, 17, 3. Saniorum Apollonius
 3, 3, 5. Sullae 2, 7, 2.
 Praefixae fores domuum 4, 5, 23.
 praefixa hastis capita ducum 2,
 9, 3.
 Praefringere hostium spicula 2, 3,
 20.
 Praegredi cum copis 4, 7, 20.
 famam rei gestae 2, 10, 2.
 Praelassatos superare 2, 5, 47.
 Praelocutio ulla 3. prol.
 Praemittere equites 2, 5, 31. 4, 1,
 8. exploratores 1, 2, 7. fratrem
 &c. 2, 4, 3. peditarum 2, 5, 38.
 quosdam suorum 3, 2, 3. sci-
 ficituros 1, 2, 8. validissimam
 manum ad locum occupandum
 1, 4, 5. viginti ex velocissimis
 navibus 2, 5, 47.
 Praemium ferre 4, 1, 44. prae-
 mio magno sollicitari 3, 6, 4.
 praemia ampla 1, 11, 2. prae-
 miis corruptus 3, 3, 1.
 Praeesse 2, 9, 3.
 Praeposere cerva se adseverat 1,
 11, 13.
 Praeoptare Rutilianum 4, 2, 2.
 praepoant spectare supplicia
 pignorum 4, 5, 22.
 Praeparare Athenienses ad ali-

quid 3, 2, 6. classem 1, 4, 13.
 consilia exemplorum prol. 1.
 pontes 1, 1, 5 & 10. praeparari
 ad hostium incursum 4, 1, 8.
 praeparatus locus 3, 15, 3. prae-
 paratae infidiae 2, 5, 55. 2, 5,
 44. praeparata subsidia 1, 1, 5.
 Praeponere Laelium equitibus 2,
 3, 16. praepositus praefidio 3,
 10, 7, 4, 7, 22.
 Praecipere herbas alimentis 3,
 15, 3.
 Praeruptus mons 3, 8, 3. praeru-
 praec viae 2, 2, 6.
 Praesentire adventum ducis 1, 1,
 8.
 Praesidium adventans 2, 9, 2.
 duarum partium 3, 10, 7. exi-
 guum 1, 4, 9. 1, 10, 3. Hanni-
 balis 3, 9, 2. hostium 1, 4, 14.
 Romanum 3, 3, 6. praesidii ni-
 hil secum habere 2, 7, 14. pa-
 rum habere 2, 11, 1. plus in
 scuto, quam in gladio habere
 4, 1, 5. praesidio esse alicui 3,
 11, 2. praepositus 3, 10, 7, 4,
 7, 22. praesidium depellere 1,
 10, 3. recipere 2, 17, 2. trans-
 ducere 3, 14, 1. in praesidium
 Lucanorum adsumi 3, 6, 4.
 praesidio Amphipolin tueri 3,
 16, 5. tenere capta castella 1,
 8, 11. Corinthum 3, 12, 2. ju-
 ga 2, 4, 4. teneri 3, 6, 7. cum
 praesidio urbem obtinere 3, 3,
 1. in praesidio Panormitano-
 rum esse 3, 17, 1. urbi esse 1,
 8, 3. praesidia alia successura
 his 3, 2, 4. deducta 3, 6, 1. fir-
 ma *ibid.* hostium 2, 13, 9, 3,
 13, 6, 3, 15, 5, 4, 5, 7. hosti-
 lia 3, 10, 8. intercepta 1, 4, 13.
 relinquere *ibid.*
 Praesignatae litterae 1, 2, 6.
 Praestare aditum 3, 8, 3. alimen-
 tum 4, 7, 9. aliquid facile, ne
 &c. 1, 1, 10. Brutianos in sum-
 ma belli 4, 2, 1. epulas 1, 11,
 19. equitatu & elephantis 2, 2,
 11. idem filiis Aristidis 4, 3, 5.
 multitudine 2, 2, 14. praetor-
 ium secretius 2, 5, 30. se clau-
 dendum 1, 5, 23. speciem-fu-
 gientis 3, 10, 2. suspicionem a-
 licui 3, 17, 7. virtute 2, 2, 2
 & 13.

I N D E X II.

Mutinenses obsessi ab Antonio 3,
14, 3.
Myrina 4, 5, 16.
Myronides Atheniensis 2, 4, 11.
4, 7, 21.

N.

Naevis Q. Centurio 4, 7, 29.
Nandi & nauticae artis peritus 3, 13, 6.
Nasci in Persis 4, 6, 3. natus honeste 4, 6, 4. in Macedonia 4, 6, 3. minor quinquaginta annos 4, 1, 10.
Natione Cyrenses 1, 1, 6. nationes inanes 1, 1, 8.
Natura fluminum 2, 2, 7. loci 2, 2, 6. 2, 5, 5. locorum 2, 5, 31. perquam similis proel. 1. rerum 1, 12, 9. Romanarum cohortium 1, 10, 1. virium 4, 7, 6. naturā munitum jugum 1, 2, 8.
Naturalis adfistendi consuetudo 4, 7, 34.
Nasica P. 4, 1, 15.
Navis hostilis 2, 3, 24. ingens 3, 2, 10. praetoria 1, 1, 2. navem egredi 1, 12, 1. e nave egredi 3, 2, 10. naves a latere iunctae aut puppe religatae 1, 4, 12. barbarorum 4, 7, 45. binae 3, 9, 8. Chiorum transitum tenentes 1, 4, 13. circumactae 1, 4, 11. 4, 7, 43. ducentae 2, 5, 46. graves 2, 3, 24. haerent in siccis littoribus 2, 13, 11. multae hostium 4, 7, 12. onerariae 4, 7, 14. oneratae praeda 3, 3, 7. onustae milite 2, 5, 42. paucis sequestres 1, 4, 13. paratae in occulto 4, 7, 19. paucae hostium 3, 16, 5. plures 2, 5, 44. praeter portum missae 1, 4, 14. Punicae decem 1, 4, 12. sociae 2, 7, 14. subsequentes *ibid.* Thebanae 3, 2, 10. turritae 3, 9, 8. veluti victrices 1, 4, 12. 2, 13, 9. universae 2, 1, 18. navium aut pontis faciendi copia 1, 5, 4. aut materiarum copia 1, 7, 2. fiducia 1, 11, 21. numerus 2, 5, 46. usu deficiat 1, 7, 1. Xerxis multitudo 2, 2, 14. navibus superstruere turres 3, 9, 8. naves adpel-

lere 3, 9, 4. ad portum transire 1, 5, 7. ascendere 4, 7, 31. edificare in hibernis 4, 1, 13. capere 1, 4, 13. captivas habere 1, 4, 12. conscendere 4, 26. hostium elicere ad proelium 2, 5, 46. infestari intuit 2, 1, 18. in occulto tueri 3, 10, 9. omnes in Thebanum innittere 4, 7, 19. primas agi jubet 2, 5, 46. reddere 1, 4, 13. navibus hostium obrutus 1, 5, 7. reliquis Lilybaei portum occupare 3, 10, 9. e navibus remotissima 3, 10, 8.
Navalis acies 2, 5, 47. navale bellum 4, 7, 9. proelium 1, 3, 6. 1, 12, 11. 4, 5, 45. 2, 13, 9. praesidium hostium 1, 4, 14. navali & pedestri proelio vincit 4, 7, 45.
Navigare in Pamphyliam 4, 7, 45. Syracusas 1, 4, 36. navigantem cum consecuti sunt navigiis 1, 5, 5.
Navigia omnia 3, 10, 8. parva 1, 5, 5. resupina 1, 5, 6. capere 4, 7, 44. desiderare 2, 6, 1. complere milite 4, 7, 44. & habitum superstantium agnoscere 4, 7, 45.
Nautica ars 3, 13, 6. ministrum 4, 7, 10.
Nebula adjutus 2, 5, 24. & imbribus verberari 2, 1, 15. nebulae densiores 2, 5, 21.
Ne nuntios quidem cladis relinquere 2, 10, 2.
Necantur tradita custodiae 4, 1, 38. necata avis 4, 5, 14.
Necesse fuit Afris 1, 8, 11. Liguribus avocari 1, 5, 16. habet decertare 1, 11, 2. erumpere per hostium praesidia 2, 13, 9.
Necessitas cogens 4, 1, 22. decernendi 2, 1, 12. decernendi 1, 3, 8. revocandi Hannibalem 1, 3, 8. sociorum 3, 14, 2. ultima 2, 6, 9. necessitates domesticae 4, 7, 37.
Necessarius non est cassusulus 1, 15. necessaria non est ubi opera eorum 2, 11, 4. quam necessarium & facile id est 1, 1, 1. necessaria sunt munera 1, 5, 3. duci munera 4, 6, 2. vafa

INDEX II.

- quum 2, 3, 14. noctu per causam venandi 3, 3, 6. pabulatum 2, 1, 6. procedit scditiosa legio 4, 1, 43. procedunt eis aera praerita 4, 1, 22. hostes ordinati 2, 3, 4. in aciem feroces 2, 1, 15. oppidani 3, 10, 5. processit res parum 1, 8, 8. processerunt super catenam levatae prae 1, 5, 6. procedens lentius media acies 2, 3, 6. procedentia ad praeceptum cornua 2, 3, 7.
- Proclamat**, victorem adesse collegam 2, 4, 1.
- Proclivo** adjuvante inpetum 2, 2, 2.
- Procos**, Fulvius Flaccus 4, 7, 29.
- Procul** a castris succedere aedificia 2, 5, 9. a conspectu contabulare naves 3, 9, 8. ab urbe 2, 11, 1. armatam partem classis offendere 3, 10, 9. conspici numerum arborum 2, 5, 46. contemplatus 1, 2, 7. intruentibus stationis species est 1, 5, 22. visentes decipere 3, 13, 6.
- Procurrere** ad succurrendum sociis 2, 5, 29. ad vallum Punicum 3, 10, 3. adversus aquam 1, 4, 9. hostes vidit 2, 1, 7. in primam aciem 2, 8, 12. propius 3, 3, 4. procurrit cum clamore acies 2, 5, 34. procurrunr ad pecora vindicanda 3, 10, 6.
- Procurfio** subita 2, 2, 5.
- Prodere** sibi regem 1, 8, 8. produntur cogitata equorum fremitu 2, 5, 31. proditus a transfuga 3, 11, 5. proditum est memoriae 4, 2, 1. 4, 5, 20.
- Proditor** Ephialtes Trachinius 2, 2, 13. cum proditore agere 1, 1, 6. proditoribus repraesentatur merces 1, 11, 2.
- Proditio** simulata 2, 2, 14. ad proditorem corruptus 3, 1, 5 & 7. sollicitare Conomeum 3, 3, 2 & 6.
- Prodigium** subitum 1, 12, 4. opinati sunt 1, 5, 28.
- Prodire** 4, 7, 5.
- Producere** captivos urbis Cyzici 4, 5, 21. exercitum ordinatum 2, 3, 4. & reducere in castra 1, 4, 8. nudatum in conspectu 1, 11, 18. productus in locum iniquum exercitus 1, 11, 11. producta media acies 2, 3, 7.
- Proelium** acerrimum 2, 10, 1. asperum 1, 5, 15. commissum 1. prol. 1, 11, 15. 2. prol. 2, 4, 6 & 7. 2, 5, 6, 45 & 46. 4, 7, 30. confertum 2, 3, 7. confertum 2, 4, 5. contractum 2, 4, 3. dubium 2, 4, 11. equestre 2, 3, 23. gestum est Camilli ductu 2, 6, 1. inopinarum 2, 3, 14. iustum 2, 7, 8. leve 2, 5, 12. longum 1, 5, 15. 4, 5, 10. navale 1, 3, 6. 1, 12, 11. 2, 5, 45. 2, 13, 9. 4, 7, 45. pedestre 1, 3, 6. 4, 7, 45. praefens 2, 4, 1. restitutum est 2, 8, 2. proelii cupiditas 1, 11, 19. suspensio 1, 8, 5. proelio aptatos trucidare 3, 17, 6. detractare 1, 11, 1. finire 2, 7, 6. inire 1, 11, 10 & 21. 2, 5, 33. redintegrare 2, 8, 13. restituere 1, 11, 8. trahere 2, 1, 9. ad proelium compellere 2, 1, 12. in proelium descendere 2, 1, 10. duci 4, 1, 44. proelio animos suorum erigere 1, 11, 8. amissi duces 4, 2, 8. proelio configere 2, 8, 1. cum Latinis 1, 11, 8. Hirtulejum devincere 2, 3, 5. superari 4, 2, 7. vinci 2, 9, 1. urgueri 2, 7, 6. 4, 7, 45. in proelio dubiam mortem timere 4, 1, 17. occidi 4, 5, 14. sine proelio avertere exercitum 1, 8, 4. proelia frequentia 2, 3, 9. levia 2, 1, 4. proeliorum successus 1, 3, 3. proelia committere 2, 1, 13.
- Proeliari** 4, 7, 29. proeliandi discrimen 1, 3, 4. proeliantibus adesse 1, 11, 9 & 16.
- Proficat** horum vis in arte posita prol. 1.
- Proficisci** a terris 1, 12, 2. ad Syphacem 1, 1, 3. illud 3, 11, 5. praedatum 1, 5, 12. 4, 5, 8. proficiscens classis 1, 12, 11. profectus nocte 1, 5, 17. profecti sunt barbari 1, 5, 28.
- Professionis** signum 4, 1, 33. professioni habere fidem 1, 4, 11. professionem edicere in posterum diem 2, 5, 20. occultare specie remanendi 3, 11, 5.

I N D E X II.

lidi 1, 5, 24. *professus* 1, 5, 17. *reductus exercitus* 2, 5, 13.
Noctu 1, 4, 5. *boves dimisit* 1, 5, 28. *castra movere* 1, 5, 9. *clam ducere equos* 1, 11, 9. *eruptio facta* 1, 5, 14. *exponere pantes copiarum* 3, 9, 4. *improvisas incendit lucum* 3, 2, 5. *procedere* 3, 3, 6. *replere fossam* 1, 5, 20.
Nocturnum dimicationi tempus 2, 1, 12. *nocturnae cogitationes* 2, 5, 30.
Noxa militum 2, 3, 15. *sine noxa* 1, 10, 2.
Noxii minore cum metu compa-ruerunt 1, 9, 3.
Nubes facere sagittarum multitudine 4, 5, 13. *nubium adritus* 1, 12, 10.
Nubilis virgo 2, 11, 5.
Nudus capite pedibusque 3, 9, 3. *nuda humus* 4, 3, 8. *nudi peder* 4, 1, 26.
Nudare castra 2, 5, 8. *refugia hostium* 1, 3, 10. *nudatae munitiones defensore* 3, 9, 10. *urbes propugnatoribus* 3, 6, 1. *nudatos militibus offendit* 1, 11, 17.
Nullus excipiens 1, 8, 5. *obstans* 1, 4, 3. *obstans* 1, 4, 14. *reflatus* 1, 4, 10. *nulla vis* 3, 2, 10. *nullum adiutorium* 1, 2, 6.
Num & pro patria mori nos prohibebit 4, 5, 12.
Numantia 2, 8, 7. 4, 1, 1. 4, 7, 27.
Numantini 4, 5, 23. *obseffi* 3, 17, 9.
Numerus amplius 2, 3, 17. *arborum & navium* 2, 5, 46. *barbarorum* 2, 2, 13. *exiguus militum* 2, 5, 37. *ingens Atheniensium* 4, 7, 43. *lixarum* 4, 1, 1. *magnus utrimque caesus* 2, 10, 1. *par* 2, 2, 13. *peditum* 2, 3, 17. *volonum* 4, 7, 24. *in numerum gregalium referri* 4, 1, 31. *numero equitum praevalere* 2, 5, 33. *inpar* 1, 5, 23. 2, 4, 3. *par* 1, 8, 11.
Numerata pecunia 1, 11, 2.
Numerosus exercitus 1, 11, 2. *numerosi pali* 2, 3, 17.
Numidae 2, 2, 11. 2, 3, 16. 2, 5, 23, 27 & 28. 3, 6, 1. *auxiliares* 1, 5, 16. *Numidarum equi-*

tates 2, 5, 44. *senes inguati* 4, 7, 18. *Numidas subigere ad*
Numidia 2, 4, 10. *ferax elephan-
tis* 4, 7, 18.
Numina offendunt hoc lumina
12, 6.
Numistro 2, 2, 6.
*Numquam recubans cibum exi-
4, 5, 6.*
Nusquam pugna, ubique fuga
capessitur 2, 4, 7.
*Nuntius ad eam a filio erat mis-
sus* 1, 1, 4. *renuntiat Tarquinio* *ibid.* *sine responso rever-*
sus *ibid.* *nuntio nihil respondit*
ibid. *velocius redire* 1, 1, 9.
Nuntii cladis 2, 10, 2.
Nuntiare aliquid subitum 2, 5, 30. *hostibus de victoria* 4, 7, 15. *nomine regis alicui, ac &c.*
2, 7, 4. *Parthis omnia* 1, 1, 6. *suis pugnam imminere* 1, 3, 5.
nuntiatum ei est 1, 6, 3. *am-
nuntiam sibi victoriam parium*
vulgavit 1, 11, 7.
Nuptiae monus 2, 11, 5.
Nutritus illis facultas proli 1.
Nuces spargere 3, 14, 2.

O.

*Ob desperationem fortius dimi-
care* 2, 6, 6. *hoc admonens*
1, 12, 1. *disponi* 1, 6, 2. 2, 5, 33. *exasperari* 2, 1, 11. *in fu-
gam dilapsus* 3, 8, 3. *nemini*
suspectus 1, 4, 7. *id neglecti*
transites 1, 5, 19. *securi Roma-
ni* 3, 17, 8.
Obambulandi mos 3, 2, 1.
Obediunt barbari ad omnia 1, 11, 13.
Obferre apros Livio 3, 3, 6. *e-
quum* 4, 5, 1. *pagos alicui* 2,
5, 28. *se certamini* 2, 5, 46. *du-
cem alicui* 1, 5, 14. 4, 5, 3. *ob-
lata species duorum in equis*
juvenum 1, 11, 8. *spes victo-
riae* 3, 17, 7. *oblatae humani-
tatis spes* 3, 11, 1. *oblata sibi*
*a milite in galea aquam effu-
dit* 1, 7, 7.
*Obfusa est hostibus species mul-
titudinis* 2, 4, 3.
Obitus servi 4, 3, 3.
*Obicere alicui gladiatores con-
tra-*

INDEX II.

- tentae saturae 4, 7, 5. casti-
 garis lanceatos fauces 4, 5, 1.
 esorem alicui 1, 5, 26. incom-
 modum fatigationi 2, 2, 8. in-
 gentem pulverem oculis ho-
 stium 2, 2, 12. partem Spar-
 taco 2, 5, 34. triplices fossas
 intra vallum 1, 5, 11. Ratio-
 nem 1, 5, 16. vias a latere 2,
 2, 6. obiectus facies equitatus
 2, 4, 6. obiecta castra ad in-
 gressum 1, 5, 4. per medium
 amnem 3, 14, 2. arma 2, 3, 20.
Obbligare Caesarem 3, 17, 4. si-
 dem popularium sibi 3, 14, 1.
 se religione 4, 7, 39.
Obliqua acies 2, 3, 1.
Obmurmurando dicere 4, 6, 2.
Obortus fumus 3, 10, 5.
Obponere aciem suorum militi-
 bus 2, 8, 11. equitem 2, 3, 17.
 gregem camelorum equitatu
 2, 4, 12. militem adfectis in-
 dia 2, 5, 23. robur legionis 2,
 3, 16. se abeuntii 2, 1, 12. ob-
 positus erat eis 1, 9. hostium
 exercitus 1, 4, 8. opposita co-
 hors 4, 1, 29.
Obportunus ventus 4, 7, 1.
 portuna nox ad delictum
 2, 1, 13. obportuno & 1, 1, 1.
 tempore facere eruptionem 3,
 17, 4. obportuna exemplorum
 consilia proli. 1.
Obportunitas collium 1, 1, 6. lo-
 ci 1, 4, 13. locorum 1, 4, 2, 2, 3, 9.
Obprimere Africam 1, 12, 1. Alci-
 biadem 3, 6, 6. aliquem 1,
 5, 15. alterum 1, 1, 9. barba-
 ros a tergo 2, 2, 13. Byzantios
 incautos 3, 11, 3. castrorum an-
 gustiarum a tergo 1, 4, 7. Ger-
 manes 1, 1, 8. hostes 1, 5, 24.
 3, 1, 2. Lacedaemonios 2, 5,
 42. milites 4, 5, 10. manum 1,
 4, 9. oppidanos 3, 3, 5. Sego-
 brigenas securos 3, 11, 4. ob-
 pressit hostem adortus a late-
 ribus 2, 12, 4. obprimi adven-
 tu classis Romanae 2, 7, 14.
 obprimendus hostis est proli. 1.
 obpressus ab hostibus confodi-
 tur 4, 5, 5. obpressum viribus
 fudit hostem 2, 1, 8. obpressi
 aggressusque suae evidens 2, 5, 16.
 qui illic agebant 2, 8, 22.
Obpugnare castellum 4, 2, 3 &
 9. castra 2, 12, 3. civitatem 3,
 9, 5. Dionysium 1, 8, 17. Cy-
 zicum 3, 9, 6. 4, 5, 21. Ephe-
 sios 3, 3, 7. in Sicilia loca mu-
 nitione tuta 3, 4, 6. Leuca-
 diam 3, 4, 5. oppidum 3, 17,
 8. oppida Magnetum 3, 8, 2.
 urbem Graccam 3, 5, 3. urbes
 3. Proli. obpugnari ab Aetio-
 lis 2, 7, 14. classem, seiscita-
 tus 2, 7, 6. obpugnatur Q. Ci-
 cero 3, 17, 6.
Obpugnatio civitatis ejusdem 3,
 20, 2. oppidorum 1, 3, 5. ob-
 pugnationem relinquere 2, 7,
 14. obpugnationes urbium 3.
 Proli.
 per Obreptionem adgressus 2, 5, 36.
Obruere exercitum Antonii 2, 3,
 15. obrutus hostium navibus 1,
 5, 7.
Obscura nox 3, 9, 2. vallis 2, 5,
 37. curae latebrae 1, 3, 10.
Obsequium consilium 1, 7, 7. fire-
 nis operis 3, 9, 2.
 curitatem praestare 2, 5, 21.
 obsequi conditionibus 4, 7, 17.
Obsequentiores in reliquum ope-
 ras edere 1, 9, 4. obsequentis-
 simis eis ulus est 1, 10, 2.
 ad Obsequium redigi 3, 3, 14.
Observare lumen 3, 12, 1.
Obsides a principibus accipere 2,
 12, 1. dedissent, quos recipere
 studebant 1, 8, 6. repetere
 4, 4, 1.
Obsidere Capitolium 3, 15, 1. Ca-
 puam 3, 14, 2. Castrum 3, 14, 2.
 castellum 3, 2, 4 & 9. civitatem
 Agrigentiaorum 3, 2, 6. Himeram
 3, 10, 3. Crotona oppidum 3, 6, 4.
 Decium 1, 5, 14. 4, 5, 9. Fali-
 scos 4, 4, 1. hostes 4, 7, 33.
 Lacetanos 3, 10, 1. Lilybaeum
 terra marique 3, 10, 9. Lunam
 3, 2, 1. Phocenses 3, 11, 2. Ti-
 granocertam 2, 9, 5. vadofa lo-
 ca 2, 5, 4. obsidens Hannibal
 4, 5, 20. obsideri 3, 8, 2. a
 Crispino 4, 7, 26. ab Han-
 nibale 3, 18, 3. Castrum
 3, 15, 3. cum tota classe 1, 5,
 7. Mutinae ab Antonio 3,
 13, 7. Praeneste 2, 9, 3. obsi-
 detur Ategua urbs 3, 14, 1, ob-
 sessus

INDEX II.

sessus in Velvio 1, 5, 21. ob-
 sessa civitas a Lacedaemoniis
 3, 12, 14. obsessi Campani a Ro-
 manis 3, 13, 2. Cyziceni a Mi-
 thridate 3, 13, 6. in Capitolio
 3, 13, 1. Mutinenses ab Anto-
 nio 3, 14, 3. Numantini 3, 17,
 9. Perilini a Poenis 4, 5, 18.
 Thraces in arduo monte 3, 15,
 5. obsessae fauces saltus 1, 5,
 19. obsessis nostris fuit pro du-
 ce 4, 7, 8. ostendere 4, 5, 21.
 obsessos instruere 3. Frol. ab
 obsessis excipi 3, 14, 2.
 Obsidio ejusdem maritimae ur-
 bis 3, 9, 8. diuturna 3, 15, 6.
 Lipararum 4, 1, 31. obsidionis
 inferendae solvendaque *επι-
 τρυφια* prol. 1. quid eis ad
 fiduciam superest 3, 4, 1. ob-
 sidioni sufficere 1, 3, 6. ob-
 sidionem expavescere 3, 5, 2.
 tolerare 2, 9, 5, 3, 15, 1, 4, 5,
 18. ad obsidionem venire 3, 17,
 1. obsidione adgredi civitates
 2, 2, 14. liberare Locros 4, 7,
 26. suos 3, 17, 4. longa ang-
 i 3, 15, 6. ab obsidione recede-
 re 3, 15, 5.
 Obsidionalis mora 1, 3, 4.
 Obsignatae epistolae annulo 4, 7,
 38.
 Obistere obsessis 3, 14, 2. ob-
 stans nullus 1, 4, 3. 1, 5, 28.
 obstitit a limite 1, 5, 10.
 obstitit qua 3, 9, 6.
 Obstans nullus 1, 4, 14. praesi-
 dium hostium 1, 4, 14.
 Obstinati Samnites 2, 4, 1. ob-
 sinatorum pervicacia 2, 9, 3.
 Obstringi beneficiis 2, 11, 3.
 Obstruere vias 1, 5, 5.
 Obtexere professionem censu 1,
 1, 8.
 Obtinere a patribus 4, 1, 22. op-
 pida firmis praesidiis 3, 6, 1.
 urbem cum praesidio 3, 3, 1.
 obtinuit, ut ipsum puniri pa-
 terentur 4, 1, 41.
 Overlatur omnibus cladis ex-
 emplum 1, 5, 16.
 Obvius effuse alicui 4, 7, 44. ob-
 vii hostes 4, 1, 39.
 Occasio effugiendi inventa 3, 13,
 3. libera recedendi 3, 14, 2.

mittendae legationis capta 1, 1,
 1. trajiciendi flumen 1, 5, 1.
 occasionem Consuli ad ceter-
 hendum exercitum dare 1, 5,
 15, 4, 5, 10. opperiri 2, 5, 4.
 ex occasione nocentes puni
 1, 9, 1. pro occasione factum
 amplecti 1, 6, 1. occasionibus
 inminere 3, 5, 22.
 Occasus solis 1, 5, 9.
 Occidere aliquem per ignomi-
 niam 4, 1, 33. avem 4, 5, 15.
 speculatorem Erythraeorum 1,
 5, 15. milites odtingentos 3, 10,
 7. in acie legionis 4, 1, 46. in
 proelio 4, 5, 14. iussit aliquem
 ex captivis 3, 5, 1. signiferum
 2, 8, 8. occisus Charmades 3,
 2, 11. Consul 2, 7, 11. C. Ma-
 rius 2, 4, 10. erat frater 2, 9, 2.
 quidam gregalis 2, 4, 9. occi-
 si calones 3, 2, 9. in proelio du-
 ces 2, 9, 3. Scipiones duo 2, 6, 2.
 Occultus confedit post castra ho-
 stium 2, 5, 8. ex occulto adgre-
 di 2, 5, 32. in occulto 1, 4, 2.
 3, 10, 9, 4, 7, 19. occultos
 habere milites 2, 5, 1. occulta
 itinera 1, 8, 4. per occulta dis-
 positus miles 3, 10, 6.
 Occulte habita classis 3, 10, 8. re-
 deunt Syracusae dimissi 1, 8, 11.
 Occultare cohortes 3, 10, 1. con-
 ditionem 1, 1, 3. gladios 2, 5,
 27. oppidanos in proximo 3, 10,
 2. peditum ab tergo 2, 5, 35.
 professionem specie remanendi
 3, 11, 5. sollicitudinem 1, 1,
 11. 1, 5, 13. occultata epistola
 balteo 3, 13, 2. itinera 1, 1, 9.
 pars navium 2, 5, 44.
 Occupare Aegyptum 1, 1, 5. angu-
 stias 1, 4, 5. castra 2, 5, 12 & 21.
 Cherroneum 1, 4, 13. civitatem
 2, 11, 2, 3, 10, 8. collem 1, 5,
 14, 4, 5, 9. colles proximos 2,
 5, 38. sinibus relictae noxae 1,
 8, 4. gloriam proelii 2, 4, 1.
 insulam praesidio 1, 4, 3. ju-
 gum quoddam 4, 6, 2. locum
 1, 4, 5. Mantiniam auxilio de-
 situtam 3, 11, 5. montes 2, 5,
 38. murum 3, 2, 2. portum na-
 vibus 3, 10, 9. Sicyoniorum 3,
 9, 7. vacantem 3, 2, 10. proximum
 tumulum 2, 5, 22. Thermopylas
 1, 4,

I N D E X II.

1. 4, 6. 2, 2, 19. occupavit in
Semiorum portum receptus 3,
2, 11. occupari a pluribus 2, 5,
46. ab Aëolis 2, 5, 19. adver-
so sole & vento & pulvere 2, 2,
8. posse Lacedaemonem ratus
3, 11, 5. occupatus sacrificio 3,
11, 4. occupati Arpi praefidio
3, 9, 2. hostes circa praedam 1,
6, 3. occupata moenia 3, 2, 1.
occupatis velocitate consuli de-
bet prol. 1.
- Occurrere ad prohibendum** 1, 4,
4. adventanti 3, 9, 4. alicui 2,
5, 31. cum turmis equitum 2,
7, 11. omiserunt eis, quibus
insidiabantur 1, 8, 5. legioni-
bus *ibid.* occurrens alter Con-
sul 2, 6, 7.
- Occursu hostium prohibitus** 1, 4,
10.
- ad Oceanum venire** 2, 13, 11.
- Octavius C. Tribunus militum**
4, 5, 7. Graecinus 2, 5, 31.
- Octo millia militum** 2, 5, 21.
- Octoginta elephantum** 2, 3, 16.
- Octingenti milites** 3, 10, 7.
- Oculum erueri Thraci virga** 4, 5,
16. oculi hostium 2, 2, 12. o-
culos praestringere 2, 1, 12. o-
mnium in se convertere 2, 11,
5. oraque eorum gladiis peri-
iussit 4, 7, 32. in oculos & o-
ra incidere Romanis 2, 2, 7.
- Odio suo adversus regem uris** 3, 3, 3.
- Offendere Pythiam** 4, 7, 37.
- Officium simile** 2, 10, 1.
- Oleo ac mero calefieri** 1, 4, 7.
- fovere militem** 2, 5, 23.
- Omina adversa** 1, 12, 1.
- Omisit dimittere exercitum** 1, 5,
19. omiserunt occurrere eis 1,
8, 5. omissa finium tutela 1, 3,
4. inter se ira 1, 10, 4. omisso
alveo Euphrates decurrit 1, 1, 6.
- Omnis equitatus** 2, 3, 3. multi-
tudo 3, 9, 10. omne animalium
genus 4, 5, 18. omnes virilis
sexus 1, 11, 6. omnium con-
cursus 3, 6, 2. omnia esse in-
festa videt 4, 5, 4. victui neces-
saria comportare 3, 5, 1.
- Omnino residere** 1, 2, 8.
- Onus habile** 4, 1, 7. onera de-
ponere 1, 5, 3.
- Onerare se cibis infalubribus** 2, 5,
13. lignis fumentisque 3, 17,
7. onerari impedimentis 4, 1,
7. oneratus non armis, sed
vulneribus 2, 13, 5. oneratum
materiis vallum 1, 5, 1. plan-
strum lapide quadrato 3, 3, 5.
oneratae naves praeda 3, 3, 7.
- Onerariae naves** 4, 7, 14.
- Onustus praeda** 1, 4, 2. venatio-
ne 3, 3, 6. onusta palca 3, 2,
8. onustae naves milite 2, 5, 42.
- Opacitatis densissimae lucus** 1,
11, 10.
- Opem ferre adversus ignes** 3, 2, 5.
suis 2, 7, 6. urbi 4, 7, 43. ope
sustentari 3, 5, 1. opes Alexan-
dri 2, 2, 3. 1, 5, 11.
- Opera data** 3, 4, 6. eorum non
est necessaria 2, 11, 4. institu-
ta prol. 1. operae clarae eques
nobilis, 4, 7, 36. levissimae
pauci 2, 7, 7. pretium est in
mercede 4, 4, 2. operam dare,
ut &c. 2, 2, 1. impendere prol.
1. promptam & enixam exhi-
bere 2, 5, 30. opera nullius uti
1, 11, 3. 4, 5, 11. operas ob-
sequentiores edere 1, 9, 4.
- Openre cratibus** 1, 5, 5.
- Opima spolia referre** 4, 5, 4.
- Opinari aliquid** 1, 2, 8. opina-
tus hostis &c. 3, 15, 5. opina-
ti sunt prodigium 1, 5, 28.
- Opinio mea fert** 2. prol.
- Oportet Imperatorem senem mo-
ribus esse** 4, 7, 3. non credi
transfugae 2, 5, 30. pontem
jungi in fluvio 4, 2, 1.
- Opperi occationem** 2, 5, 4. tem-
pus 3, 9, 4.
- Oppidum Crisaeorum** 3, 7, 6. in-
expugnabile 3, 6, 4. Intibilia
2, 3, 1. penetratum 3, 9, 5. re-
lictum 1, 3, 6. oppidi muni-
tiones 1, 3, 4. pars 3, 9, 2. op-
pidum adgredi scalis 3, 17, 9.
capere cohortibus 3, 10, 1.
& aperire suis 3, 2, 7. di-
ripere 4, 7, 23. invadere 3,
10, 2. obpugnare 3, 17, 8. ob-
fidere 3, 6, 4. tradere Hirtule-
jo 4, 5, 19. oppido potiri 3, 1,
2, 3, 3, 1. Saniorum exclusus
3, 3, 5. oppida Magnerum 3,
8, 2. plura 3, 6, 1. oppidorum
obpugnatio 1, 3, 5. alia adgre-

I N D E X II.

di 3, 6, 2. complura Sardiniae capere 3, 9, 4. infestare 3, 6, 1.
Oppidani 3, 8, 3. dedunt se ipsos 3, 2, 1. educti 3, 2, 5. inducunt consuetudines 3, 2, 1. infecuti temere 3, 10, 2. procedunt 3, 10, 5. oppidanorum frumentum exhaustum 3, 4, 3. perfidia 2, 11, 1. oppidanis praecepit, ne &c. 1, 11, 5. oppidanos a terra tentare 3, 9, 7. compellere ad deditiorem 4, 5, 21. opprimere 3, 3, 5. in securitatem resolvere 3, 3, 1. longius cedendo protrahere 3, 10, 3.
Optare, ut ea eveniant 1, 1, 6.
Optima virium pars 2, 3, 3. optimi milites 4, 5, 2.
Opulentissima civitas Lingonum 4, 3, 14.
Opus est Reip. scilicetioribus Magistratibus 4, 5, 6. adgredi proli. 1. operis indagare partem completi proli. 1. operis strepitus 3, 9, 2. ad opus accedere 4, 1, 21. fatigando eos compulsi 1, 11, 20. in opere esse 4, 1, 37. opera refecta 1, 1, 10. & machinamenta deposita 3. proli. operum atque urbis inspectio 1, 1, 5. operibus & situ tutum oppidum 3, 2, 1. vivendus est hostis 4, 7, 2.
Operatae Ceveris sacro feminae 4, 7, 44.
Operosiores pontes 1, 1, 6.
Ora maris 1, 4, 7.
Oratio gravis 4, 5, 1.
in Orbem flectere equum 4, 5, 4. orbem terrarum adgressus 4, 2, 4.
Orchomenos socia civitas 1, 11, 5.
Ordo captivorum 1, 4, 2. densus 1, 5, 5. instructionis 2, 3, 4. longior 4, 6, 4. ordinem per species servare 4. proli. ex ordine recedere 4, 1, 4. in ordine merere 4, 1, 11. ordines ducti 2, 6, 4. laxati 1, 5, 16. militiae 4, 1, 8. neglecti 2, 5, 19. peditum 2, 4, 12. primi 1, 5, 12. 1, 11, 2. 4, 5, 8. redacti ad Cannas 2, 3, 7. Romanorum 2, 2, 11. servati 2, 5,

39. suorum laxati 2, 6, 4. ordinum perturbatio 2, 3, 16. ordines ducere 2, 3, 12. per 2, 4, 1, 8. ordinibus subdunt hastas 2, 4, 2. conficere 4, 1, 43. ab ordinibus, signis discendere 1, 5, 3.
Ordinare aciem 2, 3, 17 & 19, 4, 1, 8. agmen 2, 5, 18. pecun 1, 4, 13. suos ratione simili 2, 3, 3. ordinatus exercitus 2, 1, 4. ordinata hostium acies 2, 1, 14, 2, 2, 8. phalanx 2, 3, 20. ordinatum in fronte acie triplici robur 2, 9, 16. ordinati hostes procedunt 2, 3, 4. ordinatis & requiritis adgressus hostes 1, 6, 3.
Ordinatio notata 4, 1, 14. pendens 2, 3, 16. ordinationis genus 2, 3, 7.
Orestis filius, Tifamennus 1, 2, 1.
Oriens dies 2, 1, 2 & 15. ortus sol 3, 8, 3. orta inter finitimos seditio 1, 8, 6.
Ornari chlamyde & galero 3, 2, 11. funeribus 1, 12, 5. avari iussit 2, 13, 9. ornatum scutum elegantius 4, 1, 5.
Ornatus muliebris 3, 2, 7. ornatus instructus 3, 2, 4.
Ornamentum infulae more dependens 1, 12, 5. ornamentis arma adfixa 1, 11, 16.
Ora phalangis 2, 3, 20. ora oculisque eorum gladiis perijussit 4, 7, 32. scutis congerere 1, 5, 27. in ora & oculos incidere Romanis 2, 2, 7.
Ostendere copias in more 1, 5, 3. equitem a fronte 2, 5, 31. hostem digito 2, 7, 12. lumen nocte ex arce 3, 12, 1. aurum Romanarum coebentium vel virum 1, 10, 1. 4, 7, 6. nudatos militibus 1, 11, 17. obfessis 4, 5, 21. paucos optatos vigilantes 3, 5, 21. scutis aegros in muris 3, 17, 8. suos instructos e collibus 2, 5, 11. vestigia equorum 1, 11, 5. ostendit lupum eis 1, 10, 4. se subitus ex diverso 2, 4, 3. ostendunt hoc lumen minime 1, 12, 6. ostendi iussit perem clausis 3, 10, 3.

Osten.

I N D E X II.

Ostento conservari 2, 9, 5. pro ostento excipere 1, 12, 8.
Ostentare fiduciam 3, 18, 1. speciem fiduciae 2, 2, 5. se circa castra 2, 5, 25.
Ostentatio consilii 1, 8, 12.
Oracilius Crassus Coa. 3, 16, 3. 4, 1, 19.
Orii licentia 4, 1, 15.

P.

Pabulum colligere 2, 5, 31. petere *ibid.* pabulo curvati *ibid.*

Pabulatus latus & usque ad valles 1, 1, 7. pabulatum procedere 2, 1, 6. suos dimisit 2, 13, 6.

Pabulatoribus tendere insidias 2, 5, 31.

Paches Atheniensis 4, 7, 17.

Pacorus rex 1, 1, 6.

Pagos obferre alicui 2, 5, 28.

Palaepharsalus 2, 3, 22.

Palam pronuntiare 3, 16, 4. transnavigare 2, 5, 42.

Palantes effundi 2, 5, 31.

Palca onusta 3, 2, 8.

Pali defixi 2, 3, 18. densi numerosique 2, 3, 17. fixi ante portam 1, 5, 22. palis implicitae quadrigae 2, 3, 17.

Paludes campis junctae 2, 5, 6. contegere alga 2, 5, 6. paludibus adjutus 2, 3, 9. admoveere sinistrum latus 2, 8, 22.

Pammenes Thebanus 2, 3, 3.

Pamphylia 4, 7, 45.

Pandere vela 2, 5, 45. 2, 13, 11.

Pancem accipere 4, 3, 9. in hostem iactare 3, 15, 1.

Pannonii 2, 1, 15.

Panormus 2, 5, 4.

Panormitani 3, 17, 1.

Pansa Cos. 2, 5, 39.

Papaverum capita 1, 1, 4.

Papirius Cursor filius, Consul 2, 4, 1. 3, 3, 1. L. Dictator 4, 3, 39.

Par erat neque virgute, neque artibus bellandi 1, 8, 2. numerus 2, 2, 13. numero 1, 8, 11. severitas 4, 1, 2. pares sunt Romani Campanis 4, 7, 29.

Petare amicos 1, 8, 2. cibaria 4,

7, 31. seditionem adversus patrem 4, 1, 41. transitionem ad Pocnum 4, 7, 22. parantibus resistere adfirmat 4, 7, 18. parati equi 2, 5, 30. expectant signum 4, 7, 22. paratae naves in occulto 4, 7, 19. paratiorem militem ad pugnandum habere 1, 11, 11.

Parcere virgini captivae 2, 11, 6.

Pascitur illis ab hoste 1, 4, 2.

Parictibus intersepsit vias 1, 5, 5.

Peperit mater me Imperatorem 4,

7, 4. parata fides 2, 5, 30.

Parmulae amplae 4, 7, 29.

Pars adversa 2, 5, 47. averfa 2,

12, 3. 3, 13, 4. cedens ob id 2,

7, 11. cetera 3, 9, 3. copiam

2, 2, 4. 2, 5, 1 & 17. 3, 10, 5.

Corporis aegra 4, 7, 37. dimidia exercitus 2, 3, 21. diversa 2,

5, 21. 3, 6, 1. moenium 3, 9,

6. equitum 2, 7, 9. inferior 1,

13, 6. litterarum 1, 2, 6. magna barbarorum 2, 2, 13. reli-

quiarum 4, 7, 39. media 2, 3,

20. militum iussa subsistere 1,

4, 10. munimentorum 1, 2, 1.

Murorum 3, 2, 10. 3, 9, 5. op-

pidi 3, 9, 2. pedum 2, 5, 22.

Reliqua exercitus 3, 10, 5. su-

perata 1, 5, 6. superior 1, 4, 9.

1, 5, 4. 3, 7, 3. viarum dextra 1, 6, 1.

Virium optima 2, 3, 3. utraque

2, 3, 7 & 8. 2, 5, 38. partem

classis armatam iussu ostendi

3, 10, 9. operis indagine com-

plecti proli. 1. Spartaco obje-

re 2, 5, 34. parte castra facere

1, 5, 24. partes diversae, & Ita-

licae 2, 3, 16. firmissimae co-

piaram 3, 9, 4. hostium infir-

missimae 2, 3, 4. Pompejanae

2, 7, 13. 3, 14, 1. 4, 7, 32. vi-

ctae 2, 7, 13. partium fortuna

aequata 2, 7, 13. victoria nun-

tiata 1, 11, 7. duarum prae-

sidium 3, 10, 7. partibus deef-

se 2, 5, 23. per partes adirentare

1, 10, 1. 4, 7, 6.

Parthus 1, 1, 6. Parthi 1, 1, 6. 2,

2, 5. 2, 35. 2, 5, 35, 36 & 37.

2, 13, 7. 4, 2, 3.

Parthicum bellum 1, 1, 6.

Parva manus equitum 2, 4, 6. ca-

stella 2, 5, 18. navigia 1, 5, 5.

par-

I N D E X II.

- exercitus 3, 12, 1. exiguum numerum militum 2, 5, 3. exploratum 3, 5, 1. facultatem eligendi exercitus 4, 2, 2. recipiendi se 1, 5, 9. fibulas ferreas in sagulis 4, 7, 17. fidem profectio 1, 4, 11. fiducia copiarum suarum 4, 7, 7. inquestribus copiis 2, 5, 33. filium contubernalem 4, 1, 11. in contubernio 4, 1, 12. frumentum reliquum 3, 4, 1. frumenta residua 3, 4, 6. in animo depugnare 2, 4, 6. in auxilio Mandronem 3, 3, 7. instanti arbitrium 2, 3, 9. legiones in Cappadocia 1, 1, 6. litteras infutas 3, 13, 6. maiorem exercitum 2, 5, 19. militem paratorem ad pugnandum 1, 11, 11. milites ad pugnam constantiores 1, 11, 7. interritos 2, 12, 2. occultos 2, 5, 1. optimos 4, 5, 2. naves captivas 1, 4, 12. necesse decerare 1, 11, 2. noctem opportunam 2, 1, 13. non amplius &c. 2, 1, 14. 4, 1, 6. nihil praesidii 2, 7, 14. partem corporis aegram 4, 7, 37. parum praesidii 2, 11, 1. plures naves 2, 5, 44. plus praesidii in scuto 4, 1, 5. Pythiam meliorem 4, 7, 37. redeundum 3, 11, 1. Rhodios in auxilio 3, 9, 10. sagam ex Syria 1, 11, 12. secum Hannibalem 1, 8, 7. spatium transeundi 1, 4, 7. suspectam fidem 1, 1, 5. trajicere flumen 1, 5, 1. transeundum 1, 4, 8. trigrem 4, 7, 19. tutum regressum in profunda 1, 3, 10. vicina castra castris 2, 5, 31. unam spem salutis 1, 5, 3. habet acies copias robustissimas 2, 3, 3. necesse erumpere 2, 13, 9. quique quantum pecuniae 1, 1, 2. habentibus imperare 4, 3, 2. haberi non sine tacita custodia 2, 5, 30. habentur omnia *εργαγματικα* prol. 1. habita classis occulte 5, 10, 8. virgo custodia summa 2, 11, 5.
- Habile onus 4, 1, 7. habilioribus suis eos detentos tradit 4, 7, 42.
- Habitus armorum 3, 8, 3. ca-
- pitivorum 3, 8, 2, 4, 7, 44. sedatus 4, 1, 28. furialis 2, 4, 11. hostilis 4, 7, 23. Illyriorum 2, 5, 10. languentium 2, 11, 2. Macedonicus 3, 2, 11. milium 2, 1, 6. Persicus 3, 8, 3. Romanorum 3, 2, 3. sacerdotum 2, 4, 18. servorum 1, 2, 1. socialis 4, 7, 12. Tuscus 1, 2, 2. venatorum 3, 3, 6. habitum suspectum agnoscere 4, 7, 45.
- Habitare anguste 4, 1, 10.
- Haerere in litoribus siccis 2, 11, 11.
- Halys 1, 5, 4.
- Hamilcar 2, 4, 17. dux Poenorum 3, 16, 2. Rhodius 1, 2, 3.
- Hannibal 1, 1, 9. 1, 3, 3 & 8, 1, 4. 7, 2, 2, 6. 2, 3, 7, 9 & 16, 2, 5, 13, 21, 22 & 27. 2, 6, 4, 2, 7, 7, 3, 2, 3, 3, 3, 6, 3, 6, 1, 3, 10, 3, 3, 14, 2, 3, 15, 3, 4, 19, 19, 4, 3, 7, 4, 7, 10, 25, 26 & 38. adfudit moenibus 1, 11, 1. dimisit boves noctu 1, 5, 12. habet castra in agro 3, 18, 2. iussit elephantum sub aure vulnenerari 1, 7, 2. non par Fabio 1, 2, 2. oblidens 4, 5, 20. se a transfugis ultus 3, 16, 4. Hannibalia castra 2, 9, 2. dolis fraus tentari 4, 7, 38. praesidium 1, 9, 2. frater Haldrubal 1, 2, 3, 1, 5, 19. Hannibali gratificari 3, 16, 1.
- Hanno 2, 3, 1. Carthaginienum Imperator 3, 16, 3. clausus ab hostibus 1, 5, 27.
- Haruspices respondent 4, 5, 14.
- Haldrubal Poenorum dux 1, 1, 9, 1, 5, 12. 2, 1, 1, 2, 3, 8, 2, 4, 4, 2, 5, 4, 2, 9, 2, 3, 17, 1 & 3, 4, 3, 8, 4, 5, 8, 4, 7, 4 & 18. frater Hannibalis 1, 2, 3, 1, 5, 19. fufus 4, 7, 15. Giskonis filius 1, 3, 5. Haldrubalis caput 2, 9, 2.
- Hastae erectae 2, 4, 20. *επενσε* quaternorum pedum 4, 7, 29. hastis praefixa capita 2, 9, 2.
- Hastati 2, 3, 16, 3, 5, 4. hastatos subducere ordinibus 2, 4, 2.
- Haurire merum 2, 5, 12.
- Hellespontus 1, 4, 7, 3, 5, 44.
- Henna praesidium 4, 7, 23.

I N D E X

Hennenses 4, 7, 22. **Hennensium Magistratus** *ibid.*
Heraclea 3, 10, 7.
Herbas alimentis praeripere 3, 15, 3.
Hermocrates Syracusanus 2, 9, 6.
 4, 7, 42.
Hernici & Aequi hostes 2, 8, 2.
Hetrusci 1, 11, 1, 2, 5, 2, 2, 6, 7, 2, 7, 11. **Hetrusca lingua** 1, 2, 2. **Hetruscum bellum** 1, 2, 2 & 7.
Hetruscorum exercitus 1, 8, 3.
Hiberi 2, 2, 10.
Hiems faevissima 2, 5, 23. **hiemem sub tentoriis exigere** 4, 1, 24. **hieme ducere exercitum** 4, 6, 3.
Hiberna Campaniae 1, 9, 1. **in hiberna suos reducere** 1, 3, 5. **in hibernis naves aedificare** 4, 1, 15.
Hibernare eodem loco 1, 9, 3.
Hilaritati & foci cordiae infidari 3, 3, 2. **hilaritatem sequitur foci cordia** 3, 3, 2.
Himera civitas 3, 10, 3. **Himeraci** 3, 4, 4. **decepti eventu** 3, 10, 3.
Himileo, dux Poenorum 1, 1, 2, 3, 10, 5.
Hippias Atheniensis 2, 2, 9.
Hirtius Cos. 3, 13, 7, 3, 14, 3.
Hirtuleius 2, 1, 2, 2, 3, 5. **legatus Sertorii** 1, 5, 8. **perit** 2, 7, 5. **Hirtulejo tradere oppidum** 4, 5, 19.
Hispania 1, 2, 5, 1, 5, 1, 8 & 19, 2, 1, 1, 2 & 5, 2, 3, 5, 2, 5, 14 & 31. 2, 9, 2, 2, 11, 5, 3, 1, 2, 3, 14, 1, 3, 18, 1, 4, 1, 23, 4, 3, 4, 4, 5, 18, 4, 7, 42. **citerior** 3, 7, 3. **Hispaniae civitates** 1, 1, 1. **Hispaniam vastare** 4, 7, 31. **Hispaniae amissiones** 2, 10, 2.
Hispani 2, 4, 17. **Arabiceses** 4, 5, 19. **constituuntur in dextro cornu** 2, 3, 1. **emissi** 2, 5, 31. **leves, aptissimi ad furta bellorum** 2, 5, 31.
Historiarum corpus proel. 1.
Homericus versus 2, 3, 21.
Homo ingentis staturae 1, 11, 10. **hominum corpora coloratiora** 1, 2, 9.
Honestam missione exaudire 4, 6, 4.
Honestus natus *ibid.*

Honoris verborum 3, 16, 1. **honores deferuntur ei** 4, 5, 6. **honoribus renuntiare** 4, 5, 6.
Hora diei sexta 2, 1, 2. **tertia** 2, 5, 31. **quinta** 2, 13, 7. **septima** 2, 1, 1. **horis certis suspendere** 4, 7, 34.
Horatius Cocles 2, 13, 5.
Hordeum ex SCro datum est velut relegatis in Siciliam 4, 1, 25. **iussit dari reliquis** 4, 1, 27.
Horrea circumduxerunt captivos 3, 15, 4.
Horror camelorum 2, 4, 12.
Hortari aliquem, ut &c. 2, 7, 9, 4, 7, 15. **milites** 4, 5, 10. **hortans filius** 4, 6, 1.
Hospites jugulati 1, 9, 1.
Hospitium laxius accipere 4, 1, 10. **hospitio matris familias uti** 4, 1, 10.
Hostis avocatus 1, 5, 27. **cavendus & obprimendus est proel.** 1. **circumductus** 2, 2, 13. **confermat** 1, 12, 3. **delusissimagine** 1, 5, 22. **exceptus** 2, 3, 10. **exhaustus** 2, 3, 15. **fatigatus** 3, 17, 2. **illustris & conspicuus** 2, 1, 12. **incompositus** 2, 1, 15. **inops commercio laborat** 2, 5, 14. **inparatus** 1, 4, 13. **inrequietus** 2, 9, 1. **insequens** 2, 3, 7. **insomnis** 2, 9, 1. **intrans** 2, 5, 32. **a tergo** 1, 5, 1. **perditus ad securitatem** 3, 17, 3. **in persuasionem** 1, 4, 8. **praevalens equitatu** 1, 8, 12. **vincendus est dolabra** 4, 7, 2. **hostis excludendi causa** 1, 5, 10. **hosti advenienti castella dedere** 1, 8, 11. **alti maris facere fidem** 2, 5, 43. **dare viam fugiendi** 4, 7, 16. **infesta loca** 1, 4, 1. **in subsidium venire** 3, 11, 5. **milire adversantia incommoda** 2, 2, 7. **hostem agredi** 1, 1, 11. **evocare** 2, 5, 3 & 22. **fundere** 2, 1, 8. **infestare, & fatigare** 2, 3, 16. **laccessere** 2, 5, 3. **medium cadere** 2, 5, 33. **mora fatigare** 2, 1, 8. **persequi ad internecionem** 4, 7, 15. **hoste interclulo evasit** 1, 5, 8. **hostes aspernari** 2, 4, 6. **capri & vi-**
di 4, 1, 24. **conversus** 3, 17, 6. **ostuli** 2, 1, 7. **exclusi** 1, 5, 1.

INDEX II.

Falisci 2, 3, 3 & 8. Hernici &
 AEqui 2, 8, 2. incolumes 4, 7,
 17. inhibuere tela 1, 4, 1. in-
 cepti 1, 5, 16. invecittemere 2,
 3, 14. obvii 4, 1, 29. ordinati
 procedunt 2, 3, 4. securi 2, 3,
 12. subiecti 2, 2, 4. subveni-
 tur ignibus 1, 5, 2. tenebant
 fluminis ripam 1, 5, 3. tergum
 ejus in itinere prementes 1, 6,
 2. terga verterunt 1, 11, 10. vi-
 cti bello 2, 11, 7. universi 1,
 4, 9. Volsci & Latini 2, 8, 5.
 hostium acies aversa 2, 2, 12.
 ordinata 2, 1, 14. tota 2, 3, 3.
 aciem turbare 2, 3, 16. aditus
 interseptus 1, 5, 11. adventus
 2, 5, 16, 3, 12, 2. agmen 1, 2,
 3. castra 1, 1, 7, 2, 5, 18, 25 &
 29, 3, 7, 8. classis 4, 7, 9, 10
 & 12. consilia excipere 3, 16,
 4. discutere 4, 7, 31. copiae 2,
 5, 2. copias cingere 2, 3, 6. du-
 cem trucidare 4, 5, 4. equita-
 tus 2, 4, 12, 4, 7, 29. exerci-
 tus 1, 4, 8, 2, 2, 8, & 10. explo-
 rator 4, 7, 7. exploratores 3,
 16, 4. seminae 3, 2, 7. fines
 vacui 1, 8, 4. fortissimi 2, 13, 3.
 incursum 1, 5, 11. 4, 1, 8. in-
 petus 2, 3, 3. manus ingens 1,
 5, 8. multo major 11, 10, 3.
 multitudo 1, 5, 18, 2, 12, 10.
 naves multae 4, 7, 12. navibus
 obrutus 1, 5, 7. occursum prohi-
 bitus 1, 4, 10. oculi 2, 2, 12.
 partes infirmissimae 2, 3, 4.
 persuasio 1, 5, 3. praesidia 3,
 13, 6, 3, 15, 5, 4, 5, 7. probis
 coacti 1, 11, 1. quadrigae 2, 3,
 17. refugia nudare 1, 3, 10.
 regni caput 1, 8, 12. statio 1,
 2, 5, 2, 33. stationes 1, 4, 7,
 1, 5, 12 & 16, 4, 5, 8. terga 2,
 4, 2 & 6, 2, 5, 23. victoriam
 fore respondent 4, 5, 14. in ho-
 stium copias incidere 4, 5, 16.
 hostibus cedere loco 4, 1, 13.
 concedere victoriam 3, 8, 3. in-
 icere necessitatem 2, 1, 12.
 metus injectus 2, 4, 11. nun-
 tiare de victoria 4, 7, 15. hostes
 fundere 2, 4, 7. inlequi 1, 4, 2.
 invadere 4, 5, 3. lacerare 1, 10,
 2. obsidere 4, 7, 33. subice-
 re ditioni 1, 3, 10. impedi-

ditos religione vincere 2, 1, 14.
 infectos eo perducere 2, 5, 1.
 intentos praedationi classis
 6, 1. in hostes medios inam-
 pere 4, 5, 4. de hostibus di-
 stringendis 1, 8, 1.
 Hostilia cruor 1, 12, 4. equitatus
 2, 6, 3, 17, 5. habitus 4, 7, 15.
 frequentia 1, 5, 23. navis 2, 3, 24.
 hostile bellum 1, 3, 8. litus 4,
 1, 33. hostilia agitantur 1, 2, 6.
 consilia 1, 8, 9. praesidia 3, 10,
 8. spolia 4, 7, 35.
 Huc usque lectorem perducere.
 Praef.
 Humanitatis oblatae spes 3, 11, 1.
 Humeros exserere 2, 1, 3.
 Humus adgesca 1, 5, 5. unda 4,
 3, 8. humo & frondibus la-
 ctus pons 1, 5, 11.
 Humida ligna 3, 10, 5.
 Humilis locus 3, 7, 3.
 Hydaspes flumen 1, 4, 9.

I

Jacent strati in modam defun-
 ctorum 2, 5, 12. jactantem
 scuta 2, 5, 27.
 Jacere semina in praeparatum lo-
 cum 3, 15, 3. tela intra muros
 3, 6, 7.
 Jactare crura ad sudorem 4, 7, 14.
 panem in hostem 3, 15, 1.
 Jactus amphorarum 4, 7, 5.
 Jactura paucorum locum capere
 4, 6, 1.
 Jaculis exerceri 3, 5, 3.
 Jaculari amphoras pice & testa
 plenas 4, 7, 9. vascula viperis
 plena 4, 7, 10.
 Jam pridem 3. Praef.
 Japydes 2, 5, 28.
 Ibi praesidio tenere castra 1, 5,
 11.
 Ictus unus 2, 5, 47.
 Idem transitus manet 4, 7, 21.
 eminentibus facientem 1, 1,
 4. audendi fecit exemplum 1, 7, 2.
 eadem persuasio 1, 4, 1. idem cen-
 sere 4, 7, 22. denuntiare omni-
 bus 1, 1, 1. facere adversus
 Pompejum 2, 3, 11. flagitare
 4, 7, 22. illud (iter) remansit
 3, 11, 4. eodem consilio celsi-
 re 1, 1, 9. die pugnare, quo
 &c.

I N D E X II.

Scrupulus exiguus 4, prol.
Scrutari castrorum positionem 1, 2, 1.
Scutenna amnis 3, 13, 7, 3, 14, 8.
Scutum cuiusdam elegantius ornatum 4, 1, 5. scuta aptata a tergo 3, 9, 3. coriis teguntur 1, 7, 6. ex vimine 1, 7, 6. jacentium adsumta 2, 5, 27. tradere *ibid.* scutis ora, veste crura contegere 1, 5, 27. pro scutis portices militibus dare 1, 7, 5.
Scutari erumpunt e saltu 2, 5, 31. positi paullo interius *ibid.*
Scythae ultiores 2, 4, 20. 2, 8, 14. Scytharum rex, Atheas 2, 4, 20. regina, Tomyris 2, 5, 5. Scythas fallere discessu 1, 5, 25.
Sebi, taedae, & sulphuris plena vehicula 2, 4, 17.
Secare frumenta 4, 1, 43.
Secedere cohortes in latera iussit 1, 6, 8.
Secreri elicitus 4, 7, 37. sciscitatus 2, 7, 6. secretius praetorium praefare 2, 5, 30.
Secundus ventus 2, 13, 11. secunda acies 1, 5, 9. 2, 3, 16 & 17. aqua 3, 14, 2 & 4. vigilia 1, 1, 7. secundum Punicum bellum 1, 3, 5. 2, 3, 8.
Secundum leges 4, 1, 12.
Securi percutere 4, 1, 35, 36, 39 & 40. 4, 5, 2. cum securibus faeces quinque 3, 5, 34.
Securi Carthaginienses 3, 2, 2. curvatque pabulo 2, 5, 31. custodes 1, 4, 6. hostes 2, 3, 12. Lacedaemonii 2, 5, 42. ob id Romani 3, 17, 8. Segobrigenses 3, 11, 4. securos vexare majorem in modum 2, 5, 13. securiores facti castellani 3, 9, 9.
Securitas nimia 2, 9, 7. securitatis species 1, 1, 5. securitatem possentibus promittere 4, 7, 18. in securitatem oppidanos resolvere 3, 3, 1.
Sedare conturbationem 1, 12, 10.
Sedere, veramar 1, 12, 7.
Sedile incumbit *ibid.*
Seditio discussa est 1, 9, 2. facta 4, 1, 43. 4, 5, 1 & 2. intestina 3, 6, 7. perniciosa 1, 8, 2, 2,

5, 18. seditionis duces 4, 5, 2. metu animadvertere in aliquem 3, 16, 3. seditionem compescere 1, 9, 1. dirimere 1, 8, 6. movere 1, 9, 4. parare adversus patrem 4, 1, 47. simulare 1, 8, 6.
Seditiosa legio 4, 1, 43.
Seducta pars copiarum 2, 5, 17.
Sedulitas impendit operam prol. 1.
Segnius dimicare 2, 8, 1. pugna-re 4, 7, 24.
Segnitiam Italicorum vereri 3, 16.
Segobrigenses securi 3, 11, 4. Segobrigensium pecora abigere 3, 10, 6.
Segovianenses 4, 5, 12.
Segregari in turmas 2, 5, 25.
Sella regia 4, 6, 3.
Semicruda caro 2, 5, 12.
Semina in praeparatum locum jaccere 3, 15, 3.
Sementis tempus 3, 4, 1.
Semiramis 3, 7, 5.
Semita una & angusta aditur castellum 3, 9, 3.
Sempronius Gracchus 2, 5, 3. 4, 7, 33. T. Cos. 1, 12, 3. Longus Cos. 2, 5, 13. Tuditanus Tribunus militum 4, 5, 7.
Senem moribus esse oportet Imperatorem 4, 7, 3. senes paucos aegros in maris ostendere 3, 17, 8.
Senatus ab exercitu trucidatus 1, 9, 3. dotavit filias publice 4, 3, 4. Senatui scribere de successione 4, 3, 3. Senatuum consulere 4, 1, 44. Senatu movere Fulvium 4, 1, 38.
Senatusconsulto cautum est, ne &c. 4, 1, 38. ex Senatusconsulto amplius ei modus agri 4, 3, 12.
Sentire discessum 1, 1, 9. periculum leve 3, 27, 4. proelium commissum 2, 1, 45.
Sensus rei 2, 5, 32.
Sententia Appii Claudii 4, 1, 18. diversa 4. prol. sententiam hanc secuta victoria est 4, 7, 30. ex sententia cessit utrumque 2, 5, 29. 4.
in Sentinate 1, 6, 3.
Segelise aliquem ex eis fas est 4, 1, 38.

I N D E X II.

- diæ 2, 3, 22. lignationem ex-
 ire 1, 5, 3. modum defuncto-
 rum strati 2, 5, 12. Lunæ 1,
 5, 1. majorem vexatē 2, 5, 13.
 morem Romanorum armari 2,
 5, 31. ordinem densum strui
 1, 5, 5. posterum 1, 1, 7.
 proverbium tractum 4, 1, 7.
 quantum poterat 3, 13, 8. quin-
 tam horam continuit suos 2,
 13, 7. rabiem efferare hostes
 2, 6, 7. exardere 2, 1, 10. reli-
 quum 1, 9, 4. sationes confer-
 re frumentum 3, 4, 1. specta-
 culum resolveri 1, 5, 16. terram
 defigere palos 2, 3, 17. Troe-
 zena emittere liberos 1, 3, 6.
 armis esse 1, 1, 8. concione
 pronuntiare 1, 11, 6. conspectu
 habere castra 2, 5, 23. despera-
 tione esse 3, 17, 7. equis juve-
 num species oblata 1, 11, 8.
 flumine equites inmittere 1, 4,
 9. praesentia 2, 11, 4. propin-
 quo 2, 5, 31. 2, 10, 2. proximo
 occultare 3, 10, 2. specie
 prol. 1. tempore 1, 1, 1, 2, 1,
 3.
 Inbellis multitudo 3, 9, 3. turba
 2, 4, 20. inbelles Suecietani 3,
 10, 1. suorum amolitus 2, 5,
 19.
 Incallescere inter moras decertan-
 di 2, 1, 8.
 Incautus muris succedit 3, 17, 1.
 incautos caedere 2, 5, 1. obpri-
 mere 3, 11, 3.
 Incendere adversarios 2, 1, 11. agros
 1, 8, 4. castra 4, 7, 8. ligna humida
 3, 10, 5. locum eruptioni aptum
 1, 5, 27. omnia 2, 4, 15. 4, 7,
 40. pontem 4, 7, 28. templum
 Dianæ 3, 2, 5. vallum 1, 5, 2.
 materia exstructum 1, 5, 8. ma-
 teriis oneratum 1, 5, 1. vehi-
 cula tactæ plena 2, 4, 17. in-
 cendi naves jussit 1, 11, 21. vil-
 las castellaque imperavit 2, 5,
 11. incenditur silva 3, 8, 2. in-
 census agger 4, 1, 31 & 37. in-
 censa civitas 3, 10, 5.
 Incendio confectum bellum 1, 2,
 1. consumere classem 4, 7, 14.
 incendiis alimenta erant 2, 5,
 29.
 Incidere in copias hostium 4, 5,
16. in manus Gallorum 4, 54.
 in vada 2, 13, 10. Romanis in
 ora 2, 2, 7. incidit frigoris
 dies 1, 4, 7.
 Incipit resisti his 2, 5, 31. inci-
 piens nox 1, 5, 12. 4, 5, 1. in-
 ceptum bellum 1, 4, 11.
 Incitandus est ad proclium ex-
 citus 1, 1, 11.
 Inclinatorum dies 2, 1, 5 & 3.
 inclinatam rem consilio ref-
 tuit 2, 7, 1.
 Inclusus Sardibus Croesus 3, 2, 3.
 inclusi ad Thraſymenum 2, 6,
 4. inclusos emittere 1, 5, 16. 2,
 6, 3. inclusas columbas fame
 adficere 3, 13, 8.
 Incognitæ ducibus viæ 1, 2, 2.
 Incolis religiosum templum Dia-
 nae 3, 2, 5.
 Incolomis Consuli accessit 1, 5,
 14. 4, 5, 9. exercitus 1, 1, 11.
 incolomi ipsi abire licet 3, 1,
 3. incolumem exercitum re-
 ducere 1, 5, 13. perferre in ca-
 stra 1, 2, 5. incolumes Cam-
 sium perveniunt 4, 5, 7. facti
 hostes 4, 7, 17. tuos in terra
 perducere 1, 5, 17. incoluma
 reversa sunt 4, 2, 8.
 Incommodum fatigationi ob-
 cere 2, 2, 8. incommodo be-
 gravi 3, 11, 2. hoc ejus casus
 2, 1, 14. incommoda prædi-
 cta 2, 1, 4. hosti adversantia 2,
 2, 7.
 Incompositus hostis 2, 1, 5. 2,
 10, 2.
 Inconsulte flagitare pugnae fi-
 gnum 1, 10, 2. pugnam cap-
 scere 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Increpare factum 3, 12, 2.
 Increscere illis fiduciam videt 2,
 5, 37.
 Incumbere ad recipiendam fi-
 gnum 2, 8, 2.
 Incurſus adversariorum 2, 1, 4.
 hostium 1, 5, 11. 4, 1, 8. pri-
 mus 2, 5, 23.
 Incurſare aliquem a fronte 2, 5,
 31. in proximos 2, 2, 10.
 Incurſata patris saevitia 3, 3, 3.
 Incurſoditus mons 1, 5, 21. in-
 cursodita urbs 3, 2, 6. 3, 3, 1.
 Indagine operis partem comple-
 cti prol. 1.

Inde

I N D E X II.

nde eis ufus eft 1, 10, 2. in ripam transmiſit 1, 4, 9. revo-
catur exercitus 3, 18, 3.
indefenſus portus 3, 10, 8.
indenimis exercitus 2, 3, 9.
indicata militibus fraus 4, 7, 22.
indidem confertum proelium 2,
4, 5.
Indigere ſale 3, 14, 3.
Indocilis rationis miles 1, 11, 13.
Induciarum tempus 1, 5, 18. in-
ducias impetrate 2, 13, 8.
Inductus ſimilitudine 4, Ptol. in-
ducti adfirmatione 1, 1, 6. con-
ſuetudine 3, 2, 1.
Induere milites armis 4, 7, 45.
Indus flumen 1, 4, 9.
Indorum rex, Porus 1, 4, 9.
Industria facere caſtra ampliora
3, 17, 6. de industria 1, 4, 16.
1, 8, 5. 3, 10, 3. ex industria
1, 1, 9. 2, 3, 6. 3, 17, 1.
Industrie fecit hoc 1, 2, 2.
Inedia adſciti 2, 5, 23. laborare
2, 1, 4.
Inermis procedit legio 4, 1, 43.
Inermes cadere 2, 1, 6. qui-
dam 3, 2, 10.
Inertiffimus quiſque 4, 1, 8.
Ineff: illis videtur cura 2, 11, 3.
Inexercitatus miles 2, 1, 9.
Inexpugnabile oppidum 3, 6, 4.
Inexipeſcata terra 3, 9, 7. vis 3,
11, 1.
Infatigabiles ſpiritus 2, 1, 8.
Infauſta dimicatio 4, 7, 38.
In ectum vinum 2, 5, 12.
Inferior pars 3, 13, 6. inferius i-
ter 1, 1, 6. vadum 1, 4, 10.
Inferre bellum 1, 8, 12. injuriam
ſociis 4, 1, 15. obſidionem
prol. 1. ſigna 2, 1, 9. tantum
terroris 2, 4, 6. inlatum da-
mnum ſollertia 2, 5, 31.
Infesta hoſti loca 1, 4, 1. omnia
4, 5, 4.
Inſellare caſtra 1, 5, 3. hoſtem
2, 3, 16. imperium 2, 11, 4. le-
gionem a tergo 2, 5, 31. oppi-
da 3, 6, 1. Peloponneſum claſſe
1, 3, 9. vacuos hoſtium fines 1, 8,
4. inſellari a Lacedaemoniis 4,
7, 13. barbarorum ſagittis 2,
13, 7. naves inſtituit 2, 1, 18.
regionem juſſit 2, 5, 31.
Inſectiffimi 3, 6, 6.

Inſinita multitudo ſagittarum 2,
3, 15.
Infirmi equi cauda 1, 10, 1. 4,
7, 6. infirmior viribus miles 2,
3, 1. infirmiora latera 2, 3, 2.
infirmiſſimus quiſque 1, 11, 18.
infirmiſſimae partes 2, 3, 4. in-
firmiſſimos contra fortiſſimos
ponere 2, 3, 3.
Infirmantur ob hoc animi 2, 7, 5.
Inflatis utribus inſidere 3, 13, 6.
Inſectere iter 1, 5, 13. ſe 1, 1,
11.
Inſluit mare 1, 5, 7.
Inſractus inperus 2, 6, 5.
Inſrequens tota legio refertur 4,
1, 46.
Inſulae more 1, 12, 5.
Inſulcire jumentum in averſam
partem 3, 13, 4.
Ingens curſus 3, 17, 7. exercitus
1, 8, 4. 2, 5, 4. numerus 4, 1,
1, 4, 7, 43. pulvis 2, 2, 12. cla-
des 4, 7, 25. copias alimento-
rum 3, 13, 4. latitudo 1, 5, 10.
magnitudo 2, 5, 4. manus cap-
tivorum 2, 9, 6. hoſtium 1,
5, 8. moles 1, 5, 5. multitudo
1, 8, 11. 2, 2, 10. 2, 3, 2. 4, 7,
43. navis 3, 2, 10. ingentis ſtatue-
rae homo 1, 11, 10. ingentes
aurae 2, 2, 7.
Ingerere tela 2, 3, 17.
Ingredi anguſtias 2, 5, 24. fines
4, 7, 18. ingreſſus iter 1, 2, 8.
1, 5, 8. ſilvã hoſtis 1, 6, 4.
ingreſſi avidius 2, 5, 16.
Ingreſſum praebere 3, 7, 4.
Inhabilis militiae 4, 6, 4. multi-
tudo 2, 1, 14. inhabiles arcus
4, 7, 30.
Inhaerere limo 2, 5, 6.
Inhibere quadrigas 2, 3, 18. in-
hibuere hoſtes tela 1, 4, 1. in-
hiberi 2, 5, 30. inhibetur po-
ſtulatione pugnae 1, 10, 1.
Injicere decernendi neceſſitatem
2, 1, 12. ignem 2, 5, 29. inje-
ctus metus hoſtibus 2, 4, 11.
injicere pontes ſoſſae 1, 5, 10.
ſuper ſoſſam 3, 9, 9.
Inimiciſſimus Cyro 3, 3, 4.
Iniquus locus 1, 1, 11. 1, 5, 11,
12, 13 & 14. 4, 5, 8. Xanthus
2, 5, 41. iniqua loca 2, 5, 10 &
36. 2, 17, 3. 4, 7, 8. 4, 5, 9.
N n 3 Inj

I N D E X II.

Iniquitas locorum 1, 5, 18, 24 & 28. 1, 10, 3, 2, 13, 4. iniquitatis plenae conditiones 1, 11, 4. iniquitates loci 2, 4, 4.

Inire bellum 1, 1, 8. consilium deferendae Italiae 4, 7, 39. proelium 1, 11, 10 & 21. 2, 5, 33. ineunda pugna est 1, 12, 12.

Initium aetatis 3, 4, 6. noctis 1, 8, 9.

Injungere iter militibus 4, 1, 1.

Injuria prolationis 3, 16, 3. injuriam inferre sociis 4, 1, 15. injuriarum fides 3, 3, 4.

Injuste labori veniam paciscar procl. 1.

Injussa Consulis 4, 1, 32. populi 1, 4, 11.

Inlaqueati eo sunt 2, 5, 4.

Inmanes nationes 1, 1, 8.

Inmensae difficultates 4, 2, 5.

Inmersi limo 2, 5, 7.

Inminere Africae 1, 2, 3, agmini excipiendo 1, 2, 7. occasionibus 2, 5, 22. pugnam nuntia-verunt 1, 8, 5. inminet collis 3, 5, 24. periculum 2, 11, 4. imminens castris collis 2, 4, 4. lunae defectus 1, 12, 8.

Inmiscere auxilia legionibus 2, 3, 21. centurionibus aeneatores 3, 9, 3. plerisque ex militibus 3, 2, 7. Poenos comitibus 3, 3, 6.

Inmittere copias in barbaros 3, 17, 7. equites in flumine 1, 4, 9. fluvium in castra 3, 7, 3. naves in Thebanos 4, 7, 19. turmas 2, 7, 8.

Inmorari pecuniae sectandae 2, 13, 2.

Inmuniti adsuescunt periculis 4, 1, 19.

Innixus, pedibus posterioribus 4, 7, 34.

Innoxia consuetudo 3, 2, 2.

Innumerus equitatus 2, 3, 14. innumerac hostium copiae 4, 3, 4.

Innumerabilis multitudo 2, 1, 14. 2, 2, 13.

Inobservati specie negotiatorum 3, 2, 8.

Inops alit filias 4, 7, 37. filia 4, 3, 15. hostis commercio laborat 2, 5, 14.

Inopia aquae 3, 7, 2. commecus 3, 3, 1. facit idem designa-

tioni 2, 5, 38. necessitatem 14, 4. inopiam effugere 1, 5, 28. perpeti 4, 5, 20. ob inopiam publice dotare filius 3, 4.

Inopinantium terga 2, 2, 12.

Inopinatus 1, 4, 6 & 7. apert classem 1, 1, 2. invadit 1, 2. excursus 2, 3, 22. inopiam audacia 4, 5, 4. inopinatum bellum 1, 1, 8. proelium 1, 14. inopinati & invalidi 3, 4, 4. ex inopinato adgredi 4, 19.

Inordinatos adgressus 2, 5, 3. adortus 2, 5, 38.

Inpar duobus 2, 1, 3. equitatus hostium 2, 12, 2. numero 1, 5, 23. 2, 4, 3. Romanorum exercitui 1, 10, 1. 4, 7, 6.

Inparatus hostis 1, 4, 13.

Inpatiens morae 1, 3, 4.

Inpedire consilia 1, 8, 9. placidiam arboribus profectus 2, 9. regionem alveo 2, 3, 21. inpediri a dimicatione &c. 4, 7, 10. nulla lege 4, 1, 11. inpeditus hostis 2, 13, 1. inpedire religione hostes 3, 1, 16. inpedita portae claustra 3, 1, 1. inpedita ventum est 2, 1, 13.

Inpedimento est sibi ipsa pacant 2, 2, 1. recidere inpedimentum 4, 7. tormentaque 1, 5, 17. interfecta 2, 1, 11. ultima 1, 6, 1. inpedimentis onerari 4, 1, 7.

Inpellere animum in alacritatem 2, 5, 40. in proxima arbores ultiores 1, 6, 4. inpullus gaudio 3, 10, 3.

Impendere operam procl. i. quadraginta amplius dies 1, 1, 6.

Impetrare aliquid 2, 4, 3. indulcias 2, 13, 8. impetrari nullis precibus 4, 1, 43.

Imperus elephanthorum 2, 1, 16. factus 1, 4, 8. 4, 7, 38. instructus 2, 6, 5. militum 2, 2, 2. primus 1, 11, 6. 2, 3, 3 & 14. sumbitus 3, 2, 1. violentus 2, 1, 9. inperum concitare 3, 1, 1. inperum concitare 3, 1, 1. Scytharum retorquere 4, 1, 8. Scytharum sustinere 2, 8, 14. inperu adgredi urbem 3, 1, 1. inductus 2, 1, 3. in superiores eralit 1, 5,

I N D E X II.

- 5, 11. primo praevalere 2, 1,
7, 12. transilire in classem 4,
8. ab impetu prohibere barba-
ros 1, 10, 4.
Inplere fossas 3, 17, 6. interval-
la volitibus 2, 3, 16. moenia
armatis 4, 7, 43. multitudinis
speciem 2, 4, 6. plaustra viris
4, 7, 33. promissum 4. prol.
Implicatam vado tuxemem cape-
re 2, 5, 43. implicitae palis qua-
drigae hostium 2, 3, 17.
Inplorare ab exilio 3, 13, 1.
Inponere gregalem equo 4, 6, 2.
necessitatem alicui 1, 3, 8. va-
sa in fasticulos 4, 1, 7.
Inprovius accessit 3, 9, 6. incen-
dit lucum 3, 2, 5.
Inprovise adoriri castra 3, 17, 2.
Inprudens incidit in manus 4, 5,
4. lembo adpulit Ambraciam
2, 7, 14.
Inprudentiâ suorum deductus 1,
5, 11.
Inpugnare nostros 1, 3, 10.
Inquietare hostem 2, 5, 26. in-
quietatur exercitus 2, 2, 14. in-
quietati confectique statione ac
pluvia 2, 5, 25.
Inquinari fuga 1, 9, 3.
Inquietus 2, 9, 1.
Inidentes commilitones 4, 6, 2.
Inritus refugit equis ad Mithri-
datem 2, 5, 30.
Inruere proximos agros 1, 5, 16.
Inrumpere 3, 9, 1. Lydiam 1, 8,
12. avide ad castellum 3, 17,
4. in medios hostes 4, 5, 4. per
munimenta 2, 5, 26. per por-
tas 3, 9, 5. utrimque 2, 4, 4. in-
rupturus per alterum locum 1,
4, 4.
Infalubres cibi 2, 5, 13.
Inicius 1, 1, 9.
Inscribere interiora vaginarum 3,
13, 5. medicamento manum 1,
11, 14.
Insequi aliquem 2, 5, 34. castel-
lanos 3, 9, 3. ceteros avidius
1, 10, 3. fugientes avide 3, 10,
1. hostes 1, 4, 2. insequens fu-
gentem 2, 5, 24. hostis 2, 3,
7. insequentem fugere 2, 5, 44.
insequentes avide Celtiberi 2,
5, 8. deinere 2, 13, 5. insecu-
tus avertos cecidit 2, 6, 5. plau-
strum 3, 3, 5. insecuti temere
oppidani 3, 10, 2. insecutores eo
perducere 2, 5, 1.
Insidere equis 2, 4, 5. 2, 12, 1.
mulis 2, 4, 1. utribus 3, 13, 6.
omnia superiora 4, 5, 10. insi-
det ei picus in capite 4, 5, 14.
insedit hostis superiora 1, 5, 15.
insidentes praecipitare 2, 4, 12.
Insecta loca 2, 5, 32.
Insidiae dispositae 2, 5, 29 & 39:
2, 9, 7. 2, 12, 2. praeparatae 2,
5, 35 & 44. veterae 2, 12, 2. in-
sidiatum aliquid 1, 2, 7. locus
2, 5, 37. metus 1, 5, 28. 2, 9,
7. insidias disponere 3, 11, 3.
distribuere 2, 5, 19. providere
2, 5, 24. suspicari 3, 17, 9. ten-
dere 2, 5, 31. in insidiis dedu-
cere 3, 10, 6 & 7. insidiis ad-
petere aliquem 2, 5, 30. de in-
sidiis in itinere factis 1, 6, 1.
in insidiis disponere manum 3,
16, 3. ponere electos 2, 5, 23.
Insidiari alicui 1, 8, 5. civitati 3,
2, 5. hilaritati 3, 3, 2. insidia-
ti ei classe 1, 4, 1. juxta mu-
ros erant 3, 10, 5.
Insidiatores dispositi 2, 5, 22. 3,
7, 3. eludere 1, 2, 8. ignema-
cervis subjecerunt 3, 10, 5. ab
insidiatoribus excipi 2, 5, 11.
Insidiosa expeditio 4, 1, 43.
Insignis formae cerva candida 1,
11, 13. insigne quidquid exem-
plorum prol. 1. insignes spe-
cie filiae 4, 1, 10.
Insignia abjecta 2, 1, 14. & arma
Poenorum 4, 7, 12.
Insolens successibus proeliorum
1, 3, 3.
Insolentiae plenae conditiones
1, 11, 4.
Insomnis hostis 2, 9, 1.
Inspectio urbis 1, 1, 5.
Instare 4, 7, 5. a tergo 1, 5, 1 &
5. 2, 5, 32, 3, 10, 5. alicui 2,
13, 7. castellanis 3, 9, 3. per-
tinaciter fugienti 2, 6, 10. in-
stat P. Scipio 1, 3, 5. instant
victores fugientibus 2, 6, 10.
instans Fabius 1, 5, 28. pugna
1, 12, 7. instantem avertere 2,
13, 10. instanti arbitrium 2, 3, 9.
Instinctus impetu 2, 1, 3.
Instinctu adsecutus est 2, 7, 12.

I N D E X II.

- Instituere fossam** 3, 7, 4. **instituit**
columbas illuc devolare 2, 13,
infestari naves 2, 1, 12. **in-**
mittere equites in flumine 1,
 4, 9 **producere** 3, 4, 8. **redu-**
cere 1, 4, 5. **instituta opera**
prol 1. **instituti in castris i-**
gnes 2, 12, 4. **instituta convi-**
via 3, 15, 6.
Institutum est Ariovisto 2, 1, 16.
Instrata jumenta centunculis 2, 4,
 6.
Instruere aciem 2, 1, 3. 2, 3, 12.
 2, 5, 34. **in colle** 2, 2, 3. **pro**
vallo 3, 17, 4. **triplicem** 2,
 8, 20. **aliquem fallacia** 3, 3,
 6. **classem** 1, 7, 3. **hostili ha-**
bitu 4, 7, 23. **consilium alicu-**
jus 1, 8, 7. **ducem prol.** 1. **ob-**
pugnationem 3, 10, 2. **obse-**
fos 3. **prol.** **Pythiam pecunia**
 4, 7, 87. **quosdam habitu Illy-**
riorum 2, 5, 10. **scientiam rei**
militaris prol. 1. **instrui auxi-**
liis 2, 12, 3. **instructus com-**
meatibus 3, 5, 2. **ornatu** 3, 2,
 6. **instructa acies** 2, 1, 2. 2, 3,
 6. **armis ala** 4, 1, 28. **classis** 2,
 5, 47. **instructum castellum mu-**
nitione 3, 17, 4. **instructos suos**
offendit 2, 5, 37. **instructissima**
castra esculentis 2, 5, 14.
Instructionis ordo 2, 3, 4.
Instructura Macedonum 2, 3, 17.
Instrumenta moluntur 1, 1, 6.
Inluere litteras venerationi 3, 13,
 3. **insutas litteras habere** 3,
 13, 6.
Insula Cypros 4, 7, 45. **paullo re-**
motior 1, 4, 9. **insulam conti-**
nenti jungere 3, 13, 6.
Insuper 1, 11, 2. 2, 7, 7. 4, 1,
 2. 4, 7, 36.
Insuperabiles sunt universos ad-
gredientibus 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Intracti fructus 4, 3, 13.
Integra conscientia 1, 9, 3. **inte-**
gri excipiunt fessos 2, 3, 16
integrae vires 2, 1, 2 & 7. 2,
 2, 14.
Intelligere difficultatem 3, 6, 2.
majoiem manum esse 1, 10, 3.
vites Consulum junctas 1, 1, 9.
Intemperanter 2, 5, 14.
Intempesta nox 2, 5, 12 & 25. 2,
 20, 2.
Intempesta postulatio 1, 10, 1.
Intenti expectatione 1, 4, 9
istes 1, 5, 16. **praedationi** 1, 4,
 1. **intentior ob exercitum** 1,
 5, 4.
Intentio per haec advocata 1, 1,
 18.
Intentata militi silva 1, 2, 2.
Inter angustias deprehensus 1, 1,
 17. **bina castra esse** 2, 5, 35.
duos montes 1, 5, 8. **difficu-**
rates superandi amnis 2, 5, 20.
disimulationem 1, 1, 5. 18, 28
pugnare 1, 10, 4. **motus decer-**
tandi 2, 1, 8. **le conjurare** 4,
 1, 4. **omissa ira** 1, 10, 4.
Intercidere eum jussit 2, 13, 5.
vias fossis 1, 5, 5.
Intercipere jumenta 3, 2, 5. **in-**
tercipi cum copiis 2, 4, 16. 4,
 7, 41. **intercipiuntur equitales**
 1, 4, 13. **interceptae equitales**
 1, 8, 8. **intercepta praedia** 1,
 4, 13.
Intercludere accessum fossa 1, 5,
 9. **interclusus hostis** 1, 5, 8. **in-**
terclusi hostes ab oppido 1,
 10, 4.
Interdicere usum omnibus 4, 1,
 6.
Interdium 2, 5, 16. 3, 3, 6.
Interest utriusque partis placu-
rum 2, 5, 38.
Interficere aliquem 3, 16, 1. **ex-**
nu sua 4, 7, 39. **omnes viri** 4,
 sexus 1, 11, 6. **Pharnastan** 1, 1,
 5, 37. **Romanos** 3, 3, 6. **interfici-**
ad
hostibus 2, 8, 14. **in proelio** 4,
 1, 46. **universos jussit** 4, 7, 1.
interfecti annulo potius 4, 7,
 38. **interfecta impedimenta** 2,
 1, 11. **interficiendi Gabinorum**
principes 1, 1, 4.
Interfluens amnis medius 2, 1,
 23.
Interemptus Pyrrhus 2, 4, 5. **in-**
teremti chlamyde ornatus 1,
 2, 11.
Intersusa acies proelio 2, 1, 14.
Interim rex Munatius 1, 14, 1.
Interior paullo securatus 1, 3, 31.
Interiores litterae 1, 2, 6. **inter-**
iora vaginarum 3, 13, 5.
Interioris significatur 1, 12, 5. **u-**
nus 1, 1, 10.
Interlucet acies 2, 1, 16. 12.

I N D E X II.

Intermitti adversariis adventantibus 2, 5, 16. **intermissae stationes** 1, 5, 16.
sine intermissione fieri 2, 5, 16.
ad Intercessionem caedi 2, 5, 24. **persequi** 4, 7, 15.
Interpellant legati 1, 1, 10.
Interponere sagittarios centuriis 4, 7, 27. **interpositus exercitus** 3, 10, 4. **interposita pactio** 4, 7, 25. **interpositum tempus induciarum** 1, 5, 18. **interposita spatia** 2, 3, 22.
Interpretatus est victoriam portendi 1, 12, 4. **hoc pro metu** 1, 10, 3.
Interpretatione efficere, ut &c. 1, 12, 2.
Interriti milites 2, 12, 2.
Interrogari a milibus 4, 5, 3. **interrogatus, quid &c.** 1, 1, 12.
Intersepere vias parietibus 1, 5, 5. **intersepere hostium aditus** 1, 5, 11.
Intervalla modica 1, 5, 22. **relicta** 2, 3, 17. **velitibus implere** 2, 3, 16.
Intervenies flumen 1, 6, 2.
Interverse rationes 3, 16, 3.
Intestina seditio 3, 6, 7.
Intibilis oppidum 2, 3, 1.
Intra brevissimum spatium 2, 5, 38. **castra** 1, 5, 24. 2, 1, 2. 2, 5, 12. 4, 7, 7 & 42. **fossam** 1, 5, 9. **munimenta** 1, 11, 5. 2, 5, 4. 3, 17, 7. **munitiones** 1, 3, 4. **muros jacere tela** 3, 6, 7. **noctem** 2, 10, 1. **palos recipere aciem** 2, 3, 17. **Panormum copias tenere** 2, 5, 4. **paucos dies** 2, 5, 39. **portas recipi** 3, 2, 7. **suorum ordines** 2, 3, 10. **valium** 1, 5, 11. 2, 1, 4.
Intrare aditum 1, 4, 4. **angustias munimentorum** 3, 17, 5. **caestellum** 3, 2, 9. **portum temere** 1, 5, 6. **Perfidem** 2, 3, 6. **uribem per alveum** 3, 7, 4.
Introducere fortissimos Ephesum 3, 3, 7. **introductus in concilium** 3, 6, 6.
Introxus urbis 3, 13, 6.
Intromittere salem cupis conditum 3, 14, 3.
Intuentibus procul species esset 1, 5, 12.

Invadere aciem 2, 1, 14. **castra** 2, 5, 25. 2, 10, 2. **equitatum hostium** 2, 2, 4. **hostem** 1, 12, 3. 2, 7, 8. 2, 8, 8. 4, 5, 3. **oppidum** 3, 10, 2. **portum cum strepitu** 3, 9, 10. **res** 1, 9, 1. **invadit inopinatus** 3, 1, 2.
Invalidus ipse 4, 7, 20. **invalidi & inopinati** 3, 6, 4.
Invectus ad aliquos 4, 7, 23. **in indefensum portum** 3, 10, 8. **invecti temere hostes** 2, 3, 14.
Invenire fatigatum cogitationibus 2, 5, 30. **nihil praeter unicum veru** 4, 3, 6. **quemque stantem** 4, 1, 8. **inveni qualem, salem reliqui** 3, 12, 2. **inventia effugendi occasio** 3, 13, 2.
Inventio expleta 3. **prol. inventionis evenus prol.** 1.
Invia equiti planities 2, 2, 9.
Invicem paulatim sinuare 2, 3, 7. **Invidia commilitonum** 4, 7, 36. **redigit eos ad modestiam** 4, 5, 1.
Inritus cum jactura repulsi 2, 4, 4.
Invitos ab Italia extrahere 2, 3, 16.
Invitare hostem contemptu sui 2, 5, 44. **invitati quiete** 2, 5, 31.
Inultis moriuntur 2, 6, 2.
Inundatio subita 3, 7, 3.
Iphicrates, dux Atheniensium 1, 4, 7. 1, 5, 24. 1, 6, 3. 2, 1, 5. 2, 5, 42. 2, 12, 4. 3, 12, 2. 4, 7, 23.
Ipse cum reliquis effugit 1, 5, 19.
Ira & desperatio 2, 11, 1. **inter se omisa** 1, 10, 4.
Ire jussit tribunos servorum habitu 1, 2, 1. **agasones** 2, 4, 6. **e navibus velocissimam** 3, 10, 8. **ad laceσσendos hostes** 1, 10, 2. **ad regem** 1, 2, 3. **it prima fortissima legio** 1, 6, 1. **euntium latera captivis praetexuit** 1, 4, 1. **euntes stravit** 2, 6, 4.
Iter angustum 1, 4, 1. 1, 5, 8. **brevissimum** 1, 1, 6. **frequens** 4, 1, 1. **longum** 1, 5, 8. **pedestre** 2, 5, 42. **quatruidi** 3, 1, 2. **reperitum** 1, 4, 3. **totum** 2, 13, 2. **itineris labor** 2, 2, 8. **itineri signum dare** 2, 13, 6. **iter facere** 4, 2, 1. **fletere** 1, 4, 3.

I N D E X II.

3. inflectere 1, 5, 13. ingredi
1, 2, 8. maturare 1, 6, 3, se-
qui 1, 11, 16. iustum confice-
re 2, 13, 7. tridui conficere 3,
11, 4. itinere desistere 3, 11, 5.
spartam petere 3, 11, 5. in iti-
nere insidias facere 1, 6, 1. iti-
nera magna 1, 4, 6. nota 1, 5,
5. occultata 1, 1, 9. itinerum
compendia 2, 5, 31. duces 4, 7,
35. per itinera Africae deserta
1, 7, 7.
Isaura oppidum 3, 7, 1.
Id ipsi animi est 4, 5, 7. eo per-
ducere hostes 2, 5, 1. ejusmodi
fallacia 3, 3, 6.
Ita factum est, ut &c. 1, 3, 5.
Itaque sollicitus, ne &c. 1, 1, 6.
Italia 1, 3, 3 & 8. 1, 4, 11. 1, 5,
5. 2, 9, 2. 4, 1, 44. 4, 3, 15.
Italiae municipia 4, 7, 38. Ita-
liam deserere 4, 7, 39. liberare
4, 7, 25.
Italica gens 2, 3, 17. Italici no-
vissimi 2, 3, 16. Italicae partes
2, 3, 16. Italicorum fides 2, 3, 16.
Iuba rex 2, 5, 40.
Juber, aeneatores concinere 2, 4,
3. iustis epistolas reddi civita-
tibus 1, 1, 1. milites in litus
egredi 1, 5, 7. inpetum facere
1, 2, 5. ignes fieri 1, 5, 3. mu-
liones abire cum mulis 2, 4, 5.
naves incendi 1, 11, 21. prope-
re adnuntiari 1, 9, 2. quosdam
struere vallum 1, 5, 3. suos ma-
turius vesci 2, 1, 5. procurrare
adversus aquam 1, 4, 9. subsi-
dere 2, 3, 15. tribunos ire ser-
vorum habitu 1, 2, 1. iusse-
runt virum ire ad regem 1, 2,
3. iussa militum pars subsistere
1, 4, 10. iusso commigrare edi-
xit 4, 1, 10. iussum se respon-
so Deum dixit 1, 10, 3. iussi
equites decurrere 2, 2, 12. Poe-
ni recedere 3, 10, 3.
Iussa peragere 3, 9, 2.
Iussu alicujus exire 3, 16, 4. fa-
cere aliquid 2, 7, 1 & 2. du-
cis diruere Rhodium 4, 1, 38.
Lacedaemoniorum 1, 1, 10.
Judaeos adortus superavit 2, 1,
17.
Jugum destinatum 4, 6, 2. natu-
ra munitum 1, 2, 8. occupare
- 4, 6, 2. suspectum 1, 2, 2. sub
jugum mitti 4, 1, 19. juga Cal-
lidromi 2, 4, 4. montium 2, 4,
3. tenere praesidio 2, 4, 4.
Jugulati holipires 1, 9, 1.
Jugurtha 2, 1, 13. 2, 4, 10. &
Jugurthae captivitate res parum
proceffit 1, 8, 8.
Jugurthinum bellum 3, 9, 3. 4,
1, 2.
Julianus exercitus 2, 3, 22.
Julius Civilis 4, 3, 14.
Jumentum in averiam partem
inflectere 3, 13, 4. jumenta age-
re 3, 2, 8. frumentatum egressa
3, 2, 9. instrata centunculis 2,
4, 6. saccis frumentariis mite-
re 3, 2, 8.
Jungere dolia 1, 7, 1. fortissimos
Macedonum alicui 3, 3, 7. in-
sulam continenti 3, 13, 6. pon-
tes & fusiores ripas 1, 1, 6. se
collegae 1, 1, 9. jungi Hanni-
bali 1, 1, 9. pontem oportet 4,
2, 1. junctus Livii & Neronis
exercitus 1, 2, 9. sanguine alicui
4, 1, 31. junctae a latere
naves 1, 4, 12. paludes campis
2, 5, 6. vires 1, 1, 9. juncta cum
Pompejo castra 2, 1, 3.
Junius Dictator 2, 5, 25. D. Cos
4, 1, 20.
Jupiter Deorum maximus 1, 12,
12.
Jurare se victores redituros 1, 11, 1.
Jurgium dirimere 3, 2, 10.
Jus dicere 4, 5, 14. juris Arhe-
nienis Cherronesus 1, 4, 11.
Jurejurando primo facti milites
4, 1, 4.
Iustum iter 2, 13, 7. nihil exspe-
ctare 1, 11, 4. proelium 2, 7, 1.
Justitiae fama 2, 11, 7.
Juvenes similiter adfectos admo-
vere 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Juventus jaculis & sagittis exer-
ceretur 3, 5, 3.
Juxta collem 2, 3, 14. litus 1, 4,
1. muros 3, 10, 5. oppidum po-
nere 3, 10, 5.

L.

Laberius 1, 5, 15. 4, 5, 10.
Labi equis 1, 5, 16. lapsa di-
sciplina 4, 1, 2.

T. L.

I N D E X II.

- T. Labienus, C. Caecaris legatus** 2, 5, 20 & 36. 2, 7, 13.
- Labor addidus** 4, 1, 21. **itineris** 2, 2, 8. **labori veniam pacifici prol.** 1. **laborem in necessaria munera reservare** 4, 6, 2.
- Labore inedia** 2, 1, 4. **laborat commercio inops** 2, 5, 14. **laboranti submisit turmas** 1, 10, 2.
- Lacedaemon** 1, 1, 10. 3, 11, 5. **Lacedaemonem pervenire** 1, 1, 10. **versus actum agmen** 4, 7, 13.
- Lacedaemonius quidam nobilis** 4, 5, 12. **Lacedaemonii** 1, 1, 10. 1, 3, 7 & 9. 1, 4, 2. 2, 2, 12 & 13. 2, 5, 26. 2, 11, 4. 3, 11, 5. 3, 12, 1. 3, 15, 2. 4, 7, 13. **pugnam distulerunt** 2, 1, 10. **secuti** 2, 5, 42. **Lacedaemoniorum duces** 1, 4, 12. **exercitus** 3, 11, 5. 4, 2, 6. **trecenti** 4, 2, 9. **Lacedaemoniis significatur interitus** 1, 12, 5. **Lacedaemonios expugnant Thebani** 1, 11, 6. **adversus Lacedaemonios dimicare** 1, 11, 6.
- Lacerare & carpere cohortes** 1, 10, 1. 4, 7, 6.
- Lacessere agmen** 1, 4, 3. **hostes** 1, 5, 6. 1, 10, 2. 2, 5, 3. **laccessi classis** 3, 9, 7. **laccessiti barbari** 2, 5, 8.
- Lacetani** 3, 10, 1.
- Lanceas vibrare** 2, 1, 3.
- Languentes Athenienses** 2, 1, 9. **languentium habitus** 2, 11, 2.
- Lapis quadratus** 3, 3, 5. **lapidibus ignem excutere** 1, 12, 10.
- Laqueo vitam finire** 4, 7, 5. **laqueis buculos ad arbores adligare** 1, 5, 26.
- Largiri pecuniam** 4, 7, 36.
- Lassitudine deficere** 2, 1, 15.
- Later agmen hostium** 1, 2, 8. **aliquid insidiarum** 1, 2, 7.
- Latebrae obscurae** 1, 3, 10.
- Latina lingua** 2, 4, 10. **Latini nominis focii** 4, 7, 25. & **Volsci hostes** 2, 8, 5. **cum Latinis confingere** 1, 11, 8.
- Latine clare praedicare** 2, 4, 10. **loqui** 3, 2, 3.
- Latus pabularum** 1, 1, 7.
- Latitudo ampla** 2, 3, 17. **ingens** 1, 5, 19.
- Latrantes canes** 1, 5, 25.
- ex Latrone dux** 2, 5, 7.
- Latus alterum** 1, 4, 7. **castrorum** 2, 5, 37. **dextrum** 2, 3, 22. **sinistrum** 2, 3, 1, 2 & 22. **utrumque** 1, 4, 2. 2, 3, 17. **viae** 2, 12, 4. **ad latus confuere** 3, 9, 6. **latere alio circumfudit ea** 1, 2, 7. **a solo tentari** 3, 9, 6. **duca brachia** 3, 17, 5. **ex alio Clodium terruit** 1, 5, 21. **latera angustiarum** 2, 5, 24. **euntium praetexuit captivis** 1, 4, 1. **inferiora** 2, 3, 2. **superiora** 1, 5, 15. **vallis** 4, 5, 10. **viae praedictae** 1, 5, 24. **utraque** 2, 5, 32. **per utraque explicatus** 1, 6, 1.
- Laureati fasces** 4, 5, 1.
- Lauron oppidum** 2, 5, 31.
- Laxius accipere hospitium** 4, 1, 10.
- Lazare agmen** 2, 12, 2. **Lakati manipuli** 2, 6, 2. **ordines** 1, 5, 16. 2, 6, 6.
- Laelius** 1, 2, 1. 2, 3, 16. **C. legatus** 1, 1, 3. **D. 2, 5, 31. Laelios, non Aelios periisse credunt** 4, 5, 14.
- Laeum aliquem dimittere** 4, 7, 36.
- Laevinus (Valerius)** 2, 4, 9. 4, 7, 7.
- Legatus, C. Laelius** 1, 1, 3. **C. Caecaris, T. Labienus** 2, 5, 20. **Epirotarum Cineas** 4, 3, 2. **Sertorii, Hirrullejus** 1, 5, 8. **legatum ad Consulem mittere** 3, 3, 1. **cum ignominia dimittere** 4, 1, 37. **legati Aetolorum** 1, 4, 6. **Illegatum** 4, 7, 31. **Lacedaemone missi** 1, 1, 10. **Romanorum** 1, 8, 6 & 7. **Syphacis** 2, 7, 4. **Titurius Sabinus & Cotta** 3, 17, 6. **legatorum adventus** 3, 15, 6. **reditus** 1, 4, 6. **species** 1, 2, 4. **legatis praecipit** 1, 1, 9. **respondere benigne** 3, 11, 1. **legatos dimittere** 2, 7, 4. 3, 11, 1. **mittere** 1, 11, 4. 3, 7, 3. **missos corrumpere** 1, 8, 8. **relinquere** 1, 1, 9.
- Legatio perpetrata** 3, 13, 1. **legationem minuire** 1, 2, 1.
- Legere cochleas** 3, 9, 3. **libros prol.** 1. **oram maris** 1, 4, 7. **legu-**

INDEX II.

- gentem confundere acervo rerum prol. 1.
 Lecti duo 4, 3, 7. lectissima manus 3, 16, 3. lectissimos retinere 1, 6, 3.
 Lectio multa 4. prol.
 Lectorum huc usque perducere 3. prol.
 Legio cum legato suo elisa est 2, 5, 31. decima 1, 11, 3. 4, 5, 11. fortissima prima it 1, 6, 1. hostem adgressa ex insidiis 1, 6.
 2. seditiosa inermis 4, 1, 43. tota infrequens refertur 4, 1, 46. legionis acies *ibid* preces 4, 1, 43. robur 2, 3, 16. signa submittere 4, 1, 43. legionem dimittere 4, 1, 32. emitte in praesidium 2, 5, 31. infestare a tergo *ibid*. in occulto collocare 1, 6, 2. totam exaudorare 4, 5, 2. corruptam ad proditionem simulat 1, 17, 2. in legione esse 4, 1, 32. militem facere 4, 1, 12. legiones cedentes exercitui 2, 8, 12. civium Romanorum 1, 9, 2. duae 3, 17, 6. firmissimae 2, 3, 22. missae 1, 2, 7. seditionem movent 1, 9, 4. superveniunt 1, 1, 6. turissime pervenerunt 1, 8, 5. legionum signa 2, 8, 8. supplementum 4, 1, 43. in adventum trahere bellum 1, 8, 5. legiones expectare *ibid*. habere in Cappadocia 1, 1, 6. in acie prima locare 2, 3, 21. in fronte disponere 2, 3, 22. quatuor educere armatas 4, 1, 43.
 Legionarios in cornibus collocare 2, 3, 4.
 Lembus unus 2, 7, 14.
 Lentius procedit media acies 2, 3, 6.
 Lentulus 4, 5, 5.
 Leonidas Lacedaemonius 4, 5, 13.
 Leptines Syracusanus 2, 5, 11.
 Levatae proriae 1, 5, 6.
 Levis armatura 2, 3, 4, 6, 10, 17 & 20. 2, 5, 3, 26, 31 & 33. 4, 1, 18. leve periculum & detrimentum 3, 17, 4. proelium 2, 5, 12. leves Hispani 2, 6, 31. materiae 1, 5, 27. levia proelia 2, 1, 4. levissima opera 2, 7, 7. levius animadvertere 4, 1, 16.
 Leucadia commensibus abundans 3, 4, 5.
 Leutychidas, dux Lacedaemoniorum 1, 11, 7.
 Lex non pugnandi 2, 1, 16. lege nulla impediri 4, 1, 11. sub leges redigere 4, 7, 18.
 Liberi & conjuges 1, 3, 6. 4, 5, 22. Faliscorum 4, 4, 1. in servitutem abducti 1, 11, 6. liberos conjugumque tolerare agello 4, 3, 3.
 Libera recedendi occasio 3, 11, 2. liberum arbitrium 2, 3, 9. vadium 1, 4, 9.
 Libere transgredi flumen 1, 5, 1. liberius scrutari 1, 2, 1.
 Liberalissimae epulae 1, 17, 19.
 Liberalitate pensare injuriam 3, 16, 3. liberare Campaniam periculo 1, 9, 1. flumen 1, 5, 3. 4, 7, 28. Italiam 4, 7, 25. Locros obsidione 4, 7, 26. rempublicam 3, 6, 7. luos obsidione 3, 17, 4.
 Libera: detracta 2, 11, 3. libertatis ejus esse 1, 11, 4. libertatem dare fortibus 4, 7, 24.
 Libri priores 3. prol. librorum trium promissum 4. prol.
 Liburni 2, 5, 43.
 Licendo ad id pretium agrum perducere 3, 18, 2.
 Licet id per hostem 3, 3, 6. ipsi sbire incolumi 3, 17, 3.
 Licentiora convivia 1, 1, 5.
 Licentia otii 4, 1, 15. licentiae militum succumbere 4, 5, 1.
 Licinius M. Crassus 1, 11, 3. 3, 4, 7. P. Procos 2, 5, 28.
 per Licetorem scindere vestimenta 4, 1, 28.
 Lignorum copia 4, 7, 8. ligna admove re vallo 4, 7, 8. furari 4, 7, 8. humida incendere 3, 10, 5. lignis defici 2, 5, 13. sarmentisque se onerare 3, 17, 7.
 Lignatum procedere 2, 1, 6.
 Lignationis angustiae 2, 5, 13. in lignationem exire 1, 5, 3.
 Ligor dux 3, 9, 3. Ligures 1, 5, 16. 2, 3, 16. 4, 1, 46. nostris obiecturi errorem 1, 5, 26. universi 3, 17, 2. Ligurum fides 1, 2, 3.

I N D E X II.

1, 2, 6. oppidum, Luna 3, 2, 1.
 Liguria 1, 5, 16.
 Lilybaeum 3, 10, 9.
 Limitem agere 1, 5, 10. limites
 acti 1, 3, 10.
 Limo inhacere 2, 5, 6. inmerfi
 2, 5, 7.
 Lingonum civitas opulentissima
 4, 3, 14.
 Lingua Hetrusca 1, 2, 2. Latina
 2, 4, 10. utraque tradita mo-
 numenta prol. 1.
 Lipararum obsidio 4, 1, 31.
 Litana silva 1, 6, 4.
 Litterae interiores, praesignatae
 1, 2, 6. plumbo scriptae 3, 13,
 7. religatae ad brachium *ibid.*
 resignatae 1, 2, 6. signific-
 cant 1, 11, 14. litterarum pars
 1, 2, 6. litteras dimittere circa
 municipia 4, 7, 38. insulas ha-
 bere 3, 13, 6. membranis man-
 dare 3, 13, 3. mittere 1, 2, 6.
 sibi supervenisse finxit 3, 11, 1.
 Litus hostile 4, 1, 33. proximum
 3, 16, 5. litori adposita civitas
 3, 10, 8. litora sicca 2, 13, 11.
 Livius auctor 2, 5, 31. tradit 2, 5,
 34. dux 3, 3, 6. Salinator 1, 1,
 9, 2, 3, 8. M. 4, 7, 15. Livii &
 Neronis exercitus 1, 2, 9. Livio
 obferre apros 3, 3, 6.
 Lixae agafonesque armati 2, 4, 6.
 lixarum numerus 4, 1, 1. lixas
 fervosque dimittere ad munera
 2, 1, 6.
 Locri obsidentur a Crispino 4, 7,
 26. Locros liberare obsidione
ibid.
 Locus alter 1, 4, 4. amplior 1, 5,
 2. aratus 3, 15, 3. artus 2, 2,
 14. confragosus 2, 5, 35. con-
 sultationi praebetur 3, 2, 6. de-
 pressus 1, 5, 24. editus 2, 5, 15.
 eruptioni aptus 1, 5, 27. hic
 non alienus est 1, 7, 7. humi-
 lis 3, 7, 3. iniquus 1, 1, 11.
 1, 5, 12, 13 & 14. 4, 5, 8. in-
 fidiarum 2, 5, 37. obportunus
 3, 17, 4. patefactus 2, 3, 14.
 praeparatus 3, 15, 3. propin-
 quus 3, 13, 8. superior 2, 5, 17.
 voraginosus & praecaltus 2, 5,
 7. loci commutatio 2, 2, 11.
 iniquitates 2, 4, 4. natura 2, 2,
 6. 2, 5, 5. obportunitas 1, 4,

13. possessio 3, 2, 4. locum ca-
 stris capere 2, 7, 12. dare ali-
 cui ad fugam 2, 6, 9. deligere
 1, 5, 3. 2, 2, 2. eundem occu-
 pare 1, 4, 5. idoneum capere
 4, 6, 1. recuperare 4, 1, 23. lo-
 co cedere 4, 1, 34 & 35. fugi-
 tivis 4, 1, 26. hostibus 4, 1, 13.
 confidere 4, 6, 3. consistere 4,
 1, 8. eodem hibernare 1, 9, 1.
 loca campestria 2, 12, 4. con-
 fragosa 2, 3, 3 & 20. 2, 5, 19.
 difficillima 1, 5, 1. diversa 1,
 4, 9. 1, 5, 26. ignota 2, 5, 6.
 hosti infesta 1, 4, 1. iniqua 2,
 5, 10 & 36. 2, 7, 3. 4, 2, 8. 4,
 5, 9. infesta 2, 5, 32. munio-
 ne tuta 3, 4, 6. silvestria 2, 3,
 3. superiora 2, 5, 2. vadosa 2,
 5, 43. vallo comprehendere 2,
 11, 7. locorum conditio 1, 6,
 3. 2, 6, 6. fructus 2, 11, 7. gra-
 tia 1, 1, 5. ignari 2, 5, 7. ini-
 quitas 1, 5, 18, 24 & 28. 2, 13,
 4. iniquitate vinci 1, 10, 3. na-
 tura 2, 5, 31. obportunitas 1,
 4, 2. locis montuosis aptius 1,
 8, 12. pluribus communire ca-
 stris 1, 8, 11. quibusdam di-
 spolitus cibus 3, 13, 8.
 Locare equestratum in cornu 2, 3,
 22. legiones in prima acie 2,
 3, 21. quadrigas in fronte 2, 3,
 17. locatae in conspectu capti-
 varum habitu matronae 4, 7,
 44. in media acie cohortes 2,
 3, 5.
 Longus coronae ambitus 1, 5, 23.
 us 2, 1, 9. belli 3, 2, 3. lon-
 gum agmen 1, 6, 3. est singu-
 la persequi prol. 1. iter 1, 5, 8.
 proelium 1, 5, 15. 4, 5, 10. tem-
 pus 1, 2, 4. longa obsidione
 augi 3, 15, 6. longo spatio di-
 stare 3, 8, 2. longe major exer-
 citus 2, 5, 9. minor 2, 3, 12.
 longior ordo 4, 6, 4. longius
 avocari ad persequendum 3, 9,
 4. cedendo protrahere 3, 10, 5.
 sita regio 2, 5, 31. longissime
 remota pars 3, 2, 10.
 ex Longinquo 2, 1, 7. 2, 13, 11.
 uti sagittis 2, 2, 5.
 Loqui Latine 3, 2, 3.
 Loris & clavibus adjutus 3, 9, 3.
 Lucani 1, 4, 1. 2, 3, 12 & 21. in
 Lu-

I N D E X H.

Lucanos exercitum ducere 1, 6, 1.
 Luceria 4, 1, 29.
 Luctari cum equi cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Lucullus L. 2, 1, 14. 2, 2, 4. 2, 5, 30. 2, 7, 8. 3, 10, 7. 3, 13, 6.
 Lucus erat extra muros 3, 2, 5.
 sacer Diti patri 1, 11, 10. lucum noctu incendere 3, 2, 5.
 Ludi magister 4, 4, 1. Ludi gymnici 2, 11, 1.
 Ludite milites 1, 12, 1. per Ludibrium 1, 5, 16.
 Ludificatione concitari 2, 5, 4.
 Lugere aliquem fas est 4, 1, 38.
 Luctu adfigi 2, 9, 2.
 Lumen hoc Numina ostendunt 1, 12, 6. observare 3, 12, 1. ostendere ex arce 3, 12, 1. lumina adtolle *ibid.* cessantia 2, 1, 16.
 Luna, oppidum Ligurum 3, 2, 1. adversa 2, 1, 12. cava 1, 5, 1. decrescens 2, 1, 16. lunae defectus 1, 12, 8.
 Lunata acies 2, 3, 4.
 Lupum ostendere pugnantibus 1, 10, 4.
 Lusitani 3, 5, 2. Lusitanorum dux, Viriathus 2, 13, 4.
 per Lusitaniam ducere cervam 1, 11, 13.
 Lutatius Q. Catulus 1, 5, 3.
 Lux prima 2, 5, 21 & 24. 2, 13, 7. 3, 6, 33. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4, 7, 22. lucis cibique avidae columbae 3, 13, 8. exortus 2, 12, 1.
 Lydia 4, 7, 30. Lydiam inrumpe-
 re 1, 8, 12.
 Lyfander Lacedaemonius 1, 5, 7. 2, 1, 18. 4, 1, 9.
 Lyfimachus 1, 5, 11. rex Macedonum 3, 3, 7.

M.

Macedo Alexander 4, 3, 10. Macedones collocati in secunda acie 2, 3, 16. equites 2, 7, 8. exarmati genere telorum 2, 3, 20. transfugientes 2, 7, 8. Macedonum arcana 1, 4, 13. fortissimi 3, 3, 7. instructura 3, 3, 17.
 Macedonia 4, 2, 1. 4, 6, 3.
 Macedonicus habitus 3, 2, 11. Q.

Metellus 4, 1, 23. Macedonia phalanx 2, 3, 17.
 Machinamenta & opera deposita 3, prol.
 Madentes nervi 4, 7, 30.
 Madefacta coria 4, 5, 18.
 Magnetum oppida duo 3, 8, 2.
 Magnus consensus 3, 9, 5. cursus 2, 7, 8. exercitus 2, 4, 8, modus vini 2, 5, 12. strepitus 3, 9, 10. tumultus 2, 4, 1. magas copiarum fiducia 4, 7, 7. manus equitum 4, 7, 32. pars barbarorum 2, 2, 13. reliquiarum 4, 7, 39. summa 4, 7, 35. vis avium 1, 2, 8. tritici 3, 15, 5. magno praemio sollicitatus 3, 6, 4. magna itinera 1, 4, 6. major circuitus 1, 1, 11. 1, 5, 13. exercitus 2, 5, 19. longe nostrum 2, 5, 9. Armenia 2, 1, 14. 2, 2, 4. constantia 4, 5, 6. molitio 1, 1, 8. multo hostium manus 1, 10, 3. majus praesidium 1, 4, 9. majorem in modum vexare 2, 5, 13. majora castra 2, 5, 34. maximus Deorum Jupiter 1, 12, 12. maxima pars 1, 2, 1. paupertas 4, 3, 5. maximum frigus 2, 3, 23. maxime aptus eruptioni locus 1, 5, 27. inbelles Suevetani 3, 10, 1. inpar equitatu 2, 12, 2. fieri ea cepiebat 1, 1, 6. notabiliter 4, 1, 1.
 Magnifice haec sunt prol. 1.
 Magnificencia multiplex 2, 11, 5.
 Magnitudo animi 1, 8, 2. 1, 12, 1. ingens 2, 5, 4. telorum 2, 5, 4.
 Magister equitum Cossus Com. 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 3, 39. Minucius 2, 5, 22. ludi 4, 4, 1. magistrum virgis agendum tradere pueris 4, 4, 1.
 Magistratus Hennaenium 4, 7, 22. in magistratu se pro Rep. devovere 4, 5, 15. magistratus feliciores 4, 5, 6.
 Mago, dux Carthaginiensium 2, 5, 23. 3, 6, 5. 4, 7, 26.
 Maharbal 2, 5, 12.
 Malos exaequantur altitudinem jugi subrexit 3, 8, 3. naviam erigere 2, 5, 46.
 Mandatum ei fuerat bellum 1, 1, 9. mandatae membranis litterae 3, 13, 3.

Ma-

I N D E X II.

Mandragoræ venenum 2, 5, 12.
mandragorâ permiscere magnum vini modum 2, 5, 12.
Mandro Archipirata 3, 3, 7.
Manc ostendere vestigia 1, 11, 9.
procedere in aciem 2, 1, 1. **proflare** auras 2, 2, 7.
Manere in Italia 1, 3, 8. in litore hostili 4, 1, 33. **manet** eos supplicium 4, 1, 17. **exitus** pugnam 1, 10, 2. **manens** ibi multitudo 2, 12, 4. **praetorium** in castris 2, 5, 34. **manentibus** est spes salutis 4, 7, 21. **mansuris** necessaria sunt 1, 5, 3.
Manifesta deficiendi voluntas 4, 7, 22. **manifestissima** clades 2, 7, 3.
Manipuli inter se distantes 2, 3, 16. **laxati** 2, 6, 2.
Manlius A. Cos. 1, 9, 1. **Cn.** 1, 11, 1. 2, 6, 7. 2, 7, 11. **filius** 4, 1, 41. **Imperiosus** 4, 1, 40.
Mantinia 3, 11, 5.
Mantinienses *ibid.*
ex Manubis nihil convertere in suum 4, 3, 15.
Manus Aegyptiorum 2, 3, 13. **agros** vicique per diversa incendit 1, 8, 4. **cetera** 1, 4, 4. **circumducta** per avias regiones 2, 5, 17. **collocata** in insidiis 2, 5, 10. **exigua** 2, 1, 4. 2, 7, 2. **firmissima** militum 2, 5, 42. **hostium** 1, 5, 8. **multo** major 1, 10, 3. **ingens** captivorum 2, 9, 6. **lectissima** 1, 16, 3. **magna** equitum Romanorum 4, 7, 32. **media** 1, 5, 14. 4, 5, 9. **parva** equitum **peditumque** 2, 4, 6. **validissima** 1, 4, 5. **manum** extis subponere 1, 11, 14. **magnum** elidere 1, 6, 4. **mittere** adversus Sabinos 1, 8, 4. **obprimere** 1, 4, 9. **submittere** 3, 6, 1. **manu** adreptus **signifer** 2, 8, 5. **sua** interficere aliquem 4, 7, 39. **manus** amputatae 3, 16, 4. **ferreae** 2, 3, 24. **praecifae** 3, 15, 4. **refrictae** 3, 3, 7. **post terga** 4, 4, 1. **in manus** Gallorum incidere 4, 5, 4.
Mapalia velut **constituere** castra per corpora cohortium 4, 1, 14.
Marathon 4, 7, 43.
Marcellus 2, 2, 6. 2, 4, 6. **M.** 2,

4, 8. 3, 3, 2. **Cos.** 4, 1, 44. **collega** 4, 7, 38. **Cl.** 3, 16, 1. 4, 5, 4. **caecus** 4, 7, 26. **Marcelli annulus** 4, 7, 38.
Marcenses **vigilia** 2, 2, 14.
Marcus L. eques Romanus 2, 6, 2. 2, 10, 2. **Q. Rufus** **legatus** 2, 4, 7.
Mare alterum 1, 4, 7. **altum** 2, 5, 43. **influxit** 1, 5, 7. **maris angustiae** 1, 4, 13. **ora** 1, 4, 7. **mari** adjacet **pars murorum** 3, 9, 5. **mari** terraque **obsidere** **Lilybaeum** 3, 10, 9. **victor exercitus** 2, 2, 11. 2 **mari** **adplicare** **naves** 3, 9, 8.
Marina **belua** 3, 13, 6.
Maritimus aëstus 3, 9, 1. **maritima** **urbs** **quaedam** 3, 9, 8.
Marius C. Cos. 1, 2, 6. 2, 2, 8. 2, 4, 6 & 10. 2, 7, 12. 2, 9, 1. 3, 9, 3. 4, 1, 7. 4, 2, 2. 4, 7, 5. **sagum** **habuit** 1, 11, 12.
Mariani Muli 4, 1, 7.
Marte **aequo** **certare** 2, 5, 5. **concurrere** 2, 4, 1. **pugnare** 2, 3, 13.
Masiniſſa 2, 3, 16. 3, 6, 1. 4, 3, 11.
Massilienses & Rhodii 1, 7, 4.
Mater **pepetit** **me** **Imperatorem** 4, 7, 4.
Materia **artium** 3. **prol.** **materiae** **genus** 1, 5, 2. **materia** **estructum** **vallum** 1, 5, 8. **leves** **adgestae** 1, 5, 27. **materiarum** **copia** 1, 7, 2. **materiis** **oneratum** **vallum** 1, 5, 1. **rates** **conteruntur** 1, 7, 2.
Matriſſamilias **hospitio** **uti** 4, 1, 10.
Matronae **quaedam** **habitu** **captivarum** 4, 7, 44.
Matura **expugnatio** 3, 15, 4. **matutinus** **vesci** 2, 1, 5.
Maturare **sagum** 2, 6, 8. **iter** 1, 6, 3. **promissam** **victoriam** 1, 11, 11. **transitum** 4, 2, 1.
Mauri 2, 3, 16.
Maximus Q. 4, 7, 36.
Medicus **Pyrrhi** 4, 4, 2. **medicum** **detegere** **regi** *ibid.* **medici** **pleurique** 4, 7, 1.
Medicatum **merum** 2, 5, 12.
Mediocris **ſaturae** **eſſe** 4, 7, 29.
Mediolanum 1, 9, 3.

I N D E X II.

Medius amnis 2, 5, 23. 3, 14, 2.
inter eos 3, 17, 4. inter hostes
campus 2, 5, 22. media acies 2,
3, 4, 5 & 21. Babylon flumine
Euphrate dividitur 3, 7, 4. pars
2, 3, 20. vis 2, 5, 12. medium
coicilium 2, 9, 5. hostem tre-
pidantem cadere 2, 5, 33. in
mediam vallem decurrere 4, 5,
10. in medio erat silva 3, 8, 2.
mediæ Caesaris copiae 3, 14.
1. medios circumvenire 2, 3, 5.
in hostes incurrere 4, 5, 4.
Medos vincere 1, 11, 19.
Megara 4, 1, 8.
Megarenenses decepti facie 4, 7, 44.
Megarentium classem excipere
4, 7, 44.
Megilanes 2, 9, 5.
Melanthus, dux Atheniensium 2,
5, 41.
Melio rem fidioremque Pythiam
habere 4, 7, 37. melius in um-
bra prepuerare 2, 5, 13.
Membranis mandatae litterae 3,
13, 3.
Membratim 3, 5, 1.
Memmius C. Tribunus 4, 1, 1.
Memnon Rhodius rex 2, 5, 18
& 46.
Memor, sibi esse militem 2, 1, 9.
virtutis Romanorum 2, 1, 13.
Memoriae proditum est 4, 2, 1.
4, 5, 20. tradere 2, 6, 10. 4, 1,
16. 4, 3, 13.
Memorabilis victoria 2, 2, 7.
Mens desistendae Reip. 4, 7, 39.
Menses undecim 4, 5, 18. men-
suram aliquot mercedes recipere
3, 16, 3.
Mentionem pacis facere 1, 5,
18.
Mentiri fugam 3, 10, 7. menti-
tus est naves litore adplicuisse
3, 16, 5.
super Merce exposita 3, 2, 10.
Merces constituitur ipsi 4, 4, 2.
repraesentari proditoribus po-
test 1, 11, 2. mercede sollicita-
tus 2, 2, 11. mercedes recipere
3, 16, 3.
Mercenarii Galli 3, 16, 3.
Merere in ordine 4, 1, 11. sub
Rutilio 4, 2, 2. Scauro 4, 1, 13.
cognomen Germanici 2, 11, 7.
sive ea, ut &c. 4, 4, 2. Cum-

gatoris nomen 1, 3, 3. remis-
sionem supplicii 4, 1, 39.
Meridie ante tabernaculum stare
4, 3, 11.
Merum medicatum 2, 5, 12.
myro ac oleo calefieri 1, 4, 7.
somnoque premi 2, 9, 7.
Messana 1, 4, 11. 4, 1, 31.
Messenii 2, 1, 10. Messeniorum
castellum 3, 2, 4.
Metari castra 2, 3, 9.
Metatores Marii 2, 7, 12.
Metatio haec nunc effecta est 4,
1, 14.
Merellus 2, 3, 5. 2, 5, 4. 4, 2, 2.
Q. 1, 8, 3. 3, 7, 3. 4, 1, 2 &
11. 4, 7, 42. Macedonius
4, 1, 23. Pius 1, 1, 12. 2, 1, 2.
2, 13, 3.
Metuere nihil tale 3, 1, 2. me-
tuentis suspicio 3, 17, 7.
Metus dissimulatus 1, 9, 4. 2, 5,
32. injectus hostibus 2, 4, 11.
insidiarum 1, 5, 28. 2, 9, 7. mi-
nor 1, 9, 3. simulatus 2, 5, 3 & 5.
3, 6, 1. metus simulatio 2, 5, 36.
metum simulare 3, 17, 6. me-
tu cogere aliquem ad iurandum
4, 7, 39. exsolutus 4, 7, 24. poe-
nae coire in collem 4, 7, 24.
seditionis animadvertere in a-
liquem 3, 16, 3. viperarum per-
territus 4, 7, 10.
Miles ardentius dimicat 1, 11, 6.
Atheniensis 4, 7, 44. cibo fir-
matus 2, 2, 8. dispositus per
occulta 3, 10, 6. explicatus per
utramque latera 1, 6, 1. fortissi-
mus 3, 16, 1. Graecus 2, 3, 11.
gregalis 3, 9, 3. longo usu da-
ratus 2, 1, 9. nandi & nauticae
artis peritus 3, 13, 6. peritus,
& ad omne momentum re-
spondens 2, 3, 7. redactus 3, 11,
2. robustus 2, 3, 1. viribus in-
firmior 2, 3, 1. undique emis-
sus 3, 17, 6. militi iactura
silva 1, 2, 2. militem comae-
re intra munimenta 3, 17, 7.
cohortium decimare 4, 1, 17.
educere 2, 2, 5. facere in le-
gione 4, 1, 12. paratorem ad
pugnandum habere 1, 11, 11.
quemque decimum susti per-
cutere 4, 1, 34. quietum in sa-
lo tenere 3, 17, 5. milite bar-
baro

I N D E X II.

baro &c rationis indocili uti 1, 11, 13. milites Antiochi 3, 2, 9. armati 1, 5, 9. confusi 1, 12, 7. consummati 4, 3, 12. contristati 1, 12, 5. discincti 4, 1, 43. dispersi 2, 13, 3. dispositi nocte 2, 5, 24. fortissimi 1, 1, 9, 2, 5, 21. fugati turpiter 4, 1, 24. interriti 2, 12, 2. occulsi 2, 5, 1. optimi 4, 1, 2. perterriti metu viperarum 4, 7, 10. pigriores 1, 11, 20. probris hostium coacti 1, 11, 1. redacti ad munus 4, 1, 1. relegati in Siciliam 4, 1, 44. Sertoriani 2, 1, 3. sexcenti 3, 9, 2. sollicitissimi 3, 16, 4. sparsi per Numidas 2, 2, 11. trecenti 1, 2, 5, 1, 5, 15. validissimi 2, 3, 2. velocissimi 3, 9, 3. universi 1, 5, 6. militum disciplina lapsa 4, 1, 2. habitus 2, 1, 6. impetus 2, 2, 2. licentiae succumbere 4, 5, 1. noxa 2, 3, 13. pars iussa subsistere 1, 4, 10. seditionem compescere 1, 9, 1. tribunus 2, 4, 4. P. Decius 4, 5, 9. nobilis, Valerius 4, 1, 30. Tribuni Sempronius Tuditanus, & C. Octavius 4, 5, 7. virtus inrita 2, 3, 24. militibus cortices pro scutis dare 1, 7, 5. dividere praedam 4, 1, 45. milites conclamare vasa iussit 1, 8, 9. constantiores ad pugnam habere 1, 11, 7. educere per ipsam flammam 1, 5, 27. in castris tenere 3, 17, 6. remigisque exercere 3, 2, 2. retinere 2, 1, 6. suos induere armis captivis 4, 7, 45. ad pugnam aptari iussit 1, 8, 5. ad milites procedere 1, 9, 4.

Militare signum 2, 8, 2. militaris rei scientia, prol. 1.

Militare sub Hasdrubale Imperatore 4, 3, 8.

Militiae ordines 4, 1, 8. inhabitatis 4, 6, 4. militiam detractare 4, 1, 25 & 45.

Milichorum dux, Thrasylbulus 3, 9, 7, 3, 15, 6.

Milo 3, 3, 1.

Mille sexcenti equites 4, 2, 6. millia, qui &c. 4, 7, 24. circiter quatuor 3, 16, 3. octo

militum 2, 5, 21. decem Bajorum 1, 2, 7. militum 1, 1, 9. passuum 1, 3, 10, 3, 11, 5. quatuor 4, 2, 6. tradita custodiae 4, 1, 38. quatuordecim armorum 4, 2, 5. quadraginta hominum 4, 2, 4. utrimque fuisse constat 2, 3, 21. quinque desiderata sunt 2, 3, 21. millium passuum spatium 2, 1, 41. trajectus 3, 13, 6. millibus paucis passuum distare 2, 10, 2.

Miltiades 4, 7, 43.

Minari montem alieni 4, 7, 39. transitum 1, 4, 9. minatus bellum 1, 1, 1.

Minax vultus 1, 9, 4.

Minardus Lacedaemoniorum dux 2, 5, 44.

Minervae sacrum celebrare 3, 2, 8. sacros dies celebrare 4, 7, 13.

Minor longe exercitus 2, 3, 12. metus 1, 9, 3. quinquaginta annos natus 4, 1, 10. minores gladii stridi 2, 5, 27. minora castra 4, 5, 7. minus agiler 2, 5, 47. constanter 1, 11, 21. frequens oppidi pars 3, 9, 2. minime timeri 4, 7, 13.

Ministerium ac servitus 1, 1, 3. ministeria nautica 4, 7, 10.

Minucius Q. Coa. 1, 5, 16. magister equitum 2, 5, 22. Rufus Imperator 2, 4, 3.

Misere vires exercitu diducto 4, 7, 31.

Mirari victoriam 2, 3, 23.

Mire adversantia hosti incommoda 2, 2, 7.

Miscere velocissimos peditum 2, 3, 22. vera falsis 2, 7, 13. mixti fugitivi 2, 3, 17. mixtos eis, qui extra delictum erant, venire iussit 1, 9, 3.

Miseratione suorum compellere ad deditionem 4, 5, 27.

Mithridates 1, 1, 7, 2, 1, 14, 2, 2, 4, 5, 9, 30. & 33. 4, 5, 21. fugiens 2, 1, 12. Mithridatis praefectus, Archelaus 1, 5, 18. 1, 11, 20. Mithridatem desertum superare 2, 2, 2. a Mithridate obsessi Cyaiceni 3, 13, 6.

Mithridaticus exercitus 2, 8, 12.

Mittere aliquos ex principibus 1, 1, 1.

I N D E X II.

1, 10. captivum Crotona 3, 6, 4.
caput intra munimenta 2, 9, 5.
centuriones paucos 3, 9, 3. clas-
sem 1, 3, 9. dispensatorem fide-
lissimum 3, 16, 3. jumenta
onusta fœcis 3, 2, 3. legatum
ad Consulcm 3, 3, 1. legatos
ad Hasdrubalem 3, 17, 3. Car-
thaginem de conditionibus pacis
1, 17, 4. legationem ad Sy-
phacem 1, 2, 1. manum medi-
cam 1, 5, 14. 4, 5, 9. adversus
Sabino 1, 8, 4. milites apud
Arpos 3, 9, 2. in hostem 2, 5,
37. perfugam 3, 6, 5. 3, 17, 7.
quemdam pro transfuga subor-
natum 3, 13, 2. quosdam ex
militibus in hostium castra 2, 5,
18. Sextum Tarquinium ad hos-
tes 3, 3, 3. signum militum in
hostes 2, 8, 2. replem in hos-
tem 2, 8, 1. supplementum
exercitus 3, 18, 1. transfugam
in castra 2, 9, 7. misit ad Xer-
xem, qui indicaret 2, 2, 14. eis
litteras 1, 2, 6. miserunt; qui
morarentur Romae 1, 2, 4. mit-
ti praedatum 3, 16, 3. sub ju-
gum 4, 1, 19. milia auxilio
Sutrinis 2, 5, 2. xerx ad eum a
filio nautius 1, 7, 4. sanguis in
principiis 4, 1, 16. missi Læ-
daemone legati 1, 1, 10. nocte
petaveram parvum 2, 12, 3. sunt
ad Antiochum regem 1, 9, 7.
missae legiones 1, 2, 7. prae-
ter portum naves 1, 4, 14. mis-
sa principia 2, 3, 30. missos
eos, velut contraria pignora,
retinuerunt 1, 8, 6. ad se lega-
tos corrumpere 1, 8, 8.
Missionem postulare 1, 9, 4. mis-
sione honesta aliquem exau-
derare 4, 6, 4.
Modus agri 4, 3, 12. vini 2, 5, 12.
in modum defunctorum strati
jacent *ibid.*
Modestum aut iustum nihil ex-
spectare 1, 17, 4. modestiora
consilia 4, 9, 3.
Medicus pons 3, 19, 6. modica
manus 3, 5, 14. 4, 5, 9. modici-
cae amplitudinis signum 1, 11,
11. modica intervalla 1, 5, 22.
Moenia adgredi 3, 10, 7. implere
armatis 4, 7, 43. occupata 3, 2,

1. tutari 1, 4, 3. moenium par-
diversa 3, 9, 6. moenibus ad-
fidere 3, 18, 1. ad moenia mi-
los subiecit 3, 8, 3. moenibus
propinquo loco emittere co-
lumbas 3, 13, 8. se continere
3, 11, 3.
Molas & funes ferre 4, 1, 6.
Moles ingens 1, 5, 5.
Moliri fugam 1, 3, 7. 2, 4, 1.
instrumenta 1, 1, 6.
Molitio major 1, 1, 8.
Molossorum haec erant 2, 5, 19.
rex, Arybas *ibid.*
Mentione consecutus 4, 7, 12.
Moenimenta omnia percurrere
prol. 1.
Mons arduus 3, 15, 5. aspernans
1, 5, 25. praeruptus 3, 8, 3. pro-
ximus 1, 5, 3. saxens 3, 9, 3.
montis radix 2, 5, 24 & 34.
saxa 3, 9, 3. monti admove-
re aliquem 3, 8, 3. montes abra-
pti 1, 5, 8. abscisi 1, 4, 7. in
conspectu erant 4, 7, 26. pro-
ximi 2, 4, 5. montium iuga 2,
4, 3. montes collustrare disci-
pulatione 1, 5, 28. occupare 2, 5,
18. petere effuso cursu *ibid.* in
montes comportare omnia vi-
ctui necessaria 3, 5, 1. monti-
bus adjunctis 2, 3, 9.
Montuosis locis aptius 1, 8, 12.
Monstrata a Diis credantur 1, 11,
13.
Monychia 1, 5, 7.
Mora obsequialis 1, 3, 4. mora
fatigare hostem 2, 1, 8. morae
decedendi *ibid.*
Morari circa gratulationem 4, 7,
43. rapiditate 1, 6, 2. Romae
1, 2, 4. ulla praelocatione 3.
prol. moratus aliquandiu 1, 4, 7.
Morbus simulatus 1, 1, 10.
Mori fame 4, 5, 23. pro patria
4, 5, 10. morientur inulti 2,
6, 2. morituum se adimunt
4, 5, 1.
Mors Alexandri audita 2, 11, 4.
alterius audita 4, 3, 3. dubia 4,
14, 17. ducta 2, 4, 9. multorum
1, 1, 10. mortis cupiens 4, 7,
5. mortem adipisci 4, 5, 19.
consciscere sibi 4, 1, 19. mine-
ri alicui 4, 7, 29. pati fortiter
4, 5, 22.

Mos

INDEX II.

- Mos** equestris pugnae 2, 3, 22.
Græcorum 3, 2, 6. obambulan-
 di 3, 2, 1. pristinus 2, 1, 4.
 more exercitationis adsecutus
 1, 4, 9. infusae dependens 1, 12,
 5. spectantium stare 2, 3, 1. suo
 1, 3, 10. mores Alexandrini 1,
 1, 5. moribus senem Imperato-
 rem esse oportet 4, 7, 3.
Movere bellum in Gallia 4, 3,
 14. castra 1, 1, 13. 1, 8, 9, 4,
 7, 42. copias ad Sirtium 1, 8, 3.
 discordiam 1, 8, 1. exercitum
 2, 5, 21, 2, 13, 7. Fulvium se-
 natu 4, 1, 32. tumultum 1, 9,
 3. movere palvis speciem exer-
 citus 4, 7, 10. movent legiones
 seditionem 13, 9, 4. moveri par-
 tem adversam minus agilliter
 sensit 2, 5, 47.
Motus terrae 1, 12, 3. motu ipso
 adolefcit flamma 1, 5, 28.
Mobilitas Panitæe classis 2, 3, 24,
 Mugitus frequentior 1, 5, 26.
Mulierum tonfarum erines 1, 7, 3.
Mulieribus ornatus 3, 2; 7. mul-
 liebri veste regi 4, 7, 33.
Multa lectio 4. proli. multum ter-
 roris 1, 11, 17. multi Gallorum
 caesi 3, 17, 7. ignes 2, 12, 4.
 multae naves hostium 4, 7, 12.
 urbes 3, 2, 3, 3, 4, 3. multa
 alimenta 2, 5, 29. ipolia 2, 5,
 34. multorum mors 1, 1, 10.
 multos cepere 1, 11, 18. no-
 strorum avellit 2, 4, 10. mul-
 ta audere temere 2, 5, 21. pro-
 hibere 4, 5, 12. malto major
 hostium manus 1, 10, 3. ma-
 gis 1, 11; 13. post 3, 11, 2.
Multipler magnificentia 2, 11,
 5.
Multitudo avium 1, 2, 7. Epito-
 rarum 1, 4, 4. hostium 1, 5, 18.
 2, 3, 19. ibi manens 2, 12, 4.
 inbellis 3, 9, 3. infinita sagit-
 tarum 2, 3, 15. ingens 1, 8, 11.
 2, 4, 3. hostium 2, 2, 10. Per-
 farum 4, 7, 43. innumerabilis
 2, 1, 14. 2, 2, 13. omnis
 cum tumultu decurrens 3,
 9, 10. sagittarum 4, 3, 13.
 superveniens 2, 3, 13. univerſa
 4, 7, 22. Xerxis navium 2, 2,
 14. multitudinis species 2, 4,
 6. multitudinem tenere specie
 consilii 3, 2, 6. multitudine
 superare 2, 3, 6. uti 2, 2, 14.
Muli Mariani 4, 1, 7, mulos agl
 eum fremitu iussit 1, 8, 9. mu-
 lis insidere 2, 4, 1.
Mulliones clam cum malis abire
 iussit 2, 4, 5.
Mummus L. 4, 3, 15.
Munatius interim rex 3, 14, 1.
Munda 2, 8, 13,
Municipia totius Italiae 4, 7, 38.
Munire accessum in castellum 3,
 9, 9. castra 4, 1, 24. muniri par-
 va castra iussit 2, 5, 18. viam
 fugiendi 4, 7, 16. munitus col-
 lis 4, 7, 24. munita egregie ci-
 vitas 3, 2, 6. oppidi pars 3, 9,
 2. urbs 3, 6, 3. munitione na-
 tura jugum 1, 2, 8. munite
 sunt Athenae 1, 1, 10. munita
 castra Fulvii 2, 5, 21.
Munimenta destituta propugna-
 toribus 2, 5, 26. hostium 2, 9,
 5. munimentorum angustiae 3,
 17, 5. pars 1, 2, 1. munimen-
 ta conscendere 3, 3, 2. diruere
 1, 1, 1. intra munimenta con-
 tinere militem 3, 17, 7. depo-
 nere rerum pretiosissima 1, 11, 5.
Munio Athenarum 1, 1, 10. du-
 plex 3, 17, 4. munitione tuta
 loca 3, 4, 6. munitiones oppi-
 di 1, 3, 4. reliquae nudatae de-
 fenſore 3, 9, 10.
Munus nuptiale 2, 11, 5. ad mu-
 nus redigi 4, 1, 1. munere va-
 care 4, 1, 44. in munera neces-
 ſaria dari reservare laborem 4,
 6, 2. muneribus fungi 4, 1,
 31.
Murum occupare 3, 2, 2. muri
 urbis 3, 9, 1. murorum fiducia
 1, 1, 1. pars 3, 2, 10. 3, 9, 5.
 propugnatio 3, 9, 6. muris sac-
 cedere 3, 17, 1. muros adgre-
 di 3, 8, 3. circumiri copiis in-
 ſtruit 3, 2, 1. dejicere 1, 1,
 10. subire 3, 9, 8. ſuſcitare 1,
 1, 10. tranſcendere 3, 9, 6.
Mus venit centum denariis 4, 5,
 20. muris venditor *ibid.*
Mutare consilium 2, 7, 9. statum
 beſti 1, 3, 10.
Mutilus 1, 5, 17.
Mutinae obſideri ab Antonio 3,
 13, 7. a Mutina profugus 1, 7, 5.
 Muti-

I N D E X II.

Mutineſes obſeſſi ab Antonio 3, 14, 3.
Myrina 4, 5, 16.
Myronides Athenienſis 2, 4, 11.
4, 7, 21.

N.

Naeſius Q. Centurio 4, 7, 29.
Nandi & nauticae artis peritus 3, 13, 6.
Nasſi in Perſis 4, 6, 3. **natus homineſte** 4, 6, 4. in Macedonia 4, 6, 3. minor quinquaginta annos 4, 1, 10.
Nationes Cyrenſes 1, 1, 6. **nationes inſanae** 1, 1, 8.
Natura fluminum 2, 2, 7. **loci** 2, 2, 6, 2, 5, 5. **locorum** 2, 5, 31. **perquam ſimilis proli** 1. **sermum** 1, 12, 9. **Romanarum coheritium** 1, 10, 1. **virium** 4, 7, 6. **natura munitum jugum** 1, 8, 8.
Naturalis adſtendi conſuetudo 4, 7, 34.
Nafica P. A. 4, 7, 15.
Navis hoſtilis 2, 3, 24. **ingens** 3, 2, 10. **praetoria** 1, 1, 2. **navem egredi** 1, 12, 1. **e nave egredi** 8, 2, 10. **naves a latere iunctae aut puppe religatae** 1, 4, 12. **barbarorum** 4, 7, 45. **binae** 3, 9, 8. **Chiorum tranſitum tenentes** 1, 4, 13. **circumſtae** 1, 4, 11. 4, 7, 43. **ducentae** 2, 5, 46. **graves** 2, 3, 24. **haerent in ſiccis littoribus** 2, 13, 11. **multae hoſtium** 4, 7, 12. **onerariae** 4, 7, 14. **oneratae praeda** 3, 3, 7. **onuſtae milite** 2, 5, 42. **paucis ſequeſtres** 1, 4, 13. **paratae in occulto** 4, 7, 19. **paucae hoſtium** 3, 16, 5. **plures** 2, 5, 44. **praeter portum miſſae** 1, 4, 14. **Punicae decem** 1, 4, 12. **ſociae** 2, 7, 14. **ſubſequentes ibid.** **Thebanae** 3, 2, 10. **turritae** 3, 9, 8. **veluti victrices** 1, 4, 12. 2, 13, 9. **universae** 2, 1, 18. **navium aut pontis faciendi copia** 1, 5, 4. **aut materiarum copia** 1, 7, 2. **ſiducia** 1, 11, 21. **numerus** 2, 5, 46. **uſu deſicientur** 1, 7, 1. **Xerxis multitudo** 2, 2, 14. **navibus ſuperſtruisse turris** 3, 9, 8. **naves adpel-**

lere 3, 9, 4. **ad portum trajice** 1, 5, 7. **adſcendere** 4, 7, 31. **diſficare in hibernis** 4, 1, 13. **capere** 1, 4, 13. **captivas habere** 1, 4, 12. **conſcendere** 4, 26. **hoſtium elicere ad pulium** 2, 5, 46. **inſeſtati inſuit** 2, 1, 18. **in occulto tenet** 3, 10, 9. **omnes in Theſſiam inmittere** 4, 7, 19. **prima q̄ jubet** 2, 5, 46. **reddere** 1, 6, 13. **navibus hoſtium obrutus** 1, 7. **reliquis Lilybaei portum occupare** 3, 10, 2. **e navibus reſoſiſſima** 3, 10, 8.
Navalis acies 2, 5, 47. **navale bellum** 4, 7, 9. **proclium** 1, 1, 6. 1, 12, 12. 4, 5, 46. 2, 11, 8. **praefidium hoſtium** 1, 4, 14. **navali & pedeftri proelio vinci** 4, 7, 45.
Navigare in Pamphyliam 4, 45. **Syraculae** 1, 4, 4. **navigantem cum conſecuti ſunt navigiis** 1, 5, 5.
Navigia omnia 3, 10, 8. **penn** 1, 5, 5. **reſupina** 1, 5, 5. **capere** 4, 7, 44. **deſiderare** 2, 6, 1. **complexe milite** 4, 7, 44. **habitu ſuperſtantium appoſcere** 4, 7, 45.
Nautica ars 3, 13, 6. **miniſteri** 7, 10.
Nebula adjutus 2, 5, 24. **& in bribus verberari** 2, 1, 13. **nebulae denſiores** 2, 5, 24.
Ne muntios quidem cladiſis reliquere 2, 10, 2.
Necantur tradita cuſtodiae 4, 1, 38. **necata avis** 4, 5, 14.
Necelle fuit Afris 1, 8, 11. **Liguriſſus avocari** 1, 5, 16. **habere decertare** 1, 11, 2. **erumpere per hoſtium praefidia** 2, 13, 8.
Necellitas cogens 4, 1, 22. **decernendi** 2, 1, 12. **decernendi** 1, 1, 8. **revocandi Hannibalem** 1, 1, 8. **ſociorum** 3, 14, 2. **ultima** 2, 6, 2. **necellitas deſerere** 4, 7, 17.
Necellarius non eſt diſſimulus 1, 15. **necellaria non eſt ſibi opera eorum** 2, 11, 4. **quam necellarium & facile id eſt** 1, 1, 1. **necellaria ſunt manſarius** 1, 5, 3. **duci munera** 4, 2, 2. vſa

I N D E X II.

- vasa expeditioni** 4, 1, 1. **necessariorum inopia** 3, 14, 4. **necessaria victui omnia compotare** 3, 5, 1.
Nectorum exercitus 2, 17, 4.
Nefas eis est 2, 1, 17.
Neglecti ordines 2, 5, 19. **tramites** 1, 5, 19.
Negligenter munita castra Fulvii 2, 5, 21. **negligentius custodire captivos** 1, 3, 5.
Negligentia vigilum 3, 12, 1. **resolutus** 1, 5, 17.
Negotium alienum agere 2, 3, 1.
Negotiatorum species 3, 2, 8 & 10.
Nemini ad erumpendum audacia est 4, 5, 7. **hoc volebat commissum** 1, 1, 4. **suspectus ob hoc** 1, 4, 7.
Nequam eris semper tibi 4, 1, 1.
Neque omnino 1, 2, 2. **confligendi, neque abeundi facultas** 2, 1, 5. **virtute, neque artibus bellandi par** 1, 8, 2.
Neronis & Livii exercitus 1, 2, 9.
Nervi madenret 4, 7, 30.
Nicostratus, dux Aetolorum 1, 4, 4.
Nigerrimi erant 1, 11, 18.
Nihil ex rebus suis amittere 4, 3, 14. **ex tauris manibus in suum convertere** 4, 3, 15. **novare** 2, 17, 3. **nuntio respondit** 1, 1, 4. **praesidii secum habet** 2, 7, 14. **rale expectare** 2, 5, 19 & 31. **meruere** 3, 1, 2.
Nihilominus 2, 1, 5. 2, 13, 11.
Nil cavere 4, 7, 45.
Nimia fiducia 2, 12, 2. **securitas** 2, 9, 7.
Nisus per saxa facillior 3, 9, 3.
Nisi loris & clavis in adscensus 3, 9, 3.
Nobilis eques operae clarae 4, 7, 16. **quidam Lacedaemonius** 4, 5, 12. **Tribunus militum, Valerius** 4, 1, 30. **nobile Alexandri factum** 1, 7, 7. **nobiles viatoriae** 3, 3, 2. **nobilissimi auctores** 4, 7, 39.
Noceatibus custodiendis adrendere 1, 9, 3. **nocentes punire ex occasione** 1, 9, 1. **solos evocare** 1, 9, 3.
Nolani reliqui 3, 16, 1.
Nolite milites trepidare 1, 12, 5.
Nomen Cunctatoris 1, 3, 3. **eius varie traditur** 1, 5, 15. **Romanum** 1, 2, 2. **nomini Latini socii** 4, 7, 35. **nomen abollere** 4, 1, 43. **nomine hoc gratias agere** 3, 16, 3. **Periclen voce appellans** 1, 11, 10. **regis nuntiare alicui, ne &c.** 2, 7, 4. **nomina eius varie traduntur** 4, 5, 10.
Non dubie 2, 3, 16. **tantum, sed** 1, 3, 10. 1, 4, 13. 1, 11, 13. 4, 7, 27.
Nonagesimus aetatis annus 4, 2, 11.
Nostris Ligures objecturi errorem 1, 5, 26.
Nota consecrado 2, 5, 16. **noti transitus** 2, 5, 7. **notae militi angustiae** 2, 5, 5. **nota itinera** 1, 5, 5. **vada** 2, 5, 23. **facere civibus consilia** 1, 2, 3.
Notabilis alacritas 3, 8, 2. **continentia** 4, 3, 13. **notabilia excerpere proli.** 1.
Notabiliter maxime 4, 1, 1.
Notare equos frigidiores 1, 2, 9. **notati** 4, 1, 22. **notata ordinatio** 4, 1, 14.
Novae vires 2, 12, 3. **novissimum agmen** 1, 6, 11. 4, 7, 28. **novissimi Italici** 2, 3, 16. **in novissimo collocare equitem** 2, 3, 17.
Novissime 2, 3, 9. 2, 4, 2. 3, 6, 1.
Novitas camelorum 2, 4, 12. **rei** 1, 5, 16. **rerum** 2, 11, 4.
Novare nihil 2, 11, 3.
Nox circumvenit 2, 9, 1. **incipiens** 1, 5, 12. 4, 5, 8. **intempesta** 2, 5, 12 & 25. 2, 10, 2. **obportuna** 2, 1, 13. **obscura** 3, 9, 2. **proxima** 2, 9, 6. 3, 16, 3 & 4. **quaedam** 3, 3, 6. **suspecta** 3, 12, 1. **tota** 2, 2, 14. 2, 5, 25 & 26. **noctis initium** 1, 2, 9. **silentium** 1, 5, 22. **unius spatium** 4, 7, 22. **noctis ac die imbre continuo vexari** 4, 7, 30. **commutatae copiae** 2, 5, 34. **dispositi milites** 2, 5, 24. **facta corruptio** 4, 5, 9. **igne, interdiu fumo significare** 2, 5, 16. **improvvisus accessit** 3, 9, 6. **intra castra reliqua**

I N D E X II.

hisi 1, 5, 24. *professus* 1, 5, 17. *reductus exercitus* 2, 5, 13.
Noctu 1, 4, 5. *boves dimisit* 1, 5, 28. *castra movere* 1, 8, 9. *clam ducere equos* 1, 11, 9. *eruptio facta* 1, 5, 14. *exponere partes copiarum* 3, 9, 4. *improvisus incendit lucum* 3, 2, 5. *procedere* 3, 3, 6. *replere fossam* 1, 5, 20.
Nocturnum dicationi tempus 2, 1, 12. *nocturnae cogitationes* 2, 5, 30.
Noxa militum 2, 3, 15. *sine noxa* 1, 10, 2.
*Noxii minore cum metu compa-
 ruerunt* 1, 9, 3.
*Nubes facere sagittarum multi-
 tudine* 4, 5, 13. *nubium adritus* 1, 12, 10.
Nubilis virgo 2, 11, 5.
Nudus capite pedibusque 3, 9, 3. *nuda humus* 4, 3, 8. *nudi pedes* 4, 1, 26.
Nudare castra 2, 5, 8. *refugia hostium* 1, 3, 10. *nudatae munitiones defensore* 3, 9, 10. *urbes propugnatoribus* 3, 6, 1. *nudatos militibus offendit* 1, 11, 17.
Nullus excipiens 1, 8, 5. *obstans* 1, 4, 3. *obstans* 1, 4, 14. *reflens* 1, 4, 10. *nulla vis* 3, 2, 10. *nullum adiutorium* 1, 2, 6.
Num & pro patria mori nos prohibebit? 4, 5, 12.
Numantia 2, 8, 7. 4, 1, 4, 7, 27.
Numantini 4, 5, 23. *obfessi* 3, 17, 9.
Numerus amplius 2, 3, 17. *arborum & navium* 2, 5, 46. *barbarorum* 2, 2, 13. *exiguus militum* 2, 5, 37. *ingens Atheniensium* 4, 7, 43. *lixarum* 4, 1, 1. *magnus utrimque caesus* 2, 10, 1. *par* 2, 2, 13. *peditum* 2, 3, 17. *volonum* 4, 7, 24. *in numerum gregatium referri* 4, 1, 31. *numero equitum praevalere* 2, 5, 33. *inpar* 1, 5, 23. 2, 4, 3. *par* 1, 8, 11.
Numerata pecunia 1, 11, 2.
Numerosus exercitus 1, 11, 2. *numerosi pali* 2, 3, 17.
Numidae 2, 2, 11. 2, 3, 16. 2, 5, 23, 27 & 28. 3, 6, 1. *auxiliares* 1, 5, 16. *Numidarum equi-*

tatus 2, 5, 40. *fines ingruat* 4, 7, 18. *Numidas subigere* *id.*
Numidia 2, 4, 10. *ferax elephan-
 tis* 4, 7, 18.
Numina offendunt hoc iunus 12, 6.
Numistro 2, 2, 6.
Numquam recubans cibum exi 4, 5, 6.
*Nuquam pagana, ubique sup-
 capeffitur* 2, 4, 7.
*Nuntius ad eum a filio erat mis-
 sus* 1, 1, 4. *renuntiat Tarquinio* *ibid.* *sine responso* *aver-*
sus *ibid.* *nuntio nihil responde*
ibid. *velocius redire* 1, 1, 2.
nuntii cladis 2, 10, 2.
Nuntiare aliquid subitum 2, 5, 30. *hostibus de victoria* 4, 7, 15. *nomine regis alieni, &c.* 2, 7, 4. *Parthis omnia* 1, 1, 6. *suis pugnam imminere* 1, 8, 5. *nuntiatum ei est* 1, 6, 3. *nuntiatam sibi victoriam parum* *vulgavit* 1, 11, 7.
Nuptiae monus 2, 11, 5.
Nutritus illis facultas proi. 1.
Nuces spargere 3, 14, 2.

O.

Ob desperationem fortius dissi-
care 2, 6, 6. *hec adonius* 1, 12, 1. *disponi* 1, 6, 2, 2, 5, 33. *exasperari* 2, 1, 11. *in sa-*
gam dilapsus 3, 8, 3. *nemini suspectus* 1, 4, 7. *id neglecti* *tramites* 1, 5, 19. *securi Roma-*
ni 3, 17, 8.
Obambulandi mos 3, 2, 1.
Obediunt barbari ad omnia 1, 11, 13.
Obferre apros Livio 3, 3, 6. *e-*
quum 4, 5, 1. *pagos alicui* 2, 5, 28. *se certaminis* 2, 5, 46. *du-*
cem alicui 1, 5, 14. 4, 5, 3. *ob-*
lata species duorum in equis
juvenum 1, 11, 8. *specie victo-*
riac 3, 17, 7. *oblatae humani-*
tatis spes 3, 11, 1. *obstat sibi*
a milite in galea aquam effu-
dit 1, 7, 7.
Obfusa est hostibus species mal-
itudinis 2, 4, 3.
Obitus servi 4, 3, 3.
Objicere alicui gladiatores con-
tem-

I N D E X . II:

temtas saturae 4, 7, 5. caki-
garis lanceatas falces 4, 5, 1.
errorem alicui 1, 5, 26. incom-
modum fatigationi 2, 2, 8. in-
gentem pulverem oculis ho-
stium 2, 2, 12. partem Spar-
taco 2, 5, 34. triplices fossas
intra vallum 1, 5, 11. Ratio-
nem 1, 5, 16. vias a latere 2,
2, 6. obijctur facies equitatus
2, 4, 6. obiecta castra ad in-
gressum 1, 5, 4. per medium
ammem 3, 14, 2. amma 2, 3, 20.
Obligare Caesarem 3, 17, 4. fi-
dem popularium sibi 3, 16, 1.
se religione 4, 7, 19.
Obliqua acies 2, 3, 1.
Obmurmurando dicere 4, 6, 2.
Obortus fumus 3, 10, 5.
Obponere aciem suorum militi-
bus 2, 8, 11. equitem 2, 3, 17.
gregem camelorum equitatu
2, 4, 12. militem adfectis in-
edia 2, 5, 29. robur legionis 2,
3, 16. se abeunt 2, 1, 12. ob-
positus erat eis 1, 9. hostium
exercitus 1, 4, 2. obposita co-
hors 4, 1, 29.
Obportunus ventus 4, 7, 14. ob-
portuna nox ad delirandum
2, 1, 13. obportuno & loco &
tempore facere eruptionem 3,
17, 4. obportuna exemplorum
consilia prol. 1.
Obportunitas collium 1, 1, 6. lo-
ci 1, 4, 13. locorum 1, 4, 2, 2, 3, 9.
Obprimere Africam 1, 12, 1. Al-
cibiadem 3, 6, 6. aliquem 1,
5, 15. alterum 1, 1, 9. barba-
ros a tergo 2, 2, 13. Byzantios
incautos 3, 11, 3. custodes an-
gustiarum a tergo 1, 4, 7. Ger-
manos 1, 1, 8. hostes 1, 5, 24.
3, 1, 2. Laedaemonios 2, 5,
42. milites 4, 5, 10. manum 1,
4, 9. oppidanos 3, 3, 5. Seg-
brigenfes securos 3, 11, 4. ob-
preffit hostem adortus a late-
ribus 2, 12, 4. obprimi adven-
tu classis Romanae 2, 7, 14.
obprimendus hostis est prol. 1.
obpressus ab hostibus confodi-
tur 4, 5, 5. obpressum viribus
fudit hostem 2, 1, 8. obpressi
ingressique sunt avidius 2, 5, 16.
qui illis agebant 1, 8, 12.

Obpugnare castellum 4, 9, 3 &
9. castra 2, 12, 3. civitatem 3,
9, 5. Dionysium 1, 8, 11. Cy-
zicum 3, 9, 4. 4, 5, 21. Ephe-
sios 3, 3, 7. in Sicilia loca mu-
nitione tuta 3, 4, 6. Leuca-
diam 3, 4, 5. oppidum 3, 17,
8. oppida Magnetum 3, 8, 2.
urbem Graciam 3, 5, 3. urbes
3. Prol. obpugnari ab AERO-
lis 2, 7, 14. classem, seiscita-
tus 2, 7, 6. obpugnatur Q. Ci-
cero 3, 17, 6.
Obpugnatio civitatis ejusdem 3,
20, 2. oppidorum 1, 3, 5. ob-
pugnationem relinquere 2, 7,
14. obpugnationes urbium 3.
Prol.
per Obseptionem adgressus 2, 5, 36.
Obruere exercitum Antonii 2, 3,
15. obrutus hostium navibus 1,
5, 7.
Obscura nox 3, 9, 2. vallis 2, 5,
37. obscurae latebrae 1, 3, 10.
Obscurare consilium 1, 1, 7. stre-
pitum operis 3, 9, 2.
Obscuritatem praestare 2, 5, 21.
Obssequi conditionibus 4, 7, 17.
Obsquentiores in reliquum ope-
ras edere 1, 9, 4. obsquentif-
simis eis usus est 1, 10, 2.
ad Obssequium redigi 3, 3, 14.
Observare lumen 3, 12, 1.
Obsides a principibus accipere 2,
12, 1. dedissent, quos recipere
studebant 1, 8, 6. repetere
4, 4, 1.
Obsidere Capitolium 3, 15, 1. Ca-
puam 3, 18, 3. Castrum 3, 14, 2.
castellum 3, 2, 4 & 9. civitatem
Agrigentinorum 3, 2, 6. Himeram
3, 10, 3. Crotona oppidum 3, 6, 4.
Decium 1, 5, 14. 4, 5, 9. Fali-
seos 4, 4, 1. hostes 4, 7, 33.
Lacetanos 3, 10, 1. Lilybaeum
terra marique 3, 10, 9. Lunam
3, 2, 1. Phocenses 3, 11, 2. Ti-
gramocertam 2, 9, 5. vadofalo-
ca 2, 5, 42. obsidens Hannibal
4, 5, 20. obsideri 3, 8, 2. a
Crispino 4, 7, 26. ab Han-
nibale 3, 18, 3. Castrum
3, 15, 3. cum tota classe 1, 5,
7. Murinae ab Antonio 3,
13, 7. Praeneste 2, 9, 3. ob-
sidetur Ategua urbs 3, 14, 1, ob-
sessus

I N D E X II.

3. inflectere 1, 5, 13. ingredi
1, 2, 8. maturare 1, 6, 3, se-
qui 1, 11, 16. iustum confice-
re 2, 13, 7. tridui conficere 3,
11, 4. itinere desistere 3, 11, 5.
spartam petere 3, 11, 5. in iti-
nere insidias facere 1, 6, 1. iti-
nere magna 1, 4, 6. nota 1, 5,
5. occultata 1, 1, 9. itinerum
compendia 2, 5, 31. duces 4, 7,
35. per itinera Africae deserta
1, 7, 7.
Isaura oppidum 3, 7, 1.
Id ipsi animi est 4, 5, 7. eo per-
ducere hostes 2, 5, 1. ejusmodi
fallacia 3, 3, 6.
Ita factum est, ut &c. 1, 3, 5.
Itaque sollicitus, ne &c. 1, 1, 6.
Italia 1, 3, 3 & 8. 1, 4, 11. 1, 5,
5. 2, 9, 2. 4, 1, 44. 4, 3, 15.
Italiae municipia 4, 7, 38. Ita-
liam deferere 4, 7, 39. liberare
4, 7, 25.
Italica gens 2, 3, 17. Italici no-
vissimi 2, 3, 16. Italicae partes
2, 3, 16. Italicorum fides 2, 3, 16.
Iuba rex 2, 5, 40.
Jubet, aeneatores concinere 2, 4,
3. jussit epistolas reddi civita-
tibus 1, 1, 1. milites in litus
egredi 1, 5, 7. inpetum facere
1, 2, 5. ignes fieri 1, 5, 3. mu-
liones abire cum mulis 2, 4, 5.
naves incendi 1, 11, 21. propere
adnuntiari 1, 9, 2. quosdam
struere vallum 1, 5, 3. suos ma-
turius vesci 2, 1, 5. procurrare
adversus aquam 1, 4, 9. subsi-
dere 2, 3, 15. tribunos ire ser-
vorum habitu 1, 2, 1. jussu-
sunt virum ire ad regem 1, 2,
3. iussa militum pars subsistere
1, 4, 10. iusso commigrare edi-
xit 4, 1, 10. iustum se respon-
so Deum dixit 1, 10, 3. iussi
equires decurrere 2, 12. Poe-
ni recedere 3, 10, 3.
Iussa peragere 3, 9, 2.
Iussu alicujus exire 3, 16, 4. fa-
cere aliquid 2, 7, 1 & 2. du-
cis diruere Rhegium 4, 1, 38.
Lacedaemoniorum 1, 1, 10.
Judacos adortus superavit 2, 1,
17.
Jugum destinatum 4, 6, 2. natu-
ra munitum 1, 2, 8. occupare

4, 6, 2. suspectum 1, 2, 8. sub
jugum mitti 4, 1, 19. iuga Cal-
lidromi 2, 4, 4. montium 2, 4,
3. tenere praesidio 2, 4, 4.
Jugulati hospites 1, 9, 1.
Jugurtha 2, 1, 13. 2, 4, 10. de
Jugurthae captivitate res parum
processit 1, 8, 8.
Jugurthinum bellum 3, 9, 13. 4,
1, 2.
Julianus exercitus 2, 3, 22.
Julius Civilis 4, 3, 14.
Jumentum in averfam partem
inflectere 3, 13, 4. jumenta age-
re 3, 2, 8. frumentatum egressa
3, 2, 9. instrata centunculis 1,
4, 6. fassis frumentariis mite-
re 3, 2, 8.
Jungere dolia 1, 7, 1. fortissimos
Macedonum alicui 3, 3, 7. in-
fulam continentis 3, 13, 6. pon-
tes & fusiores ripas 1, 1, 6. se
collegae 1, 1, 9. jungi Hanni-
bali 1, 1, 9. pontem oportet 4,
2, 1. junctus Livii & Neronis
exercitus 1, 2, 9. sanguine alic-
ui 4, 1, 31. junctae a latere
naves 1, 4, 12. paludes campis
2, 5, 6. vires 1, 1, 9. juncta cam-
Pompejo castra 2, 1, 3.
Junius Dictator 2, 5, 25. D. Cos.
4, 1, 20.
Jupiter Deorum maximus 1, 12,
12.
Jurare se victores redituros 1, 11, 1.
Jurgium dirimere 3, 2, 10.
Jus dicere 4, 5, 14. juris Athe-
nienisium Cherronesius 1, 4, 11.
Jurejurando primo facti milites
4, 1, 4.
Iustum iter 2, 13, 7. nihil exspe-
ctare 1, 11, 4. proelium 2, 7, 8.
Justitiae fama 2, 11, 7.
Juvenes similiter adfectos admo-
vere 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Juventus jaculis & sagittis exer-
ceretur 3, 5, 3.
Juxta collem 2, 3, 14. litus 1, 4,
1. muros 3, 10, 5. oppidum po-
nere 3, 10, 5.

L.

Laberius 1, 5, 15. 4, 5, 10.
Labi equis 1, 5, 16. lapsa di-
sciplina 4, 1, 2.

T. Li.

I N D E X II.

- T. Labienus, C. Caesaris legatus** 2, 5, 20 & 36. 2, 7, 13.
Labor addidus 4, 1, 21. **itineris** 2, 2, 8. **labori veniam pacifici proli** 1. **laborem in necessaria munera reservare** 4, 6, 2.
Laborare inedia 2, 1, 4. **laborat commercio inops** 2, 5, 14. **laboranti submisit turmas** 1, 10, 2.
Lacedaemon 1, 1, 10. 3, 11, 5. **Lacedaemonem pervenire** 1, 1, 10. **versus actum agmen** 4, 7, 13.
Lacedaemonius quidam nobilis 4, 5, 12. **Lacedaemonii** 1, 1, 10. 1, 3, 7 & 9. 1, 4, 2. 2, 2, 12 & 13. 2, 5, 26. 2, 11, 4. 3, 11, 5. 3, 12. 1, 3, 15. 2, 4, 7, 13. **pugnam distulerunt** 2, 1, 10. **securi** 2, 5, 42. **Lacedaemoniorum duces** 1, 4, 12. **exercitus** 3, 11, 5. 4, 2, 6. **trecenti** 4, 2, 9. **Lacedaemoniis significatur interitus** 1, 12, 5. **Lacedaemonios expugnant Thebani** 1, 11, 6. **adversus Lacedaemonios dimicare** 1, 11, 6.
Lacerare & carpere cohortes 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Lacessere agmen 1, 4, 3. **hostes** 1, 5, 6. 1, 10, 2. 2, 5, 3. **laccessi classe** 3, 9, 7. **laccessiti barbari** 2, 5, 8.
Lacerani 3, 10, 1.
Lanceas vibrare 2, 1, 3.
Languentes Athenienses 2, 1, 9. **languentium habitus** 2, 11, 2.
Lapis quadratus 3, 3, 5. **lapidibus ignem excutere** 1, 12, 10.
Laqueo vitam finire 4, 7, 5. **laqueis buculos ad arbores adligare** 1, 5, 26.
Largiri pecuniam 4, 7, 36.
Lassitudine deficere 2, 1, 15.
Later agmen hostium 1, 2, 8. **aliquid insidiarum** 1, 2, 7.
Latebrae obscurae 1, 3, 10.
Latina lingua 2, 4, 10. **Latini nominis focii** 4, 7, 25. & **Volsi hostes** 2, 8, 5. **cum Latinis confingere** 1, 11, 8.
Latine clare praedicare 2, 4, 10. **loqui** 3, 2, 3.
Latus pabulatus 1, 1, 7.
Latitudo ampla 2, 3, 17. **ingens** 1, 5, 19.
Latrantes canes 1, 5, 25.
ex Latrone dux 2, 5, 7.
Latus alterum 1, 4, 7. **castrorum** 2, 5, 37. **dextrum** 2, 3, 22. **sinistrum** 2, 3, 1, 2 & 22. **utrumque** 1, 4, 2. 2, 3, 17. **viae** 2, 12, 4. **ad latus confuere** 3, 9, 6. **latere alio circumfudit ea** 1, 2, 7. **a solo tentari** 3, 9, 6. **ducta brachia** 3, 17, 5. **ex alio Clodium terruit** 1, 5, 21. **latera angustiarum** 2, 5, 24. **cuntium praetexuit captivis** 1, 4, 1. **inferiora** 2, 3, 2. **superiora** 1, 5, 15. **valis** 4, 5, 10. **viae praedictae** 1, 5, 24. **utraque** 2, 5, 32. **per utraque explicatus** 1, 6, 1.
Laureati fasces 4, 5, 1.
Lauron oppidum 2, 5, 31.
Laxius accipere hospitium 4, 1, 10.
Laxare agmen 2, 12, 2. **Laxati manipuli** 2, 6, 2. **ordines** 1, 5, 16. 2, 6, 6.
Laelius 1, 2, 1. 2, 3, 16. **C. legatus** 1, 1, 3. **D. 2, 5, 31. Laelios, non Aelios periisse credunt** 4, 5, 14.
Laelum aliquem dimittere 4, 7, 36.
Laevinus (Valerius) 2, 4, 9. 4, 7, 7.
Legatus, C. Laelius 1, 1, 3. **C. Caesaris, T. Labienus** 2, 5, 20. **Epirotarum Cineas** 4, 3, 2. **Sertorii, Hirtulejus** 1, 5, 8. **legatum ad Consulem mittere** 3, 3, 1. **cum ignominia dimittere** 4, 1, 37. **legati Aetolorum** 1, 4, 6. **Ilergetum** 4, 7, 31. **Lacedaemone missi** 1, 1, 10. **Romanorum** 1, 8, 6 & 7. **Syphacis** 2, 7, 4. **Titurius Sabinus & Cotta** 3, 17, 6. **legatorum adventus** 3, 14, 6. **reditus** 1, 4, 6. **species** 1, 2, 4. **legatis praecipit** 1, 1, 9. **respondere benigne** 3, 11, 1. **legatos dimittere** 2, 7, 4. 3, 11, 1. **mittere** 1, 11, 4. 3, 7, 3. **missos corrumpere** 1, 8, 8. **relinquere** 1, 1, 9.
Legatio perperrata 3, 13, 1. **legationem minuere** 1, 2, 1.
Legere cochleas 3, 9, 3. **libros proli** 1. **oram maris** 1, 4, 7. **leg-**

I N D E X II.

- gentem confundere acervo rerum prol. 1.
- Leſi duo 4, 3, 7. leſiſſima manus 3, 16, 3. leſiſſimos retinere 1, 6, 3.
- Leſio multa 4. prol.
- Lectorem huc utque perducere 3. prol.
- Legio eum legato ſuo elifa eſt 2, 5, 31. decima 1, 17, 3. 4, 5, 11. fortiſſima prima it 1, 6, 1. hoſtem adgreſſa ex inſidiis 1, 6. 2. ſeditioſa inermis 4, 1, 43. tota infrequens reſertur 4, 1, 46. legiois acies *ibid* preces 4, 1, 43. robur 2, 3, 16. ſigna ſubmittere 4, 1, 43. legio nem dimittere 4, 1, 32. emit tere in praefidium 2, 5, 31. in feſtare a tergo *ibid*. in oc cullo collocare 1, 6, 2. totam exauſtorare 4, 5, 2. corruptam ad proditionem ſimular 1, 17, 2. in legione eſſe 4, 1, 32. militem facere 4, 1, 12. legiones cedentes exercitui 2, 8, 12. ci vium Romanorum 1, 9, 2. duae 3, 17, 6. firmiſſimae 2, 3, 22. miſſae 1, 2, 7. ſeditionem mo vent 1, 9, 4. ſuperveniunt 1, 1, 6. turriſſime perſcenderunt 1, 8, 5. legionem ſigna 2, 8, 8. ſup plementum 4, 1, 43. in ad ventum trahere bellum 1, 8, 5. legiones exſpectare *ibid*. ha bere in Cappadocia 1, 1, 6. in acie prima locare 2, 3, 27. in fronte diſponere 1, 3, 22. qua tuor educere armatas 4, 1, 43.
- Legionarios in cornibus colloca re 2, 3, 4.
- Lembus unus 2, 7, 14.
- Lentius procedit media acies 2, 3, 6.
- Lentulus 4, 5, 5.
- Leonidas Lacedaemonius 4, 5, 13.
- Leptines Syracuſanus 2, 5, 11.
- Levatae proae 1, 5, 6.
- Levis armatura 2, 3, 4, 6, 10, 17 & 20. 2, 5, 3, 26, 31 & 33. 4, 1, 18. leve periculum & detri mentum 3, 17, 4. proclium 2, 5, 12. leves Hiſpani 2, 1, 31. materiae 1, 5, 27. levia proelia 2, 1, 4. leviſſima opera 2, 7, 7. le vius animadvertere 4, 1, 16.
- Leucadia commatibus abundans 3, 4, 5.
- Leutychidas, dux Lacedaemo niorum 1, 11, 7.
- Lex non pugnandi 2, 1, 16. lege nulla impediri 4, 1, 11. ſub le ges redigere 4, 7, 18.
- Liberi & conjuges 1, 3, 6. 4, 5, 22. Falſcorum 4, 4, 1. in ſer vitutem abducti 1, 11, 6. libe ros conjugemque tolerare a gel lo 4, 3, 3.
- Libera recedendi occaſio 3, 11, 2. liberum arbitrium 2, 3, 9. va dum 1, 4, 9.
- Libere transgredi flumen 1, 5, 1. liberius ſcrutari 1, 2, 1.
- Liberaliſſimae epulae 1, 17, 19.
- Liberalitate penſare injuriam 3, 16, 3. liberare Campaniam peri culo 1, 9, 1. flumen 1, 5, 3. 4, 7, 28. Italiam 4, 7, 25. Locros obſidione 4, 7, 26. republi cam 3, 6, 7. tuos obſidione 3, 17, 4.
- Liberta: detracta 2, 11, 3. liber tatis ejus eſſe 1, 11, 4. libera tem dare fortibus 4, 7, 24.
- Libri priores 3. prol. librorum trium promiſſa 4. prol.
- Liburni 2, 5, 43.
- Licendo ad id pretium agrum perducere 3, 18, 2.
- Licet id per hoſtem 3, 3, 6. ipſi abire incolumi 3, 17, 3.
- Licentiora convivia 1, 1, 5.
- Licentia otii 4, 1, 15. licentiae militum ſuccumbere 4, 5, 1.
- Licinius M. Craſſus 1, 11, 3. 2, 4, 7. P. Procos 2, 5, 28.
- per Liſtorem ſcindere veſimen ta 4, 1, 28.
- Lignorum copia 4, 7, 8. ligna admovere vallo 4, 7, 8. ſu rari 4, 7, 8. humida incendere 3, 10, 5. lignis deſici 2, 5, 13. ſarmentisque ſe onerare 3, 17, 7.
- Lignatum procedere 2, 1, 6.
- Lignationis anguſtiae 2, 5, 13. in lignationem exire 1, 5, 3.
- Ligur dux 3, 9, 3. Ligures 1, 5, 16. 2, 3, 16. 4, 1, 46. noſtris obſecturi errorem 1, 5, 26. u niverſi 3, 17, 2. Ligurum ſides 1, 2,

I N D E X II.

1, 2, 6. oppidum, Luna 3, 2, 1.
Liguria 1, 5, 16.
Lilybaeum 3, 10, 9.
Limitem agere 1, 5, 10. limites
 ad 1, 3, 10.
Limo inhaerere 2, 5, 6. inmersi
 2, 5, 7.
Lingonum civitas opulentissima
 4, 3, 14.
Lingua *Hetrusca* 1, 2, 2. *Latina*
 2, 4, 10. utraque tradita mo-
 numenta prol. 1.
Lipararum obsidio 4, 1, 31.
Litana silva 1, 6, 4.
Litterae interiores, praesignatae
 1, 2, 6. *plumbo scriptae* 3, 13,
 7. *religatae ad brachium ibid.*
resignatae 1, 2, 6. signifi-
 cant 1, 11, 14. *litterarum pars*
 1, 2, 6. *litteras dimittere circa*
municipia 4, 7, 38. *infutas ha-*
bere 3, 13, 6. *membranis man-*
dare 3, 13, 3. *mittere* 1, 2, 6.
sibi supervenisse finxit 3, 11, 1.
Litus hostile 4, 1, 33. **proximum**
 3, 16, 5. **litori adposita civitas**
 3, 10, 8. **litora sicca** 2, 13, 11.
Livius auctor 2, 5, 31. **tradit** 2, 5,
 34. **dux** 3, 3, 6. **Salinator** 1, 1,
 9, 2, 3, 8. **M.** 4, 7, 15. **Livii &**
Neronis exercitus 1, 2, 9. **Livio**
obferre apros 3, 3, 6.
Lixae agasonesque armati 2, 4, 6.
lixarum numerus 4, 1, 1. **lixas**
servosque dimittere ad munera
 2, 1, 6.
Locri obsidentur a Crispino 4, 7,
 26. **Locros liberare obsidione**
ibid.
Locus alter 1, 4, 4. **amplior** 1, 5,
 2. **aratus** 3, 15, 3. **artus** 2, 2,
 14. **confragosus** 2, 5, 35. **con-**
sultationi praebetur 3, 2, 6. **de-**
pressus 1, 5, 24. **editus** 2, 5, 15.
eruptioni aptus 1, 5, 27. **hic**
non alienus est 1, 7, 7. **humil-**
is 3, 7, 3. **iniquus** 1, 1, 11,
 1, 5, 12, 13 & 14. 4, 5, 8. **in-**
fidiarum 2, 5, 37. **obportunus**
 3, 17, 4. **patefactus** 2, 3, 14.
praeparatus 3, 15, 3. **propin-**
quus 3, 13, 8. **superior** 2, 5, 17.
voraginosus & praecaltus 2, 5,
 7. **loci commutatio** 2, 2, 11.
iniquitates 2, 4, 4. **natura** 2, 2,
 6. 2, 5, 5. **obportunitas** 1, 4,

13. **possessio** 3, 2, 4. **locum ca-**
stris capere 2, 7, 12. **dare ali-**
cui ad fugam 2, 6, 9. **deligere**
 1, 5, 3. 2, 2, 2. **eundem occu-**
pare 1, 4, 5. **idoneum capere**
 4, 6, 1. **recuperare** 4, 1, 23. **lo-**
co cedere 4, 1, 34 & 35. **fugi-**
tivus 4, 1, 26. **hostibus** 4, 1, 13.
confidere 4, 6, 3. **consistere** 4,
 1, 8. **eodem hibernare** 1, 9, 1.
loca campestris 2, 12, 4. **con-**
fragosa 2, 3, 3 & 20. 2, 5, 19.
difficillima 1, 5, 1. **diversa** 1,
 4, 9. 1, 5, 26. **ignota** 2, 5, 6.
hosti infesta 1, 4, 1. **iniqua** 2,
 5, 10 & 36. 2, 7, 3. 4, 2, 8. 4,
 5, 9. **infecta** 2, 5, 32. **municio-**
ne tuta 3, 4, 6. **silvestris** 2, 3,
 3. **superiora** 2, 5, 2. **vadosa** 2,
 5, 43. **vallo comprehendere** 2,
 11, 7. **locorum conditio** 1, 6,
 3. 2, 6, 6. **fructus** 2, 11, 7. **gra-**
tia 1, 1, 5. **ignari** 2, 5, 7. **ini-**
quitas 1, 5, 18, 24 & 28. 2, 13,
 4. **iniquitate vinci** 1, 10, 3. **na-**
tura 2, 5, 31. **obportunitas** 1,
 4, 2. **locis montuosis aptius** 1,
 8, 12. **pluribus communire ca-**
stris 1, 8, 11. **quibusdam di-**
spositus cibus 3, 13, 8.
Locare equitatum in cornu 2, 3,
 22. **legiones in prima acie** 2,
 3, 21. **quadrigas in fronte** 2, 3,
 17. **locatae in conspectu capti-**
varum habitu matronae 4, 7,
 44. **in media acie cohortes** 2,
 3, 5.
Longus coronae ambitus 1, 5, 23.
ulus 2, 1, 9. **belli** 3, 2, 3. **lon-**
gum agmen 1, 6, 3. **est singu-**
la persequi prol. 1. **iter** 1, 5, 8.
proelium 1, 5, 15. 4, 5, 10. **tem-**
pus 1, 2, 4. **longa obsidione**
augi 3, 15, 6. **longo spatio di-**
stare 3, 8, 2. **longe major exer-**
citus 2, 5, 9. **minor** 2, 3, 12.
longior ordo 4, 6, 4. **longius**
avocari ad persequendum 3, 9,
 4. **cedendo protrahere** 3, 10, 5,
 sita regio 2, 5, 31. **longissime**
remota pars 3, 2, 10.
ex Longinquo 2, 1, 7. 2, 13, 11.
uti sagittis 2, 2, 5.
Loqui Latine 3, 2, 3.
Loris & clavis adjutus 3, 9, 3.
Lucani 1, 4, 1. 2, 3, 12 & 21. **in**
 Lu-

I N D E X II.

Lucanos exercitum ducere 1, 6, 1.
 Luceria 4, 1, 29.
 Lufari cum equi cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6.
 Lucullus L. 2, 1, 14. 2, 2, 4. 2, 5, 30. 2, 7, 8. 3, 10, 7. 3, 13, 6.
 Lucas erat extra muros 3, 2, 5.
 sacer Diti patri 1, 11, 10. lucum noctu incendere 3, 2, 5.
 Ludi magister 4, 4, 1. Ludi gymnici 2, 11, 1.
 Ludite milites 1, 12, 1. per Ludibrium 1, 5, 16.
 Ludificatione concitari 2, 5, 4.
 Lugere aliquem fas est 4, 1, 38.
 Luctu adfigi 2, 9, 2.
 Lumen hoc Numina ostendant 1, 12, 6. observare 3, 12, 1. ostendere ex atque 3, 12, 1. lumina ad tollere *ibid.* cessantia 2, 5, 16.
 Luna, oppidum Ligurum 3, 2, 1. adversa 2, 1, 12. cava 1, 5, 1. decrefcens 2, 1, 16. lunae defectus 1, 12, 8.
 Lunata acies 2, 3, 4.
 Lupum ostendere pugnantibus 1, 10, 4.
 Lufitani 3, 5, 2. Lufitanorum dux, Viriathus 2, 13, 4.
 per Lufitaniam ducere cervam 1, 11, 13.
 Lutatus Q. Catulus 1, 5, 3.
 Lux prima 2, 5, 21 & 24. 2, 13, 7. 3, 6, 33. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4, 7, 22. lucis cibique avidae columbae 3, 13, 8. exortus 2, 12, 1.
 Lydia 4, 7, 30. Lydiam intrumpe-re 1, 8, 12.
 Lysander Lacedaemonius 1, 5, 7. 2, 1, 18. 4, 1, 9.
 Lyfimachus 1, 5, 11. rex Macedonum 3, 3, 7.

M.

Macedo Alexander 4, 3, 10. Macedones collocati in secunda acie 2, 3, 16. equites 2, 7, 8. exarmati genere telorum 2, 3, 20. transfugientes 2, 7, 8. Macedonum atcana 1, 4, 13. fortissimi 3, 3, 7. instructura 3, 3, 17.
 Macedonia 4, 2, 1. 4, 6, 3.
 Macedonicus habitus 3, 2, 11. Q.

Metellus 4, 1, 23. Macedonica phalanx 2, 3, 17.
 Machinamenta & opera deposita 3. prol.
 Madentes nervi 4, 7, 30.
 Madefacta coria 4, 5, 18.
 Magnetum oppida duo 3, 8, 2.
 Magnus confensus 3, 9, 5. curfus 2, 7, 8. exercitus 2, 4, 8. modus vini 2, 5, 12. strepitus 3, 9, 10. tumultus 2, 4, 1. magna copiarum fiducia 4, 7, 7. manus equitum 4, 7, 32. pars barbarorum 2, 2, 13. reliquiarum 4, 7, 39. fumma 4, 7, 35. vis avium 1, 2, 8. tritici 3, 15, 5. magno praemio sollicitatus 3, 6, 4. magna itinera 1, 4, 6. major circuitus 1, 1, 11. 1, 5, 13. exercitus 2, 5, 19. longe nostro 2, 5, 9. Armenia 2, 1, 14. 2, 2, 4. constantia 4, 5, 6. molitio 1, 1, 8. multo hostium manus 1, 10, 3. majus praefidium 1, 4, 9. majorem in modum vexare 2, 5, 13. majora castra 2, 5, 34. maximus Deorum Jupiter 1, 12, 12. maxima pars 1, 2, 1. paupertas 4, 3, 5. maximum frigus 2, 3, 23. maxime aptus eruptioni locus 1, 5, 27. inbelles Sueffetani 3, 10, 1. impar equitatui 2, 12, 2. fieri ea cupiebat 1, 1, 6. notabiliter 4, 1, 1.
 Magnifice haec fiunt prol. 1.
 Magnificencia multiplex 2, 11, 5.
 Magnitudo animi 1, 8, 2. 1, 12, 1. ingens 2, 5, 4. telorum 2, 5, 4.
 Magister equitum Cossus Com. 2, 8, 10. Fabius Rullus 4, 3, 39. Minucius 2, 5, 22. ludi 4, 4, 1. magistrum virgis agendum tradere pueris 4, 4, 1.
 Magistratus Hennenfium 4, 7, 22. in magistratu se pro Rep. devovere 4, 5, 15. magistratus feliciores 4, 5, 6.
 Mago, dux Carthaginienfium 2, 5, 23. 3, 6, 5. 4, 7, 26.
 Maharbal 2, 5, 12.
 Malos exaequant altitudinem jugi subrexit 3, 8, 9. navium erigere 2, 5, 46.
 Mandatum ei fuerat bellum 1, 9. mandatae membranarum litterae 3, 13, 3.
 Man-

INDEX II.

- Mandragoræ** venenum 2, 5, 12.
mandragorâ permiscere magnum vini modum 2, 5, 12.
Mandro Archipirata 3, 3, 7.
Manc ostendere vestigia 1, 11, 9.
procedere in aciem 2, 1, 1. **proflare** aras 2, 3, 7.
Manere in Italia 1, 3, 8. in litore hostili 4, 1, 33. **manet** eos supplicium 4, 1, 17. **exitus** pugnam 1, 10, 2. **manens** ibi multitudo 2, 12, 4. **praetorium** in castris 2, 5, 34. **manentibus** est spes salutis 4, 7, 21. **manus** necessariae sunt 1, 5, 3.
Manifesta deficiendi voluntas 4, 7, 22. **manifestissima** clades 2, 7, 3.
Manipuli inter se distantes 2, 3, 16. **laxati** 2, 6, 2.
Manlius A. Cos. 1, 9, 1. **Cn.** 1, 11, 1. 2, 6, 7. 2, 7, 11. **filius** 4, 1, 41. **Imperiosus** 4, 1, 40.
Maximia 3, 11, 5.
Manuioensis *ibid.*
ex Manubis nihil convertere in suum 4, 3, 15.
Manus Aegyptiorum 2, 3, 13. **agroa** vicolque per diversa incendit 1, 8, 4. **cetera** 1, 4, 4. **circumducta** per avias regiones 2, 5, 17. **collocata** in insidiis 2, 5, 10. **exigua** 2, 1, 4. 2, 7, 2. **firmissima** militum 2, 5, 42. **hostium** 1, 5, 8. **multo** major 1, 10, 3. **ingens** captivorum 2, 9, 6. **lectissima** 3, 16, 3. **magna** equitum Romanorum 4, 7, 32. **media** 1, 5, 14. 4, 5, 9. **parva** equitum peditumque 2, 4, 6. **validissima** 1, 4, 5. **manum** extis subponere 1, 11, 14. **magnum** elidere 1, 6, 4. **mittere** adversus Sabinos 1, 3, 4. **obprimere** 1, 4, 9. **submittere** 3, 6, 1. **manu** adreptus signifer 2, 8, 5. **sua** interficere aliquem 4, 7, 39. **manus** amputatae 3, 16, 4. **ferreae** 2, 3, 24. **praeclarae** 3, 15, 4. **restrictae** 3, 3, 7. **post** terga 4, 4, 1. **in manus** Gallorum incidere 4, 5, 4.
Mapalia velut constituere castra per corpora cohortium 4, 1, 14.
Marathon 4, 7, 43.
Marcellus 2, 2, 6. 3, 4, 6. **M.** 2, 4, 8. 3, 3, 2. **Cos.** 4, 1, 44. **collega** 4, 7, 38. **Cl.** 3, 16, 1. 4, 5, 4. **caesus** 4, 7, 26. **Marcelli annulus** 4, 7, 38.
Marcentes vigilia 2, 2, 14.
Marcus L. eques Romanus 2, 6, 2. 2, 10, 2. **Q. Rufus** legatus 2, 4, 7.
Mare alterum 1, 4, 7. **altum** 2, 5, 43. **influxit** 1, 5, 7. **maris angustiae** 1, 4, 13. **ora** 1, 4, 7. **mari** adjacet pars murorum 3, 9, 5. **mari** terraque obsidere Lilybaeum 3, 10, 9. **vicior** exercitus 2, 2, 11. **a mari** adplicare naves 3, 9, 8.
Marina belua 3, 13, 6.
Maritimus aestus 3, 9, 1. **maritima** urbs quaedam 3, 9, 8.
Marius C. Cos. 1, 2, 6. 2, 2, 8. 2, 4, 6 & 10. 2, 7, 12. 2, 9, 1. 3, 9, 3. 4, 1, 7. 4, 2, 2. 4, 7, 5. **sagum** habuit 1, 11, 12.
Mariani Muli 4, 1, 7. **a**
Marte aequo certare 2, 5, 5. **concurrere** 2, 4, 1. **pugnare** 2, 3, 13.
Massinissa 2, 3, 16. 3, 6, 1. 4, 3, 11.
Massilienses & Rhodii 1, 7, 4.
Mater peperit me Imperatorem 4, 7, 4.
Materia artium 3. **prol.** **materiae** genus 1, 5, 2. **materia** constructum vallum 1, 5, 8. **leves** adjectae 1, 5, 27. **materiarum** copia 1, 7, 2. **materiis** oneratum vallum 1, 5, 1. **rates** contextuntur 1, 7, 2.
Matrisfamilias hospitio uti 4, 1, 10.
Matronae quaedam habitu captivarum 4, 7, 44.
Matura expugnatio 3, 15, 4. **maturius** vestiri 2, 1, 5.
Maturare fugam 2, 6, 8. **iter** 1, 6, 3. **promissam** victoriam 1, 11, 11. **transitum** 4, 2, 1.
Mauri 2, 3, 16.
Maximus Q. 4, 7, 36.
Medicus Pyrrhi 4, 4, 2. **medicum** detegere regi *ibid.* **medici** plerique 4, 7, 1.
Medicatum merum 2, 5, 12.
Mediocris naturae esse 4, 7, 29.
Mediolanum 1, 9, 3.

I N D E X II.

Medius amnis 2, 5, 23. 3, 14, 2.
inter eos 3, 17, 4. inter hostes
campus 2, 5, 22. media acies 2,
3, 4, 5 & 21. Babylon flumine
Euphrate dividitur 3, 7, 4. pars
2, 3, 20. via 2, 5, 12. medium
concilium 2, 9, 5. hostem tre-
pidantem cadere 2, 5, 33. in
mediam vallem decurrere 4, 5,
10. in medio erat silva 3, 8, 2.
mediae Caesaris copiae 3, 14,
1. medios circumvenire 2, 3, 5.
in hostes inrumpere 4, 5, 4.
Medos vincere 1, 11, 19.
Megara 4, 1, 8.
Megarenles decepti facie 4, 7, 44.
Megarenſium classem excipere
4, 7, 44.
Megistanes 2, 9, 5.
Melanthus, dux Athenienſium 2,
5, 41.
Meliorem fidelioremque Pythiam
habere 4, 7, 37. melius in um-
bra propugnare 4, 5, 13.
Membranis mandatae litterae 3,
13, 3.
Membratim 3, 5, 1.
Memmius C. Tribunus 4, 1, 1.
Memnon Rhodius rex 2, 5, 18
& 46.
Memor, sibi esse militem 2, 1, 9.
virtutis Romanorum 2, 1, 13.
Memoriae proditum est 4, 2, 1.
4, 5, 20. tradere 2, 6, 10, 4, 1,
16, 4, 3, 13.
Memorabilis victoria 2, 2, 7.
Mens desistendae Reip. 4, 7, 39.
Menſes undecim 4, 5, 18. men-
ſium aliquot mercedes recipere
3, 16, 3.
Mentionem pacis facere 1, 5,
18.
Mentiri fugam 3, 10, 7. menti-
ris esse naves litore adplicuisse
3, 16, 5.
super Merce exposita 3, 2, 10.
Merces confituitur ipsi 4, 4, 2.
repraesentari proditoribus po-
teſt 1, 11, 2. mercede ſollicita-
tus 2, 2, 11. mercedes recipere
3, 16, 3.
Mercenarii Galli 3, 16, 3.
Merere in ordine 4, 1, 11. sub
Rutilio 4, 2, 2. Scauro 4, 3, 13.
cognomen Germanici 2, 11, 7.
ſide ea, ut &c. 4, 4, 2. Cum-

ſatoris nomen 1, 3, 3. remiſ-
ſionem ſupplicii 4, 1, 39.
Meridie ante tabernaculum flare
4, 3, 11.
Merum medicatum 2, 5, 12.
ſpero ac oleo caleſcere 1, 4, 7.
ſomnoque premi 2, 9, 7.
Meſſana 1, 4, 11. 4, 1, 31.
Meſſenii 2, 1, 10. Meſſeniorum
caſtellum 3, 2, 4.
Metari caſtra 2, 3, 9.
Metatores Marii 2, 7, 12.
Metatio haec nunc effecta eſt 4,
1, 14.
Merellus 2, 3, 5. 2, 5, 4, 2, 2.
Q. 1, 8, 8. 3, 7, 3. 4, 1, 2 &
11. 4, 7, 42. Macedonicus
4, 1, 23. Pius 1, 1, 12. 2, 1, 2.
2, 13, 3.
Metuere nihil tale 3, 1, 2. me-
tuentis ſuſpicio 3, 17, 7.
Metus diſſimulatus 1, 9, 4. 2, 5,
32. injectus hoſtibus 2, 4, 11.
inſidiarum 1, 5, 28. 2, 9, 7. mi-
nor 1, 9, 3. ſimulatus 2, 5, 3 & 5.
3, 6, 1. metuſ ſimulatio 2, 5, 36.
metum ſimulare 3, 17, 6. me-
tu cogere aliquem ad jurandum
4, 7, 39. exſolutus 4, 7, 24. poe-
nae coire in collem 4, 7, 24.
ſeditionis animadvertere in a-
liquem 3, 16, 3. viperarum per-
territus 4, 7, 10.
Miles ardentius dimicat 1, 11, 5.
Athenienſis 4, 7, 44. cibo ſir-
matus 2, 2, 8. diſpoſitus per
occulta 3, 10, 6. explicatus per
utraq; latera 1, 6, 1. fortiſſi-
mus 3, 16, 1. Graecus 2, 3, 13.
gregalis 3, 9, 3. longo uſa du-
ratus 2, 1, 9. nandi & nauticae
artis peritus 3, 13, 6. peritus,
& ad omne momentum re-
ſpondens 2, 3, 7. reductus 3, 11,
2. robuſtus 2, 3, 1. viribus in-
firmior 2, 3, 1. undique emiſ-
ſus 3, 17, 6. militi iacentata
ſilva 1, 2, 2. militem contine-
re intra munimenta 3, 17, 7.
cohortium decimare 4, 1, 37.
educere 2, 2, 5. facere in le-
gione 4, 1, 12. peratorem ad
pugnandum habere 1, 11, 11.
quemque decimum fuſti per-
cutere 4, 1, 34. quietum in val-
lo tenere 3, 17, 5. milite bar-
baro

I N D E X II.

- baro & rationis indocili uti 1, 11, 13. milites Antiochi 3, 2, 9. armati 1, 5, 9. confusi 1, 12, 7. consummati 4, 3, 12. contristati 1, 12, 5. discincti 4, 1, 43. dispersi 2, 13, 3. dispositi nocte 2, 5, 24. fortissimi 1, 1, 9. 2, 5, 21. fugati turpiter 4, 1, 24. interitici 2, 12, 2. occulti 2, 5, 1. optimi 4, 6, 2. perterriti metu viperarum 4, 7, 10. pigriores 1, 11, 20. probrii hostium coacti 1, 11, 1. redacti ad munus 4, 1, 1. relegati in Siciliam 4, 1, 44. Sertoriani 2, 1, 3. sexcenti 3, 9, 2. sollicitissimi 3, 16, 4. sparsi per Numidas 2, 2, 11. trecenti 1, 2, 5, 1, 5, 15. validissimi 2, 3, 1. velocissimi 3, 9, 3. universi 1, 5, 6. militum disciplina lapsa 4, 1, 2. habitus 2, 1, 6. inperitus 2, 2, 2. licentiae succumbere 4, 5, 1. noxa 2, 3, 13. pars iussa subsistere 1, 4, 10. seditionem compescere 1, 9, 1. tribunus 2, 4, 4. P. Decius 4, 5, 9. nobilis, Valerius 4, 1, 30. Tribunc Sempronius Tuditanus, & C. Octavius 4, 5, 7. virtus inrita 2, 3, 24. militibus cortices pro scutis dare 1, 7, 5. dividere praedam 4, 1, 45. milites conclamare vasa iussit 1, 8, 9. constantiores ad pugnam habere 1, 11, 7. educere per ipsam flammam 1, 5, 27. in castris tenere 3, 17, 6. remigesque exercere 3, 2, 2. retinere 2, 1, 6. suos induere armis captivis 4, 7, 45. ad pugnam aptari iussit 1, 8, 5. ad milites procedere 1, 9, 4.
- Militare signum 2, 8, 2. militaris rei scientia, proli. 1.
- Militare sub Hasdrubale Imperatore 4, 3, 8.
- Militiae ordines 4, 1, 8. inhabitans 4, 6, 4. militiam detractare 4, 1, 25 & 43.
- Milethorum dux, Thrasylbulus 3, 9, 7, 3, 15, 6.
- Milo 3, 3, 1.
- Mille sexcenti equites 4, 2, 6. millia, qui &c. 4, 7, 24. circiter quatuor 3, 16, 3. octo
- militum 2, 5, 21. decem Bojorum 1, 2, 7. militum 1, 1, 9. passuum 1, 3, 10. 3, 12, 5. quatuor 4, 2, 6. tradita custodire 4, 1, 38. quatuordecim armorum 4, 2, 5. quadraginta hominum 4, 2, 4. utrumque fuisse constat 2, 3, 21. quinque desiderata sunt 2, 3, 21. millium passuum spatium 2, 1, 41. traiectus 3, 13, 6. millibus paucis passuum distare 2, 10, 2.
- Miltiades 4, 7, 43.
- Minari mortem alicui 4, 7, 39. transitum 1, 4, 9. minatus bellum 1, 1, 1.
- Minax vultus 1, 9, 4.
- Mindarus Lacedaemoniorum dux 2, 5, 44.
- Minervae sacrum celebrare 3, 2, 8. sacros dies celebrare 4, 7, 13.
- Minor longe exercitus 2, 3, 12. metus 1, 9, 3. quinquaginta annos natus 4, 1, 10. minores gladii stricti 2, 5, 27. minora castra 4, 5, 7. minus agilitate 2, 5, 47. constanter 1, 11, 21. frequentes oppidi pars 3, 9, 2. minime timeri 4, 7, 13.
- Ministerium ac servitus 1, 1, 3. ministeria nautica 4, 7, 10.
- Minucius Q. Cos. 1, 5, 16. magister equitum 2, 5, 22. Rufus Imperator 2, 4, 3.
- Minuere vires exercitus diducto 4, 7, 31.
- Mirari victoriam 2, 3, 23.
- Mire adversantia hosti incommoda 2, 2, 7.
- Miscere velocissimos peditum 2, 3, 22. vera falsis 2, 7, 13. mixti fugitivi 2, 3, 17. mixtos eis, qui extra delictum erant, venire iussit 1, 9, 3.
- Mixture suorum compellere ad deditionem 4, 5, 21.
- Mithridates 1, 1, 7. 2, 1, 14. 2, 2, 4, 3, 30. & 33. 4, 5, 21. fugiens 2, 1, 12. Mithridatis praefectus, Archelaus 1, 5, 12. 1, 11, 20. Mithridatem desertum superare 2, 2, 2. a Mithridate obsessi Cyniceni 3, 19, 6.
- Mithridaticus exercitus 2, 8, 14.
- Mixtere aliquos ex principibus 1,

I N D E X II.

1, 10. capiturum Crotona 3, 6, 4.
caput intra munimenta 2, 9, 5.
centuriones paucos 3, 9, 3. clas-
sem 1, 3, 9. dispensatorem fi-
delissimum 3, 16, 3. iumenta
onusta faccis 3, 2, 3. legatum
ad Consulcm 3, 3, 1. legatos
ad Hasdrubalem 1, 17, 3. Cer-
thaginem de conditionibus pa-
cis 1, 11, 4. legationem ad Sy-
phacem 1, 2, 1. manum medi-
cam 1, 5, 14. 4, 5, 9. adversus
Sabino 1, 8, 4. milites apud
Arpos 3, 9, 2. in hostem 2, 5,
37. perfugam 3, 6, 5. 3, 17, 7.
quemdam pro transfuga subor-
natum 3, 13, 2. quosdam ex
militibus in hostium castra 2, 5,
18. Sextum Tarquinium ad hos-
tes 3, 3, 3. signum militare in
hostes 2, 8, 2. raptum in hos-
tem 2, 8, 1. supplementum
exercitibus 3, 18, 1. transfugam
in castra 2, 9, 7. misit ad Xer-
xem, qui indicaret 2, 8, 14. eis
litteras 1, 2, 6. miserunt; qui
morarentur Romae 1, 2, 4. mit-
ti praedatum 3, 16, 3. sub ju-
gum 4, 1, 19. milia auxilio
Sutrinis 2, 5, 2. erat ad eum a
filio nuntius 1, 5, 4. sanguis in
principio 4, 3, 16. ante. Loe-
daemone legati 1, 1, 10. nocte
petaveram partem 2, 12, 3. sunt
ad Antiocham regem 1, 8, 7.
missae legiones 1, 2, 9. praeb-
ter portum naves 1, 4, 14. mis-
sa principia 2, 3, 30. milites
eos, velut contraria pignora,
retinuerunt 1, 8, 6. ad se lega-
tos corrumpere 1, 8, 8.
Missionem postulare 1, 9, 4. mis-
sione honesta aliquem exau-
derate 4, 6, 4.
Modus agri 4, 3, 12. vini 2, 3, 12.
in totum defunctorum strati
jacent *ibid.*
Moderatum aut iustum nihil ex-
spectare 1, 11, 4. moderatiora
consilia 4, 9, 3.
Medicus pons 3, 13, 6. modica
manus 1, 5, 14. 4, 5, 9. modicae
amplitudinis signum 1, 11,
11. modica intervalla 1, 5, 22.
Modis adgredi 3, 10, 1. implere
armatis 4, 7, 43. occupata 3, 2,

1. tutari 1, 4, 9. moenium pars
diversa 1, 9, 6. moenibus ad-
fidere 3, 18, 1. ad moenia ma-
los subiecit 3, 8, 3. moenibus
propinquo loco emittere co-
lumbas 3, 13, 8. se continere
3, 11, 2.
Molas & funes ferre 4, 1, 6.
Moles ingens 1, 5, 5.
Moliti fugam 1, 1, 7. 2, 4, 2.
instrumenta 1, 1, 6.
Molitio major 1, 1, 8.
Molossorum haec erant 2, 5, 19.
rex, Arybas *ibid.*
Monitione consecutus 4, 7, 18.
Monumenta omnia percellere
prol. 1.
Mons arduus 3, 15, 5. asperissimus
1, 5, 25. praeruptus 3, 8, 3. pro-
ximus 1, 5, 3. saxens 3, 9, 3.
montis radix 2, 5, 24 & 34.
saxa 3, 9, 3. monti admove-
re aliquem 3, 8, 3. montes abra-
pti 1, 5, 8. abscissi 1, 4, 7. in
conspetu erant 4, 7, 16. pro-
ximi 2, 4, 3. montium iuga 2,
4, 3. montes collustrare discar-
patione 1, 5, 28. occupare 2, 5,
38. perire effuso cursu *ibid.* in
montes comportare omnia vi-
qui necessaria 3, 5, 1. monti-
bus adiacens 2, 3, 9.
Montuosis locis aptius 1, 8, 12.
Monstrata a Diis creduntur 1, 11,
13.
Monychia 1, 5, 7.
Mora obsequialis 1, 3, 4. mora
fatigare hostem 2, 3, 8. morae
decedendi *ibid.*
Morari circa gratulationem 4, 7,
43. rapiditate 1, 6, 2. Romae
1, 2, 4. ulla praedicatione 3.
prol. moratus aliquandiu 1, 4, 7.
Morbus simulatus 1, 1, 10.
Mori fame 4, 5, 23. pro patria
4, 5, 10. morientur inulti 2,
6, 2. morituum se adimavit
4, 5, 1.
Mors Alexandri audita 2, 11, 4.
alterius audita 4, 3, 3. dubia 4,
11, 17. data 2, 4, 9. multorum
1, 1, 10. mortis cupidus 4, 7,
5. mortem adipisci 4, 5, 15.
consciscere sibi 4, 1, 13. minari
alicui 4, 7, 39. pati fortiter
4, 5, 21.

Mos

I N D E X II.

Mos equestris pugnae 2, 3, 22.
Græcorum 3, 2, 6. obambulandi 3, 2, 1. pristinus 2, 1, 4. more exercitationis adsecutus 1, 4, 9. infulse dependens 1, 12, 5. spectantium stare 2, 3, 1. suo 1, 3, 10. mores Alexandrini 1, 1, 5. moribus senem Imperatorem esse oportet 4, 7, 3.
Movere bellum in Gallia 4, 3, 14. castra 1, 1, 13. 1, 8, 9, 4, 7, 42. copias ad Sitium 1, 8, 3. discordiam 1, 8, 1. exercitum 2, 5, 21. 2, 13, 7. Fulvium senatu 4, 1, 32. tumultum 1, 9, 3. moveri pulvis speciem exercitus 4, 7, 10. movent legiones seditionem 1, 9, 4. moveri parrem adversam minus agilliter sensit 2, 5, 47.
Motus terrae 1, 12, 3. mota ipso adolescit flamma 1, 5, 28.
Mobilitas Panitæ classis 2, 3, 24.
Mugis frequentior 1, 5, 26.
Mulierum consarum etiaes 1, 7, 3.
Mullebris ornatus 3, 2, 7. mullebris veste regi 4, 7, 33.
Multa lectio 4. prol. multum terroris 1, 11, 17. multi Gallorum caesi 3, 17, 7. ignes 2, 12, 4. multae naves hostium 4, 7, 12. urbes 3, 2, 3, 3, 4, 8. multa alimenta 2, 5, 29. ipolia 2, 5, 34. multorum mors 1, 1, 10. multos capere 1, 11, 18. nostrorum avestit 2, 4, 10. multa audere temere 2, 5, 21. prohibere 4, 5, 12. multo major hostium manus 1, 10, 3. magis 1, 11, 13. post 3, 11, 2.
Multiplex magnificentia 2, 11, 5.
Multitudo avium 1, 2, 7. Epirotarum 1, 4, 4. hostium 1, 5, 18. 2, 3, 19. ibi manens 2, 12, 4. inbellis 3, 9, 3. infinita sagittarum 2, 3, 15. ingens 1, 8, 11. 2, 4, 3. hostium 2, 2, 10. Persarum 4, 7, 43. innumerabilis 2, 1, 14. 2, 3, 13. omnis cum tumultu decurrens 3, 9, 10. sagittarum 4, 5, 13. superveniens 2, 3, 13. universa 4, 7, 22. Xerxis navium 2, 2, 14. multitudinis species 2, 4, 6. multitudinem tenere specie

consilii 3, 2, 6. multitudine superare 2, 3, 6. uti 2, 2, 14.
Muli Mariani 4, 1, 7. mulos agere a fronte iussit 1, 8, 9. mulis insidere 2, 4, 1.
Muliones clam cum malis abire iussit 2, 4, 5.
Mummus L. 4, 3, 15.
Manatius interim rex 3, 14, 1.
Munda 2, 8, 13.
Municipia totius Italiae 4, 7, 38.
Munire accessum in castellum 3, 9, 9. castra 4, 1, 24. muniri parva castra iussit 2, 5, 18. viam fugiendi 4, 7, 16. munitus collis 4, 7, 24. munita egregie civitas 3, 2, 6. oppidi pars 3, 9, 2. urbs 3, 6, 3. munitionis natura jugum 1, 2, 8. munitae sunt Athenae 1, 1, 10. munita castra Fulvii 2, 5, 21.
Munimenta destituta propugnatoribus 2, 5, 26. hostium 2, 9, 5. munimentorum angustiae 3, 17, 5. pars 1, 2, 1. munimenta concidentem 3, 3, 2. diruere 1, 1, 1. intra munimenta continere militem 3, 17, 7. depone rerum pretiosissima 1, 11, 5.
Munitio Athenarum 1, 1, 10. duplex 3, 17, 4. munitione tuta loca 3, 4, 6. munitiones oppidi 1, 3, 4. reliquae nudatae defensore 3, 9, 10.
Munus nuptiale 2, 11, 5. ad munus redigi 4, 1, 1. munere vacare 4, 1, 44. in munera necessaria dari reservare laborem 4, 6, 2. muneribus fungi 4, 1, 31.
Murum occupare 3, 2, 2. muri urbis 3, 9, 1. murorum fiducia 1, 1, 1. pars 3, 2, 10. 3, 9, 5. propugnatio 3, 9, 6. muris succedere 3, 17, 1. muros adgredi 3, 8, 3. circumiri copiis instruit 3, 2, 1. deicere 1, 1, 10. abire 3, 9, 8. suscitare 1, 1, 10. transcendere 3, 9, 6.
Mus venit centum denariis 4, 5, 10. muris venditor *ibid.*
Mutare consilium 2, 7, 9. statum belli 1, 3, 10.
Mutius 1, 5, 17.
Mutinae obsideri ab Antonio 3, 13, 7. a Mutina profugus 1, 7, 5.

O e 2 Muti-

I N D E X II.

Mutineses obfessi ab Antonio 3,
14, 3.
Myrina 4, 5, 16.
Myronides Athenienfis 2, 4, 11.
4, 7, 21.

N.

Naevis Q. Centurio 4, 7, 29.
Nandi & nauticae artis peritus 3, 13, 6.

Nasci in Perſis 4, 6, 3. natus homine 4, 6, 4. in Macedonia 4, 6, 3. minor quinquaginta annos 4, 1, 10.

Natione Cyrestes 1, 1, 6. nationes immanes 1, 1, 8.

Natura fluminum 2, 2, 7. loci 2, 2, 6. 2, 5, 5. locorum 2, 5, 31. perquam ſimilis proel. 1. serum 1, 12, 9. Romanarum cohortium 1, 10, 1. virium 4, 7, 6.

naturā munitum jugum 1, 2, 8.

Naturalis adſtendi conſuetudo 4, 7, 34.

Nautica P. 4, 1, 15.

Navis hoſtilis 2, 3, 24. ingens 3, 2, 10. praetoria 1, 1, 2. navem egredi 1, 12, 1. e nave egredi 3, 2, 10. naves a latere iunctae aut puppe religatae 1, 4, 12. barbarorum 4, 7, 45. binas 3, 9, 8. Chiorum tranſitum tenentes 1, 4, 13. circumſactae 1, 4, 11. 4, 7, 43. ducentae 2, 5, 46. graves 2, 3, 24. haerent in ſiccis littoribus 2, 13, 11. multae hoſtium 4, 7, 12. oneratae 4, 7, 14. oneratae praeda 3, 3, 7. onuſtae milite 2, 5, 42. paucis ſequeſtres 1, 4, 13. paratae in occulto 4, 7, 19. paucae hoſtium 3, 16, 5. plures 2, 5, 44. praeter portum miſſae 1, 4, 14. Punicae decem 1, 4, 12. ſociae 2, 7, 14. ſubſequentes *ibid.* Thebanae 3, 2, 10. turritae 3, 9, 8. veluti viſtrices 1, 4, 12. 2, 13, 9. univerſae 2, 1, 18. navium aut pontis faciendi copia 1, 5, 4. aut materiarum copia 1, 7, 2. fiducia 1, 11, 21. numerus 2, 5, 46. uſu deficient 1, 7, 1. Xerxis multitudine 2, 2, 14. navibus ſuperſtrueret turres 3, 9, 8. naves adpel-

lere 3, 9, 4. ad portum traſſere 1, 5, 7. adſcendere 4, 7, 31. aedificare in hibernis 4, 1, 11. capere 1, 4, 13. captivas habere 1, 4, 12. conſcendere 4, 7, 26. hoſtium elicere ad proelium 2, 5, 46. infeſtari induit 2, 1, 18. in occulto tenere 3, 10, 9. omnes in Thebanos immiſſere 4, 7, 19. primas agi jubet 2, 5, 46. reddere 1, 4, 13. navibus hoſtium obrutas 1, 5, 7. reliquis Lilybaei portum occupare 3, 10, 3. e navibus ve-loſiſſima 3, 10, 8.

Navalis acies 2, 5, 47. navale bellum 4, 7, 9. proelium 1, 3, 6. 1, 12, 11. 4, 5, 46. 2, 13, 9. praefidium hoſtium 1, 4, 14. navali & pedeſtri proelio vincit 4, 7, 45.

Navigare in Pamphyliam 4, 7, 45. Syracuſas 1, 4, 15. navigantem cum conſecuti ſunt navigilis 1, 5, 5.

Navigia omnia 3, 10, 8. parva 1, 5, 5. reſupina 1, 5, 6. capere 4, 7, 44. deſiderare 2, 6, 1. complere milite 4, 7, 44. & habitum ſuperſtantium agnoſcere 4, 7, 45.

Nautica ars 3, 13, 6. miniſteria 4, 7, 10.

Nebula adjunctus 2, 5, 24. & imbribus verberari 2, 1, 15. nebulae denſiores 2, 5, 21.

Ne nuntios quidem cladis relinquere 2, 10, 2.

Necantur tradita cuſtodiae 4, 1, 38. necata avis 4, 5, 14.

Necesse fuit Afris 1, 8, 11. Liguribus avocari 1, 5, 16. habet decertare 1, 11, 2. crumpere per hoſtium praedia 2, 13, 9.

Necessitas cogens 4, 1, 22. decernendi 2, 1, 12. decernendi 2, 3, 8. revocandi Hannibalem 1, 3, 8. ſociorum 3, 14, 2. ultima 2, 6, 9. neceſſitates domeſticae 4, 7, 17.

Necessarius non eſt claſſis uſus 4, 1, 15. neceſſaria non eſt ſibi opera eorum 2, 11, 4. quam neceſſarium & facile id eſt 3, 1, 1. neceſſaria ſunt manſuris 1, 5, 3. duci munera 4, 6, 2.

vafa

I N D E X II.

- vafa expeditioni 4, 1, 1. necessariorum inopia 3, 14, 4. necessaria victui omnia comportare 3, 5, 1.
- Necclorum exercitus 2, 11, 4.
- Nefas eis est 2, 1, 17.
- Neglecti ordines 2, 5, 19. trami-tes 1, 5, 19.
- Negligenter munita castra Fulvi 2, 5, 21. negligentius custodire captivos 1, 8, 5.
- Negligentia vigilum 3, 12, 1. re-solutus 1, 5, 17.
- Negorium alienum agere 2, 3, 1.
- Negotiatorum species 3, 2, 8 & 10.
- Nemini ad erumpendum audacia est 4, 5, 7. hoc volebat com-missum 1, 1, 4. suspectus ob hoc 1, 4, 7.
- Nequam eris semper tibi 4, 1, 1.
- Neque omnino 1, 2, 8. confli-gendi, neque abeundi facultas 2, 1, 5. virtute, neque artibus bellandi par 1, 8, 2.
- Neronis & Livii exercitus 1, 2, 9.
- Nervi madentes 4, 7, 30.
- Nicostratus, dux Aetolorum 1, 4, 4.
- Nigerrimi erant 1, 17, 18.
- Nihil ex rebus suis amittere 4, 3, 14. ex tantis manubis in suum convertere 4, 3, 15. novare 2, 11, 3. nuntio respondit 1, 1, 4. praesidii secum habet 2, 7, 14. tale expectare 2, 5, 19 & 31. meruere 3, 1, 2.
- Nihilominus 2, 1, 5, 2, 19, 11.
- Nil cavere 4, 7, 45.
- Nimia fiducia 2, 12, 2. securitas 2, 9, 7.
- Nisus per saxa facilior 3, 9, 3.
- Nitui lorix & clavis in adfensu 3, 9, 3.
- Nobilis eques operae clare 4, 7, 36. quidam Lacedaemonius 4, 5, 12. Tribunus militum, Va-lerius 4, 1, 30. nobile Alexan-dri factum 1, 7, 7. nobiles vi-ctoriae 3, 3, 2. nobilissimi au-ctores 4, 7, 39.
- Noctentibus custodiendis adten-dere 1, 9, 3. nocentes punire ex occasione 1, 9, 1. solos evo-care 1, 9, 3.
- Nolani reliqui 3, 16, 1.
- Nolite milites trepidare 1, 12, 5.
- Nomen Cunctatoris 1, 3, 3. ejus varie traditur 1, 5, 15. Roma-num 1, 2, 2. nominis Latini socii 4, 7, 35. nomen abollere 4, 1, 43. nomine hoc gratias agere 3, 16, 3. Periclen voce adpellans 1, 11, 10. regis nun-tiare alicui, ne &c. 2, 7, 4. nomina ejus varie traduntur 4, 5, 10.
- Non dubie 2, 3, 16. tantum, sed 1, 3, 10. 1, 4, 19. 1, 11, 13. 4, 7, 27.
- Nonagesimus aetatis annus 4, 2, 11.
- Nostris Ligures objecturi erro-rem 1, 5, 26.
- Nota consuetudo 2, 5, 16. noti transitus 2, 5, 7. notae militi angustiae 2, 5, 5. nota itinera 1, 5, 5. vada 2, 5, 23. facere civibus consilia 1, 2, 3.
- Notabilis alacritas 3, 8, 2. conti-nentia 4, 3, 13. notabilia ex-cerpere prol. 1.
- Notabiliter maxime 4, 1, 1.
- Notare equos frigidiores 1, 2, 9.
- Notari 4, 1, 22. notata ordina-tio 4, 1, 14.
- Novae vires 2, 12, 3. novissimum agmen 1, 6, 11. 4, 7, 28. no-vissimi Italici 2, 3, 16. in no-vissimo collocare equitem 2, 3, 17.
- Novissime 2, 3, 9, 2, 4, 2, 3, 6, 1.
- Novitas camelorum 2, 4, 12. rei 1, 5, 16. rerum 2, 11, 4.
- Novare nihil 2, 11, 3.
- Nox circumvenit 2, 9, 1. inci-piens 1, 5, 12. 4, 5, 8. intem-pesta 2, 5, 12 & 25. 2, 10, 2. obportuna 2, 1, 13. obscura 3, 9, 2. proxima 2, 9, 6. 3, 16, 3 & 4. quaedam 3, 3, 6. su-specta 3, 12, 1. tota 2, 2, 14. 2, 5, 25 & 26. noctis initium 1, 2, 9. silentium 1, 5, 22. unius spatium 4, 7, 22. nocte ac die imbre continuo vexari 4, 7, 30.
- commutatae copiae 2, 5, 34. dispositi milites 2, 5, 24. facta e-ruptio 4, 5, 9. igne, interdium fu-mo significare 2, 5, 16. improvisus accessit 3, 9, 6. intra castra re-

I N D E X II.

liali 1, 5, 24. *professus* 1, 5, 17. *reductus exercitus* 2, 5, 13.
Noctu 1, 4, 5. *boves dimisit* 1, 5, 28. *castra movere* 1, 8, 9. *clam ducere equos* 1, 11, 9. *eruptio facta* 1, 5, 14. *exponere partes eopiarum* 3, 9, 4. *improvisus incendit lucum* 3, 2, 5. *procedere* 3, 3, 6. *replere fossam* 1, 5, 20.
Nocturnum dimicationi tempus 2, 1, 12. *nocturnae cogitationes* 2, 5, 30.
Noxa militum 2, 3, 15. *sine noxa* 1, 10, 2.
Noxii minore cum metu comparuerunt 1, 9, 3.
Nubes facere sagittarum multitudinem 4, 5, 13. *nubium adtritum* 1, 12, 10.
Nubilis virgo 2, 11, 5.
Nudus capite pedibusque 3, 9, 3. *nuda humus* 4, 3, 8. *nudi pedes* 4, 1, 26.
Nudare castra 2, 5, 8. *refugia hostium* 1, 3, 10. *nudatae munitiones defensore* 3, 9, 10. *urbes propugnatoribus* 3, 6, 1. *nudatos militibus ostendit* 1, 11, 17.
Nullus excipiens 1, 8, 5. *obstitens* 1, 4, 3. *obstans* 1, 4, 14. *resistens* 1, 4, 10. *nulla vis* 3, 2, 10. *nullum adjutorium* 1, 2, 6.
Num & pro patria mori nos prohibebit 4, 5, 12.
Numantia 2, 8, 7. 4, 1, 1, 4, 7, 27.
Numantini 4, 5, 23. *obsessi* 3, 17, 9.
Numerus amplius 2, 3, 17. *arborum & navium* 2, 5, 46. *barbarorum* 2, 2, 13. *exiguus militum* 2, 5, 37. *ingens Atheniensium* 4, 7, 43. *lixarum* 4, 1, 1. *magnus utrimque caesus* 2, 10, 1. *par* 2, 2, 13. *peditum* 2, 3, 17. *volonum* 4, 7, 24. *in numerum gregalium referri* 4, 1, 31. *numero equitum praevalere* 2, 5, 33. *inpar* 1, 5, 23. 2, 4, 3. *par* 1, 8, 11.
Numerata pecunia 1, 11, 2.
Numerosus exercitus 1, 11, 2. *numerosi pali* 2, 3, 17.
Numidae 2, 2, 11. 2, 3, 16. 2, 5, 23, 27 & 28. 3, 6, 1. *auxiliares* 1, 5, 16. *Numidarum equi-*

tatus 2, 5, 46. *finis ingreditur* 17, 18. *Numides subigere* *ibid.*
Numidia 2, 4, 10. *ferax elephantis* 4, 7, 13.
Numina ostendunt hoc laetitia 12, 6.
Numistro 2, 2, 6.
Numquam recubans cibum cepit 4, 5, 6.
Nuisquam pugna, ubique super caepissit 2, 4, 7.
Nuntius ad eam a filio erat missus 1, 1, 4. *renuntiat Tarquinio* *ibid.* *sine responso reversus* *ibid.* *nuntio nihil respondit* *ibid.* *velocius redire* 1, 1, 9. *nuntii cladis* 2, 10, 2.
Nuntiare aliquid subrum 2, 5, 30. *hostibus de victoria* 4, 7, 15. *nomine regis aliam, ac &c.* 2, 7, 4. *Parthis omnia* 1, 1, 6. *suis pugnam imminere* 1, 6, 5. *nuntiarum ei est* 1, 6, 3. *nuntiatam sibi victoriam partium vulgavit* 1, 11, 7.
Nuptiae manus 2, 11, 5.
Nutritur illis sanctas prole 1.
Nuces spargere 3, 14, 2.

O.

Ob desperationem fortis dimicare 2, 6, 6. *hoc adrostrum* 1, 12, 1. *disponi* 1, 6, 2, 5, 33. *exasperari* 2, 1, 11. *in fugam dilapsus* 3, 8, 3. *nemini suspectus* 1, 4, 7. *id neglecti tramites* 1, 5, 19. *securi Romani* 3, 17, 8.
Obambulandi mos 3, 2, 1.
Obediunt barbari ad omnia 1, 11, 13.
Obferre apros Livio 3, 3, 6. *equum* 4, 5, 1. *pagos alicui* 2, 5, 28. *se certaminis* 2, 5, 46. *ducentem alicui* 1, 5, 14. 4, 5, 9. *oblata species duorum in equis juvenum* 1, 11, 8. *speces victoriae* 3, 17, 7. *oblatae humanitatis spes* 3, 11, 1. *oblata sibi a milite in galea aquam effudit* 1, 7, 7.
Obfusa est hostibus species multitudinis 2, 4, 3.
Obitus servi 4, 3, 3.
Obijcere alicui gladiatorem contra-

INDEX II:

temtae flaturae 4, 7, 5. casti-
gatis laetiores facies 4, 5, 1.
errorem alicui 1, 5, 26. incom-
modum fatigationi 2, 2, 8. in-
gentem pulverem oculis ho-
stium 2, 2, 12. partem Spar-
taco 2, 5, 34. triplices fossas
iuxta vallum 1, 5, 11. statio-
nem 1, 5, 16. vias a latere 2,
2, 6. obicitur facies equitatus
2, 4, 6. obiecta caena ad in-
gressum 1, 5, 4. per medium
amanum 3, 14, 2. arma 2, 3, 20.
Obligare Caesarem 3, 17, 4. si-
dem popularium sibi 3, 16, 1.
se religione 4, 7, 19.
Obliqua acies 2, 3, 1.
Obmurmurando dicere 4, 6, 2.
Obortus fumus 3, 10, 5.
Obponere aciem suorum militi-
bus 2, 8, 11. equitem 2, 3, 17.
gregem camelorum equitatus
2, 4, 12. militem adfectis in-
edia 2, 5, 23. robur legionis 2,
3, 16. se abenati 2, 1, 12. ob-
positus erat eis 1, 9. hostium
exercitus 1, 4, 8. obposita co-
hors 4, 1, 29.
Obportunus ventus 4, 7, 14. ob-
portuna nox ad delitescendum
2, 1, 13. obportuno & loco &
tempore facere eruptionem 3,
17, 4. obportuna exemplorum
consilia proli. 1.
Obportunitas collium 1, 1, 6. lo-
ci 1, 4, 13. locorum 1, 4, 2, 3, 9.
Obprimere Africam 1, 12, 1. Al-
cibiadem 3, 6, 6. aliquem 1,
5, 15. alterum 1, 1, 9. barba-
ros a tergo 2, 2, 13. Byzantios
incautos 3, 11, 3. custodes an-
gustiarum a tergo 1, 4, 7. Ger-
manos 1, 1, 8. hostes 1, 5, 24.
3, 1, 2. Lacedaemonios 2, 5,
42. milites 4, 5, 10. manum 1,
4, 9. oppidanos 3, 3, 5. Seg-
brigenfes securos 3, 11, 4. ob-
pressit hostem adortus a late-
ribus 2, 12, 4. obprimi adven-
tu classis Romanae 2, 7, 14.
obprimendus hostis est proli. 1.
obpressus ab hostibus confodit-
ur 4, 5, 5. obpressum viribus
fudit hostem 2, 1, 8. obpressi
ingressique sunt avidins 2, 5, 16.
qui illis agebant 1, 8, 32.

Obpugnare castellum 4, 9, 3 &
9. castra 2, 12, 3. civitatem 3,
9, 5. Dionysium 1, 8, 11. Cy-
zicum 3, 9, 4. 4, 5, 21. Ephe-
sios 3, 3, 7. in Sicilia loca mu-
nitione tuta 3, 4, 6. Leuca-
diam 3, 4, 5. oppidum 3, 17,
8. oppida Magnetum 3, 8, 2.
urbem Graecam 3, 5, 3. urbes
3. Prol. obpugnari ab AERO-
lis 2, 7, 14. classem, seiscira-
tus 2, 7, 4. obpugnatur Q. Ci-
cero 3, 17, 6.
Obpugnatio civitatis eujusdam 4,
10, 3. oppidorum 1, 8, 5. ob-
pugnationem relinquere 2, 7,
14. obpugnationes urbium 3.
Prol.
per Obreptionem adgressus 2, 5, 36.
Obnuere exercitum Antonii 2, 3,
15. obrutus hostium navibus 1,
5, 7.
Obscura nox 3, 9, 2. vallis 2, 5,
37. obscurae latebrae 1, 3, 10.
Obscurare consilium 1, 1, 7. fre-
pitum operis 3, 9, 2.
Obscuritatem praefare 2, 5, 21.
Obssequi conditionibus 4, 7, 17.
Obssequentiores in reliquum ope-
ras edere 1, 9, 4. obsequenfi-
simis eis usus est 1, 10, 2.
ad Obssequium redigi 3, 3, 14.
Observare lumen 3, 12, 1.
Obsides a principibus accipere 2,
13, 1. dedissent, quos recipere
studebant 1, 8, 6. repetere
4, 4, 1.
Obsidere Capitolium 3, 15, 1. Ca-
puam 3, 14, 3. Castrum 3, 14, 2.
castellum 3, 2, 4 & 9. civitatem
Agrigentiaorum 3, 2, 6. Himeram
3, 10, 3. Crotona oppidum 3, 6, 4.
Decium 1, 5, 14. 4, 5, 9. Fali-
scos 4, 4, 1. hostes 4, 7, 33.
Lacatanos 3, 10, 1. Lilybaeum
terra marique 3, 10, 9. Lunam
3, 2, 1. Phocenses 3, 11, 2. Ti-
granocertam 2, 9, 5. vadosa lo-
ca 2, 5, 43. obsidens Hannibal
4, 5, 20. obsideri 3, 8, 2. a
Crispino 4, 7, 26. ab Han-
nibale 3, 11, 3. Castrum
3, 15, 3. cum tota classe 1, 5,
7. Mutinae ab Antonio 3,
3, 7. Praeneste 2, 9, 3. ob-
sidetur Ategua urbs 3, 14, 1, ob-
sessus

I N D E X II.

fessus in Vesuvio 1, 5, 21. ob-
 fessa civitas a Lacedaemoniis
 3, 12, 14. obsessi Campani a Ro-
 manis 3, 13, 2. Cyziceni a Mi-
 thridate 3, 13, 6. in Capitolio
 3, 13, 1. Mutinenses ab Anto-
 nio 3, 14, 3. Numantini 3, 17,
 9. Petilini a Poenis 4, 5, 18.
 Thraces in arduo monte 3, 15,
 5. obsessae fauces saltus 1, 5,
 19. obsessis nostris fuit pro du-
 ce 4, 7, 8. ostendere 4, 5, 21.
 obsessos instruere 3. Frol. ab
 obsessis excipi 3, 14, 2.
 Obsidio ejusdem maritimae ur-
 bis 3, 9, 8. diuturna 3, 15, 6.
 Lipatarum 4, 1, 31. obsidionis
 inferendae solvendaeque
επιπρωτα prol. 1. quid eis ad
 fiduciam superest 3, 4, 1. ob-
 sidioni sufficere 1, 3, 6. ob-
 sidionem expavescere 3, 5, 2.
 tolerare 2, 9, 5, 3, 15, 1. 4, 5,
 18. ad obsidionem venire 3, 17,
 1. obsidione adgredi civitates
 2, 2, 14. liberare Locros 4, 7,
 26. suos 3, 17, 4. longa ang-
 i 3, 15, 6. ab obsidione recede-
 re 3, 15, 5.
 Obsidionalis mora 1, 3, 4.
 Obsignatae epistolae annulo 4, 7,
 38.
 Obstitero obsessis 3, 14, 2. ob-
 stans nullus 1, 4, 3. 1, 5, 28.
 obstiterunt a limite 1, 5, 10.
 obstitit qua 3, 9, 6.
 Obstans nullus 1, 4, 14. praesi-
 dium hostium 1, 4, 14.
 Obstinati Samnites 2, 4, 1. ob-
 stinatorum pervercia 2, 9, 3.
 Obstringi beneficiis 2, 11, 3.
 Obstruere vias 1, 5, 5.
 Obtexere professionem censu 1,
 1, 8.
 Obtinere a patribus 4, 1, 22. op-
 pida firmis praesidiis 3, 6, 1.
 urbem cum praesidio 3, 3, 1.
 obtinuit, ut ipsum puniri pa-
 terentur 4, 1, 41.
 Obserfatur omnibus cladis ex-
 emplum 1, 5, 16.
 Obvius effulsit alicui 4, 7, 44. ob-
 vii hostes 4, 1, 39.
 Occasio effugiendi inventa 3, 13,
 2. libera recedendi 3, 14, 2.

mittendae legationis capta 1, 2,
 1. trajiciendi flumen 1, 5, 3.
 occasionem Consuli ad extra-
 hendum exercitum dare 1, 5,
 15, 4, 5, 10. opperiri 2, 5, 4.
 ex occasione nocentes puniri
 1, 9, 1. pro occasione factum
 amplecti 1, 6, 1. occasionibus
 imminere 2, 5, 22.
 Occasus solis 1, 5, 9.
 Occidere aliquem per ignomi-
 niam 4, 1, 33. avem 4, 5, 15.
 speculatorem Erythracorum 2,
 5, 15. milites octingentos 3, 10,
 7. in acie legionis 4, 1, 46. in
 proelio 4, 5, 14. iussit aliquem
 ex captivis 3, 5, 1. signiferum
 2, 8, 8. occisus Charmades 3,
 2, 11. Consul 2, 7, 11. C. Ma-
 rius 2, 4, 10. erat frater 2, 9, 2.
 quidam gregalis 2, 4, 9. occi-
 si calones 2, 2, 9. in proelio da-
 ces 2, 9, 3. Scipiones duo 2, 6, 2.
 Occultus confedit post castra ho-
 stium 2, 5, 8. ex occulto adgre-
 di 2, 5, 32. in occulto 1, 6, 2.
 3, 10, 9, 4, 7, 19. occultos
 habere milites 2, 5, 1. occulta
 itinera 1, 8, 4. per occulta dis-
 positus miles 3, 10, 6.
 Occulte habita classis 3, 10, 8. re-
 deunt Syracusas dimissi 1, 8, 11.
 Occultare cohortes 3, 10, 1. con-
 ditionem 1, 1, 3. gladios 2, 5,
 27. oppidanos in proximo 3, 10,
 2. peditem ab tergo 2, 5, 35.
 professionem specie remanendi
 3, 11, 5. sollicitudinem 1, 1,
 11. 1, 5, 13. occultata epistola
 balteo 3, 13, 2. itinera 1, 9,
 pars navium 2, 5, 44.
 Occupare Aegyptum 1, 1, 5. angu-
 stias 1, 4, 5. castra 2, 5, 12 & 21.
 Cheroneum 1, 4, 13. civitatem
 2, 11, 2. 3, 10, 8. collem 1, 5,
 14. 4, 5, 9. colles proximos 2,
 5, 38. finibus relictis nostris 1,
 8, 4. gloriam proclii 2, 4, 1.
 insulam praesidio 1, 4, 9. ju-
 gum quoddam 4, 6, 2. locum
 1, 4, 5. Mantiniam auxilio de-
 stitutam 3, 11, 5. montes 2, 5,
 38. murum 3, 2, 2. porrum na-
 vibus 3, 10, 9. Sicyoniorum 3,
 9, 7. vacantem 3, 2, 10. proximam
 tumulum 2, 5, 22. Thermopylas
 1, 4.

I N D E X II.

1. 4, 6. 2, 2, 13. occupavit in
 Samiorum portum receptus 3,
 2, 11. occupari a pluribus 2, 5,
 46. ab Aetolis 2, 5, 19. adver-
 so sole & vento & pulvere 2, 2,
 3. posse Lacedaemonem ratus
 3, 11, 5. occupatus sacrificio 3,
 11, 4. occupati Arpi praefidio
 2, 9, 2. hostes circa praedam 1,
 6, 2. occupata moenia 3, 2, 1.
 occupatis velocitate consuli de-
 bet prol. 1.

Occurrere ad prohibendum 1, 4,
 4. adventanti 3, 9, 4. alicui 2,
 5, 31. cum turmis equitum 2,
 7, 11. omiserunt eis, quibus
 insidiabatur 1, 8, 5. legioni-
 bus *ibid.* occurrens alter Con-
 sul 2, 6, 7.

Occursu hostium prohibitus 1, 4,
 10.

ad Oceanum venire 2, 13, 11.

Octavius C. Tribunus militum
 4, 5, 7. Graecinus 2, 5, 31.

Octo millia militum 2, 5, 21.

Octoginta elephanti 2, 3, 16.

Octingenti milites 3, 10, 7.

Oculum erueri Thraci virga 4, 5,
 16. oculi hostium 2, 2, 12. o-
 culos praefringere 2, 1, 12. o-
 mnium in se convertere 2, 11,
 5. oraque eorum gladiis peri-
 iussit 4, 7, 12. in oculos & o-
 ra incidere Romanis 2, 2, 7.

Odio suo adversus regem urti 3, 3, 3.

Offendere Pythiam 4, 7, 37.

Officium simile 2, 10, 1.

Oleo ac mero calefieri 1, 4, 7.
 fovere militem 2, 5, 23.

Omina adversa 1, 12, 1.

Omisit dimittere exercitum 1, 5,
 19. omiserunt occurrere eis 1,
 8, 5. omissa finium tutela 1, 3,
 4. inter se ira 1, 10, 4. omisso
 alveo Euphrates decurrit 1, 1, 6.

Omnis equitatus 2, 3, 3. multi-
 tudo 3, 9, 10. omne animalium
 genus 4, 5, 18. omnes virilis
 sexus 1, 11, 6. omnium con-
 cursus 3, 6, 2. omnia esse in-
 festa videt 4, 5, 4. victui neces-
 saria comportare 3, 5, 1.

Omnino rendere 1, 2, 8.

Onus habile 4, 1, 7. onera de-
 ponere 1, 5, 3.

Onerare se cibis insalubribus 2, 5,

13. lignis samentisque 3, 17,
 7. onerari impedimentis 4, 1,
 7. oneratus non armis, sed
 vulneribus 2, 13, 5. oneratum
 materiis vallum 1, 5, 1. plau-
 strum lapide quadrato 3, 3, 5.
 oneratae naves praeda 3, 3, 7.

Onerariae naves 4, 7, 14.

Onustus praeda 1, 4, 2. venatio-
 ne 3, 3, 6. onusta palca 3, 2,
 8. onustae naves milite 2, 5, 42.

Opacitatis densissimae lucus 1,
 11, 10.

Opem ferre adversus ignes 3, 2, 5.
 suis 2, 7, 6. urbi 4, 7, 43. ope
 sustentari 3, 5, 1. opes Alexan-
 dri 1, 2, 3, 1, 5, 11.

Opera data 3, 4, 6. eorum non
 est necessaria 2, 11, 4. insitu-
 ta prol. 1. operae clarae eques
 nobilis 4, 7, 36. levissimae
 pauci 2, 7, 7. pretium est in
 mercede 4, 4, 2. operam dare,
 ut &c. 2, 2, 1. impendere prol.
 1. promptam & enixam exhi-
 bere 2, 5, 30. opera nullius uti
 1, 11, 3. 4, 5, 11. operas ob-
 sequentiores edere 1, 9, 4.

Operire crateribus 1, 5, 5.

Optima spolia referre 4, 5, 4.

Opinari aliquid 1, 2, 8. opina-
 tus hostis &c. 3, 15, 5. opina-
 ti sunt prodigium 1, 5, 28.

Opinio mea fert 2. prol.

**Oportet Imperatorem senem mo-
 ribus esse** 4, 7, 3. non credi
 transfugae 2, 5, 30. pontem
 jungi in fluvio 4, 2, 1.

Opperiri occasionem 2, 5, 4. tem-
 pus 3, 9, 4.

Oppidum Crisaeorum 3, 7, 6. in-
 expugnabile 3, 6, 4. intibilis
 2, 3, 1. penetratum 3, 9, 5. re-
 liquum 1, 3, 6. oppidi muni-
 tiones 1, 3, 4. pars 3, 9, 2. op-
 pidum adgredi scalis 3, 17, 9.
 capere cohortibus 3, 10, 1.
 & aperire suis 3, 2, 7. dir-
 rumpere 4, 7, 23. invadere 3,
 10, 2. obpugnare 3, 17, 8. ob-
 fidere 3, 6, 4. tradere Hirtule-
 jo 4, 5, 19. oppido potiri 3, 1,
 2, 3, 3, 1. Saniorum exclusus
 3, 3, 5. oppida Magnetum 3,
 2, 2. plura 3, 6, 1. oppidorum
 obpugnatio 1, 3, 5. alia adgre-
 di

I N D E X II.

- di 3, 6, 2. complura Sardiniae capere 3, 9, 4. infestare 3, 6, 1.
- Oppidani** 3, 1, 3. dedant se ipsos 3, 2, 1. effusi 3, 2, 5. inducti consuetudine 3, 2, 1. insecutitermess 3, 10, 2. procedant 3, 10, 5. oppidanorum frumentum exhaustum 3, 4, 3. perfidia 2, 11, 1. oppidanis praecipit, ne &c. 1, 11, 5. oppidanos a terra tentare 3, 9, 7. compellere ad deditionem 4, 5, 21. obprimere 3, 3, 5. in securitatem resolvere 3, 3, 1. longius cedendo protrahere 3, 10, 5.
- Optare**, ut ea eveniant 1, 1, 6.
- Optima virum pars** 2, 3, 3. optimi milites 4, 5, 2.
- Opulentissima civitas Lingonum** 4, 3, 14.
- Opus est Reip. felicitioribus Magistratibus** 4, 5, 6. adgredi procl. 1. operis indagare partem complecti procl. 1. operis strepitus 3, 9, 2. ad opus accedere 4, 1, 22. fatigando eos compulsi 1, 11, 20. in opere esse 4, 1, 37. opera resecta 1, 1, 10. & machinamenta deposita 3. procl. operum atque urbis inspectio 1, 1, 5. operibus & firmitutem oppidum 3, 2, 1. vincendus est hostis 4, 7, 2.
- Operatae Cereis sacro feminae** 4, 7, 44.
- Operosiores pontes** 1, 1, 6.
- Ora maris** 1, 4, 7.
- Oratio gravis** 4, 5, 1.
- in Orbem flectere equum** 4, 5, 4. orbem terrarum adgressus 4, 2, 4.
- Orchomenos socia civitas** 1, 11, 5.
- Ordo captivorum** 1, 4, 2. densus 1, 5, 5. instructionis 2, 13, 4. longior 4, 6, 4. ordinem per species servare 4. procl. ex ordine recedere 4, 1, 4. in ordine merere 4, 1, 11. ordines ducti 2, 6, 4. laxati 1, 5, 16. militiae 4, 1, 3. neglecti 2, 5, 39. pedum 2, 4, 12. primi 5, 12, 1, 11, 2. 4, 5, 8. reduncti ad Cannas 2, 3, 7. Romanorum 2, 2, 11. laxati 2, 5,
33. Gaorum laxati 2, 6, 4. ordinum perturbatio 2, 3, 16. ordines diducere 2, 3, 12. perire 4, 1, 8. ordinibus subducere hastatos 2, 4, 2. conficere 4, 1, 43. ab esdinibus, singulis diducere 1, 5, 8.
- Ordinare aciem** 2, 3, 17 & 19, 4, 1, 8. agmen 2, 5, 38. pecuniam 1, 4, 13. suos ratione simili 2, 3, 3. ordinatus exercitus 2, 1, 4. ordinata hostium acies 2, 1, 14, 2, 2, 8. phalanx 2, 3, 20. ordinatum in fronte acie triplici robur 2, 3, 16. ordinati hostes procedunt 2, 3, 4. ordinatis & requietis adgressus hostes 1, 6, 2.
- Ordinatio notata** 4, 1, 14. prudens 2, 3, 16. ordinationis genus 2, 3, 7.
- Orestis filius, Tifameneus** 1, 2, 8.
- Oriens dies** 2, 1, 2 & 15. ortus solis 3, 8, 3. orta later finitimos seditio 1, 8, 6.
- Ornari chlamyde & galero** 3, 2, 11. funeribus 1, 12, 5. naves iussit 2, 13, 9. ornatum scutum elegantius 4, 1, 5.
- Ornatus muliebris** 3, 2, 7. ornatu instructus 3, 2, 4.
- Ornamentum infulae more dependens** 1, 12, 5. ornamentis arma adfixa 1, 11, 16.
- Ora phalangis** 2, 3, 20. ora oculorumque eorum gladiis perijussit 4, 7, 32. scutis contigere 1, 5, 27. in ora & oculis incidere Romanis 2, 2, 7.
- Offendere copias in moere** 1, 5, 3. equirem a fronte 2, 5, 35. hostem digito 2, 7, 12. lumen nocte ex arce 3, 12, 1. samram Romanarum cohortum vel virum 1, 10, 1. 4, 7, 6. nudatos militibus 1, 11, 17. obfessis 4, 5, 21. paucos equites vigilibus 2, 5, 21. suos aegros in muris 3, 17, 8. suos instructos e collibus 2, 5, 31. vestigia equorum 1, 17, 9. ostendit lupum eis 1, 10, 4. se subitus ex diverso 2, 4, 3. ostendunt hoc lumen nomina 1, 12, 6. ostendi iussit patrem classem 3, 10, 3.

Osten-

I N D E X II.

Ostento conserrari 2, 9, 5. pro ostento excipere 1, 12, 8.
Ostentare fiduciam 3, 18, 1. speciem fiducia 2, 2, 5. se circa castra 2, 5, 25.
Ostentatio consilii 1, 8, 12.
Oracilius Crassus Cos. 3, 16, 3. 4, 2, 19.
Oriti licentia 4, 1, 15.

P.

Pabulum colligere 2, 5, 31. petere *ibid.* pabulo curvati *ibid.*
Pabulatus latus & usque ad valles 1, 1, 7. pabulatum procedere 2, 1, 6. suos dimisit 2, 13, 6.
Pabulatoribus tendere insidias 2, 5, 31.
Paches Athenienfis 4, 7, 17.
Pacorus rex 1, 1, 6.
Pagos obferre alicui 2, 5, 28.
Palaeopharalus 2, 3, 22.
Palam pronuntiare 3, 16, 4. transnavigare 2, 5, 42.
in Palantes cūmdu 2, 5, 31.
Palca onusta 3, 2, 8.
Pali desūi 2, 3, 18. densi numerosique 2, 3, 17. fixi ante portam 1, 5, 22. palis implicitae quadrigae 2, 3, 17.
Paludes campis junctae 2, 5, 6. conterege alga 2, 5, 6. paludibus adjutus 2, 3, 9. admovere sinistram latus 2, 5, 22.
Pammenes Thebanus 2, 3, 3.
Pamphylia 4, 7, 45.
Pandere vela 2, 5, 45. 2, 13, 11.
Panem accipere 4, 3, 9. in hostem jactare 3, 15, 1.
Pannonii 2, 1, 15.
Panormus 2, 5, 4.
Panormitani 3, 17, 1.
Pansa Cos. 2, 5, 39.
Papaverum capita 1, 1, 4.
Papirius Cursor filius, Consul 2, 4, 1. 3, 3, 1. L. Dictator 4, 1, 39.
Par erat neque vizute, neque artibus bellandi 1, 8, 2. numerus 2, 1, 13. numero 1, 8, 11. severitas 4, 1, 2. pares sunt Romani Campanis 4, 7, 29.
Parare amicos 1, 8, 1. cibaria 4,

7, 31. seditionem adversus patrem 4, 1, 41. transfectionem ad Poenum 4, 7, 22. parantibus resistere adfirmat 4, 7, 18. parari equi 2, 5, 30. expectant signum 4, 7, 22. paratae naves in occulto 4, 7, 19. paratorem militem ad pugnandum habere 1, 11, 11.
Parcere virgini captivae 2, 11, 6. parcitur illis ab hoste 1, 4, 2.
Parietibus intersepsit vias 1, 5, 5.
Peperit mater me Imperatorem 4, 7, 4. parva fides 2, 5, 30.
Parulae amplae 4, 7, 29.
Paras adversa 2, 5, 47. averfa 2, 12, 3. 3, 13, 4. cedens ob id 2, 7, 11. cetera 3, 9, 3. copiarum 2, 2, 4. 2, 5, 1 & 17. 3, 10, 5. corporis aegta 4, 7, 37. dimidia exercitus 2, 3, 21. diversa 2, 5, 21. 3, 6, 1. moenium 3, 9, 6. equitum 2, 7, 9. inferior 1, 13, 6. litterarum 1, 2, 6. magna barbarorum 2, 13. reliquiarum 4, 7, 39. media 2, 3, 20. militum iussa subistere 1, 4, 10. munimentorum 1, 2, 1. murorum 3, 2, 10. 3, 9, 5. oppidi 3, 9, 2. peditum 2, 5, 22. reliqua exercitus 3, 10, 5. superata 1, 5, 6. superior 1, 4, 9. 1, 5, 4. 3, 7, 3. vias dextra 1, 6, 1. virium optima 2, 3, 3. utraque 2, 3, 7 & 8. 2, 5, 38. partem classis armatam iussit ostendi 3, 10, 9. operis indagine completi prol. 1. Spartaco objicere 2, 5, 34. parte castra facere 1, 5, 24. partes diversae, & Italicae 2, 3, 16. firmissimae copiarum 3, 9, 4. hostium infirmissimae 2, 3, 4. Pompejanae 2, 7, 13. 3, 14, 1. 4, 7, 32. victae 2, 7, 13. partium fortuna aequata 2, 7, 13. victoria nuntiata 1, 12, 7. duarum praefidium 3, 10, 7. partibus deesse 2, 5, 28. per partes adtentare 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Parthus 1, 1, 6. Parthi 1, 1, 6. 2, 5, 2. 2, 15. 2, 5, 35, 36 & 37. 2, 13, 7. 4, 2, 3.
Parthicum bellum 1, 1, 6.
Parva manus equitum 2, 4, 6. caestella 2, 5, 18. navigia 1, 5, 5. par-

I N D E X II.

- parvis copiis decertare 1, 11, 2.
 Parum diligenter custodiri 2, 9,
 6. fidens viribus 1, 1, 9. in-
 struxit armis ala 4, 1, 20. ne-
 cessitas expeditioni vala 4, 1, 1.
 praesidium habere 2, 11, 1. pro-
 cessit res 1, 8, 8. pugna 4, 7, 4.
 Pascere pecora caeco 3, 15, 5.
 Passim circa praedam occupatus
 1, 6, 3.
 Passus quingenti 2, 2, 5. passuum
 millia 1, 3, 10, 3, 11, 5. mil-
 libus paucis distare 2, 10, 2.
 septem millium spatium 2, 1,
 4. trium millium trajectory 3,
 13, 6.
 Patentes campi 1, 1, 6. 2, 5, 24
 & 40. ad patentia evadere 2, 5,
 24.
 Patet factus locus 2, 3, 14.
 Pati frigora & imbres 4, 1, 1. mor-
 tem fortiter 4, 5, 21. omnia ea-
 dem 4, 5, 19. poenam 3, 12, 1.
 patiuntur aegros apud se resi-
 ci 2, 11, 2. ipsum puniri 4, 1, 41.
 passus est, castra sua capi 3, 10, 3.
 hostem imbribus verberari 2, 1,
 15. omnes ex his Leucadiam
 confugere 3, 4, 5. transire bar-
 baros 1, 5, 24.
 Pater Tarquinius Superbus 1, 1, 4.
 patris edictum 4, 1, 40. sacritia
 incusata 3, 3, 3. patri Diti sa-
 cer lucus 1, 11, 10. Gabios tra-
 dere 3, 3, 3. patrem aliquid a-
 gentem videre 1, 1, 4. a patri-
 bus obtinere, ne &c. 4, 1,
 22.
 Patriae victoriam conferre 4, 5,
 15. pro patria mori 4, 5, 12.
 Patriciorum agrorum populatio-
 nem inhibere 1, 8, 1.
 Pavidum se receperunt in castra 2,
 4, 9.
 Pauci alares 2, 4, 1. centuriones
 3, 9, 3. ex captivis 1, 8, 5. in-
 tra castra nocte relicti 1, 5, 24.
 paucae cohortes 1, 5, 8. ho-
 stium naves 3, 16, 5. pauca ta-
 bernacula 1, 5, 3. paucorum
 cura 2, 12, 4. paucos senes o-
 stendere 3, 17, 8. suos reliquit
 1, 4, 4. paucas e suis navibus
 transire iussit 1, 4, 14. a pau-
 cioribus vinci 1, 10, 3. paucif-
 lima auxilia 4, 2, 3.
 Paucitas contenta 1, 6, 2, 3, 17,
 1. praesens 2, 12, 3. relin-
 quum 1, 1, 9. paucitatem de-
 gere 2, 4, 8. paucitate suorum
 diffidens 1, 8, 5.
 Paullatim infestit 1, 5, 13. invi-
 cem sinuantia cornua 2, 3, 7. se
 infestans 1, 1, 11. succedere,
 5, 16.
 Paullus 2, 3, 20. L. 4, 5, 5. 4, 5,
 3. L. Paulli collega, Varro 4,
 5, 6.
 Paullum regredi 3, 11, 1. paulo
 interius scutari 2, 5, 31. remo-
 tior insula 1, 4, 9.
 Paullulum regredi 3, 17, 2.
 Pauper fuit Atilius Regulus 4, 3,
 3.
 Paupertas maxima 4, 3, 5. sum-
 ma 4, 3, 4.
 Pacis conditiones 1, 5, 17. 1, 11,
 4. mentionem facere 1, 5, 18.
 ordinandae sequestres naves 1,
 4, 13. pacem simulare 3, 4, 3.
 Pacatio confecta prol. 1.
 Pacifici labori veniam *ibid.*
 Pactio interposita 4, 7, 25.
 ex Pacto referre promissa 3, 3,
 1.
 Pecora equorum cruenta 1, 12,
 4.
 Pecus turbatur flamma 1, 5, 28.
 pecora excitant pulverem 4, 7,
 20. pecorum captivorumque
 corpora caesa 1, 5, 20. pecora
 abigere 3, 10, 6 & 17. demit-
 tere secunda aqua 3, 14, 4. pa-
 scere caeco 3, 15, 5. vindicare
 3, 10, 6. pecoribus & venatio-
 ni insuere litteras 3, 13, 3.
 Pecudum genus omne 4, 7, 20.
 Pecunia fertur in triumpho 4, 5,
 1. numerata 1, 11, 2. relicta 4,
 3, 4. pecuniam diripere 4, 5, 1.
 dividere *ibid.* largiri 4, 7, 16.
 sectari 2, 13, 2. spargere *ibid.*
 pecunia instruere Pythiam
 4, 7, 27. regia potius est 1,
 8, 12.
 Pelopidas Thebanus 1, 5, 2, 3, 3,
 2, 4, 7, 28.
 Peloponnesus 1, 3, 9. Pelopon-
 nesum tueri 2, 5, 26.
 Peloponnesiorum castellum 3, 9,
 9.
 Pendens populares ex illo 3, 16, 1.
 pe-

I N D E X II.

Pene par numero 1, 4, 11.
Penes alios gloria virtutis est 1, 11, 3, 4, 5, 11. se habere claves 4, 7, 22.
Penetrare silvam 1, 2, 2. penetratum oppidum 3, 9, 5.
Penitus 1, 4, 12.
Perfarcire injuriam unius morte multorum 1, 1, 10. interitum prolationis liberalitate 3, 16, 3.
Per agrum Pomptinum fugere 2, 6, 1. aliquantum spatii 2, 2, 2. aliquot dies facere 2, 5, 8, 4, 1, 33. angustias ad parentia evadere 2, 5, 24. transeundum habere 1, 4, 3. averfam partem mitti 2, 12, 3. avias regiones circumduci 2, 5, 17. castra facere ignes 1, 17, 7. causam venandi 3, 3, 6. centum viginti millia passuum 1, 3, 10. confragosa emensus iter 3, 1, 2. continuos dies 2, 3, 4. deserta Africae itinera 1, 7, 7. diversam partem castra occupare 2, 5, 21. diversa incendit agros 1, 8, 4. loca 1, 5, 26. dolorem concitus 4, 5, 16. errorem admissus 3, 2, 4. exceptum quemdam aquatorem comperit 1, 8, 9. flumen trajici 1, 4, 9. hoc 1, 3, 3. consilium avocari 1, 4, 14. exemplum ostendere 1, 10, 1. haec avocata intentio 1, 5, 18. hostem id non licet 3, 5, 6. hostium praefidia erumpere 2, 13, 9, 4, 5, 7. id tempus praeparare classem 1, 4, 13. ignominiam occidere aliquem 4, 1, 33. ignota loca vehi 2, 5, 6. inmenum corpus historiarum proli. 1. imprudentiam castris locum capere 2, 7, 12. intermissas hostium stationes erumpere 1, 5, 16. ipsam flammam educere milites 1, 5, 27. itinera nota digredi 1, 5, 5. latebras copiarum pars disposita 2, 5, 1. licetorem scindere vestimenta 4, 1, 18. limitrem erumpere 1, 5, 10. longum coronae ambitum 1, 5, 23. ludibrium 1, 5, 16. Massiniam capere urbes 3, 6, 1. modica intervalla pali fixi 1, 5, 22. munimenta inrumpere

2, 5, 26. nota refugere vada 2, 5, 23. nota se recipere 2, 5, 35. obreptionem adgredi 2, 5, 36. occulta dispositus miles 3, 10, 6. otii licentiam sociis injuriam inferre 4, 1, 15. partes adtentare 1, 10, 1. 4, 7, 6. pontem redire in urbem 2, 13, 5. portas inrumpere 3, 9, 5. proditorem circumduci 2, 2, 13. quadraginta millia passuum revertit 3, 11, 5. quietem 2, 1, 4. sagittarios arcere usum fluminis 3, 7, 2. saxa montis cochleas legere 3, 9, 3. Tarpeja demissus 3, 13, 1. se provident 1, 2, 6. septem annos 4, 1, 25. singulos pilos vellere caudam 4, 7, 6. singula vellere 1, 10, 1. solidos ac notos sibi transitus evadit 2, 5, 7. speciem 1, 2, 4. securitatis 1, 1, 5. servitutis 1, 1, 3. species servare ordinem 4. proli. stationes hostium erumpere 4, 5, 8. prorumpere 1, 5, 12. terram trahere ramos 2, 4, 1. totam urbem epulas praeficare 3, 15, 6. totum iter pecuniam spargere 2, 13, 2. tumultum relicta obpugnatio 3, 10, 2. viam transire 2, 12, 4. vices 2, 5, 25. urbes dividere exercitum 1, 3, 5. utraque latera explicatus miles 1, 6, 1.
Peragere iussa 3, 9, 2. peractus ritus 4, 7, 13.
Percurrere omnia monumenta proli. 1.
Percontans, quo tempore castra moturus 1, 1, 13.
Perculus audacia inopinata 4, 5, 4. percussus animi Romanorum 4, 7, 39. prae pulvere Samnites 2, 4, 1.
Percurrere Fabium Nummum securi 4, 1, 39. fusti decimum quemque 4, 1, 34. securi filium, quamvis victorem 4, 1, 40. terenos ex centuriis 4, 1, 36. vicenos forte ductos 4, 1, 35. percussa fossa in fronte 3, 17, 5. percussus securi seditionis duces 4, 5, 2.
Perdicas 4, 7, 20.
Perditus exercitus 2, 5, 40.
Perdomita Thracia 2, 11, 3.
Per-

I N D E X II.

- Perducere agrum venalem ad id pretium licendo** 3, 18, 2. **aliquem usque ad locum** 2, 5, 7. **exercitum in insidias** 2, 5, 35. **hostes eo, ubi &c.** 2, 5, 1. **incomfragosa loca** 2, 3, 20. **ultralocum insidiarum** 2, 5, 37. **incolumes suos in tuta** 1, 5, 17. **lectorem huc usque cum attentione** 3. **Præf. perducere eodem** 3, 8, 2. **in consuetudinem** 2, 1, 18. **perductus exercitus in locum iniquum** 1, 5, 13. **hostis ad securitatem** 3, 17, 3. **in eadem persuasionem** 1, 4, 8.
- Peregrina societas** 2, 7, 4.
- Perequant** Castor & Pollux 1, 11, 9.
- Perfēctissimi aeneatores** 3, 9, 3.
- Perferre conceptum ignem usque in vallum** 2, 4, 15. 4, 7, 40. **de eadem re ad populum** 4, 1, 22. **epistolam balteo occultatam** 3, 13, 2. **raptum incolummem in castra** 1, 2, 5.
- Perfidia barbari** 1, 1, 6. **deprehenſa** 4, 7, 23. **oppidanorum** 2, 11, 1. **sollemnis** 1, 1, 6. **perfidiam spernere** 4, 4, 1.
- Perfrixit unus** 2, 12, 11.
- Perſugae species** 2, 5, 18. **perſugam mittere** 3, 6, 5. 3, 17, 7. **a perſugis cognoscere** 1, 6, 1.
- Pericles Athenienſis** 1, 8, 7. 1, 5, 10. 1, 11, 10. 1, 12, 10. 3, 9, 5 & 9. **Periclem nomine adpellans voce** 1, 11, 10.
- Periculum imminet** 2, 11, 4. **noctis suspectae evitatum** 3, 12, 1. **discutere** 2, 11, 4. **leve & detrimentum sentire** 3, 17, 4. **periculo liberare Campaniam** 1, 9, 1. **periculis adſuſcere** 4, 1, 19.
- Periclitantibus ſubvenire** 2, 5, 22.
- Perire cum familia** 4, 5, 14. **fame** 4, 5, 20. **periit Hirtulejus** 2, 7, 5.
- Peritus linguae** 1, 2, 2. **nandi & nauticae artis** 3, 13, 6. **perire facere aliquid** *ibid.*
- Peritia & calliditas bellandi** 1, 8, 7.
- Permiſcere modum vini mandragora** 2, 5, 12.
- Permittere ſibi multa tranſire**
- prol. 1. permiſit ita ordinem aciem** 4, 1, 8. **turmae equitum ad laceſſendos hoſtes ire** 1, 10, 1.
- Perniciēs duciſ** 1, 9, 4.
- Pernicioſa ſeditio** 2, 5, 18. **ſeditione furere** 1, 9, 2. **perniciſſimum eſt cedentibus** 4, 7, 21.
- Perpellere Xenophontem, ut &c.** 4, 6, 2.
- Perperna dux** 2, 5, 32.
- Perpeti inopiam** 4, 5, 20. **mborem ſacti** 4, 6, 2.
- Perperare facinus** 2, 5, 30. **perpetrata legatio** 3, 13, 1.
- Perpetuum filium conſubernalcm habere** 4, 1, 11.
- Perquam ſimilis natura** prol. 1.
- Perrumpere aciem hoſtium** 2, 4, 2 & 17. 2, 8, 5. **perrupta ſtatio ab hoſte** 4, 1, 36.
- Perſae** 2, 3, 13. 4, 2, 5. 4, 6, 3. **dicuntur ſagittarum multitudine nubes eſſe ſacturi** 4, 5, 13.
- Perſarum acies** 2, 3, 3. **claffis** 4, 7, 43 & 45. **multitudo ingens** 4, 7, 43. **innumerabilis** 2, 3, 13. **quoidam capere** 1, 11, 17.
- Perſicus habitus** 3, 8, 3. **Perſicum bellum** 2, 8, 4.
- Perſidem intrare** 2, 3, 6.
- Perſedere in ſaxo** 4, 5, 5.
- Perſequi aliquem** 2, 13, 11. 4, 1, 39. **doloris auctorem** 1, 7, 2. **hoſtem ad internecionem** 4, 7, 15. **praedatores** 3, 10, 6. **Sabuzam** 2, 5, 40. **ſparſa per immenſum corpus hiftoriarum** prol. 1.
- perſequentes longius cedendo protrahere** 3, 10, 5. **perſecutus milites ſparſos** 2, 2, 11. **perſecuti effuſos ceciderunt** 3, 6, 7. **perſecuturos arbitratus** 1, 4, 14.
- Perſectari equum** 1, 2, 1.
- Perſes, Macedonum rex** 2, 3, 20.
- Perſeverant fidem ſervare Romanis** 4, 5, 20 & 21.
- Perſeverantius abeuntes trucidare** 2, 8, 14.
- Perſeverantiae cauſa ſacere** 1, 5, 1.
- Perſpicere regias vires** 1, 2, 1.
- Perſiſtare in principiis** 4, 1, 27 & 28.

I N D E X II.

Persuadere adpropinquantibus 3, 6, 5. adversariis 2, 5, 31. alicui, ut &c. 3, 3, 5. civibus 2, 2, 14. circumfidentibus, ne &c. 3, 15, 4. exercitui utrique 2, 4, 9. Tarentinis, ut &c. 3, 3, 1. Gabinis, uterentur odio 3, 3, 3. persuasit hosti, superesse ipsis copias 3, 15, 6. ipsis proeliantibus eosdem adfuturos 1, 11, 9. militibus 1, 11, 16.

Persuasio alacritatem adtulit 1, 11, 2. eadem 1, 4, 8. hostium 1, 5, 3. persuasionem adjuvare 3, 3, 4. persuasionem sollicitari 2, 5, 18.

Pertendere ad angustias 1, 4, 6.

Perterritus adseveratione 3, 3, 2. metu viperarum 4, 7, 10. voce 3, 5, 2. perterriti exemplo 2, 8, 8. Samnites 2, 4, 2.

Perrinaciter a servis excludi 2, 5, 30. instare hosti fugienti 2, 6, 10. tolerare obsidionem 2, 9, 5.

Pertinere ad commune 3, 2, 6. ad rerum naturam 1, 12, 9. pertinere exempla ad proelium prol. 1. pertinens quid ad exercitum 1, 11, 5.

Perturbare aciem 2, 4, 13. hostem 2, 3, 17. perturbari visu 2, 5, 38. perturbatae Antiochi copiae 2, 4, 4.

Perturbatio ordinum 2, 3, 16.

Pervenire ad extremam famem 3, 15, 3. fluvium 4, 2, 1. hanc usque metationem 4, 1, 14. hostium consilia 1, 2, 5. posteriora castelli 3, 9, 3. summum *ibid.* in amicitiam alicujus 1, 2, 3. Lacedaemonem 1, 1, 10. Vesos 3, 13, 1. perveniunt incolames Canusium 4, 5, 7. pervenerunt ad Didium legiones 1, 8, 5. pervenitur ad castra Pompeji 2, 5, 31.

Pervicacia fugitivorum 2, 3, 17. obditorum 2, 9, 3.

Pervigilatum est ab omnibus 3, 12, 1.

Pes castrorum 4, 3, 13. pedem referre 2, 5, 3. 2, 8, 13. pedes circiter quater 4, 7, 29. nudi 4, 1, 26. priores adlevati 4, 7, 34. posteriores *ibid.* pedum quindecim fossa 1, 5, 9. pedi-

bus & capite nudus 3, 9, 3. trajicere vada 4, 1, 1.

Pedes circumductus ab ea parte 2, 2, 12. cominus accedens 2, 5, 33. profiliat in primam aciem 2, 8, 13. ad peditem redigere equites 4, 1, 18. in pedite erat Romanorum robur 2, 2, 11. pedites deni 4, 1, 6. gregales 4, 1, 31. L. cunctantes 4, 5, 7. peditum acies subita 2, 3, 14. triplex 2, 3, 17. equitumque manus parva 2, 4, 6. fortissimus quisque 2, 3, 3. numerus 2, 3, 17. ordines 2, 4, 12. pars 2, 5, 22. terga 2, 5, 37. velocissimi 2, 3, 22. viginti quatuor millia 4, 2, 6. pedites iugum quoddam occupare iussit 4, 6, 2. proturbare 2, 2, 4. redigere ad levem armaturam 4, 1, 18.

Pedestris cursus 4, 6, 2. pugna 2, 3, 29. pedestre iter 2, 5, 42. proelium 1, 3, 6. pedestri & navali proelio vinci 4, 7, 45.

Peditatum praemittere 2, 5, 38.

Petere altissima acidificiorum 3, 13, 8. Asiam 2, 11, 3. Cariam 1, 8, 12. castra cursu 3, 17, 7. Catinam viribus 3, 6, 6. Graeciam 1, 4, 6. montes cursu effuso 2, 5, 38. pabulum 2, 5, 31. regionem *ibid.* Spartam 3, 11, 5. ipatium noctis ad liberationem 4, 7, 22. telum 4, 1, 4. tumultos proximos 2, 7, 1. urbes ceteras 3, 6, 3. perentibus ordines respondit 4, 1, 8. peti gladiis ora iussit 4, 7, 32. partem vult 1, 2. petenda est illinc (aqua) 2, 7, 12. petitus bello ab Ardie Illyrio 2, 5, 19. peritum colloquium ad exercitum 1, 5, 17. concilium ab Agrigentinis 3, 2, 6.

Petiliini a Poenis obfessi 4, 5, 18.

Petillius Q. Cos. 4, 1, 46.

Petreus Afraniusque castra noctu moturi 1, 8, 9. Petreji & Afranii exercitus 2, 1, 11.

Phalanx duplex 2, 3, 20. Macedonica 2, 3, 17. ordinata 2, 3, 20. regis Pyrrhi explicita 2, 2, 1. phalangis ora 2, 3, 20.

Phalaris Agrigentinus 3, 4, 6.

Phar-

I N D E X II.

Pharnabazus regius praefectus 2, 7, 6.
 Pharnaces, Mithridatis filius 2, 2, 3.
 Pharnacus quidam 1, 1, 6.
 Pharnastanes 2, 5, 37.
 Pharsalica pugna 2, 7, 13.
 Philippus, Macedonum Rex 1, 4, 6 & 13, 2, 1, 9, 2, 3, 2, 2, 8, 14, 2, 13, 8, 3, 8, 1, 3, 9, 8, 4, 1, 6, 4, 7, 37. Alexandri Macedonis pater 4, 2, 4. denuntians 4, 5, 12. exclusus oppido Saniorum 3, 3, 5.
 Phocenses destituti 3, 11, 2. obfidere *ibid.*
 Phormion, dux Athenienfium 3, 11, 1.
 Phrygia 1, 4, 2.
 Picentes 1, 12, 3.
 Picus in capite infidet jus dicenti 4, 5, 14.
 Pignora contraria 1, 8, 6. pignorum suorum supplicia spectare 4, 5, 22.
 Pigniores milites 1, 11, 20.
 Pila defixa 2, 1, 7. emissâ ex edito in subeuntes 2, 2, 3.
 Pili singuli 4, 7, 6.
 Pinarius L. 4, 7, 22.
 Pirea 1, 11, 20.
 Pisidae 1, 4, 5.
 Pisidia *ibid.*
 Pisistratus Athenienfis 4, 7, 44.
 Piso captus 3, 6, 5. Cn. victus 3, 6, 5. L. 4, 1, 26.
 Pice & taeda plenae amphorae 4, 7, 9.
 Planus vertex 2, 2, 4. in plana deducere Poenos 2, 2, 11. descendere 2, 5, 18.
 Planicies in via equiti 2, 2, 9. planities contrariae 2, 5, 38.
 Plaustrum oneratum lapide quadrato 3, 3, 5. plaustra implere viris 4, 7, 33. plaustris cingere copias *ibid.* in plaustris esse *ibid.*
 Plebs spoliata principibus 2, 11, 3.
 Plebejorum agri densique 1, 8, 1.
 Plebejos praeficere ignobilibus 2, 11, 3.
 Plenae amphorae pice & taeda 4, 7, 9. plena statim vela 2, 13, 11. promissa 3, 3, 1. taedae, scibi, & sulphuris vehicula 2, 4, 17.

vascula viperis 4, 7, 10. plenas iniquitatis conditiones referre 1, 11, 4.
 Plerique ex milicibus, 1, 1, 5, 3, 2, 7. medici 4, 7, 1. plerisque in vias ab Italia extrahere 2, 3, 16.
 Plumbo scriptae litterae 3, 13, 7.
 Plus ad victoriam Caesari conferre 2, 3, 22. praefidii in scoto habere 4, 1, 5. pluris vendere juventutem 3, 5, 3. plures domini 4, 1, 10. aves 1, 2, 7. turmae 2, 5, 25. plura oppida 3, 6, 1. plurium oppidorum obpugnatio 1, 3, 5. pluribus locis communire castris 1, 8, 11. plurimum interest partis utriusque 2, 5, 38. tamen consecutus est 1, 8, 8. plurimi armorum greges 2, 5, 13. plurimos in deditionem accipere 3, 17, 7.
 Pluvia continua 2, 5, 25. pluviam recipere 3, 4, 6. pluvia ac statione inquietari 2, 5, 25. & stando fessus 2, 1, 15.
 Poenae metu coire in collem 4, 7, 24. poenam dare 4, 5, 14. pati 3, 12, 1.
 Poenitentia coegit exauditorum satisfacere Imperatori 1, 3, 4. poenitentiam adferre transfugis 2, 7, 9.
 Poenus 1, 1, 9. contemnens consuetudinem 2, 1, 4. ad Poenum transitionem parare 4, 7, 22.
 Poeni 1, 1, 9. 1, 4, 11 & 12. 1, 12, 9. 2, 3, 16. 2, 4, 14. 2, 5, 4. 2, 13, 9 & 10. 3, 3, 6. 3, 13, 2. 4, 1, 44. 4, 7, 38. circumventi ab eo 2, 6, 2. deleti 2, 10, 2. deturbati ex classe 4, 7, 12. iussi recedere 3, 10, 3. victi 2, 9, 2. Poenorum arma & insignia 4, 7, 12. castra bina 2, 10, 2. Poenos in plana deducere 2, 2, 11. ad Poenos deducere 1, 8, 6. a Poenis nihil iustum expectare 1, 11, 4. obfessi Perilini 4, 5, 18.
 Polliceri salutem popularibus 3, 3, 1. pollicitus est, se daturum praemia 1, 11, 2.
 Pollicita dara 3, 16, 3.
 Pollux & Castor 1, 11, 8 & 9.
 Pomifera arbor 4, 3, 13. 70m.

INDEX II.

Pompejus Cn. 1, 1, 7. 1, 4, 8. 1, 5, 5. 1, 9, 3. 2, 1, 12. 2, 2, 2. 2, 3, 11. 14 & 22. 2, 11, 2. 3, 17, 4 & 8. 4, 5, 1. Pompeii castra 2, 5, 31. equitatus effusus 2, 3, 22. praesidium transducere 3, 14, 1. Pompejo auctor fuit 2, 1, 3.

Pompejani 2, 5, 31. Pompejanae partes 2, 7, 13. 3, 14, 1. 4, 7, 32.

Pomptinus C. legatus 2, 4, 7.

Pomptinus ager 2, 6, 1.

Pondus grande auri 4, 3, 2.

Ponere adversus Thebanos castra super ripam 1, 10, 3. aliquos in insidiis 3, 10, 3. castra 1, 5, 3. 2, 5, 9, 22 & 24. 2, 13, 6. cohortes in valle 2, 5, 37. electos in insidiis 2, 5, 23. defensores in muris 3, 17, 1. equitem in dextro cornu 2, 3, 22. equitatum in utroque latere 2, 3, 17. factorum, & dictorum exempla proli. 1. fidelissimos equitum a tergo 2, 8, 14. Graecos in prima acie 2, 3, 13. Hispanos leves in prima parte 2, 5, 31. in finibus Ubiorum castra 2, 11, 7. infamissimos contra fortissimos 2, 3, 3. partem copiarum in insidiis 3, 10, 5. plaustrum in aditu portae 3, 3, 5. positum ad ripam praesidium 1, 10, 3. positi equites 4, 7, 29. in prima fronte 2, 3, 16. posita castra in colle 3, 17, 7. in diversa ripa 2, 5, 20. loco humili 3, 7, 3. Volscorum prope virgulta & silvas 2, 4, 15. prope a virgultis silvae 4, 7, 40.

Positio castrorum 1, 2, 1.

Pons abruptus 2, 13, 5. factus 1, 5, 11. modicus 3, 13, 6. superjeatus 2, 3, 24. tumultuarius 4, 7, 28. pontis faciendi copia 1, 5, 4. pontem efficere 4, 2, 1. incendere 4, 7, 28. jungere in fluvio 4, 2, 1. rampae 2, 6, 3. pontes fossae injecti 1, 5, 10. operosiores 1, 1, 6. praeparati injectique super fossam 3, 9, 9. praeparare 1, 5, 10.

Ponticorum oculi 2, 1, 12..

Pontius Corninius 3, 13, 1.

Popillio Laenati fiducia sit 3, 17, 9.

Poplonia 1, 2, 7.

Populus Romanus 2, 10, 2. armis civilibus diffociatus 1, 10, 4. superior 4, 5, 14. fociorum 4, 7, 31. populi injussu 1, 4, 11. populos aliquot in deditionem accipere 4, 7, 25.

Populages cogitant de fuga 2, 2, 14. pendent ex illo 3, 16, 1. popularium animos concitare 1, 11, 19. conspectus 1, 10, 4. fides 3, 16, 1. populares corrumpere ad defectionem *ibid.* popularibus salutem polliceri 3, 3, 1.

Populari agros 1, 8, 2.

Populatio agrorum patriciorum 1, 3, 1. populationem timere 4, 3, 14.

Porcius Cato consularis 2, 4, 4. M. 4, 7, 12.

Porcennae exercitus 2, 13, 5.

Porta diversa 3, 18, 1. fracta 3, 3, 6. portae aditus 3, 3, 5. claustra inopedita *ibid.* portae clausae 2, 6, 9. 3, 16, 5. destitutae praesidio 3, 9, 5. statione circumdatae 2, 6, 7. portarum claves 4, 7, 22. portas aperire suis 3, 2, 8. claudere 2, 11, 1. revellere 3, 9, 2. portis quatuor eruptio facta 3, 17, 2.

Portare cibaria complurium dierum 4, 1, 1. farinam collo 4, 1, 6.

Portendi victoriam interpretatus est 1, 12, 4.

Portione gregalium contentus 4, 3, 12.

Portus Atheniensium 1, 5, 7. indefensus 3, 10, 2. proximus 1, 5, 7. Samiorum 1, 4, 14. 3, 2, 11. Syroniorum 3, 2, 10. 3, 9, 7. Syracusanus 1, 5, 6. vacans 3, 2, 10. portum capere 3, 9, 7. cum reliquis adeptus est classe 1, 4, 14. intrare 1, 5, 6. invadere cum strepitu 3, 9, 10. Lilybaei navibus occupare 3, 10, 9.

Forus, Indarum rex 1, 4, 9.

Poscere Fabium Rullum virgis caesium 4, 1, 39. pugnae signum 1, 11, 20. poscit res proli. 1. poscit

I N D E X II.

poscit res 2, 5, 32. poscentibus securitatem promittere 4, 7, 18.
 Possidere domum 4, 1, 10.
 Possessio loci 3, 2, 4. possessiones publicatae 1, 8, 2.
 Post castra 1, 5, 4. terga peditum collocatus 2, 5, 37. restituae manus 4, 4, 1. vineas aciem dirigere 2, 3, 8.
 Posterus dies 1, 4, 5, 3, 5, 20, 2, 9, 1, 2, 10, 1, 4, 1, 43, 4, 3, 13, 4, 7, 30 & 42. postera dies 1, 1, 12, 2, 4, 6, 4, 7, 22.
 posteriores pedes 4, 7, 34. posteriora castris 3, 9, 3. postremo acies 2, 4, 20, 2, 5, 28. postremo in conspectu exercitus 1, 17, 11.
 Postulatio 1, 17, 19.
 Postquam ex sententia contigit 2, 5, 33. intellexit 1, 1, 10.
 Postsignari 2, 3, 17.
 Postulare a Cos. ut &c. 4, 1, 44, 4, 7, 5. postulantibus missionem dedit 1, 9, 4.
 Postulatio intempestiva pugnae 1, 10, 1. per magnam tempus tracta 1, 4, 13.
 Postumius Cos. 2, 1, 4. Consulatus 4, 5, 3. A. proelio animos suorum erexit 1, 11, 8. Postumio & Fulvio scribere 1, 8, 3.
 Potestas abundi 2, 6, 4. barbarorum 2, 7, 12. consularis 2, 8, 5. in potestatem redigere portum 3, 2, 10.
 Potiri annulo interfecti 4, 7, 38. castris altius 4, 1, 14. civitate 3, 6, 7. comestibus 4, 7, 19. oppido 3, 1, 2. per aliquem 3, 3, 1. Poenis & elephantis 2, 5, 4. praeda 2, 5, 13. victoria 1, 11, 6, 2, 8, 6. positus amicitia 1, 2, 3. pecunia regia 1, 8, 12. redactis ad famem 3, 4, 1.
 Potius, quam 4. proli. fame, quam ferro superare 4, 7, 1. potissimum 1, 12, 12, 2, 1, 16. pulvere perculsi Samnites 2, 4, 1.
 Praeactus locus 2, 5, 7. praecakti fluminis transitus 1, 7, 2.
 Praebere hosti vincendos 2, 4, 12. hostem illustrem & conspicuum

suus 2, 1, 12. ingressum 3, 7, 4. speciem alicui 4, 1, 9. exercitus longe minoris 2, 3, 12. remanentis 1, 4, 4. totius 2, 5, 17. hostium remanentium 1, 1, 26. virium novarum 2, 12, 1. urbis ardentis 3, 8, 2. vini epularumque copiam 3, 3, 2. praebetur locus consultationi 1, 2, 6.
 Praecedere aliquem alacriter 2, 7, 9. praecedens rumor 4, 7, 31.
 Praecedere dexteris transfagum 4, 1, 42. praecisus togae cinctus 4, 1, 26. praecisae dentae comprehensis in furto 4, 1, 16. manus 3, 15, 4.
 Praecipere agmini novissimo 4, 7, 28. praecipit hastis, tela jacerent 2, 5, 4. ipsam oram maris legerent 1, 4, 7. ut &c. 1, 3, 3, 10 & 14. 4, 7, 22. auxiliariis, ut &c. 2, 3, 10. custodiis, ut &c. 1, 8, 11. legatis 1, 1, 9. oppidanis, ne &c. 1, 1, 2, 1, 2, 6, 1, 11, 5. suis, ne &c. 1, 5, 3.
 Praeceptum dare alicui 2, 3, 16, 4, 7, 31. praepcepta imperatorum 2, 6, 10.
 Praecipitare insidentes 2, 4, 12. praecipitari in fugam 2, 5, 37.
 Praecipuae fortitudinis testimonium 1, 12, 3, 4, 5, 11.
 Praeclara victoria 1, 11, 2.
 Praeclusus a P. Variano Procos. 1, 5, 22.
 Praeda castrorum 3, 17, 6. praedae spes 2, 5, 9. esse alicui 4, 7, 13. praedam colligere 2, 13, 1. dividere militibus 4, 1, 45. praeda exuere hostes 1, 6, 3. oneratae naves 3, 3, 7. onus 1, 4, 2. potiri 2, 5, 12.
 Praedari coeperunt 2, 5, 10. praedatum mittere 3, 16, 3. praefici 1, 5, 12, 4, 5, 8.
 Praedatores persequi 3, 10, 6.
 Praedationi intentos hostes audere 1, 6, 1.
 Praedicare Latine clare 2, 4, 10.
 Praedicere futura 1, 11, 11. praedicti montis radices 2, 5, 34.
 Praedictae vias laeta 1, 5, 24. co-

INDEX II.

- copiae 2, 5, 31. praedicta in-
 commoda 2, 1, 4.
 Praedificare dimicationum even-
 tus 1, 11, 12.
 Praedivinare futurum 2, 5, 38.
 Praeferre exercitui hostium 1, 5,
 17. rebus summis 4, 3, 3. reli-
 quiis exercitus 2, 10, 2.
 Praefens successus 3, 16, 2. pau-
 citas 2, 12, 3. proelium 2, 4, 1.
 in Praefentia 2, 11, 4.
 Praeferre faces & angues furiali
 habitu 2, 4, 18. hastas erectas
 2, 4, 20. multum terroris 1,
 11, 17.
 Praeficere Aurelium obsidioni
 Lipararum 4, 1, 31. plebejos
 ignobilibus 2, 11, 3. praefectus
 classis, Crispinus 4, 7, 26. co-
 hortis, C. Titius 4, 1, 26. o-
 quitum, AEmilius Rufus 4, 1,
 28. Mithridatis, Archelaus 1,
 5, 18. 1, 11, 20. regis Prole-
 maei Charmades 3, 2, 11. regis
 Pharbazus 2, 7, 6. Sabura
 2, 5, 40. Romanorum, Velius
 3, 17, 3. Saniorum Apollonius
 3, 3, 5. Sullae 2, 7, 2.
 Praefixae fores domuum 4, 5, 23.
 praefixa hastis capita ducum 2,
 9, 3.
 Praefringere hostium spicula 2, 3,
 20.
 Praegredi cum copijs 4, 7, 20.
 famam rei gestae 2, 10, 2.
 Praelassatos luperare 2, 5, 47.
 Praelocutio ulla 3. prol.
 Praemittere equites 2, 5, 31. 4, 1,
 8. exploratores 1, 2, 7. fratrem
 &c. 2, 4, 3. peditatum 2, 5, 38.
 quosdam suorum 3, 2, 3. sci-
 scitatos 1, 2, 8. validissimam
 manum ad locum occupandum
 1, 4, 5. viginti ex velocissimis
 navibus 2, 5, 47.
 Praemium ferre 4, 1, 44. prae-
 mio magno sollicitari 3, 6, 4.
 praemia ampla 1, 11, 2. prae-
 miis corruptus 3, 3, 1.
 Praeneste 2, 9, 3.
 Praeposcerere cerva se adseverat 1,
 11, 13.
 Praeoptare Rutilianum 4, 2, 2.
 praepoant speculare supplicia
 pignorum 4, 5, 22.
 Praeparare Athenienses ad ali-
 quid 3, 2, 6. classem 1, 4, 13.
 consilia exemplorum prol. 1.
 pontes 1, 1, 5 & 10. praeparari
 ad hostium incursum 4, 1, 8.
 praeparatus locus 3, 15, 3. prae-
 paratae insidiae 2, 5, 35. 2, 5,
 44. praeparata subsidia 1, 1, 5.
 Praepondere Laelium equitibus 2,
 3, 16. praepositus praefidio 3,
 10, 7. 4, 7, 22.
 Praeripere herbas alimentis 3,
 15, 3.
 Praeruptus mons 3, 8, 3. praeru-
 ptae viae 2, 2, 6.
 Praesentire adventum ducis 1, 1,
 8.
 Praesidium adventans 2, 9, 2.
 duarum partium 3, 10, 7. exi-
 guum 1, 4, 9. 1, 10, 3. Hanni-
 balis 3, 9, 2. hostium 1, 4, 14.
 Romanum 3, 3, 6. praesidii ni-
 hil secum habere 2, 7, 14. pa-
 rum habere 2, 11, 1. plus in
 seuto, quam in gladio habere
 4, 1, 5. praesidio esse alicui 3,
 11, 2. praepositus 3, 10, 7. 4,
 7, 22. praesidium depellere 1,
 10, 3. recipere 2, 11, 2. trans-
 ducere 3, 14, 1. in praesidium
 Lucabotum adsumi 3, 6, 4.
 praesidio Amphipolin tueri 3,
 16, 5. tenere capta castra 1,
 8, 11. Corinthum 3, 12, 2. ju-
 ga 2, 4, 4. teneri 3, 6, 7. cum
 praesidio urbem obtinere 3, 3,
 1. in praesidio Panormitano-
 rum esse 3, 17, 1. urbi esse 1,
 8, 3. praesidia alia successura
 his 3, 2, 4. deducta 3, 6, 1. fir-
 ma *ibid.* hostium 2, 13, 9. 3,
 13, 6. 3, 15, 5. 4, 5, 7. hosti-
 lia 3, 10, 8. intercepta 1, 4, 13.
 relinquere *ibid.*
 Praesignatae litterae 1, 2, 6.
 Praestare aditum 3, 8, 3. alimen-
 tum 4, 7, 9. aliquid facile, ne
 &c. 1, 1, 10. Brutianos in sum-
 ma belli 4, 2, 1. epulas 1, 11,
 19. equitatu & elephantis 2, 2,
 11. idem filiis Aristidis 4, 3, 5.
 multitudine 2, 2, 14. praeto-
 rium secretius 2, 5, 30. fe cla-
 dendum 1, 5, 23. speciem fu-
 gientis 3, 10, 2. suspicionem a-
 licui 3, 17, 7. virtute 2, 2, 10
 & 13.

I N D E X II.

- Praestantia propugnatorum** 3, 2.
Praestituta dies 1, 2, 6.
Praestringere oculos 2, 1, 12.
Praefumta victoria 3, 17, 6.
Praevalidus equus 1, 10, 1. 4, 7, 6.
Praetendere expectationem certaminis 2, 2, 12. militibus 2, 3, 14.
Praeter adversariorum castra agi 1, 8, 9. ahenum & unicum veru nihil 4, 3, 6. hostilia praefidia ire 3, 10, 8. hostium castra 1, 1, 7. portum missae naves 1, 4, 14. ora phalangistranscurrere 2, 3, 20.
Praetercuntes copias recognoscere 4, 6, 3. praeterita acra 4, 1, 22.
Praetexere captivis latera euntium 1, 4, 1.
Praetor Urbanus L. Aelius 4, 5, 14.
Praetoria navis 1, 1, 2.
Praetorium manens in castris 2, 5, 34. secretius praeficare 2, 5, 30.
Praevalere cornibus 2, 3, 4. equitatu 1, 8, 12. 2, 2, 9. 2, 3, 14. 2, 5, 18. 4, 7, 21. exercitu 4, 7, 20. numero & genere equitum 2, 5, 33. primo impetu 2, 1, 8. praevalet hostis 3, 10, 3.
Praevalidus equitatus 2, 4, 12.
Precari Deos 4, 5, 4.
Praeces legiones 4, 1, 43. precibus militum concedere animadversionem 4, 1, 39.
Premere alterum latus 1, 4, 7. fossam 1, 5, 8. Philippum fugientem 2, 13, 8. proras 1, 5, 6. tergum alicujus 1, 6, 2. premi ab aliquo 2, 7, 8. a Scordiscis Dacisque 2, 4, 3. iniquitate locorum 1, 5, 18. somno & mero 2, 9, 7. vetecundia ignominiae 4, 1, 13.
Pretium operae est in mercede 4, 4, 2. solvi iussit pro fructibus 2, 31, 7. pretio venire 3, 19, 2.
Pretiosissima rerum 1, 11, 5.
Primus congressus 2, 1, 8. hostes invasit 4, 5, 3. incurfus 2, 5, 23. impetus 1, 11, 6. 2, 1, 6.
hostium 2, 3, 3 & 14. prima acies 1, 5, 9. 2, 1, 8. 2, 3, 10 13 & 21. 2, 4, 10. 2, 5, 4. 2, 8, 12 & 13. eruptio 3, 10, 4. frons 2, 3, 16. 2, 4, 17. luce 2, 5, 21, 24, 26 & 33. 2, 13, 7. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4, 7, 23. primum bellum Punicum 1, 4, 11. initium aetatis 3, 4, 6. primi ordines 1, 5, 12. 1, 11, 2. 4, 5, 8. primas naves agijusserunt 1, 4, 12.
Prinipilaris Caelius 4, 7, 8.
Prinatum castellum 3, 8, 1.
Princeps finitimae gentis 2, 11, 6.
principes 2, 3, 16. beneficiis obstricti 2, 11, 3. Gabinorum 1, 1, 4. principibus spoliata plebs 2, 11, 3. ex principibus aliqui 1, 1, 10.
Principia missa 2, 5, 30. in principis perficere 4, 1, 27 & 28. sanguis missus 4, 1, 16. stare pedibus nudis 4, 1, 26.
Prior exercitus Neciorum 2, 11, 4. pars litterarum 1, 2, 6. priores libri 3. prol. pedes adserati 4, 7, 34. priorum librorum descriptio 4. prol. prius tradere 3. prol.
Priscinus mos 2, 1, 4. prius castrorum conversatio 2, 4, 10.
Priusquam descenderet in aciem 1, 11, 11. iniret proelium 1, 11, 21.
Pro captivis introducere 3, 1, 7. Charmade receptus 3, 2, 11. concione dicere 1, 11, 3. 4, 5, 11. duce fuit obsessis nostris 4, 7, 8. fronte aciei decurrere 2, 2, 12. incurioso me reprehendit prol. 1. moenibus sagittarios relinquere 1, 5, 5. nuptiali munere dare aurum 2, 11, 5. occasione factum amplecti 1, 6, 1. omnibus suis pugnare 1, 11, 5. ostento excipere 1, 12, 8. patria mori 4, 5, 12. Rep. devovere se 4, 5, 15. scutis cortices dare 1, 7, 5. significatione tristi 1, 11, 7. transfuga subornatus 3, 11, 2.
Probata experimenta prol. 1.
Probris hostium cogi 1, 11, 1.
Procedere ad milites 1, 9, 4. adversus solum cum alio 2, 5, 41. in aciem 2, 1, 1, in aciem

I N D E X II.

quum 2, 3, 14. noctu per caus-
 fam venandi 3, 3, 6. pabula-
 tum 2, 1, 6. procedit seditiosa
 legio 4, 1, 43. procedant eis
 aera praerita 4, 1, 22. hostes
 ordinari 2, 3, 4. in aciem fe-
 roces 2, 1, 15. oppidani 3, 10,
 5. processit res parum 1, 8, 8.
 processerunt super catenam le-
 varae prorae 1, 5, 6. procedens
 lentius media acies 2, 3, 6. pro-
 cedentia ad praeceptum cornua
 2, 3, 7.
Proclamat, victorem adesse col-
 legam 2, 4, 1.
Proclivo adjuvante inpetum 2,
 2, 2.
Procos, Fulvius Flaccus 4, 7, 29.
Procul a castris succendere aedi-
 ficia 2, 5, 9. a conspectu con-
 tabulare naves 3, 9, 8. ab urbe
 2, 11, 1. armatam partem clas-
 sis ostendere 3, 10, 9. conspi-
 cari numerum arborum 2, 5, 46.
 contemplari 1, 2, 7. intuen-
 tibus stationis species est 1, 5,
 22. visentes decipere 3, 13, 6.
Procurrere ad succurrendum so-
 ciis 2, 5, 29. ad vallum Punicum
 3, 10, 3. adversus aquam 1, 4, 9.
 hostes vidit 2, 1, 7. in primam
 aciem 2, 8, 12. propius 3, 3, 4.
 praecurrit cum clamore acies 2,
 5, 34. praecurrunt ad pecora vin-
 dicanda 3, 10, 6.
Procurio subita 2, 2, 5.
Prodere sibi regem 1, 8, 8. pro-
 duntur cogitata equorum fre-
 miru 2, 5, 31. proditus a trans-
 fuga 3, 11, 5. proditum est
 memoriae 4, 2, 1. 4, 5, 20.
Proditor Ephialtes Trachinius 2,
 2, 13. cum proditore agere 1,
 1, 6. proditoribus repraesenta-
 tur merces 1, 11, 2.
Proditio simulata 2, 2, 14. ad pro-
 ditionem corruptus 3, 3, 5 &
 7. sollicitare Conomeum 3, 3, 2
 & 6.
Prodigium subitum 1, 12, 4. o-
 pinati sunt 1, 5, 28.
Prodire 4, 7, 5.
Producere captivos urbis Cyzici
 4, 5, 21. exercitum ordinatum
 2, 3, 4. & reducere in castra 1,
 4, 8. nudatum in conspectu 1,

11, 18. productus in locum
 iniquum exercitus 1, 1, 11. pro-
 ducta media acies 2, 3, 7.
Proelium acerrimum 2, 10, 1.
 asperum 1, 5, 15. commissum
 1. prol. 1, 11, 15. 2. prol. 2,
 4, 6 & 7. 2, 5, 6, 45 & 46. 4,
 7, 30. confertum 2, 3, 7. con-
 fertum 2, 4, 5. contractum 2,
 4, 3. dubium 2, 4, 11. equestre
 2, 3, 23. gestum est Camilli
 ductu 2, 6, 1. inopinatum 2,
 3, 14. iustum 2, 7, 8. leve 2, 5,
 12. longum 1, 5, 15. 4, 5, 10.
 navale 1, 3, 6. 4, 12, 11. 2, 5,
 45. 2, 13, 9. 4, 7, 45. pedestre
 1, 3, 6. 4, 7, 45. praefens 2, 4,
 1. restitutum est 2, 8, 2. proe-
 lii cupiditas 1, 11, 19. suspen-
 sio 1, 8, 5. proelio aptatos tra-
 cidare 3, 17, 6. detractare 1, 11,
 1. finire 2, 7, 6. inire 1, 11, 10
 & 21. 2, 5, 33. redintegrare 2,
 8, 13. restituere 1, 11, 8. trahere
 2, 1, 9. ad proelium com-
 pellere 2, 1, 12. in proelium
 descendere 2, 1, 10. duci 4, 1,
 44. proelio animos suorum e-
 rigere 1, 11, 8. amissi duces 4, 2,
 8. proelio configere 2, 8, 1. cum
 Latinis 1, 11, 8. Hirtulejum de-
 vincere 2, 3, 5. superari 4, 2, 7.
 vinci 2, 9, 1. urgueri 2, 7, 6.
 4, 7, 45. in proelio dubiam
 mortem timere 4, 1, 17. occi-
 di 4, 5, 14. sine proelio aver-
 tere exercitum 1, 8, 4. proelia
 frequentia 2, 3, 9. levia 2, 1, 4.
 proeliorum successus 1, 3, 3.
 proelia committere 2, 1, 13.
Proeliari 4, 7, 29. proeliandi di-
 scrimen 1, 3, 4. proeliantibus
 adesse 1, 11, 9 & 16.
Profectio horum vis in arte posita
 prol. 1.
Proficisci a terris 1, 12, 2. ad Sy-
 phacem 1, 1, 3. illud 3, 11, 5.
 praedatum 1, 5, 12. 4, 5, 8. pro-
 ficiscens classis 1, 12, 11. pro-
 fectus nocte 1, 5, 17. profecti
 sunt barbari 1, 5, 28.
Profectionis signum 4, 1, 33. pro-
 fectiōni habere fidem 1, 4, 11.
 profectionem edicere in po-
 sterum diem 2, 5, 20. occultare
 specie remanendi 3, 11, 5.
 P p 3 suam

INDEX II.

- suam censu obtexere 1, 1, 6.
 Proflare auras ingentes 2, 2, 7.
 Profigare hostem 2, 1, 4. victo-
 riam 2, 3, 2. profigari labore
 itineris 2, 2, 8. nihil videt 2,
 3, 20.
 Profluit flumen altis ripis 2, 2,
 10.
 Profluvium ventris 3, 7, 6.
 Profugere 1, 8, 5. in arcem 3, 3,
 6. profugientem persequi 4, 1,
 39.
 Profugus a Mutina 1, 7, 5.
 Profuit haec sollicitia Hamilcari
 3, 16, 2. profuturus Romanis
 inpetus 1, 10, 4.
 Profunda silvarum 1, 3, 10.
 Progredi ad eliciendos hostes 3,
 10, 5. ad simile officium 2, 10,
 1. aquatum 3, 9, 3. excipien-
 dorum eorum causa 3, 16, 2.
 Progressus Romanorum 1, 4, 8.
 Prohibere barbaros ab inpetu 1,
 10, 4. inexpectatam vim 3, 11,
 1. multa 4, 5, 12. trajici exer-
 citum 1, 4, 9. transitum 1, 6,
 2. prohibuit suos 2, 6, 8. num
 prohibebit nos pro patria mo-
 ri 4, 5, 12. prohibetur occu-
 pare Cherronesum 1, 4, 13. tra-
 jectu fluminis 1, 4, 9. prohibi-
 tus hostium occurfu 1, 4, 10.
 Projicere se in patentes campos 1,
 1, 6.
 Proiabi 1, 12, 1. in acie 4, 5, 17.
 Prolationis injuria 3, 16, 3.
 Promittere eadem prol. 1. po-
 scentibus securitatem 4, 7, 18.
 promittitur eis summa magna
 4, 7, 35. promissam victoriam
 maturare 1, 11, 11.
 Promissum trium librorum in-
 plere 4. prol. promisso exsolvi
 4, 7, 35. promissa plena 3, 3, 1.
 Promotoria quaedam 2, 5, 44.
 3, 10, 8.
 Promtam operam exhibere 2, 5,
 30.
 Pronuntiare clare 2, 7, 1. in coe-
 tu 4, 7, 39. in concione 1, 11,
 6. palam 3, 16, 4.
 Prona nostris victoria fuit 4, 7,
 29.
 Propagata supra Romanos ruina
 1, 6, 4.
 Prope exacta aetas 4, 7, 5. a vir-
 gultis silvaeque posita castra 4, 7,
 40. ab Orchomeno castra habere
 1, 11, 5. exanimatus frigore 4,
 6, 3. moenia ignem acervis sub-
 jicere 3, 10, 5. virgulta & sil-
 vas posita castra 2, 4, 15. pro-
 pius procurare 3, 3, 4.
 Proximus collis 1, 5, 24. 2, 3, 4
 mons 1, 5, 3. portus 1, 5, 7.
 tumultus 2, 5, 22. proxima
 dies 1, 1, 7. nox 2, 9, 6. 3, 16,
 3 & 4. proximum litus 3, 16,
 5. in proximo occultare oppi-
 danos 3, 10, 2. proximi agri
 1, 5, 3. colles 2, 5, 38. mon-
 tes 2, 4, 5. tumuli 2, 7, 1. pro-
 xima castra 2, 10, 2. proximos
 inruere agros 1, 5, 16. in proxi-
 mos incuriare 2, 2, 10. ex
 proximis unus 4, 7, 39.
 Propinquus locus 3, 13, 1. in
 propinquo 1, 5, 14. 2, 5, 31.
 2, 10, 2. 4, 5, 9.
 Propediem 3, 5, 3.
 Propere adnuntiari iussit 1, 9, 2.
 dimittere legatos 2, 7, 4.
 Proposuit transferre bellum 1,
 5, 5.
 Proprium triticum 3, 4, 6.
 Proprie horum vis in arte posita
 prol. 1.
 Propter Atheniensium classem 1,
 4, 13. calliditatem & peritiam
 bellandi 1, 8, 7. conditionem
 locorum 1, 6, 3. equorum de-
 formitatem despici 1, 5, 16.
 illum disciplina corrumpitur 4,
 1, 41. inducias 1, 5, 17. litte-
 ras redeundum habere 3, 11, 1.
 obpositum hostium exercitum
 1, 4, 8. seditiones detrahere
 proelium 1, 11, 1.
 Propugnare in umbra melius 4,
 5, 13.
 Propugnator insequentes dei-
 nuit 2, 13, 5. propugnatores
 fuere suorum 1, 4, 10. distin-
 gere domibus 3, 9, 1. propu-
 gnatorum praesentia 3, 2, 1.
 propugnatoribus destinata 3, 6,
 4. delituta munimenta 2, 5,
 26. nudatae urbes 3, 6, 1.
 Propugnatio murorum 3, 9, 6.
 Propulsiare hostes 2, 12, 1.
 Proxae levatae 1, 5, 6. proxae pre-
 mere *ibid.* Proxae

INDEX II.

Prostruere vallum 2, 5, 8.
Prostrumpe per stationes 1, 5, 12.
Prosequi comestibus 2, 6, 1.
Prosilire in aciem 2, 8, 13. in cornu dextrum 2, 4, 11. in fronte 4, 1, 8.
Prosper cursus 2, 13, 11. prosperae excursionēs 4, 1, 21. prospere gestae res 2, 9, 7, 4, 3, 4.
Prospēctus, nīsusque per saxa faciliōr 3, 9, 3.
Prostratae arbores 2, 2, 9.
Protegere galeas in angustis 2, 3, 14.
Protenus 1, 10, 4. 2, 1, 2 & 14. 2, 5, 4.
Proterere renata 3, 4, 1. ordines pedum 2, 4, 12.
Proturbare pedēs 2, 2, 4.
Protrudere nostros primo impetu 2, 3, 7.
Provehere quemque ad ordines militiae 4, 1, 8. provehi 1, 11, 10. usque ad moenia 4, 7, 29.
Proventus sanctorum 3, 15, 3.
in Proverbium tractum est 4, 1, 7.
Providere insidias 2, 5, 24. per se 1, 2, 6.
Provide haec fiunt a duce pro 1.
Providentiae & consilii exempla *ibid.*
Provinciam exornare tabulis stantisque 4, 3, 15. provinciā excedere 2, 5, 36. provinciis consulere 1, 1, 8.
Provocare aliquem 4, 7, 5. eruptionem 3, 10, 7. provocatus a rege hostium 2, 5, 41.
Provolvi ad genua alicujus 4, 1, 39.
Prudens ordinatio 2, 3, 16.
Prudenter atque industrie 1, 2, 2.
Prusias 4, 7, 11.
Ptolemaeus 4, 7, 20. Ptolemaei regis praefectus Charmades 3, 2, 11.
Publicum concilium 3, 6, 6. ex publico dotare filiam inopem 4, 3, 15. Publicatae possessiones 1, 8, 2.
Publice dotare filias ob inopiam 4, 3, 4. venire 4, 1, 20.
Pudor rei 2, 8, 12. transfugis adtulit poenitentiam 2, 7, 9. pudore cogi 1, 11, 3.

Puduit ceteros non sequi 2, 8, 5.
Pugione trajicere barbarum 2, 7, 5.
Pugna Cannensis 4, 1, 44. capessitur nunquam, ubique fuga 2, 4, 7. equestris 2, 3, 22. innumda est 1, 12, 28. instans 1, 12, 7. pedestris 2, 3, 23. Pharsalica 2, 7, 13. simulata 2, 5, 34. pugnae dies 1, 12, 9. exitus 2, 7, 13. postulatio intempestiva 1, 10, 1. signum 1, 10, 2, 1, 11, 20. datum 1, 11, 10, 2, 4, 17. pugnam deponere 1, 11, 1, 2, 1, 3. 4, 7, 6. detrachere 1, 1, 9, 2, 1, 3. differre 2, 1, 10. exposcere inconsulte 1, 10, 1. imminere nuntiaverunt 1, 8, 5. manet exitus 1, 10, 2.
Pugnare acriter 2, 6, 2. acerrime 1, 10, 4. 2, 6, 4. adversus Cimbro ac Teutonos 2, 2, 8. dictam alicujus 4, 1, 39. Germanos 1, 11, 3. 4, 5, 11. hostem 1, 8, 12. Thebanos 4, 7, 21. aequo Marte 2, 3, 13. apud Numistronem contra Marcellum 2, 2, 2, 6. ardentem 2, 8, 1. cominus 2, 2, 13. cum Attalo 2, 13, 1. hoste contra editum 4, 1, 40. eodem die 1, 11, 7. fortis ex desperatione 2, 6, 3. in Boeotia 2, 8, 12. responso Deum ex collibus 1, 10, 3. segnius 4, 7, 24. pugnat exercitus 1, 11, 21. pugnandi cupiditas 2, 5, 22. lex 2, 1, 16. pugnandum pro omnibus 1, 11, 5. ad pugnandum concitari 1, 11, 4. paratorem militem habere 1, 11, 11.
Pugnator bonus Pythias 4, 7, 37.
Pugnax parum 4, 7, 4.
Pulchritudo eximia 2, 11, 6.
Pulsua a Cimbris 1, 5, 3. acie 2, 13, 3.
Pulvis ingens 2, 2, 12. movet speciem exercitus 4, 7, 30. pulveris. vertices 2, 2, 7. pulverem excitare 4, 7, 20. praec pulvere percelli 2, 4, 1.
Punica acies 2, 3, 1. classis 2, 3, 24. Punicum bellum 1, 8, 6. 2, 2, 11. 4, 1, 25. primum 1, 4, 11. secundum 1, 3, 5, 2, 3, 8. ad Punicum vallum procurare 3, 14, 9. Punici 2, 1, 4.

I N D E X II.

Punicae naves decem 1, 4, 12.
 Punire nocentes ex occasione 1,
 9, 1. puniri ipsum patiuntur 4,
 1, 41.
 in Puppim referre milites 1, 5, 6.
 puppe religatæ naves 1, 4, 12.
 Purpurea vestis 1, 11, 10.
 Pyrrhus rex Epirotarum 2, 2, 1.
 2, 3, 21. 2, 4, 13. 2, 6, 9. 3, 6,
 3, 4, 1, 3, 14 & 18. 4, 4, 2. in-
 teremtus 2, 4, 9. Pyrrhi exer-
 citus 2, 3, 21.
 Pyrrhus quidam bonus pugnator
 4, 7, 37.

Q.

Qua brevissimum iter est 1, 1,
 6. non obfistebatur 3, 9, 6.
 resistebatur 3, 9, 8.
 Quadratus lapis 3, 3, 5.
 Quadrigæ adpropinquantes 2, 3,
 17. falcatae 2, 3, 17 & 18. ho-
 stium 2, 3, 17.
 Quaerere transiitum 1, 5, 2. quæ-
 ri duos aditus iussit 1, 4, 10.
 Qualem iaveni, talem reliqui 3,
 12, 2.
 Quam necessarium & facile id
 est 3, 1, 1.
 Quamquam hoc dissimularent 1,
 2, 9.
 Quamvis ignarus actæ rei 1, 11,
 7. naves in litoribus haerent
 2, 13, 11.
 Quantum cura nostra valuit prol.
 1. quisque numeratae pecuniae
 habet 1, 11, 2. in quantum po-
 terat 3, 13, 8.
 Quartus consulatus 2, 4, 2. quar-
 ta vigilia commissa 1, 5, 17.
 Quaterni circiter pedes 4, 7, 29.
 Quatuordecim AElia 4, 5, 14.
 Quadringenti equites 4, 2, 6.
 Quatridui iter 3, 1, 2.
 Quasi ad interrogatum exhibet
 prol. 1. aptius locis montuosis
 1, 8, 12. contenderet Thebas 1,
 4, 3. lex est militibus 2, 1, 16.
 Queri de re aliqua 3, 11, 1. que-
 ritus apud Cephores 4, 1, 22.
 Qui a Foro advertit ripa cavetur
 1, 4, 9.
 Quidam adolescens, honeste na-
 tus 4, 6, 4. collis munitus 4, 7,
 24. ex auxiliariis 3, 10, 1.

hostibus 1, 1, 3. Megisthanis 2,
 9, 5. tribanis 1, 1, 3. gregalis
 occisus 2, 4, 9. nobilis Lacedæ-
 monius 4, 5, 12. Pharmacus 1,
 1, 6. Syracusanus Sossistratus 3,
 3, 2. Tarentinus Conomeus 1,
 3, 6. quaedam nox 3, 3, 6.
 quemdam egressum via casti-
 gare 4, 1, 9. ex remigibus iter-
 nutantem audit 1, 12, 11. pro
 transfuga subornatum mittere
 3, 13, 2. prope exanimarum
 frigore conspiciere 4, 6, 3. quam-
 dam civitatem obpugnare 3, 9,
 5. sagam ex Syria habere 1, 11,
 12. quodam oppido potiri 3, 1,
 2. quidam incermes 3, 2, 10.
 quaedam promontoria 3, 10, 8.
 quosdam ex militibus suis mit-
 tere 2, 5, 18. suis habitu Illy-
 riorum instigare 2, 5, 10. strue-
 re vallum iussit 1, 6, 3. Persa-
 rum capere 1, 11, 17.
 Quietem dare castris 2, 5, 30.
 quiete invitari 2, 5, 31.
 Quietum exercitum habere 2, 5,
 26. in vallo militem tenere 3,
 17, 5.
 Quiescere omnes jubet 2, 5, 31.
 suos iussit 2, 1, 7. quiescentem
 invenire 2, 5, 30.
 Quintius L. 2, 5, 34. Cos. 2, 12,
 1. T. Cos. 3, 1, 1. Capitolinus
 Cos. 2, 7, 10. 2, 8, 3. Crispi-
 nus 4, 7, 38.
 Quinto Cos. Fabius Maximus 1,
 8, 3.
 Quis sufficiat? prol. 1. quid rei
 foret 1, 2, 8.
 Quisquam 4, 1, 4. quidquam se-
 riae rei agere 2, 1, 17.
 Quisque fortissimus peditum 2,
 3, 3. inertissimus 4, 1, 8. quem-
 que militem decimum fusti per-
 cutere 4, 1, 34. quosque firmis-
 simos delegit 1, 4, 7.
 Quidquid exemplorum inspec-
 tui prol. 1.
 Quo consecutus est, ut &c. 1, 11,
 3. 4, 5, 11. destinaverat 1, 4,
 3. ardentius dimicaret milites 1,
 11, 5. constantiores ad pugnam
 milites haberet 1, 11, 7. libe-
 rius 1, 2, 1. magis 1, 5, 3. pa-
 ratiorem militem haberet 1,
 11, 11.

I N D E X II.

Quotidiana exercitatio 4, 1, 1.
Quam maxime 3, 11, 4.

R.

in **R**abiem exardere 2, 1, 10.
Radix montis 2, 5, 24. ra-
dices montis 2, 5, 34.
Ramos per terram trahere 2, 4, 1.
Rapere feminas 4, 7, 44. transi-
rum 1, 4, 8. rapturi speciem
praebere 4, 1, 9. raptus unus ex
his 1, 2, 5. raptum signum in
hostem mittere 2, 8, 1. rapta
ex arce arma 3, 3, 7.
Rapidius vehi per ignota loca 2,
5, 6.
Rapiditate morari 1, 6, 2.
Rapina rei nullius 4, 1, 9.
Raptim 2, 10, 2. adum agmen 4,
7, 13. adeptus verticem collis
2, 2, 4.
Rara acies 3, 10, 4. rari defen-
sores 3, 17, 1. sagittarii 1, 5, 5.
Rates contextuntur materiis 1, 7,
2.
Ratio distat 3, 6, 1. expofita 1,
12, 9. similis 2, 3, 3. rationis
indocilis miles 1, 11, 13. ra-
tiones, causasque defectionis
1, 12, 8. interverfae 3, 16, 3.
Ratus Hannibalem adesse 4, 7, 26.
Lacedaemonem occupari 3, 11,
5. proelium committi 2, 7, 8.
prospero sibi eripi cursu 2, 13,
11. rem spernendam 3, 16, 3.
rati id fieri ab suis 2, 5, 11.
Rebellat Thracia 1, 4, 13. rebel-
lantes Afri 2, 5, 12. rebellatu-
rae civitates 1, 1, 1.
Recedere ab agmine ad rapinam
4, 1, 9. obfufione 3, 15, 5. an-
cipiti discrimine 1, 3, 3. ad ar-
cendam vafitatem 1, 8, 4. e-
quites suos iuffit 2, 5, 8. ex or-
dine 4, 1, 4. in cornua 2, 5,
34. in fuperiora loca 2, 5, 2.
inopia commearus 3, 5, 1. iuffi
Poeni 3, 10, 3. fementis tem-
pore 3, 4, 1. recedit morae in-
patiens 1, 3, 4. recedens actus
2, 13, 11. recedentium callidi-
tas 2, 3, 20. recedendi occasio
3, 11, 2.
in Recellu fpectantium more fla-
re 2, 3, 13.

Recentes vires 2, 1, 2.
Recidere inpedimenta 4, 1, 7.
Recipere aciem 2, 3, 17. 2, 9, 7.
aliquem 1, 8, 6. 4, 7, 24. ex-
ercitum 2, 1, 3. ex Parthis 2,
13, 7. intra munimenta 2, 3,
9. hostem in mediam aciem 2,
3, 7. mercedes aliquot men-
fium 3, 16, 3. omnes turmas 1,
10, 2. pluviam 3, 4, 6. praefi-
dium 2, 11, 2. quemquam in
castra 2, 8, 6. fe 2, 1, 4. 2, 5,
26. in castra 2, 4, 9. in castella
2, 5, 18. in filveftria loca
2, 3, 3. intra foffam 1, 5, 9.
munitiones oppidi 1, 3, 4.
munimenta 2, 5, 4. fuorum
ordines 2, 3, 10. per nota
2, 5, 35. fine periculo 3, 5,
9. fignum 2, 8, 1 & 2. Thra-
cas portis claufis 3, 16, 5. reci-
pi a custodibus 3, 3, 6. ad ad-
verfariis 2, 7, 8. in medium 2,
3, 21. in gregem equitum 2, 5,
30. recipitur quid ad exerci-
tum pertinens 1, 11, 5. receptus
in Samiorum portum 3, 2, 11.
recepti in ultimum agmen 2,
5, 27. receptae aquilae 2, 5, 34.
copiae, 1, 6. receptui dare fi-
gnum 1, 12, 11. 2, 5, 25.
Recognofcere copias 4, 6, 3.
Recolligere fe 4, 5, 17. recolle-
ctus exercitus 2, 13, 4.
Recubans numquam cibum cepit
4, 5, 6.
Recuperare locum 4, 1, 23. fuos
1, 8, 6. recuperatus gladius 4,
5, 17.
Recurrere ad tumultum 2, 1, 6.
trepide 3, 10, 5.
Reddere aliquos fortes 4, 1, 3.
alveum fluminis 1, 5, 4. civi-
tatibus epifcolas 1, 1, 1. claves
4, 7, 22. virginem fponfo ha-
bitam fumma custodia 2, 11, 5.
reddendo nares conciliare ani-
mos 1, 4, 13.
Redigere aliquem ad modelftiam
4, 5, 1. civitatem ad inopiam
aquae 3, 7, 2. in poteflitem
fuam 2, 9, 6. 3, 2, 10. 3, 6, 1
& 3. 4, 7, 25. equites ad pe-
ditem 4, 1, 18. fub leges 4, 7,
Pp 5 18.

I N D E X II.

- Perducere agrum venalem ad id pretium licendo 3, 18, 2. aliquem usque ad locum 2, 5, 7. exercitum in insidias 2, 5, 35. hostes eo, ubi &c. 2, 5, 1. inconfragosa loca 2, 3, 20. ultralocum insidiarum 2, 5, 37. incolumes suos in tuta 1, 5, 17. lectorem huc usque cum adtentione 3. Praef. perducere eodem 3, 8, 2. in consuetudinem 2, 1, 18. perductus exercitus in locum iniquum 1, 5, 13. hostis ad securitatem 3, 17, 3. in eadem persuasionem 1, 4, 8.
- Peregrina societas 2, 7, 4.
- Peregritant Castor & Pollux 1, 11, 9.
- Perfectissimi aeneatores 3, 9, 3.
- Perferre conceptum ignem usque in vallum 2, 4, 15, 4, 7, 40. de eadem re ad populum 4, 1, 22. epistolam balteo occultatam 3, 13, 2. raptum incolumem in castra 1, 2, 5.
- Perfidia barbari 1, 1, 6. deprehensa 4, 7, 23. oppidanorum 2, 11, 1. sollempnis 1, 1, 6. perfidiam spernere 4, 4, 1.
- Perfixit unus 2, 12, 11.
- Perfugae species 2, 5, 18. perfugam mittere 3, 6, 5, 3, 17, 7. a perfugis cognoscere 1, 6, 1.
- Pericles Atheniensis 1, 3, 7. 1, 5, 10, 1, 11, 10. 1, 12, 10. 3, 9, 5 & 9. Periclem nomine adpellans voce 1, 11, 10.
- Periculum imminet 2, 11, 4. notis suspectae evitatum 3, 12, 1. discutere 2, 11, 4. leve & detrimentum sentire 3, 17, 4. periculo liberare Campaniam 1, 9, 1. periculis adsuescere 4, 1, 19.
- Periclitantibus subvenire 2, 5, 22.
- Perire cum familia 4, 5, 14. fame 4, 5, 20. periit Hirtulejus 2, 7, 5.
- Peritus linguae 1, 2, 2. nandi & nauticae artis 3, 13, 6. perire facere aliquod *ibid.*
- Pericia & calliditas bellandi 1, 8, 7.
- Permiscere modum vini mandragora 2, 5, 12.
- Permittere sibi multa transire
- prol. 1. permittit ita ordinari aciem 4, 1, 8. turmas equitum ad lacerandos hostes ire 1, 10, 2.
- Pernicies ducis 1, 9, 4.
- Perniciosa seditio 2, 5, 18. seditione furere 1, 9, 2. perniciosissimum est cedentibus 4, 7, 21.
- Perpellere Xenophontem, ut &c. 4, 6, 2.
- Perperna dux 2, 5, 32.
- Perpeti inopiam 4, 5, 20. ruborem facti 4, 6, 2.
- Perpetrare facinus 2, 5, 30. perpetrata legatio 3, 13, 1.
- Perpetuum filium conubernalcem habere 4, 1, 11.
- Perquam similis natura prol. 1.
- Perrumpere aciem hostium 2, 4, 2 & 17. 2, 8, 5. perrupta statio ab hoste 4, 1, 36.
- Perseae 2, 3, 13. 4, 2, 5. 4, 6, 3. dicuntur sagittarum multitudine nubes esse facturi 4, 5, 13.
- Persearum acies 2, 3, 3. classis 4, 7, 43 & 45. multitudo ingens 4, 7, 43. innumerabilis 2, 2, 13. quidam capere 1, 11, 17.
- Perseus habitus 3, 8, 3. Persicum bellum 2, 8, 4.
- Perfidem intrare 2, 3, 6.
- Perfedere in saxo 4, 5, 5.
- Persequi aliquem 2, 13, 11. 4, 1, 39. doloris auctorem 1, 7, 2. hostem ad internecionem 4, 7, 15. praedatores 3, 10, 6. Saburam 2, 5, 40. sparsa per inmensum corpus historiarum prol. 1. persequentes longius cedendo protrahere 3, 10, 5. persecutus milites sparsos 2, 2, 17. persecuti effusos ceciderunt 2, 6, 7. persecuturos arbitraturs 1, 4, 14.
- Persestari equum 1, 2, 1.
- Perseus, Macedonum rex 2, 3, 10.
- Perseverant fidem servare Romanis 4, 5, 20 & 21.
- Perseverantius abeuntes trucidare 2, 8, 14.
- Perseverantiae causa facere 3, 5, 1.
- Perpicere regias vires 1, 2, 1.
- Perstare in principiis 4, 1, 27 & 28.

Per-

I N D E X II.

Persuadere adpropinquantibus 3, 6, 5. adversariis 2, 5, 31. alicui, ut &c. 3, 3, 5. civibus 2, 2, 14. circumfidentibus, ne &c. 3, 15, 4. exercitui utrique 2, 4, 9. Tarentinis, ut &c. 3, 2, 1. Gabinis, uterentur odio 3, 3, 3. persuasit hosti, superesse ipsis copias 3, 15, 6. ipsis proeliantibus eisdem adfuturos 1, 11, 9. militibus 1, 11, 16.

Persuasio alacritatem adtulit 1, 11, 2. eadem 1, 4, 8. hostium, 5, 3. persuasionem adjuvare 3, 3, 4. persuasionem sollicitari 2, 5, 18.

Pertendere ad angustias 1, 4, 6.

Perterritus adfervatione 3, 8, 2. metu viperarum 4, 7, 10. voce 3, 5, 2. perterriti exemplo 2, 8, 8. Samnites 2, 4, 2.

Pertinaciter a servis excludi 2, 5, 30. insitare hosti fugienti 2, 6, 10. tolerare obsidionem 2, 9, 5.

Pertinere ad commune 3, 2, 6. ad rerum naturam 1, 12, 9. pertinent exempla ad proelium proli. 1. pertinens quid ad exercitum 1, 11, 5.

Perturbare aciem 2, 4, 13. hostem 2, 3, 17. perturbari visu 2, 5, 38. perturbatae Antiochi copiae 2, 4, 4.

Perturbatio ordinum 2, 3, 16.

Pervenire ad extremam famem 3, 15, 3. fluvium 4, 2, 1. hanc usque metationem 4, 1, 14. hostium consilia 1, 2, 5. posteriora castelli 3, 9, 3. summum *ibid.* in amicitiam alicujus 1, 2, 3. Lacedaemonem 1, 1, 10. Vefjos 3, 13, 1. perveniant incolentes Canusium 4, 5, 7. pervenerunt ad Didium legionem 1, 8, 5. pervenitur ad castra Pompeii 2, 5, 31.

Pervicacia fugitivorum 2, 3, 17. obfinatorum 2, 9, 3.

Pervigilatum est ab omnibus 3, 12, 1.

Pes castrorum 4, 3, 13. pedem referre 2, 5, 3, 2, 8, 13. pedes circiter quaterm 4, 7, 29. nudi 4, 1, 26. priores adlevati 4, 7, 34. posteriores *ibid.* pedum quindiesim fossa 1, 5, 9. pedi-

bus & capite nudus 3, 9, 3. trajicere vada 4, 1, 1.

Pedes circumductus ab ea parte 2, 2, 12. cominus accedens 2, 5, 33. profuit in primam aciem 2, 8, 13. ad peditem redigere equites 4, 1, 18. in pedite erat Romanorum robur 2, 2, 11. pedites deni 4, 1, 6. gregales 4, 1, 31. L. cunctantes 4, 5, 7. pedum acies subita 2, 3, 14. triplex 2, 3, 17. equitumque manus parva 2, 4, 6. fortissimus quisque 2, 3, 3. numerus 2, 3, 17. ordines 2, 4, 12. pars 2, 5, 22. terga 2, 5, 37. velocissimi 2, 3, 22. viginti quatuor millia 4, 2, 6. pedites jugum quoddam occupare iussit 4, 6, 2. proturbare 2, 2, 4. redigere ad levem armaturam 4, 1, 18.

Pedestris cursus 4, 6, 2. pugna 2, 3, 23. pedestre iter 2, 5, 42. proelium 1, 3, 6. pedestri & navali proelio vinci 4, 7, 45.

Peditatum praemittere 2, 5, 38.

Petere altissima aedificiorum 3, 13, 8. Asiam 2, 11, 3. Cariam 1, 8, 12. castra cursu 3, 17, 7. Catinam viribus 3, 6, 6. Graeciam 1, 4, 6. montes cursu effuso 2, 5, 38. pabulum 2, 5, 31. regionem *ibid.* Spartam 3, 11, 5. ipatium noctis ad deliberationem 4, 7, 22. telum 4, 1, 4. tumulos proximorum 2, 7, 1. urbes ceteras 3, 6, 3. petentibus ordines respondit 4, 1, 8. peti gladiis ora iussit 4, 7, 32. partem vult 1, 1, 2. petenda est illinc (aqua) 2, 7, 12. petitus bello ab Ardie Illyrio 2, 5, 19. petitum colloquium ad exercitum 1, 5, 17. concilium ab Agrigentinis 3, 2, 6.

Petillini a Poenis obfessi 4, 5, 18.

Petillius Q. Cos. 4, 1, 46.

Petrejus Affranusque castra noctu moturi 1, 8, 9. Petreji & Affrani exercitus 2, 1, 11.

Phalanx duplex 2, 3, 20. Macedonica 2, 3, 17. ordinata 2, 3, 20. regis Pyrrhi explicita 2, 2, 1. phalangis ora 2, 3, 20.

Phalaris Agrigentinus 3, 4, 6.

Phar-

I N D E X II.

Pharnabazus regius praefectus 2, 7, 6.
 Pharnaces, Mithridatis filius 2, 2, 3.
 Pharmaceus quidam 1, 1, 6.
 Pharnastanes 2, 5, 37.
 Pharfalica pugna 2, 7, 13.
 Philippus, Macedonum Rex 1, 4, 6 & 13. 2, 1, 9. 2, 3, 2. 2, 8, 14. 2, 13, 8. 3, 8, 1. 3, 9, 8. 4, 1, 6. 4, 7, 37. Alexandri Macedonis pater 4, 2, 4. denuntians 4, 5, 12. exclusus oppido Saniorum 3, 3, 5.
 Phocenses destituti 3, 17, 2. obfidere *ibid.*
 Phormion, dux Atheniensium 3, 11, 1.
 Phrygia 1, 4, 2.
 Picentes 1, 12, 3.
 Picus in capite infidet jus dicenti 4, 5, 14.
 Pignora contraria 1, 8, 6. pignorum suorum supplicia spectare 4, 5, 22.
 Pigriores milites 1, 11, 20.
 Pila deorsa 2, 1, 7. emissae ex edito in subeuntes 2, 2, 3.
 Pili singuli 4, 7, 6.
 Pinarius L. 4, 7, 22.
 Pirex 1, 11, 20.
 Pisidae 1, 4, 5.
 Pisidia *ibid.*
 Pisistratus Atheniensis 4, 7, 44.
 Piso captus 3, 6, 5. Cn. vidus 3, 6, 5. L. 4, 1, 26.
 Pice & taeda plenae amphorae 4, 7, 9.
 Planus vertex 2, 2, 4. in plana deducere Poenos 2, 2, 11. descendere 2, 5, 18.
 Planicies in via equiti 2, 2, 9. planicies contrariae 2, 5, 38.
 Plaustrum oneratum lapide quadrato 3, 3, 5. plaustra implere viris 4, 7, 33. plaustris cingere copias *ibid.* in plaustris esse *ibid.*
 Plebs spoliata principibus 2, 11, 3.
 Plebejorum agri deustique 1, 8, 1. plebejos praeficere ignobilibus 2, 11, 3.
 Plenae amphorae pice & taeda 4, 7, 9. plena flaru vela 2, 13, 11. promissa 3, 3, 1. taedae, sebi, & sulphuris vehicula 2, 4, 17.

vascula viperis 4, 7, 10. plaus iniquitatis conditiones referre 1, 11, 4.
 Plerique ex militibus, 1, 1, 3, 3, 7, 7. medici 4, 7, 1. plerisque inuis ab Italia extrahere 2, 3, 16.
 Plumbo scriptae litterae 3, 13, 7.
 Plus ad victoriam Caesari conferre 2, 3, 22. praedidit in sorto habere 4, 1, 5. pluris vendere juventutem 3, 5, 3. plures domini 4, 1, 10. aves 1, 2, 7. turmae 2, 5, 25. plura oppida 3, 6, 1. plurimum oppidorum obpugnatio 1, 3, 5. pluribus locis communire castralla 1, 8, 11. plurimum interest partis utriusque 2, 5, 38. tamen confectus est 1, 8, 8. plurimi armorum greges 2, 5, 15. plurimos in deditionem accipere 3, 17, 7.
 Pluvia continua 2, 5, 25. pluviam recipere 3, 4, 6. pluvia ac statione inquirari 2, 5, 25. & stando festus 2, 1, 15.
 Poenae metu coire in collem 4, 7, 24. poenam dare 4, 5, 14. pati 3, 12, 1.
 Poenitentia coegit erratores satisfacere Imperatori 1, 9, 4. poenitentiam adferre transfugis 2, 7, 9.
 Poenus 1, 1, 9. contemnas consuetudinem 2, 1, 4. ad Poenum transitionem parare 4, 7, 22.
 Poeni 1, 1, 9. 1, 4, 11 & 12. 1, 12, 9. 2, 3, 16. 2, 4, 14. 2, 5, 4. 2, 13, 9 & 10. 3, 3, 6. 3, 13, 2. 4, 1, 44. 4, 7, 38. circumventi ab eo 2, 6, 2. delicti 2, 10, 2. deturbati ex classe 4, 7, 12. iussi recedere 3, 10, 1. victi 2, 9, 2. Poenorum arma & insignia 4, 7, 12. castra bina 2, 10, 2. Poenos in plana deducere 2, 2, 11. ad Poenos deficere 1, 8, 6. a Poenis nihil justum expectare 1, 11, 4. obfessi Petilini 4, 5, 18.
 Polliceri salutem populo 3, 3, 1. pollicitus est, id datum praemia 1, 11, 2.
 Pollicita dara 3, 16, 3.
 Pollux & Castor 1, 11, 8 & 9.
 Pomifera arbor 4, 3, 13.

INDEX II.

Pompejus Cn. 1, 1, 7. 1, 4, 8. 1, 5, 5. 1, 9, 3. 2, 1, 12. 2, 2, 2. 2, 3, 11. 14 & 22. 2, 11, 2. 3, 17, 4 & 8. 4, 5, 1. **Pompeji** castra 2, 5, 31. equitatus effusus 2, 3, 22. praesidium transducere 3, 14, 1. **Pompejo** auctor fuit 2, 1, 3.

Pompejani 2, 5, 31. **Pompejanae** partes 2, 7, 13. 3, 14, 1. 4, 7, 32.

Pomptinus C. legatus 2, 4, 7.

Pomptinus ager 2, 6, 1.

Pondus grande auri 4, 3, 2.

Ponere adversus Thebanos castra super ripam 1, 10, 3. aliquos in insidiis 3, 10, 3. castra 1, 5, 3. 2, 5, 9, 22 & 24. 2, 13, 6. cohortes in valle 2, 5, 37. electos in insidiis 2, 5, 23. defensores in muris 3, 17, 1. equitem in dextro cornu 2, 3, 22. equitatum in utroque latere 2, 3, 17. factorum, & dictorum exempla proli. 1. fidelissimos equitum a tergo 2, 8, 14. Graecos in prima acie 2, 3, 13. Hispanos leves in prima parte 2, 5, 31. in finibus Ubiorum castris 2, 11, 7. infirmissimos contra fortissimos 2, 3, 3. partem copiarum in insidiis 3, 10, 5. plaustrum in adita portae 3, 3, 5. positum ad ripam praesidium 1, 10, 3. positi equites 4, 7, 29. in prima fronte 2, 3, 16. posita castra in colle 3, 17, 7. in diversa ripa 2, 5, 20. loco humili 3, 7, 3. Volscorum prope virgula & silvas 2, 4, 15. prope a virgulis silvaeque 4, 7, 40.

Positio castrorum 1, 2, 1.

Pons abruptus 2, 13, 5. factus 1, 5, 11. modicus 3, 13, 6. superjactus 2, 3, 24. tumultuarius 4, 7, 28. pontis faciendi copia 1, 5, 4. pontem efficere 4, 2, 1. incendere 4, 7, 28. jungere in fluvio 4, 2, 1. rumpe- 2, 6, 8. pontes fossae injecti 1, 5, 10. operosiores 1, 1, 6. praeparati injectique super fossam 3, 9, 9. praeparare 1, 5, 10.

Ponticorum oculi 2, 1, 12.

Pontius Cominius 3, 13, 1.

Popillio Laenati fiducia sit 3, 17, 9.

Poplonia 1, 2, 7.

Populus Romanus 2, 10, 2. armis civilibus dissociatus 1, 10, 4. superior 4, 5, 14. sociorum 4, 7, 31. populi injussu 1, 4, 11. populos aliquot in deditionem accipere 4, 7, 25.

Populæ cogitant de fuga 2, 2, 14. pendent ex illo 3, 16, 1. popularium animos concitare 1, 11, 19. conspectus 1, 10, 4. fides 3, 16, 1. populares corrumpere ad defectionem *ibid.* popularibus salutem polliceri 3, 3, 1.

Populari agros 1, 8, 2.

Populatio agrorum patriciorum 1, 8, 1. populationem timere 4, 3, 14.

Porcius Cato consularis 2, 4, 4. M. 4, 7, 12.

Porcena exercitus 2, 13, 5.

Porta diversa 3, 18, 1. fracta 3, 3, 6. portae aditus 3, 3, 5. clausura impedita *ibid.* portae clausae 2, 6, 9. 3, 16, 5. destitutae praesidio 3, 9, 5. statione circumdatae 1, 4, 7. portarum claves 4, 7, 22. portas aperire suis 3, 2, 8. claudere 2, 11, 1. revellere 3, 9, 2. portis quatuor eruptio facta 3, 17, 2.

Portare cibaria complurium dierum 4, 1, 1. farinam collo 4, 1, 6.

Portendi victoriam interpretatus est 1, 12, 4.

Portione gregalium contentus 4, 3, 12.

Portus Atheniensium 1, 5, 7. indefensus 3, 10, 8. proximus 1, 5, 7. Samiorum 1, 4, 14. 3, 2, 11. Sicyontiorum 3, 2, 10. 3, 9, 7. Syracusanus 1, 5, 6. vacans 3, 2, 10. portum capere 3, 9, 7. cum reliquis adeptus est classe 1, 4, 14. intrare 1, 5, 6. invadere cum strepitu 3, 9, 10. Lilybaei navibus occupare 3, 10, 9.

Forus, Inderum rex 1, 4, 9.

Poscere Fabium Rullum virgis caesium 4, 1, 39. pugnae signum 1, 11, 20. poscit res proli. 1. poscit
P p poscit

I N D E X II.

- poscit res 2, 5, 32. poscentibus securitatem promittere 4, 7, 18.
- Posidere domum 4, 1, 10.
- Possessio loci 3, 2, 4. possessiones publicae 1, 8, 2.
- Post castra 1, 5, 4. terga peditum collocatus 2, 5, 37. restrictae manus 4, 4, 1. vineas aciem dirigere 2, 3, 8.
- Posterus dies 1, 4, 5, 2, 5, 20, 2, 9, 1, 2, 10, 1, 4, 1, 43, 4, 3, 13, 4, 7, 30 & 42. postera dies 1, 1, 12, 2, 4, 6, 4, 7, 22. posteriores pedes 4, 7, 34. posteriora castelli 3, 9, 3. postrema acies 2, 4, 20, 2, 5, 28. postremo in conspectu exercitus 1, 11, 11.
- Postidie 1, 11, 19.
- Postquam ex sententia contigit 2, 5, 33. intellexit 1, 1, 10.
- Postignari 2, 3, 17.
- Postulare a Cos. ut &c. 4, 1, 44, 4, 7, 5. postulantes missiorem dedit 1, 9, 4.
- Postulatio intemptiva pugnae 1, 10, 1. per magnum tempus tracta 1, 4, 13.
- Postumus Cos. 2, 1, 4. Consulatus 4, 5, 3. A. proelio animos suorum crexit 1, 11, 8. Postumio & Fulvio scribere 1, 8, 3.
- Potestas abeundi 2, 6, 4. barbarorum 2, 7, 12. consularis 2, 8, 5. in potestatem redigere portum 3, 2, 10.
- Potiri anulo interfecti 4, 7, 38. castris alicujus 4, 1, 14. civitate 3, 6, 7. comitatibus 4, 7, 19. oppido 3, 1, 2. per aliquem 3, 3, 1. Poenis & elephantis 2, 5, 4. praeda 2, 5, 13. victoria 1, 11, 6, 2, 8, 6. positus amicitia 1, 2, 3. pecunia regia 1, 8, 12. redactis ad famem 3, 4, 1.
- Potius, quam 4. proli. fame, quam ferro superare 4, 7, 1. potissimum 1, 12, 12, 2, 1, 16. pulvere percussu Samaites 2, 4, 1.
- Praenali locus 2, 5, 7. praenati fluminis transitus 1, 7, 2.
- Praebere hosti vincendos 2, 4, 12. hostem illustrem & compicuum suis 2, 1, 12. ingressum 3, 7, 4. speciem alicui 4, 1, 9. exortus longe minoris 2, 3, 12. remanentis 1, 4, 4. totius 2, 5, 17. hostium remanentium 1, 5, 26. vitium novarum 2, 12, 1. urbis ardentis 3, 8, 2. vini copiarumque copiam 3, 3, 2. praebetur locus consultationi 3, 2, 6.
- Praecedere aliquem alacriter 2, 7, 9. praecedens rumor 4, 7, 31.
- Praecidere dexteram transfagarum 4, 1, 42. praecisus togae cinctus 4, 1, 26. praecisae dextrae comprehensis in furto 4, 1, 16. manus 3, 15, 4.
- Praecipere agmini novissimo 4, 7, 28. praecipit habaris, tela jacerent 2, 5, 4. ipsam oram maris legerent 1, 4, 7. ut &c. 2, 8, 3, 10 & 14. 4, 7, 22. auxiliariis, ut &c. 2, 3, 10. cunctodibus, ut &c. 1, 8, 11. legatis 1, 1, 9. oppidanis, ne &c. 1, 1, 2, 1, 2, 6, 1, 11, 5. suis, ne &c. 1, 5, 3.
- Praeceptum dare alicui 2, 3, 16, 4, 7, 31. praecepta imperatoria 2, 6, 10.
- Praecipitare insidentes 2, 4, 12. praecipitati in fugam 2, 5, 37.
- Praecipuae fortitudinis testimonium 1, 18, 3, 4, 5, 11.
- Praeclara victoria 1, 11, 2.
- Praeclusus a P. Varius Procos. 1, 5, 22.
- Praeda castrorum 3, 17, 6. praedae spes 2, 5, 9. esse alicui 4, 7, 13. praedam colligere 2, 13, 1. dividere militibus 4, 1, 45. praeda exuere hostes 1, 6, 3. oneratae naves 3, 3, 7. onustus 1, 4, 2. potiri 2, 5, 13.
- Praedari coeperunt 2, 5, 10. praedam mitti 3, 16, 3. proficisci 1, 5, 12, 4, 5, 8.
- Praedatores persequi 3, 10, 6.
- Praedationi intentos hostes praedare 1, 6, 1.
- Praedicare Latine clare 2, 4, 10.
- Praedicere futura 1, 11, 12. praedicti montis radices 2, 5, 34. praedictae vias laeva 2, 5, 24.

INDEX II.

copiae 2, 5, 31. praedicta in-
 commoda 2, 1, 4.
 Praedificare dimicationum even-
 tus 1, 11, 12.
 Praedivinare futurum 2, 5, 38.
 Praefesse exercitui hostium 1, 5,
 17. rebus summis 4, 3, 3. reli-
 quiis exercitus 2, 10, 2.
 Praefens successus 3, 16, 2. pau-
 citas 2, 12, 3. proelium 2, 4, 1.
 in Praesentia 2, 11, 4.
 Praeferre faces & angues furiali
 habitu 2, 4, 18. hastas erectas
 2, 4, 20. multum terroris 1,
 11, 17.
 Praeficere Aurelium obfidiōni
 Lipararum 4, 1, 31. plebejos
 ignobilibus 2, 11, 3. praefectus
 classis, Crispinus 4, 7, 26. co-
 hortis, C. Tinius 4, 1, 26. e-
 quitum, Aemilius Rufus 4, 1,
 28. Mithridatis, Archelaus 1,
 5, 18, 1, 11, 20. regis Ptole-
 maei Charmades 3, 2, 11. re-
 gius Pharbazus 2, 7, 6. Sabura
 2, 5, 40. Romanorum, Velius
 3, 17, 3. Saniorum Apollonius
 3, 3, 5. Sullae 2, 7, 2.
 Praefixae fores domuum 4, 5, 23.
 praefixa hastis capita ducum 2,
 9, 3.
 Praefringere hostium spicula 2, 3,
 20.
 Praegredi cum copiis 4, 7, 20.
 famam rei gestae 2, 10, 2.
 Praelassatos superare 2, 5, 47.
 Praelocutio ulla 3. prol.
 Praemittere equites 2, 5, 31. 4, 1,
 8. exploratores 1, 2, 7. fratrem
 &c. 2, 4, 3. peditarum 2, 5, 38.
 quosdam suorum 3, 2, 3. sci-
 scitaturus 1, 2, 8. validissimam
 manum ad locum occupandum
 1, 4, 5. viginti ex velocissimis
 navibus 2, 5, 47.
 Praemium ferre 4, 1, 44. prae-
 mio magno sollicitari 3, 6, 4.
 praemia ampla 1, 11, 2. prae-
 miis corruptus 3, 3, 1.
 Praeneste 2, 9, 3.
 Praenosceret cerva se adseverat 1,
 11, 13.
 Praeoptare Rutilianum 4, 2, 2.
 praecoptant spectare supplicia
 pignorum 4, 5, 22.
 Praeparare Athenienses ad ali-

quid 3, 2, 6. classem 1, 4, 13.
 consilia exemplorum prol. 1.
 pontes 1, 1, 5 & 10. praeparari
 ad hostium incursum 4, 1, 8.
 praeparatus locus 3, 15, 3. prae-
 paratae infidiae 2, 5, 55. 2, 5,
 44. praeparata subsidia 1, 1, 5.
 Praepondere Laelium equitibus 2,
 3, 16. praepositus praefidio 3,
 10, 7. 4, 7, 22.
 Praeripere herbas alimentis 3,
 15, 3.
 Praeruptus mons 3, 8, 3. praeru-
 praec viae 2, 2, 6.
 Praescire adventum ducis 1, 1,
 8.
 Praesidium adventans 2, 9, 2.
 duarum partium 3, 10, 7. exi-
 guum 1, 4, 9. 1, 10, 3. Hanni-
 balis 3, 9, 2. hostium 1, 4, 14.
 Romanum 3, 3, 6. praesidii ni-
 hil secum habere 2, 7, 14. pa-
 rum habere 2, 11, 1. plus in
 scuto, quam in gladio habere
 4, 1, 5. praesidio esse alicui 3,
 11, 2. praepositus 3, 10, 7. 4,
 7, 22. praesidium depellere 1,
 10, 3. recipere 2, 11, 2. trans-
 ducere 3, 14, 1. in praesidium
 Lucaborum adsumi 3, 6, 4.
 praesidio Amphipoli tueri 3,
 16, 5. tenere capta castella 1,
 8, 11. Corinthum 3, 12, 2. ju-
 ga 2, 4, 4. teneri 3, 6, 7. cum
 praesidio urbem obtinere 3, 3,
 1. in praesidio Panormitano-
 rum esse 3, 17, 1. urbi esse 1,
 8, 3. praesidia alia successura
 his 3, 2, 4. deducta 3, 6, 1. fir-
 ma *ibid.* hostium 2, 13, 9. 3,
 13, 6. 3, 15, 5. 4, 5, 7. hosti-
 lia 3, 10, 8. intercepta 1, 4, 13.
 relinquere *ibid.*
 Praesignatae litterae 1, 2, 6.
 Praestare aditum 3, 8, 3. alimen-
 tum 4, 7, 9. aliquid facile, ne
 &c. 1, 1, 10. Brutianos in sum-
 ma belli 4, 2, 1. epulas 1, 11,
 19. equitatu & elephantis 2, 2,
 11. idem filiis Aristidis 4, 3, 5.
 multitudine 2, 2, 14. praeto-
 rium secretius 2, 5, 30. se clau-
 dendum 1, 5, 23. speciem fu-
 gientis 3, 10, 2. suspicionem a-
 licui 3, 17, 7. virtute 2, 2, 10
 & 13.

I N D E X II.

Præstantia propugnatorum 3, 2,

1.

Præstituta dies 1, 2, 6.

Præstringere oculos 2, 1, 12.

Præsumta victoria 3, 17, 6.

Prævalidus equus 1, 10, 1. 4, 7, 6.

Prætereundere expectationem certaminis 2, 2, 12. militibus 2, 3, 14.

Præter adversariorum castra agi 1, 8, 9. alienum & unicum veru nihil 4, 3, 6. hostilia præfidia ire 3, 10, 8. hostium castra 1, 1, 7. portum missae naves 1, 4, 14. ora phalangistramfcurrere 2, 3, 20.

Prætereuntes copias recognoscere 4, 6, 3. præterita acra 4, 1, 22.

Prætexere captivis latera omnium 1, 4, 1.

Prætor Urbanus L. Aelius 4, 5, 14.

Præcoria navis 1, 1, 2.

Prætorium mansens in castris 2, 5, 34. secretius præfarcare 2, 5, 30.

Prævalere cornibus 2, 3, 4. equitatu 1, 8, 12. 2, 2, 9. 2, 3, 14. 2, 5, 18. 4, 7, 21. exercitu 4, 7, 20. numero & genere equorum 2, 5, 33. primo impetu 2, 1, 8. prævalet hostis 3, 10, 3.

Prævalidus equitatus 2, 4, 12.

Præcari Deos 4, 5, 4.

Præces legiones 4, 1, 43. præcibus militum concedere animadversionem 4, 1, 39.

Premere alterum latus 1, 4, 7. fossam 1, 5, 8. Philippum fugientem 2, 13, 8. proras 1, 5, 6. tergum alicujus 1, 6, 2. premi ab aliquo 2, 7, 8. a Scordiscis Dacisque 2, 4, 3. iniquitate locorum 1, 5, 18. somno & mero 2, 9, 7. vetecundia ignominiae 4, 1, 13.

Pretium operæ est in mercede 4, 2. solvi jussit pro fructibus 2, 11, 7. pretio venire 3, 18, 2.

Pretiosissima rerum 1, 11, 5.

Primus congressus 2, 1, 8. hostes invasit 4, 5, 3. incurtus 2, 5, 23. impetus 1, 11, 6. 2, 1, 8.

hostium 2, 3, 3 & 14. prima acies 1, 5, 9. 2, 1, 8. 2, 3, 10 13 & 21. 2, 4, 10. 2, 5, 4, 2, 8, 12 & 13. cryptio 3, 10, 4. frons 2, 3, 16. 2, 4, 17. latus 2, 5, 21, 24, 26 & 33. 2, 13, 7. 3, 8, 3. 3, 10, 5. 4, 7, 22. primum bellum Punicum 1, 4, 11. initium æstatis 3, 4, 6. primi ordines 1, 5, 12. 1, 11, 2. 4, 5, 8. primas naves agijusserunt, 4, 12.

Primpilatis Caelius 4, 7, 1.

Prinacum castellum 3, 2, 1.

Princeps finitimæ gentis 2, 11, 6. principes 2, 3, 16. beneficiis obstricti 2, 11, 3. Gabinorum 1, 1, 4. principibus spoliata plebs 2, 11, 3. ex principibus aliqui 1, 1, 10.

Principia missa 2, 5, 30. in principis perficere 4, 1, 27 & 28. sanguis missus 4, 1, 16. stare pedibus nudis 4, 1, 26.

Prior exercitus Neciorum 2, 11, 4. pars litterarum 1, 2, 6. prioreribri 3. proel. pedes adversari 4, 7, 34. priorum librorum descriptio 4. proel. prius tradere 3. proel.

Priscinus mos 2, 1, 4. pristina castrorum conversatio 2, 4, 10.

Prisquam descenderet in aciem 1, 11, 11. iniret proelium 1, 11, 21.

Pro captivis introducere 3, 3, 7. Charmade receptus 3, 2, 11. concione dicere 1, 11, 3. 4, 5, 11. duce fuit obsessis nostris 4, 7, 8. fronte aciei decurrere 2, 2, 12. incurioso me reprehendit proel. 1. mœnibus sagittarios relinquere 1, 5, 5. nuptiali munere dare aurum 2, 11, 5. occasione factum amplecti 1, 6, 1. omnibus suis pugnare 1, 11, 5. ostento excipere 1, 12, 8. patria mori 4, 5, 12. Rep. devovere se 4, 5, 15. scutis cortices dare 1, 7, 5. significatione tristi 1, 11, 7. transfuga subornatus 1, 11, 2.

Probeta experimenta proel. 1.

Probris hostium cogi 1, 11, 1.

Procedere ad milites 1, 9, 4. adversus solum cum altero 2, 5, 41. in aciem 2, 1, 1, in æquum

I N D E X II.

- gunum 2, 3, 14. noctu per caus-
 sam venandi 3, 3, 6. pabula-
 tum 2, 1, 6. procedit seditiosa
 legio 4, 1, 43. procedunt eis
 aera praeredita 4, 1, 22. hostes
 ordinari 2, 3, 4. in aciem fe-
 roces 2, 1, 15. oppidani 3, 10,
 5. processit res parum 1, 8, 8.
 processerunt super catenam le-
 vatae proriae 1, 5, 6. procedens
 lentius media acies 2, 3, 6. pro-
 cedentia ad praeceptum cornua
 2, 3, 7.
Proclamat, victorem adesse col-
 legam 2, 4, 1.
Proclivo adjuvante inpetum 2,
 2, 2.
Procos, Fulvius Flaccus 4, 7, 29.
Procul a castris succendere aedi-
 ficia 2, 5, 9. a conspectu con-
 tabulare naves 3, 9, 8. ab urbe
 2, 11, 1. armatam partem clas-
 sis offendere 3, 10, 9. conspi-
 cari numerum arborum 2, 5, 46.
 contemplatus 1, 2, 7. intuen-
 tibus stationis species est 1, 5,
 22. visentes decipere 3, 13, 6.
Procurrere ad succurrendum so-
 ciis 2, 5, 29. ad vallum Punicum
 3, 10, 3. adversus aquam 1, 4, 9.
 hostes vidit 2, 1, 7. in primam
 aciem 2, 8, 12. propius 3, 3, 4.
 praecurrit cum clamore acies 2,
 5, 34. praecurrunt ad pecora vin-
 dicanda 3, 10, 6.
Procurio subita 2, 2, 5.
Prodere sibi regem 1, 8, 8. pro-
 duntur cogitata equorum fre-
 mitu 2, 5, 31. proditus a trans-
 fuga 3, 11, 5. proditum est
 memoriae 4, 2, 1. 4, 5, 20.
Proditor Ephialtes Trachinius 2,
 2, 13. cum proditore agere 1,
 1, 6. proditoribus repraesenta-
 tur merces 1, 11, 2.
Proditio simulata 2, 2, 14. ad pro-
 ditionem corruptus 3, 3, 5 &
 7. sollicitare Conomeum 3, 3, 2
 & 6.
Proditum subitum 1, 12, 4. o-
 pinati sunt 1, 5, 28.
Prodire 4, 7, 4.
Producere captivos urbis Cyzici
 4, 5, 21. exercitum ordinatum
 2, 3, 4. & reducere in castra 1,
 4, 8. nudatum in conspectu 1,
 11, 18. productus in locum
 iniquum exercitus 1, 11, 11. pro-
 ducta media acies 2, 3, 7.
Proelium acerrimum 2, 10, 1.
 asperum 1, 5, 15. commissum
 1. prol. 1, 11, 15. 2. prol. 2,
 4, 6 & 7. 2, 5, 6, 45 & 46. 4,
 7, 30. confertum 2, 3, 7. con-
 iertum 2, 4, 5. contractum 2,
 4, 3. dubium 2, 4, 11. equestre
 2, 3, 23. gestum est Camilli
 ductu 2, 6, 1. inopinatum 2,
 3, 14. iustum 2, 7, 8. leve 2, 5,
 12. longum 1, 5, 15. 4, 5, 10.
 navale 1, 3, 6. 1, 12, 11. 2, 5,
 45. 2, 13, 9. 4, 7, 45. pedestre
 1, 3, 6. 4, 7, 45. praefens 2, 4,
 1. restitutum est 2, 8, 2. proe-
 lii cupiditas 1, 11, 19. suspe-
 ctio 1, 8, 5. proelio aptatos tra-
 cidare 3, 17, 6. detractare 1, 11,
 1. finire 2, 7, 6. inire 1, 11, 10
 & 21. 2, 5, 33. reintegrare 2,
 8, 13. restituere 1, 11, 8. trahere
 2, 1, 9. ad proelium com-
 pellere 2, 1, 12. in proelium
 descendere 2, 1, 10. duci 4, 1,
 44. proelio animos suorum e-
 rigere 1, 11, 8. amissi duces 4, 2,
 8. proelio configere 2, 8, 1. cum
 Latinis 1, 11, 8. Hirtulejum de-
 vincere 2, 3, 5. superari 4, 2, 7.
 vinci 2, 9, 1. urgueri 2, 7, 6.
 4, 7, 45. in proelio dubiam
 mortem timere 4, 1, 17. occi-
 di 4, 5, 14. sine proelio aver-
 tere exercitum 1, 8, 4. proelia
 frequentia 2, 3, 9. levis 2, 1, 4.
 proeliorum successus 1, 3, 3.
 proelia committere 2, 1, 13.
Proeliari 4, 7, 29. proeliandi di-
 scrimen 1, 3, 4. proeliantibus
 adesse 1, 11, 9 & 16.
Proficit horum vis in arte posita
 prol. 1.
Proficisci a terris 1, 12, 2. ad Sy-
 phacem 1, 1, 3. illud 3, 11, 5.
 praedatum 1, 5, 12. 4, 5, 8. pro-
 ficiscens classis 1, 12, 11. pro-
 fectus nocte 1, 5, 17. profecti
 sunt barbari 1, 5, 28.
Professionis signum 4, 1, 33. pro-
 fessionem habere fidem 1, 4, 11.
 professionem edicere in po-
 sterum diem 2, 5, 20. occultare
 specie remanendi 3, 11, 5.

P p 3 suam

I N D E X II.

suam censu obterere 1, 1, 8.
 Proflare auras ingentes 2, 2, 7.
 Profigare hostem 2, 1, 4. victo-
 riam 2, 3, 2. profigari labore
 itineris 2, 2, 8. nihil. videt 2,
 3, 20.
 Profuit flumen altis ripis 2, 2,
 10.
 Profluvium ventris 3, 7, 6.
 Profugere 1, 8, 5. in arcem 3, 3,
 6. profugientem persequi 4, 1,
 39.
 Profugus a Mutina 1, 7, 5.
 Profruit haec sollicitia Hamilcari
 3, 16, 2. profuturus Romanis
 inpetus 1, 10, 4.
 Profunda silvarum 1, 3, 10.
 Progredi ad eliciendos hostes 3,
 10, 5. ad simile officium 2, 10,
 1. aequatum 3, 9, 3. excipien-
 dorum eorum causa 3, 16, 2.
 Progressus Romanorum 1, 4, 8.
 Prohibere barbaros ab inpetu 1,
 10, 4. inexpectaram vim 3, 11,
 1. multa 4, 5, 12. trajici exer-
 citum 1, 4, 9. transitum 1, 6,
 2. prohibuit suos 2, 6, 8. num
 prohibebit nos pro patria mo-
 ri? 4, 5, 12. prohibetur occu-
 pere Cherronesum 1, 4, 13. tra-
 jectu fluminis 1, 4, 9. prohibi-
 tus hostium occursum 1, 4, 10.
 Projicere se in pateentes campos 1,
 1, 6.
 Proiabi 1, 12, 1. in acie 4, 5, 17.
 Prolationis injuria 3, 16, 3.
 Promittere eadem prol. 1. po-
 scentibus securitatem 4, 7, 18.
 promittitur eis summa magna
 4, 7, 35. promissam victoriam
 maturare 1, 11, 11.
 Promissum trium librorum in-
 plere 4. prol. promisso exsolvi
 4, 7, 35. promissa plena 3, 3, 1.
 Promontoria quaedam 2, 5, 44,
 3, 10, 8.
 Promtam operam exhibere 2, 5,
 30.
 Pronuntiare clare 2, 7, 1. in coe-
 tu 4, 7, 39. in concione 1, 11,
 6. palam 3, 16, 4.
 Prona nostris victoria fuit 4, 7,
 29.
 Propagata supra Romanos ruina
 1, 6, 4.
 Prope exacta aetas 4, 7, 5. a vir-

gultis silvaeque posita castra 4, 7,
 40. ab Orchomeno castra habere
 1, 11, 5. examinatus frigore 4,
 6, 3. moenia ignem acerris sub-
 jicere 3, 10, 5. virgulta & sil-
 vas posita castra 2, 4, 15. pro-
 pius procurere 3, 3, 4.
 Proximus collis 1, 5, 24. 2, 2, 4.
 mons 1, 5, 3. portus 1, 5, 7.
 tumultus 2, 5, 22. proxima
 dies 1, 1, 7. mox 2, 9, 6. 3, 16,
 3 & 4. proximum litus 3, 16,
 5. in proximo occultare oppi-
 danos 3, 10, 2. proximi agri
 1, 5, 3. colles 2, 5, 38. mon-
 tes 2, 4, 5. tumuli 2, 7, 1. pro-
 xima castra 2, 10, 2. proximos
 ianruere agros 1, 5, 16. in pro-
 ximos incuriare 2, 2, 10. ex
 proximis unus 4, 7, 39.
 Propinquus locus 3, 13, 8. in
 propinquo 1, 5, 14. 2, 5, 31.
 2, 10, 2. 4, 5, 9.
 Propedici 3, 5, 3.
 Propere adnuntiare iussit 1, 9, 2.
 dimittere legatos 2, 7, 4.
 Proposuit transferre bellum 1,
 5, 5.
 Proprium triticum 3, 4, 6.
 Proprie horum vis in arte posita
 prol. 1.
 Propter Atheniensium classem 1,
 4, 13. caliditatem & peritiam
 bellandi 1, 8, 7. conditionem
 locorum 1, 6, 3. equorum de-
 formitatem despici 1, 5, 16.
 illum disciplina corrumpit 4,
 1, 41. inducias 1, 5, 17. litte-
 ras redeundum habere 3, 11, 1.
 obpositum hostium exercitum
 1, 4, 8. seditiones detrahere
 proelium 1, 11, 1.
 Propugnare in umbra melius 4,
 5, 13.
 Propugnator insequentes deti-
 nuit 2, 13, 5. propugnatores
 suorum 1, 4, 10. distin-
 gere domibus 3, 9, 8. propu-
 gnatorum praesentia 3, 2, 1.
 propugnatoribus deficiamus 3, 6,
 4. delituta munimenta 2, 5,
 26. nudatae urbes 3, 6, 1.
 Propugnatio murorum 3, 9, 6.
 Propuliare hostes 2, 12, 1.
 Prorae levatae 1, 5, 6. prorae pre-
 mere *ibid.*

Proque-

I N D E X II.

Proruere vallam 2, 5, 8.
Prorumpere per stationes 1, 5, 12.
Prosequi commestibus 2, 6, 1.
Prosilire in aciem 2, 8, 13. in cornu dextrum 2, 4, 11. in fronte 4, 1, 8.
Prosper cursus 2, 13, 11. prosperae excursionēs 4, 1, 21. prospere gestae res 2, 9, 7. 4, 3, 4.
Prospectus, nifusque per saxa facilior 3, 9, 3.
Prostratae arbores 2, 2, 9.
Protere galeas in angustiis 2, 3, 14.
Protenus 1, 10, 4. 2, 1, 2 & 14. 2, 5, 4.
Proterere renata 3, 4, 1. ordines pedum 2, 4, 12.
Proturbare pedes 2, 2, 4.
Protrudere nostros primo impetu 2, 3, 7.
Provehere quemque ad ordines militiae 4, 1, 8. provehi 1, 11, 10. usque ad moenia 4, 7, 29.
Proventus farorum 3, 15, 3.
in Proverbium tractum est 4, 1, 7.
Providere insidias 2, 5, 24. per se 1, 2, 6.
Provide haec sunt a duce proli 1.
Providentiae & consilii exempla *ibid.*
Provinciam exognare tabulis suisque 4, 3, 15. provinciā excedere 2, 5, 36. provinciis consulere 1, 1, 8.
Provocare aliquem 4, 7, 5. eruptionem 3, 10, 7. provocatus a rege hostium 2, 5, 41.
Provolvi ad genua alicujus 4, 1, 39.
Prudens ordinatio 2, 3, 16.
Prudenter atque industrie 1, 2, 2.
Prusus 4, 7, 11.
Ptolemacus 4, 7, 20. Ptolemaei regis praefectus Charmades 3, 2, 11.
Publicum concilium 3, 6, 6. ex publico dotare filiam inopem 4, 3, 15. Publicatae possessiones 1, 3, 2.
Publice dotare filias ob inopiam 4, 3, 4. venire 4, 1, 20.
Pudor rei 2, 8, 12. transfugis adtulit poenitentiam 2, 7, 9. pudore cogi 1, 11, 3.

Puduit ceteros non sequi 2, 8, 5.
Pugione trajicere barbarum 2, 7, 5.
Pugna Cannensis 4, 1, 44. caepit nufquam, ubique fuga 2, 4, 7. equestris 2, 3, 22. ineunda est 1, 12, 24. instans 1, 12, 7. pedestris 2, 3, 23. Pharfaliaca 2, 7, 13. simulata 2, 5, 34. pugnae dies 1, 12, 9. exitus 2, 7, 13. postulatio intempestiva 1, 10, 1. signum 1, 10, 2. 1, 11, 20. datum 1, 11, 10. 2, 4, 17. pugnam deposcere 1, 11, 1. 2, 1, 3. 4, 7, 6. detractare 1, 1, 8. 2, 1, 3. differre 2, 1, 10. exposcere inconsulte 1, 10, 1. imminere nuntiaverunt 1, 8, 5. manet exitus 1, 10, 2.
Pugnare acris 2, 6, 2. acerrime 1, 10, 4. 2, 6, 4. adversus Cimbrosc ac Teutonos 2, 2, 8. dictum alicujus 4, 1, 39. Germanos 1, 11, 3. 4, 5, 11. hostem 1, 8, 12. Thebanos 4, 7, 21. a quo Marre 2, 3, 13. apud Numifironem contra Marcellum 2, 2, 2, 6. ardentem 2, 8, 1. cominus 2, 2, 13. cum Attalo 2, 13, 1. hoste contra editum 4, 1, 40. eodem die 1, 11, 7. fortius ex desperatione 2, 6, 3. in Boeotia 2, 8, 12. responfo Deūm ex collibus 1, 10, 3. segnius 4, 7, 24. pugnat exercitus 1, 11, 21. pugnandi cupiditas 2, 5, 22. lex 2, 1, 16. pugnandum pro omnibus 1, 11, 5. ad pugnandum concitari 1, 11, 4. paratiorē militem habere 1, 11, 11.
Pugnator bonus Pythias 4, 7, 37.
Pugnax parum 4, 7, 4.
Pulchritudo eximia 2, 11, 6.
Pulsus a Cimbris 1, 5, 3. acie 2, 13, 3.
Pulvis ingens 2, 2, 12. movet speciem exercitus 4, 7, 20. pulveris vertices 2, 2, 7. pulverem excitare 4, 7, 20. praef. pulvere percelli 2, 4, 1.
Punica acies 2, 3, 1. classis 2, 3, 24. Punicum bellum 1, 8, 6. 2, 2, 11. 4, 1, 25. primum 1, 4, 11. secundum 1, 3, 5. 2, 3, 8. ad Punicum vallum procurare 3, 14, 3. Punici 2, 1, 4.

I N D E X II.

Panicæ naves decem 1, 4, 12.
 Pannire nocentes ex occasione 1,
 9, 1. pannii ipsum patiuntur 4,
 1, 41.
 in Puppim referre milites 1, 5, 6.
 puppe religant naves 1, 4, 12.
 Purpurea vestis 1, 11, 10.
 Pyrrhus rex Epirotarum 2, 2, 1.
 2, 3, 21. 2, 4, 13. 2, 6, 9. 3, 6,
 3, 4, 1, 3, 14 & 18. 4, 4, 2. in-
 tererant 2, 4, 9. Pyrrhi exer-
 citus 2, 3, 21.
 Pythias quidam bonus pugnator
 4, 7, 37.

Q.

Qua brevissimum iter est 1, 1,
 6. non obstrictum 3, 9, 6.
 restitutum 3, 9, 8.
 Quadratus lapis 3, 3, 5.
 Quadrigæ adpropinquantes 2, 3,
 17. salutaræ 2, 3, 17 & 18. ho-
 stium 2, 3, 17.
 Quæritæ transitum 1, 5, 2. quæ-
 ri duos aditus iussit 1, 4, 10.
 Qualem iuveni, talem reliqui 3,
 12, 2.
 Quam necessarium & facile id
 est 3, 1, 1.
 Quamquam hoc dissimularent 1,
 2, 9.
 Quamvis ignarus actæ rei 1, 11,
 7. naves in litorebus haerent
 2, 13, 11.
 Quantum cura nostra valuit prol.
 1. quisque numeratae pecuniae
 habet 1, 11, 2. in quantum po-
 terat 3, 13, 8.
 Quartus consulatus 2, 4, 2. quar-
 ta vigilia commissæ 1, 5, 17.
 Quaterni circiter pedes 4, 7, 29.
 Quatuordecim AElia 4, 5, 14.
 Quadringenti equites 4, 2, 6.
 Quatridui iter 3, 1, 2.
 Quasi ad interrogatum exhibet
 prol. 1. apertius locis montuosis
 1, 8, 12. contenderet Thebas 1,
 4, 3. lex est militibus 2, 1, 16.
 Queri de re aliqua 3, 11, 1. ques-
 tus apud Censores 4, 1, 22.
 Qui a Foro advertâ siquæ cavetur
 1, 4, 9.
 Quidam adolefcent, honeste na-
 tus 4, 6, 4. collis munus 4, 7,
 24. ex auxiliariis 3, 10, 1.

hostibus 1, 1, 3. Megistibus 2,
 9, 5. tribus 1, 1, 3. gurgulis
 occisus 2, 4, 9. nobilis Lactar-
 monius 4, 5, 12. Pharnacem 1,
 1, 6. Syracusanus Sosistratus 1,
 3, 2. Tarentinus Cnemonem 1,
 3, 6. quædam nox 3, 3, 6.
 quædam egrediens via casti-
 gare 4, 1, 9. ex remigibus stru-
 cturam aedit 1, 12, 11. pro
 transfuga subornatum mittere
 3, 13, 2. prope exanimatum
 frigore conspiciere 4, 6, 3. quan-
 dam civitatem obpugnare 3, 9,
 5. sagam ex Syria habere 1, 11,
 12. quodam oppido petiri 3, 1,
 2. quidam incrimis 3, 2, 10.
 quædam promontoria 3, 10, 8.
 quosdam ex militibus suis mit-
 tere 2, 5, 18. suis haberi Mly-
 riorum iussit 2, 5, 10. Aruce-
 re vallum iussit 1, 6, 3. Percu-
 ram capere 1, 11, 17.
 Quietum dare castellis 2, 5, 30.
 quiete invitari 2, 5, 31.
 Quietum exercitum habere 2, 5,
 26. in vallo militem tenere 3,
 17, 5.
 Quiescere omnes iubet 2, 5, 31.
 suos iussit 2, 5, 7. quiescentem
 invenire 2, 5, 30.
 Quindies l. 2, 5, 34. Cos. 2, 12,
 1. T. Cos. 3, 1, 1. Capitolinus
 Cos. 2, 7, 10. 2, 8, 3. Crispi-
 nus 4, 7, 30.
 Quinto Cos. Fabius Maximus 1,
 8, 3.
 Quis sufficiat? prol. 1. quid rei
 foret 1, 2, 8.
 Quisquam 4, 1, 4. quidquam se-
 riæ rei agere 2, 1, 17.
 Quisque fortissimus peditem 2,
 3, 3. interitissimus 4, 1, 8. quan-
 que militem decimum fusi per-
 cussere 4, 1, 34. quosque firmis-
 simos delegit 1, 4, 7.
 Quicquid exemplorum insignie
 fuit prol. 1.
 Quo consecutus est, ut &c. 1, 11,
 3. 4, 5, 11. destinaverat 1, 4,
 3. ardentes dimicaret miles 1,
 11, 5. constitutiones ad pugnam
 milites habere 1, 11, 7. libe-
 rius 1, 2, 1. magis 1, 5, 3. pa-
 ratiorem militem haberet 1,
 11, 11.

Quo-

I N D E X II.

Quotidiana exercitatio 4, 1, 1.
Quam maxime 3, 11, 4.

R.

in **R**abiem exardere 2, 1, 10.
Radix montis 2, 5, 24. radices montis 2, 5, 34.
Ramos per terram trahere 2, 4, 1.
Rapere feminas 4, 7, 44. transitum 1, 4, 8. rapturi speciem praebere 4, 1, 9. raptus unus ex his 1, 2, 5. raptum signum in hostem mittere 2, 8, 1. rapta ex arce arma 3, 3, 7.
Rapidus vehi per ignota loca 2, 5, 6.
Rapiditate morari 1, 6, 2.
Rapina rei nullius 4, 1, 9.
Raptum 2, 10, 2. adum agmen 4, 7, 13. adeptus verticem collis 2, 2, 4.
Rara acies 3, 10, 4. rari defensores 3, 17, 1. sagittarii 1, 5, 5.
Rares contextuntur materiis 1, 7, 2.
Ratio dicat 3, 6, 1. exposta 1, 12, 9. similis 2, 3, 3. rationis indocilis miles 1, 11, 13. rationes, causasque defectionis 1, 12, 8. interversae 3, 16, 3.
Rarus Hannibalem adesse 4, 7, 26.
Lacedaemonem occupari 3, 11, 5. proelium committi 2, 7, 8. prospero sibi eripi cursu 2, 13, 11. rem spernendam 3, 16, 3. rari id fieri ab suis 2, 5, 11.
Rebellat Thracia 1, 4, 13. rebellantes Aethi 2, 5, 12. rebellaturae civitates 1, 1, 1.
Recedere ab agmine ad rapinam 4, 1, 9. obfusione 3, 15, 5. ancipiti discrimine 1, 3, 3. ad arcedendam vastitatem 1, 8, 4. equites suos iussit 2, 5, 8. ex ordine 4, 1, 4. in cornua 2, 5, 34. in superiora loca 2, 5, 2. inopia commearus 3, 5, 1. iussi Poeni 3, 10, 3. sementis tempore 3, 4, 1. recedit morae impatiens 1, 3, 4. recedens aestus 2, 13, 11. recedentium calliditas 2, 3, 20. recedendi occasio 3, 11, 2.
in **R**ecessu spectantium more stare 2, 3, 13.

Recantes vires 2, 1, 2.
Recidere impedimenta 4, 1, 7.
Recipere aciem 2, 3, 17. 2, 9, 7. aliquem 1, 8, 6. 4, 7, 24. exercitum 2, 1, 3. ex Parthis 2, 13, 7. intra munimenta 2, 3, 9. hostem in mediam aciem 2, 3, 7. mercedes aliquot mensium 3, 16, 3. omnes turmas 1, 10, 2. pluviam 3, 4, 6. praesidium 2, 11, 2. quemquam in castra 2, 8, 6. se 2, 1, 4. 2, 5, 26. in castra 2, 4, 9. in castella 2, 5, 18. in silvestria loca 2, 3, 3. intra fossam 1, 5, 9. munitiones oppidi 1, 3, 4. munimenta 2, 5, 4. suorum ordines 2, 3, 10. per nota 2, 5, 35. sine periculo 1, 5, 9. signum 2, 8, 1 & 2. Thracas portis clausis 3, 16, 5. recipi a custodibus 3, 3, 6. ad adversariis 2, 7, 8. in medium 2, 3, 21. in gregem equitum 2, 5, 30. recipitur quid ad exercitum pertinens 1, 11, 5. receptus in Samiorum portum 3, 2, 11. recepti in ultimum agmen 2, 5, 27. receptae aquilae 2, 5, 34. copiae, 1, 6. receptui dare signum 1, 12, 11. 2, 5, 25.
Recognoscere copias 4, 6, 3.
Recolligere se 4, 5, 17. recollectus exercitus 2, 13, 4.
Recubans numquam cibum cepit 4, 5, 6.
Recuperare locum 4, 1, 23. suos 1, 8, 6. recuperatus gladius 4, 5, 17.
Recurrere ad tumultum 2, 1, 6. trepide 3, 10, 5.
Reddere aliquos fortes 4, 1, 3. alveum fluminis 1, 5, 4. civitatibus epistolas 1, 1, 1. claves 4, 7, 22. virginem sponso habitam summa custodia 2, 11, 5. reddendo naves conciliare animos 1, 4, 13.
Redigere aliquem ad modestiam 4, 5, 1. civitatem ad inopiam aquae 3, 7, 2. in potestatem suam 2, 9, 6. 3, 2, 10. 3, 6, 1 & 3. 4, 7, 25. equites ad peditem 4, 1, 18. sub leges 4, 7, 13.

I N D E X II.

18. redigi ad famem 3, 4, 1.
munus 4, 1, 1. obsequium 4, 3,
14. paucitatem 1, 8, 12.
Redimete captivam 2, 11, 5. i-
nominiam 4, 3, 21.
Redintegrare proelium 2, 8, 13.
redintegrati animi 2, 7, 11.
Redire ad suos 3, 13, 1. ad vadi
tutelam 1, 4, 10. in castra 2, 8,
7, 2, 12, 3. hostem 4, 5, 17.
urbem per pontem 2, 13, 5. re-
tro 4, 7, 31. redit onustus prae-
da 1, 4, 2. redeunt occulte di-
missi 1, 8, 11. rediit ad cum
nuntio velocius 1, 9. redeun-
tes in ordinem conferunt ver-
tuntque 2, 5, 11. redituos se
ex pugna victores jurant 1,
11, 1. redibatur in castra 2, 5,
31. redeundum habere propter
litteras 3, 11, 1.
Reditus legatorum 1, 4, 6. redi-
tus cura 4, 2, 8. de reditu eo-
gitare 2, 5, 31.
Reducere instituit 1, 4, 5 & 8. a-
ciem mediam 2, 3, 5. copias in
castra 3, 2, 1. exercitum inco-
lumem 1, 11, 1, 5, 13. suos
2, 1, 3. in hiberna 1, 3, 5. u-
niversos in aciem 2, 8, 11. redu-
ci in aciem 2, 8, 6. reductus
exercitus 2, 5, 13. 2, 5, 14. mil-
les 3, 12, 2. reductum sinistram
latus 2, 3, 1. reducti ordines ad
Cannas 2, 3, 7.
Referre ab aliquo promissa 3, 3,
1. conditiones inquiratis plen-
nas 1, 11, 4. factum Alexandri
1, 7, 7. habitum armorum
3, 8, 3. milites in puppim 1,
5, 6. pedem 2, 5, 3, 2, 8, 13.
signum 2, 8, 1. spolia 4, 1, 8. o-
pima 4, 5, 4. victoriam 2, 2, 4,
2, 7, 10, 25, 8, 1. referri in au-
merum gregalium 4, 1, 31. re-
fertur legio tota infrequens 4,
1, 46. relatum consilium ad pri-
mos ordines 1, 5, 12. 4, 5, 8.
Referri sacci frumentarii palea
3, 2, 8.
Refici apud se aegros patiuntur
2, 11, 2. refecta opera 1, 1, 10.
Refugere 3, 6, 1. ad incursum per
vada 2, 5, 23. ad primum in-
petum hostium 2, 3, 14. Dyr-
rhachium 2, 7, 13. ex acie in
castra 2, 8, 11. in filvas 2, 3,
23. refugit equis ad Mithrida-
tem inritus 2, 5, 30.
Refugium ad naves erat 1, 11, 21.
refugia hostium nudare 1, 3, 10.
Resurgent simulacra 3, 8, 3.
Regio deserta 2, 5, 13. Epirotia
2, 5, 10. remota 2, 5, 31. in-
terior 2, 5, 31. vicina Aetoliae
2, 5, 19. ulterior 2, 5, 31. re-
gionem circumspicere 4, 5, 4.
impedire alveo & alluvie 2, 3,
22. petere 2, 5, 31. regiones
viae 2, 5, 17. duae 2, 5, 31.
Rectores elephantorum 2, 5, 4.
Rex hostium Xanthus 2, 5, 41. in-
terim Munatius 3, 14, 1. Rho-
dus Memnon 2, 5, 18. regi-
liquid scribere 2, 11, 4. hido-
ciam detrahare 2, 5, 33. me-
dicum detegere 4, 4, 2. regem
sibi prodere 1, 8, 8.
Regius praefectus Pharnabazus
2, 7, 6. Sabura 2, 5, 40. regia
pecunia 1, 8, 12. sella 4, 6, 3.
regii amici 1, 8, 8. regiae vires
1, 2, 1. regia castra 2, 4, 4.
Regina Scytharum, Tomyris
5, 5.
Regni hostium caput 1, 8, 12.
Regredi paulum 3, 11, 1 & 2.
Regressus simulatus 2, 5, 40. 1,
11, 3. tutus 1, 3, 10.
Regulae duae interfedantes 1,
13, 6.
Regulus Atilius 4, 1, 29. 4, 3, 1.
Relegari in Siciliam 4, 1, 25
& 44.
Religare epistolas columbis seu
ad collum 3, 13, 8. reliquae
litterae ad brachium 3, 13, 7.
puppe naves 1, 4, 12. religata
a tergo farmenta 4, 7, 20.
Religione impeditos vincere 2, 1,
16. obligare se 4, 7, 39.
Religiosus dies 4, 7, 30. reli-
giosum incolis templum Dia-
nae 3, 2, 5.
Relinquere armentorum greges
intra vallum 2, 5, 13. canes
atque asinos in castris 1, 5, 25.
fines suos 1, 8, 4. Hanniba-
lem 2, 7, 7. Imperatorem 2, 8,
12. legatos 1, 1, 8. annuos
cladis 2, 10, 2. obpagnatio-
nem 2, 7, 14. portas 3, 8, 5.
prae-

INDEX II.

- praefidia 1, 4, 13. raris pro
moenibus sagittarios 1, 5, 5.
suos paucos 1, 4, 4. reliqui
talem, qualem inveni 3, 12,
2. relicta buccinator 1, 5, 17.
relicta fructibus intactis arbor
4, 3, 13. per tantulum obpu-
gnatio 3, 10, 2. pecunia 4,
3, 4. urbs 3, 6, 6. 3, 10, 3.
relictum oppidum 1, 3, 6. relicta
ignobiles 2, 11, 3. pauci in-
tra castra 1, 5, 24. relictae in-
tra castra sarcinae 2, 5, 12. ur-
bes 3, 9, 4. relicta intervalla 2,
3, 17. relictorum paucitas 1, 1,
9. relictos adgressi, vicerunt 1,
3, 3.
- Reliquus dies 2, 13, 7. equitatus
2, 3, 22. exercitus 2, 12, 1. re-
liqua classis 3, 10, 8. pars ex-
ercitus 3, 10, 5. reliquum aet-
tatis tempus 4, 5, 6. frumen-
tum habere 3, 4, 1. in reli-
quum 1, 9, 4. reliqua classe a-
deptus est portum 1, 4, 14. re-
liqui expediti 1, 5, 19. Nolani
3, 16, 1. suorum submoti 3,
10, 1. trepidant 1, 1, 11. 3, 5,
13. reliquae munitiones 3, 9,
10. naves 3, 10, 9. reliquis ex
legione hordecum dare 4, 1, 37.
idem audiendi fecit exemplum
1, 7, 2. reliquos adortus ceci-
dit 2, 1, 18. reliqua victoriae
consummare 3, 6, 5.
- Reliquiae exercitus 2, 10, 2. Teu-
ronorum 2, 9, 1. reliquatum
pars magna 4, 7, 39.
- Remanere Darium credidit 1, 5,
25. remanens exercitus 1, 4, 4.
remanentium fides 1, 5, 17. ho-
stium speciem praeberet 1, 5,
26. a remanentibus decipi 1, 4,
10. remanendi species 3, 11, 5.
- Remenus iter 3, 11, 4.
- Remigem exercere in triremi 4,
7, 19. remiges militesque exer-
cere 3, 2, 2.
- Remigantium vis 1, 5, 6.
- Remittere captivos 3, 6, 7. co-
hortes ad locum recuperandum
4, 1, 23. paucos levissimae ope-
rae domos 2, 7, 7. remissus so-
ret 1, 1, 10. ad suos ex capti-
vitate 3, 16, 1. remissa virgo
ad sponsum 2, 11, 6. remissi
- transfugae 3, 16, 4. remissio-
res custodes 2, 13, 8. custodiae
3, 3, 2.
- Remissio supplicii 4, 1, 39.
- Remota pars murorum 3, 2, 10.
regio 2, 5, 31. statio ab una
parte 2, 6, 7. remotior paullo
insula 1, 4, 9. in remotissimo
ponere equites 2, 5, 31.
- Renata proterere 3, 4, 1.
- Renavigare cum successu 4, 7,
44.
- Renuntiare certa Fabio 1, 5, 28.
honoribus 4, 5, 6. omnia tuta
3, 11, 1. renuntiat nuntius Tar-
quinio 1, 1, 4.
- Repelli iniquitatibus loci 2, 4, 4.
repulsus a citiore 1, 4, 10.
- Repente conversum agmen 2, 5,
5. inpetus factus 1, 4, 8. mo-
vere exercitum 2, 5, 21. profi-
lire in dextrum cornu 2, 4, 11.
undique miles emissus 3, 17, 6.
- Reperire plures caecos 2, 10, 1.
praeteritum exemplum proli. 1.
resegnatas litteras 1, 2, 6. re-
pertis intemperanter repletus
2, 5, 14.
- Reperere Asiam 4, 7, 43. auspicia
4, 1, 31. castra 2, 1, 1. Ilerdam
2, 5, 38. litteras 1, 2, 6. obli-
des 4, 4, 1. signum 2, 8, 3. ter-
ras 1, 12, 2. vadum inferius 1,
4, 10. repetitum iter 1, 4, 3.
- Replere fossam captivorum cor-
poribus 1, 5, 20. repletus re-
pertis intemperanter 2, 5, 14.
- Reponere spem in fame 3, 15, 4.
- Reportare frumentum 3, 2, 9. re-
portari in Italiam 4, 1, 44.
- Reposcere claves portarum 4, 7,
22.
- Repraesentare mercedem prodi-
toribus 1, 11, 2.
- Reprehendere aliquem pro incu-
rioso proli. 1.
- Requies facilis 4, 1, 7.
- Requiescere ante noctem 4, 3, 7.
- Requiescere educere 2, 5, 25. re-
quiescere & ordinatis suis ad-
gressus hostes 1, 6, 3.
- Requirere causam faciliis even-
tus 3, 1, 2.
- Res agitur 1, 5, 13. exigit 2, 3,
17. parum processit 1, 5, 8. po-
scit proli. 1. 2, 5, 32. spermen-
da

I N D E X II.

- da 3, 16, 3. rei ignarus 1, 1, 11. 1, 5, 13. 1, 11, 7. novitas 1, 5, 16. quid foret 1, 2, 8. familiaris angustiae 4, 6, 4. gestae fama 2, 10, 2. militaris scientia prol. 1. nullius rapina 4, 1, 9. sensus 2, 5, 31. seriae quidquam agere 2, 1. 17. rem gerere adversus Thebanos 2, 4, 11. inclinatam consilio restituere 2, 7, 1. res ad commune pertinentes 3, 2, 6. prospere gestae 2, 9, 7. 4, 3, 4. rerum natura 1, 12, 9. novitas 2, 11, 4. summa 3, 6, 1. amplissimarum administratio 4, 3, 5. gestarum scriptores prol. 1. rebus summis praesse 4, 3, 3. res invadere 1, 9, 1. suas Aetolis concedere 2, 5, 19.
- Reip.** amor 4, 5, 6. opus est felicioribus Magistratibus 4, 5, 6. remp. deserere 4, 1, 44. despicere 4, 5, 6. destituere 4, 7, 39. liberare 3, 6, 7. pro rep. devovere se 4, 5, 15.
- Rescinduntur** acra 4, 1, 46. rescissae rectorum camerae 3, 4, 6.
- Residere** ad ignem 4, 6, 3. in sedili 1, 12, 7. in sella regia 4, 6, 3. omnino 1, 2, 8.
- Residua** frumenta habere 3, 4, 6.
- Resignatae** litterae 1, 2, 6.
- Resistere** fortius ex necessitate 2, 6, 10. Graecis 2, 3, 13. parantes 4, 7, 18. phalangi 2, 2, 1. proeliis 2, 1, 4. resistens nullus 1, 4, 10. resisti his incipit 2, 5, 31. resistebatur qua 3, 9, 8.
- Resolvere** oppidanos in securitatem 3, 3, 1. resolveri in nimiam securitatem 2, 9, 7. in spectaculum usque 1, 5, 16. negligentia 1, 5, 17.
- Respergi** cuore 1, 12, 4.
- Respondere** alicui 4, 7, 5. legatis benigne 3, 11, 1. Lacedaemone missis 1, 10. nihil nuntio 1, 1, 4. percontanti 1, 1, 13. petentibus ordines 4, 1, 8. tualis suis 3. prol. respondent haruspices 4, 5, 14. respondens ad omne momentum 2, 3, 7.
- Responsio** Deam ex collibus pergnare 1, 10, 3. sine responsu reversus nuntius 1, 1, 4.
- Restituere** aquam adfectis fuit 1, 7, 6. consilio sanitatem essentis 1, 9, 2. deprecantes igneminiam 4, 5, 2. Hispanias 10, 2. lapsam disciplinam severitate 4, 1, 2. rem inclinatam consilio 2, 7, 1. proelium 1, 11, 8. 2, 8, 2.
- Restrictae** manus 3, 3, 7. postregae 4, 4, 1.
- Resupina** navigia 1, 5, 6.
- Retexere** aliquid in conditionibus 1, 4, 13.
- Retinere** aliquem 1, 10. cohortes in subsidio 2, 3, 22. Iedissimos 11, 6, 3. milites 2, 1, 6. missos eos, velut pignora 1, 6. suos in armis 2, 1, 5. retentus longo & aspero proelio 1, 5, 15. 4, 5, 10. retenti adversarii 1, 8, 9.
- Retorquere** impetum in socios 4, 1, 8.
- Retrahere** animos a confusione 2, 7, 2. retracta in media acie levis armatura 2, 3, 4.
- Retro** concedere 2, 3, 16. in suos acti elephantum 2, 5, 4. redire 4, 7, 31. se dare 4, 1, 8.
- Revellere** pontes 3, 9, 2.
- Revertere** confectum 3, 11, 1. Mantiniam 3, 11, 5. reverti ad suos 4, 5, 17. Athenas 4, 7, 11. ex acie 2, 6, 7. in Africam 1, 6, 1. reversus sine responso nuntius 1, 1, 4. reversa sunt incolumia 4, 2, 3.
- Revocare** classem 2, 1, 18. Hannibalem 1, 3, 2. suos 3, 17, 5. revocatur exercitus 1, 3, 9, 3. 18, 3. revocati castellani ab inbelli multitudine 3, 9, 3. reversus omnes 3, 6, 3.
- Rhegium** 1, 4, 11. 4, 1, 38.
- Rheginos** adgredi 3, 4, 3.
- Rhodius** rex Memnon 3, 1, 18 & 46. Rhodii 1, 4, 13. 1, 7, 4. 3, 9, 10.
- Rhyndacus** 3, 17, 5.
- Rigescere** exercitum 2, 5, 23.
- Ripa** adversa 1, 4, 9. diversa 1, 5, 20. fluminis 1, 1 & 3. ulsior 1, 4, 9 & 10. ad ripam positi

INDEX II.

positum praefidium 1, 10, 3. super ripam ponere castra *ibid.* ripae altae 2, 2, 10. suffores 1, 1, 6.
 Ritus peractus 4, 7, 13.
 Rixa simulata 3, 2, 10.
 Robor exercitus 2, 3, 3 & 10. legionis 2, 3, 16. Romanorum 2, 2, 11.
 Robustus equus 1, 10, 1, 4, 7, 6. robustiori imperare *ibid.* robustissimae copiae 2, 3, 3.
 Rogare, ut &c. 1, 1, 10. rogati sacramento a tribunis 4, 1, 4.
 Roma 4, 1, 39. Romae morari 1, 2, 4.
 Romanus dux Fulvius 2, 5, 21. eques 2, 6, 2, 2, 10, 2. exercitus 3, 3, 2, 3, 17, 7. populus 1, 10, 4, 2, 10, 2. superior 4, 5, 14. Romanum nomen 1, 2, 2. praefidium 3, 3, 6. instantem avertere 2, 13, 10. Romani 3, 15, 1, 3, 17, 9, 4, 7, 25 & 29. cedentes 2, 3, 9, 2, 7, 10. cives 1, 9, 2. duces 1, 2, 2. equites 2, 3, 16 & 17, 2, 5, 7, 4, 7, 32. fessii 2, 3, 16. ignari locorum 2, 5, 7. ~~Ob~~ id securi 3, 17, 8. obfessi in Capitolio 3, 13, 1. prodigium opinati sunt 1, 5, 28. vincentes 2, 3, 9. Romanae aquilae quinque 2, 5, 34. cohortes 1, 10, 1. vires 4, 7, 6. Romana castra 4, 7, 26. Romanorum acies 2, 5, 27. agmen 1, 2, 7. amicitiam adpetere 4, 4, 2. animi percussu 4, 7, 39. castra 2, 5, 13. consensus 1, 8, 1. exercitus 1, 11, 4. exercitui inpar 1, 10, 1, 4, 7, 6. fames 3, 15, 4. habitus 3, 2, 3. legati 1, 2, 6 & 7. ordines 2, 2, 11. progressus 1, 4, 8. robor 2, 2, 11. virtus 2, 1, 19. Romanis adferre alacritatem 1, 11, 2. crevit animus 2, 4, 2. Romanis in ora & oculos incidere 2, 2, 7. profuturus inpetus 1, 10, 4. servare fidem 4, 5, 20 & 21. Romanos cadere 3, 16, 2 & 3. ejus esse liberatis sciebat 1, 11, 4. inclusos emittere 1, 5, 16. lacere 4, 7, 6. ad Romanos transire 3, 16, 2. a Romanis obfessi. Campani 3, 13, 2.

Romulus 2, 5, 2.
 Rotae subiectae 1, 5, 7.
 Ruborem facti perpeti 4, 6, 2.
 Rudentes asini 1, 5, 5.
 Ruina supra Romam propagata 1, 6, 4.
 Rullus Fabius Cos. 4, 1, 35. Magister equitum 4, 1, 39.
 Rumor falsus 1, 1, 10. praecedens adventantis auxilii 4, 7, 31. rumorem diffundere ad castra 4, 7, 26. spargere 1, 4, 11. 1, 9, 1.
 Rumpere ductum aquarum 3, 7, 6. imperium 1, 10, 2. pontem 2, 6, 8.
 Rupes confragosas 2, 5, 22.
 Rursus revocati omnes 3, 6, 3.
 Antilius 4, 2, 2. P. Cos. 4, 1, 12.
 Rutillanum, minorem quidem, praecoptare 4, 2, 2.

S.

Sabini 2, 8, 1. ad arcendam vastitatem recesserunt 1, 8, 4. visi a M'. Curione 4, 3, 12. adversus Sabinos manum mittere 1, 8, 4.
 Sabura regius praefectus 2, 5, 40.
 Sacci frumentarii 3, 2, 8.
 Sacer Diti patri lucus 1, 11, 10. sacrum Minervae celebrare 3, 2, 8. sacro Cereis operatae feminae 4, 7, 44. sacros Minervae dies celebrare 4, 7, 13.
 Sacerdotum habitus 2, 4, 18.
 Sacramentum accipere 4, 7, 39. sacramento rogari a tribunis 4, 1, 4.
 Sacrificio occupari 3, 11, 4.
 Sacrificaturus Alexander Macedo 1, 11, 14.
 Saepius id factum est 3, 3, 6.
 Saevum factum 3, 12, 2. saevissima hiems 2, 5, 23. saevitia patris incusata 3, 9, 3.
 Saga ex Syria 1, 11, 12.
 Sagaciores explorandi viae 1, 3, 2.
 Sagittae barbarorum arguentes 2, 13, 7. transmissae supra testudinem 2, 3, 15. sagittarum multitudo 2, 3, 15. 4, 5, 13. sagittarum

I N D E X II.

- gittas eludere 2, 2, 5. sagittis u-
 ti *ibid.* & jaculis exerceri 3, 5, 3.
 Sagittarii per itinera nota digres-
 si 1, 5, 5. *ibid.* sagittarios
 eludere 6. & funditores
 interponere centuriis 4, 7, 27.
 per sagittarios arcere usum flu-
 minis 3, 7, 2.
 Sagulo rectus 4, 3, 8. in sagulis
 habere fibulas ferreas 4, 7, 17.
 Saguntini 3, 10, 4.
 Sal cupis conditus 3, 14, 3. sale
 indigere 3, 14, 3.
 Salaminae angustiae 2, 2, 14.
 Salapia 4, 7, 38.
 Salinaeor M. Consularis 4, 1, 45.
 Sallentini 2, 3, 21.
 Salus editor 2, 17. fauces ob-
 sessae 1, 5, 19. saltum evade-
 re *ibid.* in saltu Tridentino lo-
 co hostibus oedere 4, 1, 13. sal-
 tus & obscurae latebrae 1, 3, 10.
 Salvius Pelignus 2, 8, 4.
 Saluris spes 1, 5, 8. 4, 5, 4. 4, 7,
 21. salutem popularibus polli-
 cere 3, 3, 1.
 Samii 1, 4, 14. Samiorum portus
 3, 2, 11.
 Samnium 2, 4, 2. 4, 1, 29. ex Sa-
 mnio in Lucanos exercitum du-
 cere 1, 6, 1.
 Samnites 2, 1, 8. 2, 3, 21. caesi
 2, 4, 2. obstinati 2, 4, 1. prae
 pulvere potuisti 2, 4, 1. Samni-
 tium exercitus 1, 3, 3. 1, 11, 2.
 Samnitium bellum 1, 5, 14. 2,
 8, 11. 4, 5, 9.
 Sanguis missus 4, 1, 16. sanguine
 junctus atheni 4, 1, 31.
 Saniorum oppidum 9, 5, 5. prae-
 sectus Apollonius 3, 9, 5.
 Sanitatem restituere effertis con-
 silio 1, 9, 8.
 Sarcinae relictas intra castra 2,
 5, 12. sarcinas solvere 1, 5, 3.
 Sardibus inclusus Croesus 3, 8, 3.
 Sardinia 3, 10, 2. Sardiniae op-
 pida 3, 9, 4.
 Sarmenta religata a tergo 4, 7,
 20. farmenorum fasciculi 1, 5,
 28. farmenosis lignisque se on-
 rare 3, 17, 7.
 Satis munita urbs 5, 6, 3.
 Satisfacere consilio Hannonis 9,
 16, 9. Imperatori 1, 9, 4. sa-
 tisfecisse et destinare vias tum
 pro. 1.
 Satorum provetus 3, 15, 3.
 in Sationes conferre frumentum
 3, 4, 1.
 Saturni dies 2, 1, 17.
 Saucius illius beneficio curatus
 16, 1.
 Saxo adducere se 4, 5, 5. insum
 perferre *ibid.* saxa montis
 9, 3. Tarpeja 3, 13, 1. saxosa
 alperitas 2, 5, 38.
 Saxeus mons 3, 9, 3.
 Scalas adgredi oppidum 3, 15, 4.
 evehi in murum 3, 9, 2.
 Scaurus M. 4, 1, 13. 4, 3, 13.
 Scindere vestimenta per lictorum
 4, 1, 28.
 Scipio 1, 3, 8. 1, 12, 1. 2, 3, 16.
 2, 40. 2, 2, 7. 4, 2, 8. 7, 14.
 1, 3, 2. 1, 4, 1. 1. Cn. 2, 3, 1.
 4, 3, 4. 4, 7, 9. L. 3, 10, 2. P.
 1, 3, 5. 2, 1, 1. 3, 6, 2. 4, 1.
 1, 4, 7, 30. adolescens admo-
 dum 4, 7, 39. Aemilianus 4,
 3, 9. 4, 7, 27. Africanus 1, 2,
 1. 1, 8, 10. 2, 5, 29. 2, 11, 1.
 4, 1, 45. 4, 7, 4 & 16. Scipioni
 aurum adferre donum 2, 11, 1.
 Scipiones quo occisi 2, 6, 2. Scipio-
 num duorum exercitus 1,
 10, 2.
 Scire egregie 1, 11, 4. disloci-
 tum armis civilibus populum
 1, 10, 4. sibi pro omnibus suis
 pugnandum 1, 11, 5.
 Scientia armorum 4, 7, 32. 10.
 militaris pro. 1.
 Sciscitaras secreto 2, 7, 6. scisci-
 taruros praemisit 1, 2, 8.
 Scordisci 2, 4, 3. equites 3, 10,
 7.
 Scorpionibus agmen adgredi 1,
 4, 1.
 Scorylo, dux Dacorum 1, 10, 4.
 Scribere aliquid regi 2, 11, 4. Ful-
 vio & Postumio 1, 2, 3. Sena-
 tui de successore 4, 9, 3. Singu-
 lis, ut &c. 1, 1, 1. suis, ut
 &c. 1, 1, 10. Scripturae alii
 Libertum vocitarum 4, 5, 15.
 Scriptum erat in tabellis 1, 1,
 2. in xelis 3, 6, 7. scriptae ad
 regios amicos epistolae 1, 4, 8.
 plumbo litterae 3, 13, 7.
 Scriptores rerum gestarum pro. 1.
 Scrobes aperire 2, 11, 2. dirigere
 ante aciem *ibid.*

Scri-

I N D E X II.

- Scrupulus exiguus** 4, prol.
Scrutari castrorum positionem 1, 2, 1.
Scultrenna amnis 3, 13, 7. 3, 14, 8.
Scutum cuiusdam elegantius ornatum 4, 5. scuta aptata a tergo 3, 9, 3. coriis teguntur 1, 7, 6. ex vimine 1, 7, 6. jacentium adsumpta 2, 5, 27. tradere *ibid.* scutis ora, veste crura contegere 1, 5, 27. pro scutis cortices militibus dare 1, 7, 5.
Scutari erumpunt e saltu 2, 5, 31. positi paulo interius *ibid.*
Scythae ultiores 2, 4, 20. 2, 8, 14. Scytharum rex, Atheas 2, 4, 20. regina, Tomyx 2, 5, 5. Scythas fallere discessu 1, 5, 25.
Sebi, raedae, & sulphuris plena vehicula 2, 4, 17.
Secare stramenta 4, 1, 43.
Secedere cohortes in latera iussit 1, 6, 8.
Secreto elicitus 4, 7, 27. sciscitatus 2, 7, 6. secretius praetorium praefare 2, 5, 30.
Secundus ventus 2, 13, 11. secunda acies 1, 5, 9. 2, 3, 16 & 17. aqua 3, 14, 2 & 4. vigilia 1, 1, 7. secundum Punicum bellum 1, 3, 5. 2, 3, 8.
Secundum leges 4, 1, 12.
Securi percutere 4, 1, 35, 36, 39 & 40. 4, 5, 2. cum securibus falces quinque 3, 5, 34.
Securi Carthaginienses 3, 2, 2. curvatque pabulo 2, 5, 31. custodes 1, 4, 6. hostes 2, 3, 12. Lacedaemonii 2, 5, 42. ob id Romani 3, 17, 8. Segobrigenses 3, 11, 4. securos vexare majorem in modum 2, 5, 13. securiores facti castellani 3, 9, 9.
Securitas nimia 2, 9, 7. securitatis species 1, 1, 5. securitatem pollicentibus promittere 4, 7, 18. in securitatem oppidanos resolvere 3, 3, 1.
Sedare conturbationem 1, 12, 10.
Sedere, veramur 1, 12, 7.
Sedile succumbit *ibid.*
Seditio discissa est 1, 9, 2. facta 4, 1, 43. 4, 5, 1 & 2. intestina 3, 6, 7. perniciofa 1, 8, 2, 2, 5, 18. seditionis duces 4, 5, 2. metu animadvertere in aliquem 3, 16, 3. seditionem compescere 1, 9, 1. dirimere 1, 8, 6. movere 1, 9, 4. parare adversus patrem 4, 1, 47. simulare 1, 8, 6.
Seditiosa legio 4, 1, 43.
Seducta pars copiarum 2, 5, 17.
Sedulitas impendit operam prol. 1.
Segnius dimicare 2, 8, 1. pugnare 4, 7, 24.
Segnitiam Italicorum veteris, 16.
Segobrigenses securi 3, 11, 4. Segobrigensium pecora abigere 3, 10, 6.
Segovienfes 4, 5, 12.
Segregari in turmas 2, 5, 25.
Sella regia 4, 6, 3.
Semicruda caro 2, 5, 13.
Semina in praeparatum locum jacere 3, 15, 3.
Sementis tempus 2, 4, 1.
Semiramis 3, 7, 5.
Semita una & angusta aditur castrum 3, 9, 3.
Sempronius Gracchus 2, 5, 3. 4, 7, 33. T. Cos. 1, 12, 3. Longus Cos. 2, 5, 13. Tuditanus Tribunus militum 4, 5, 7.
Senem moribus esse oportet Imperatorem 4, 7, 3. senes paucos aegros in maris ostendere 3, 17, 8.
Senatus ab exercitu trucidatus 1, 9, 3. dorayir filias publice 4, 3.
Senatus scribere de successione 4, 3, 3. Senatuum consulere 4, 1, 44. Senatum movere Fulvium 4, 1, 38.
Senatus/consulto cautum est, ne &c. 4, 1, 38. ex Senatusconsulto amplius ei modus agri 4, 3, 12.
Sentire discessum 1, 1, 9. periculum leve 3, 17, 4. proelium commissum 2, 5, 45.
Sensus rei 2, 5, 32.
Sententia Appii Claudii 4, 1, 18. diversa 4. prol. sententiam hanc secuta victoria est 4, 7, 30. ex sententia cessit utrumque 2, 5, 29. 4.
in Sentinare 1, 8, 3.
Sepelire aliquem ex eis fas est 4, 1, 38.

I N D E X II.

- 1, 38. ad sepeliendos inducias
inpetrare 2, 13, 8. sepelienda
intra noctem corpora 2, 10, 1.
Sepulcra funeribus ornantur 1,
12, 5.
Septenae hastae 4, 7, 29.
Septima hora 2, 1, 1.
Septuaginta milia armatorum 4,
3, 14.
Sequi effuse 2, 5, 37. iter 1, 11,
16. ultima impedimenta 1, 6, 1.
sequitur ordinata phalanx 2, 3,
focordia hilaritatem 3, 3, 2.
sequuntur hostes audacius 1, 6,
2. secutus Deum ducem 3, 9,
1. secuta est victoria hanc sen-
tentiam 4, 7, 30. sequens exer-
citus 4, 7, 20. sequentem in in-
sidias deducere 3, 10, 7. sequen-
tes hostes 4, 7, 28. sequenda
consilia moderatiora 4, 7, 3.
Sectari colles 2, 2, 11. pecuniam
2, 13, 2.
Sequelae generis omnis 2, 4, 8.
Sequestres pacis naves 1, 4, 13.
Seriae rei quidquam agere 2, 1,
17.
Sertorius Q. 1, 5, 1. 1, 10, 1. 1,
11, 13. 1, 12, 4. 2, 1, 3. 2, 3,
11. 2, 5, 31. 2, 7, 5. 2, 12, 2.
2, 13, 3, 4, 7, 6. Sertorii lega-
tus, Hirulejus 1, 5, 8.
Sertoriani milites 2, 1, 3.
Servare civem 4, 1, 4. exercitum
virtute 1, 5, 15. 4, 5, 10. fidem
Romanis 4, 5, 20 & 21. ordi-
nem per species 4, prol. speciem
multitudinis 2, 12, 4. ser-
vatur eadem facies castrorum
1, 1, 9. servatum silentium 2,
5, 31. servati ordines 2, 5, 33.
Servilius 4, 5, 1. P. 3, 7, 1. Pri-
scus Dictator 2, 8, 8.
Servius Tullius adolescens 2, 8,
1.
Servi obitus 4, 3, 3. servorum ha-
bitus 1, 2, 1. servos laxasque
dimittere ad munera 2, 1, 6.
Servitus ac ministerium 1, 1, 3.
servitutis dedecus effugere 4, 5,
16.
Seta epistolas ad collum religare
3, 13, 8.
Severitas par 4, 1, 2.
Sexta dici hora 2, 1, 2.
Sexcenti equites 2, 3, 22. 2, 5,
25 & 27. milites 3, 9, 2. mille
equites 4, 2, 6.
Sextinae aquae 2, 4, 6.
Sexus virilis 1, 11, 6.
Sicca litora 2, 13, 11.
Siccatus alveus 3, 7, 4. siccata i-
gue coria 4, 5, 18.
Sicilia 1, 1, 2. 1, 4, 11. 2, 1, 4,
2, 5, 4. 3, 4, 6. 3, 6, 6. 3, 10,
9. 3, 16, 3. 4, 1, 25, 30 & 44,
4, 7, 22. in Siciliam trajicere 1,
8, 11.
Siculum fretum 1, 7, 1.
Sicyonius Clisihenes 3, 7, 6. Si-
cyonii ad dirimendum jurgium
advocati 3, 8, 10. Sicyoniorum
portus 3, 2, 10. 3, 9, 7.
Sideris deminutio 1, 12, 9.
Signum adreptum 4, 5, 3. adven-
tus 1, 1, 9. datum 2, 1, 15. 2,
5, 15. 2, 13, 6. 3, 3, 5. 3, 9,
2. 4, 7, 22. ducis 3, 12, 1. mi-
litate 2, 8, 2. modicae ampli-
tudinis 1, 11, 11. professionis
4, 1, 33. pugnae 1, 10, 2. 1,
11, 10 & 20. 2, 4, 17. dare re-
ceptui 1, 12, 11. 2, 5, 25. vo-
ce gestuque 2, 7, 14. expecta-
re 4, 7, 22. in hostes Faliscos
ejicere 2, 8, 3. raptum in ho-
stem mittere 2, 8, 1. recipere
2, 8, 1 & 2. repetere 2, 8, 3.
victoriamque referre 2, 8, 1. si-
gna sex & viginti 2, 5, 34. ca-
nere 1, 9, 2. 2, 7, 8. inferre 1,
1, 9. legionis submittere 4, 1,
43. legionum ferre in hostes
2, 8, 8. signis collatae arguen-
4, 7, 33. ab signis, ordinibus-
que discedere 1, 5, 3.
Signifer cunctans 2, 8, 8. manu
adreptus 2, 8, 5. signifero re-
ceptum signum 2, 8, 2. signifi-
cari segnius dimicantes 2, 8, 1.
Signatas gubernatoribus dedit ta-
bellas 1, 1, 2.
Significare nocte igne 2, 5, 16.
significat litterae 1, 11, 14.
significatur Lacedaemonius in-
teritus 1, 12, 5.
Significatio tristis 1, 12, 7.
Silentium servatum 2, 5, 31. si-
lentio noctis educere copias 1,
5, 22.
Silva Ciminia 1, 2, 2. incenditur
3, 8, 2. Litana 1, 6, 4. praeter
spe-

INDEX II.

- speciem urbis ardentis 3, 8, 2.
vicina 2, 5, 31. silvam excide-
re 1, 11, 19. transgredi 1, 2, 2.
silvae & virgulta 2, 4, 15.
Silvestre vimen 1, 5, 21. silve-
stria loca 2, 3, 3. viae AEmi-
liae 2, 5, 39.
Similis eventus 2, 10, 2. demi-
nutio sideris 1, 12, 9. natura
prol. r. ratio 2, 3, 3. simile
consilium 3, 16, 4. officium 2,
10, 1. similes fossae 1, 5, 11.
Similiter 1, 2, 8. 1, 5, 2. adfici
1, 10, 1. 4, 7, 6.
Similitudine inductus 4. prol. ad
similitudinem hostilium facta
arma 3, 2, 4.
Simulacra referentia habitum ar-
matum 3, 8, 3.
Simul deditur convitiis 1, 1, 5.
ventum esset ad pedites 2, 3,
14. imperum facere 1, 2, 5. e-
volat vis avium 1, 2, 8. plures
aves 1, 2, 7.
Simulque ad inpedita ventum
esset 2, 3, 23.
Simulare diffidentiam 2, 5, 10.
fugam 2, 5, 6 & 12. 3, 10, 6.
metum 3, 17, 6. pacem 3, 4, 3.
transfusionem 3, 16, 2. ultro con-
tationem 1, 17, 1. simulat cu-
niculum agi 3, 8, 1. se a saga
praedicere 1, 11, 12. agere clas-
sem in Italiam versus 1, 4, 11.
vereri 1, 1, 6. legionem hostium
a se corruptam 1, 11, 2. simulant
seditionem inter finitimos or-
tam 1, 8, 6. simulavit futura praedi-
ci sibi a Dils 1, 11, 11. se pe-
tere Cariam 1, 8, 12. simulans
se cedere Romanis equitibus 2,
5, 7. simulant abigere pecora
3, 10, 7. simulatus metus 2, 5,
3, 5 & 32. 3, 6, 1. morbus 1,
1, 10. regressus 2, 5, 40. 3, 11,
3. timor 2, 5, 2. 3, 17, 2. si-
mulata diffidentia 2, 5, 4. fu-
ga 2, 5, 1, 8, 24 & 37. ligno-
rum copia 4, 7, 8. proditio 2,
2, 14. pugna 2, 5, 34. rixa 3,
2, 10. vexatio trahendi 1, 4,
3. simulatum exilium 1, 2, 3.
foedus 3, 4, 6. simulata auxi-
lia 2, 12, 3. simulatio fugae 3,
9, 4, 3, 10, 4 & 5. metus 2, 5,
16, ultionis 2, 7, 3. simulatio-
ne ad securitatem perducere 3, 17,
3. recipi intra portas 3, 2, 7.
Sine effectu 1, 5, 17. intermissio-
ne fieri 2, 5, 16. noxa mili-
tium 2, 3, 15. periculo 1, 5, 9.
Singuli calones 4, 1, 6. centurio-
nes 4, 1, 37. evocati 3, 6, 2.
pili 4, 7, 6. singulae acies 2, 3,
22, civitates 2, 2, 14. singulis
scribere 1, 1, 1. singula perfe-
qui prol. 1. per singula velle-
re 1, 10, 1.
Sinistra viae pars 1, 6, 1. fini-
strum cornu 2, 3, 1, 20, 21 & 22. 2,
7, 11. 4, 2, 11. 2, 3, 1 & 22.
Sinuantia invicem cornua 2, 3, 7.
Sitis 4, 1, 24.
Siti adfici 1, 7, 7. 3, 7, 6. angere
exercitum 2, 1, 11. compellere
oppidum ad deditionem 3, 7, 1.
ad situm movere copias 1, 8, 31.
Sita regio in propinquo 2, 5, 31.
situm in monte saxo castel-
lum 3, 9, 3.
Situs urbis 3, 9, 2. situ & operi-
bus tutum oppidum 3, 2, 1.
Socii excipiuntur 3, 16, 2. nomi-
nis Latini 4, 7, 25. vicerant
classe 1, 11, 7. videntur 1, 15, 6.
sociorum necessitas 3, 14, 2. po-
pulus 4, 7, 31. sociis injuriam
inferre 4, 1, 15. succurrere 2,
5, 29. socios alienare 4, 7, 31.
in socios inpetum retorqueré
4, 1, 8. socia civitas 1, 11, 5.
sociae naves 2, 7, 14.
Socialis habitus 4, 7, 12. socialis
bellum 1, 5, 17. 2, 4, 16. 4, 7,
41.
societas peregrina 2, 7, 4. socie-
tatis fiducia *ibid.*
Socordia sequitur hilaritatem 3,
3, 2. superiorum ducum 4, 1,
1. socordiae insidiari 3, 3, 2.
Sol adversus 2, 2, 8. ortus 3, 8,
3. solis occasus 1, 5, 9.
Solidi transitus 2, 5, 7.
Solitus capere cibos 4, 3, 11. com-
mittere proelia 2, 1, 13. sur-
gere de nocte 4, 3, 7. vesci 4,
3, 9. solito adtentius 2, 9, 6.
ampliora castra 3, 17, 6. diu-
tius 2, 1, 4. frigidior dies 1, 4,
7. solita castra 2, 5, 8.
Sollemnis perfidia 1, 1, 6.
Sollem disciplina 2, 12, 2. fol-

INDEX II.

- lectia facta* prol. 1. *Sollertissimi* milites 3, 16, 4.
Sollertia explorata 3, 6, 6. haec profuit Hamilcari 3, 16, 2. *Sollertia* efficere, ut &c. 2, 2, 14. *inlatum* damnum 2, 5, 31.
Sollicitus, ne &c. 1, 1, 6.
Sollicite expectatur signum 3, 12, 1.
Sollicitare ad proditionem 3, 3, 2 & 6. *sollicitatus* mercede 2, 2, 11. *persuasione* 2, 5, 18. *praemio* 3, 6, 4.
Sollicitudo, ne &c. 1, 1, 11. *sollicitudinem* occultare 1, 1, 11. 1, 5, 13.
Sola loci commutatio 2, 2, 11.
Soli sibi imperare 1, 1, 1. a solo eo latere tentari 3, 9, 6. *soles* evocare nocentes 1, 9, 3.
Solvere aciem 2, 3, 20. *classim* 4, 1, 33. *obedientiam* prol. 1. *pretium* pro fructibus 2, 11, 7. *sarcinas* 1, 5, 3. *soluta* tunica 4, 1, 26.
Somno & mero premi 2, 9, 7. *somnos* capere 4, 3, 8.
Sonus aquarum decidentium 3, 9, 2. *sonum* continuare 1, 8, 9.
Sonantia montium iuga 3, 4, 3.
Sapor ac venenum mandragorae 2, 5, 12.
Sorte ductus 4, 1, 34 & 35.
Solifetratus quidam Syracusanus 3, 3, 2.
Spargere adversarios 1, 1, 11. *fa-* *mam* 2, 5, 19. *nuces* 3, 14, 2. *pecuniam* per iter 2, 18, 2. *di-* *morem* 1, 4, 11. 1, 9, 1. *spar-* *gi* a custodibus 2, 13, 1. *spar-* *gius* exercitus 1, 8, 4. 2, 13, 4.
sparsi milites 2, 2, 11. *sparsa* per corpus historiarum perscui prol. 1.
Spartacus 2, 5, 34. a M. Crasso cir- cumdatus fossa 1, 5, 20. *Spartaco*, copiosius ejus scuta ex vimine fuerunt 1, 7, 6.
Spartam petere 3, 11, 5.
Sparto defici 1, 7, 8.
Spatium brevissimum 2, 5, 38. *fu-* *gae* concessum 2, 6, 2. *trium* *millium* passuum 2, 1, 4. *spa-* *tii* aliquantum 2, 2, 8. *spatium* dare ad evadendum 2, 19, 10. *con-* *furgendi* a tergo 2, 5, 38.
manipulis 2, 3, 16. *haberetur* *eundi* 1, 4, 2. *noctis* ad de- *berationem* petere 4, 7, 22. *ser-* *ratio* ad contrahendas vii copias 1, 1, 6. *adversarii* dirimeba- *tur* 2, 2, 8. *longo* distare 3, 1, 2. *spatia* interposita 1, 3, 1.
Species consilii 3, 2, 6. *duorum* *in* equis juvenum oblata 1, 1, 8. *exercitus* 1, 4, 4. 2, 3, 12. 2, 4, 8. 2, 5, 17. 4, 7, 20. *leg-* *gatorum* 1, 2, 4. *negotio-* *rum* 2, 4, 3 & 6. 2, 12, 4. *negotio-* *rum* 3, 2, 8 & 10. *retine-* *dae* urbis 1, 5, 5. *securitatis* 1, 1, 5. *servitutis* ac ministrum 1, 1, 3. *stationis* 1, 5, 22. *Strat-* *egematon* 3. *prol.* *virium* *varum* 2, 12, 3. *speciem* fugien- *tis* praefare 3, 10, 2. *rapem* *praebere* 4, 1, 9. *remanentium* *hostium* 1, 5, 26. *urbis* *in-* *dentis* 3, 8, 2. *specie* *be-* *luae* *marinae* decipere 3, 13, 4. *decipi* 1, 4, 12. *infignes* *filiae* *tres* 4, 1, 10. *remanendi* *ocul-* *tare* *professionem* 3, 11, 5. *sub* *specie* *deditionis* 2, 5, 28. *una-* *quaque* *suggerere* *prol.* 1. *spe-* *cies* *quaedam* *fiduciae* 2, 1, 1. *suas* *generibus* *adhibere* *prol.* 1.
Speculare supplicia pignorum 4, 5, 22. *spectans* in omnem parte *acies* 2, 3, 19. *spectantes* *uni-* *versi* 1, 7, 7. *spectantium* *morte* *stare* in recessu 2, 3, 1. *specu-* *di* *caussa* *exire* 2, 11, 1.
Speculatorem continere 2, 5, 31.
Specaculo esse 1, 5, 16.
ad *Speculandam* concurrere 1, 5, 28.
Speculator Erythraeorum 2, 5, 15.
Spernere perfidiam 4, 4, 1. *rem* 3, 16, 3.
Spes expugnationis maturae 3, 15, 4. *humanitatis* oblatae, & obli- *gationis* exercitus 3, 11, 1. *saloris* 1, 5, 3. 4, 5, 4. 4, 7, 21. *quaedam* *utilitatis* 2, 7, 2. *victoriae* obla- *ta* 3, 17, 7. *spei* *vanitas* 2, 5, 40. *spe* *praedae* *diffundi* 2, 5, 9. *stimulari* 3, 16, 5.
Spicula hostium 2, 3, 20.
Spiritus infatigabiles 2, 1, 8. *spo-*

INDEX II.

- Spolia hostia 4, 7, 35. multa 2, 5, 34. bipa hostium referre 4, 1, 18. opima referre 4, 5, 4.
 Spoliatus consiliis 1, 8, 8. spoliata plebs principibus 2, 11, 3.
 Spondere victoriam 1, 11, 14.
 Sponsio dare aurum pro nuptiali munere 2, 11, 5. reddita virgo *ibid.*
 Sponte alicui se dedere 4, 4, 1. de-
 scendere 4, 6, 2.
 Spurius Nautius 2, 4, 1.
 Stabilita disciplina est omnium
 consensu 4, 1, 22.
 Stagnum cedens 3, 9, 1.
 Stare a tergo 2, 3, 16. ante ta-
 bernaculum 4, 3, 11. cominus
 2, 5, 41. in recessu 2, 3, 1. in
 principiis 4, 1, 26. instructa
 cedente 2, 3, 17. flant arbores
 ex parte sustentatae 1, 6, 4. stan-
 tem quemque invenire 4, 1, 8.
 stando & pluvia fessus 2, 1, 15.
 Statio hostium 1, 2, 5. 2, 5, 33.
 perrupta ab hoste 4, 1, 36. re-
 mota ab una parte 2, 6, 7. sta-
 tionis species 1, 5, 22. statio-
 nem obijcere 1, 5, 16. statio-
 nem circumdatae portae 2, 6, 7.
 inquietari 2, 5, 25. in statione
 esse 1, 4, 14. 2, 2, 14. 3, 15, 31. 3,
 13, 6. stationes Gallorum fal-
 lere 3, 13, 1. hostium 1, 4, 7.
 1, 5, 12 & 16. 4, 5, 8. transeunt
 3, 3, 14. vigiliaeque 1, 1, 9.
 in stationibus esse 3, 12, 1.
 Stativorum fidem facere 2, 13, 7.
 Statilius, nobilis charae operae-
 ques 4, 7, 36.
 Statorius L. 1, 1, 3.
 Status tabulisque exornare pro-
 vincias 4, 3, 15.
 Statura contempta 4, 7, 5. staturae
 ingentis homo 1, 11, 10. mo-
 dicioris esse 4, 7, 29.
 Status belli 1, 3, 1, 6 & 10.
 Statuere arma in castris 1, 11, 9.
 levem armaturam in ultimo 2,
 3, 17. statuit decernere 2, 3, 4.
 expugnare Antium 3, 1, 1.
 Sternere cunctos sine saonum san-
 guine 2, 6, 4. Ligares 3, 17, 2. o-
 mnem hostium exercitum 2, 2,
 10. strati jacent in modum de-
 fundorum 2, 15, 12.
 Strages hostium 3, 2, 4.
 Stramenta secare 4, 1, 43.
 Sternutantem audire 1, 12, 11.
 Stimulari spe 3, 16, 5.
 Stipata frons 2, 3, 2.
 Stipendium annuum 4, 1, 46.
 Strategemata conquistata & digesta
 4. prol. & στρατηγικά
 prol. 1. Strategematon gene-
 re uti 1, 11, 13. species 3. prol.
 Strategemata cadere 3. prol.
 Στρατηγικά & στρατη-
 γικά prol. 1. Στρατηγικά
 καὶ ἀδελφία prol. i. exem-
 pla 4. prol.
 Strategicon exempla potius, quam
 Strategematicon 4. prol.
 Strenui in fronte prosiliunt 4, 1, 8.
 Strenue imperata facere 2, 5, 21.
 quidem, sed sine eventu 2, 5,
 30.
 Streptitus magnus 3, 9, 10. opa-
 ris 3, 9, 2.
 Stringere gladios 2, 5, 27. 2, 2,
 12. 4, 5, 7. 4, 7, 19.
 Strigiflores equi 1, 2, 9.
 Struere vallum 1, 5, 3. struere
 trabes in ordinem 1, 5, 5.
 Studet decertare acie 1, 3, 2. stu-
 dent obfides recipere 1, 8, 6.
 Studium omne 1, 2, 3. studio
 effuso excipi 4, 7, 23.
 Studiosus rei militaris prol. 1.
 Studiose cum proditore agere 1,
 1, 6. exerceri jaculis 3, 5, 3.
 Suadere commilitonibus 4, 5, 7.
 Consuli, ut &c. 1, 5, 14. Par-
 this sollempni perfidia 1, 1,
 6.
 Sub adventum 3, 12, 2. 3, 15, 6.
 diem pugnae 1, 12, 9. discessum
 actus 3, 9, 1. jugum mitti 4, 1,
 19. leges redigere 4, 7, 18. no-
 tem recipi intra portas 3, 2, 7.
 occasum solis 1, 5, 9. tempus
 id instituta convivia 3, 15, 6.
 Atilio Calatino Cos. 1, 5, 15.
 aure vulnerari 1, 7, 2. Hasdru-
 bale militare 4, 3, 8. ipso vi-
 res erant 1, 9. potestate bar-
 barorum est aqua 2, 7, 12. Ru-
 tilio merere 4, 2, 2. Scauro 4,
 3, 13. specie deditionis 2, 5,
 28. perfugae 2, 5, 18. tentorii
 exigere hiemem 4, 1, 24. vallis
 continere exercitum 4, 1, 14.

I N D E X II.

- unaquaque specie suggerere
 prol. 1.
 Subducere hastatos ordinibus 2, 4.
 2. subduci in dextrum latus 2,
 5, 31.
 Subfugere & maturare iter 1, 6, 3.
 Subigere Numidas 4, 7, 18.
 Subjicere acervis ignem 3, 10, 5.
 ditioni hostes 1, 3, 10. subje-
 ctus ignis 1, 5, 28. subjecti ho-
 stes 2, 2, 4. subjectae rotae 1, 5,
 7.
 Subinde 1, 3, 10. 1, 4, 13. 2, 9,
 1, 3, 9, 7.
 Subire castellum 3, 9, 9. muros
 3, 9, 8. subeuntes barbari 2, 2,
 3. effuse adgredi 2, 5, 2.
 Subitus a tergo adparuit 2, 4, 4.
 evasit 1, 4, 13. se ostendit 2, 4,
 3. consensus 2, 7, 8. exercitus
 1, 4, 9. inpetus 3, 2, 1. morus
 terrae 1, 12, 3. subita inunda-
 tio 3, 7, 3. necessitas 2, 1, 12.
 petitio acies 2, 3, 14. procur-
 sio 2, 2, 5. subitum prodigium
 1, 12, 4.
 Sublimem in curru equorum con-
 stituit 1, 11, 10.
 Subministrare apros alicui 3, 3, 6.
 commeatu exercitui 3, 4, 3.
 Submittere Aegyptiorum manum
 2, 3, 13. auxilia alicui 4, 1, 24.
 barbam & capillum 4, 5, 6. ma-
 num ad infestanda oppida 3, 6,
 1. milites vestitu calorum 3, 2,
 9. quemdam exploratae foller-
 tiae ad Syracusanos 3, 6, 6. si-
 gna legionis 4, 1, 43. turmas
 laboranti 1, 10, 2. submissi ab
 tergo equites 2, 5, 38.
 Submoventur hostes ignibus 1, 5,
 2. submori reliqui suorum 3,
 10, 1.
 Subornare fidelissimos sibi 3, 16,
 2. subornatus quidam 2, 5, 30.
 subornatum quemdam pro
 transfuga mittere 3, 13, 2. sub-
 ornati in habitum sacerdotum
 2, 4, 18.
 Subponere manum extis 1, 11, 14.
 Subrigere malos ad moenia 3, 8,
 3.
 Subrutos se existimant 3, 8, 1.
 Subsequentes naves 2, 7, 14.
 Subsidiare suos iussit 2, 3, 15.
 Subsidium admovere 2, 1, 8. in
 subsidium hosti venire 3, 15,
 5. subsidia praeparata 1, 1, 4.
 in subsidiis esse 2, 3, 21.
 Subsistere iussa militum pars 1,
 4, 10.
 Subtrahere arma 1, 11, 16.
 Subvenire periclitantibus 2, 5, 22.
 subvenit Camillus 3, 15, 1.
 Succedere 1, 5, 16. ad munitiones
 2, 5, 8. muris 3, 17, 1. ut-
 que ad munitiones 2, 12, 2.
 successit gracili equo 4, 7, 6.
 Successura praesidia his 3, 2, 4.
 de Successore scribere Senatus 4,
 3, 3. successores Alexandri 4,
 7, 54.
 Successus proeliorum 1, 3, 3. pro-
 sens 3, 16, 2. cum successu re-
 navigare 4, 7, 44. successibus
 tumidus exercitus 1, 11, 2. ti-
 ditoriarum alacres 2, 5, 36.
 Succendere aedificia 2, 5, 9.
 Succidere arbores 1, 6, 4. succi-
 di consilii & providentiae ex-
 emplis prol. 1.
 Succumbere licentiae militum 4,
 5, 1. succumbit sedile 1, 12, 7.
 Succurrere locis 2, 5, 29.
 Sudes erectae 1, 5, 5.
 Sudines aruspex 1, 11, 14.
 ad Sudorem jactare crura 4, 7,
 34.
 Suenda castellum 3, 2, 9.
 Sufficere quidam ex auxiliari-
 bus 3, 10, 1.
 Sufficere ad percensenda moer-
 menta prol. 1. obsidioni 1, 1,
 6. propugnationi murorum 1,
 9, 6. sufficit pecunia in docem
 4, 3, 4.
 Suggestere sub unaquaque specie
 prol. 1.
 Sui contemptum augere 1, 5, 16.
 contemptu hostem invitare 2, 5,
 44. sibi id animi esse adfirmant
 4, 5, 7. seum Hannibalem ha-
 bere 1, 8, 7. sua persuasio ala-
 critatem adtolit 1, 11, 2. in
 suum convertere nihil 4, 3, 15.
 suorum animi consus 1, 11, 3.
 4, 5, 11. animos proelio erige-
 re 1, 11, 8. paucitate diffiden-
 ti 2, 5, 5. reliqui submoti 3, 10,
 1. suis admovere subsidium 2,
 1, 8. scribere 1, 1, 10. suoca-
 stris cominere 1, 5, 28, 1, 15.

INDEX II.

15. contrahere 1, 8, 11. emit-
tere 1, 5, 10. recuperare 1, 8,
6. revocare 3, 17, 9. sua defen-
dere 1, 5, 16.
 Sulla L. 1, 5, 17. 1, 11, 20. 2, 3,
17. 2, 7, 2. 2, 8, 12. 2, 9, 3.
4, 1, 27. consilio restituit sa-
nitarum efferatis 1, 9, 2. prae-
dici sibi futura simulavit 1, 11,
11.
 Sulphuris plena vehicula 2, 4,
17.
 Sulpicius C. Gallus 1, 12, 8. Pe-
ticius Cos. 2, 4, 5.
 Sum. Est custodia in statione 2, 2,
14. sunt ea usui urbibus obpu-
gnandis 3. prol. erant haec Mo-
losorum 2, 5, 19. fuit necesse
Afris 1, 8, 11. obsessis pro duce
4, 7, 8. esse abstinentiae tan-
tae, ut &c. 4, 3, 6. alicui prae-
dae 4, 7, 13. praesidio 3, 11, 2.
ejus libertatis 1, 11, 4. extra
delictum 1, 9, 3. id sibi animi
adfirmant 4, 5, 7. in armis 1,
1, 8. desperatione 3, 17, 7. o-
pere 4, 1, 37. periculo 2, 6, 8.
spectaculo 1, 5, 16. staturae
mediocris 4, 7, 29. fururum
arbitratus, ut &c. 4, 5, 21. e-
dicere, ut &c. 4, 7, 24. prae-
divinare 2, 5, 38. praedicere
1, 11, 11.
 Sumere arma 2, 11, 3.
 Summus dux 1, 3, 3. summa ab-
stinentia 2, 11, 6. salacritas 2,
8, 2. custodia 2, 11, 5. pau-
pertas 4, 3, 4. summum ad-
gredi 1, 6, 3. ad summum per-
venire 3, 9, 3. summae angus-
tiae lignationis 2, 5, 13. sum-
mis rebus praecessit 4, 3, 3.
 Summa belli 4, 2, 1. magna 4,
7, 35. de summa rerum decer-
tare 3, 6, 1.
 Super catenam decursus 1, 5, 6.
fossam injicere pontes 3, 9, 9.
nudam humum somnos cape-
re 4, 3, 8. ripam ponere ca-
stra 1, 10, 3. merce exposita
3, 2, 10. verborum honorem,
3, 16, 1.
 Superior collis 1, 5, 11. locus 2,
5, 17. populus Romanus 4, 5,
14. pars 1, 4, 9. 1, 5, 4. 3, 7, 3.
superiores acie 2, 13, 9. duces
4, 1, 1. superiores latera 1, 5,
35. loca 2, 5, 2. omnia infi-
dere 4, 5, 10.
 Superare acie 2, 3, 2. aliquem 4,
7, 5. amnem 2, 5, 20. diffi-
cultates 4, 2, 5. fame potius,
quam ferro 4, 7, 1. fluvium 1, 5,
2. inscium 1, 1, 9. Mithridatem
decursu 2, 2, 2. multitudine 2, 3,
6. Phocenses 3, 11, 2. praelas-
tos 2, 5, 47. vadum 1, 4, 10. ur-
bem 3, 4, 3. 1, 1, 9. superavit Ju-
daeos adortus 2, 1, 17. superans
equitatus 2, 3, 17. superari 2, 2,
13, a pluribus 2, 5, 46. acie 2,
9, 6. classe 2, 13, 10. proelio
2, 13, 9. 4, 2, 7. proeliis fre-
quentibus 2, 4, 9. virrute 2, 5,
30. superata pars 1, 5, 6. supe-
rati 2, 2, 13. superatos se in
parte existimant 3, 8, 2.
 Superesse cladi 4, 5, 5. superest eis
ad fiduciam quid 3, 4, 1. ma-
gna vis tritici 3, 15, 5. Roma-
nis ingens alimentorum copia
3, 15, 4. spes salutis 4, 5, 4. su-
persunt ipsis copiae 3, 15, 6.
 Supergradi fossam 1, 5, 20.
 Superjicere frondes fossis 1, 5, 17.
 Superjactus pons 2, 3, 24.
 Superstantium habitum agnosce-
re 4, 7, 45.
 Superstitione consternatus 1, 12, 3.
 Superstruere tutres navibus 3, 9, 8.
 Supervenire alicui in auxilium 2,
5, 45. supervenisse sibi litteras
finxit 3, 11, 1. superveniunt le-
giones 1, 1, 6. superveniens
multitudo 2, 3, 13.
 Suppellex Epaminondae 4, 3, 6.
 Supplere tironibus spatia 2, 3,
22.
 Supplementum legionum 4, 7, 43.
 mittere exercitibus 3, 18, 1.
 Supplicium certum manet eos 4,
1, 17. supplicii remissio 4, 1,
39. supplicio addici 4, 1, 33.
 alicujus reliquos concitare 3,
16, 1. supplicia pignorum spe-
ctare 4, 5, 22.
 Supra dictum est de legione 1, 6,
1. ripam 1, 5, 2. Romanos
propagata ruina 1, 6, 4. testu-
dinem transmissae sagittae 2,
3, 15.
 Surgere de nocte 4, 3, 7.

INDEX II.

Suscipere adversus Poenos bellum 1, 11, 18.

Suscitare muros 1, 1, 10.

Suspendere horis certis 4, 7, 34.

Suspiciari insidias 3, 17, 9. **suspiciatus** quid 1, 1, 9.

Suspectus est 2, 5, 30. **nemini ob hoc** 1, 4, 7. **regi** 1, 8, 7. **suspecta calliditas** 2, 3, 20. **fides** 1, 1, 5. 1, 8, 2. **nox** 3, 12, 1. **resgiversatio** 1, 1, 10. **suspectum jugum** 1, 2, 8. **suspecti transfugas** 3, 16, 2. **suspectos habere aliquos** 2, 11, 2. 4, 7, 22 & 23. **suspecta habere duo millia Thracum** 3, 16, 5.

Suspensio proelii 1, 8, 5.

Suspicio metuentis 3, 17, 7. **suspicionem avertere** 1, 1, 7. **augere** 3, 17, 7.

Sustinere impetum Scytharum 2, 8, 14. **obsidionem** 3, 15, 6. **Parthos legionibus** 4, 2, 3. **primo congressu**, ut &c. 2, 1, 8. **sustinet expirari epulas detestabiles** 3, 5, 1. **sustinent comitari** 4, 5, 7.

Sustentare incursum 2, 1, 4. **necessitatem inopiam** 3, 14, 4. **necessitatem sociorum commoceri** 3, 14, 2. **victum** 3, 15, 3. **sustentari ope** 3, 5, 1. **sustentatae ex parte arbores** 1, 6, 4.

Sutrinis missus auxilio 2, 5, 2.

Syphax 1, 1, 3. 1, 2, 1. 2, 5, 29.

Syphacis legati 2, 7, 4.

Syracusae 1, 4, 12. **Syracusas redire** 1, 8, 11.

Syracusanus Agathocles 1, 12, 9. **Hermocrates** 2, 9, 6. **Leptines** 2, 5, 11. **Sofistratus** 3, 3, 2. **portus** 1, 5, 6. **Syracusani** 2, 9, 7. 3, 6, 6. **Syracusanorum tyrannus**, **Dionysius** 1, 8, 11. **Gelo** 1, 11, 18.

Syria 2, 5, 35. **Syriae rex**, **Tryphon** 2, 13, 2. **ex Syria saga** 1, 11, 12.

T.

Tabellas signatas gubernatori-
bus dare 1, 1, 2.

Tabellarius tristis 2, 7, 6.

Tabulis stauisque exornare provin-
cias 4, 3, 15.

Tabulamentis confternere dolus 1, 7, 1.

ante Tabernaculum stare 4, 3, 11. **tabernacula pauci** 1, 5, 3.

Tacita custodia 2, 5, 30.

Talem reliqui, qualem inveni-
12, 2. tale nihil expectare 2, 19 & 31. **meruere** 3, 1, 2. **alia agitantur in coetu** 4, 7, 10. **erunt** 1, 11, 13.

Tamen plurimum consecutus 1, 8, 8. **virga decussit pap-**
erum capita 1, 1, 4.

Tamquam ab tergo capti 3, 5, 1. **Castor & Pollux** 1, 11, 9. **con-**
cuitu hostem adgressurus 1, 11. **divinitus imperata** 1, 14, 10. **fugiens** 1, 2, 1.

Tantus dux 1, 1, 8. **tantae absti-**
tiac esse 4, 3, 6. **tanti esse** 4, 1, 4. **tantam inopiam perpetui** 4, 1, 4. **tantum terroris inferre** 2, 4, 5.

Tantum duos exitus habere 1, 5, 10. **non tantum**, &c. 1, 11, 13. 3, 16, 1 & 2. 4, 7, 27. **verum etiam** 3, 17, 4.

Tantummodo 1, 3, 3. 2, 5, 11. 3, 12, 1. 4, 1, 4.

Tarentum 3, 3, 1 & 6.

Tarentinus quidam Conosus 3, 3, 6. **Tarentini** 1, 4, 1. 2, 3, 21. 4, 13. 3, 3, 3. **Tarentinorum ac-**
cem tenere 3, 17, 3.

Tarpeja saxa 3, 13, 1.

Tarquinius 2, 8, 9. **adolescens** 1, 4, 4. **rex** 2, 8, 1. **Sextus filius** **Tarquinius superbi** 3, 3, 3. **super-**
bus *ibid.* **pater** 1, 1, 4.

Tarquinienses 2, 4, 18.

Tarquinius Priscus 2, 5, 31.

Taurus 1, 1, 6.

Taedae plena vehicula 2, 4, 17. **tae-**
dae piceplena amphorae 7, 5.

Tegae 3, 2, 8.

Tegatarum dies festus 3, 2, 8. **Tegi veste** 1, 11, 17. **reguntur sca-**
ta coriis 1, 7, 6. **rectus sagulo** 4, 3, 8. **recti viri veste muliebri** 4, 7, 33.

Tectorum camerae 3, 4, 6.

Teli coniectus 1, 11, 10. **telum petere** 4, 1, 4. **tela clamorque** 2, 3, 17. **excussa** 2, 3, 10. **telorum genus** 2, 3, 20. **magnitudo** 2, 5, 4. **tela dirigere in aliquem** 3, 3, 4. **jacere in belluas** 2, 4, 4.

I N D E X II.

- intra muros 3, 6, 7. ingerere 2, 3, 17. inhibere hostes 1, 4, 1. telis excipere Macedonas 2, 7, 8. in telis scriptum erat 3, 6, 7.
- T**emere adoriri 2, 5, 23. audere multa 2, 5, 21. insequi 2, 5, 1, 3, 10, 2. intrare portum 1, 5, 6. invchi 2, 3, 14.
- Temeritas ducis 4, 1, 43.
- Temperantiae** exemplo utilior 1, 7, 7.
- Tempestatis** vis 1, 1, 2.
- Templum** Dianae religiosum incolis 3, 2, 5.
- Tempus** anni fervidissimum 1, 1, 2. brevissimum 2, 10, 2. certum 1, 2, 6. 2, 1, 18. dimirationi alienum 2, 1, 17. idoneum 3, 16, 3. induciarum interpositum 1, 5, 18. longam 1, 2, 4. nocturnum 2, 1, 12. opportunum 3, 17, 4. sementis 3, 4, 1. temporis aliquantum extrahere 1, 1, 10. tempus eligere 2, 1, 12, 2, 5, 30. tempore aliquanto oppidum obsidere 3, 6, 4. reliquum aetatis 4, 5, 6.
- Tendere** ad praedam castrorum 3, 17, 6. extra vallum 4, 1, 18, 19 & 20. insidias pabulatoribus 2, 5, 31.
- Tenebris** inclusae columbae 3, 13, 8.
- Tenere** angustias 1, 4, 3. arcem Tarentinorum 3, 17, 3. barbaros expectatione intentos 1, 4, 9. castella praefidio 1, 8, 11. copias 2, 5, 4. collem 1, 5, 24. Corinthum praefidio 3, 12, 2. fluminis ripam 1, 5, 3. gladium cruentum 2, 4, 9. jugum 1, 2, 8. juga praefidio 2, 4, 4. militem in vallo quietum 3, 17, 5. milites in castris 3, 17, 6. multitudinem specie consilii 3, 2, 6. naves in occulto 3, 10, 9. planicies contrarias 2, 5, 38. ripam ulteriorem 1, 4, 10. suos defixa pila iussit 1, 7. transitum 1, 4, 13. viam ad progressum Romanorum 1, 4, 8. teneo te, terra mater 1, 12, 2. teneri a praefidio Romano 3, 3, 6. tenetur introitus praefidiis 3, 13, 6. tenetur campestris a Romanis 2, 2, 11. fauces 1, 5, 16. loca stationibus 1, 4, 7. praefidio 3, 6, 7.
- Tenaces** viri disciplinae 4, 2, 9.
- Tentare** castella 2, 5, 18. oppidanos a terra 3, 6, 7. tentari a latere eo solo 3, 9, 6. dolls 4, 7, 38. tentandum arbitratur 1, 10, sub Tentoriis agitare hiemem 4, 1, 24.
- Tet** datum professionis signum 4, 1, 33.
- Ternos** ex centuriis securi percutere 4, 1, 36.
- Tertia** acies 2, 3, 17. diei hora 2, 5, 31.
- Tergum** premere 1, 6, 2. tergo clipeum 2, 5, 24. a tergo barbaros obprimere 2, 2, 19. exercitus 1, 5, 4. defendi amne 2, 2, 10. gladii scuraque aptata 3, 9, 3. instare 3, 10, 5. stare 2, 3, 16. urbs capta 3, 8, 3. terga hostium 2, 4, 2 & 6. 2, 5, 23. inopinantium 2, 2, 12. pedirum 2, 5, 37. Romanorum 2, 5, 28. dare 2, 4, 3. 2, 5, 33. cadere 1, 5, 24. vertere 1, 11, 10. 2, 3, 20. 2, 4, 1.
- Tergiversatio** est suspecta 1, 1, 10.
- Terra** mater 1, 12, 2. terrae motus 1, 12, 3. terram adgerere 3, 8, 1. egerere 3, 7, 4. terra marique obsidere 3, 10, 9. victor exercitus 2, 2, 11. a terra adoratus 3, 9, 8. tentare oppidanos 3, 9, 7. voce & gestu expostulare 4, 1, 33. terrarum orbem adgredi 4, 2, 4. terras repetere 1, 12, 2.
- Terrere** Clodium ex alio latere 1, 5, 21. hostem 2, 7, 14. 4, 7, 7. milites 1, 12, 10. terret eos fax 1, 12, 6. teritus hostis 4, 7, 20.
- Terribilis** Poenis excessit 2, 13, 9.
- Territare** reliquias Teutonorum 2, 9, 1.
- Terroris** multum 1, 17, 17. tantum inferre 4, 6. terrorem Vejentibus adferre 2, 7, 1.
- Testamentum** facere 4, 1, 23.
- Testimonium** praecipuae fortitudinis 1, 11, 3. 4, 5, 11.
- Testudinem** facere 2, 3, 15.
- Teutonus** 4, 7, 5. Teutoni 2, 2, 8. 2, 4, 6. 2, 7, 12. victi proelio 2, 9, 1.

INDEX II.

- Festum** bellum 1, 2, 6.
Theagenes Atheniensis 4, 1, 8.
in Theatrum convocari 4, 7, 22.
in theatro de rebus differere 3, 2, 6.
Thebae 1, 4, 3. **Thebas** diruere 1, 11, 6.
Thebani 1, 4, 3. 2, 4, 11. 3, 6, 6. 3, 2, 10. equitatu praevalentes 4, 7, 21. Lacedaemonios expugnant 1, 11, 6. pro meru hoc interpretari 1, 10, 3. Thebanac naves 3, 2, 10. Thebanorum commeatu 4, 7, 19. adversus Thebanos 1, 10, 3. in transnavigantes inmittere naves 4, 7, 19.
Themistocles 1, 1, 10. 1, 3, 6. 2, 2, 14. 2, 6, 8.
Thermopylae 1, 4, 6. 4, 2, 9. Thermopylarum angustiae 2, 7, 13. 2, 4, 4. Thermopylas occupare 2, 2, 13.
Thermum M. dimittere 1, 8, 10.
Thessalicum bellum 1, 5, 2.
Thraci oculum eruere virga 4, 5, 16. Thraces 2, 12, 4. 3, 5, 1. obfessi in monte 3, 15, 5. Thracum duo millia habere suspecta 3, 16, 5. Thracas stimulos spe emittere 3, 16, 5.
Thracia 1, 4, 13. 1, 5, 24. 3, 6, 3. devicta 2, 11, 3.
Thraſybulus, dux Milesiorum 3, 9, 7. 3, 15, 6.
Thraſymenus 2, 5, 24. 2, 6, 4. ad Thraſymenum accipere cladem 4, 7, 25.
Tiberis transfatus 3, 13, 1. Tiberim transire navigis 2, 6, 1.
Tiberius Gracchus 2, 5, 34. 3, 5, 2. Nero 2, 1, 15.
Tigranes 2, 1, 14. 3, 2, 4. 2, 9, 5.
Tigranocerta 2, 1, 14.
Timarchus Aetolus 3, 2, 11.
Timere aliquid 1, 1, 8. casum 2, 13, 10. classem 1, 4, 12.
timere fidem Italicoꝝ 2, 3, 16. mortem dubiam in proelio 4, 1, 17. perfidiam oppidanorum 3, 11, 1. populationem 4, 3, 14. timentes, ne &c. 2, 2, 10. 2, 5, 19. timeri a Persis 2, 3, 13. minime 4, 7, 13.
timor simulatus 2, 5, 7. 3, 17, 2.
timidissimi 2, 8, 14.
Timiditatem exprobrare 4, 1, 1.
Timotheus, dux Athenienſium, 1, 2, 11. 2, 5, 47.
Tiro exercitus 1, 3, 2. 2, 2, 11. Geronibus spatia ſupplere 2, 2, 22.
Tisamenus, Orestis filius 1, 2, 1.
Tisaphernae inferre bellum 1, 12.
Titus C. Praefectus cohortis 1, 26.
Titulis ſuis reſpondere 3, pro.
Titurius Sabinus 3, 17, 7. & Coſta legati 3, 17, 6.
Togae cinctus praefectus 4, 1, 2.
Tolerare conjugem liberolque regello 4, 3, 3. obſidionem 2, 5, 3. 15, 1. 4, 5, 18.
Tollere clamorem 1, 9, 2. 2, 3, 17. 2, 9, 1. 2, 4, 7. tollunt barbari 2, 7, 12.
Tomyris, Scytharum regina 3, 5, 5.
Tonſarum mulierum crines 1, 7, 17.
Tormenta impedimentaſque 1, 17.
Torpore adſci 2, 5, 23.
Torquatus 3, 5, 3.
Tortus ille 1, 2, 5.
Totus exercitus 1, 4, 5. 2, 3, 2. 5, 4 & 17. 4, 7, 24. tota acies 3, 2 & 3. 2, 5, 4. claffis 1, 5, 1. dies 1, 11, 19. nox 2, 2, 14. 5, 25 & 26. urbs 3, 15, 6. totum iter 2, 13, 2. totius Italiae municipia 4, 7, 38. tota caſtra confodere 1, 5, 11.
Totidem ignes ardent 1, 1, 9.
Trabes tranſmiſſae 1, 5, 5.
Trachinus Ephialtes proditor 2, 2, 13.
Trudere 3, pro. alicui millia armatorum ad obsequium redacta 4, 3, 14. aurum custodibus 2, 13, 1. derentos habilioribus 4, 7, 42. exercitum caedendum 2, 3, 23. gladios & ſcuta 2, 5, 17. liberos Faliscorum Camillo 4, 1. magiſtrum pueriſque ad mortem 2, 6, 10. 4, 1, 16. 4, 1, 13. ſc 3, 5, 2. oppidum Hirtulpo 4, 3, 19. patri Gabios 3, 1, 1. urbem 3, 1, 1, 4 & 7. tradi Livius 2, 5, 34. tradi ſibi virum volebat 1, 8, 8. traditur ejus nomen varie 1, 5, 15. M. Catonem 1, 10.

I N D E X II.

- no contentum fuisse 4, 3, 1.
 Scipio dixisse C. Memmio 4, 1,
 1. traduntur nomina ejus va-
 rie 4, 5, 10. traditum ab aucto-
 ribus prol. 1. est, Alexandrum
 &c. 2, 11, 6. tradita custodias
 quatuor millia necantur 4, 1,
 38. sunt monumenta linguâ u-
 traque prol. 1.
 Trahere aliquem secum 2, 11, 3.
 bellum in adventum legionum
 1, 8, 5. proelium 2, 1, 9. ramos
 per terram 2, 4, 1. signiferum in
 hostes 2, 8, 5. vitam cotis 4, 5,
 18. trahi in proverbium 4, 1, 7.
 tracha postulatio per tempus 1,
 4, 13.
 Trajicere barbarum pugione 2, 7,
 5. exercitum 1, 1, 6. 1, 4, 5
 & 9. flumen habet 1, 5, 1. mi-
 litem 1, 4, 11. naves ad portum
 1, 5, 7. vada fluminum pedibus
 4, 1, 1. traiecit inopinatus Ther-
 mopylas 1, 4, 6. trajiciendi ve-
 xatio simulata 1, 4, 5. flumen
 occasio 1, 5, 3. trajicientes in
 Italiam ex Hispania 2, 9, 2. tra-
 jecturi in Siciliam 1, 8, 11.
 Trajectus Indi fluminis 1, 4, 9. se-
 ptem millium passuum 3, 13,
 6.
 Tramites angusti 1, 5, 19.
 Trans Apenninum 1, 8, 3. Tau-
 rum 1, 1, 6.
 Transcendere muros 3, 9, 6.
 Transcurrere praeter ora phalan-
 gis 2, 3, 20.
 Transducere exercitum per loca
 1, 4, 1. praedidium per Caesaris
 copias 3, 4, 1. transducendum
 exercitum habere 1, 4, 7.
 Transferre bellum 1, 3, 8. 1, 5, 5.
 statum belli ad proelium 1, 3, 6.
 Transfigere vigilem cuspide 3,
 12, 2.
 Transfugae credere 3, 16, 3. credi
 non oportet 2, 5, 30. transfu-
 gam mittere in castra 2, 9, 7.
 a transfuga proditus 3, 11, 5.
 pro transfuga subornatus 3, 13,
 2. transfugae ab Romanis com-
 prehensi 3, 16, 4. non debent
 vocari solertissimi milites 3,
 16, 4. remissi amputatis mani-
 bus *ibid.* veri 3, 16, 2. transfu-
 garum dexteris praecidere 4, 1,
 42. transfugis adferre poeniten-
 tiam 2, 7, 9. transfugas adsecu-
 tus collaudavit 2, 7, 9. a trans-
 fugis se ulcisci 3, 16, 4.
 Transfugere 2, 5, 30. equites jussit
 2, 5, 27. ad hostes 2, 7, 2 &
 8, 4, 7, 36. Romanos 3, 16, 3. ra-
 tionibus interversis *ibid.* trans-
 fugientes Macedones 2, 7, 8.
 Transgredi ex Samio in Luce-
 riam 4, 1, 29. transgressus
 flumen libere 1, 5, 1. silvam 1,
 2, 2. vado 1, 4, 9.
 Transilire in classem hostium 4,
 7, 12.
 Transire 1, 4, 12. ad Romanos 3,
 16, 2. ad superiorem 1, 4, 10.
 barbaros passus est 1, 5, 24. Eu-
 phraten 1, 1, 6. ex Sicilia in
 Africam 2, 7, 4. flumen 1, 4, 8.
 1, 10, 3. Halyn vado 1, 5, 4. Mes-
 sanam ad auspicia repetenda 4,
 1, 31. multa prol. 1. paucas e
 suis navibus jussit 1, 4, 14. per
 viam 2, 12, 4. Tiberim navigium
 2, 6, 1. transeunt aliqui ex mi-
 litibus 3, 16, 4. stationes 3, 13,
 4. transierunt in hos opes Ale-
 xandri 1, 5, 11. transiens torum
 agmen 1, 6, 3. transeuntium
 suorum fuere propugnatores 1,
 4, 10. transiturus erat silvâ 1,
 6, 4. transeundi spatium habere
 1, 4, 2. transeundum habere
 per angustias 1, 4, 1.
 Transitus fluminis 1, 7, 2. 2, 5,
 23. idem manet hostibus 4, 7,
 28. latus 1, 4, 7. transitum ma-
 turare 4, 2, 1. minari 1, 4, 9.
 prohibere 1, 6, 2. quaerere 1, 6,
 2. rapere 1, 4, 8. tenere 1, 4, 13.
 transitus solidi ac noti 2, 5, 7.
 Transitionem ad Poenum parare
 4, 7, 22. simulare 3, 16, 2.
 Transmittere exercitum subitum
 1, 4, 9. flumen 2, 5, 20. in ri-
 pam 1, 4, 9. positos per Sicu-
 lum fretum 1, 7, 1. transmitti
 possunt elephantibus 2, 3, 16. trans-
 missus in Africam exercitus 1,
 3, 8. transmissae sagittae supra
 restudinem 2, 3, 15. trabes 1,
 5, 5.
 Transnare abruptiora 1, 4, 7. a-
 mnem 1, 7, 2. pontem 2, 13,
 5. Scultennam amnem 3, 13, 7.

I N D E X . II.

- transnatus Tiberis 3, 13, 1. trans-
natum flumen 1, 7, 2.
Transnavigare 1, 4, 13. 2, 5, 42.
4, 7, 19.
Transportare elephantos navibus
1, 7, 1. transportatus exercitus
1, 12, 1.
Transvehendos Gallos censuit se-
natus 2, 6, 1.
Transverberatus ab eo 4, 5, 16.
Transversus collis 2, 4, 1. trans-
versa fossa 1, 5, 8.
Trebis 2, 5, 23.
Trecenti Lacedaemonii 2, 2, 13.
4, 2, 9. milites 1, 2, 5. 1, 5,
15.
Trepidus ex conscientia 4, 7, 36.
Trepide recurrere 3, 10, 5.
Trepidare circa impedita portae
claustra 3, 3, 5. de eventu in-
ventionis proli. 1. milites noli-
te 1, 12, 5. trepidat propter da-
mnum exercitus 2, 7, 3. trepi-
dant reliqui 1, 1, 11. 1, 5, 13.
trepidantem hostem cadere 2,
5, 33. trepidantes cadere 2, 5,
29.
Trepidatio vera 3, 6, 1. trepidat-
ionem adferre 1, 12, 1.
Triarii 2, 3, 16.
Triballorum exercitus amplior 2,
4, 20.
Tribunus C. Memmius 4, 1, 1.
militem 2, 4, 4. M. Furius Ca-
millus 2, 8, 5. P. Decius 4, 5, 9.
in legione 4, 1, 32. Valerius 4,
1, 30. tribuni cornicularius Cae-
sarianus 3, 14, 1. militem Sem-
pronius Tuditanus, & C. Octa-
vius 4, 5, 7. plebis 4, 1, 22. &
centuriones 1, 1, 3. 1, 2, 1. 1, 11,
2. a tribunis rogari sacramento
4, 1, 4.
Tridui iter conficere 3, 11, 4. tri-
duo receptae copiae 1, 1, 6.
Triplex acies 2, 3, 16, 17, 20 &
22. triplices fossae 1, 5, 11.
Tritemem implicatam vado ca-
pere 2, 5, 43. unam habere 4,
7, 19.
Triticum exiguum 3, 15, 5. pro-
prium 3, 4, 6. tritici vis magna
3, 15, 5.
Tritis tabellarius 2, 7, 6. signi-
ficatio 1, 12, 7.
In Triumpho festum pecunia 4,
5, 1.
Triumphare *ibid.*
Troezen 1, 3, 6.
Troezenii 3, 6, 7.
Trucidare abeuntes perseverantius
2, 8, 14. aliquem 2, 5, 12. co-
minus 2, 3, 24. aptatos pro-
lio 3, 17, 6. dissipatos 2, 6, 1.
ducem hostium 4, 5, 4. hostes
in medio 3, 10, 4. octo milia
milium 2, 5, 21. trucidari in
medio 3, 10, 5. trucidatus ab
exercitu Mediolani senatus 4,
9, 3.
Truncos universos amoliri 4, 7, 1.
Truncata facies 3, 3, 4.
Tryphon, Syriac rex 2, 13, 2.
Tubam exaudire 1, 1, 13.
Tuditanus Sempronius Tribunus
militem 4, 5, 7.
Tullius Hostilius, rex Romano-
rum 2, 7, 1.
Tueri Amphipolim praesidio 3,
16, 5. Italiam 1, 3, 3. Pelo-
ponneson 2, 5, 26. tutus est
auxiliis simulatis 2, 12, 3.
Tutus regressus 1, 3, 10. tuti ci-
vitas consensu defendentium 1,
9, 5. tutum oppidum situ &
operibus 3, 2, 1. tutam sibi fu-
gam arbitratus 2, 13, 3. tuta lo-
ca munitione 3, 4, 6. omnia re-
numeriare 3, 11, 1. in tuta pe-
ducere suos 1, 5, 17. tutior re-
gio 2, 5, 31.
Tutissime legiones pervenerant
1, 8, 5.
Tutari moenia 1, 4, 3. tutatus
quosdam aditus ingenti mole
1, 5, 5.
Tutela finium 1, 3, 4 & 6. vadi
1, 4, 10. urbium 3, 6, 3.
Tum demum 2, 3, 17.
Tumentes animi 4, 5, 2. tamen-
tia vela 2, 13, 11.
Tumidus successibus exercitus 1,
11, 2.
Tumulum proximum occupare 1,
5, 22. tumuli proximi 3, 7, 1.
Tumultus armorum civilium 4,
5, 2. magnus 2, 4, 1. tumultum
movere 1, 9, 3. per tumultum
relicta obpugnatio 3, 10, 2. cum
tumultu decurrere ad partem 3,
9, 10.
Tumultuari & concinere coepe-
runt 3, 9, 3. Tu-

I N D E X II.

Turre ultuarius pons 4, 7, 28.
Tunica soluta 4, 1, 26. tunicam comburare 1, 1, 12.
Turba inbellis 2, 4, 25.
Turbare aciem 2, 3, 2 & 16. 2, 4, 18. 2, 5, 4. animos 2, 7, 1. infruſturam 2, 3, 17. turbatur pecus flamma 1, 5, 28. turbatus inundatione 3, 7, 3. turbatum conjuratorum confilium 1, 9, 1. turbatae aves 1, 2, 7.
Turma equitum 1, 10, 2. turmae equitum 2, 7, 11. plures 2, 5, 25. turmas inmittere 2, 7, 8.
Turmales redire volunt 2, 12, 2.
Turpiter fugati 4, 1, 24.
in Turre quadam circumſeptus 3, 6, 5. turres ſuperſtruere navibus 3, 9, 8. turribus aliis adortus a terra *ibid.*
Turritae naves *ibid.*
Tuſcus habitus 1, 2, 2.
Tyrannus Syracuſanorum, Gelo 1, 11, 18. Dionyſius 1, 8, 11.

V.

Vacare ad coenam crepuſculo 4, 3, 7. munere 4, 1, 44. vacans portus 3, 2, 10.
Vacua frons 2, 3, 8. urbs deſenſoribus 3, 2, 5. 3, 6, 3. vacuum urbem capere 3, 10, 3. vacua caſtelli ob id deſenſoribus 3, 9, 3. vacuos infeſtare hoſtium fines 8, 8, 4.
Vacuata auxiliis Delminium 3, 6, 2.
Vaccaci 4, 7, 33.
Vadum inferius, ſuperius 1, 4, 10. liberum 1, 4, 9. ſuperare 1, 4, 10. vado Halyn tranſire 1, 5, 4. implicata triremis 2, 5, 43. vada fluminum pedibus trajicere 4, 1, 1. nota 2, 5, 23. in vada incidere 2, 13, 10. vadofa loca 2, 5, 43.
Vagari extra moenia effuſe 3, 2, 7.
Vagina excidit gladius 4, 5, 17. vaginalium interiora inſcribere 3, 13, 5.
Valeria gens 4, 1, 30.
Valerius 2, 11, 1. Laevinus 2, 4, 9. Coſ. 4, 7, 7. nobilis Tribunus militum 4, 1, 30.

Valet cura quantum proſ. 1.
Valentioris caudam per ſingulos pilos vellere 4, 7, 6. valentiorum per ſingula vellere 1, 10, 1.
Valetudo domini 2, 5, 30.
Validiſſimus cum equi cauda luſtratur 1, 10, 1. 4, 7, 6. validiſſima manus 1, 4, 5. validiſſimi milites 2, 3, 1. validiſſimae cohortes 2, 3, 5.
Vallis media 1, 5, 15. obſcura 2, 5, 37. latera 4, 5, 10. in vallem demiſſus exercitus *ibid.* mediam decurrere *ibid.* valles hoſti adplicitae 1, 1, 7.
Vallo alicujus adaequitate 2, 5, 23. admovere aciem 2, 1, 2. ligna 4, 7, 8. vallum circuire 2, 12, 1. detrudere 3, 17, 6. ducere 1, 5, 1. 2, 5, 26. materia exſtruſtum incendere 1, 5, 8. materiis oneratum 1, 5, 1. cervulis, & alio materiae genere conſtruſtum 1, 5, 2. proſuere 2, 5, 8. ſtruere 1, 5, 3. ad vallum Punicum procurere 3, 10, 3. extra vallum tendere 4, 1, 18, 19 & 20. vallo comprehendere loca 2, 11, 7. in vallo milliemi tenere 3, 17, 5. pro vallo inſtruere aciem 3, 17, 9. ſub vallo continere exercitum 4, 1, 14.
Vallare caſtra 2, 5, 34.
Vana alacritas 2, 1, 40. imago 1, 5, 22.
Vanitas ſpei 2, 5, 40.
Variana clades 3, 15, 4. 4, 7, 8.
Varinius P. Procoſ. 1, 5, 22.
Varius flexus 2, 5, 47.
Varie traditur nomen 1, 5, 15. traduntur nomina 4, 5, 10.
Varietas rerum proſ. 1.
Varro C. & L. Flaccus Coſs. 4, 1, 4. collega L. Pauli 4, 5, 6.
Vaſa expeditioni neceſſaria 4, 1, 1. conclamare 1, 8, 9. & cibaria militum in faſciculos aptata 4, 1, 7.
Vaſcula viperis plena 4, 7, 10.
Vaſtus lucus 1, 11, 10.
Vaſtitas domeſtica 1, 8, 4.
Vaſtare agros 1, 8, 1. 2, 5, 11. 3, 4, 1. Hiſpaniam 4, 7, 31. hoſtem 1, 6, 2. regionem 2, 5, 10. ●

Vel

I N D E X II.

- Vel major constantia 4, 5, 6.
 Velaumentia, & flatur plena 2, 13, 11. pandere 2, 5, 45. 2, 13, 11.
 Velare cladem ultionis simulatione 2, 7, 3.
 Velites expediti 2, 3, 16. & levis armatura 2, 3, 17. emittere 2, 3, 29.
 Velius, Praefectus Romanorum 3, 17, 3.
 Vellere valentioris caudam per singulos pilos 4, 7, 6. valentior rem per singula 1, 10, 1.
 Velocius nuntio redire 1, 1, 9. velocissima e navibus 3, 10, 8. velocissimi videntur 4, 7, 29. milites 3, 9, 3. peditum 2, 3, 22. velocissimae naves 2, 5, 47.
 Velocitas gentilis 2, 5, 31. velocitate occupatis consuli pro. 1.
 Velut contraria pignora retinere 1, 8, 6. veluti victrices naves 1, 4, 12.
 Vehemens exercitus 1, 3, 1.
 Vehementer addigi facto 4, 7, 29.
 Vehi equo 4, 6, 2. rapidius per ignota loca 2, 5, 6.
 Vehiculatae dae, febi, & sulphuris plena 2, 4, 17. vehiculorum usus 4, 1, 6. vehiculis adjuncti boves 2, 4, 17.
 Vejos pervenire 3, 13, 1.
 Veientes 2, 4, 19. 2, 7, 1.
 Venandi causa 3, 3, 6.
 Venatorum habitus 3, 3, 6.
 Venationi insuere litteras 3, 13, 3. venationem ferre 3, 3, 6. venatione onustus *ibid.*
 Vendere juventutem pluris 3, 5, 3.
 Venditor muris 4, 5, 20.
 Venire murem centum denariis 4, 5, 20. pretio 3, 13, 2. publice 4, 1, 20.
 Vernalis ager 3, 18, 2.
 Venenum ac sopor mandragorae 2, 5, 12. dare Pyrrho 4, 4, 2.
 Venerabilem coma constituere 1, 11, 10.
 Veniam pacisci labori pro. 1.
 Venire ad capiendos elephantos 4, 7, 18. ad diluendam existimationem 1, 1, 10. disipienda castra 2, 12, 4. liberandam rempublicam 3, 6, 7. obsidionem 3, 17, 1. Oceanum 2, 13, 11. in conspectum 4, 1, 13. deditio-
- nem 3, 5, 1. Italiam 2, 7, 7. mixtos eis iussit 1, 9, 3. alicui auxilio 2, 5, 20. in auxilium Aegyptiis 2, 3, 13. in subsidium hosti 3, 17, 3. veniant 29 aliis castris coronati equites 1, 8, 2. ad eum legati 1, 4, 6. ventum est ad impedita 2, 3, 23. pedites 2, 3, 14.
 Ventidius 1, 1, 6. 2, 2, 5. 2, 5, 36.
 Ventris profluvium 3, 7, 6.
 Ventus depulit ornamentum 1, 12, 5. opportunus 4, 7, 14. fecundus 2, 13, 11. ventos caesari 4, 7, 31.
 Verberari nebula & imbris 1, 15.
 Verborum effectus pro. 1. honor 3, 16, 1.
 Verecundia ignominiae pressus 4, 1, 13.
 Vereri, ne &c. 1, 1, 6 & 13. 1, 11, 21. 2, 5, 30. 4, 7, 8. ignominiam 4, 5, 17. incursum hostium 1, 5, 11. multitudinem 2, 3, 19. negligentiam vigiliam 3, 12, 1. omnia 1, 1, 6. legationem Italicorum 2, 3, 16.
 Vertere terga 1, 11, 10. 2, 3, 20. 2, 4, 1. ventunt redeuntes in ordinem 2, 5, 31. verti 2, 5, 45. in fugam 2, 4, 6. 4, 7, 28. versum in proras pondus 1, 5, 6.
 Versus Lacedaemonem agmen 4, 7, 13.
 Versus Homericus 2, 3, 1.
 Vexex planus collis 2, 2, 4. vertices arenarum & pulveris 2, 7.
 Veru unicum 4, 3, 6.
 Vera trepidatio 3, 6, 1. verum non est 1, 2, 8. veri transfugae 3, 16, 2. verae infidiae 2, 12, 2. vera falsis miscere 2, 7, 13.
 Vere agi 1, 5, 3.
 Vesci maturius 2, 1, 5. solitus 4, 3, 9.
 Vespasianus Divus Augustus 4, 6, 4.
 Vestigia equorum 1, 11, 9.imenti 3, 15, 5.
 Vestis purpurea 1, 11, 10. vestem militi dare 2, 5, 15. veste crura contegere 1, 5, 27. regi 1, 11, 17. 4, 17, 33. sub veste celata arma 4, 7, 13.
 Vestitu calorum milites submittere 3, 2, 9.

Vest-

I N D E X II.

Vestimenta per lidorem scindere
4, 1, 28.

in Vesuvio obsessus 1, 5, 21.

Verare castra ampliari 1, 1, 9.
vetuit filium venire in conspectum 4, 1, 13. regionem ab armato adiri 2, 5, 31. vetamur sedere 1, 12, 7.

Veteranus exercitus 1, 3, 2, 3, 3, 7.

Verus alveus 3, 7, 4.

Vexare securos & graves carne 2, 5, 13. vexari frequentius 1, 3, 9.

vexatus exercitus imbre 4, 7, 30. Xerxes ab trecentis 4, 2, 9.

Vexatio trajicendi simulata 1, 4, 5. citra vexationem 1, 8, 9.

Via AEmilia 2, 5, 39. alia 1, 2, 5.

aperta ad evadendum 2, 6, 6.

arta 2, 5, 24. data est hominibus 2, 6, 1. Gallica *ibid.* ul-

la 1, 4, 8. viae latus utrumque

2, 12, 4. pars dextra 1, 6, 1.

praedictae latera 1, 3, 24. viam

fugae dare 2, 6, 5. fugiendi 4,

7, 16. via egressus 4, 1, 9. viae

cavae & praeruptae 2, 2, 6. ex-

plorandi sagaciores 1, 2, 2. vias

intercidere fossis 1, 5, 5. im-

terfospire parietibus *ibid.* ob-

struere *ibid.*

Vibrare lanceas 2, 1, 3.

per Vices 2, 5, 25. vicibus remi-

gem exercere 4, 7, 19.

Vicos desolatos per diversa incen-

dere 1, 8, 4.

Vicina regio Aetoliae 2, 5, 19. vicina

castra Pompeji castris 2, 5, 31.

Videre exercitum in vallem de-

missum 1, 5, 15. 4, 5, 10. vex-

atum imbre continuo 4, 7, 30.

hostes procurrare 2, 1, 7.

nullam ultra artium materiam

3. prol. ornatum scutum ele-

gantius 4, 1, 5. patrem aliquid

agentem 1, 1, 4. proelium con-

tractum 2, 4, 3. suos pugnae

signum flagitantes 1, 10, 2. ve-

lamenta ex longinquo 2,

13, 11. vigilem dormientem 3,

12, 2. vident hoc fieri 2, 5, 10.

videntur agnoscere 1, 1, 3. at-

cessit 1, 9, 3. dedisse terga 2,

5, 33. legiones confurrecturae

in perniciem ducis 1, 9, 4. so-

cii 1, 1, 6. velocissimi 4, 7, 29. visus

sum destinatio satis fecisse prol. 1.

visi excepisse arcana 1, 4, 13.

Visu perturbari 2, 5, 38.

Videntes procul decipere 3, 16, 6.

Vigilem dormientem videre 3,

12, 2. transfigere cuspide *ibid.*

vigiles caesi 3, 3, 2. veniunt 4,

1, 26. vigillum negligentia 3,

12, 1. vigilibus munitionum

equites ostendere 2, 5, 21. vi-

giles quosdam excitare 3, 14, 1.

Vigilia quarta commissa 1, 5, 17.

secunda 1, 1, 7. fessis ad lucis

exortum 2, 12, 1. marcentes 2,

1, 14. vigiliae aguntur 2, 9, 6.

stationelque 1, 1, 9. vigiliis ad

fidem remanentium dividere 1,

5, 17. circuire 3, 12, 2.

ad Vigilantem usque admitti 2,

5, 30.

Viginti ex velocissimis navibus

praemittere 2, 5, 47. quatuor

millia peditum 4, 2, 6.

Viceni sorte ducti 4, 1, 35.

Vigor disciplinae 4, 2, 1.

Villas incendere 2, 5, 11.

Villicus unus 4, 3, 3.

Vimen silvestre 1, 5, 21.

Vincere classe 1, 11, 7. cornu de-

atro 2, 7, 11. sinistro 2, 4, 11.

copias hostium 4, 2, 4. ducem

2, 2, 6. fatigatos aestu 2, 1, 2.

exercitum 4, 2, 6. hostem 4, 7,

20. ineditos religione 2, 1, 16.

Medos 1, 11, 19. redactos ad

paucitatem 1, 8, 11. relictos 1,

8, 3. vincens exercitus 4, 5, 14.

vincentes Romani 2, 3, 9. vin-

ci acie 3, 1, 1. proelio navali

& pedestri 4, 7, 45. vincendus

est hostis dolabra 4, 7, 2. vin-

cendos hosti praebere 2, 4, 12.

victus a Divo Julio 2, 13, 11.

Cn. Piso 3, 6, 5. exercitus 1, 3,

5. in campis Arusinis 4, 1, 14.

Epiro 2, 13, 8. Tryphon, rex

Syriae 2, 13, 2. Xerxes 2, 6, 8.

victa classis Persarum 4, 7, 45.

visti Carthaginienses 1, 8, 7.

hostes bello 2, 11, 7. 4, 1, 24.

Poeni 2, 9, 2. Sabini a M. Cu-

rio 4, 3, 12. Teutoni proelio

2, 9, 1. victae partes 2, 7, 13.

Victor collega 2, 4, 1. exercitus

2, 2, 11. cum victore congrédi

4, 7, 5. victores instant fugien-

tibus 2, 6, 10. requirentes caus-

am

I N D E X II.

- sam eventus 3, 1, 2. compelle-
 re in epulas 2, 9, 6. se ex pu-
 gna reddituros, jurant 1, 11, 1.
 victrices naves 1, 4, 12. 2, 13, 9.
 Victoria clarissima 2, 2, 4. expe-
 dita 2, 2, 3. memorabilis 2, 2,
 7. praecleara 1, 11, 2. praesum-
 ta 3, 17, 6. Alexandro datur 1,
 11, 14. eget facinore 4, 4, 2.
 est secuta sententiam 4, 7, 30.
 prona nostris 4, 7, 29. victoriae
 fiducia 2, 10, 2. reliqua con-
 summare 3, 6, 5. spes oblata 3,
 17, 7. victoriam adipisci 3, 1,
 2, 4, 4, 1. 4, 5, 3. adnuotare
 3, 8, 2. adquirere 2, 8, 14. con-
 cedere hostibus 3, 8, 3. confer-
 re patriae 4, 5, 15. consequi 4,
 7, 21. consummare 1, 11, 2, 2,
 3, 17. concupiscere fraude 4,
 4, 1. hostium fore respondent
 4, 5, 14. mirari 2, 3, 23. par-
 tium sibi nuntiatam vulgavit,
 11, 7. portendi interpretatus 1,
 12, 4. profugare 2, 3, 2. pro-
 missam maturare 1, 11, 11. re-
 ferre 2, 7, 10. 2, 8, 1. sponde-
 re 1, 11, 14. victoria potiri 1,
 11, 6. 2, 8, 6. de victoria nun-
 tiare hostibus 4, 7, 15. victo-
 riae nobiles 3, 3, 2. victoria-
 rum successus 2, 5, 36.
 Vindicare pecora 3, 10, 6.
 Vinum infectum 2, 5, 12. vini
 avida gens *ibid.* epularumque
 copia 3, 3, 2. modus 2, 5, 12.
 vino contentus 4, 3, 1.
 Violentus impetus 2, 1, 9.
 Viperarum metu perterritus 4, 7,
 10. viperis plena vascula *ibid.*
 Vir acer 1, 2, 3. viri fortissimi
 multebri veste texti 4, 7, 33. te-
 naces disciplinae 4, 2, 9.
 Virilis sexus 1, 11, 6.
 Viricim conlarum triticum 3, 15, 5.
 Virgo decutere papaverum capita
 1, 1, 4. Thraci oculum erucere 4,
 5, 16. uti ad equum *ibid.* vir-
 gis agi 4, 4, 1. animadvertere
 in Valerium 4, 1, 30. caesus 3,
 3, 3. 4, 1, 20, 31, 39 & 40.
 Virginius Cos. 2, 1, 7.
 Virgo captiva eximiae polchritu-
 dinis 2, 11, 6. nubilis 2, 11, 5.
 Virgulta & silvae 2, 4, 15.
 Viriathus 3, 10, 6. 3, 11, 4. 4, 5,
 22. dux ex latrone 2, 5, 7. Lu-
 sitanorum 2, 13, 4.
 Virtus capisque 2, 3, 22. millium
 iuncta 2, 3, 24. Romanorum 2,
 1, 13. virtuti suorum fidere 2,
 3, 19. virtute praefare 2, 2, 10
 & 13. sua exercitum servare 1,
 5, 15. 4, 5, 10. superatus 2, 5,
 30. neque virtute, neque ami-
 bus bellandi par 1, 8, 2. vira-
 tes alicujus ignorare 4, 7, 36.
 Vis avium 1, 2, 8. in arte solle-
 citaque posita proficit proli.
 inexpectata 3, 11, 1. magni-
 tritici 3, 15, 5. media 2, 5, 12.
 nulla 3, 2, 10. tempestatis 1, 1,
 2. vi capere Prinafum 3, 8, 1. ro-
 migantium navigia concitare
 1, 5, 6. vires sub ipso crant 1,
 1, 9. consulum junctae *ibid.*
 diductae in latera 2, 3, 8. in-
 tegro 2, 1, 7. 2, 2, 14. & re-
 centes 2, 1, 2. novae 2, 12, 3.
 regiae 1, 2, 1. Romanae 4, 7, 6.
 universae 1, 8, 3, 6, 6. virum
 pars optima 2, 3, 3. vires didu-
 cere, susceptione proelii 1, 8, 5.
 minuire exercitu diducto 4, 7,
 31. viribus adjuvari 1, 11, 6. e-
 minere 2, 5, 30. infirmior mi-
 les 2, 3, 1. parum fideus 1, 9.
 in viscibus adparent frumemi
 vestigia 3, 15, 5.
 Vitanda, aut agenda praenoscere
 1, 11, 13.
 Vitia corporum 4, 7, 1.
 Vivere collegam clamitans 2, 7,
 11. constantia majore 4, 5, 6.
 Vives abducitur 4, 5, 16. virum
 tradere 1, 8, 8.
 Victui necessaria 3, 5, 1. victum
 sustentare 3, 15, 3.
 Vita, moresque Alexandrini 1, 1,
 5. vitae cupiditas 4, 5, 6. vitam
 finire laqueo 4, 7, 5. trahere co-
 riis 4, 5, 18.
 Vocare sublequentes naves 2, 7,
 14. vocantium ad arma clamor
 1, 9, 2. vocari Statilium ad se
 iussit 4, 7, 36. transfugae nos
 debent 3, 16, 4. vocatus exerci-
 tus ad concionem 3, 1, 1.
 Vocitatus Calpurnius Flamma 4,
 5, 10. Laberius 3, 15.
 Volatus citatior 1, 2, 7.
 Volebat hoc nemini commissum
 1.

I N D E X II.

1, 1, 4. vivum tradi sibi 1, 8, 8.
Voluntas manifesta deficienti 4, 7, 22.
Volonum exercitus 4, 7, 24. numerus 2, *ibid.*
Volsi 2, 1, 7. & **AEqui** videri acie 3, 1, 1. & **Latini** hostes 2, 8, 5.
Volscorum castra 2, 4, 15. 4, 7, 40.
Voltumnus amnis 2, 2, 7. 3, 14, 2.
Volumina haec illis cordi sunt prol. 1.
Voraginosus locus 2, 5, 7.
Voce & gestu expositulare 4, 1, 93.
 signum dare 2, 7, 14. Periclen nomine appellare 1, 11, 10. perterritus 3, 5, 2.
Vulgare a nuntiatam sibi victoriam part. am 1, 11, 7.
Vulnus grave 2, 7, 13. vulnere adficere aliquem 2, 5, 39. exanimari *ibid.* vulnera aliquot excepta 4, 5, 17. vulneribus occurrere 2, 13, 5.
Vulnerari sub aure 1, 7, 2. vulneratus declinat se saxo 4, 5, 5.
 collega **Fabius** 2, 7, 11.
Vultus minax 1, 9, 4.
Ubi caput hostium regni erat 1, 8, 12. factum est 1, 6, 2. animadvertitur hoc 1, 5, 16. res poposcit 2, 5, 32. successit 2, 1, 8. vidit 1, 2, 8.
Ubique fuga capessitur 2, 4, 7.
Ubiorum fines 2, 11, 7.
Ulcisci ignominiam damnationis 1, 8, 1. se a transfugis consilio 3, 16, 4. suos 4, 7, 44.
Ultionia simulatio 2, 7, 8.
Ullus armatus 2, 5, 31. ulla praelocutio 3. prol. via 1, 4, 8.
Uterior regio 2, 5, 31. ripa 1, 4, 9 & 10. ultiores **Scythae** 2, 4, 20.
 ultima necessitas 2, 6, 9. ultimum agmen 2, 5, 7. in ultimo statuere 2, 3, 17. ultima impedimenta 1, 6, 1.
Ultra artium materiam nullam videre 3. prol. locum insidiatum perducere 2, 5, 37. naturam fluminum 2, 2, 7.
Ultero 1, 9, 4. 1, 11, 20. accessiri a **Syphace** 2, 7, 4. depopulari agrum 4, 7, 13. simulare cunctationem 1, 11, 1.
 in **Umbra** propugnare 4, 5, 13.
Umbra corpora 1, 11, 17.

Umbri 1, 2, 2. **Umbrosorum** exercitus 1, 8, 3.
Umbria 1, 1, 9.
Unde victoria patrata est 1, 11, 2. multa transire mihi ipse permisi prol. 1.
Undique abruptis cinctus 1, 5, 10. adosiri milites 2, 5, 1. circumveniri 2, 3, 19. deducta praefidia 3, 6, 1. descendere 4, 5, 10. iactare crura ad sudorem 4, 7, 34.
Undecim menses 4, 5, 18.
Undecimus annus 3, 5, 2.
Unus ex civibus 1, 2, 3. his 1, 2, 5. 1, 5, 11. numero prol. 1.
 tot millibus 1, 12, 11. descensus 1, 5, 24. 2, 12, 4. dies 3, 11, 4. ictus 2, 5, 41. introitus 3, 13, 6. lembus 2, 7, 14. villicus 4, 3, 3. una regio 2, 5, 51. semita 3, 9, 3. spes salutis 1, 5, 3. unius interitus 1, 1, 10. noctis spatium 4, 7, 22.
 uni ex corpore demandata cura 4, 2, 8. proximis minatus mortem 4, 7, 39. unam legionem corruptam simulat 1, 11, 2. unam triremem habere 4, 7, 19. una ope sustentari 3, 5, 1.
Una cum acnearioribus 2, 4, 3.
Unicum veru 4, 3, 6.
Unaquaeque species prol. 1. urbium 1, 1, 1.
Univcrsus equitatus 2, 5, 33. exercitus 1, 10, 1. 2, 5, 26. 4, 3, 13. 4, 7, 6. universa cauda 1, 10, 1. 4, 7, 6. gens 2, 11, 5 & 6. multitudo 4, 7, 22. universi a limite obstituerunt 1, 5, 10. adversus hostem consentientes 1, 9, 2. gubernatores 1, 1, 2. **Hennenses** 4, 7, 22. hostes 1, 4, 9. **Ligures** 3, 17, 2. milites 1, 5, 6. spectantes 1, 7, 7. universae civitates 1, 1, 1. copiae 3, 17, 7. naves 2, 1, 18. vires 2, 1, 8. 3, 6, 6. universorum clamor sublatu 2, 3, 17. universos adgredi 4, 7, 6. interfici iussit 4, 7, 17. truncos amoliri 4, 7, 8. universas cohortes adgredi 1, 10, 1. copias cingere plaustis 4, 7, 33.
Urbs ardens 3, 8, 2. **Ategua** 3, 14, 1. **Babyloni**orum 3, 3, 4. **Be-neventum** 4, 1, 14. capta ab ter-

I N D E X II.

tergo 3, 8, 3. *Cyzicum* 4, 5, 21. *desolata* 3, 6, 6. *destituta alimentis* 3, 4, 3. *Epirotarum* 3, 3, 1. *Graeca* 3, 5, 3. *incustodita* 3, 2, 6, 3, 3, 1. *maritima* 3, 9, 8. *munita* 3, 6, 3. *nobilibus victoriis clara* 3, 3, 2. *relicta* 3, 5, 6, 3, 10, 3. *vota* 3, 15, 6. *vacua defensoribus* 3, 2, 5. *urbis fiducia* 3, 6, 3. *inspectio* 1, 1, 5. *introitus* 3, 13, 6. *muri* 3, 9, 1. *situs* 3, 9, 2. *urbi in praesidio erant* 1, 8, 3. *urbem adgredi inpetu* 3, 1, 1. *diripere* 3, 16, 5. *intrare* 3, 7, 4. *tradere Lyfimachio* 3, 3, 7. *vacuam capere* 3, 10, 3. *defensoribus* 3, 6, 3. *vacantem occupare* 3, 2, 10. *urbe egredi* 3, 2, 8. *urbes tenantur dolis* 4, 7, 38. *nudatae propugnatoribus* 3, 7, 1. *relictae* 3, 9, 4. *ac res suas Aetolis concedere* 2, 5, 19. *obpugnare* 3. *prol. perire* 3, 6, 3. *multas capere* 3, 2, 3, 3, 4, 3.

Urbanus Praetor L. Aelius 4, 5, 14.

Urguens Porfennae exercitus 2, 13, 5. *urguentes barbarorum sagittae* 2, 13, 7. *urgueri a Sempronio* 4, 7, 33. *fame* 2, 6, 5. *proelio* 2, 7, 6.

Ulique ad adplicitas hosti valles 1, 1, 7. *locum voraginosum & praesaltum* 2, 5, 7. *moenia provehī* 4, 7, 29. *munitiones succedere* 2, 12, 2. *perniciem instant* 2, 4, 10. *saturnum provenitum* 3, 15, 3. *vigilantem admittere* 2, 5, 30. *in tempus* 3, 2, 2. *spectaculum resolvere* 1, 5, 16. *vallum perferre ignem* 2, 4, 15, 4, 7, 40. *eo cecidit* 2, 5, 3.

Ut arbitror 1, 7, 7. *fert opinio* 2. *prol. opinor* 1. *prol. praeceptum erat* 3, 9, 3. *servum castigavit* 1, 1, 3.

Uti assa elixave carne 4, 1, 2. *e-lephantis* 2, 4, 13. *barbaro milite* 1, 11, 13. *militibus ad proelium* 1, 11, 20. *multitudine* 2, 2, 14. *natura loci promunimentis* 2, 2, 6. *obportunitate collum* 1, 1, 6. *odio suo adversus regem* 3, 3, 3. *opera*

nullius 1, 11, 3. 4, 5, 11. *sagittis* 2, 2, 5. *spatio ad contrahendas copias* 1, 1, 6. *virga ad equum* 4, 5, 16. *utendum est hoc genere Strategematon* 1, 11, 13. *usus bis simili eventu* 2, 10, 2. *exercitū veterano* 2, 3, 7. *cui incommodo* 2, 1, 14. *eodem consilio* 1, 8, 8. *obsequentiis* 1, 10, 2. *ubi sunt crinibus malicorum ad funes* 1, 7, 3.

Ulus classis non est necessarius 4, 1, 15. *delicator* 4, 1, 1. *flumini* 3, 7, 2. *linguae Latinae* 2, 4, 12. *longus* 2, 1, 9. *belli* 3, 2, 3. *magnus* 4, 7, 14. *vehiculorum* 4, 6. *usui sunt urbibus obpugnandis* 3. *prol. usu navium defici* 1, 7, 1.

Utilis propter calliditatem 1, 2, 7. *utilior exemplo temperantiae* 1, 7, 7.

Utiliter a duce haec sunt prol. *Utilitatis spes* 2, 7, 2. *ad utilitates convertere* 1, 1, 6.

Utribus duobus instatis insidere 3, 13, 6.

Uterque exercitus 2, 4, 9. *utraque acies* 1, 11, 10. *paris* 2, 3, 7 & 1, 5, 38. *utrumque cessit ex sententia* 2, 5, 29. *coram* 2, 3, 10. *le-tus* 1, 4, 2. 2, 3, 17. *viae* 2, 12, 4. *utraque latera* 1, 6, 1. 2, 5, 31. *utrisque & sine noxa ostendit* 1, 16, 2. *utrasque partes confundere* 1, 12, 3.

Utrumque 2, 3, 21. *caesus magnus numerus* 2, 10, 1. *intumpere* 4, 4, 4.

Utrobique deleti Poeni 2, 10, 2. *Uxorēs & liberi in servitute adducti* 1, 11, 6.

X.

Xanthipppus Lacedaemonius 1, 2, 11. 2, 3, 10.

Xanthus Boeotius rex hostium 1, 3, 4. *iniquus* 2, 5, 41.

Xenophon 1, 4, 10. 4, 2, 8. 4, 6, 2.

Xerxes 1, 3, 6. 2, 2, 14. 4, 2, 9. 2, 6, 8. *Xerxis navium multitudo* 2, 2, 14.

Z.

Zeugma 1, 1, 6. *Zopyrus Cyri comes* 3, 3, 4.

INDEX III.

NOTARUM IN S. J. FRONTINUM.

Numeri paginas designant.

A.

A conspectu abduci pag. 229. diverso 364. limite 69. mandacio consecratus 221. tergo 257. 354. 485. terra expositulare 430.

Abducere captivum 466.

Abduci in servitutem 124.

Abscidere 400.

Abscisi montes 49.

Abuti tritico 337.

Abydenae angustiae 57.

Accessus & adscensus 386.

Accusativus Graecus 309, 503.

Acerba ligna 367.

Acervus lignorum 367, 368.

Acies pro proello 152. versa 496.

Isuna 180. Scipionis quae 190. &c.

Acie superare 228.

Acilius 215.

Aeta 359.

Aeti equis 207.

Ad commune pertinere 325. cognitionem vocare 320. sensum rei 256.

Addicere securi 432.

Adducere exercitum 17.

Adduus 292.

Adesse 140.

Adficere vulnere 265.

Adibatur castellum 355.

Adipisci mortem 465.

Aditum intrare 47.

Adjacet mare & mari 360.

Adjutorium esse 235, 494.

Adjovit enim casus 252.

Adluit mare regionem 49.

Adolescit flamma 88.

Adorsus 172, 234.

Adortus hostes vicit 135, 234.

Adpellere naves terrae & terram 359.

Adperens Graeciae 48.

Adplicare ad Eleusin 503.

Adplicata vallo prata 19.

Adposita urbs litori 369.

Adscendere ad muros 367.

Adscensus in montem 386.

Adsecutus 290.

Adstante fide 337.

Adserere fidem *ibid.*

Adseveratio 300.

Adstruere scientiam rei 2.

Adtollere clamorem 360.

Adventare *quid* 66.

Advertere 77. & animadvertere *conf.* 274.

Adversus Hasdrubalem 78.

Aeginenses 469.

Agolspotami Gr. Ἀγδὸς ποταμὸς 160, 161.

Aelius (L.) 469.

Aemilius Paulus vel Papus 32.

Aencatores velocissimi 357.

Aera procedunt 421. rescindere 438.

Aerum & minutum veru 447, 504.

Aerumnulae 410.

Aesernia 78.

Aethium 109.

Africano ei cognomen 178.

Agere *sine casu* 370. limites 43.

Agens 68.

Agger fiebat maximam partem ex ligno 427.

Aggerare terram 348.

Aggerere terram 351.

Alares 211.

Alga paludum 231.

Ἀλκυονες 245.

Alienus nominis & nomini 29.

Alimenta incendio 480.

Aliter non redire, quam remissus foret 25.

Allucius 301.

Alluvies 206.

Alta vox 430.

Altiore vallo castra 397.

Amandare 39.

R r

A m-

I N D E X

Ambiocix *vel* **Ambriotix** 396.
Amici regis 107.
Amoliri inbelles 241.
Ampagare 402.
Anaxibius 49.
Angustiae **Abydenae** 57.
Anhelans 151.
Ante ea 407.
Antesignani *qui* 198, 199.
Anulus 501.
Aperire **strobos** 306.
Apollonides 332.
Appianus saepe *consentit* cum
 Frontino 333.
Aquae **venae** infectae 350.
Aquillius (*M.*) 432.
Arbitrari *passive* 440.
Arcere *usum* & *usu* 347.
Arceffire 114, 278.
Ardys **Illyrius** 241.
Aristippi multi 326.
Arma *templis* adfixa 180.
Artes & *artes* bellandi 101.
Arusini *campi* 414.
Arybas 241.
Aesculum, *non* **Aesculum** 202.
Asia & *clixa* carne uti tantum
 debabant *militēs* 406.
Atreas 226.
Atreua 381.
Athenienses in **Panathenaeis** ge-
 rebant *arma* 482.
Atilius 74, 218, 426.
Atque *ita* 304.
Avertere *hostem* 178.
Aversus 268. *exercitus* 426. *aver-*
 sa acies 173, 496. *pars* 243, 378.
 porta 309.
Avius, *inviu*s, & *deviu*s *conf.* 239.
Avocare *hostem* 59.
Avocatus 328.
Audivit 77.
Audens & *audax* *conf.* 419.
Audentius 497.
Andere 134.
Augustus **Domitianus** **Germani-**
 cus 208.
Auxilia 131.
Auxiliarii 277, 365.

B.

Babylonia & **Babylon** *urbs* 343.
Balcares *sive* **Baliars** 189.
Bantius **Nolanus** 389.
Barba *promissa* in *luctu* 457.

Barca 370.
Bellum *pro* *proelio* 104, 155.
Benevolentum 414.
Besbui 62.
Boji, *ubi* *siti* 93.
Bonus *pugnator* 500.
Brachia *castrorum* 395, 396.
Bubus 225.
Bucinator 79.
Buculi 86.

C.

Cadurci 346.
Caedere *hostes* 150. *terga* &
Caeditius 74. *primipilaris* 479.
Calamatus *mons* 219, 260.
Callidromum 216.
Calones 211.
Calpurnius **Flamma** 74.
Camara 336.
Cameli in *proelio* 223.
Camillus in *Vejis* *habitaverit* 377.
Campestres *copiae* 259.
Canna 167.
Capere *mortem*, *pugna*s 469.
Capilli in *luctu* *nutriti* 457.
Capital & *capitale* 473, 474.
Cardianus 497.
Carnem *assam* *elixam* *ve* tantum
 edere *licebat* *militi* 406.
Carperani 280.
Carthago *quas* 353.
Carthaginenses 30, 98.
Casilinum 468.
Castellum, *castris* *inclusum* 395.
Castra *altiore* *vallo* 397.
Castus 219.
Casus *adjuvit* *eum* 252.
Catena *pontis* *ad* *Zeugma* 18.
Carina, **Carinensis**, **Catinensis**
 343.
Cato, *jam* *Consularis*, *tribunus*
 militum 215.
Catti 20, 208.
Caucenses 298.
Causa *venandi* 333.
Cautius *est* 275.
Cedit *acies* *adversa* 496.
Cedere *loco* 413.
Celtibericum *bellum* 231.
Centunculi 218.
Cercyraei 139.
Cervuli 61.
Chaeroneis 152.
Channaenus 15.

Cher-

INDEX III.

- Chironides** 374.
Chii 236.
Cinctus 442.
Cineas 445.
Circus claustra trepidare 332.
Circuire 169, 178.
Circumagere naves 303.
Circum obsidere 458.
Circumfodere 386.
Circha & Citha 349.
Classis 421.
Claudius Marcellus 386. (P.) Pulcher 316.
Cleomenes 369.
Clodius Pulcher 33.
Cludere 134.
Clusum 102.
Coalescit concordia in cives 118.
Coepi clamare 222. dare 283.
Cogere ad iurandum 502.
Cogitare de fuga 398.
Cogitatus 252.
Cognomen ei Africano 178.
Cohors praefectus 424.
Cohortes validissimae 180.
Colligere se 466.
Comes Cyri 330, 331.
Cominus 376.
Commensu sustinere aliquem 385.
Commercium quid 237.
Comminare 260.
Commisus alveus 17.
Commisus Atrebas 317.
Committitur resp. militibus 437.
Commune 325.
Communicare copias 260.
Communiri capitibus fossae castris 196.
Compellere in transitum 97.
Complexus passivo 449.
Comportare frumentum 388.
Conciliare seditionem 345.
Concilium 292, 325.
Concinere 305.
Concire 122.
Concitus per dolorem 466.
Conclamari 108.
Conditio locorum 92.
Conditus commensatus 337.
Confectus telis 230.
Conferta vel conferta phalanx 169.
Conficere milites 495. vulneribus 265.
Confictio 181.
Configata cornua 181.
Confragosa 201.
Confusus 137.
Confecturare 470.
Conjugata cornua 181.
Conjuratorum periculum 179.
Contra non adfuit ad Aegolipontamos 162.
Cononcus 333.
Conquisitor 406.
Consaburentes 468.
Considere loco & in loco 472.
Consilium 166.
Consilia exemplorum s. regis 107.
Construere aciem 176.
Consumi incendio 482.
Consummare quid 143, 144.
Consummati milites 445.
Consurgere 188.
Contemplata paucitate 91.
Contextere naves 27.
Continere civitatem 298. Parthorum 441. se 429.
Continuo 11.
Contra Abydon 49.
Contrahere copias 162.
Conturbatio 139.
Copiae 162.
Cornicularius Tribunus 182.
Coronae aureae donum 303.
Corpus quid 443.
Cossus equitum magister 289.
Craesus (P.) 224.
Crebesco, crebuit 158.
Crisa & Circha 349.
Crisiaci 349.
Crotona decess. 342.
Crotonienses 342.
Cum praesidio obtinere urbem 329.
Cupae 384.
Curare corpus, pabulum 255.
Curio (C.) Procos. 436.
Curius (M.) 449.
Cursu transgredi 65. pedestri contendere 472.
Curvati pabulo 255.
Custodiae 174.
Cyancae maris angustiae quid 341.
Cyrnethes 16.
Cyzicus decess. 363.

D.

Damippus 329.

Damnatum 419.

Dandarii 250.

Dare poenam pice occiso 464.

R. 2

D. 1

I N D E X III.

- Dareus 85.
 Dativus *pro* Genitivo 466. ablativo 222.
 Datum pollicitis tempus 391.
 De fuga cogitare 398. industria 58. infidiis 92. metra 88. nocte 447.
 Decelia 41.
 Decernere 341. & decentare *comm.* 317.
 Decertare navali proelio 139.
 Decessus aestus 354.
 Decreturus 341.
 Decurrit 75, 164, 220.
 Decumani 122.
 Decutere papaverum capita 14.
 Dedere se 340.
 Deducere agmen 92. mugitum 87. proelium in silvas 209.
 Desicere & defici aliqua re 46, 95.
 Desigere in terram & terra 198.
 Desektor 406.
 Deligere & eligere *comm.* 21.
 Deliminium 341.
 Deludere hostes 380.
 Deminutio 138.
 Demissus per saxa 376.
 Demissis pedibus 380.
 Demittere exercitum 33, 75, 76. pecora secunda aqua 384.
 Descendere 103. ad pugnam &c. 155.
 Deserere *sine casu* 419.
 Desertor 426.
 Desidere profluvio ventris 350.
 Desiluit 472.
 Desperare sempublicam 456.
 Destinatum 3.
 Destitatus Labienus 263.
 Distringere & distringere *quid* 100, 101.
 Detrahere aliquem 345. pugnam 22.
 Devertere 103, 412.
 Dextrae militibus fugantibus & perfugis praecisae 415.
 Dicere ius 463.
 Dictatores Carthaginiensium 147, 148.
 Dictum dictatoris 434.
 Diducere in tres libros 6.
 Diducti 86.
 Diductae in latera vires 183.
 Dies praestituta 32.
 Dissidere aliqua re 104.
 Dilata pollicita 391.
 Dimittere legionem 429. *pela* 380.
 Dirigere aciem 215.
 Dirimere certamen 290.
 Diripere & diruere *conf.* 431.
 Dirutus aere 438.
 Discalceatus 425.
 Discessus aestus 354.
 Discursus 188.
 Discutere consilia 495.
 Distinere 38.
 Distringere 39.
 Diti & deditio *conf.* 339.
 Diversa pars 243, 340. *sipa* 14. in Diversum 73.
 Dolabra vincere 475.
 Domos 280.
 Donum addere aurum 301.
 Dubie 195.
 Ducator 147.
 Ducere & educere exercitum 19. proelium 208. vallum 60.
 Ductor 148.
 Duilius 64. an intraverit temet portum Syracusanum *ibid.*
 Dum *cum* *Indicativo* *pro* quando, eo ipso tempore 61, 332, 401.
Avrāpētis *pro* copiis 478.
 Duo *pro* duos 54.
 Duratus usu 152.
 Dux *pro* exercitu 125, 276.

E.

- Edere operas 115.
 Edictum dictatoris 434.
 Educere requietos 297.
 Educi *quid* 474.
 Effuse obvius 505. vagari 316.
 Egerere terram 349.
 Egredi navem 133. urbem 326.
 Ejicere in castra 290.
 Elaea & Elea 465.
 Electissimi 28.
 Elephas *cur in Messorum mun-*
is 96.
 Ellipsis Nominativi 435. *tū adu*
vel sic ante ut 15. *verbi* *sub*
233. tū etiam in non tantum, sed
43, 158, 490. tū solum vel h-
mille in non, sed & 313, 314 tū
sed 441. agri 102. *tū loca* 86.
tū nrbis 341, 361. *tū in* 50
 374, 458.
 Eludere sagittas 166. *Elo-*

I N D E X III.

Eluvies 206.
 Emenus iter 46, 321.
 Eminere 39.
 Emittere equites 257. per portam 309.
**Eo cum dativo pro eis 85.*
 Enipea acies. 206.
 Eordaca 369.
 Epaminondas suppellex 447.
 Ephialtes Trachinius 172.
 Epicydes 330.
 Eques pro equo 254. pro equita-
 tu 197.
**Egredi quid 504.*
 Erepi in castellum 356.
 Eripere iter 322.
 Erumpere per stationes 72.
 Eruptio & Irruptio *conf.* 87. fa-
 cta omnibus portis 394.
 Evadere adversarium 80.
 Evitare discrimen 37.
 Evocare hostem 59. in insidias 231.
 Eu ex Graeco 101 124.
 Europa exornata tabulis statuif-
 que per Mummius 451.
 Eurymedo 505.
 Ex Epirotis Alexander 234. Me-
 gistanis Addus 292.
 Exarmati 202.
 Excalceatus 25.
 Excedere Italiam 69.
 Excidere copias 21. vaginae 467.
 Excipere aliquem 107. consilia 51.
 pro significatione tristi 197. vul-
 nus 467.
 Excitare ignem 239. & Excire
 vigilas 382, 383.
 Excludere hostes 61.
 Excutere ignem 139. papaverum
 capita 14. tela 184.
 Exempla auctoris transposita 285,
 288.
 Exercere in trisemem remiges
 485.
 Exercitus & exercitatus 153.
 Exercitator disciplina 441.
 Exercitus victor 171.
 Existimatio 231.
 Expediti velites 195.
 Explicare ordinem captivorum ab
 utroque latere 45.
 Explicita phalanx 162.
 Explicitum 188.
 Expriimere alicui 324.

Exferere & extertare humeros 146.
 Exfolvi promissio 498.
 Exspectabatur 353.
 Exfruere cornu militibus 176.
 Extrahere dies 80. tempus 24.

F.

Fabius Rullianus vel Rullus 434.
 Facere castra 85. hostia 504.
 propter viam *ibid.* ignes 239.
 militem 407.
 Facta seditio 455.
 Facto inpetu 70. quo 284.
 Facie qua 305.
 Falcatae Gallorum quadrigae 200.
 Fatigatio eorum 169.
 Ferax elephantis vel elephanto-
 rum 484.
 Fert opinio 141.
 Fibulae ferreae in sagis 483.
 Fidenae 227.
 Fidere pervicacia 196.
 Fides hostis parva 251. injuria-
 rum 331.
 Fidelis 499.
 Filiis pro filiabus 442.
 Fingere dolum 483.
 Firmissimi milites 177.
 Firmum 422.
 Fluvii auras emittunt 167.
 Fonteius (T.) Capito 71.
 Formare aliquem 259.
 Frangere hostem 486. pervica-
 ciam 291.
 Frequens urbis pars 354.
 Frontinus bis eadem exempla e-
 narrat 71, 116, 122.
 Frontini aetas 451. labfus 22, 23,
 112, 124, 134, 167, 175, 195,
 217, 222, 232, 281, 293, 325,
 330, 335, 347, 376, 390, 414,
 435, 439, 441, 442, 446, 464,
 489, 493. in eo ordo exemplo-
 rum perturbatur 40.
 Fricare 100.
 Frustrari Samnitas 74.
 Frustratus *passive* *ibid.*
 Fugam simulare 261.
 Fulgur armorum 186.
 Fulvius (Cn.) confors Censoris
 senatu morus 429. Pactinus 429
 Nobilior 89.
 Fundare aciem 179.
 Funera domestica 40.
 Funeribus ornare sepulcra 136.
 Fur 3 Furta

Curia bellorum 254.
Furi percute 431.
Fusus acie 310.

G.

Gabini 13.
Galeicula 492.
Galericulus *ibid.*
Gallorum falcatae quadrigae 226.
Gaulonicus 219.
Gelo 131.
Generale nomen in eodem casu,
quo partes ejus ponuntur 96.
Generis mutatio 387.
Genitivus pluralis nominis gen-
tilis pro nominativo; ut *Peri-
cles Atheniensium* 360.
Gentilia nomina ante praenomi-
na aliquando posita 157.
Gerere rem 122.
Germani & Romani *comm.* 273.
Germanicus Domitianus 450.
Gerundium in *am* an cum semi.
Gen. jungatur 345.

Gippi 98.

Gladio stricto stare in principis,
ignominiosum erat 425.
Glandi inscriptae litterae 381.
Glossae suppositivae in Frontino
476.

Graecinus 253.
Gratia magnificentiae 303.
Gravari incommoda 372.
Gravis cibo 238.
Gregalis & gregarius 426, 429.

H.

Habenas retorquere 411.
Habeo necesse trajicere *vul-
go sine rei necesse* 66. transcu-
dum, non transire 45.
Habere quid 445.
Habita occulte classis 370.
Habitare anguste 412.
Hannibal Gisconis filius Roma-
nos sub jugum misit 418.
Hannones multi 175.
Himera 386.
Hinnirus 498.
Hirtius 380.
Hirculenus 66.
Hispani bellatores 175.
Honor verborum 389.
Hordeum militi datum *quando*
423.
Hostile bellum 40.

L.

Ibi 118.
Iccius (P.) *vel* Itius 429.
Id animi 458. loci 209.
Idem 286.
Igni 238.
Ilergetes 494.
Illa 46, 243, 361.
Illyrii 234.
Imbres pati 404.
Impero tibi facere 409.
Immorari alicui rei 372.
In Achalam 216. conspectum e-
se 139. conspectum & conspe-
ctu adducere 115. adjutorium
exire 235. cives coalescit co-
cordia 118. habitum suborna-
ri 226. Hispaniam pro *imra* 37,
169. Italliam versus 55. prover-
bium trahere 470. transitum
compellere 97. tritremem exer-
cere remigios 485. Troezena e-
mittere 39. auxilio 185. gladio
288. habitu 324. impetu violentus
153. itinere 34, 267. ma-
gistratu esse 464. Mantinia 379.
proximo 366. radice montis via
246. remotissimo 254. tempo-
re 11. virtute servare exerci-
tum 75.
Incautius succedere 393.
Incedit ex sententia 250.
Incendiis esse alimenta 249.
Incensus agger 427.
Inclinata res 277.
Incommoda 168.
Incursum equitum 411.
Indidem 218.
Inductus similitudine 403.
Industria 58, 597.
Inexercitatus 153.
Infectum vinum 236.
Insigere averiam partem jume-
to 378.
Intra in campos 17.
Infractus impetus 279.
Infrequens legio 458.
Insula ex hasta dependens 126.
Insulcire litteras in averiam par-
tem 378.
Ingauni Ligures 394.
Inibi 62.
Initio 102.
Initum proelium 141.
Imminens castris collis 177.
Inmittere 170. barbarum 457.

I N D E X . III.

Innumeras equitatus 186.

Inopinans 321.

Inopinatus *active & passive* 321.

Inopinata via 343.

Inoriens dies 145.

Inpedita 209.

Inpeditamenta interfecta 154.

Impetu evadere 7.

Implorare ad auxilium 376.

Inponere castra 62.

Inquietatus 247.

Insequi consilium 277.

Insequi hostes 244.

Insecta hostibus loca 9, 43, 258.

Insidiosa expeditio 436.

Insuperata classis 362.

Instare *quid* 477. cedenti 199.

Institurus 276.

Instituit facere & fieri 161. paucos adparere 327. convivium 388.

Instruere scientiam 2.

Instructura 199.

Insuere literas 377.

Intentus proelio 398.

Interceptus 498.

Interfucere fines 378.

Interlucere 195.

Interseprus aditus 70.

Intervertere rationes 391.

Intibili *vel* Intibilis 173.

Intra noctem 296.

Inventus portum 370.

Invitare hostem 268.

Iones 35.

Isaura 346.

Ita factum est 38.

Italia & provinciae 451.

Itinera magna 49.

Jaetus 377.

Jaculari *passive* 481.

Japydes & Japyges *conf.* 248.

Jubellius Decius 433.

Jubeo cum Inf. activo 387.

Juber admoventi & praeferre 226.

erigere & agi & similia 269,

492. consistere ordinibus, non

omnibus 436.

Junctae campis paludes 231.

Jungere pontem 18.

Jus dicere 463.

Jusjurandum *quid* 406.

Justum proelium 142.

K.

Kala 211.

Καίτων τῶν ἰνδῶν. 254.

Laberius 74.

Laborum usus 188.

Lacerapus 31.

Lacones fortissimi 186.

Laelius (Decimus) 257.

Laevinus 220.

Larvarius 252.

Laritudo in acie & agmine diversae significationis 205.

Latores 408.

Laxius *vel* latius hospitium 412.

Legationem mittere 27.

Legere oram maris 50.

Leges Romanae 453.

Legio constitit x cohortibus 90.

Legionarii *qui* 179.

Leptines 235.

Levius animadvertere 416.

Leutychidas 124.

Liberare flumen 62, 490, 497.

Librare aquam, librator, libramentum 491.

Licentiora convivia 15.

Liceri & licitari *conf.* 400.

Ligna acerba 367.

Limites agere 42.

Liparæ 427.

Litana silva 93.

Livius, arcis Tarentinae praefectus 332, 394.

Locare in cornu 206. in subsidio 203.

Loco cedere 413.

Longior ordo 474.

Luca & Luna *conf.* 323.

Luceria 426.

Ludificatio 229.

Luna 323.

Lunata/acies 180.

M.

Maga 128.

Magna vis telorum 230. itinera 49.

Magnificencia armorum 495. multiplex 303.

Maluentum 414.

Mandragorae via 236.

Mandro 334.

Manicae, manus ferreae 209.

Manius, seu M'. Curius 104.

Manlius Imperiosus 435.

Mantinia 373.

Marcellus (M.) Claudius 388, 455.

Marcus (L.) 272, 296. Rex 38.

R 1 4

Mar-

I N D E X - III.

Martha Saga ex Syria 128.
 Massyli Libyes nocte pugnant 156.
 Mater terra 134.
 Materia & materiae 60, 61.
 Maturare iter 93.
 Media urbs dividitur flumine 348.
 Meditari castra *quid* 183.
 Megisthanes 292.
 Melanthus 266.
Melanthus 183.
 Melius 463.
 Memmius (C.) 465.
 Memno Rhodius 240.
 Mensuram agere 43.
 Mensuri fugam 369.
 Merere in ordine 413.
 Metari castra 184.
 Metellus (Q.) Macedonicus 347.
 Miles & limes *conf.* 43. *pro* mili-
 tibus, cum adjecto nomine plu-
 ralis numeri 176. milites *qui*
 357. in castris faciebant tes-
 tamenta 421. arma & cibum
 gerebant 409. de peditibus 187,
 264. militibus non licebat e-
 dere nisi assam elizamve car-
 nem 406.
 Millia superati sunt 443.
 Minatius vel Munatius Flaccus
 tesseras a vigilibus accipit 382.
 Mimdarus 268.
 Minor 50 annos vel annis natus
 vel natu 412.
 M. Minucius Thermus 110. (Q.)
 Thermus 76.
 Minutum veru 447.
 Missiones tres 432.
 Missus ire 106.
 Mittere principia 251, 252.
 Modorum variatio 318.
 Modus agri 448. vini 236.
 Moliri fugam 19. inbelles 241.
 Mons *de quovis acervo magno* 168.
 Montuolus 111.
 Monychia 65, 66.
 Moriari victoriam 209. *passive* 90.
 More pecorum caesis captivis 81.
 Mortis frater & imago, *sonnus*
 375, 376. mortem adipisci
 465.
 Motus flammae 88.
 Movere castra 26. senatu 429.
 Mulucha 355.
 Mummi abstinentia 452.
 Munire & dase viam 483.

61 *Musaei* 442.
 Muta animalia 108. *musi* ad-
 ctus, quectus, mutae voces ha-
 92.
 Mutilus 79.
 Myrina 465.
 Myronides 486.

N.

Nactus tempus 359.
 Naevis vel Navius (Q.) 491.
 Navis turrigera 363.
 Nautici & milites 481.
 Nautius Spurius 211.
 Nequam tibi semper eris 405.
 Nestii 299.
 Nico 333.
 Nisi *pro* non nisi 460.
 Nisus 356, 357.
 Nomen Romanum 29.
 Nominativus in a factus ex ac-
 culativo Graecae terminationis
 181.
 Notabiliter 405, 406.
 Nubes avium 168. *de sagittarum*
multitudine 462.
 Nubilis virgo 301.
 Numidae regunt equos virga si-
 ne freno 77.
 Numeri singul. in plural. & coa-
 tra permutatio 51, 64, 151.
 Nunc quum maxime 292.
 Nuntius ad aliquem 24.

O.

O Latium ex Graeco *av* 271.
 Ob hoc 91, 353.
 Obarsare locum 285.
 Obligare religione 501.
 Obrutae naves 506.
 Obscurare strepitum 355.
 Obsequi conditionibus 483.
]. Obsequens, libertus gentis Ju-
 liae 482.
 Occupari adverso sole & vento
 169. occupatum collem 73.
 Ocissime 111.
 Octavius (Ca.) Tribunus mili-
 tum ad Cannas 458.
 Odor camelorum 223.
 Offundere speciem 214.
 Olcabas vel Olthacus 250.
 Oleo forere membra 245.
 Omnisque alveus 17.

Ovis-

INDEX III.

Omissis omnibus 57.

Onion 247.

Onustus praeda 44.

Ope sustentari 338.

Opera urbis 323.

Operas edere 115.

Operari sacro 504.

Opima spolia 456.

Opinari 21.

Opinio *ibid.*

Ordo longus 474.

Ordines primi 120, 459.

Oppidum quid 27.

Ornamenta templi 130.

Oracilius Coa. *quis* 391, 418.

P.

Paches 483.

Pactus, *an* P. Iccius 420.

Pagani 249.

Palaepharsalus 204, 205.

Palmerius (Janus Mellerus) Argentinae pestilentia extinctus 147.

Pammenes 177.

Panormita 393.

Papirius Consul 270.

Papus AEmilius 33.

Parula 492.

Paras & porta *conf.* 274, 355. *ju-*
menti avaria 378. partium vi-
ctoria 125.

Parta fides hostis 251.

Patentes campi 17.

Patet via ad consilia 31.

Pati imbres 404.

Patrata victoria 121.

Pedes *pro* peditatus 171.

Pedestri cursu contendere 472.

Pelli & tolli *comm.* 382.

Peloponnesus 68, 368.

Penetratum oppidum 361.

Pes in compressione *angus* *significa-*
tionem 375.

Pes & *propter comm.* 197. *can-*
fam *venandi* 333. *haec* 79. *sin-*
gula *vellere* 176.

Perculsi *prae* pulvere 212.

Percutere fossam 67, 396.

Perducere & producere *comm.* 25.
in insidias 268.

Perferre 224.

Perfugere & profugere *conf.* 89,
334.

Periculum conjuratorum 113.

Permittere sibi 6.

Perperna 259.

Perrumpere & prorumpere *conf.*
72. *aciem* 287.

Perles 174.

Perlen 200.

Persecutus *passive* 295.

Persequi singula 5.

Perficum bellum 285.

Perfida *nomin.* & *accesus*. 181.

Perpicere vires 28.

Perviciacia 196.

Pervigilatum 379.

Pes castrorum 449.

Petere amicitiam 453.

Peticens Sulpicius 217.

Petilius 467.

Phalanx & phalanga 162.

Pharneus 15.

Pharnapates 263.

Phormio 371.

Piraeus 182.

Pium beneficium 453.

Plataea 125.

Pludere 133.

Plumbo scriptae litterae 380.

Poenae a militibus exigebantur
in principiis castrorum 456.

Pollux & Castor 125. *pro utro-*
que Diocuro 126. Polluces
ibid.

Pompejus Magni pater 399.

Pomptinus (C.) 219.

Pomptinus ager 272.

Popilius Laenas 399.

Populonia & Poplonia 33.

Portena 313.

Porta & pars *conf.* 274, 355. *por-*
tis omnibus eruptio facta 394.

Possam facere *pro* facio 100.

Postera dies 296.

Postignani 197.

Potius civitatem 345. *victoriam*
256.

Prae pulvere 212.

Praebere speciem 185.

Praecurritur 303.

Praedicta via 85. *incommoda* 149.

Praedivinare 265.

Praeducere fossam 67.

Praeffectum cohortis 424.

Præfixi fortibus 471.

Præfluere 170.

Præfringere spicula 202.

Præfatus locus 232.

Præfatum flumen 97.

Prælocutio 326.

R. 5

Præ-

Præmalle 471.
 Præcipere 441.
 Præpeditus 398.
 Præpositio verbo loco nominis
 juncta 386.
 Præfens tempus *pro* præterito
 120, 336.
 Præsidio esse, tenere 216.
 Præstare aliquem 440. se clau-
 dendum 84.
 Præstituta dies 32.
 Præstringere 156.
 Præterendere 189, 204.
 Præter castra 19.
 Prætexere latus captivis 44.
 Premere fossam 67.
 Primi ordinis 126.
 Primo sine *pro* dein 79.
 Prinasus 351.
 Principia 416. missa 251, 252.
 Pro angustiis ditigere aciem 215.
 Procedunt *contra* 421.
 Proclivum & procliva 163, 164.
 Proconsul 83.
 Procucarris 221, 261, 288, 368.
 Prodere exercitum 266.
 Producere & perducere *comm.*
 227. in locum iniquum 25.
 Prodare auras 167.
 Profigare hostem 149, 150.
 Profigata corpora 181.
 Profunda silvarum 42.
 Prohibere multa & multis 461.
 prohiberi transitu 91.
 Promittere barbam 457.
 Promissum 498.
 Properare *active* 99.
 Propere dimittere 278.
 Propter & *per comm.* 197. flumen
 206.
 Propugnare 462.
 Prosequi & persequi *conf.* 5. com-
 meatu 271.
 Profiluit 222, 289.
 Proterere pedites 165. renata 335.
 Protritus 165.
 Protrubare pedites *ibid.*
 Providentia 4.
 Provinciae & Italia 451.
 Publice dotare 446.
 Pulvis *haec* 436.
 Pulveres 168.
 Pyrrhus, summus Imperator 202.
 docuit melius castra metari
 474.

Pyrrhi expeditio adversus Sparta-
 nos 442.
 Pytheas 449.

Q.

Quamplures 308. quamplum
 359.
 Qui *pro* ut 52.
 Quinctius (T.) Cincinnatus 25.
 Quid, id animi 458.
 Quo 28. destinaverat 46. facto 214.
 Quum maxime 222, 373, 455.

R.

Rapax fluvius 91.
 Rapere transitum 51, 52. *respi-*
 equis 201.
 Rapiditas fluvii 91.
 Rates 97.
 Recidere 409.
 Recolligere se 466.
 Rediebant 256.
 Religare navem navis puppe 56.
 Reliqua victoriae 249.
 Reliquiae 385. partium 289. *exer-*
 citus 290, 296.
 Repraesentare 120.
 Requiere de causa 371.
 Res inclinata 277. *respi* gerere
 222.
 Rescindere aera 418.
 Resonare 214.
 Respondere ad interrogatum 5.
 Responsum 14.
 Retorquere armaturam levem *respi*
 habenas 411.
 Retro dimittere 278.
 Revellere portas 314.
 Revertit 374.
 Rex *cognomen* Marcii 381.
 Rhegium 55.
 Rhodanus vel Rhodinus Hamil-
 car 30.
 Rhyndacus amnis 395.
 Rigefacere 244.
 Robur legionum 179.
 Rogari sacramento 407.
 Romani & Germani *comm.* 279.
 nom pugnabant festis quibus-
 dam diebus 159.
 Rufus *cognomen* non in genere Mar-
 cia 220.
 Rullianus vel Rullus Fabius 273,
 431, 434.
 Rumor ad eos falsus 24.

Ann-

I N D E X III.

Rumpere Imperium 117. pontem 274.

Rutilius (P.) 415.

S.

Sabini 244, 247.

Sabura 266.

Sacramentum *quid* & *sacramen-*
to rogari 406, 407.

Sagulum 483. sagulo regi 448.

Salaminiae angustiae 173.

Salapia & Salpia 501.

Salmasius male reprehendit Fron-
tinum & Livium 190. &c.

Samii 328.

Samnitas 210.

Sane 328. unde Samii 331.

Sarcinatus 255.

Sarmenta a tergo religare 455.

Sationes 235.

Satisfacere alicui 114.

Saturni die non pugnabant In-
daci 159.

Scaurus (M.) 413. M. Scauri li-
bri 449.

Scindere vallum 397.

Scioli 379.

Scipio L. Cornelius 359.

Scipionis acies quae 190. &c. con-
tinentia 301.

Scipione castigare 13.

Scordisci 214.

Scorpio 44.

Scrobs *sem. sm.* 306.

Scultenna annis 380, 384.

Scuta viminea 98.

Sebum & serum 225.

Secordia 330, 404.

Seclari pecuniam 312.

Secus virile 123.

Sedulitas nostra 5.

Segetanus portus 64.

Segetiani 367.

Segobrigenses 368.

Segovientes 470.

Sempronius (P.) Sophus 135.

Sentinas 102.

Sepulcra orantur funeribus 136.

Sequestres pacis naves 58.

Sertorii tollens disciplina & ejus
equitatus 307, 308.

Servilius Priscus 287.

Servillii, Varia & Glaucias 454.

Sera epistolas ad collum colum-
bae religare 381.

Serinus 422.

Sidus 138.

Signum professionis classicae dis-
tum ter. 430. signa & arma in
hostem jecerunt saepe veteres
284, 285.

Silva Litana 93.

Simul esset 187.

Simulare fugam 261.

Sine fine 314.

Siris 42.

Sollers disciplina 307.

Somnus *morit* *imago* & *frat*
375, 376.

Sonantia juga 214.

Sopor 236.

Solistratus 329.

Spartiacae 442.

Spargere aurum 311.

Speciem praebere 185.

Spe sustentari 358.

Specularum 81.

Sperare 47, 162.

Spolia opima 456.

Statilius Marfus 499.

Stativorum fides 315.

Statorius (L.) 13.

Stimulari spe 393.

Storea 446.

Strategemata & Strategematica

3. Strategematicon exempla
402. Strategematicon genus
129.

Strigofus equus 36.

Structura 199.

Studiosus 2.

Sub discessum & su 354. occa-
sum & occasu 67, 68.

Sub quibus 20.

Subitus evasit 58. exercitus 53.

Subfugere 93.

Sublites 69.

Sublimes fossae 69.

Submittere ad aliquem 344. bar-
bam 457.

Subornari in habitum 226.

Subrigere malos 353.

Subsequi e2 313.

Succedere 77.

Sudines 130.

Suenda 327.

Suesserani 365.

Sulpicius (C.) Gallus 137, 138.

Summa belli 439.

Summum 356.

Superare flumen 62.

Supér-

I N D E X III.

- Supervenire & subvenire comm.** Tum dentum 80. quam maxime 292.
 16. alium 269, 385.
Suspectantes 267.
Suspectio 105.
Sustentare 149.
Sustinere sine casu 152. vitam & victum & victu 385.
Sutrium 103. & Sutrini 228.
Συτρυήναι 137.
Synthecis 206, 387, 432, 443, 479, 506.
Sytacius 110, 131.
 T.
Tabulamentum 96.
Taeda 225.
Tamen 13, 14, 79.
Tarentini molles 203.
Tarquitius 253.
Tectorium 337.
Tendere extra vallum 416, 417.
Teneo te 134.
Tenere se 229. viam 51.
Teneri praesidio 344.
Ter datum signum 430.
Terminationes Graecas amat Frontinus 162. & *saepo*.
Terra mater 134.
Terreus 428.
Testamenta faciebant milites in castris 421.
Tetrachoritae 299.
Theagenes varius 410.
Theoguides varius ibid.
Tigranocerta 157.
Timarchus 328.
Tiro exercitus 37.
Tisamenus 34.
Tisaphernae 111.
Titius (C.) 423, 424.
Tolerare liberos 445.
Tollere clamorem 360. **Tolli & pelli comm.** 282. *quid* 430.
Tomyris 230.
Trachinius Ephialtes 172.
Trahere in proverbium 410.
Transiit in classem 481.
Transire 392, 427. diem 444. *fil-*
vam 94.
Transitu prohiberi 91.
Transmittere 427.
Trepidare circa claudra 332.
Trinassum castellum 351.
Troacen 39.
Tryphon 311.
Tubi aquarum 349.

Tum dentum 80. quam maxime 292.
Tuxigera navis 361.
Tutus est se 309.
 V.
Vacare ad coenam 447.
Vaccaci 496.
Vacua defensoribus urbs 142.
Vado quaerere aditus 54.
Vagari effuse 326.
Vaginae interiora inscribere 174.
Validissimae cohortes 180.
Vestium hostile 40.
Vallo altiore castra 397.
Varinius (P.) Glaber 83.
Vasa conclamari 102.
Vastare hostem 92.
Vesti equis 201.
Vcl pro saltem 189, 456.
Velites & levis armatura 199.
Velius 394.
Vellere caudam 116.
Venatio 377.
Venire in ditionem 339.
Ventidius 166.
Verberari imbris 152.
Verborum honor 389.
Vertex pulveris 168.
Verti quid 269, 506.
Veru aereum & minutum 41.
 506.
Vestigia frumenti 387.
Vestis, militaris fortitudinis pra-
minum 459.
Vetivius 81, 82.
Veteranus exercitus 37.
Vexatio trajiciendi 48.
Via patet ad consilia 31.
Vibrare lanceas 146.
Victor exercitus 171.
Victu sustentare 385.
Vimen silvestre 82.
Vit quid 444.
Virile secus 123.
Vis magna telorum 230. *vi val-*
luta detrahare 397. *vires Ro-*
manae 478.
Virginus & Verginius 151.
Virgo nubilis 301.
Virgultae silvae 224.
Viriathus ex latrone dux Lusit-
anorum 232, 470.
Vitiatio aquarum 319.
Vocare ad coenam 447. *conco-*
nem 320.

I N D E X I I I.

Volturnus 167, 383. annis & ven-
sus 167.

U dativus quartae declinationis
anriqus 223.

Ubi 35, 156.

Ubi 304.

Uitici se ab aliquo 392.

Ultima impedimenta 39.

Unellus populus 399.

Ulipii 304.

Ufus laborum 388.

Ufu admitti 252.

Ut erat 425. ex via 36.

Utrobique 297.

X.

Xanthippus 170.

Z.

Zopyrus 331.

INDEX IV, AUCTORUM,

Qui in Notis emendantur, vel illustrantur.

A.

Ammianus Marcellinus pag. 203, 303.

Ampelius 161.

Appianus 16, 78, 83, 263, 315, 332.

Apulejus 164, 309, 383, 456.

Arrianus 380.

Aurelius Victor 11, 21, 26, 302, 353, 394, 452, 499.

C.

Cæsar 28, 59, 104, 309, 114, 115,

154, 168, 176, 181, 198, 269,

270, 308, 326, 339, 354, 360, 385,

397, 428, 433, 499.

Censorinus 304.

Cicero 153.

Columella 96, 101. *bis*.

Curtius 28, 49, 55, 103, 114, 154,

172, 200, 214, 234, 355, 378 *bis*.

382, 383 *bis*, 393, 473, 506.

D.

Dio Cassius 15, 186, 219, 380.

Diogenes Laërtius 161.

Dionysius Halycarn. 119, 284.

E.

Eutropius 157, 204.

F.

Florus 14, 21, 30, 82, 125, 156,

175, 202, 226, 243, 316, 346,

347, 355, 359, 370, 401.

G.

Gellius 74, 172, 303, 434, 453, 473.

Glossæ 181, 252.

H.

Hirtius 57, 73, 114, 141, 164, 177,

204, 278, 306, 411.

Horatius 149, 186.

Hyginus 491.

I.

Joannes Evangelista 28.

Joannes Sarcaberiensis 301, 306,

400, *et seq.* 445, 446, 448, 451.

Justinus 30, 38, 97, 91, 101, 114,

132, 230, 235, 259, 270, 284,

342, 467.

L.

Lactantius 4, 70, 96, 104, 196,

214, 266, 286, 326, 343.

Livius 70, 78, 137, 148, 167, 175,

210, 224, 270, 296, 302, 330, 343,

429, 434, 453.

Lucanus 47, 49, 85, 92 *bis*, 174,

180, 205, 251, 269, 306, 347, 356,

451, 474.

Lucretius 387.

M.

Macrobius 153.

Manilius 49.

Martialis 84, 208.

Minucius Felix 412.

N.

Nepos 25 *bis*, 39, 91, 272, 308,

318, 341, 360, 370, 412, 451.

497, 506.

Nummi antiqui 96, 151.

O.

Obsequens 92, 373.

Onofander 180.

Orosius 175, 219, 397.

Ovidius 231.

P.

Petronius 139, 378, 478.

Phaedrus 270.

I N D E X IV.

Plinius 33.
Plutarchus 226, 250, 253, 261, 262,
315, 499.
Polyænus 11, 85, 123, 130, 327,
410.

Q.

Quintilianus 484.

R.

Rufus Festus 157.

S.

Sallustius 149, 188, 357.
Scholiastes Theocriti 56.
Scylax 161.
Seneca 49, 270, 430.
Statius 5, 50, 92, 208, 239, 321,
469, 475.

Strabo 468.
Suetonius 104, 162.

T.

Tacitus 145, 154, 420.
Terentius 189, 501.
Theodoretus 161.
Thucydides 362.
Tibullus 61, 202.

V.

Valerius Maximus 235, 287, 302,
428, 429, 433, 445, 462, 464,
465, 473, 498.
Varro 428.
Vegetius 67, 86, 96, 101, 105, 108,
141, 158 *bis*, 188, 195, 198,
223, 253, 306, 419.
Vibius Sequester 82.
Virgilius 79, 428.

F I N I S.

